CONSVMMATISSIMI ARTIVM ET MEDICINE doctoris do. Io. Matth. de Gradi Mediolaneñ.

Cōsilia secundū uiā Auicen. ordinata. Additis antiquissimi medici Rabbi Moysi de regimine uitæ quin꜋ tractatibus ad Sultanū inscriptis. Itē sacri doc. Raymūdi Lulij de insula Maioricarū de secretis naturæ libris duobus: Vna cū præcipuis cōsilijs quibusdā Blasij Astarij tempestate nostra medici expertissimi: Cū tabula. Nūc secūdo recusa lucidātur.

Væneūt Lugduñ. in ædibus Iacobi Giūti Bibliopolæ.
1535

Clarissimo philosopho: excellentissimoqꝫ medico practice ordinarie in alma Ticinensi academia docenti Augustino balbo Gabriel carlus Astensis salutem plurimam dicit.

Cum non paruo tēporis curriculo elapso celeberrimi philosophi: ac sacre doctoris medicine famosissimi Joannis Matthei de gradi, diuersas ad egritudines diuina prope consilia impressa denuo vulgo medicarentur: que olim mutilata: nulloqꝫ valitudinum malarū discrimine digesta fuerant: a capite ad pedes modo gradatim connexa simul cum antiquissimi Rabbi Moysi tractatibus: ac sacri doctoris Raymūdi Lulij de insula Maioricarum de secretis nature libris duobus: qui non solū omnium fere simplicium gradus ⁊ proprietates descripsit: verumetiā stupenda ⁊ admiranda de arte alchimie in lucem propalauit: sumptu suo non modico reuisenda: castigāda: mox aere iterum cudenda Bartholomeus pergamensis prudentissime censuit: quo lectoribus inuentu tum sint leuia: ac longe frugi omnia: tum vt nature optimum: ac indeceptibilem queqꝫ sequantur ordinē: tum antiquorum vt particularium componentium morborum medicamina propius obseruent vestigia. Verū qꝛ magno vti in exercitu ob variam hominū multitudinem: si suos queqꝫ teneat regio mores: fortunato: sapientissimo: nec non exercitatissimo duce opus est: ita egritudinum diuersitate varijs in oris cohabitantes quamplures homines infestantium: quocūqꝫ vti terrarum orbe accersitus felix: tutūqꝫ faciet inter Joannis Matthei fertile volumen: exercitato satis: prudentissimo: felici: multiscio quoqꝫ duce indiget. Exploranti itaqꝫ mihi: ac elaboranti cuinam hec tam grandis mature demandaretur expeditio ex hoc Ticinensi clarissimorum ducum strenuissimo ordine: vbi tot sunt humanarum: diuinarūqꝫ rerum; vel prudentia: vel scientia Carneades ⁊ Scipiones: vbi tot sunt moralium: ceterarūqꝫ virtutum intellectualium vel Solones ⁊ Licurgi auspicacissime occurris. Augustine balbe pater obtime: qui Papie artis phebee sanctissime theoricam publice diu professus: nunc ordinariam vesperi: pluribus iam exactis diebus honorificentissime: ita enodas: recludis: ⁊ aperis: ita fide miranda: gratia simul cum vrbanitate edoces: ita demum in aduersariorum excellenti tuorū corona percunctaris: disputas: et refellis: qꝫ te Chrisippū alterum censent: qui e celo dialeticam eduxisse fertur. Gentilem cominus perscrutando: vel ad amusim examinando. quid Thadeum: vel Gentil. imo ipsius Arabū principis Auicenne in te euolasse spiritum pene autumare ausim. Nil igitur mirū: si ad te audiēdum virorum vndiqꝫ non ignobiliū confluit copia. Sed qꝛ nō in hac emendatione tuo qualiscunqꝫ sit nomine dedicata permeditādarū rerum tuarū industriam: in efficiendis celeritate consilijs per sapientiā: fidem: ac integritatem ituri sumus minime. Admirari saltem liceat raram in adoperādis medicaminibus tuis fortunam: ⁊ valitudinū omniū felicissimos euentus: si multos lateri tuo vsqꝫ assistens viderim ipse a morte reuocatos. Verū iam Matthei Joannis tui de toto iamdudū humano genere benemeriti: nominis: ac patrie laudis: prestantis fame nunc te diu patronum: defensorēqꝫ satis atqꝫ satis exposcentis patrocinium suscipe pater optime. Nil desperandū Balbo duce: et auspice Balbo. Vale decus meum: atqꝫ Gabrielis tui esto commemor.

Repertorium nonnullorum opusculorum.

¶ Finis. Laus Deo semper.

¶ Consilia perutilia ad diuersas egritudines celeberrimi artium ⁊ medicine doctoris preclari ac famosissimi domini. M. Joānis Matthei de ferrarijs de Gradi Mediolanēsis in medicinis docentis ordine compilata: ⁊ ab eius originali fideliter extracta feliciter incipiunt.

¶ Pro scholaribus studere volentibus cōiuncta dispositione cōmuniter eis contingente.

¶ Consilium. j.

Pro correctione huius dispositionis materialis humide cerebralis cum aliquali frigiditate supra debitum etiam suum temperamentū: cū etiā auditus aliquali difficultate materiali: ⁊ preseruatione etiā a dispositionibus prauis ad quas faciliter adduceretur nisi corrigeretur. ¶ Igitur circa aerē. eligatur aer ad calidum ⁊ siccum declinans: ⁊ sic tēpore extremi frigoris non est exeundū a domo hora nimis matutina: neq; standum in aere libero vltra. xxiij. horam. ¶ Vitetur etiā quilibet aer grossus nebulosus ⁊ pluuiosus q̄tū possibile est: q̄ si propter necessitatē exeundū sit ad talem aerem teneatur in ore frustū citri conditi: vel zinzibe. siue zedoarie: vel alterius aromatici ad rectificationē dicti aeris. Curetur etiā vt camera sit constituta inter duo solaria et nullo modo terrea: cuius fenestra sit ad orientem: vel ad meridiem. ¶ Somnus non sit diurnus nisi sit ex consuetudine: ⁊ propter aliquā causam nocte non sufficienter dormierit: ⁊ tūc dormiatur in loco obscuro: ⁊ capite ⁊ pedibus bene coopertis: ⁊ quodāmodo accūbēdo multū eleuato capite: sed q̄nocūq; sit nō est dormiēdū nisi post duas horas ab assumpto cibo: neq; transeat somnus nocturnus. vij. horas ad plus. ¶ Circa motū ⁊ quietem dicatur: q̄ si exercitium pedes factū moderatum in tempore oportuno fiat est in casu multū proficuum. Non igitur fiat nisi euacuato stomacho cibo precedenti. s. post. v. vel. vj. horas ab assumpto cibo: potest fieri in mane post lectiones auditas: ⁊ in sero tēpore hyemis hora. xxij. vsq; ad. xxiij. et hora. xxi. tempore estatis: ⁊ nisi esset nimis intensa caliditas in meridie posset celebrari. Et eadem regula intelligenda est circa exercitium studiorum: q̄m non est laudabile circa speculabilia studere stāte stōi repletione. ¶ Conueniens igit̄ hora est in matutinis tpe hyemis per duas vel tres horas ante diem: ⁊ in tpe estatis ab aue maria diei vsq; ad vnam horam diei ⁊ tūc i hyeme ⁊ estate in hora correspondenti eūdo ad scholas: et post prandium in estate ab hora. xvij. vel. xviij. studendum est vsq; ad. xx. ⁊ hyeme a. xxiij. vsq; ad tertiam horam noctis: neq; amplius studeatur. Nam si studium fiat continuū a quatuor horis vsq; ad q̄nq; in qualibet die computato diurno ⁊ nocturno sufficientissime est: si tamen talia exercitia fiant expulsis superfluitatibus cōibus: vel naturaliter: vel cū suppositorio ad minus. ¶ Studeat quātū potest euitare accidētia animi: vt tristitiā: irā: odiū: cogitationes multas: maxime in rebus displicibilibus: quia cogitare circa res delectabiles mediocriter esset vtile: immo gaudium vel letitia maxime cōueniunt: a coitu precipue immoderato cauendum est. ¶ Caueat repletionē cibi: imo comedat mediocriter: ⁊ cum surgit a mensa surgat cum appetitu: ⁊ in sero sua sit cena leuis: abstineat se a rebus viscosis: sicut sunt caseus ⁊ geladia: carnes porcine: carnes pingues: ⁊ etiam cibaria cum pasta: vt lagana: ⁊ hmōi. Caueat ab aceto ⁊ acetosis: sicut a citrā cū decoctis: agresta: ⁊ similibus. Euitet cibaria acria et grossi nutrimenti: sicut alea: cepe: sinapi: carnes bouine: legumina oīa licet brodia cicerū: ⁊ cū ipsis modicū sint cōueniētia. Cibaria sua sint boni nutrimenti facilis digestionis: sicut oua sorbilia: carnes perdicum: pullorum: gallinarum: fasianorū: vitulorū. ¶ Conueniunt aues parue in nemoribus habitātes ⁊ per villas: ac etiā similes valent: q̄m aues degētes in paludibus nō conueniunt. Panis sit ex frumēto bene mundo non curiose mundato a furfure: immo satis furfuraceus cōuenit: sit tamē bñ fermētatus ⁊ pinsatus cum aqua decoctionis seminū anisi ⁊ feniculi: ⁊ si apponat̄ parum zucchari in compositione iuuabit: sit vsus dici duorum vel trium ad plus: nec sit in furno multum exiccatus. ¶ Vinum eius sit subtile album ad dulce declinans nō multe vinositatis limphatū cum aqua decoctionis zucchari: ⁊ si tempore hyemis ponat̄ mel: ⁊ despumādo continue dictum mel erit cōuenientius: nō sit actu frigidū aliq̄d: qđ sumitur nisi in estate saltē sit tepidū. ¶ Inter olera valēt betonica: precipue buglossa parū cū feniculo: maiorana: hysopo: maluis: mercuriali: bletibus aliquibus dimittēdo spinachia: lactucas: folia violarū: portulacas: acetosam: plātaginē: ⁊ huiusmodi. ⁊ quibus vti debet. ¶ Aliq̄n fieri potest ferculū cū decoctione in brodio: aliq̄n ex eis cū vitellis ouorū potest fieri viuarolū: potest etiā interdū vti ouis sorbilibus cū testa stuffatis: ⁊ aliquādo ruptis in aqua cū modico butiri: aliq̄n mixta cū dictis herbis superaspergēdo de piperata facta: vt infra. ℞. liquiritie rase: cinamomi ani. ana. ℥. s. croci. ʒ. ij. puluerizentur: ⁊ misce cū tantūdē zucchari. ¶ Cōuenit etiā aliq̄n sumere de pane cocto: aliq̄n de farre cōfecto cū lacte amig. d. dul. ⁊ zuccharo: ⁊ hoc est laudabile multū in casu. ¶ Inter fructus laudant̄ in vltimo prādij vel cene amigdale dulces: pinee: fistici: passule: ⁊ his q̄tū ad dietā sum cōtentus. ¶ Sed pro medicinalibus laudo fieri pillulas: de quibus sumat vnā grossam singulis. x. vel. xv. diebus factā: vt infra. ℞. pillularū alayeret. per. ij. agarici trociscati. per. i. ⁊ cū oximelle simplici fiat pasta. Laudo etiā interdū sumi. ʒ. ij. in mane confectionis de diamusco dulci. Et his sum cōtentus: maxime non prohibente caliditate temporis.

¶ Pro itinerantibus tempore caloris.

¶ Consilium. ij.

Pro preseruatione a nocumēto caloris iter agētibus sint iste regule. ¶ Prima regula. Non equitet̄ nisi ab aurora vsq; ad tres vel quatuor horas diei: ita tamē q̄ nihil de cibo cibali in mane sumpserit. In sero vero a. xxj. hora vsq; ad serū: si expediēs fuerit equitare. Laudarem tamen non equitare in sero vt cena possit tempestiuior esse: ita vt mane celebrata bona digestione in nocte precedenti et longo somno etiā tēpestiuius sine nocumēto in mane equitari possit. ¶ Secūda regula. Cibus qui sumitur in prandio vel cena non sit multe q̄titatis: non salsus: nō inflāmatiuus ex speciebus: nō rerū acutarū: vt sunt cepe: porri: raphani ⁊ hmōi: sed sit cibus boni nutrimenti facilis digestionis: ⁊ ad frigidum aliqualiter declinans: ⁊ huius generis sunt carnes pullorum elixate in aqua decoctionis lactucarum boraginis: spinachiorū: ⁊ huiusmodi dimittantur assata saltem ipsorū partes exteriores: ⁊ si pur appetitus declinet ad saporamētū cū dā fiat cum acresta vino granatorum ⁊ modico zucchari dimittēdo species. Possent tñ aromatizari cum modico ligni al. pro singulari proprietate: quam habet ad confortationem stomaci. ¶ Tertia regula. In sero lauentur crura cum aqua tepida decoctionis foliorū vitis: ⁊ maluarum saltem ter in hebdomada. ¶ Quarta regula. Tēpore magne sitis non multū bibatur p̄ vice: sed paulatim deglutiendo ⁊ pluribus vicibus magis q̄ in q̄titate cōtinua. ¶ Quinta regula. Sit vinum subtile album pauce vinositatis: mixtum etiam cū aqua. ¶ Sexta regula. Tēpore meridiei iam celebrata digestione stomaci de prandio sumatur syrupus vt infra. ℞. syrupi violati: syrupi de granatis. ana. ℥. j. aquarum portulace: endiuie: ⁊ buglosse ana. ℥. i. misce. Si etiam aliquādo tederet sumere syrupū: loco eius potest sumi cōfectio vt infra coclear. i. ℞. amarene de zuccharo zucchari viol. zucc. rosa. ana. ℥. vj. cum vino granatorum si expedit fiat mixtura. Valet etiam singula die in introitu lecti: ⁊ est multum conueniens si inungatur tota spina cum oleo vt infra. ℞. olei violati. ℥. ij. olei ros. ℥. j. misce.

¶ Pro vnctione renum. ℞. olei ros. ℥. j. olei violati. olei de myrt. ana. ℥. s. lauentur in aqua acetose ⁊ aceto aliquibus locutionibus: postea cum modico cere fiat vnguentum. Si etiā aliquotiens in mane anteq̄ ascendat equum per mediā horam ad minus sumantur. ℥. vj. aque ordei cum modico zucchari erit conueniens. Sed propter accidens cōtingens ex longa equitatione de calefactione partium infra circa partes ani: et generatione interdum paruarum pustularū: laudo fieri inunctionem circa illas partes cū vnguento vt infra. ℞. oleorū citoniorum ros. ⁊ mirtillorū lotorū in aqua ro. quatuor vicibus ana. ℥. s. mucilaginum draganti ex aqua ros. ʒ. ij. amidi: boli armeni: gallarū puluerizatarum ana. ʒ. i. cāphore. gra. i. cum modico cere albe fiat vnguentum: ⁊ hec sufficiant quantū ad propositum istud pertinet. ¶ Si tamen propter vsum necessariū frigidorū stomacus aliqualiter lederet̄ laudabile erit fieri inunctionē stomaco cum vnguento vt infra. ℞. olei spice. ℥. i. absinthij: masticis. ana. ʒ. ij. gariofilorum: cinamomi coral. rub. ana. ʒ. i. ligni al.

gallie mu. añ. ℥.s .cere parũ fiat vnguentũ pro stomaco. Si
etiã venter fieret stipticus fiat confectio: vt infra. ℞.cassiefistu.
nouiter extracte: dyaprunis non soluti añ. ℥.s. cum zucchero
fiat bol⁹: t debet sumi per duas tertias hore ante cenã. ❡ Pro
lotione vero capitis fienda propter maximã humiditatẽ cere-
bri: laudo prius debere fieri lixiuiũ bonũ satis forte ex cinerib⁹
ligni ficus vel sarmentis iuniperi vel lauri: vel saltem vitis al-
be: postea facto lixiuio aliquot bullitionibus bulliãt intra her
be vt infra. ℞.maiorane: rorismarini: saluie: camomille: cala-
menti añ. M.j. sticados: foliorũ lauri: sauine: rof. añ. M.s. mi-
sce. Si etiã in pecia ponãtur species vt infra: t ponatur pecia
ad bulliendum in lixiuio conueniet. ℞.macis: nucis muscate:
nigelle: gariofi. corticum citri: sandalorum citrinorum aña.ʒ.
ij. misce. t his sum contentus.

❡ De debilitato cerebro sine manifesta causa pro dño preside
te Dalphinatus.

❡ Consilium.iij.

Asus huius prestãtissimi doctoris t magnifici vi-
ri diligenter examinata dispositione sua naturali
de complexione radicali: t annexis de consuetudi-
ne t officio: cõsideratis etiã accidẽtibus preter na-
turã quibus infirmatur: ex quo in eo nec est excel-
lentia malitie cõplexionis innaturalis alicuius membri: neqꝫ
alia manifesta egritudo: que esse possit suorum accidẽtium: de
quibus in casu scribitur propria t immediata causa. Arbitror
principalem dispositionẽ denominatã esse debilitationem ce-
rebri. Dixit nãqꝫ Gordonius. Debilitas alicuius mẽbri appel
latur defectio ipsius mẽbri: cuius causa ignoratur. ❡ Pona-
tur ergo ꝙ cerebrũ non bene digerat suũ nutrimentũ: vel nõ be
ne conuertat: aut ꝙ nõ bene discernat de speciebus apprehen
sis: t non processit hoc ab aliqua causa primitiua: neqꝫ ex ali-
qua egritudine ipsius cerebri: vel alterius mẽbri cerebro com-
municantis notabiliter apparente: tunc cerebrum dicitur pa
ti debilitatem: vt in casu nostro. Est quidem in eo impotentia
ipsius cerebri ad debitas operationes naturales et animales
exercẽdas saltẽ diminute absqꝫ causa extrinseca vel intrinseca
manifesta: nã propter defectũ in operationibus naturalibus
nutrimentũ sibi aduenienes nõ debite digerit: t non resoluit qđ
ad ipsum ascendit ex vaporibus. Conuertuntur ergo super-
fluitates nutrimenti t cõponitur vapores: sicut cõuertitur in
alãbico idquod ascẽdit ad ipsum ex cucurbita. i. ex instrumẽ-
to in quo ponitur sublimantia ad alambicũ: vt dixit dñs Aui.
lib.iij.c. de catarro. ❡ Hec igitur est causa quorũdã suorũ acci
dẽtiũ. s. de fluxu materierũ catarraliũ in mane ad pulmonem:
qr auctis in cerebro dictis materiebus in nocte per viã indige-
stionis vt dictũ est supra: sua grauitate cõcurrẽte etiã expulsi-
ua cerebri per colatoriũ deorsum fluunt in cãnã pulmonis: cu-
ius portio per screatũ semel vel bis educitur: t alia viscositate
quadã adherẽte cãne reddit ipsius vocẽ raucã: t inde fit interdũ
aliqualis difficultas in loquela propter materiã opillantẽ: et
si nõ integre materia pulmonis ex cerebro fluxa: vt in casu di-
citur: t ex eadẽ radice fit: vt per tpe mane appareat somnolen-
tus. Nã propter presentiã materie aggregate in cerebro: vt su-
pra dictũ est: facta est opillatio in meatibus t decursibus spi-
ritus sensibilis t motiuis si non integra: vnde nõ libere trans
euntibus ad organa sensuum fit somnolentia quedam: que tã
dem remouetur in prima t in secunda hora diei facta de illis
materiebus: vel resolutione: vel ad alia loca conuersione: que
per vigiliam in processu fit: t etiã debilitas in virtute animali
apprehensiua t discursiua: vt ipse fatetur: cũ sibi videatur la-
boriosum ad intelligendũ t cõcipiendũ subtilia t speculatiua.
❡ Leditur etiã virtus motiua: cuius nõ tñ est localiter mouere
sed etiã mẽbra in debito situ in vigilia sustentare: qm̃ vt scribi
tur si stat pedes t non ambulat: presertim qñ loquitur: expedit
interdũ ipsuz appodiare dubitãs cadere: quod nõ nisi ex impo
tẽtia virtutis motiue: vt dictũ est cõtingere videt: que in susten
tãdo propter debilitatẽ laxatur. Hec sunt omnia accidẽtia: de
quibus scribitur: vel ad hec reducũtur. Ex his pꝫ: ꝙ hec debili-
tas est toti cerebro t omnib⁹ virtutib⁹ eius cõis: t hec de casu.
Et qr debilitas mẽbri: vt dixit dñs Aui. ij. primi capi. de causis
debilitatis: est aliqñ ex causa in proprio membro: t aliqñ ex in
strumẽto deseruiente mẽbro vt in spiritu: arbitror causam hu-
ius debilitatis maxime pendere ex nocumento instrumenti. s.
spiritus: qm̃ cõplexio eius radicalis debet esse ad calidũ decli-
nans. Quod ex bonitate operationũ eiusdem in preterito pre
cipue animaliũ t caliuide contingente sibi: t passibilitate pro-
pter raritatẽ texture: vt scribitur in casu satis manifestari pos

set. ❡ Credo tñ ꝙ humiditas etiã in casu prestet laxãdo t cõse-
quenter opillãdo: principalis tamẽ causa sumitẽ ex spũ: partiz
propter ipsi⁹ paucitatẽ factã in ipso resolutione plurima: par
tim propter vehemẽs studiũ t vehemẽtẽ cogitationẽ circa agi-
bilia: t ꝯsequẽter somni paucitatẽ. Credo etiã ꝙ in cõplexiõe spũs sit
ad humidũ nõ naturaliter alteratus: nõ clarus t lucidus: sed
turbulentus ex plurima secũ cõmixtione vaporũ ex diuturno
ocio corporali ex priuatione exercicij retentorũ: qui exercicio
resoluerentur. Paucitas igitur spirituũ requisitorũ ad debi-
tas operationes virtutũ naturaliũ t animalium cũ est in casu
nro: vt ab eisdẽ virtutibus operationes imperfecte producan
tur queciqꝫ t naturales t animales: cõcurrẽte etiã: vt dictum
est: malicia cõplexionis ex parte humiditatis t turbulẽtie ipso
rũ. Sic igitur in omnibus cõplexio cerebri est ad humidũ decli-
nãs: t naturalis t nõ naturalis addita: sine materia etiã cum
presentia materie in vacuitatibus vẽtriculi: vel meatibus cere
bri flegmate per indigestionẽ aggregãte: t que indies aggre-
gatur cõcurrente paucitate spirituum t turbulentia ipsorum.
❡ Pro rectificanda hac mala dispositione et preseruando a
peioribus dispositionibus: in quas facillime incideret et ti-
morose duplex erit principalis intentio. s. cum dieta: t cum po-
tione: t reliquis. s. medicinalibus in casu nostro cõferentibus.
❡ Circa igitur primũ eligatur aer in actiuis fere temperatus
vel parũ ad calidũ: sed ad siccum magis inclinatus. Idcirco sit
aer sue habitationis lucidus clarus t ad siccũ declinans: nõ tñ
excessiue nimis. Artificialiter preparetur siccus: ne prohibea-
tur virtutis penetratio ad mẽbra propter obstructionem a sic-
citate pororũ. Sit igitur camera constructa inter duo solaria
habens spiraculũ ad orientẽ si fieri potest: vel salã ad meridiẽ:
t caueatur generaliter omnis aer nubilosus grossus t humid⁹: t
quo tẽpore nõ est exeundũ a camera: imo etiã tunc rectifican-
dus est aer camere tẽpore hyemis cũ igne facto ex lignis iuni-
peri: rorismarini: sarmentorũ vitis: t huiusmodi aromaticorũ.
Alio vero tẽpore anni saltẽ fiat euaporatio cũ suffumigio fa-
cto in camera vt infra. ℞.thuris: corticum citri: cinamomi: ro
sa. folijs lauri: sandalorum: citri: nucis mus. gariofi. añ. ʒ.j.s. li
gni al. ℥.s. ambre musci. añ. gra. iiij. misce cũ terbẽtina subtili
fiant formule parue in forma lupinoruz: de quibus ponantur
vna vel due super carbones ignitos camera clausa. ❡ Vitetur
etiã vẽtus borealis: precipue cũ sequitur ad austrũ. Et in estas
te cauendũ est ne habitatio sit nimis recens: t specialiter ne ste
tur sub radijs lune. ❡ Sõnus eius sit ad minus septem hora-
rum: qm̃ vigilia plurimum resoluit de spũ: cuius necessaria est
multiplicatio: t si nõ põt dormire saltẽ quiescat: nõ tñ accedat
ad dormiendũ: nisi trãsactis ad minus duabus horis post ce-
nam: t tunc dormiat capite conuenienter cooperto t eleuato:
t extremis notabiliter calefactis cũ appositione pannorũ ca-
lefactorum ad ignem iuniperi: vel alterius aromatici: qm̃ ex se
remanent frigida per tẽpus: vt dictũ est in casu talis nãqꝫ cale
factio extremitatũ: vt voluit Arist. plurimum ad digestionem
proficit: t si nocte nõ possit dormire cõpetenter: tunc dormien
dũ esset in die: etiã tardando per duas horas a cibo t in obscu
ro cum conditionibus supra dictis: et accumbendo magis: vt
dicit Aui. in canticis. Nõ sit tamen somnus superfluus vltra
mensuram datam: qm̃ euacuationes superfluitatum retinet t
corpora humectat: vt voluit sapientes: cum tñ in casu intenda
mus excitationi. ❡ Est tamẽ in hoc cõsuetudo satis attenden-
da: vt voluit Gal. in .iij. regiminis acutorum. t Auicen. x. tertij
cap. de asmate. Et post excitationem a somno in mane antes
ꝙ surgatur fiant aliquales fricationes cruribus t pedibus cũ
pannis aromatizatis vt supra: nam per tale viuificatur calor
naturalis: t apertis porositatibus mẽbrorũ iuuatur attracti-
tio spirituũ ad mẽbra: que frigida remanent: t ad sustentandũ
debilia. ❡ Exercitiũ autẽ moderate factũ maxime in casu con-
uenit: quoniã viuificatur calor t superfluitates fumose dissol-
uuntur. Non tamẽ fiat in mane nisi prius expulsis superflui-
tatibus cõibus: vel naturaliter: vel cũ artificio vt suppositorio
cõmuni de melle facto: vel cũ radice bletis infusa in oleo ane-
ti: t superasperso modico salis: vel fiat clistere vt infra. ℞.ca-
momille: mellilotis: furfuris frumenti añ. M.j. sticados: ma-
iorane añ. M.s. mercurialis. M.j.s. fiat decoctio in debita q̃n-
titate aque: de qua sumatur facta colatura. ℥.xviij. et addatur
cassie nouiter extracte de cãnis. ℥.j. mellis violati. ℥.ij.s. siue
pulueris zucchari: si non habeatur hyere simplicis. ʒ.ij. olei ca-
momille. ℥.iij. salis gẽme. ʒ.ij. misce. ❡ Post prãdium autem
non fiat dictũ exercitium nisi iam cõpleta stomaci digestione t
pro parte epatis: vt post sex horas ab assumpto cibo: et tale
exercitium

exercitiū siue mane: siue sero factū non debet esse velox ⁊ acu-
tum: sed suaue satis ⁊ prolixum: neq̧ post exercitiū subito co-
medendū est: sed prius est quiescendum vsq̧quo membra sint
quietata: q̄ si exercitium non possit fieri pedes fiat eques siue
aliter: ⁊ quādo nullo modo fieri posset fiant toti corpori frica-
tiones incipiendo a cruribus: descēdendo postea ad spatulas
⁊ pectoralia ⁊ brachia: ⁊ postremo etiam ad crura descenden-
do: supplebit namq̧ vices exercitij: si fiat cum ordine expulsio
superfluitatibus vt supra. Fiat etiam specialiter exercitium ca-
piti facto prius exercitio pedum cum pannis calefactis ⁊ aro
matizatis suauiter: tum fricando: postea pectinando cum pe-
ctine ex ebore facto: vel cum cornu capre silvestro. ¶ Vitetur
omnis repletio maxime serotina. Cena igitur sit multo parcior
q̄ prandiū: superflua tamen inanitio in casu noceret vel ieiuniū.
Nam ieiunium: fames vehemens: ⁊ euacuatio quelibet super-
flua siue materialis fuerit: siue spontanea: ista sunt omnia cā
debilitatis: vt notat Aui.in.ij.primi.c.supra allegato. Coitus
etiā in statu isto precipue maximi nocumēti est: cū ad eū sequa-
tur maxima resolutio in spiritibus: quorū reassumptio est ne-
cessaria: vt no. Aui.ij.primi.c.supra allega. ¶ Gaudere autem
⁊ letari plurimū iuuat: ⁊ inspectio rerū delectabilium: ⁊ vestiri
vestimentis nouis ⁊ scarlatinis: ⁊ portare aurū ⁊ gemmas ma
xime a proprietate letificantes: vt sunt hyacintus: smeraldus:
⁊ granata: precipue vt voluit Albertus theutonicus in suo de
mineralibus. Et ex opposito irasci: tristari: sollicitari in occu-
pationibus: et de rebus displicibilibus considerare: et timere
ista omnia plerisq̧ nocent. ¶ Circa cibum et potum pro regu
la conueniunt cibi facilis digestionis multi ⁊ boni sanguinis
generatiui: cōditi etiā cū aliquibus aromaticis vt cinamomo
precipue. Sed de cibis magis conuenientibus sunt oua sorbi-
lia: qm̄ vt dicit Aui.in de viribus cordis. Vitella sunt tempe-
rate cōplexionis: quibus tria appropriantur. s. vehementer in
sanguinem transmutari: ⁊ parum superfluitatis relinquere: ⁊
sanguinē generare subtilem ⁊ clarū proportionatū spiritibus.
Et de eis dixit Aui.ij.can.capitulo quod est de ouis: q̄ tantum
nutriunt q̄tū ponderant: sint tamē elixata tremula ⁊ non du-
ra ⁊ in principio cibi sumātur. ¶ Testiculi etiā gallorū: ⁊ epa-
ta pinguium gallinarū: ⁊ brodia eorūdem magne decoctionis
sunt in hoc casu singularia. Cerebella etiā gallinarū: ⁊ auium
mōtanarū a proprietate maxime iuuāt confortationē cerebri.
Sit ergo cibus quotidianus ipse carniū de talibus carnibus
licet etiā carnes castrati iuuenis precipue in hyeme sint conue
nientes: ⁊ carnes capretorū in estate etiā cōuenirēt. ¶ Brodia
etiā dictarū carniū. ⁊ panis in brodio coctus: ⁊ far coctum vel
brodetum decoquere: siue decoquere facere aliqua folia bu-
glosse: boraginis: ⁊ maiorane in brodio dictarum carniū sunt
in casu fercula conuenientia: nonnunq̄ etiā in autūno sumere
aliqua frusta de radicibus feniculi: vel de rapis prius bullitis
abiecta prima decoctione: postea cōuenientissime decoctis in
brodio pingui: et superaspersis modico cinamomi sic conue-
niens. ¶ Idē intelligēdū est de napis. Si etiā fiat aliqua sapo
ramēta pro cōseruatione appetitus cū amigdalis tritis ⁊ pas-
sulis: ⁊ modico medulle panis infuse in brodio cum aceto pas-
sulato: et aspersione cinamomi: et zucchero erit conueniens.
Fiat acetum passulatum s̄m hunc modum. ℞. passularum. ℥.
iiij. aceti: vini albi. ℥. vj. tepefiat. Si etiā fiat leuis ebullitio pas-
sularū in aceto non erit inconueniens. ¶ In diebus autē qui-
bus nō comeduntur carnes sit dieta ex ouis sorbilibus: vel in-
fusis in aqua remota testa vel quassatis: ⁊ cū modico casei de
pecudibus triū aut sex mensiū ad plus parū saliti: vel infunda-
tur panis in brodio cicerorū rubeorū: vel aliquando in brodio
cauliū parum coctarū. Et si omnia talia condiuntur cum oleo
amigdalarū dulciū erit conuenientissimū. Ip̄z etiā oleū oliuarū
⁊ butyrū recens parce sumptum pro condimentis nō inconue
niet. Crudū autē mel: caseus vel recocta in casu dicto penitus
dimittantur. Si etiā in estate aliquoties sumantur aliqui pi
sces petrosi parui in patella cum oleo: vt supra artificialiter
parati: ⁊ cū saporamēto predicto saporizati aliqñ non incōue
niēt. ¶ A reliquis aūt omnibus cibariis cauendū est. Nō ex-
tendo me ad particularia: a quibus cauendū est numerando:
qm̄ ex electione bonū satis euidēter cōcludi potest: a quibus ca
uendū. Inter fructus aūt pro secūdis mēsis valēt pinee prius
infuse in aqua tepida: postea exiccate: ⁊ tandem cū zucchero
dulcorate: valent etiā amigdale dul. valēt ⁊ passule: licet etiā
in principio cibi non inconueniant. Si autē in hyeme suma-
tur vna ficus sicca apud ignem tosta valebit: iuuando etiam
ad secessum. Sumere etiam vnū bonū vel duos piris vel cocta

ni in igne: ⁊ sub cineribus debite digestorum cum modico zuc-
chari ad prohibitionē vaporum erit cōueniens: reliqui fructus
omittantur. ¶ Vinum eius sit rubeū clarū odoriferum medie
vinositatis nō multum sustinens de mixtione aque: ⁊ in estate
misceatur parum cum aqua decoctionis zucchari: precipue in
vltimo potu. Nequāq̄ bibatur distanter a cibo: vt fieri solet p̄-
cipue tempore estatis. Et vt regimen in dieta concludā obser-
uetur cañ. scriptus ab Auic. iij. tertij versus finem cum dixit. Et
scias q̄ virtus augmentatur cibo ⁊ vino subtili conuenienti
bus: ⁊ odoribus bonis. ⁊ tranquillitate ⁊ gaudio ⁊ dimissione
eorū: que contristant ⁊ irasci faciunt: ⁊ renouatione rerū ama
bilium: ⁊ habitatione cum dilectis. Et hec de primo p̄ncipali.
¶ Quantum ad secundū de potione quatuor insurgunt intē-
tiones principales. Vna, est ad mundificationem cerebri: ex
quo in eo ponimus materim abundare flegmaticā indigestā.
Scd̄a est ad alterādū malā cōplexionē humidā cerebri: ⁊ et spi-
ritū aīalē disponendē ad operationes. Tertia est ad vniendum
substantiā ipsorū ⁊ remouendū laxitatē eorūdē. Quarta erit
ad multiplicandum ipsū ⁊ ipsum roborandum. ¶ Prima
quidē intētio complet cum medicinis ⁊ interius ⁊ exterius ap
plicandis. Laudo igit̄ prius p̄pter plenitudinē anteq̄ fiat agi
tatio in materia fieri leuē minorationē de materia cū pillulis
vt infra. ℞. pillularū assagereti postcarū a. d. Aui. pria tertij. c.
generali cū materiā euacuare volumus declarato a Gentili. ʒ.
ij. agarici trociscati. ʒ. i. s. cum oximelle squillitico fiant pillule
quinq̧: que sumuntur post tres horas post cenam. Post has
in mane nō sumatur lauatiuum: sed sumatur prādiū hora con
sueta: qm̄ fortasse nō complebitur opatio nisi per. xxiiij. horas
sequētibus autē diebus q̄nq̧ sumat singulo mane de syrupo vt
infra. ℞. oximellis squillitici: syrupi de sticados: ⁊ mellis rosa.
añ. ℥. i. aquarum betonice: maiorane: ⁊ buglosse añ. ℥. iij. misce
clarificetur ⁊ aromatizetur cum modico macis pro duabus vi-
cibus: ⁊ ita continuet̄ vt dictum est quinq̧ diebus vel sex sumē-
do in aurora: ⁊ post dormiendo ad minus per horam. Quibus
sic assumptis sequenti immediate die: nisi fuerit infortunium
ex parte superiorum sumant̄ pillule vt infra. ℞. pillularum co
chiarum almansoris. ʒ. ij. pillularū lucis. ʒ. i. cum oximelle sq̄l
litico formentur pillule. v. Fiat tamen additio in dosi vel remis
sio secundū facilitatem vel difficultem solutionis eius: quod iu
dicio medici propelj corrigendum relinquo. ¶ Sumantur iste
pillule per tres horas ante diē: ⁊ dormiat̄ p horas post: deinde
in obscuro deambulando interdum expectetur cōplementum
operationis per sex horas: deinde sumat̄ lauatiuū aū prādiuz
per horā vt infra. ℞. aque decoctionis ordei: ⁊ mellis cōueniē-
ter dispūate ⁊ collate. ℥. vj. calida recipiat̄: ⁊ post horā sumatur
prādiū leue. Sequēti aūt die per tres horas ante diez sumatur
confectio vt infra. ℞. tyriace electe ⁊ antiquate. ʒ. j. conserue bu
glosse. ʒ. ij. misce: ⁊ si non habeatur tyriaca electa: quia raro vel
nunq̄ fit scd̄m debitam descriptionem: sumatur tantundem de
mitridato loco illius. Istis sic perfectis post tres dies proce-
dēdum est si aliqua reliquia materie remanserit: vel in dies ge
neretur: ad emunctoria p̄pria narium diuertatur. Fiat igitur
tractatū per nares: siue caputpurgiū vt infra. ℞. aq̄ mellis. ℥.
iij. succi radicis bletis depurati. ℥. ij. vini al. ℥. s. nigelle. macis:
cubebarum ana. ʒ. s. subtilissime puluerizentur ⁊ misceantur et
de isto tepido trahatur parum per nares in mane: ⁊ si nō suffe
cerit educendo de materiebus infundat̄ in eo panis porcini. ℥.
s. ⁊ erit fortior: ⁊ de isto tepido sumatur circiter media. ℥. pro vi-
ce ⁊ trahatur per nares: ⁊ ita bis vel ter fiat in mane expulsio su
perfluitatibus cōibus: ⁊ sic continuetur trib⁹ vel quatuor die
bus: ⁊ purgabit̄ per nares materia: deinde p duos dies fiet ma-
sticatoriū: ⁊ materia q̄ trahit̄ p os expuat̄: cui⁹ descriptio con-
ueniens est vt infra. ℞. masticis. ℥. j. s. piperis longi: cubebarū
añ. ℥. s. passularum. ʒ. ij. omnia simul malaxent̄: ⁊ cum modico
cere albe fiat pasta: de qua in ore teneat̄ ad quātitatē fabe ma-
sticandū per quartā hore: postea expuendo. ⁊ hoc et obserue-
tur duobus vel tribus dieb⁹: deinde iterato post. viij. vel. x. dies
sumantur tres pillule de primis pillulis sine custodia: ⁊ ita per
quatuor dies fiat caputpurgium: postea masticatorium: et ita
circulariter procedatur interponendo semper per sex aut octo
dies inter vnū ⁊ alterū: ⁊ cum his cōplebitur prima intentio.
¶ Pro. ij. vero expediēdis intētione: que est ad adequationem
cōplexionis remittēdo humiditatē qualitatiuā ⁊ q̄ntitatiuā in
cerebro ⁊ spiritibus: ⁊ ad siccum deducendo. Laudo singulari
ter fieri sacculum capiti: vel melius ad formam boneti ex sin-
done de grana duplicato: in cuius medio ponantur species vt
infra. ℞. maiorane: sticados: corticum citri: macis ana. ʒ. ij.

vernicis.ʒ.iij.thuris:rosa.gariof.ana.ʒ.j.nucis musc.baccharum iuniperi:corallorum ru.ana.ʒ.j.s.musce fiat puluis subtilis et ponatur in sacculo:qui sacculus prius terso capite calidus facta fricatione capitis superponatur:et ita teneatur sub boneto die noctuq3. Si etiam semel in hebdomada fieret lotio capitis cum lixiuio forti aromatizato cum similibus speciebus specierum sacculi accipiendo species:et ponendo in pecia:et bulliant in lixiuio tribus vel quatuor ebullitionibus. Ad hanc etiam intentionem valet maxime ad confortationem virtutis motiue:si fiat innunctio ad nucham cum vnguento:vt infra. ℞.olei costi.ʒ.j.olei spice.ʒ.s.nigelle:baccarum lauri:piperis longi:acori ana.ʒ.j.croci grana.iij.musci.℈.ij.cum modico cere fiat vnguentum. ¶ Reliquae due intentiones complentur primo sumendo in mane et sero coclear j.de electuario vt infra per horam ad minus ante cibum cum modico vini. Cuius descriptio. ℞.nucis musca.macis:cubebarum:ros.rub.calami aromatici ana.ʒ.j.margaritarum vtrorumq3:iacinthorum:fili ci combusti vel incisi tincti in grana ana.ʒ.s.maiorane:se.basilici:corticum citri.ana.ʒ.j.s.sandalorum al.et ru.et citri:spodij ana.ʒ.ij.camphore ana.℈.j.musci:ambre:croci:gario.ana.℈.ij.cum lib.ij.zuccha.albi et aquarum ros.et maiorane ana.ʒ.ij.vel.iij.fiat electuarium in bona forma. ¶ Valebit etiam ad has intentiones maxime in hyeme si sumatur omnibus quindecim diebus.ʒ.j.tyriace electe vel metridati per sex horas ante prandium. Valet etiam vsus aliquoties confectionis anacardine. Confectio etiam pliris arcoticon est in casu notabilis iuuamenti. Magis tamen confido in electuario vt supra. Postremo laudo fieri pomum ad odorandum in casu conueniens:vt infra. ℞.laudani.ʒ.ij.nigelle:corticum citri:nucis mu.armoniaci:gariof.ana.ʒ.j.ligni alo.galle musc.ana.℈.j.ambre.℈.s.musci gra.iij cum cera:quantum sufficit ad incorporandum fiat pomum pro odoramento:sed eo non vtatur nisi in mane et ante cenam:et non post cibum.

¶ De doloribus capitis siue sode pendentis principaliter a sanguine. ¶ Consilium.iiij.

In casu doloris capitis siue sode pendentis principaliter a sanguine:et ex aggregatione eius in capite paulatim etiam ex communitate inferiorum:et maxime epatis in iuuene naturaliter capitis calidi et humidi:licet humiditas pro parte sit accidentalis etiam flegmatica propter indigestionem ibidem generatam ex multis curis et cogitationibus animalibus:stante etiam communitate ab inferioribus aliquoties a vaporibus sanguineis:et aliquando ab ipso sanguine:vnde fit dolor interpolatus:maxime secundum partem anteriorem paroxismaliter tamen aliquoties multo tempore durans:que omnia euidentibus satis rationibus per accidentia in eo contingentia manifestari possent. ¶ Proinde vt hec mala dispositio remoueatur:ne apta sit ad periodicandum:ponetur primo regimen preseruatiuum quotidie obseruandum:deinde si pur affligat paroxismus ponetur regimen medicinale curatiuum. Et quia ea que curant actu existentem dolorem in preseruando etiam iuuant ab ipso futuro simul cum regimine preseruatiuo ad dietam pertinente:ponetur etiam regimen conueniens quando actu esset dolor. ¶ In aere igitur primum vitetur omnis aer calidus et vaporatiuus:et consequenter odor aromatum in camera siue calidorum:siue frigidorum:quia de se inclinat ad futurum dolorem:et ita in principio dolorum etiam nociua aromatica sunt:licet in processu versus finem aliqua leuia aromatica resoluendo non disconueniant. Nam dicit Gal.in commen.afo.quinte particule. Muliebria educit etc. Experimentum autem testatur quod ex omnibus aromatibus dolor capitis generatur:precipue tamen verum est de calidis. ¶ Non sit etiam aer vaporosus:neq3 grossus sed purus et clarus:nisi stante dolore:quia tunc sit commotio in humoribus propter lumen:sed quiescat tunc in aere modici luminis:et ibi sit omnimoda quies si possibile est:vnde neq3 clamores neq3 vociferationes magne fiant.et ita omnes motus animales et corporales nocent. Et de hoc dicit. A. prima tertij de soda temporali. Nihil est adeo conueniens sode temporali supra in preseruando:vel etiam stante morbo:sicut tranquillitas et dimissio totius:quod commouet:sicut coitus:et cogitationes et reliquorum etc.quod maxime verificatur in dolore in principio:augmento:et statu:quia forte in declinatione aliquis motus progressiuus suauis:et non subitus nec repentinus iuuat. ¶ Leues etiam fricationes et suaues ad pedes facte:et ad cura etiam in principio doloris conuertendo vapores in deorsum:maxime in instantia vigiliarum in prouocando somnum iuuant:de quo dicit Aui. Ex rebus vero fortibus in attractione materie sode ad inferiora in vigilante ex soda est fricatio pedum. Multoties enim vt dixit dormit fur per ipsam sodam:et quamq3 sit eius assiduatio in pedibus:donec resoluatur. Et si fiat quasi continua vel frequens fricatio est parata iuuare conuertendo in deorsum. ¶ Quomodo etiam infusio extremitatum in aqua calida:vel super aspersio eius super extrema sensibiliter iuuat:sed partes superiores non debent commoueri:neq3 agitari stante dolore:nisi forte in inclinatione:quia tunc leuis fricatio et pectinatio capitis cum pectine eburneo:vel facto ex dextro cornu arietis:vt volunt philosophi:ad transpirationem vaporum et resolutionem sit conueniens. ¶ De somno autem dicatur et vigilia:quod non stante dolore somnus debet esse multum moderatus:et non sit diurnus:et elongetur a cibo:vel ad minus a cena per duas horas extremis bene coopertis. Sed cum est actu dolor maxime in processu somnus debet esse prolixior:quod dico quia in principio stante indigentia expulsionis superfluitatum debet haberi parcitas in somno:ne materie retineantur:vel conuertantur ad interiora:licet stante instantia doloris sumpta indicatione a dolore longitudo somni iuuat ad remissionem eius propter quietari magis humores:et motus spirituum circa caput:et propter nimium aliqualiter sensum membrorum sensitiuorum. ¶ Circa accidentia animi dicatur vniuersaliter:quod quia passiones tales animales faciunt multam motionem in spiritibus:maxime cum sunt fortes:vt ira:et furor:et cogitatio vehemens maxime in cerebro:ad quam etiam sequitur commotio humorum versus caput omnia tales nocent maxime in casu nostro stante causa calida:ideo ab eis est multum cauendum:et in preseruando:et stante actu dolore:et in hoc habeatur bona consideratio:quia stante capite calido talia animi accidentia ad dolorem multum preparant. ¶ Circa inanitionem et repletionem dicatur:quod omnis superflua repletio est nocens:non tamen omnis inanitio est iuuans:quia etiam superflua inanitio ducens ad inflammationem nocet:sed obseruetur generaliter lubricitas ventris vel lenitio eius:ita vt singula die fiat assellatio. Nam de hoc dicit. A.in cura sode calide. Et oportet vt lenitio nature vtiliter perseueret.i.per totum processum et tempore sanitatis et tempore morbi. ¶ Iam ad cibum et potum veniendo oportet in casu nostro cauere ab omnibus cibis calefacientibus et euaporatiuis:quales sunt cibi per naturam aromatizati:cum aromaticis cibus:et cibi pingues vnctuosi:et acrumina:vt porri:allea:cepe:et similia. Et amigdale inter reliqua que multum euaporant maxime si condiantur cum speciebus. ¶ Debent igitur cibaria omni tempore in casu nostro in preseruando esse temperata in actiuis:ad siccum pariter declinantia:saluo quod in principio mensis ad lenitionem ventris ad humidum declinantia:lenitiua sint conuenientia:sed in processu et versus finem mensis declinent ad siccum propter prohibere vaporationem et si forte parum ad frigidum declinent magis iuuabunt:modo sint facile digestibilia:quod dico signanter quia cibaria frigida et sicce nature et melancolice si sint ventosabilia:vt sunt multa genera leguminum propter inflammationem eorum non conueniunt:et ita carnes animalium grossorum propter difficultatem digestionis in communi vsu non conueniunt:immo eligantur cibi facilis digestionis:boni nutrimenti:et pauce quantitatis:ita vt bene digeri possint:nam cum cibi male digeruntur secundum stomachum communitate stomaci ad caput sepe capiti nocumentum dolorosum inferunt et ita etiam omnia cibaria faciliter putrescibilia:vt lac et fructus:et maxime palmarum:vt voluit Rasis primo continentis sunt a quibus cauere oportet. Non existente tamen dolore vtendum est carnibus qualificatis:vt dictum est:vt sunt carnes capretorum in estate:et pullorum gallinarum:et perdicum:vel perdiconum:et vituli:et in hyeme carnibus caponum:fasianorum:etiam parum castrati. Carnes etiam cuniculi:et capriolorum non disconueniunt. Oua etiam infusa in aqua in estate aliqualiter rectificata cum vino granatorum etiam mixta cum aliis communibus ferculis non disconueniunt:si appetantur. ¶ Si autem fuerit dolor presens a carnibus cauendum est:et ab ouis:et reliquis plurimum nutrimentum dantibus:immo oportet in casu ad siccum magis declinent et frigidum. Et hoc expresse innuit Aui.in cura sode calide cum dixit. Non tamen oportet vt nutriatur eger cibis infrigidantibus quantitatiue sanguinis frigidi:sed et trahentibus ad siccitatem et grossitiem aliquantulum et stipticitatem:et hoc ne propter dolorem capitis trahant materie ex cibo vaporabili ad caput. ¶ Et inde valent lente:et milium:et panicum decocte cum brodiis nisi fuerit maxima ventris stipticitas:que remouenda est per aliqua lenitiua ante cibum sumpta:vel per superius:vel per clistere lenitiuum:quia lenitio ventris:vt dictum est semper est necessaria. Et in hoc casu valent aliqua olera in quibus non sit aliqua via stipticitatis:vt de maluis:acetosa:buglossa:plantagine:et similia. ¶ Valent aliqui pisces petrosi etiam si assati sint rectificati cum modico agreste:vel vini granatorum. Et si pur contingat

tingat sumi aliqua cibaria hūida vaporabilia: laudabile erit: vt post cibum sumatur aliquod cōpressiuum stante caliditate intensa cum dolore: maxime vt sunt grana granatorum acetosorum vel mediocrium: vel bolum citonij cocti: vel piri cocti cum coriandris: vel aliquid de dyacitoniten: τ in tempore estatis si apparerēt cornalia: vel aliqua pira non muscatelina aliquid sumere de eis non disconueniet: τ stante magna flemma pultes ordei sunt in casu maxime conuenientes. ℭ De potu autem dicatur q̄ in preseruādo a dolore vtendū est vino paucifero nigro ad stipticū parū declināte. Et sit parcus eius potus semper miscendo vinū plus τ minus fm potentiā eius cū aqua decoctionis coriandrorū: vel cū aqua extinctionis ferri. Sed stante dolore maxime in principio τ in augmēto oportet in totū cauere a vino: τ loco eius exhibeatur aqua or. prius infrefacti: vel aqua ferrata vt dictū est cum modico vini granatorū: vel dulcorando cum syrupo: vel iulep rosato: vel de citonijs: siue ribes: τ similibus stipticis: τ tunc post cibum sumptū τ potū stet quietus in obscuro cū omni silentio: nō tamen dormiens: τ si ponātur post cibū pedes in aqua calida: τ etiā manus tenendo per mediā horā ad intentionem diuersionis vaporū a capite multū iuuabit. Et hec q̄tum ad dieta sufficiant: cū qua speratur preseruatio: τ qñ stat dolor etiā curatio eius.

ℭ Consequenter ad medicinalia veniendo in principio huius doloris fiant diuersiones leues et suaues circa inferiora cum fricationibus circa pedes τ crura: τ cōpositiones etiā pedum in aqua calida. ℭ Uentose etiam sicce si ponātur sub genibus plurimū minuunt euaporationē ad caput: τ tunc dieta sit multū tenuis. Et apparente multa euaporatione ad caput cū caliditate capitis et rubore maxime iuuabitur: si fiat flobotomia de saphenis pedum extrahendo duas vel tres. ℥. vsq̄ ad quatuor sangui. postea in processu per diem vel duos si nō minuatur dolor fiat flobotomia de cephalica in brachio dextro: τ sit minutio flobotomia stricti orificij: euacuando tres vel quatuor ℥. sangui. τ non vltra. Et quādo ista non sufficiunt ad minorationem post alios duos dies reiteretur: nam melior est multiplicatio numeri hic q̄ multiplicatio quantitatis: τ in talibus flobotomijs habetur maxima spes in cura. Habeatur etiā singula die sollicitudo cum clysteri non agitatiuo facto vt infra ℞. maluarum: matrum violarum: alte: τ acetose ā. M. j. ordei. M. j. s. mercurialis. M. s. bulliant in aqua debite quantitatis: τ de decoctione sumatur circiter lib. j s. cui addatur cassie nouiter extracte de cannis. ℥. j. dyaprunis non sol. ℥. s. olei viol. ℥. iij. cum modicissimo salis gēme fiat clystere τ ponatur nō nimis calidū: neq̄ post fiat agitatio corporis vt fieri solet: et si tunc teneatur in ore de aqua frigida fontis: vel aque acetose: vel plantaginis erit conueniens in prohibendo euaporationem. Postea etiā si dolor perseuerarет τ fieret diuturnus tunc esset fienda prouocatio sanguinis per venas proximas. ℭ Et in hoc prouocatio sanguinis per nares esset multū conueniēs circūuoluendo setas porcorū infixas in cera existente in extremitate ligni per nares: prius fricato naso cum manu: et inducendo aliqualē sternutationē cōtinendo flatū nariū. Et si isto modo prouocet laudabile erit: τ qñ taliter nō posset prouocari tūc flōmia vene frōtis esset necessaria ligādo cū faciolo collū: τ aliqualiter constringēdo vt vena frōtis possit intumescere τ manifestari. Nā de ea dicit Aui. in cura sode calide. Ip sa nāq̄ est vena: cuius felonia plēn egritudines capitis extirpat. Laudarē etiā ad preseruādū vt semper ī vere τ tpe maij fiat flōmia de basilica: siue de vena cōi dextri lateris extrahendo. ℥. v. vel circiter sanguis. ℭ Cōsequēter stante dolore intendēdū est mūdificationi partis serose in sanguine si peccat: vnde fit ebulliēa τ euaporatō τ hoc cū digestiuis prius preparādo: tādē euacuādo. Et in hoc valet syrupus de iuiubis: τ fumoterre cum aquis appropriatis: vt aqua acetose: portulace: τ lupulorū cōtinuādo tribus vel quatuor dieb⁹. Et si exhibeat cū aqua decoc. tamarindorū: τ prunorū: τ ordei: τ violarū erit in casu cōueniēs: postea fiat eño cū potione: vt infra. ℞. mirabolanorū: citrinorū electorū. ʒ. iij. tamarindorū. ʒ. ij. sebestē: iuiubarū aā. ʒ. j. s. florū bora. τ buglosse aā. ʒ. s. infundant oia in aquis fumiterre: lupulorū: τ acetose qd̄ sufficit per. xij. horas: postea facta fricatura mirabolanorū manib⁹ fiat colatura: cui addat cassie extracte. ʒ. vj. dyaprunis nō so. ℥. s. misce τ fiat potio. Et si forte placeret in forma pillulata lz nō sic laudo exhibeant. ʒ. j. s. pillularū assayeret. Laudo tū q̄ ante has mūdificationes nō desistat cū cōfectionib⁹ repressiuis τ phibitiuis ebullitionis: τ cū localibus siue cōtinue aliqd̄ approximādo etiā factis flōmijs: de quibus supra. ℭ Cōueniet epithima si fiat epati ad infrigidandū massam eorem humoralē: cōpositio cōfectionis in casu cōuenientis est: vt infra. ℞. zucchari rosati antiqui. ʒ. iij. tamarindorū ℥. s. manusxpi cū perlis. ℥. j. tro. de spodio cū semine acetose. ʒ. j. s. trociscorū de caphora. ʒ. s. subtilissime puluerizatis cum folijs sex auri: τ syrupo de acetositate citri: vel de ribes quod sufficit: fiat cōfectio: de qua vtat singula hora ad libitū. Et sumatur de syrupis compressiuis cum coclear: vt est syrupus de granatis de ribes: τ succo acetose de berberis: et acetositate citri de citonijs: τ similibus. Et tenere de his in ore valet ad compressionem vaporum ab inferioribus ad superiora. Fiant τ localia capiti epithimando vel embrocando ab alto super locum doloris proprie circa partē anteriorem cum quatuor partibus olei rosati: τ quinta aceti nō multū fortis: τ si fuerit aliqualiter tepidū melius erit. ℭ Attractio et p nares et aqua ro. cum succo portulace clarificato erit conueniens τ magis iuuans quā epithimata per exterius: qñ ipsa exterius applicata claudendo poros τ prohibendo transpirationem vaporum aliqualiter est suspecta in processu: postea minorato dolore tamen adhuc ipso persistente possent fieri aliqua epithimata habētia virtutem aliqualem resoluendi: addēdo. s. cum oleo ro. aliquid olei camomellini: τ ita in eo qd̄ trahit per nares ponere aliquid decoctionis camomille. ℭ Ualebit etiam ad remissionem doloris si fiat aliqd̄ odorabile cōtinue ipsum odorādo stomaco existente in anito: quod fiat vt infra. ℞. rosarum: vio. florū nenufaris ana. ʒ. j. s. sandalorum citrinorū. ʒ. j. cāphore. gra. j. mis. et ponantur in pecia prius infusa in aceto: et in processu minorato dolore: sed pur perseuerante pōt addi in odoramento parum nigelle torrefacte: aut parum camomille. Si etiā in declinatione poneretur intra aures de mixtura facta ex duab⁹ partibus olei ro. τ vna parte olei de lilio: esset in casu iuuans. Et cū his deo dāte spero curam obseruato semper bono regimine: et sic omnium factori laus.

ℭ De soda temporali ab opilatione meseraicarum et etiam epatis.

ℭ Consilium. v.

Supposito ex casu q̄ soda siue dolor capitis sit cōtinuus cū opilatiōe et epis τ meseraicarū manifesta: vt scribitur τ cōitate stomacī. Cōcluditur ex prima pte casus: q̄ egritudo sit frida ex tex. v. Aui. in. c. de cura emigranee cū dixit. Egritudo autem cuius temp⁹ plongatur est frigida fm omnem dispositionem τc. ℭ Ex pñti causa in cerebro est mala cōplo frida imaterialis vel mālis sed pbabiliter dz esse materialis ppter diuturnitatē: tū q: ex remedijs applicatis rōnabiliter ad cōtrariū ducētib⁹: nisi materia fuisset frigida fouens flegmatica: vel melācholica esset dicta mala cōplexio remota: τ sic nō fuisset diuturna. Scdo qñ si a pricipio fuisset imālis: cū ex malitia cōplonis frigide cerebri et maxime finnālia τ extranee plurimū debilitet cerebri digestio: τ cōsr per indigestionē mlte materie flegmatice multiplicent pp impotētiam expulsiue etiā cōsequentē cerebri debilitatem rationabiliter debuit esse multiplicata materia: τ sic morbus est ipse materialis maxime vt in casu scribit ipsius cerebrū est multū debile: qd̄ p̄cipue cognoscit ex facili lesione ab omni debili causa: τ pbabilr cū pturbatiōe sensuū: pp qd̄ differt a fortitudine sensus cerebri: vt est sententia auctorum medicine: τ expresse. A. in sermone vlt de significationibus ostēdentibus species sode.

ℭ Ex scda parte casus colligit pbabiliter: q̄ et depēdet dependentia non absoluta ex cōitate stōi τ meseraicarū cū stomacus sit lesus: quod declaratur ex indispositione indigestionis: ad quam sequetur opatio meseraicarum: maxime ppter id quod dicit Aui. de colligantia membrorum scda primi. c. vltimo ad complendum sermonem de dispositionibus egritudinum.

ℭ Et lz nō habeatur qualis sit eius dispositio naturalis: τ maxime totius habitudinis: que cognitio admodū necessaria est ad debite consultādū tū ad remotionem dispositionis: de qua dictum est non habita contraria intentiōe erūt quatuor principales intentiones. Prima per dietā cōplebit. Scda vertet ad materiā abscindēdā. Tertia ad diuersionē materie ledētis τ vaporū. Quarta ad consortationē cerebri τ vltimatam resolutionem materie: si qua remāsisset pseruādo et a regnatione noue materie. ℭ In dieta ergo summarie dicetur q̄ inclinetur aer ad calīn. non ad siccum nimis: q: dubiū est: nūqd̄ materia ad melicum declinet. Sit ergo saltim in passiuis tēperatus: licet in actiuis ad calīn dz declinare. sit etiā ī aere mediocris luminis. Et si aer naturalis talis nō fuerit artificialr preparetur: cauendo aerem nebulosum grossuz τ frigidum australem etiam τ borealem: maxime si ad austrū sequatur borea.

¶ Fit autem rectificatio aeris ad qualitates intentas tēpore
hyemis facto igne commensurato in camera ex lignis laricis
vel taliciis: vel facta expressione vini albi nō nimis fumosi per
camerā: vel facta decoctione in aqua buglosse: boraginis me=
lisse corticum citri: ⁊ ambre aā parum: ⁊ de eo fiat euaporatio.
¶ Motus suauis fiat maxime supra cibum: ⁊ fiat tempore ma=
turationis stomaci: ⁊ non stante repletione in toto motus lōgus
⁊ tardus: non tamen ad lassitudinem ducēs: ⁊ expulsis super=
fluitatibus communibus est in casu conueniens: stante tamen
actuali dolore quies conuenientior est ꝙ motus: maxime ipso
ducto existente. ¶ Somnus etiam superfluus nocet maxime
diurnus: et precipue in loco humido ⁊ capite depresso: ⁊ maxi
me post cibum sumptum de recenti. Sit igitur vel temperan=
tia in somno et vigilia: vt si inclinaretur ad melencolicam: vel
inclinatio magis ad vigiliam stante causa flegmatica. ¶ Ha
beatur continua ventris lenitio: ita ꝙ assidue si fieri potest bis
in die saltem habeat beneficium ventris: et si non naturaliter
artificialiter propinetur cū clysteri lenitiuo facto: vt infra. ℞.
bletis mercurialis: camomille: aneti aā. M. j. radicum altee. ℥.
j. florum eius. M. ß. bulliant in quatuor bocalibus aque vsqꝫ
ad consumptionem tertie partis: et sumatur dimidium deco=
ctionis: ⁊ addatur cassief. ℥. j. ß. hyerepigre Gal. si expedit. ʒ. ij.
salisgēme stante materia flegmatica: ⁊ salis nitri si fuerit me=
lencolica. ʒ. ij. olei cōmunis. ℥. iij. et in processu digesta magis
materia: ⁊ in parte euacuata loco olei cōmunis ponatur olei
de lilio ⁊ fiat clystere: quod si non placuerit continuare saltim
habeat suppositoria facta cū hyera simplici. Si sufficerint:
⁊ si non acuatur cum carthamo ⁊ salgemma prius dissoluta
hyera. Et iuuabunt talia non tantum ad sodā: sed etiā ad edu
ctionem materierum facientium oppilationem meseraicarum.
¶ Cauendum est a passionibus multum commouētibus: licet
parum irasci aliquoties non disconueniat maxime non existē
te paroxismo doloris: sed gaudere temperate moderate conue
nit: si etiā fuerit habitudo mediocris: et corpus per legem pos=
sit vti coitu aliquoties: ⁊ moderate factus non disconuenire:
imo est aptus iuuare. ¶ In cibis sit primo parcitas in cibo et
potu: sed specialiter sunt vitanda quecumqꝫ grossa ⁊ omnia vi
scosa: ⁊ vnctuosa: pinguia: et euaporantia acuta nisi corpore
mundificato: maxime secundum totum vel membra inferiora
quoniam tunc facta mundificatione ad resolutionem reliquia
rum ⁊ remotionem malitie cōplexionis in cerebro ⁊ retinendū
meatus iam dilatatos meseraicarū apertos conuenit vsus ali
quorum aromatum: vt cinamomi: cassieligneę. nucis muscā,
a cori: ⁊ huiusmodi. Sit ergo cibus per naturam suam facilis
digestionis boni nutrimenti ad calidum aliqualiter inclina=
tus. Unde carnes caponum: et castratorum precipue in hye=
me ⁊ columbarum iam volare potentium satis conueniunt.
Carnes similiter auium montanarum maxime degentium et
nutritarum de iunipero stante materia flegmatica: ⁊ assata=
rum conueniunt: ⁊ si fuerit melencolica magis conueniunt eli
xate ꝙ assate oua sorbilia conueniunt. Brodetum: ⁊ est panis
fricatus cum ouo recenti: ⁊ far de spelta: ⁊ brodium cicerum ru.
bea satis conueniunt. ¶ Inter olera valent blete: maiorana:
⁊ ysopus: saluia: et balsamita: anisi: feni. ⁊ apii: ⁊ radices eorū
bene cocte: et napones bene cocti abiectis primis duabus de=
coctionibus. ¶ Uinum sit mediū coloris mediocriter vinosum
sed stāte dolore limphetur aliqualiter cum aqua decoctionis
masticis. Et ad prohibendum euaporationem membrorū in=
feriorum a capite valebit sumere quinqꝫ vel sex grana corian=
drorum. pp. cum zuccharo dulcoratorū. Usus tamen nimius
est disconueniēs propter diuersa: ⁊ ſm hoc habetur prima in=
tentio de dieta. Nam ex his generalibus potest homo de spe=
cialibus multa discurrere. Inter fructus vue passe ⁊ satis con=
ueniunt due vel tres ficus: sed castanee ⁊ dactyli appropriate
nocent: ⁊ etiā ab aliis fructibus cauendū est. ¶ Iā succedit in=
tentio ad euacuationem. Et qm̄ in casu est fienda euacuatio a
capite ⁊ a meseraicis ⁊ partibus stomaci. primū maxime con=
ueniens adiutorium videretur ad hoc, vomitus. Nam quar=
ta primi. c. xiij. Uomitus quidē euacuat flegma et colericas et
mūdificat stomachū: qui nō hꝫ ꝙ ipsum mūdificet: sicut intesti
na habēt colerā ⁊c. Et addit ꝙ remouet grauitatē: que accidit
capiti. Et ex hoc quod dicit: grauitatē innuit materiā in capi=
te esse frigidā: vnde in casu videt maxime laudādus. Non ta=
men laudo fieri cū forti vomitiuo propter nimiā agitationem
capitis ⁊ lesionem stomaci. Fiat igitur vomitiuū leue factū vt
infra. ℞. aquā decoctionis seminis anisi: ⁊ modici salis. ℥. viij.
olei cōmunis. ℥. ij. oximellis simplicis. ℥. j. ß. totū tepidū sumas=
tur: ⁊ suauiter per camerā ambulando per duas tertias hore
cū imaginatione vomendi: tandē vomitus prouocetur impo=
nendo digitū intra guttur: vel pennā intinctam in oleo: ⁊ hoc
maxime cōpositione pectoris ⁊ colli consentientibus: ⁊ super=
posita binda cū coto ad oculos: ne vapores recipiant: ⁊ postea
quietata natura per duas horas et accepta. ℥. j. mine citonio=
rū: aromatica post horā cū dimidia. Ultra mediā horam post
sumatur cibus prandiū leue: ⁊ illa die quiescat: ⁊ si esset conti=
tus vno cibo tū esset melius ⁊ vnica cibatione: nam ex hoc spe
ratur multū iuuamentū: qm̄ ⁊ si vomitus plerūqꝫ noceat capi
ti agitando: tū vbi fiat propter cōmunitatē materie in stō. me=
lior modorū expulsionis eius est vomitus: vt habetur in cano
ne. j. tertij. ¶ Iam circa materiā in capite existētē cū intentio=
ne etiā ad materiā in meseraicis contentā fienda est euacua=
tio: prius tamen digesta materia: que digeratur cum syrupis
vt infra. ℞. mellis rosa. ℥. ij. syrupi de sticados: syrupi de dua=
bus radicibus aā. ℥. j. aquarum ysopi: maiorane: ⁊ absinthij
aā. ℥. ij. ß. misce pro duabus vicibus: ⁊ continuetur quinqꝫ die=
bus in mane sumendo: vt fieri solet; deinde exhibeantur pillu=
le vt infra. ℞. agarici trociscati. ʒ. ij. pillularū cociarū Mes.
de menthe Gal. positarū in. c. de cura sode frigide. ʒ. ß. cum oxi
melle simplici fiat pasta. Quod si materia fuerit attinens ad
melencolicū loco istarū valent pillule inde: quas ponit Mesue
ca. sc. vel saltem pillule de sticados: quas ponit in fine de scoto
mia ⁊ vertigine de mente Abrusbam: ⁊ sunt leuiores. Sumā
tur ſm consuetudinem: et post. vij. horas sumatur lauatiuū ex
aqua mellis: ⁊ nisi euacuatio fuerit completa cum parum sa=
lis. Et si singulis duobus mensibus vtatur tali medicina pre=
parata materia spero maximū iuuamentum futurū. In tēpo=
re aūt medio laudo vsum omnibus. viij. diebus pillularum vt
infra. ℞. agarici trociscati. ʒ. ij. sticados: epithimi aā. ʒ. ß. masti
cis. ℈. j. cum oximelle fiat pasta pro pillulis: de quibus sumā=
tur. ʒ. j. pro vice in introitu lecti post tres horas post cenam.
¶ Iam ad diuersionem succedit intentio. Et hec completur si
corpus fuerit habitudinis mediocris facta leui flobotomia de
vena cōmuni: vt educēdo quatuor. ℥. sanguinis. Nam infrigi=
datis humoribus ⁊ diuersione facta saltē vaporum ⁊ facta na
tura membrorum auara magis tutius applicari possunt me=
dicine calide: ⁊ attractiua membrorum surget de materia con
tenta in meseraicis: ⁊ sic minuetur fastidiū ⁊ abominatio sto=
maci: ⁊ minor quantitas vaporum capiti cōmunicabitur: qui
dolorem fouent vel conseruant. ¶ Perficitur etiam fricationi
bus factis ad crura ⁊ ligaturis tandem ascendendo ad coxas et
⁊ consequenter ad spatulas: ⁊ hec omni die factis euacuationi
bus cōmunibus. ¶ Ad hanc intentionem faciunt vētose sine
scarificatione incidendo: vt dictū est. sed valent maxime si po=
nātur infra sub genu ⁊ intra coxas. Et stāte dolore in parte an
teriori multum iuuat positio ventose in posteriori: imo forte
cū scarificatione: ⁊ maxime facta euacuatiōe de materia. ¶ Ua
lent etiam ruptoria facta post aures. verbi gratia. ℞. cantari
dum abscissis capitibus ⁊ aliis numero. vj. vel. ʒ. ij. puluerizata
rum: fermēti. ʒ. ß. malaxentur cū aqua ardenti et modicissimo
aceti fortissimi: ⁊ fiat pasta: ⁊ ponatur ad quantitatem auella=
ne supra loca vacua post aures: ⁊ superligetur ⁊ conseruetur la
cus aptus per multos dies cum ficubus ⁊ melle. Et vbi corpus
fuerit ad sanguineū multū declinans: scarificatio aurium mul=
tū laudatur: valent etiā ad hoc caputpurgia et masticatoria
ſm cōmunē artem facta. ¶ Circa vltimā vero intentionē ad
resolutionē materie ⁊ confortationē fiat sacculus capiti vt in=
fra. ℞. maiorane: sticados: balsamite: foliorū lauri nucis mus
cate: acori aā. ℥. j. terantur ⁊ ponantur in panno raro et cale=
fiat supra tegulā calidā asperā cū vino aromatico. Et si pona
tur parum aceti ad maiorē penetrationem credo magis iuua=
bit: ⁊ hec fiant abscissis capillis et teneatur dictus sacculus su=
pra caput. Et si prius calefieret caput cum sacculo facto ex mi
lio vel pannico: ⁊ floribus aneti calefactis ſm modum dictum
magis conficietur intentio. Et si dolor fuerit attinens ad par=
tem anteriorē: vt probabiliter esse debet in cōmunitate stoma=
ci valet inunctio facta ad frontem cū oleo de liliis: ⁊ oleo de co
sto. Et si placet facere embrocam ad partem anteriorem capi=
tis potest fieri ad multū exsiccandum vt infra. ℞. maiorane:
sticados: calamenti pulegij aā. M. j. sulphuris. ℥. ij. castorei:
baccarum lauri aña. ℥. ß. bulliant in vna situla aque cum vno
bocali vini ad consumptionem quarte partis: ⁊ de eo fiat em=
brocatio supra commissuram coronalem vbi coniungitur sa=
gittali. ¶ Potest etiam fieri inunctio vt infra. ℞. olei de li=
lio. ℥. j. myrrhe: epithi: costi: piretri aña. ʒ. j. euforbij: castorei
aā. ℈. j.

aā. ℈.j. ⁊ fortassis rubificabit. ¶ Valent etiam ventose cū mul-
to igne posite super locum ad resolutionem reliquarum: ⁊ re-
motionem malicie complexionis frigide. Et quando ista non
sufficerent in simili laudauerunt Auenzoar ⁊ Azaranius cau-
terium actuale in corpore etiam non multum extenuato. Lau-
darem ego fieri aperturam leuem vene frontis. Nam talis flo-
botomia materias cronicorum dolorem extirpat: vt est auto-
rum sententia. ¶ Ad hanc intentionem valent odoramenta
resolutiua: vt cerebri confortatiua facta ex nigella torrefacta
cum nuce muscata: ⁊ modico castorei: vel cum musco: ⁊ erit sua
uis. ¶ Per interius autem valent confectiones appropriate
vt omni ebdomada sumere. ℈.iiij. mitridati. Et aliis diebus
per duas horas ante prandium. ʒ.ij. diamusci dulcis: vel diam
bre: vel plirisarcoticon. Imponere etiam intra aures de oleo
de lilio cum modico castorei: vt gra.iij. vel.iiij. et modicissimo
aceto squillitico est precipui in casu iuuamenti. Et his ad pre
sens sum contentus relinquens reliqua particularia ordinan
da ibi per prestantes dominos medicos: quia tamē ea que su
pra scripta sunt magis respiciunt dispositionem capitis dolo
rosam ꝙ stomaci ⁊ meseraicarum propter oppilationē in eis:
quam de nocumento cerebri: ita ꝙ lesio stomaci esset prima: et
capitis per viam colligantie: vt plurimum euenire solet secun
da primi doc. tertia capitulo.ij. dicit Auicen. Capitis enim se-
cundum plurimum suarum dispositionum sunt egritudines
per societatem: sed id conuertere est per parum: tunc laudarez
omnibus decem diebus sumi debere de yera simplici Gal. ʒ.s.
in lectuario posita ab eodem septimo terapeut. c. xv. ⁊ laudo fie
ri inunctionem stomaci singula die trahendo etiam versus re-
gionem epatis cum vnguento: vt infra. Facta tamen prius fo
mentatione: vt infra supra stomacum. ℞. absynthii: camomil
le: balsamite aā. M. s. cinamomi: squinanti: spice aā. ℥.j.s. gar.
macis: galange aā. ʒ.ij. folii ligni alo. aā. ʒ.j. bulliant in duab⁹
partibus aque: ⁊ vna vini aromatici vsq; ad tertie partis con-
sumptionem: postea cum spongia infusa in dicta decoctione:
⁊ expressa calida fiat fomentatio bis vel ter. Deinde sucato lo-
co cum panno fiat inūctio vt infra. ℞. olei de spica. ℥.j. olei de
cinamomi. ℥.s. cinamomi: galāge: piperis al. aā. ℈.j. galle mu
sca. ℈.s. muscat ambre aā. gra.ij. cum modico cere fiat vnguen-
tum. Et his ad presens sum contentus ⁊c.

¶ Pro vxore magnifici ⁊ illustrissimi domini Michaelis co-
tignole comitis pro soda temporali precipue per communi
tatem matricis.

¶ Consilium.vj.

Ausus magnifice domine Isabelle de attendolis vt
ex significationibus satis claris percipi potest est
soda temporalis per communitatem precipue ma
tricis concomitante etiam stomaco. Nam licet vt
voluit princeps. A. secunda primi doc. tertia secūs
do capitulo. Capitis secundum plurimum suarum dispositio-
num sunt egritudines per societatem stomaci: q; tamen vt col
ligitur ab eodem specialius prima tertii in sermone vniuersali
de signis ostendentibus species sode ⁊ modos eius dicit ipse: ꝙ
facta per cōmunitatem contingit ⁊ destruitur ⁊ fit fortis ⁊ de-
bilitatur sm ꝙ accidit membro communi. i. membro cōmuni-
canti ex dolore ⁊ destructione ⁊ fortitudine. i. aut debilitate ⁊c.
¶ Et cum narrat eadem magnifica domina priusꝙ fiat dolor
capitis antecedere solet nocumentum in regione matricis de
commotione: timore: ⁊ gungulatione: ⁊ plerumq; tempore pur
gationis talis dolor inualescit: ⁊ facta tandē euacuatione quie
scit vel alleuiatur: Idcirco recte concludi potest talem dolorē
principaliter pendentem esse ex communitate vaporum eleua-
torum a matrice: concurrentibus etiam aliquibus vaporibus
ex stomaco: qui dictā dispositionē doloris conseruant: vt gene
ralis sententia fuit domini Auicen. vt supra visum est etiam:
quoniā eo tempore compatiente stomaco matrici fit nausea ⁊
destructio appetitus: vt eadem narrat. ¶ Et quoniaz vt idem
protestatur dn̄s Aui. prima tertii in regimine vniuersali sode
per cōmunitatem in principio capituli. Oportet vt sollicitetis
in omnibus speciebus sode facte per cōmunitatē mēbrorū de
illis mēbris ⁊c. prima intētio curatiua in omni soda per cōmunita
tē est sumēda a curatione mēbrorū: a quib⁹ depēdet: vt in ca-
su nr̄o principaliter a matrice cōcomitātur a stō. Quia tñ vt di-
xit Gal. x. terapeu. cura cognitionē et pronosticationē sequit:
op; intelligere prius qualis sit dispositio matricis: vt ea cogni
ta: ꝯsr ad curationē accedamus. ¶ Est aūt matricis sua dispō
impedimentū pēdēs ex materia flegmatica in cōcauitate ⁊ ve-
nis matricis existe: digestiuā ipsi⁹ matricis debilitāte: vt ex inspe

ctione vrinarū ⁊ reliqꝭ aliis plene cōstat: ⁊ sic indigestio in ma
trice ventositatē multiplicat: que tādē cū vaporib⁹ sursum ad
caput mouētur: ⁊ ad pāniculū maxime extrinsecū ⁊ cutim per
tingētes extēsionē causat ⁊ dolorē ꝯsr: ⁊ aliqū cutis eleuationē
vt eadē narrat. cui etiā euaporationi adiumētū prestat calidi-
tas cordis: etiā cerebri: cū sit naturaliter cordis calidi: etiā cere
bri: ꝙ ex animositate ⁊ multitudine vigiliarum: ⁊ reliquis mul
tis aliis declarari posset: nisi in longū nimis abiret sermo no-
ster. Et hec quantū ad casum principaliter sufficiant.
¶ Pro cura igitur erunt due principales intētiones attēdēde.
Prima. s. ad dispositionē matricis. Secunda principalis ad
ipsum dolorē capitis. Prima etiā intētio variis instfis. s. dige
stione materie ⁊ preparatione illius ad expulsionē: ꝯsr eiectione
eiusdē cū medicinis per superius ⁊ per inferius: tādē cū cōfor
tātibus ⁊ vigorātib⁹ digestiuā illius cōplebit eadē intētio. Se-
cūda vero intētio principalis duab⁹ specialibus intētionibus
perficietur. Prima erit nō facto dolore prohibere ipsius euen-
tū. Secūda erit remittere ⁊ remouere dolorē ipso iam facto.
¶ Pro prima igitur expediēda intētione: que est ad matricez
est obseruanda regula in isto casu necessaria. s. vt stāte materia
digeratur: neq; ad eā attendatur cū illa materia digerēda sit
cum subtiliatiuis. Et fuit singularis ⁊ preciosus canon in ista
materia. d. Aui. prima tertii in sermone vniuersali de signis so
de cum dixit. Et multotiēs sūt res subtiliantes cause sode: pro-
pterea ꝙ aperiūt viā vaporū ad cerebrum. Et si sint non cali-
de ⁊c. ¶ In hora igit̄ quietis applicent̄ remedia vt infra. Pri-
mo fiat syrupus: qui cōtinuet̄ quinq; vicib⁹ vt infra. ℞. syrupi
de sticados: syrupi de bisantiis sine aceto: mellis rosati collati:
aā. ℥.s. aquarum bethonice: matricarie: ⁊ buglose: aā. ℥.j. misce
duplicetur ⁊ aromatizetur cum modico nucis muscate ⁊ rasure
eboris pro duabus vicibus. Sumatur ita mane vt dormiatur
per horam post eos si fieri potest. Post quos quinq; syrupos
sumantur pillule: vt infra. ℞. pillularū aggregatiuarum: pil-
lularum fetidarū aā. ℈.ij. cum syrupo de sticados fiant pillule.
vij. Post quas adminus dormiatur per horam. Et post. vj. vel
vij. horas facta siue completa euacuatione sumatur laua tiuū
ex. vij. vnciis aque decoctionis cicerum rubeorum: aliqualiter
salite cum media. ℥. zuccari: ⁊ vltra mediaz horam sumatur
prandium leue: vt fieri consueuit. ¶ Sequenti vero mane su-
matur confectio: vt infra. ℞. tyriace antique trifere. aā. ʒ.s. silis
leos: rasure eboris: aā. ℈.j. mis. ⁊ parum sumatur aque arthe
misie: ⁊ buglose. Et tardetur prandium per. vj. horas. Postea
quietata natura per duos: aut tres dies laudo fieri mūdifica-
tionem materierum per regionem propriam cum appropria-
tis: primo faciendo balneum: in quo sedeat vsq; ab vmbilicu: ⁊
vt infra. ℞. calamenti: pulegii: camomille: mellilori: aā. M.j.
matricarie: maioris nepite: aā. ʒ.ij. yreos. ʒ.iiij. omnia bulliant
sufficienter in qua debite quantitatis sumendo quintam par-
tem pro faciendo balneo: vt supra bis: aut semel in die ieiuno
stomaco. Et si contingeret factam esse mundificationem men
struorum per quatuor aut quinq; dies esset conuenientius.
Quo facto balneo tribus diebus continuis laudabile erit ad vl
timatam mundificationem et confortationem si in nocte dua
bus noctibus continuis supponatur intra collum matricis
vna pillula parua facta ex duabus partibus metridati: et vna
parte trifere maioris cooperta panno lineo raro antiquo et
subtili. ¶ Postremo etiam laudo fieri suffumigationem sto-
maco vacuo sedente ipsa super cathedram perforatam appo-
sita vna pillula grossa de infrascriptis supra carbones intra ca
thedram: quarum descriptio fiet: vt infra ⁊c. ℞. ligni al. thus
ris: ana. ʒ.j. silileos: galliemus. rasure eboris: radicis: yreos: lin
gue bouis: ana. ℈.s. cum terbentina fiat pasta pro pillulis con
ficiendis. ¶ Laudo etiam fieri inunctionem ab vmbilico in-
fra cum vnguento: vt infra. ℞. olei de lilio. ℥.j. olei yrini. ℥.s. ci
namomi ligni al. sisileos. aā. ℈.j. galliemusca. ℈.s. cum modico
cere fiat vnguentum. ¶ Laudo etiam fieri confectionem
pro vsu ad confortationem dictarum partium: vt infra. ℞. sili
leos veriusq; ben. lingue bouis: rasure eboris: melisse: aā. ʒ.j.
nucis muscate. corticum citri: corallorum rubeū. aā. ℈.j. cum zuc-
charo dissoluto in duabus partib⁹ aq̄ buglose: ⁊ matricarie: ⁊
vna p̄te vini aromatici fiat ꝯfectio in morsellis duarū dragma
rū pro quolibet: ⁊ sumatur vn⁹ eoꝝ p duas horas ante cibū. Et
ita cū his erit cōpleta omnis intētio q̄ntū ad mēbrū mādans.
¶ Est tñ aduertēdū singulr ꝙ in tēpore magni estus ista reme
dia sua caliditate sunt aliqualiter timorosa: maxime cū ei⁹ cō-
plexio cordialis sit calida: vt supradictū est: idcirco cum caute-
la illo tēpore calido ⁊ artificiose istorum vsus. Et sic sit cōple-

a prima intẽtio principalis. ¶ Quarũ ad fin principale due versantur intẽtiones. Una.s.ad preseruãdũ ⁊ prohibẽdũ dolorẽ: dũ dubitatur de aduentu de proximo: qđ cognoscitur ex cõmotione ⁊ eleuatione portũ ventris: vt supradictũ est: scđa est minoratio doloris vel remotio ipsius postq̃ euenit. ¶ Prima igit intẽtio pficit primo cũ diuertẽtib⁹ materiã ⁊ vapores ad inferius. Perficit ẽt cũ cõprimẽtibus vapores in deorsum si q̃ eleuant sursum cãnt dolorẽ. ¶ Perficit ergo cũ confortãtibus cerebrũ ⁊ panniculos eius: ne recipiãt impressionẽ dictorum vaporũ ⁊ nocumentũ. Et sic gñaliter ꝓhibendo quecũq; ad euaporationẽ iuuamentũ prestãt. Primũ igitur instrumentorũ est nõ stãte lenitione nature fiat clistere cõe cum.℥.s.benedicte ⁊ cassie: añ. ⁊ decoctione cõi. Et vt fiat fricatio coxarũ ⁊ cruriũ cum panno scarlatino ieiuno stomacho. Et cum positione pedum in aqua calida. Et apparuerint vene saphenarum intumescere: que sunt in parte domestica pedis apud talum: si tũc fiat leuis flobothomia saltem de vena dextri pedis extrahendo duas vel tres vncias sanguinis erit multum conueniens. Et si forte saphene nõ apparuerint: sed vena grossa apud pollicem existens intumescat: vel notabiliter manifestetur: tunc illa loco saphene flobothometur: ⁊ non erit minoris iuuamenti. Ligature etiam coxarum ⁊ tibiarum aliqualiter dolorose: si aliquoties fiant conueniunt. ¶ Est notãdum singulariter: q licet fricationes ⁊ diuersiones horum membrorum inferiorum in preseruando conueniant: fricationes tamen superiorũ mẽbrorum vt brachiorum ⁊ spatularum: licet existente actu dolore conueniunt. In preseruando tamen ⁊ in timore euentus cõueniunt nequaq̃. Et sicut dictum est de fricationibus et ligaturis: idem intelligatur de ventosis siccis: quod posite in membris inferioribus valent: et in superioribus sunt apte nocere. ¶ Perficitur cõsequenter eadem intentio cum comprimentibus vapores deorsum: vt est masticatio granatorum muzorum: cõmestio citoniorum: ⁊ dyacitoniten sine speciebus. Comestio etiam coriandrorum pp̃.est maxime proficua. Sumere etiam vnum mirabol. conditum isto tempore. Potus etiam vini nigri debilis cum mixtione aque decoctionis sumac ⁊ coriandrorum est etiam in casu conueniens: precipue si aliquibus vicibus in ea fundatur frustum igniti calibis. ¶ Et sic cõsequenter prohibeantur quecũq; ad euaporationem faciunt: vt sunt aer calidus naturaliter vel artificialiter: ⁊ aer multi luminis: ⁊ exercitium vehemens: licet leuis incessus pedes sit cõueniens. Eo igitur tempore conuenit statio in aere temperato: vel ad frigidum declinante. Et in camera modici luminis vel obscura. ¶ Uigilare etiam superflue nocet: licet etiam multus en hoc somnus: ⁊ in principio doloris conuertendo materias ad interiora non sit iuuatiuus: magis tamen officiunt superflue vigilie q̃ multus somnus. ¶ Passiones quoq; animi maxime furor ⁊ ira propterea quod inflamant maxime nocent. Cibi quoq; vehementis caliditatis acuti et aromatibus conditi: vel alias acuti: vt cepe: porum: aleum: sinapis: et huiusmodi maximi sunt nocumenti. Amora etiam et vehementer dulcia vnctuosa etiam pingula omnia talia nocẽt. A vinis etiam potentibus maxime cauendum est: ⁊ generaliter ab albis.

¶ Sit igitur cibus temperatus: vel parumper ad frigidũ inclinatus. Et si ad stipticum parumper declinet: erit conueniẽs: est tamen necessaria dimissio cibariorũ inflatiuorũ ⁊ tarde digestionis: vt leguminũ: ⁊ carniũ grossorum animalium. ¶ Ualẽt hoc tẽpore carnes pullorũ iuuenũ: perdicis. et turturis singulariter: q: vltra cõplexionẽ manifestã ex proprietate cerebrũ confortãt. Ualent aues minute mõtane: valẽt carnes căpretorũ. Ualẽt pisces petrosi. Et generaliter sint omnia elixata ⁊ non assata. Et cauendũ precipue ab amigdalis: qm̃ sua euaporatione multũ nocent. Et ita discurrendum est generaliter. ¶ Jam circa vltimũ: quod est cõfortatio cerebri et circumstantiũ membrorũ ne recipiant: licet plerũq; compleatur hec intentio cum in vnctionibus circa caput factis: quoniam hec magnifica domina cum caliditate cerebri abundat etiã humiditate: cuius portio fertur ad membra neruosa. Unde nũq̃ incurrit tremorem vnius lateris proinde vt fuit canon. d. Auic. prima tertij in regimine vniuersali. In omni soda: cui associatur reumatismus non declinans ad infrigidandum ⁊ humectandum caput cum oleis ⁊c. ¶ Cõplebitur igitur hec intentio cũ aliquibus odoramentis. Fac ergo ad hoc si fiat odoramentũ: vt infra. ℞. florũ nenufaris rosarum sandalorum citrinorum añ.ʒ.s. gariof.℈.j.omnia infundantur in aceto sic puluerizata: postea exiccata ponantur in pecia pro odoramẽto. Et cũ istis fiat completa omnis intentio circa preseruationem a dolore ⁊c.

¶ Circa vltimum: quod est remissio doloris vel eius remotio cum affuerit: primum pro regula obseruetur: vt fiant diuersiones nõ tñ ad crura: sed ad spatulas omnibus modis: quibus supra de fricationibus: ligaturis: ⁊ ventosationibus: ⁊c. Reliquũ etiã regimẽ: quod pri⁹ dictũ est: in preseruãdo etiã in hoc tẽpore fere cõuenit: sed opꝫ vt sit maior paucitas comestiõis: ⁊ potus ⁊ proprie vini: q: in totũ abstinẽdũ: vel minimũ etiam dãdũ. ¶ Sõnus etiã est prolõgãdus magis maxime cũ precesserit dolor notabili tẽpore. Et si fuerit vigiliarũ instantia propter dolorẽ est prouocãdus omni studio somn⁹ maxime in ꝓcessu: quo casu laudo exhiberi in nocte.ʒ.j.filonij dissoluti: cũ aqua ysopi: vel.ʒ.j.dyaolibani: ⁊ est in casu singularis. Et si ẽt ad resolutionem dictorũ vaporum: qui sunt causa doloris: fieret sacculus ponendus capiti ex floribus camomille aneti: ⁊ sticados dimissis fortioribus erit cõueniens. Pro hac etiam intentione adimplẽda: vꝫ si intra aures imponat parũ olei cum lana: vt infra. ℞. olei camomille.℥.j.olei aneti olei de lilio.añ.℥.s.mis. Ad hoc etiã facit si in ꝓcessu doloris fiet odoramentũ vt infra. ℞. nigelle infuse in aceto ⁊ torefacte.ʒ.j.s.nucismu.ligni al.sandalorum citri.añ.ʒ.s.mis.ponantur in pecia pro odoramento: vel cum laudano ⁊ modico cere fiat pomũ ad odoramentũ. ¶ Pro resolutione etiã dictorũ vaporũ in processu valet si fiet leuis calefactio capitis cũ panno tepido ⁊ pectinatio leuis: vt dictũ est ab antiquis philosophis: si pecten fiat ex cornu dextro arietis. Sed pro corrigẽdo aliud accidẽs interdũ cõtingẽs de tremore laudo fieri inunctionem ad nucham ⁊ ad brachium cum vnguento: vt infra. ℞. olei camomille.℥.j.olei costi.℥.s.olei spice ⁊ de lilio añ.ʒ.ij.acori: sticados: nucismu.piperis longi añ.℈.j.ligni al.℈.s.cum modico cere fiat vnguentum. Et his sum contentus.

¶ Pro parato ad melencolicam passionem.

¶ Consilium.vij.

Casus iste est proprie vigilie innaturalis: neq; fortẽ proprie debet dici sarra: quoniã non est egressus in vigilia naturali egressu multo: ⁊ proprius debet dici vigilia innaturalis q̃ preter naturã. Et sic nõ proprie sarra: qm̃ dixit. A.c.proprio. Sarra est superfluitas in vigilia.i.multis excessus ⁊c. ¶ Fiat autem huiõi egressus a naturali vigilia propter excussionem fieri in somno in virtute sensitiua panniculorum cerebri: ad quam excussionem passiue conuertit siccitas cerebri ⁊ panniculorum eius: ⁊ effectiue promouetur quidam vapor acutus eleuatus a materia melencolica radicali ⁊ aliqualiter adusta in partibus cerebri existente: vnde ab hoc vapore eleuato acuitate participante: impetuente tẽpore somni in panniculos cerebri: siue mitigas preterita virtute a nocumẽto male qualitatis vaporis fit excussio ad depellẽdũ nocumentũ: ⁊ inde fit motus spirituum: ⁊ caloris ad exteriora: ⁊ sic fit euigilatio: que per tp̃s cõseruat hora debita dormitionis ꝓpter plurimas ⁊ varias cogitationes ⁊ falsas extimationes: que etiã radicẽ habẽt a dictis vaporibus a materia illa aliqualiter adusta eleuatis: qui similitudinẽ gerũt dicte materie: ꝑmixtione quorũ cũ spiritib⁹ varius fit mot⁹ in cerebro: ⁊ varia diuersorũ represẽtatio in sensib⁹ interiorib⁹: ⁊ sic varie cogitationes: ⁊ aliqñ varia somnia ad timorẽ vt plurimũ aliqualr declinãtia fm qđ ydola: vel spẽs dictorum vaporũ naturalr nigrorũ rẽ nigrã represẽtãt. Et sic in virtute appetitiua irascibili sequit inclinatio ad fugã. Et qm̃ naturales virtutes obediũt aialib⁹: ⁊ illas subministrãt: fit ꝯr l virtute naturali expulsiua mot⁹ ⁊ excussio ⁊ euigilatio. ¶ Ad hec etiã cređo cõcurrere qđ forte ab illa materia eleuat vẽtositas tp̃e somni cõcentrato calore interius: que tandẽ ad pãniculos veniens ⁊ eos distendens dolorem causat: ⁊ euigilat: ⁊ hec de casu.

¶ Circa igitur regimẽ primũ in dieta sumatiua stringendo sit regula: q in omnibus declinãdũ sit ad frigidum ⁊ humidũ: nõ tamẽ intẽse sed remisse frigidũ. Sit igitur aer nõ calidus: neq; siccus: sed magis aliqualiter grossus ⁊ vaporosus modo nõ sit multũ humidus. Nõ laudo igitur camerã eleuatã: sed magis terrenã: ita tamẽ quod nõ sit nimis humida. Sit etiã tempore diei ⁊ debitarũ vigiliarũ luminosa ⁊ clara: sed tempore somni siue nocte: siue die in totũ sit aer dicte camere tenebrosus nullo mõ splẽdens. Et propter eãdẽ causam nõ moret multo tpe apud ignẽ tpe hyemis. Exercitiũ nõ sit calefaciens ⁊ exiccans: sed suaue ⁊ deliciosum: vnde magis declinãdũ est ad quietẽ q̃ ad exercitiũ. ¶ Studeatur vt sit somnus magnus q̃tũ possibile est. Stãdo multo tẽpore i camera obscura super lecto molli ⁊ suaui: tenẽdo oculos clausos: ⁊ post habẽdo voluntariã cogitationem: ⁊ etiã si nõ possit dormire: saltem multo tempore quiescat tñ

quiescat in aere humido: vt dictũ est. Et si nõ possit naturalr̃ hẽri humidus humectet̃ p̃ infusiones ꝛ repssiones aquarũ ꝛ stramenta rerũ infrigidãtiũ ꝛ humectãtiũ. Fricatio etiã leuis pedum ad somnũ incitat in quibusdã. ¶ Abstinentia ꝛ ieiuniũ sunt in casu inimica. ¶ Cibi eius debẽt esse humidi actu ꝛ potentia boni ꝛ facilis nutrimẽti: ꝛ si aliquali euaporatione participarẽt nõ inconueniũt. Ita tñ ꝙ nõ sint calidi ꝛ sicci: vitãda sunt omnia cibaria melãcolica vt legumina: ꝛ omne quod inflat. Cauẽdũ igitur a caseo maxime veteri: carnibus quadrupedũ magnorũ corporũ carnibus salitis ꝛ huiusmodi. ¶ Vitetur vinũ multũ magnum: etiã subtile acutũ inimicum est: maxime si sit potẽs ꝛ fumosum. Sit igitur vinũ medij coloris: medie potẽtie ad dulcedinem aliqualiter declinãs: oua elixata: ꝛ nullo modo assata in casu plurimũ conueniũt. Carnes autẽ mõtanarũ perdicũ precipue ꝛ fasianorũ: si elixentur maxime cõueniũt. Panis sit albꝰ bene preparatus vnius vel duorũ dierũ. Vsus etiã brodiorũ carniũ laudabiliũ maxime cõueniẽs est. Pisces aliqui petrosi: ꝛ aliĳ nõ plurime viscositatis satis cõueniũt. Si etiã in vltimo cene sumeretur vnꝰ bolus vel ouo de lactuca cocta sine pane est satis familiare somniferũ. ¶ In passionibus animalibus gaudẽdũ ꝙ̃tũ possibile est: ꝛ per idẽ cauendũ est a cogitationibus tristibus ꝛ humorosis. Standũ est cũ dilectis amicis. A coitu maxime cauere dꝫ qm̃ in eo propter magnã spermatis effusionem forte acquisita est in cerebro ꝛ mẽbris sibi cõiũctis siccitas: que nõ parua est nocumenti causa: ꝛ his sum contentus ꝙ̃tũ ad regimẽ in dieta non cõmemorãs p̃sa propter ipsius hominis intelligentiam. ¶ Ad medicinalia igitur me conuerto: primo quidẽ ordinãdo que materiã illã melẽcolicã aliqualiter calidã respiciũt: eã equãdo cũ sirupis per interius. Postea per exterius cũ embrocis quibusdã aliqualiter somniferis. Deinde apponã quasdã cõfectiones in casu valẽtes: ꝛ particularia quedã: quibꝰ vtendũ erit tp̃e somni. Nõ curabo ponere medicinas euacuatiuas: qm̃ in illis nõ est vtilitas: sed in certo sirupo digerẽte apponã: quedã etiã appropriate dictũ humorẽ euacuãtia. ¶ Pro digestione igit̃ ꝛ equatione materie laudo sirupũ: vt infra. ℞. sirupi violati simplicis. ℥.ij. sirupi de fumoterre: sirupi de succo pomorum simplicis: añ. ℥.j. aquarũ lupulorũ: buglose ꝛ endiuie: añ. ℥.ij. pro duabus vicibus continuetur ad arbitriũ. Et si vis facere magistralẽ sirupũ fac vt infra. ℞. buglose: boraginis: capilliueneris: lingue ceruine: endiuie scariole añ. M.i. radicũ asparagi brusci. añ. ʒ.iiij. sandalorũ ru. violarũ: añ. ʒ.ij. pruna damascena numero. xij. poma odorifera numero. iiij. croci. ʒ.v. fiat sirupus cũ zucchario: ꝛ sic detur cũ sero caprino vel aqua decoctionis radicũ buglose erit conuenientior. Si etiã loco infusionis buglose ꝛ borraginis sumeretur de succo borraginis: ꝛ buglose erit melius. Si etiam tẽpore estatis adderetur se. papa. al. ꝛ semen lactuce ad prouocationẽ somni erit felicior: ꝛ isto sirupo põt vti multo ꝛ cõtinuato tẽpore. Et si voluerimus aliquid simul digerẽdo euacuare fiat sirupꝰ: vt infra. ℞. florũ borraginis: buglose: melise fumiterre ꝛ violarũ añ. ʒ.ij. liquiricie: corticũ citri: passularũ enucleatarũ se. bõbacis añ. ℥.v. scolopẽdrie: scariole: ꝛ cicoree: endiuie capilloueneris añ. M.j. maiorane. M.v. ani. ʒ.j.v. sticados arabici: sene. epithimi. añ. ℥.v. pruna numero. x. bulliant in aqua: ꝛ colentur ꝛ colature addatur succi buglose: ꝛ pomorũ. ỽ. añ. ℥.vj. ꝛ sirupizetur cũ zucchario al. ꝛ aromatizetur cũ croco: ꝛ sandalis rub. ꝛ citri. Si etiam infundantur. ʒ.ij. epithimi in sero caprino per noctẽ vsqꝫ ad. ℥.vj. ꝛ facta collatura sumatur tepidũ in casu cõuenit. ¶ Ad hanc intentionẽ interdum valet: si interdum sumatur a. ʒ.vj. vsqꝫ ad. ℥.j. de dyaprunis Nicolai non solutiuo. Valebit etiam singulariter cõfectio dyacatholiconis: si in eadẽ ꝙ̃titate sumatur. Et istis sum contentus quantũ ad syrupos digerentes ꝛ medicinas euacuantes. ¶ Iã restat ponere aliquas cõfectiones in casu appropriatas. Fiet igitur hec cõfectio: vt infra. ℞. florũ mellisse: boraginis: buglose: violarũ: ligni al. añ. ʒ.j. doronid. ʒ.v. margaritarũ: hyacintorum: smeraldi. añ. ℈.j. croci. gra. vi. omnia subtiliter puluerizentur: ꝛ cũ zucchario dissoluto in aquis buglose fumiterre ꝙ sufficit fiat confectio in morsellis. ¶ Ad hanc intentionem etiam laudarẽ mixturã: vt infra. ℞. dyaboriginati: dyabuglosati. añ. ℥.j. zucchari violã. ℥.ij. zucchari rosati. ℥.v. fragmentorum vt supra ligni al. añ. ℈.j. cũ foliĳs. iiij. auri fiat mixtura: de qua sumi potest vnũ coclear vsqꝫ ad duo in mane. ¶ Pro particularibus vero capiti fiendis etiã ad equationẽ dicte materie ꝛ cerebri ꝛ paniculorũ humectationem laudo fieri embrocationem capiti cum decoctione: vt infra. ℞. camomille: mellilotꝭ: lactuce: stipitum papaueris al. añ. M.j. aneti. M.v. seminis papaueris ꝛ lactucarũ. añ. ℥.j. violarũ. M.ij. florum nenufaris. M.j. omnia simul bulliant modica bullitione: ꝛ ex eis fiat embrocatio capiti.

Et facta leui siccatione fiat inunctio cum mixtura: vt infra. ℞. olei amig. dul. ℥.ij. ꝛ pinguedinis pulle: olei vio. spinalis medulle arietis. añ. ℥.v. misce: si etiam ex ea vnctione vngatur collum ꝛ spina cum dorso erit conueniens. ¶ Iam restat ponere quedã localia linimenta fienda vaso ad somnum prouocandum: ꝛ ipm̃ profundũ efficiendum tempore introitus ad lectum. ¶ Sit ergo istud commune ꝛ domesticum. ℞. olei de nenuphare ℥.j. olei violati: ꝛ de papauere: ꝛ aneti. añ. ℥.v. misce: ꝛ si volueris fortem facere: fac vt infra. ℞. dictorũ oleorũ: vt supra vini albi debilis: ꝛ olei amigdalarum dul. añ. ℥.v. opij. ʒ.v. croci. ʒ.j. misceantur omnia simul: ꝛ ex istis distilletur parũ i nares. Et si forte profundetur nimis somnus: ponatur spongia in aceto forti ꝛ excitabit: ꝛ maxime si cum ea dentes fricaueris ꝛ nares. De particularibus reliquis non curo propter peritiam patientis his igitur ꝙ̃tum ad hoc accidens principale sum contentus. ¶ Restat autẽ vnum tantum scilicet confortare vasa spermatica ꝛ ventositatẽ: que vilis ꝛ musculis circunstantibus multiplicatur: propter quã interdum membra atenuantur: ꝛ fit inde spermatis emissio. Corrigendo etiã aliqualiter substantiam eius liquidam existentem. Fit ergo inunctio partium genitalium cum vnguento: vt infra. ℞. olei mente olei absynthij ꝛ myrtillorũ. añ. ℥.j. omnia lauẽtur quatuor lotionibus in aqua plantaginis: postea addantur pulueres: vt infra. ℞. nucis mus: nucũ cipressi thuris. añ. ʒ.v. seminis agni casti. ℈.j. gallarum. ℈.ij. cum modico cere fiat vnguentum molle: ꝛ hec dicta sufficiant.

¶ Pro quodam notabili Iuuene parmẽse existente in principio melancolie cum timore ad ethicam.

¶ Consilium. viij.

ISta dispositioꝫ vt patet ex accidentibus in scriptis redactis probabiliter principaliter reponi potest: vt etiam coniecturatũ est per alios sub rubrica de melẽcholia: ꝛ in specie eius mirachia: sed non per cõmunitatem tantum a mirach: sed etiam per proprietatem in cerebro: ꝙ declaratur ex eo ꝙ ex curatione cũ appropriatis de vnctionibus ꝛ fomentationibus ꝛ reliquis circa mirach factis non sequitur iuuamentũ manifestũ. Unde dicebat Auic. in capitulo proprio in signis melẽcholie cerebralis etiam cum non apparet iuuamẽtum cum mẽbrũ id medicatur scilicet quod creditur esse lesum per proprietatẽ: vt in casu nostro de mirach: sed remanet sup. dispositio: vt non sint accidentia valde magna sup. non obstantibus remediĳs factis ad membrũ: communitate cuius dicitur ledi cererem: tunc sup. significatur quod nocumentum non est tantum dependens per viam cõmunitatis: sed etiã per proprietatem ipsius cerebri. Est etiã satis rationabile ꝙ non tantũ per cõmunitatẽ a mirach: sed etiam ꝛ a toto propter siccitatem toti communẽ: ꝛ ex antecessione diuturnitatis morbi communis toti de fe. ꝛ cetera facientis ad inspissationem humorũ ꝛ terrestrificationem eorũ ꝛc. ¶ Et ꝙ dicatur esse sub rubrica melẽcolie declaratur ex mutatione estimationis de cogitationis a cursu naturali ad timorem ꝛ tristitiam. Nam vt scribitur in casu: cũ solus relicta fuisset a suis in camera quod permultũ abhorruit: inuasit etiã tremor ꝛc. Credo tamen ꝙ sit in principio eius melẽcholie: ꝛ non adhuc in statu vel perfecto augmento: vt colligi potest ex sententia Hipp. vi. aphorismorũ aphorismo. xxiij. in illo scilicet. Si timor ꝛ pusillanimitas multũ tempus habent ꝛc. maxime si sine manifesta occasione patitur: vt dicit Gal. in commento: nã talia perficiunt melẽcoliam: etiam ibidem Gal. dicit. Multos in hac passione cecidisse vidimus propter iram: odium tristitiam: que huiusmodi passionis sunt initium: ꝛ maxime his quorũ corpora parata sunt passionibus huiusmodi: vt sunt corpora macra: sicca: vt in casu. Dico etiam ꝙ non est perfecta ꝛ in statu eius: quoniam vt dicit Rasis. ix. Almansoris. Cum alicui cogitationes male sine causa acciderint: ꝛ timor: ꝛ tristitia in eo preualuerint melancolie principium in eo erit. Et declarans ꝙ non est adhuc confirmata dixit. Cum autem res ad hoc deuenerit: vt etiam ea que cogitare cepit ore promat verbaqꝫ sua atqꝫ actus permisceat: tunc melẽcolia perfecta est. Cũ igitur in ea vsqꝫ hodie non sit peruentum: ad hoc vt promat ore falsas cogitationes vel estimationes neqꝫ opere permisceat actus suos formales cum operationibus non rectis ꝛ turpibus, quia de hoc nihil scribitur in casu: vt scilicet vane loquatur ꝛ non recte: neqꝫ quod fugiat; vel alios actus erroneos faciat iam significatur ꝙ non adhuc est confirmata. ¶ Credo quoqꝫ ꝙ vltra cõmunitatem a mirach: ꝛ vltra cõmunitatem a toto per siccitatem totius fit etiã communitas a corde principaliter; maxime propter tremorem continuum cordis. Nam dicit Auicen. Et fortasse non aduenit magnitudo scilicet nocumenti in cerebro nisi a corde. Et addus

cenerationem non dixit. Et non est mirum: nam spiritus vitalis continuus est spiritui animali: imo est de substantia eius ex quo generatur ab eo quia corrupta eius complexio melencholica corrumpit complexionem cerebri: ⁊ conuertit ad melencholicam. ¶ Credo igitur in summa rei de casu: quod ista dispositio fit melencolia in principio eius. ⁊ per proprietatem cerebri maxime: quia intelligo quod iste iuuenis erat ⁊ est notabilis discursus ⁊ optimi ingenij. Unde dicebat Rasis primo continentis. Uidi quod vna de rebus que magis generant melencolias est ociositas ⁊ premeditatio preteritorum ⁊ futurorum. Et dicit etiam quod homines subtilis ingenij disponuntur ad melencoliam propter exercitium ⁊ studium nimium. Et. A. dixit ex caussis vero fortioribus in generatione melencolie est superfluitas tristitie ⁊ timoris ⁊c. Et conseruatur etiam per dependentiam ⁊ communitatem a toto: ⁊ a corde: ⁊ ex mirach. Item antecessit causa manifesta de mirachia: quia propter longum morbum precedentem per indigestionem a debilitate digestiue debuerunt congregari superfluitates nutrimenti ipsorum membrorum in ipsis membris: que ibi retente multo tempore: ⁊ ad spissitudinem ⁊ grossitudinem deducte conuerse sunt ad naturam melencolicam. Et sic ab huiusmodi materiebus eleuantur vapores: qui sursum communicati spiritibus in cerebro reddunt eosdem spiritus animales illustres: vnde timere faciunt: ⁊ sollicitant. Et ita credo magnam esse causam huius nocumenti aggregationem dictarum materierum in mirach: per mirach intelligendo non tantum membra veri mirach: vt musculos: pinguedinem panniculos ⁊ cutim: sed etiam misenterium ⁊ meseraicas dispersas simul cum zirbo adipino. Nam in omnibus his membris vel in quibusdam eorum possunt esse aggregate superfluitates nutrimenti vel nutrimentorum propter impotentiam expulsiue vel resolutiue eorum: siue ille materie sint apparentes vel non: vnde consequenter ab illis materiebus eleuantur vapores ⁊ ventositates: que retente in illis membris: propter oppilationes in dictis membris contingentes a materiis taliter retentis faciunt dicte ventositates violentas impulsiones: ⁊ ita motus agitationis fortes circa illas partes. Credo tamen quod si huiusmodi motus ⁊ agitationes fortiores sunt tempore vigilie quam tempore somni: vt in casu scribitur: hoc non esse ex natura illarum materierum vel ventositatum inclusarum tantum: quarum occulte fiat resolutio tempore somni magis quam tempore vigilie: sed etiam ex parte flegmaticarum imaginationum ⁊ cogitationum: que habentur tempore vigilie de timore ⁊ tristitia magis quam tempore somni. ¶ Et propter istam causam credo quod bonum esset quod cohibeat tempore vigilie anhelitus cum multis interpollatis suspiriis: vt scribitur. Et quod causa agitationis ⁊ commotionis illorum membrorum mirach sit que dicta est de inclusione vaporum ⁊ ventositatum propter oppilationes: satis ad hoc facit illa febris satis intensa: que superuenit diebus superioribus proximis: quo tempore remissa sunt dicta accidentia notabiliter propter resolutionem illorum vaporum ⁊ ventositatum coadiuuatam a caliditate febrili. Nam remota fe. recessit motus vt scribitur. ¶ Quod autem scribitur de vrinis: quod sit in eis variatio in substantia ⁊ in colore non est mirandum in tali dispositione: sicut ⁊ in flegmatica sit de mente Auic. prima quarti. Nam propter apertionem oppilationum fiunt grossiores: et renouatis oppilationibus redduntur tenuiores ⁊ minus colorate. Sed quod me ad modum dubitare fecit est aliud signum complicatum de vnctuositate in superficie vrine: ne sit signum ethice saltem in principio. Nam siccitas toti communis membrorum facit ad passibilitatem inflegmonis eorundem: vnde ex hac causa aliquando fit ethica incipiendo: que si coniungeretur esset quasi desperatio ad curam propter prohibitionem restaurationis ⁊ resumptionis membrorum: que est prima radix in cura: vt omnes volunt autores. Nam de hoc dixit Rasis .ix. almansoris. Obseruandum est: vt impinguentur ⁊ carnosi fiant: ex quo enim pingues ⁊ carnosi fuerint illico sani erunt. Ad hoc tamen perficiendum multum iuuant: vt scribitur in casu: quod satis competenter dormiat: minus tamen vtile est: quod minus bene sumat de cibo quam consueuit. ¶ Hoc ergo supposito quod simus in principio melencolie: oportet maxime laborare ad curationem eius. Item dicebat Rasis primo continentis de mente Ruffi. Oportet vt melencolia euacuetur in prin. antequam confirmetur: quia post confirmationem erit eius cura praua ⁊ difficilis. ¶ Et ad hoc adducit quasdam rationes. Et idem Alexander voluit. Nam dixit cum natura cerebri antiquatur: mutatur ⁊c. Pro cura igitur: vt dictum est circa casum: tota nostra intentio sit ad humectandum ⁊ impinguandum euitando omnes causas ad siccitatem deserere potentes ⁊ facientes ad generationem melencolie. ¶ Et in hoc circa aerem vitetur aer calidus ⁊ siccus adurens conuertens humorem ad melencolicum. Uitetur etiam aer frigidus faciens ad inspissationem: nam vt sic est causa ad melencolicum ducens. Aer quoque turbidus ⁊ grossus adducit ad humorem melencolicum. Exercitium etiam siue per pedes factum: siue per fricationes resolutiuum non conuenit. Laudo tamen bis adminus in die fieri fricationes leues ad totum corpus hora transitus nutrimenti ad membra: ⁊ ad resolutionem aliquorum vaporum ⁊ ventositatum: ⁊ ad viuificandum attractiuam membrorum: ad conuertendum nutrimentum ad membra pro nutricatione eorum vt post .vi. horas ab assumpto cibo. Et si eadem hora fieret balneum commune toti ad istam intentionem resumptiuam membrorum cum aqua tepida dulci decoctionis rerum humectantium ⁊ qualitatiue ⁊ substantifice: non tamen infrigidantium: neque resoluentium: vt camomille: melliloti: fenugreci: ⁊ decoctionis capitum castratorum: ⁊ etiam cum butyro dissoluto in dicto balneo: credo multum conueniet etiam preseruando ab ethica de qua timor est. Si etiam post balneum cum ponitur in lecto fiat inunctio ad dorsum precipue cum oleo amigdalarum dulcium: ⁊ oleo violato erit in intentione hac multum proficuum. ¶ Uigilie etiam sunt in casu multum nociue: vnde studendum est dormitioni quantum potest ⁊ maxime in nocte: ⁊ etiam in die quando nocte sufficienter non dormiat. Et situetur dormiens non in loco nimis obscuro: ne propter tenebras incutiatur timor. Non sit etiam in loco nimis lucido: ne fiat resolutio ⁊ diuersio a somno. Et si tempore debito non dormiat saltem quiescat: quoniam quies est media somnus: ⁊ plurimum humectat: quod maxime in casu intenditur. ¶ In reliquo vero temporis continuo sibi assistant persone grate: quas etiam habeat in obseruantia: ne profundetur in falsis cogitationibus ⁊ timorosis: imo inducatur ad omnem iocunditatem animi quantum possibile est: cum promissionibus eorum: que appetere videtur: quoniam iocunditas animi est de maxime facientibus ad curam. Et semper occupetur in aliquo grato. Unde dicebat Aui. Et oportet vt melencoliam habentes in aliquo sint occupati quocumque sit: ⁊ vt eis sint presentes de quibus verecundentur: ⁊ occupentur etiam cum cantilenis ⁊ letis cantibus. Nam dicebat idem Aui. in de viribus cordis. ¶ Frequentia letandi preparat spiritum ad letitiam ⁊ tristandi frequentia ad tristitiam: ⁊ sic spiritu clarificato per iocunditatem ⁊ letitiam resistit corruptioni cerebri: ⁊ rectificat ipsum: ne trahatur ad melencolicum. Proinde dicebat etiam Aui. non tantum de spiritu: sed etiam de sanguine claro scias: quod sanguis cordis cum est tersus: subtilis: clarus: letificans resistit corruptioni cerebri ⁊ rectificat ipsum. ¶ Uitetur repletio superflua: cum in ea virtus digestiua sit debilitata: quoniam vt dictum est in casu retentio superfluitatum nutrimenti in membris mirach contingens propter debilitatem virtutis digestiue resolutiue est de maximis caussis huius nocumenti. ¶ Sed circa cibum ⁊ potum vitentur quecumque ad generationem humoris melencolici faciunt. Et in hoc Gal. iij. de interioribus c. viij. fecit pulchrum processum vt. s. vitentur omnes carnes animalium corporum magnorum quadrupedum. Carnes etiam omnes salite siue terrenorum animalium siue aquaticorum sunt de generantibus melencoliam: ⁊ caro leporum propter sup. magis efficit melencoliam quam alia caro: ⁊ hoc intelligatur de leporibus completis ⁊ antiquatis: quia lepores propinqui generationi sunt satis temperamento vicini. ¶ Caules etiam sunt maxime nocumenti ⁊ extreme teneritates arborum ⁊ herbarum cum condiuntur cum aceto ⁊ sale: vt sit in insalactis eis. Unde loco allegato Ga. expressit etiam de extremitatibus lupulorum: si cum aceto ⁊ sale comedantur: ⁊ tamen lupuli per naturam suam contrariantur melencolie. Unde multo magis intelligendum est de aliis herbis: imo omnes herbe videntur ad melencolicum declinare. Nam Auer. posuit generaliter: quod omnia olera preter lactucam ⁊ buglosam: ad melencolicum declinant: ⁊ maxime si condiantur cum sale ⁊ aceto. Ideo dicebat Rasis. ix. almansoris capitulo de melencolia: quod melencolicus vitet omnia olera nisi humefactiua. i. humectantia humiditate subtili: vt est buglosa: de qua Aui. xi. tertij in passionibus cordis dicit. Sis sudax super buglosam. Et Rabi moyses singularissime laudauit eam: ⁊ radicem eius specialius in quodam tractatu: quem fecit ad regem hispanie ad preseruandum a melencolia. ¶ Oliue etiam ⁊ cappares sunt in fine generationis melencolie: nam licet cappares soluant melencoliam per virtutem ⁊ proprietatem: tamen ex substantia sua prestant nutrimentum melencolicum. Caseus vetus etiam est de his: ⁊ omnia legumina faciunt ad hoc. Lentes sunt etiam in extremo generationis melencolie: ⁊ omnia amara: maxime que calido fiunt vt dicebat Auer. v. colliget generant melencoliam. Et ita dicatur generaliter de omnibus: vel ex natura siccis vel artificio factis. Unde assata nullo modo conueniunt: neque frita propter siccitatem ⁊ terrestreitatem. ¶ Uinum etiam grossum ⁊ nigrum et opacum: ⁊ omnia sapore amara nigra faciunt ad melencoliam: ⁊ non tantum ea que interius sumuntur: imo solus aspectus rei nigre est suspectus. Unde in camera sue habitationis non sint cooperimenta nigra

nigrā: neq; vestes eius: sed magis ad rubeū et scarlatinum declinent. ¶ Sed specialiter in cibo. Cibus ei conueniens sit humectatiuus boni nutrimenti facilis digestionis aptus conuerti in sanguinem spirituosum clarū: et maxime in casu nostro: cum hec non sit melencolia proprie per adustionē humoris calidi: quā in isto casu Aui. sequens Rasim prima cōtinentis dicit. Scias q nutrimentum grossum generatiuū flegmatis forsassis iuuat: q resistit colere nigre &c. Sed in casu nostro causa faciēs nocumētum est materia radicaliter flegmatica sed inspissata: et ad naturam melancolicā deducta: in quo casu magis valēt cibaria facilis digestionis. Et hoc mō ōpistate de carnibus laudabilibus sunt continuande: vt sunt carnes pullorū domesticorū et carnes perdicum et phasiani. Carnes etiam castrati ex proprietate mirabili laudantur. Nam dicit Azara. q a proprietate valent in humore melancolico: etiā per manifestas qualitates valent cū sint calide et humide. ¶ Et ita etiā eas laudauit Rasis prima continentis. Valent oua sorbilia et oua infusa in brodio. Valent turtures etiā ex naturali proprietate. Non laudo multū columbas: neq; reliquas aues mōtanas ꝑpter siccitatē cōplexionis earū. Sed vnū singulare cōmemoro: qd dicit Rabbi moyses in .xxij. particula aphorismorū suorum dicit sic. Carnes pullorum accipitris et noctue sunt saporis boni q corroborant animā: et conferūt melācolie melancolice et ascendenti .i. per cōitatē ab inferioribus facte: vt in casu nostro: et addidit. Et cū hoc sunt vtiles ꝑmixtioni mentis: et Rasis idem in suis aphorismis de istis carnibus accipitris dicit sic. Quidā est mihi conquestus de dolore et tremore cordis sine causa manifesta: et feci eum vti carnibus accipitris decoctis in suco maiorane et liberatus fuit. Et ita in casu nostro est mirabile iuuamētū. Panis eius nō sit nisi remisse fermentatus: nec sit salitus: nullo modo furfuraceus. Unde sit panis de simula vel de farina frumenti multū subtili: nā sit multū coctus. Quod si fuerit amoueantur partes exteriores. ¶ Laudatur in isto casu pro singulari ferculo far cōmune coctū in brodio pingui: vel far de spelta et post fortē decoctionē fiat collatura abiecto furfure: et super eo spargatur lac amigdalarū non rancidarū cū notabili q̄titate zucchari. Valet etiam si fiat marzapanis cum puluere pullorū: et cū amigdalis: et cū zucchero: et modicissimo oleo amig. et modico ligni al. pro mirabili proprietate ad cōfortationē naturaliū membrorū. Laudat. Azara. in isto casu rapos duplici decoctione decoctos abiectis dictis decoctionibus: postea coctos in brodio pingui vltimata decoctione. Et eodem modo valent pastinace: si tali modo decoquantur. Et singularissime eodem modo cocte valent cortices radicū buglose: nam magis valent q̄ folia eius. de fructib' valent amig. pinee: et ficus si parce sumantur. ¶ Circa potū exhibeatur vinū al. ad mēsuram lymphatū vel non lymphatū s̄m potentiam vini et consuetudinē: et appetitū ad ipsum. Et s̄m determinationē ipsorū doctorū patrū meorū habentiū eū in curā. Sed si debet misceri laudo misceatur cū aqua decoctionis radicū buglose bene mundate addito zucchero in decoctione. Et cū istis sum contentus q̄tū ad regimen in dieta: circa quod nō est minus attendendū in tali cura q circa medicinalia propter debilitatē infirme ex multo tempore et siccitatē adiunctā in toto. Nā spero maiorē vtilitatem futuram ex obseruantia debiti regiminis q̄ ex medicinalibus: et maxime solutiuis. ¶ Circa quā partem medicinarū nō curo multū me extendere: sed notabo tantū aliqua pūcta circa casum magis attendenda remittens specialiorē determinationē circa medicinalia ad assistentes ibi prestantissimos physicos. ¶ Circa igitur medicinalia cōmunis canon in regimine medicinaliū est: q regimen debet esse humectatiuū et sumpta indicatione ad materiam melancolie leuiter resolutiuum: de quo dicit Mesue q hec intentio perficitur cū humectantibus et impinguātibus taliter q non fiat oppilatio: vt s. etiā cū resolutione nō exiccet: imo resoluat id quod habilitatū est ex precedenti regimine s. humectatiuo. Hoc dico intentione habita ad materiā: qr si coniungeretur ethica: de qua probabiliter potest dubitari: esset timor in temperata etiā resolutione: sed quomodocūq; sit: nō pōt esse timor in humectando. Nā etiā sumpta indicatione a melēcolia tantū in casu isto magis debēt declinare medicinalia ad humidū q̄ ad calidū. Et in hoc in equando et aperiendo oppillationes laudarē ego syrupū de bisantiis sine aceto: et magis intendendo ad melencolicū inspissatū ex flegmate posset poni parū syrupi de epithimo. ¶ Et si timeamus nimiā siccitatē eius: potest dari parū syrupi de pomis s̄m. ℞. syr. de bisantiis sine aceto. ℥. j. syrupi de epithimo. ℥. v. syrupi de succo pomorū simplici. ʒ. ij. aquarum lupulorum buglose et boraginis añ. ℥. j. misce: continuetur. viij. vel x. diebus. Postea fiat leuis resolutio exhibendo. ʒ. vj. de dyacatholicone cū aquis decoctionis buglose. s. radicū eius et passularū et liquiritie. Et in hac intentione euacuatiōis semper laudo mollificatiua et lenitiua .i. medicinas potabiles: et nō in forma pillularū: neq; puluerū propter siccitatē materie. Et dimittantur medicine fortes. Et istam considerationē fecerunt auctores: qui in melēcolia nō dant nisi in forma potabili. ¶ Sed si aliquando ad eradicationē materie vtuntur pillulis: post pillulas exhibeant decoctiones ad humectandū: vt fecit Rasis in .ix. almāsoris. Et postea iterato possumus digerere materiam cū syrupis aliqualiter magis incidentibus et resoluentibus: vt cū syrupo de pomis cōposito a Mesue addendo aliquid syrupi de liquiritia ad humectandū cū aquis buglose: melisse: lupulorū: et feniculi. Postea de iure ad exhibitionē epithimi vt exhibere. ʒ. j. v. epithimi cū ʒ. v. anisi. sic decoquātur et bulliāt in aqua lactis. Primū potest exhiberi aqua et si per se sufficiat ad solutionem bene erit. Sed si non potest adde parū cassie vel dyacatholiconis ad maiorē solutionē. ¶ Nō ascenderem ego ad medicinas dyagrediatas in casu isto neq; ad colloquintidā vel elleborū: vel yeras magnas ꝑpter nimiā exiccationē totius et debilitatē etatis. Et q̄ndo pur. ista nō sufficerent auderē exhibere in infusione parū agarici cū epithimo et passulis: vt. ℞. agarici. ʒ. v. epithimi. ʒ. j. spice. gra. iij. anisi. ℈. v. passularū. ʒ. j. florum boraginis et buglose añ. ℈. j. infundantur omnia in aqua lactis caprini per diē et noctem postea fricentur omnia manibus: et fiat collatura: cui addatur dyacatholiconis. ʒ. vj. vel vsq; ad. ℥. j. ¶ Et istā computabo inter medicinas fortes: de quibus voluit Aui. quod oportet in omni mense euacuare cū aliqua forti: et in tēpore melencolico cū aliquibus medicinis lenioribus .i. debilioribus vsq; dum egritudo remoueatur. Est etiam exterius occurrendū: cū digestiuis et resolutiuis materie et subtiliatiuis et dilatatiuis meatuū: et cū fomētationibus quibusdā: et etiā cū clysteribus precipue. Et potest fieri s̄m hanc formā clystere. ℞. bletū caulium matricarie. añ. M. v. polypodii: sene. cartami añ. ʒ. j. epithimi: cuscute. añ. quartā partem. M. j. bulliant vsq; ad consumptionē tertie partis in aqua debite q̄titatis: postea facta collatura sumat̄ de collatura li. j. et addatur cassie nouiter extracte. ℥. v. vel cassie fistule. ʒ. vj. olei cōmunis de lilio añ. ℥. j. et si placet addere. ʒ. ij. yere pigre conueniet cum. ʒ. j. salis indi: et fiat clystere: et vtatur hoc clysteri ad min' semel in hebdomada. ¶ Supra ventrem fiat fomentatio vt infra. ℞. camomille matricarie abrotani. añ. M. j. fenugreci: seminis lini añ. M. v. polypodii: sene. epithimi añ. ℥. v. bulliant in aqua et vino albo equaliter vsq; ad debitam consumptionē. Postea cū spongiis vel filtro infusis in dicta decoctione facta expressione fiat fomentatio supra ventrem: vbi fuit ille mot' agitatiuus bis in die stante stomacho inaniato. Et si forte ponatur parum aceti squillitici in dicta decoctione: credo multum iuuabit ad intentionē. Postea fiat inūctio cū vnguēto: vt infra. ℞. olei de lilio. ℥. j. amig. dulciū: olei de capparib' olei ruthe añ. ℥. v. cinamomi nigelle. se. ane. se. caulium scolopēdrie puluerizate florū genestre oīm puluerizatorū. añ. ℈. j. croci. ℈. v. armoniaci. dissoluti in aceto squillitico. ʒ. ij. cū modico cere fiat vnguentum. Et qū istud non sufficeret nisi timeretur de exiccatione laudauit Seraþ. medicinam rubificatiuam qd vtrum fiendum sit relinquo iudicio dominorum ibi medicorum. Ego magis intenderē in humectando q̄ in exiccando: vt dictum est supra de balneo: nam multi vt dicit Rasis primo continentis sine alia medicina curati sunt ex humectatione cum balneo solum. ¶ Circa vero caput qd est membrū primo lesum est insistendum cū humectantibus habentibus vim aliqualiter resolutiuam. Et in hoc stante modica materia melancolica in capite vel stāte ea. s̄m malitia cōplexionis sicce: embrocatio facta ab alto cum aqua decoctionis capitum castratorū et matricarie et camomille et altee valet: et fiat embrocatio supra cōmissuram anterius vel s̄m totum caput. ¶ Et in eadē intentione laudauit Azara. singulariter ventrem agni. si scindatur agnus per mediū et ponat̄ supra caput calidus extractis visceribus. ¶ Ad hoc facit etiam pulmo arietis calidus superpositus: vel infundatur in aqua tepida decoctionis camomille et meliloti et superponatur expressus. Fiant etiam adoramenta per nares aromatica cū ambra et musco et ligno al. Et si timeretur de exiccatione humectentur cum oleo amigda. dul. vel violato. Si etiam de eisdē cum modico olei de lilio ponatur intra nares: satisfaciet ad istam intentionem. ¶ Possunt etiam fieri circa cor epithimata et saccellationes ad confortandum truncum et radicem scilicet spiritum vitalem ad calidum vel frigidum declinantia s̄m diuersas intētiones: sed tamen ad humidum semper. Unde potest fieri epithima vt infra. ℞. aque buglose. ℥. iij. melisse violarum: nenufaris añ. ℥. j. vtriusq; been: serice crude: betonice. añ. ℈. j. seminis acetos

sec. coraleorū rub. añ. ℥. v. ambre. gra. iiij. vini aromatici. ℥. v. misce. patet ꝙ ad calidum potum declinat. ¶ Possunt fieri confectiones cordiales ⁊ cerebrales multiplices fm diuersas intentiones: sed non curo ad multa discurrere. Ponam tantum vnā descriptionem in forma electuarij ⁊ fiet vt infra. ℞. dyabuglosati ℥. iij. seminis melisse vtriusq3: ozimi: zedoarie: folij spice: vtriusq3 ℥. iij. seminis acetose margaritarum electarum: fragmē been. añ. ℥. v. seminis acetose margaritarum electarum: fragmē torum iacinthi ⁊ smeral. ii. añ. ℈. ij. cum folijs. vj. auri ⁊ syrupo de pomis quod sufficit addendo zucchari ad medietatē totius fiat confectio. Et his sum contentus.

¶ Pro quodam nobili Januense patiente passionem melancolicam principaliter ⁊ radicaliter a mala cōplexione frigida ⁊ sicca in cerebro pendente.

¶ Consilium. ix.

Viso casu abunde ⁊ subtilissime explicato quo ad causas ⁊ accidentia melencolie passionis cuiusdam nobilis Januensis annorum. l. ⁊ vltra per clarissimū doctorem artium et medicine dominum magistrum Nicolaum de passano. Intellectaq3 dicta dispositione vt ex accidentibus ibidem scriptis euidēter declarari posset: ꝙ ipsa sit magis pendens per essentiam ⁊ proprium nocumētū ipsius cerebri ꝙ per cōmunitatem a particularibus membris inferioribus. Et si nocumentum esset ex inferioribus communicatū: cum nulla lesio sit in stomacho epate splene vel mirachi: vt scribitur: illa potissimum dependentiam habet per communitatem totius propter scabiē totiꝰ cōmunem. Sed verisimilius dependentiam habet ex crure alias viceratō: multo tempore postea consolidato ⁊ iam rupto: a quo modica manat superfluitas melēcolie que copiosior multo effluebat ante restrictionem eius: tamen ex proprijs accidentibus manifestatur essentiale nocumentum in capite cum dominio malicie complexionis frigide ⁊ sicce: est precipue dominantis sicce: que vehemens siccitas etiam sine acuitate vaporum mordicantium mitigas cerebri potest esse causa superfluitatis vigiliarum: quoniam siccitas fm omnem modū vigilare facit per diuersos modos intelligenti notos: que excellēs cerebri siccitas manifestatur ex priuatione humiditatis et oculorum et narium simul cum continua sollicitudine et annexa tristitia sine furore ⁊ rixa precipue: ꝙ ipse idem percipit: vt narrat tangendo caput habere cerebrum siccissimum. ¶ Ex moralibꝰ quoq3 operationibus satis declaratur esse valde timidus: ⁊ pro de mala complexio frigida ⁊ sicca circa cerebrum etiā sine materia potest facere distemperantiā in spiritu vnde fiet siluestris ⁊ fugitiuus ad timorem ducens ⁊ tristitiam. Nam sicut complexio calida ⁊ humida: vt vini est conueniens complexioni spirituū: ita frigida ⁊ sicca in opposito est discōueniens vt voluit. A. prima tertij. c. de melencolia. ¶ Cum itaq3 spiritus sit quoddā instrumentū anime: quod per naturā debet esse luminose substātie: propter quā causam subseruiens anime cū est conuenienter dispositꝰ naturaliter tenebras spirituales abhorret. i. priuationē lucis. Ex aduerso cū ad cōplexionē siccā ⁊ frigidā acquiratur dispositio contraria luminose substantie etiā que facit ad generationē: si fuerit in mēbris vtin cerebro melencolie conuertendo sanguinē ad melencolicū ⁊ terrestrē a qua materia sic melencolica facta: fumi etiā resoluti immutant spiritus in cerebro vitales cōmunes: ⁊ etiam animales ad nigrum ducendo. Et ita cū anima nō tm̄ terreat per tenebras spūales: imo etiā corporales. i. res opacas ⁊ denigratas actualiter. Non est mirabile cū operationes animales perficiātur in cerebro mediāte spiritu animali cerebro appropriato si his infectis. s. cerebro ⁊ spiritibꝰ vaporibus nigris ⁊ qualitate cōtraria debite operationi spirituū consequenter operationes fiāt corrupte: ⁊ virtutes corrupte sint lese: ita. s. vt nō recte apprehēdāt: nō recte existimēt: neq3 iudicent: ⁊ maxime cōuertēdo ad tristitiā ⁊ timorē: qm̄ conuersio spiritus ad nigrū cuius spūs cū humiditate claritate ⁊ caliditate operatio est vt extēdat ad exteriora vt debite subseruiat anime in operationibus fm exigentiā eius. Si igitur iam cōuertatur ad oppositā naturā: fit inde fugitiuus interius ⁊ indebite anime subseruiēs in suis operationibus. ¶ Sumpto igitur pro cōstanti ꝙ radicalis causa huius nocumenti sit mala cōplexio frigida ⁊ sicca cerebri etiā continue conuertens sanguinē ad naturā melencolicā circa ipsum. cōuertens etiā spiritū vitalem ad ipsum cerebrū venientē ad melencolicū: vnde fit animalis taliter melēcolicus: qm̄ spūs animalis vt dicebat Aui. cōtinuus est spūi vitali ⁊ est substātie eius: licet vt credo aliqualiter dependētia habet vt dictum est a toto ⁊ a crure: alias vlcerato ⁊ postea constricto. ¶ Prima nostra intētio esse videtur ad remissionē malicie complexionis frigide ⁊ sicce in cerebro. Et alia erit in remittēdo malicitā in toto que facit ad adustionē humorū simul cōuertēdo materiā alias fluere cōsuetā ad crus vlceratū remittēdo etiā maliciā cōplexionis eiusdē cruris. Et omnes iste intētiones perficientur principaliter in rectificatione cōplexionis cordis: remittendo in eo siccitatē: qm̄ eius cōplexio rectificata facit ad rectificationē cōplexionis omniū mēbrorū ⁊ precipue cerebri: qm̄ dicebat. A. Nō enim mirū est: si cordis cōplexio primo corrūpatur ⁊ sequat eā cerebrū ⁊ corrūpatur eius cōplexio: ⁊ sequatur eā corrumpatur cōplexio spūs in corde ⁊ fiat siluestris et corrūpat quod ex ipso penetrat ad cerebrū: ⁊ iuuet cerebrū ad se corrūpendū. Pro his ergo prosequēdis intētionibus notabo quedā puncta circa dietā. Deinde quedā circa medicinalia dimittēdo multa proliriora que necessaria essent imperito medico declararis idcirco pro sufficientia ⁊ integritate magistri Nicolai ero excusatus. ¶ Circa dietā generaliter vitentur omnia que ad frigidū ⁊ siccū declinant: ⁊ de quorū proprietate est humorē melencolicum generare: de quibus expressum ⁊ longū fecit sermonē Hali. tij. interiorū. c. viij. Et cōsecutus est Rasis primo cōtinētis. Inter que dimissis cōmunibus vituperauit omnes extremitates et teneritates arborū ⁊ herbarū: cū cōmedūtur cū aceto ⁊ sale vt in insalatis fit: ita quod etiā vituperauit extremitates lupulorū taliter preparatas: cū tamen lupuli vdicant sanguinē clarificare ⁊ ex grosso subtilē reddere: hec igitur magis ⁊ in reliquis intelligantur. ¶ Et dixit etiā de capparibꝰ que cōiter in casu laudātur: ꝙ sunt in fine generationis melencolie. Nā licet capares soluant melencoliā per virtutē ⁊ proprietatē: tñ etiā ex sui substantia generat humorem melencolicū: ideo in casu melius est ab eis abstinere. ¶ Circa passiones animales est pcipue aduertēdū: vt diuertatur a timore ⁊ tristi cū omnibus ingenijs possibilibꝰ: qm̄ ex causis fortiorībꝰ in generatione melēce est superfluitas timoris ⁊ tristitie. Et experiētia cōpertū est ꝙ rectificatio facta fm omnimā aliquādo sine alio artificio curauit taliter patientē: vt est historia Alec. de illa muliere que expectabat virū ⁊ facta melencolica inde cū accessisset immediate fuit curata. ¶ Circa cibū vnū principiū est cōmemorandū de carnibus: ꝙ a proprietate volēt carnes pullorū domesticorū ⁊ turtures mirabili proprietate. Et Rabimoyses. vij. etiā particula aphorismorū laudāo pullos accipitrū dicit sic. Carnes pullorū accipitris ⁊ noctue sunt saporis boni ⁊ corroborāt animā ⁊ cōferūt melēcolie melēcolice ⁊ ascendentis: ⁊ cum hoc sunt vtiles permixtioni. Et dicit Rabbi. in suis aphorismis. Quidā est cōquestus de timore ⁊ tremore cordis sine causa manifesta ⁊ fecit eū vti carne accipitris decocta in sucoo maiorane ⁊ liberatus fuit. Carnes etiā noctue ad idē faciunt: ⁊ carnes castratorū ⁊ mutonis mirabili proprietate: vt dicit Azara. ⁊ hec de dieta sufficiāt: reliqua demittendo sue prudentie spaciosius ordinanda fm ꝙ expediet. ¶ Circa medicinā: etiā quedā puncta cōmemorabo: primo circa digerentia ⁊ alterantia. ij. circa euacuantia ⁊ per flobotomiā ⁊ per solutionē vētris. ¶ Circa vero alterātia nō est intendēdū cū multis frigidis: licet cōplexio ipsius colerica fuerit: qm̄ vt supponimus radicalis causa nocumēti est cōplexio mala frigida ⁊ sicca cerebri: ⁊ fortis: ⁊ ita credo sanguis factus melencolicus circa cerebrum nō est talis per adustionē: sed talis factus per inspissationem a frigido ⁊ sicco. Ideo licet timor esse nō posset in humectando sumpta indicatione a tali materia melēcolica facta. posset tamen esse timor in infrigidando vt patet. Ideo magis laudo vt alterantia sint tēperata in actis: vel parū per cala ꝙ frigida. Et ito syrupus de liquiritia simul cū syrupo de pomis cōtinuo in casu mihi placet. ¶ Neq3 obstet fora ⁊ inflātia vigiliarum: qm̄ in ipso vt arbitror magis pendet hoc accidēs a siccitate quam ex acuitate vaporū: Et sicut siccitas fm omnē modū vigilare facit ita abundans humiditas: nisi fuerit nitrosa facit ad somnos ⁊ remissionem vigilie partim ingrossando vapores: q̄ sunt materialiter causa somni: ⁊ sic iuuando ad opillationē meatuum ⁊ cursuū spiritus animalis ad exteriora: vnde fit impedimentū in transitu a cerebro ad organa sensuū: ⁊ consequenter impedimentū in vigilia: facit etiā humiditas ad opillationē illorū meatuū mollificando latera eorū ⁊ relaxando: vt quasi supra se: ⁊ sic opillent vacuitatem mediā ⁊c. Et proinde per hos duos modos humida equabunt materiam melencolicā ex vna parte: ⁊ si fuerit tēperata vel parū per calida ex alia parte prouocabūt somnū: qui est radix curatiua melencolicarū passionū. ¶ Cōmemoro etiā hic: ꝙ si indigētia fuerit ad cōpositionē aliquorū syruporū alteratiuorū in casu cōuenientiū: quibus debet esse vis cordialis vt supra declaratū est ⁊ maxime illorū cordialiū que grossum sanguinē subtilem ⁊ clarum reddunt: vt sicut lupuli: buglosa: fumusterre: quoniam sanguis cordis cum est tersus, subtilis et clarus est letificans et

resistit

resistit corruptioni cerebri ⁊ rectificat ipsm: vt dicit Aui. tunc si pñt de eisdē simplicibus extrahi succi: eligibiliores sunt in casu q̄ decoctiōes eorum: ⁊ de buglosa singulariter succus radicis il- lius eligibilior est q̄ decoctio radicis: licet etiā radix secūdum oēm modū administrationis eius. sē buglose efficacior sit in cura huius dispositionis q̄ folia eius: vt fuit sentētia Rabbimoyses. ¶ Circa etiā alteratiuas medicinas ⁊ cordiales: laudo fieri epi- thima vel saculum cordiale quasi continue tenendo supra cor cum medicinis cordialibus precipue iuuātibus in sequestrādo turbulētum ⁊ melēcolicū a spiritibus vt est de buglosa: ⁊ de his que abstergendo inducunt splendorem: vt sunt margarite: et cū his que a proprietate speciali cōfortant vt est yacintus: ⁊ proin- de in casu isto laudo ad alterationem ⁊ confortationem confe- ctionē de yacinto multum artificialē positam ab. A. v. can. Nō sic laudo letificans. s. propter nimiam siccitatē eius. Nam ista cōfectio de yacinto ex mō cōpositiōis ⁊ simplicibꝰ vt in casu isto multū cōuenire. ¶ Laudo etiam circa alterantia scdm caput vt retineantur quasi continue odoramēta aromatica cordialia et cerebralia in actiuis tēperata ⁊ in passiuis ad humidum multū declinantia. Et ita circa caput fiant embrocationes ⁊ fomenta- tiones tēpate vel calide ad humidum multum declinantes: et in hac materia cōplonis sicce laudauit singulariter Aza. vt scinda- tur agnus per medium: ⁊ euiscerato eo venter agni supra caput ponatur calidus: ⁊ valet ad hec decoctio camomille ⁊ mellliloti ſm mentem Aui. ⁊ quando pur esset indigentia ad somnū pro- uocandum a licinijs narcoticis semper ponatur corrigens. ne ni- mia fiat infrigidatio vt etiam fuit cau. in hoc capitulo cū dixit. Et cum voluntas est vt dormiant: non embrocentur eorum ca- pita nisi cum aqua: papaueris: camomille ⁊ sicoz. i. matrica- rie. Addit textus. Somnus enim est ex conuenientioribus curis ipsorum. Uerumtamen succurratur cum eo: quod in tantam afferat salutem quantum nocumenti papauer ei attribuit: ⁊ hec sufficiant quantum ad alterantia. ¶ Circa autem euacuantia. Noto primo circa flōmiam dico: q licet flōmie facte regulariter fuerint: tamen nunc maxime in sequendo sniam. Gal. iij. de inte- rioribus capitulo. vij. non laudarem fieri flōmiam de basilica neq; vena communi neq; cephalica: cum neq; sit abundantia sanguinis in toto: neq; scdm caput: neq; alia mixtio aliorum hu- morum cum sanguine in dictis membris in casu nostro vt sup- ponitur. Laudarem tamen omni mense fieri flōmiam de saphe- na cturis vicerari saltem diuersiuam: ne materia inde sursum moueatur: vt etiam conuertatur materia ad crus que conuerti consueuit. ¶ Sed circa euacuationes per medicinas solutiuas: licet scio nō sit expediens: tamen commemorabo can. positos a Mesue in cura sode melācolie: que sunt regule in omni euacua- tione humoris melācolici. Primus fuit vt non subita et fortis fiat euacuatio: sed per interualla ⁊ temperata vt natura eua- cuationem regulet: ⁊ non econuerso. Secundū fuit vt talis eua- cuatio non fiat cum multū laboriose euacuantibus: ⁊ si pur ali- quando necessaria est cum eis applicentur humectantia pluri- mū: q fuit tertiū generale: ⁊ hoc est vt dicit. M. quod operatio- nem beatificat. Et hoc intendo de humectantibus in postea tali- bus ⁊ formaliter talibus. ¶ Et ex hoc colligitur q in euacuatio- ne humoris melācolici est cōuenientior euacuatio cū medicinis potabilibus q̄ in substantia solidis: vt pillulis vel confectioni- bus. ¶ Scdm commemoratā. in hoc casu est: q ex doctrina Aui. colligitur q semel in mēse fiat euacuatio cū medicinis fortibꝰ: et bis in hebdomada cū debilioribus semel cū fortiori: ⁊ semel cū debiliori. Nam dicebat textus. Amplius euacua in principio cū medicinis lenibus: ⁊ ponit ibi vnam: in qua recipitur epithimꝰ ⁊ pulpa colloquintide ⁊ scamonea parum: ⁊ licet ibi intret ⁊ col- loquintida ⁊ scamonea: tamen non est dicenda fortis: quoniam in illa cōpositione colloquintida ⁊ scamonea ponuntur solum ad acuēdum ⁊ optimū ad accelerandū eius operationem: qr de nocumentis eius est tarditas solutionis. ¶ Unde in textu signā- ter dicit: recipiatur epithimum ⁊ pulpe colloquintide et scamo- nee parum: significanter parū. Ideo scamonea hic non ponit vt aliquo modo euacuat: qm ibi principaliter vt patebit cōsideranti ponit. A. curam melācolice declinātis ad frigus: postremo post istum tex. ponit vnam decoctionem epithimi ⁊ aggarici: ⁊ post- ea si non conferunt supple conuenienter administrat yeras ma- gnas ⁊ lapidem lazuli ⁊c. Postea addit: si ergo non conferunt. i. conuenienter vel sufficienter reiterata: iterum ⁊ omni hebdo- mada vice vna cum pillulis subtilibus medijs. s. in virtute: ⁊ in- ter spacium. s. in hebdomada administra tifferam epithimi. s. ij. vice: ⁊ istum secundum ordinem seruauit Serapio quasi ad vn- guem in processu suo si videbitur: ⁊ de his purgationibus lau-

bus: vt voluit. Girardus fecit in casu simili ter nostro: si sumatur epithimus: verbi gratia. ℥. j. cum. ℥. j. ani. ⁊ aqua lactis. Laudat tamen ipse epithimi. ℥. ij. anisi. ℥. ij. pro vice conquassentur ⁊ bul- liant cum aqua lactis ⁊ colentur ⁊ colatura exhibeatur: ⁊ dicit q preseruat ab omni morbo melancolico. Et cum his ⁊ reliquis dirigendis per clarissimum artium ⁊ medicine doctorem domi- num magistrum Nicolaum de pasano curabitur: si deus volue- rit ⁊c. ¶ Quod si forte cum his medicinalibus non curaretur: es- set recurrendum ad specialia. Nam licet ex cōmuni sentētia me- dicorū ⁊ specialiter ex sententia Aui. in diuersis punctis colligit q nō sit melācolia nisi sit eius cā corporalis melācolie materia- lis vel immaterialis maxime cum dixit: ⁊ quibusdam medico- rū visum est q melācolia cōtingat a demōio. Sed nos physicā docentes non curamus vtrum sit a demonio vel non: sed sufficit dicit ipse q permutatur spūs ad cōplonem melancolicam: et sit causa eius ppinqua colra nigra. ¶ Ego tn cū bona pace sua: et rōne cōfirmatus: ⁊ cōformiter loquēdo cū mentibus illustrium quorūdā medicorum antiquorum credo oppositum vt declara- ui in quadā questiōe per me mota in ista materia: moriē qr dicti melācolici syllogisāt ⁊ discurrunt subtilime circa aliqua specu- labilia: imo dicit A. caraurus in caplo de melācolia q aliqui lo- quunt multa de tractatibus sentēnarū: quarum nihil vnq̄ vide- runt nec intellexerunt. Et tandē addit q non ppterea fuit per- mutata eorum complo naturalis neq; ipsorū cognitio ⁊ intelle- ctus cā huius accidētis. Et ad hoc facit q multi curantur tantum remouendo fantasias eorum: vt supra dictum est de mente Ale- xandri. ¶ Et ad hoc etiā est fortissimus textus Rasis primo cō- tinentis. c. iij. cum dixit. Dico q aliquādo accidit melācolia hu- moribus existentibus bonis. Ecce q dicit bonis: ⁊ addit: ⁊ nō in- diget aliqua medicina supple corporali. Et hoc est vt dicit sicut qn aliquis cum auiditate cogitat de aliquo facto: ⁊ addit. Et cu- ra huius speciei est remouere eum ab illa opiniōe: ⁊ ibi ponit hi- storiam de vno sic curato: ⁊ ita cum his ⁊ alijs plurimis similibꝰ per me allegatis: credo non semper esse necessariam medicinam corporalem in talibus casibus: ⁊ ita si cum his non curabit pcu- retur cura cū alijs magis specialibus: ⁊ his sum cōtētꝰ: ⁊ sic est fi- nis huius gloriosi cōsilij flores speciosiores dicēdorū in ista ma- teria de melācolia continētis editi per eūdē dnm magistrū Io. matheū Augusti. xiij. die. m. cccc. xcvij. anno. Ad laudē gloriosissi- mi Iesu filij gloriosissime virginis matrisq; marie. Finis.

¶ De vertigine a materia flegmatica. Consilium. x.

Casus domine Theodore zob: prout ex accidentibus ⁊ significationibus scriptis ⁊ intellectis est vertigo materialis a materia flegmatica tanq̄ ab antecedente causa per essentiam in cerebro pendens euapora- bili ⁊ ventosabili: cui tamen inicium prestat vapor a sto- maco ⁊ etiam aliquando a matrice eleuatꝰ: qui ad cerebrū pro- ueniens cum spiritibus primo visiuis permiscetur saltem sensibi- liter: vnde fit quedam visus tenebrositas ex diuersa ⁊ inordina- ta ipsorum spirituum motione in organum visus. Completiue vero agitatius interius in cerebro materia ⁊ euaporante fit con- sequenter lesa ymaginatiue virtutis operatio. ¶ Et ex hoc manife- ste sequitur q ⁊ si causa mediata sit materia flegmatica grossa: immediata tn ⁊ cōiuncta est diuersa cōmotio vaporū in cerebro cū quibus vario ⁊ inordinato modo spiritus cōmouentr: vnde fit diuersa sensatorū exteriorū cōprehensio. Et ex his manifestari possunt cause accidētiū suorum. Primum quare accidat quedam in corpore cōmotio: hoc enim arguit q principiū initiatiuum est ex alio mēbro: vnde pariter formicatio in illo tādiu donec vapor resolutꝰ ab eo petat cerebrum ⁊ inducat vertiginem ⁊ scotomiā: ⁊ exinde post hoc fit oculorum tenebrositas vel alterius oculi: ta- men scdm q magis vel minus obicat vni oculo q̄ alteri. Et pro- inde apparet causa alterius accidētis: vt quia videat vnam rē ad modum circuli vnius pleni rerum diuersarum voluitiuarū alba- rum: ⁊ hoc ex presentia vaporum in oculorū flegmaticorū par- tim eleuatorū: partim ibidē cōmunicatorū a cerebro qui offerun- tur potentie visiue vt obiecta sensata. ¶ Et hoc etiam manife- statur quare incurrit desideriū vrinādi in principio casus: ⁊ vri- nat vrinā multū crudā: hoc ideo contingit: qr virtus contētiua vesice debilitat pter ascensum vaporū ⁊ spirituū ad mēbra le- sa ⁊ neruos: vnde aquositas in mēbris vrine congregata non in vigore expulsiue subtilis ⁊ male colorata extra ducitur sed potꝰ ex debilitate retentiue ⁊ maxime: qr non inconueniret in tali ca- su ppter nocumentū cerebri istis cōmunicatū huiusmodi mem- bris quodāmodo spasmari: qd si fiat nō solum vertigo nūcupat sed epilētia: qr hic potissimū significatio vt volūt autores distin- guitur ab epilentia. ¶ In processu vero post peroximū efficitur

rina grossa: q3 propter magnã agitationẽ in humoribus cõicas
tã in vigore virtutis ipsa dominãte multe materie cum vrina ex
pelluntur: vñ facile ꝓpter multitudinẽ materie vrina cõturbatur.
¶ Ex etiã de colligi potest cã vltimi accidentis: vt quia incurrat
emigraneã post tale accidens: hoc ideo cõtingere põt: q3 pp agi
tationẽ factã in humoribus ꝛ spiritibus eleuatione vaporum
distẽdi potest aliqua pãniculorum infra craneum etiã intra sub
stãtias ipsorum recepti: vnde a solutiõe ꝯtinui fiet dolor. Non
incõueniẽs etiã vt ex tali vehementi commotione vaporum et spi
rituũ fiat supercalefactio: vñ mala complexio calida panniculis
cõtcet q̃ subito occurrẽs manifestum causat dolorẽ: et per tpꝰ ꝑ
seuerantem. Quietatis tamen vaporibus vel resolutis et illa acci
dentalis complexio corrũpetur: ꝛ tandem dolor remittetur.
¶ Hec igitur dispõ multũ est vertẽda: sicut lere ꝛ epilentia. qm̃ vt
testatus est. d. Aui. c. ꝓprio. vertigo flegmatica est filia epilẽsie.
Idẽ voluit. G. in cõmẽto aphorismi tertie particule. Quotidia
ne cõstitutiones ꝛc. dixit vertigo sine dubio mala est cum apople
sie ꝛ epilensie sit vicina. Ipsa ergo virtigo: ꝛ si essentialiter aliud
sit ab his tamen saltem frequens virtigo nunciat apoplesiam
vt Aui. in fine capituli de causis eius intelligatur non adhibito
remedio. Ad curam itaq3 ipsius est festinandum. ¶ In cura
igitur huius dispositionis duplex est intentio generalis. Una
ad hanc dispositionem cum est in fieri: puta ad paroxismũ mino
randũ: ꝛ hec vocatur curatio. Scd̃a vero erit ad ꝓhibendũ3 ipsius
euẽtũ ꝛ vocatur preuisio: ad quã principaliter intendere oportet.
¶ Pro minoratione igitur paroxismi actualis vnũ cõe preceptũ
est materiam ꝛ vapores ꝛ superioribus ad inferiora diuertere et
virtutem euigilare. Et hoc totũ perficitur cõuenienter cum strictu
ra brachiorũ ꝛ coxarũ: quã tamen coxarũ magis laudo q̃ bras
chiorum cũ ligaturis factam ꝛ cum ventosis siccis: ꝛ in hoc ꝓcis
pue valent ventose posite sub curuatura genuũ. In hoc valent
fricationes extremitatum: maxime si fiant cum aqua calida mul
tum salita precipue addito modico aceti fortis. Uel fiant fricas
tiones ad extremitates cum surfure ꝛ sale minutim calefactis.
Et si vapor percipiatur a matrice eleuari: quod ꝑ signa assistens
tium distingui potest: quia ipsa manibus ventrem cõprimet pre
cipue valet fricatio labiorũ vulue cum digito infuso in oleo de li
lio vel aliquo huiusmodi. ¶ Et hic est aduertẽdũ q3 lz cõiter aus
ctores medicine laudent in hmõi paroxismis applicationem re
rum odorabiliũ ad nares ad virtutem euigilandum vt castoreũ
rutã ꝛ hmõi: hanc tñ non laudo nisi cum cautela: vbi. s. non esset
materia et in toto peccãs ꝛ a cerebro ꝓ plurima pte elleuata: quia
eo casu alique reliquie materierum ꝛ maxime vaporalium etias
resolui possent: ꝛ sic paroxismꝰ cito terminaretur: ꝛ cum hoc vir
tus euigilaretur. Sed stante repletione totius vel cerebri magnũ
iminet periculum in applicatione horum acute odorabiliu3: na
forte ipsorum virtuali caliditate certa portio materie in cerebro
existens liquefieret que decurrens ad concauitatem anterioris
ventriculi posset etiam esse causa impletionis vnde ex paroxis
smo vertiginis deduci posset ad paroxismum epilensie vel apos
plesie: quibus multum vicinatur: vt supra visum est. ¶ Ponas
tur igitur patiens in loco obscuro ꝛ aere quieto vt vapores: ꝛ spi
ritus formaliter moti qui sunt immediata causa huius acciden
tis ad quietem deducantur. ¶ Et ex hoc inferiori potest qd̃ cas
put infirmi vel infirme non est agitandum neq3 commouendum
ne ex cõmotione interius vapores moueantur: ꝛ sic paroxismus
elongetur. Et hoc quantum ad curam actualis paroxismi.
¶ Quantũ vero ad intentionẽ ꝓuisiuã ex quo morbus materias
lis est triplici instrumento perficitur: dieta: potione cirugia.
¶ In dieta igitur regula generalis est vt oẽs sex res nõ naturales
ad ꝯtrã declinẽt dispositionẽ cã morbi: q̃ est materia vaporalis
formaliter mota cũ materia flegmatica subita. ¶ Declinẽt igiꝰ ali
qualiter ad siccũ cũ caliditate: nõ tñ euaporationem facilitate: nec
mobilitatẽ inducẽtes. Aer igitur vitetur quilibet nebulosus: ꝛ tur
bidus: ꝛ vẽtosus: ꝛ maxime a vẽto australi: non stet etiam i aere
nimiũ luminis ꝓcipue sub radiis solaribus vel lune. Construcca
ergo sit camera sua inter duo solaria mediocris luminis ab oriẽ
te. Quod si naturaliter vt tempore hyemis sit aer multu3 humi
dus artificialiter exsiccetur cum igne facto ex lignis iunipi: roris
marini ꝛ hmõi aromaticis. Non sit tñ cum face directe ꝓxima
respiciens flãmam ignis: quia ille metus flãme in casu multum
nocet: ꝛ ita intelligatur de inspectione flãme candelarum.
¶ Circa motũ ꝛ quietẽ conuenit exercitiũ mediocre si ante cibũ
fiat ad minus per mediã horã suaue nõ repẽtinum et post cibum
quiescat: ꝛ in hoc vitet subitos ꝛ repentinos motus ꝛ subitas re
uolutiões de vno latere in aliud latus: subita3 eleuationem ꝛ de
pressionem capitis: quoniam talis subita capitis reuolutio: ꝛ ple

rumq3 ad hoc accidens perducit. Ualent etiam fricationes maxi
me partium inferiorum anteq̃ ex lecto surgat. Prius tamen vas
let facta ẽuacuatione materierum cõium per secessum ꝛ per vrinam. q̃s
bus factis conuenit et capitis leuis calefactio cum pãno calido
ꝛ pectinatio ꝛ tortus cõueniret facta mũdificatiõe q̃ a ꝓncipio.
¶ Circa somnũ ꝛ vigiliam: vitet somnũ prolixũ: ꝛ maxime diurs
nũ: ꝛ ꝓpe supra cibũ: ꝛ repletionẽ: ꝛ nõ intret ad dormitionem
etiã de nocte post duas horas a cibo sumpto. Et perduret soms
nus septem horis ad plus ꝛ in dormiendo teneat caput eleuatũ
ꝛ conuenienter coopertũ declinando super alterum laterum ma
gis sinistrũ q̃ dextrũ: ꝛ dormiat in loco obscuro a frigore: et ven
tis tuto. ¶ Circa passiones anime vitet omnem subitam animi
passionem: siue sit tristitia: siue furor: siue timor vel gaudium: et
talia omnia que in spiritibus ꝛ vaporibus magnam faciunt cõs
motionem precipue si repente fiant. Uitet etiam ymaginationẽ
omnium rerũ velociter mouentiũ: ꝛ considerationem ad omne3
rem cito reuolutam sicut rotarum magnarum ꝛ aquaru3: q̃ flu
unt cũ impetu: ꝛ nubium que volare videntur ¶ Caueat etiam
ab aspectu profunditatum ꝛ fouearum: ꝛ ab aspectu rerum mul
tũ eleuatarum: vt motũ cacuminum turriu3 ꝛ pontium: aut na
uiũ: qm̃ in talibus laborat virtus aialis: magna fit in spiritibus
cõmotio: ꝛ exinde ad accñs principale perducit. A coitu et cauẽs
dũ laborioso ꝛ superfluo: ꝛ maxime super replenonẽ. Modera
tus tamẽ coitus in casu isto ꝛ hora conuenienti satis conuenit.
¶ Circa cibũ ꝛ potum. Prima sit regula vt cauẽda sit omnis re
pletio. Uñ paritas in cibo ꝛ potu in hoc casu maxime laudatur.
Nõ sit tñ tãta vt eam sequatur superinflãmatio in spiritibus: et
ipsorũ inordinata cõfusio. Uñ ieiuniũ in casu isto etiã vituperatur.
¶ Scd̃a sit regula: vt abstineat ab omnibus fumosis vaporosis
ꝛ ventosis cibis. De vaporosis quidem vt speciebus vnctuosis
acutis vt porris aleis: cepe: sinapi: aceto: ꝛ huiusmodi. De vẽtos
sis qd̃ẽ vt leguĩbꝰ herbis frigidis: lactucis: portulacis: et hmõi.
Utatur cibis bñ digestibilibꝰ: ꝛ generatiuis boni chimi: vt ouis
sorbilibus carnibus etiam pullorum ꝛ auium non in paludibus
degẽtiũ: sed in aere vt perdicũ: fasianorũ ꝛ hmõi Carnes etiã pi
pionũ nõ impinguatorũ artificialiter ꝛ exercitatorũ ꝰm materiã
laudantur. Uituperantur et in casu cibaria quecũq3 flegmatica: ꝛ vi
scosa igitur: ꝛ si non sint multum euaporantia in se: et si non ads
dãt ad cãm coniunctã morbi: addũt tamẽ ad cãm añtẽ: vt mate
riã flegmaticam ꝛ sic fouent cõiũctã. Propterea cauendum est
a piscibꝰ maris grassorũ corporu3 ꝛ non squamosis. Et si aliqui
concedi possunt sint qui petrosi: vel saltem grossas squamas ha
bentes. ¶ Et q3 mãsio huius nře infirme residet supra mare mi
nus et discõuenit pisces maritimi quã pisces aquarum dul. et
maxime corporũ paruorũ: vt dictũ est. Põt tñ aliquãdo stãte ad
eas appetitu aliquibus vti ipsis: tñ preparatis cum modico vi
ni in decoctione ꝛ origano ꝛ feniculo ꝛ huiusmodi. Inter fructꝰ
laudantur vue passe: alique amigdale cum pineis nõ sint tamẽ re
cẽtes sed exiccate. ¶ Circa potũ dicatur q conuenientius valet vi
num album debile: licet quidam auctores dixerint: qd̃ aqua me
lior est vino: intelligatur de vino vinoso ꝛ vaporoso ꝛ nouo gros
so vel turbido. Unde non vitupo potationem vini tẽporate ꝗti
tatis albi vel aurei mediocris in substantia: si stomachus ipsum
magis affectaret: si modo non sit vinosum. Et si placeret maxi
me tpe estatis parũ lymphare cu3 aqua decoctiõis zucchari esset
laudabile. ¶ Est et ꝓ regula circa regimẽ cibi ꝛ potus obseruan
dũ vt in eadẽ mensa fugiat diuersitatẽ plurium ciborum ꝛ po
tuũ: fugiat etiã voracitatẽ in masticando: imo diligens mastica
tio in hoc casu est multu3 proficua. Fugiat etiã satietatẽ nausea
tiuã sed semp auida comedẽdi a mẽsa surgat. Et his generalibꝰ
sum contẽtꝰ q̃tũ ad regimẽ rerũ nõ naturaliũ. ¶ De inanitiõe ꝛ
repletione in sequenti. c. medicinalium specialius loquemur.
¶ Expedito primo principali: vt de dieta ꝛ ordinatiõe eiꝰ: vidẽdũ
est ꝯñr de alio istorũ: vt ꝓ potatiõe. i. de debita medicinarũ appli
catiõe. ¶ Pro cuius expeditione est aduertendum: q in morbo
materiali prĩa intẽtio in executione vertitur ad cãm morbi añcedẽs
tẽ: q̃ quidẽ intẽtio perficitur partim cũ diuersiõe ad oppositã ptẽ.
partim cũ preparatiõe materie ad expulsionẽ q̃ et digestio. ptꝫ cũ
ẽuacuatione materia extra corpꝰ: ꝛ antea tãdẽ restabit intẽtio q̃ est mẽ
broꝝ ꝯfortatio. De diuisiõe tñ ꝓ pte dcm̃ est in priori pte huius.
Reliquũ erit dicendũ in principali de cirugia ꝛ materie ẽuacuatione.
¶ Intẽdẽdo igitur ad materie ꝓparationẽ ꝛ ad expulsione3: quia
talis ꝓparatio duo principaliter dicit. s. materie adequationẽ: ꝛ mea
tuũ largitatẽ deducta materia: vt plurimũ replente ꝛ opilante.
Ideo primo dicti meatus ꝓparentur expulsiõe cum aliquibꝰ leniti
uis materierũ cõium: ꝛ per inferiꝰ ꝛ p superius cũ his in fiat: que
et materiã in cõplone ꝛ substãtia adequẽt. ¶ Fiãt igitur primo
clystere

clystere vt inferius. ℞. maluarum mercurialis: bletis añ. M. i.
furfuris: frumenti: camomille. añ. M. v. calamenti: maiorane.
añ. tertiam partē. M. bulliant in sufficienti quātitate aque vsq;
ad sexte partis consumptionem: facta collatura de ipsa sumatur
ad quantitatē trium ciatorū: cui addatur cassie. ℥. i. ʒ. v. pulueris
zuchari mellis despumati. añ. ℥. v. olei cōmunis. ℥. i. butyri ve-
teris. ℥. i. salis. ʒ. iij. misce pro clysteri. Per superius vero valet cō-
fectio vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ℥. i. v. sapelet: et cum zuc-
caro fiat bolus: et si placet in decoctione pōt distemperari cū aqua
fructuum. Et si placeret in forma pillulata possent exhiberi. ℈. ij.
v. pillularum elefanginarū in duas pillulas: et quāuis talis leuis
medicina si sumatur p horā añ cibū nō erit inconueniens: sumat tū
post eā cibus leuis. Sequenti vero die sumat syrupū vt infra. ℞.
oximellis simplicis: mellis ro. syrupi de sticados. añ. ℥. v. aquarū
maiorane: saluie: et matricarie. añ. ℥. i. aromaticentur cum modi-
co nucismuscate. et fiat syrupus qui continuetur quinq; vel sex vi-
cibus fm modum et ordinem syruporū. Est tamen ibi aduertē-
dū: q si contingeret pluris capitis impletio et cū aliquali timore
in principio applicaremus syrupū de sticados: ne sua calefactiōe et
subtiliatione in materia fiet nimia agitatio et euaporatio. vnde
ꝯñr per talē materie euaporationē cū spūalibus motiōes laxa-
ceret actio principale. Quo casu tutius erit a principio materiā
minorare post aliquos sumptos syrupos factos: vt supra sine ad-
mixtiōe syrupi de sticados. Et ꝯñr facta minoratione vt cum pil-
lulis factis vt infra. ℞. pillularum assa yaret descriptione. A. pri-
ma tertiū. ℈. ij. pillularū cochiarum. ℈. i. fiant quinq;: deinde vti
possumus dicto syrupo de sticados cum applicatione aliorum sy-
ruporum. Et hec cognitio conuenienter haberi poterit: q̄ si exhi-
beatur syrupus fm primā cōpositionē: et idē sequatur dicto ꝯmotio: et
vertigo argumentū ē de plurima repletione: et tūc fiat sicut dictū ē.
Facta aūt digestiōe perfecta cōuenit euacuatio propriis in for-
ma pillulata q̄ in alia forma. Exhibeantur ergo pillule vt infra.
℞. pillularum cochiarū almā. ʒ. i. pillularū fetidarum. ℈. i. cum
melle ro. formentur pillule. vij. Ad quas habeatur aduertentia fm
consuetudinē medicinarū solutiuarum fortium: vt. s. per horas
post dormiatur immediate deīn. vi. horis continuis stetur in ca-
mera clausa in tenebris corpus mouēdo et exercendo cum etiam
aliquali pōne pannorū tepidorū circa ventrē. Nō fiat tū fortis
fricatio vt fieri solet: q̄m vehemēs fricatio diuertit operationem
medicine ad exteriora. Tandem post medicine operationem su-
mat lauatiuū vt infra. ℞. aque decoctionis ordei et cicerum ru.
℥. viij. zuchari viutus coctē tū. ℥. v. et tepidū exhibeatur: et post ho-
ram ab assumptione lauatiui sumat leue prandium cum cibis vt
supra. Sequenti aūt die ad resolutionē aliquarū materierum
motarū et et mēbrorū confortationē: que ex medicinis solutiuis
laxant conuenit vt sumat cōfectionē vt infra. ℞. metridati. ʒ. i.
dyabuglosati. ʒ. ij. misce. Quod si saporem metridati vel tyriace
abhorreret: conuenit confectio vt infra. ℞. dyabuglosati. ℥. v. spe-
cierum plirisarcoticon. ʒ. v. misce. He tamen confectiones semp
per sex horas sumantur ante assumptionem cibi. Et licet dictum
sit q medicina in forma pillulata sit magis conueniens: quia ta-
men ab aliquibus in tali forma recipi non potest. pōt exhiberi
in forma infusionis potabilis medicine. Fiat ergo vt in ra. ℞.
agarici; per diem ante trociscati cum oximelle simplici. ʒ. i. ss.
℈. v. infundantur in aquis betonice: maiorane: et matricarie: deco-
ctionis acori: sticados passulatum quod sufficit: et sic stet in infu-
sione per octo horas adminus: deinde facta expressione conue-
nienti expressioni addatur diasē. ʒ. i. v. mellis rosa. ℥. ij. misce et fiat
potio delicata: et obseruetur in ipsa regimen sicut in superiori di-
ctum. Et hec medicinarum obseruantia fienda est bis saltem
in anno: vt tempore veris satis in prin. quia hoc tempore preci-
pue simile accidens solet infestare: et tempore autūni. Tempo-
ribus autem intermediis laudo bis in mense sumantur pillule
vt infra. ℞. pillularum assa yaret. ℈. ij. pillularum sine quibus es-
se nolo. ℈. i. misce fiant quinq; et sumantur post quatuor horas a
cena. Et si duo vel tres syrupi ante has pillulas sumerentur: non
inconueniret. Si etiam interdum stante capitis grauitate et dor-
mitatio per hebdomadam sumerentur tres de pillulis nunc di-
ctis non inconueniret secundum formam: que dicta est. Et casu
quo in forma pillulata non sumi posset: posset fieri puluis soluti-
uus: vt infra. ℞. agarici electi. ʒ. v. specierum yere simplicis cum
aloe sticados. ʒ. ss. betonice añ. ℈. i. fiat puluis subtilis pro duabus
vicibus: qui sumatur secundum modum qui dictus est de pillu-
lis minoribus. Facta autem hac mundificatione generali com-
petere possunt clysteria fortia: gargarismata: masticatoria: ca-
putpurgia: sternutatoria ad complectissime reliquias materierū
euacuandas: quoniam multum conuenit: nec quouismodo exhi-
beatur ante purgationem. Fiat ergo clystere fm formam: vt in-
fra. ℞. camomille: meliloti: maiorane: ruthe: añ. M. i. agarici.
ʒ. ij. centauree: croci orientalis. añ. ʒ. i. bulliant i sufficiēti aque quā-
titate: et illa collatura sumatur ad quantitatem trium ciatorum: et
cui addatur cassie. ℥. i. yerepigr. ℥ iv. olei camomille. ℥ ij. olei
ruthe. ℥. i. salis. ʒ. iij. misce pro clysteri. Ad hoc etiam fieri possunt
suppositoria vt infra. ℞. mellis cocti quantum sufficit yerepi-
gre: colloquintide añ. parum salisgemme et euforbij añ. min. fiāt
suppositoria: et longa et grossa. Conueniunt etiam suppositoria
ex felle bouis sapone albo cum melle. Et si volumus magis ca-
lefacere in clysteri fiat clystere vt infra. ℞. centauree: coloquī-
tide. añ. M. v. polypodij mercurial. añ. M. i. anisi: feniculi: cimi-
ni. añ. ℥. v. scene. ʒ. iij. ruthe: camomille añ. M. i. v. ficuum sicca-
rum numero. x. cartami epithimi. añ. ʒ. v. fiat decoctio lenta: ex-
ceptis thimo et epithimo in fine decoctionis facta collatura ad-
dantur olei ruthe. ℥. iij. agari. turbith añ. ʒ. i. yerepigre. ʒ. vi. salis
parum fiat clystere: et est satis fortis: et cum vsu horum supposi-
toriorum et clysteriorum erimus excusati aliquando ab vsu pil-
lularum. Conuenit etiam gargarizare cum gargarismatibus
vt infra. ℞. oximellis simplicis. ℥. ij. myrrhe. ʒ. i. aque decoc. aco-
ri: sticados: et polypodij: quod sufficit ex eodem fiat gargarisma.
Conuenit etiam caputpurgium factum cum aqua maiorane:
decoctionis sticados ruthe. Et si volumus addere modicum vi-
ni albi erit conueniens vel est fortius. ℞. succi radicis bliitis fa-
cta residentia et depurati. ℥. ij. aque decoctionis acori et nucismu-
sca. ℥. i. vini potentis. ℥. v. misce: et de ista attrahatur per nares
ad diuertendum ex naribus maxime: et ex eo fiat caputpurgium.
Et si in vigore huius non fiat conueniens diuersio et euacuatio
potest fieri sternutatorium: quod fiat vt infra. ℞. nigelle lina p.
añ. ʒ. i. elebori al. ʒ. v. piperis al. et nigri et ruthe. añ. ʒ. i. misce et fiat
puluis: et illo parum naribus insuffletur. Tandem fiat post eua-
cuationem lotionarium cum modico aque maiorane. Masti-
catorium quoq; in hoc casu conueniens est vt infra. ℞. masti-
cis piperis long. añ. ʒ. i. staffagrie. ʒ. v. passularum. ʒ. ij. misce et
de eodem sumatur quantum duobus digitis sumi potest ad for-
mā pillule grosse: et per quartum hore mollificetur semper expuē-
do quod de saliua in ore recipitur. Et istis remediis aliquando
vno aliquando vtatur altero: non continuo virtutem multum la-
xando: sed aliquando virtus refocilletur et requiescat sine appli-
catione aliquorum medicaminum. Et hec tamen particularia
conueniunt prius facta purgatione vniuersali quā particulari-
bus euacuationibus. Conueniret etiam diuersio facta cum
certis cauteriis potentialibus appositis post aures. Et in hoc
conuenit vt fiant secundum formas vt infra. ℞. cātaridarum ab-
scisis alis et capitibus numero quatuor; cum fermento et aceto
fortissimo fiat mixtio. Et si non sufficit addi potest in compositio-
ne de melle anacardina. Potest etiam fieri et erit fortius cum cal-
ce viua et sapone añ: et cum succo affodillorum incorporentur et
ponantur in locis variis post aures videlicet prope aures in fine
aurium. Circa vero cirugiam laudatur vt omnes volunt sca-
rificatio crurium sub poplite et genu: et pro specialiter etiam scari-
ficatio cartilaginum aurium. In hoc etiam quidem laudāt
vt incidantur arterie: que sunt post aures bis ita incisa secun-
dum transuersum vt vtreq; extremitates non possunt contingi.
hoc tamen remedium fortius: videlicet cum causa vertiginis sit
vapor ascendens ab inferioribus: vt ipsamet percipiet. Et quia
forte si timeretur incisio arteriarum conueniret incisio venarum
minutarum post aures: que querantur in loco: vbi supradictum
est de cauterio. Multi etiam laudantur vt ponantur ventose in
pupi sine sacrificatione. Conueniunt etiam aliquando vento-
se supra caput posite maxime supra commissuram coronalem. et
hoc ad resolutionem vaporum in capite contentorum: in hoc est
tamen aliqualis timor. Pro qua intentione etiam valent et va-
porationes sicce capiti facte: et fomentationes humide: et odora-
menta et confectiones confortatiue. Fiat ergo primum euapo-
ratio capiti vt infra. ℞. camomille: meliloti: maiorane: saluie:
sticados. añ. M. i. ponantur in sacculo et facta fricatione capi-
tis per parum ante superponatur sacculus capiti aliquali-
ter calefactus: et valebit vapores resoluendo in capite con-
tentos; et si placet origanum et calamentum conueniet. Quod
si fortiora intendamus possumus addere de baccis lauri iu-
niperi cum modico nucismusca. Pro hac etiam intentione
valet lixiuium factum vt infra. ℞. lixiuij conuenienter facti
cum cineribus vitis: vel iuniperi: vel rorismarini: boccalia
tria vel quatuor. cui addatur sticados arabici: maio-

rane: ruthe: an. M. j. nucismuscate: cinamomi: gario. an. ʒ. ij. nigel-le. ʒ. ß. misce. et aliquot bulitionibus tribus vel quatuor simul bu-liant: et de hoc lixiuio fiat capiti embrocatio: prius facta mundi-ficatione a sordibus ex communi lixiuio. ¶ Post consequenter expedit confortare membra per ea: que interius sumuntur: et ex odore et medicinis. Et inter simplices medicinas laudauit Ra-sis masticationem acori de sua proprietate. Carpobalsamus etiam mirabiliter conuenit loco cum aqua vel iure cicerum et multa similia. ¶ Inter composita valet confectio vt infra. ℞. specierum pliris-sarcotico per. i. specierum dyamusci dulcis. p. v. cum zuchero dis-solutio in aqua maiorane et betonice: quod sufficit fiat confectio in morsellis: de qua confectione sumat per tres horas ante cibum morsellum vnum ʒ. ß. ¶ In isto etiam casu valent confectiones magne et tyriacales pro hac intentione: vt sumere. ʒ. j. metridati interdum per. vi. horas ante prandium: vel confectionis philoso-phorum et talium cerebrum et principalia membra a proprietate con-fortantium. Possunt etiam quedam a proprietate intra aures ad eandem intentionem poni: vt oleum de rutha vel de camomilla cum modico musci et nigelle. ¶ Circa odoramenta vero: que a princi-pio nequaquam conueniunt: et in declinatione maxime iuuant: vt tra-dunt auctores. conuenit nigella: et muscus: nux muscata. ¶ Lau-datur etiam euforbium et castoreum seducta acuitate odoris: vn-de non nimis laudo. Et si vellemus componere pomum ad odoran-dum fieri potest: sed id relinquo tanquam apothecariis notum: quia pomum de laudano communiter factum in hoc casu conueniret. Et hec sufficiant quantum ad principalem intentionem: que cerebro appropriatur. ¶ Et si pur appareret nocumentum intendi ex ac-cessione vaporum ex matrice eleuatorum post euacuationem: de qua supra: que etiam respicit materiam in matrice existentem conueni-ret diuersio facta cum aliquibus prouocatiuis materierum deor-sum per matricem: maxime cum suppositorio facto vt infra. ℞. myrrhe. ʒ. i. cassielli: cinamomi: croci an. ʒ. v. boracis. ℈. i. cum oleo de lilio formentur pessaria et supponantur. ¶ Et hec de presen-ti sufficiant ad laudem dei amen.

¶ De epilepsia pro vno Iuuene brixiensi. Consilium. xi.

Casus iste: vt scribitur: est epilentica passio periodi-ca cum interpolatione vnius diei eadem hora con-tingens: vt. xiiii. que ter vel quater inuasit a medio mense citra iuuenem etatis. xxi. annorum: comple-xionis melancolice: cum multa flegmatis permixtio-ne: vt scribitur: cui annectitur febris lenta extrinseca flegmatica: complicatis etiam doloribus ventosis in stomaco et in partibus mi-rach. maxime in regione splenis cum aliquali dolore et tremore regionis cordis: cui initium dedit causa primitiua: vt scribitur: sed non exprimitur que illa fuerit. Significatur quoque quod pluri-bus superioribus annis passus est vnicum paroxismum sane leuem: qui terminauit ad stupefactionem vnius brachii. Et simul cum toto casu coniungitur ad presens dolor occupans totum caput. ¶ Sed vtrum sint operationes animales sensuum obtuse: et vtrum paro-xismus sit feruorum accitium vel debilium: vt de spiritus. forti tortura: emissione superfluitatum per deorsum necne: de hoc non scribitur. ¶ Si etiam post euasionem a paroxismo remaneat liber in operationibus animalibus: vel per notabile tempus re-maneat obtusus: neque hoc manifestum est ex casu: que tamen ma-gnum darent iudicium in cognitione. vtrum morbus sit talis per essentiam aut per communitatem. ¶ Ex his igitur que probabili-ter concludi possunt existimandum est morbum talem pro ma-gna parte esse per essentiam: non absolui tamen a communita-te stomachi: maxime propter dolores stomachales ventosos si-mul cum tremore cordis: qui probabiliter per compassionem si-stomachi: licet ad nocumentum cerebri sensibile plerumque conco-mitetur nocumentum cordi. ¶ Neque hoc est mirabile: cum etiam vt voluit Aui. prima tertii capitulo de melancolia: spiritus ani-malis sit de substantia spiritus vitalis. Nam dixit et fortasse non aduenit magnitudo. scilicet cause vel nocumenti in cerebro nisi a corde. Et addidit. Et non est mirum: nam spiritus vitalis con-tinuus est spiritui animali: immo est de substantia eius: ex quo ge-neratur ab eo. Quia tamen fiat notabile nocumentum in stoma-cho de doloribus ventosis cum ventositate etiam in regione splenis probabile sit magis: quod cum passione stomachi fiat dictum nocumentum in corde. ¶ Et si contingeretur abomi-natio et nausicatiua satietas. precipue ante inuasionem pa-roxismi certior esset significatio: quod esset per communita-tem a stomacho. Et sic supposito quod partim sit per essentiam a materia flegmatica dominante in cerebro: sit etiam per communi-tatem a stomacho mediante ventositate sursum communica-ta: que vt plerumque sit causa immediata paroxismi: etiam et ma-xime propter continuum dolorem capitis: et non tamen in parte anteriori: sed etiam in parte posteriori: vt scribitur: etiam quoniam paroxismus olim fa-ctus terminauit ad stuporem brachii. nam hec declarant nocumen-tum per essentiam in ipso capite: et secundum sententiam Aristo. quam etiam videtur imitari. Auic. in. capitulo de epilensia: licet ipse vo-luerit quod in ipso cerebro dicta ventositas generetur: cum dixit. Quo-niam cum epilensia est in ipso cerebro tunc causa est in ipso ma-teria proculdubio faciens ventositatem retentam in meatibus sensus et motus etc. ¶ Et hoc communiter declarat cita inuasio paroxismi cum breui ipsius terminatione: tunc his suppositis il-le leuis febris coniuncta fortasse est in casu iuuans faciens ad di-gestionem materie flegmatice: et eius resolutionem simul et vento-sitatis: sicut etiam mutatio ad etatem iuuentutis: si accidat epi-lensia in puero facit ad curationem vt fuit sententia Ypocra. ii. aphorismorum. et quinta particula. In aphorismis epilenticorum iuuenibus quibus: epilensie ante iuuentutem etc. Tamen vbi suc-cedat debilitas propter febrem: tunc febris non esset causa iuuans quoniam faceret ad debilitatem digestionis et cerebri et stomachi. ¶ Ideo dicebat Aui. Et omnis causa epilensie cerebri compara-tur ad debilitatem digestionis in ipso. Et dixit Rasis primo con-tinentis. In omni epilentico contingitur debilitas cerebri: licet non conuertatur. ¶ Et quoniam queritur in casu regimen pre-seruatiuum et curatiuum: duo fient in cura. Primo ponitur re-gimen breue curatiuum corporis existentis in actu paroxismi. Se-cundo ponetur regimen: quod dici potest et preseruatiuum et cu-ratiuum in dicto corpore: taliter notabiliter lapso: licet non fuerit in actu paroxismi propter paratam ipsius passibilitatem ad la-psum. Et ista intentio complebitur cum regimine in dieta sex rerum non naturalium: postea cum medicinalibus appropriatis. ¶ In paroxismo igitur pro curatione conuenit vti conuersionibus membrorum inferiorum: vt cum fricationibus et ligaturis sicut etiam et in aliis morbis cerebralibus materialibus. ¶ Sed vbi arbitremur paroxismum pendere precipue a materia stomachali: conueniret inducere vomitum in principio paroxismi: maxime in corpore parato ad vomendum et consuetum mouere tempore quietis. Sed hoc fieri debet cum vomitiuo leui: vt. s. imponendo pennam in-tinctam in oleo de lilio intra guttur: prius tamen imposito ligno intra den-tes: et ita agitando dictam pennam inducetur ad vomendum. ¶ Va-let etiam precipue clystere in hac intentione factum cum aqua deco-ctionis radicum feniculi: ireos: et peonie. Exempli gratia: sumendo an. ℥. ij. de qualibet earum: ruthe: absynthii: saluie: sticados. an. M. i. bulliant in aqua debite quantitatis. postea addatur colatu-re: vt lib. i. v. eiusdem yerepigre. ʒ. vi. yerelogodion. ʒ. ij. vel. iij. secundum quod placet: olei ruthe: olei camomille. an. ℥. j. v. salisgemme. ʒ. iij. mi-sceatur. ¶ In paroxismo etiam dicit Azara. quod odor asse fetide si perueniat ad nares reuiuiscat epilenticum. Et Alexander ponit vnum experimentum Apolonii dixit. Cum ceciderit epilenticus appone naribus thymum: si surrexit ab epilensia sanatur. si autem non non sanatur. ¶ Et aliqui accipiunt licinia et circuinuoluunt casto-reo et in succo ruthe: et imponunt naribus: et est forte remedium ad excitandum a paroxismo. Sed ista magis fiant facto clysteri et diuersionibus deorsum. Et cum his et similibus velocitabitur exci-tatio a paroxismo: si deus voluerit. ¶ Sed specialiter caueatur et in paroxismo et extra paroxismum ab his: que per naturam suam mouent paroxismum: de quibus sunt suffumigatio cornu caprini et myrrhe galbani: nam talia excitant paroxismum: licet aliqui dicant de galbano propter textum. d. Auicen. ij. can. qui dixit: quod confert fedi: et epilensie: et quod odor ipsius reuiuiscere facit epilen-ticum. Ego alias dixi: quod in paroxismo forti potest iuuare: sed in cor-pore parato cadere inducit ad paroxismum. vt ibidem declaraui. ¶ Veniendo nunc ad regimen in dieta. Primo circa aerem: vite-tur aer grossus: et humidus: et paludosus: et propinquus stagnis. Sit ergo specialiter aer temperatus in actiuis declinans ad sic-cum: et sit luminosus: et clarus: suauis odoris: non tamen nimis inten-si. Nam dicebat Aui. quandoque odores boni sup. intensi indu-cunt epilensiam. Et in tempore frigido et humido rectificetur aer ma-xime non existente corpore pleno cum aromaticis: vt storace: ypo-pormatorena: rutha: et similibus. ¶ Circa somnum vitetur som-nus prolixus et meridianus: et tardetur somnus ob assumptione cibi per duas horas: et dormiatur capite bene eleuato: et extre-mis bene coopertis: et in obscuro: et non excitetur a somno repen-tine: vt cum voce forti: vel somno turbatum: vel aliquo huiusmodi. nam quandoque talia adducunt ad paroxismum. ¶ Exercitium leui-ter factum ante cibum per horam est conueniens plurimum: si fiat pedes diuertendo materias et vapores in deorsum: sed exercitium velox et laboriosum est nocens: et etiam velox exercitium oculorum inspicien-do res velociter motas: et maxime circulariter: et cacumina mon-

tium

tium ⁊ huiusmodi in quibus laborãt spiritus in comprehenden-
do nocet. ¶ Exercitiũ etiã membrorum superiorum: vt fricatio ca-
pitis nocet: conuertendo materias sursum: nisi simul moueantur
membra inferiora conuertendo in deorsum. ¶ Et de hoc posuit
cañ. dñs. A. dicens. Et studeat semper patiens: vt sit caput suum
eleuatum quantum possibile est: ⁊ caueat ne ipsum pendere faciat:
neqꝫ moueat plurimũ. quoniam multitudo materierũ ad ipsum trahe-
re inducantur sup. A. dixit. Et oportet vt moueantur inferiora cũ
ipse mouet superiora. ¶ Ideo bene cauendum est in casu isto: ne
fiant fricationes capitis ⁊ lotiones ⁊ pectinationes fortes: nisi
precedentibus fricationibus inferiorum: vel simul cum illis fa-
cta. Et ita etiam cauendum est in paroxismo: ne caput multum
agitetur: vnde semper est ſenda diuersio a superioribus ad infe-
riora. ¶ De inanitione dicatur sum autem: quod parcitas cibi ⁊ ina-
nitio multum conuenit: imo videtur innuere Auic. circa hoc: vt
sint contenti vno cibo tantum in die naturali. Et si non possunt
aliter sustinere: diuidatur tota summa cibi in tres partes: que sit
minor ea quam si corpus esset sanum: ⁊ de illis tribus partibus due
sumantur in prandio: et tertia in cena. ¶ Sed circa cibi ordina-
tionem specialiter etiam dicebat Auicen. maxime in epylepsia
flegmatica: ⁊ etiã conuenit in ea: que per cõmunitatẽ stomacho
⁊ splene frigidis. Et dicit. Vitent omnes cibos grossos: ⁊ legumi-
na omnia. Vitent carnes grossas ⁊ quadrupedum maxime. Et
super omnia humida viscosa: ⁊ difficilis digestionis. Et dicebat
Rasis in almansore. Nutrimentum preterea eius taliter statuẽ-
dum est: vt paucarum sit superfluitatũ: vel sup. naturaliter: vel
cum artificio. Inde assa vel frixa supp. sunt decitiora in casu isto
quam elixata: modo digeri possint. Et ita eligantur carnes natura-
liter sicce: vt auium montanarum. Turtures etiã ⁊ fasiani sunt
ad hanc intentionem carnes precipue. Et de carnibus quadru-
pedum singulariter valent carnes capriolorum iuuenum: ⁊ cu-
niculorum siluestrium: ⁊ leporum iuuenum. ¶ Cõmuniter etiaꝫ
laudantur ab auctoribus quibusdam ⁊ etiam scribentibus car-
nes hedine: quoniam ad siccum declinant: vt voluit Cõciliator.
cum passibilitate tamen digestionis. ¶ Sed ego non laudo eas
simpliciter: sicut neqꝫ Halyabas laudauit carnes caprarũ. Naꝫ
dicit Gal. quod vitanda sunt omnia animalia: que de se incidũt in
epilentiam. Exemplificat: vt sunt oues perdices ⁊ caprẽ: ⁊ hyr-
ci a proprietate excitat eam. Et cõsequenter etiam credo: quod car-
nes caprarum cum proprietate sua nocent in casu. Sicut etiam
suffumigatio ex vngulis capre: ⁊ corium capre excitat epilentiã.
¶ Et quoniam proprietates sequuntur speciem: credo similiter
esse dicendum ⁊ de capreis. Pipiones etiam allati ⁊ exercitati
abscissis capitibus etiam conueniunt. Pulli iuuenes gallinarũ
non laudantur. tamen Alexander ⁊ Auenzoar laudant galli-
nas. Vitentur omnes carnes aquatices ⁊ omnes pisces. Vitẽtur
omnes carnes pingues: ⁊ omnia multum vnctuosa. Et de dictis
carnibus: que sunt pro vsu: si non possunt conuenienter digeri cũ
masticantur pistentur: ⁊ reducantur ad formam potabilem.
¶ Ferculorum conueniunt: brodia cicerũ: ⁊ far: ⁊ triticum: cum
lacte pinearum preparatarum prius dimittendo lac amigdala-
rum propter nimiam euaporationem. Vitet omnes herbas fri-
gidas ⁊ humidas: ⁊ acetus singulariter. De herbis valent alique
bletes ad album declinantes cuꝫ saluia ⁊ ysopo singulariter. Nã
de eo dicit Alexander ysopus decotus. hec enim decoctio sup.
magnifice iuuare potest: ⁊ multi hoc apozimate vtendo frequen-
ter a totius egritudinis malitia sunt liberati. ¶ Item Serapio
asserit: quod curat epilenticum rosmarinus: etiam cum modico feni-
culo plurimum valet. Et idem intelligatur de aliis exiccantibus
nisi habeant plurimam euaporationem cum aliquali humidi-
tate coniuncta caliditate. nã talia non conueniunt. Unde. Aui.
vituperauit porros: alea: ⁊ pastinachias: sinapi etiam est huius
generis. Vitentur omnes quasi fructus preter auellanas tostas:
fisticos: ⁊ pineas cum aliquibus ficubus. ¶ De potu sit vinum
mo. secundum dicit Aui. antiquum: ⁊ ad ponticum aliqualiter decli-
nans: ⁊ maxime facta bona inundificatione. Sed stante corpore
im puro magis: valet aqua mellis in hyeme: ⁊ zuccheri in estate
cum modico aque decoctionis ysopi: vel saluie: vel nucis musca.
vel cubebis: ⁊ similibus. Et hec sufficiant quantum ad regimen
in dieta cauẽdo a passionibus animalibus tribus ⁊ incensiuis.
¶ Ad medicinalia veniendo supposita bina purgatione facta:
vt scribitur: in tali casu oportet frequenter euacuare: cum his ta-
men que virtutem non multum debilitãt: quoniã materia lędẽs
per indigestionem aggregatur. Idcirco oportet eam paulatiue
enumerari secundum quod generatur: nõ cum his que debilitant. Et inter
euacuationem ⁊ euacuationem est semper alteranda materia cũ

aliquibus digestiuis. Et si credatur materiam peccare in stoma-
cho communicantem cerebro. fiat prius euacuatio: nisi fuerit na-
tans per vomitum leuem: secundum quod dictum est supra: etiam si non
educatur cum medicina successiua confortatiua: ⁊ melior de eis
est yera simplex. Gal. de sex rebus: addito postea aloe ad triplũ
posita a Gal. vii. terapentice capitulo. xv. ⁊ si reducaf ad formaꝫ
electuarii cum melle magis placet. dando de ea. ʒ. vi. in forma bo-
li cum modico zucchari pro vice. ¶ De medicinis autem ⁊ ad di-
gestionem facientibus: ⁊ etiam ad euacuationem oportet vt eli-
gantur medicine appropriate in casu cum virtute speciali valen-
tes. de hoc posuit cañ. dominus Gal. in commento aphorismi.
v. particule. Quibus epilensie ante iuuentutem ⁊c. dicens quod me-
dicina in epilensia debet esse contraria sup. materie ⁊ congrua
cum proprietate confortatiua cerebri: ⁊ corruptiua ipsius epilẽ-
sie. Unde oportet vt eligãtur medicine: que a proprietate valent
contra epilensiam ⁊ non nocent. quoniam ⁊ si apium sit calidus
exiccatiuum contrarium materie tñ in casu quia mouet epilẽsiã
epilentico non conuenit. propterea dicebat Mes. in capitulo
proprio. Res quas eos semper oportet sumere sunt peonia: ⁊ se-
men eius piretrum sisileos: ⁊ aristologia rotunda. ⁊ Rasis ad-
dit agaricum ⁊ scolopendriam primo continentis. vbi dicit ca-
pitulo. v. Et iuuantia naturaliter hunc morbum ⁊ habentia mi-
rabilem proprietatem ad ipsum sunt peonia: sisileos: agaricus:
⁊ semen splendelidon: scolopendria: ⁊ radices aristologie rotũ.
Et Aui. addit polium montanum. ysopus est in hoc mirabilis.
vt dictum est: de quo dicit Serapio. quod decoctio ysopi est mirabi-
lis iuuamenti: ⁊ eius sola decoctione testatur multos curasse.
quia non dimittit in stomacho ⁊ pectore aliquid de superfluita-
tibus. Nam incidit materias viscosas: ⁊ eas educit per vrinam
vel secessum. ¶ Squilla etiaꝫ vel aqua eius: vel decoctio eius in
casu plurimum laudatur. Et de ea facit longum sermonem Ra-
sis primo continentis. Ideo de his medicinis tanquam matribus in
casu nostro possunt fieri syrupi digestiui: ⁊ cum agarico medici-
na euacuatiua: vnde possunt formari sirupi cum oximelle squilli-
tico ⁊ melle rosa. vt sumendo vtriusqꝫ añ. ℥. i. cũ quatuor. ℥. aque
decoctionis ysopi fiat syrupus ⁊ in materia grossa. ¶ Sed si ma-
teria flegmatica fuerit subtilis dicit Serapio valet decoctio ab-
synthii cum syrupo vt supra: ⁊ maxime in casu nostro stante no-
cumento stomachi. Preter syrupos valent alia digestiua in for-
ma confectionum singulariter. Valet piretrum conditum ⁊ nux
muscata: si condita reperiatur. Et dicit Rasis de piretro primo
continentis: quod si sumatur puluerizatum coclear vnum cum ea-
dem quantitate mellis multum iuuat. ¶ Pro solutiuis suma-
tur agaricus trociscatus pro duabus partibus cũ vna parte pillula-
rum aurearũ vel pillularũ de yera maiore. Et aliquotiens deueniẽdũ
est vsqꝫ ad pillulas cochias: maxime Mesue quas ponit in ca-
pitulo de soda. Nõ auderẽ ad alias fortiores medicinas pro frequẽ-
ti vsu necessario earuꝫ: semper etiaꝫ est seruãda vẽtris lenitio ⁊ di-
uersio per deorsum cum clysteriis ⁊ fricationibus inferiorum.
¶ Conueniunt etiam post purgationes multiplicatas cum pil-
lulis vt fiant purgationes particulares per emunctaria cerebri:
vt cum gargarismatibus ⁊ masticatoriis ⁊ caputpurgiis ex attra-
ctis appropriatis: de quibus pleni sunt libri. Postremo etiam
intendẽdo cum confortantibus cerebrum cum proprietate etiaꝫ
speciali sumendo interdum aliquid metridati vel diamusca. dul.
vel de pliris arcoticon. Etiam potest fieri puluis appropriatissim⁹
in casu quem posuit Girardus: qui fit de ossibus cõbustis crani
viri: ⁊ cum semine peonie essentialiter: ⁊ exhibeatur cum aliquo
liquore: vt cum aqua ysopi. ¶ Si etiam inter nares insuffletur
de musco de nigella: ⁊ cum modico asse singulariter valet. Et suc-
cus ruthe etiam cum mirabili iuuamento vt dicit Alexander.
Fit etiam puluis ad hanc intentionem singularis: vt infra. ℞.
galliterici. ʒ. v. visci quercini. ʒ. i. tormentille. ʒ. i. v. fiat puluis ⁊ ex-
hibeatur. ʒ. i. v. vsqꝫ ad. ß. pro vice. Cornu etiam cerui in hac intẽ-
tione multum laudatur. Et de hiis que extrinsecus applicãtur
omnes conueniunt in peonia apensa collo: sed debet esse recens.
Corium etiam frontis asini si teneatur tangendo etiam carnes
patientis versus caput per annum vnum integrum preseruat
ab epilensia. ¶ Restat etiam vt ponantur aliqua confor-
tantia stomacum ⁊ resolutiua ventositatis ab eo. Fiat sacculus
vt infra. ℞. spice. M. ʒ. aneti. M. i. masticis galange. añ. ʒ. ß. ci-
mini. ʒ. i. misce fiat sacculus: bulliat in vino aromatico: ⁊ suppo-
natur loco. Fiant etiam inunctiones stomacales ⁊ cerota secundum or-
dinem communem. ¶ Et hec sufficiant.

¶ Pro epilensia cerebrali per essentiam a materia flegmatica.

¶ Consilium. xii.

Probabiliter in iuuene quindecim annorum laudo fie
ri purgationē vniuersalē bis in anno: sumēdo pri⁹mi
noramētū cū pillulis. ℞. pillularū alsegerer: agarici
troci. añ. ℈. j. pillularū cochiarū quartā partē. iuice cū
oximelle simplici fiat pasta pro pillulis: de qua pasta
sumatur. ʒ. j. in pillulis tribus post cenam per tres horas. ❡ Et
post duos dies sumat syrupos digestiuos. ℞. syrupi de sticados:
mellis rosa. añ. ℥. j. oximellis squillitici: syrupi de ysopo: añ. ℥. v.
aquarum betonice: ⁊ endiuie añ. ℥. iij. misce: clarificetur: pro dua
bus vicibus cum quatuor granis peonie ⁊ cucubarum. añ. Et cō
tinuetur quinq; vicibus in horis debitis. Post quos syrupos su
mat pillulas: vt infra. ℞. pillularū cochiarum. ʒ. j. pillularū ag
grauatiuarū. ℈. j. boni pon. cū oximelle. s. formētur pillule quinq;
que sumātur ā̄te diē per horas: ⁊ tardetur prādiū per. vi. horas et
prius tamē sumatur lauatiuum cū aqua decoctionis or. ⁊ zucha
ro ros. ⁊ sumat prandium leue. Sequenti die sumat confectionē
vt infra p. ij. horas ante diem. ℞. metridati. ʒ. j. dyabuglosati. ʒ.
ß. misce. ⁊ iste purgationes fiant isto tēpore ⁊ in principio sepē
bis. ❡ Postea laudo omni hebdomada sumi tres pillulas. ʒ. j. de
pillulis scriptis in principio addendo tria grana peonie etiam
per. ij. horas vel tres post cenam. ❡ Laudo sumi etiam de pulue
re bis in hebdomada coclear. j. facto: vt infra. ℞. pulueris epatis
milui combusti: cornu cerui vsti: granorum peonie. añ. ⁊ exhibea
tur cum aqua mellis. ❡ Laudo etiam vt ex coagulo leporis cū
modico oleo cōmuni incorporetur pasta pro pillulis: de qua pa
sta sumat vnam pillulam vna die hebdomade: quando nō sumi
tur puluis. ❡ Laudo fieri caputpurgia. ℞. succi bietis depurati
succi galiitrici habentis florem aureum similiter depurati. añ. ℥.
j. v. nigelle puluerizate. ℈. j. trahatur per nares suauiter: purga
bitur caput per. ❡ Odorare etiam paucedinum cum pice in ca
su conueniens est.

❡ De epilensia per communitatem a manu pro vno iuuene de bobio. Consilium. xiij.

In hac dispositione: que est epilensia pendens per cō
munitatem a vapore male qualitatis eleuato a manu
ex impressione medicine venenose in manu eius facto
cauterio: ⁊ subito nimis curato. ❡ Circa dietā primo
vitentur quecunq; euaporationem facientes debilita
tem cerebri inducunt. Ideo in aere vitetur aer quilibet excessiue
caliditatis: vel excessiue frigiditatis. Et vitetur aer grossus humi
dus: ⁊ paludosus: ⁊ ꝓpinquus stagnis. Sit ergo specialiter aer
temperatus in actiuis declinans ad siccum: ⁊ sit luminosus: cla
rus: suauis odoris: non nimis intensi. Nam Aui. quandoq;
odores boni sup. intensi inducunt epilensiā ⁊ in tempore frigido
⁊ humido rectificetur aer: maxime existente corpore pleno cum
aromatibus: vt storace: ysopo: maiorana: rutha: ⁊ similibus.
❡ Circa somnum vitetur somnus prolixus. ⁊ nequaq; dormiat
in meridie: nisi forte euigilauerit per totam noctem. tunc tarde
tur somnus ab assumptione cibi per duas horas. ⁊ dormiat ca
pite bene eleuato: ⁊ extremis bene coopertis: ⁊ in obscuro ⁊ nullo
modo in aere libero. Et non excitetur a somno repentine: ⁊ cum
voce forti: vt somno tubarū: vel aliquo huiusmodi. nam quādoq;
talia adducunt ad paroxismum. ❡ Et exercitium leuiter fa
ctum ante cibum per horam est conueniens plurimum si fiat
pedes: diuertendo materias ⁊ vapores in deorsum. Sed etiam
exercitium velox ⁊ laboriosum est nocens. Exercitium ve
lox oculorum inspiciendo res que velociter mouentur: ⁊ maxime
circulariter ⁊ cacumina montium ⁊ huiusmodi. in quibus labo
rant spiritus in comprehendendo nocet plurimum. ❡ Exercitiū
etiam membrorum superiorum: vt fricatio capitis nocet conuer
tendo materias sursum: nisi simul moueantur membra inferio
ra: ⁊ maxime tunc cum fricatur caput: fricetur brachiū ⁊ manus
le'a conuertendo in deorsum. Et de hoc posuit cañ. domini Aui.
dicens. Et studeat patiens vt sit caput suum eleuatum q̄tum pos
sibile est: ⁊ caueat ne ipsum pendere faciat: neq; moueat ipsum
plurimum: quare multitudo materierum ad ipsum trahere in
ducatur: Et hoc maxime attendēdū est in casu nostro: ⁊ in omni
simili morbo facto per communitatem ex euaporationibus ab
inferioribus. ❡ De inanitione dicatur: quod licet repletio sem
per sit nociua ⁊ ventris lenitio semper sit necessaria: ⁊ maxime re
pletio serotina sit magis nocens: tamē nimia inanitio ⁊ ieiunia
⁊ tollerantia famis sunt in hoc casu multum verenda: quoniam
preparant ad euaporationes. ideo vitentur ieiunia: sed sit multa
parcitas in cena. ❡ Sed circa cibi ordinationē specialiter opor
tet vt vitentur omnia que difficulter digeruntur: ⁊ que de se sunt
euaporatiua. ⁊ sic vitentur omnes cibi grossi ⁊ legumina omnia.
❡ Vitentur etiam omnes carnes grosse: ⁊ maxime quadrupedū
⁊ sup. omnia humida: ⁊ viscosa: ⁊ pinguia: ⁊ difficilis digestiōis.
Et quantum ad artificium dicebat Rasis in Almansorem. Nu
trimentum preterea eius taliter statuendum est: vt paucorum sit
superfluitatum: vnde assata vel frixa sup. sunt electiora modo di
geri possint. Et ita eligantur carnes naturaliter sicce: vt auium
montanarum. ⁊ ita turtures: ⁊ fasiani sunt ad hanc intentionem
carnes precipue. Sed perdices hic accipiuntur ⁊ non admittun
tur: quia per naturam sepe incidant in epilensias. De carnibus
quadrupedum singulariter valent carnes capreolorum iuuenum
⁊ cuniculorum siluestriū: ⁊ leporū iuuenum. ❡ Communiter etiā
laudatur ab auctoribus quibusdā ⁊ etiā scribentibus carnes he
dine: quoniā ad siccū declinant: vt voluit Conciliator: cum passi
bilitate indigestionis. Sed ego non laudo eas simpliciter sicut
neq; Aliabas laudauit carnes caprarū: ⁊ quia vitari debent oīa
que inducūt ad epilētiā: vt voluit Gal. vt est cornu capre: ⁊ epar
illius: ⁊ suffumigatio vngularū earū: sit rationabilis credulitas
q; etiam tota capra debeat nocere: licet sensibilius. Ista particu
laria membra: ⁊ hoc a tota specie: ⁊ ita per ꝓprietatem cōsequen
ter capiti nocent. Pipiones etiam alati valent nisi in tempore
nimis calido: sicut etiam alie aues mōtane: sed in tēpore calido
vtendū est pullis gallinarum: vitentur omnes carnes quatice
omnes pisces: ⁊ carnes pingues: ⁊ oīa vnctuosa. ❡ Vitelli ouorū
cōueniūt: brodia cicerū: far: ⁊ risum: cum lacte pinearū prepara
tarum prius dimittendo lac amigdalarū propter nimiā euapo
rationē. Vitet etiā omnes herbas frigidas ⁊ humidas: ⁊ acetum
singulariter. ❡ De herbis valent alique blites ad album decli
nantes cū saluia ⁊ ysopo: singulariter saluia: ⁊ rosmarinus cum
proprietate confortātia cerebrū etiā plurimū valēt. Vitet singu
lariter porros alea: pastinachias: sinapi ⁊ huiusmodi acuta eua
poratiua. vitētur quasi omnes fructus preter auelanas tostas et
fisticos: ⁊ pineam cū aliquib⁹ ficubus. ❡ De potu sit vinum modi
cū antiquū ⁊ ad ponticum aliqualiter declināns: ⁊ maxime facta
bona mundificatione: sit tamē aliqualiter mixtū cū aquis: vt in
fra. Sed stāte corpore impuro magis valet aqua mell. in hyeme
⁊ zucchari in estate cū modico decoctionis ysopi: soluis: ⁊ nucis
musca. vel cubebis: ⁊ similib⁹ etiā cauēdū est a passionib⁹ aialib⁹
tristibus ⁊ incensiuis. Laudo tamē: q; in cibis suis ꝯtinuo super
aspargatur puluis confortatiuus cerebri factus: vt infra. ℞. yso
pi: polii: granorū peonie: seseleos: acori añ. ʒ. j. v. tormentille. ʒ.
v. cornu cerui. ℈. ij. piretri: nucis mus. añ. ʒ v. zuch. ad medietatem
ponderis. ʒ. huius fiat puluis. ❡ Itē laudo vt omnibus octo die
bus sumat tres pillulas. ʒ. j. de pasta: vt infra. ℞. agarici. ℥. v. pire
tri. ʒ. j. granorū peo. ʒ. v. cū oximelle squillitico fiat pasta pro pil
lulis: non vtatur fortibus pillulis: ne virtus cerebri debilitetur: q̄
in hoc casu est cōfortāda: cū hic nō sit materia peccās fm caput:
vt supponit. Laudo etiā ad preseruationē vt ponantur lapides
qui reperiuntur in ventribus pullorū hirundinū: ⁊ ligent in corio
vituli: ⁊ suspendant collo: bis in hebdomada: etiā sumere. ℥. vi. de
coctiōis ysopi est multū cōueniēs. Si etiā fiat puluis: de quo vta
tur bis in ebdomada factus: vt infra: erit multū cōueniēs sumē
do coclear vnū cū aqua decoctionis ysopi. ℞. de ossibus cranei
hominis masculi: ⁊ se. peo. equaliter puluerizatis: ⁊ tormentille
quartam partem de toto mis. fiat puluis. Laudo etiā teneri coriū
frontis asini ad tangendum caput sub biretro per annū vnū in
tegrum ⁊ die ⁊ nocte. Et cū istis deo dante preseruabitur a casu si
deus voluerit tenendo vlcus apertum adminus per mensem: qd
vt teneatur apertum fiat pasta que supponatur loco: vt infra. ℞.
ficus siccas numero. ij. mell. ℥. v. salis armoniaci. ʒ. ij. totū simul mi
sceatur. Quod si pur sentiret euaporationē a manu vel brachio
fiat ligatura in adiutorio brachii superi⁹ ne vapor superius ascē
dat: ⁊ apponantur panni calidi ad manum fricando circa extre
mitates eius. Et fiat linimētū ad frontē ad tēpora cū vnguēto:
vt infra. ℞. olei ro. ℥. j. olei mirtillorū. ℥. v. achacie. ʒ. ij. thuris. ʒ. v.
cū modico cere fiat vnguentū. Et his sum contentus.

❡ De malis dispositionibus neruorum editum pro spectabili vi
ro domino Archipresbytero de siccis de corandio.

❡ Consilium. xiiij.

Dispositio spectabilis domini archipresbyteri de siccis
est principaliter debilitas neruorum sequens malam
complexionem frigidam partim naturalem: partim
acquisitam: cum qua coniungitur per viam indigestio
nis aliqua accidentalis humiditas principalius ta
men nocens est frigiditas q; humiditas: quoniam est per se ledēs
cum naturalis suorum membrorum complexio sit melancolica.
Et cum hoc magis gradualiter labuntur dicti nerui ad frigidum
q; ad humidum. quod posset pluribus declarari euidentiis: quas ꝓ
presenti non adduco. Per talem itaq; dispositionē inclinatur ad
facilem

facilē casum in spasmum: stuporem. tremorē: ⁊ ꝯſir torturam: et hmōi. maxime ꝓpter debilitatē instrorū. Et pp hāc ēt cām cōiugat aliud accñs: vt guttas vocis ⁊ locutiōis: vicio musculorū partiū anhelit⁹. Is ēt ad hoc videat facere aliqualis dislocatio ad anterius spondilis sexti vel septimi: que dislocatio causata est ab humiditate. ¶ Et hoc sumarie de casu.

¶ Pro aliquali igitur reductione istius dispositiōis magis versus temperamentum. ⁊ preseruatione a casu in deteriores dispositiones duo principaliter fient. Primo ponetur ordo obseruādus in administratione debita rerum corpori nostro occurrentium. secundo ponentur medicinalia huic proposito conferentia. Can.primus in electione aeris. ¶ Primo itaq; eligatur aer ad calidum ⁊ siccum aliquo modo declinans. Cauendū est ideo a frigore tempore hyemis ⁊ ab humiditate qualibet tēpore humido ⁊ nebuloso ⁊ ventoso. Idcirco maxime cauendum tempore estatis: ne moretur in sero sub radijs lune. Tēpore ergo hyemis: quo aer est naturaliter frigidus ⁊ humidus: est primo corpus bene pannis cooperiendum: ⁊ maxime pellibus vulpium: que in hoc casu maximam habent proprietatem: est etiam aer camere rectificandus cum igne facto ex lignis quercus ⁊ lignis iuniperi: lauri: ⁊ similibus calidis aromaticis: aliquando imponendo stipites saluie: rorismarini. ⁊c. Vel saltem suffumigare cameram cum puluere posito super prunas: vt infra describitur. ℞. thuris: cinamomi: nucis musc. gariofilorum: macis añ. ʒ. ß. misce: vel si volumus potest fieri formula vna cum his ⁊ storace liquida: ⁊ magis valebit.

¶ De cibis vero ⁊ potu dicatur primo generaliter de cibis: q; omnes debent ad calidum declinare ⁊ ad siccum: minus tamen q̄ ad calidum: magis tēpore hyemis q̄ estatis. Idcirco cauēdū est ab omnibus frigidis viscosis: vt caseo: cibarijs de pasta pinguibus: viscosis piscibus: ⁊ maxime recentibus: squamis grossis carentibus: lactucis: portulacis: fructibus aquosis: vt cerasis amorenis: persicis: ⁊ huiusmodi. Et specialiter cauendū ab aceto in omni modo administrationis: quia vt omnes testantur: maxime nocet. Et exinde vinum etiam nocet: quia faciliter indigestum penetrans est ad neruos: ⁊ ibidem in acetum cōuertitur. Propter hoc igitur magis abstinendum a vinis albis ⁊ dulcibus: maxime in principio cibi: ⁊ stante maxima siti: ⁊ post forte exercitium: quoniam tunc maxime indigestū fertur ad neruos. Cauendum tamē est ab vsu aque frigide. ¶ Est etiā pro regula obseruandū: vt minus sit comedendum in sero q̄ in prandio: et cauendum a brodialibus ⁊ humidis in cena: ⁊ hoc generaliter. Specialiter vero sit panis ex frumento bene mundo non antiquato: ⁊ sit competenter fermētatus cum modico furfure subtili: ⁊ modico salis: magis tamen tēpore hyemis q̄ tempore estatis sufficienter coctus sit. Nō comedat calidus: neq; post tres dies. brodium carniū: ⁊ brodiū cicerū ru. ⁊ etiā orobi laudatur. Oua sorbilia laudātur etiā in viuarolo cū aliquib⁹ herbis de quibus infra sine caseo tamen. ¶ Inter herbas conueniūt saluia: maiorana: rosmarinus: ruta: betonica: ysopus: herba sancti petri: ⁊ hmōi. cum bletis ⁊ non cum spinachijs: nisi tēpore magni estus: ⁊ etiam modici caules cum carnibus vel buthyro non nimis cocti laudātur. ¶ Inter carnes quadrupedū laudantur castrati annales: maxime hyeme/⁊ vitulorū grossorū. In estate lepores etiā conueniūt: ⁊ specialiter cerebrū ei⁹. de quo oēs doctores faciūt singulare festū in hoc capitulo: ⁊ maxime assatum. vt dicit Auenzoar: quomodolibet valet: q: a ꝓprietate. Similiter ⁊ carnes vulpiū: ⁊ capriolorū siluestriū. ¶ In volatilibus valent tēpore hyemis capones non nimis pingues. Et columbi iā volare potētes valent mirabiliter in oī modo preter caput ⁊ collum: que debent abscindi: vt vult Auēzoar: imo ita iuuāt: vt vsus eorum cōferat oībus neruorū egritudinibus. ¶ In estate vero magis laudo pullos pannos iuuenes: castratos: perdices: fasianos: ⁊ talia. Bibat vina mediocria: ⁊ in competenti substantia: vel colore: mixta tamē in estate cū aqua modici melis. et in hyeme cū dicta aqua multe permixtionis cū melle ⁊ modico saluie vel ysopi: ita tñ q; satis prius comedat: si possibile est: anteq̄ bibat. ¶ Attendendū tñ: q; si de facto egrotaret aliqua egritudine de quib⁹. ē. de quo deus auertat: laudarē in totū esse abstinendū a vino: maxime in principijs: ⁊ vtēd. ydromelle loco vini. Vel saltem propter etatē ⁊ consuetudinem posset sumi modicū de vino cū multa permixtiōe ydromellis. In declinatione vero laudatur modicum vini boni puri: magis tamen sit hoc vt medicine: quam cibi ⁊c. ¶ In vltimo vero cene vel prandij conueniunt amigdale confecte bene masticate: passe pinee proprietate sibi ⁊c. Et ex his stante prostratione appetitus possent fieri aliqua menistra saporabilia. ¶ Et si expediret poni parum aceti: sit acetum passularum factum cū decoctione passularū vt capiēdo duas partes aceti ⁊ vnam partem passularū: ⁊ postq̄ steterit in infusione per noctem bulliant duobus vel tribus bullitionibus: ⁊ facta expressione illō acetū vsui reseruet. Et si sint necessarie species laudo cinamomum: nucem musca. macem cum modico piperis ⁊c. Et hec d cibo ⁊ potu. ¶ De motu ⁊ quiete breuiter dicatur q; continue debet exercitari ante cibum vt prandium vel cenam: facta iam eductione superfluitatum communium vel per naturaʒ vel p artē cū suppositorio aliquo: vel clisteri cōmuni: de quibus in sequētia pte dicet. ⁊ in hoc valet magis exercitiū factum pedes qđ si nō pōt fieri: fiat eques: lente tamē ⁊ faciliter. Qđ si neutruʒ fieri posset: fiant fricationes loco exercitij cū pāno lini satis aspero incipiendo a coxis inferius fricando postea subsequenter a superiorib⁹ ad īferiora semper descendēdo: ⁊ hoc etiā laudabili⁹ esset facta expulsione superfluitatū cōmuniū: vt ante dicebatur. ⁊ cōsequēter valet aliqualis capitis fricatio ⁊ pectinatio ⁊c. Et sicut tale exercitiū debito tpe ⁊ modo factū est valde cōueniens: ita quies oportune facta maxime laudat vt post cibū. Unde bonuʒ est non fortiter exercitari: sed iam transactis. v. vj. vel. vij. horis a prādio: vel saltē nō in primis trib⁹ horis: quū tale exercitiū multū nocet. ¶ De somno ⁊ vigilia dicat: q; superfluus somnus ⁊ superflua vigilia nocēt: vnde de nocte dormiēdū est vsq; ad. viij. horas. plus tamē ⁊ minus aliquo mō fm cōsuetudinē: q̄ in hoc maxime est cōsideranda. Qđ si pur non tantū dormire possit: qr est cerebri naturaliter sicci: saltē quiescat in lecto per. vij. vel. viij. horas. vñ nō oportet vt surgat nimis tēpestiue de mane ꝓpter ipsorū neruorū possibilitatē a frigido. Et idcirco qr est medici somni in nocte: non in totum vitupero aliqualem dormitionē diurnam maxime ꝓpter suā ꝯsuetudinē. qm̄ dñs. A. decima tertij capitulo de cura asmatis cōcessit somnū diei post cibuʒ in cōsuetis. quib⁹ nisi dormiant eis superueniet lassitudo ⁊ caliditas. ¶ Aduertendū tamē q; oportet vt interueniat notabile spaciū inter cibum ⁊ somnū: vt saltē duarū horarū: ⁊ cū hoc q; non sit nimis longus. neq; ꝓfundus: ideo laudatur q; nō cū omni cōmoditate recipiatur. ¶ De inanitione ⁊ repletione dicatur: q; repletio in isto casu multū nocet. Unde melius est declinare ad aliqualem inanitionem q̄ repletionē ⁊ maxime in sero. Non tamē laudo superfluā inanitionem vt multa ieiunia vt maxime in estate. Quod si contingat aliquo precepto ecclesie fieri deberet: tamen fiant satis copiose collationes: non bibendo vina potentia ⁊ maxime alba: vt communiter fit. ¶ In passionibus animalibus seruetur ordo q; omnia superflua nocent etiam gaudiū. tristitia tamē ⁊ alie passiones timoris magis nocent q̄ ira: vel gaudiū. ⁊ hec sunt: que dicenda erant de primo principali. ¶ Ad fm vero principale veniendo duo faciam. primo ponam regimen preseruatiuum per medicinas. ij. prope curatiuum: si sibi aliquod de precedentibus nocumētis incurreret. ¶ Primo itaq; laudo omni anno bis esse euacuandū: ne materia flegmatica in cerebro: ⁊ nuca ⁊ neruis: ⁊ mēbris neruosis multiplicetur. s. tēpore aprilis: vel in principio medij: ⁊ tēpore septēbris. post tamē est fienda leuis lenitio vētris cū medicina infrascripta. ℞. cassie nouiter extracte de cānis pinguis. añ. ʒ. x. vel. ℥. j. v. cū decoctione passularū: liquiritie: capilli veneris: betonice: acori añ parum fiat potio. ¶ Cōsequenter sequētibus diebus est vtendū infrascriptis syrupis. vj. vicibus. ℞. syrupi de sticados: oximellis rosati collati: syrupi de liquiritia: añ. ℥. j. aquarum betonice: saluie: feniculi: añ. ℥. ij. misce: clarificetur ⁊ aromatizetur cum modico nucis muscate: ⁊ cubebarū pro duabus vicibus. Et si esset tempus calidū vel cōiungerent dispositio calida: posset poni loco aque feniculi aqua endiuie: ⁊ nō aromatizare. Et ego magis laudarem istum fm syrupuʒ tēpore autūni ⁊ principiū tpe veris. ¶ Et si volumus facere syrupū magistralē fiat vt īfra. ℞. sticados arabici: passularū. añ. ℥. j. liquiritie radicū feni. ⁊ cinamomi. añ. ℥. v. acori. ℥. ij rorismarini xilobalsami. añ. ℥. ß. rute aromatice. M. v. capillus. calamēti. añ. tertiā partē M. j. radicū endiuie: ⁊ cicoree. añ. ℥. v. ponantur in infusione per diē in aqua sufficienti: ⁊ bulliant vsq; ad debitam cōsumptionem: ⁊ postea cū duabus partibus pulueris zuccari ⁊ vna parte mellis. ro. col. clarificetur: ⁊ fiat syrupus: de quo vti pōt non stante calore sumēdo ℥. ij. cū aqua mel. sumēdo. ℥. iij. aque: ⁊ in tpe calido cū aqua zuccari. Quibus syrupis sic per. viij. dies continuatis sumantur infrascripte pillule per. ij. horas ante diem: post quas differat lauatiuum per. vj. horas vel. vij. magis laudo stari per vij. propter a longinquis membris attrahi. ℞. pillularū cochiarum. ℈. ß. v. pillularum de agarico. ʒ. v. reformentur cum oximelle squillitico. ⁊ fiant pillule septem. ¶ Et post perfectam operationem fere detur lauatiuum vt infra. ℞. aque mell. ℥. viij. sumantur bene tepida. Post quam aquaʒ tardetur per horā ad pran:

diū ⁊ hoc magis laudo existēte tpe nō calido. Et in tēpore calido
debet sumi tāta q̄titas aq̄ ordei cū .℥.v. pulueris zucchari pro la
uatiuo. ¶ Aduertēdū singulr hic q̄ prādiū sequēs medicinā de
bet esse leue de cibis digestibilibus ⁊ de cibariis factum. de quib⁹
in pte prima dictū est. Quo facto: laudo vt sequēti mane suman
tur vt infra. ℞. metridati. ℈.iij. aque decoctionis passularum:
sticados: capilli ve. acori: ana. p. misce. Et si voluerit per se sumere
confectionē ⁊ postea bibere: nō esset cura. Immo forte vtilius est
nihil sumere post dicēte. A. c. ꝓprio. Et oportet cū aliquid isto: si
in potu sumat nō potēr aquā. i. liquidū. vt prolōgetur eius mora
in stomacho. ⁊ loquit in exhibitiōe taliū medicinaꝝ. ¶ Et hic no
ta q̄ licet a doctorib⁹ oibus laudet exhibitio tyriace: tñ ego ea nō
vtor: qm fere nūq̄ pfecta reperit. idcirco loco ei⁹ vtor metridato
qd̄ sm sententiā. A. v. cañ. nō minoris iuuamēti est in hoc casu q̄
tyriaca. ¶ Laudo tñ i hoc: q̄ ita sit immorādū post. vj. horas ab
assumptione metridati post cōmestionem sicut post pillulas. s.
Istud ita q̄ generale regimē fiat bis in anno: vt dictū est. Quo
facto: laudo pro cōfortatione cerebri ⁊ nuche vt per. vj. vel. viij.
dies cōsequēter sumat post quatuor horas a cena vna de īfrascri
ptis pillulis. ℞. sticados arabici par. ij. nucism⁹. par. v. acori. p.
j. ⁊ cū succo caulū fiant formule in morē pillularū. Et si consta
ret q̄ nō esset perfecta mundificatio per medicinā superiorē lau
do: vt istis pillulis addat ℈ vna agarici cū modico. ʒj. quoniā
ipsum. vt vult. A. multotiens ⁊ alij conueniūt: confortat neruos
purgando ⁊ calefaciendo. ¶ Laudo etiā pro cōfortatione dicta
rum partiū: vt vtat ante cibū per. ij. horas de confectione draco
ri posita a mes. circa quantitatē auellane grosse. Valent etiā pi
neate vel acori conditi sine alio. Valet ad hoc conserua facta vt
infra. ℞. foliorū saluie. foliorū herbe paralesis: yue: florū rorīs
ma. vel foliorū añ. partē. j. ⁊ cū zucchearo ⁊ melle fiat conserua si
cut cōserua rosarū. Et si volumus addere species: vt in tēpore fri
gido: possumus addere modicū. ʒj. nucis muscate: gariofilorū:
macis añ. parū. Et post hmōi cōfectionē pōt loco vini sumi in tē
pore frigido ex ydromel. de quo dictū est. s. ⁊ in tēpore calido de
aqua zucchari possent etiā fieri alique decoctiones capiti ⁊ nu
che confortantes ⁊ parū resoluentes vt infra. ℞. calamenti: ma
iorane: saluie: betonice. rorismarinū. añ. M. j. bulliāt in lixiuio facto
ex cineribus iuniperi: vel lauri: vel ficus: vel vitis ⁊c. ¶ Et si vo
lumus magis aromatizare possumus addere in fine decoctiōis
species alligatas i pecia vt infra. ℞. macis: gariofilorum: nucis
muscate: cubebarū: granorū iuniperi: añ. ʒ. v. misce: liget in pecia
lini. ⁊ de hac decoctiōe vti potest semp semel in ebdomada: nisi
aliud impediat. Et cum his ⁊ bono regimine domino iesu cōdu
cente preseruabitur. Quod si tamē propter aliquā accidentalē
cām caderet in aliquod dictorū accidētiū: maxime in spasmū ab
aliqua causa primitiua: vt frigore vel potu vini vel aceto: ⁊ hu
iusmodi: vel forte in paralesiz a materia aliquali humida subti
li in omnes partes musculi: vel musculorum fluxa. Ideo in casu
pro memoria noto: q̄ vbi a causa primitiua proueniret maxime
spasmus. prima intentio debet esse ad remotionē cause: vel si ab
intrinseco sumpta sit aliqua causa. dz ꝓuocari vomitus cū oleo
vel brodio pingui: ⁊ nō cū aliquo acetoso. Quod si fieri nō posset
detur aliqua potio lenitiua tantum p superius: vt dictum est in
prima pte. Vel fiat clistere lenitiuū: vt supra. Et postea addatur
in confortatione partiū neruosarū: quo ad medicinalia ⁊ ciba
ria: de quib⁹ dictū est. s. Et faciēdo aliqualē inūctionē ad nuchā:
nō cū multū calefactis: semper in hoc casu habēdo menti textum
dñi. A. ij. fen tertij de cura paralesis: vbi in fine dicit. Quandoq̄
iuuantur plures eorum cū eis: q̄ infrigidant ⁊ cōfortāt: ⁊ prohi
bent materiā. ⁊ cū medicant calidis augmentatur egritudo. ⁊ il
lud ideo qm materia subtilis dilatatur per ea plurimū: cum vero
membrū infrigidat: ⁊ cōfortatur frigore: minoratur q̄titas ma
terie. ⁊ peruenit ad hoc vt euanescant. Et nō oportet vt eorū ca
lefactione perueniatur. sed est necessariū vt sint medicine confor
tatiue cū aliquib⁹: que sint sicut camomilla: ⁊ mellilotum: ⁊c. Et
sit etiā aliquid infrigidatiōis: sicut succus liquiricie ⁊ se. endiuie.
⁊c. ¶ Et licet iste tex. videatur solūmodo pertinere ad paralesim
tamē bñ cōsiderāti maxime seruit in omni principio egritudinū
neruorum: vbi est timor de fluxu materie: ⁊ vbi virtus est satis
fortis. Istū tex. notāter posui qm medici sepe ꝯ istū tex. practicā
tes maxime errāt ⁊c. ¶ Qd si etiā accidēs duraret: vel fieret para
lesis. est aduertēdū: q̄ si apparēt signa paralesis totius: vel futu
re appoplexie: q̄ per medicos doctos cognoscant. licet textus bis
vel ter videatur negare medicinas fortes a pricipio i passionib⁹
neruorū. tamē in fine capituli de tortura in casu isto laudat a pri
cipio fortes medicinas. Unde imminēte periculo laudarem da
re pillulas vt infra. ℞. pillularū fetidarum: pillularū cochiarū
añ. v. cū oximelle squillitico fiant pillule. Vel detur in minori do
si: si virtus nō sit cōstans. Et si ꝓpter impotētiā trāsglutiēdi nō
posset sumere in forma pillularū fiat puluis dictarū pillularū: ⁊
cū ydromel. sumat. ⁊ ita facit dñs. A. in. c. de apoplexia. Verū qr
iste dñs vt spero erit in regimine dato obseruantissimus: ideo si
sibi subuenirent aliqua de dictis accidentibus: nō essent de pro
ximo nñca dictorū malorū. ideo aliter est subueniendū. ¶ Lau
do ergo vt in dictis casibus nō a principio sit euacuandū forti
ter exoluēdo: immo prius esset materia preparāda. ¶ Primo er
go potest fieri clistere lenitiuū aliqualiter a ꝓprietate educēs: vt
infra. ℞. cas. ℥. j. pulueris zucchari. ℥. v. yerepigre. ʒ. ij. olei cōmu
nis: olei de lilio. añ. ℥. i. v. cū decoctione maluarū bismaluarum:
aneti: camomille: furfuris: ⁊ modico sale fiat clistere. ¶ Cōsequē
ter pōt vti. v. vel. vj. diebus syrupo vt infra. Recipe mellis rosati
collati. ℥. j. syrupi de sticados: aquarū saluie: maiorane: betonice
Et si timeat calefactio loco huius: ponat de aqua endiuie: ⁊ aro
masticēt cū modico nucismus. fiat syrup⁹. Et post istū syrupū pōt
sumere de pillulis: de quibus. s. vsq̄ ad quantitatē. ʒ. v. Vel si vo
lumus potest vti pillulis vt infra. ℞. pillularum fetidarū: pillula
rū de opoponaco. añ. ℈. ij. reformētur cū ydromelle. ⁊ fiant pil
lule. vij. Et post istam euacuationem potest sumere. ʒ. j. metrida
ti: maxime tempore hyemis. Vel tēpore estatis potest sumi confe
ctio vt infra. ℞. zucchari rosa. antiqui. ℥. v. specierū plirisarcoti
con. ʒ. v. cum melle rosa. fiat confectio. Et post istas euacuatiōes
potest vti clysteribus fortioribus q̄ prius: in quibus intrent solu
tiua fortia: vt yeralogodion. colloquintida: ⁊ semen croci ortēsis
qd̄ i hoc casu multū laudat. tñ sua acuitate est aliquo modo suspe
ctū. ¶ Pōt igitur fieri clistere vt infra. ℞. vtriusq̄ malue mercu
rial. abrotani: sticados vtriusq̄ ruthe añ. M. j. succi betonice lib.
v. agarici. ʒ. ij. coloquintide in teriotis. ʒ. j. seminis ruthe silue
stris. ʒ. v. bulliant omnia cum lib. duabus aque: ⁊ facta colatura
addatur cassefistule. ℥. j. yerepigre ʒ. ij. yerelogodion. ʒ. j. olei de li
lio: olei ruthe. añ. ℥. j. v. salisgēme. ʒ. iij. misce pro clisteri. Et sic po
test aliquando vti semel vno: semel alio: ita dico de solutiuis. Sē
per tamen notādo qd̄ dicit. d. mesue. c. proprio cum dixit. Opor
tet vt inter euacuationē ⁊ euacuationem interueniat tempus: in
quo oportet occupari regimen confortatiuum. In quo medio
tempore laudatur assumptio tyriace in mane: vt dixit serapio.
¶ Et quia vt plurimū non reperitur perfecta: loco eius sumi po
test de metridato. vt supradictum est. Cuius exhibitio sm Gal. ⁊
ante digestionē ⁊ post cōuenit. Et tandem post datas euacuatio
nes possunt medici conficere cōtinuo syrupos fortiores ⁊ magis
a proprietate: ⁊ etiam solutiua cuiuscunq̄ generis. Unde fiat ro
tum vt infra. ℞. turbith: agarici electi. añ. ʒ. ß. pulpe colloquinti
de. ʒ. i. tamen aduerte ne ipsa noceat: ⁊ debet poni in pāno lineo:
in decoctione sene polipodij añ. M. v. anisi. M. i. masticis: bde
lij. s. añ. ʒ. i. fiat syrupus cum melle: ⁊ detur de quarto in quartum
cum aqua saluie calide duo coclearia: ⁊ plus ⁊ minus sm q̄ expe
dit. Possem etiaz ad hoc propositum syrupos infinitos: ⁊ etiam
solutiua: vel decoctiones ponere: ista sufficiant. ¶ Simplicia ta
men in hoc casu valentia ⁊ confortantia aliqua adducam. nam
opoponacum sm omnē modum administrationis valet: valet
etiam castoreū: valet piper: omnimodo administrationis: valet
similiter assa fetida: valet agaricus: vt dictum est supra: valet co
loquintida exsoluendo. Confortatiua magis. vt sticados: omni
modo acorus: yua herba paralesis: calamentum: thymum: be
tonica: ⁊ huiusmodi: de quibus supra. Posset plura ponere: sed
ista sufficiant. Et ex his cum dictis superius in prima parte pote
rit expertus medicus varias medicinas: componere: ⁊ alterati
uas: ⁊ eductiuas: secundum quod sibi placuerit semel vtendo
vna ⁊ aliquando alia: ne propter diuturnitatem natura assue
fiat ad vnam medicinam: vt non patiatur postea ⁊c.
¶ Completa hac intentione surgat alia intentio: que est ad op
positum diuersioꝝ quoniā talis intētio completur per gargaris
mata: caputpurgia: sternutatoria. ⁊ similia: gargarismata ⁊ ma
sticationes in hoc casu non laudo: qr in isto dño est aliqualis de
bilitas nocumentū in mēbris spiritualibus: in quo casu nō lau
dantur talia. ¶ Possunt ergo fieri aliqua caputpurgia: vt infra
℞. succi bete: succi maiora. añ. ℥. iij. misce: ⁊ de ipso tepido po
test fieri caputpur. in mane. Potest etiam fieri sternutatio cum
sternutatorio vt infra. ℞. piretri: pipe. longi: nigelle: condisi añ.
ʒ. v. nucismuscate: maiorane añ. ℈. ij. fiat puluis pro infundendo
in nares. ¶ Stat vltimo intentio medici in mente de resolutio
ne materie aliqualiter in membris imbibite: que perficitur cum
fricationibus: vnctionibus: emplastris: balneis: ⁊c. Fiat ergo pri
mo fricatio in postrema capitis leuiter: ⁊ extremitatib⁹ fortiter
⁊ pars extrema capitis fricetur cum radice lilij: ⁊ cum panno fa
tis aspero

tis aspero ⁊ manu calida: etiã si aliqua pricipaliter sit pars laxa:
cleuenir ⁊ deprimatur frequenter: dico hoc post purgationem.
Postea fiat inunctio posterioris partis capitis cũ oleo de lilio:
vel nardino: vel costino: vel laurino: vel de piperibus ⁊c. Vel vn
guento de bdelio. d. Mesue: qt multũ laudatur. Et ad hoc etiã
valet vnguentum vulpinum factũ vt infra. ℞. olei vulpini scd̃m
artem facti. ℥. ij. olei costi. ℥. v. se. ruthe: foliorum lauri. an. ℥. v. pi:
peris nigri: castorei. an. ʒ. i. euforbij. ℈. ij. cere parum fiat vnguẽ
tum. Ad hoc valet martiatõ agrippa: vnguentum aureum et si:
milia. ¶ Et si volumus facere euaporationes possumus cum ma
iorana auricula muris: folijs lauri: melliloto: ⁊ similibus. Et si
volumus facere cerota possumus: vt cum suprascriptis oleis et
pulueribus addendo gummas calidas: sicut cum galbano op:
poponaco: serapino: bdelio: mirrha: mastice: laudano ⁊c. ¶ No
tandum tamen hic de mente Aui. q appositio horum medica:
minum super mẽbra frequenter est aspicienda: quia aliquãdo vl
cerant: ⁊ nimis calefaciunt: ⁊ nõ sentitur tñ. Sed p hoc distigui:
tur: si color sit rubeus: ⁊ caro inflata: ⁊ cum cõprimitur dealba:
tur bonũ est. Si autem cũ cõprimitur non dealbat: sed remanet
rubedo signum est: q nimis calefacit. quare talia medicamina
sunt vitanda. ¶ Conuenit etiam approximatio aq̃ ardentis cuȝ
qua sint distillata aliqua resolutiua cõfortatiua dictaꝝ ptiũ. Va
let et in hoc aq̃ termarũ. Valet et multiplicare ventosas stricti
orificij sine scarificatione super his partibꝰ ⁊c. Et hec de ista ma
teria. ¶ Pro vsu quoꝝ balneorũ sit hec prima regula obseruan
da. Anteq̃ quis sumat balneum priꝰ sit vniuersalr euacuandꝰ
euacuationibus: si euacuatꝰ nõ fuerit. ¶ Scd̃a regula. Tempo:
re calido balnea recipiantur hora: in qua remissa est caliditas:
vt de mane vel in sero: vt hora ortus solis: vel parum distanter.
¶ Tertia regula. Ingredientes balneum prius expurgentur a
fecibus: vrina: sputo: ⁊ superfluitatibus communibus. ¶ Quar
ta regula. Locus vel aqua: in qua ingrediuntur sit a tactu reruȝ
inficientium emundata: ita vt sit aqua a suo fonte scaturiens:
quã leprosi: scabiosi: epidimia infecti: ⁊ similia ingressi non fue:
rint. ¶ Quinta regula. Ingredientes balnea persistant in eis
vsq̃ ad debilitatem exclusiue: magis tamen in processu et mi:
nus in principio. ¶ Sexta regula. Balneatus hora balnei om:
nino euitet cibum ⁊ potum ⁊ generalr oẽ genus lasciuie. ¶ Se:
ptima regula. Balneatus se diligenter pãnis cooperiat vt exit
balneum: ⁊ ingrediatur lectum vbi pãnis diligenter coopertus
dormiat: ⁊ sudet si fieri potest. ¶ Octaua regula. Postq̃ dormie
rit: ⁊ leui fricatione fricatus fuerit: anteq̃ comedat aliquibꝰ pas
sibus exercitetur: quod si propter mẽbroꝝ indispositionẽ taliter
exercitari non potest: longiori tempore fiat fricatio extremoruȝ.
¶ Nona regula. Conditio in cibo ⁊ potu sit debite quantitatis ⁊
qualitatis: vt non sit cibus nimie quãtitatis: ita vt stomachũ ag:
grauet: vel nausea inducatur: potus etiã nõ sit tante quãtitatis:
vt ad vnguem tangatur. ¶ Decima regula. Qualitas cibi cõue:
niens attendatur primo: vt cibus sit facilis digestionis. s. quod
sit boni nutrimenti: ⁊ non superfluitatis: ⁊ facilis penetratiõis:
⁊ non grossus neq̃ opillatiuus. Idem dicatur de potu. ¶ Xi. re
gula. Si bis in die ingrediatur balneum. ij. vice non ingredia:
tur nisi distanter ab assumpto cibo per horas. vij. vel. viij. Causa
omnium istorum patet intelligenti. Verum quia aliquando se:
quuntur ad balnea immoderata vigilia: vehementia sitis: dolor
capitis: constipatio ventris: immoderatus sudor: punctio: et ar:
dor vrine: ⁊ fluxus reumatis a capite: prostratio appetitus: qui:
bus nisi attendatur: balnea non essent proficua: ad illa ergo suc
currendum est sm̃ regimen presentis medici.

¶ De debilitate duorũ digitoruȝ manus pro quodam iuuene de
cremona. Consilium. xv.

In casu debilitatis motꝰ volũtarij digitoꝝ duorũ
manus contingentis in iuuene triginta annorũ
plurimum exercitio suo scribentis est considerã
da precipua causa huius dispositionis: cum a
pluribus causis contingere possit. Et est impos:
sibile curare egritudinẽ nisi priꝰ cognouerimus
eã: vt Aui. pria p̃rti. Et q̃m facile est mediantis
aĩa factis cõprehẽdere existimatiõ cãm fuisse opillationẽ ꝓhibẽ:
tẽ trãsitũ spiritus aĩalis ad mẽbrũ: que opillatio existimatur pẽ:
dens ex materia frigida humida opillante ⁊c. Pur cum pace
dñoꝝ phisicoꝝ qui viderũt: ⁊ in casu consultationem fecerunt
arbitror ego probabiliter q causa huius accidentis non sit ta:
lis humor frigidus humidus opillans: quoniã licet egritudines
generale in nucha ⁊ neruis materiales p viã paulatine cõgestio
nis humoris in eis sint flegmatice ex eo quod in eis multiplica
tur humor flegmaticus faciliter ⁊ defectu expulsiue ex paucitate
caloris eorum cum nutriantur nutrimento flegmatico: vñ sua
superfluitas sibi attestatur: ⁊ per hanc causaȝ sepe accidit: quod
cum neruí patiuntur: cõiecturanẽ cõiter medici eos pati ex hu:
more flegmatico. ¶ Sed ista coniectura nõ semper est vera. Nã
requirit conformationẽ ex alijs signis: precipue cum nerui recipe:
re possint nocumentum ex materia ad eos fluente: in qua fluxu
alij humores a flegmate possunt currere: vt in casu nostro arbi:
tror esse. Nam significationem accipere oportet: vt dicebat Aui.
ij. tertij. c. i. Significationes in dispositionibus eorum. s. neruo:
rum sumuntur ex operationibus: ⁊ ex tactu ⁊c. Cum igitur hec
dispositio coniungatur quibusdam accidentibus. s. quod nõ est
mansiua dispositio imo remouet ⁊ aduenit: declaratur qd̃ non p
viam paulatine cõgestionis materierum in mẽbris neruosis: sed
magis per viam defluxus humorum sit dependens. Nam vt re:
latione sua habitum est hec indispositio ad motum ⁊ lesa siue di
minuta actio: siue corrupta actio motus voluntarij ipsorum di:
gitorum in scribendo in mane post somnum nulla apparet: sed
post exercitium laboriosum manus in scribendo. Et quãto ma:
gis laborat: tanto magis augetur dispositio mala. Hoc igitur
satis euidenter concludit causam nocumenti non esse materiam
ibidem paulatine congestã: sed aliunde fluentem. Unde dicit
Aui. pro ista causa capitulo supra allegato in principio. Mo:
tus autem laboriosi in faciendo egritudines neruorum introi:
tum magnum habent supra id: quod in alijs est ¶ Ex hoc etiaȝ
videtur satis euidenter concludi: q non tantum causa est mate:
ria ibidem paulatine cõgesta: sed nec oppilatio in via media:
cum per motum et exercitium membri non minoretur nocumẽ:
tum membri: imo augeatur. Videtur autem sequi ex hoc: quod
si que materia est nocens in neruis ipsorum digitorum ipsa non
est materia frigida: sed calida: quoniam per motum ⁊ exercitiuȝ
augetur nocumentũ: vbi ꝓbabiliter deberet minorari: si causa
foret frigida flegmatica. Sed quia stare posset oppositum pro:
pter defluxum multe materie frigide: ideo pro firmanda intẽtio:
ne quod materia sit calida fluens adducitur: quia ad tactum p:
cipitur manifesta tunc caliditas in illis membris lesis: et simul
cum aliquali rubore. Et maxime quia tempore calido magis no
cetur. ¶ Est igitur arbitrandum: quod ad hoc accidens causan
dum concurrunt quedam cause: que sese iuuant in ledẽdo. Pri:
ma causa est debilitas in virtute illius membri. Nam sicut pro:
pter resolutionem factam in spiritibus ex motu ⁊ exercitio toti
communi sequitur debilitas in operatione motiua: ita similiter
⁊ propter motum laboriosum in scribendo facta resolutione in
instrumentis vt spiritibus sequitur consequenter istud accidens
in dictis membris. Nam simile etiam in stupore dicebat Aui. q
in illo qui passurus est sincopim statim: aut in propinquis mor:
ti fit stupor: qui est diminuta operatio in sensu propter debilita:
tem. ¶ Ita similiter potest fieri hoc accidens: quod est diminu:
ta operatio in virtute voluntaria motiua. Alia causa concomi:
tans est indispositio: organi ⁊ instrumenti a caliditate: vnde li:
cet talis indispositio propter maliciam complexionis sine materia
sit magis apta ledere sensum quã motum: tñ etiam superfluens
ledit motum: qm̃ dicebat Aui. in. c. de paralesi. Et scitum est: qd̃
destructio sensus ⁊ motus fit: ⁊ supple magis diminutio: qm̃ spi
ritus sensibilis aut motiuus: aut retinetur a penetratiõe ad mẽ:
bra: supple. s. propter opilationeȝ: aut penetrat: sed membra nõ
suscipiunt eius impressionem propter corruptionem cõplexionis.
Complexio autem corrupta aut est frigida: aut est calida ⁊c.
¶ Et sic patet q propter complexionem calidam etiam fluente spi:
ritu ad membrum aliquotiens debilitetur vel auferatur operatio
motiua mẽbri: vnde etiam presentibꝰ: sed distemperatis et mẽ:
bro etiam indisposito recipere impressionem virtutis motiue ꝓ
pter maliciaȝ complexionis põt hoc accidẽs euenire: maxime qr
arbitror: ⁊ est multũ rõni consonũ: q cũ potissime sit malitia cõ:
plexionis calide materialis ⁊ humide ex defectu sanguinis ⁊ mẽ
brorum vehementer exercitatorũ ⁊ calefactorum in scribendo:
vt supradictum est. Unde sicut propter dolorẽ volebat. A. i. ca.
de stupore per id: qd̃ effunditur: vt plurimum de sangine: fit stu:
por. ita ꝓpter motũ istum effuso sanguine ad membrum fit in:
dispositio ad motũ. Et hec de casu sufficiant. ¶ Istis ergo sup:
positis ⁊ declaratis cõcluditur nõ esse nocumentũ principale in
ambitu totius: vel in aliquo principali membro: vel alio neces:
sario ad conseruationem indiuidui: sed tantũmõ primo lesio est
in manu: cõcomitanter tñ ꝓpter subtilitatem sanguinis fluentis
ad ipsum membrũ faciliter per motum calefactũ et exercitium
stante latitudine meatuũ ad fluxum causa dispositiua. ¶ Circa
igitur regimen prima intentio debet esse ad infrigidandum ali:
qualiter ⁊ inspissandum sanguinem in toto maxime cũ sanguis

ipsius debeat esse colericus:stante ipsius habitudine colerica:vt supponitur. Queciiqz ergo faciunt ad preseruandum a lapsu ca lido et sicco: viñr in casu conuenire. Circa igitur electionem aeris eligatur aer in hyeme temperatus:estate vero ad paucam frigiditatem:et in passiuis quasi temperatus. Nam humiditas aeris iuuat ad nocendum maxime passibilitatem inducens in mēbris neruosis. Cauendum igitur a vento boreali et etiā australi:et maxime cum ad austrum sequitur boreas. ¶ Exercitium cōe toti est satis conueniens:si moderatum fuerit. et hora cōuenienti factum: vt in mane expulsis superfluitatibus cōibus ex egestione vrine et cete que nisi per naturā expellantur:iuuetur earū expulsio mane egestionum cum suppositorio:vel clisteri cōib⁹. Et si ꝓpter cōtingentiā nō posset moueri:fiant fricatiōes loco exercitij. Exercitiū tamen particulare ipsius membri lesi sit moderatum multū:qm̄ superfluitas exercitij:vt constat:adducit ad hanc principalem lesionem. ¶ Somnus in casu isto magis conueniens est ꝙ vigilia superflua: vtreqꝫ temperate offerantur:sed non fiat accubit⁹ maxime in estate super culcitra molli:neqꝫ sint pāni multū stricti circa dorsum precipue et pellibus in hyeme:ne calefacto dorso et vena chilis:consequēter in toto sanguis calefiat et nimia subtilietur:cuius subtiliatio in casu:vt supra visum:est plurimū nocet. ¶ Inanitio etiam pro quanto facit ad inflammationem et subtiliationem sanguinis nocet:et ita ieiunia nisi que sunt scōm legem sunt nociua. Coitus similiter ꝑcipue superfluus et temporis inanitionis est multū nociuus. ¶ In cibis aūt vitent̄ quecūqꝫ inflāmabilia: vt acuta:amara:salsa:acrumia:vt cepe:allia:porri:sinapis:et quecunqꝫ calida virtualiter:vt species aromatice: vina potentia:et precipue vina alba. ¶ Acetum etiam precipue maxime est nocumenti ꝓpter lesionē:quā infert neruis et membris neruosis:et fortiter acetosa:licet mediocria vt vinum granatorum mizorū:et succus arātiū dulciū nō discōuenitāt. Sed spāliter in eligendo sit panis electus de frumēto:non salitus neqꝫ in furno tostus:qꝫ si tostus fuerit:amoueantur cum cultello partes exteriores. ¶ Vitentur brodia apertiua vt brodium cicerum:caulium:speragorū:et aliarū herbarū apertiuarū. Inter carnes laudant̄ in estate carnes capreorū ꝑcipue:et carnes pullorum gallinarum:et perdicū:et fasianorū:et etiā vituli. Et in hyeme carnes castratorū pñt exhiberi:sed vitent̄ quales:et piplones:et vīr carnea pingues vnctuose:vitentur oua sorbilia:licet visus ouorum non sorbilium non sit discōueniēs ꝓpter id:qꝺ acquirere faciunt quādam spissitudinem in sanguine:vbi ex ouis sorbilibus generatur sanguis subtilis. ¶ Pro ferculis laudantur far:et ordeū:et panicū:et milium in brodijs pinguibus si decoquantur. Pro cōdimentis dimittat buthyrum:et vtat̄ oleo:et si ex oliuis imaturis esset factū esset conuenientius. Dimittat ficus ꝑcipue:qm̄ generant sanguinem subtilem:et mouent eum ad extrema:vitet etiā vuas de monte:sed vti potest vuis passis ad acetosum declinantibus. Interdum sumere aliquid de piris:vel coctanis precipue coctis non est peccatum. Vinum eius sit vinum medie potentie coloratum:et in estate notabiliter mixtum:etiā in hyeme parum per cū aqua saltē simplici decocta:et bibatur parce:et nullomodo quietato cibo in stō:sed simul cū cibo debite cōmiscendo. Et his sum contentus quantum ad regimen in dieta. ¶ Circa medicinalia:quoniā nō videt̄ intentio nisi ad infrigidationem sanguinis etiā ad prohibitionem multitudinis eius:laudo in tpe veris fieri flobothomiam de vena basilica educendo.℥.v.vel.vi.sanguinis:facta prius leuitione ventris cum clisteri cōmuni. Et quoniā etiam in estate acquiritur subtilitas et acuitas in sanguine:laudo veniente autūno vt et fiat leuis flobothomia.℥.iij.vel.iiij.ad plus sanguinis:et ista sit multū stricti orificij de eadem vena:vt supra. ¶ Laudo etiam bis in anno eisdem tpibus factis flobothomijs per quatuor vel quinqꝫ dies fieri solutionem ventris ad euacuationem humoris colerici:cuius mixtione cum sanguine redditur ipse sanguis fluxibilis:prius tñ digerat̄ materia cū his:ꝙ aliqualiter inspissant sanguinē et colerā:ne ꝓp eius tenuitatē fiat imbibita in poris mēbrorū:et inde fiat ipsius difficile educto. ¶ Digerat̄ itaqꝫ materia cū syrupo:vt infra. ℞.syrupi ro.℥.ij.syrupi de iuiubis et fumoterre aā.℥.v.aquarum portulace:buglose:et absinthij aā.℥.ij.misce:et clarificetur pro duabus vicibus:et continuet̄ quinqꝫ vicibus. Postea sumatur.ʒ.i.aut.iiij.℈.de pillulis: vt infra. ℞.mirab.citri.gumosorum.℥.v.reubarbari electi.ʒ.ij. hermodactilorum:agarici.ʒ.i.v.diagridij.masticis:gariofilorū. aā.℈.i.conficiantur cum succo ro. Et sumātur pillule hora:qua consueuerunt sumi alie medicine:tardando assumptionem laustum per.vj.horas:et sumendo prandium leue:stando in domo eadem die:et nullo modo manum exercitando:nisi remisse. Sequēti die sumat cōfectionem:vt infra. ℞.dyabuglosati.ʒ.iij.zucchari ros.ʒ.ij.misce. Consequenter laudo omni hebdomada sumi.ʒ.i.vel vsqꝫ ad.ʒ.i.v.trisore minoris ex arte fenonis cum modico vini medij colorati. Et his sum contentus quantum ad medicinalia vniuersalia tñ. ¶ Iam circa particularia medicamina applicanda membro leso sumo mihi pro fundamento et cardine in applicatione medicinarum localium textum domini Auic. ad finem capituli de cura paralesis:que immediate teruit proposito nostro:dixit sic Aui. Quandoqꝫ vero iuuantur plures eorum cum eis:que infrigidant:et confortant:et prohibent materiā:supple fluere ad mēbrū. Et addit. Et cū medicinis calidis augmentatur egritudo. et ideo quoniam materia subtilis dilatatur per ea. s.calida plurimum:cum vero mēbrum infrigidat̄: confortat̄ mēbrum a frigore:et minoratur quātitas materiei.s.fluentis:et peruenit ad hoc vt euanescat.s.fluxa. Et addit. Et non oportet vt in eorum calefactione perueniat̄:sed est necessarium:vt sint medicine confortatiue cum aliquibus: que sint sicut camomilla etc. et etiam sit id:quod aliqd infrigidationis habeat:sicut succus liquiritie etc. hec em̄ cum administrant̄ iuuant valde:hec ipse. Ex hoc ergo textu colligere:ꝙ epithimata calida:fomentationes:inunctiones et cerota si applicentur mēbro:sunt magis ad nocumentū ꝙ ad iuuamētū. ¶ Laudo igit̄ ꝓ fomentatione et fiat:vt infra. ℞. camomille:absynthij:ro.aā.M.v.calamenti tertiam partem. M.sandalorum citri.seminis acetose:et endiuie aā.ʒ.ij.bulliāt in vno bocali aque:et cum petia linea duplicata infusa in dicta decoctione tepida supponatur loco leso. Vel fiat inunctio cū oleo rosato et camomelino:et si placet cum speciebus vt supra:sumendo debitam quātitatem earum:verbi gratia.ʒ.i.de puluere pro ℥.i.v.olei cum modico cere potest fieri vnguentum ad istā intentionē. Iuuabit etiam si fiat pillula tenenda in manu lesa tractando illam precipue cum digitis lesis:vt infra. ℞.nucum cypressi macis:cora.ru.florum nenufaris:et rof.sandalorum:citrinorum aā.ʒ.i.gra.v.laudani.ʒ.i.cere quantū sufficit ad incorporandum et fiat pasta rotunda ad quātitatem arantij mediocris. ¶ Valet etiam si fiat cerotum et teneatur alligatum supra radices dictorum digitorum:vt infra. ℞.masticis:thuris aā.ʒ.ij.rof.rub.coriandrorum.ꝑꝑ.coralor.ru.aā.ʒ.i.carnium citoniorum coctarū in vino nigro.ʒ.ij.v.cum modico cere et oleo absynthij:si expedit fiat cerotum:et extendatur super corio plano:et superligetur. Posset circa hoc multiplicare remedia:sed illis vt electionibus sum contentus.

¶ Ad torturam oris a paralesi pro quadam nobili placentino.

Consilium. xvj.

In casu isto:qm̄ tortura faciei precipue est dependēs ab essentiali nocumento cerebri:quod manifestatur ꝓpter id qꝺ materia cōstringit̄ cū obtusiōe sēsuū supposito debito regimine i dieta:de quo ad plenum eo informat⁹: supposita euacuatione vniuersali facta. Restat ad perfectionē cure notare quasdā medicinas magis particulares recipiētes materiā actu cōiunctā et immediate antecedentē:habēdo etiam respectū precipuū ad cōfortationē cerebri:cuius debilitas est radix nocumēti. ¶ Pro quib⁹ expediēdis intētionib⁹ laudo prius fieri pillulas partim euacuatiuas:et partim cōfortatiuas:i de quibus singulis tribus diebus hora introitus ad lectū sumant̄ tres satis grosse ꝙ sint admin⁹.℈.ij.distāter tñ a cena ꝑ horas duas adminus. Quarū descriptio fiat vt infra. ℞.agari.electi.ʒ.i.sticados aromatici.ʒ.v.nucismu.iue.aā.℈.v.cū syrupo de sticados formentur pillule vt sup. ¶ Laudo etiam aliquādo fieri clistere salē semel in ebdomada vt infra. ℞.mercurialis polipodij aā. M.j.centauree:colloquintide aā.M.v.sene.℥.iij.carthami.epithimi.aā.ʒ.v.ruthe:et camomille.aā.M.i.v.fiat omnium decoctio lenta in debita quantitate aque exceptis thymo et epithimo que ponātur in fine decoctiōis:postea facta collatura addatur debite quātitati ipsius cassie.f.et yerepigre aā.ʒ.vi.olei ruthe.℥.i. salis parū fiat clistere. In hoc casu est virtus distrahens humiditates a capite et exiccans. Eligatur tamen in vsu istius hora racentior diei:vt in mane precipue si antecesserit pluuia. ¶ Ad intentionē etiam nostram valet si forte teneatur continuo in ore muscus.et magis valet mirabolanus:kebulus niger etiam valet Conuenit etiam ad intentionem facere masticatorium expuendo humiditatem saliuatem. Fiat igitur vt infra. ℞.radicū acori recentis.ʒ.iij.piperis longi:nucismus.staphisagrie aā.ʒ.v.passularum.ʒ.j.omnia simul pistentur:et fiant formule in forma lupinorum grossorum:et vnus eorum teneatur in ore in mane masticando per horam mediam adminus. ¶ Valet etiam fieri aliquā gargarizationē:cuius descriptio est talis:vt infra. ℞.aque decoctionis acori:sticados:nucismus. aā. ʒ. ij.macis : maiorane aā.ʒ.v.

aā.ʒ.v.fiat decoctio in modica q̄titate aque ⁊ in.ʒ.iij.decte decoctionis addatur aceti.ʒ.v.mellis electi.ʒ.j.s.e.sinapis.ʒ.v.misce fiat gargarisma. ¶ Laudo etiā fieri caputpurgiū trahendo per nares ad purgandas materias per eandem viā: vt infra. ℞. succi maiorane depurati.ʒ.iij.succi radicum cappari.ʒ.v.radicū bletis.ʒ j.nigelle: staphisagrie.aā.gra.iiij.misce tepefiat: ⁊ p nares trahatur duabus vel tribus vicibus parū de eo. Si etiā prouocetur sternutatio imponēdo intra nares de puluere: vt infra: nō parū erit incōueniēs. ℞. elebori albi.panis porcini: piperis: nigelle: euforbij aā.par.equa.fiant ex eis forme sicut lentes cum auricula muris: ⁊ vna ex eis dissoluatur ⁊ intra nares insuffletur. ¶ Laudo etiam vt fiat stupha ad faciē coopertis oculis cū bombice ⁊ ligatis vt infra. ℞. calamenti: maiorane: sticados: acori rorismarini.aā.M.i.nucismus.macis: piperis: longi.aā.ʒ.ij.bulliendo omnia in aceto aliquibus bulitionibus: postea igniantur tres vel quatuor lapides viui.satis grossi: ⁊ postq̄ igniti fuerint ponantur in bacilo: super quibus infundatur decoctio aceti: vt supra: ⁊ debite, cooperto capite recipiatur ille fumus: ita fiat bis in ebdomada. ¶ Laudo etiā singulo sero fieri inunctionem ad maxillā: maxime contorsam cum oleo: vt infra. ℞. olei de liliorū olei costini.aā.ʒ.v.olei balsemini.ʒ.ij.misce: fiat inunctio apposita insuper lana ⁊ ligata reformando maxillam ad contrarium illius partis: in quā cadit: ⁊ hoc precipue vtilitatē affert: si ponatur post suffumigiū: detur pauloante. ¶ Non sunt etiā omittende confectiones in casu appropriate valentes exiccationi humiditatum: ⁊ confortationi cerebri: inter quas est singularissime cōfectio dyacori Mesue: si de ea sumatur ad quantitatem nucis in mane post facta particularia remedia: de quibus dictū est. Caret detur ad minus per horas.ij.cibus. Et si magis placeret fieri posset in forma confectionis solide. ¶ Ad easdem intentiones valet dyamuscus dulcis ⁊ amarus. Valet etiam singulariter confectio plirisarcoticon: ⁊ diambra: ⁊ huiusmodi. Et his contentus sum ad presens quantum ad particularia medicinalia. ¶ Unū tamē speciale volo cōmemorare: q̄ q̄ medicine huiusmodi omnes cōplexionē inclinare faciunt ad calidū ⁊ siccum: si forte estas fiat intemperata nimis sunt tales medicine cum cautela offerende: ne forte ex estiua caliditate: ⁊ medicinarum nimio vsu calidarum corpus deducatur ad inflammationem ⁊ febrem. Et his sum contentus ⁊c.

¶ De tortura oris pro vno spectabili permense.

¶ Consilium.xvij.

In hac dispositione que est feda figura ⁊ malus situs partiū faciei: propter quem labia oris nō adinuicē sibi obuiant: sm̄ q̄ naturaliter obuiare debent: que dispositio a medicis tortura appellari consueuit: duo fient principaliter. Primo ponetur regimen obseruandū in dieta generaliter quantū ad debitā ablationē sex rerū a medicis nō naturaliū appellatarū secundo ponetur regimē per medicinas in casu pro cura facientes. ¶ Primo tamē vtiliter ad sequentia est sciendum: quod licet in tortura faciei aliquotiens contingat vtrāq̄ partem eius esse egram vbi.s.vna sit paraleticata ⁊ mollificata propter musculos illius partis esse ab humiditate relaxatos: ⁊ aliam partem esse spasmatam propter musculos eidem appropriatos esse contractos: contingit tamen sepe vbi vna tantū pars sit egra per nocumentum in ea essentialiter existens: q̄ tamen alia pars faciei a debito situ etiam moueatur. ¶ Et proinde inter illustres antiquos medicos nō modica exorta est difficultas: vt tangitur primo continentis.viij.cap.a Rasi: ⁊ ab Aui.ij.fen.tertia.c.proprio: an.s.pars apparēter torta dicatur esse egra.an alia pars que sana apparet: quod nisi sciatur nō potest scire medicus: cui parti faciei sint medicina applicanda: verbi gratia vna pars faciei pars esset paraleticata: alia parte sana existēte: q̄ tūc pars paraleticata caderet super aliā: ⁊ obediret vt musculi partis sane aliqualiter versus radicē cōtraherentur contingeret partē sanā cōtrahi ⁊ torqueri: ⁊ sic egra appareret ⁊ sana appareret egra: ⁊ hoc est q̄ partes faciei tenentur in debito situ propter naturalē tensionē musculorum vtriusq̄ partis: qua licet appareat quies dictarū partium: est tū operatio musculorū vtriusq̄ partis facientiū sic quiescere: stant enim naturaliter musculi vtriusq̄ partis tensi: nō solū per virtutē eorū: que sic eas situatas tenet: sed etiā per oppositionē eorū: ⁊ contra operātiā eorū adinuicē: ita vt vna pars nō sit altera potentior in contrahendo: ⁊ sic cōsequēter cū altera pars mollificatur: tūc pars sana nō habēs contra operāa ipsa cōtrahitur: ⁊ mollificata versus illā mouetur. ¶ Contingit etiā oppositū: vt declarari posset idcirco nisi intelligatur que pars sit formaliter egra: non poterit consequenter fieri curatio. ¶ Pro intelligētia igitur huius difficultatis ⁊ declaratione est primo sciendū: q̄ tortura faciei aliq̄n pendere potest ab vna parte tm̄ faciei lesa: vt paraleticata parte dextra tantū: siue tantū spasmata: fiet malus situs in ambabus partibus faciei: vel fieri poterit: q̄ si pars fuerit paraleticata sua ponderositate ⁊ grauitate decidet super aliā partē. ⁊ sic alia pars cōprimetur ⁊ apparenter cōtrahetur: vel etiā cōtrahi pōt per aliū modū: de quo dictū est supra: propter.s.musculū partis mollificate nō cōtra operari in trahēdo ad eū tractui musculi partis opposite in partē cōtrariā: vbi etiā vna pars spasmata: ⁊ alia essentialiter non lesa: cōtingeret tū eandē partē nō lesam a situ sibi naturali notabiliter remoueri. Quoniā propter partē spasmatā fiet tractus partis sane violēter in istā differētiā pōnis: in quā cōtrahitur pars spasmata: ⁊ hoc siue fiat sm̄ lineā longitudinis faciei: siue latitudinis: vel aliter q̄libet. ¶ Cōtingit etiā in tortura faciei vtrāq̄ partē esse essentialiter lesā: vt.s.vbi vna pars sit paraleticata: ⁊ alia spasmata: vel inequaliter vtraq̄ pars esset paraleticata: vel vtraq̄ pars esset spasmata. In casu igitur vbi vtraq̄ pars sit spasmata: vel vtraq̄ pars esset paraleticata nō est necessaria magna inuestigatio que pars sit magis lesa vel minus lesa: q̄ stāte spasmo materiali repletionali in vtraq̄ parte eadē intētio generalis est curationis. Idē etiā si vna pars sit paraleticata. Ubi etiā vna pars sit paraleticata: ⁊ alia spasmata spasmo materiali: licet alique sint diuerse intentiones habēde: sicut diuerso modo curāda est paralesis ⁊ spasmus materialis: ⁊ aliquā specialē diuersitatē expressit Rasis in diuisionibus in.c.proprio: tamen nō est magna cura si etiam distincte nesciatur: que pars sit paraleticata vel spasmata: q̄ que vtrisq̄ cōueniunt: ex toto alteri nō obsunt: vt patet intelligenti. Sed vbi vna pars tm̄ sit egra essentialiter: ⁊ alia tm̄ per colligantiā que tū dicitur sana: vbi illa pars sana appareret magis feda: ⁊ cōsequēter egra: licet nō esset sicut cōtingere posset in tortura faciei: cuius cā est mollificatio vnius partis: ⁊ casus supra aliā partē: tūc vt dicebatur supra: pars sana supra quā cadit alia contraheretur: ⁊ magis difformis appareret q̄ alia pars mollificata: lz esset sana ad bonū intellectū. In hoc igitur casu est nostrū principale propositū: ⁊ est necessaria certificatio que pars essentialiter dicatur egra: ⁊ q̄ nōr vt parti egre medicina applicetur: ⁊ non parti sane. ¶ Dico igitur pro declaratione cū doctrina Rasis primo continentis loco allegato: q̄ oportet interrogare egrum in qua parte participat nocumentū. Nā in casu vbi cā sit paralesis vnius partis: ibidē erit obtusio sensus: ⁊ aliqualis dolor grauatiuus cū tumore partis ⁊c. Et vbi causa sit spasmus: erit dolor in parte cōtracta cum nocumento etiā sensus illius partis. Cognoscet etiā ex alio faciliter: ⁊ est q̄ facilius redditus partis ad situ naturalē extēsione vel contractione facta in altera parte significat partē sanā: ⁊ difficilius partem egrā: q̄ si pars sinistra sit spasmata: ⁊ trahitur extēdendo versus dextrā: dextra reuertitur ad suū situ naturalē. Si vero sinistra sit mollificata ⁊ cōtrahetur ad oppositū: tūc dextra extendetur ad situ naturalē: ⁊ ipsa sinistra reducta nō remanebit in situ suo naturali: sed iterato fluet: ⁊ hoc est signū sufficiēs ad declarādū: que pars sit sana: ⁊ que egra. ¶ Hoc igitur intellecto veniendū erit ad primū ⁊ principale intētū nō habēdo cōsiderationē ad torturā: q̄ pēdere possit a spasmo de siccitate: vel ex apostemate colli prefocatiuo de quo videbatur facere mētionē Gal.iij.interiorum: q̄ tales rarissime fiunt: ⁊ mortales sunt nō multo tpe durātes: nō sicut est ista: pro qua nūc fit cōsultatio: que iā multo tēpore durauit. Erit ergo tm̄ regimē nostrum in tortura materiali pēdēte ex paralesi vel spasmo materiali partim faciei. Et hic de casu sufficiāt. ¶ Quātū igitur ad regimen obseruet primo regula gnalis: vt sit inclinatio ad calefacientia et exiccatiua. Magis tū in processu post.xiiij.diē cōuenire possunt exiccantia q̄ a principio: q̄ a principio exiccādo nimis nō equata materia per digestionē subtile aliq̄n cōsumetur: ⁊ grossum terreū reddetur in habilibus eductioni. In processu autē facta equatione in materia nō erit tale nocumentū in exiccādo: vt patet cōsiderāti. Et istum casū innuebat tacite dñs Auic. secunda tertij.c.proprio satis ad principiū cure cū dixit. Et non desiccetur.s.tortura a principio. cū exiccatione mellis ⁊ pullis colūbarū ⁊c. ¶ Sit igitur circa aerem electio: vt declinetur ad calidū ⁊ siccū. Et sic camera illuestis cōstructa inter duo solaria habēs fenestrā ab oriente: ⁊ maxime tēpore hyemis: ⁊ tēpore quolibet nebuloso ⁊ vētoso. Sit etiā modici luminis: et imo obscura: vt voluit Rasis loco allegato primo cōti.cū Aui.⁊ reliquis. ¶ Quidā dicūt hoc fieri debere: vt caueatur a vento ⁊ ab aere frigido imprimēte: q̄ lumen fluere facit humores. Sed re vera vtraq̄ causa debilis est. Nā primo nō minus stante camera clausa vndiq̄: ⁊ luminosa euitatur ventus.

Pōt etiā calefieri aer cū igne et aromatibus: vt manifestū est. Fluxus etiā humorū ꝛ si a principio sit verendus: in processu tū corpore mollificato nō videtur multū afficere posse. Credo igit cū clarissimo gentili: ꝙ qm̄ maximū eorū exercitiū curatiuū cōsistit in continue spuēdo masticatorijs siue gargarismatibus: vt videbitur: ꝛ indecens foret: vt ab astantibus talis continua expuitio appareret: laudabile fuit vt in aere obscuro: ꝛ in camera obscura moraretur. ❡ Cauēdū igit a frigore tpe hyemis: ꝛ ab aere quolibet humido ꝛ vaporoso: siue humectatiuo: Ideo tēpore estatis pcipue cauendū est ne moret sub radijs lune. Eligat igit quolibet aer calidus ꝛ exiccatiuus. Et si nō fuerit talis naturalr in tpe hyemis fiat artificialiter cū cōtinuo igne in camera ꝛ suffumigijs factis: apponēdo modicū de pasta facta: vt infra super carbonibus. ℞. mirrhe: thuris: nucismus. ań. ʒ. v. gariof. ligni aloes ań. ℈. j. cū modico terbentine fiat pasta. ❡ In cibis aūt sit regula vt euitentur omnes cibi infrigidatiui ꝛ humectatiui. Et hoc modo cauendū est a fructibus aquosis: ꝛ cerasis: melonibꝰ prunis: ꝛ huiusmodi. Cauēdū etiā a cibarijs viscosum ꝛ grossum dantibus nutrimentū. Et sic cauēdū est a cibis de pasta: ꝛ carnibus omnibꝰ pinguibus: musculosis: ꝛ neruosis: ꝛ precipue agnorum: ꝛ vitulorū propinquorū generationi. A caseo etiā ꝛ ab animalibus magni corporis ꝛ maxime antiquis: vt bobus maxime tū a piscibus magni corporis: ꝛ squamis carentibus est precipue habenda continentia. ❡ Ab aceto etiā singulariter cauendum est maxime: imo ex eo quod vinū indigestū trahitur ad neruos: ꝛ in illius mēbris frigidis acetosatur est in casu regulariter vetitū: licet propter cōsuetudinē obseruandā: vel alia accidentia de dolore stomaci: ꝛ inflammatione mirach eo parce vti tamen aliquoties vt necesse sit. ❡ Pro regula igitur eligātur cibaria ad calidū ꝛ siccū declinātia. Et si ab autoribus in principio huius morbi vsqꝫ ad. xiiij. interdicantur exiccatiua: ꝛ etiā resolutiua: ne subtili dissoluto grossum inspissetur. In casu tū nostro ꝑpter diuturnitatē morbi: tute exhiberi possunt. Et sint in casu nostro assata magisqꝫ elixata. Sit igitur panis ex frumento mūdo aliqualiter furfuratus modice salsus: sufficienter coctus: nō tamē comedatur calidus: neqꝫ post tres dies. Inter carnes laudantur carnes castrati annalis: caponū: fasianorū perdicū: turturum: similiter carnes auiū montanorū. Carnes leporine in casu sunt singularis iuuamenti: ꝛ precipue cerebrū eorū. c. j. Itē verificatū est comestionē capitū leporū ꝙ etiā possibile estꝰ valere tremori mēbrorū: paralesi: perditioni sensus: ꝛ motus ꝛc. Oua quoqꝫ gallinarū nō indurata siue per se. siue mixta in vinis rolo cū aliquibꝰ herbis: de quibus infra: sine caseo nō sunt precipui nocumenti. ❡ In casu herbe cōuenientes sunt isopus: saluia: maiorana: betonica: rosmarinus. iua. singulariter herba sancti petri: ꝛ hĩnũ. Brodia etiā carniū laudabiliū: de quibus supra cū pane in his cocto: vel brodiū cicerū rubeorū est cibariū cōueniens. ❡ Inter fructus valēt auelane assate: pinee preparate. s. q: infuse in aqua tepida remota pellicula interiore tandem exiccate et indurate cum zucchαro. Idē intelligendū est de fisticis. que etiā passe sunt in casu conuenientes siue ante cibum: siue post sumantur. ❡ Vitandū etiā vinum vt supra dictum est: nisi necessitas fuerit de lōga consuetudine: vel nocumento stomaci. Quo casu bibat vina mediocria: ꝛ in cōpetenti substantia ꝛ colore: mixta tamen cum aqua mellis in hyeme: ꝛ aqua zucchari in estate addendo in decoctione parū isopi: vel saluie: siue nucismus. ❡ Et si vt dictū est. necessitas non fuerit in potu vini: laudabilior erit loco eius potus aque mellis vt dictum est. Et hec sufficiant ꝙtum ad regimē de cibo ꝛ potu. Sit tū obseruātia in potu vini si eodem vtatur: vt prius notabiliter comedatur ꝙ bibatur. ❡ Circa motū ꝛ quietem breuiter dicatur: ꝙ singula die ante cibū cōuenit vt exercitiū fiat facta prius tū euacuatione superfluitatū cōmunium. Non fiat tū laboriosum vt sequatur inde lapsitas. Et si nō potest fieri pedes: fiat eques. Et si forte fieri nō pōt propter aliquā cām loco huius fiat exercitiū: quod est fricatio mēbrorū inferiorū primū. deinde fricatio superiorum: vt spatularū ꝛ brachiorū: descendendo consequenter ad inferiora: non tū fiat nisi stō simpliciter inanito: vt dictū est. Est quēadmodū exercitiū tpe debite quietis factū maxime incōueniēs: q: incōpetēti tpe statuta quies si opposito tēpore stat. Et exercitiū tēpore debite quietis factū est maxime inconueniens: vt si fiat sumpto cibo de recenti ꝛ maxime laboriosum. ❡ In somno ꝛ vigilia sit regula: ꝙ vtraqꝫ magis modo facta et superflua nocent: moderate aūt facta iuuant. Sit tamen vigilia amplior somno: ita. s. si tempore sanitatis solebat dormire. viij. horis vel. ix. iam sufficit vt dormiat tantum. vij. horis. Tardet tamen somnū post cibū adminus per duas horas: ꝛ dormiat coopertus pānis capite bene leuato. Neqꝫ de die dormiendum est: nisi vel longa consuetudo: vel forte quādo de nocte dormire nō potest: quo casu coacte saltem liceret: ꝛ tunc dormiendū esset in obscuro extremis etiam notabiliter coopertis vt manibus pedibus ꝛ esset dormiendum quodammodo accubando vt fuit sentētia Aui. in canticis. ❡ Singula etiam die habeatur ventris beneficium: quoniam ipsius inanitio est multum in casu proficua. Et si nō potest haberi naturaliter habeatur artificialiter cū suppositorio ex melle facto: vel radice bletis: vel aliter alio stimulāte vel incitāte expulsiua: siue clisteri facto vt infra. ℞. bletis mercurialis ań. M. j. furfuris frumenti: camomille ań. M. v. ysopi sticados ań. tertiam partem. M. bulliant in vna situla aque vsqꝫ ad. vj. par. consumptionē: deinde dicta decoctione facta decollatura sumatur lib. j. v. ꝛ addatur cassie extracte. ℥ j. mellis cocti ꝛ depurati. ℥. j. v. ierepigre: si expedit ad magis stimulandum. ℥. v. cū oleo cōmuni: ꝛ ruthe parum: ꝛ salis: quod sufficit fiat clistere. ❡ In passionibus vero animalibus tristicia: ꝛ vehemēs animi applicatio ad agendum: vel speculabilia plurimum nocent. Incendere autem ꝛ interdum parum irasci est iuuamentum: ꝛ hec sufficiant ꝙtum ad regimen ꝛ dieta particularium. ❡ Restat vt morbus etiam cito moueatur: ꝛ nō nimis antiquet qm̄ eius diuturnitas reddit eum difficilem ad euacuandum: vt ponantur medicine in casu conferentes. ❡ Verū est tamē vt refert Rasis primo cōtinentis: qui dixit se vidisse senes: quorū quosdam inuasit tortura. xx. annis ꝛ alios. xxx. ꝛ nullum ex illis ex eo nocumentū sustinuerunt. Attamen in totū remoueatur supposita communi doctrina medicorū: primū fiat totius corporis euacuatio predigerendo materiā. deinde ad particularem euacuationem materie: que est causa coniuncta nocumenti veniendum erit. ❡ Sit igitur ordo taliter: quod si corpus fuerit plethoricum cū dominio sanguinis in toto vel mixtione humorum cū sanguine: tūc cōuenit vt a principio fiat flobothomia leuis: tamen de vena basilica cōmuni nigra ſm ꝙ maior vel minor fuerit plenitudo sufficit flobothomia vene cōmunis. Nō tamē fiat aliquo modo flobothomia nisi precedente ventris inanitione cum clisteri: de quo supra: vel medicina lenitiua per superius exhibita ex manna vel cassia vel alijs huiusmodi: que tamen ad casum principalem nō conueniunt. ❡ Consequenter veniendum erit ad euacuandum materiam peccantem ꝛ aliqualiter: prius tamē eam preparādo expulsioni cum digestiuis: vt infra. ℞. mel. ro. ℥. ij. sirupi de duabus radicibus sine aceto. sirupi de sticados ań. ℥. v. aquarum betoni. ysopi. ꝛ cicoree. ań. ℥. ij. mis. pro duabus vicibus clarificetur: ꝛ aromatizetur cum modico nucismus. Continuetur iste sirupus hora conuenienti siruporum sumendo quinqꝫ vicibus. Post sumatur medicina vt infra. ℞. agarici electi. ℥. ij. acori: sticados ań. ʒ. v. salisgemme. ℈℈. a. ℈. v. infundantur in oximelle squillitico ꝛ aquis betonice: ysop. ań. quod sufficit: ꝛ facta infusione per. x. horas fiat colatura: cui addatur cassie extracte: dyacatoliconis ań. ℥. v. dyasenicon is. ℥. j. v. misce: ꝛ fiat potio: sumatur vt relique medicine sumi solent tardando lauatiuum per. vj. horas: stādo in camera obscura ꝛc. Lauatiuum autē fiat sumendo. ℥. vj. aque decoctionis cicerum rub. cum media. ℥. zucchari rub. vel sumat de aqua mellis: postea tardetur prādium per. vj. horas: vt supra de medicinis dictum est. ❡ Consequenter ista facta mundificatione obseruetur notabilis canon domini Rasis loco allegato: et sunt verba eius. Et est premeditādus in dispositione torture: q: si contingat sensus pacientis turbari: ꝛ corpus esse ponderosum ꝛ non agile in suis motibus debet purgari: supple facta purgatione communi: vt supra cum difficili purgatione. i. forti ꝛ laboriosa: vt. s. supple pillulis de euforbio. vel serapino ꝛ similibus. Et addit. Sed si corpus est ſm dispositionem naturalē. s. supple de agilitate totius: ꝛ de inconcauitate sensuū. Tunc est sciendū ꝙ passio est solum in illo membro: quod est lesum in partibus faciei: ꝛ corpus est bene mundificatum: ꝛ non debet incurrere aliquod malum: nisi illud quod prius habuit. ❡ Verum est tamen ꝙ qm̄ talis dispositio maxime fouetur: ꝛ conseruatur ex debilitate cerebri humiditate ad dictas partes catharrizante credo laudabile foret etiam existente corpore satis mundo: quod cognoscitur ex textu superius allegato: si fiat aliqua pasta pillularum: de qua singula ebdomada saltem bis sumatur vna pillula grossa. ℈. vnius ad continuo cerebrum mūdificandum ꝛ confortandum eius descriptio fiat: vt infra. ℞. agarici electi. ʒ. ij. sticados arabici: acori. ań. ʒ. j. nucismus. yue. ań. ʒ. v. cum sirupo de sticados formentur pillule dosis: vt supra Laudo etiam fieri clistere: vt supra saltem semel in ebdomada: vel bis. ❡ Circa vero pertinentia ad causam coniunctam: ꝛ si plurima infrascripta conueniant ad ꝑfectionem cure tamen dicit Mesue. c. proprio ad princi. Verum gargarismata cunctis medicinis preponenda sunt cum capitis

purgatio:

purgiis: cũ sine vtraq; euacuatiua. ¶ Laudo ergo esse parti-
cularia fiẽda: et fieri primo gargarisma: vt infra. ℞. acori: sti-
cados: yue aromatice: rorismarini: nucismuscate. añ. ʒ. ij. ma-
cis: maiorane. añ. ʒ. v. fiat decoctio in debita quantitate aque
vsq; ad consumptionem quinte: deinde in. ℥. iiij. dicte decoctio-
nis addatur aceti. ℥. v. mellis electi: siue oximellis. ℥. i. seminis
sinapis. ʒ. v. misce: et fiat inde gargarizatio in mane stomacho
vacuo: factis tamen euacuationibus cõmunibus. ¶ Laudo
etiam fieri caputpurgium: vt infra. ℞. succi radicis bietis de-
purati. ℥. ij. aque mellis. ℥. i. v. decoctionis nucismuscate. ℥℥.
nigelle. añ. ʒ. v. misce et tepidũ trahatur per nares expurgan-
do: et hoc diebus etiã continuetur aliquibus aliquoties tamẽ
interpolando. Laudo cõsequenter fieri sternutatoria ex insuf-
flatione elebori al. de quo dicunt Rasis et Serapio: q; habet
mirabilem proprietatẽ si sumantur duo grana. Sed dicit Ra-
sis specialiter q; debet teri subtiliter et puluerizari per pannum
sericum et dissolui cũ aqua. s. maiorane: et intromitti in nares
per nasale. Dixit tamen ipse q; aqua debet esse illa que est di-
stillata a cisternis. et addit q; multi conualuerunt ex hac cura
facta vna vice. ¶ Potest etiã fieri insufflatoriũ cõmune ex gra-
nis piretri: et piperis longi añ. ʒ. v. Valet etiã si fiat masticato-
rium: vt infra. ℞. piperis longi nucismuscate: acori: masticis
añ. ʒ. i. passularũ. ʒ. ij. cũ modico cere fiat masticatorium: et cõ-
tinue spuatur quod ad os fluit. Cõuenit etiã si reliquo toto tẽ-
pore: et nocte teneatur in ore nuxmuscata siue frustũ eius: siue
teneatur mirabolanus niger siue kebulus: et ad idem tendit.
¶ Laudo etiã fieri stuphã facie cooperta oculis cũ bõbice vt
infra. ℞. sticados maiorane: pulegii: calamenti: origani: ro-
rismarini. añ. M. i. acori. ℥. i. v. nucismuscate: macis: piperis
lõgi. añ. ʒ. ij. bulliant omnia in aceto aliquibus bullitionibus:
post ignitantur tres vel quatuor lapides viui: et sic igniti extin-
guantur in vase: postea cooperto capite recipiatur fumus: vel
fiat stupha. Et idem est: et cõtinuetur: q2 singulare est. Est etiã
habẽda precipua cautela vt singula die speculetur in speculo:
et conuertatur se reducendo faciẽ in dispositionẽ naturaliorẽ
ligando cõsequẽter cũ plumazeolis sm̃ situm conuenientiorẽ
prius tamẽ facta inunctione circa partẽ lesam: que cognoscitur
ex supradictis: vt infra. ℞. olei costini: olei laurini. añ. ℥. v. olei
de lilio: olei balsa. añ. ʒ. ij. misce: et fiat inunctio. ¶ Laudatur
etiã singulariter a Rasi emplastrũ quod fit si decoquãtur car-
nes siluestres: verbi gratia capreoli: vel leporũ: et cõterantur et
misceantur cũ oleis vt supra: et opponantur calida super locũ.
Addit ipse q; iste est melior et magis experta via: que reperia-
tur ad hũc morbũ. ¶ Et pro intentione etiã cõfortationis cere-
bri precipue valet si sumatur in mane ad quantitatẽ nucis cõ-
fectionis dyacori. Vel sumatur dyacori cõditi vel. ℥℥. conditũ.
Et ad eandẽ intentionẽ valet pliris arcoticon. dyamuscus etiã
dulcis: et ambra: et huiusmodi etiã similes. Et tñ habẽda ad-
uertentia in tẽpore calido: q2 vsus taliũ medicinarũ calidarũ
debet esse cũ cautela et mensura. Et iste sufficiant in casu pre-
supposito particularibus facientibus ad confortationem: et ad
mundificationem cerebri: de fricatione capitis: pectinatione
faciei lotionibus: et huiusmodi.

¶ Pro pectigatione remouenda.

¶ Consilium. xviij.

Dispositio de qua alias mihi dixistis optime cõpa-
ter apud medicos proprio nomine vocatur pecti-
gatio. Nam ex motu vaporis vel ventositatis clau-
se inter concauitatẽ membrorũ musculorũ vel sal-
tem villosorũ cũ sensibili naturali motu partiũ ex-
teriorũ: nã materia vaporalis vel ventosa in mẽbris nobilib9
sicut est cerebrũ: non potest cõcludi vel retineri violenter: neq;
in mẽbris duris: sicut sunt ossa: potest facere dilatationẽ vel
extensionẽ et cõsequenter solũ clausula in mediis membris: de
quibus dictũ est: facit accidens dictũ in partibus faciei: ma-
xime circa mentũ: vt alias mihi dixistis. ¶ Causa igitur prin-
cipalis huius nocumenti est multiplicatio ventositatis in mẽ-
bris dictis. Et qm̃ ventositas a diminuto calido naturali pre-
cipue generatur: idcirco omnia calidũ naturale debilitantia
sunt causa huius per quendã generalẽ modũ debilitandi di-
gestiuã: vnde nõ redditur virtus sufficiens debite terminare
humidũ digestibile: neq; vaporem in actu digestionis eleuatũ
insensibiliter resoluere. ¶ Unde principalis intentio circa die-
tam est abstinere ab omnibus: que digestionem impediunt: et
vti eis que ad digestionem faciunt: et hoc erit fiendũ circa par-
tem ad dietã pertinẽtẽ. Sed circa medicinalia ponentur quedã
resolutiua materiã actu cõtentã in mẽbro leso: et confortantia
virtutẽ mẽbri particularis ad prohibitionẽ indigestionis: et
multiplicationis vẽtositatis. ¶ Circa ergo primũ quãtum ad
dietã cauendũ est ab omnibus: que digestioni repugnant: et secũ-
do de eis que ad caput euaporare faciũt: ne cerebrũ debilitan-
do et catharrizãdo deorsum fiat cũ nocumẽto. Et repugnãtia di-
gestioni sunt in duplici differẽtia: quedã enim sunt repugnãtia
et digestionẽ corrũpẽtia: q̃ tñ nõ sunt difficilia ad digerendũ. et
hec aut q2 grossa aut q2 viscosa: vel q2 frigida. vel nõ cõsueta:
vel abominabilia: et ab his omnib9 est abstinẽdũ. Exẽpli gratia
in primis est euitãdũ exercitiũ immoderatũ: quies immodera-
ta: somnus et vigilia immoderata: et maxime super repletionẽ
et huius generis sunt passiones animales superflue etc. Sunt
etiã diuersitates ciborũ in eadẽ mẽsa: et mẽse prolõgatio: et
ciborum mala masticatio: et ferculorũ magna interruptio: et
ipsorũ inordinata sumptio: puta grossorũ ante subtilia: nisi
existẽte corpore multum famelico quo casu liceret: et similiter
multa potatio: et precipue inter duas comestiones: qm̃ s. digõ
est in fieri: immoderatus coitus pcipue super repletionem est
de maxime nocẽtib9. ¶ Nõ est etiã vllo mõ immediate post ci-
bũ dormiẽdũ: nec studendũ cũ vehemẽti animi applicatione
circa subtilia et speculabilia: nõ est comedendũ nisi prior cibus
stomachũ exierit: quod scitur ex stomachi leuitate et vacuita-
te: et ex egestionis emissione: et vrinarũ coloratione: et tandẽ ex
appetitu vigente: hec enim omnia digestionẽ corrũpũt: et sic
cõsequenter sunt digestioni repugnãtia: nõ q2 difficilia ad di-
gerẽdũ. ¶ Aliquid igitur primo fit difficile ad digerẽdũ: quia
grossum: sicut carnes bouine: ceruine: porcine etc. et hmõi: vñ
dimitti debẽt carnes oẽs salse: silr pisces salsi: et carnes aĩaliũ
siluestriũ: et magnorũ corporũ: precipue antiquorũ: et spẽaliter
salsorũ: et aues aquatice vel paludose: et etiã oẽa gña legumi-
nũ. Aliqua etiã nocẽt q2 viscosa: vt carnes pingues: et cartila-
ginose: et porcine: et pisces nõ squamosi: maxime habentes ma-
gna corpora: et propter istã cãm et vitãda sunt fercula de pasta
vt lagana: turte: et rabioli: et maxime de pasta azima. Et pro hoc
est cauẽdũ a caseo tñ pingui: et viscoso: vel buthyroso: et turtel-
lis factis ex frumẽto et lacte animaliũ. ¶ Sunt etiã vitãda ci-
baria sua frigiditate nocẽtia: vt sunt oĩa gña fructuũ: lactuce:
et portulace: et hmõi: et sicut acetũ: limones: arãcii: pcipue agre-
sta et silia: nisi modica qñtitate in saporibus aliqñ. Sũt etiã vi-
tãda incõsueta maxime abominabilia q̃uis q; in se bona fue-
rit. ¶ Est etiã pro regula obseruãdũ: q; nõ comedat vsq; ad sa-
tietatẽ: vñ nõ est cib9 ita bon9 qn nõ possit effici malus propter
ipsi9 magnã qñtitatẽ: q2 supra eũ nõ poterit virt9 habere cõue-
niẽs ad digerẽdũ dñiũ: vñ de necessitate malignabit. Et ex his
intellectis cõprehẽdi põt: qb9 cibariis vtẽdũ sit et qño. Restat
ẽt circa hãc partẽ vt prohibeãtur q̃cũq; euaporationẽ ad caput
faciũt: et que cerebro et neruis precipue nocẽt: nã ab ipsis mem-
bra neruosa dependentiã habẽt. Et sic nocent brodialia preci-
pue in sero: et pinguia: vnctuosa: et vina potentia quecũq;: ma-
xime alba: licet vina etiã musti debilia et aquosa sint nociua:
sicut acetum: quod inimicum est neruis et membris neruosis.
¶ Iã pñter veniendũ est ad materiã magis cũ medicinis. Et
qm̃ debilitas vt dictum est musculorũ et neruosorum depẽden-
tiã hz a cerebro et nucha: q̃ mẽbra faciliter labuntur ad humi-
dũ preternaturale: et sic reddunt debilia: laudo ergo fieri mundi-
ficationẽ ex cerebro et neruis de materia frigida et hũi. Et qm̃ re-
ctius est materiã prius digerere q̃ educere: maxime nõ exñte mul-
ta repletione prefocatiua: quã non arbitror esse in casu laudo
sumi syrupos: vt infra. ℞. syrupi de sticados mellis rosa. añ. ʒ.
vi. aquarum maiorane: hisopi: et buglose: añ. ℥. i. misce et conti-
nuetur. v. diebus. ¶ Vel posset sumi dictus syrupus cum. ℥. iiij.
decoctionis vt infra. ℞. acori. ʒ. ij. sticados arabici: passularum.
añ. ℥. i. radicum feni. cinamomi. añ. ℥. v. xylobalsami: carpobal-
sami: rorismarini. añ. ʒ. iij. bulliant in sufficienti quantitate aq̃
vsq; ad consumptionem tertie partis: et de ea sumatur simul
cum syrupo. Posset etiam cum decoctione ista cum zuccharo
vnius cocte: et vna parte mellis fieri iulep. Syrupis his sum-
ptis sumat pillulas: vt infra. ℞. pillularum cociarum. ℈. ij. v. feti-
darum. ʒ. v. si fuerit constantis virtutis cum oxymelle simplici
fiant pillule. Et si fuerit debilioris loco pillularum fetidarum
sumat de pillulis stomaticis Mesue: vel de pillulis de hiera
simplici. Et sumantur hora qua sumi debẽt medicine solutiue.
Postea post horã sumat lauatiuum cũ brodio cicerum rub. et
media. ℥. zucchari rub. Sequenti mane sumat per. vi. horas
ante cibum confectiones: vt infra. ℞. metridati. ℈. iiij. dyabu-
glosati. ʒ. ij. ¶ Laudo etiã singulis. x. diebus sumi post cenam
tres pillulas de infrascriptis. ℞. agarici trociscati. ʒ. ij. pillula-

cū asa fetet.ʒ.i.scori.ʒ.v.cum oxymelle fiat pasta pro pillulis.
Et aliqua diebus laudo sumi coclear.i.de mane de confectione:
vt infra. ℞.diacori.ʒ.ʒ.plirisarcoticon.ʒ.i.cū sirupo de sticas
dos fiat cōfectio. ¶ Quibus factis laudo fieri sternutatoriuȝ
ad excutiēdū materiā ex maxillis factū ex pipere lōgo piretro
⁊ cū modico cōdisi: insufflādo per nares cū pēna. Laudo etiā
interdū fieri masticatoriū ex nucemus.⁊ mastice:⁊ passulis mū
dificatis:⁊ malaxatis:⁊ in pastā redactis:⁊ sumat ad ꝙtitatem
auellane. ¶ Iā vltimo veniendū est cū localibus ad partem le
sam. vnde laudo fieri sacculos cū rebus vt infra. ℞.florū mel
liloti:camomille:sticados:arabi.absyn.florum maiorane: an
thos aā.M.i.ānisorū.ʒ.ii.cōtūdantur grosso modo:⁊ ponan
tur in sacculis ⁊ bulliant in vino aromatico citrino:⁊ ita expssi
si calidi ponantur super loco vnus post alterū. Et aliqū cōue
niet fieri inūctionē partis illius cū oleo vt infra. ℞. olei spice
camomille:⁊ laurini aā.ʒ.i.misce. Placet etiā ad cōfortatio-
nē cerebri fieri pomū ad odorādū vt īfra. ℞.laudani.ʒ.ii.gal.
macis ligni aloes.nigelle:storacis calamite:corticū citri aā.ʒ.i.
galliemuscate rosa.aā.ʒ.v.calami aromatici thuris:maiorane
aā.℈.ii.musci:ambre.aā.℈.v.fiat pomū cum aqua ros.⁊ opti
mo vino. Nō tñ vtatur hoc nisi prius facta mundificatione: vt
supra dictū est: neqꝫ post cibū nisi trāsactis quinqꝫ horis ⁊c.

¶ Pro vngula. ¶ Consilium.xix.

Prius facta eius incisione. ℞.betonice:ruthe:ede
re: terrestris aā. pone in vino al. ⁊ coque vsqꝫ ad
tertiā par.postea colla:⁊ in.vii.ʒ. dicte decoctiōis
pone.ʒ.i.viridis eris ⁊ bulliat parū.postea colla:et
pone intus vitrū proponēdo intra oculū. Itē. ℞.
aloes epatici abluti in aqua infusionis draganti.ʒ.iii.v. oīm
mirabolanorū masticis:absynthii:reubarbari:rosa. vio. fes
ne:agarici:cuscute aā.gra.xv.interiorū coloquintide.ʒ.v.con
fice cū melle bulito cum succo feni.⁊ absynthii:⁊ collato despu
mato pro sumendo per os.

¶ De debilitate ⁊ obscuratione visus contingentis ex subtili
panno in tunicis exterioribus oculi generato.

¶ Consilium.xx.

In casu debilitatis ⁊ obscurationis visus contingē-
tis ex subtili pāno in tunicis exterioribus oculi ge-
nerato ex materia ad ipsum oculū defluxa mēbro
propter debilitatē parato recipere influxum super
fluitatū ab aliis mēbris potissimū ex cerebro ꝓpter
nocumētū alias sensibile in eodē mēbro propter variolā ⁊ cica
tricē eius:propter que multo tpe fuit facta lesio in operatiōe
visiua eiusdē oculi:lꝫ in tpe facta curatione reddita sit perfe-
cta operatio:sed postea probabiliter ex malitia regiminis: et
ꝯsr multiplicatis in toto:⁊ ꝑcipue in capite superfluitatibus:
⁊ precedēte debilitate oculi ex causis supradictis:⁊ in resistens
do causis imprimētib⁹:⁊ in expellēdo supfluitates talis mate
rie ibi expulse:quedā etiā per paulatinā cōgestionē ibi congeri
te:tandem sunt inspissate ad naturā panniculi: quibus causis
nisi occurratur facile transiret ad catarratā. ¶ Pro curatio-
ne igitur duo fiēt. primo ponet vniuersale regimē in regimi-
ne rerū inevitabiliter nobis occurrētiū. secūdo principaliter
ad medicinalia deueniēdū erit. ¶ Circa regimen igit in aere
vitetur omnis excessus in qualitatibus primis.s.in caliditate
frigiditate. vñ omnis intēsa caliditas.s.solis in dieb⁹ canicu
larib⁹:⁊ etiā statio apud ignē vel in stuffa: aut nimia capitis
coopertura semper est nociua. Olfatio etiā calidorū:⁊ si aro-
matica sint nocet:qm̄ quelibet talis caliditas cerebrū calefa-
ciens ⁊ oculos faciet euaporationē ad dicta mēbra:qui vapo
res sunt causa nocumēti propter cōuersionē eorū ad materiā:⁊
⁊ mixtionē eorū cū spiritib⁹ visiuis spm̄ etiā visibilē resoluen
do. ¶ Intēsa quoqꝫ frigiditas spm̄ ingrossando ⁊ humidum
oculi inspissando est potissima cā hui⁹ nocumēti. Est ergo ca-
uendū ab aere serotino discooperto:⁊ maxime sub radiis lu-
ne. Et similiter cauēdū est a vēto meridionali:⁊ a boreali:⁊ maxi
me cū sequitur meridionalē:qm̄ australis capita replet: ⁊ bo-
realis postea constringit:⁊ ad oculos fluere facit. Aer ergo ad
siccū declinet:⁊ ad tēperamentū in caliditate:qđ quō fieri de-
beat satis est notū:saltē p suffumigiū exiccatiuū tēperate cali-
dū factū in camera:⁊ hec de aere. ¶ Circa euacuationē ⁊ retentionem
sumarie dicat:ꝙ parcitas ⁊ abstinētia i casu magis iuuat quā
replō:imo vētris lenitio in casu est maxime necessaria. Ideir-
co dixit hyp.vi.particula aphorismorum. In oculis patiēti a
diarria.i.a fluxu humorali accipi bonū:hoc est habere ventris
fluxibilitatē in omni egritudine oculorū materiali cōuenit di
uertendo materias ad oppositū. Et ita in casu nr̄o cōuenit vē-
tris mollities. Nō fiat tñ superflua euacuatio:qm̄ minoratur
proinde mēsura spirituū:quorum maxima ꝙtitas necessaria
est pro operatione visiua. ¶ De somno ⁊ vigilia breuiter dica
tur:ꝙ licet vigilare multum oculos debilitet:nihilominus so-
mnus superfluus etiā nocet:⁊ si supra repletionē stomachi et
intestinorū fiat. Sit igitur somnus septē horarū in nocte ad
plus. Et de die nullomodo dormiatur: nisi necessitas fuerit
qm̄.s.propter aliquā necessariā contingentiā in nocte sufficien
ter nō dormisset:in quo casu dormire in mane melius est: et si
nō post prādium per duas horas:⁊ tūc dormiatur in camera
clausa sine lumine quasi accumbendo capite eleuato: ⁊ extre-
mis decenter coopertis:⁊ per vnam vel duas horas ad plus.
¶ De exercitio ⁊ quiete sit regula:ꝙ exercitiū cōmuni toti pe-
des factū in casu plurimū iuuat: diuertēdo materias ad infe
riora. Nō sit tñ laboriosum ita vt non plurimū resoluat. Non
etiā fiat.s.repletionē stomachi: sed euacuato stomacho ma-
gis ante horam prandii per horam cum dimidia vel circiter.
¶ Idē dico ante cenā si fieri potest:ꝙ si fieri nō possit saltē lo-
co eius ante cibū p parū fiāt fricationes pedib⁹. Lotiones etiā
frequētes ⁊ pedū ⁊ manuū aliqualr vices supplēt in casu n°.
Fricatio etiā ⁊ pectinatio expulsis supfluitatib⁹ cōtibus ꝑum
vt inqt Arist.in epla ad Alexādrū i hoc casu plm̄ ꝓficit. Exer
citium quoqꝫ oculorū:⁊ inspicere loca spatiosa:⁊ amena ⁊ viri
dia est valde cōueniēs. Uidere etiā colorē viridē vel ad nigrū
declinātē:literas etiā beneformatas ⁊ mediocres nō minutas
est cōueniēs. Ex opposito inspectio coloris albi:⁊ rubei ⁊ rerū
difficiliū ⁊ subtiliū in cōpositione: vt literarū minutarū admo
dū nocet. Ex opposito fumus: aer caliginosus:⁊ puluerulētus
maxime nocent. ¶ Circa passiones animales dicat:qđ ira fu-
ror:⁊ iracūdia ⁊ relique passiones animales excessiue facte li-
cet iuuent excecādo:tñ nocent debilitādo virtutē mēbri. Gau
diū aūt moderatū valde iuuat: dico moderatū: quoniā abun-
dās risus pro ꝙto lachrymas producit nocet: si exuberantes
fiant:qm̄ paucitas lachrymarū aliquomodo iuuat mundificā
do materias ipsorū oculorū. ¶ Circa cibū ⁊ potū prima regu
la. In ordine cibariorū obseruetur ordo: vt lubrica ⁊ mollia p-
ponantur stipticis:nisi inter ea sit magna diuersitas: qm̄ si es-
set multa diuersitas in lubricitate:⁊ stipticitate illa lubrica nō
immediate ꝑponi deberēt:sed per tps: vt p quartā vnius ho-
re vel circiter:qm̄ si esset brodiū pingue: vel lac: vel pruna be-
ne matura:⁊ huiusmodi cū talia sumunt nō dꝫ imediate sufas
pt cib⁹:sed per tps post vt dictū est. ¶ Secūda regula. In ꝙ-
titate cibi sit parcitas in cibo: vt supra dcm̄ est: vnde nūꝙ co-
medat vsqꝫ ad saturitatē stante mediocri ⁊ cōmuni appetitu.
¶ Tertia circa qualitatē cibariorū. Uitent oīa cibaria: que di
gestiuam retardāt:⁊ difficulter digeritur: qualia sunt cibaria
cruda: vt fructus ⁊ insalatucia: maxime ex lactucis que etiam
sua proprietate visum minuunt ⁊ debilitāt: vt cōiter tradūt au
ctores. ¶ Acetū ⁊ agresta arācia quoqꝫ ⁊ limones:⁊ quecunqꝫ
sunt notabilis frigiditatis sunt vitanda:nisi tempore maxime
caumatis: qꝛ tunc ipsorum vsus in modica quantitate nō no-
cebit. Uitent etiā cibaria grossa ⁊ melēcolica fumos turbulen
tos generātia:⁊ sic carnes bouine ceruine ⁊ grossorū animaliū
sunt vitāde. Uiscosa etiā sunt nociua: vt carnes pigues: carnes
musculose ⁊ carnes porcorū. Aues etiā aquatice vitāde sunt.
¶ Uitāda sunt etiā oīa vaporātia: vt cepe: porri: sinapis: alea:
vina potētia: vina grossa dulcia: spēs acute: piper cinamomū
⁊ huiusmodi. vnde si aliqū sunt necessarie species magis valēt
gal.⁊ macis cū modico coriandorū. ¶ Uis igit intellectis tāꝙ
notis a quibus est abstinēdū scimus cōsequēter quibus est vtē
dū: nec oportet hic multa narrare. Sed breuiter sit panis ele-
ctus debite coctus vnius duorū vel triū dierū. Carnes laude-
biles sint vt carnes galinarū: perdicū: turturis: edi: capriolis
annalis agni:⁊ carnes auiū mōtanarum. Pisces etiā in mo-
dica quantitate debent sumi. Eligibiliores tamen sunt squa-
mosi non nimis magni: nec nimis parui mobiles dure carnis.
Uinū sit subtile mediocre in vigore. Et si aliqualr ad stipticuꝫ
declinet erit conuenientius. Aliqualr tñ misceat cū aqua cocta
decoctionis zucchari plus ⁊ minus scdm̄ cōsuetudinem ⁊ tem
poris qualitatē. Inter cetera circa regimen in cibo ⁊ potu lau
do post cibum ⁊ potū vltimū sumat parū de ꝯfectione tem si-
ne speciеb⁹ vel aliꝗ coriādra: nō tñ in multa quātitate: qm̄ ipo-
rū nimius vsus obtenebrat sensus: vt volunt auctores. Et hec
sufficiant quantum ad regimen diete. ¶ Circa medicinalia
occurrūt tres principales intētiōes. Prima est supposita eūo
ne cōi vt in casu factū est eūo propria respiciēs materiā ꝓpter
que indies multiplicaretur nisi euacuetur. Scda intētio est di-
uersio

uersio materie ad oppositũ ꝛ repercussio eius fluxus. Tertia intentio erit cũ medicinis localibus ad abstergẽdũ ꝛ subtiliãdum dictã telã vel maculã cũ ocularibus medicinis appropriatis ꝛ confortantibus etiã virtutẽ visiuã. ¶ Circa primũ expediẽdũ iste pillule ordinate sint in casu cõuenientes: quia nõ est necessarius frequẽs satis vsus modificantiũ existẽte infirmo in etate tenera laudant predicta debilius soluentia ꝛ minus virtutem ledentia: quoniam in pillulis lucis intrant satis fortia soluentia. Laudãtur igitur in casu singulr mirabol. condit si sumantur vnus vel duo singula hebdomada in mane. Pot etiã fieri descriptio pillularum satis leuiũ ꝙ sit vt infra. ℞. aloes: epati abluti in aqua infusionis dragaganti. ʒ. iij. ℈. v. olim mirab. masticis: absynthij reubarbari ros. viol. sene. agarici: cuscute. añ. gra. xv. interioris colloquintide. ʒ. v. confice cũ melle bullito cum succo feni. ꝛ absynthij collato ꝛ despũato. Et reseruetur pro vsu sumẽdo vnã vel duas in sero: cum itur dormitum per duas horas post cenam. Et leniores sunt pillule quas facit Mesue in capitulo de soda ꝙ vocant pillule de mastice: ꝙ sunt etiã securiores. Sed si in dictis pillulis loco turbith ingrediẽtis poneret tantũdẽ agarici: esset in casu magis cõueniẽs. Valẽt etiã pillule esayeret: ꝛ sũt etiã leniores. Et pillule elefangine. Si etiã singula hebdomada sumat cocleare vnũ trifere minoris per tres horas ante cibũ ad istã intẽtionẽ vz: ꝛ sic cõpleta sit prĩa intẽtio. ¶ Secũda intẽtio perficit cũ diuertẽtibus ad optimũ. vt singula hebdomada sextũ clysteri cõi cũ modico hyere simplicis ꝛ decoctionibus rerum ocularitũ: vt betonice ꝛ feni. ꝛ hmõi. Fiant fricationes ad crura ꝛ vẽtosationes sicce: ꝛ lotiones cũ decoctione rerũ ocularitũ vt feniculi: ruthe: maiorane: ꝛ betonice ꝛ hmõi. Et quãdo ista nõ sufficiant expedit deuenire ad ruptoria post aures: quod fiat sm formã vt infra. ℞. cãtaridũ abscisis capitibus ꝛ alis infusarũ in aceto fortissimo per diẽ naturalẽ numero. vj. fermẽti. ʒ. v. cũ melle anacardino: qd sufficit fiat pasta: ponat in forma sexpini sup vacuitatibus post aures: ꝛ superligetur: ꝛ teneantur vlcera apta per tps supponẽdo ficus ꝛ mel mallaxatas. Et si non sufficerit istud diuersiuum oportebit deuenire ad ponendum setanum vel cordulam in collo posterius vt fieri solet: nã istud est efficacissimum in cura. ¶ Succedit postremo alia intentio eiusdem principalis intentionis que est repercussio. Et ista cõpletur accipiendo lanã sucidã: ꝛ comburendo ꝛ ex cinere illius distẽperato cũ albumine oui qd sufficit fiat mixtura: ꝛ extendatur super pecia ꝛ supponatur aliis oculorum saltem nocte. Ad eandem intentionẽ valet si sumatur de thure ꝛ spica puluerizatis: ꝛ cum albumine oui facta mixtura extendat vt supra. nã in virtute hoiũ prohibet fluxus materie ad oculũ. ¶ Occurrit postremo alia intẽtio ꝙ est cũ particularibus medicinis et tẽdere ad abstersionem materie inspissate: ꝛ ad confortationẽ oculi: semper commemorãdo vnũ canonẽ ꝙ anteꝙ abstersiua ꝛ exiccatiua offerantur regulariter debet precedere humectatio ad habilitandũ materiã ad dissolutionẽ ꝛ resolutionẽ: vñ prius fiat stuffe vel receptio vaporosa ad oculum cum aqua tepida decoctionis vt infra. ℞. florum altee ꝛ maluerũ añ. ʒ. ß. camomille. ʒ. i. fenugreci. ℥. v. palearum auene incisarum. M. v. bulliant lentibus bullitionibus tribus vel quatuor in aq̃ fontis: et ex ea tepida fiat effumatio capite cooperto cum panno lineo. Si etiam infundatur pecia linea dupla in dicta decoctione et tepida supponatur oculo iuuabit: quo sic facto bis stomacho vacuo possumus accedere ad medicinas. Et primo ad leniores ꝛ mitiores: deinde ad fortiores accedendo. ¶ Fiat igitur primo collyriũ Alexãdri vt infra. ℞. succi feni. depurati decocti ꝛ collati partẽ. j. mellis collati. fellis agni. añ. par. v. misce. Vel fiat aliud. ℞. succi feni. ꝛ ruthe depuratorum: vt supra añ. ℥. j. v. mellis collati. ℥. j. simul bulliant in vase eneo duabus vel tribus bullitionibus: postea cum eis dissoluãtur tria folia lauri ꝛ reseruentur pro vsu. Postea ad fortiora deuenire possumus. Et in hoc valet si insuffletur puluis subtilissime tritus ꝛ cribellatus intra oculum factus vt infra: quia etiam substantia pulueris in casu iuuat. ℞. zucchari candi zucchari taberzet. añ. ʒ. j. ℥ʒ. ℈. j. misce et fiat puluis. Et fortior eo erit puluis vt infra. ℞. puncis subtilissime puluerizati. ʒ. j. zucchari candi. ʒ. v. misce. et si cum eis addatur modicum balsami quod mirabilem in casu habet proprietatem factis trociscis cum eis: et postea exiccatis erit mirabilis iuuamenti. ¶ Aliqui cõponunt fortiorem medicinam vt infra. ℞. ceruse lote partes. ij. floris eris. p. j. terantur contritione vltima ꝛ ponantur in vase eneo polito cum vino albo ꝛ succo ruthe et succo celidonie depuratis et dimittantur sic per diem naturalem. deinde colent: ꝛ colatura ponatur in vase vitreo: et distilletur ex ea in oculum mane ꝛ sero ponẽdo duas vel tres guttas intra oculum. Aliud fortius ordinat Guilielmus placentinus vt infra. ℞. floris eris. ʒ. j. tutie preparate. ʒ. ß. vitrioli viridis de eo: de quo fit encaustrum ʒ. j. spume maris. ʒ. j. v. celidonie: ruthe: ros. ru. acori. añ. ʒ. iij. ista vltima celidonia ruthe: ros. et acoris pistentur ꝛ bulliant in lib. j. vini albi non dulcis tandiu ꝙ medietas sit cõsumpta. postea coletur ꝛ in collatura mittatur puluis aliarũ rerũ ꝛ siccentur in vmbra: ꝛ post exiccationẽ terantur iterũ super marmore et iterato misceãtur cũ dicta decoctione: postea siccentur et terantur: ꝛ sic fiat quater. in fine optime terantur sicut alchohol ꝛ cribellentur. postea ponat parũ eius intra oculum. ¶ Fortiores multo medicinas plures reperire possumus ab auctoribus hinc inde positas ꝛ a Mesue precipue. sed ego nõ trãscẽdere ad fortiores ꝓpter timorẽ exiccationis humorũ naturaliũ oculi ꝛ tunicarũ eius. Jmmo de ordinatis mihi magis placẽt leniores: quia cũ bono regimine ꝛ cum aliis medicinalibus suprascriptis non ambigo futuram salutem ipsius oculi. ¶ Unũ tamẽ volo cõmemorare ꝙ est maxime obseruãdũ ꝛ est descriptio vnius pulueris in forma piperate: quo superaspergãtur cibaria sua: quia eo mediãte nutrimentum veniẽs ad oculum ꝓhibet generationẽ et inspissationẽ illius tele. immo facit ad dissolutionẽ iam facte: cuius descriptio talis est. ℞. eufrasie. M. v. maiorãe acori. añ. ʒ. iij. spice. ʒ. v. cinamomi electi sene añ. ʒ. ß. v. anisi: carui: piperis longi. gar. galange: mirabola. kebulorum añ ʒ. j. v. croci. ℈. j. terantur ꝛ cribellentur ꝛ cum tanta quantitate zuchari albi fiat puluis pro piperata. Et his ad presens sum contentus.

¶ Pro magnifico domino Sillano de nigris pro confortando et vigorando virtute visiua. Consilium. xxi.

Pro confortanda ꝛ vigorãda virtute visiua vt in operationem suam possit exire conuenienter. s. in comprehendendo mediocria visibilia ꝛ mediocriter distantia ꝛ minutissima in propinqua distãtia ꝛ grossa ꝛ magna de longinquo: ꝛ hec omnia clare et distincte vt virtuti visiue conuenit. duo faciam. Primo quedam circa regimen obseruandum in dieta ponam. Secũdo ad medicinalia magis accedam. ¶ Primo igitur in aere vitetur omnis excessus in qualitatibus primis. s. in caliditate: et frigiditate vñ ois intẽsa caliditas. s. solis in diebus canicularibus etiã statio apud ignem vel in stuffa. aut nimia capitis coopertura semper est nociua. Olphatio etiam calidorũ: et si aromatica sint nocet: quia quelibet talis caliditas cerebrum calefaciẽs ꝛ oculos facit euaporationem ad dicta membra: qui vapores sunt causa nocumenti propter mixtionem eorum cum spiritibus visiuis: ꝛ ipsum etiam visibilem resoluendo. Jntensa quoqꝫ frigiditas spiritũ ingrossando: ꝛ humidũ oculi inspissando est potissima causa debilitatis visus. Est ergo cauẽdum ab aere se rotino discooperto: ꝛ maxime sub radiis lune. Et sic etiã cauẽdum est a vento meridionali: ꝛ a boreali: ꝛ maxime cũ sequitur meridionalẽ: quia australis capita replet: ꝛ borealis postea cõstringit: ꝛ ad oculos fluere facit. Aer igitur ad siccum declinet: ꝛ ad temperamentum in caliditate: qd quomodo fieri debeat satis est notũ: saltẽ per suffumigiũ exiccatiuum tẽperate calidũ factum in camera: ꝛ hec de aere. ¶ Circa euacuationẽ: ꝛ retentionẽ summarie dicatur ꝙ parcitas ꝛ abstinẽtia in casu magis iuuat ꝙ repletio. Jmmo ventris lenitio in casu est maxime necessaria. idcirco dixit Ypo. vj. particula afforismorũ. Jn oculis potentia diaria. i. a fluxu humorali accipi bonum hoc est habere ventris fluxibilitatem in omni egritudine oculorũ materiali cõuenit diuertẽdo materias ad oppositũ. Et ita in casu nostro cõuenit vẽtris mollities. nõ fiat tamẽ superflua euacuatio: quia minorat perinde mẽsura spirituũ quorũ maxima quãtitas necessaria est pro operatione visus idcirco multus vsus flobothomie ꝛ scarificationum: vt omnes tradunt: plurimum addit ad debilitatẽ visus. Ubi tamẽ esset longa cõsuetudo ad flobothomiã fiendam restrictio cõsuete flobothomie nocet: vt voluit Gal. in libro de cõferentibus: ꝛ nocentibus oculis. Fiat igitur remissio gradata: ꝛ non subita consuetudinis si fuerit. ¶ De somno ꝛ vigilia breuiter dicatur: ꝙ licet vigilia multum oculos maxime debilitet resoluendo: nihilominus somnus superfluus etiam nocet maxime si supra repletionem stomachi ꝛ intestinorũ fiat. ¶ Sit igitur somnus. vij. horarum in nocte ad plus. Et de die nullo modo dormiatur nisi. s. necessitas fuerit: quia. s. propter aliquã necessariã contingẽtiam in nocte sufficienter non dormisset: quo casu dormire in mane melius est: ꝛ si non ante prandium per duas horas post: et tunc dormiatur in camera clausa sine lumine quasi accumbendo ꝛ capite

z extremis decenter coopertis: z per vnam vel duas horas ad plus. ¶ De exercitio z quiete sit regula: q exercitiū commune toti pedes factū in casu plurimū iuuat diuertendo materias ad inferiora: non sit tñ laboriosum: ita vt non plurimum resoluat. Non etiā fiat supra repletionem stomachi: sed euacuato stomacho magis ante horā prandij per horam cum dimidia vel circiter. ¶ Idē dico ante cenā si fieri potest: sed quoniam dominatio sua propter necessarias occupatiões in cōsilio forte hoc efficere nō potest: saltē loco eius ante cibum perparum fiant fricationes: z pedibus lotiones etiā frequētes: z pedum z manuū aliqualiter vices supplent in casu nostro. Fricatio etiā capitis: z pectinatio expulsis superfluitatibus cōmunibus anteq̃ e domo recedat plurimū proficit. ¶ Exercitium quoq; oculorum: vt inspicere loca spatiosa et amena vt viridia supra aliud est multū conueniens videre etiā colorem viridem vel ad nigrū declinantē: litteras etiā bene formatas mediocres nō minutas est conueniēs: ex opposito inspectio coloris al. z ru. z rerū dissimilium z subtilium in cōplexione: vt litterarum minutarū admodū nocet. ¶ Tenere etiā oculos apertos infusos in aqua clara in casu nostro multū prodest ad conseruationē. Ex opposito fumus z aer caliginosus puluerulentus maxime nocet. ¶ Circa passiones animales dicatur: quod ira: furor z iracundia maxime nocent. Superflua etiam tristitia z furiositas vitentur. gaudiū autem moderatum valde iuuat: dico moderatum. quoniam abundans risus pro q̃to lachrymas producit nocet. ¶ De annexo vero vt coitus superfluus maxime nocet debilitando: maxime factus etiā super repletionem per hoc q euaporare facit. Si tamen fiat ex interuallo tantum: precipue in consuetis: z post. vj. vel. vij. horas ab assumpto cibo incitante natura: z ita fiat q corp⁹ inde mestius dormiat z leuius reddatur cōuenit. ¶ Circa cibum z potum sit prima regula. In ordine cibariorum obseruetur ordo: vt lubrica z mollia preponantur stipticis. nisi inter ea sit magna diuersitas: q̄m si esset multa diuersitas in lubricitate z stipticitate: illa lubrica nō immediate preponi deberent: sed per tempus: vt per quartum vnius hore: vel circiter: vt si esset brodium pingue: vt ius: vel pruna bene matura z huiusmodi: quoniam cū talia sumuntur nō debet immediate suscipi cibus: sz per tempus post: vt dictum est. ¶ Secūda regula in quantitate cibi. Sit parcitas in cibo: vt supra dictum est: vnde nunq̃ comedatur vsq; ad saturitatē sz stāte mediocri z cōmuni appetitu. ¶ Tertia regula circa qualitatem cibariorū. Vitentur omnia cibaria que digestiuam retardant: z difficiliter digerūtur: qualia sunt cibaria cruda: vt fructus: et insolatacia maxime ex lacticinis: que etiam sua proprietate visum minuunt: z debilitāt vt communiter tradunt auctores. ¶ Aceta z agresta: arancia quoq; et limanes: et quecunq; sint notabilis frigiditatis sunt vitanda: nisi tpe maximi estiuatis. quia tunc ipsorum vsus in modica quantitate non nocebit. ¶ Vitentur etiā cibaria grossa et multa: fumos turbulentos generātia. ¶ Et sic carnes bouine: ceruine: z grossorum animalium sunt vitande. Viscosa etiam sunt nociua: vt carnes pingues: carnes: musculose: carnes porcorum: aues etiam aquatice vitande sunt. Vitanda et sunt omnia vaporantia: vt cepe: pori: alea: sinapis. Vina potentia: vina grossa dulcia: species acute: piper: cinamomum z huiusmodi. vnde si aliqū sunt necessarie species magis valēt gariofoli: z macis cum modico coliandrorum. ¶ Ibis igitur intellectis tanquā nociuis a quibus est abstinendum: scies cōsequenter quibus est vtendū: nec oportet hic multa numerare. ¶ Sed breuiter sit panis electus debite coctus vnius duorum vel trium dierum. Carnes laudabiles sint vt carnes gallinarum perdicum: turturum edi: capreoli: annalis agni: et carnes auium montanarū. ¶ Pisces etiā in modica quantitate debēt sumi. Electiores tamē sunt squamosi nō nimis magni. nec nimis parui: mobiles: dure carnis. Vinum sit subtile mediocre in vigore: z si aliqualiter ad stipticum declinet erit conueniens. Aliqualiter tamē misceatur cū aqua cocta decoctionis zuccharij plus z minus sm cōsuetudinem z tēpora qualitatem. ¶ Inter cetera circa regimen in cibo et potu laudo post cibum z potum vltimum sumatur parum de dyacitonitē sine speciebus: vel aliqua coriandra: nō tamen in multa quātitate: quoniam ipsorum nimius vsus obtenebrat sensus: vt vos sunt auctores. Et hic sufficiant quantum ad regimen diete.

¶ Circa medicinalia dimissis vniuersalibus de purgationib⁹ fiendis: z flobothomijs in tpibus veris z autūni: q̄m istas variare opz sm varietatē circūstātiarū: z q pro tunc contingunt: q̄ cōditiones cōuenientius a p̄nti medico cōcipi p̄nt. tñ quedam medicinalia in casu conferentia particularia ad quotidianū fere vsum aducā: tā ex parte medicinarū interius sumendarū organa visiua depurātiū: q̄ ex parte medicinarū etiā cōfortātiū interius: z exterius applicandarū. ¶ Laudo igit singula hebdomada sumi tres pillulas de infrascriptis. ℞. pillularū nisi pcrce. ʒ. ij. pillularū lucis: z elefanginarū añ. ʒ. j. cū succo feni. formētur pillule: que sumātur corpore excitato a primo somno per. v. vel. vi. horas a cena. Ad hanc intentionē valet si semel in hebdomada sumat coclear vnum trifere minoris per iij. horas ante cibū. Valet etiā si sumātur mirabolani conditi duo pro vice eadē hora: vt supra loco illius electuarij. ¶ Ad confortationē autē fiat puluis superaspergēdus fercul. vt infra ℞. radicū asparagorum: acori maiorane. añ. par. v. eufragie par. ij. zucchari ad pondus omniū misce. Si etiā sumatur de hoc coclear vnū in mane cū modica aqua feniculi erit conueniens. Ad eandē etiā intentionē potest fieri puluis magis delicatus: vt infra. ℞. acori maiorane. añ. ʒ. iij. cinamomi electi. ʒ ij. anisi: gariofilorū. añ. ʒ. j. ʒ. zucchari al. ℥. ß. misce. fiat puluis reseruetur pro vsu: vt supra. ¶ Circa localia extrinsec⁹ laudo maxime hyeme instillationem aqua feniculi intra oculos. nam vt testatur. d. Aui. mirabiliter iuuat. Ad fiat collyrium: vt infra. ℞. succi feni. z ruthe. añ. ℥. v. mell. collati. ℥. j. simul bulliant in capsula enea duabus aut tribus bullitionibus: postea cum eis dissoluātur folia tria auri z reseruetur pro vsu imponendo duas guttas in mane in quolibet oculorum. ¶ Aliud etiā excellentius collyrium in casu nostro est si fiat: vt infra. ℞. celidonie serpilli scariole siue centrigalli: eufragie: ruthe rosarum berbene: herbe albe. añ. distillentur in alambico: z aqua exinde exiens ponatur in ambula optime obturata: z exponatur soli per. xl. dies: deinde cum illa aqua lauentur oculi bis in ebdomada. Posset multiplicare remedia: sed ista in presenti sufficiant quoniā z si ista breuis sint tamen in casu sunt electa zc.

¶ De debilitate visus. ¶ Consilium. xxij.

Puluis proponendo intra oculos in debilitate visus cum materia catarrizante: z quasi catarrata pro vno sene. lxxv. annorū: z conualuit: sed prius sumpsit pillulas: z postea fecit suppositoriū post autem vtebat clisteriis z piperata: q̄ oīa p ordinē habētur in quodam cōsilio precedēte de patiente complete catarratam in vno oculo cum catarrata nō confirmata in alio oculo: ad illum locum recurre. Et post ista vtebatur puluere: vt infra. ℞. tutie preparate. añ. feni. zuchori candi. añ. ℥. v. ʒʒ. ℈. v. croci. gra. v. misce: fiat puluis proponendo intra oculos.

¶ Ordinauit magister Joannes matheus pillulas: vt infra ad signū fatis firmum opilans z prohibens visionem: z secutus est salus integra per vsum dictorum pillularum: z collyrij per sex menses continuando singulis octo vel decem diebus sumēdo tres pillulas post cenam: z ponendo in oculo de collyrio vt infra omni die Descriptio pillularū. ℞. aloes epatici abluti in aqua infusionis dragaganti. ʒ. iiij. v. omniū mirabolanorū masticis absinthij: reubarbari: ros. vio. fene agarici: cuscute añ. gra. xv. interioris coloquintide. ʒ. v. confice cū melle bullito cū succo feniculi: z absynthij: z collato z despumato z reseruet p vsu descriptio collyrij. ℞. betonice: ruthe: hedere terrestris añ. pone in vino albo z coque vsq; ad tertiam partem: postea colla: z postea l. ℥. vij. predicte decoctionis pone. ʒ. j. viridis eris z bulliat parum: postea colla: z pone intus vitrum.

¶ Viro magnifico. d. Richo de calabria zc. cui varia apparebant ante oculos tantum in lumine candele: z non in die. Et erat in. c. de imaginationibus. ¶ Consilium xxiij.

Casus iste est apparitio quorundam diuersorū colorum ante oculos ad formam z figuram continentia declinantium. Et hec apparitio fit tantum in lumine candele: z nō in lumine diei. Est etiam talis apparentia continua: licet diuersa: q̄m aliquotiens magis apparet: aliquando minus: z est antiquata per annū z vltra. ¶ Huic etiā dispositioni coniungitur q multotiēs in nocte occurrūt quedā diuerse cogitatiões vel imaginationes somnū plerumq; impedientes. Cōiungitur etiā aliud accidēs. s. qd̄ tpore dormitionis multiplicat circa oculos quedā humiditas viscosa palpebris adherēs zc. Et est etiā hec debilitas digestiua stomachi causa doloris interdū in eo. ¶ Iste casus vt intelligatur recte: z subtiliter cōtēplari patere pōt pp̄ie q̄tum ad primā partē: circa quā sit principalis consideratio: cum sit aliis ambigua: magis est sub rubrica capituli de imaginationibus collocanda: quoniā vt dixit dominus. A. tertia tertij tractatu

ctatu quarto in principio capituli de imaginationib⁹. Imagi=
nationes sunt colores supple vel corpora colorata: qui sentiunt
coram visu: ac si ipsi sint micti in aere. Et causa in eis est statio
rei nō gule inter glatialem: ⁊ inter ea que vbr. s. obiecta: extrin=
seca: vt in casu nostro proprie contingit: qm̄ videntur illi colo=
res diuersi mediū inter dictum glatialem qui est humor quidā:
⁊ pares principalis: vel ipsius oculi: qui est organum potentie
visiue: vel tanq̄ subiectū in quo subiectiue fundat̄ visio. Vel
ſm alios saltē est tanq̄ instrm̄ necessarium ad formandum de=
bitam visionem in cruciatione neruorū obticorū. ¶ Dicti tū co
lores qui vident̄ nō sunt aliqd: vel aliqua extra oculum in aere
existentia: sed tm̄ sunt in ipso oculo vel oculis hmōi colores iu=
xta sniam cōem doctorū: vel se tenent ex parte tunicarū ipsius
oculi: ⁊ maxime cornee ꝓpter. s. aliqd vestigium occultum ⁊ mi=
nutū qd in eadem tunica remanserat ex variola: vel aliis viceri
bus. Et istam cām non arbitror esse cām huius nocumenti: qm̄
talis apertio fere semper esset vniformis: ⁊ i quātitate: ⁊ in his
reliquis circunstantiis. qd in casu nostro non reperitur. Aut scdo
contingere pōt ex aliqua humiditate ad albugineū humorem
transeunte: vñ non existēte illa humiditate dyafana et clara: si
cut est albugineus: reddet ipsum albugineū ſm aliquam partē
non simpliciter dyafanum: sicut sibi conuenit ad hoc vt sit me=
diū transitus specierum visibiliū a cristallo: id est de quo supra
dicebatur: ⁊ sic ſm aliqualē obscuritatem ⁊ oppacitatem illius
partis albuginei ⁊ varietatem dicte appocitatis apparebunt
varie imaginationes: secundum qd illa pars albuginei erit va=
rio modo colorata: ⁊ diuersa ⁊ varia admixtione dicte humidi=
tatis cum dicta parte albuginei. Et ex omni malitia cōplexio=
nis potest vario modo colorari ſm q̄ paruitas: et colorificatio
determinatum modum cōplonis: ⁊ commixtionis sequuntur:
vt apud philosophos hz videri. ¶ Pōt ēt contingere talis ap=
parētia ⁊ imaginatio ex qbusdā vaporibus nō simplr̄ puris: et
in oculo a propriis humiditatibus eleuatis: vel etiam ab infe=
rioribus membris cōicatis maxime a stomacho. Et has vltimas
duas causas credo esse precipuas in casu nostro pendētes maxi=
me a mala complexione humida materiali ⁊ cerebri et ipsorum
oculorū cōiūcta aliquali caliditate oculorum siue naturali: siue
accidētali cāta potissimum ex longa vigilia ⁊ exercitio laborio=
so oculorū litteras scribendo ⁊ legendo. Et ad hoc suadēdū facit
illa pinguis ⁊ vnctuosa humiditas: que circa oculos tempore sō
ni multiplicatur. Faciūt etiam reliqua accidentia ex vrinis cō=
prehensa ⁊ reliquis: ad que oīa si discurrere vellē. in longum ni=
mis abiret sermo noster. ¶ Pro specialior tū intelligentia hu=
ius accidētis. s. qd non apparēāt hmōi visiones nisi ad lumen
candele ⁊ nō in lumine diei. est sciendū hoc ideo prouenire posse
ꝓpter id. s. q̄ dicta pars albuginei vel hūiditatis ab albugineus
fluētis: vel dicti vapores: de quibus dictū est: nō sint simpliciter
corpora dyafana: ⁊ transparentia: sicut est humor albugineus
debito modo dispositus: q i remisso etiā lumine paruus ē: ⁊ trā=
sparens: neq; in dispositione ꝓpria permanēs pōt se obiicere vt
in obiectum virtutis visiue: dicta tū corpa sunt talr̄ disposita: q̄
⁊ si ab intenso lumine vt diei sint aliqualiter paruia et aliquo
modo trāsparentia. Ita vt lumine diei nō possunt obici ꝓ obie=
cta visiuis virtuti visiue: tamen in remisso lumine vt in lumine
candele dicta corpora minus puia ⁊ trāsparētia permanebunt:
⁊ sic aliqualiter obscura ⁊ opaca: ⁊ pro tanto poterunt a sensu
visiuo in dicto remisso lumine videri: vbi in lumine diei compre
hendi non poterāt: vt patet bñ cōsiderāti ⁊ intelligenti: scdm tū
q̄titatē ⁊ figurā dictorum hūorū: vel vaporū: ⁊ coloris ipsorum
varietatem dicte imagines in quantitate colore ⁊ figura com=
prehendantur. Stante igitur vnius cōformitate figure in dictis
hūmorib⁹ vel vaporibus: ⁊ pmanētia in situ in partib⁹ eorūdē
fiat perceptio similis figure ⁊ imaginis: vt in casu nostro ꝓdis
⁊c. ¶ Et ex hoc cōsequēter pz: q̄ talis casus imaginis corā oculis
appellari debēt pēdētes principaliter ab alteratione aliquali fa
cta in albugineo in certa parte eius: ⁊ a vaporibus in oculo ele=
uatis ⁊ a stomacho: quod manifestātur: qz ex nocumento stoma
chi hoc accidēs manifeste intēditur. Et sic patet q̄ non debēt re=
duci ad vertiginē vel scothomiā. Cū vertigo dicatur esse passio
intrinseca cerebro: ex quo est corruptio imaginatiue virtutis:
cum qua. s. apparet vt habenti ipsam res super ipsum voluan=
tur ⁊c. Cui contingitur plerūq; tenebrositas oculorum in actu
paroxismi: que est scothomia. ¶ Nec est scothomia proprie ap
paritio muscarum: que sit passio principalis ipsius oculi: nisi
pro quanto concomitatur ad ipsam vertiginem. Sed propri⁹
dici debet quedā tenebra oculorum: que vertigini cōiūgit̄ vnde
Isidorus iuj. ethy. vij. c. Scothomia ab accidenti nomen sumsit: qm̄ repētinas tenebras ingerat oculus cū vertigine ⁊c. Ex
his patet q̄ talis passio nō est sic timorosa q̄ sit signū pronostis
cum epilentie vel apoplexie: sicut de vertigine dicunt doc. Dete=
rior aūt dispositio supra quā posset per hanc passionē significa=
ri est descensus aque vel catharacte: sed qm̄ est antiquata ⁊ trā=
siuit terminū. vj. mensium iam est sine illo periculo: qm̄ vt dicit
textus Auic. loco proprio in fine capituli. Et quando continuat̄
sanitas oculi ⁊ incolumitas eius qui habet imagines. vj. mensi=
bus est securitā plurimū in securitate. Et addit. Et imaginatio=
nes que sunt antecedentes aquā non cessant gradari in contur=
batione visus vsq; quo descendit cū eis aqua subito ⁊c. Et raro
pertransit. vj. menses ⁊ hoc de prima parte casus. ¶ Causa secū
de partis sumitur potissime ex varia diuersorum imaginatione
⁊ cogitatione tpe diei facta: propter q̄ diuersorū species vel ydo=
la in fantasia nocte reseruātur: vnde tēpore noctis nō facta a lu
mine ab extrinsecis diuersione dicte species multorū mouēt ima
ginatiuā: que cōsequēter cū varia ⁊ diuersa imaginantur ad illū
actū mouentur multi spiritus in cerebro existētes: qui moti per
ventriculos cerebri prohibēt fieri debitā opilationē in cursibus
spirituū prebentiū sensum: ⁊ motū ad organa sensuū exteriorū:
que tū determinata opilatio in vero somno est necessaria: vt tra=
dunt philosophi cū medicis rationis. Et propter hoc cū tales oc
currunt imaginationes tpe noctis cū ratione ⁊ volūtate: diuertē
dū est a dictis imaginationibus: et in eisdē nō velle cōmorari: ad
hoc tamen precipue vtiliter seruiret ingrossare: ⁊ immobilitare
spiritus in cerebro existētes cū aliquibus interius sumptis: ⁊ ex=
terius frigidis applicatis. Sed qm̄ ista in principali casu nostro
nocerent: talia nequaq̄ laudo: sed tm̄ dicto accidēti occurrendū
est sicut dictū est cū ratione diuertendo ab imaginatione et ab
aduertentia imaginationis sese conuertendo. Et hec sufficiant
q̄tū ad ea que ad casum istū pertinent de secunda parte. ¶ Cau
sa tertii accidentis dicta est supra: qm̄ in cerebro ⁊ oculis domi=
natur humiditas cū aliquali remissa caliditate: vnde fluēs tpe
noctis vnctuosa existēs circa palpebras inuiscatur ⁊c. ¶ Cā vlti
mi accidētis potissima est maxima cōsideratio de rebus difficili=
bus. Unde virtus totius regitiua conuertit notabilem q̄titatem
spirituū circa operationes animales intellectuales: ex cōsequen
ti minoratur illa mēsura que necessaria est ad debitā stomachi
digestionē. Et sic propter caliditatē digestiuā debilitat: ⁊ per in=
digestiones aliqua pars cibi vel humiditatis indigeste in vento
sitatē cōuertitur: ex q̄nti propter extēsionē: quā in stō causat do=
lorē efficit ⁊c. ¶ Ad hoc etiā potest cōcurrere indebita ordinatio
in dieta precipue in cibo ⁊ potu: vt infra dicet̄. Et ista sufficit q̄a
tū ad ea que ad casum pertinēt. ¶ Iā ad curā veniēdo pono sub
cōpēdio regimē in sex rebus: quib⁹ ineuitabiliter occurrim⁹ an=
notādo precipue ea: a quibus cauendū est. ⁊ ex opposito summa
rie habebit̄ notitia illorū: quibus vti oporteat. ¶ Est tū presciē
dū q̄ regimē de quo erit sermo potissimū: cōueniret ad principa
lē dispōnē. s. ad imaginationes: cōueniret etiā ⁊ accidēti inuisca
tionis palpebrarū ⁊ nocumēto stomachi. ¶ Ad cogitationes ve
ro nocturnas aliud cōueniētius regimē adaptari posset: sed qm̄
illud minus principali conueniret dispositioni. idcirco illud ac=
cidens corrigēdū est cū ratione magis ⁊ voluntate: vt dictum est
supra. Et hoc pro expedito circa regimē: ponā deinde quedā ele
ctiora medicinalia sub breuitate: qm̄ plura enarrare ad indeter
minationē electionis ⁊ cōfusionē adducit. ¶ Pro expeditione
itaq; primi circa aerē primo sciendū: q̄ excessus in qualitatibus
primis. s. in caliditate ⁊ frigiditate est nociuus. Unde intēsa cali
ditas. s. solis in diebus canicularibus etiā statio apud ignem aut
nimia capitis coopertura semper est nociua: etiam olfactio cali
dorū: etiā si aromatica sunt nocent: qm̄ talis caliditas cerebrū
calefaciens ⁊ oculos facit vaporationē in consequentia: qui va=
pores sunt causa nocumenti: vt supra visum est: spiritū etiā visi=
bilē resoluēdo visum debilitat: intensa quoq; frigiditas spiritū
ingrossando: ⁊ humidum inspissando efficere potest aliquod:
quod de se subtile existens esset paruū fieret aliqualiter opacū:
⁊ sic erit causa imaginationis: vt supra visum est. Cauēdum igi=
tur a forti aeris frigiditate vel ex se: vel ex capitis coopertura:
vel ex quocunq; alio superinfrigidante. ¶ Ab aere etiam humi
do notabiliter cauendum est: quoniam cerebrum et oculos hu=
miditatibus replet. que sunt causa precipui nocumenti: ⁊ maxi=
me illius inuiscationis palpebrarum: ⁊ sic maxime cauendum
est: ne moretur in aere serotino capite discooperto: et maxime
sub radiis lune. ¶ Et sic cauendū est a vento meridionali ⁊ a bo
reali: ⁊ maxime cum sequitur australem siue meridionalē: quo=
niam austrolis capita replet ⁊ borealis postea constringit: et ad
oculos fluere facit. Aer igitur aliqualiter ad siccum declinet:

τ tēperamentum in caliditate: quod quō fieri debeat satis intelli
genti notum est τc. ¶ Circa cibū τ potum habeatur aduertentia
principaliter circa tria. s. circa quantitatē: circa qualitatē: τ cir
ca ordinē. ¶ Circa quantitatē quando nunq̄ sumatur cibus ad
magnā saturitatē. qm̄ cibus q̄ūtūcūq̄ bonus propter eius nimiā
q̄titatē potissime in stomacho: debilis digestiue fit malus: τ hu-
morum indigestorū multiplicatiuus. Non sit etiā nimis modi-
cus: quoniā propter eius paucitatē fit aliqñ q̄ aduratur: τ euas-
poret. Est etiam perspicienda eius qualitas in multis: primo. s.
vt nō sit cibus corruptibilis: vt lac. ij. q̄ nō sit cibus de se euapo
rabilis: τ sic omnia cibaria salsa: τ acria: vt cepe: allea: et huius-
modi sunt dimittēda: species acute: τ mordicatiue sunt dimittē-
de: τ vina potentia. Tertio nō sint cibaria que in se merito sub-
stātie sint nociua propter ipsa difficile esse digestibilia: τ hoc mo
do omnia viscosa τ grossi nutrimenti: vt carnes grosse: pisces: ci
baria de pasta: vina etiā turbida grossa: aues aquatice: intestina
animaliū: omnia talia: τ legumina sunt nociua. Est tertio ordo
spectandus: qm̄ si preponātur stiptica liquidis vel lubricis: quia
descensum aliorū prohibentur: τ sic cōsequenter effumant mul
tum nocens. Vinū sit subtile: aureū porū cū aqua cocta zuccha-
ri mixtū precipue in vltimo pastus. Et tūc etiā cōuenit dyacitos-
niten τc. Vel etiā sumere aliqua coriādra: dico precipue aliqua:
qm̄ multus vsus eorū in casu nostro nō est cōueniēs: qm̄ vt dixit
dñs Aui. in. c. proprio postq̄ laudauit visum eorū: vt q̄ cōferant
vertigini facte a vapore: τ q̄ eius proprietas est prohibere vapo
rem a capite. addidit q̄ multitudo eius humidi τ sicci permiscet
sensum. ¶ Inter carnes laudo precipue duas in casu volatiles:
vt carnes colūbarū iam volare potentiū: non comedendo collū
neq̄ caput: vt dixit Auenzoar τ Rasis in aphorismis. Alie sūt
singulares in casu: τ sunt turtures: que vt dixit. A. ij. cañ. c. de
carne caro turturis in cerebro τ in intellectu augmentum effi
cit τc. ¶ De exercitio autem quoniam exercitium est duplex. s.
vniuersale totius: τ particulare: vt in casu nostro oculorum in-
spectio breuiter percurrendo. ¶ Laudo vt superfluuz exercitiū
in totum dimittatur: quoniā propter ipsum corpus inflamma
tur: τ humores in toto ad euaporationem deducuntur: τ sic ca-
put τ oculos replent vaporibus. ¶ Exercitiū etiam particulare
oculi superfluū nocent: qm̄ oculi inflamantur τ spirituū visibi
liū substātia dissoluitur. Idē dico de exercitio virtutū interiorū:
qm̄ vt supra tactū est in causis secundi accidentis. cōtinētia siue
nimia cogitatio etiam caput vaporibus replet: qui tandē mixti
cū spiritibus animalibus in cerebro sunt causa cōfusionis visus
mediātē: τ impedimēti somni fm̄ modū dictū supra. ¶ Non est
propterea ociose viuendū: qm̄ nimia quies virtutes omnes ebe-
tat: τ corpus totū frigescere facit: vnde cōsequēter multe super-
fluitates flegmatice retinentur: que postea addūt ad imagina
tiones: vt supradictū est: cū in cerebro τ oculis multiplicantur:
τ exinde humiditas illa palpebrarū inuiscatiua tempore somni
vel quietis multiplicatur τc. ¶ Est igitur aliquale fiendū exerci
tiū: τ precipue pedes: qm̄ motus mēbrorū inferiorum deorsum
materias attrahit: τ sic a cerebro τ oculis materias diuertit va
porales. Fiat tamen non inflāmano sed suaue lōgū magisq̄ in-
tensum. fiat etiā expulsis superfluitatibus prime τ secunde dige
stionis stomacho etiā inanito. ¶ Valet etiā i casu maxime exer-
citiū particulare capitis. s. fricatio capitis τ eius pectinatio sem
per pectinādo in posterius trahēdo. Estq̄ post vtrūq̄ exercitiū
quietandū per tps̄ anteq̄ cibu . sumat pro prādio vel cena. In-
spicere etiā aquā clarā vel colores virides vt herbarū virentiū:
siue in speculo speculari: siue literas pulchras mediocres iuua
bit ad oculorū confortationē: τ erit eis conueniens exercitiū. Et
hic de exercitio sufficiat. ¶ Circa inanitionē siue repletionē ꝑ
regula obseruetur: q̄ lenitio vētris in casu est necessaria: q̄m vētris
stipticitas est multū nociua. Nā stāte stiptico ventre superfluita
tes tam fecales q̄ humorales ad superiora effumāt: τ sic omnes
operationes animales ledunt. Lenitio igitur est maxime neces-
saria: τ propterea dixit hipp. vi. aflo. in oculis patienti a diaria
accipi vnū. s. fluxus humoralis iuuat in patiente nocumentum
in oculis. Si igitur nō sit vēter naturaliter lubricus cum artifi-
cio preparetur: vt cū suppositorio vel clysteri cōmuni: vel sumen
do coclearia duo de confectione: que ad istud propositū infra or
dinabitur in. ij. parte huius. ¶ Circa somnū τ vigiliam breuiter
dicatur: q̄ vtriusq̄ immoderātia nocet: vnū exiccando: vt vigilia
τ inflāmando: aliud caput humiditatibus replēdo. Sit igitur
somnus. vij. horarum in nocte. Et si non sufficienter dormiatur
nocte cōtinuetur somnus in mane. Si etiā nō tunc dormire pos
sit eo casu nō vitupero somnū diurnū post prandiū per duas ho
ras: quoniā. d. Aui. decima tertij in. c. de asmate: vbi est maxime

aptus nocere somnus diurnus videtur laudare si modicus fiat
post cibū notabiliter distādo in casu nō dormiendo sequeretur
inflāmatio τ caliditas τ lassitudo. ¶ Non igitur in totū vitupe
ro si nocte nō sufficienter dormiatur: τ maxime si adsit dormien
di consuetudo. Si dormiatur in die fiat tamen in obscuro capi-
te decenter cooperto: τ velut accūbendo: vt dicit Auicē. ij. parte
sui cañ. ¶ Accidentia aūt anime omnia preter gaudiū sunt no
ciua: nō tñ nimis ridendū. Coitus aūt si moderate fiet quando
s. mēbra generationis ex se ad actū mouent nō cōcurrēte primo
imaginatione illius: neq̄ tactibus libidinosis preuenientibus.
Et qm̄ ad ipsius vsum cū tali vel tali tēporis interuallo sequitur
vt corpus fiat melius dormiēs τ leue in motibus corporeis: dico
tūc q̄ in casu est conferens humiditates accidentales exiccando
τ spiritus visiuos a vaporibus depurādo. Vbi tamē superfluus
foret: dico q̄ in casu est maxime nociuus τ vitandus: qm̄ virtu-
tes omnes maxime imbecilles reddit: τ pro tanto fit causa mul-
torum imo. infinitorū quodāmodo nocumentorum τc. ¶ Cir-
ca medicinalia veniendo licet vere τ autūno corpus mundifica-
re in casu nostro sit cōueniens: tñ iuxta sententiā hip. vi. apho
rismorū: quibuscūq̄ flobotomia aut farmacia cōfert his in ve
re flobotomare aut farmaciā dare cōuenit. Idcirco precipue tē-
pore veris est circa corpus hoc medicinaliter laborandum. Pri
mo itaq̄ in ordine anteq̄ ad immediatam causam morbi deue
niamus. s. causam coniunctā morbi: vel propriā antecedentem
vt ad causam in cerebro vel oculis existentem: primo ex cōmuni
medicorū sentētia oportebit materias cōes vel in intestinis exi-
stentes educare cū medicina lenitiua: vel saltē nō a lōginquis mē
bris: neq̄ laboriose exsoluētē: vel ad minus cum clysteri lenitiuo.
Postea deueniēdū erit ad materiā propriā magis morbi. s. con
iunctā in cerebro vel oculis: τ antecedentē in eis digerēdo τ eua
cuando. Dehinc deueniē. dū erit ad diuersionem dicte materie ad
diuersum. Postremo ad cōfortationē eorūdē mēbrorū: τ vltima
tū resolutionē materie si qua reperiat nō euacuata τ prohibitionem
ne talis materie de nouo reaggregari possint: τ hoc cum medici
nis interius τ exterius applicādis. Et in his erit tota intētio no
stra cōpleta. ¶ Pro primo igitur expediēdo potest fieri confe-
ctio in bolo vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ʒ. vj. diacatoli-
conis. ʒ. ij. cum zuccharo al. q̄ sufficit fiat confectio. Et sumatur
in mane in aurora. τ non dormiatur post ipsam. sed post. vj. ho-
ras sumatur prandiū leue sine precedenti lauatiuo: Tamen il-
lo mane non est se exponendum aeri libero. imo neq̄ tota die
multū exercitandum: τ si placet in forma pillulata fiat vt infra.
℞. pillularū elefanginarū: pillularū de hyera. s. añ. ℈. ij. cū mel-
le rosato fiant pillule. v. sumantur ante cenā per duas tertias ho
re. τ cena sit leuis: qr in mane sequenti verisimiliter cōplebitur
earū operatio. Potest etiā si placet ad lenitionem ventris fieri
clystere vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ℥. j. pulueris zuccha-
ri: mellis ros. añ. ʒ. vj. cū duobus vitellis ouorum: τ. ℥. iij. olei cō-
munis: τ decoctione maluarū mercurialis bletis: ordei: τ camo
mille q̄ sufficit fiat clystere cum. ʒ. iij. salis cōmunis: τ cū his stat
prima intentio. ¶ Pro secūda autē intentione primo fiat dige
stio materie ꝓpie cū syrupo vt infra. ℞. syrupi de sticados mel-
lis ros. añ. ʒ. vj. aquarū feniculi: celidonie maiorane: τ endiuie.
añ. ℥. j. misce. clarificetur. Et talis sumatur. v. vel. vj. vicibus in
aurora. τ post ipsum dormiatur per vnā horā vel duas. ¶ Ad
hanc etiam intentionē valet. syrupus magistralis τ magis ap-
propriate factus: vt infra: τ est Guliel. de betria. ℞. corticū radi
cū feniculi. acori. añ. ℥. ij. eufragie sansuci. añ. M. j. v. thimi: me
lisse: betonice. añ. M. j. endiuie buglosse: τ cum radice. añ. M. v.
folliculorum sene. sticados arabici kebulorū. añ. ʒ. ß. seminis ani
si carui. añ. ℥. j. florum camomille: anthos ros. añ. ʒ. ij. liquiritie
munde. ℥. j. pollipodij quercini: passularum enucleatarum añ. ℥.
iiij. quassantia quassentur: τ infundantur per diem τ noctem in
aqua calefacta in vase eneo: in quo ferrum ignitum pluries sit
extinctum: deinde fiat decoctio in eodem vase: τ cum succo feni.
succo sansuci. añ. ℥. iiij. succo calidonie succi pomorum redolen-
tium. añ. ℥. ß. mellis ros. zuccha. al. lib. j. succo granatorum ace-
tosorum vel muzorum. ℥. v. fiat syrupus circa lib. iij. aromatize-
tur cum nucemusca. gariof. ligno al. añ. ʒ. ß. vtatur isto syrupo si-
cut de alio dictum est: τ sit quantitas eius. ℥. ß. cum aqua feni-
culi sumendo ipsius. ℥. iij. iste syrupus in casu est multe efficacie
continuetur quinq̄ vicibus. Post istum syrupum sumatur solu
tiuum in forma pillulata vt infra. ℞. pillularum cochiarum.
℈. ß. pillularum aurearum Nicolai: et pillularum lucis. añ. ℈. j.
cum melle ros. collato fiant pillule. v. τ si videantur nimis gros-
se reducantur in septem. Melius est tamen vt sint tantū quinq̄
τ grossiores sumantur ad mediam noctem etiam aliquid stante

de cibo

de cibo cene in stomacho: et postea dormiat per.ij.horas vel tres:
postea surgatur et stet in camera clausa cum modico lumine vsque
ad.iiij.vel.v.horas diei.postea sumatur lauatiuum vt infra.℞.
aque decoctionis ordei et cicerum ru.ana.℥.vij.zucchari violati co-
cte.℥.v.misce: et totum sumatur calidum. Post quam tardetur fere
per horam: et sumatur prandium leue tota die quiescat. Et si se-
ro sumeretur clystere lauatiuum factum vt infra est conueniens.℞.
mellis ros.℥.ij.pulueris zucchari.℥.j.cum vitellis duobus ouo-
rum: et aqua decoctionis or. et furfuris sine sale et oleo fiat clyste-
re. Potest tenere vna vel duabus horis ante cenam: postea nisi
natura ipsum remiserit: sollicitetur vt remittatur saltem cum sup-
positorio: non reseruetur in nocte: quoniam forte oporteret in no-
cte postea surgere: quod non laudo: quia expedit per somnum na-
turam ex farmaco aliqualiter laxam reficere. Sequenti mane su-
matur per tres horas ante diem confectio vt infra.℞.metrida-
ti.ʒ.j.auree alexandrine.ʒ.v.misc.stetur ad minus.vj.horis post
sumptionem prandij. Facta ista purgatione si videatur sufficienter
purgatus venter possumus ad magis particulares euacuatio-
nes. ¶ Sed si non videatur sufficienter purgatus: quoniam sto-
machus vel caput etiam aliqualiter aggrauati videantur: post
quinque vel sex dies potest sumi confectio vt infra.℞.hyere.gal.
que scribitur.vij.terapeu.ca.xv.ʒ.vj.cum zuccharo fiat bol⁹. Et
sumatur ante cenam per horam: vel in mane: non est magna vis
quoniam forte tardabit integram operationem per diem: neque expe-
dit post ipsam vti lauatiuo: quia educit confortando. Et si for-
te in forma confectionis non placeret vel propter amaritudinem
potest sumi pillulata medicina vt infra.℞.pillularum desangi-
narum.℈.ij.pillularum assayeret.ʒ.v.fiant pillule.iij.et sumantur
in introitu lecti. Et si tales non essent sufficientes ad soluendum
tunc possunt fieri pillule vt infra.℞.pillularum assayeret.℈.ij.
pillularum lucis.℈.j.fiant tres. Et iste pillule etiam toto anno
conuenient quando stomachus vel caput aliqualiter aggrauare-
tur: si vna earum sumeretur etc. Aduertendum tamen quod si apparent
signa inflammationis ex sanguine: et tinctura vrinarum vel ten-
sione vel rubedine venarum maxime circa oculos existentium:
tunc laudarem fiendam esse flobothomiam siue ante purgationem
siue post: secundum quod maior apparebit indigentia flobothomie
vel farmacie: sumendo mediocrem sanguinis quantitatem ex ve-
na media in brachio: que colligantiam habet vt cephalica capi-
tis et basilica epatis: quoniam epar in casu isto ad calidum satis est
declinans. Non fiat tamen copiosa nimis sanguinis eductio: quoniam
ipsius euacuatio siue per flobothomiam siue per ventosas: vt voluit
Aui.in casu isto in fine capituli est multum cauenda: immo post-
ponenda quantum possibile est: nisi te necessitas cogat. Et ista
sufficiant pro hac intentione euacuationis. ¶ Restat nunc alia
intentio: que est diuersio ad partem diuersam: et ista compleatur cum
clysterijs bis in hebdomada addendo in clysteri supradicto non
existente tempore calido.ʒ.vj.hiere.f.et.ʒ.ij.yeralogodion. Et est
vnum genus diuersionis et laudabile nisi ipsum habeatur in te-
dio. Secundo laudo bis in hebdomada lauari pedes ante cenam
per mediam horam cum aqua decoctionis vt infra.℞.camomil-
le: mellilloti: sticados: maiorane: feniculi: et rosarum ana.M.j.et.ß.
bulliant in duabus situlis aque aliquot modicis bullitionibus:
et ex ea tepefacta lauentur crura et pedes: et est deliciosum et suaue di-
uersiuum. ¶ Ad hanc etiam intentionem est omittenda frica-
tio capitis in mane cum pannis calidis: et pectinatio trahendo ver-
sus occipitium. ¶ Notandum tamen quod ista fricatio non fiat nisi
prius expulsis superfluitatibus communibus ex ventre natura-
liter: vel cum artificio cum suppositorio vel alio ingenio. Non
etiam fiat quando sumpsit pillulas vel pillulam nocte precedenti:
quoniam tunc forte magis noceret propter causas intelligen-
ti notas quam iuuarent. ¶ Ad hanc intentionem faciunt garga-
rismata et caputpurgia secundum aliquos. Ego tamen non lau-
do caputpurgia: quoniam attrahere per vias narium est trahere per
viam nimis propinquam membris lesis.s.oculis: cum tamen diuersio
debeat esse ad diuersum. Gargarizatio etiam in casu cum appro-
priatis est aliqualiter tediosa: neque tamen est pluris iuuamenti quam
masticatio: que tediosa non est: eam laudo. Fiat igitur in mane
non tamen omni mane: ne natura tali operationi assuefiat: sed fiat
aliquando duobus diebus continuis.aliquando interpositis duobus vel
tribus diebus: et precipue valebit die sequenti post assumptionem
alicuius pillule de supradictis. Fiat igitur suppositorium vt in-
fra.℞.masticis par.j.nucismus.piretri ana.par.v.passularum.p.
v.cum modico cere incorporentur ad modum auellane: et vna il-
larum masticetur per duas tertias hore eius. ¶ Ad hanc etiam
intentionem: si pur esset necessitas: quod deus auertat: et quam
nunquam spero futuram esse maxime valent: si loca vacua infra

et post aures cum medicina vesicatoria rumperentur: et sic rupta
per temp⁹ conseruarentur: quia continuo ex his emanaret humidi-
tas et esset forte optimum diuersiuum in materia nostra. Posset
autem sic fieri.℞.cantaridum abscissis capitibus: et alis numero.vj.
ficuum siccarum numero.ij.fermenti parum simul pistentur et incor-
porentur et ad quantitatem auellane vel duarum auellanarum po-
nantur in dictis locis vacuis in mane et non nocte: ne impediat
somnus: et in sero erit facta vesicatio: que vesice incidantur cum
forpicibus: et super illis locis ponatur pecia noua linea alba: et
postea sequentibus diebus ponantur folia caulis rubea et acuta
cum modico butyri linita: et sic continuentur: quoniam continuo
faciet materiam fluere. ¶ Ad hanc etiam intentionem et postre-
mo pro fortiori valet apponere in collo posterius setanum ibidem
lateraliter perforando: et setanum imponendo singula quoque die di-
ctum setanum ad alteram partium trahendo: vt materia ad locum attra-
hatur. Ista remedia spero vt dixi non erunt necessaria: non tamen sunt
dolorosa vel timorosa: vt prima fronte appareret. Et ego in ne-
cessitate ista magis laudarem quam mineralia balnea. Et hec suf-
ficiant quantum ad hanc intentionem. ¶ Restat vltimo nota-
re quasdam medicinas membrorum lesorum confortatiuas et reliquiarum
materie: si qua portio mansit resolutiua preseruatiua quoque ne
multiplicetur. ¶ Pro primo igitur laudo quantum ad ea que interi⁹
sumuntur vt singula hebdomada sumantur in mane duo mira-
bolani conditi: si etiam haberetur nuxmuscata condita esset conue-
niens. Si etiam tempore hyemis sumeretur de acoro condito in casu pro-
ficiet. Triferra quoque minor esset etiam conueniens: si de ea sumatur co-
clear.i.per tres horas ante cibus. ¶ Ad confortationem precipue
oculorum: et clarificationem spirituum et exiccationem humiditatum
cerebri et confortationem stomachi valet: si fiat puluis in forma
piperate pro superaspergendo ferculis suis. Fiat igitur vt infra
℞.eufragie.M.v.sansuci: acori.ana.ʒ.ij.spice.ʒ.v.cinamomi ele-
cti.sene.ana.ʒ.ij.seminis anisi: carui: piperis longi.gar.galange
kebulorum.ana ʒ.j.v.terrantur et cribellentur et fiat puluis. Cui
addantur.℥.ß.zucchari albi electi: et reseruetur pro vsu. ¶ Po-
test etiam fieri electuarium in casu conueniens ad intentionem pre-
cedentis pulueris vt infra.℞.eufragie.℥.j.seminis feniculi.℥.v.
coriandri pp.cinamomi: piperis longi: nucismus.gario.℥℥.ana.
ʒ.ij.ligni.al.macis.ana.ʒ.j.spice.ʒ.v.kebulorum subtiliter trito-
rum: et infusorum in oleo amigda.dul.℥.ß.foliorum auri nume-
ro.xxx.succi eufragie et feniculi.ana.℥.iij.melle ro.lib.j.zucchari
albi lib.j.v.fiat electuarium: et de eo vtatur sumendo coclear.j.pro
vice. ¶ Iam restat ponere aliqua exterius applicanda et stoma-
cho et oculis per modum collyrij: primo igitur pro stomacho fiat
vnguentum vt infra.℞.olei spice: absynthij: et mastiche: et cito-
niorum.ana.℥.v.coralorum rub.ros.rub.spice celtice: squinanti
gario.ana.ʒ.v.gallienus.Mesue.℈.j.cere parum fiat vnguentum
pro vnctione stomachi cum leditur digestiua vel aliqualiter va-
let etc. ¶ Circa oculos fiat collirium vt infra.℞.succi feniculi par.
j.succi ruthe par.v.mellis.par.iij.succo depurentur: postea cum
melle despumato decoquantur, sepe despumando in vase eneo:
postea secum misceantur aliqua folia auri puri bene commixta
et agitata: postea iterato leuiter decoquantur: et postea collentur
omnia et in ampulla vitrea soli exponatur per.xl.dies. Deinde
in vase aureo vel eneo conseruetur ad vsum: istud est vtile in ca-
su nostro non apertum aliquo modo nocere. Dimitto fortiora reliqua
collyria quoniam in eis visus est aliqualiter timorosus. Et hoc
solo sum contentus.

¶ Pro paciente catarratam completam vnius oculi cum aqua descen-
dente ad alium oculum. Consilium. xxiiij.

In isto casu: qui est catarrata completa vnius ocu-
li cum aqua descendente ad alium oculum: sed non
completa catarrata: et est de albis siue cinericijs cum
dispositione capitis humida: vltra regimina alias
habita breuiter hic commemoratur: quod obseruandum
est precipue regimen in dieta conueniens secundum quod per alios iam edo-
ctus es. ¶ Nam cum bonitate regiminis: et vsu aliqualium leuium
purgationum etiam aliquoties sine vsu aliarum medicinarum cura-
tus est homo a catarrata etiam complete etatis: vt dicit Aui.in prin-
cipio de cura catarrate. Et dicit sic. Et ego quidem iam vidi ho-
minem de his: qui ad complexionem redeunt et intelligentiam.i.
perfecte etatis: cui aqua iam acciderat.i.catarrata: qui curauit
se ipsum cum euacuationibus sup. communibus: et abstinentia: et mi-
noratione cibi: et alienatione turium et humectantium et fuit con-
tentus assatis et frixis etc. ¶ Sunt autem vitanda omnia multi-
plicatiua humiditatum declinando ad siccum secundum omnem modum in
omnibus rebus non naturalibus dimittendo euaporatiua: et preci-
pue vinum multe quantitatis secundum alias ordinata, Specialiter cum desc

dendo ſm conſultationē habitā cum famoſiſſimo doctore dño
magiſtro Jo. de marliano compatre amantiſſimo cōe ıdıſ:qđ
ab oculo:in quo eſt manifeſta catarrata:fiat depoſitio catarra:
te per manū experti ⁊ docti in arte:facta tamen prius mundifi:
catione et totius ⁊ capitis ſpecialr cū pillulis de quib⁹ vt infra.
Et facta operatione caueatur per aliquot dies:vt patiens neq̧
tuſſiat:neq̧ clamet:⁊ iaceat per dies in loco obſcuro ſuperius cū
tenui dieta. Et ſi operatio recte facta fuerit:ſperatur de optima
viſione illius oculi. Sed ad preſeruationem alterius oculi:ne inſpiſ
ſet magis aqua imo minuatur:primo fiāt pillule:de qbus ſumat
omnibus tribus diebus ſemel. ℈.ij. pro vice in tribus pillulis cū:
do dormitum vt infra. ℞. pillularum aſſeiereci. ʒ.i.ſ. pillularum
ſine quibus eſſe nolo. ʒ.i agarici trociſcati. ʒ.ſ. cum ſucco fenicu
li fiat paſta pro pillulis. Poſtea ꝓ diuerſione principali: vt ma:
teria fluens ad oculos conuertatur ad alias regiones vltra frica
tiones tibiarum ⁊ ſuaue exercitium hora debita fiant ſingula
hebdomada:in diebus ſequentibus ad pillulas clyſteris appro
priata vt infra. ℞. camomille:melliloti:furfuris.añ. M.i. roriſ
marini: eufragie herbe:feni. ſticados. añ. M.ſ. fiat decoctio cū
aqua debite quātitatis: de qua ſumatur lib.i.ſ. facta colatura:
⁊ addatur caſſie extracte. ℥.i. pulueris zucchari: hyere pig. añ. ℥.
ſ. olei cōmunis:olei de lilio. añ. ℥.ſ. ſalis gemme. ʒ.ij. miſ. pro cly:
ſteri. ¶ Item ad eandem intentionem ſingulariſſime valet ſeta:
num factum poſterius vt fieri ſolet:⁊ teneatur apertum per ſex
menſes cum corda nodata. Vel fiat cauterium poſt aures in lo:
co vacuo apponendo ad quātitatem vnius ſextini ſm deſcriptio
nem vt infra. ℞. cātarides abſciſſis alis ⁊ capitibus infuſis i ace
to forti ſſimo per diem numero. vi. fermenti. ʒ.ſ. cum melle ana:
cardorum quod ſufficit fiat paſta:⁊ facta veſicatione ⁊ abſciſſa
vt remaneat vlcus apertum apponatur ſupra locum de paſta
facta ex ficubus incorporatis cum melle. Deinde ad confortatio
nem capitis ⁊ oculi ⁊ reſolutionem vaporum ne in aquam cōuer
tantur ⁊ prohibitionem generationis eorum ſimul cum intentio
ne ſubtiliationis materie aliqualiter ſpiſſate fiat electuariū:de
quo vtatur ſumēdo. ʒ.i. in mane diebus:quibus non ſumuntur
pillule factum vt infra. ℞. eufragie: betonice. añ. ℥.i. ſeminis fe:
ni. ʒ.ij. cubebarum:macis:cinamo. gar. añ. ʒ.i. margaritarum. ʒ.
ſ. puluerizentur ⁊ cribellentur:ſucci ruthe cocti ⁊ depurati. ʒ.vij.
mellis depurati. lib.j. coquatur ſuccus cum melle vſq̧ ad perfe:
ctionem:⁊ poſtea addantur ſpecies:⁊ fiat electuariū:de quo vta
tur vt dictum eſt. ¶ Item poteſt fieri piperata ſuper aſpergenda
ferculis vt infra. ℞. eufragie. M.ſ. maiorane: acori. añ. ʒ.ij. ſpi:
ce. ʒ.ſ. cinamomi electi ſene. añ ʒ.ij.ſ. aniſi:carui: piperis lōgi:
gariof. galange:mirabolanorum: kebulorum. añ. ʒ.ſ. terantur
⁊ cribellentur:⁊ cum tanta quātitate zucchari fiat puluis pro
piperata. ¶ Reſtat nunc venire ad extractionem ⁊ abſterſionē
aque iam inſpiſſate:⁊ hoc fit cum colliriis ad hanc intentionē ap
propriatis. Sed ad hoc valet primo collirium domeſticum factū
vt infra. ℞. ſucci feniculi depurati per reſidentiam eius ⁊ facilē
coctionem eius in vaſe eneo per. vnam:verbi gratia. ℥. quatuor:
folia auri puri numero. ix. diuidātur minuti in dicto ſucco:poſt:
ea addat mellis puri ⁊ clari tertiam partem vnius. ſ. ℥.i. ⁊ ʒ.ij.ſ.
bulliant iterum bullitione vna:poſtea colletur ⁊ ponatur in am
pulla vitrea ⁊ ſuſpēdatur in ſole in tempore eſtatis per. xxx. dies
permutādo oīb⁹ tribus vel quatuor diebus de vno vaſe in alio
vaſe abūciendo ſemper ypoſtaſim eius: poſtea deſtiletur de eo
in oculo parū. ¶ Valet etiam ad hāc intentionē ſi deſtilet mel:⁊
aqua diſtilationis eius ponatur in oculum ⁊ eſt leue. Pōt ēt cū
ꝓprietate fieri collirium ſiue puluis ponendus in oculo ex capi:
tibus yrundinum aſſatis:⁊ cum melle incorporatis ⁊ trociſcatis
tandem fiat puluis ſubtiliſſimus ⁊ ponatur inſufflando cum pē
na intra oculum. Et ſi addatur parum pumicis erit fortius. Si
etiā adderet parum. ℥℥. redderet puluis magis abſterſiuus. Ad
iſtā etiam intentionem valet ⁊ eſt fortius vt fiat colliriū vt infra
℞. fellis perdicis aut galli:mellis crudi. añ. partes equales ſuc:
ci feni. depurati partes duas miſce. Hic poſſent multiplicari re:
media ⁊ multo fortiora quā iſta. Sed quoniam timor eſt in fortio
ribus de extractione ſubſtantie oculi:ideo laudo ſtandum in mi:
tioribus. Sed cum eſt indigentia vſus colliriȷ mordicantis bonū
eſt ſi prius fiat ſtupha cum humectantibus: vt recipiendo eius po
rationem aque decoctionis fenugre. ⁊ paſſularum ⁊ altee. Etiā
obſeruetur q̧ talia collilia acuta paulatim ponantur ⁊ ſuperpo:
nant repercuſſiua circa oculū:⁊ ſi pur fiat dolor acutus:mitiget
cū lacte nouiter mulſo de mamillis intra oculū: deinde poſt duos
dies reiterent collirīa vtiā. Et his ſum contentus.

¶ Pro dño gaſpare de vice comitibus patiente priuationē vi:
ſus in vno oculo ex opilatione nerui optici. Conſilium. xxv.

Suppoſito debito regimine in dieta: de qua eſt diligē
tiſſime informatus ponam medicinalia ad caſum cō
ferentia:prius tamen annotatis quibuſdā punctis
circa dietam nullo modo omittendis. ¶ Ut quod de
aere communi ſue habitationis vitetur quilibet aer
groſſus lacunalis ſiue vaporoſus non clari luminis: Et ita aer cē
proprie camere ſit diſpoſitus: vt non ſit terrenus:ſed in alto cō
ſtitutus:non tamen ventis expoſitus:⁊ fugiat aerem nocturnum
imo ⁊ ſerotinum poſt occaſum ſolis. Et caueat omnino ne irra:
dietur radijs lune. Vitet etiam exercitium poſt repletionem ſto:
maci:⁊ maxime laborioſum:tamen exercitium hora debita factū
precipue pedes eſt in caſu multum conueniens: vt ante futurum
cibum per duas vel tres horas. Tardet tamen cibum per horā
poſt exercitium:⁊ ei conuenit magis exercitiū longum quā velox
⁊ inflāmatiuū. ¶ Vitet ſuperfluitatē ſomni. Sit cōtent⁹ ſomno
ſeptem horarū:⁊ omnino caueat a ſomno diurno niſi qñ pro cā
incidēti quaſi tota nocte vigilaſſet: ⁊ ſic dormiat in obſcuro mē:
bris debite coopertis. Et quōcunq̧ ſit non accipiat ſomnū nec
poſt prādium nec poſt cenam niſi tranſactis adminus duab⁹ ho
ris poſt cibum:⁊ tunc dormiat non ſupra faciem:ſed capite de:
bite leuato ſupra ſpinam vel aliquoties ſupra partem ſanā. Vi:
tet omnem repletionem cibi ⁊ potus maxime potus vini. abſti:
nentia enim ⁊ ieiunium maxime in caſu conueniunt: lz nimia
inanitio aliquoties noceat precipue inanitio ſequens coitum et
flōmias ⁊ ventoſas cum ſcarificatione. Singula tñ die habeat be
neficium ventris. Gaudeat ⁊ letetur moderate: et vitet furiam ⁊
tracūdiam vehementē: licet moderata ira nōnūq̧ ſit conueniēs.
Vitet cibaria flegmatica: vt fructus humidos:⁊ carnes pingues
precipue vitulorum ꝓpinquorum generationi:⁊ carnes porci:
nas:⁊ piſces:niſi paruos petroſos:⁊ caſeum ⁊ reliqua lacticinia
vitet omnia cibaria de paſta. Vitet omnes carnes autum degē:
tium in aquis: vitet olera omnia frigida precipue lactucas. Ui:
tet tamen cum hoc agrumina: vt porros:allea:cepe:⁊ hmōi. Vi:
tet acetum:⁊ acria:ſed in eſtate vti poteſt ſucco arāciorū dulcium
ſiue vino granatorum dulcium ꝓ in ſalaticijs. Vitet vina poten
tia omnia ⁊ dulcia: Bibat vinum mediȷ coloris vel album me:
die vinoſitatis notabiliter mixtum: maxime: in vltimo potu. Et
vtatur magis aſſatis q̧ brodialibus:⁊ ſemper poſt cibum ſumat
aliquid de dya citoniten ſine ſpeciebus: ſiue aliquos coriandros
cum zucchato non in multo numero. ¶ Iſtis igitur ſic ſuppoſi:
tis ⁊ obſeruatis: laudo alternatis diebus fieri lotionem ad crura
fricando deorſum ante cenam per horam adminus cum deco:
ctione vt infra. ℞. camomille:melliloti: eupatorij. añ. M.i. ma
iorane: ſticados: abſynthi. añ. M.ſ. bulliant in vna ſitula aque
cum dimidia vſq̧ ad conſumptionem quinte partis:⁊ de ea fiat
lotio. ¶ Item laudo ſemel in hebdomada non obſeruato preci:
ſe numero dierum ſumi pillulas vt infra. ℞. agarici trociſcati:
pillularū ſine quibus eſſe nolo. añ. ʒ.ſ. granorū peōie:acōri añ.
gra. v. cū oximelle ſimplici fiant pillule pro vna doſi. Item lau
do ſequenti die ſumi confectionem vt infra. ℞. metridati. ʒ.i.
dyabugloſati. ʒ.ij. miſce. Subſequēti aūt die faciat maſticatoriū
ſumēdo ad quātitatē fabe de paſta vt infra. ℞. maſtices:piperis
longi:cubebarum:corticū exteriorū ſiſticorum ſupra teſtas exiſtē
tium añ. ʒ.ſ. cere parū maſceleant oīa ſimul ⁊ fiat paſta. Sequēti
vero ſumat coclear vnū de electuario adminus per duas horas
ante cibum facto vt infra. ℞. eufragie betonice añ. ℥.i. ſeminis
feniculi. ʒ.ij. cubebarum: macis: cinamomi: gaf. añ. ʒ.i. marga:
ritarū. ʒ.ſ. puluerizentur:⁊ cribellentur ſucci ruthe cocti ⁊ depu:
rati. ʒ.vj. mellis deſpumati. lib.i coquatur ſuccus cū melle vſq̧
ad perfectionē:⁊ poſtea addantur ſpēs:⁊ fiat electuariū in bona
forma. Sequēti vero die ſumat mirabolanū vnum de kebulis cō
ditū: vel vnā radicē acori cōditi. Et ſi haberetur nux muſ. condi:
ta eſſet efficacis iuuamēti. Et ita ſm circulū procedatur:incipiē
do a pillulis vt ſupra:⁊ poſtea per ordinē deſcēdēdo: ⁊ aliquādo
cōtinuādo de electuario duobus vel tribus diebus continuis ſm
q̧ placet: vt nō obſeruet dies preciſus in aſſumptione pillularū.
Et hoc obſeruetur etiā per totū tps veris: q: in eſtate oporteret
minus de iſtis medicinis ſumere. Et ita per totū tps veris teneat
ſetanū ⁊ orificiū apertū factū in colo ſm artē: vt ſcis. Et ſi forte
ſingulis duobus menſibus ſumeret purgationē magis fortē pre
cedentibus aliquibus digeſtiuis: vt ſumendo tres vel quatuor ſy
rupos de infraſcriptis:⁊ poſtea pillulas ſuccedentes credo con:
ueniret. Syrupus fiat vt infra. ℞. mellis roſati collati. ℥. j. oxi:
mellis ſimplicis: ſyrupi de ſticados. añ. ℥.ſ. aquarū eufragie: fe:
ne. ⁊ bugloſe añ. ℥.i. dupliciter:⁊ aromatizetur cum granis cube
barum ruptis pro duabus vicibus. Pillule autē fiant vt infra.
℞. pillularū lucis: pillularum ſine quibus eſſe nolo añ. ℈.ij. ſuc
ci feniculi.

et feniculi.gra.iiij.misce:τ fiant pillule. Nolo obmittere puluerem qui superponendus est continue super serculo: qui fiat vt infra. ℞.scori:ziopi lucce:añ.ʒ.ij.nucismusca.cassie lignee.ʒʒ.añ.ʒ.j.piperis lon.seminis feni.añ.ʒ.v.croci.ʒ.j.zuchari ad pōdus omniū misce:τ fiat piperata. ¶ Jam circa localia veniēdo vbi est intentio aliqualiter subtiliandi humorē in radicē oculi existentē:τ conclusum in neruo obtico. ¶ Est etiā intentio spiritum illustrandi τ conuertendi spiritū visus:τ spiritus naturales cum nutrimento appropriato oculo ad ipsum oculū: vt magnificetur oculus τ confortetur: vt eo confortato reddatur potentior ad resoluendum naturam in neruo contentā. Et hec intentio completur cū duobus precipue ingenijs.s.cū stupha fienda oculo alternatis diebus:τ cū puluere etiā imponēdo intra oculum alijs diebus quibus nō fit stupha. Et ne propter stupham et vapores resolutos ab ea calidos attrahatur materia per vias frontis ad oculos apta nocere: laudo anteq̄ fiat stupha vt supra cerebrū ponatur vnū repercussiuū factū vt infra. ℞. cineris lane combuste.ʒ.j.ɾ.thuris ros.ʒ.v.cū albumine oui fiat mixtura: τ extendatur super petia et supponatur. Postea fiat stupha vt infra. ℞.palearum auene vel ordei tenuiter incisarū.M.j. melliloti:fenugreci añ.M.v.pillularum zafrani.ʒ.v.omnia simul bulliant modicis bullitionibus in aqua debite quātitatis: τ ex ea vltra tepidū parū fiat stupha. Si tamen haberetur frustrum epatis yrci vel capre:τ prius bulliret in aqua aliquibus bullitionibus anteq̄ reliqua ponerentur: esset efficacior stupha ad intētionem nostram. Puluis autē ponendus in oculū fiat vt infra. ℞.de epate yrci siue capre prius in frustra inciso: τ inter frustra superasperso pipere lōgo puluerizato: postea in veru cocto: deinde in furno exiccato simul cū humido quod distillauit ex eo: τ puluerizato tamē subtilissime.ʒ.ij.tucie preparate: zuchari cādi.añ.ʒ.j.margaritarū electarū.ʒ.v.misce: fiat puluis subtilissimus:τ insufletur modo in oculū. Et nisi cum his conualuerit laudo vt ad mediū madij fiat leuis flobothomia de vena cephalica ad cōmotionē humorū capitis. Postea recipiat balneū sulfureū τ encū cū nitro vel alumine stillatis supra cōmissurā anteriorem fm ordinem balneorū. Et cū his spero salutē: si de⁹ voluerit: semper tenendo setonū apertū etiā vltra per aliquot hebdomadas.

¶ Pro magnifico domino Matheo de coradis de diminutione auditus.

¶ Consilium.xxvj.

Casus talis est diminutio auditus et proxima surditas vnius auris cum nocumento sentiendi etiam mediocria sensibilia sed magis excellentia sensibilia alteri⁹ auris: vt patet relatu domini infirmi. Ex quo concludo non solum attendendum esse ad curationem vnius auris: et vsq̄ hodie per alios factū esse medicos: sed ad curationē vtriusq̄. Non enim cū diminuta sensatione auditus: vel fere surditate contingi potest nocumentū quod est nimis legi ex mediocriter sensibilibus ex parte eiusdē auris. Relinquitur ergo ꝙ hoc est ex parte alterius auris: vt non surde nimis intense sentientis: huius autē vtriusq̄ accidentis existimo esse ꝯfialem causam ad debilitatem virtutis auditiue: maxime propter passibilitatem a raritate contingentē. Non incōgruit enim vt cū debilitate virtutis contingatur nimia intensa sensatio: τ dolorosa: vt patet in corporibus debilitatis τ debilibus: qui multū patiuntur a caliditate τ frigiditate: τ subito rigent. Credo tamen cū hoc ꝙ in aure surda contingatur aliqua humiditas accidentalis per viā indigestionis mēbri que ventosatur: τ inde sonitus vel tinnitus cāusatur. Manifestatur aūt hoc vtriusq̄ accidens potissimū sequi raritatē texture mēbri: ex quo facilime: vt idem testatur: τ a calidis τ frigidis leditur. Et credo ꝙ hec raritas magis cū caliditate cerebri contingatur q̄ cū frigiditate ipsius cerebri: quod pluribus possēt euidentijs declarare: sed non est presentis propositi. Et ex hoc tanq̄ ex radice male intellecta fortassis cū remedijs multum calidis semper procedendo tardata est multū hec cura. Et hec de casu in generali. ¶ Pro curatione ergo due insurgunt principales intentiones. Una tamen alia principalior est: vt que respicit causam principalissimā.s.virtutis debilitatē. Alia est minus principalis: que est ad corrigendū accidens remouendo causam immediatā: τ ista diuersa τ quodāmodo contraria existit fm ꝙ causa est immediata vtriusq̄ accidentis vt diminute auditionis vnius auris τ nimis intense alterius quodāmodo contraria existit. ¶ Pro primo igitur expediendo pro regula obseruetur ꝙ in vi.rebus non naturalibus.s.aere cibo τ potu τc. vitentur omnes excellētie vt vitetur aer nimis calidus nimis frigidus nimis humidus nimis siccus nebulosus ventosus: melius est tamen declinare ad calidū τ frigidum parum q̄ ad alias qualitates: τ si aer non fuerit sic naturaliter artificialiter preparetur maxime aer calidere cum igne facto ex lignis vitis quercus τc. plus et minus fm maiorem vel minorē necessitatē. ¶ Ita dicatur de exercitio somno τ vigilia. ¶ Pro regula tamen obseruandū: ꝙ exercitiū vel somnus non congruit post cibi repletionem vel sumptionem nisi transactis ad minus duabus horis: τ tunc exercitari poterit moderate cū exercitio non perducente ad lassitudinē. Somnus etiā conuenit non transcendens.vij.vel.viij.horas: nocturnus τ nō diurnus τ capite bene cooperto nisi propter necessitatē male dormitionis nocturne vel propter consuetudinē quibus casibus esset de die dormiendū non tamen multū: τ hoc in loco obscuro: τ capite bene cooperto vt supra. ¶ De inanitione τ repletione dico: τ consulo τ est bene memorie tenendū: ꝙ est habendū maxime sollicitudo in euacuatione τ maxime cū medicinis a proprietate τ laboriose soluētibus: ne cū eis flat: quoniā ad vsum talium medicinarum sequitur virtutis debilitas: que est causa principalis huius nocumenti. ¶ Laudo tamen aliquādo fieri mundificationem cerebri saltē bis in anno cū medicinis appropriatis: vt infra dicetur etiā sunt conuenienter facte: vt dictuz est per medicos nostros priores. ¶ De cibis vero τ potibus τ regimine quorū maxime stat radix cure maxime cauendū est a cibis grossis multarū superfluitatū tarde digestibilibus: τ vaporosis τ ventosis: quales sunt cibi de pasta: caseus: legumina: pisces maxime grossi non squamosi: partes neruose animaliū τ pingues τ acuta vt pōri allea: τ acetum: τ huiusmodi spēs vina pomata τ similia. Utendū est ouis sorbilibus: carnibus: vitellinis: pullinis: fasianis: perdicibus: turturibus auibus montanis: et in cerebellis pullorum: τ leporis est proprietas mirabilis in hoc casu. Uinum sit mediū saporis τ mediū coloris inter albū τ nigrū ad dulcedinē aliqualē magis declināsq̄ ad ponticitatē parū tū mixtum cum aqua decoctionis zuchari. ¶ Ad fm veniendum vt ad medicinalia magis laudo bis in anno vt etiam ab alijs dictū est. Fiat primū digestiuum vt infra. ℞.mellis rosa.collati.ʒ.j.v.oximellis.s.syrupi de sticados: τ syrupi violati añ.ʒ.v.aquarum betonice: sa.τ endiuie.añ.ʒ.iij.misce: clarificetur τ aromatizetur cū modico nucismuscate pro duabus vicibus: τ isto vtatur vi.dieb⁹ continuis fm artē: de aqua in superioribus consilijs scriptū est: post quos syrupos sumat in sequenti die per duas horas ante diē pillulas vt infra. ℞.pillularū sine quibus nicolay.ʒ.iij.v.fiant pillule.vij.post quas pillulas dormiat per horā cū dimidia: postea surgat τ ambulet per camerā: τ aliquando quiescat in loco obscuro per.v.horas expectando operationem medicine. Postea sumat lauatiuum vt infra. ℞.aque ordei calide.ʒ.viij.zucch.vni⁹ cocte.ʒ.v. Et post mediā horā sumat prandiū leue cum aliquo de cibis superius dictis. Sequēti mane sumat confectionem vt infra. ℞.dyabuglosati.ʒ.iij.specierū cōfectionis diamusci dulcis.ʒ.v.cū syrupo de sticados formetur confectio. Postea laudo fiāt pillule quibus vtendum est semel in omnibus.xv.diebus sumendo.v.pro vice post cenam per quatuor horas. ℞.pillularum assayeret Auic.par.ij.pillularum elefanginarum par.j.cum melle rosato collato formentur pillule. Pro localibus vero remedijs laudo fomentationes inunctiones euaporationes ad aurem surdam cum rebus scriptis per alios medicos: semper tamen eligēdo de illis minus calidis. Unum tamen precipuū τ leue in casu ego laudo ꝙ sumatur facta purgatione de recenti de feculentia vel amurca olei oliuarum bene maturarū τ antiquati τ supponatur igni in scutella obturata: τ cū canula intromissa fiat embotum in aurem vel sic. ℞.gariofilorum τ seminum pori añ.ʒ.v. misceantur cum aqua ruthe: vel cum oleo amigdalarum dul. et instilletur in aurem: τ his duobus sum contentus. ¶ Quantum ad aurem aliā vnicum laudo vt habeat cottum infusum in oleo ro.τ imponatur in aure: τ si non suffecerit potest addi fortius infrigidans ad debilitandum sensitiuam ipsius auris vt modicū elebori de papauere: τ cum istis deo dante τ bono regimine τ cōuenienter est prouisum.

¶ Pro illustrissimo principe domino Marchione mantue pro dolore auris cum apostemate τ vlcere.

¶ Consilium.xxvij.

Casus illustrissimi principis domini Marchionis mantue est dolor auris sepe interpollate ipsum afflīgens a ventositate extensiua primum veniēs: deinde propter dolorem attracta materia: et per vias indigestionis superfluitatem multiplicādo est causa: vt apostema paruum ibidem generetur: vt plurimum tamen de materia frigida que cum ad putredinem conuertitur caliditatem acquirendo accidentalē: τ consequenter ebulliendo τ euaporando τ qualitate acuta materie imprimente mi

ringas ⁊ panniculos organi auditus etiã euaporatione extendẽs te: vehemens valde ⁊ acutus inducitur dolor: ⁊ quoniã vt voluit d. Auicen. iij. tertij trac. v. c. i. ad principiũ: ventositas, potissimũ generatur propter caliditatẽ digestiuã cum est debilis: et debilitas quelibet aut est naturalis: aut accidentalis: que tam en accidentalis aliquando propter diuturnitatem temporis fit velut naturalis et consequenti ab omni causa imprimente faciliter membrum fit inde passibile: vt dicit Gal. ij. techni de signis distemperantiarum naturalium cerebri. Quia etiã cause apostematum: vt dicit. d. A. iiij. primi capitulo. xxv. aut sunt antecedentes: aut primitiue: quoniã relatu dominationis sue cũ primum ⁊ etiã variis vicibus hec mala valitudo dominationẽ suam afflicerit maxime post impressionẽ aeris frigidi vel vẽti in loco frigido sit manifesta. Concludendũ est ꝙ principalis causa huius doloris fm ordinem fuit talis: q2 a frigiditate aeris imprimentis debilitata est virtus naturalis digestiue auris: pro cuius debilitata generata ventositate vnde fit sibilus ⁊ extendente ⁊ dolorẽ imprimente consequenter attracta aliunde materia: ⁊ maxime a cerebro ipsius excellenter humido. Cuius excellens humiditas maxime dependens fuit ab excessu in dieta multũ humida. vt comestione multorum fructuũ ⁊c. ⁊ potatione multe aque ipsius: quod tamẽ propter eius vigorẽ: vt transmitten to ad membrum tam debilitatum iuuat: propter etiam sitũ q2 auris est mẽbrũ propinquissimum emunctorio cerebri: propter etiam impotentiam mẽbri indebite digerendo: ⁊ superfluitates expellendo materie: ibidem transmittuntur ⁊ coaceruantur que apostemata facientes dolorem inducunt vt est dictũ supra: vnde persepe ad hunc dolorem viam defluxus materie ad maxillã dicte auri colligatam stante materia acuta fit corrosio. ⁊ consequenter dolor: qui dolor ꝙto membro principali est propinquior tanto suspectior est ⁊ timendus magis. Et hec de casu. ¶ Huic itaqꝫ male ⁊ timorose dispositioni omnibus possibilibus remediis occurrendum. Quia igitur dominatio sua: ⁊ si nõ semper actu erga se tamen videtur in eo aptitudo facilis ad causam in dictã dispositionẽ: duplex apponetur regimen: vnum preseruatiuũ ⁊ aliud curatiuũ. Preseruatiuum quidem conuenit vt voluit. Gal. iij. techni textu cõmenti. xciiij. cum non erit sub actuali egritudine. Reductiuũ autem vel curatiuũ si forte: quod deus auertat: ⁊ nõ creditur cum actu egrotaret. ¶ Pro primo expediendo primo ponetur regimẽ in debita obseruatione. vj. rerum ineuitabiliter corpori nostro occurrentium: vt in regimine aeris ⁊ aliarum ¶ Et q̃tũ ad aerem sit hic prima regula in electione eius: eligatur aer ad calidum et siccum aliqualiter declinans: ⁊ consequẽter vitetur aer frigidus ⁊ humidus. Et proinde aer nebulosus ⁊ pluuiosus est cõtrarius: ab aere etiam ventoso quomodolibet etiam cauendum est: ⁊ potissime a vento australi ⁊ boreali: quoniam vt dicit Mesue in suo de appropriatis in cura de catarro. Auster enim rorum facit et replet capita: boreas vero constringit. Et ex hoc sequitur ꝙ maxime vereri debemus cum ad austrum sequitur boreas: quoniã dilatatio meatibus a caliditate australis venti cum subsequitur boreas sua frigiditate constringendo cerebrũ exprimit humiditates aqueas: que deorsum fluentes maxime in aure recipiuntur ipsa debili existente: nocet etiam ꝙ sua frigiditate occurrens ledit debilitando: ⁊ sua qualitate obturando: ⁊ propter istã causaꝫ maxime cauendum est tempore estatis: nõ morentur sub radiis lune. Et per idem post vehemens exercitiũ introeundũ loca multum frigida. Ubi igitur non sit vehemens necessitas in tali temporum constitutione standũ est in camera clausa: cuius situs sit inter duo solaria: ⁊ aspectus per fenestras ad oriẽs vel meridiẽ. Ubi etiam aer fuerit multum pluuiosus ⁊ nebulosus rectificetur aer camere cum igne facto ex lignis iuniperi: lauri et similibus: vel cum stipitibus saluie roris marini ⁊c. vel cum euaporatione facta ex thure sandaraca ligno aloes ⁊ modico galie muscate omnibus his cum modico picis ad formam lupinorũ reductis: vel cum storace liquida ⁊ prunis calidis supposito fumabili. ¶ Ad hanc etiam intentionem maxime conueniret euaporatio facta ex parte masse eiusdem aromatice: quam nobis pro clementia sua hoc mane cum a. d. d. suam visitandam accessimus ostendere dignatus est. Quod si necessitate vrgente fuerit expediens eandem. d. suam aeri intemperato se exponere adhibenda est precipua cautella in regimine capitis ⁊ auris: prius tamen in aurem misso aliquantulũ olei amigdalarum amararum cum lana succida: vel aliquo de linimentis de quibus infra fiet sermo: ⁊ sic clauso meatu auris vel ambarũ aurĩũ vnctius supponatur caputiũ duplũ ad tutelam ⁊ defensionem: prius etiam arromatizato capite vt dictum est. Et in hoc est habenda precipua ⁊ diligẽs obseruantia: quoniam ex hoc plus iuuamenti ad preseruationem consequitur sua dominatio ꝙ ex debito regimine quorũcũqꝫ infra ponendorum: q2 aer vt voluit Gal. iij. tech. textu commenti. xxviij. plus immutat corpora nostra ꝙ quecunqꝫ alia res nobis occurrens: quod etiã manifestat inuasio paroxismorũ huiusmodi doloris semper facta a precipua aeris immutatione. Et hec quantum ad regimen per aerem dicta sufficiãt. ¶ De cibo ⁊ potu breuiter dicatur pro regula quod in preuisione ab hac mala dispositione debẽt omnes cibi ad calidum declinare ⁊ ad siccum: ⁊ magis tempore hyemis quam estatis. Quia tamen cõsuetudo sue dominationis fuit in dieta ad humidũ ⁊ frigidum declinare: ⁊ vt voluit damascenus in aphoris. Mutare consuetudinem nociuum ⁊ molestum est: ⁊ maxime veterem: quã etiam sententiam voluit. d. Hyppo. secundo regis acu. textu commenti xx. vbi expsse dixit. Mala namqꝫ dieta cibi vel potus que fm simile consuetudinis fit securior est in omni tempore tueri sanitatem ꝙ ea que melior est si in eam subito fiat mutatio: tamen quia vt expresse. d. Auicen. voluit tertia primi de regimine eius quod co. ⁊ bibitur. Ille vero in quo mala digeruntur nutrimenta ob hoc non decipiatur: quoniam post dies in ipso mali generabuntur humores egritudines facientes ⁊ pernecites. Ideo laudamus a dicta dieta frigida ⁊ humida paulatiue: ⁊ cum ordine esse declinandum minorando de humido ⁊ formaliter ⁊ potentialiter tali: ⁊ declinando ad siccũ formaliter ⁊ potentialiter tale. Idẽ dico de frigido ad calidum. Neqꝫ fiat argumentum. In hoc domino nostro multiplicatur ⁊ humor acutus ad tibias ⁊ crura per assumptionem calidorum. ergo in toto vel in totius ambitu est excessus collere super flegmatica: qm̃ vt expresse voluit Gal. secundo regiminis acu. cõmento. xxx. vidit ipse sacerdotem cuius vincens super formã eius corporis esset flegmatica: veruntamen collera rubea ⁊ clara natabat in stomacho: ita ꝙ ei necesse erat vomere in principio diei quantitatẽ paruã ⁊c. hec sunt verba sua. Concludendũ igitur magis declinandũ esse ad dietã calidam: ⁊ siccam aliqualiter ꝙ ad frigidam ⁊ calidã: cum mensura tamen ⁊ ordine vt dictum est. ¶ Specialiter igitur descendendo cauendũ est ab omnibus frigidis ⁊ viscosis vt caseo: cibariis de pastis pinguibus vl feosis: vt partibus animaliũ lacertosis neruosis: ⁊ piscibus etiã maxime recẽtibus corporũ grossorum: ⁊ maxime modicas squamas habentium: ⁊ hic precipue vituperãtur anguille ⁊ alia huiusmodi ¶ Olera etiã frigida ⁊ humida: vt sunt lactu. spinachia ⁊ reliqua frigidorum ⁊ humidorum debent cum mensura exhiberi: ⁊ ab eis paulatine diuerti. Quod si propter appetitum ⁊ consuetudinem offerantur in ferculo. f. vel pro insalatucio rectificetur malicia cõplexionis frigide ⁊ humide cum aliquibus olerũ calefacientium exiccantium ⁊ cerebrum confortãtium: velut saluia: rosmarino: isopo: ⁊ huiusmodi modicomente: cicoria etiã in casu non inconuenit. Attendendum tamen ꝙ in casu acetum est maxime nociuum. Quod si pur ipsius sit necessaria administratio: sit acetum non nimis acrũ neqꝫ album. Quod si in eodem decoquantur passule: ⁊ consequenter expresso dicto acetoꝛ passulis pro vsu reseruetur in hoc maxime remouebitur ipsius nocumentum. Uinum quoqꝫ eius sit vinum mediocris substãtie: mediocris coloris: mediocris vinositatis: quia tamen consuetudo sue. d. fuit ad vsum aque vinate: ⁊ non ad vsum vini aquati eligatur primũ per tempus vina aquosa magis: deinde paulatine in tempore accedendo ad vina qualifica disposita secundum ꝙ dictum est. Quod si pur dominatio sua aliquando vellet vti mixtione vini cum aqua propter nõ sibi offerri neqꝫ posse bibere vina de quibus est intentio nostra eo casu sit aqua cocta simplici decoctione: quia ipsius decoctio vt dixit. d. Aui. secunda primi capitulo primo de dispositionibus aquarum decoctio rectificat aquas. Aqua enim cocta sicut testificati fuerũt sapientes minoris est inflationis ⁊ velocioris descensionis. Idcirco est cauendũ a potatione aque frigide per se: ⁊ etiam a mixtione nouiter facte in vino: quoniã vt dicit conciliator differentia. lxxvij. si talis permixtio fiat per tempus vt tempore vindemiarum erit conueniẽtius. Uel si non fiat eo modo saltem fiat per tẽpus. vj. horarũ ante ipsius assumptionẽ vt dixit Haliabbas primo practice quoniã si fiat illa hora qua bibitur: vt etiam voluit Gal. secundo regiminis acutorum cõmento. xxxiiij. in fine mollificat stomachum ⁊ debilitat: ⁊ in intestinis vẽtositatem generat. Est etiam in casu pro regula obseruandum vt minus sit comedẽdum in sero ꝙ in prãdio: ⁊ cauendum a brodialibus ⁊ humidis in cenis: idcirco elixata minus conueniunt: sed assata magis. Sed specialiter etiam magis descendendo sit panis eius factus ex frumento bene mũdo non antiquo ⁊ competenter fermentatus cum modico furfure subtili: ⁊ modico salis: magis tamen tempore hyemis ꝙ tempore estatis sufficienter coctus. Nõ cõmuniter datur calidus: neqꝫ

post

post tres dies: vt dixit Auenzoar. Oua sorbilia et etiam leuiter cocta in viuarolo posita: vel alio modo preparationis in hoc satis cõueniunt. Brodium quoque cicerũ rub. brodium carnium brodetũ: ⁊ huiusmodi laudantur. Sit tamen modus visus casei: vt dictũ est supra: ⁊ ipse sit caseus pecudum. vj. mensium mediocriter salitus ¶ Inter carnes aũt quadrupedũ primo laudantur castrati annales maxime tẽpore hyemis: ⁊ vitulorum. In estate lepores etiam conueniunt: ⁊ maxime cerebrum earum propter quod proprietatem habet singularem in confortatione cerebri: vbi reliqua fere cerebra omnium quadrupedum nocent. Carnes quoque capreolorum in estate nõ maxime propinquorum generationi precipue sunt. In hoia autem valent tẽpore hyemis capones: non nimis tamen pingues. Columbi etiã iam potẽtes volare conueniunt. imo cerebrum confortant: vt dixit Auenzoar: preter tamen caput ⁊ collum ipsorũ que abscindi debent: vt ibidem refert. Aues etiam montane: ⁊ maxime de iunipero nutrite: quas dresias appellamus. Perdices etiã vel fasiani proprie conueniunt: sed generaliter omnes aues parue mõtane in rubis viuentes preter sturnum: qui excipitur ab Auerr. v. colli. sunt laudabiles. Aues autem aquatice vt anates: ⁊ aues huiusmodi sunt in totum dimittende. Inter fructus conueniunt vue passe pinee a propterore: ⁊ fistici: etiã tempore vindemiarum si sumatur vua que fuerit appensa in sole per quatuor vel. vj. horas non erit multum nociua. Pruna etiã bene matura: ⁊ amarene bene mature cum quibusdam persicis bene maturis: si ante cibum per parum sumantur non nocebunt. Idem dico de melone bene maturo ⁊ aliquibus ceresis. Nam huiusmodi si parce sumantur: ⁊ tempore vehementis caliditatis cum vehementi desiderio: ⁊ ante cibũ porrũ per tẽpus quarti hore stomacho vacuo existente non nocebunt. Si vero persica essent nõ bene matura: sed dura aliqualiter non ante cibum: sed post offerri debẽt Idẽ intelligatur de prunis: ⁊ coctanis: vel citonijs: quia talia omnia post cibum sumi debent. ¶ Sed hic aduertendum: ꝙ istorũ quantitas exhibendorum post cibum debet esse multo minor ꝙ̃ quantitas fructuum: de quibus supra ante cibũ sumendorum: quoniã tales fructus stiptici existẽtes post alium cibum sumpti iuuant: comprimendo cibum ad fundum stomachi: ⁊ os stomachi valendo ⁊ aggregando si in modica sumantur quantitate: ex consequenti prohibendo euaporationẽ cibi ad caput. Si autẽ sumerentur in magna quantitate comprimunt cibum deorsum ⁊ ita comprimunt vt eum precipitare faciant ante digestionem extra stomachũ: ⁊ sic plurimũ nocent. cũ ergo sumuntur in modica quantitate sumantur: ⁊ hec sufficiant de regimine cibi et potus. ¶ Circa motũ ⁊ quietem in hoc sit regula: ꝙ exercitium debito modo factũ: ⁊ maxime exercitiũ progressiuũ in hoc casu esset multũ conueniens. Et ex opposito quies nociua. nam per huiusmodi exercitiũ viuificato calido naturali dissoluuntur materie superflue ex digestione membrorũ decise: que nisi dissoluãtur tandem multiplicate virtutem aggrauant: ⁊ corpus ad operationes inhabile reddunt. Iuuat etiam quia per huiusmodi exercitium progressiuum diuertuntur materie que caput euaporãt deorsum: ꝙ est maxime in casu isto eligendũ. Conditionatur autem exercitiũ vt sit conueniens: quando. s. iam completa est digestio stomachi: ⁊ pro parte etiam illa que est epatis: ⁊ hec est hora vt plurimũ antecedens prãdium: vel cenam per duas horas. Et tale exercitiũ in dispositione huiusmodi flegmatica debet esse non velox ⁊ acutũ: sed suaue satis ⁊ prolixũ. Est tamen aduertendũ: ⁊ post tale exercitiũ non immediate est comedendum sed per tempus quiescendũ vsque dũ mẽbra sint quietata. Et hoc sit regulare post quodlibet exercitiũ: siue sit factũ mere libere: siue alio modo violenter. Fiat etiã primo facta eductione superfluitatũ cõmunium: vel per naturã: vel per artẽ cũ aliquo suppositorio ⁊ huiusmodi. Quod si fieri nõ possit pedes: fiat equos faciliter ⁊ suauiter. Si tamẽ neutrum fieri posset: loco exercitij fiant fricationes cũ pãno lini satis aspero: incipiendo a coxis inferius fricando: postea consequenter a superioribus ad inferiora semper descendendo. Et ad hanc intentionem valet exercitium quod est fricatio capitis ⁊ pectinatio: que etiam conuenienter fiet post expulsionem superfluitatũ: vt supra. ¶ De somno autem ⁊ vigilia dicatur: ꝙ superfluus somnus ⁊ superflua vigilia nocet: minus tamen malũ est in casu nostro ad superfluã declinare vigiliã ꝙ̃ ad superfluũ somnũ: quia sõnus extionẽ superfluitatũ retinet: ⁊ corpora humectat: vt volũt sapiẽtes: vigilia autẽ exiccat ⁊ resoluit. Cõmunis tamen mensura dormitionis nocturne est spacium. vj. horarum: vel vij. de nocte. In hoc tamen multum spectanda est cõsuetudo: quia etiã minus tẽpus quibusdã corporibus est sufficiẽs. Quod si conuenienter tẽpore consueto nõ dormiat nocte: ⁊ si sit consuetudo ad dormiendum de die laudabile est aliquã in die aliqualiter dormire ⁊ imo etiã si sit cõsuetudo illa satis attendẽda est. ⁊ ⁊ huic consentit Gal. in secũdo regiminis acutorũ. ⁊ Aui. x. tertij in. c. de asinate. Et tamen attendẽdũ: ꝙ non est intrãdum ad lectum nisi post duas horas sumpto cibo: ⁊ est dormiendum capite multum eleuato ⁊ bñ cooperto: vt dicit Aui. ij. canti. ⁊ Auer. in commento ⁊c. ¶ De inanitione ⁊ repletione breuiter dicatur: quod repletio in casu isto multum nocet: ⁊ precipue serotina. Vnde melius est ad aliqualem declinare inanitionem quã repletionem. Non tamen superfluã laudem' inanitionem: vt multa ieiunia: ⁊ maxime in estate. Quod si contingat aliquo precepto ecclesie fieri debere vel deuotione: fiant copiose satis collationes: non tamen bibendo vina potentia ⁊ alba: vt communiter fit. Quia etiam coitus est de genere inanientium dicatur pro regula: ꝙ visus talis si temperate fiat salubris est: quia. s. sic dixit Gal. tertio techni textu cõmẽti xlv. s. ex interuallis tantis vt corpus dissolutionem ⁊ debilitates non sentiat: imo leuius corpus reddatur: ⁊ melius dormiẽs. Tẽpus vero visus est facta iam prima secũda. ⁊ pro parte digestione tertia. Et est cõiter tẽpus per octo horas ab assumpto cibo. Cibus tamen antecedẽs debet esse leuis satis: Fiat etiam corpore non multum calefacto: nec infrigidato: nec repleto: nec inanito. vt dictum est. ¶ De accidẽtibus autem anime breuiter obseruetur ordo: quia oẽs animi passiões superflue sunt nociue: gaudiũ tamen aliqualiter excedẽs mediocritatem: et ira aliqualis in casu dissoluẽdo: resoluendo aliqualiter iuuãt. Et hec sufficiant quãtum ad regimẽ sex rerum nõ naturaliũ. ¶ Expedito pro parte regie preseruatio ex debito vsu vj. rerũ nõ naturaliũ. Restat per medicinas hãc vltimate cõplere intẽtionẽ: que perficit principaliter in cõfortatione virtutis auris: ⁊ aliquali resolutione ventositatis perficietur. Et secũdo in seruãdo ipsum totũ corpus mũdificatũ: ⁊ precipue ipsum cerebrũ ⁊ aurem ne superfluitates in his multiplicentur. ¶ Pro primo igitur expediendo preter visum eorum que dicta sunt in prohibẽdo causas aurem debilitantes: laudatur distillatio olei de amigdalis amaris omni hebdomada semel. Et si cum debilitate coniungatur sibilus addatur oleo de amigdalis tertia pars olei anetini. Est tamen pro regula obseruandũ: vt id quod distillatur in aurem non sit vehementis caliditatis: nec frigiditatis: sed ad tepidum aliqualiter declinet. ¶ Ad eãdem intẽtionem valet si fiat leuis vaporatio cum sacculo facto ex floribus camomille: et de folijs lauri: et modico fenugreci. ¶ Secundã intentionẽ primo perficient mundificationes ordinarie: que fiunt bis in anno: vt tẽpore veris: ⁊ autumni: exhibitis primum digestiuis vt infra. ℞. mellis ro. ℥. iij. syrupi de sticados. ℥. aquarũ maiorane. ℥. iiij. feniculi: ⁊ eufragie ana. ℥. j. s. misce: clarificetur ⁊ aromatizetur cũ modico nucismu. pro duabus vicibus. Et cõtinuetur. vj. diebus sumendo in aurora: et post dormiendo si possibile est: post quos syrupos sumantur pillule vt infra. ℞. pillularum cochia. ʒ. j. pillularum lucis. ʒ. v. cũ syrupo de sticados: formentur pillule. vij. Et si ad quinque possent reduci melius operarentur. Post quos dormiatur: vel saltẽ quietur in lecto per horã: ⁊ obseruetur regimen quod in medicinis solutiuis seruari conuenit. De hinc post sex horas perfecta iam operatione medicine sumatur lauatiuum vt infra. ℞. aque simplicis decoctionis cicerum rubeorum. ℥. viij. zuccheri vntus cocte. ℥. v. totũ tepidum simul sumatur. Quod si non placeret sumatur tantundem de brodio pulli macri cum zucharo. De hinc post horam vel ad minus dimidiam: sumatur prandium leue: ⁊ illa die non exeat domũ: nec laboret passionibus animalibus. Sequenti mane sumatur. ʒ. j. vel esdre: vel metridati per duas horas ante diem. Et tardetur prãdium vsque ad. iiij. horas diei. Preter tamen has euacuationes generales cõuenit: vt singula hebdomada sumãtur tres pillule. ʒ. j. de massa vt infra. ℞. pillularum elefanginarũ par. ij. pillularum sine quibus esse nolo. par. j. cum syrupo de sticados formentur pillule. ¶ Ad eandem intentionem, valent pillule lucis maiores si ipsarum sumãtur. ʒ. ß. in tribus pillulis. Pillule quoque stomatice mesue primo descriptionis in hoc sunt magni iuuamenti. ¶ Est tamen obseruandũ: ꝙ tales pillule ad hanc intentionẽ date debent exhiberi eundo dormitũ post cenã secundum sententiã damasceni in aphorismis: vbi dixit. Cum quis voluerit purgare caput: aut cerebrum aut instrumenta sensuũ pillulis maioribus. ⁊ post cenam eundo dormitum satisfaciendum est. Obseruetur etiam ꝙ si pillule fuerint veteres ⁊ exsiccate prius quam dentur: humectande sunt per noctem vt idẽ refert. ¶ Ad eandem intẽtionẽ. s. mũdificãdo valet: si interdum fiant caputpurgia vt infra. ℞. succi bletis depurati. ʒ. ij. aque maiorane. ʒ. iß. nucis muscate puluerizate. ʒ. v. misce: trahatur suauiter per nares aliqualiter tepidum: vt tandem nares purgentur ⁊ postea cum vino aromatico lauentur. Et fortius erit si sus

matur modicũ succi yreos cũ aqua maiorane. ¶ Ad eãdem in=
tẽtionẽ valet masticatio si fiat vt infra. ℞: macis: piperis longi:
cubebarũ. añ. ʒ. v. passularũ. ʒ. ij. mellis parũ ad incorporandum
misce: fiat massa: de qua sumatur ad quãtitatem auellane: ꝛ ma
sticetur super saliuam extra mittendo. ¶ Ad hanc intentionem
valebit si fiat caputpur. ꝛ erit fortiꝰ ex aqs vtriusqꝫ anacalis: p=
uocat qdẽ flegma plurimũ ex capite: ꝛ sedat dolorẽ mollẽ q̃ sepe
cõiungit in casu fm sniam. A. scdo cañ. capitulo ꝓprio. ¶ Ad
cõfortationẽ ẽt cerebri ꝛ auriũ singularissime valet ꝯfectio esdre
Nicolai: si sumatur ad quãtitatẽ auellane post fermẽtationem
eius per annũ maxime in tpe nõ multũ calido: ita tamen sumat
q̃ post. vj. horas nõ comedat. Et valebit siue per se sumat: siue
cũ modico vini: siue cũ aqua maiorane. ¶ Ad eandẽ intẽtionẽ
valet metridatũ: galgenia ꝛ tyriaca debite fermẽtata. Potest ẽt
fieri confectio in forma solida vt infra. ℞. specierũ pliris arcotis
con. ʒ. ij. specierũ cõfectionis de musco dulci. ʒ. i. cũ. ℥. vj. zucha=
ri dissoluti in aquis maiorane: ruthe qđ sufficit fiat confectio in
morsellis: de qua vtat stomacho ieiuno per tres horas ante ci=
bum sumendo morsellũ duarum vel triũ dragmarum. Et suffi=
ciant quantum ad regimẽ preseruatiuũ: cum quo deo dante pre
seruabitur dominatio sua a casu in dictam dispositionem.

¶ Quod si pur[illegible]curreret dictũ dolorẽ ex apate: quod deus auer=
tat: tunc prima regula: que occurrit: est regula que sumitur de
mente Haly in commento eiusdem: in quo ponuntur quatuor
principales intentiones. Prima. s. vt si cõiungatur cum aposte=
mate plectoria vel repletio totiꝰ. Primo fiat totius euacuatio.
Secundo fiat tractatus vel diuersio ad partem oppositã. tertio
fiat repercussio apostematis. Quarto remanentis fiat resolutio.
Quod si cũ dolore nõ cõiungatur corporis plectoria sicut veri=
simile est propter purgationes factas: tunc dicit plusq̃ commẽ=
tator in cõmento illius partis. Nõ oportet incipere ab euacua=
tione totius: sed preter hoc tenere ordinem qui dictus est: prima
igitur intentio stante plectoria est euacuatio: que conuenienter
primo perficitur cũ flobotomia de vena cõmuni facta: que cum
hoc q̃ erit euacuatiua erit similiter aliqualiter diuersiua. Sed
vbi dubitaremus magis de apostemate frigido ꝛ plectoria fleg
matica magis conueniret purgatio cum appropriata de quibꝰ
dictum est. Sed quoniã nõ est verisimile in hoc ipsi domino ple
ctoriam aggregari obseruato regimine debito dicto superius
prima intentio in executione est diuersio ad partem oppositam.
Hec autem diuersio completur conuenienter facta flõmia de ce
phalica manus sm cõmunẽ modũ operantiũ. licet sm varieta=
tem vt colligi potest ex dictis Aui. quarta primi. c. de flõmia: et
expresse de mente gentilis tertia tertij illa vena posita inter pollĩ
cem ꝛ indicem non est verus ramus cephalice: sed magis basili=
ce. Ideo conueniens fiat diuersio magis facta flobotomia in ce=
phalica magna brachij eiusdẽ lateris. Et ne fiat euacuatiua non
talis flobotomia: sed diuersiua tantum sit parua et modici san=
guinis extractiua. Cõueniunt etiam ventosationes humide pri
mũ posite in natibus deinde in spatulis. Conueniunt fricatio=
nes membrorũ inferiorum: ꝛ in hoc tempore cõuenit minoratio
cibi ꝛ potus: ꝛ potissimum vini. Qua sic completa diuersione li=
cet vt dictũ est ordinarie in principio in apostematibus deberet
applicari repercussiua: vt colligit de mente omniũ autorum: ve
rũtamen vt dicit. d. A. quarta tertij capitulo de apostematibus
auris in principio. Hec apostemata sunt de gñe apostematũ ac
cidentiũ in carnibus mollibus ꝛ carnibus glandosis. quasi in=
nuat: q̃ repercussiua nisi stante vehementi necessitate vt vehe=
mẽtissimo dolore sunt timorosa: sicut etiã ꝛ in emũctorijs. ¶ Est
igitur cũ cautela operandũ apponendo. s. a principio stãte do=
lore acuto aliqua frigida ad humiditatem declinantia. Et maxi
mi iuuamenti in hoc est lac nouiter emulsum ex vbere mulieris.
ꝛ eodem modo est conueniens decoctio seminis maluꝫ lini. Sed
si dolor non minuatur applicari debet oleũ rosarũ: in quo sit in
fusum acetum postq̃ tantum bullierit: q̃ acetum sit consumptũ
si etiã in oleo rosato bullierit vermes terrestres vel scarabei: et
ex eo tepido fiat distillatio in aure erit conueniens: oleum viola=
tum eiusdem preparationis conuenit. Et si non sufficiat oleũ: de
nenufare est conueniens. Sed quando ista remedia nõ contule
rint: ꝛ dolor adeo molestet: vt sit timor de casu l sincopi ꝛ ad mor
tem: conuenit ad narcotica ꝛ stupefacientia descendere: fiat ta=
men cum timore ꝛ cautella. Et in hoc casu valet primũ: si suma=
tur succus foliorum extremitatum papaueris: ꝛ tepidus impo=
natur. ¶ Ad hanc intentionem facit: si parum philoni dissolua
tur in oleo rosato ꝛ tepidum imponatur. ꝛ valet si philonium cũ
lacte misceatur. trocisci etiam stelle cum dicto lacte si miscean=
tur conueniunt. Sciel etiam mesite cum modico opio si teran=
tur ꝛ misceantur cum lacte vel oleo rosato ꝛ distillentur conue
niunt. ¶ Aduerte tamen: qđ nisi timeatur sincopis propter do
lorem horum applicatio est valde timorosa. Ideo si accidat ex
dictis medicinis nocumentum ex stupore scilicet operationum
animalium: ꝛ somno profundo: tunc sumatur parum euforbij
ꝛ castorei: ꝛ bulliant in oleo amigda. dul. ꝛ tandem imponatur.
Et hec sufficiant ad ea: que in principio applicanda sunt stan=
te apostemate calido. Quod si apostema foret frigidum: a prin=
cipio sufficeret oleum rosatum cum modico olei camomille. Et
si nõ sufficiat: fiat mixtura huiusmodi. ℞. olei camomille. ℥. i. pin=
guedinis vituli vel capre: et est melius. ℥. v. alkitran. ʒ. ij. omnia
simul liquescant: ꝛ totum in aurem tepidum imponatur. ¶ Ad
hanc intentionem etiam in apostemate calido ad curationem
valet si sumatur cepe: et perforato cepe infundantur oleum ami=
gda. dul. et super prunas calidas imponatur: ꝛ postq̃ per tem=
pus bullierit aliquid de eo imponatur. ad resolutionem vero vel
saniationem preparabit. Ad idem valet dyaquilon dissolutum
in oleo amigdalaꝝ dulcium. Ad idẽ facit si fiat cõpositio vt ifra.
℞. pinguedis gallie pĩguedis anseris: buthyri vacini antiq: olei
de lilio: ꝛ amigd. dul. añ. par. i. olei camõille par. ij. misce. ¶ Ad
eandem intentionem ꝛ fortius resolutiuuꝫ facit si addatur oleũ
de rutha: ꝛ oleum de keri. Si etiam in concaua radice affodillo=
rum ponantur dicta olea ꝛ bullierint: ꝛ consequenter de dictis
oleis ponatur in aurem. Domesticum tamen remedium est: si
de feculentia vel amurca olei oliuarum bene maturarum ꝛ an=
tiquari fiat embotum superposita ipsa in scutella cum igne sm
modum communem. ¶ Ad eãdem intentionem valerent fomẽ
tationes vel embrocationes facte. s. ex appropriatis humectanti
bus vel exiccantibus ꝛ magis vel minus calefacientibus: vel sa=
cellationibus factis. s. ex fenugreco: semi. li. rutha: abrotano: ca=
lamento: stica. ꝛ hmõi. Et hec sufficiant vel quãtum ad supera=
tionem apostematis vel resolutionem. ¶ Cũ si rumpat apa: et
ad saniẽ adducatur duplex surgit intentio. prima. s. mũdificatio
ꝛ abstersio. ij. consolidatio. Est tñ hic aduertendũ: q̃ exeunte sa=
nie semper dormiendũ est super partem lesam. Primã tñ inten
tionẽ perficit applicatio aque mellis vel vini cum melle vel im=
posito cocto in extremitate stili: ꝛ fiat abstersio. Aliqui etiam in
genia[n]tur vt infundant dictum abstersiuum cum instrumento
dicto schitarollo: ꝛ est instrumentum cuꝫ quo pueri eiciũt aquã
infundendo de dicto abstersiuo in aurẽ: deinde extrahat. Quod
si dolor dicatur esse vehemens: non inconueniet cum oleo rosa=
to: ꝛ succo depurato foliorum oliuarum: si addatur de sciel me=
mithe: ꝛ totum simul imponatur: ꝛ tandem mundificetur. Fa=
cta autem mundificatione ad consolidationem valet medicamẽ
vt ifra. ℞. spume maris: sarcacol. mirrhe: thuris: sciel: memithe
añ. par. equales puluerizentur: ꝛ super licinium inuolutũ super
stilum infusũ in melle ponatur in aurẽ. Ex fortibus tamen me
dicinis in hoc capitulo est scoria eris cum melle: aut erugo ferri
frita ꝛ contrita sicut puluis post frequentem frictionem multo=
ties factam cum aceto vini donec fiat sicut mel: ꝛ distilletur in au
rẽ. Possemus multa reliqua ad hanc intentionem adhibere. sed
iste ad perfectionem deo duce facient. Et eedẽ Et medicine vale=
bunt in casu vlceris maxille: si pur contingeret: qđ deus auertat.
Hoc tñ semper nota: q̃ fortiora exiccantia ad consolidationem
ꝛ sigillationẽ conueniũt in vlcere maxille q̃ auriũ propter ma=
xillã esse magis humidam. Et sit hic finis.

¶ Pro catarro acuto fluxibili prefocatiuo ꝓ spectabili doctore
dño Stephano de comitibꝰ pedemõtano. Consilium. xxviij.

Vt favore diuino mediãte occurrere possim periculo=
so fortassis materie catarralis motui prefocatiuo ad
partes pectoris: in quem nisi prouideretur forte inci
deret spectabilis doctor dominus Stephanus de co=
mitibus: sicut ꝛ ipse hactenus dubitauit: tres pro cu=
ra ꝛ reparatione insurgũt principales intentiones prima. scili
cet ad causã ipsius catarri. Secunda ad ipsam materiã. Ter=
tia erit ad motum ipsius ꝛ fluxum Et vt per accidentia compre
hendere potui cause huius catarri ꝛ materia in qualitatibus nõ
cõicant: imo ꝯtrant: cũ materia sit frigida: ꝛ cause sint calide: qđ
vtrunqꝫ multis signis declarari posset. Nec hoc inconueniens
reputet: qm̃ de facto est sepe contingens: vt a caliditate solis: vel
balnei calidi: vel odoramentis calidis liquescat aliquando ma=
teria frigida. Et sicut hoc est possibile in causis primitiuis: ꝛ ma
teria eadẽ: apud intelligentẽ non reputabitur incõueniẽs in cau
sis corporeis: vt. s. stãte caliditate mẽbrorũ: ꝛ ẽt capitis tñ mate=
ria catarralis multiplicetur frigida non intense frigiditatis: vt
in casu huius spectabilis doctoris contingit: cum materia sit fri=
gida: ꝛ

gida ⁊ fluxibilis sapore priuata: vel ad dulcem aliqualiter decli-
nans: cum totius habitudine capitis calida: quod sic posset mul-
tis declarari euidentijs. ¶ Quia tamen huic nostro proposito
id magis curiosum quam vtile foret illis omissis ad vtilia tantum
descendam. Et quando vt dictum est: tria sunt circa que principa
liter vertitur intentio. s. causa. materia: ⁊ motus. ¶ Ad causas
igitur cum preuisione occurrendo ordinanda est dieta: ⁊ regimen
in vita obseruandum. scdo ad materiam ponenda erunt que ipsam ede
quant ⁊ abscindant ⁊ diminuant tertio ad motum materie vel flu-
xum erunt ordinanda: que materiam ad partem non timorosam diuer-
tant: Ponenda etiam erunt que fluxum minuant vel sistant. ¶ Circa
igitur primum vitetur aer excessiue calefaciens: ⁊ excessiue frigi-
ditans. Et proinde non occurrat aeri tempore estiuo sub radijs so-
laribus capite discooperto: nec quomodolibet nisi instante ne-
cessitate ita intelligatur de aere quomodolibet excessiue calidi-
tatis: vt de aere stuphe vel balnei. ¶ Statio etiam sub radijs lu
ne maxime nocet propter frigiditatem: ⁊ maxime cum intrant
per locum angustum: vt per fenestram: solent enim per angustum in
trantes magis imprimere. Et ex hac radice fugiendum est a vento
australi meridionali calefaciente: vel boreali infrigidante et
precipue cum austrum sequitur boreas: quoniam vt dixit Auic. v.
tertij: ⁊. Mes. in capitulo proprio. Auster rarefacit ⁊ implet ca-
pita: ⁊ septentrio vel boreas restringit ⁊ exprimit. Vitetur etiam aer
qualiscunque nebulosus: humidus: siue frigidus: siue calidus. Et
proinde stantibus his stationibus temporum non est exeundum
ad aerem liberum si possibile est: sed standum est in aere camere
situate inter duo solaria habentis fenestram ad oriens si possibi
le est: vel aliqualiter ad meridiem declinet. vnde generaliter aer
conueniens sibi sit aer temperatus in actiuis ad siccum tamen ali
qualiter declinans: ⁊ si forte ad frigidum remissum aliqualiter
declinaret: non esset inconueniens. Et est hoc singulariter obser-
uandum: quia stante peccato vel lapsu equali in qualitatibus ae-
ris: plus sequitur nocumentum quam ex equali lapsu in multis de
alijs rebus non naturalibus: vt fuit sententia Gal. tertio techni
textu commenti. xviij. Ubi igitur aer fuerit excessiue frigidus ⁊ hu
midus: rectificetur aer camere cum igne ex sermentis calidis et
siccis: vt iuniperi: rorismarini: lignorum ficuum: quercus: et hu-
iusmodi. Uel fiat suffumigatio ex thure ⁊ sandaracha: mirrha:
ligno aleos: storace: calamita: omnibus in vnum reductis cum
modico glutinis aborin: ⁊ factis formulis planis in forma lupino-
rum ⁊ suppositis carbonibus. Ita ex proposito stante excessiua
caliditate rectificetur aer ad frigidum cum irroratione aque et
aceti per cameram: vel irroratione aque rosate cum aspersione
foliorum vitis ⁊ salicum: ⁊ cum floribus violarum vel rosarum
vel nenuferis. Uel fiat suffumigatio superpositis corticibus po-
morum redolentium super prunas. Uel ponatur vna de formulis
factis vt infra. Rx. sandalorum citri: ⁊ alborum corallorum ru. se
mi. acetose ana. ʒ. v. sandarache. ℈. ij. camphore. ʒ. v cum mucilagi
ne dragaganti fiant formule. ¶ Est tamen pro regula notandum:
quod stante repletione capitis: ista odoramenta augent repletionem:
vt voluit Mesue in cura sode. Et ideo in isto casu stante dubieta-
te fluxus magis laudo alterari aerem cum calefacientibus vel
infrigidantibus tantum: quam cum aromaticis huiusmodi. Et hec
de aere sufficiant. ¶ Circa somnum ⁊ vigiliam sit pro prima re-
gula: quod somnus cum prolongatur replet caput humoribus.
vt tradunt auctores: ⁊ ideo declinandum est ad paucitatem som-
ni ¶ Secunda regula. Sit somnus nocturnus: ⁊ nullomodo diur-
nus: quia talis vt dixit Aui. prima tertij ad reumatismos prepa-
rat. Et sit factus maxime distanter a cibo per. ij. horas. Fiat etiam
capite notabiliter cooperto ⁊ super puluinar eleuato: membris
etiam notabiliter coopertis ⁊ calefactis: quoniam ipsorum frigiditas
vt fuit sententia Aristo. secunda problematum problemate. xxvi. ma-
ximum concitat nocumentum cerebro. Et ideo ibidem iubet tales par
tes extremas vt pedes maxime coopertas esse in somno: non fiat
tanta tamen ex pannis coopertura: vt membrorum suorum princi
palium fiat superinflammatio: quia illud in ipso addit multum in
causam ipsius catarri. Sed si propter necessitatem esset diurnus somnus
necessarius fiat sedendo capite notabiliter cooperto: vt voluit Aui. in
scda parte sue canonice. Fiat etiam somnus super altero laterum maxime
super dextrum ad digestionem stomaci vigorandam. Et nullomodo supi-
nus iaceat: quia per talem situm calefacta vena chilis per spinam
transeunte sit vaporum pluris quantitatis eleuatio ad cerebrum.
¶ De inanitione et repletione breuiter dicatur: quod repletio est
in hoc casu multum nociua: ⁊ ex opposito inanitio iuuatiua. Si
tamen maior vacuitas et sobrietas in sero quam in mane. Sit quo-
que in potu ⁊ in brodijs ibus omnibus maior parcitas quam in cibo.
Et vniuersaliter ieiunium: nisi perducat ad inflammationem mem-

brorum: que vitanda est in hoc corpore maxime iuuat. Et pertinet
de dicit Aui. c. proprio. Sitiat ⁊ tamen patiatur ⁊ vigilet quan
tum potest. ⁊ infra manu ista nocumenta: quoniam sunt initium
cure. De inanitione autem per artem facienda dicetur in secundo
principali. ¶ De exercitio ⁊ quiete dicatur: quod exercitium mem
brorum inferiorum maxime confert. Non fiat tamen super repletionem:
immo fiat iam euacuatis superfluitatibus prime ⁊ scde digestionis in
mane. Et si fiat in sero fiat distanter a prandio p. v. vel. vj. horas so-
quor de exercitio laborioso. Nunquam tamen fiat adeo laboriosum quod
membra intense multum calefiant: quoniam vt sepe dictum est: hec
caliditas membrorum inferiorum est maxime radix in generatione
huius catarri. ¶ De exercitio membrorum superiorum vt de fri-
catione capitis ⁊ aliorum membrorum proprius determinabitur
cum tractabitur de diuersione materie inferius fluentis. ¶ Sed
generaliter dicatur pro regula: quod fricatio laboriosa capitis et su-
periorum in hoc casu non placet: quia verisimiliter stante tali mem
brorum dispositione sicut supponitur maior fiet materierum ad ca-
put attractio: quam de materia coniuncta resolutio: vel diuersio.
¶ Coitus etiam cum exercitium sit aliquale nonnunquam in hac habitu
dine confert. sit tamen moderatus ⁊ non superfluus et fiat celebra-
ta iam scda digestione in epate: ⁊ pro parte tertia. ¶ De passio-
nibus animalibus sumatim dicatur: quod letari: gaudere conuenit.
Irasci autem ⁊ tristari nocent. ¶ Circa cibum ⁊ potum sit regula
vt supra quodammodo dictum est: quod cibi diminutio et potus est
conueniens: ⁊ maxime potus. Specialiter tamen descendendo cauendum est
ab omnibus cibis inflammabilibus ⁊ vaporabilibus: ⁊ proinde omnes species
calide sunt vitande: quecunque etiam multum dulcia: pinguia: ⁊
vnctuosa. multum etiam frigida vitentur. ⁊ maxime cum quibus iungi
tur maxima humiditas: vt sunt omnia genera fructuum: bleteor
⁊ spinachia: lactuce ⁊ huiusmodi: nisi tempore estatis inflamationis: ⁊ post
exercitium in quibus casibus propter dispositionem naturalem membro
rum suorum aliquid de talibus sumere non inconueniret imo iuuaret. Ui-
tentur etiam quecunque amara ⁊ salsa: acria etiam ⁊ acetosa: viscosa etiam
⁊ cartilaginosa sunt huiusmodi generis: ⁊ sic caseus: pisces: ⁊ omnia
lacticinia sunt euitanda. Pisces tamen parui ⁊ arenosi maxime
estate non inconueniunt. Grana quoque leguminum sunt prohibita
sua facili ventositate: ⁊ ex consequenti euaporatione: vitetur panis recens
calidus. Inter cibaria conueniens panis duorum vel trium dierum
preparatus conuenienter: far ordei: flor de spelta plurimum va
let. ¶ Oua etiam in aqua cocta ⁊ aliqualiter alterata conueniunt car-
nes quoque non sint nimis propinque generationi: ⁊ sint in hyeme
carnes castrati: ⁊ in estate carnes vituli: carnes etiam paruarum
auium montanarum: vt perdicum ⁊ similium. Laudantur carnes pullo-
rum ⁊ turturum: sed turtures in hoc precipuam habent vtilitatem: vitentur pi-
piones. Inter olera cum blitibus ponere aliqua folia maiorane et
saluie conueniens est. Non sint tamen nimis in frequenti vsu. quod dis
co notanter: quia si huiusmodi herbe sint cerebrales tamen sua virtuali
caliditate ad euaporationem iuuamentum prestant: que euaporatio
in casu nostro est maxime radix nocumenti. Et hoc menti tenen
dum est: quia multa conuenirent sumpta indicatione a materia: que
tamen sumpta indicatione a causa nocent. ¶ Inter fructus conue
niunt quedam passule: ⁊ aliquando amigdale: et pinee tempore
hyemis concedi possunt: non tamen in frequenti vsu propter
causam dictam euaporationis. Pira etiam ⁊ cociana si parce
sumantur ⁊ post pastum precipue si cocta fuerint sunt notabilis
iuuamenti. ¶ De vino dicatur quod quodlibet vinum potens
est dimittendum: vt omnes testantur auctores. vinum etiam me
diocre caput replet. Sit igitur absolute parcitas in potu vini: ⁊
sit ipsum vinum in colore ⁊ substantia mediocre vel album remis-
se vinositatis. Magis tamen placet medium in colore vt citrinum
⁊ sit aliqualiter mixtum plus ⁊ minus secundum diuersitatem
vini ⁊ temporis consuetudinis: ⁊ nullo modo bibatur postquam in-
ceperit digestio: ita quod distanter post cibum per horam vel me
diam non bibatur: sed simul cum alio cibo ad permixtionem su-
matur: diuidendo potum in multis vicibus: ⁊ hec de regimine
in dieta obseruando sufficiant: ⁊ consequenter de premissione
ad causam ¶ Quantum ad secundum. s. ad materiam sit ista
prima regula. In tali casu euacuatio materie minoratiua est
necessaria etiam si materia non fuerit perfecte digesta. Ista re-
gula patet per hec: quoniam si non fieret paulatiua euacuatio:
⁊ ipsa in tempore aggregaretur existente per naturam sic debili:
dubium esset ne ipsa multiplicata ⁊ natura grauata subito in mul
ta quantitate flueret ad membra spiritualia: ⁊ sic forte esset timor
de prefocatione. Ad euitandum igitur periculum suffocationis
conueniens est ipsam continuo minorare. Uerificatur etiam re-
gula ex alio: quoniam ad euacuationem talis materie etiam si non
sit perfecte digesta: cum non sit multum resistens euacuationi

non sequitur in virtute labor vel angustia: que sequerentur vbi esset vel grossa: vel viscosa: vel calida multum subtilis et inhibita. ¶ Secunda regula. In adequatione huius materie que est frigida si non tamen competunt ad digestionem subtiliantia et diuidentia. Et sic regula quã communiter ponunt auctores in hac materia precipue mesue non est vniuersaliter intelligenda. Declaratur sic regula. nam ex quo materia est satis liquida: si vlterius intendatur subtiliatio ⁊ diuisio fiet consequenter fluxibilior: ⁊ sic magis periculosa. In hac ergo cõueniunt pro digestione que aliqualiter calefaciunt: tamen inspissando: ⁊ hoc non inconuenit reperiri in medicina: puta si fuerit remisse caliditatis ⁊ aliqualiter stiptica: nam stipticitatem medicine adunantis adinuicem materia redditur ipsa cõstantior: ⁊ minus fluxibilis: tamen obedientior erit virtuti expulsiue ad expellendum: qr fiet obiectum expulsiue magis proportionatum. ¶ Tertia regula sit. In euacuatione magis completiua non conueniunt in casu laborioso multum exsoluentia. Regula declatur: tum quia materia de se non est multum resistens euacuationi: tum quia talia exsoluentia ad inflãmationem deducunt maxime corpora inflãmationi parata quale est huiusmodi. Ex his tribus regulis tãq̃ ex principalibus fundamentis declaratur presens intentio: que est ad materiam. ¶ Prima igitur regula completur in operatione exhibendo singula ebdomada. ʒ. v. vel. ℈. ij. pillularum assaieret positarum ab Aui prima tertii. c. generali ⁊ aureo. Cum materiam euacuare volumus: que si non sufficerent in hac dosi exhibeatur vsq; ad. ʒ. i. Ordo earum est si fuerint. ʒ. i. fiant tres pillule grosse tantum: ⁊ si fuerit dimidia fiat tantũ vna pillula grossa: ⁊ sumatur post quartam horam. Est tamen obseruandum quod sequenti materie nisi stante necessitate non exeat domum: ista tñ operatio forte tardabitur vsq; ad sero. ¶ Secunda regula est. De digestione materie ⁊ equatione eius completur cum infrascriptis syrupis. ℞. melle rosa. co. ℥. ij. syrupi de duabus radicibus sine aceto. ℥. i. aquarum acetose buglosse ⁊ maiorane. añ. ℥. ij. ⁊ hoc tempore mediocri: tempore estatis loco aque buglose ponatur aque endiuie ⁊ tempore hyemis loco eiusdem ponat̃ aqua saluie. clarificetur iste syrupus: tempore frigido cũ modico macis vel nucismusc. tẽpore calido vel mediocri cum. iiij. granis coriandrorũ: ⁊ cõtinuet̃ iste syrupus. v. vel. vi. vicibus: ⁊ sumatur in aurora post q̃ dormiatur per horam. Et cum his completur intẽtio sc̃de regule: que est adequatio materie. ¶ Pro implenda tertia regula laudo q̃ exhibeantur pillule vt infra. ℞. pillularũ de agarico pillularum assayeret. añ. ℈. ij. misce: fiant pillule cũ melle ro. Et sumantur per. ij. horas ante diem in die non suspecta: quia non in coniunctione luminarium vel oppositione. Et dormiatur per horam post. Exercitetur per cameram in aere obscuro interdum quietando: interdũ pãnos tepidos vẽtri supponendo: ⁊ expectet̃ completa opatio per. vj. horas a principio assumptionis: postea sumat̃ lauatiuum cũ aqua decoctionis ordei sumendo. ℥. vi. vel. vij. cum. ℥. v. zuccha. albi: ⁊ sic vitra tepidum parum calefactum. Et post per mediam horam sumatur prandiũ leue ex cibis facilis ⁊ boni nutrimenti ⁊ illa die non exeat domũ. ¶ Et si forte ista media propter debilitatẽ nõ conuenienter opata fuerit alio tpe cõuenienti loco pillularum de agari. ponant̃ pillule cochie almãsoris in eadẽ dosi cũ pillulis assayeret vt supra. ¶ Primus tñ modus magis mihi placet ꝑpter causam positaꝫ in regula. Sequenti materie post purgationẽ sumat̃ confectio vt infra. ℞. metridati. ℈. ij. dyabugiosati. ʒ. ij. misce. Tardetur etiam prandium post assumptionẽ per horas sex: ⁊ ista purgatio fiat bis in anno ordinarie: vt ventẽte vere in principio marcij ⁊ in fine septembris. ¶ Et post purgationes sumatur octo diebus continuis ⁊ ad cõfortationem capitis membrorum naturalium de confectione: vt infra. sumendo morsellum vnum pro vice duarum. ʒ. in mane. ℞. specierum dyaradon abbatis specierum plirisarcoticon. añ. ʒ. i. v. cum aquis cicoree: endiuie: ⁊ maiorane: quod sufficiat: fiat confectio solida: nam in vigore eius confectionis confortatis membris si aliquid remanserit de materia post purgationem a virtute resoluetur. Et ex his est completa consequenter secunda intentio principalis: que erat ad materiaꝫ euacuãdã ⁊ equandã. ¶ Iam restat vltima intentio q̃ ad motũ materie ⁊ ad fluxũ: que perficitur cũ diuertentibus ad partem diuersam non timorosam: cõpletur etiam cum minuentibus fluxum vel sistentibus. ¶ Pro primo igitur expediendo laudo in casu nostro stante timore fluxus ⁊ formaliter fluxu fiat diuersio cum flobothomia cephalice brachij: euacuando tres vel quatuor. ℥. sanguinis: sit etiam ad prouisionem. ¶ Et in primo principali tempore veris fiat leuis flobothomia de basilica dextri brachij: euacuando. v. vel. vj. ℥. sanguinis. credo conuenire maxime singulis duobus annis vsq; ad. xl. annuꝫ. ¶ Completur etiã hec nostra intentio cum ventosis positis super spatulas ⁊ super nates ⁊ coxas. Et si repleantur sanguine maxime ventose spatularum non erit inconueniens: vt ipsius fiat eductio. Ligature etiã adiutoriorum brachiorum ⁊ coxarum dolorose valent in casu. Ad hanc similiter intentionem valet leuis fricatio capitis: et calefactio leuis: maxime supra commissuram coronalem. Si etiã fiat sacculus ex milio sale ⁊ sandaracha ⁊ calcietur est conueniẽs. Gargarismata etiam in hoc casu ab auctoribus multum laudãtur que cum stipticis fiũt. Uerũtamen quia materia solet ad pectus declinare: ⁊ in gargarismatibus necessario sequitur motus illarum partium non in totum mihi placet quoniam vt dicit mesue. Suspectum est ⁊ est timor cum est suspitio catarri ad pect'. Caputpurgia tamen ⁊ suffumigationes ⁊ odoramenta in hoc casu conueniunt. Fiat igitur caputpurgium vt infra. ℞. succi bletis depurati. ℥. ij. aque betonice. ʒ. iij. vini albi. ℥. i. nucismuscate ⁊ cubebarum. añ. ʒ. v. misce: ⁊ trahatur per nares tepidum duab' vel tribus vicibus euacuando superfluitates per nares. Postea facta purgatione lauentur nares cum vini albi duab' partibus: ⁊ aqua ros. partes. ij. Fiat etiam odoramentum: vt infra. ℞. sandalorũ al. ⁊ ru. añ. par. v. costi: nigelle torrefacte añ. par. i. ponãtur omnia in pecia lini ⁊ teneatur pecia ad nares. ¶ Ad hãc etiã intentionem valet si sandaracha comburatur ⁊ infundat̃ in aceto: ⁊ cum modico thuris superaspergatur carbonibus: ⁊ exinde fiat suffumigatio. Potest etiam fieri pomum ad odorandum in hunc modum. ℞. olibani: masticis: costi: spice. añ. par. i. boliarmeni par. v. camphore quartam partem cum mucilagine dragaganti ⁊ cere fiat pomum. Pro hac etiam intentione ⁊ fortius valent que per interius sumuntur ⁊ retenta in ore. ¶ Et pro hoc facit si teneat̃ vna pillula ad omnes morbos catarri descriptione posita a mesue in distinctione de pillulis: potest etiã fieri pillula plana vt infra. ℞. mirrhe par. iij. thuris masculi. par. ij. ⁊ mediam iusquiami ⁊ croci añ. par. v. confice cum mucilagine diagaganti: ⁊ teneantur in ore ⁊ expuatur saliua: ⁊ nihil degluciat̃. ¶ Ad hanc intentionem ⁊ est fortius sumatur. ʒ. i. dyaolibani ⁊ ℈. v. de dyacecur. Metridatum etiam in hoc casu conuenit maxime si fuerit recens. Et tamen aduertendum quod ista opiata cũ suspitione sumuntur neq; stante repletione debent sumi quomodolibet: neq; etiã aliter nisi imminente forti necessitate. Domestici cũ assũ ⁊ familiare prohibitiuũ fluxus est vt sumantur boliarmeni. ℈. ij. ⁊ in introitu lecti cũ vno coclearí syrupi de papauere recipiatur. Et cum istis completa erit vltima intentio. Potuissem multiplicare remedia: sed ista electiora in presentiarũ sufficiãt. Ad laudem dei amen.

¶ De catarro ⁊ sputo sanguinis ꝓ quodã notabili Ianuẽse domino benedicto saluagio. Consilium. xxix.

Casus iste vt ex accidẽtibus scriptis cõiectura verisimili cõiecturari põt est materia: catarrali: ꝫ nõ subtilis in substantia neq; in liquiditate: tñ ad acuitateꝫ notabiliẽ est declinãs qđ declarat̃. Nã si subtilis ⁊ liquida foret ad pectus vel pulmonẽ descendẽs subito difficultatẽ in hanelit' causaret: ⁊ magis tpe calido stante plenitudine corporis q̃ veniente tpe frigido: cuius oppositum scribit̃ in casu. Nã in estate bene se habet: ⁊ veniente hyeme incipit hanelit' difficultati. Et tñ ipsa participans acuitate qđ declaratur ex punctione percepta circa partes gutturis descendente tali materia ad guttur: ⁊ assumptione rerum quãtũcunq; modice acuitatis sit talis materia catarralis acutior ⁊ quasi illarum partium excoriatiua etiam: qr tunc iuuatur a frigidis si in ore teneantur: ⁊ ex calidis nocetur precipue. cum plerumq; incidat in febrem: vel simul cum dicto fluxu febris complicetur.

¶ Et ad hoc etiã adiuuat: q̃ in hyeme pterita vt scribit̃ cuꝫ tantum catarrus descenderet siue pro notabili parte descendisset successit in gutture quoddã impedimẽtũ ⁊ cũ rascatiõe ⁊ quadã tussicula emisit sanguinẽ per superiuoad quãtitatẽ quasi tertie partis vnius ciati rubicũdi vt asseritur. vñ rõnabiliter talis exitus sanguinis fuit dependens ex rasura ⁊ solutione facta de venis substantie trachee artarie pulmonalis: ⁊ non orsi propter acuitateꝫ ⁊ punctionem dicte materie catarralis: q̃ si fuisset liquida ⁊ subtilis substãtie ꝓbabiliter debuisset descẽdisse ad profunduꝫ pectoris vel pulmonis: ⁊ ibidem lesionem causasse. qđ non fecit propterea q̃ talis sanguinis emissio ex profundo nõ fuisset facta cũ rascatione ⁊ tussicula vt scribitur: sed cum vehementi tussi: vt est omniũ medicorũ clara sniã: etiã hoc declarat impedimentũ perceptum in partibus gutturis ante emissioneꝫ dicti sanguinis nõ percepto nocumento circa partes deorsum pectoris vel pulmonis.

monis. ¶ Et declaratur quod ex canna euenerit talis sanguis
propter facilē eius factam cōsolidationem cum curationē mēbri il-
lius a quo emanauit dictus sanguis: quia vulnera cāne facilius
curātur quā aliarū partiū pulmonis: vt etiā oēs sentiunt. Est igit
materia talis catarrizā ex materia flegmatica satis spissa: acuta
tamē et nitrosa. Vñ probabiliter pōt dici flegma salsum ex mixtio
ne colore cum flegmate factum et vaporatione vaporum colericorum
ad cerebrum qd in specie cerebrorum debet esse frigidum.
Sed eras sis siue cōpilatio mēbrorū inferiorū debet esse calida co
lerica: qd etiā declaratur ex macie naturali toti⁹ corporis cōiun-
cta viuacitate in operationib⁹ quibusdā animalib⁹ discursiuis
et motiuis. ¶ Vñ arbitror ipsum habere epar cor et renes calida:
quorū caliditate multiplicata materia colerica et sanguine cole
rico facto in ipso humido mēbrorum dissolubili simul cū calidi
tate influente fit macrefactio totius habitudinis et ob eadē ma-
teria colerica vaporibus acutis igneis simul cū materia flegma
tica cerebrali mixtis per naturā frigidā et cerebri frigiditate: et sic fa
cta spissa aliqualiter dicta materia ad sursum inclinat. vñ fit mor
dax et acuta: et ita descēdēs deorsum precipue ad mēbra pectoris
vel cannā eius causant accidētia: de quib⁹ scriptū est in casu: que
sigillatim ex his q̄ scripta sunt pōt clarus intellectus verificare.
Et hec de casu dicta sufficiāt. ¶ Ubi sic habenda intētio partim
ad catarrū talē satis spissum: sed qualitatiue acutū et caliditate p
ticipantē: primum ad tussiculā et difficultatē anhelit⁹ in q̄ accidētia
incurrere solet veniēte hyeme nō omittēdo etiā intētionē ad pre-
uisionē solutionis cāne et emissionis sanguinis ab ea vt alias factū
est: et si forte qd deus auertat incideret in sputū taliter sangui-
neū est ponēda cura. Verū quia quecūq sanat presentes egritu-
dines: hec et anteq̄ fiant prohibēt consistere: vt voluit Gal. ideo ad
oēs tales dispositiones primo vertat intētio preseruatiua a casu
in eam: deinde de curatiua si pur occurreret. Duplex autē est ipsa
rum gñale remediū: primū erit circa regimē in dieta. Sm erit cir-
ca medicinalia. ¶ Circa igit aerē eligat aer in actiuis tēperatus
sed ad siccū etiā formaliter et virtualiter inclinatus. ¶ Nā exces-
siua caliditas liquefaciēdo nocet et frigiditas cōprimēdo. Unde
dicebat Aui. quinta terrū auster et supple quilibet aer calidus ra
rificat et implet capita: et septētrionalis vel boreas cōstringit et ex
primit. Videt ergo aer nebulosus humidus grossus et frigidus:
quo tēpore stādū est in camera cōstituta inter duo solaria habē-
tes fenestrā ad oriētē: nō tamē sit lectus in loco illo sup quē cadit
aer fenestre in directū. Ideo in illo tpe rectificet aer contrari⁹. Nō
tamē fiat cū suffumigijs: vt fieri solet quia fumus in casu plurimū
est nocēs. Melius igit erit rectificare aerē tenēdo notabilē quan
titatē aromatū in camera vt cornicū: citri lignū aloes: ambram:
et huiusmodi cū modico musci. Et hoc nō stāte capitis plenitudi
ne. Et si vellet videre ignē sit ignis clarus maxime et iunipero fa-
ctus et lignis lauri: et arboris emittentis terbētinā. Nā ad siccum
aliqualiter alterant: et ex proprietate mēbra pectoris confortāt.
¶ Sed ipse difficultatis angelitus et tussis non calefiat aer. sed
sit tēperatus tantū. Nā propter opilationē in vijs pulmonis stan
te necessitate refrigerij: nō nisi magna quātitas aeris sufficit ad
refrigeriū stante aere calido. Expediret ergo anhelitū magnifica
re et frequētare. Tēpore autē estatis rectificetur aer ad frigidum
cū aspersione rerū frigidarū: nō tamē stipticarū: vt cū florib⁹ vio
larū nenufaris et folijs salicū: vitis et similiū: vel irroratione per
camerā cū aqua sublimationis suprascriptorū. ¶ Circa motū et
quietē pro regula obseruetur q̄ tēpore tussis est vitādus motus
et omnis agitatio fortis: possunt tamē leues fieri fricationes ad
crura: sed tēpore quietis omni die expulsis superfluitatibus com
munibus naturaliter vel cū artificio. Laudo leue exercitiū pedes
factū: nō tamē superinflamās: et postea quiescat circiter p horā
anteq̄ sumat prandiū in loco tēperato nō frigido: et idē intellige-
tur ante cenā fieri debere digestione stomaci cōpleta. Et sicut ta
le exercitiū toti cōmune est maxime cōueniens ita etiā et quorun-
dā mēbrorū exercitiū particulariter maxime cōueniens: precipue vt
capitis et pectoris: quia leuis fricatio capitis: et pectinatio poros
rarefaciēdo: et sic ad vaporū resolutionem preparādo: et calorem
naturalē cōfortādo sequēs exercitiū cōmune: de quo supra mul-
tum in casu iuuat: nō tamen fiat laboriosum: neq̄ cū fricatione
pānorū multū calidorū: ne caliditate attrahātur materie de mē
bris ad superiora et caput repleāt vel materie ibi actu cōtente li-
quefiāt deorsum. Exercitiū autē pectoris fiat locutionib⁹ placidis
et suauibus: ac voce satis alta. ¶ Circa somnū et vigiliā sit regula
vt tardetur somnus post cibū ad minus duabus horis. Et non
dormiat de die nisi ad hoc antiquata consuetudo perduxerit: vel
quādo de nocte propter aliquod accidēs dormire nō potuisset. Et
dormiat semper in obscuro capite notabiliter eleuato: et corpo-
re cū extremis decenter cooperto: nō supinus vel supra ceruicē:
sed super altero laterū dextro vel sinistro sm suā consuetudinem.
Sed quomodocūq sit nō sit somnus prolixus neq̄ cōtinuus p
multas horas: immo non transeat ad plus spatium septem ho-
rarum. Et si in tēpore medio per naturam aliquotiens excitaret
expurgētur superfluitates rascando: et per nares educēdo. esset in
casu multum conueniens. Nā longus somnus est in casu maximi
nocumenti. ¶ Circa ciborum et potuum repletionem et inanitio-
nem simul sit regula generalis: vt in sero sit maior parcitas: puta
ta in cena q̄ in prandio. Et non sint cibaria actualiter humida
in sero saltem aquea humiditate si stomacus mediocria in substā
tia digerere potest. Dimittātur omnia euaporantia calida acu-
ta precipue si humida fuerint. Et proinde vinum potens est ma-
ximi nocumenti. ¶ Vitentur etiam omnia viscosa et pinguia et
vnctuosa. Et sic a carnib⁹ porcinis: vitulis: et ouinis multū pro-
pinquis generationi cauendum est. Et inherendū est carnib⁹ ca-
stratorū in hyeme vnius anni et capratorū in estate: licet etiā pre-
dictorū aialium musculose: neruose: et multum pingues vituperen-
tur. Et de volatilibus valent carnes pullorū gallinarū in estate:
et caponum in hyeme. Carnes etiā in montibus degentes: quia
sunt rariores q̄ carnes alie terrestres. Sed paludose et aquatice
sunt in totum abijciende. De carnibus autē quadrupedū in ne-
moribus degentium: que ibi in patria repertuntur me remitto ad
iudiciū dñorū medicorū ibi astantiū. ¶ Omnis cibaria de pasta
dimittantur: et pisces: nisi forte in estate: et tunc rarissime: tamen
potest vti aliquib⁹ piscibus petrosis minutis cū multo oleo assa-
tis: et cum succo aranci dulcis: et amigdalato preparatis pro cō-
seruando appetitu. ¶ Oua sunt in casu precipui iuuamenti co-
cta cū testa tenera vel elissata per infusionē in brodio: vel aque
decoctionis cum buthyro recenti etiam contusa in brodio nō dis-
conueniunt. Nam sunt plurimi et optimi iuuamenti vt voluit
Auerro. scdo canticorū. ¶ Inter olera valent maxime tempore
hyemis alique bletes cum modico ysopi et betonice cū buglosa.
Non multum laudo feniculum vel petrosiliū: ne dilatando mea-
tus et cerebro et materiā subtiliando ad fluxum nimis dispone-
rent. ¶ In estate autē magis laudarētur borago cum aliquibus
lactucis reliqua fercula ornatu ordinanda per dños medicos ibi
existentes. ¶ Inter fructus caueātur oēs fructus acres vt limo
nes: arantia acria: agresta et hmōi. Fruct⁹ etiā plurime humidi-
tatis vt ceresa: persica: melones nisi moderatissime in estate: sub
da sumi debēt fructus etiam stiptici vt pira: nespila: et similia no
cent. Amigdale autē et ficus: vue passe sine granis cum pineis et fi-
sticis sunt in scda mensa precipui iuuamenti. ¶ Non est tū in
sero multis amigdalis vtendū: quia sua euaporatione multū ca-
put replent: maxime propter vnctuositatē eius innatā. Pro ma-
gna autē parte remouet: si amigdale prius depilate infundant
in aqua tepida decoctionis zuccari per tres horas: deinde agi-
tentur cū virga: et tandē exiccent cū panno lineo calefacto: et de
istis vtatur. Idē intelligat et de pineis. ¶ Potus etiā sit vinum
mediū coloris: medie vinositatis mixtū cū aqua zuccari: copio-
sius tamē in sero q̄ in prādio in estate se in hyeme cū aqua mel
lis. ¶ In hoc tamē attēdēdū est satis cōsuetudini et tēporis qua
litatibus cōsistentis. Nā in estate maior mixtio fienda est q̄ in
hyeme. Et si non tederet conuenientior esset decoctio facta cum
liquiritia rasa et modico capillis cum zuccharo: et hoc q̄tum ad
cibū et potū pertinet. ¶ In alalibus autē passionibus cauendū est
ab intemperātia oim anime passionū: quia exterminant ab ea: q̄
sm naturā sunt cōsistentia: vt voluit Gal. iij. tegni. sed inherendū
est gaudio et letitie moderate: quia vt dixit Aui. in de viribus cor-
dis propter frequentiā letandi nō imprimunt tristitiā nisi fortia
sint debilia: tamē letificantia imprimunt tc. Et sic calor confor-
tatur et multiplicatur. Et inde prohibetur a casu et tremorē cordis
vt ex verbis Aui. declarari ibidem posset. Et hec de his que ad re-
gimen in oībus rebus nō naturalibus sufficiant. ¶ De coitu se
temperatissime regat. ¶ Ad medicinalia veniendo. primo sunt
memorāda quedā vtilia ad vtramq̄ dispositionem. s. pectorales
et cerebralem cōtrarius habitudine valentia: deinde ad membrum
mandans erit specialis sermo cōuertēdo materiā fluentē ad aliā
regionē q̄ fluere consueuerat: sistēdo etiā fluxū eius in loco suspe-
cto deinde in confortando cerebrū: et prohibendo a multitudine
superfluitatum in ipso. Postremo ad membra anhelitus enu-
cuando materiā expectorare et ea confortando et si sanguinis spu-
tū accideret: est ponēda eius curatio. ¶ Circa igit primū expedit
dum laudo singulis tribus mensibus fieri leuem mundificationē
de toto particularē: tamē educēdo ex cerebro materiā ipsam sem
per digerendo: et expulsioni preparando. ¶ Sed in hac euacua-
tione materie est notandum: quod licet materia sit grossa satis

subtiliatiua tamē intensa nō cōueniūt: qm̄ stāte cerebri repletione: ꝛ fortiter subtiliata materia dubiū foret: ne ꝓcipitaret in multa q̄titate simul ad pectus: ꝛ induceret timorē prefocationis: tū qꝛ etiam tales subtiliantes medicine vtplurimum caliditate acuta participāt: ꝛ sic ad materiā nitrosam in acuitate adherēt etiā tertio existētibus mēbris naturalibꝰ ad caliditatē naturaliter excedentibus adderetur malitia cōplexionis: que esset causa maioris euaporationis ꝛ nocumenti. ¶ Laudo igitur pro digerendo materiam sumi syrupum vt infra. quinqꝫ vicibus. ℞. sirupi de liquiritia mel. rosati collati añ. ℥. j. sirupi viol. sirupi de sticados añ. ℥. v. aquarum buglose: maiorane: ꝛ endiuie: decoctionis liquiritie: ꝛ capillorū veneris. añ. quod sufficit fiat sirupus pro duabꝰ vicibus. licet in hyeme posset dimitti sirupus violatus: ꝛ sumatur in aurora: ꝛ dormiatur per horam post eum. Deinde exhibeatur medicina soluens in die non infelici propter aspectum malū luminarium vt infra. ℞. agarici electi. ʒ. i. v. spice. ℈. añ. ℈. v. incidantur subtiliter ꝛ infundantur in oximelle simplici aquis betonice ꝛ buglose: decoctionis passularum añ. quantū sufficit. Item reubarbari electi. ʒ. ij. spice. ℈. j. infundantur in aquis endiuie et cicoree añ. q̄tum sufficit cum modico vini albi. ꝛ post. x. horas factis ambabus expressionibus addatur collature dyacatoliconis ℥. j. dyafeniconis: dyaprunis solutiui añ. ʒ. j. misce. ꝛ fiat potio: et exhibeatur per duas horas. ante diem: dormiendo per horā post eam si est possibile: quod si nō saltē quiescat in lecto: ꝛ in obscuro postea surgat per cameram ambulando cū remississimo lumine cum attentione: ꝛ imaginatione ad ascellandū. Tandem post sex horas completa euacuatiōe: vel quasi exhibeatur pro lauatiuo de brodio macrioli pulli. ℥. vj. cum. ℥. v. pul. zucchari vel melius in tempore frigido de aqua ordei cum zucchoro. ¶ Et post medicinam vel circiter horas sumatur prandium leue: ꝛ tota die quiescat: ꝛ sequenti die etiam per duas horas ante diem sumatur cōfectio vt infra. ℞. metridati ad minus duorū annorū. ʒ. i. v. zucchari viol. ʒ. j. specierum confectionis de gēmis. ℈. i. misce ꝛ tardetur cibus etiā per. vj. horas. Si tñ tederet sumere medicinam in forma potabili: posset exhiberi in forma pillularū cū pillulis vt infra. ℞. agarici trocisc ati pillularum de agarico ꝛ agregatiuarum aña. ℈. j. cum oximelle simplici fiant pillule. v. vel ad amplius. vij. ꝛ sumatur cum eo ordine quo dictum est de medicina potabili. Si tamen medici sui habuissent ex expirentia aliquam particularem medicinam: siue potabilem: siue pillulatā: siue in pulueribus habentem intētionem ad omnia mēbra: vt supra cū qua conuenienter sine lesione cōsueuit solui illā: ego magis laudarem: qm̄ vt est sentētia dñi Aui. decimatertij. Inter medicinas ꝛ corpora sunt proportiones: que nō comprehenduntur nisi cū experimento. Cum ergo experieris consequeris: qđ magis iuuatiuum sit. Et corpori inest proprietas sic pati ab vna: quod non ab altera. quarta primi ꝛc. ¶ Idem intelligendo de dosi medicinarum obseruandum esse: sm̄ ꝙ a medicis suis cognitum est faciliter vel difficulter solui. Quia propter debilitatem mēbrorū maxime cerebri continue multiplicatur materia illa catarralis per indigestionem. Idcirco laudo vltra dictas euacuationes singula hebdomada: nō tamē eundem ordinem seruando aliquas sumi pillulas ad minorandum materiā: ne multiplicetur. ¶ Et in hoc incipiemus secundā intentionē que erit ad membrū mandās: licet etiā simul sit habēdus oculus apertus ad aliquid euacuandū ex pectore: fiet ergo conuenienter sumēdo pillulas vt infra. ℞. agarici trocisc ati: pillularū a sececet domini Aui. prima tertij. añ. ℈. i. cum oximelle simplici fiant pillule. v. vel tres ꝛ erit melius. Et sumātur post cenam per tres horas vel quatuor in introitu lecti nisi stomacus abhorreat illa hora. ¶ Deinde veniendum est ad diuertendum materiā ad alias regiones: ꝛ hec completur cōuenientissime educēdo per nares tanq̄ per ꝓpriū emunctoriū. ¶ Fiat abit cōueniēs eductio ad attrahendū per nares caputpurgiū in mane expulsis superfluitatibus factum vt infra. ℞. succi radicū bletis depurati: succi maiorane similiter preparati. aña. ℥. i. v. aque mellis. ℥. ß. cubebarū: nucismuscate: nigelle puluerizatorū. añ. ʒ. v. misce. ꝛ trahaℓ ipsius pars tepida per nares. Et si voluerimus aliqualiter magis fortificare possumus addere vini albi aromatici. ℥. j. Nō adderē ad fortionē propter nobilitatē ꝛ passibilitatem cōplexionis eius. ¶ Si etiā ponerētur interdū ventose sicce in spatulis ad eandē intentionē valerent. ¶ Lotiōes etiā tibiarū ad minus semel in hebdomada cū aqua decoctionis saluie: maiorane. ysopi: calamenti: camomille: sticados esset cōueniens. Nō laudo masticatoria: vt fieri solet: ad conuertendum per palatū: immo sunt in totū abscidēda. Nā si gargarismata etiā stiptica vituperauit. D. Mes. in cura catarri: vbi est timor ꝛ suspitio catarri ad pectus ꝛ pulmonē fluere consueti. multomagis est prohibendū masticatoriū attractiuum propter suspitionē fluxus ad dictas partes. ¶ Pōt etiā fieri diuersio ad cutem resoluendo insensibiliter. ꝛ cū hoc fiat simul confortatio cerebri ad prohibitionem ipsius generationis materie catarralis: faciendo biretū ex sindone de grana duplicato: in quo ponantur species vt infra. ℞. maiorane: calamenti: rorismarini: corticum citri. añ. ʒ. j. vernicis. ʒ. ij. rof. ʒ. ß. v. macis: gar. nucismuscate. añ. gra. ij. misce: ꝛ fiat puluis pro sacculo. Et hoc maxime tempore frigido: quoniam in estate non laudo. Et singula die ponatur super caput facta prius pectinatione et fricatione leui: vt supradictum est. ¶ Iam succedit alia intentio de prohibitione fluxus: incipiendo tamen semper a debilibus: conueniēs ergo est repercussiuū factū vt infra. ℞. boli armeni electi. ʒ. v. spice. ℈. v. syrupi viol. parū misce. exhibeatur in introitu lecti. Nā bolus armenus est in hoc mirabilis medicina. nam vltra hoc ꝙ sistit materiā fluentē ad pectus: etiam in difficultate anhelitus laudatur. Unde dicit Serapio capitulo proprio de simplicibꝰ. Et qui nō iuuatur hac medicina nunq̄ iuuabitur alia. ¶ Possunt etiam fieri pillule bichichie tenende sub lingua fm̄ cōmunem modū vt infra. ℞. thuris masculi: spice: nardi: dragagātis: gumiarabici: succi liquiritie añ. ℈. j. ꝛ cū mucilagine seminis citoniorum fiāt formule parue. Ad eandē intentionē valet vbi illa non sufficiant si in introitu lecti sumatur. ʒ. j. auree alexandrine cum modico vini vel aqua mellis: vel tantundē de metridato recenti post sex menses: sed ipsum metridatū antiquū vltra duos annos ad minus est maximi proficuū in resolutione ꝛ exiccatione superfluitatum cerebri ꝛ confortatione eius. ideo si semel in hebdomada sumatur. ʒ. j. eius in nocte multū proficiet. ¶ Non multū laudo ad exiccationē ꝛ diuersionē remedia fortiora que sunt cum ruptorijs diuertendo post aures: ꝛ aliquando in sincipite capitis: vel cum cauterio actuali: vt sepe fieri solet: propter delicatā cōplexionē eius ꝛ suspitionē eius: ꝛ suspitionē operationis taliū instrumētorū. ¶ Nō laudo balnea mineralia de pitriolo: neqꝫ de la poreta propter siccitatem habitudinis sue: et acuitatem catarri. sed si reperiretur minera balnei sulfurei et ferrei cum modico ere: ꝛ posset sine incōmoditate ire ad ea non vituperarem. Et si non haberentur naturaliter possent fieri artificialiter cū appropriatis distillando ab alto. ¶ Potest etiā fieri confortatio cerebri cum odoramentis: vt tenendo peciā lini: vel serici cū speciebus intus ligatis: vt infra: ꝛ sepe odorando: sed non post cibū. ℞. nigelle prius in aceto infuse ꝛ torefacte. ʒ. j. macis: cubebarum: nucismuscate: gal. sandalorum: citrinorum añ. ʒ. v. misce. Et ex similibus potest fieri pomū cū notabili parte laudani: ꝛ cera: ꝛ si addatur in compositione eius parū ligni aloes ambre ꝛ musci: vel galliemuscate Mesue erit magis excellens. Si etiā intra nares interdū ponatur aliquid de oleo de lilio: ꝛ spice ad confortationē cerebri iuuabit. ¶ His expeditis postremo primo veniendū est ad ea: que materiā ex pectore eductioni habilitant: ꝛ mēbra anhelitus habilia ad dilatationem faciunt. Primo igitur laudo stāte materia in pectore: vt expurgetur per sputum fiat loch vt infra. ℞. loch. de pino: loch de pulmone vulpis. añ. ℥. j. Et si esset materia ingrossata multū addaℓ loch de squilla. ʒ. i. zucchari violati. ℥. v. propter mēbra calida cum syrupo de liquiritia fiat loch. Et si materia foret nimis resistens addatur syrupus de ysopo: nā est abstersor bonus cōgregati grossi: vt dicebat Auic. potest etiā fieri loch domesticū vt infra. ℞. passularum absqꝫ ossibus. ℥. ß. fenugreci loti in aqua calida. ℥. v. ꝛ parū croci: ꝛ syrupo de liquiritia fiat loch. Pro hac intentione etiam faciet si fiat decoctio ad lambendū: vel paulatine degluttiendū: vt infra. ℞. liquiritie: rase mundate: radicum feni. añ. ℥. v. cinamomi. ʒ. j. fenugreci. ʒ. ß. capillorum ve. ℥. j. v. ysopi sicce: violarū añ. M. v. bulliant in debita q̄titate aque primo radices: postea flores ꝛ folia cum capillo ve. deinde facta collatura in dicta decoctione ponatur mellis ꝛ zucchari añ. q̄tum sufficit ad dulcorandum: ꝛ iterato bulliant despumando vsqꝫ ad perfectam decoctionem: ꝛ pro vsu reseruetur.

¶ Potest etiam interdum vti ꝛ erit domesticum ꝛ familiare lābendo de syrupo liquiritie cum modico syrupi de ysopo secundū intentionem vt supra. ¶ Dyapenidion etiam ꝛ dyairis aliquotiens secundum varias intentiones exhiberi possunt. ¶ Ad eandem etiam intentionem ꝛ confortationem etiam pulmonis laudarem puluerem superaspergendum suis ferculis continue: vt infra. ℞. liquiritie: rase: capilli ve. non musidorum añ. ʒ. i. v. cinamomi ani. añ. ʒ. j. pulmonis vulpis. ʒ. ß. croci. ℈. j. zucchari al. ad dimidium pōderis: mis. ꝛ fiat puluis: postremo exterius fiat inunctio ad pectus cum vnguento vt infra. ℞. mucilaginū: fenugreci: et altee añ. ʒ. iij. olei de lilio. pinguedinis galline añ. ℥. v. olei

v.olei de ytreos.ʒ.ß.croci.℈.j.et cere parum fiat vnguentum. Sed aduertatur ne fiat inunctio super regionē cordis propter nocumentū notū intelligenti:et singulis duobus diebus,cum pāno lineo leniter calefacto fiat abstersio ipsius pectoris:et postea inunctio. Non inconueniret etiam aliquoties:vbi inunctio esset ad tediū:vt infundatur filtrū,vel pannus grossus in decoctione supra facta calida:et exprimatur et supra pectus ponatur et supplebit loco vnctionis. ¶ Ultimo si pur accideret:q̄ deus auertat: sputū sanguinis propter causas supradictas. Primū fiendū est vt fiat flobotomia leuis trium vel quatuor.ʒ.sanguinis de vena basilica:vel cōmuni dextri brachij eligendo illā:que manifestior erit:post exhibeatur post quatuor horas.ʒ.j.filonij persici dissoluti cū aqua plātaginis et portulace:deinde inducat regimē conueniens:vt stet in aere frigido:et in loco in quo recipitur aer frigidus:et dimittat locutiōes et passiones aīales maxime:et vtatur dieta glutinatiua per duos vel tres dies ad minus: vt pultibus ordei pro duabus partibus:et siliginis pro vna parte:et pultibus amidi semper apponēdo de dyadraganto ad dulcorandum:et dimittat vinū. ¶ Et si pur est necessitas ad ipsum:sit vinū grossum participans de dulcedine mixtū cū notabili quantitate aque extinctionis ferri:et in ea aqua decoquantur sebesten:et iniube:et illo characte:et vtatur etiā aliquali gelatina facta sine aceto et vino nigro et aqua ferrata decoctiōis vt supra cū pedibus vituli in eadē decoctione vltima decoctione decocta et aromatizata:et colorificata cū corallis rubeis. Postea in medicinalibus valet si cōtinuo quasi lambendo aliquid sumatur de aqua ferrata decoctionis vt supra nō calida:sed frigida:imo omne totū quod exhibetur sit frigidū. Et tēpore quo haberi possunt portulace recentes masticatio earum deglutiendo saliuam est maximi proficui. ¶ Ualet etiam singulariter confectio facta vt infra. ℞. zuccari rosati antiqui:dyadraganti frigidi añ.ʒ.j.boli armeni:gūmi arabici:succi liquiritie añ.ʒ.j.ß.cum syrupo de myrtis fiat confectio:et si non sufficiat addantur trocisci de charabe:nam in virtute opij sunt plurimi iuuamenti. ¶ Inter syrupos precipue valet syrupus de myrtis cum syrupis de iuiubis cum aqua decoctionis vt supra:vel cum aquis portulace et burse pastoris:et ita cum similibus continuando diuersiones cum lotionibus pedum:et fricationibus tibiarum:et ventosationibus supra nates:et sub curuaturis genuum cessabit sanguinis emanatio:et postq̄ per tres dies nihil apparuerit de sanguine puro:tunc minuēda sunt illa glutinatiua stiptica:et cum parte horum sunt admiscenda lenitiua:et faciliter abstersiua vt dyapenidion inter confectiones.et syrupus de liquiritia inter syrupos cū aqua zuccharis passularum:et ita procedendo vsq̄ ad perfectam mundificationem minuendo stiptica:et addendo abstersiua. Potuissem multiplicare remedia:sed ista excellentiora:et inter reliqua vtiliora hic annotaui etc. Et his sum contentus ad presens.

¶ De catarro pro correctione quorundam positorum in cōsilio precedenti pro dño Benedicto saluagio Ianuense. Cōsiliū.xxx.

Licet alias dederim consiliū in casu spectabilis dñi Benedicti saluagij circa fluxum catarralem in canna et in pectus sm̄ significata in scriptis missa iudicio meo satisfaciens. Tamen quoniam certior arbiter est occulū quoddā: vidi presentialiter duo:que aliqualiter sunt diuersa a notatis in dicto consilio:sed vnum eorum est precipuum. ¶ Nam ibi notandum est illum catarrum esse spissum aliqualiter:licet calidū:qd̄ per quasdam euidentias declaraui ex qualitatibus transmissis:in casu tamē iam cōcepi: q̄ catarrus est liquidus:et q̄ cerebrum eius est quasi temperatum in actiuis licet humidū:et proinde oportet quedam modificare de his:que dicta sunt in dicto consilio:illa ergo tantū cōmemorabo que digna correctione videbūtur:et ex his intelligetur:q̄ reliqua scripta in casu sunt obseruanda. ¶ Secundū punctum principale quod est in eo principaliter cognoui est:q̄ virtutis multum dissolubilis siue resolubilis:et q̄ habet naturam:siue ventrem multum obedientem:et sic medicinas difficile tolerantem:etiā de his medicinis loquēdo que dicuntur benedicte.pro hoc igitur oportebit etiā quedam moderari descriptiones in cōsilio. ¶ Ut ergo detur ordo discurrendo per dietam enumerabo puncta:in quibus est addendum vel diminuendum. Circa igitur aerem vbi dicebatur:q̄ debet esse temperatus in calido:licet ad siccum declinans:dico q̄ si forte parum ad frigidum declinet erit conuenientior omni tempore:et ita debet vitari etiā hyeme statio apud ignē et maxime post cibū conuersa facie ad ignē. Et in eo qd̄ dixi q̄ debet calefieri camera cum aromatibus calidis hyeme. Laudo cū eis commisceri ros. sandalos citrinos:flores nenufaris ad eandem quātitatem:sicut sunt aromatica calida. Reliqua illius capituli de aere sunt obseruanda sm̄ q̄ iacent.

¶ Circa capitulum motus et exercitij vbi pro regula ponitur q̄ tēpore tussis:est vitandus motus etc. Intelligantur non tantum tēpore tussis:sed etiā tēpore cū incipit fluere materia:et cū incipit apparere punctiones circa nasum vel guttur:nā tūc maxime debet euitari oīs agitatio et aer calidus:immo etiā et tēperatus:q̄m tūc est melius aerē inclinari ad frigidū partē per non humidū sed siccū. Reliqua in illo capitulo posita sunt obseruanda. ¶ Capitulū de somno et vigilia in totū debet obseruari. ¶ Circa capitulū cibi et potus in tēpore non fluentis materie oīa sunt obseruanda vt iacent. Sed in principio fluxus materie multa sunt corrigenda:vt q̄ in sero dimittantur carnes:in totum etiam oua saltē in sero:et amigdale precipue dimittantur:sed sit contentus pultibus ordei cū dyadraganto dissoluto in modum zucchari:et ita etiam pro hoc tēpore dimittantur ficus:et vue etiam passe:et fisticei:et pinee. ¶ Et circa potum dimittantur vina:sed bibatur aqua or.excorticati cū zuccharo saltē per vnū diē:et tūc sit omnino parcitas in cibo et potu:postea accedatur ad vinū vue nigre cum maiori mixtione aque cocte in primis duobus diebus:et postea poterit minus de aqua in processu. ¶ In animalibus passionibus obseruandum est in toto:vt in capitulo est scriptū. ¶ Circa medicinalia laudo singulis tribus mensibus:vt etiam scribitur in consilio:vt sumantur etiā syrupi scripti ibidē etiā semper ponendo syrupum violarū hyeme cum reliquis:et hoc intelligatur nisi sit materia in fluxu et percipiant ille pūctiones:q̄m tunc nō laudarē etiā illos syrupos:sed in casu tūc cōueniret syrupus vt infra. ℞. syrupi de iuiubis.ʒ.j.syrupi rosati:et mellis rosati añ.ʒ.v. aque decoctionis myrtillorum:masticis:et cubebarū.ʒ.iij.misce. Et nō existente fluxu materie post syrupos scriptos in cōsilio laudarē medicinam in consilio positam:q̄m licet illa esset in corpore mediocris facilitatis in soluendo conueniens:tamē propter suā maximā facilitatem esset fortior:vnde laudarē medicinā aliā sicut iacet remotis solutiuis:vt dyasenicone:dyaprunis solutiuo. Sed vbi esset fluxus materie:tunc exhibeantur tres pillule assayeret.ʒ.j.post cenā:et similes pillule vel aliquarū earum possent sumi de.xv.diebus in.xv.dies addendo duo vel tria grana agarici trocisicati:si esset aliquale nocumentum de oppilatione in causa alias in canna vel difficultate in anhelitu incorporādo cū modico oximellis simplicis et sumēdo post cenā per duas horas sm̄ cōsuetudinē suā. ¶ Circa aūt diuersiuum per nares laudo ipsum positum in cōsilio:sed loco aque mellis ponatur aqua zucchari:in qua etiam decoquantur viole:postea trahatur parū de oleo tepido per nares. Non auderem ad fortiora fluente etiā materia et in principio fluxus:et in processu laudo alia genera diuersionum posita in consilio de ventosis de lotione tibiarū:sed in decoctione addantur reliquis malue et rose.non laudo gargarismata neq̄ masticatoria:vt ibidē etiā dicitur. ¶ Ad Confortationem capitis et aliqualem resolutionem laudo biretum factum ex syndone de grana:siue sacculum capiti superponēdū:vt in cōsilio scriptum est:sed addatur.ʒ.j.v.sandalorū citrinorū. Laudo etiā ad tenendū in ore repercussiuum scriptū ibidē etiā et pillulas bechichias ibidem scriptas. Laudo reliqua oīa ibi scripta:sed si exhibeatur mitridatum addatur parum de zuccharo rosato. In odoramento autē laudo si cum sandalis citrinis addatur.ʒ.v. rosarum:et hec omnia ad intentionē materiei influentis. ¶ In intētione vero materie fluxe si contingeret anhelitū difficultari. laudo electuarium siue loch ibidem factum:sed simul cū reliquis addatur.ʒ.iij.zucchari rosati.et illud primū loch siue electuariū sufficiet dimittēdo secundū:et decoctionē sequentem. Et reliqua sequentia placent in ista intentione vsq̄ ad vnguentum pectoris:in quo addantur.ʒ.ß.olei viole. ¶ Circa intentionem vero sputi sanguinis si contingat laudo flebotomiā:per quā euacuetur sanguis notabilis q̄titatis:postea post.x.horas circiter laudo tantum.ʒ.v.philonij persici dissoluti vt ibidem. Et laudo regimen ibidem positum:et etiam que sequuntur de syrupis et electuariis:quando sanguis iterato flueret mundificando sm̄ ibidem scripta vtiliter ad istum casum. Et sic sit finis.

¶ Pro quando et patiente fluxum catarralem deorsum pro maxima parte ad musculos pectoris cum debilitate splenis:et cū macie et aptitudine casus in febres. ¶ Consilium.xxxj.

Casus huius nobilis circūspecti viri Lazari de Casali maioris:vt ex presentia sue,pprie habitudinis simul cū significationibus sumptis ex lesione operationum:et ex casibus maxime pulsu et vrinis est principaliter. ¶ Accidentaliter tamen fluxus catarralis materie satis spisse:non tamen extranealiter salis dulcis vel insipide pro ma-

xima parte deorsum fluentis principaliter ad musculos: & nō ad pulmonem: neq; ad panniculos intrinsecos: q̄m omnino tussiret: stante tamen difficultate motus membrorum pectoris cum grauitate eorundē: immo dolore circa illas partes ad tactū quasi percepto vbi nō sit negandum: quinetiam aliqua portio deorsum fluat in membra contenta in pectore. que tamē nō est acuta neq; maloqualitatis: & ita non redditur vlceratiua. Et proinde quantum ad hanc radicem de catarro non credo nisi aliter varietur dispositio catarralis esse imminēs periculū de ptisi futura. ℭ Cōcomitatur etiam huic accidenti debilitas splenis indebite mundificando massam sanguineam ab humore melancolico propter indispositionem attractiue illius: & inde infrigidatur epar ex nimia presentia melancolie circa ipsum: & ita etiā ex sanguine grosso ad membra transmisso fit opillatio in mēbris naturalibus: que opillatio maxime ex vrinis manifestatur simul cum debilitate in motu progressiuo: & ex membrorū macie cum hoc: q̄d in eo est resolutiua in toto fortis ex caliditate & siccitate cordis supra totum influxis: que complexio cordis ex pulsu facto veloci & frequenti simul cum animositate ad operationes etiam ex natura difficilis declaratur: vnde & ex parte dispositionis cordis & opillationum sequentium radicaliter ex mala dispositione & debilitate splenis: non tantum in attrahendo: sed etiam in resoluendo redd. tur tale corpus paratum incidere in febres omnis generis effimeras. s. humorales vel ethicas. Idcirco ad preseruādum a lapsu & a nocumentis pectoris: & a probabili casu in febrē ad quem casum etiā disponit defluxus materie ad musculos pectoris. Nam difficultatem motuū membrorum pectoris sequitur difficilis attractio aeris ad refrigerium cordis & difficilis expirasio vaporum capinosorum per anhelitum: & ideo preparatur ad casum in febrem. Et hec de casu sufficiant. ℭ Ad precisionem ergo a lapsu in nocumento apta sequi ex catarro & etiam ad nocumenta apta sequi ad oppillationem membrorum naturaliū insurgunt due principales intentiones. Una. s. ad catarrum & fluxum & etiam fluxum. Alia intentio ad rectificationem splenis: & hec vtraq; intentio completur dieta conuenienti & medicinalib⁹ ℭ Sed dieta potest ad vnuʒ ordinem reduci vt vtriq; conueniat dispositioni in euitatione principaliter frigidorū & opillantium. Et in hoc primo deseruietur aer quilibet nebulosus: turbidus & ventosus: & maxime a vento australi. Et caueat a statione sub radijs lunaribus & solaribus. Et sic camera sua constructa inter duo solaria habens respiraculum ad orientem: quod si naturaliter vt tempore hyemis sit aer multum frigidus humidus rectificetur artificialiter cū igne facto ex lignis rorismarini: & iuniperi: & alijs aromaticis. ℭ Circa motum & quietem conuenit exercitium mediocre: si ante cibum fiat ad minus per mediam horaʒ suaue non repētinum: & post cibum quiescat. ℭ Ualent etiā fricationes maxime partiū inferiorū anteq̄ ex lecto surgat: prius tamen facta euacuatione materierū cōmuniū per secessum & per vrinā quibus factis cōuenit etiā capitis leuis fricatio cū panno calido & pectinatio. ℭ Circa somnū & vigiliā vitet somnū plurimū & maxime diurnū & maxime supra cibū & repletionē: & nō intret ad dormitionē etiā de nocte nisi post duas horas a cibo sumpto. Et perduret somnus septē horis ad plus: & in dormiendo teneat caput eleuatū & conuenienter coopertum declinando super alterum laterū magis sinistrū q̄ dextrum: & in loco obscuro a frigore tuto. ℭ Circa passiones animi. vitet omnē subitā animi passionē siue sit tristitia: siue furor: siue timor: siue gaudium maxime supra repletionem. Sed gaudiū temperatū multū est conueniens a coitu etiā abstineat q̄tum potest: & maxime laborioso & superfluo & supra repletionē. ℭ Circa cibū & potum primo sit regula: q̄ cauenda sit omnis repletio: vnde parcitas in cibo & potu multum in hoc casu laudatur: nō tamē sit tanta vt eā sequatur inflāmatio & extenuatio: vnde ieiuniū etiam in casu vituperatur. Et vtatur cibis bene digestibilib⁹ & generatiuis boni chimi: vt ouis sorbilibus: & carnibus pullulorum & auium non in paludibus degētiū: sed in aere: vt perdicū: fasianorū: & hmōi. Carnes etiā pipionū impinguatorū artificialiter: & exercitatorū ſm naturā laudantur: vituperātur etiā in eis cibaria quecunq; flegmatica & viscosa: & ideo cauendum est a piscibus maxime grossorū corporū & nō squāmosis: & si aliqui cōcedi possunt sint parui petrosi: vel saltem grossas squammas non habentes. ℭ Inter fructus laudātur vue passe: aliquē amigdale cum pineis. Non sint tamē recentes sed exiccate. ℭ De potu dicatur: q̄ conuenientius est vinum album debile: vel mediū coloris: & non vinosum grossum et vaporosum: neq; sit nouum & neq; turbidum: sed mediocris substantie: & sumat in temperata q̄titate. Et hec de dieta sufficiant. ℭ Circa medicinalia q̄tum ad catarrum fluentem: & etiā fluxuʒ

stant due intentiones principales. Una est ad materiā que fluit Alia est ad habilitanduʒ expulsionem materie fluxe cum rascatione. Prima igitur intentio perficitur tribus ingenijs. primo s. euacuando materiaʒ a cerebro cum leniter educentibus. scd̄o cum diuertentibus materiam ad aliam regionem non suspectā. tertio cum sistentibus fluxum materie ad locum pectoris. ℭ Intentio vero principalis cōpletur cum lenientibus cannam pulmonis & partes pectoris iuuantibus in expulsione: & confortantibus hec membra. ℭ Primum prime intentionis de euacuatione completur sumendo. ℈. ij. in tribus pillulis grossis eundo dormitum, post duas horas post cenam factas vt infra. ℞. agarici trocisca ti partes duas pillulaℏ assaieret partē vnā: granorum peonie quartam partem vnius cum oximelle simplici fiat pasta pro pillulis. ℭ Scd̄m prime intentionis de diuisione materie: q̄ succedere debet regulariter ad euacuationē cōpletur conuenienter attrahendo per nares materiā in mane facta expulsione superfluitatū communiū cū caputpurgijs vt infra. ℞. aque mellis decocte ſm artem. ʒ. iiij. aque maiorane: aque viol. succi radicum bletis depurati añ. ℥. j. nigelle puluerizate: nucis musca. similiter puluerizate añ. ʒ. v. misce & de eo tepido parum posito super volaʒ manus trahatur per nares ter vel quater: & hoc fiat tribus diebus continuis in mane expulsis superfluitatibus communibus: postq̄ sumpte sunt pillule supradicte interposita vna die: que pillule sumant ter in mēse: precipue tēpore hyemis & veris. s. singulis. x. vel. xij. diebus nō seruato tamē ordine dierū: immo etiā aliquotiens possunt sumi infra nouem dies ſm q̄ grauitas capitis: vel alia nocumenta citius manifestabitur. Fluente etiā materia preter diuersionē per nares conueniunt diuersiones facte cum fricationibus mēbrorum extremoruʒ maxime pedum. ℭ Ualent etiā clysteria: que fiant ſm formam vt infra. ℞. furfuris. M. j. camomille: melliloti: mercurialis: foliorū sicle añ. M. v. bulliant in quattuor lib. aque vsq; ad consumptionē quarte partis postea de collatura sumatur lib. j. v. cui addatur cassie. hierepigre simplicis Ga. añ. ℥. v. mellis cocti. ℥. j. olei communis ℥. ij. olei camomille. ℥. j. & cū modico salis fiat clystere: & sumatur bis in ebdomada. Nā iuuabit plurimum in vtraq; dispositione s. & catarro fluente: & oppilationibus membrorum naturalium. Conuenit etiam ad confortationē digestiue cerebri: & consequenter prohibitionem euacuationis materie catarralis simul cum aliquali resolutione & exiccatione materie genite vt fiat birretū de sindone de grana ad figuram sui capitis: in quo imponātur species vt infra: & ita disponantur vt nō possint de parte in partem fluere cū futuris: & teneatur cōtinue infra ad birretum saltem hyeme: ista tota futura fiat vt infra. ℞. maiorane: sticados: ros. sandalorum citrinorum añ. ʒ. ß. macis. ʒ. j. gar. ʒ. v. vernicis. ℥. v. mis. fiat puluis & duplicetur si expedit ſm proportionem simplicium. ℭ Circa tertium punctum huius prime partis. s. desistendo materiam catarralem laudo vt singula nocte in ore teneatur vna de pillulis planis factis vt infra. ℞. spice: thuris albi: masticis añ. ʒ. v. boli armeni. ℈. j. cum sirupo de papauere formētur pillule grosse plane in forma lupinorum. Et si omnibus. x. diebus sumatur. ʒ. j. dyaolibani in introitu lecti erit efficax remedium. ℭ Quantum vero ad aliam intentionem de materia fluxa contenta in pectore: & ad habilitandum ad excreationē materie: si qua fluxa esset in pulmonem primo laudo vt sumatur in mane de confectione vt infra lambēdo. ℞. penidiorū. ℥. j. v. succi liquiritie. ʒ. j. loch de pin. ℥. v. pulmonis vulpis. ℈. ß. croci. ℈. v. cum sirupo de liquiritia fiat loch. ℭ Exterius autem laudo ꝑ inunctione membrorū pectoris vt fiat inunctio circa ipsum nō tangendo regionem cordis vt infra. ℞. mucillaginis: altee: & fenugreci factarum ex aqua capillorum vene. añ. ʒ. ij. ysopi humidi de olei viola. & amigdalarum dul. añ. ℥. v. olei de ysopo. ʒ. ß. croci parum: & cere parum fiat vnguentum. Si etiam bis in ebdomada sumat ante prandium coclear. j. de puluere vt infra cum modico brodij erit conueniens. ℞. pulmonis vulpis. ʒ. ij. anisi: capillorum vene. añ. ℈. j. croci. ℈. v. misce fiat puluis. Nā hoc est multum efficax ad preseruandum a lapsu in dispositionem sibi suspectam.

ℭ Jam vltimo principaliter circa secundam dispositionē principalem vt opillationem membrorū naturalium habentem radicem a debilitate splenis: vt supra dictum est: laudarē bis in anno vt in vere & autumno in principio eorum fieri euacuationem materie melencolice simul & flegmatice ex splene prius euacuando. Et hec predigesta materia cum quatuor vel quinq; sirupis vt infra. ℞. mellis rosati: sirupi de duab⁹ radicibus cū aceto: sirupi de epithimo añ. ℥. j. aque decoctionis radicū feniculi: scolopēdrie: & passularū. ℥. vj. misce & clarificetur pro duabus vicibus:

& continuetur

⁊ continuetur vt supra: postea sumatur potio vt infra. ℞. polipodij quercini: radicum feniculi: ⁊ petrosilij an. ʒ.ij.ß. folliculorum scene: epithimi an. ʒ.i. passularum. ʒ.iij. florum sticados: boraginis: ⁊ melisse an. ʒ.ß. bulliant omnia secundum artem prius decoquendo radices. ij. flores in debita quantitate aque: postea facta colatura in. ℥.vi. dicte collature infundantur agarici. ʒ.ij. zinzib. ℈.ij. ⁊ stent in infusione per. xv. horas: deinde fiat expressio collature eius: ⁊ collature addatur dyacatholiconis. ʒ.vi. hyere simplicis in electuario. ʒ.i.ß. misce fiat potio: ⁊ sumatur secundum ordinem medicinarum solutiuarum: ⁊ post sex horas sumatur lauatiuum de brodio cicerum rubeorum: ⁊ modico zucchari rubei. Sequenti die sumatur confectio vt infra. ℞. mitridati. ʒ.i. dyabuglossati. ʒ.ij. ⁊ tardetur cibus etiam per sex horas post. Et si infra duos vel tres dies apparerent vene grosse aliqualiter tincte vt est rationabile laudarem fieri leuem aperturam vene splenis brachij dextri educendo quatuor vel quinque. ℥. sanguinis: sed fiat apertura lata. Et fiat flobothomia circa vesperas post prandium per. vij. vel. viij. horas ⁊ precedat prandium leue. Deinde laudo vt fiat inunctio circa splenem de vnguento vt infra. ℞. armoniaci ⁊ bdelij an. ʒ.ij. dissoluantur in aceto vini albi: olei amigdalarum dulcium. ʒ.iij. olei de capparibus: ⁊ olei de rutha an. ℥.ß. scolopendrie: tamarisci: nigelle: seminis portulace puluerizatorum an. ʒ.ß. croci. ℈.i. misce fiat vnguentum lene pro vnctione semel ad minus in die per aliquot dies continuando. ¶ Nam in hoc fortificatur virtus naturalis splenis in attrahendo sanguinem melancolicum ab epate: ⁊ sic sanguinem mundificando ⁊ resoluendo quod ad ipsum venit. ¶ Et quoniam postremo ex cordis sui dispositione reliquis adiunctis stat paratus ad casum in febres: vt dictum est supra: laudo ad preuisionem: vt tempore estatis sibi caueat a causis calefacientibus: ⁊ continuo secum afferat sacculum supra cor factum vt infra. ℞. rosarum viol. florum nenupharis: buglosse: ⁊ boraginis an. tertiam partem vnius. M. sandalorum citrinorum: corallorum rubeorum vtriusque been an. ʒ.ß. spodij: sete cruде: ossis de corde cerui: margaritarum albarum: ⁊ yacinthorum an. ℈.i. ambre croci an. ℈.ß. camphore granos duas: misce: ⁊ erit sacculus confortatiuus et remissiuus a casu in lapsum callidum. Item laudo in estate: maxime in meridiciam inanito stomaco: vt sumatur coclear vnum magnum de confectione vt infra. Recipe dyabuglossati: dyaboraginati. an. ℥.ij. zucchari violati: ⁊ rosati. an. ℥ mediam: specierum diarodon abbatis. ʒ.i. specierum trociscorum de camphora. ʒ.ß. cum syrupo de acetositate citri parum fiat confectio. Et si post eam sumantur. ℥ quatuor vel quinque aque ordei in casu conueniens est: sed his vtatur tempore maximi caloris. Et his sum contentus. xix. decembris anno. 149. cum laude Jesu ⁊ virginis matris eius Marie.

¶ Pro quodam mercatore de sauona patiente multitudinem sputi aquose humiditatis siue fluxus aque.

¶ Consilium. xxxij.

In hac molestissima ⁊ tediosa multum passione: que est fere continua exputio de nocte hora vigilie humiditatis aquose siue flegmatis aquei dimissis omnibus illis: que hic theorice dici possent de essentia morbi inuestigando ⁊ de causis eiusdem propter breuitatem: ad vtilia tantum ⁊ ad curam deuenio. ¶ Primum igitur pro regula non laudo exhibitionem medicinarum fortium: sed magis frequentem vsum aliquarum debilium: maxime propter passibilitatem ⁊ mollitiem stomachi. ¶ Conueniens tamen est vt bis in anno medicina vtatur debili: in satis tamen notabili dosi: vt tempore maij. ⁊ tempore septembris: ⁊ ante eam non conueniens vsus per aliquot dies antiquorum syruporum digestiuorum. ¶ Et quoniam hec dispositio radicem habet principaliter a cerebro: dicet propter stomaci nocumentum in stomaco manifestius: dimissis etiam his que ad regimen sex rerum non naturalium attinent: quia in illis propter diuturnitatem morbi consilio multorum medicorum factus est doctior: ad medicinalia tantum accedo. Laudo igitur primum pro digestione materie vt sumat syrupum: vt infra quattuor vel quinque vicibus. ℞. mellis ro. saltem post. vj. menses facti. ℥.i. miuec: citoniorum cum speciebus syrupi de radicibus sine aceto. an. ʒ.ß. aquarum betonice: absynthij: buglosse. an. ℥.i. duplicetur ⁊ clarificetur aromatizando cum modico ligni al. ⁊ sic continuetur in mane vt dictum est. Post quos syrupos sumat pillulas vt infra. ℞. pillularum assa ieret per. ß. vt gratia exempli. ℈.iiij. pillularum desanguinarum. par. v. vt. ℈. ij. absynthij: sticados ante quartam partem: vt gra. xv. cum melle rosa. fiant pillule pro vna dosi: que ⁊ si sint multe numero non est cura post quas tardetur comestio per horas. viij. Nec post hanc medicinam laudo lauatiuum: nisi forte prauam materiam educeret a te: gratia cuius lauatiuum exhiberi posset. Sequenti vero mane sumat confectionem vt infra. ℞. zucchari rosa. ʒ.ß. specierum dyagalange ⁊ plirisarcoticon. an. ℈.i. cum melle ros. fiat confectio ⁊ de istis pillulis laudo quod bis in ebdomada sumantur tres vel quattuor a cena per. v. vel. vi. horas. Conuenit etiam post purgationem factam communem: vt bis in ebdomada sequenti fiat masticatorium vt infra. ℞. masticis par. i. passularum mundatarum par. v. cubebarum: ⁊ piperis lon. an. quartam partem: ⁊ de hoc toto sumat circiter. ʒ.ß. in mane ad masticandum ⁊ expuendum. Laudo cum hoc fiat lotio capitis: postquam tamen vtcunque laos fuerit cum lixiuio forti facto ex cineribus vitis albe: lauri: iuniperi: ⁊ stipitum rorismarini: quod etiam lixiuium aromatizetur cum speciebus positis in pecia. que parum bulliant in dicto lixiuio vt infra. ℞. maiorane: sticados que: rorismarini an. M. ß. sauine. ʒ.ß. rosarum nucis musca. corticum citri: garioflorum: ⁊ cubebarum an. ʒ.ß. contundantur grosso modo ⁊ in dicta pecia ponantur: diuertere etiam materiam per nares esset conueniens cum communibus medicinis. ¶ Si etiam forte apponeretur leue ruptorium post aures esset conueniens: quod fiat secundum hunc modum. ℞. cantaridum abscissis alis ⁊ capitibus infusarum in aceto fortissimo. p. x. fermenti. par. v. ⁊ cum melle anacardino fiat mixtio et parum decooperiatur vsque dum locus rumpatur: tandem cum butyro purgetur superponendo etiam modicum de folio caulis rubei: fluente etiam abundanter materia de nocte. Laudo vt sumatur ad quantitatem. ℈.ß. auree alexandrine cum modico vini hora somni. Conuenit etiam magis ad stomacum rectificandum vt semel vel bis in ebdomada sumatur de trifera minore descriptione cognita secundum integram totam descriptionem ad quantitatem. ʒ.i.ß. in mane. Laudo etiam vt tempore hyemis pro confectione sumat electuarium vt infra ad quantitatem medie nucis. ℞. piperis al. ⁊ lon. gar. zinzib. an. ʒ.c. cinnamomi: alias cimini. rosarum ru. an. ʒ.iiij. sandalorum citri. spodij an. ʒ.iij. zucchari tabarzet. ʒ.x. seminis feniculi: anisi an. ʒ.ß. cardamomi minoris: cubebe: macis an. ʒ.j. ciperi seminis myrtillorum siccorum: cimini an. aur. i. camphore. ℈.i. musci gra. viij. galle musca. gra. xv. Deinde sumatur mellis ad pondus omnium ⁊ tandem aque de duobus granatis: ⁊ aque de citoniis: ⁊ super lentum ignem coquantur donec inspissentur: ⁊ cum eo electuarium conficiatur ⁊ in olla polita reponatur: dosis est ad quantitatem auellane. ¶ Potest tamen minorari hec descriptio secundum proportionem minorando simplicia. Laudatur etiam vt ante cibum ⁊ post cibum lauetur os cum aqua calida decoctionis masticie. Conuenit etiam fricatio gingiuarum ad prohibendum descensum a capite cum puluere facto vt infra. ℞. cornu cerui adusti: seminis tamarisci: ciperi: rosarum: spice an. ʒ.i. salisgemme quartam partem terantur ⁊ cribellentur. Laudauit etiam Azaraualius in hoc casu stomaco ieiuno aliquando sumere tortellas: vel panem exiccatum ad ignem cum aliquo salsamento: rectificare quoque stomacum exterius ne recipiat: ⁊ confortare vesicam in hoc casu plurimum conuenit: vnde fieri potest cerotum: quod extendatur super corium in formam scuti vt infra. ℞. cubebarum: calamenti: cardamomi: macis: ciperi an. ʒ.ß. rosarum rube. nucis musca. an. ʒ. iij. foliorum myrti siccorum: sansuci an. ʒ.i.ß. terantur ⁊ cribellentur ⁊ cum oleo absynthij ⁊ modica aqua citoniorum addendo de masticeque tantum sufficiat secundum artem fiat cerotum. ¶ Omitto multa alia ⁊ medicinalia: que fieri possent cerebro: quia illa omnia referri possunt: que iuuarent in catarro flegmatico subtili per viam indigestionis cerebri: ⁊ etiam dietam: quia multum vsus est: ⁊ in mediocrium presentia ⁊ sufficientia confido. Conuenit etiam aliquando stomaco vacuo sumere tria grana piperis albi cum. vi. passulis ⁊ vno folio plantaginis ⁊ diligenter masticare ⁊c.

¶ De mala dispositione opillatiua circa epiglotim ⁊ partes superiores ex materia catarrali deorsum fluxa pro reuerendissimo cardinali Senense.

¶ Consilium. xxxiij.

In casu reuerendissimi domini domini Cardinalis Senensis vt accepi a reuerendissimo domino Stephano de robiis archidiacono Papiensi est quedam mala dispositio oppillatiua circa epiglotim: ⁊ partes superiores canne ex materia catarrali deorsum fluxa fluida non acuta: sed viscositate participante: propter quam ibidem sit adherens: ⁊ inspissatur a caliditate cordis ⁊ pulmonis: vnde necessaria sit rascatio quedam mane quasi continua vsque dum a virtute expellatur dicta materia catarralis inspissata albafacta obediens obiectum virtuti expulsiue per inspissationem: vel antea cum fluebat liquiditate substantie eius reddebatur inhabilis expulsioni: que omnia per signa vel accidentia habita vel intellecta a supradicto. domino. Stephano possent euidentissimis ratio

nibus declarari:sed sufficiat ad presens ita summatim casum ex
pressisse. ¶ Expediunt ergo due intentiones principales. Una ad
materiā que fluit. Alia ad habilitādū eius expulsionē vel fluxū:
ne laboriose rascādo educatur. Prima ergo intentio perficitur
tribus ingenijs.s.euacuando materiam a cerebro cū leniter edu
centibus. Secūdo cū diuertētibus materiā ad aliā regionē non
suspectā. Tertio cum consistentibus fluxum materie ad locum.
¶ Prima intētio principalis cōpletur cū remittentibus caliditatē inspissantē:⁊ aliqualiter incidētibus eā inspissatā:⁊ lenientibus cānā ⁊ partes gutturis:⁊ cū hoc ex parte substātie dictarū
medicinarū per sensibile tēpus in dictis partibus cōmorātibus
membra dicta confortantibus ea iuuantia in expulsione. Primū prime intentionis de euacuatione cōpletur sumendo.ℨ.ij.in
tribus pillulis grossis eundo dormitū post duas horas post cenam factis vt infra. ℞.agarici trociscati:por.ij.pillularū assageret partē vnā:granorū peonie quartā partē vnius cū oximelle
simplici fiat pasta pro pillulis. Secundū punctū prime intētionis de diuersiōe materie:que succedere debet regulariter ad euacuationē cōpletur cōuenienter attrahendo per nares in mane
facta expulsione superfluitatū cōmuniū cū capitpurgio:vt infra. ℞.aque mellis decocte fm artem.℥.iiij.aque maiorane et
violarū:succi radicū bletis depurati ā.℥.j.nigelle pulverizate:
nucis mus.similiter ā.ʒ.v.misce ⁊ de eo tepido parum posito super volā manus trahatur per nares ter vel quater:postea mundificata materia lauentur nares cū aqua zucchari. ¶ Aliud ingeniū tertiū prime intentionis desistendo materiam fluentē cōpletur vt sumatur in introitu lecti:qm̄ nō sumuntur pillule alie
soluentes vna pillula de factis vt infra. ℞.thuris albi masticis
bolarmeni ā.ʒ.v.spice.ℨ.j.cū syrupo de papauere formentur
pillule grosse:⁊ sumatur vna vt supra. Et aliquando ad hāc intentionē si materia participaret aliquali acuitate loco pillule:vt
in introitu lecti sumantur tria coclearia de dyacodion. ¶ Secūdam intentionē principalē cōplet si sumatur in aurora.ʒ.j.de cōfectione vt infra:que in ore multo tēpore teneatur:⁊ tandē paulatim descendendo lambatur. ℞.penidiorum.℥.j.v.succi liquiritie:passularū enuclearū ā.ʒ.ij.sebestē recentum.ʒ.j.capil.ve.gūmi arab.ā.ʒ.v.pulmonis vulpis.ℨ.ij.omnia simul cōmisceantur in mortario ⁊ cum syrupo de liquiritia reducantur ad
formam loch. Et de istis ad presens sum contentus dimissis multis per prestantissimos curiales philosophicos reliquis commemorādis de regimine in dieta ⁊ obseruatione eius:que in casu necessarissima est:⁊ multis alijs ad casum etiam vtiliter pertinentibus. Ista tamen breuia:sed vtilia iudicio meo medicinalia
vt satisfacerem requisitioni facte per reuerendissimum dominū
Stephanum archidiaconum vt supra paratus: vbi expediat:
ad latus consulendum ⁊c.

¶ Pro illustrissima domina nostra domina ducissa Blanca: q̄
erat aliqualiter asmatica. ¶ Consilium.xxxiiij.

Diligenter pensatis ⁊ examinatis exquisitissime accidentibus in casu contingētibus:super quo queritur
consultatio iudicatur dispositionē istam periodice cōtingentem:sine tamen ordine periodi.⁊ si non sit verum asma ⁊ propriissime sumptum.tamen large dici debere asmaticam passionem a medicis. Quoniam vt dicit
Gal.tractatu septimo libr.x.tractatuum. Eos qui absq̄ eo q̄ febricitent respirant frequenter:sicut qui currit cito consueuerūt
nominare medici asmaticos:que dispositio cum sit anhelitus
passio:⁊ impossibile sit anhelitū pati:nisi aliquod instrumentorum eius patiatur aut per se:aut per colligantiā:vt voluit Gal.
iiij.interiorum.ca.iiij.ad principium. Et quia instrumenta anhelitus sunt multa:⁊ habent secum membra concomitantia non
pauca numero:ex quorum diuersorum lesione induci posset tale
accidens:tunc arbitramur tale accedens pendere principaliter
propter tres causas.vnam tamen principalissimam.⁊ duas concomitantes vt plurimum. ¶ Prima ⁊ principalissima est aliqualis opilatio facta in membris spiritus propter materiā catarralē aqueam subtilem ex cerebro descendentem ad ipsum pulmonem:⁊ sic receptam in porositatibus eiusdem pulmonis partim
⁊ partim in concauitate pectoris. Cuius significatio sumitur potissimū:qm̄ hoc accidēs subito aduenit cum quadam ponderositate pectoris versus fundum eius. Et vt dixit Ras.iiij.continen.
a principium si fuerit angustia anhelitus subito cum ponderositate pectoris statim discursa sunt ex capite ad pectus multa reumata aut ex locis eis attinētibus. Idē sentit.d. Aui.x.tertij de signis anhelitus magni ⁊ parui l fine capituli cū dixit. Cū ergo aduenit opstructio sterilis subito:tūc currit ad pulmonē materia ex catarro:aut cucurrit ad pulmonē prius ⁊c. Et hoc suadet:q̄m tale
accidēs post grauitatē capitis ⁊ opilationē antecedētē in naso
subito post talia nocumenta secutū est:neq̄ ab his mēbris videtur deriuatā esse aliūde materiā ad pectus vel pulmonē:cū reliqua
mēbra sana reperiātur. ¶ Declaratur aūt materiā esse aquosā ⁊
subtilē per hoc:q̄ eius defluxus nō est sensibilis manifeste:neq̄
sequitur ad eū tussis.⁊ si percipiatur descensus materie sine sapore percipitur. Unde si materia foret grossa:eius descensus manifestior foret:vt colligebatur de mente Aui.fen.x.tractatu.ij.ca.
j. Cū dixit. Si autem materia fuerit effusa a superiorib⁹:tūc vbi
ipsa remanet discurrens super cannam:sicut discurrit aliquid super parietem non excitatur plurimum tussis. Facit etiā pro hoc
s.q̄ materia sit subtilis:qm̄ complexio cerebri coniungitur notabiliter humiditati cum tēperantia quasi in actiuis:vt ex multa euidentia concludi posset:debilitata tamen eius cerebri naturali caliditate propter longam moram: aliquando stando sub
radijs solo capite discooperto:quia vt dixit Auer.ij. colli.capi.
de accidentibus superuenientibus virtutibus interioribus cerebri. Calor extraneus propterea q̄ facit calorem intrinsecum exalare ipsum debilitat ⁊c.probabiliter concluditur:q̄ illa materia
sit ad frigidum declinans:⁊ ad hanc debilitatē etiam facit continua fere operatio virtutum interiorū in audientijs ⁊ varijs cogitationibus circa magnā considerationem digna. ¶ Huic autem cause principales due alie annectuntur cause vt plurimū cōcomitantes. Una est multitudo vaporum sursum eleuatorū ad
pectus ⁊ ad pulmonem coarctatorum in pectoris concauitate.
Alia est ventositas aliquotiens in pectore cōclusa: ⁊ aliquotiens
in stomaco:que pertransiens terminum separat quādoq̄ inter
velamen ⁊ dilationem:vt Aui.dicit eadem fen.c.supra allegato
de anhelitu magno ⁊ paruo. Et q̄ hec sint cause concomitantes
manifestari potest ex modo precipue terminationis paroxismi:
quoniā plerūq̄ terminatur sine sensibili expulsione materie:sed
sola eructuatio:⁊ aliquotiens expiratio grossi vaporis facit ad
sensibilem resolutionem paroxismi. Ad hoc facit:q̄ non est notabilis grauitas circa partes pectoris i actu paroxismi. ¶ Suadet etiam q̄ percipitur extensio in partibus pectoris ⁊ formaliter motus de loco ad locum in ipso pectore:⁊ q̄ post cibaria ventosa tale accidens aliquando superuenit:facit etiam ad causam
vaporalem habitudo totius corporis:que multū humida est cōiuncta:tamē cum aliquali caliditate cordis:qm̄ vt dicit Rasis
de mente Cassij.iiij.conti.c.allegato. Sanguis cum calescit generat plures vapores:ex quibus constringuntur instrumenta anhelitus:quod nō ex sanguine tantū fieri posset:sed ex alia etiam
humorali materia. Nō est tamē longinquum quin ad hoc accidens cōcurrat indispositio acquisita in musculis subseruientib⁹
motui pectoris ꝓpter defluxum materie subtilis catarrizātis ad
eos:qm̄ cum casu cōiungitur titilatio quedā: vel formicatio aliqualis circa partes spatularum:que quidē ex ꝓportionali causa
pēdere videtur. Et si forte ad hoc adduceretur q̄ cū ea est quedā
innata debilitas mēbrorū spiritualiū ad facile patiendum acquisita ex principijs generationis ex parente non esset irrationale.
Et hoc est quod de casu iudicatur. ¶ Pro debita igitur consultatione circa casum habende sunt due principales cōsiderationes
Una erit circa regimen preseruatiuum a casu in paroxismum.
Alia intentio erit circa regimen in paroxismo obseruandū. Et licet dixerit Gal.iiij.de regimine sa. Similis est custodia futurorum lapsorū:⁊ correctio iam factorum. Et alibi. Quecūq̄ sanāt passiones iam stantes hec ⁊ antequā stāt prohibent consistere:tamen vt
dixit Mesue fm Gal. Cum peruentū ad accessionē fuerit:tunc
potius blandiendū est q̄ curandū ⁊c. ¶ Peruenitur enim interdum a prefocatione in exhibitione medicaminū.s.in hora paroxismi:de quo timore non est suspitio nō existente tēpore paroxismi:⁊ ideo cōuenientius factū erit:si tēpore non paroximi intendatur cū regimine ad causam futuri nocumēti:⁊ alio regimine
vtamur intentione sumpta ad morbum in tēpore paroxismi.
¶ Circa primū etiam duo fient principaliter. Nā primo declarabitur regimen obseruādū in dieta circa res ineuitabiliter nobis
occurrentes:que a medicantis appellant res non naturales ⁊ eis
annexe. Secūdo ponetur regimen magis per medicinas respectū habentes ad causas dicti accidentis:de quibus supra:vbi declarabitur si vsus balneorum mineralium sit ad perfectionē necessarius vel ne. Et si necessarius sit eorū vsus:que balnea magis
in casu conueniāt. ¶ Prius tamē q̄ ad regimen accedamus:pono in hoc casu laudabile pronosticū positum a Mesue.c.ꝓprio
cum dicit satis ad principiū. Mulieribus quidē non sepe accidit
⁊ citius sanatur eis q̄ masculus ⁊c. ¶ Circa igit primū in electione aeris eligatur aer in actiuis non multum declinis vt in calido
vel frigido:ad siccū tamē notabiliter inclinetur: conuenientius
tamen est

tñ est ad calidũ declinare quã ad frigidũ: ideo pro regula cuitetur aer excessiue caliditatis ⁊ frigiditatis. ¶ Et proinde tempore hyemis non est laudabile: quod aer sit nimis calidus: precipue factus artificialr talis cũ igne ⁊ multarũ personarũ presentia cũ oimoda clausiõe fenestrarum: qm̃ talis caliditas multum nocet: primo per caliditatẽ intensam potest liquefieri humiditas cerebralis: que discurrens deorsum est causa nocumenti. Secundo q: aucta claritate circa partes pectoris ⁊ cordis fit necessaria multa aeris attractio: ⁊ ex consequenti cum non possit cõuenienter per solam anhelitus magnitudinẽ satisfieri caliditati acquisite oportebit ꝯsr velocitare ⁊ anhelitũ frequentare: vñ sic disponit ad accidẽs maxime etiã nocet: qm̃ cum tali aere camere clause coniungitur interdũ fumus: ⁊ ex multitudine personarũ multi grossi vapores cõcludunt: q̃ attracti per anhelitũ cũ aere sunt cã precipui nocumenti. Vñ in casu isto multũ laudabile est vt aer camere oĩbus duobus diebus possit rectificari cum receptione puri aeris: ⁊ expulsiõe grossi ⁊ fumosi: ⁊ hoc fiet si in fenestra camere fiet vnus fenestrolus aptus ad aperiendũ ⁊c. Et in hoc habeat diligens cõsideratio qm̃ talis malus aer est continuo alterans: ⁊ imediate trahat ad mẽbra nocumenti. Et in tali casu maxime potest verificari dictum Gal. tertio tegni tex. commenti. xxviij. vbi voluit q̃ sñ a lapsu a debita qualitate aeris plus sequitur nocumentũ q̃ ex equali lapsu in multis aliis rebus non naturalibus simul. ¶ Nocet etiã ⁊ per aliũ modũ caliditas intẽsa aeris camere tpe hyemis: qm̃ qñ postea exponit libero aeri frigido: sequit illud nocumentũ: qd̓ sequitur d: succedente borea ad austrum. de qua spẽaliter dicit Aui. v. tertij. ⁊ Mesue in capitulo de catarro. Auster rarefacit ⁊ implet capita. et septẽtrio vel boreas constringit ⁊ exprimit. ¶ Vñ rarefactis partibus capitis a caliditate camere redditur cerebrum passibilius ab aere frigido: cui postea occurritur: ⁊ tunc cõstricto cerebro frigiditate exprimit humidum cerebrale deorsum ad membra pectoris: ideo si audiat oñatio sua non pati: maxime sm̃ caput intensam caliditatẽ. Et si mẽbra aliqua alia frigeãt calefiant cum aliis ingeniis: ⁊ proinde pluma solus siue cussinus non dz esse ex pluma. ¶ Proinde intelligat q̃ in tẽpore estatis non stet sub radiis solis: neq; equitãdo multo tpe. Qd̓ si pur cõtingat ꝓpter necessitatẽ corpus calefieri excellenter in estate est magno studio cauẽdũ: ne subito permutet ad locũ frigidum: sed paulatim conuertat ad aerẽ tẽperatũ: ⁊ postea aliqualiter ad frigidũ ꝓpter nocumentũ qd̓ dictum est supra. ¶ Euitet et aer qualiscunq; humidus ⁊ nebulosus: siue frigidus: siue calidus fuerit. Et proinde stantibus his stationibus non est exeundũ ad aerẽ liberum si possibile est: sed standum est in aere camere debite disposito. ¶ Qd̓ si fuerit tpe frigidum spero laudabilius erit: si rectificetur aer camere ad calidũ cũ quibusdam aromatibus calidis: non dico suffumigando: qm̃ fumus i casu nocet: sed habẽdo notabilẽ quãtitatẽ aromatũ calidoꝝ i camera vt cinam omũ: lignũ al. ambrã: cortices citri: ⁊ arãcis ⁊ hmõi ⁊ hoc dico nõ existente dolore capitis: qm̃ in illo casu non conuenirent aromata. ¶ Et si esset appetitus ad videndũ ⁊ habẽdũ ignem fiat ignis lucidus ⁊ clarus ex rosemarino: lignis iuniperi: ⁊ lignis lauri: ⁊ lignis larizi emittentis terbentinam: nam talis ignis ex proprietate etiã rectificat mẽbra pectoris: alterãdo tñ calidum. Et vbi in estate ꝓpter nimiã caliditatem intendamus rectificationi proprie camere ad frigidũ fiat aspersio foliis: ũ vitis: florũ violarũ: ⁊ florũ et nenufaris: ⁊ hmõi vel fiat aspersio cũ aquis horũ dictorũ per cameram dimittẽdo irrorationem aque ros. ⁊ aceti: quoniã in casu non sic conueniunt: ⁊ hec dicta sufficienter sint de aere. ¶ Circa motum ad quietem obseruetur: quod singula die hora conueniẽti. s. mane expulsis superfluitatibus cõibus: vel naturaliter: vel cũ artificio fiat exercitiũ totius corporis deambulando: incipiẽdo tamen a leui deambulatione: ⁊ paulatine attendendo ꝓcedat. Dicat etiã spẽaliter nõ incipiẽdo ab exercitio forti ⁊ frequẽti: qm̃ talis deambulatio a principio frequens ⁊ intensa factã preparat ad accidẽs: vt difficultatẽ anhelitus. ¶ Cõtinuetur aũt exercitiũ vsq; dũ mẽbra calefieri incipiãt: vñ non est in casu ꝓcedendũ ad nimiã ⁊ intensam calefactionem: qm̃ ad istã intensã caliditatem fiet ex humido corporali euaporatio circa partes pectoris: que est vna de causis concomitantibus vt plurimũ hoc accidẽs vt supra declaratũ est. ¶ Sit aũt ante cenã iã celebrata stomaci digestiõe ⁊ epatis: ⁊ ꝑ parte venarum cũ iã nutrimentũ de prãdio precedenti est in via transitus ad mẽbra: tale et exercitium est cõueniẽs. Non est immediate post exercitiũ cibus sumẽdus: sed quietãda sunt mẽbra per tpũ post

exercitiũ vt ꝑ horã vel circa: vt fiat sufficiẽs expulsio superfluitatũ: quarũ expulsio intendit per exercitiũ. Et quẽadmodum hoc exercitiũ cõe oĩbus membris est in casu plurimũ iuuatiuũ: ita ⁊ exercitiũ particulariũ mẽbrorũ quorundam vt capitis ⁊ pectoris est maxime cõueniẽs: vñ facto primo exercitio in mane: si postea fiat aliqualis fricatio capitis ⁊ pectinatio iuuabit ad resolutionẽ superfluitatũ ⁊ vaporũ: qui si non resoluant transeũt in materiã illã aqueam subtilem: q̃ est cã precipui nocumẽti. Nõ tñ laudanda est fortis ⁊ vehemẽs fricatio capitis: ne fiat ex mẽbris inferioribus ad caput vaporũ eleuatio. ¶ Cõuenit etiã si cõmode fieri posset vt partiũ pectoris ⁊ spatularum fieret ꝯsr leuis fricatio ⁊ calefactio cum pãno lineo: qm̃ dicit Gal. quinto de regi. sa. Mẽbra debilia tpibus certis. i. tpe sanitatis sunt fricanda fricatiõe sicca ⁊c. ¶ Juuabit etiã ad exercitiũ pectoris: si eodẽ tpe stante inanitiõe stomaci fiat confabulatio de rebus placidis cum voce facta alta ⁊ eleuata: nã talis locutio cõfortat membra pectoris ⁊ anhelitus: vt est auctorũ medicine auctoritas: nõ tñ aliquo modo fiat talis fortis locutio stomaco repleto: qm̃ vt dicit Ari. scd̓o ꝓbleumate. piũ. Vox tñc facta citissime interrũpit: ⁊ sic ad dispositionẽ principalẽ prepararet. ¶ Circa somnũ ⁊ vigiliã sit prima regula. Sõnus nõ dz multũ ꝓlõgari: ita vt nõ trãscẽdat spaciũ. vj. vel vij. horarũ: qm̃ cũ ꝓlongat replet caput vaporibus: vt est cõis olim medicorũ sñia: q̃ tandẽ sunt cã vt in materiã catarralẽ cõuertãtur. Fit etiã plurimorũ vaporũ retẽtio circa ptes pectoris q̃ est vna de causis cõcomitãtibus ad nocumentũ. Si etiam posset sine manifesto nocumẽto interdũ pẽsare vigilãdũ ita vt somnus nõ sit cõtinuus erit in casu laudabile: maxime cum est timor parotismi. Vñ dicit Ras. quarto cõti. Ex lõgo somno accidit asma in sanis personis q̃to magis in infirmis. Nõ sit et q̃ñlibet diurnus si fieri põt: qm̃ precipue talis ad reumatismos ꝑparat vt tertia primi. Ubi tñ ꝑ necessitatẽ ⁊ cõsuetudinẽ obseruãda p̃cipue in estate fieret: sit ad min⁹ distãs a cibo ꝑ duas horas. ¶ Fiat etiam capite notabiliter cooperto ⁊ in obscuro: extremis et notabiliter coopertis: qm̃ vt fuit sñia Arist. scd̓a problematũ ꝓbleumate. xxvi. Frigiditas extremitatũ in somno maximum cõferat nocumẽtũ cerebro. Et ideo ibidẽ iubet tales partes extremas: vt pedes maxie coopertos esse in somno. Non fiat tñ tãta cum pãnis coopertura vt mẽbrorũ principalium fiat superinflãmatio ꝓpter cãm superius dictã. Obseruet etiã in sñia hic posita ab Aui. in secũda parte sue cãtice. vt fiat accũbẽdo. i. quasi sedendo. Nocturnus aũt fiat extenso corpore capite notabiliter eleuato super plumazolo: ⁊ fiat super alterũ laterũ maxime super sinistrum latus sm̃ maximum tẽpus somni: vt oẽs medici sentiunt: ⁊ vt est clara sententia. do. Auicẽ. xiij. tertij. c. de cura debilitatis digestiue. Nam per talẽ accubitũ iuuat digestiua stomachi ꝑ modũ clarũ medicis. ¶ Et nullo modo supine est iacendũ propter multas causas ex tali accubitu aptas nocere. Primo qm̃ ꝑparat ad fluxũ catarrorũ ꝑ cãnã pulmonis. Secundo ꝓpter talẽ sitũ calefacta vena chilis: q̃ est transiens per spinã fit vaporũ plurime quãtitatis eleuatio ad cerebrũ. Tertio q: talis accubitus vt est olim medicorum sñia precipue. Auic. x. tertij in sermone vñ de malitia anhelitus multũ nocet: qm̃ vt ipse dicit. Et ois quidẽ malitia anhelitus: vt ipsius cõstrictio: aut difficultas eius ꝓpter materiam addit apud resupinationẽ. Et addidit. Et est media apud dormitionẽ sup latus: ⁊ alleuiat cũ sup ventrẽ iacet aliquis. ¶ Et ex hoc tertio colligit: q̃ stãte acuto parotismi vel grãdi anhelitus difficultate: neq; etiã dormiẽdũ est super latus: qm̃ ptes cadũt sup se: sz magis cõuertendũ est sup vẽtrẽ. Qd̓ ergo supra dicebat de dormiẽdo sup latus intelligitur nõ tpe parotismi: vt dictũ est supra. Et hec de somno ⁊ vigilia dicta sufficienter sunt ⁊c. ¶ In regimine cibi ⁊ potus supposita maiori paritate in sero q̃ in prãdio: ⁊ brodialium magis q̃ masticabilium: vt dictum est. Primo pro regula obseruet: q̃ omnia excessiue calida ⁊ multũ euaporare facientia sunt euitanda oĩa et intense frigida: ⁊ stipticitate participantia sunt in casu nociua. Et generaliter q̃cũq; tarde digerunt sunt dimittẽda. Et talia sunt q̃cũq; sũt dura ꝑ naturã i substãtia: ⁊ sicca: aut viscosa aut mĩte vnctuositatis: aut multe superfluitatis: aut abominabilis saporis aut abominabilis naturali cõplexiõi: ⁊ si apparenter aliis non sit abominabile: vt voluit Gal. in libello suo de virtutibus cibariorũ. Spẽaliter autẽ descendẽdo eligatur panis mundus ex frumento electo bene pinsatus cũ debita q̃titate fermẽti. Et si in aqua decoquatur parũ radicũ liquiritie et anisi: et que dz pinsari panis erit electior: ⁊ sit bene coctus: ⁊ nõ comedat calidus: ⁊ nõ trãseat duos dies. ¶ Inter carnes eligantur car

nes ad siccũ aliqualiter declinãtes naturaľr:passibilis tñ sub stãtie vt sunt aues montane:perdices.fasiani:ꝛ hmôi. Ex iter carnes aĩaliuȝ valet caro leporina:ceruina:iuuenis tñ ꝛ daini na:capriolorũ:ꝛ gazellorũ. In carne vulpina oẽs conueniunt medici ꝛ maxime pulmo eius. Carnes etiam capretorũ sunt laudabiles. Non sunt tñ vituperande carnes pullorum:gallinarũ in estate:ꝛ caponũ in hyeme. A reliquis carnibus generaliter est abstinendũ saltem vt non sint in cõi vsu:vt carnes auiũ degentiũ in paludibus ꝛ aquis:ꝛ carnes vitulorum maxime ꝓpinquorũ gñationi:ꝛ agnorũ precipue:nã tales omnes viscositate nimia participant:pipiones ꝛ quale nõ sic conueniunt. ¶ A piscibus quoqȝ cauendum est maxime grossi corporis ꝛ squãmis carentibus. Et si pur appetitus inclinetur ad pisces:sint pisces petrosi. ¶ De piscib⁹ tñ q̄ per naturã sũt magni corporis nõ eligantur parui corporis:sed precipue caueantur anguille ꝛ lãpreде:quoniã vt dixit Gal.in libello de cõferentibus ꝛ nocentibus:tales aliis durius digeruntur. Pisces tñ maritimi electiores sunt quã aque dulcis:maxime si reperiantur distantes a mari:vt sepe contingit in aquis dulcib⁹ reperiri:Nam hos tales maxime laudauit Auer. quinto colliget.c.ꝓprio. Et singulariter laudauit piscem:qui appellatur scorpena:quẽ intelligo facile reperiri posse. Sed de piscibus aque dulcis laudantur temeri ꝛ lucii:ꝛ quedam turtelle continue per saxa ꝛ rupes ꝯ aquã incedentes:de q̄bus loquebatur Auer.primo cañ.c.de cibo cõmẽto q̄nto laudãdo. ¶ Laudabilius tñ est qñ carnes per legẽ non comeduntur vt loco piscium eligantur oua:que inter cibaria fere omnia si sint mollia sũt ꝛ facillime digestiõis ꝛ modicarũ superfluitatũ:ꝛ sanguis in de genitus maxime est proportionatus generationi spirituũ vt voluit Aui.in lib.de viribus cordis. Et laudans ea Auer. scdo cañ. dixit. Et est opinio:ꝙ tantum pondus ex eis generatur quantum ipsa sunt.s.de nutrimento. Istis ergo vtendum est:si sint cocta cum testa secundum bonam p̄parationem communiter notã etiã si fuerint infusa in aqua facta pri⁹ decoctione aque debita cum modico butyri:nam butyrum coctum est in casu conueniens licet oleum benematurarum oliuarum non disconueniat. Dimittatur caseus omnis quoniam est contrarius:sed si appetitus pur inclinet:eligatur sic caseus.vi.mensium pecudinus mediocriter salitus:parce tamen sit vsus ei⁹. ¶ Circa fercula valet tempore quo carnes non comeduntur brodium cicerum singulariter: sed substantia dimittat:nam licet sit cibus pulmonis:vt dicit.A.c.proprio:tñqȝ substãtia ventosabilis est:idcirco in casu non conuenit. Et ita gñalr intelligatur de oĩbus leguminibus:ꝛ far ordei cum lacte amigda.et zuccharo:ꝛ si hmôi cõdiať cum oleo amig.d.dul.recenter facto cõuenientius erit. Pultes etiã si fiant ex farina or.ꝛ sabarum vel cum farina cicerum:et cum amigdalato zuccharo asperso bene conuenient. Dimittantur cibaria de pasta ꝛ composita:in quibus intrat caseus. Facere tñ viuarolũ cum modicissimo caseo:de quo supra non inconueniet. Brodium quoqȝ caulium nõ multũ coctorũ est satis in casu cõueniẽs:succ⁹ et caulium sic coctorũ expressa substãtia nõ discõuenit. ¶ Nõ discõueniunt etiã aliq̄ blete cũ modico ysopi ꝛ maiorane in hyeme:ſȝ in estate caueantur magis. ¶ Pro saporamento autẽ potest fieri cũ aliquibus amigdalis:ꝛ cum aceto decoctionis passularum apposito modico cinamomi ꝛ croci. Si etiam apponať parũ succi arãcii mõ nõ sit nimis acetosum nõ disconueniet. ¶ Inter fruct⁹ pñt exhiberi pinee infuse secundum artẽ amigdale dulces:ꝛ fistici:ꝛ passule sine granillis:ꝛ quedam granata dulcia:ꝛ arãcia dulcia tpe estatis:a reliquis cauẽdũ est precipue a pomis:qñ dixit Auer.quinto colliget ꝺ eisqȝ generãt grossam ventositatẽ in tertia ꝛ quarta digestiõe:ꝛ ꝙ vẽtositas que ex eis generať habet malã ꝓprietatẽ ad arterias pulmonis. Sit tñ pro regula ꝙ in cibis in eadẽ mẽsa non est plurib⁹ ferculis vtẽdũ:sed sufficiãt duo:aut ad plus tria:non diuersẽ tñ multũ nature: nõ ẽt diuerse ꝑparationis:q̄z.s.vel sint assata vľ elixata. Elixata tñ magis conueniunt mane et assata sero. ¶ Pro regula tñ in potu obserueť vt sic pertiendus potus:et non multa fiat vnica vice bibitio:imo debite misceatur cum cibo pauců ꝓ vice:sed frequenter magis potando. Secunda regula:ꝙ non bibať post cenã vel brandium transacta vna hora vel duabus:vt aliquando fieri solet. Tertia regula:quod in potu non bibať actu multũ frigidum:ꝑcipue in estate tpe magni caumatis ꝛ magne sitis. Et ideo non dȝ infrigidari in aqua vt aliqñ sit:nã ꝑ talẽ infrigidationẽ aliqñ immobilitantur instrã motus pectoris:ꝑcipue existẽte auara natura ad attrahẽdum. Si autẽ bibitur vinũ mediocre in vinositate:sint tñ odorifera

antiqua sut .ita.s.mediĳ coloris:vel alba ad parum dulce aliqualiter inclinata:ꝛ in tpe estatis mixta cum aqua decoctionis zucchari plus ꝛ minus secundũ vini potentiã ꝛ consuetudinem:que in hoc maxime est obseruanda. Et si aliquoties non fuerit bõa:vt est sententia Gaľ.in secũdo regiminis acu.tex.cõmẽti.xx.cum dixit. Mala namqȝ dieta cibi vel potus:que scḋm simile consuetudini sit:securior est in omni tempore tueri sanitatẽ ꝙ ea:que melior est:si in eam subito fiat mutatio:ꝛ in totũ dimittatur potus solius aque crude etiam cocte:dico et hoc in tempore sanitatis:q̄z in tpe paroxismi vinũ in totũ est dimittẽdum. ¶ Circa passiones animales maximo studio studendum est:vt cum ratiõe caueať:et virtuosa cõside:atione ab intẽperantia passionum taliũ aĩalium:vt ire:furoris:tristitie: ꝛ sollicitudinis. Nam medicina ad correctionẽ horũ accidẽtiũ modicum proficit:neqȝ contẽplať in illud:neqȝ mensurat id:vt dicebat Galy.tertio techni commẽto.xxiiij.ꝛ tñ hmôi multũ ledunt:imo extra terminos naturales deducunt. Unde dicebat Gaľ.textu cõmẽti allegati. Exterminãt enim hec ꝛ mutãt corpora ab eo:q̄ ſm naturam consistentia. Et nõ tñ est ab eis abstinendũ:sed etiã ex ꝓposito ꝓcurãdũ:vt lete ꝛ iocunde viuatur:qñ ex frequẽti inducta letitia etiã nõ occurrente causa:ſȝ ex ꝓposito ratiõis disponiť cõpľo ad lete viuendũ. Unde dicebat Aui.in de viribus cordis.c.vi. Letandi frequentia disponit spiritum ad letitiã:ꝛ tristandi ad dissolutionẽ ꝛ tristitiam:qḋ declarat:q̄z letandi frequentiam duo cõsequunť. primum est fortificatio naturalis virtutis.scḋm est rarificatio spirit⁹ q̄ in letitia dilationẽ acq̄rit. ¶ Cõfortationẽ vero naturalis virtutis tria consequuntur:quorum quodlibet est causa letitie primum.s.temperamentum spũs.scḋm multiplicatio generationis supra id quod dissoluitur.tertium cõseruatio ei⁹ a dissolutione. Ad rarificationem aũt sequiť facilitas motus spũs ad singulas corporis partes ꝛc. ¶ Ex aduerso ex causis contrariis:vt ex causis tristitie ꝑparatur corpus ad tristitiam. Et tandem sicut ipse concludit in fine capituli:qḋ in dispositis ad letitiam propter.s.frequentiam letandi non imprimit tristitia:nisi fortia sint letificantia:tamẽ debilia imprimũt. Et ex opposito ex frequentia tristandi acquiriť dispositio:ſm quã debili cũ tristandi corpus multum tristať:ꝛ non potest letari nisi causa iocũditatis ꝛ letitie fuerit multũ fortis. ¶ Summo ergo studio procuret Illustrissima.d.sua ex proposito gaudere ꝛ letari:ꝛ non nimis intendere cogitationibus et audientiis de rebus non gratis. Et proinde dixit rabbi moyses particula. viij. Cogitari alacria ꝛ ea inspicere dilatat animã:ꝛ iocũdat et dilatat calorẽ naturalẽ. Et similiter cogitare tristia et ea inspicere:animã ꝛ calorẽ naturalẽ coartat. Et hec sufficiant circa consilium in regimine sex rerũ nõ naturaliũ:circa quod sua Illu. d.dȝ maxime attendere:quoniã obseruantia debiti regiminis aliquoties in diuturnis morbis facit ad reductionem. Unde alibi eadem particula dixit Rabbi. Qui diuturnis egritudinibus affliguntur subtili indigent consilio.et eorum multis sufficit ad liberationẽ tñ:non tñ tñ est instandũ solũ cũ ea sed etiã coadiuuanda est natura in debitis tpibus cũ leuibus quibusdã medicinis:de quib⁹ in processu paulo post fiet mentio. ¶ Circa igiť scḋm principale:qḋ versatur circa remotionem causarũ dicte dispositiõis:supposito quod supradictũ est hãc dispositionẽ principaliter pẽdere ex confluentia humiditatis aque ex partibus capitis ad ipsum pectus ꝛ pulmonem cõcurrentibus vt plurimum aliis duabus causis de ventositate ꝛ vaporibus coartantibus ꝛc. oportet primũ fundare intentionem curatiuã circa ipsum membrũ mandans triplicem diuisam. Primo quidẽ in habẽdo cõsiderationẽ ad ipsum fluxũ materie:ꝛ hec intẽtio perficitur in diuertẽdo materiã ad oppositũ:ꝛ sistẽdo materiã si aliter fieri nequit etiã cum fortibus vsqȝ ad stupefacientia correcta tamen veniendo. Secundo ad ipsam materiã in membro mandante existentẽ minorando eam ne multipliceť:ꝛ eam digerendo vel quando:ꝛ finaliter euacuando. Tertio confortando ipsum membrũ mandans:qñ ex tali fortificatione sequuntur iuuamenta quedã:qñ sic fortificato mẽbro vt cerebro per conuenientes meatus a natura deputatos expulsioni extra corpus superflua expellet ꝛ non ad intra corpus:neqȝ ad membrũ debile recipiens:vel forsitan per occultos meatus fiet ipsius materie expulsio:vbi non forte existens tales euacuationes non efficit:sed virtute debilitata et expulsiua a grauitate materie stimulata materiam expellet in partem:in quã materia sua grauitate facilius mouebitur:et sic per colatorium descẽ:ẽs in pectus ꝛ pulmonẽ ſm magnam eius partẽ ꝓpelleť. ¶ Debet ꝛ scḋo aliã principalem habere intentionem.

intētionē.s.circa ipsum mēbrū recipiēs ipm confortādo:ne qđ
influit mādās recipiat ⁊ receptū nō noceat:⁊ ipsum receptuȝ
expellat sensibiliter vel insensibilr a mēbro:aliter.enī vt eſt cō-
munis snīa medicoȝ nō induceret ipsum mēbrū recipiēs ad
suā naturalē dispositionem:⁊ cum his intentionibus imple-
betur totū regimē circa primā causam principalissimā nocu-
mēti. ¶ Circa alios duas eſt insurgūt alie due intentiones.
Una ad vigorādā stomaci digestiuā:qꝛ propter imperfectionē
eius maxime multiplicatur generatio ventositatis:vt.xiij.ter
tij tractatu tertio ⁊ quīto.c.primis. Alia ad resolutionē vapo
rum ⁊ ventositatiorum generatorum ⁊ coartantium ⁊c. Cir-
ca igitur primū ad diuertēdū materiā fluentē vȝ singula die fi
ant fricatiōes pedū ⁊ cruriū:si etiā bis in hebdomada fierent
lotiones pedū cū aqua decoc.camomille:sticados:rorismari-
ni:⁊ buglosse esset conueniēs. ¶ Ualerēt ventosationes siccē
interdū spatulis:qñ alia nō sufficerent leuior:a ad diuertēdum
Et amplius valeret qđ in casu arbitrat conuenientissimū pec-
cāte materia subtili ⁊ liqda fluxibili dimissis ruptorijs post au
res in casu solitis fieri ⁊ similibus:vt eligat qđ etiam laudauit
Mes.de cura doloris dentium de mente Gal.vt.s.fiat ruptō-
rium in manu.s.tenendo alleum:⁊ ponendo in radice palme
in parte domestica eius dextre.s.vel sinistre scđm qꝫ minꝰ esset
abominabile:qm̄ in hoc diuersiuo sperarē ego in hoc casu ma
gnā vtilitatem.Et si illud non esset sufficiēs vesicatoriū posset
accipi de pede milui cōquassato:⁊ superponi palme manus vt
supra:quod si non sufficeret accipiantur cātarides abscisis ca
pitibus ⁊ alis:⁊ cum fermento infuso in aceto fortissimo bene
malaxatis:tandē reducatur cū melle anacardino in materiā
aptā debite extēsioni:⁊ sic ponatur vt supra. ¶ Sistere autem
materiā non eſt tutum nisi in timore prefocationis cū fortibꝰ:
imo neq; simpliciter sistere eſt regulare. ¶ Cōtra quos.d. Me
sue facit exclamationem cum dixit in.c.de catarro. Et sunt ex
stolidis supple medicis:qui ⁊ digestionem ipsius et mundifica
tionem administrant huiusmodi ⁊c.Et eſt qđq; causa.s.prohi
bitio fluxus in hoc modo consistentis multiplicationis ⁊ cumu
lationis ipsius.s.materie catarralis:⁊ deinde disruptionis ve
hementis.i.fluxus maioris. Sit ergo studium addit ipse erga
hoc post corporis mūdificationem:⁊ post sedationem agita-
tionis abscindatur residuum fluxus eius.Et ideo cum in casu
non sit timor de prefocatione:⁊ maxime cum non sumꝰ in pa-
roxismo.dimittam ista ponenda infra loco suo. ¶ Complētur
autem intentio de minorando materiam:que in hoc casu eſt
conueniens etiam si materia non fuerit perfecte digesta:quo
niam si non fiat paulatina euacuatio:⁊ ipsa in tempore aggre
garetur:tan iē natura grauata stante ipsa materia fluxibili
liquida:dubiū esset ne in multa quātitate flueret ad mēbra an
helitus. Ad euitādum igitur hoc futurum probabile nocumen
tū cōueniēs eſt ipsam sepe minorare:nisi forte ex bonitate regi
minis prohiberetur ipsius generatio ¶ Minus etiam incon
ueniret talem materiam euacuare indigestam quā aliā alterꝰ
dispositionis:vt ꝙ si esset grossa:vel viscosa:aut calida subtilis
imbibita:cum ipsa talis permanens non sit multum euacua-
tioni resistens.Unde non tot:neq; talia sunt apta sequi nocu
menta ad euacuationem huius materie indigeste sicut alterꝰ
materie. Perficitur autē hec euacuatio minoratiua:si semel i
hebdomada sumantur.ʒ.pillularum vt infra.℞.pillularum
assayeret positarum ab Auicē.prima tertij.c.generali.cum
materiam euacuare volumus partes duas pillularum elefan
ginarum:agarici trociscati ana.partem mediam:cum melle
rosato fiat pasta. ¶ Laudo tamen vt fiant illic duo ʒ.⁊ reci-
piantur in duabꝰ pillulis grossis post cenam per duas horas
vel tres ante somnum:quoniā hoc modo fiet melior euacuatio
ex membris.Unde dixit Rasis in suis affor.Cum a capite ⁊ ce
rebro ⁊ extremitatibus purgare volueris pillulas in quātita-
te magnas in forma post cenam:⁊ ante somnum ministra.Eā-
dem posuit snīam etiaȝ Damascenus in suis afforis.⁊c. ¶ Cir
ca intētionem que eſt equatio materie ponitur regula. In ade-
quatione hmōi materie ⁊ si sit frigida:nō tn̄ cōpetunt ad diges-
tionē subtiliātia. Nam ex quo materia eſt subtilis ⁊ liqda si vl
terius intendat subtiliatio ⁊ diuisio fiet cōsequēter fluxibilior
⁊ sic magis apta nocere. Pro digestione ergo huius materie
conueniūt que equaliter calefaciāt:qꝛ remisse ⁊ inspissent:qđ
fieri pōt per medicinā remisse caliditatis ⁊ stipticam:nā ꝑ sti-
pticitatē medicine adunatis a diminuit partibꝰ materie reddet
ipsa constantior ⁊ minus fluxibilis:⁊ tamen obedientior erit
virtuti expulsiue ad expellendum:quia fiet obiectus expulsiue
melius proportionatum. ¶ Eſt tn̄ hic cōsiderādū:qđ lȝ hec in

tentio perficiat cū dicta:opȝ tn̄ attēdere ne per medicinam sti
pticam ledant instra pectoris.Erit igitur cōueniens syrupus
vt infra. ℞.mellis ros.℥.ß.syrupi.violati:syrupi de duabus
radicibus:añ.℥.i.aquarū buglosse:saluie:ysopi:⁊ acetose:añ.
℥.i.v.misc.clarificetur ⁊ aromatizetur cum cubebis et nucemu-
scata:an.parū ꝓ duabus vicibus.Et si vtat aliqñ vno aliqñ al
tero ad eandē intētionē magis valebit.Quoniam inter medi-
cinas ⁊ corpora:vt dixit Auic.x.tertij habende sunt proportio-
nes:qui non cōprehendunt nisi ex experimento:cū ergo exptē-
ris.s.plures consequeris.i.eliges qđ magis iuuatiuum. ¶ Et
idem sentiebat quarta primi.c.primo:vbi voluit non esse stan
dum super vnam medicinam cum dixit.Et cum hoc non scđm
vnam medicationem cum vna tibi standum eſt medicina:im-
mo in vna medicatione medicinas permuta:quoniam ab ipso
quod consuetum eſt nō fit passio:⁊ vnicuiq; corpori:⁊c. Et ad-
debat Rasis quarto conti.aliam causam:qm̄ varie medicine
etiā ad eādē intētionē sunt diuerse in gradu:vnde forte aliqua
pars ipsarū erit laudabilior altera.Et iste casus obseruet nō so-
lum in alteratiuis ⁊ digestiuis:sed etiam in euacuatiuis ⁊ con
fortatiuis:cum his ergo syrupis suprascriptis conuenienter
erit digesta materia. ¶ Succedit aūt alia intētio:q̄ erit ad eua
cuationē materie digeste:pro qua euacuatione pono vnam re
gulam. In tali euacuatione non conueniunt laboriose multū
ex soluentia:tuȝ qꝛ materia de se non eſt multū resistens euo-
ni:tum quia talia soluentia ad inflāmationē deducūt:que in-
flāmatio:vt supradictū in casu isto eſt multum verenda. Uȝ
ergo si exhibeatur medicina:vt infra.℞.agarici trociscati.ʒ.i.
v.infundatur in oximelle simplici:et quis betonice:et buglo-
se:añ.quod sufficit.⁊ facta expssione post.x.horas addat dya-
catholiconis.ʒ.i.diaſſe.ʒ.i.v.vel.ß.misc.⁊ fiat potio. ¶ Potest
tn̄ fortificari solutiuū ⁊ diminui a famosissimis doctoribꝰ pa-
tribus meis physicis illustrissime sue dominationis:qui facili-
tatem ⁊ difficultatē maiorem vel minorē solutionis nature lon
ga experientia cognouerunt. Si etiā placeret in forma pillu-
lari ⁊ forte magis cōueniret exhibeāt pillule vt infra.℞.pillu
larum de agarico.ʒ.ß.v.pillularū assayeret.ʒ.v.fiāt.vij.Et si
videant debiles in soluendo loco pillularū assayeret:pōt po-
ni equalis dosis pillularū de yere magna.Et recipiantur cum
aqua mellis:qm̄ recipere medicinas solutiuas laboriose sol-
uentes cū vino fuit dubiū scđm quosdā antiquos:vt refert Rab
by.qm̄ vinuȝ virtute sua mouet ad cor.Unde si medicina par
ticipet venenositate trahetur virtus medicine versus cor.⁊ sic
afferet nocumentū:⁊ exhibeatur hora conuenienti ⁊ obseruē-
tur que obseruari debent medicinis solutiuis. Pro lauatiuo
hora conuenienti laudabilissimum eſt lauatiuum ex aqua or-
cum modico zucchari vnius cocte propter maiorem abstersio
nem.Exhibeatur prandium leue:⁊ obseruentur que obseruan
da sunt in his vt.s.illa die non exeat ad aerem multū liberum
neq; occupetur in audiētijs ⁊c.sequenti nocte sumatur confe-
ctio:vt infra.℞.mitridati.ʒ.iiij.dyabuglosati.ʒ.ß.misc.suma-
tur per.vi.horas ante prandium futurum.Et si ante prandiū
per horaȝ sumeretur clystere lauatiuū:vt infra esset conueniēs
℞.mell.ro.℥.ß.pulueris zucchari.℥.i.cū duobus vitellis ouo-
rum ⁊ aqua decoctionis furfuris ⁊ ordei:⁊ camomille parū:⁊
modico salis misce.⁊ fiat clystere. ¶ Et istā vel similem purga
tionem laudo fieri ad minus bis in anno.s.in fine februarij:et
in fine augusti:vt preueniatur ad tēpus:quo accidens ꝓbabili
ter natum eſt euenire.Et sic completa eſt intentio euacuatiōis
materie ex cerebro. ¶ Iā ergo cōsequēter inherēdo sententie
Mesue supra allegate cū dixit. Si ergo studiū circa ꝓhibitio
nē fluxus post corporis mūdificationē:vt abscindat residuȝ
fluxus eius ⁊c. Iam succedit intentio ad sistendū ipsum fluxū:
que tamen intentio vbi esset timor:vt dictū eſt prius:ne mate-
ria fluens reperet ad profundū pectoris:aut per eū sic fluentē
fieret nobiliū ⁊ necessariarū operationū destructio:esset eadeȝ
intētio a principio etiā nō euacuata materia habēda in appli
catione prohibentiū vt idē sensit.M.loco ꝓprio. ¶ Circa tn̄
applicationē horū repercutientiū eſt habendus ordo.s.vt inci
piamus prius a debilibus:deinde ad fortiora scđm gradū acce-
damus. Ualet ergo si in introitu lecti sumatur.ʒ.i.boliarmeni
electi:eſt.n.in hoc mirabile:vt oēs sentiunt auctores precipue
Sera.de simplicibus.c.proprio de luto armeno. Nā nō tantū
cōfert sistendo:vt qđ ex capite descendit ad pectꝰ:sed etiā maxi
me laudat in cohortatione anhelitus:ita vt diceret.Et qui nō
iuuantur hac medicina nunꝙ iuuantur aliqua alia:⁊ exhibet
ipse cum vino subtilissimo parum limphato. Aliqui tamē ti-
mentes eius siccitatē exhibēt cū syrupo vio. ¶ Ad hāc inten-

tionem aliqui exhibent gargarismata stiptica: que in casu nō laudo: quoniam Mesue in cura catarri in casibus quibusdam dicit suspectum esse administrare gargarismata: quorum primus est timor et suspitio catarri ad pectus et pulmonem fluere consueti. Et idem visus est sentire dominus Auic. prima tertij. c. de canonibus vniuersalibus curationis: licet Gentilis quodam suo modo visus sit glosare textum magis ad partem aliā. ¶ Perficitur etiam hec intentio si teneantur in ore pillule: vt infra. ℞. acacie: succi hypoquistidos: ana. ʒ. v. mirre: succi liquiritie: ana. ℈. ij. dragaganti. ℈. i. misce cum mucillagine psilij: fiant formule in forma lupinorum: valet ad hanc intentionem dyacodion: et est fortius: sed non fiat cum melle vt voluit Gal. in septimo. x. tractatu: sed cum vino cocto: nam cum melle subtiliat materiam. Nam dicit Gal. Scimus enim quod subtilitatiue virtutis est mel. Cauere igitur oportet id tunc. nam incendit subtiles catarros etc. Idem sensit Mesue in distinctione quinta in confectione dialecur: et est diacodion secundum Gal. et fortius eo est ad eādem intentionem: si sumatur pillula pillularum ad omnes morbos catarri quas ponit Mesue in distinctione propria. Similiter operatur si exhibeatur ʒ. i. dyaolibani: et prestat ad hoc singulare iuuamentum quis est notabiliter rectificatum. ¶ Per ea etiam que offeruntur exterius potest etiā hec intentio perfici: vt exempli gratia. ℞. sandalorum alborum: et rubeorum: ana. ʒ. v. costi: nigelle: torrefacte infuse in aceto fortissimo: ana. ʒ. i. ponantur omnia in pecia lini: et teneatur pecia ad nares: hanc eandem intentionem perficit si sandaracha comburatur et ponatur in aceto cum modico thuris aspergatur carbonibus: et fiat inde suffumigatio. ¶ Possent multa alia hic poni ad hanc intentionem: sed ista vt electiora ad presens sufficiant. ¶ Qua completa intentione et factis euacuationibus exquisitis communibus. iam succedit intentio de euacuatione materie: que remansit in cerebro per emunctoria propria: maxime per nares: que euacuatio etiam erit quedam diuersio defluxus a vijs pectoris. ¶ Perficitur autem hec intentio cum tractorio trahendo per nares: vt infra. ℞. aque mel. ℥. ij. vini albi. ʒ. i. aque violarum: et maiorane: ana. ℥. i. v. misce. Vel fiat aliud et est fortius. ℞. succi foliorum bliti: et radicum eius. depurati facta residentia. ℥. ij. aque maiorane: et violarum: ana. ℥. i. misce. Et si daretur. ʒ. v. nigelle: esset fortius: et si adderetur. ʒ. v. radicis ciclaminis in infusione dicti succi: erit magis efficax: sed multum stimulat: et hec sufficiant. ¶ Succedit ergo iam euacuata materia pro magna parte videre si ad resolutionem exiccationem et confortationem cerebri sit necessarius vsus balneorū mineralium: que terme dicuntur: vel balnea sacra vt colligitur ab Ari. xxiiij. problematum problemate vltimo que sacra dicuntur: quia per occulta et nō manifesta sensui principia operantur: et si conueniunt que ex eis magis conueniunt. ¶ Pro declaratione igitur difficultatis noto primo quod in casu huiusmodi nō reperio ab aliquibus illustribus auctorum distincte et exquisite poni balnea talia pro istis iuuatiuis. Aui. in. primo. can. fen. ij. doc. ij. c. xviij. dicit quedā verba: ex quibus colligi potest quod balnea mineralia in casu proficiunt et specialiter dixit. Et nitrose quidem et salse capitibus et pectori auxilium prebent: que materias recipere solent etc. Ut debat et innuere: quod aree: quod ferree: et salse iuuent in egritudinibus: que sunt ex frigiditate: humiditate: et doloribus articulorum: et podagre: et asmati: etc. de sulfureis nullam mentionem faciendo. ¶ Nota tamen quod talia balnea: que sunt actu calida sunt taliter calida participatione minere sulfuree: hoc notatum est de mente Ari. in libello de proprietatibus elementorum: vbi inuestigans causam caliditatis talium aquarum dixit contra Democritum: et alios antiquos: quod causa est que dicta est: quoniam sulfur est inflammabile etc. et ibi ponit plura egregia. Et eandem sententiam voluit Dilucidator. xxiiij. problematum problemate xviij. ad finem. ¶ Suppono tamen: quod omnes materie minerales fiunt secundum sententiam alchimistarum ex duobus principijs: vno effectiue et tanquam patre vt ex sulfure: et alio principio passiuo tanquam ex matre vt ex argento viuo: vt etiā declarauit Dilucidator. xi. problematum problemate. viij. et secundum variā mixtionem eorum et variā digestionem magis et minus perfectā fit diuersorum metallorum generatio perfectorum magis et minus perfectorum. Et proinde dicebat Albertus alamanus in suo singulari tractatu de mineralibus: quod generaliter verum est de omni metallo: quod propter sulfuream substantiam: quam habet: aliquid habet acuitatis: quod sapor eius declarat: nam licet hoc minime videatur in stagno et plumbo: tamen in his probatur idem esse quia aqua: que diu currit: vel stat in fistulis ferreis vel stagneis efficitur intestinorum siue viscerum excoriatiua. ex hoc etiam odores eorum aliquid habent acuitatis. ¶ Suppono vlterius vt colligitur de mente Mesue. c. proprio de asmate: Et communiter aliorum auctorum. quod qui operantur metallica et mineralia: et qui vtuntur odore sulfuris disponuntur ad casum in hanc dispositionem: et nō propter aliud nisi per eleuationem vaporum a dictis metallicis que vel proprietate quadam vel manifesta qualitate vt siccitate ad membra anhelitus attracti nocent dictis membris. ¶ Ex his ita suppositis ad propositum nostrum retorquendo: dico quod coniuncta hac dispositione de difficultate anhelitus cum dicta cā fluxus materie catarralis: nō tamen vsum dictorum balneorum esse necessarium: immo neque est conueniens. Primo quidem quia quodcunque tale per euaporationem et odorem metallicorum et sulfuris in quolibet tali balneo duplici existit: vt supra probatum est: est aptum nocere membris anhelitus. Secundo quia si aliquod esset conueniens maxime esset participans minera salsa et enea vt dictum est: et sic tale balneum esset calefactiue nature occurrens cerebro satis temperato in actiuis et multum passibili propter raritatem texture: vt dictum est supra natum esset perducere ad nocumenta: de quibus dictum est supra de aere calido. Tertio quia iste casus cum alijs leuis remedijs potest remoueri vel preseruari. Etiam accedere ad huiusmodi balnea nō sine magno sit discrimine nature maxime in corporibus delicatis et consuetis vti ordinato modo regiminis: vnde propter inconsuetudinem ad aerem regionis: et mutationem maxime in potibus et lectis: et relictis occurentibus varijs et diuersis itineribus probabiliter sequeretur inde magis in virtute alteratio quam inde iuuamentum perciperetur. Istud tamen sit probabile motiuum: sed magis efficax est quod dictum est: quia noceret sua caliditate virtuali dissolutiua et a vaporibus vt supra. Et ex hoc solui potest auctor. Auer. vij. colliget. c. ij. cum dixit. Et quando indiges calefactione cerebri: calefac ipsum sine timore. Intelligatur si fuerit lapsus multum ad frigidum cum conditionibus vt supra: et si aliquando visum est balnea huiusmodi laudari: dico hoc verificari debere in catarris grossis cum lapsu complexionis cerebri multum ad frigidum: et in corporibus nō sic rare texture: et nō sic delicatis: et in quibus nō coniungitur dispositio difficultatis anhelitus. vt ipsa experientia compertum est. Et ego duos vidi scholares hoc anno: qui ad eandem intentionem occurrerunt balneis cum circunstantijs etiā minus disconuenientibus vsui balneorum: et tamen nullum est inde secutum iuuamentum. ¶ Postremo si aliquando indigeret de recipienda stillatione aque potentialiter calide super caput. Dico cum domino Aui. c. allegato cum de balneis loquitur: quod hoc fieri posset artificialiter. et magis vtiliter: quoniam equale videtur esse si fuerit natura aut ingenio. s. in hoc aliquid horum apponatur aut in eis ponatur: sicut stafisagria: aut sicut bace lauri etc. sicut ipse dicit: et in hoc possent imponi quedam: in quibus nō esset virtus sulfuris nō minus in casu valentia. Et hec quantum ad hanc intentionem sufficiant: nam declarato quod non conueniant: nō opus laborare ad que de huiusmodi balneis sit accedendum. ¶ Succedit alia intentio de confortatione cerebri: pro qua adimplenda primo laudo fieri sacculum supra commissuram coronalem et sagitalem capiti apponendo cum rebus aromaticis paruum ad calidum et aliqualiter magis ad siccum declinantibus. Unde potest fieri sacculus: vt infra. ℞. vernicis. ʒ. ij. gariofilorum. macis. ana. ʒ. ij. corallorum ru. sandalorum citrinorum et rosa. ana. ʒ. v. puluerizentur subtiliter et misce pro sacculo. ¶ Ad intentionem vero si fiat odoramentum faciendo pomum cereum tenendo in manu: vt infra. ℞. olibani: masticis: costi: gariofilorum. ana. ʒ. i. rosarum: sandalorum citrinorum: seminis florum nenufaris. ana. ʒ. v. laudani. ℈. ij. ambre. ℈. v. musci. gra. i. cum cera quod sufficit fiat pomum. Valet etiam ad confortationem et aliqualem exiccationem et ad habilitandum resolutionem vaporum: si singula hebdomada fiat lotio capitis cum lixiuio mediocriter forti: non tamen refracto cum aqua: ponendo species in pecia ad bulliendum tribus vel quatuor bullitionibus in eodem lixiuio de similibus que posita sunt in sacculo. ¶ Ad hanc intentionem valet: si ponatur ad intra aures modicum lane infuse in oleo tepido camomille: in quo fuerit infusa ambra. ℈. i. in duabus vncijs olei. et hec sufficiant ad hanc intentionem. Ex his sunt complete intentiones omnes: videlicet circa membrum mandans etc. ¶ Consequenter restat intentio circa membrum recipiens: que etiam bipartita est. Nam alia sumitur a materia si qua est in membro recepta: et alia ad ipsum membrum confortando: ne materia ledatur: et materia nō recipiat. ¶ Prima ergo lectio perficitur stante aliquali grauitate pectoris sumendo sirupum vt infra. ℞. sirupi de iuiubis: sirupi de liquiritia: et mellis ro. ana. ℥. v. aquarum capil. ve. ℥. ij. buglosse. ℥. i. et si exhiberetur cum aqua zucchari nō disconueniret. ¶ Et si plus potest fieri sirupus magistralis: vt infra. ℞. pulpe sebesten. ℥. i. liquiritie mundate: capillorum ve.

capillorũ ve. añ. ʒ.i. ℞. dragaganti: seminis malue añ. ʒ.i. infundantur in aqua pluuiali calida: quod sufficit dimittatur die ac nocte: deinde bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis. Deinde facta collatura adde ex penidijs: et zuccharo vnius coctе quod sufficit: et fiat sirupus debite substantie: et sumatur cum aqua capillorũ ve. ¶ Pro euacuatione aũt huius materie: qñ p sputũ nõ sufficienter educeretur: vt si fiãt pillule: vt infra ℞. agarici trocisca ti: et epithimi añ. et ex eis cũ oximelle fiãt pillule: has singularr laudauit Ser. c. pprio. Et de eisdẽ dixit Ra. iiij. cõti. c. pprio. Quod dãdũ est de eis bis aut ter in mẽse: et vidit plures patientes cõualescere. ¶ Facit ad eandem intentionem si fiat loch ex cõmestatione passularũ absq; ossibus: et fenugreci a loti: et cũ melle collato: sufficienter bulliant ad debitam decoctionem. ¶ Et istis credo erit sufficienter satisfactum dimittendo fortiora: que in casu nõ sunt necessaria. Si etiam fieret inunctio super pectus ex duabus partibus olei amigdalarũ dul. et vna parte olei de lilio: et vna parte olei camomillini cum croco mixto erit conueniens: et non tediosum remedium. Uel si nõ placet inunctio: potest fieri decoctio aliquarum rerum subtiliantium et calefacientium leuiter: vt camomille fenugre. cum modico maiorane: et cum pannis infusis in decoctiõe calidis. Et fiat fomentatio pectori: et iuuat ad resolutionẽ vaporum et vẽtositatum nociuũ. Et cũ eisdẽ remedijs satisfiet conuenienter illi titillationi percepte in spatulis. Et si addatur inunctioni parũ olei de spica supra spatulas fortius operabitur. ¶ Circa aliam intentionem de confortatione valet singularr: si fiat puluis i forma piperate: de quo vtatur super cibarijs suis: vt infra. ℞. liquiritie rase: capillorũ ve. nõ musũ ii. añ. ʒ.ii. cinamomi: anisi añ. ʒ.i. croci. ℈.i. pulmonis vulpis diligenter exiccati: et prius loti et infusi in aqua scabiose: et capil ve. ʒ.v. zucchari ad põdus omnium mis. Si etiam de puluere pulmonis vulpis sumeretur mane bis in hebdomada circiter coclear .i. cum vno grano croci: et modico capil ve. et liquiritie: quoniam liquiritia vt dixit Auẽzoar in. c. de apostemate pulmonis est proprie medicina pulmonis: erit singulare remedium. Et ista sufficiant. ¶ Pro his intentionibus habendis nõ existente actu paroxismo p cõplemento: si prius ponatur inunctio fienda stõ: ad rectificationẽ digestiue illius: et phibitionẽ generationis ventositatis fiat: vt infra. ℞. olei spice: olei masticis: olei laurini. añ. ʒ.v. gariofilorum: macis: galange: squinanti. añ. ℈.i. rosarum: coralorum añ. ℈.v. ligni al. ℈.i. galie muscate Mesue gra. v. cum modico cere fiat vnguentum pro vnctione stomaci ante cibum. Insuper etiam ventositate possunt sumi confectiones cũ aromatico rosa. diagalãga et hmõi. ¶ Expeditis ergo cũ dei laude quibuscũq; pertinẽtibus ad dispõnẽ nõ existẽte actu paroxismo: pro complemento restat ponere ordinẽ obseruãdũ in paroximo: si forte eueniret: quod deus auertat: cõmemorando quod dictum est prius .s. in paroxismo sit blãdiẽdũ. ¶ Primo ergo debet preparari: vt corpus stet cum meliori situ: quo facilior fiat anhelitus inspiratio et expiratio. Et talis modus est vt appodiet cubitos super genua vel super disco cum plumazolis medijs. Et si voluerit magis erecta stare: stet tamen cum eleuatione capitis notabiliter ad anteri⁹. Et tunc si habeant croc ule. i. illa ligatura: que portant sub ascellis sufficient. Et gñalr ita disponat corpus: vt dilatet pectus in inferiori parte eius. ¶ Alia regula: quod tunc aer sit remisse claritatis pter cãm supradictã: sit tñ luminosus saltem mediocriter: et in casu etiam fricationes leues, pedũ et manuũ facta conueniunt. ¶ Non laudo fortes ligaturas neq; ventosationes: ne agitatio fiat in materia et in euaporationem addatur. Neq; tunc est aliquo mõ loquendum: neq; alijs occupationibus insistendum: sed omnino blãdiendũ est nature omnibus ingenijs. Pauci fiat in cibis: imo stãte seuitate accidẽtiũ subtilissima est necessaria dieta. Et in totũ caueat a vino: nisi forte in declinatione. Parci si aliqua lenitiua pectoris: et aliqualiter dilatantia non tñ inflãmãtia nõ est vituperãdũ: vt exẽpli gratia: si exhiberet aqua decoctionis or. excorticati: et liquiritie parum cũ minimo croci: et sit tepida et pauce quãtitatis. ¶ Et si paroxismus prolongetur stante indigẽtia restaurationis exhibeat de brodio pulli: vel melius aqua carnis q̃ et est brodiũ consumptũ cũ modico zucchari semp addẽdo parũ croci: qñ dicebat Aui. x. tertij in. c. de medicinis pectoris simplicibus. Et crocus confortat instã anhelitus: et facilem facit sputũ valde: vel si placet: pñt fieri pultes ordei cũ modico amigdalato et zucchero. Si etiã eodẽ tpe paroxismi pter necessitatẽ euentãdi fieret inflammatio in humoribus in sanguine: q manifestaretur precipue ex rubore faciei et rubedine venarum apparentiũ in albis oculorũ: tunc leuis facta flobothomia de vena basilica vel cõi brachij dextri accipiendo illã: q̃ manifestior videtur: erit in casu nostro precipui iuuamenti: quoniã p hunc modũ fit aliqualis sanguinis infrigidatio: et sic minoratio euaporationis: que est vna de causis nocumenti vt supradictum est. Et si forte apparentibus dictis signis etiã ante paroxismũ tpe maxime veris fieret leuis flobothomia: vt supra credo quod esset ad iuuamen. Ubi etiã tolleraret: nam in paroxismo leuem fieri fricationem cum pãno lineo circa partes pectoris iuuat ad resolutionẽ vaporũ et vẽtositatis. ¶ Nõ laudo aliqua simplicia fortia: q̃ cõiter in casu laudãtur pter ea: que supra dicta sunt. Sed si pur esset magnus timor: de quo tamen non dubitatur in casu nostro: tunc exhibere. ʒ.i. atanasie cum aqua zucchari esset cõueniens: nã per eam: vt voluit doctores preseruat a periculo. Et his sum contentus ad presens.

¶ Pro quodam clarissimo et magnifico Iurisconsulto de burgundia patiente asma cum cõtinuo fere paroxismo ex defluxu materie catarralis grosse. Consilium. xxxv.

Intellecto casu scripto per prestantissimũ medicine pfessorẽ de quodã clarissimo ac magnifico illustrissimo Ducis burgũdie consiliario posito sub ℞ ica isn. atis pẽdẽtis ex defluxu materie catarralis in pectus et vias eius pulmonis: stãte dispositione membrorum inferiorum calida maxime epatis et renum. non tamẽ declarato de complexione catarri illius: vtrum sit calidus vel frigid⁹: vel grossus: vel subtilis: cuius tñ distãtia notitia est necessaria ad perfectã curationẽ: vel saltẽ preuisionẽ cõuenientẽ. Tñ ex probabilib⁹ signis in casu positis cõiecturãliter videt: q nõ sit subtilis aqueus: qñ p ipsum discurrẽdo fit tussis vehemẽs. Et vbi esset aqueus discurrẽs p mẽbra siue superficies corũ non sic tussim causaret: dicitur. d. Aui. iiij. tertij. trac. iii. c. i. Si aũt materia fuerit effusa a superiorib⁹: tũc dũ ipsa remãet discurrẽs super cãnã sicut discurrit aliqd super parietẽ nõ excitat plurimũ tussis. Hoc etiã suadetur qñ materia expuit satis faciliter et abũdãter satis: vt i casu scribit: vbi si esset subtilis et aquea nõ existẽs obiectũ expulsiue proportionatũ nõ posset cõuenienter colligi a virtute vt expelleret. ¶ Cũ hoc tñ credẽdũ est etiã pbabiliter: q dicta materia catarralis ad aliqualẽ caliditatẽ cum acuitate et mordicatione declinet: tñ qr vt in casu scribit ex vaporatione mẽbrorũ inferiorũ talis materie catarralis potissimũ depẽdet: q cũ eleuet a mẽbris calidis et siccis. vel materiebus proportionalib⁹ in eis: et cũ vapores colerici amari existẽtes mixti cũ sũate de se naturalr insipido faciãt ad generationẽ salsedinis vt declarat .4. methaurorum de causis salsedinis aquarũ: et ab Aui. prima primi. c. de humoribus: idcirco talis catarrus dz aliquali nitrositate et salsedine participare. ¶ Et ad hoc facit argumẽtũ satis efficax q illa tussis est multũ molesta: quod apparet ex sudore cõtingẽte circa faciẽ et tremorem cordis tẽpore expuitionis. Et cũ hoc nõ fiat: merito modi substãtie subtilis nimis neq; viscose nimis que dicitur esse cã maxime difficultatis expuitionis in tussi vt hz colligi de mẽte auctorũ medicine precipue Rasis in. iiij. cõtinẽtis: sequitur igitur q propter qualitatẽ et acuitatem materie hec difficultas tussis maxime cõtingat: percepto maximo nocumẽto a sensitiua membrorũ pectoris et pulmonis a qualitate materie mordicatiori agitatione facta in ea et diuerso modo occurrente dictis membris propter tussim. ¶ Sub his ergo est fundãda principalis intentio nostra. s. ad difficultatem anhelitus et tussim minuendam. Et qñ horum nocumentorũ: licet mẽbra immediate lesa sint pectus et pulmo: qr tamen dependenter se habent ex defluxu materie catarralis: vt supra dictũ est: idcirco alia intentio erit habẽda ad mẽbrũ mãdãs tãq̃ ad causam: q est cerebrũ naturalr hũidũ ex gñatiõe: et ex accñti ex frigore cõtinuas cogitationes: et circa speculabilia considerationes in studijs et consultationibus et hmõi. ¶ Et alia erit habenda intẽtio ad ipsa mẽbra lesa pter materiã in eis cõtẽtam. Qr et asmatica passio est paroxismalis morbus: vt voluit auctores q̃ etiã dixit Ga. in lib. de resum. Quecũq; eñi sanãt passiões iam fientes: hec et anteq̃ fiãt phibẽt consistere. Et eãdẽ sniam voluit Gal. iiij. de regimine sanitatis sub alijs verbis: tñ in hoc casu aliud est necessarium regimen tpe paroxismi asmatici: et aliud non existente paroxismo quia tpe quietis medicinalia per interius offerri pñt: et etiã exteriusq̃ si tpe paroxismi offererentur inducerent periculũ suffocationis. Qñ dicebat Mesue in cap. proprio de mẽte Gal. Cũ peruenerit ad accessionẽ fuerit. tunc poti⁹ est blãdiendũ q̃ curãdũ. Perueniũt interdũ. eñi ad prefocationes in exhibitione medicinarum. s. tpe paroxismi. quare remedia dis

stinguēda sunt: vt dixit: qm̄ tpe q̄etis magis possumus attendere paroxismo τ ad ipm̄ morbū. In regimine igit̄ quantū ad dietam in.vi.rebus nō naturalib⁹ sumatim perstringā ponendo quedam pūcta principalia: τ non ad singula discurrendo propter astantes ibi medicos τ medicinalia specialius discurremus. ¶ Circa igitur aerē eligatur aer in actiuis tēperatus. s. ad calidū τ ad siccū etiā formaliter τ virtualiter inclinatus: nam excessiua caliditas liquefaciendo nocet: τ frigiditas comprimendo. Unde dicebat Auic.iii.tertii auster: τ supple quilibet aer calidus rarefacit τ implet capita: τ septentrio siue boreas constringit τ exprimit. Uitetur ergo aer nebulosus: humidus: τ grossus: τ frigidus. quo tēpore standū est in camera cōstituta inter duo solaria habente fenestrā ad orientē. Nō tū sit lectus in loco: supra quē cadat aer fenestre in directū ideo in illo tēpore rectificetur aer ad contrariū: nō tū fiat cum suffumigiis: vt fieri solet: qm̄ fumus in casu est plurimum nocens. Melius igit̄ erit rectificare aerē tenēdo notabilē q̄ntitatē aromatū in camera: vt cortices: citri: lignū aloes: ambrā: et hmōi cū modico musci. ¶ Et si vellet videre ignē: sit ignis clar⁹ maxime ex iunipero: factus ex lignis lauri et arboris emittentis terbētinā: nā ad calidū aliqualiter alterāt: τ ex proprietate mēbra pectoris cōfortāt. Sed tpe paroxismi nō calefiat aer: sed sit tēperatus tm̄: nā stāte necessitate refrigerii nō nisi magna quātitas aeris sufficit ad refrigeriū stāte aere calido. Expediret ergo anhelitū magnificare τ frequētare: qd̄ in casu difficile est. ¶ Tpe aūt estatis rectificet̄ aer cū fuerit calidus cū aspersione frigidarū nō tū stipticarū: vt cū florib⁹ violarū τ nenufarū: τ foliis salicū: vitis: τ similiū: vel irroratione p camerā cum aqua sublimationis supra scriptorū. ¶ Circa motū τ quietē p regula obseruetur q tpe paroxismi est vitādus mot⁹: τ ois agitatio: τ inde fricationes laboriose: que fieri solēt circa spatulas τ crura a me vituperant̄. Possunt tn̄ leues fieri fricationes ad crura: sed tēpore quietis omni die expulsis superfluitatib⁹ cōib⁹ naturaliter vel cū artificio. laudo leue exercitiū pedes factū: nō tū superinflāmās: τ postea quiescat circiter horā anteq̄ sumat prandiū in loco tēperato non frigido. Et idē intelligatur ante cenā fieri debere digestione stomachi cōpleta: τ sicut tale exercitiū toti cōmune est maxime cōueniēs: ita etiā ad quorūdam mēbrorū exercitiū particulariter maxime si cōuenit: p̄cipue capitis τ pectoris: qm̄ leuis fricatio capitis τ pectinatio poros rarefaciēdo: τ sic ad vaporū resolutionē preparādo τ calorē naturalē cōfortando sequēs exercitiū cōe: de quo supra multū in casu iuuat. ¶ Nō fiat laboriosum: neq cū fricatione pānorū multū calidorū: ne caliditate attrahātur materie de mēbris ad superiora: τ caput repleāt: vel materie ibi actu contente liquefiāt. exercitiū aūt pectoris fiat locutionibus placidis τ suauibus τ voce satis alta. ¶ Circa somnum τ vigiliā sit regula. Tardetur somnus post cibū ad minus duabus horis: τ nō dormiat de die: nisi ad hoc antiquata consuetudo produxerit vel quando de nocte propter aliquod accidēs dormire nō potuisset. Et dormiat semper in obscuro capite notabiliter eleuato: τ corpore cū extremis decenter cooperto nō supinus vel supra ceruicē: sed super altero laterū dextro vel sinistro sm̄ suam consuetudinē: τ hoc totū intelligatur nō in tēpore paroxismi. Oportet cū aliquo lumine quiescere τ inclinato capite ad anterius magis q̄ ad posterius tenendo brachia appodiata super plumazolos eleuatos: qm̄ sm̄ illam figuram τ modū situationis membra pectoris maxime diafragma magis videntur dilatari. Sed quomodocunq fiat nō sit somnus prolixus: neq cōtinuus per multas horas: imo nō trāseat ad plus spacium vii. horarum. Et si tpe medio p naturā aliquoties excitaret̄ expurgādo superfluitates rascādo τ p nares educēdo maxime esset in casu multū cōueniēs. Nā longus somnus est nocumenti in casu: qm̄ dixit Rasis.iiii. cōtinētis. Ex longo somno accidit asma in sanis personis q̄to magis in infirmis. ¶ Circa cibum τ potus repletionē τ inanitionē simul sit regula generalis. In sero sit maior percitas: puta in cena quā in prādio. Et non sint cibaria actualr̄ hūida in sero: saltem aquea hūiditate: τ si stomacus mediocria in substātia digerere pōt. Dimittantur oīa vaporantia calida acuta: precipue si humida fuerint. Et pinde vinum potēs est maximi nocumenti. Uitentur etiā omnia viscosa pinguia τ vnctuosa: τ sic a carnibus porcinis vitulinis: τ ouinis multū propinquis generationi cauēdū est. Et inherendū est carnibus castratorū in hyeme vnius anni: et capretorū in estate: lz etiā ptes horum aīalium musculose neruose: τ multū pingues vituperent̄. Et de volatilibus carnes pullorū gallinarū in estate: τ caponū in hyeme. ¶ Carnes etiā in montib⁹ degētes sunt eligibiliores: quia rariores quā carnes alie terrestres: sed paludose τ aquatice sunt in totū abiiciēde. De carnibus autem quadrupedum in nemoribus degentium: q̄ ibi in patria repiunt̄: me reuitto ad iudicium dominorꝫ medicorum ibi astantiū. Oīa cibaria de pasta dimittantur τ pisces: nisi forte in estate rarissime: tū aliquibus piscibus petrosis minutis cū multo oleo assatis: τ cū succo arācii dulcis: et amigdalato p̄paratis p cōseruādo appetitu vel pōt. ¶ Oua sunt in casu p̄cipui iuuamēti cocta cū testa: τ tenera: vel lixata per infusionē in brodio vel aqua decoc. cū butiro recēti et cōtusa i brodio nō discōueniūt: nam sunt plurimi τ optimi iuuamēti: vt voluit Auer.ii.c. Inter olera valent maxime tpe hyemis alique bletes: cum modico ysopi: τ betonice: cum buglossa. Non multū laudo feniculū vel petrosiliū: ne dilatando meat⁹ ex cerebro: τ materias subtiliando ad fluxum nimis disponerent. ¶ In estate aūt magis laudaret̄ borago cū aliquib⁹ lactucis. Reliqua fercula omitto ordināda per dños medicos ibi existētes. Inter fructus caueant̄ oēs fructus acres: vt limones: arācia: agresta: τ hmōi. Fruct⁹ et plurime hūiditatis vt cerasa: psica melones: nisi violētissime in estate rabida. ¶ Fructus etiā stiptici vt pira: nespula: τ similia nocēt. Amigdale aūt: fic⁹: vue passe sine granis cū pineis τ fisticis sunt in scda mensa p̄cipui iuuamēti. Nō est tū in sero multis amigdalis vtēdū: quoniaꝫ sua vaporatione multū caput replēt maxime ppter vnctuositatē eis innatā. ¶ Pro magna aūt pte remoueat̄: si amigdale prius depillate infundant̄ in aqua tepida decoctiōis zuchari per tres horas: deinde agitent̄ cū v̄ga: τ tādē exiccent̄ cū pāno lineo calefacto: τ de istis vtat̄. Potus etiā sit vinū mediū coloris: medie vinositatis: mixtū cū aqua zuchari: copiosius tū in sero q̄ in prādio. ¶ In hoc tū attēdēda est satis cōsuetudo tēporū in qualitatibus cōsistētia: nā i estate maior mixtio fiēda est q̄ in hyeme. Et si nō tederet cōueniētior esset decoctio facta cū liquiritia rasa: τ modico capillue. cum zucharo Et hec quātum ad cibū τ potū pertinēt. ¶ In animatib⁹ aūt passionib⁹ cauendū ab intēperantia oīm anime passionū: quoniā extermināt ab ea: q̄ sꝫ materiā cōsistētia: vt voluit Gal. tertio technie sed inherendū gaudio τ letitie moderatis: qm̄ vt dixit. A. in de virib⁹ cordis ppter frequētiā letandi nō imprimūt tristia. vbi fortia sint debilia: tamē letificantia imprimunt τc. Et si calor confortat̄ τ multiplicat̄: τ exinde prohibetur a casu in tremore cordis: vt ex verbis Aui. declarari ibidem posset. Et hec de his quātum ad regimen in oībus rebus nō naturalibus sufficiāt. ¶ Ad medicinalia veniēdo: primo sunt memoranda. quedam vtiliter ad vtrāq dispositionē. s. pectoralē τ cerebralem cū totius habitudine valentia. Dehinc ad membrū mandans erit spālis sermo cōuertēdo materiā fluētē ad aliā regionē: quare fluere cōsuescat: sistēdo et fluxum eius in loco suspecto: deinde cōfortando cerebrū: τ prohibēdo a multiplicatiōe superfluitatū in ipso. postremo ad membra anhelitus euacuando materiam ex pectore. ¶ Circa igitur primum expediendum laudo singulis tribus mensibus fieri leuem mundificationeꝫ de toto: particularē tamen educendo ex cerebro τ pectore materiaꝫ in casu peccantem: prius tū ipsam semper dirigendo τ expulsiōi p̄parādo. Sꝫ in hac equatiōe materie: lꝫ materia sit grossa satis expellenda ab his membris lesis: subtiliantia tū intenso cōueniunt: tum q̄ stāte cerebri replētiōe τ fortiter subtiliata materia dubiū foret ne precipitaret in multa quātitate simul ad pectus: τ induceret timorē suffocatiōis: tū etiā q̄ tales subtiliātes medicine vt plurimū caliditate acuta participant: τ sic ad materiā nitrosam in acuitate adherēt: et tertio existentib⁹ mēbris naturalib⁹ ad caliditatē naturalr̄ excedētib⁹ adderet̄ maxima cōplexionis: que cēt cā maioris euaporatiōis τ nocumenti. ¶ Laudo igit̄ p digerēdo materiā sumi syrupū quibꝫ vicibus vt infra. ℞. syrupi de liquiritia: mellis ro. collati: ān. ℥.i. syrupi violati: syrupi de sticados: ān. ℥.v. aquarum buglose maiorane: τ endiuie: decoctionis liquiritie: τ capillorū vēn. ān. quod sufficit fiat syrupus pro duobus vicib⁹. Et sumatur in aurora. Et dormiatur per horam post cū. Deinde exhibeatur medicina soluens in die nō infelici ppter aspectū mali luminarium vt infra. ℞. agarici electi. ʒ.i.v. spice. ℈℈. ān. ℈.v. incidant̄ subtiliter: τ infundant̄ in oximelle simplicis aq̄ betonice: et buglosse: decoctionis passolarum ān. qd̄ sufficit. Itē reubarbari electi. ʒ.ii. spice. ℈.i. infundantur in aquis endiuie: et cicoree ān. quod sufficit cum modico vini albi: et post. x. horas factis ambabus expressionibus addatur collatore hyacatholiconis. ℥.i. diasseniconis: τ hyapruna solutiui ān. ʒ.i. mis. et fiat potio. Et exhibeatur per duas horas ante diem: dormiendo per horam

p horã post eã: si pōt est. Uō si non saltē quiescat in lecto τ in obscuro: postea surgat per camerã ambulādo cū remisso lumine: τ cū attētione τ imaginatione ad ascellandū. Tandē post vj. horas cōpleta euacuatione vel quasi exhibeātur pro lauatiuo de brodio: pulli macrioris. ℥.vj.cū. ℥. v. pulueris zucchari: vel melius in tēpore frigido de aqua ordei: mellita: τ de spuma ta: τ in tēpore calido de aqua or.cū zuccharo. Et post mediam vel circiter horã sumatur prandiū leue: τ totaliter quiescat. Et sequenti die etiã per duas horas ante diem sumatur cōfectio vt infra. ℞.metridati duorū ad minus annorū.ʒ.i.specierū cōfectionis de gēmis. ℈.i.misce. τ tardetur cibus etiã per.vi.horas. ℭ Si tamē tederet sumere vnã medicinã in forma potabili posset exhiberi in forma pillularū cum pillulis: vt infra. ℞. agarici trociscati: pillularum de agarico: τ aggregatiuarum añ. ℈.i.cum oximelle simplici fiant pillule.v. vel ad amplius.vii. τ sumantur cū eo ordine: quo dictum est: de medicina potabili. Si tamē medici sui habuissent ex experientia aliqua particularem medicinã siue potabilē: siue pillulatã: siue in pluribus habentē intentionē ad omnia mēbra vt supra cum aqua conuenienter sine lesione solui illã ego magis laudarem: qm̄ vt dixit.d. Aui.x.tertij inter medicinas τ corpora sunt proportiones que nō cōprehendunt nisi cū experimēto cū experieris cōsequeris quod magis iuuatiuū sit. Et corpori inest proprietas sic pati ab vna: φ non ab altera τc. ℭ Itē intelligo de dosi medicinarū obseruandū esse: ſm φ a medicia suis cognitū est faciliter vel difficulter solui. Quia tamen propter debilitatem mēbrorū maxime cerebri continuo multiplicatur materia illa catarralis per indigestionē. Idcirco laudo vltra dictas euacuationes singula ebdomada: non tñ eundem seruando diem aliquas sumi pillulas ad minorandū materiã: ne multiplicetur. ℭ Et in hoc incipiemus ſm intentionē que erit ad mēbrū mādās: sꝫ etiã simul sit habēdus oculus apertus ad aliquid euacuandum ex pectore. Fiet ergo cōuenienter sumendo pillulas: vt infra. ℞. agarici trociscati: pillularum assayeret do. Aui. prima tertij pillularū de agarico añ. ℈.i.cū oximelli: simplici fiāt quinq̄ vel tres: τ erit melius. Et sumatur post cenam per tres vel quatuor horas in introitu lecti: nisi stomachus abhorreret illa hora. Dehinc veniendum est ad diuertendum materiã ad alias regiones: τ hec cōplēt cōuenientissime educēdo per nares tanq̄ per propriū emūctoriū. ℭ Fit autē conueniēs eductio ad attrahēdū per nares caputpurgium in mane expulsis superfluitatibus sacrū: vt infra. ℞. succi: radicum bletis depurati: succi maiorane siūe preparati añ. ℥.i.v. aque mel. ℥.ij. cubebarum: nucismu. nigelle puluerizatorum. añ.ʒ.v.mis. τ trahatur ipsius tepida per nares. Et si voluerimus aliqualiter magis fortificare: possemus addere vini al. aromatici. ℥.i. non auderē ad fortiora propter nobilitatē τ passibilitatē cōplexionis eius. Si etiã ponerentur interdum ventose sicce in spatulis ad candē intentionē valerent. ℭ Lotiones etiam tibiarū ad minus semel in ebdomada cū aqua decoctionis sauie: maiorane: ysopi: calamenti: camomille: sticados: esset conueniens. ℭ Non laudo masticatoria: vt fieri solet ad conuertēdū per palatū: imo sunt in totū abijcienda. Nam si gargarismata etiam stiptica vituperauit.d. Mesue in cura catarri in casu: vbi est timor τ suspicio catarri ad pectus τ pulmonē siue re consueti: multo magis est prohibendū masticatoriū attractiuum propter suspitionē fluxus ad dictas partes. ℭ Potest etiam fieri diuersio ad cutim resoluendo insensibiliter et cum hoc simul fiat confortatio cerebri ad prohibitionē generationis ipsius materie catarralis faciendo bireturn ex sindone de grana duplicato: in quo ponantur species: vt infra. ℞. maiorane: rorismarini. calamenti: corticum citri. añ.ʒ.i.v. verticis. ʒ.ij. ros. ʒ.ij. v. macis. gar. nucismus. añ.ʒ.j. musci. gra. ij. mis. fiat puluis pro sacculo: τ singula die ponatur super caput facta prius pectinatione τ fricatione leui: vt supra dictū est. Iā succedit alia intentio de prohibitione fluxus: q̄ nequaq̄ omittenda est stante repletione vt sensit Mesue loco proprio incipiendo tamē semper a debilibus. ℭ Conueniēs ergo est reperculsiuum factum: vt infra. ℞. boliarmeni electi.ʒ.v. spice. ℈.v. syrupi violati parum mis. exhibeatur in introitu lecti. Nã bolusarmenus est in hoc mirabilis medicina. Nã vltra φ hoc sistit materiã fluētē ad pectus: etiã in difficultate anhelitus laudatur. Unde dicit Ser.c. ꝓprio de simplicib⁹. Et qui nō iuuat hac medicina nūq̄ iuuat alia. Possunt et fieri pille bichichie tenēdo sub lingua ſm cōmunem modū vt infra. ℞. thuris masculi: spice nardi: dragagāti: gūmi arab. succi liquiritie añ. ℈.i. cū mucillagine: seminis citoniorum: fiant formule due. ℭ Ad candē intētionē valet: vbi ista nō sufficiāt: si in introitu lecti sumatur. ʒ.i. auree alexandrine: cū modico vini vel aqua mellis: vel tantundē de metridato recenti post.vj. mēses. Sed ipsum metridatū antiquū vltra duos annos ad min⁹ est maximi proficui in resolutione τ exiccatione supfluitatū cerebri: τ cōfortatiōe ei⁹: iō si semel i ebdomada sumat. ʒ.i. eius in nocte multū ꝓficiet. ℭ Nō multū laudo ad exiccationē τ diuisionem remedia fortia: que fiunt cū ruptorijs diuertēdo post aures: τ aliqñ in sincipite capitis vel cum cauterio actuali: vt sepe fieri solet ꝓpter delicatã cōplexionē illius: τ suspitionē operatiōis taliū instrumētorū. Nō vituperarē balnea mineralia accipiēdo stillationē aq̄ balnei. ſ. cōmissurã capitis i loco: vbi cōiungit coronalis cū sagitali: qm̄ commode acceptare posset balneo participāte minera sulphuris a ꝑdominio τ nitri cū aliquali mi participatiōe eris τ ferri. ℭ Et si nō haberent naturaliter: possent fieri artificialiter cū appropriatis distillādo abalto vt. ſ. dictū est. ℭ Pōt etiã fieri cōfortatio cerebri cū odoramētis: vt tenendo peciã lini vel sirici cū speciebus intra ligatis: vt ifra. τ sepe odorādo: sꝫ nō post cibū. ℞. nigelle prius in aceto infuse: τ torrefacte. ʒ.i. macis: cubebarū: nucismu. gar. sandalorū citri. añ. ʒ.v. mis. ℭ Et ex similibus pōt fieri pomū cum notabili parte laudani: τ cera. Et si addat in cōpositione ei⁹ parū lini al. ambre: τ musci: vel galliemus. Mes. erit magis excellens. Si etiã intra aures interdū ponat aliquid de lilio: τ doleo spice ad cōfortationē cerebri iuuabit. ℭ His expeditis postremo veniēdū ad ea: que materiã ex pectore eductioni habilitant: τ membra anhelitus habilia ad dilatationeꝫ faciunt. ℭ Pro primo igitur laudo stāte materia i pectore vt expurgetur per sputū: fiat loch: vt infra. ℞. loch de pino: loch de pulmone vulpis: añ. ℥.i. loch: de squilla. ʒ.i. zuchari vio. ℥.v. ꝓpter mēbra calida cū syrupo de liquiritia fiat loch. Et si materia foret nimis resistens addatur syrupus de ysō. Nã est abstersor bonus ꝯgregati grossi: vt dicebat Aui. pōt etiã fieri loch domesticum. vt infra. ℞. passularū absq̄ ossib⁹. ℥.ij. fenugreci loti in aqua tepida. ℥.v. τ cū parū croci: τ syrupo de liquiritia fiat loch. ℭ Pro hac intentione etiã faciet: si fiat decoctio ad lambēdū: vel paulatine deglutiēdū: vt infra. ℞. liquiritie rase τ mūdate: radicū feni. añ. ℥.v. cinamomi. ʒ.j. fenugreci. ʒ.ij. capillorū veneris. ʒ.j.v. ysopi sicce: violarū añ. M.v. bulliant in debita q̄titate primo radices: postea flores τ folia cū capillis. deinde facta collatura in dicta decoctione ponant mel. τ zuchari oñ. qm̄ sufficit ad dulcorandum: τ iterato bulliāt despumādo vsq̄ ad perfectã despumationē: vt ꝑ vsu reseruetur. ℭ Pōt etiã interdū vti: τ erit domesticū τ familiare lambēdo de syrupo liquiritie cum modico syrupi de ysopo ſm intentionē: vt supra. Dyapenidion etiam τ dyairis aliquotiens ſm varias intentiones exhiberi possunt. ℭ Ad eādē etiã intētionē τ cōfortationē etiã pulmonis laudarem puluerē superaspergendū suis ferculis continuo: vt infra. ℞. liquiritie rase: capillue. nō mustdoꝛ. añ. ʒ.i. cinamomi: anisi añ. ʒ.j. pulmonis vulpis. ʒ.ij. croci. ℈.j. zuchari albi ad dimidiū ponderis mis. τ fiat puluis. ℭ Postremo exterius fiat inunctio ad pectus cū vnguento: vt infra. ℞. mucillaginū: fenugreci: τ altee: añ. ʒ.iij. olei de lilio: pinguedinis galline. añ. ℥.v. olei de yreos. ʒ.ij. croci. ℈.j. τ cere parum fiat vnguentum. Sed aduertatis ne fiat inunctio supra regionem cordis propter nocumētum notum intelligenti. Et singulis duobus diebus cū panno lineo leuiter calefacto fiat abstersio ipsi⁹ pectoris: τ postea inunctio. Non inconueniret etiã aliquotiens: vbi inunctio esset ad tediū: vt infundatur filtrum vel pannus grossus in decoctione supra facta calida: τ exprimatur: τ super pectus ponatur: τ suppleberi loco vnctionis. Potuissem multiplicare remedia: sed ista excellentiora: τ inter reliqua vtiliora hic annotaui τc.

ℭ Pro quodam notabili scolare legum Ianuense asmatico fere a generatione.

ℭ Consilium.xxxvj.

Casus huius notabilis scolaris est formaliter asmatica passio cui⁹ due sunt principalissime τ proxime cause. s. mala compositio τ strictura pectoris. altera a materia flegmatica subtilis decursum a cerebro in pulmonem catarrizans: licet ipsarum altera fortius concurrat ad hunc effectum causandum: τ hic est illa mala compositio pectoris que plus nocet: qm̄ est velut naturalis neq̄ apta bene corrigi: verum per se sola nō esset causa totalis huius nocumēti: nisi illa materia catarrizans causaret aliqualeꝫ oppilationem in vijs spiritiue: anhelitus. quod manifestatur ex eo: qm̄ manente eadem strictura pectoris aliquando: tunc vt ipse refert: nullo modo

ledit in anhelitu:ꝛ sic nõ est per se totalis cā huius nocumēti: plurimū tñ ad hoc cõcurrit:qm̄ ex ol facili cā ex materia deor sum catarrizãte manifeste ꝛ notabiliter ledit:ita ꝙ ex illis duo bus causis fit vna totalis cā egra:licet altera ipsarū plus con currat:vt dictū est. ¶ Cū ex his etiā causis magis immediate offocat caliditas epatis naturalis:que tñ ꝯseruat a corde per accidēs et super calefacto.s.ex nõ debita euētatione ꝑ hanc malā cõpositionē pectoris causatā. ¶ Cõiungitur etiā humi ditas cerebri naturalis cū aliq̄li etiā lapsu ad frigidū:que oīa possent ꝓpter accidētia ꝓpria declarari:sed qm̄ illud magis curiosum esset ꝙ vtile accedā illis obmissis ad magis necessa ria. ¶ Ex hoc igitur casu col ligitur prima correlarie: ꝙ prin cipalis intētio in regimine reductiuo siue preseruatiuo debet esse cū habilitantibus instrumēta motus pectoris ad motum anhelādi:que intētio principaliter efficitur cū habilitantibus ꝛ calefacientibus dilatātibus. Quia tñ humectātia aliqualiter propter cerebri cõplexionē sunt in causam scdīā principalē: vt ꝑ in illā materiā flegmaticā descendentē addentia:idcirco cū mensura ꝛ cautella applicanda erunt. Quia etiā calida ꝛ si ex parte qua dilatant cõferāt:ex parte tñ huius ad inflāmotionē addūt:ꝛ sic consequēter ad maiorē necessariā euentationē ꝓ mouetur:cui nõ potest propter stricturā pectoris cum magno anhelitu satisfieri:necesse est cõsequenter anhelitū magis fre quētare:ideo ipsorū exhibitio calidorū est in casu nostro mul tū mensurāda:qm̄ nisi diligens cõsideratio adhibeatur facile existimantes iuuare lederemus. Ne igitur errare cõtingat spe cialiter referā regimen primo obseruandum in electione rerū nobis ineuitabili:er occurrentiū deinde ad medicinalis cõde scendā. ¶ Pro expeditione igitur circa aeris electionē sit aer eius camere parūper ad calidū declinans:ꝛ in humido tēpera tus:quoniā nimia siccitas ledit. Et proinde puluis ꝛ fumus in casu maxime nocent. Uitetur omnis aer ventosus: et maxime australis ꝛ borealis ꝛ specialius cum ad austrum sequitur bo reas:quoniā boreas cerebrū constringit ipso prius per austrū repleto:ꝛ sic multa humiditas cerebralis in pectus recipitur: que est causa plurimi nocumēti. Uitetur etiam aer nebulosus ꝛ aquosus. Quod si talis fuerit per naturā rectificetur aer ca mere:non cū suffumigijs:vt fieri solet:quoniā tales formales fumationes nocent:sed in camera imponantur quedam aro mata ad suaue calidum declinantia: vt cinamomū:crocus:li gnum al.ꝛ ambra:cortex etiā citri: arancij in casu cõuenit pre cipue. ¶ Inter omnia facit crocus nisi caput sit nimis reple tum:qꝛ stante capitis repletione talis aromatica non conue niunt:vt est vulgatus textus.d. Mesue in.c.de soda. Aer etiā excessiue frigiditatis:ꝛ excessiue caliditatis plurimū nocet:id circo tēpore hyemali ꝛ tēpore estiuo est a dictis distemperan tijs aeris elongandū q̄tum possibile est. Et hec singulariter menti teneantur:quoniā excessus a debita electione aeris plꝰ nocet:ꝙ excessus in omnibus alijs rebus nõ naturalibꝰ simul sumptis:vt est sententia Gal.tertio techni. ¶ Exercitium eius membrorū inferiorum conuenientissimū est: qm̄ materias ad inferiora diuertit:nõ tamen fiat super repletionē:imo fiat eua cuatis superfluitatibus prime ꝛ scdē digestionis:in mane et in sero fiat etiā distanter a cibo per.vj.horas. Nunꝙ tamē fiat laboriosum ꝛ inflāmatiuū:ne mēbra principalia calefiant:qm̄ ipsorum intensa caliditas est causa precipua huius nocumen ti. ¶ Circa somnū ꝛ vigiliā breuiter dicatur:ꝙ qꝛ somnus cuꝫ prolongatur replet caput:vt tradūt autores: nõ sit prolixior. vij.horarum ad plus. Et sit nocturnus non diurnus:nisi pro pter necessitatē tēpore noctis nõ dormierit:quo casu cõuenien tior hora somni diurni est de mane vsq ad tertias.ꝛ si non suf ficiat fiat post prandium per duas horas ab assumpto cibo.

¶ Fiat tamen semper capite decēter cooperto:non tamen ni mis calefacto.extremis etiam vt pedibus ꝛ manibus coopertis in camera vndiq clausa:pedibꝰ discalciatis:ꝛ super lecto mol li:quoniā iacere super rem duram:vt vult Auenzoar preparat ad rupturam vene in pectore. ¶ De inanitione ꝛ repletione sit pro regula ꝙ omnis repletio nocet. Et videtur melius in ca su ad subtiliores dietas a mediocri ꝛ communi dieta declinare ꝙ ad grossas semper in hoc obseruando ꝙ ventris lenitio sin gula die necessaria est:que nisi naturaliter habeatur procure tur cū suppositorio vel clysteri cõmuni:de quo in posterius di cetur. ¶ Coitus etiā in hoc casu fortificata prius virtute : vbi licite fieri possit:si cū mensura ꝛ ordine fiat:nõ est inutilis: sit tamen in eo parcitas et moderantia. ¶ Circa passiones ani males summatim dicatur:ꝙ gaudere ꝛ letari in casu plurimū iuuat. Irasci vero ꝛ tristari plurimū nocet. ¶ De cibo et potu summatim dicatur. Cauendum esse ab omnibus cibis euapora bilibus ꝛ inflammabilibus. Et proinde omnes species calide in frequenti vsu. Uitande sunt quecunq etiam multum dulcia ꝛ amara ꝛ salsa sūt nociua:licet suauis dulcia cõueniāt. Pin guia etiā ꝛ vnctuosa nocent. Multū etiā frigida:maxime si cū eis cõiungatur humiditas excellens. Uitāda sunt qualia sunt oīa cõia genera fructuū spinachia:lactuce: ꝛ hmōi nisi tēpore magni estus:qm̄ ꝯtraria in eis tūc est cõueniēs. Acetū etiā i ca su est nociuū:nisi aliqū ꝓpter sapores cõficiēdos:ꝛ tūc sit ace tum passulatū. ¶ Reliqua etiā acria nocēt:vt agresta: vinuꝫ granatorū:muzorū:ꝛ rācidorū acriū:licet iterdū aliqua grana ta dulcia:ꝛ succus eorū satis sit cõueniens. Idē dico de arācijs dulcibus. Panis sit electus:de quo in cõsilio vno verbo sibi di xi. Carnes etiā eligant̄:de quibꝰ infra dicet̄ : dimittēdo partes viscosas ꝛ musculosas:ꝛ interiora animaliū quadrupeduꝫ: ni si sint pulmones vulp.ꝛ ericij:qui singulariter valent. Iaꝫ cir ca potum laudo maxime in prandio aliquid vini exhiberi pos se:quod sit paruciferum:albū:ꝛ aquosum:mixtū cū aqua mel lis s̄m artē facta:vel aqua zuchari tempore estatis:sed in sero melius est abstinere a vino:ꝛ vti:pro potu aqua mellis : vel zu chari. ¶ Inter reliqua tñ precipue placet vsus de pultibus fa ctis ex duabus partibꝰ farine or.ꝛ vna parte farine cicerū cum brodio pulli:maxime tēpore cene:ꝛ semꝑ habēdo est regula:ꝙ maior parcitas sit in sero q̄ in prādio. Speciales igit̄ carnes sint auiū mõtanarū vt fasianorꝫ perdicū turturū colūbarū iaꝫ volare potentium nisi in tꝑe multū calido. ¶ Carnes etiā pul lorum iuuenum mediocriter pinguium conueniunt. Carnes quoq castrati annalis etiā capriolorū in estate sunt conuenien tes oua quoq sorbilia:siue etiā infusa in aqua:vel in brodeto vel in viuarolo sine caseo cõueniūt. Brodiū cicerū sorbiliū cõue nit etiā cicer in modica q̄ntitate: si sumat̄ bñ coctus est ꝯprius cibus pulmonis:vt scdo can. vitentur omnes carnes pingues ꝛ viscose maxime porcine:ꝛ generaliter oīꝫ alaiū grossorū:sal uo q̄ capriolorū:ꝛ sibi similiū. ¶ Uitetur aues aquatice. Ca ueā.a caseo tanꝙ ab inimico interficiente. Uitent̄ cibaria de pasta lagane:turte:ꝛ hmōi. A piscibꝰ etiam caueā.est. Et si ali quibꝰ sit vtēā: ꝛ hoc tēpore estatis sint squamosi:nõ nimis ma gni:nec nimis parui:mobiles dure carnis: vt voluit Gal.j.li. de conferentibus ꝛ nocētibus. Et si in decoctiõe eorū ponatur parū vini ꝛ modicum cinamomi magis conueniet. Eligibilius tñ est eos dimittere. ¶ Et sit gñalis regula:ꝙ elixata i carnibꝰ ꝛ reliquis in casu meliora sunt assatis. Inter olera valent cū aliquibꝰ bletibus:beronica:ꝛ ysopus:ꝛ precipue feniculus:ꝛ pa rū maiorane:a petrosilio:ꝛ apio maxime cauēā.ē. Inter fructꝰ valent alique amigdale dulces:fistici:etiaꝫ a passule pingues sine arillis aliqn̄ non inconueniunt. Idē est intelligendū de duabus ficubus bene maturis recentibus:si per tēpus ante ci buꝫ sumantur. ¶ Ficus autē sicce propter mordacē caliditatē minus valent:nisi in tēpore frigido. De pineis intelligatur ꝙ valent sicut amigdale:ꝛ maxime si pellis interior amoueatur facta ipsorū infusione in aqua tepida: ꝛ exiccatione s̄m artem. Et hec sufficiant q̄ntum ad regimen in dieta obseruandum.

¶ Ad medicinalia veniendo. Primo laudo haberi beneficiuꝫ vētris singula die:qd̄ nisi naturaliter habeat̄ artificialiter pro curet̄:qꝛ vētris stipticitas i casu ē multū nociua. Ubi igit̄ expe diat fiat clystere:vt infra. ℞.maluarū:bletis mercurialis: fur furis:frumenti:ana. M.j.fiat istorū decoctio lenis in aqua debi te q̄ntitatis:ꝛ de collatura sumantur lib.j.ß.cui addatur olei cõ munis.℥.iij.cassie pinguis extracte.℥.j.ß. pulueris zuchari.℥. ß.salis.ʒ.iij.misce:ꝛ plusq̄ tepi.lū clisterizetur. Sed vbi tedes ret sumere clystere saltē fiat suppositoriū:vel cõmune de melle cum sale:vel cū sapone:siue cū radice bletis:ꝛ hmōi. ¶ Conse quenter pro regula medicinali laudo. vt saltem semel in men se fiat euacuatio minoratiua ex cerebro:ꝛ ex pulmone ne nimia materia aggregaret̄:q̄ ꝓpter multitudinē si flueret i pectꝰ pos set timorē inducere. ¶ Et qꝛ materia nõ est grossa etiā si eua cuet̄ indigesta:nõ ꝓpterea sequit̄ nocumētū notabile: qꝛ nõ ē multū resistēs euacuationi:vñ nõ sequit̄ angustia vel labor i vir tute. ¶ Fiat igit̄ euacuatio sumēdo duas de pillulis: vt infra post duas horas a cena. ℞.pillulas de agarico.ꝑ.ij.pillularū assayeret ꝑ.j. mis.fiant pillule due pro.ʒ.j.laudo ꝯsir vt saltē bis vel ter in anno fiat fortior euacuō prꝰ digesta materia : vt in principio veris:in scda pre autūni. ¶ Sꝫ ꝑ digestiõe mate rie sit ista regula:ꝙ ꝛ si materia sit frigida. nõ tñ cõpetit ad di gestionē subtilliantia diuidētia. Et sic regula quam cõiter po nūt auctores i hac materia:ꝛ ꝓcipue Mesue nõ est vir intelligē da. Nā ex quo materia est satis liq̄da:si vtereꝰ incidētibꝰ subti liatio

liatio ⁊ diuisio reddet fluxibilior: et sic magis periculosa. Sit igitur digestiuũ conueniens: vt infra. ℞. mel ro. collati. ℥. ij. syrupi de duabus radicibus sine aceto: syrupi de liquiritia: añ. ℥. v. aquarũ capillue. ℥. iiij. betonice: ⁊ buglosse: aña. ℥. v. misce pro duabus vicibus. ¶ Postea exhibeatur medicina: vt infra ℞. agarici electi. ʒ. ij. ℥℥. spice. añ. ℈. v. infundantur in oximelle simplici: ⁊ aquis betonice: ⁊ capillue. aña. quod sufficit. Et postq̃ steterint in infusione per. x. horas collature addat diacatholiconis. ℥. i. electuarij indi. ʒ. i. v. misce. ⁊ fiat potio. Et si sit tarde ⁊ dure solutionis addatur. ʒ. v. solutiui eiusdẽ sumat hora conuenienti medicinarũ sm ordines consuetos. Et perfecta operatione farmaci post. vj. vel. vij. horas ab assumptione sumatur lauatiuũ ex aqua mellis: vel ex brodio pulli cũ. ℥. v. zucchari rubei. Et post mediũ hore sumatur prandiũ leue non se exponẽdo aeri libero illa die. Sequẽti nocte per. ij. horas ante diẽ sumatur. ʒ. i. v. metridati. Et si post quatuor horas diei sumeretur clistere lauatiuũ ante prandiũ ex mel. ro. ⁊ vitel. ouorũ. cũ aqua or. ⁊ furfuris erit conueniẽs. Quod si forte potio liquida nõ placeret ad purgationẽ loco illius sumantur pillule: vt infra. ℞. pillularũ cociarũ: pillularũ de agarico. añ. ℈. ij. misce fiant. vij. que sumũtur cũ ordine ⁊ modo de quibus dictũ est de medicina superiore. ¶ Jam restat ad quedã localia deuenire: primo. s. intentione habita ad materiã fluentẽ: secũdo ad ipsum pect⁹ vel pulmonẽ principaliue attẽdẽdo. Primo igit circa materiã fluẽtẽ duplex insurgit intẽtio: vna. s. ad phibẽdũ eius generationẽ: ⁊ et resoluẽdo: si aliqd de ea superflue generetur. ¶ Et hoc totũ pficit cũ sacculo supposito capiti aromatice facto: vt infra obseruato regimine: vt supra. ℞. corticũ citri: maiorane: sticados: añ. ʒ. ij. calamẽti. ʒ. i. sandarace. ʒ. i. v. sandal. citri. gariof. nucismuscate: añ. ʒ. i. thuris. ʒ. v. misce pro sacculo: qui prius facta fricatiõe capitis: ⁊ pectinatiõe calid⁹ supponat parti anteriori. ¶ Alia intentio que sumit ad materiã discurrentẽ est duplex: vna est ad diuertendũ eam a via pectoris: alia est phibẽdo vel sistẽdo fluxum maxime tpe noctis. ¶ Prima istarũ intentionũ cõpletur cũ diuertẽtibus per nares facto caputpurgio trahendo per nares: vt infra. ℞. aque betonice: aque maiorane: aque mel. añ. ℥. ß. nucismuscate: nigelle puluerizatorum: añ. ʒ. v. misce: ⁊ tepidũ trahatur per nares. Ad potest fieri cũ succo radicũ bletũ: vel foliorũ eius depurato: vel cũ aqua maiorane mixte: vt cõmuniter fieri solet. ¶ Alia intẽtio de sistẽdo catarrũ cõpletur tenẽdo in nocte in ore vnã de pillulis: vt infra. ℞. spice thuris: boliarmeni: mucilaginis: seminis citoniorũ sicci liquiritie añ. misce fiãt formule plane teneatur vna tẽpore noctis. ¶ Ad hanc intentionem valet fortius: ⁊ iuuabit in prouocãdo somnũ: si sumat vna pillula cõis quãtitatis de pillulis de arnoglosa scriptis a Mesue distinctiõe propria pillularũ: quas appellat pillulas ad omnes morbos catarri. Valet etiã si sumatur ad eãdẽ intẽtionẽ semel vel bis i hebdomada. ʒ. i. diaolibani: vel diaiecur hora dormitiõis. Ego tñ plus laudo vsum primarũ pillularũ: qr in vsu earum non est timor. ¶ Consequenter vltimo restant quedam localia pectori conuenientia ordinare habilitantia materiam in pectore cõtentã: vt expellatur etiã cõfortando pectus ⁊ pulmonẽ: semper habẽdo mẽti que dicta sunt in principio de nõ nimis calefaciendo. Et hec intẽtio cõpletur ⁊ per interius applicata: ⁊ per exterius. ¶ Primo igitur fiat puluis super aspergendus ferculis. ℞. liquiritie rase: capillorũ. vene. añ. ʒ. ij. ysopi. ʒ. i. pulmonis vulpis. ʒ. i. v. anisi. ʒ. ß. zucchari ad põdus oĩz misce: valet etiã si fiat loch pro lãbẽdo: vt. ℞. loch de pino. ʒ. ß. zucchari violati penidiorũ. añ. ℥. v. cũ syrupo de liquiritia fiat loch. Valet etiã si sumatur aliquoties de aqua mellis imposito. in. ℥. iiij. eiusdem de puluere electuarij: quod facit Mesue in antidotario distinctione prima: ⁊ est electuariũ z quo vtuntur reges ⁊ prelati: ⁊ si nõ possit reduci in puluerem sumatur de eo in electuario. Vltimo laudo fieri inunctionẽ ad pectus: habita tamen cautela priusq̃ non iungatur regio cordis cum vnguento facto: vt infra. ℞. ysopi humide pinguedinis galline: mucilaginis: altee. añ. ℥. v. radicum yreos capillorũ vene. subtilissime puluerizatorũ añ. ʒ. v. croci. gra. iiij. cere q̃tuy sufficit fiat vnguentum molle pro pectore ⁊c.

¶ Vnguentũ ad facilitandum partum.

¶ Vnguentũ ad facilitandũ partum. ℞. mucillaginis: fenugreci: ⁊ seminis lini: añ. ℥. v. mucillaginis: altee. ʒ. ß. olei de liliorum: pinguedinis galline: añ. ʒ. iij. croci parũ: cere quod sufficit fiat vnguentum in forma non nimis dura. ¶ Puluis ipsius ad idem. ℞. cinamomi: doronici: corticum: cassie f. cassiel: aña. ʒ. v. croci. ℈. j. dentur cum aqua ruthe: ⁊ betonice: optimum est cerotũ eiusdẽ ad prohibendum aborsum. ℞. masticis. ℥. v. laudani. ℥. iij. cere citrine. ʒ. ß. bistorte: nucum cipressi: ypoquistidos: acacie: sanguinis draconis: terre sigillate: rosarũ rub. boliarmeni. añ. ʒ. i. v. fiat cerotum sic q̃ extendi possit addẽdo parũ olei myrtillorũ vel terbẽtine: vbi se tenere non posset. Pastale eiusdem in prefocatione matricis. ℞. myrre: aristologie rotunde: sauine: añ. ℈. i. musci. gra. i. cũ melle fiat maram. ¶ Sternutatorium eiusdẽ ad idem. ℞. elebori albi. ss. añ. ʒ. v. fiat sternutatio. ¶ Pastala ad extrahendum secundinã eiusdẽ. ℞. myrrhe: sauine: storacis liquide: bauracis: cassiei. aña. ʒ. v. croci. ℈. i. castorei. ℈. v. cũ syrupo de radicibus fiat materia. ¶ Puluis eiusdẽ ad idem. ℞. cinamomi: cassiei. añ. ℈. ij. croci. gra. ij. misce fiat puluis ⁊ detur cũ aqua ruthe: ⁊ matricarie. ¶ Prouocatiuum lactis eiusdem. ℞. feniculi in herba ⁊ et apij: añ. M. v. seminis anisi. ℥. v. croci parũ: butyri recẽtis. ℥. i. v. cum sufficiẽti q̃titate aque fiat embrocatio ¶ Puluis eiusdem ad idem. ℞. seminis anisi. silileos. añ. ʒ. v. cristalli. ℈. i. zuchari ad pondus omnium detur cum vino al. pro duabus vicibus. ¶ Vnguentum eiusdem pro ragadijs: mamillarũ. ℞. corticum interioris albi sambuci. ʒ. ij. pinguedinis galline. cere virginis: aña. ℥. v. fiat vnguentum. ¶ Pastale eiusdem ad precipitationem matricis sumatur fasciculus crespule: ⁊ cum oleo linose irroretur: ⁊ supponatur. ⁊ expertum est.

¶ De raucedine vocis. ¶ Consilium. xxxvij.

In casu isto: qui est raucedo vocis cũ aliquali asperitate a materia flegmatica catarali pendẽs: laudo prius fieri purgationẽ vt infra. ℞. mellis rosati. ℥. ß. syrupi de liquiritia: syrupi de sticados: añ. ℥. v. cum aqua decoctionis capillorum veneris: passularum liquiritie: ⁊ zuchari fiat syrupus pro duabus vicibus: ⁊ continuetur quinq̃ vel sex vicibus: in mane post sumat medicina: vt infra. ℞. agarici electi. ʒ. ß. spice. ss. añ. ℈. v. salisgemme. gra. ij. infundãtur omnia in parte vna oximellis simplicis ⁊ duabus partibus aquarum maiorane ⁊ capillorum veneris. vel betonice: ⁊ facta expressione post. x. horas collature addat dyacatholicõis: cassie extracte nouiter. añ. ℥. v. electuarij indi. ʒ. i. dyafeniconis. ʒ. v. syrupi violati. ℥. i. misce: ⁊ fiat potio. Et sumatur lauatiuum post. vi. horas cum aqua decoctionis cicerorum ⁊ mellis. ¶ Sequenti vero mane sumatur confectio: vt infra. ℞. metridati. ℈. i. loch sani ⁊ experti. ℈. i. misce sumatur per tres horas ante diẽ: ⁊ post tres dies quietata natura fiat caputpurgiũ cerebro trahens per nares: vt infra. ℞. succi bletis. ℥. ß. aque maiorane. ℥. iij. vini albi. ℥. i. pulueris nucismuscate. nigelle. ana. ℈. v. misce. Et de eo tepido trahat per nares facta prius tñ mũdificatione ventris in mane. Et si aliqñ prouocetur sternutatio cũ puluere staffisagrie cubebarũ: ⁊. ss. erit cõueniẽs. Fiat etiã singulo die fricatio cũ panno calido ⁊ pectinatio. ¶ Laudo etiã fieri sacculũ capiti cũ speciebus vt infra. ℞. calamenti: maiorane rosarum añ. M. i. corticum citri macis: cinamomi: gariofilorum: nucismuscate: cubebarũ añ. ʒ. ij. sandalorũ citri: ⁊ rub. añ. ʒ. i. v. aluminis. ʒ. ß. misce calidũ superponat capiti hora vacuitatis stomaci: ⁊ sustineatur vsq̃ dum cibus sumetur: iuuabit quidem consumẽdo materiã ⁊ cerebrum confortando. Ad intentionẽ autez fluxus materie deorsum cõfortatione etiam pectoris ⁊ dilatatione anhelitus laudo fieri pillulas: vt infra de qñbus sumatur vna in introitu ad somnũ. ℞. boliarmeni partes tres: capillorum veneris: myrrhe añ. partez mediã cũ syrupo violato formentur pillule ¶ Laudo etiã istis factis ad clarificandum vocem: interdum sumatur de syrupo: vt infra cũ aqua mellis. ℞. capilli veneris endiuie: radicum asparagi: radicum brusci: passularũ: liquiritie mũde: epithimi amigdalarũ añ. M. i. seminis feniculi: anisi: ysopi sicce. añ. ʒ. ß. medulle dactylorũ. ʒ. iij. seminis malue: ⁊ altee. añ. ʒ. i. v. coquantur omnia in duab⁹ lib. aque vsq̃ ad li. i. ⁊ addatur zuchari ⁊ mellis despumati q̃tum sufficit: fiat syrupus. ¶ Ad hanc etiam intentionem valet gargarizatio facta cum oximelle squillitico modicoq̃ mellis. Et post factã gargarizationẽ: si aliquid deglutiatur bonum erit. Comestio etiã cicerorũ hic laudatur. Loch etiã factũ cuz modico auripigmẽti ⁊ consolide iuuat. Et his sum contentus obseruando regimẽ in dieta sicut alias dictum est sumendo etiam interdum de pillulis quas sumere consueuit.

¶ Pro quodam spectabili iuuene Januense patiente sputum sanguinis ⁊ dolorem capitis continuum cum duplici quartana coniunctum. ¶ Consilium. xxxviij.

Ex scriptis pticulariter per prestantissimos ⁊ clarissimos doctores dominos magistrũ. Ant. marengũ ⁊ magistrũ

Pau. papiensem in casu huius spectabilis iuuenis sub compendio colligo q dispositio sua principalis est quartana dupla ex materia melēcolica adusta: colerica mixta sanguini: pēdens tanq̄ ex causa propria: cui coniungitur materia flegmatica adusta viscosa vt cōis materia et non propria: siue eius cōplexio naturalis sanguinea fuerit siue flegmatica principaliter. ¶ Et huic principali dispōni annectūtur duo accidētia: vnū est dolor capitis cōtinuus satis intēsus: grauatiuus et pulsatiuus: cū rubedine etiā oculorū: et aliqñ nō pōt apperire oculos: neq aspicere lumen: qui dolor tñ periodice remittitur: vt a quarta hora noctis versus mane: sm accidens est sputū sanguinis: lz vt ex accidētibus colligi pōt: vomitus sit magis nūcupādus: ex quo ex stomacho educitur tanq̄ per viam: vt fuit sententia Aui. et tertij in .c. de sputo sanguinis et .iiij. colliget .c. xxxvj. sm. tio ad prin. c. et Rasis .iiij. cōti. c. ij. et alibi in multis locis. Et est sanguis clarus satis rubei coloris: et si aliqñ nigri et coagulati nō accidit saporis sed salsi: cōcurrēte cū hoc etiā dolore stomachi cōtinue intensiore: tamē ante exitū sanguinis et post emissionē remittitur. Cuius causa: vt arbitror: est retētio menstruorū: vel prohibitio eius debite euacuationis. Horū igitur accidentiū et circūstantiarū arbitror: vt etiā per alios indicatū est quātū ad hoc: q prima radix est dicti sanguinis mēstrualis retentio: qui subtilitate et adustione participāt: quod ex salsedine manifestatur: et ex reliquis accidētibus se concomitantibus adustioni attinētibus vt siti etc. sursum mouetur a virtute et sm partē recipitur in venis stomachi: et sic extendendo dolorē in eo causat: et partim mouetur sursum ad cerebrū. et tandem per vias sensui immanifestas recipitur in stomachum vt satis est possibile: et fuit sententia dñi Aui in .iij. tertij de vomitu sanguinis satis ad prin. capituli: et pariter pro parte per poros venarū stomachi: vel leuē scissurā earū egrediens: et pro parte receptus a capite per viā oris emittitur. ¶ Et stāte hoc fundamēto potest intelligēti. primo quare nō debilita[illegible] ctione sanguinis. Patet secūdo quare sit dolor capitis [illegible]tiuus cū aliquali pulsatione cōiūcta rubedine oculorū [illegible]lijs de quibus supra. Patet cōsequēter vnde sit dolor stomachi: et vnde per eiectionē sit ipsius doloris remissio: et nō sic sensibilis sit remissio doloris capitis ad euacuationem sanguinis sicut stomachi: quia tñ dolor capitis non tantum ex tali pendet sanguine: imo sm minus ab eo: sed magis ex multitudine vaporum sursum ad caput eleuatorum concurrente etiam aliqua materia flegmatica in naturali retenta in cerebro. Patet etiā quare talis sanguis educitur per viā oris sine rascatione et tussi: imo cū facili inclinatione capitis et modica motione gutturis et oris: et si ex stomacho pēdeat: quia nō semper in vomitu est necessaria distentio partiū membrorū quibus euomitur: vt voluit Gal. in libello de motibus liquidis: imo quedā sunt ita corpore disposita vt ad vomendū. Nō oporteat caput cōquinare vt loco allegato: sit tamen cum precedente nausea aliquali. Patet etiā quare ipsius sanguinis aliqua pars est discoagulata et rubea: vt ea. s. que resudat per poros venarū stōi vel forte per earū aliqualē leuē scissurā. Illa aūt que fluit ex capite cū probabiliter pluri tēpore extra venā remaneat: cū extra stomachū expellatur: quā alia a stomacho vel venis eius educta apparebit illa pars sanguinis coagulata et aliqualiter denigrata. Et patent verificata accidētia in caso cōiungētia ex parte horū duorū principaliū accidētiū: pro quorū remotione est principalis nra cōsiliatio fienda. ¶ Pro quorū igitur accidētiū remotione supposita radice de retētione sanguinis menstrui et motu eius per naturā ad superiora nota principaliter ītētū ad sanguinis emanationē: et si vt colligitur .v. tertij. et .vij. memur a Gal. talis sanguinis cōstrictio fieri debeat cū stipticis conglutinatiuis etc. tñ in hoc casu propter duo nō laudo tale ingeniū curatiuū. Primo quidem q intētio in quartanis est humectatio: et hec primo est habenda cōsideratio vt .i. quarti .c. i. et ab aliis omnibus scribētibus in ista materia. Ne ergo sequatur nocumētū indispōnis ad resolutionē materie quartanā faciētis talia sicca stipticitatē inducētia in proposito nō laudo. Scdo dicta stiptica etiā in totum prohibētia exitū sanguinis ex corpore: vt que per meatus sumūtur sunt in casu multū verenda: ex quo talis euacuatio fit a natura cū nō sequat inde debilitas: etiā vt voluit Hypo. v. aphoris. apho. xxxiij. Mulieri mēstruis deficientibus sanguinē ex naribus fluere bonū est. Dicit cōmētator Gal. in principio cōmēti. Hoc certū signū est: q sanguinē in menstruis stringi noceat sed si ea. s. mēstrua deficiāt: et aliūde sanguis effluat iuuat. Innuit ergo suspectū esse talem sanguinem restringere: maxime q talis retentionis mēstrui causa est materia flegmatica grossa opillans vt supponitur. hoc etiā expresse sensit Gal. vj. interiorum penultimo. c. Nam cū posuerat nocumenta solita euenire ad retentionē mēstruorum dixit. Si autem ex alio corporis loco sanguis purgetur etc. et hec purgatio fuerit cōueniens nihil horū accidētiū scias habere eas etc. Et ita etiam ex opposito subtiliantia materia quartanarū: quibus vtendum est ad materiā digerendā nō laudo: quia talia habilitant ad motum sanguinis adusti in sursum. Et sic curatio quartanarū sm istā viā videtur prohibitiua curationis accidētiū talis de exputitione sanguinis: vt satis patet. Nō minus etiā est talis subtiliatio materie prohibitiua curationis doloris capitis: imo illud ipsum facere videtur: quia vt dixit. A. j. tertij in sermone vniuersali de signis ostendētibus species sode ad hoc .z. c. Et multoties fiunt res subtiliantes causa sode: propterea q aperiunt viam vaporum ad cerebrum: et si sint non calide etc. Et hec bene habeant mēti pro introductione totius cure. ¶ Pro remissione aūt horum accidentium et preseruatiōe ab illo vomitu sanguinis si cessauerit propter dubiā redditus periodi: in quem vt supra incidit summarie est ordinanda dieta: ex qua tñ non sequatur nocumentū ad curationē quartane: et dimissis multis particularibus: ad que non discurrā propter ipsam infirmā esse regulatā regimine probatissimo doctorum. ¶ Laudo primum vt prohibeantur quecūq ad euaporationē faciūt: vt sunt aer notabiliter calidus naturaliter vel artificialiter: et aer multi luminis: et odoramentū aromatū calidorū. ¶ Exercitium autē diuersiuū membrorū inferiorū: et si in preseruādo conueniat: et vbi nō posset fieri ambulando: tūc fricationes et aliquales ligature horū mēbrorū inferiorū vices supplebūt exercitii: tamē nō fiat laboriose et dolorose: ita vt ad inflāmationē perducat. ¶ Fricatio etiā mēbrorū superiorū: vt brachiorum et spatularū: et si stante vehementia doloris capitis conueniat: in preseruādo tñ et in timore euentus nequaq̄ conueniunt maxime propter timorē cōuersionis sanguinis ad superiora. Et quod dictū est de fricationibus et ligaturis intelligatur idē de vētosis siccis: vt q posite in inferioribus partibus cōueniunt: et in superioribus sunt apte nocere. ¶ Vigilare etiam superflue in casu maxime nocet: quia ad vigiliā superfluā sequit inflāmatio spirituū et sanguinis: et notabilis ipsorū ad mēbra cōuersio superiora. ¶ Nō est tñ semper somnus acceptandus: vt in principio vel augmēto paroxismorū febriū: vel vbi esset grauitas capitis et dolor ponderosus magis q̄ acutus. ¶ A passionibus animi maxime cauendū: precipue ab ira: sollicitudine: tiea: et huiusmodi. E e aduerso mediocriter gaudere cōuenit. Nō fiat tñ superfluus risus: neq artificialiter machinet: precipue post cibū ex causa nota medicis. ¶ A cibis aūt acutis inflammabilibus est etiā maxime cauēdū: et huiusmodi gñalis sunt oia acuta salsa et amara: et vehementer dulcia et vnctuosa: et que sunt cū aromatibus cōdita: et cū aceto precipue a sinapi etiā eruca: et huiusmodi cauēdū est. Nō est tñ vtēdū humectātibus aquosis nimis: nā et si ad materiā febris precipue cōuenire videant: quia tñ liquiditate substātie pori redduntur liberiores ad receptionez et dilatationē passiue saltem habilitari videtur ad sanguinis emanationem. ¶ Circa potū laudarem vinum medij coloris medie vinositatis: et instante fluxu sanguinis si grossioris esset substātie magis cōueniret: sed quomodocūq sit nō pretermittat quin notabiliter misceat cū aqua pluuiali decocta cū zuccharo albo: et postea bis vel ter calibeata; quia exhibitio vini multipliciter in casu nocet. Nā in dolore capitis est precipui nocumenti: vt est sententia Hyppo. tertio regi. acu. tex. commen. xiij. cū dixit. Si dolorem capitis timeas: mentisq percussionem ab vsu vini summopere tibi cauendū est. Et in hoc oēs cōueniūt. Nocet etiā subtiliādo sanguinem et ad euaporationē preparādo. Unde dicebat Aui. quinta tertij in cura fluxus sanguinis nariū versus finē: et est cōia in casu nostro. ¶ Vinum autē cōfert inq̄tū confortet: et nocet inq̄tū excitet sanguinē. Cū ergo indiges ipso inq̄tum confortat commisce ipsum parum per. Et cum non est necessarium: nec fluxus sanguinis facit casum virtutis proximū: tunc non des ipsum in potu. Non etiaz in casu indicatione sumpta a materia se. multum conuenit ex quo eam ponimus adustam: et sic que calefaciunt non conueniunt. Vinū igit et si humectet tamen calefacit vt prima quarti de cura ethice satis ad principium. Ubi tamē sit necessarius ipsius vsus sm modū dictū. laudo singulariter post cibū et potū eius sumi coclear. i. de granis granatorū nō multū dulciū: nā in his est virtus cōpressiua deorsum ad putrefactionez cibi in stomacho et exinde prohibetur euaporatio: quoniam vt dixit Auer. vij. colliget de curatione malorū accidētiū superuenientiū egritudinibus.

egritudinibus. In granis granatorũ ꝓprietas reperitur esse re- sistendi putrefactioni: ⁊ vt cibi in fumositatibus malis minime cõuerti possint. Placet etiã aliquã sumi parũ de oxacitoniten. Et hec quidẽ ad dietam sufficiãt: quoniam habitis a quib⁹ cauendum est cõsequẽter elici possunt ea quibus vti possumus. Unũ tñ pre- cipue est cõmemorandũ: ꝙ stãte necessitate cibationis: si actu cõiungatur dolor vehemens capitis: vel sit timor de ꝓpinqua emanatione sanguinis isto casu post cibationem poni pedes in aqua calida ad intentionẽ medicorũ notam: quoniam vt dicebat Aui. prima tertij. Et forsitan augmẽtatur soda in seipsa ꝓpter vehementiã doloris sui: ⁊ attrahit vehemẽtia doloris eius au- gmentum in ipso. Iuuabit ergo ad diuersionem precipue si in- fundantur pedes in aqua calida. ℭ Circa medicinalia pro cu ra laudo non esse instandum ad curam quartanarũ cum ap- propriatis medicinis ad curationem ipsarũ: tum quia ve ple rũqꝫ medicine ad curã illarũ facientes sunt curationẽ ⁊ eradi- cationẽ dictorũ accidẽtiũ impedientes: immo dicta accidentia sunt aliqualiter cõseruãtes: vt aliqualiter fuit supra declaratũ ⁊ est intelligentib⁹ satis manifestũ: tũ quia talia accidentia sunt in se magis timorosa: ⁊ curã ad se magis trahẽtia: quã faciant quartane: que a toto genere sunt salubres: vt colligitur de mẽ te. Gal. in epistola ad glauconẽ. ca. de febre effimera in fi. ⁊ ab Aui. c. proprio est ꝫ plurimũ egritudo salua. ℭ Laudo tamẽ non in totũ pretermitti curationẽ quartanarũ: quoniam ꝓpter lõ- gã diuturnitatẽ earũ aliquãdo educũt ad apostemata splenis: ⁊ quãdoqꝫ ad ydropẽ cõsequẽter: ⁊ aliquã ad ethicã. Laudo igi tur dimissis digestiuis appropriatis singulis. viij. vel. x. dieb⁹ exhiberi. ℨ. vj. vel. ℥. j. dyacatholiconis sine dyagridio: quoniam virtute sua educit materias tales melãcolicas adustas non labo riose: ⁊ in virtute eius fit aliqualis confortatio membrorũ su- periorũ: ⁊ cõpressio ad inferius: et eo precipue qd participat vir- tute mirabolanorũ ⁊ reubarbari: ⁊ dissoluatur cũ aqua casei fe- licitabitur operatio. Nõ ꝓhibeo etiã vsum confectionũ cordia lium maxime dyabuglossati: si etiã addatur parũ zuccari ro sati ꝓpter accidẽtia non inconueniet. ℭ Redeundo igitur ad curã principaliũ accidẽtiũ: quoniam prima radix vt supponit etiam retentio fluxus mẽstrui. prima intentio curatiua sumetur ad prouocationẽ menstrui per regionẽ cõuenientẽ. Et quoniam vt dice bat Aui. xj. tertij. hec intentio perficitur maxime cũ eis: que mo uent sanguinem ad matricem: ⁊ faciunt poros apertos: non intẽdo hãc intẽtionẽ perfici cũ medicinis per interi⁹ sumptis quoniam tales calide ⁊ acute existentes essent causa vtrorumqꝫ no- cumentorum: vt manifestum est intelligenti. Erit ergo perficiẽ da intentio cum extrinsecus applicatis. Et in hoc quedã sunt que conuertunt sanguinem ad matricem: vt est flebotomia mẽ brorum inferiorũ: vel ventosationes ⁊ ligature eorundem mẽ brorũ: quedã etiã dilatando meatus ⁊ poros venarũ matricis exterius applicata: vt quedã sessiones ⁊ balnea cõuenientẽr hic possunt applicari. ℭ Circa igitur cõuersionem sanguinis ad matricẽ cõstante virtute laudarẽ fieri iteratam leuẽ flebotomiã licet flebotomia saphenarũ in casu ab auctoribus sit cõmuni ter laudata: quoniam tñ. d. Aui. c. ꝓprio dicit: ꝙ flebotomia vene ge- nu ⁊ curuature eius est fortior illa. Gal. etiã in libello de flebo tomia. di. i. c. vltimus visus est innuere in casu fiendã esse flebotomiã circa venas proximiores femori circa coxas vel crura cum dixit. Eas. n. que ex detentione menstruorum a cruribus omnino euacuabis: Que venã oportet aperire siue scarificare. Sed vbi esset intẽtio ad diuersionẽ a capite ⁊ a mẽbris superiorib⁹ flo- bothomia saphenarũ conuenientior esset. Et a. i illã intẽtionẽ vt dicebat Rabbi. xij. particula: non oporteret multũ euacua- re vna vice: sed partire in pluribus vicibus cum dixit. Et cum ꝓponis ipsum supple sanguinẽ attrahere ad cõtrariã partem ⁊ tractionẽ ipsam noli cõplere primo die: sed eam reitera secũ do ⁊ tertio die. Unde forte ad istã intentionem sufficeret vnam ℥. sanguinis vel due ad plus vt ibi cõuertatur ad matricem erit necessaria fortior: ꝓ vna vice euacuatio de vena ꝓximiore hoc tñ semper intelligatur constante virtute. Nam vt dicit Gal. li. alle gato de flobotomia eodẽ. c. versus principiũ magis prie ⁊ prin cipalissime intẽtiões flebotomie sunt magnitudo egritudinis ⁊ robur laborantis. ℭ Ubi igitur nõ tolleret flobothomiã fiant ventosationes sine scarificatione sursum versus coxas: ⁊ liga- ture aliquales: ⁊ fricatiões cum panno scarlatino: ex his perfi cietur intentio attractionis sanguinis ad matricẽ que inten- tio ⁊ si sit prima via intẽtionis: debet tñ esse posterior in ordine ad aliã que dicetur: quoniam oportet primo poros venarũ matricis habilitari rarefieri: ⁊ dilatari anteꝙ materia ad eos cõuertatur. ℭ Complebitur ergo hec intentio cũ balneis ⁊ sessionibus ad

hoc iuuantibus. Sed hic est vnũ commemorandum: quia talia sunt calida ⁊ aromatica in casu nostro nõ possumus eis vti tu- te ꝓpter duo. primo dubitãtes ne caliditate sua materie subti litate magis sursum mouerentur. secũdo quoniam tales aromatice medicine dolorẽ capitis inducunt: vt dicebat cõmentator Ga. v. affori. in commento afforismi in fine. Muliebria educit ex aromaticis calefactio ⁊c. cum dixit. experimentum aũt testatur: quia ex oĩbus aromatibus dolor capitis generatur. Et decla- rat hoc ꝓpter caliditatẽ eorũ: ex calore. n. suo nimio necesse est capitis grauedo sequatur. Sunt. n. in casu nostro pretermittẽ da vehementer calida maxime ad siccum declinantia saltem non sine nimia. ℭ Possunt ergo poni que tñ ꝓter qualitatem manifestam etiã a ꝓprietate magis hoc efficiunt. Fiat ergo vt infra. ℞. maluarum ⁊ radicis earum: ⁊ maluauisci: fenugreci: seminis lini aã. M. i. melisse: matricarie: mercurialis aña. M. v. sauine quartã partẽ. M. j. bulliant sufficienter in aqua ⁊ in di cta decoctione vltra tepidum sedeat vsqꝫ ad vmbilicũ ⁊ ita con tinuetur trib⁹ diebus: postea sumatur serpillũ ⁊ melissa equa- liter: ⁊ bulliant in vino al. ⁊ aqua equaliter: ⁊ sic elixata su- perponatur membris genitalibus calida: quoniam de serpillo vt di- xit Dya. ꝙ imperat menstruis: est tamen cauendũ ne cũ sit stu fa: vel balneũ aliquid effumet ad membra superiora: vnde cir cuntegantur pãnis cõuenienter ⁊c. ꝙ si cũ istis ⁊ similibus pro- uocabitur bene erit. ℭ Nõ laudo fortiora: quia si nõ suffecerit laudarẽ prouocari sanguinẽ emorroydalem cũ fomẽtationib⁹ appropriatis semper obseruando casus antedictos: quoniam per cura tionẽ emorroydarũ haberetur oĩs intẽtio: ⁊ de remotione quar tanarũ ⁊ accidẽtiũ vt scđa quarti. Et fluxus quidem emorroy darũ est cõuenientẽs crisis plurimarũ egritudinũ ⁊c. Et. xvij. ter- tij. c. ij. Nã quemadmodũ fluxus sanguinis narium remouet emorroydas currentes: ita ex opposito emorroyde currentes remouebunt fluxũ sanguinis a superiorib⁹. ℭ Tolerabilius etiã erit aliqualiter acuta prouocantia: vt aloes: myrrha ⁊ hu iusmodi circa emorroydas ꝙ circa matricẽ: vt satis manifestũ est. Et si forte ori venarũ nõ aperiantur: sed solum vene intu mescant. ℭ Laudo isto casu tumefactis venis apponi sangui sugas electas sm artem. Et quoniam ista non sufficerent laudarẽ ap poni vessicatorium ⁊ eius virtute cõstantia: quod si non sufficeret auderem etiã ad ruptorium supra genu per tres digitos quod fa cile fieri posset etiã sine notabili dolore: quoniam talia ingenia ⁊ si non iuuent ad prouocationẽ menstrui principaliter: saltẽ con uertunt sanguinem solutũ ad superiora educi ad inferius: ⁊ in hoc spero notabilẽ vtilitatem futurã quando reliqua nõ cõtu lerint: quia ex multo tẽpore habituata iam videtur natura ad sur- sum sanguinẽ transmittende. Et ista sufficiant quantum ad princi- palem dispositionẽ de emissione sanguinis per superi⁹. ℭ Re stant quedã dicenda breuiter circa scđm. s. de remissione dolo- ris capitis. Ultra igitur diuersiones de quib⁹ supra dictũ est succedit intentio de confortatione cerebri ⁊ circunstantiũ mẽ- brorum ne recipiant: que intentio pluribus perficitur scilicet cũ embrocationibus capitis factis raso prius capite: vñ potest fieri decoctio vt infra. ℞. rosa. rub. M. j. v. florũ nenupharis violarum aã. M. v. camomille. M. j. fiat inde decoctio: ⁊ ex ea embrocatio ex alto maxime percutiendo super partẽ cõmissu- re coronalis ⁊ sagittalis. Istud tamen non applicetur nisi stã te modicissimo dolore: quia magis valet in preseruando ꝙ in curando: quoniam existẽte dolore ⁊ presentia multorũ vaporũ cum intentione ad resolutionem posset dari parum maioranę ⁊ sti- cados. ℭ Potest etiã inungi caput vel etiã melius embrocari ad vtramqꝫ intentionem resolutionis ⁊ confortationis ex dua bus partibus olei ros. ⁊ vna parte camomille addita. viij. par- te aceti. Sed hoc non fiat vbi cerebrum reumatizaret notabili- ter: quoniam vt dixit Aui. prima tertij in regimine vniuersali sode. In oĩ soda cui associatur reumatismus nõ declines ad infrigidã dum ⁊ humectandũ caput cum oleis ⁊c. ℭ Ad intẽtionẽ etiã cõ- fortationis ⁊ repressionis vaporũ existente modico dolore po test fieri odoramentũ vt infra. ℞. florum nenupharis: rosarũ sandalorum: citri aã. ℨ. j. gariof. ℈. j. infundantur omnia in ace- to fortissimo prius puluerizata: post exiccata ponantur in pe cia pro odoramento: ⁊ hec quo ad istã intentionẽ sufficiant. ℭ Sed pro remissione doloris vbi fuerit vehemens multũ ita vt fuerit vigiliarum instãtia propter dolorẽ: est. n. prouocan dus somnus: quoniam vehemens dolor attrahit: ⁊ sic se conseruat quo casu vbi reliqua non suffecerint: de quibus supra laudo exhiberi. ℨ. j. filonij: quoniam in omni dispositione iuuabit. Idẽ ope raretur. ℨ. j. diaolibani si exhibeatur cũ modico aque buglosse. Sed vbi esset dolor non intensus nimis tunc ad resolutionem

vaporū: si fieret sacculus ponendus capiti ex floribus camo-
mille pro duab⁹ partib⁹: ꝛ vna parte sticados: arabici ro. nō po
nendo fortiora. ¶ Qū aūt pur instaret dolor pulsatiuus: ne-
q̄ ista sufficerent q̄ dicta sunt laudarem pro extremo remedio
vt fiat flebotomia vene frontis leuis: ꝛ ad preseruationē ne ma
terie sursum traherentur: ita vt sanguis sursū nō cōuertatur
de cui⁹ ascēsu est suspitio: tūc tp̄e flebotomie frōtis ponātur pe
des in aqua calida: ꝛ ita p tp̄s aliquale cōseruenꝭ post flobotho-
miā: vel fiant ligature aliquales ꝛ diuersiones cruribus ad eā-
dem intentionem. Et ista sufficiant ad regimen ꝛ curam acci-
dentium de quibus supra querebatur consultatio ꝛc.

¶ Pro quadam spectabili dn̄a Januense patiente dolorē la-
teris a materia catarrali cum febre. ¶ Consilium. xxxix.

Casus ad me missus de quadā spectabili dn̄a
Januēse super quo vt afferā cōsiliū talis est.
¶ Ista notabilis iuuenis annoꝝ. xx. aut pau
lo plus est cōplexionis sanguinee predomināā
tis cū notabili mixtione colere: licet cerebrū
habeat humidū ꝛ catarrizans: sunt duo men
ses quibus febrit febre continua q̄ incepit die
immediate sequēte partū puelle: in quo plusq̄ debite mēstrua
ta fuit: que febris iudicata fuit a principio vsq̄ per mensem de
putredine sanguinis cū dominio colere: ꝛ mēse citra premissis
euacuationibus debite: ꝛ flebotomia visa est magis ad latus
flegmatis declinare cum paucitate citis sine inquietudine do
lore capitis. ariditate lingue: verū est tamē q̄ a prima die vsq̄
ad presentē febris fuit semp intensa: ꝛ per mensem valde inten
sā: cū qua se coniuncti fuerunt dolores a furcula sinistra supe
riori vsq̄ ad extremitatē costarū aliq̄n magni: aliquando par
ui: sed nunq̄ absoluta fuit: d dolores percipiebantur ad tactū:
ꝛ similiter apud attractionē anhelitus. Et quib⁹ arguebaꝭ cū
aliis adesse materiā cū ventositate in musculis: ꝛ panniculo te-
gēte costas: ꝛ similiter ad intra cū opinione semp q̄ adesset de
scensus notabilis catarri a capite. ¶ Ultima dicta de febre et
doloribus superuenit ad aliquibus diebus circa tussis valida
cū excreatione materie flegmatice viscose ꝛ mucillaginose cuꝫ
aliquali mixtione catarri minuti ꝛ globosi ꝛ putrefacti. Pul-
sus est velox ꝛ frequens cum debita virtutis constantia. Et in
operationibus animalibus se debite regit: nec minus circa di-
gestionem: ꝛ secum expulsionē cū pauco auxilio. Urine fuerūt
citrine: postea rubee grosse: ꝛ aliquādo clare ꝛ subtiles sine hy
postasi: ꝛ datis aliquib⁹ digestiuis trāsierūt ad grossas subal-
bidas cum hypostasi: ꝛ ad oblationes satis bn̄ se habet licet
tristetur mēte. ¶ Reuera mihi hic casus ex signis satis intrin
catus et certā nō afferēs noticiā d̄ specie febriū: q̄r in omni ma
teriali febre habēte causaꝫ antecedentē. prima intentio indica
tionis a causa est vel esse debet: vt dicit Gal. x. terapē. c. j. Licet
vt scribit ad naturā flegmaticā hec febris declinare videatur.
¶ Accidētia tn̄ hoc nō euidēter cōcludūt: cū ponaꝭ in ea pul-
sum esse velocē cū virtutis debita constantia: ꝛ in flegmatica re
sepe cōiungaꝭ pulsus debilis. In flegmatica quoq̄ cōiungiꝭ
nauseatiua facietas cū casu appetitus ꝛ debilitate oris stoma
chi: vt prima quarti de signis flegmatice in fine capituli. Et tn̄
vt scribiꝭ ad oblationes satis bn̄ se habet. Neq̄ fuit argumētū
cōcludēs sup hāc febrē, ppter nō coniungi cum ea sitim: neq̄
dolorem capitis vel lingue ariditatē: q̄m ista omnia etiā ab-
solui possent a febre colerica stante cerebro humido deorsum
catarrizante in casu nostro. ¶ Cū reuerētia igiꝭ istius instruē-
tis casum non erant omittenda signa circuituum ꝛ incremen-
torum: q̄m ꝛ si febris fuerit continua: ppter tamen eius diu-
turnitatē concludendum est eam non fuisse conclusam: sed in
ea apparere debere remissiones ꝛ excrescentias: que fm̄ senten
tiam Gal. affo. primo cōmento. xij. magnam afferūt cognitio
nem de specie egritudinis. Non etiā omittēdus erat sudor vel
eius priuatio pro signo: q̄m vt dicit Aui. prima quarti loco al
legato. Et de proprioribus significationibus eius. s. flegmati-
ce febris est paruitas sudoris ꝛ priuatio eius. Argumētū etiā
de vrina non est efficax: vt clare intelligēti patet. Immo cū ta-
li dispositione vrinarū ꝛ antecessione febris sanguinee cū mix-
tione colere: vt dictū est: probabile satis videtur hanc febrē esse
de genere colericarū vel tertianarū notarū. Et si cōtinua exi
stat: verūtamē siue sit flegmatica: siue colerica a colera mixta
nota eodē quodammodo saltem in cōmuni q̄tū ad causaꝫ su-
mitur indicatio curatiua: vt volebat sententia textus. A. de cu
ra tertiane nō pure in principio, cū dixit. Res quibus diuersifi
catur cura tertiane nō pure sunt res quibus cōmunicāt febres
frigide de licētia scḋa. i. de intētiōe habita ad causaꝫ ꝛc. q̄r etiā
in hac domina cōsiligitur dolor lateris sinistri pectoris a mate
ria flegmatica grossa cū tussi ꝛ screatu eiusdē materie: que etiā
dispō nō modicā ad se trahit curā: imo eius permanētia facit
ad cōseruationē febris. ¶ Erit igitur propositi mei in hoc ca-
su principaliter attendere ad curā dispōnis nō omittendo in-
tentionē: que sumitur a febre vt flegmatica est: a flegmate ta-
men magis salso dependens intra: vt est probabile venas ex-
crescente. nā si in totū intentio ad hāc mucillaginosam verte-
retur materiā in pectore existentē cōsequēter malicia cause fe
bris aliqualiter augereꝭ. ¶ Pro hac igitur adimplenda intē
tione curatiua duo principaliter faciā. Primo quidē ponetur
reginē in debita administratione earū rerū: que nobis mediā
tadiliter occurrunt. Dehinc ad medicinalia deueniemus.
¶ Pro expeditione igitur primo pro electione aeris. Sit aer
eius camere parūper ad calidū: et magis ad siccū declinans:
hoc tamē de aere nō intelligatur nisi febris sit valida: ꝛ nisi sit
intensa caliditas: tunc deberet aer ad frigidū parū declinare.
Sit igitur camera cōstructa inter duo solaria: cuius fenestra
sit ad oriens. Et tēpore seu ventoso nebuloso vel pluuioso sit
optime clausa. Si etiā illo tempore rectificetur aer facto igne
in camera ex lignis iuniperi: sermentis vitis: rorismarini erit
conueniens: hoc tamē obseruato semper q̄ fumus per camerā
nō diffundatur: ita q̄ ad nares egre nō perueniat: q̄m pecto-
ri nocet. Et propter similē causam nō multo laudo ad rectifica
tionē aeris per suffumigationes: que ex aromatibus in pastā
reductis ꝛ super ignem positis fieri solent. Sed magis in casu
laudarē in camera presentiā rerū quarundā aromaticarum
absq̄ alia euaporatione euaporantiū: vt presentiam cinamo-
mi: cassie ligneē: ambre: ꝛ si nō displiceat cū modico musci: cor
tices etiā citri vel arantiorū in hoc casu conueniunt. Eligan-
tur tamen hec magis q̄ illa: fm̄ q̄ egro pro odorando magis
erunt placibilia. ¶ Conseruetur etiā in hoc q̄ singula die per
aperturā aliq̄ fenestre vel hostii camere aer dicte camere per
tēpus euentetur: q̄m vapores qui expirāt a materia in pecto-
re cōtenta aerē inficiūt: qui nisi rectificetur: sua mala qualita-
te ꝛ infirmā ꝛ astantes lederet. Et in hac aeris obseruantia est
maxima adhibenda cautela ꝛ diligentia: q̄m distemperantia
eius tn̄ de se alterat permutando q̄tū relique res omnes non
naturales si equaliter laberentur ad cōtrariū permutarent: vt
fuit sentētia Gal. iij. tegni tex. cōmen. xxviij. ꝛ hec de aere suffi-
ciant. ¶ Circa cibū ꝛ potū obseruetur regula debite dietandi
in febribus materialibus. s. cibus exhibeatur in declinatione
periodi. Et si ad illā horā deuenire non possit minus malū est
in augmēto cibare q̄ in principio: minus etiā malū est in febri
bus huiusmodi in statu q̄ in principio cibaret. ¶ Hec tn̄ regu-
la obseruetur nō existente multa indicatione ad oppositum: vt
grandi debilitate virtutis: vel magna oris stomachi sensibili-
tate: quos casus excepit. d. Aui. prima quarti in ca. gn̄ali de ci
batione febricitantiū illo § Et de corporibus sunt corpora co-
lerica ꝛc. que sentētia colligebatur a dn̄o Gal. x. terrapen. c. ij.
Specialiter aūt descēdēdo sit cib⁹ facilis digestionis boni nu-
trimēti modicarū superfluitatū q̄tū possibile est ad calidū ali
qualiter declinās: ꝛ ad siccū. ¶ Sit igitur panis eius ex frumē
to medio inter nouū ꝛ vetus bene mūdo aliqualiter salitus: ꝛ
si in eo ponatur aliquid zucchari rū. erit conuenientius: et se-
mina aliqualia feni. ꝛ ani. vel in decoctione radicuꝫ fenicu. in
aqua ex qua confici debet. Ex quo pane fiat brodetū vel panis
coctus in aqua decoctionis pullorū vel aliarū carniū conue-
nientiū: de quibus erit sermo. Inter reliqua genera granoruꝫ
conueniunt far cōmune ꝛ far ordei: ex quibus possent fieri fercu
la cū decoctione carniū vt supra. Nō inconueniret etiā ex simi-
la fieri hmōi fercula: licet de ea dicat Auic. primo can. in. c. de
cibo ꝛ potu cōmento. ij. quod est tarde egressionis ꝛ descēsus a
stomacho: licet etiā per experiētiā in meipso cognoui q̄ sit tar
de digestionis: cuius tn̄ oppositū ipse sensit loco allegato. In
dubio igitur est de ea modicū sumendū: ꝛ cū sumiꝭ optime de
coquaꝭ. Ex farina etiā ordei possunt fieri pultes ꝛ simula: que
merito modi substātie in casu propter tussim meli⁹ cōueniūt.
si tn̄ dulcorentur cū zucchara ꝛ farina ordei non inconuenit: ꝛ
chist ordei maxime si dissoluatur in brodio pingui: in quo vel
sit decoctio radicis feniculi: vel aliquorum seminum anisi. s. ꝛ
feniculi. Si etiam aliquando cū farina ordei cōmisceatur fa-
rina cicerum pro pultibus conficiendis non inconuenit: q̄m
dicit Aui. ij can. c. proprio q̄ nutrit pulmonem melius q̄ res
aliqua: ꝛ propter hoc fiunt ex eo sorbitiones. s. ex farina cice-
rum. Hec tamen varientur sorbitiones fm̄ varietatem disposi
tionis infirme: q̄m in tēpore in quo cor est in dispositione cali
dior

dioꝝ stante varietate cibi magis cõuenit cħiſt ex farina ordei: hora vero quietiori magis conueniunt pultes ex simila vel farina ciceꝝ ſm aliam ꝛ aliam intẽtionem. ¶ Inter carnes vero pro puſtati-cõficiẽdis: vel per ſe ſumẽdis conueniũt carnes auicularũ montanarũ: perdicũ: faſianoꝝ: ſter ne gallinarum etiã iuuenũ nõnunq̃ etiã carnes quadrupedũ cõueniunt carnes capreoꝝ nõ multũ propinquoꝝ generationi maxie cõſtitutione calida exñte. ¶ Carnes vero capreoloꝝ: vulpiũ: et ericiũ in caſu ꝓpter leſionẽ in pectore vł pulmone ꝓprietatem hñt. Idẽ dico de leporib⁹ ꝛ pulmones carũ ſpãlem habẽt conuenientiã: ꝛ precipue pulmo vulpis: tamẽ carnes vulpium et ericioꝝ ad viſcoſum declinãt: ꝛ omnia viſcera habita intentione ad materiã febris ꝛ tuſſis: ꝛ ad materiã magnã q̃ in his ſe. cõiungiſ maxime nocẽt: ideo rectificari debent iſtoꝝum carnes cũ aliquib⁹ ſubtiliatiuis ꝛ inciſiuis: vt cũ ſale et cinamomo: ꝛ radice feniculi: ꝛ huiuſmodi decoq̃ndo cũ dictis carnib⁹. Et hic obſerua ꝙ ſicut carnes dictoꝝ animaliũ a proprietate valent: ita vbi ſit indigentia vti aliquo acuto non inconueniret ſumi aliqđ de aceto paſſulato ſecundũ artẽ facto ꝛ qđ ſit annale in caſu nõ incõueniunt: ꝛ maxime ſi cũ his natura ſua familiaritatem hñerit: quoniã vt dicit Gal. vi. de regimi. ſani. Familiaritas que ſm totã ſubſtãtiã ex ſolo experimẽto cognoſcitur: ꝛ maximã hꝫ virtutẽ in digeſtione eoꝝ que comeduntur ꝛ bibunſ. Oua etiã ſorbilia vel in aqua cocta aliqñ nõ inconueniunt: neq; te terreat vſus eoꝝ ꝓpter febrem: qm̃ Gal. ad Glauconem in tertianis conceſſit. Fiant etiam ex his alia fercula ſecũdũ vſum dñarum ꝛ regionis. Et vbi ſit timor de inflãmatione alterenſ cum aqua decoctionis ordei: vel radicuꝫ endiuie: ꝛ huiuſmodi. A reliquis cibariis fere oĩbus cauẽdum eſt ꝛ cũ iſtis cibis: pane carnibus: ꝛ ſimilibus componenda ſunt eius cibaria. Vñ in caſu omnia viſcoſa: vt ſunt cibaria de paſta: caſeus: piſces: ꝛ ſimilia taliũ nociua ſunt. Oĩa etiã frigida ꝛ humida: vt ſunt fructus: genera oleruꝫ cõmuniũ: vt lactucarum: ſpinachioꝝ: bletẽ etiam ſunt aſpernẽda. Sed ſi pro cõdimẽto: vel ſaporationib⁹ quibuſdã cõficiendis eſſet aliquoꝝ olerũ neceſſitas. Iſto caſu conuenirent yſopus: maiorana: feniculus. Si etiam ad ſaporationem eſſet neceſſarium pro appetitu prouocando vti aliquo acuto non inconueniret ſumi aliquid de aceto paſſulato ſm artẽ facto: in quo. ſ. fiat primo infuſio paſſularũ: dehinc aliqualis decoctio ꝛ expreſſiõ: qm̃ lꝫ omnia acetoſa acuta ꝛ mordicatiua videantur eſſe pectori inimica: nihilominus modicus vſus aceti ſic paſſulati non eſt inconueniẽs. ¶ Iuuabit q̃dem appetitũ ꝓuocando materiã febris ꝛ in pectore cõtentã incidẽdo ꝛ ſubtiliãdo: excitando etiã virtutẽ expulſiuam in expellendo. Et in vſu eius fuit auſus d. Aui. ꝛ. tertii in curatione de ſputo ſanguinis ꝛ alibi: licet huic contrarieſ Auer. Vitentur oĩa ſalſa ꝛ amara nimis. ¶ Inter fructus aũt conueniunt ſatis amigdale dulces ꝛ amare: pinee fiſtici: ꝛ alique paſſule. Et ex his poterunt multa ſecundum cõſuetudineꝫ regiminis delicata componere fercula. Ego tamẽ hic vnũ adducam condimentum in caſu conueniens. ℞. paſſularũ enucleataꝝ. ℥. ii. infundãtur in aceto paſſulato: in quo prius ſteterint per duas horas amigdalarũ dul. ℥. iiii. piſtentur in mortario ferreo vel lapideo omnia ſimul: deinde colentur ita ꝙ cortices paſſularũ obſtineanſ: ꝛ tunc in brodio carnium predictarũ ponantur ꝛ lento igne coquanſ: ꝛ cum modico zucchari ꝛ cinamõi aromatizenſ: ꝛ erit ſapor ſatis ſuauis et conueniens. ¶ Potus autẽ eius conuenientiſſimus eſt aq̃ mellis ſecundũ artem facta: vel aqua zucchari rubei: ſi etiã in ea ponatur radix feniculi ad decoctionẽ ſatis conueniet. Ubi tñ ꝓpter cõſuetudinẽ vel virtutis debilitateꝫ ꝛ appetituꝫ eſſet vinum exhibendum: ſit ipſum vinum albũ pauciferum aliqualiter ad dulce declinãs: plus tamẽ minus de eo offeratur: ꝛ magis vel minus mixtũ ſecundũ ꝙ offertur in diuerſis temporibus morbi: qm̃ in declinatione ſol⁹ magis cõueniret: imo plerũq; reſoluit reliquias materieruꝫ de febre que remanſerunt: vt dicit. d. Aui. in cura tertiane pure. Eſt etiam exhibitio magis ſuſpecta in ſero q̃ in mane. Unde hic pro regula notãdũ ꝙ niſi febris indicet ad oppoſituꝫ: qđ in hoc caſu propter tuſſim in ſero magis attenuenda eſt dieta q̃ in mane. Et hec ſufficiant q̃tum ad regimen cibi ꝛ potus. Somnus vero eius ſit remotus a cibo cum capite bene leuato: ita quod quodammodo ſedere potius q̃ iacere videatur. Caput ſit etiã decenter coopertum: ſit etiam ſomnus breuis horarum. vi. vel vii. ad plus. In hoc tamen attendatur cõſuetudo: ꝛ ſi in caſu cõiungaſ difficultas anhelitus in ſomno: fiat ſomnus interceptus vt iter excitãdo fiat expulſio ſuperfluitatũ. Dormiãt etiã ſuꝑ alterum laterum magis q̃ ſupra ceruicem: quia talis dormitio in caſu vt oẽs volunt ſapientes multum ſuſpecta eſt. Nec dormiat de die: niſi cogente neceſſitate: vel niſi fuerit antiq̃ua conſuetudo: ꝛ tunc dormiat accũbendo ſm ſulam. A. in ſcđo canti. hec tñ oĩa intelliganſ: niſi in virtute ſeq̃aſ reſolutio ꝛ debilitas multa. ¶ Eſt etiã in hoc habẽda regula: ꝙ eligaſ ſomn⁹ nõ in hora principii vel augment. febris ſi fieri poteſt: ſed magis accedente declinatiõe: hoc caſu ẽt diurnus in declinatione magis iuuabit q̃ nocturn⁹ in principio vel augmẽto febris. Et in hoc eſt habẽda ꝓcipua cõſideratio: cũ etiã dormit ſint extrema bñ cooperta: ꝛ hec de ſomno. ¶ Exercitiũ ei⁹ aliquale ſi fieri poſſet fiat pedes. Vñ diuertẽdo materias ad inferiora eſſet conueniens. Sit tñ tũc gradatim factũ de remiſſo ad intenſius: ita tñ non multũ intendaſ vt anhelitus fiat difficultas. ¶ Eius aũt exercitiũ ſit iocundum ꝛ magis ad longitudinem ꝛ extẽſionem declinans q̃ ad intẽtionẽ. ¶ Eleuatio etiã in nocte gradatim facta in caſu iuuatiua eſt: quod ſi exercitium fieri non poſſit pedes loco eius ſuppleant fricationes totius corporis: que fiant ſm ordinem poſitũ a. d. Auer. ſeptimo colliget. c. ix. hñdo. ſ. gauſapia aliqualiter groſſa ꝛ vetuſta: ꝛ tunc incipere debes a ſuperiori cruriũ deſcendendo inferius ad pedes: poſtea a ſuperiori coxarũ ad genua trahendo: ꝛ poſtea incipies fricationem ab humeris vel ſpatulis deſcendendo per brachia ad manũ: deinde fricabis dorſum incipiẽdo a ſuperiori pte deſcendendo ꝛ per ptẽ ſurſuꝫ oñr ad corpus ꝛ crura vſq; ad pedes. ¶ Eſt tñ in hoc habẽda regula: ꝙ tale exercitium ſiue fricatio nullo modo fiat niſi expulſis ſuperfluitatibus cõib⁹ ꝑ ſeceſſum. ſ. ꝛ vrinam: q̃ vbi naturaliter nõ habeantur artificialr incitenſ cũ ſuppoſitorio vel cliſteri leui: de quo infra erit ſermo. Fiant etiam hmõi fricationes accedente magis declinatione febris. ꝛ non ſic in principio ꝛ augmẽto: lꝫ etiã in his tpibus conueniret: hoc dꝫ intentione habita ad materiam febris ꝛ ad febrẽ: qm̃ intentione habita ad materiã catarralem in pectore cõtẽtã aliqualr aliter foret dicendum. Sed hoc relinquo eſtimatiue medicoꝝum aſtantium: commemorãdo tamẽ in dicto caſu poſt fricationem totius corporis fiendam eſſe aliqualem capitis fricationem et pectinationem cum pannis tepidis non liquefacientibus: magis tñ ꝛ minus ſecũdum ꝙ diſpoſitio circunſtantiarum variatur in debilitate ꝛ fortitudine virtutis in groſſitudine ꝛ ſubtilitate catarri. In compoſitiõe vꝫ ſoliditate ꝛ raritate capitis: ꝛ ſimilium: ꝛ hec de exercitio.

¶ De repletione autem ꝛ inanitione dico quod non eſt replenda multo cibo: immo fames et abſtinentia in hac febre et in catarro commendantur. Sit tñ cautus vt vitalis ſiat regiminis exhibitio: ſcđm quam virtus poſſit ſuſtẽtari. Et attende qđ eſt pertienda dieta: maxime in tali morbo cronico cuꝫ virt⁹ ſit veriſimiliter reſoluta. Et quia in talibus corporibus aliĩ humores cum difficultate maxima ad ſanguinem conuertũtur: ideo non debemus talis corpora diu dimittere abſq; cibo. Sit cibus vt ſupra dictũ eſt pauce quãtitatis ꝛ bone qualitatis ſemper attendendo ad conditiones: de quibus ſupra dictum eſt. Coitus in iſto caſu dimittaſ: lꝫ cũ ad conualeſcentiaꝫ venerit in caſu moderatus iuuabit. ¶ De accidentibus vero anime dic: ꝙ triſtitia ꝛ melãcolia nullo modo conueniunt cũ diminuant caliditatẽ naturalẽ ex cõſequenti ꝓhibeant opationeꝫ caliditatis circa materiã. Gaudiũ moderatũ cõueniẽs eſt: qm̃ calorẽ auget naturalem ꝛ vigorat. Nõ ſit tñ ſuperfluum: q: reſoluendo diminueret. Ira etiã aliqualis tpe quietis parũper calefaciẽdo in caſu iuuaret: nullo tñ mõ ſit ſuperexcedens: qm̃ ad feb. intẽſionẽ ꝓparat ꝛ ꝟtutis diſſolutionẽ: ꝛ hec ſufficiant.

¶ Ad medicinalia veniendo due principales habẽde ſunt intentiones. Una. ſ. ad febrem et cauſam eius. Alia ad tuſſim catarralẽ. Et hec tria habebunt membra ſm tres intentiones. Prima quidem erit ad materiã fluẽtẽ: ꝛ ſic ad catarrũ: cuius materiã ſupponimus frigidam ꝛ viſcoſam. Scđa erit ad materiã fluxam in pectore cõtentã. Tertia erit ad accidens principale: vt ad tuſſim mitigandam vel remouẽdã: lꝫ huiuſmodi accidentis remiſſio ad primas conſequatur rei intentiones.

¶ Circa igitur primuꝫ ſunt attendendi quidam caſi. generales: qui cões ſunt in caſu fe. putride de lenitione ventris prouocatione ſudoris ꝛ vrine: flobothomia ꝛ euacuatiõe ſolutiua minoratiua. ſ. ꝛ eradicatiua: de flõmia a me hic nõ fiet ſermo cum iam flobothomata ſit: ꝛ ex cõſideratiõe venarum de quibus in caſu ſit mentio nulla amplius ad eas videſ eſſe neceſſitas. Catarrus etiã tuſſis cũ cauſis eius hanc ꝓhibent. De euacuatione autẽ minoratiua in principiis morborum aliqñ fienda hic ſi ſit ſermo cũ iam multotiẽs ſit minorata ꝛ euacuata,

Consilium.xxxix.

De ꝓuocatione etiã sudoris ⁊ vrine forti vel debili in casu ad me dubitandum est: cum per casum scire non possum: vtrum febris ad augmentum tñ vel statum: siue declinationem peruenerit: qm̃ ſm varia tempora morbi circa hec variaſ multipliciter intẽtio. ¶ Est ergo principaliter a nobis cõsideranda ventris lenitio: ⁊ etiã ꝓprie materie digestio: ⁊ cum farmaco eius ꝓuocantia tñ non omittendo: qm̃ taliũ cronicorum morborum materie per crisim sudoris vel vrine vtplurimũ terminant: vt colligitur ij quarti. c. i. Stante igitur stipticitate ventris: que in toto vitãda est leniendus est venter cum clysteri vt infra. ℞. mercurialis: bletis: malue: ordei camomille añ. M. i. furfuris. M. v. bulliant omnia in aqua sufficientis q̃titatis vsq ad consumptionem tertie partis: ⁊ fiat collatura ex qua sumatur q̃titas sufficiens pro clysteri: cui addatur zuccari rubei. ʒ. i. cassie fi. nouiter extracte. ʒ. vi. mellis ro. si hr̃ alr̃ rosati. ℥. i. v. cum vitellis duobus ouorum: ⁊. ℥. iiij. olei cõmunis: ⁊ salis. ℥. iij fiat clistere. Fiet etiam magis delicatum et aliqualiter restauratiuũ si fiat clystere tale. s. q loco decoctionis predictarũ rerum tantundẽ sumaſ de brodio pulli: ⁊ addãtur reliqua sicut in superiori: ⁊ si in dicto brodio decoquãtur: que dicta sunt supra cum reliquis in clysteri positis erit conuenientius. ¶ Et obseruetur in hoc regula: quod ad minus semel singulis diebus: nisi fiet ventris multa lenitas tale clystere est maxime conueniens. Quod si forte per inferius non placeret ventris lenitiuum per superius fiet exhibendo lenitiuum vt infra. ℞. manne electe. ℥. i. v. cassie nouiter extracte. ℥. v. cap. ve. sebestenanisi: ⁊ zuccheri fiat potio et mane exhibeatur: supra quam medicinã non est dormiendum nisi leuiter: ⁊ post quinq horas ab assumptione eius sumatur prandiũ: nec post hãc medicinam ex natura eius est necessarium lauatiuum: vel si nõ placet in forma potabili potest fieri in forma boli vt infra. ℞. dyacatholiconis Damasceni si habeatur: vel Nicolai sine dyagre. vi. cassie nouiter extracte tapellate. ʒ. iiij. cum zuccharo fiat bolus: ⁊ exhibeatur vt supra: ⁊ obseruetur ordo vt supra. ¶ Facta autem ventris lenitione iam transeundum est ad digerendum etiã materiã que remansit: que iam verisimiliter grossa est ⁊ multũ incinerata: cuius digestiuũ conueniens erit vt infra ℞. syrupi acetosi cõpositi de quinq radicibus. ℥. i. mellis rosa. ℥. v. vel. ʒ. vi. aquarum eupatorij: feniculi qd̃ sufficit fiat syrupus. Et si plꝫ clarificare duplicetur totum: ⁊ clarificetur aromatizando cum modico cinamomi. Nec te terreat exhibitio syrupi acetosi propter acetum ad nocumentum pectoris: qm̃ vt dictum est plus est eius iuuamentũ ad materiam q̃ nocumentum. Et si volumus facere syrupum magistralẽ conuenientẽ et materie in pectore contente ⁊ cõfortationi cerebri fiat vt infra. ℞. corticum radicũ feniculi: apij: yreos: altee: liquiritie munde añ. ℥. ß. buglosse: scabiose cum radicibus suis añ. ℈. j. ysopi: melisse. capil. vene. recentium: scolopendrie añ. ℈. i. violarum: florum nenupharis: florũ camomille. añ. ℥. j. sticados arabici: folliculorum sene. añ. ℥. ß. passularum enucleatorum lib. v. cõquassando conquassentur ⁊ infundantur per diẽ in aq̃ calida: in qua prius per diem infusa fuerint cicera fiat syrup⁹: de quo vti potest ⁊ in casu multũ conueniet. Quo syrupo vel precedenti postq̃ vsa fuerit. vi. vel. vij. diebus apparente digestione in vrina fieri potest solutiuum in casu cõueniens omnẽ materiam ⁊ febris et catarri respiciens vt infra. ℞. turbith agarici añ. ℈. ß. masticis: spice. añ. ℈. v. ⁊ grosso modo contundãtur ⁊ infundantur in. ℥. iiij. aque mellis: vel aque zucharate cũ zucharo ru. Et stante materia multum viscosa in pectore si infundantur addẽdo aque mellis. ʒ. i. oximellis squil. felicitabit operatio eius. tandẽ maneãt in infusione per. vij. horas et post fiat collatura ⁊ fortis expressio: cui addaſ cassie nouiter extracte. ʒ. vi. vel manne electe vt reddatur magis delicata. ʒ. vi. Et exhibeatur in aurora secundum modũ medicinarũ solutiuarum. Et si forte appareret astantibus medicis qui cognoscũt solubilitatem egrote solutiuum tale non sufficere eo casu addi potest. ʒ. v. vel. j. v. electuarij indi maioris: et conueniet. Et obseruetur modus in exhibẽdo lauatiuum: qui obseruari solet in medicinis solutiuis. Lauatiuũ tamen cõueniens erit tale. ℞. aque decoctionis cicerũ rub. ℥. vj. vel. vij. zucchari rub. ℥. v. misce ⁊ calidũ exhibeatur. Et si forte in forma potationis sumere recuset redigi potest ad formã pillularum vt infra. ℞. turbith electi. ʒ. i. v. agarici. ʒ. ß. salis gemme: masticis: spice: an. ℈. v. zinzib. ⁊ quarum dosis est a. ʒ. j. vsq ad. ij. ſm habilitatem solutionis eius. Et si non placuerit in forma pillularum exhiberi potest in forma pulueris vt infra. ℞. turbith electi. ʒ. x. masticis: zinzib. añ. ʒ. j. zucchari al. ad pondus omnium fiat puluis

Et eius q̃titas potest exhiberi. ℥. ß. cum aqua mellis vel zucchari. Et ex his potes conficere confectionẽ si placet. Ad hanc etiam intentionem valebunt dyarob. vel dyacitoniten Nicolai in dosi sufficienti. Mihi tamen magis placet medicina illa potabilis de qua supra. Sequenti vero die post medicinam sumat per duas horas ante diem confectionem vt infra. ℞. metridati. ℈. iiij. dyabuglossati. ʒ. ß. misce tandeſ per sex horas anteqũ sumat cibum: quibus sic factis conuenit sibi quiescere a syrupis per. vj. vel. viij. dies vt natura aliqualiter quieteſ Diebus tamen istis medijs vti potest sumendo singulis mane morsellum confectionis vt infra. ℞. specierum aromatici. rosa. descriptione Gabrielis specierum aromatici nardini añ. ʒ. i. v. cũ zuccharo dissoluto in aquis betonice: feniculi: et scabiose qd̃ sufficit: fiat confectio in forma solida. ¶ Ad hanc etiam intẽtionem ⁊ restaurationem aliqualem facit confectio electuarij Mesue distinctione prima: ⁊ e. i. electuarius vt ipse dicit quo vtuntur reges ⁊ prelati: ⁊ valet precipue ad cõfortationem pectoris ⁊ cerebri: ipsius sumi possunt in mane cocleatia duo: ⁊ ita vicissim variare: nec natura medicaminibus nimis assuefiat: vt dicit. d. Aui. x. tertij de cura asmatis. Et iterum vt idem ipse refert. Inter medicinas et corpora sunt proportiones: que non cõprehenduntur nisi cũ experimento: cũ ergo expert⁹ fueris cognosces quid magis iuuatiuum sit. Tandẽ post aliquos dies potest reiterari digestiuum: respiciendo etiã cerebrũ ⁊ pectus vt infra. ℞. oxymellis compositi: syrupi de sticados: syrupi de liquiritia añ. ℥. v. aquarum feniculi: maiorane: et ysopi añ. ℥. j. et si placet clarificare clarificetur ⁊ aromatizetur cũ radicibus yreos. ⁊ post hos sex vel vij. syrupos possunt sumi pillule vt infra. ℞. pillularũ cochiarum: pillulaꝝ ß de agarico. ℈. ij. cum oximelle simplici fiant pillule: ⁊ si non suffecerit addaſ dosis pillularũ earũdem: ⁊ sequenti die sumatur de mitridato vel tyriaca ꝓut supra: post hec detetur per dies: ⁊ sic circulariter ꝓcedatur: q si natura videatur prouocare sudorem vel vrinaꝫ intendat medicus cum appropriatis sudorem ꝓuocando vel vrinam. Et cũ istis erit completa intentio ad febrem ⁊ causam eius semper aduertẽdo ad reliquas duas dispositiones vt intelligẽti patꝫ. ¶ Iam veniendũ est ad dispositionẽ materie catarralis fluentis. Et huic debet intentio aliqualis cõstrictiua: et ad oppositũ diuersiua: ⁊ cerebri cõfortatiua. ¶ Iuuat igit pri mo cõstringendo aliqualiter et cõfortando: si in introitu lecti alio non obstante sumatur vna pillula grossa de infrascriptis. ℞. agarici electi. ʒ. j. sal. gemme: sticados añ. ℈. i. capil. vene. liquiritie: rase: ⁊ epithimi añ. ℈. v. cum succo caulium fiant pillule. Et adiuuabunt etiam ad sputum facilitandũ. ¶ Ad confortationeꝫ etiã cerebri ⁊ solutionẽ materie: laudo etiã vt in hebdomada semel sumatur in introitu lecti. ʒ. v. metridati semp intelligaſ: nisi reliqua ex parte febris cõtradicũt. ¶ Ad diuersionẽ vero fiant caputpurgia naso ex aq̃ maiorane: vel ex succo bletis: vel radicis eius. Succus etiam anagalis fortius est: et est in casu multũ cõueniens: vt dicit Aui. in ij can. c. proprio. Super gargarismatib⁹ aũt ⁊ masticatorijs in casu isto nõ fuꝫ sum ꝓpter casũ. positum a. d. Mes. c. de catarro. vbi ponit casum exceptuatum: ⁊ suspitio catarri ad pectus ⁊ pulmonem fluere consueti. ¶ Fluxum vero abscendenda ipsius catarri: que iam tute post purgationem exhiberi possunt mirrha ⁊ olibanum cum melle rosꝭ. in forma pillularum redacta. si vna earum in ore teneatur iuuat. Spica etiam nardi inter dentes retẽta est sublimis iuuamẽti. Si etiã ex his olb⁹ vna pillula fiet erit conueniens. Odoramenta etiam in casu facta ex storace: olibano: xiloaloes: ⁊ sandaraca conueniunt. Nigella etiam ꝑ se sola in pecia ligata prius infusa in aceto ⁊ aliqualiter vsta conueniet: ⁊ vbi catarrus esset in totum ineptus: ne sisteretur per aliquod huiusmodi: tunc presumendũ erit ad narcotica: vt sumẽdo pillulã. i. ad omnes morbos catarri: quas ponit Mesue in descriptione pillularũ de eisdem sumatur vna: ⁊ saliua cõtinuo educatur: vel fiant pillule vt infra: ⁊ sunt eiusdẽ Mesue. ℞. myrrhe: croci: spice: storacis añ. per. v. opij partis vni⁹ tertiam: fiant ex eis forme plane in forma lupinorum: ⁊ ex eis vna teneatur in ore: preter quod deglutiatur saliua eius. Si etiam fiat pomum pro cõfortatione cerebri odorando est conueniens ⁊ fiat sub hac forma. ℞. ligni: al. electi: galle musca. Mesue. par. i. ambre: musci añ. per. v. ⁊ cum glutinio dragagãti fiat pomum paruum pro odoramento. Et in his completur intentio habenda ad cerebrum. ¶ Iã restat attendere ad materiam in pectore contentam: ⁊ ad tussis remissionem: ꝓ facilitate cuius vt expuatur primo laudo vt fiat puluis quo vtatur superaspergendo ferculis suis vt infra. ℞. liquiritie: rase: cinamomi

momi: anisi. ana. ʒ. v. croci: pulmonis vulpis ana. ʒ. ij. zuc. albi ad pondus omnium fiat puluis. Ad hanc intentionem valet si in ore teneantur pillule vt infra. ℞. myrrhe croci: granorum pini: granorum coto. excorticatorum: feniculi: anisi amigdalarum dul. succi liquiritie ana. confice cum succo feniculi humidi. Ad hanc intentionem valet loch vt infra. ℞. loch sani et experti. ʒ. j. loch de squilla: loch de pulmone vulp. ana. ʒ. v. cum syrupo de liquiritia fiat loch: vel aliter. ℞. ficus numero. iiij. dactylorum numero. ij. liquiritie: capil. vene. ana. ʒ. v. ysopi. ʒ. j. pulmonis vulpis. ʒ. j. croci. gra. iiij. optime simul terantur: et cum syrupo de liquiritia in formam loch redigantur: et de istis lambendo sumatur. Si etiam in ore teneantur pillule huiusmodi: et sunt azarauiti in. c. de tussi multum valent. ℞. succi liquiritie: myrrhe cardamomi: amigda. amararum ana. ʒ. j. asse. ʒ. v. terantur. et totum permisceatur cum aqua mellis et fiant pillule. Ad remissionem vero doloris spatule sinistre fiat inunctio cum vnguento vt infra. ℞. olei de lilio: et amig. dul. ana. ʒ. v. mucillaginum: fenugreci: et altee ana. ʒ. iiij. ysopi humidi. ʒ. ij. croci. ʒ. v. cum modico cere fiat vnguentum. Vel fiat emplastrum sub hac forma: et est Azar. in antidotario ℞. fenugreci: mellilloti: florum camomille: baccarum lauri: altee: bdelij ana. ʒ. iiij. absynthij roma. ʒ. myrrhe rubee: armoniaci ana. ʒ. ij. caricarum pinguium numero. x. ficus in aqua decoquantur: et bdelium et armoniacum in vino forti infundantur et omnia misceantur et incorporentur: et parum butyri vnctioni addatur. Et ex his fiat emplastrum et loco supponatur: possem multiplicare remedia: sed ista cum dei laude sufficiant. ¶ Vnum tamen restat attendere: quod est confortationi digestiue virtutis stomachi: quoniam: vt dicit Auic. quarto can. fen. septima. c. de tardantibus caniciem. Bona digestio radix est in omni operatione nature: loquitur de digestione stomachi: quoniam addit. Et cum corrumpitur digestio corrumpitur etiam sanguis. Et propterea. xiiij. c. de debilitate stomaci. Idem dicit quod debilitas stomaci fortasse est causa omnium egritudinum corporis. ¶ Hoc dico notanter: quia ad febrem huius domine nostre infirme vt supra dictum est: concomitatur vt plurimum debilitas stomaci: ideo ad huius stomaci confortationem singulariter est attendendum. Fiat igitur inunctio ad ipsius stomacum ante cibum vt infra. ℞. olei spice: olei masticis. et absynthij ana. ʒ. v. gariofi. macis: cinamomi: squinanti: galange: corallorum rub. ana. ʒ. v. cum modico cere fiat vnguentum. Est tamen habenda cautela in vnctione vt nullo modo pertingat ad partes pectoris: quoniam dispositioni principali esset inimica. et cum his laudans ad presens contentus sum pro ista dispositione. &c. ¶ Verum quia superius sepe in diuersis consilijs pro materia catarrali apposui que magis secure vtiliter possunt exhiberi nullam faciens de cauterijs vel alijs ruptorijs vesicatorijs vel causticis mentionem: quibus tamen multi medicorum ytalicorum precipue Florentini audent. Integritate igitur doctrine in curandis catarris: vt curiosus medicus de quibuslicet ad hunc actum pertinentibus notitiam habere possit. Disposui et hec ea: que vltimate pro cura catarrorum applicari possunt. Et postquam iam omnia non conuenerunt: et res posita est velut in desperatione apponere. Primo igitur in fortibus remedijs laudo incipiendo in eis etiam a debilioribus: vt vesicatoria supra collum: posterius apponantur in vacuitatibus quibusdam a nucha: postea fiant capitis sacculi fortes: et fricationes aut vesicationes. Postea si non possint haberi balnea thermarum exiccantium: vt est balneum petrioli: quod maxime in casu nostro valet: vel aliud simile fiat distillatio capiti in forma balnei cum liciuio in hoc appropriato. ¶ Vltimate veniamus ad actuale cauterium supra commissuram factum. Pro regula tamen maxime obseruanda est precipue attendendum: quod si talia remedia fortia semper sint aliqualiter timorosa: maxime tamen sunt periculi nisi corpore optime mundificato fiant. Fiat igitur primo omnimoda et exquisita in pluribus vicibus corporis mundificatio in ea.

¶ Pro preseruatione a casu in pleuresim.

¶ Consilium. xl.

Quoniam spectatus et clarissimus doctor. do. Raphael de busseto Terdonensis ducalium intratarum extraordinarium magister et regulator dignissimus et nonnullis annis citra consueuit fere singulo anno incidere post initium febris acute per duos vel tres dies in pleuresim vnius et eiusdem lateris cum maxima accidentium seuitate. Petitur vbi possibile sit regimen preseruatiuum a casu in dictam dispositionem: precipue ab aduentu pleuresis: que inter morbos acutos absolute magni extat periculi: precipue propter inobseruantiam rectissimam regiminis. Ut igitur satisfiat quantum in me est requisitioni facte: primo declaranda sunt principia euentus talis morbi et reciduationis vt consequenter amotis causis prohibeatur ipsorum effectus. ¶ Dico igitur: quod quia eius dispositio naturalis secundum complexionem corporis et epatis maxime inclinat ad complexionem calidam: et secundum cor siccam: et epar humidam: vnde eius epar videtur ad sanguinem declinare: licet ex influxu cordis ad calidum et siccum in loco dictus sanguis genitus conuertatur ad colericum: coniuncta etiam bona compositione cerebri cum complexione aliqualiter vertente versus calidum: est enim in operationibus animalibus multum viuax cum continuo fer: exercido in ipsis operationibus: que omnia principia preparant ad inflammationem humorum super calefactionem et bullitionem eorundem consequenter in facilem casum in febrem siue sanguineam saltem absolute acutam. Exinde facta ebullitione in humoribus et debilitata precipue particula pleure. vel aliorum membrorum: in quibus pleuresis euenire solet ex primo morbo pleuretico grani et difficili facta est ipsa parata particula recipere in fluxum ex membris fortioribus de materia ebulliente in vasis et tandem fluente ad decliui loci concurrente fortitudine mittentium et debilitate recipientis cum mobilitate ipsius materie. Quibus sic suppositis duplex insurgit principalis intentio ad preuisionem. Vna. s. ad prohibitionem inflammationis et ebullitionis humorum. Alia ad confortationem particule iam debilitate: ne si aliquando etiam fiat ebullitio in humoribus ipsa fortificata et facta potenter resistat transmissioni aliorum membrorum. ¶ Primam autem intentionem complent aliqualiter infrigidantia et humectantia tam ex parte regiminis rerum non naturalium quam ex parte medicinalium. Aliam autem intentionem complent ea: que qualitatiue et manifeste ad inspissationem faciunt substantie panniculi: vt fortior reddatur in resistendo: ne materia fluxus subingrediatur. Cum his etiam et secundo complentur quod a proprietate et virtute dictum panniculum et alia membra pectoris confortant. ¶ Pro expedienda igitur prima intentione cauendum est ab omnibus que febrem inducunt vel conseruant sua calefactione: quia similis est vt dicebat Gal. iiij. de regimi. sanitatis ad principium: custodia futurorum morborum et correctio iam factorum. ¶ Vitetur ergo aer excessiue calidus: tali siue naturaliter vt in estate: siue artificialiter vt aer stupharum: siue mora diuturna apud ignem magnum. Et ad hanc radicem trahitur quod odoramenta calida sunt nociua: vitetur vigilia superflua. Motus etiam superfluus et corporis et animalis: et a multo studio et inquisitione diligenti: et maxime in speculabilibus et arduis: vitetur ieiunium et omnis inanitio vehemens. Ab ira etiam rixa et furore maxime cauendum. Sunt etiam vitanda cibaria quecumque inflammabilia: vt sunt carnes pipionum: anatum: caseus: quales: et huiusmodi. Ab aromatibus et a saporamentis aromaticis maxime cauendum. A salsis quoque et acutis: et a leguminibus: a sinapis precipue allijs: porris: cepe: raffanis: et huiusmodi cauendum est. Non minus etiam vitandum est vinum potens: et his sic collectis summatim facile coniecturari potest quibus est vtendum. Sed precipue in cibis laudo pro secunda principali intentione quia erunt cibi medicinales: etiam ad primam intentionem vsum ranarum debite preparatarum: et carnium ericij: et maxime pulmonis eius: et limaciarum. Sint tamen rane electe vt arboree et in pratis degentes non nigre nec rubee excoriate abscissis capite et cruribus vsque ad medium: et ipsis euisceratis cum modico sale: superaspersis: et postea lotis: tandem secundum artificium magis gratum coctis. Nam in istis est virtus infrigidatiua ex manifesta qualitate. Est etiam in his virtus prohibitiua putrefactionis: cum neque ipse putrescant quam cito cum quam mortue sint vel fuerint: et sic prohibent a casu in febres putridas. quia etiam viscositate aliquali inspissant panniculum: vnde fortior redditur ad resistendum. Idem intelligatur de limacis si debite preparate fuerint. ¶ Pro secunda tamen intentione ex proprietate maxime valent pulmones vulpis: et ericij in omni modo administrationis. Si etiam eligatur panniculus intrinsecus cooperiens costas pectoris pulmonis: et lauetur cum aqua portulace: et capil. vene. et sumatur de puluere in syrupo: de quo infra interdum spero erit singularis iuuamenti. Nam vltra manifestam qualitatem iuuant a proprietate in confortatione pleure. non tamen ex eo quod omne membrum confortat sibi simile in specie: vt dicit Auer. sed etiam quia horum animalium dicta membra ad membra similia in homine: vt per antiquos longa experientia est comprobatum maiorem habent proprietatem et conuenientiam quam maiorum animalium. Et hec quantum ad dietam pertinent. ¶ In medicinalibus laudo vt in principio veris et autumni quando has passiones incurrere solet: nisi natura per aliquam regionem: vt narium: vel emorroydarum faciat

aliqualē sanguinis euacuationē: q̄ fiat leuis flobothomia vel de vena basilica: si fuerit aliqualis ebullitio in humoribus: q̄d ex venis constabit: vel flobothomia fiat diuersius de saphenis pedum: et si natura consueuerit mandare sanguinem per emorroydas: tunc non esset: laudo prouocari emorroydas illis temporibus vt saltem intumescāt vene: et postea apponantur sanguisuge ad extractionem trium vel quatuor. ℥. sanguinis. Intumescent autem vene si superponatur ad anum ventosa sicca: vel superponatur in forma licinij frustrum aloes. vel suppositoriū ex speciebus yere cum myrrha. ¶ In medicinalibus per interius laudo vt illis dieb⁹ fiat syrup⁹: de quo sumat pluribus diebus continuis omni mane. ℥. i. ʒ. v. cum aqua zucchari fiat vt infra. ℞. endiuie epatice aā. M. i. capillorum ve. arnoglosse aā. M. v. liquiritie: ordei excorticati aā. ʒ. ij. seminis papaueris albi. ʒ. v. zucchari albi lib. j. fiat syru. et si bis in hebdomada ponatur drag. j. pulueris: de quo supra felicitabitur. ¶ Laudo et de decimo in decimū. sumat ista leuis potio. ℞. cassie nouiter extracte: dyacatholiconis aā. ʒ. v. reubarbari. ʒ. v. cum zucchari fiat bolus. Uel si placet in forma potionis addat syrupi vio. ℥. i. et cum zucchari fiat potio. Si etiā nocte teneat in ore vel die pillulas bichichias factas vt infra erit conueniens. ℞. seminis citoniorū: seminis ros. gūmi arabici: dragāti: succi liquiritie: boli arme. aā. ʒ. v. pulmonis vulpis: et panniculi intrinseci: pectoris vulpis: aā. ʒ. ij. oīa terant per se: et cum syrupo de liquiritia fiant formule plane. Et cū his deo dā te preseruabitur a casu in dictos morbos: si in obseruātia regiminis nō peccauerit. Et his sum contentus ad presens etc.

¶ Pro dolore lateris post pleuresim nō verā cum reumatica passione pro spectabili domina quadaȝ de spinolis Ianuēse.

¶ Consilium. xlij.

Quoniam ab egritudine quā superiorib⁹ his diebus passa est spectabilis dña Mariola de spinolis derelictus est quidam dolor lateris sinistri fm partem anteriorē: occupās etiā p parte musculū domesticū brachij eiusdem lateris: qui potissime pendet ex certa reliquia materie flegmatice et ventositatis. que remanserunt in musculis thoracis extrinsecis: et conseruatur a defluxu proportionalis materie a capite. ¶ Et quoniā membra eius principalia maxime cor et epar videntur ad calidū satis declinare: cerebrū etiam et si humidū sit ad calidū tamē magis q̄ ad frigiduȝ per propria accidentia naturaliter lapsum videt: et p hoc inde ab his omnibus materia dicta catarralis salsedineȝ acuitate quadā participat. ¶ In hoc igitur casu due occurrunt intentiones. Una. s. ad remouēdum materiam: que derelicta est in musculis dictis: et ad confortationem dictorum membrorum. Secunda intentio est ad preuisionem: ne materia catarralis deorsum fluens generetur. Et si pur aliqua portio generaretur ad alias partes nō timorosas diuertat. Ueruȝ quia vt dixit Gal. quarto de regi. sa. Similis est custodia futurorum labor: et correctio iā factorū: et alibi. Quecunq̄ sanant passiōes iā scientes hec: et anteq̄ fiāt phibēt cōsistere: idcirco in casu ad correctionē primo ponentur ea: que prohibēt generationē dicti catarri vt per hec et actualis catarr⁹ et materia iā fluxa amoueat. ¶ Est igit p regula primo notandum: q̄ et si hic catarrus non sit valde calidus et acutus: ipsius tū causa maxime promotiua est notabilis caliditas membrorum ipsius inferiorum vt epatis et cordis. ¶ Pro regimine igitur speciali aer excessiue caliditatis vitandus est: quia ad euaporationem facit: et ex hoc obseruetur quod tempore estatis non est morandum sub radijs solis: immo fugienda sunt loca calida. Et proinde post lotionem capitis siccare caput sub sole timorosum est: vitetur etiam aer excessiue frigiditatis. Idcirco cauendum est a vento australi et boreali: precipue cum boreas ad austrum sequitur. Aer etiam nebulosus et pluuiosus in casu est disconueniens: vbi igitur tales sint temporis constitutiones rectificandus est aer camere: cum modo de quo etiam in proprio consilio fecit mentionem magister Iohannes martinus: et ego in consilio magno. Et hec de aere. ¶ Exercitium eius membrorum inferiorum conueniētissimum est: quoniam materias ad inferiora diuertit: non tamen fiat super repletione: immo fiat eua cuatio superfluitatibus prime et secunde digestionis in mane et in sero fiat distāter a cibo per sex horas et nunquam tamen fiat laboriosum et insistāter: ne membra principalia calefiāt: q̄ṁ ipsoruȝ intensa caliditas est cā precipua huius nocumenti. ¶ Circa somnum et vigiliam dicatur breuiter: q̄ quia somnus cuȝ plongatur replet caput. vt tradunt auctores non sit prolixior. vij. horarum ad plus: et sit nocturnus non diurnus nisi pp̄ter necessitatē tēpore noctis nō dormientis: quo casu conuenientior hora somni diurni est de mane vsq̄ ad tertias. Et si nō sufficiat fiat post prandium per duas horas ab assumpto cibo: fiat tamen capite semper decenter cooperto: non tamē nimis calefacto: extremis etiam vt pedibus et manibus coopertis in camera vndiq̄ clausa pedibus discalciatis: et super lecto molli: quoniaȝ iacere super rem duram vt vult Auen. preparat ad rupturam vene in pectore. ¶ De inanitione et repletione sit pro regula: quod omnis repletio nocet: et melius videt in casu ad subtiliores dietas a mediocri et cōi dieta declinare quā ad grossas semper in hoc obseruādo: quod ventris lenitio singula die necessaria est que nisi naturalr̄ habeatur procuret cū suppositorio vel clystere cōi: de quo in consilio magno fit mētio. ¶ Coitus etiā in hoc casu fortificata prius virtute: si cum mensura et ordine fiat nō est inutilis: sit tū in eo parcitas et moderantia. ¶ Circa passiones animales summatim dicatur: quod gaudere et letari in casu plurimū iuuat. Irasci vero et tristari plurimū nocet. ¶ De cibo vero et potu summatim dicat cauendum esse ab oībus cibis euaporabilibus et inflāmabilibus. Et proinde oēs species calide in frequenti vsu vitande sunt: quecūq̄ etiā multuȝ dulcia et amara et salsa sunt nociua: licet suauia dulcia conueniant. Pinguia etiā et vnctuosa nocent multū: etiaȝ frigida maxime si cum eis conungat humiditas excellens. Uitanda sunt qualia sunt cōia genera fructuū: spinachia: et lactuce: et hmōi nisi tp̄e magni estus: q̄ṁ tunc parcitas in eis est cōueniens. Acetū etiam in casu est nociuū: nisi aliqñ pp̄ter sapores cōficiēdos: et tunc sit acetum passulatū. Reliqua etiā acria nocēt vt agresta: vinū granatorū muzorū: et arancciorū acriū: licet interdum aliqua granata dulcia: et succus eorū satis sit conueniens. Idē dico de arancijs dulcibus. Panis sit electus: de quo in consilio magno. Carnes etiam eligantur: que ibidem dimittendo partes viscosas et musculosas: et interiora animalium quadrupedum: nisi sint pulmones vulpis et ericij: qui singularissime valent. Iam circa potum maxime in prandio aliquid vini exhiberi potest q̄ sit paucifertum et aquosum. Mixtum etiā cum aqua mellis fm artem facta: vel aqua zucchari tempore estatis. De reliquis vero cibarijs recurratur ad ea: que scripta sunt in cōsilio magno: frigidiores tū de ipsis de quibus fit mētio eligēdo q̄ calidiores. Inter reliqua tū precipue placet vsus de pultibus factis ex duabus partibus farine ordei: et vna parte farine cicerum cuȝ brodio pulli: maxime tempore cene. Est semper habenda regula: q̄ maior parcitas sit in sero. s. in cena q̄ in prandio. Et hec de regimine cōuenientis diete. ¶ Ad medicinalia vero veniendo vbi duplex est intentio. s. ad actualem dolorem cum materia coniuncta et ad preuisionem a fluxu materie catarralis. Primo pro radicatione materie que remansit in pectore laudo puluerem superponendum ferculis suis fiendum vt infra. ℞. liquiricie rase. ʒ. ij. capillorū ve. ʒ. i. anisi. ʒ. v. pulmonis vulpis. ʒ. v. i. myrtillorū. ʒ. i. croci. gra. iiij. zucchari ad pondus omniū mis. et fiat puluis subtilis. Ad hanc intentionem laudo interdum sumi in mane. ℥. iiij. aque mellis tepide cum. ʒ. v. pulueris confectionis quam facit Mesue in antidotario distinctione prima: et est electuariū quo vtitur reges et prelati. Et si non potest redigi in formā pulueris sumatur de eo electuario ad quantitatem. ʒ. j. non tamē continuetur: sed interdum sumatur stante aere recenti et frigido. Pro hac intentione valet aliqñ lambendo loch de pino cuȝ modico zucchari vio. Et pro hac intētione si volumus fortiora abstergentia mundificantia recurrendum est ad consiliuȝ magnum in quo ad hanc intentionem multa ponūtur. Pro siccatione vero dicte materie et confortatione membri laudo in meridie sumere. ʒ. ij. zucchari ro. cum. ʒ. v. boli ar. non tamē exhibeatur nisi stomacho vacuo. s. post prādium hora. vj. vel vij. Ad resolutiones autem per inunctiones: primo laudo cerotum factū cuius descriptionem habet apothecarius. Et si non suffecerit laudo emplastrum vt infra. ℞. caricarum pinguiū numero. x. baccharum lauri: althee: aā. ʒ. iiij. camomille. ʒ. ij. butyri vacini parū: et croci parū: omnia simul incorporētur. Ualet etiā inunctio facta vt infra. ℞. ysopi humide: pinguedinis galline: mucilaginis althee. aā. ℥. v. radi. yreos baccarum lauri subtilissime puluerizatarū: aā. ʒ. v. croci: et cere parum fiat vnguentū molle. Ad hanc intentionem valet emplastrū singulare azararū: positum et in cōsilio magno q̄d sic fit. ℞. fenugreci: mellilori: florum camomille: baccarum lauri: altheeribdelij: aā. ℥. v. absinthij. romani. ʒ. iij. myrrhe rubee armoniaci aā. ʒ. ij. caricarum pinguium numero. x. ficus in aqua decoquantur:

coquant: ꝛ bdelliū: ꝛ armoniacum infundantur in vino forti: et omnia misceant ꝛ bene incorporent cum modico butyri vaccini. Et ex his fiat emplastrum: ꝛ hec de prima intentionem huius partis. ¶ Ad preuisionem futuri fluxus laudo interdum vt quibuslibet.xv. diebus vel.x. fm maiorē ꝛ minorem grauitatem capitis sumatur in introitu lecti in sero post cenaz per tres horas vna pillula grossa.ʒ.v. de pillulis assereret. A. facti vt infra. ℞. specierum yere cum aloe.ʒ.ij. mirobolanorum citrinorum.ʒ.v. masticis.℈.v. cum succo caulium fiāt pillule. Et si nō sufficerit vna ista possunt exhiberi due eiusdē quātitatis. Iste pillule in casu multū mihi placent: qꝛ cū hoc ꝙ euacuant ꝓhibent fluxum materie deorsum ꝛ inflammationem mēbrorum calidorum: a qua in hoc casu cauendum est maxime. Et si pur appareret talem pillulam in solutione non sufficere propter debilem virtutem potest addi dosis vsqꝫ ad.ʒ.i. componēdo duas pillulas. Et vbi etiam non sufficiat addatur agarici.ʒ.v. ꝛ tunc minor quantitas sumatur. ¶ Post hoc laudo ad diuersionem fieri caputpurgium naribus attrahendo per nares in mane: expulsis tñ superfluitatibus cōibus cum domestico quod fit cum aqua sublimationibus maiorane cuz modico vini albi. Et si non sufficiat sumatur de succo radicum bletez depurato cum aqua dicte maiorane. Et fortiora eis colligi possunt in consilio magno. ¶ Ad sistendum vero catarrū tempore noctis laudo singulariter bolū armenū cū modico aque mellis: vel aqua ordei. Valēt etiā pillu'e de quibus feci mētionem in consilio magno: inter quas sunt gradus in fortitudine ꝛ debilitate. ¶ A debilioribus vero incipiēdum est: ꝛ si nō suffecerint ad fortiora. Idem dico de odoramētis. Sed non omittendū lixiuiū: de quo fiēdo est lotio capitis qđ fiat vt infra. ℞. lixiuij facti ex cinere stipitum iuniperi: ꝛ rorismarini quātitatē quā volueris: ꝛ in dicto lixiuio facta colatura infundāt pecia in q̄ ligent spēs vt infra bulliant aliqb' bullitionibus. ℞. macis nucismu. cubebarū: gariofo. ań.ʒ.i. sandalorū citrinorū: coralorum ru. ań.ʒ.v. misce. Et his sum contentus ad presens ꝛc.

¶ De pseruatiōe a casu in ethicā ꝛ vlceratione pulmonis siue cāne eius fluente materia catarrali salsa.

¶ Consilium.xlij.

Habita informatione in scriptis per pñtēz artiū ꝛ medicine doctorem magistrū Petrū de viuolo. Genuensem: ꝛ ex his que sensu comprehendi pñtz vt ex toti' cōpositione ꝛ qualitate tāgibili ꝛ vrinis ꝛ reliquis accidentibus ꝛ significationibus habitis ab infirmo: mihi iudicandum videtur ꝙ pter timorem defluxus materie catarralis acute ad pectus salse cum dolore in directo cāne pulmonis: ꝛ aliquali tussi: vnde hesitatur de vlceratione cāne vel pulmonis: etiam dubitandū est ne in ethicam sit casurus non consequente ethica ad vlcus pulmonis vel partium eius hic discretus iuuenis Sebastianus de casali maiori: quoniam adhuc nō existente in eo sensibili difficultate anhelandi neqꝫ valida tussi: est tamen in eo ex multo iā tempore addito in arefactione ꝛ extenuatione membrorum supra id qđ ex natura sensibilis lesionis de catarro contingere deberet: imo vt plerunqꝫ percipi cum satis notabiliter calefactuz secundum differentias pulsus: ꝛ maxime etiam ad tactum partium artarie ipso caliditatem non percipiente ibi: licet in principio tangitur non multum imprimat caliditas: in processu tamen magis manifestatur ꝛ maxime in artarijs. Et hanc intentionem non antecedit typus ab eo sensibiliter perceptus. In vrinis quoqꝫ vt sepe apparuit aliqualis leuis liquefactio: vnde coniuncta caliditate membrorum radicalium cordis ꝛ epatis que ad calidum in eo naturaliter a temperamento notabiliter declinat: vt ex clarissimis euidentijs posset manifestari. Est plurimum dubitandum de casu in dictā dispositionē: nisi ad eā occurrat cū medicinalib'. Non credo tñ ꝙ vsqꝫ hodie sit in.c. ethice. Et si fuerit est in principio eius cuius difficilis est cognitio: ꝛ si facilis sit curatio capitulo proprio prima quarti ab Aui. ¶ Erit igit in consultatione: nō tantū ad puisionē vlcerationis occurrendū ne mēbra spūalia ex descendēte catarro vlcerent: sed etiam principalissime ad prohibēdum extenuationē ꝛ exiccationē membrorū a causa calida vel febre vel iam habituali ꝛ facta: sed in principio. ¶ Pro expeditione igitur attendēdo vtriqꝫ dispositioni. Primum circa regimen in ordine rerū nō naturaliū eligat aer nō ad calidū declinās: sꝫ ad tēperamentū in actiuis: vel parūper ad frigidū cōcurrēte catarro salso ꝛ cōplexiōe calida vt supra. Declinet etiā ad tēpamētū in passiuis: qm̄ lꝫ intētiōe habita a catarro videat esse intētio vt ad siccū aer inclinet: ꝓpter tñ arefactionē cui contingit eligibilior: tñ est aer parūper ad humidū declinās. Non sit tñ humidū grossum vaporosū. Et sic aer nebulosus grossus et aer lacunalis ꝛ locorum terrenorum est in casu nociuus. Aer etiā excessiue frigiditatis est maxime nocens: ꝛ qꝛ pectori frigidus inimicus: ꝛ qꝛ constringens cerebrū ad expressionem facit materie catarralis in deorsum. Aer etiam fumosus ꝛ puluerulent' siue ipse fumus ꝛ puluis: per hoc ꝙ inducūt ad tussim maxime nocet. Sit igitur aer camere sue luminosus: hyeme: spiraculū habens in orientem: ꝛ in estate ad septentrionem. Et si est ē necessaria caliditas in hyeme calefiat camera cuz lignis nō multum exiccatiuis sed dulcibus magis. Calefactio tamen cū pānis vel cum vesicis vel vasis: in quibus imponatur aqua calida: ꝛ postea ponantur circa extrema: magis conueniet quā appropinquatio apud ignem. Si enim tempore estatis sit necessaria infrigidatio ꝛ humectatio camere fiat aspersio per cameram de folijs salicum ꝛ vitis ꝛ florum violarum ꝛ nenufaris: ꝛ similium frigidorum: ꝛ humidorum. Vel fiat aspersio per cameram cum aqua decoctionis dictorum: vel cum aspersione aquarum endiuie: violarum: nenufaris: ꝛ hmōi. Vel teneātur in camera ad frigidum declinantia de fructibus pruna bñ matura: poma silluestra aromatica. Vel fiat suffumigatio posita quasi faba vna de pasta supra carbones vt infra. ℞. sanda. citri: seminum papaueris albi: ꝛ portulace: ań.ʒ.i. spodij: coralo. rub. florū nenufaris. ań.ʒ.v. ambre.℈.i. gumi arabici.ʒ.v. dissoluatur in aqua ros. ꝛ violaruz: ipsum gumi vsqꝫ ad mollificationem. Postea cum eo misceantur species supradictorum et fiat pasta. ¶ Et circa hoc habeatur optima diligentia: quoniā rectificatio aeris est in casu maximi iuuamenti: sicut excessiua caliditas est maxime nocens. Et sic non est transeundum sub radijs solis tempore estatis. Neqꝫ exeundum hora excessiue caliditatis ad loca calida: ꝛ hec de aere sufficiant. ¶ De somno autem ꝛ vigilia non prolongetur nimis somnus: quoniam licet ad humectationem sit necessaria intentio: tamen cū multum ꝓlongat replet caput: ꝛ cōsequēter ꝑparat ad catarruz et acutū ex euaporatione materierū acutarū ex mēbris inferioribus. Vitet etiā somnus diurnus quātum possibile est: maxime in hyeme: qꝛ in estate ipꝫ laudo ꝓpter humectationē aliqualē ne cadat in dispositionē ꝛc. ¶ Fiat tñ distāter a cibo per duas horas: ꝛ in obscuro in camera clausa: ꝛ quasi accumbendo super alterū laterum: ꝛ extremis notabilr coopertis: ꝛ nullo modo supinus iaceat: qm̄ talis decubitus ad catarrū preparat et hoc neqꝫ die neqꝫ in nocte. ¶ Exercitiū aūt membrorū inferiorū maxime cōfert. Nō tñ fiat super repletionē: sed euacuatis iā superfluitatibus cōibus etiā secūde digestionis in mane. In sero aūt fiat distāter a cibo vt a prādio per quinqꝫ vel.vj. horas loquor de exercitio laborioso: quoniā suaue ꝛ delitiosum posset etiam citius fieri. Nunq̄ tñ fiat ita laboriosum vt membra calefiant velociter: tum qꝛ resoluendo ad desiccationem ducit tum qꝛ euaporando a mēbris inferioribus ad catarrum acutū preparat. Unde absolute magis debet esse quies q̄ superfluitas exercitij. Laudabile tamē est vt fiat particulare exercitiū ꝛ capiti ꝛ pectori capiti faciēdo fricationes suauēs cū panno aliqualiter calido post expulsiones superfluitatum ꝛ pectinationē. Et pro pectore loquendo satis alte. non stāte repletione stomachi: etiā aliqualiter fricādo cū panno lineo aliqualiter calefacto pectus ad trāspirationē vaporū ꝛ conuersionem materierū ab interioribus ad exteriora: ꝛ fortificationē ꝯſr dictorū mēbrorū ne lesionē recipiāt. ¶ Circa inanitionē ꝛ repletionē dicatur: ꝙ superflua repletio in omni casu nocet materias multiplicādo superfluas ꝛc. Nimis tñ inanitio ꝛ ieiuniū plurimū nocet: propter exiccationē ꝛ extenuationē. Uñ circa hec cōtrari a seruet equalitas maxime cū ieiuniū deducat ad inflāmationē mēbrorū suorū que parata sunt īflāmationi: ꝛ ꝯſr ad euaporationē ad caput. ¶ Circa passiones animales in epilogo dicat ꝙ sicut irasci ꝛ tristari: ꝛ multū occupari circa agibilia in vtraqꝫ dispositione maxime nocent. Ita ex aduerso iocundari: gaudere: habitare cū dilectis: audire placidos sermones: ꝛ fabulas gratas: ꝛ suaues sonos ꝛ cantus est in casu nostro cōueniens. Et transire per loca amena: ꝛ innouare vestes placidas: ꝛ hmōi animā iocūdātia omnis talis iuuant: preter coitū: qui ꝛ si forte in hac etate ꝛ in cōplexione satis calida si parce fiat: ꝛ ex interuallis tantis ꝙ corpus dissolutionem nō patiatur celebrata secūda digestione ꝛ pro parte tertia vt post vij. horas a cena cū vxore propria credo cōueniret: aliter si superfluus est in casu tāq̄ inimicus ad mortē ferens. ¶ Circa cibū ꝛ potū primo ponentur quedā generalia a quib' abstinēdū est vt his intellectis quodāmō sibi notū sit quibus vtēdū secūdo

ꝓpaliter qdã afferent de cibariis magis ad casum cõuenientib⁹
Est ergo cauẽdũ ab omnibus cibis inflãmabilib⁹ ⁊ vaporabili-
bus. Et proinde oẽs spẽs calide sunt vitãde: qcũqꝫ etiã multũ
dulcia: pinguia: ⁊ vnctuosa: multũ etiã frigida vitentur: ⁊ ma
xime cũ quibus cõiungitur multa humiditas: vt sunt oĩa gña
fructuũ: bleites etiã spinachia: lactuce: ⁊ hmõi: nisi tpe estatis
⁊ inflãmationis: ⁊ post exercitiũ: in q̃b⁹ casib⁹ propter dispõ-
nẽ naturalẽ mẽbrorũ suorũ aliquid de talib⁹ sumere nõ incon
ueniret imo iuuaret. Vitent etiã quecũqꝫ amara ⁊ salsa acria
etiã ⁊ acetosa multũ: maxime dico multũ. i. fortis acetositatis
qm̃ remisse acetosa coniuncta dulcedine aliquali in tussi sunt
iuuantia ad expurgandũ materiã tussim facientem: sicut est
acetũ passulatũ factum ex infusione passul. dul. in dupla quan
titate aceti ⁊ facta cõsequẽter decoctione: ⁊ collatura: quedam
etiam granata dulcia vel musa cũ modico zucchari aspersa:
passule etiã acetose. Ista videntur iuuare ad alterationẽ ma
licie complexionis: ⁊ pectori non disconuenire: fortia tñ acria
nocerent: viscosa etiã ⁊ cartilaginosa sunt hmõi generis. Et sic
caseus pisces ⁊ omnia lacticinia sunt euitãda. Pisces tñ par-
ui ⁊ arenosi maxime estate nõ incõueniũt. Grana quoqꝫ legu
minũ sunt prohibita sua facili vẽtositate ⁊ cõsequẽter euapo-
ratione: vitetur panis recens calidus. Inter cibaria conuenit
panis duorũ vel triũ dierũ preparatus cõuenienter. far. ord.
far. de spelta multũ valet. Oua etiã in aqua cocta et aliquali-
ter alterata ad frigidũ. vt positis vitellis in aqua violarum et
similium conueniunt. Carnes quoqꝫ non sint nimis ꝓpinque
generationi: ⁊ sint in hyeme carnes castrati: carnes vituli in
estate: carnes capretorum singulariter: ⁊ carnes etiam parua
rum auiũ montanarũ vt perdicũ ⁊ similium laudantur. Car-
nes pullorum gallinarum ⁊ turturum: sed turtures in hoc pre
cipuã habẽt vtilitatẽ. Vitentur piplones ⁊ qualie: precipue tñ
in casu nostro. Inter carnes laudabilissime sunt carnes lima-
tiarũ: ⁊ carnes ranarũ electarũ circa arbores ⁊ in nemoribus
repertarũ viridiũ. s. ⁊ sub vẽtre albarũ: que maxime reperiunt
tpe pluuiarũ: preparatarũ decenter abscissis collo ⁊ cruribus
vsqꝫ ad coxas: ⁊ euisceratis ⁊ lotis ⁊c. quoniã tales carnes sua
frigiditate alterãt cõplexionẽ: cuius alteratio querit: secũdo
qꝛ viscositate quadã cũ nutrimẽtũ carũ occurrerit cãne pulmo
nis: si alique partes ipsi⁹ solute fuerint: de quo dubitat ꝓpter
dolorẽ quasi cõtinuum illas conglutinabunt: et si solute non
fuerint robustiores ⁊ solidiores reddentur: et ita relique par-
tes totius corporis: ⁊ sic prohibent arefactionem et exic-
cationem totius et restaurationem augmentant. Singula-
rissime etiã inter carnes quadam mirabili proprietate valent
pulmones vulpis: ita vt pulmonem et partes eius maxime cõ
fortent: vt etiã in medicinalibus ponet. Inter olera cuꝫ bleti-
bus ponere aliqua folia maiorane ⁊ salute conueniens est. Nõ
sint tñ nimis in frequẽti vsu: qꝫ dico notãter: qꝛ ⁊ si huiusmodi
herbe sint cerebrales: tñ sua virtuali caliditate ad euaporatio
nem iuuamentũ pstat: que euaporatio in casu nr̃o est maxima
radix nocumẽti etiã parans ad casum in accidẽs de quo dubi-
tat. Et hoc menti tenẽdũ est: qꝛ multa cõuenirent sumpta indi-
catione a materia: que tñ sumpta indicatiõe a cã nocẽt. Inter
fructus cõueniũt qdã passule: ⁊ aliqñ amigdale: ⁊ pinee tẽpore
hyemis concedi possunt: non tñ in frequenti vsu: propter cãm
dictã euaporationis: pira etiam ⁊ coctana si parce sumantur
⁊ post pastum precipue si cocta fuerint cum modico zucchari
sunt notabilis iuuamenti. De vino dicat qꝫ quodlibet vinum
potens est dimittendum vt oẽs testantur auctores. Vinũ etiaꝫ
mediocre caput replet. Sit igitur absolute parcitas in potu vi
ni: ⁊ sit ipsum vinum in colore ⁊ substantia mediocre vel albuꝫ:
remisse vinositatis. Magis tamen placet medium in colore vt
cilsolum: ⁊ sit aliqualiter mixtum plus ⁊ minus sm̃ diuersita-
tem vini ⁊ temporis ⁊ consuetudinis. Et nullomõ bibat postq̃
inceperit digestio: ita qꝫ distanter post cibũ per horam vel me-
diam non bibat: sed simul cum alio cibo ad permixtionem su
matur: diuidendo potũ in multis vicibus. Et hec de regimine
in dieta obseruanda sufficiant. ¶ Circa medicinalia descendẽ-
do. Primus pro regula obseruetur quod vitande sunt oẽs me
dicine calefactiue notabiliter: siue fuerint digestiue: siue soluti-
ue: tum quia non est multa necessitas calefaciendi: que suma-
tur a materia: cum sit de genere calidarum vel saltem acutarũ
flegmaticarum: secundo quia talia calida preparant ad ca-
lidum in dispositione de qua supra: vnde occurrendum est
quantum possibile est cum aliqualiter infrigidantibus ⁊ hu-
mectantibus: nec in dispositionẽ dictã icidat. ¶ Idõ ad vtrãqꝫ
simul dispositionẽ attendẽdo. In medicinis digestiuis laudo

singulariter syrupũ violã. ⁊ syrupum de iuiubis dulcoratis. ad
dendo aliquid mellis rof. si expediat coniuncta malitia mate
riali frigida stomaci: vel etiam propter ipsius cerebri humidi
tatem: cum aqua decoctionis: capil. ve. liquiritie. passularum:
sebesten: ⁊ violarum: vel cum aquis sublimationis violarum:
surfure: farfare: ⁊ capil. ve. ¶ Pro solutiuis autem laudo cas
siam: ⁊ mãnam: dyaprunis non solutiuum: ⁊ dyacatholiconẽ:
dimittendo medicinas dyagrediatas etiam aloeticas: sed vtẽ-
do his tantum que leniendo ⁊ debiliter soluendo euacuant: ꝓ
pter periculuꝫ notum medicis in casu dando dictas confectio
nes non laboriosas: vel cum zuccharo in forma boli: vel cum
decoctiõe syruporum vt supra: vel cum aquis vt supra: vel vbi
sit intentio ad maiorem humectationem cum brodio pulli: vel
cum aqua or. excorticati: ⁊ zucchari. Et si fiat continuatio ista-
rum medicinarum octo diebus syruporum: ⁊ postea per diem
vnius de medicina lenitiua: postea interpollando per. xv. dies
post quos iterato reuertatur ad dictos syrupos: ⁊ medicinas: ꝑ
totam istam estatem futuram credo erit conueniens: et pluri-
mum vtile. Vbi tamen esset intentio stante grauitate c pitis
⁊ fluente materia catarrali deorsum ad euacuandum materiã
catarralem ex capite: tunc possunt fieri pillule: quarum cõposi
tio vt infra. ℞. pilluiarũ assayeret. ʒ. ß. agarici. ℈. ß. gumi ara-
bici: succi liquiritie: añ. ℈. v. cuꝫ syrupo de iuiubis: formentur
pillule. ʒ. i. pro vice in tribus pillulis: que sumantur post cenã
per duas horas: facta tamen cena leui que omni tpe debet es-
se leuior prãdio in isto casu. Et non transcendere oportet ad
fortiores pillulas propter timorem vt supra. ¶ Diuersiones
autem materie catarralis ad partem non timorosam sunt ne
cessarie plurimum. Et in hoc valent fricationes membrorum
inferiorum: ⁊ exercitium pedeꝫ factum cum moderamine vt su
pra. Iuuant etiã singulariter sicut clisteria ad diuertendum ⁊
etiam retinendum ventrem lenem: cuius lenitio est admoduꝫ
necessaria: quoniam intestinorũ repletio facit ad repletioneꝫ
capitis: hec tñ clysteria non sint fortia: sed lenitiua ⁊ substan-
tie humectatiua: extenuationẽ prohibentia: ⁊ restaurationem
augmentantia. Et in hoc valent clysteria facta ex brodio pul-
li: vel decoctionis capitum arietis: capreti: vel agni debita quã
titatis: ⁊ cum. ℥. i. zucchari vnius cocte. ⁊. ℥. v. cassie extracte de
cãnis cum. ℥. iij. olei violati: ⁊ modico salis fiat clystere. Et si si-
milibus vtatur semel vel bis in hebdomada erit conueniens.
Si etiã sit intentio ad maiorẽ alterationẽ in dicto brodio pñt
decoqui malue: ⁊ matres violaruꝫ: ⁊ spinachia: ⁊ hmõi. ¶ Ad
diuersionẽ ẽt facit singulr̃ caputpurgiũ cõuertẽdo materiã ca-
tarralem ad nares factum vt infra. ℞. aque mel. ⁊ or. ℥. iiij. suc
ci bletis depurati ⁊ radicis eius: aque maiorane: ⁊ aque viola-
rũ: añ. ʒ. i. pulueris macis. ⁊ nucismus. añ. ʒ. v. mis. ⁊ de hoc tra-
hatur per nares tepido: habendo os plenũ aqua decoctionis
zucchari tepida. Et si hoc fiat bis in hebdomada maxime post
mundificationem cerebri cum pillulis vt supra spero multum
iuuabit. Masticatoria in isto casu non laudo ad attrahendũ:
quoniã conuerterent materias ad locũ suspectũ ⁊ ptes ꝑnio-
rosam: qꝛ est ꝓhibitũ a dño Mesue in. c. de catarro. Pectina-
tiones etiã de quibus supra cõuertũt materiã ad cutẽ. ¶ Sed
pro cõfortatiõe cerebri: ne aggreget materiaꝫ dictam catarra-
lem laudo fieri puluerem superaspgendũ supra partem ante-
riorem capitis facta tonsura capillorum: vel aspergẽdo supra
stupam carminatam ad quantitatem palme: postea superpo-
natur dicte parti anteriori capitis vt infra. ℞. corticum citri:
macis. gar. sticadoꝛ: añ. ʒ. i. sandarace. ʒ. iij. sanda. citri. cora-
ra. coriandrorum preparato. añ. ℈. ß. rosarum. ʒ. v. mis. fiat pul
uis cum grano vno musci: ⁊ masticis. ʒ. v. ¶ Ad confortatio-
nem etiam eiusdem cerebri valet si ponatur intra aures eũdo
dormitum modicum lane infuse in oleo camomillino: ⁊ iriũ.
Valet ẽt ad eandẽ intentionem si fiat odoramentum ex pomo
tenendo in manibus ⁊ sepe odorando vt infra. ℞. laudani. ℥.
v. sandalorum: citrino. florum lambrusce: nenufar. ro. añ. ʒ. v.
corticum citri: nigelle: macis: gar añ. ℈. ß. ambre. gra. v. gumi
ara. ʒ. i. cum cera: quod sufficit fiat pomum pro odoramento.
Et si tempore estatis videretur nimis calefaciendo euaporare
dimittatur: sed vtatur odoramento aque rosate cũ modico vi-
ni aromatici: ⁊ duobus granis gar. Et ista sufficiant quantuꝫ
ad intentionem catarri in cerebro existentis apti fluere nõ cõ-
memorando alia ingentia fortia de cauteriis fiendis in collo
posterius: vel in commissura coronali: ⁊ aliis similibus fortib⁹
propter timorem inflammationis. Vbi tamen sit in fluxu pos-
sent fieri aliqua repercussiua cum aliquibus gargarismatib⁹ c
vt cum aqua ordei. ⁊ modico ꝓvini granatorum: cum modico
dyagragaganti

dyadraganti dissoluti in eo. Ualent etiã pillule si teneantur in ore ad hanc intẽtionem vt infra. ℞. gumi arabici: dragaganti: succi liquiri. se. citoniorũ excorticatorum: boliar. añ. ʒ. v. thuris: nucum cipressi añ. ℈. ij. cum syrupo de menta formetur pasta pro pillulis: ex qua fiant pillule in forma lupinorũ. ¶ Quantum vero ad iuuãdum materiã que ad pectus fluit vt expurgetur faciliter laudo fieri loch vt infra. ℞. zucchari viola. penidiorum añ. ℥. i. loch. de pino ʒ. vj. loch de pulmone vulpis. ℥. v. cum syrupo de liquiricia. fiat loch. Ad eãdem intentionem valent si teneantur in ore pillule vt infra. ℞. capilli ve. liquiricie: rase: añ. ʒ. v. se. coti excorticati: se. althee: gumi arabici añ. ℈. ij. penidiorum. ʒ. i. cum syrupo de liquiricia: fiat pasta pro pillulis planis: & teneatur in ore vna earũ & paulatine humiditas deglutiatur. Et si ponatur parum pulmonis vulpis magis valebit ad confortationem & prohibitionẽ nocumenti pulmonis. ¶ Potest etiã fieri puluis superaspergendus ferculis ad cõfortationem & linitionem ac abstersionem aliqualem vt infra. ℞. liquiricie: rase puluerizate: capilli ve. añ. ʒ. v. ysopi sicce: gumi arabici: añ. ℈. i. croci. gra. v. zucchari penidiorum. ℥. v. pulmonis vulpis. ʒ. i. mi. fiat puluis. ¶ Ad habilitandum autem screatum per exterius vz inunctio vt infra. ℞. olei violati: olei amig. dul. mucilaginis: seminis althee. añ ℥. v. croci. ℈. v. cum modico cere albe fiat vnguẽtum lene. Et si apparet aliquotiens in tempore q non speratur aliqualis rasura sanguinea in dicto puluere: & pillulis vt supra proxime ponantur aliqua grana myrtillorum cum modico bolliarmeni. ¶ Superest postremo ad dispositionem toti cõmunem preseruãdam: ne labatur in dispositionẽ: de qua supra. Et in hoc valent circa medicinalia maxime in estate vt fiat balneũ aque dulcis: vel saltem semicupium non tenendo partes pectoris in balneo: qd balneum sit tepidũ q paulatine infrigidabitur: & ibi moretur ad cõplacentiã per quartam partem hore vel circa: & hoc hora. xviij. vel. xix. Si etiã imponantur in balneo herbe infrigidatiue: de lactucis: spinachijs maluis: matribus violarũ: cum modico camomille: erit cõueniẽs. Et ad maiorẽ restaurationẽ poni possunt quedã capita castratorũ in decoctione dicti balnei: postea ponaẽ ad lectum ipso leniter exsudato. Et deinde fiat inunctio maxime ad spinam cũ duab⁹ partibus olei violati: & olei amig. dul. & rosati: añ. par. v. & ita in lecto quiescat per horam vel duas horas: postea fiat leuis restauratio cum aliquo electuario restauratiuo cordiali & epatico: sumendo coclearia duo. Et potest fieri vt infra. ℞. zucchari vio. dyabuglossa. añ. ℥. i. v. zucchari ro. ℥. i. specierum cõfectionis de gẽmis: & specierũ trociscorũ de cãfora: & dyarodon: abbatis añ. ʒ. v. cũ syrupo vio. fiat confectio. Põt etiã fieri aliud restauratiuũ vt infra. ℞. pulparũ caponis iuuenis: & maxime in pectoralib⁹ existentiũ. ℥. iij. pil⁹ cucurbitarũ: seminũ cõmum maiorũ frigidorũ. ℥. v. cõtundanẽ in mortario subtiliter: postea ponanẽ ad molendũ sub mola cũ modico aq capil. ve. violarũ: & buglo. & accipiaẽ seorsum qd fluet de mola. deinde. ℞. amigd. dul. depilatarũ: & pinearum mundatarum: añ ʒ. v. infundantur in aqua calida: & concutiantur cum virgula bis renouando aquam: deinde infundantur in aqua zucchari: & stent in infusione per duas horas. Et postea exiccentur leniter: deinde ponantur sub mola: & fiat similiter vt supra dicebatur de carnibus: deinde. ℞. liquiricie puluerizate: seminis coti excorticati: gumiara. draganti añ. ʒ. i. sanda. al. et citri. coral. al. rub. añ. ʒ. v. cinamomi electi. ℈. ij. omnia subtilissime conuertantur: & cum. ʒ. v. pulmonis. vulpis: & lib. i. zucchari: fiat electuarium. Et si placet in forma morselorum: vel rotularum reduci potest faciliter sm artificiuz periti apothecarij. ¶ Laudo etiam ad infrigidationem totius circa hoc principium estatis constante virtute vt constat: fieri leuem flobothomiam euentatiuam de vna basilica ducendo tres. ℥. sanguinis: quoniam plurimũ iuuabit ad infrigidationem & prohibitionem ipsius. Potest etiã fieri & debet epithimari circa epar ad rectificationem eius: & prohibitionem multiplicationis colere: que est vna de causis generationis flegmatis falsi catarralis: fiat igitur vt infra. ℞. aquarum endiuie. ℥ iij. aque solatri: & absynthij. añ. ℥. i. spo. iij: spice: sanda. citri. añ. ʒ. v. aceti. vini al. ʒ. ij. misẽ. fiat epithima pro epate: & superponatur tepidũ et non frigidum: et istud saltem in tempore caumatis obseruetur. Non sic laudo epithimationem cordis neq sacculos cordiales frigidos ne aliqualis materia in thorace contenta prohibeatur a resolutione et excreatione que in casu est necessaria fluente materia ad ipsum pectus: sicut suppositum est a principio. Et cum istis spero concedente altissimo tanq electioribus & in casu conuenientissimis: vt mihi apparet preseruabitur hic noster. Sebastianus ab omni timore & periculo: ideo his sum contentus.

¶ Pro quodam iuuene de sauona patiente empima a materia catarrali. Consilium. xliiij.

Asus principalis est aliquale empima a materia catarrali satis grossa tamen acuta aliqualiter & salsa cũ complexione notabiliẽ epatis colerica. ¶ Pro cuius reductiõe in dicte regimine. Primo circa aerem caueat ab aere frigido: & humidore nebuloso: a vento etiam boreali & australi: imo potius declinet ad calitatem paruã cum siccitate: & si nõ totaliter saltem artificialiter preparaẽ in camera sue habitationis. ¶ Studeat igiẽ vt dicta camera sit situata in solario et nullo modo sit terrena: cuius fenestra sit ad orientẽ si pot est. Somnus ei⁹ nõ sit diurnus nisi ex grãdi cõsuetudine: si esset assuefactus: & tunc tardeẽ etiã post prãdiũ per duas horas et dormiat accumbendo capiti & reliquis membris bene coopertis: dormiat ergo de nocte tardando introitũ lecti post cenã vt supra: neq dormiat vltra. vj. vel. vij. horas: & si cõtingat eũ excitari conetur rascare & expuere. Cumq dormit dormiat capite bene eleuato. Laudo vt ante cibum se exerceat per horã vnã leui & suaui exercitio: emissis tamẽ primo superfluitatibus naturaliter vel cum suppositorio aut clisteri. ¶ Studeatq quãtum potest euitare accidentia ai vt tristitiam: iram: odium: cogitationes multas: maxime in rebus displicibilib⁹: qr cogitare circa res delectabiles mediocriter esset vtile: immo gaudiũ et leticia maxime cõueniunt. A coitu precipue immoderato maxime cauendũ est. Caueat repletionem cibi: immo comedat mediocriter: & cum surgit a mensa surgat cum appetitu: et in sero sit cena sua leuis. Abstineat se a rebus viscosis: sicut sunt caseus zeladia: carnes porcine: carnes pingues: et etiam cibaria cum pasta vt lagana: pisces etiã quia humidi viscosi sunt vitãdi. Caueat ab aceto: vt acetosa: sicut aranciis: citris: agresta: & similibus. Euitet etiam cibaria aliqua grossi nutrimenti: sicut allea: cepe: sinapi: carnes bouinas salsas: & similia. Euitet legumina vt fabas: faseolos: & similia: licet brodia cicerum etiam cum ipsis modicum sint cõuenientia. ¶ Cibaria autẽ sua sint boni nutrimenti faciliq digestionis: sicut oua sorbilia: carnes perdicum: pullorum: gallinarum: fasianorũ. vitulorũ. Et etiam conueniunt aues parue in nemoribus habitantes & per villas: ac. u. transeuntes & similes valent: quoniã aues degentes in paludib⁹ non cõueniũt: ipse tñ sint elixe: & nullo mõ asse: qr assata omnia in casu isto nocẽt. In hoc casu valẽt carnes vulpium: & precipue pulmones coctũ: & precipue etiã carnes yrciorũ. Valẽt ostracha etiã vt lumacis pparate: vt absterse cum furfure: a viscositate propria sua pprietate nitrositaste: quadam exiccante: & abstergente. in eo casu valent. Panis sit ex frumento bene mundo non curiose mundato a furfure: imo satis furfuraceus cõuenit: sit tñ bene fermentatus et pinsatus cum aqua decoctionis seminum feniculi: anisi: & liqritie Et si apponaẽ parũ croci in cõpositione iuuabit: sit vnius diei duorũ vel trium ad plus: nec in furno sit multum exiccatus. Uinum eius sit subtile album ad dulce ordinarium: non multe vinositatis: lymphatum cum aqua decoctionis zucchari: et capillueue. & in tpe frigido loco zucchari ponatur mel: & dispumando continue mel erit cõueniẽti⁹. Non sit actu frigidum aliquid qd sumitur: saltim sit tepidũ: inter olera cõuenit betonica scabiosa: pcipue buglosa parũ cum feniculo: maiorana: ysopo: maluis mercurialis blitib⁹ aliquibus: omittendo spinachia: lactucas: folia violarum: portulacas: acetosam plantaginez: & hmõi. & qbus vti dz. Aliqñ fieri põt ferculũ taniũ in decoctione in brodio. Et aliquãdo ex eis cũ vitellis ouoruz põt fieri viuarolũ: vt hic vulgo dr. Et maxime cõuenit tpe quadragesime: quia vt dictum est nõ laudo vsum piscium nec aliarum vel plurimũ rerũ quadragesimaliũ. Potest etiã interdum vti ouis sorbilibus cum testa stuffatis: & aliquãdo ruptis in aqua cũ modico butyri: & aliqñ mixtis cũ dictis herbis: superaspergendo de piperata facta: vt infra. ℞. liquiricie: rase: cinamomi: anisi añ. ℥. v. croci. ʒ. ij. puluerizentur: & cũ modico pulmonis vulpis: misẽ. cũ tãtundẽ zucchari. ¶ Cõuenit etiã aliqñ sumere de pãe cocto: aliqn de farre bñ cõfecto cum lacte amigdadalarum dul. & zuccharo: et hoc est laudabile multum in casu Conueniunt etiã pultes maxime in sero facte ex farinis ordei decti: cicerum: & fabarum equaliter cũ amigdalato et multo zucchari. ¶ Inter fructus vero laudantur in vltimo prandiũ vel cene amigdale dul. spinee fistici passule pingues. Non in

cōuenit etiā ī principio cibi sumere vnā vel duas ficus bene
maturas albas: parū ad ignē assatas: similiter vnū vel duos
dactylos bene masticādo. Et si cum dictis ficubus apponatur
parū pulueris ysopi exiccati multū iuuat in expuēdo. Et si lo
co insalatue vellet aliqd sumere de herbis suprascriptis cum
betonica scabiosa: feniculo: ysopo: cū modico aceti decoctio
nis passularū: et vino cocto: et zucharo: interdum nō inconue
niret. Valeret etiā ad saporē conficiendū sumere amigdalas.
ℨ. cū duabus. ʒ. passularum: et medio dactilo: et debite conuer
tantur cū modico aceti passulati: et cū zuccharo multo et modi
co croci fiat sapor et salsa. Et ita gñaliter itelligatur de omni
bus que pectus leuiter humectant: et parumper calefaciunt.
Prohibendo omnia stiptica exiccatiua: et multum calefacien
tia: qr sua caliditate prohibent screatum materie siccitatē in
materia: et asperitatē in canna inducendo. Et hec quantū ad
ea que de regimine diete debent obseruari. ¶ Quantum ad
medicinalia primo laudo lenitionē ventris: qr repletio mem
brorum naturaliū nocet multipliciter in hoc casu maxime qr
euaporando ad caput ad catarrizandū preparat: qr enim vi
cinitate spiritualiū cū naturalibus spūalia cōprimunt: vnde
anhelitꝰ angustat: et sic materia in pectore cōtēta exiccat et dif
ficilius expuit. Singula ebdomada laudo vētris lenitionem
sumendo potionē vt infra. ℞. cassie pinguis nouiter extracte:
dyacatholiconis nō solutiui añ. ℥. v. cū decoctione liquiricie:
passularū: capilliue. seminū altee: et cotti: qd sufficit fiat potio.
Et si nō placet in forma potabili sumatur dicta cassia cū dya
catholicone in maiori qñtitate et tapelletur: et fiat bolus cum
zucchero. Sumat in mane postq̄ quietet per horā non dor
miendo. Et post quinq horas in absumptione ē si nō cōple
ta sit operatio: qr tarde solutionis extitit sumet prandiū leue
sine lauatiuo. Et si tederet singula ebdomada sumere saltem
sumat clistere cōmune cum cassia fis. puluerizata: et oleo cōi: et
decoctione vt infra. ℞. matrum violarū. maluarū: mercuria
lis añ. M. i. ordei furfuris frumenti añ. M. v. betonice: ysopi
añ. M. v. mis. cū decoctione: et cū sale fiat clistere debite qñtita
tis. Sed vbi sentiret nocumentū in capite vt grauitatē et pon
derositatē etiam in pectore et difficulter expueret propter for
tasse multitudinē materie aggregare laudarem post digōnem
dicte materie sumerentur alique pillule vt infra: prius tñ sus
maretur syrupus vt infra. ℞. melisro. ℥. ß. syrupi deliqui. ℥. i. sy
rupi de prassio. syrupi violati simplicis añ. ℥. v. aque decoctio
nis ordei excorticati: passularum: capillorum ue. liquiricie: q
sufficit fiat syrupus pro duabus vicibꝰ: qui continuetur. v. vel
vi. vicibus. Post sumat pillulas vt infra. ℞. pillularum de
agarico. ʒ. i. pillularum cochiarū. ʒ. v. pulueris pulmōis vul
pis: et liquiritie: añ. gra. ij. cum oximelle simplici formētur pil
lule septē: q sumant per duas horas añ diem sm ordinem me
dicinarum fortium. Sumpto lauatiuo post. vi. horas cum
aqua decoctionis cicerū ru. post vnā horā vel dimidiā sumat
prandium. Sequenti mane sumat confectionē vt infra par. ij.
horas ante diem. ℞. metridati. ʒ. j. dyabuglosa. ʒ. ij. mis. tardet
prandium per. vi. horas. Potest etiam aliquādo ipso nō facis
liter expuente vti quibusdā pillulis sine custodia in infra. ℞. ca
pillorūue. ʒ. v. liquiricie rase: epithimi: añ. ℈. i. agarici. ʒ. j. salis
gemme sticados: añ. ℈. i. cum succo caulium fiāt pillule: ex qs
bus sumat tres prouice per quatuor horas post cenam.

¶ Ad facilitandū etiā magis sputū: laudo vt vtatur loch ad
lambendū die noctuq cū voluerit vt infra. ℞. loch sani. ℥. i.
loch de squilla: loch de pulmone vulp. añ. ℥. v. zuccharivolati.
℥. j. cum syrupo de liquiricia fiat loch. Vel sic. ℞. ficus numero
iiij. dactilorum: numero. ij. liquiri. capillorūue. añ. ʒ. v. ysopi.
℈. j. pulmonis vulp. ʒ. j. croci. gra. iiij. optime simul terantur
cum syrupo de liquiricia: et in formam loch redigantur. ¶ Ad
istā intentionē valent si de aqua decoctionis syruporum vt su
pra cū modico croci tepida sumat ad lābendū. ¶ Laudo etiā
pro vnctione pectoris ad leniendum fiat vnctio cum vnguens
to vt infra. ℞. olei de lilio: amigdalarum dul. añ. ℥. v. olei vio
lati: mucilaginis: fenugreci: et altee. anna. ʒ. ij. croci parum ysо
pi humide: et cere: anna. parum fiat vnguentum molle pro pe
ctore. Ad hoc valet emplastrum filij zacharie. M. ¶ Laudo
etiā ad materiā catarralē vt fluxē deorsum materia si descen
sus pciperet vt in introitu lecti sumat vnā ex pillulis vt infra
℞. myrrhe: thuris g̃ mi arabici: succi liqricie: añ. ʒ. v. cum sy
rupo de papauere fiant pillule plane. Et si placet plus calefa
cere conuenit addere de spicanardi. Et si materia esset magis
calida et subtilis conueniet addere de bolo ar. et cum modico
syrupi de papauere. ¶ Conuenit etiā p regule vt fiat in mane
fricatio capitis: factis tamen prius euacuationibus vt supra
dictū est. Postea supponat sacculus factus cū sandaraca: mi
lio: et sale: et rosis. Cōuenit etiā purgationē materierū prouoca
re p nares attrahendo caputpurgiū vt infra. ℞. aq decoctio
nis maiorane. ℥. iij. succi blitis depurati. ℥. i. v. nucismu. ʒ. v.
mis. tepidū attrahat per nares. Et si nō sufficit hoc ad attra
hēdū ponat de succo radicis blitis. Et si nō sufficiet addat mo
dicū vini albi potentis. Et cum his deo dante curabitur.

¶ De dolore stomaci a ventositate etc. Cōsilium. xliiij.

Et ea que in scriptis de casu huius spectabilis vi
ri accipi possunt: concludendum videtur dolo
rem talē stomaticū potissimū pēdere ex ventosita
te non tantū in cōcauitate manifesta cōclusa pro
pter dolorē vehemētissimū esse: et maxime ab eove
xari vñ cōiecturādū est talē materiā ventosam intra tunicas
existentem cōclusam: et sic excedētē: quā tñ materiā souet fleg
matica materia: que ex exeuntibꝰ manifestat p magna ē par
te in meatibꝰ et porositatibus ipsiꝰ stomaci cōclusiua: vñ diffi
culter ad vomitū prouocat. Nā ex quo vehemens dolor non ni
si ex spāte vel ventositate: vel a qualitate materie acute mor
dac: vel a vermibus pēdere videat: vt vt auctorū medicine sen
tentia in diuersis locis. Cū hic nō ponat spā: ex eo qd non est
fe. neq materia videat acuta: cū nō cōcomitētur accidētia eiꝰ
de sapore acuto in ore pcepto: neq talis materia eiectione id ap
pareat vomitu vel secessu: qd plerūq in tali materia euenire
solet. Nō etiā a vermibꝰ cū accidētia eorū in casu nō scribant
nisi de mordicatiōe vel dolore interius. ¶ Restat ergo q sit pē
dēs ex ventositate: maxime cū fiat inflāmatio vētris et ex inor
dinatione cibi et potus: in quā sepe incidere cōsueuit: et pauci
tate exercitij: cū hec cū dolore: puta vētositas excellens pluris
mum ex his cōtingat. Nam cum ventositas: vt de mēte Auic.
colligit. xiij. tertij tractatu quinto non accidat nisi ex cibo vel
potu p naturā vētosabilis vel ppter debilitatē caliditatis natu
ralis in digerēdo q̄ euaporare facit: et nō sufficiēter digerat. Di
xit enim materia nāq q̄ in substātia sua nō est vētositatis pū
me nō facit in vētribus euenire inflationē: nisi sit caliditas eminē
norata: et moueat supple materia et nō digerat su. cōueniēter
sicut si priuat caliditas: oino nō associat ei inflatio: et si fit ex
inflatiuis. ¶ Et ex hoc tāq̄ ex fundamēto pōt declarari accñs
qd in casu ponit q ante pastū fiunt dolores acutiores: et cū est
ieiunus. Nā tpe seu hora ieiunij occupat naturalis caliditas
agēdo in materiā flegmaticā: vñ subtiliare pōt: et in vaporē cō
uertere nō impedita a cibo: sz tpe sumpti cibi naturali exīte
caliditate debili a cibo oppssa nō reddit potēs supra materiā in
vaporē cōuertēdā. Et hoc est qd dicebat idē. A. Et qñq sunt
inflāmatio: et rugitus pp vacuitatē ventris cū humiditate cru
da in stō: ipsa. n. cū occupat caliditas naturalis ab ea. s. mate
ria cū cibis est qeta: et qñ caliditas expedita puenit ad eā resol
uitur in vētositatē. Facit ēt ad hanc euidētiā qd scribitur in ca
su: q facte sunt purgatiōes vles et particulares ē cum appro
priatis: et tñ militat egritudo: vñ magis arguendū est supra ca
loris naturalis debilitatē q̄ supra materiā aliūde acutam ad
stōm influxā: neq ē in stō genitā cū acuta qualitate nō exīte
caliditate extranea l eodē: neq oblatis cibariis ad dictā qua
litatē vel corruptionē inclinātibꝰ ex debita obseruatione me
dicorū l dieta. Sed si cū his cōplicaret eructuatio: et rugitus et
extensio in ypocōdrijs certissima est significatio: et hec de cāu.

¶ Super hoc ergo fundamento circa materiam ponā inten
tiones. Primo circa regimen in dieta p regula obseruando
vt principalr sint offerenda omnia q̄ caliditatē naturalē totiꝰ
et stomaci principalr cōfortēt: et ab olbꝰ abstinēdū que ipsam
minuant et debilitent vel corrūpant. Idcirco in aere est eligen
dus aer ad calidū declinās: moderatū tñ et non excessiuum: cuz
talis excessiue caliditatis ad dissolutionem faciat. Aer tamen
frigidus magis est inimicus: qr cōtraria qualitate corrūpit ca
liditatē naturalē. ¶ Et ex hac regula pōt mediocriter doctus
medicus ad multa correlaria vtiliter de aere discurrere. Tēm
pore igitur frigido stet in camera sua cum igne facto ex lignis
aromaticis: vt rorismarino: iunipero: lauro: et similibus. Et fi
at aspersio per cameram cū decoctione facta in vino aromati
co: et aqua ex maiorana: rorismarino: absynthio: menta: etiam
cum modico cinamomi: galanga: gar. Vel si placet fieri eua
porationem siccam fiat faciendo pastam et ponendo super
carbones ad quātitatem auellane vt infra. ℞. thuris. ʒ. i. gar.
corticum citri: cinamomi. anna. ʒ. i. ligni al. ʒ. v. ambre musci:
anna. gra. iiij. omnia simul pistentur: et cum terbentina paruz
fiat pasta. ¶ Et ita intelligat g tpe estatis in rabido calore stet
in camera

in camera propria rectificādo etiā aerē ad frigidū: si expedit: etiā cū irrorationē frigidorum vt aqua ros. aqua decoctionis florū nenufaris: vel violarū: et buglosse: cum modico aceti: vel facto suffumigio cū ros. sandalis citrinis: violis: modico camphore: et similibus. ¶ Circa somnū attendatur q̄tum possibile est ad somnū. Nam per ipsum super cibū ꝓportionatū post horā factū: multū cōfortat in ꝓcessu calor naturalis: qm̄ q̄tū natura iuuat somnoꝝ. virtus naturalis bonū est ꝓpendere: vt dicebat Gal. Nō tamē supra inanitionē fiat: qm̄ tunc humidū alarum dissoluit: et tunc virtus debilitatur. Fiat tamē semper decenter capite eleuato: et mēbris omnibus maxime extremis decenter coopertis: et in obscuro sup latus sinistrum corpore situato. Nam talia oīa ad digestionē preparant: vt mediocriter docto. ex sententia philosophi et medicorū plane cōstat. Vitetur superflua repletio: qm̄ naturalē caliditatē suffocat et extinguit. Unde paucitas cibi cum digeritur debilē virtutē digestiuam cōfortat: econuerso multitudo cibi virtutē opprimit. Quies etiam post cibum sumptū: est etiā oino necessaria. Et mot⁹ est post ipsum oino discōueniens: maxime in virtute debili: licet educto cibo extra stōm exercitium suaue maxie cōueniat. Nam per ipsum cōfortatur calor naturalis et superfluitates dissoluuntur: sed fiat cōmensurate: et in locis amenis: et cū ꝑsonis gratis: et de rebus placidis et fabulosis locutionib⁹. Nam in hoc cāu singularissime gaudium vz: sicut ex aduerso tristitia: ira: furor: et huiusmodi maxime sunt nocumenti. ¶ Jam circa cibū et potum ponā quasdā regulas ad materiā pertinentes. Et primo ponentur que nocentia sunt vt caueantur: deinde q̄ positiue sunt obseruanda. Primū igitur et est pertinens ad accidētia aie. Nō sit imaginatio in cibis qui sint vomitiui vel abominabiles: vel mali odoris: vel saporis: neq̄ aliquo mō pferentur ea q̄ sunt abominabilia de se. ¶ In cibis etiā obseruetur vt non pferentur cibi multe q̄titatis pro vice: neq̄ cōtinuetur cibus eiusdē preparationis: sed vario modo fiat in cibis et artificio ꝑparato ipsorū: non pferatur cibus calidus euaporādo: nā qn̄q̄ ex oi euaporatione cibi terretur aīa: si per se euaporauerit. Nam cum stomacus cibaria cum aliquali desiderio amplectitur: circa cibū melius conuertitur: et complectus cibus ab eodem retinetur plusq̄ quilibet alius: qui si sit abominabilis fugit suppl. stomacus: vnde vomitus fastidiū inflamatio, rugit⁹ ghantur. Hec verba fuerunt Gal. scda afforismorū cōmēto. xxxviij. Sed magis spāliter descendēdo vitentur generalr oīa vnctuosa et pinguia multū. ¶ Quedā etiā genera carniū naturalr inducunt abominationē vt intestina et cauda aialiū: et caro anserū: et anatum et quecūq̄ habētia collū longū. Nō sint etiā cibaria insipida sed parūper salita. Et generalr omne qđ mouet subuersiones aī: et si laudabile videatur dimittatur: et ad aliud cōuertatur. Nam dicebat Aui. qn̄q̄ abhorrent odorē panis q̄dam eorū: et quandoq̄ delectantur. Et in hoc obseruetur regula q̄ si aliq̄d sit: qđ appetitui non noceat: et ad eum inclinet etiam si laudabile non videatur: in casu tñ bonū est offerri: vt est sententia hippocratis illo afforī. Parū deterior cibus. Et generalr dimittantur cibaria nisi aliqualr odorifera fuerint: qm̄ odorifera caliditatē naturalē cōfortāt: cuius cōfortatio etiā est radix cure nře: vt ptz intelligenti que sunt supradicta. Dicebat nāq̄ Gal. viij. lib. de particularū. Sicut vniuersa fetida subuertere stōm nata sūt: ita omnia odorifera confortant. Vitenturq̄ oīa et actualiter et potentialr frigida: q: ꝓpter eorū cōtrarietatē ad calidum naturale difficulter digeruntur: et sic ventositatē generāt: et dolorē cōseruāt. Et ꝓinde fructus: maxime acetosi: et succi eorum: et arancij: limonū. agresta: et hmōi sunt in casu maximi nocumenti. ¶ Et per eandem regulam acetū: et vina debilia: aquosa: et reliqui fructus frigidi: vt cerasa: pruna: et discurrendo per reliqua sunt precipui nocumenti. ¶ Et ex eodem fundamento pisces omnis generis: cibaria de pasta: et carnes lacunales oēs sunt vitande. Et ex hac radice pōt medicus discurrere que vitanda sunt: que nō sigillatim adduco confisus in pīria medicorum visitantium. Et cognito a quibus est cauēdū facile cōcludi pōt q̄bus vtendū est. Nā sit generalr cibus eius modice q̄titatis: et facilis digestionis ex parte manifeste qualitatis et modi substātie et cōueniētie occulte: ita. s. q̄ ad calidum declinet: et ad tēperamentū in humido: vel saltē parū ad siccum in substātia subtilis vel rar⁹ a virtute passibilis. Et ide aues mōtane vel carnes earū eligibiliores sunt carnib⁹ quadrupedū. ¶ Et ex hoc sequitur q̄ etiā alia cibaria: et si rare fuerit substātie per naturā laudabile est stante dolore et virtute debili digestiua q̄ cibaria per artificium ad tenuitatē substātie magis reducātur. Unde carnes pistate in hoc casu essent cōuenientiores. Et si fuerint carnes auiū mōtanarū erūt eligibiliores. Est etiam attendenda familiaritas cum virtute: quoniā et si cibus videretur ex natura bone qualitatis et bone substātie: et nō sit cēt proprietas neq̄ cōueniētia specifica: imo magis discōueniētia: q̄ ex abominatione perciperetur esset talis cib⁹ reijciendus ꝓpter causam supra notatā. ¶ Spālr ergo inter cibaria valent oua sorbilia precipuo iuuamento: sunt equidē cū modica q̄titate multi nutrimēti: facilime digestionis et modicarū superfluitatum: et in sanguinem cōuertūtur ꝓportionatissimū cōuersiōi spirituū: vt voluit. d. Aui. in libello aureo de viribus cordis. Et qn̄ cū hoc artificio nō placerēt: elixentur in brodijs carniū electarū vt caponū ꝑdicū fasianorū. et hmōi: vel in forma brodeti: vt dicimus semp aromatizādo cū modico cinamomi: vel cū piperata: de qua infra erit sermo in secūda parte. ¶ Est tamē aliquotiēs diuertendū ad alia cibaria vltra pistatas carnium et oua: vt ad far collatū cum zuccharo: ad brodiū cicerum rub. cū pane bullito: in eodem super asperso zucchato: et cinamomo: et ad alia huius generis nota medicis semper obseruādo: vt sit in cibo parcitas: nā in casu melius est minuere cibi q̄titatē et addere numerū cibariorū q̄ ecōtra. Utiū sit vino sumere nō tamen acutū nimis clarū albū nisi cōsuetudo sit ad oppositū ad vina nigra: q̄ cōsuetudo et si semp multū sit spectātia: maxime tñ in regimine cibi et pot⁹ vinū eligatur: et sic de vinis nigris vinū q̄ sit in substātia tenue et clarū: et parce bibatur: ita vt cib⁹ in stomacho nō fluctuet: pcipue si cib⁹ q̄ sumitur sit substātie mollis: nā talis fluctuatio maxie ad gñationē vētositatis ꝑparat. Et hec q̄tū ad dietā ptinēt sufficiāt cōmitus i prudētia medicorū ibi assistētiū. ¶ Ad medicinalia tñ me cōuertēdo: p̄io ponā quedam generalia in materia: deinde spāliter cōdescendā. ¶ Pro regula igitur obseruetur non esse vtendum in casu medicinis solutiuis laboriose educentibus: et a reliquis mēbris q̄ a stomaco et intestinis. Nam licet dixerit Gal. in. iij. de ingenio. Ordinē curationis mutauit et subuertit qui corpus infirmum. i. aliqđ membrum curat corpore non mundificato: et Mesue dixerit principium curationis ex parte nō sublata multitudine corporis totius facit materiam et agitationem in loco doloris. ¶ Istud tñ totū oz intelligi nisi particularis euacuatio prohibeat vniuersalem: sicut et ante flobothomiā ꝑmittim⁹ eductionem a fecibus cum lenitiuo: vel cum clisteri prima quarti. c. de cura fe. pu. et inducimus vomitū materia colerica mota ad os stomaci nō p̄cedente alia euacuatione. Ita in ꝓposito stante lesione in stō si exhibeantur medicine fortes cum sua mala qualitate occurrunt stomacho primū: et sic ledūt debilitādo calorē ei⁹ naturalē. Materie et vt farmaci ad stomachū et intestina attrahūtur: que etiam per eundē modū sua mala qualitate ledūt. Et proinde dicebat Aui. iij. tertij tractatu primo in. c. de curatore cū modis vtibus. Oportet vt administrarentur in mūdificatione stomaci: et eius qđ aggregatur in vacuitate eius aut adheret aut imbibitur medicine nō pertransiētes stomachum et vias primas stomacho absq̄ venis longinquis ab eorū nō vz vice vna iteretur. Id enī melius est etc. Eandē sniam posuit. xix. tertij in casu curationis colice tractatu quarto satis ad principiū. Et ꝓpter eandē cām laudās Gal. vij. terapentice. c. xviij. yerā simplicem stāte materia cōtenta in stomacho et tunicis ei⁹ dixit. Reliquū igitur vtiq̄ est qualiter vtiq̄ desanat cacocimias: que in mētris lunicis sunt: aut apta nata ad tales dispōnes farmaca digerere quidē ex hiis q̄ purgant: vt nō ꝓcedat virtus eorum vlterius q̄ regiones: que. s. ventrē. i. stomachū: et que. s. intestina etc. Et paulo post posuit descriptionem yere. Et eandē sniam voluit Rasis. v. cōtinētis: laudans ipsam yeram in hac dispositione: Et idē Gal. in. viij. de tractatuū. vbi eandē verificat descriptionē yere inter cetera laudauit eam: qm̄ non est purgatiua totius corporis: sed stomaci solius et partium circūstantium. Et istum casū sic volui declarasse propter multos cōtingentes in simili casu errores. nam similis est obseruandus in omni morbo stomatico et intestinali. ¶ Sit secunda regula in materia tali: q̄ singula die habeatur vētris lenitio: vl natura: vel cum artificio: qm̄ ꝓpter retentionem fecis aliquādo augetur ventositas circa stomachum: quā ponimus esse causam doloris immediatā solutiōis in cōtinuo causando extende extensionem. Proinde dicebat. d. A. xiiij. tertij tractatu. primo c. vltimo. Et scias q̄ prohibitio fecis et ventositatis. s. ad egrediendum est mixti nocumenti: qn̄q̄ enī ascendit ꝓpter id fex ex reuolutione ad reuolutionem ad superiora: donec redit ad stomachū: et impedit nocumento maximo: et cōmouetur ex eo: q̄ sunt sicut yleos etc. Postea addit. Et vētositas quādoq̄ ascendit ad stomachū etc. Ubi igitur nā per se nō sufficeret ad euacua-

tionem iuuetur cū clisteri vt infra. ℞.radicum feniculi: ꝛ radicum bletis: añ. ℥.ij.camomille: aneti añ. M.ʒ.se.anisi:feniculi añ. ℥.v.mis.pro decoctione de qua sumatur circiter lib.j.v.vsq ad.ij.ꝛ addatur cassie nouiter extracte:non dico casieñ.℥.j. mel.collati.℥.ij.olei camomille:ꝛ olei de lilio sine speciebus añ a.℥.j.v.salis.℥.v.mis.fiat clistere. Iuuabit quidē conuertendo materias in deorsum:ꝛ flegmatica educēdo:ꝛ ventositates dissoluendo. Sed si esset natura restricta ꝓpter duriciem fecū laudarē prius fieri clistere lenitiuū ꝛ humectatiuum ex humidis ꝛ pinguibus ſm sententiā Gal.xxx.tegni textu commenti. c.xxvj. Que vero ex stercore duro:vt ex decoctione fenugreci: seminis lini:ꝛ foliorū caulium:addita bona quantitate butiri veteris:ꝛ cū cassia nouiter extracta:ꝛ sale.Et si natura non esset obediens ad primum clistere:potest addi ad solutionem.℥.v.yerepigre vsq ad.℥.j.Et in virtute obtusa magis addere.℥.ij.de yeralogodion : vel de diasse.ſcdm exigentias. Et hoc ad euacuandū flegmatica ꝛ materias viscosas alias muscosas: que in simili casu contingi sepe solent. Sed vbi esset intentio ad dissolutionem ventositatis magis deberemus dimittendo solutiua addere.℥.v.vsq ad.℥.j.cōfectionis de baccis lauri: et facere magis decoctionem carminatiuā additis in decoctione rutha:calamento pulegio: cum seminibus carui : cimini: ameos:ꝛ hmōi:ꝛ adere de oleis ruthe . ꝛ laurio:ꝛ similib⁹ dissolutis. Et aliqñ si tederet clistere non obediente natura potest vt suppositoriis ad intētionē appropriatis vel ad flegmatica educēdū factis ex aloe:colloquintida:salgemā dissolutis cum melle. Vel fiant eductiua et dissolutiua ventositatis dissoluta rutha ꝛ semine anisi.ꝛ cimini cum melle:vel acceptis speciebus electuarij de baccis lauri: vel dyacimini cum melle fiant suppositoria conueniunt. ¶ Et maxime hmōi iuuabūt si prius facta euacuatione cū clisteri vel cum suppositorio attractiuo cōsequēter apponaꝉ aliqd de suppositoriis dicte vētositatis dissolutiuis. ¶ Tertia regula obseruanda in casu est vt vomitus prouocetur post factam ventris euacuationem. Nā vomitus mundificat principaliter stomacum:non habens aliud quod ipsum mundet:sicut habēt intestina colerem. vt dixit Aui.iiij. primi.ca.xiij.Et in isto casu credo precipue valere debere. Nā postꝙ reliqua non contulerint:vt in casu scribiꝉ: ꝛ materia cōcludatur in tunicis stomaci vt deductum est supra:rationabiliter facto motu vehementi in partibus stomaci qui motus necessarius est indifficulter euomētibus probabiliter materia ibi inclusa excutietur ex poris ꝛ occultis meatib⁹ stomaci in ipsā stomaci vacuitatem:ꝛ tādem expelletur. Et in hoc spero significari iuuamentum futurum. ¶ Et est precipue notandum qd licet Aui.c.allegato:ꝛ cōiter oēs medici conueniāt:ꝙ vomitus non sit exhibendus nisi post repletionem.f.stomaci cum cibo: hoc non est intelligendum nisi cum vomitiuum leue intendimus exhibere. Nam tunc agitato cibo a vomitiuo existente cibo acute qualitatis:qr talis est exhibendus de porris: allei:et petrasfani:ꝛ huiusmodi. Stimulata multū sensitiua stomaci irritatur ad expellēdum:ꝛ sic vomitus prouocatur. Sed vbi exhiberetur vomitiuum fore nō esset preponendus cibus qm sola qualitas ꝛ acuitas vomitiui de se sufficit stimulare virtutem ad vomendum:vbi tamē est preexhibendus cibus:vt in leui vomitiuo offerēdo obseruetur in hoc egregia sententia Rufi cū dixit. Oportet vomere volentes:vt non sint cibariis repleti:vētre.n.i.stomaco multis cibariis fulcito difficile vomitus prouocatur:sicut vesica funditus repleta vrina nequit egredi. Est ergo mediocriter cibus accipiendus:acute qualitatis vt dictū est:ꝛ nō vt multi stolidorū faciunt vsq ad summā repletionem ꝛ fastidiosam abominationē. Cumq comederent de dictis cibariis ꝛ de piscibus salitis:ꝛ huiusmodi caueant a potatione aque vel alterius huiusmodi vsq dum cibus ad fundum stomaci descenderit:ꝛ caueant ne stomacus digerere incipiat:sed intra horam exhibeatur notabilis ꝙtitas: verbi gratia.viij.vel.x.℥.aque in qua decocte fuerit radices aneti: ꝛ modicum sinapis:ꝛ per tēpus post parū incipiant diuerso motu moueri ꝛ tandē post mediā horam vel duas tertias: tunc cum intentione vomendi imponāt sibiipsis digitum in gutture vel pennā intinctā in oleo amig.dul.siue cōi .Et ita cū imaginatione vomēdi sollicitet euacuationē vsq ad ꝑfectionē. ¶ Deinde cū cognitū fuerit de sufficiēti mundificatione lauetur eorum facies ꝛ os cum aqua ꝛ aceto:vt dixit. A. Iuuat quidem talis lotio oculos ꝛ caput. Bonū est tamē ligare oculos apposito bombice intra orbitas oculorum cum binda in tempore actualis euacuationis cum vomitu. Postea quiescat per horā ꝛ confortetꝉ stomacus cum aliquo de inferius scribendis. Et postea sumat leue prandium ſm ordinationem medicorū. Nō cōmemoro hic fortia vomitiua:qr in casu non laudo ne materias aliunde ad stomacū attraherēt:ꝙ in casu est plurimi nocumenti:sicut supra in solutiuis dictū est. ¶ Sed iam specialius veniēdo ad casum. Primo ponā quedā specialia remedia stante vt actuali dolore ad doloris mitigatione. Scdo ponam quedā iuuātia ad cōfortationē ipsius stomaci:ꝛ prohibitionē gñationis cause dolorē facientis. ¶ Primo ergo laudo fiat fomētatio supra stomacū cum filtro infuso in oleis calidis:vt infra. ℞.olei de lilio.℥.iij.olei laurini:olei camomille:ꝛ aneti añ.℥.ij.ꝛ sic calidū supponaꝉ. Si etiā dicta olea ponanꝉ in vesica semiplena ꝛ calefiat vesica in aqua calida ꝛ supponatur multū iuuabit. Quidā ꝛ est domesticū accipiūt ponē calidum extractum de furno magnum diuisum per mediū ꝛ mel liquefactum extēdaꝉ:ꝛ super eo superaspergaꝉ puluis ex cimino: aneto: galanga:ꝛ mastice parū. Pōt etiā fieri fomentatio cum spōgiis vt infra. ℞.florum aneti: camomille:ruthe:calamēti añ. M.j.spice squinanti: añ.℥.v.cinamomi:galange:gar.añ ʒ.ij.castorei.ʒ.j.bulliant in duabus partibus vini maluatici:ꝛ vna parte aque vsq ad cōsumptionē:ꝛ inde fiat fomētatio. ¶ Ultimo ad hanc intētionē ꝛ est Aui.domesticum est: vt ponatur supra vmbilicū ventosa magni orificij cum igne:et infra horam remouet dolorem. ¶ Postremo veniendo ad stomachū confortantia ꝛ prohibentia aggregari materiā flegmaticā a qua fieret ventositas causatiua doloris laudo singulis.viij.vel.x.diebus sumi de yera simplici Gal.descripta.vij.terapeutice loco supra allegato facta ex.vj.rebus:ꝛ cum aloe ad triplum fere specierum cū melle debite proportionis:soleo exhibere.ʒ.vj.ꝛ cū zuccharo fiat bolus. Educit quidē sine nocumento:imo stomachū cōfortando:sed quādoq tardat operationē integram per.xxiiij.horas:sed post.vij.horas sumatur prandiū leue:nullo modo sumpto lauatiuo. Et si fortassis propter amaritudinem tederet:loco confectionis que tamen singularissima est vteretur quinq pillulis.ʒ.j.factis ex yera dicta Gal.vel pillulis elefanginis. Non transcenderem ad fortiores medicinas propter causas suprascriptas. Et facta de recenti mundificatione potest exhiberi medicina fortiter exiccatiua et resolutiua. Nam tales aliquotiens addunt in ventositatem ꝛ dolorem: quoniā dicebat Aui.tractatu quinto.xiij.tertij. Et si fuerit frigidus et materia grossa nō dabimus in potu istas medicinas f.fortes dissolutiuas:quandoq enim ipse addunt in cōmotionem ventositatum:imo oportet vt purgemus materiā in primis:deinde demus eas in potu ꝛc. Fiat igitur puluis: vt infra ℞.zedoarie:galange:aristologie longe:añ.ʒ.v.croci.℈.j.zuccharo.ʒ.j.mis. pro duabus vicibus. ¶ Pōt etiā fieri electuariū a deandem intentionem factum vt infra. ℞.masticis:spice galange:xiloaloes:zedoarie:nucis mus.seminis apij:nigelle:gar.piperis al.ruthe sicce añ.confice cum mel.dosis est.ʒ ij. vel.iij. cum vino al. ꝛ exhibeatur per duas horas ante cibū. Sed non omittam puluerē quo vti debet super ferculis suis:fiat vt infra. ℞.galange macis.℥℥.aña.ʒ.v.cinamomi electi.℥.v.gar.ʒ.ij.cardamomi:nucis mus.añ.℈.j.pellicularum stomachorum gallinarum infusarum in vino maluatico exiccatarū.ʒ.j.zuccari ad pondus omniū mis. Exterius autē ad cōfortationem ꝛ resolutionē fiat inunctio ad stomachū cum oleo vt infra. ℞.granorū lauri:nigelle:rute:añ.ʒ.ij.coquantur in vino aromatico vehementer ꝛ coletur:deinde coquatur cū oleo communi medietas illius vini ad consumptionem vini remanente solo oleo:ꝛ ex eo fiat inunctio. Stante etiam dolore: si tunc in dicto oleo bulliant.℈.j.castorei erit singulare. ¶ Potest etiā fieri cerotum ad istam intentionem factū vt infra. ℞.bdelij armoniaci añ.ʒ.iij.cere rasine:laudani: añ.℥.v. gar. squinanti: apij:baccarum lauri leuistici:cardamomi:añ.j.incorporentur conuenienter ad formā ceroti ꝛ extendatur super corio in forma scuti:ꝛ superponatur. Et his ad presens sum contentus.

¶ De prostratione appetitus. ¶ Consilium.xlv.

Intellexi casum spectabilis dñe Dorothee ꝑmēsis ſm informationē in scriptis habitā per clarissimū doc.M.philippū de Parma esse catarrū salsum pri⁹:postea amarū factū defluētē ad os stomachi:vñ sequiꝉ appetitus in totum ꝓstratio:cōiūcta etiā instātia vigiliarū. ¶ Et licet talis deflux⁹ materie videaꝉ principalis dispositio a qua sit depēdēs vt effectus ꝛ accidens appetitus ꝓstratio:qr tñ ad talē defectionē appetitus essentialiter vꝉ sequi maius nocumētū de virtutis debilitate vel virtualiꝉ colligiꝉ scdā afforis.cōmēto.xxxviij.ꝛ ad ꝟtutis debilitate ꝯseruationē

est prima

est prima habēda cōsideratio. Nam sapientes: vt dicit Halia
bas: in hoc vno totum dederunt consensum virtutis custodiā
excellentiorem esse ꝙ morbi repulsionem: cum sit in morbi me
della intentio virtutē cōseruare. prima igitur consideratio no
stra erit de remotione huius accidentis. s. prostrationis appe=
titus: quia vt idem dicit Halyabas. viij. practice: cū in morbido
corpore accidens quod cōtingerit validum: sicut ꝙ virtutem
dissoluat hmōi oportebit cōtrariare malis magis ꝙ morbis et
si morbi augeant causam ꝛc. Quia tū talis prostratio appeti=
tus est pendens se hñs continue de fluxu talis materie salse et
amare vt multipliciter statim declarabitur. Idcirco ad talem
fluxū erit specialis habēda intētio. ¶ Huius igit prostratiōis
appetit' presentia flegmatis salsi ꝛ amari diuersis modis po
test esse cā. Nā vt voluit Gal. iij. de accidēti. c. vij. desiderium
siue appetitus immediatus cōsequitur duas actōes: naturalē. s.
actionē vt attractiuā: ꝛ animalē. s. sensitiuā oris stomachi: fle=
gma aūt salsum ꝛ amarū vt corpulentū cū quodā replet et re=
mollit substātiā oris stomachi: ex ꝯñti ꝓhibet corrugationē
partiū eius: ꝛ sic indisponit quoq villū longitudinalē ad at
trahēdū: est etiā nocens cū omnis quidē materia in stoma=
cho existēs siue natās: siue adherēs: siue imbibita que sua ꝗti
tate nocet mouet naturā stomachi ad expellendū: ꝛ sic non at=
trahendū: vt dicit Auic. est causa deiectionis appetitus. ¶ No
cet etiā ex alio vel nocere pōt cū sua nitrositate ꝛ amaritudine
cōiunctis in causa calida promoueat ad appetendū frigidū et
humidū: ꝛ sic ad sitim prohibet cōsequēter appetitū ad cibū.
¶ Nocet etiā: quia talis materia est caliditate participās cum
talia red. sit. s. salsa vel amara ꝓpter mixtionē cholere: vt pri=
ma primi d: humoribus minuat frigiditatē vel corrūpat cō=
mensuratā facientē ad appetendū. xiij. tertij. c. proprio collī=
gitur. ¶ Pōt etiā esse causa in disponēdo spūm in ore stoma=
chi existētē a debita sensatione: ꝛ sic tollet vna potissima causa
famis que est sensatio. ¶ Potest etiā per aliū modū deficere
appetitū: nam qualificato ore stomachi sapore amaro ꝛ salso
disconuenientibus terretur virtus animalis in appetendo ci
bū ad extra: ne eodē modo sit qualificatus: potest etiā le. lere
paucificādo spiritū: ne sit debita mēsura ad sentiēdū per viam
resolutionis: ꝛ aliḡ etiā pluribꝰ modis sedere posset discurren
do per causas destructionis appetitus collectas ab Auic. xiij.
tertij. c. proprio ꝛ a Rasi. v. cōtinentis: ꝛ ab aliis medicine do=
ctoribus locis propriis. ¶ Ac igitur id parū cōsultationis af=
ferā pro remotione huius mali accidētis quod mihi opportu
nius ꝛ salubrius videbitur: primo ponā regimē in dieta ꝛ ob=
seruationē rerū: quas medici non naturales appellāt: summa
tim tū ꝛ sub epilogo remittens discursum ad particularia ad
prestantissimū doc. M. philippū ibi presentē: secūda medici=
nalia quedā subnectam: que in casu excellentiora videbuntur.
¶ Primo igitur circa aerē eligatur aer non excedens tēpera
mentū in aliqua qualitatū maxime in humido. Et licet ad ca=
lidū declinare videatur nocere ex quibusdam mediis supradi=
ctis tū cū sperata aeris cōstitutione hyemali ꝛ etate cū virtu=
tis debilitate: puto cōuenientius esse declinandū a tēperamen
to parū ad calidū ꝙ ad frigidū. ¶ Et ex hac radice concluda=
tur ꝙ vitandus est omnis aer nebulosus grossus opacus: aer
etiā liber flante vento australi: ꝛ maxime deiciens appetitum
ꝛ replens capita: vt est omniū sententia medicorum: ꝛ maxime
erit nocens fluxui ꝛ catarro quia ad ipsum sequeretur boreas vt
dixerunt Aui. ꝛ Mesue capitulis propriis de catarro: vnde si
contingat talē esse tēporis constitutionem moretur in camera
clausa cōstituta inter duo solaria habēte fenestrā ad orientē.
Et vbi virtus non fuerit multum resoluta melius erit si fuerit
notabiliter illuminata: ꝛ nunꝙ obscura. Si etiā stante tempo
re pluuioso rectificaretur aer camere irrorando cum decoctio
ne vt infra erit laudabile. ℞. absyn. menthe: ro. aā. M. i. cina=
mo. gariofi. galange. aā. ℥. v. macis. ʒ. iiij. ligni al. ʒ. i. contundan
tur grosso modo ꝛ bulliant nō multis ebulitionibꝰ in duobus
bochalibus vini aromatici ꝛ vna lib. aque ros. ꝛ aspergatur de
ista decoctione maxime circa lectū infirmi: ꝛ ita facere singu=
lis duobꝰ aut tribꝰ diebꝰ in humido tpe erit cōueniēs. ¶ Exer=
citari aliqualiter pedibꝰ si fieri posset erit cōueniēs: cū tran=
quilitate ꝛ in locis amenis. Quod si ꝓpter debilitatem id fie=
ri nō posset fiat exercitiū leue cū fricationibus membrorū añ tē
pus cibationis per horā incipiendo a coxis ꝛ deorsum trahen
do leniter tamē postea a spatulis: ꝛ ad pectus descendēdo per
dorsum ꝛ ventrem vsq ad crura. deinde tendendo ad brachia
ꝛ postremo etiam ad crura deueniendum est ꝛ vsq ad pedes.
Nam ex tali fricatione calefiunt mēbra extrinseca: ꝛ resoluun=
tur superfluitates ꝛ attrahit nutrimentū ad mēbra: quorū mē
brorū attractio est causa suctionis venarū ab ore stomachi et
sic appetitū promouēdi. Quo facto laudabile est fieri aliqua
lem lenē fricationē capiti cū panno aliqualiter calido ꝛ pecti
natione amotis capillis. Nam iuuabit ad transpirationem ꝛ
resolutionē vaporū: qui reuera sūt causa materialis catarri. Nō
fiat tū aliqd de hmōi exercitiis nisi prima stāte vētris lenitione
ꝙ singulariter ꝓuocāda est natura: vel arte. nā euacuatio ven
tris inferioris facit ad excitationē expulsiue stomachi ꝛ trāsi=
tionē eiꝰ: ꝛ cōsequēter ad appetitū. Añ natura nō faciēte coad
iuuetur cū suppositorio vel pēnidiorū: vel ex radice bletis fa=
cto vel melle. Vel tandē si nō sufficiāt cū sapone. Vel si non te
deat ꝛ est magis naturē dilectū fiat clystere cū brodio pingui
imponēdo aliq̄d mellis collati: vel zuchari rub. vel parū cassie
nouiter extracte ſm tollerantiā virtutis ꝛ cōsuetudinē siue ha
bilitatē ad faciendū. ¶ Vigilare etiā cōmensurate. immo ali=
qualiter a mediocritate declinare constante virtute videtur in
casu plus iuuare ꝙ superfluus somnus: ꝓpterea ꝙ ad eū sequit
motus membrorū ꝛ tandē resolutio superfluitatū ꝛ attractio
humiditatū ad membra: ꝛ sic appetere faciunt. Et tū pro tunc
īmorandū cū amicis de rebus gratis colloquendū: ꝛ de cibis
ꝛ potibus delicatis: ꝛ de his qui solēt bene ꝛ laudabiliter come
dere: ꝛ si in presentia occurrant comedendo cum desiderio ap=
petitus etiam ad appetendum incitari videt. ¶ Somnus igi
tur sit. vij. horarū ꝛ nō vltra: ꝛ fiat distāter a cibo p. ij. horas: ꝛ
capite bene eleuato: ꝛ decenter cooperto extremis etiā notabi
liter calefactis: ꝛ si interdū excitetur ad expurgādas superflui
tates per os ꝛ nasum erit cōueniēs. ¶ In passionibus anima=
libus breuiter gaudere letari ꝛ bene sperare de salute plurimū
ad curā proficit in omni egritudine: sed in hac potissimū cum
ad has passiones sequat naturalis motus in spiritu ad mēbra
exteriora: cū quo simul cōuertit sanguis cū calore naturali ad
mēbra vt fuit sñia Galy. iij. techni cōmēto. xxxiij. ꝛ. xvij. vnde
fortificantur mēbra ad trahendū: ꝛ sic ad appetitum multū
iuuat ex aduerso: tristari ꝛ timere est plurimi nocumēti. ¶ Iā
circa cibum ꝛ potum: ponam quasdam regulas ad materiam
pertinentes: ꝛ in casu multū obseruandas: que non minus iu
uabunt ꝙ medicinalia oblata. Et primo ponentur que nocētia
sunt vt euitentur: deinde que positiue sunt obseruāda. ¶ Pri=
mum igitur ꝛ est pertinens ad accidētia anime. Nō sit imagi=
natio i cibis qui sint vomitiui vel abominabiles vel mali odo
ris vel saporis neq aliquo modo presentētur ea que de se abo
minabilia sunt siue ex parte cibi siue astantium: immo astan
tes sint mundi politi vestibus ꝛ grati infirmo: quod si nō sint
grati nō admittātur sꝫ alii. In cibis aūt obseruetur: vt nō pre
sententur cibi multe ꝗtitatis pro vice: neq cōtinuet cibus eius
dē preparationis: sed variatio fiat in cibis ꝛ artificio ipsorum
modo sint qualitatis de qua infra. Nō presentet etiā calidus
euaporās. nā quis ex omni vaporatione cibi terret aīa: sed sit
ꝙ per tēpus euaporauerit: ꝛ si ab odore quomodolibet ciborū
tristetur: laudabile erit anteꝙ cibus sumatur vt opturētur na
res cū toto infuso in vino aromatico parum mixto cū aqua ro
sata. Sed magis specialiter descēdo vitētur generalia omnia
vnctuosa: ꝛ pinguia multū. Nā talia prosternunt appetitum
ꝓ hoc ꝙ mollificant ꝛ relaxāt pces oris stomachi. Ideo medule
oleã but yrū ꝛ hmōi sunt ad nocumentū. Vitentur etiā multū
dulcia: nā dicebat Aui. xvj. tertij ca. ɗ cura colirice passionis.
Dulcedo eñ quoq sit causa ad abhorrēdū: ꝛ lenitatis: ꝛ fluxus.
s. propter relaxari cōtentiuā stomachi ꝛ fieri mollificationem
in eo. quedā etiā genera carniū naturaliter inducūt abomina
tionem: vt intestina ꝛ cauda animaliū: vt oculi ꝛ caro anserum
ꝛ onatum: ꝛ quorūcunq habentiū collū longū. Crocus etiam
per naturā deicit appetitū: tamē in cōdimētis cauendū est ab
vsu eius. Non sint etiā cibaria insipida: sed parumper salita.
Nā etiā ad cibaria salsa ꝛ nō multū cōdescendit. A. in cura flu
xus ventris absolute ꝓpter cōseruationē appetitus licet flu=
xui vt sic videātur disconuenire. Et generaliter omne qd mo
uet subuersionē aī ꝛ si laudabile videatur dimittat ꝛ ad aliud
cōuertat. Nā dicebat Aui. quoq abhorrent odorē panis quidā
eorū: ꝛ quoq delectantur. Et in hoc obseruetur generaliter pro
regula ꝙ si aliquid sit qd appetitū moueat ꝛ ad eū inclinetur
etiā si laudabile non videat in casu tamē bonū est offerri vt est
sententia Hip. illo affo. Parum deterior cibus ꝛ potus ꝛc. Et
Cōmentator in cōmento. Sed si bonus fuerit ad libitum offe
ratur. Et si malus fuerit dicebat Halya. viij. pratice. Oportet
aūt cū egri appetitus ad cibus declinauerit non oportunū vt
modicū quid de eo sumat: ꝛ multū illi ꝓmittas maxime: quia

si infirmantis virtus ceciderit/zc. Et paulopost addit. nihil et
enim ciborū qui malū generāt humorē nocet si paululum su-
mitur zc. Unde si pur notabilē q̄titatē eiusdem voluerit et fre
quenter eo vti erit ingeniandū in rectificatione eius cū dispo-
nentib⁹ ad cōtrariū sui nocumenti. Unde dicebat Damas. in
afforismis. Ab infirmitatib⁹ surgētib⁹ cibaria sibi nocua pe
tentibus denegāda nō sunt: sed ingeniandū in qualitatem sibi
valē mutādo. Et ad hāc sententiā firmādā dixit Auer. in scd'a
parte cā. in tractatu de cibo et potu commento. v. Interdū re
periuntur quedam complexiones illaudabiles et inequales
quibus cibi mali et illaudabiles et inequales congruunt. Unde
in textu sequenti dicebat Aui. Nec sunt appetitus: nec delecta
tio cibi obmittendi. Et maxime verificatur regula: vbi ad tale
cibatio fuerit alias consuetudo: q̄m addit Commentator ibidē
q̄ talis consuetudo necessario sit obseruāda q̄uis esset parua
et illaudabilia. i. de cibo paruo apparenter et illaudabili. Et eā-
dem sententiam confirmauit Hip. ii. regiminis acutorum te-
xtu commenti. xx. cum dixit. Mala namq̄ dieta cibi vel potus
que sm̄ simile consuetudini fit securior est in omni tempore tue
ri sanitatē q̄ ea que melior est zc. Non sint etiā cibaria tepida:
q̄m talia ad abominationē faciunt. Inter cibaria tamē valent
q̄ sint tēperata in actiuis vel parum ad calidum declinantia: et
in substātia magis potabili q̄ masticabili stante virtutis de
bilitate. Et si offerantur masticabilia non sint frixa sed elixata
vel assata. sm̄ q̄ appetitus inclinat. Sint etiam aromatizata
et singulariter cum cinamomo et ligno aloe et modico gariofi. q̄m
vt dixit Gal. viii. x. tractatuum. Sicut enim vniuersa fetida
subuertere stomachū nata sunt: ita oīa odorifera confortant.
Et si timeamus calefactionē propter salsedinem vel amaritu-
dinem materie catarralis leuientis pōt apponi aliquid aceti et
adiuuabit ad incisionē materie q̄ pbabiliter est viscosa et dūrū
pit appetitum. Si etiā apponeret aliq̄d de corallo in puluere
ad hanc intentionem erit iuuatiuum. Et etiā obseruandū q̄ an
teq̄ cibus sumatur laudabile erit collutio oris cū vino aroma
tico et manus et faciei: vel cum alio vino magis grato: vel cum
modico sirupi acetosi dissoluti cū aqua sm̄ q̄ magis placuerit.
Habilitare etiam ad appetendum cum oblatione caparorum
in principio cibi p̄paratorū siue oliuarū immaturarū prepa-
ratarum siue cum aliquo salsamento vt cū ingluuiis: vt mihi
ptingit anno superiori in illustrissima. d. principissa ducissa ca
labrie: que cum esset defecti in totū appetitus inuitata a me si
potuisset gustare de ingiouis. i. quodā pisce paruo salito: tandē
cum temptauit sumere cepit gustare et restitutus est appetitus
Uel fiant alia saporamenta cum menta cōtrita et cū passulis
et aceto parū: et cū speciebus de q̄bus supra. Ualebit etiā puluis
superaspergēdus ferculis ad hāc intentionē vt infra. R. cina
momi electi. ʒ. v. galāge macis. ℈℈. ana. ʒ. v. cardamomi: nucis-
muscate. ana. ℈. i. gal. ʒ. ii. zuchari ad quātitatē omniū fiat pul
uis. Artificiale quoq̄ esset quando ad aliquē cibum inclinare
tur vt preparetur sibi cibus quem nouerint domestici domus
esse sibi consuetum et magis gratum: vt cum presentatur assi-
stant amici grati quidam collaudantes talem cibum: et de eodē
auide comedentes vel simili. Et si fuerint alique persone vene
rabiles inducentes ad comedendum erit laudabilissimū. Non
discurro ad particularia cibaria quibus vti cōueniat me remit
tens ad physicum ibi presentem. Sed de potu tantū breuiter
dicatur. Eligat vinū medie vinositatis non ad dulce declinās:
sed ad aliqualiter stipticū mediū coloris et si parū misceat ma
xime stāte cōsuetudine cū aqua decoctionis parū masticis erit
cōueniēs. Et his sum cōtētus quātū ad ea que ad regimē in die
ta pertinēt. ¶ Ad medicinalia igit veniēdo. Primo noto pro
introductione q̄ lz in regimine diete principalr fuerit intētio
ad prostrationē appetitus: tū in medicinalib⁹ pro cōpleta cu
ratione videt in executione primum circa materiā catarralē
a qua dispō in eē pseruat eē laborādū: q̄ sepe ptingit q̄ id qd
sm̄ primā intētionē fuit primū expedit in ope eē vltimū: vt insi-
nuebat Gal. i. techni textu ptinēti. xv. Nā cōe p̄ceptū est. iii. te
chni. In morbis fiētib⁹ vnāquāq̄ cām pri⁹ abscindere: dein-
de venire ad eā: que facta est egritudinē. Et tū aliq̄n ab effectu
incipere debemus: vt loco allegato et quarta primi in fine. Cu3
his tū fiendū est que etiā stomachi dispōni auxiliū afferant. Et
q̄ dicebat Gal. ad diuersos morbos impossibile reperiri posse
vnū farmacū optimū: sed qui volunt habere vnū farmacum
ad multas dispositiones cōpositio vtilis est. Ita in proposito
fiet. ¶ Ad vtrāq̄ igitur dispositionē cum intētionibus dictis
occurrēdo occurrūt alique intentiones cōes. s. de digestione et
euacuatione materie peccātis: occurrunt et alique pprie de di

uersione materie a capite per aliā viā q̄ vt defluant ad stoma
chū: etiā aliquotiēs desistēdo materiā fluentē. et tādem de con
fortatione cerebri: et etiā cōfortatione particulari stomachi.
¶ Circa igitur digestionē que materie debetur flegmatice at-
tinenti cuidā acuitati ex salsedine et amaritudine laudarē di-
gestiuum vt infra. R. mellis rosa. ℥. i. oxymellis simplicis. ℥. v.
aquarū betonice: absinthii: et cicoree ana. ℥. i. misce: clarificetur
cū nucemuscata et dupliceter ¶ Sed pro euacuatione q̄ nō
apparet propter multa cū fortibus esset intēdendū laudare3
sumi tū medicinas paulatine materias euacuantes: phiben
tes materie aggregationē. vim etiā cōfortationis habētes. Et
ad hāc intētionē valēt pillule vt infra. R. pillularū assereret.
A. prima terrii p. ii. vt. ℈. ii. pillularū desanginarū. ℈. i. fiāt pil
lule tres. Et exhibeātur post cenā p. ii. horas. si intētio maior
sit ad materiā existētē in cerebro euacuādā. Sed econtra vbi
intentio maior sit ad materiā in stomacho euacuandā conue
nientius foret sumi ante cenā per horā vnā. Et istis posset vti
singulis. viii. vel. x. diebus sine timore. Potest etiā aliq̄n vti
mirabolanis: kebulis conditis ad vtranq̄ intentionem. Et si
non tederet sumere res amaras singulariter laudarē exhiberi
in forma cōfectionis in bolo. ʒ. vi. hyere. s. Gal. de. vi. rebus cū
aloe ad triplū: vel circiter electuario quē posuit. vii. terra pen
tice. c. xv. et etiā. viii. x. tractatuū. Nā est maximi proficui in ca-
su nostro ad omnē intentionē. Nō auderē ergo trāsire ad for
tiores medicinas et maxime scamoneatas: et propter stomachi
dispositionē malā et diuturnitatē morbi et etatē: sed oltera ista
rum per circuitū poterit vti sine nocumento. ¶ Circa diuersio
nem autem materie laudo ex capite singulariter caputpur-
gia: leuia tamen: cū aqua mellis tepida: aromatizata cū nuce
muscata: vel ex succo radicum bietis depurato cum modico
decoctionis aque maiorane: aromatizato etiam cum modico
nucismus. vel nigella. Et si confortare voluerimus addamus
modicū vini potentis: ad fortiora ego non trāscēderem. ¶ Ad
istā intentionē fiat etiā sacculus resolutiuus p poros cutis ca
pitis et ad cōfortationē vt infra. R. camomille: sticados: maio
rane ana. tertiā ptē. M. i. macis gario. cubebarū: et coralorum
ru. ana. ʒ. i. vernicis. ℥. v. cōtundantur: et fiat sacculus de sindo
ne grane et calefactus anteriori parti capitis superponat. Nō
laudo in casu masticatoria ne materia cōuertatur ad fluendū
circa mēbra interiora: et maxime stomachum: ad quē defluere
solet. A stomacho aūt fiat diuersio cū clysteriis de quib⁹ supra
vel aliqualiter accubēdo cū modico hyere sm̄ q̄ presenti medi
co videbitur. ¶ Ad sistēdū aūt ne materia deorsum fluat sin-
gularissime placet retētio spice in ore tēpore somni. Ualet etiā
si teneatur pillula plana intra dentes vt. s. R. thuris masculi:
spicenardi ana. ʒ. v. boliar. ℈. i. zuchari cādi. ʒ. v. cū mucilagine
seminis citoniorū fiāt formule plane Et vbi non sufficiant ad
magis sistendū valebit si sumātur duo coclearia de dyacodiō
in introitu lecti. Hoc valebit etiā ad intentionē vigiliarū. Sz
fiat non cū melle sed cum rob vt voluit Gal. vii. decem tracta-
tuū et cū imitatus est Mesue. iiii. distinctione de cōditis. Et q̄n
etiā nō sufficeret ad sistendū valebit ad perfectionem si in in-
troitu lecti exhibeatur. ʒ. i. dyaolibani: sed nō frequenter eius
visus. ¶ Ad cōfortationē aūt cerebri laudo fieri pomū aroma
ticū cōmune de laudano vel sumant. ʒ. ii. nigelle torrefacte et
extincte in aceto: nucismus. macis gal. ana. ʒ. v. ambre. ℈. v. mu-
sci si non displicet. gra. i. misce: ponant in sindone de grana et
ex eo continue odoretur. ¶ Iā circa stomachū magis acceden
do ad cōfortationē et appetitus prouocationē posuit Gal. in
libello de facile acquisibilibus cōpositionē vt infra. R. absyn-
thii: coque in aqua debite quantitatis vsq̄ ad tertiā partē: et
de ea decoctione cū. iiii. parte succi citoniorū iterato bulliens
sumantur. ʒ. ii. pro vice. Ualet etiam si exhibeatur sirupus vt
infra. R. succi citonior depurati. ℥. ii. aque decoctionis absyn
thii. ℥. iiii. simul bulliant: et addatur cinamomi electi. ℥. v. gar.
ʒ. ii. ℈℈. galange: et macis ana. ʒ. v. et cum zuccharo et melle equa
liter debite q̄titatis fiat sirupus. Ualet etiā sirupus de men-
tha ad hanc intentionem Mesue. Ualent electuaria ex appro
priataria facta verbigratia vt infra. R. specierū dyagalange:
specierū aromatici rosa. descriptione Gabrielis ana. ʒ. i. specie
rū dya zorisilati et dyarodon abbatis ana. ʒ. v. pulueris stoma-
chorū galinarū preparatorū. ʒ. i. cū mīua simplici citoniorū
fiat electuariū. Ualet etiā mīua aromatica si ante cibū sumat
parū cū coclear. Si etiā sumantur absynthii sicci. par. ii. pas
sularū enucleatarū par. i. et cū quarta parte gariofilorū et. vi. li-
gni al. fiāt pillule: de quibus sumantur due erit cōueniēs. Exte
rius aūt laudat emplastrū mirabile factum vt infra. R. masti

cis

cis lignial. zedoarie: galãge: gariofilorum: anisi: galie muscate añ. ʒ.ij. rosarũ rub. ʒ.j. pulverizentur: & misce cum folijs absyn thij & menthe: & cum micha panis albi intincta in vino vermis glio aromatico fiat emplastrũ & superponat: vel fiat vt infra. ℞. olei spice. ℥.ij. masticis. ℥.j. pulverizetur mastix & incorpo ret cũ oleo in mortario cũ carne citoniorũ coctorũ in vino ni gro. ℥.v. deinde fundant ad ignẽ levẽ & proijciat super ipsa pul vis: qui sic fit. ℞. cinamo. nucis mus. galãge añ. ʒ.j. galie muscate lignial. añ. ʒ.v. calami aromatici. ʒ.ij. misce debito modo su per corio extendantur. Possem hic multiplicare remedia ad istã intentionẽ: & cũ fomẽtationibus: & vnguẽtis: & epithimati bus: sed qm̃ vt a principio. dixi propter presentiam prestãtissi morũ doctorũ volui tñ de multis que mihi excellẽtiora visa sunt summatim colligere. Et ex simplicib⁹ hic enumeratis circa empla & reliqua stomachalia põt facile artificiosus medicus & ad fomẽtationes & reliqua cũ appropriatis discurre. Et ista q̃ tũ ad ea q̃ ad casum primum attinẽt his brevib⁹ sum cõtẽtus.

¶ Sed qm̃ post primum casum & pro magna parte expedito cõsi.io fm̃ intentionẽ istius primi casus. datus est postea mihi alius casus qui aliqualiter a priori differre videt: sed nõ mul tũ. & fm̃ istũ posteriorẽ casum fortiorib⁹ calidis sine timore vti possumus q̃ in primo casu. Unde sicut in primo intẽdebã ꝓ pter salsedinẽ flegmatis decurrẽtis a cerebro aliqualiter epi thimate epar cũ remisse infrigidãtibus: vt minoraret cholere grãtiorẽ: cuius mixtione cũ flegmate insipido fit flegma sal sum iã intellecto q̃ ad pñs nõ amplius efficitur tali flegmate salso sicut prius: sed per capit quasi q̃dã acredinẽ: & acetosita tem ante cibi assumptionẽ in ore cõicatam a stomacho: & cãm existimãt esse vt ꝓbabiliter dici põt ꝑpter lõgũ fuisse morbũ materiã melẽcolicã in maiori mẽsura ꝓfluere a splene ad os stomachi q̃ pñs debito appetitu causando sic cõvenientes vt se pe evenire solet in diuturnis morbis. Idcirco non laudo epi thimationẽ epatis: sed magis fomentationẽ fieri circa splen ad confortationẽ ipsius dissolutiue splenis & resolutionẽ ma terie melẽcolice in splene abũdãtis: quam laudo fieri vt infra. ℞. corticũ radicũ caparorũ tamarisci: scolopẽdrie: florum ge nestre. añ. ℥.j.v. squinanti spice cinamomi: seminis agnicasti añ. ʒ.ij. ruthe. ʒ.j.v. bulliãt in duab⁹ bochalibus vini albi aro matici & vno bochali aque & ℥.iiij aceti boni vsq; ad consum ptionẽ tertie partis primo bullẽdo difficiliores ad decoctio nem & in processu addendo leniores & aromata. Et ex ea deco ctione calida cũ filtro vel spõgia fiat fomẽtatio ter vel quater ante cibũ: & postea exsiccato loco fiat inunctio circa splenẽ cũ oleis vt infra. ℞ olei amig. amararum: olei de caparib⁹: olei de lilio & spice añ. ℥.j. aceti cũ dictis oleis cõquassati. ℥.v. croci. ʒ.v. misce. Et si ponat petia linea in dicto oleo duplicata erit conveniens. ¶ Ad eandẽ intentionem valet & est conveniens pro delicatis vt dixit Azaravius. ℞. olei persicorum. ℥.iij. vi ni al. optimi. ℥.j. bulliant in duplici vase ad fervorẽ aque do nec vinũ consumatur: deinde. ℞. cere virginee albe lib. v. sto racis calamite. ℥.j. sticados citrini: florũ tamarisci. añ. ʒ.ij. Et si nõ habeãtur flores tamarisci sumantur. ℥. v. de sticados li gnial. ʒ.ij.v. spice. ʒ.j.v. omnia cũ dicto oleo dimalaxent: post ea extẽdat super panno scarlatino: & sup splenẽ calidũ ponat. Posses circa hec mltiplicare remedia: sz ista sufficiãt. ¶ Lau darẽ tñ stãte notabili nocumẽto splenis: vt poneret aliqd de specieb⁹ trociscorũ de caparib⁹ in cõfectionib⁹ suis vt electua riis: & reliquis de quibus supra. Et his sum contentus.

¶ De debilitate digestiue stomachi & tarditate eius cũ reuma tica cerebrali passione coniuncta: cũ hac caliditate & siccitate epatis superflua: & multiplicatione cholere pro domino Nico lao de lucha viro integerrimo.

¶ Consilium.xlvj.

Presuppositis in casu isto quibusdã membrorũ di spositionibus & accidentibus: que si intenderẽtur faciliter cõtingeret in dispositionẽ cadere egritu dinalem. ¶ Pro cõservatione sanitatis ponam primo: quedã circa dietã a quibus abstinendum: vt tandem elici possit quibus conveniat vti. de hinc ponã ali qua leviã medicinalia etiã in casu precipue valentia. ¶ Pri mũ ergo supposito q̃ principale accidẽs in hoc casu sit debili tas digestiue stomachi & tarditas ipsius ponam ea que sunt di gestioni repugnantia. ¶ Et qz secunda principalis dispositio est reumatica cerebralis breviter notabo que sunt reumatis au gmentantia. ¶ Et qz tertia principalis est sanguinis superin flãmatio: & cholere multiplicatio & maxime tẽpore estatis vn de dispersa & multiplicata per membra exteriora materia cho lerica redditur cutis subcitrina. notabo ea que ad superinflã mationẽ faciunt: & cholere multiplicationẽ: & tandem ab istis omnibus sit declinandũ: & cõtraria sint eligẽda. ¶ Pro primi expeditione notandũ: q̃ repugnãtia digestioni sunt in duplici differẽtia. quedã enim sunt repugnãtia & digestionẽ corrũpen tia: que tñ nõ sunt difficilia ad digerendũ: & q̃dã sunt in se diffi cilia ad digerẽdũ: & hoc aut qz grossa: aut qz viscosa: vl qz frigida vel nõ cõsueta: vel abominabilia. ab his oĩbus est abstinendũ. ¶ De his aũt que sunt repugnãtia digõni: & nõ in se difficilia sunt. Exẽpli grã in primis est vitãdũ exercitiũ immoderatum: quies immoderata: somnus & vigilia immoderata: & maxime super repletionẽ. & huius gñis sunt passiones animales super flue: vt ira: tristitia: & hmõi. ¶ Sũt etiã diversitas cibariorũ i eadẽ mẽsa & mẽse prolõgatio: & cibariorũ mala masticatio: et ferculorũ magna interruptio: & ipsorũ inordinata sumptio: pu ta grossorũ ante subtilia nisi existẽte ipsius corpore multũ fa melico quo casu licerent: & similiter multa potatio & precipue inter duas comestiones: qñ. s. digestio est in fieri. Immodera tus etiã coitus potissimũ super repletionẽ est de maxime nocẽ tibus. Nõ est etiã vllo mõ immediate post cibũ dormiendum. Nec studendũ cũ vehemẽti animi applicatione maxime cir ca subtilia & speculabilia. Nõ est quoq; comedendũ nisi prior cibus stomachũ exierit: quod scietur ex stomachi levitate & va cuitate egestionis emissione: & ex vrinarũ coloratione: & tandẽ ex appetitu vigente: hec enim omnia digestionẽ corrũpunt: & sic cõsequenter sunt digestioni repugnantia: non qz sint in se difficilia ad digerendũ. ¶ Aliquid igitur primo sit in se diffici le ad digerẽdũ: qz grossum sicut carnes bovine: cervine: panis azimus: & huiusmodi: vnde ex hoc dimitti debẽt carnes omnes salse. similiter pisces salsi: & carnes animaliũ silvestrium ma gnorũ corporũ: ꝓcipue antiquorũ: & specialiter salsorũ: & aves aquatice vel paludose: & etiã omnia gña leguminũ. ¶ Aliqua etiã nocẽt. qz viscosa: vt carnes pingues: & cartilaginose: & car nes porcine: & pisces nõ squãmosi: & maxime magnis habentes corpora. Et propter istã causam etiã vitãda sunt fercula de pa sta. vt lagana: rapioli: turte: & alia oĩa maxime de pasta azima. Et per hoc cavendũ etiã a caseo maxime bene pingui: & visco so vel etiã butyroso: & turtellis factis ex frumẽto & lacte aĩaliũ. Sũt etiã vitãda cibaria sua frigiditate nocẽtia: vt fere omnia genera fructuũ: & lactuce: portulace: & huiusmodi. & sicut ace tum precipue agrestã: & talia nisi in modica quantitate in sapo ribus aliqñ. Sunt etiã vitanda inconsueta & maxime abomi nabilia quantũcunq; in se bona fuerint. ¶ Est etiã ꝓ regula observandũ: q̃ nõ est comedendũ vsq; ad saturitatẽ. Unde nõ est cibus ita bonus: qui non possit effici malus propter ipsius magnã quantitatem: qz supra cum non poterit virtus habere cõvenientes ad digerendũ dominiũ: vñ de necessitate maligna bitur &c. Et ex his intellectis comprehendi potest quibus ciba riis vtendum sit & quomodo. Et hec de primo sufficiãt. ¶ Cir ca secundã spãlem dispositionẽ que est reumatica modica sunt dicẽda: qz observatio preteritorũ plurimum in casu isto cõfer ret: sicut ex opposito ea que nõ debite digerũtur facile ad reu ma ꝑparant. Sz specialiter cavendũ est a multũ humectãtib⁹ & evaporatiuis in se & vaporare ad caput facientibus. Et pro inde cavendũ est a brodialibus et maxime in sero. Et etiam a forti commestione vel potatione serotina. Et ex hoc etiaz sunt vitanda vina omnia multũ potẽtia maxime in sero. & post ci bum sumptũ etiam immoderate. vnde si pur grã necessitatis stomachi opz aliquid vel fatis in principio comestionis maxi me tpe hyemis. In hoc ẽt maxime nocet somnus diurnus: et etiam somn⁹ quilibet immediate post cibũ factus: & maxime pedibus calciatis & capite depresso: & non bene coopto. Et in hoc etiã vitãda sunt omnia genera acrium vt allea: cepe: porr eruca: synapis: raffanus: & hmõi: nuces & etiã visus croci: & si militer coriandrorum in notabili quãtitate nocet. Nocet etiã in locio capitis post cibũ immediate ẽt quãdocunq; fit nisi fiat cum bono lixivio & aromatizato aliqualiter: & cum his de qui bus infra ponam descriptionẽ. Et simil'r balneum illo tem pore multũ noceret. Sit etiã aer proprie habitationis et ma xime camere: non humidus neq; vaporosus: & ab illo est ca vendum generaliter & ventoso. Unde absolute est observan dum caput ne aere ledatur sive excessiue calido: sive frigido et humido: sive ventoso. Nam impressio aeris in hoc [est] multum vehemens. ¶ Restat etiã tertium preuidere hoc est inflamma tionem sanguinis in toto: & cholere multiplicationez maxime tempore estatis: & in hoc est necessaria notabilis cautela: quia non oĩa que ad hoc iuvant sunt hic offerenda: quia plurima

horū sunt frigida ⁊ grossa: que plurimū sunt digestionem impedientia: ⁊ reuma augmentantia. Sunt ergo ponenda ea que nocent. Neq; tamē eligenda sunt omnia contraria. Sed cauendū est ab omnibus de quibus supra dictum. Et qm̄ eorum que sanguinē ⁊ spiritū inflāmant: quedā corpori nostro ab extra occurrant: quedā ab intra: ideirco ex oppositione si cū temperata dieta: vel ad frigidū declinante etiam aliqualiter non sufficiat ad prohibitionē talis inflāmationis per interius sumpta adiuuari poterit cum eis que exterius approximata ad cōtrariū alterare possint cū medicinis etiam quibusdam que in casu nostro iuuare poterunt: ⁊ nō obesse. ¶ Quo igitur ad ea que extrinsecus ad supercalefactionē disponunt sciendum est: ꝙ ꝙ̄ possibile est cauendū: cauenda est caliditas aeris continentis siue sit naturalis aeris ⁊ tēpore estatis siue accidentalis: vt sicut per ignem vel suffumigia calida. Unde vitande sunt mansiones quarū spectacula sunt ad meridiem declinantia: ⁊ eligenda sunt loca septentrionalia. Euitande sunt vestes nimis calide: ⁊ maxime pellibus fulte: neq; sint dorso cum cingulo stricte. Et propter eandem causam non est dormiendum super lecto de pluma maxime molli. Neq; exercitandū laborioso exercitio: maxime hora caumatis diei. Et ex hoc etiam vitanda sunt balnea calida siue formaliter siue virtualiter calida. Balneum autem cum balneis aque dulcis frigide: non tamen excessiue frigide laudauit Auer. vij. colliget iuuenibus maxime in tempore calido: fiat tamē cum ordine: nā facta digestione ⁊ ita vt membra capitis non tangantur. Cauendum etiā ab ira: curiositate: rixa: ⁊ huiusmodi inflammatione. ¶ Circa autem ea que interius sumuntur cauendum ab omnibus inflāmabilibus ⁊ in cholerā facile conuertibilibus qualia sunt omnia fere amara: ⁊ vehementer dulcia ⁊ vnctuosa: ⁊ intense aromatica: ⁊ a vinis multū potentibus. Ideo cauendū a salsimētis ⁊ saporibus que cōmuniter fiunt: ⁊ a confectionibus de melle ⁊ de zucharo: ⁊ a brodijs caponum pinguium: ⁊ butyrosis: vel multū oleagineis. Ab omnibus etiam euaporare potibus de quibus dictum est supra. ¶ Jam vltimo veniendū est ad quedam medicinalia. Et quoniā iste dispositiones non equaliter intenduntur omni tēpore: sed tempore hyemis aliquale magis vt passio reumatica: ⁊ tempore estatis magis inflammatio totius cum appetitus prostratione ponam aliquas medicinas primo respiciētes primas duas. secūdo alias magis respiciētes tertiam. Primo ergo laudo: vt singula hebdomada sumat tres pillulas de infrascriptis: ita ꝙ si magis nocceatur circa caput sumat eas post quatuor horas a cena. Si autem magis ledatur circa stomachū sumat eas ante cenam per horam. ℞. specierum pillularum assererec Auic. primo tert. c. generali de canonibus curatiuis: cum materias euacuare volumus par. ij. specierum pillularum elefanginarum par. v. cum melle rosa. fiant pillule cōmunis quātitatis. ¶ Laudo etiam vt semel in hebdomada distanter a pillulis sumat in mane leue masticatorium factum vt infra. ℞. masticis par. i. passularum mundatarum: cubebarū aā. par. v. ⁊ misce: sumatur de hoc toto. ʒ. v. et masticetur per quartam partem hore. ¶ Laudo etiam pro lotione capitis vt ponantur in lexiuio bono in fine decoctionis species vt infra. ℞. rorismarini: sticados: maiorane: ypuc. ana. M. v. sauine. ʒ. ij. rosa. macis: gariofolorū: nucis muscate: sandalorum: citri. aā. ʒ. j. misce: ponantur in pecia rara: et bulliant vt supra. ¶ Laudo etiam vt fiat confectio de qua sumatur pro vtrisq; intentionibꝰ in morsellis: vt infra ante cibum per duas horas. ℞. specierum dyagalange. ʒ. j. v. specierum plirisarcoticon. ʒ. v. rosarum spodij. aā. ʒ. j. v. cum zucharo dissoluto in aqua absynthij: et maiorane: fiat confectio in morsellis: et fiant. ʒ. duarum pro quolibet. Potest etiam fieri confectio in electuario vt infra: ⁊ vltra has intentiones reddit cor hylare: et animam letificat: et tristitiam aufert de mente Azara. Et sit eius vsus maxime tempore frigido. ℞. piperis al. ⁊ longi: gar. ℥ ij. anna. ʒ. x. ciminj: canelle: croci ciperi anna. ʒ. v. corticum citri. ʒ. ij. cribellentur et cum melle despumato conficiātur dosis. ʒ. ij. ⁊ sumatur ante cibum ꝑ duas horas. ¶ Laudo etiā vt in tempore hyemis emplectur stomachus vt infra. ℞. storacis: spice squinanti: absynthij: calami aromatici aā. cum vino nigro veteri et modica aqua citoniorum extendatur super peciam. Uel fieri potest vnguentum vt infra. ℞. cubebarū: calami aromatici: macis: digi aā. aureos duos ro. ru. nucis muscate aā. auf. iij. foliorum mirthe siccorum: sansuci. aā. auri ß. terantur et tapelentur: ⁊ cum oleo absinthij: ⁊ oleo cōi ⁊ cera fiat vnguentum. Et si placet redigere in formam ceroti fieri potest addēdo parū masticis ⁊ rasine sm artē: ⁊ extendantur super corio in forma scuti ⁊ stomacho supponantur. Et hoc pro duabus dispositionibꝰ. ¶ Circa tertiā laudo vt tempore estatis sumatur singula hebdomada de confectione vt infra circiter. ʒ. v. pro vice in mane. ℞. dyaprunis non solutiui nicholai. ʒ ij. dyacatholiconis damasceni aā. nicholai. ʒ. v. cum syrupo de succo endiuie fiat confectio. ¶ Pro hoc etiam valet cōfectio facta vt infra. ℞. prunorum numero. c. tamarindorum. ʒ. x. coquantur in quatuor libris aque fontis coquantur donec ad tertiam redeunt ⁊ collentur: deinde sumatur citoniorū mundatorum lib. v. coquantur in aqua rosata q̄tū sufficit: deinde in mortario terātur donec vnum corpus fiat: ⁊ cū predicta collatura tamarindorū ⁊ prunorū misceantur: ⁊ addatur lib. v. vini granatorum muzorum: ⁊ misce: ⁊ semper ad lentum ignem coquantur donec caete adhereant: deinde sumatur rosarum ru. spodij. aā. ʒ. x. sandalorum citri ⁊ berberis a seminis portulace aā. ʒ. v. cardamomi masticis. aā. ʒ. ij. ex omnibus fiat puluis: et cum panno sericino cribellentur: ⁊ postea cum zucharo debite quantitatis simul misceātur ⁊ fiat confectio: ⁊ est singularis in casu nostro. ¶ In isto casu valet in meridie sumere. ℥. j. v. de syrupo de portulaca: vel de ribes vel de limonibus: vel de acetositate citri: vel de succo acetose: vel succo endiuie: vel de endiuia cum aquis endiuie et lupulorum ⁊c. ¶ Pro hoc etiam vt confectio triasandalorum vel rose nouelle ⁊ huiusmodi per horam ante cibum sints.

¶ Pro vno domino Burgundo incurrente faciliter vomitū propter difficultatem digestiue.

¶ Consilium. xlviij.

In casu isto qui est vomitus vel eius aptitudo de cibo a materia flegmatica pendens: cōiuncta debilitati ⁊ tarditati digestiue stomachi. Summarie dimissis alterationibus ⁊ preuisione: vt dictū accidens continget. Ponam primo quedam circa dietam a quibus abstinendum est: vt tandē elicere possit quibus vti conueniat: deinde quedam leuia medicinalia adiūgā: que non tantum ad preuisionē iuuabunt: sed vbi dictum accidens infestaret esset conuenienter correctiua ⁊ euacuatiua.

¶ Pro primi expeditione sit regula: ꝙ vitanda sunt omnia digestioni repugnantia: que principaliter in duplici differentia existunt. Quedam enim sunt repugnantia digestioni ⁊ digestionem corrumpentia: non qz sint ad digerendum difficilia: sed propter alias causas. Quedā autem ideo sunt corrumpentia: qz sunt difficilia ad digerēdum: ⁊ hoc ideo qz aut sunt grossa .i. grossi nutrimenti generatiua vt sunt carnes grossorū animalium: vt boū: ceruorū: ⁊ huiusmodi. sicut etiā est substantia leguminum quorū cūq;. ⁊ sicut caules multe decoctionis: ⁊ eruca: ⁊ synapi: ⁊ multa huiusmodi olerū et radicū a quibus omnibus abstinendum est. Quedam autem sunt taliter difficilia: qz viscosa cuiusmodi sunt carnes porcorum. Carnes oēs pingues animalium: ⁊ carnes musculose: ⁊ cerebra ⁊ intestina animalium. Cibaria etiā de pasta omnis. Caseus quoq; precipue recens. Pisces etiā magni corporis anguille precipue: et tenche. Quedā etiā nocent: qz frigida virtualiter maxime si cōiungatur cū eis penetratio: vt in aceto. Agresta quoq: arancij: limones sunt hmōi generis. Ab aqua maxime quoq; frigida cauendū est. Et eadē ratione a vinis aquosis. Quedā etiā sunt que ⁊ si nō difficulter trāsmutentur propter tñ facilitatē substātie ⁊ passibilitatē corruptionis in debili stomacho facile corrūpūtur: ⁊ huiusmodi generis est lac. Et fructus multi vt cerasa precipue: ⁊ persica multū matura: ⁊ pruna: ⁊ huiusmodi. ¶ Cauēdū etiā a cibarijs incōsuetis: ⁊ si bona sint: qm̄ ꝓpter incōsuetudinē ab eis natura magis leditur: ꝑcipue si fuerint de genere cōpositorū. Abominabilia etiam particulari stomacho: ⁊ si ia se bona sint a tota specie sunt: a quibus maxime cauendum est. Si igitur ab his est abstinendū omnibus: ex opposito est vtendū cibarijs consuetis: ⁊ gratis stomacho subtilis substantie: ⁊ nutrimēti non viscosis ad calidum aliqualiter declinantibus: cuiusmodi sunt oua sorbilia: brodium: et carnes auium electarū: vt in nemoribus degentium: ⁊ montanarum: ⁊ non paludosarum: cuiusmodi sunt perdices: fasiani: et auicule parue fere omnis speciei ꝑter sturnelū. Capones etiā gallinee mediocris pinguedinis: cū carnibus castratū: ⁊ caprearum precipue tempore estatis conueniunt. Fercula vero fiāt in brodijs dictarū carniū: ⁊ comedantur cum aliquibus saporibus gratis stomacho: precipue factis cum amig. . iolis passulis ⁊ zucharo cum modico gariofilorum: ⁊ cinamomi: ⁊ si fuerit expediens aliquid addere acetosum ponatur aliquid aceti passulati. Uinum etiam sit medie substantie ad nigrum aliqualiter

qualiter declinãs.Et si potẽs nimis fuerit:vel consuetudo fue-
rit ad mixtionẽ misceatur aliqualiter cũ aqua extinctionis ca-
libis:vel ferri depurati.Et si natura nõ abhorreat precipue va
lebit si in decoctione aque ponatur parũ mastice. Quedam
etiã sunt:vt a principio dicebatur que aliter digestionẽ impe-
diunt:⁊ ad nauseã ⁊ vomitũ preparant:a quibus etiã cauen-
dum est.Et huiusmodi generis sunt si multa cibaria in eadem
mensa sumãtur:precipue si inter ea cadat magna diuersitas.
Et in modo substãtie ipsorũ ⁊ in qualitatibus ⁊ in ordine:pre-
cipue cũ cibus grossus multũ ⁊ multe q̃titatis preponitur ci-
bo subtili ⁊ faciliter digestibili. Mala etiam masticatio pluri-
mum nocet:⁊ ferculorum magna interpositio. Similiter mul
ta potatio respectu cibi sumpti:precipue etiam nocet si inter
duas digestiones fiat:quando.s.stomachus est in digerendo.
Non est quoqꝫ comedendum nisi prius cibus stomachũ exue-
rit:quod scitur ex stomachi leuitate ⁊ vacuitate:⁊ ex aliquas-
li appetitu vigente:⁊ egestionis emissione:⁊ vrinarum celebra
tione. Nõ est etiã comedendum repente post fatigationem:et
exercitium superfluum:sed quietãda sunt per prius mẽbra cer
to tẽpore. ¶ Nõ etiã post cibũ immediate est dormiendum: ne
qꝫ studendũ:neqꝫ scribendũ:neqꝫ cũ vehementi animi applica
tione circa speculabilia ⁊ subtilia immorandum. Non etiam
mouendũ est forti motu maxime super repletionẽ. Nam tale
immoderatum exercitium super repletionem maxime nocet.
Idẽ etiã efficit coitus precipue immoderatus:quilibet tamen
super repletionẽ est maximi nocumenti. ¶ Passiones quoqꝫ
animales singulariter vt ira ⁊ timor maxime nocent.licet etiã
⁊ tristitia:precipue ⁊ diuturna infrigidando plurimi est nocumẽ
ti. Ab alijs igitur omnibus cauendũ est. Nã talia omnia et si
digestioni non subijciantur tamen sunt digestionẽ impedien-
tia ⁊ plerũqꝫ corrumpentia.Et ex consequenti ad dolores sto-
machos ⁊ ad nauseã et tandem ad vomitũ sunt perducen-
tia.Et hec circa primũ sufficiant. ¶ Circa medicinalia primo
laudo existẽte aliquali grauitate stomachi:vt sumatur confes
tio vt infra. ℞.hyere Galieni de septẽ rebus cõputatis aloe
in electuario.ʒ.vj.vel vsqꝫ ad.℥.j.et cum zuccharo fiat bolus.
Ista confectio sumi potest in mane per horas.ij.ante diem vt
fieri solet. Potest etiã sumi conueniẽter ante cibum per horas
ij.⁊ maxime in tempore hyemis. Licet exhibeatur lauatiuum
post.vj.vel.vij.horas vt fieri solet. Imo sumatur prandiũ vel
cena hora cõsueta. Quoniam interdum tardat cõplẽdo suam
operationẽ per horas.xxiiij.Et si forte singulis.x.diebus vsqꝫ
dum saltem sit rectificata bona cõplexio stomachi si iterato
sumeretur de eadem confectione credo conueniret. Et si forte
propter amaritudinem confectionis difficulter sumeretur lo
co eius confectionis sumatur.ʒ.j. pillularum elesanginarum.
Et si in puluerẽ redigatur magis placebit.et exhibeatur cum
modico vini medij. ¶ Ad hanc etiam intentionem videlicet
si sumatur mirabolanus vnus kebulus conditus: vel coclear
vnum: vel duo de syrupo ipsorum conditorũ:⁊ hoc fieri potest
frequentius. ¶ Laudo consequenter facta mundificatione vt
supra fiat cerotum stomacho vt infra. ℞.masticis: rosarum:
galange.gar.macis aã.ʒ.v.coriandrorum preparatorum:co-
ralorũ rubeorũ aã.℈.i.ligni al.℈.v.gallie musca.gra.vj.lauda
ni.ʒ.ß.olei masticis ⁊ spice aã.parum cum modico cere ⁊ picis
si expedit fiat cerotũ in bona forma. ¶ Ad hanc intentionem
si non placet cerotum fiat vnguentũ vt infra. ℞.olei masticis
℥.i.olei spice.℥.v.olei citoniorum.ʒ.ß.cum modico cere et fiat
vnguentum. ¶ Pro inunctione stomachi:⁊ si ante inunctio-
nem fiat fomentatio cum spongia infusa in decoctione vt in-
fra erit conueniens. ℞.absynthij squinanti.aã.M.i.cyperi:ci-
namomi:corticum citri:macis.aã.ʒ.i.v.rosarum rubearũ: nu-
cis muscate:coriandrorũ preparatorum.aã.ʒ.i.omnia bulliãt
in vino vermiglio:et deinde fiat fomentatio. Placet etiam in-
terdũ continuari de confectione vt infra. ℞.per horam vnam
ad minus ante diẽ:vel ante cibũ.⁊ erit conuenientius. ℞.do-
ronaci.℥℥.gariofo.cinamomi:masticis aã.ʒ.v.coralorũ rub.
℈.i.pelliculárum stomachorum interiorum gallinarũ prius
infusarũ in aqua absynthij ⁊ vino aromatico pariter ĩ aquis
menthe ⁊ absynthij:quod sufficit fiat cõfectio in morsellis. Si
etiã de predicto puluere non reducto in confectione addendo
ad quantitatẽ tantũdẽ zucchari albi fiat mixtura pro superas-
pergendo ferculis loco piperate credo plurimum proficiet. Et
his ad presens sum contentus ad laudem altissimi ⁊ totius cu-
rie celestis triumphantis.

¶ In mala complexiõe calida ⁊ sicca epatis in regimine per
dietam. ¶ Consilium.xlviij.

In dispositione ista que est mala complexio calida
⁊ sicca principaliter epatis:ex qua tanq̃ ex radi-
ce fiunt accidẽtia varia. ¶ Pro preseruatione igi-
tur a casu in nocumenta apta consequi ad hãc ra-
dicẽ laudo primo in obseruatione aeris vt caueat
ab aere calido ⁊ sicco. Et ideo tẽpore estatis cauendũ ab exerci
tio corporeo etiã animali:maxime laborioso. Quod si pur ne-
cessitas promoueret eligatur hora tẽperatior vt in mane et se-
ro. Et ex hoc cõcluditur ꝙ tẽpore noctis etiã in tẽpore nõ intẽsi
caloris nõ stet nimis coopertus pãnis circa dorsum. Nec etiã
dormiat super lecto nimis calido: vt de pluma nimis subtili.
Talis ordo in cibo et potu obseruetur. ¶ Primo cauendũ est
ab omnibus cibis multũ inflãmabilibus: vt confectionibus
de melle:auibus paruis montanis:salsimentis factis cũ mul-
tis speciebus:maxime pipere cinamomo ⁊ similibus. Cauen-
dũ a lacte ouis:sorbilibus:porris:alleis:cepe:synapi:eruca ma
iorana:⁊ similibus herbis calidis. ¶ Inter carnes precipue
conueniunt carnes edi.vituli etiã pullarũ iuuenũ:perdicum:
turturũ:⁊ tempore hyemis non inconuenit aliquando come-
dere de castrato. Sed carnes agni conueniunt:⁊ carnes lima-
ciarum:⁊ ericij:que vltra qualitates manifestas a proprietate
conueniunt. ¶ Inter carnes piscũ valent ⁊ habent precipuũ
iuuamentũ pisces petrosi parui aque dulcis:⁊ gera conchiliũ
⁊ aliqui canceri bene cocti:⁊ optime masticati non obsunt:⁊ ge
neraliter in hoc casu elixata magis placent q̃ assata. Inter
herbas conueniunt lactuce:endiuia precipue:borragines:tera
scon.i.cicorea:spinachia:portulace:cum aliquibus bletibus.
Primo alijs ferculis laudatur panicum:milium:similia con
fracta ⁊ bene cocta:frumentum etiã abiectis prima elixatura.
Far etiã aliquãdo non obest. Et qñ nõ comeduntur carnes con
uenit viuarolũ cũ ouis ⁊ herbis suprascriptis:⁊ modico caseo
iuuenili modicissimi salis:q: sal in isto casu multum vitupera-
tur. Vinũ vero sit subtile medij coloris: vel album paucifẽrũ:
⁊ etiam notabiliter mixtũ:⁊ plus in estate:⁊ minus in hyeme:
⁊ non bibatur pro vice multũ: maxime stante magna inflam-
matione ⁊ siti. Et si pur necessitas promoueret: vt in mane vel
in meridie tẽpore estatis tunc maxime conuenit sumere vnum
vitrum aque or.cum modico zucchari si placet. ¶ De motu et
quiete breuiter dicatur:ꝙ laboriosum exercitium corporeũ ma
xime nocet:⁊ precipue si fiat post repletionem. Conuenit ergo
moderate exercitari post.vj.vel.vij.horas post prandium:vel
in mane:prius tamen expulsis superfluitatibus cõmunibus:
⁊ non aliter. Non sit tamen exercitium perducens ad lassitu-
dinem:imo in isto casu melius est declinare ad quietem q̃ ad
immoderatũ exercitiũ. ¶ Circa sõmnũ ⁊ vigiliam breuiter di-
catur:ꝙ licet vtraqꝫ modum excedentia sint nociua.tamen in
hoc melius est plus ad somnũ declinare q̃ ad vigiliam. Nõ ta-
men laudo de die dormiendũ esse nisi magna fuerit necessitas
propter vigilias noctis:quo casu dormiendũ est in obscuro ca-
pite bene cooperto. ¶ De inanitione ⁊ repletione laudo ꝙ in
casu non comedatur vsqꝫ ad saturitatẽ:imo surgatur a mensa
reliquijs famis adhuc existentibus. Ieiuniũ tamẽ in hoc casu
non conuenit:q: perducit ad inflãmationẽ:et maxime in hoc
casu: vituperatur coitus:imo cauendũ ab eo tanq̃ ab inimico
interficiente. ¶ De passionibus animalibus dicat breuiter:ꝙ
maxime cauendũ ab ira:tristitia:sollicitudine : et ab omnibus
inflãmare ⁊ exiccare potentibus. Gaudiũ tamẽ moderatũ con
uenit:sed nõ immediate post cibum frequenter. Et hec scripta
sunt ad preseruandum medicinalia relinquens.

¶ De ydrope ascite pro Magnifico dño Dominico moro ve-
neto viro patricio.capitaneo brixie.

¶ Consilium.xlix.

Casus huius magnifici dñi Dñici moro viri patri-
cij Veneti:et dignissimi nunc Brixie capitanei:est
ydropisis ascites:cuius naturalis cõplexio radi-
calis fm epar principaliter fuit ad calidum decli-
nans:q: sanguinee cõplexionis fm totum:⁊ cũ tẽ-
peramento quasi actiuarũ ⁊ passiuarum fm cor:⁊ fm cerebrũ
parũ ad calidũ declinat.non existente nũc etiã notabili lapsu
ad calidũ vel frigidum fm epar licet ad humidũ decliner. Que
omnia per accidentia in eo apparentia satis manifeste decla-
rari possent.licet ꝙ hoc magis esset ad apparentiam q̃ ad vti-
litatẽ:neqꝫ in hoc est discrepantia dominorũ suorum physico
rũ. Idcirco hoc supposito materiam continentẽ in tali dispos-
tione etiã fm maximã partẽ esse contentã in vacuitatibus mi
rach ⁊ membrorũ sibi vicinorũ:vt in mesenterio ⁊ in alijs intes-
tinis:siue panniculis eiusdem mirach.licet aliqualis portio

sit etiā in cōcauitate ꝛ spaciositate manifesta inter siphac et intestina: quod totū declarari pōt ex eo ꝙ vēter fm partem extrinsecā est notabiliter tumefactus: imo cū notabili eminētia vmbilici siue stando fuerit siue supra dorsum iacens: nō coniuncta tñ difficultate anhelitus neqꝫ tussis: neqꝫ ad cōmotionem sui ipsius in alterū laterū percipit sonus aque mote: que cōtingere nō possent si materia tota vel fm maiorē partē esset clausa i spaciositate illa media: vt patere potest discurrenti cum bona aduertentia. Cōiūgitur etiā in eo cōueniens satis appetitus ad cibū: ꝛ bona tollerātia stomachi ad ipsum transmutandū: qꝫ est sine grauitate: sine extēsione eius post cibū. Cōiungitur quoqꝫ cū euacuatio quasi moderata in quantitate de materia vrinali respectu eius humidi: qđ sumit de cibo vel potu. Cōiūgit etiā cū eo obediētia nature in emittēdo materias grossas fecales ꝛ satis digestas declinando magis ad siccitatē ꝙ ad lenitatē: cū obediētia etiā nature ad solutionē cum medicinis satis facilibus ꝛ per clysteria. Ex quib⁹ omnib⁹ concludit eū nō esse desperatū: imo cū obseruātia boni regiminis vt obedientissimus est nō tantum etiā dieta sed in medicinalibus de quibus infra: ex quo stat mihi bona spes salutis cum sit radicaliter bone cōplexionis ꝛ materia situaliter locata: vt nō requirat per euacuationē frequētē vsum medicinarū solutiuarū ꝓ eo cum materie circa mirach existētes cōuenientius minorabuntur vel extenuabunt vel resoluātur per medicinas locales: scilicet fas: vel sacellationes: vel inunctiones: ꝛ reliqua ꝙ per medicinas solutiuas ebibitas: vt patet cōsiderāti. Et si est necessaria aliquotiens euacuatio per solutiua naturaliter est boni mirach et grossi iuuātis ad tollerantiā impressionē dictarū medicinarū: obediēs etiā natura ad cibū cū priuatione nocumētorū post eū sumptū declarat satis stomachū de se bene preparare: vel posse chilū ad sanguificādū eū circa epar cōsiliēta etiā natura sicca circa materias fecales moderate: tñ denotat non abūdare materiā plurimā in spaciositate magna ventris. Unde. A. volens inuestigare de signis ad bonū vel ad malū cōtrahēdo ad vētris lenitionē vel stipticitatē dixit. Et opꝫ vt sit natura in lenitate ꝛ siccitate cognita. Natura eñ sicca vt addit melior est ꝙ cū ipsa est lenis ꝛc. Qñ tñ est indigētia solutionis ꝛ euacuationis materie cōtente in spaciositate magna illi cōuenienter educi poterit per clysteria stāte natura obediente: vt dictū est: que de se in hoc casu sunt parata multū iuuare magis ꝙ ebibita ꝛ sumpta per os: ex cōsequēti min⁹ sequetur in virtute lesio: vt patet propter dictas medicinas nō peruenire ad stomachū ꝛ ad intra epar sicut faciūt medicine date desuper. Et hāc sententiā posuit. d. A. in. c. proprio in cura ascitis cū dixit loquens de regimine per medicinas euacuantes aquositatē supple cōtentā in spaciositate dicta. Regimē aūt euacuās aquositatē est cū solutiuis ebibitis ꝛ clysteribus ꝓprie: signāter dixit proprie vt innuat ꝙ per clysteria cōuenientior fiat euacuatio. Et hec declarās addit. Ipsa eñ sup. clysteria sunt propinquiora ꝛ leuiora super naturas ꝛ remotiora aliqua factione sup. ꝙ ebibita. Et hec sufficiāt de casu causa declarationis nō tñ possibilitatis cure: imo ꝛ spei curationis. ¶ Pro qua perficiēda duo faciā. Primo ponā regimē in dieta cōuenienti circa res nō naturales. Secūdo ponā regimē medicinalū enumerādo quib⁹ vtēdū est ꝛ modū ꝛ ordinē applicationis earū ꝛ de his omnib⁹ prius habita participatione ꝛ cōsultatione cū clarissimis physicis suis. ¶ Pro primo igitur expediēdo circa dietā. Eligat aer aliqualiter ad siccū declināns: ꝛ etiā parūper ad calidū cū materia cōsiliēta sit frigida: etiā in eū sit debilitas caliditatis innate. Ideo aer frigidus est multū disconueniēs ꝛ propter cām antecedētē ꝛ causam cōsiliētē. Ideo nō tñ vitādus est aer frigidus imo etiā quilibet aer grossus nebulosus padulosus ꝛ ventosus: proinde nūꝙ habitādū est in locis terrenis ꝛ humidis etiā estate sed in locis altis depuratis a vaporib⁹ grossis: excessiua tñ caliditas dissolutiue virtutis resoluēdo spūm est etiam apta ad nocēdū. Ideo habitatio in stuffis nō est simpliciter cōueniēs etiā hyeme: precipue cū aer taliter calefact⁹ immediate trahat ad mēbra spūalia ꝛ ad cor a quib⁹ mēbris resolutio necessaria nō est. Sit ergo aer camere fm ꝙ dictū est. s. ad siccū declināns: ꝛ parū tñ ad calidū. Et si aromatizet camera hyeme cū suffumigio aromatico ad calidū declināte: vt ponēdo parū de pasta vt infra supra carbones erit conueniens. R. cinamomi gal. spice an. ʒ. j. v. storacis. ʒ. v. cū terbētina misceant ꝛ fiat pasta ꝛ ponatur ad ꝙtitatē lupini supra carbones. In estate aūt cū sup: adictis pōt addi parū florū nenufaris ꝛ sandalorū citrinorū: ꝛ hec de aere dicta sufficiāt. ¶ De exercitio aūt dicatur ꝙ dixit Serapio ipsum cōuenit in ydrope plus ꝙ oīs reꝫ ꝛ ita nō tñ laudat ipsum qñ infirmus pōt ambulare quod est ei maxime conueniēs tūc: ꝛ sit lōgū ꝛ laboriosum taliter vt ducat ad sudorē si possibile est: sed etiā qñ sic fieri nō posset ꝓpter debilitatē ꝛ grauitatē mēbrorū ꝛ vt ferātur in curru vel portētur sedētes sup cathedrā sine labore: deinde ambulēt aliqualiter gradiētes super terrā. Et si fiat sudor cū exercitio abstergatur ꝛ exerceat cū pānis lineis. Et qñ aliter fieri nō posset fiāt fricationes primo ad crura descēdēdo: deinde ad dorsum ꝛ brachia fricando in deorsum: ꝛ postremo ventre ad ventrē suauiter fricādo. ꝛ cū pānis nō nimis calidis a principio: sed in ꝓcessu calidioribus. ꝛ cōtinuādo ad quartā hore admin⁹ dictas fricationes vētris: nā in his speratur maximū iuuamentum: qñ humiditates grosse q̄ ibidē retinent subtiliātur ꝛ resoluuntur: que tñ species exercitiorū sunt mēsurande fm tolerantiā virtutis. neqꝫ semper debēt esse equales in lōgitudine: nā si ex eis percipiatur lassitas ꝛ resolutio in virtute est desistendū ab eis: ꝛ si aliqñ lōgiori tpe fiāt ꝛ aliqñ breuiori. Nō etiā fiant nisi mūdificato stomacho a cibo cōtēto in eo ꝛ pro parte mūdificato epate etiā euacuatis superfluitatib⁹ grossis ꝛ cōtib⁹ si fieri pōt. Proinde dixit Serapio necesse est in hoc medicāti prudētiue mēsuret quātitatē motuū ꝛ qualitatē eorū fm quātitatē virtutis ꝛ fortitudinis: ꝛ hec semper fiāt in aere sibi cōuenienti in loco clauso. Et hec hora cōiter cōueniēs est post preteritū cibum per. vij. vel. viij. horas ante futurū cibū per horā ad minus cū dimidia: qñ adminus per horā oportet tardari futurū cibū: vt fuit sententia Arist. vt mēbra quietentur. ꝛ hec de exercitio. ¶ De somno aūt dicat: ꝙ in casu stāte intētione resolutionis somnus offerēdus est multū moderatus ad refocillationem tñ virtutis ꝛ cōseruationē eius. Nā in vigiliis plurime superfluitates dissoluunt ꝛ per sreatus sensibiles ꝛ etiaꝫ insensibiliter vbi tpe somni multe tales retinent. ꝛ ꝓpterea somn⁹ diurnus in casu in totū vituperat: nisi forte propter necessitatē dictā: vt qñ. s. ꝓpter aliqđ accidēs nō potuisset sufficiēter dormire i nocte. Somnus igit nocturn⁹ nō sit supfluus. s. vij. vel circa horarum vel circa. Neqꝫ est principiādus somn⁹ nisi admin⁹ sumpto cibo post duas horas vel circiter: ꝛ si nocte euigilauerit conueniat vt fiāt mundificationes ꝛ expurgationes vrinarum et etiā ventositatū nō tñ irritādo nimis virtutē. ¶ Et est ꝓcipue attēdēdū in somno in hoc casu vt non voluat supra partē dextram nisi mundificato iā stomaco vel cibo ꝓbabilr digesto: qñ fertā cōuersione supra dextrā cibo nō existe digesto comprimit cib⁹ extra stomachū. ꝛ subingredit epar et indigestus: ꝛ sic ille sit⁹ factus ad epilensiē: q̄ hui⁹ male cōplonis est de ꝓcipuis causis. s. trāsactis septē horis ab assumpto cibo cum talis accubit⁹ est conueniēs ꝓpter id qđ dictū est. ¶ In passionib⁹ aūt aialibus ꝓ regula dicat ꝙ oēs ille passiones q̄ ad infrigidationem ducūt ꝛ constrictionē ad interius: vt est tristitia: timor: ꝛ vehemens animi applicatio circa aliqđ difficile: ꝛ maxime triste est in casu multū nocēs: qñ talr ꝓhibent materie resoluende a resolutiōe cōuersis materieb⁹ ad īteriora cū calido naturali: vñ partes exteriores īfrigidant ꝛ īspissant: ꝛ ita pori ꝯstrigunt ꝓhibētes dissolutionē materiꝫ. E ꝯtrio aūt aiales passiones letificātes ꝛ virtutē cōfortātes vt est gaudere bñ sperare cōuertētes spūm ad exteri⁹ cū materieb⁹ faciūt singularissimā vtilitatem in casu nostro: ꝛ ita letari ꝛ gaudere cum delectis ꝛ induere vestes scarlatinas ꝛ de sirico: ꝛ deferre anulos gemmatos: ꝛ loqui de rebus placibilibus: ꝛ audire sonos ꝛ cantus delectabiles ꝛ gratos: ꝛ speculari in pulchris formis hec omnia multum in casu iuuant. Coitus aūt vt annexus animalibus passionibus ad pñs vsqꝫ dum virtus sit magis fortificata ꝛ minorata sit fm magnā partē materia nullo mō est admittēdus. sed succedente dispōne ad ꝓximiorē salutē cū fortitudine virtutis tunc moderatus ꝛ in tpe debito factus vt post. vij. vel. viij. horas a cena versus mane nō discōueniret: imo credo iuuaret. Et māifestatio iuuamēti declarabit qñ. s. post eū celebratū corpus leue factum fit ꝛ melius dormiens cum bonitate meliori cogitationuꝫ animalium ꝛ extimationū. ¶ Circa inanitionē aūt ꝛ repletionē sumarie dicaē ꝙ in hoc morbo subtiliatio regiminis est necessaria: de quo dicit Helibas in hoc casu. Expedit patientem ciborum arcere copiā: ꝛ adducit rōnem: qñ cibus sua multitudine stomachū aggrauat ꝛ a digestione ꝓhibet: corporisqꝫ auget humiditatē ꝛ ea orē extinguit naturalem cuꝫ in hmōi morbo debilitas sit illi vt dixit. Et alibi i eodē capitlo dixit laudabile autem in huiuscemodi domino famē: timur: ꝛ aque paucitate potus. Et. A. dixit vna de melioribus intentionibus curatiuis est subtiliatio regiminis: non intelligatur vt sit subtilitas regiminis sicut in morbis acutis: quoniā cuꝫ tā subtili dieta nō

possit virtus cõstare vsq ad statũ morbi: ⁊ sic notabiliter posset succedere declinatio. Sed intelligat vt subtiliet regimen qd̃ natura cõseruari possit: verbigratia eligẽdo de tota dieta grossa que cõuenit in morbis lõgis partẽ subtiliorẽ declinãtẽ ad dietã morborũ acutorum: vel saltẽ versus dietã tẽperatã. Fiat etiã inanitio ex parte mũdificationis nature: etia .s. vt sit natura lenita vt omni die habeat vẽtris lenitio. Et qũ a natura vel spõte nõ fiat tũc clysteria in hoc casu sunt multũ cõuenientia: vt per ea educantur materie nõ tñ cõtenta fecales q̃ si retineant in casu multũ nocẽt stomacho ⁊ epati vicinitate earũ: sed etiam euacuẽtur flegmata mucilaginosa ⁊ aliquid de materia cõtẽta paulatine tñ ⁊ suauiter: vt infra latius dicet vt cũ his q̃ inferius dicẽtur. nã per euacuationẽ harũ mucilaginũ saltẽ deopillantur meatus vnde facilius materia per poros intestinorum ad intra intestina ab illis educi põt. ¶ De cibo aũt ⁊ potu primũ opꝫ presupponere q̃ cũ hec dispositio habeat maximã radicẽ ex opilatione precipue pororũ substãtie epatis ⁊ nõ sic venarũ dissem inatarũ per substãtiã eius vt probabiliter per rõnem deduci possẽt: sed hec declarare in hoc loco nõ est de intẽtione nostra. Et qñ huius opilationis due videntur esse precipue cause gñales: vna .s. ex parte materie: ⁊ alia ex parte cause effectiue. ⁊ materia que generat talẽ opilationẽ dicebat Auic. aut est humor aut sanguis opilans propter suã grossitiem aut suam viscositatem aut propter suam multitudinẽ sup. si etiam materia vel humor esset in substantia equalis: licet ad hanc opilationẽ etiã vt arbitror cõcurrat ventositas grossa coniuncta humiditati fouenti eam: ⁊ de cã efficiente stat principaliter debilitas in expulsiua epatis ⁊ mẽbrorum sibi seruientium cũ de debilitate digestionis ẽm partẽ ⁊ ẽm partẽ corrupte digõnis ⁊ debilitas maxime conseruatur a causa frigida nõ excessiua gradualiter: sed a diminuta caliditate vt naturali: ⁊ posset etiã deduci per euidẽtias satis manifestas collectas ex accidentibus ⁊ preteritis ⁊ presentibus in malitia sua. Idcirco hoc supposito oportet circa dietã in cibo ⁊ potu vitare quecunq grossa: ⁊ quecũq viscosa: ⁊ quecũq stiptica constringentia: et quecunq intense frigida minuentia caliditatem innatam.

¶ De nocentibus tamen ex grossis quedã sunt que sunt magis parata nocere: vt in quibus cũ grossitie cõiungitur caliditas: nã propter caliditatem citius trahuntur indigesta: ⁊ cũ grossitie sua sũt parata magis opilare. Et hoc modo omnes carnes grossorũ animaliũ ⁊ maxime salite ⁊ caseus salsus: et maxime antiquus: ⁊ pisces saliti omnes tales plurimũ nocent opilando cũ sua grossitie cõiuncta caliditati accidentaliter acquisite per salsedinẽ. Ista tamen etiã non salita: et sibi similia grosse substantie: vt sunt fere omnia genera leguminum sunt in casu nociua. ¶ Et etiam carnes naturaliter grosse cum caliditate coniuncte: vt sunt carnes anatum ⁊ anserum. ¶ Et ita cũ hac regula discurrere possumus ad omnia substantie grosse ⁊ que in casu vitande sunt. Et licet talia grossa omnia noceant. ex hoc tamẽ non debet concludi q̃ omnia subtilis substantie sint conuenientia. nam ea subtilis in quibus est acuitas et mordicatio vt est acetum ⁊ acetosa vehementer sunt in casu nociua. nam sua mordicatiõe ledunt epar. ⁊ in hoc dominio precipue sunt apta ledere propter possibilitatem iuncture spatule: ⁊ nocumentũ neruorũ in ea. Per hoc etiam q̃ viscosa sunt parata facere opilationẽ idcirco ab omnibus illis cauendũ est. Et si cũ viscositate etiã cõiũgatur frigiditas tũc etiã illa magis nocẽt. Et hoc modo pisces recentes: grossi: modicarũ squammorum vt sunt anguille: tenche: ⁊ cibaria de pasta ⁊ tri. ⁊ lagane: ⁊ pastilli: ⁊ omnes carnes multũ propinque generationi maxime agnorũ: ⁊ partes neruose animaliũ: ⁊ partes pingues et interiores: ⁊ pedes animalium sunt de maxime nocentibus in casu. Si etiã cum grossitie vel viscositate coniungatur dulcedo talia plus nocent: qñ propter dulcedinem etiam auditus a virtute mẽbrorũ attrahũtur ante ipsorũ digestionem. Et hoc modo vinum dulce grosse substantie: ⁊ mel ⁊ confectiones mellite sunt in casu plurimũ nocentes. Et ex hoc patet: q̃ fritille quibus cõmuniter vtuntur isti magnifici domini veneti sunt ad nocendum multũ parate: tũ q̃ ex materia viscosa fiunt: tũ q̃ dulcorãtur cũ zuccharo multo: etiã cũ calidis aromatizantur: et sic ex caliditate ⁊ dulcedine cũ sua viscositate trahuntur ad epar: ⁊ sunt causa nocumenti. Et qñ vt dictũ est de mente Auicẽ. humor sic opilans non tantũ propter grossitiẽ vel viscositatem: sed etiã propter multitudinẽ licet fuerit substantie mediocris: idcirco etiã de cibariis eligendis de quibus infra dicetur oportet vt dictũ est dñ cum paruitate multa vti. nã multitudo etiã nutrimenti in venis post epar facit ad opilationem epatis: propterea q̃ materia in epate existens non potest ad membra vel venas post epar transmitti: ⁊ ita ibi retenta in epate facit opilationes. Et q̃ multitudo materie nutribilis grauat virtutem digestiuã ⁊ expulsiuã: ⁊ cõsequẽter debilitantur in operationibus earũ que sunt de primis causis opilationis ex parte cause effectiue: magis etiã debilitãtur si ciboria ad frigidum declinent: ⁊ ita ab his omnibus cauendum est. ¶ Sed quoniã non sufficit scire a quibus sit cauendũ nisi intelligatur specialiter quibus vti cõueniat: idcirco hic apponẽtur primo gñaliter quibus vtendũ sit. scdo spẽaliter discurremus ad omnes species cibariorũ in cõi vsu existentium: declarãdo electos eorũ.

¶ Primo igitur pro regula cõmuni in cibis obseruetur qd̃ dixit Haliabas de exhibitione eorum. dixit loquẽs in casu nostro. Cibos demus illi calefacientes supple moderate ⁊ exiccantes supple moderate: subtiliantesq ⁊ digestione faciles: ⁊ adde ut amicabiles nature cũ bona conuenientia: ⁊ proprietate cadente inter infirmũ ⁊ cibum desideratum a stomacho infirmi: vel saltem eidem minus repugnantem: ⁊ hoc ex natura cibariorum: ⁊ ex modo preparationis eorum. Et dixit Haliabas q̃ tales cibi debent exhiberi post balneũ: vel supple post exercitium: vel fricationem hora plena: idest hora perfecta: vel completa debet interponi inter exercitium et cibum: ⁊ hoc est bene obseruandum: ne cibus sequatur exercitium vel balneũ in continenti: imo transeat hora plena ⁊ perfecta in quiete antequam sumatur cibus. Sed iam specialiter magis discurrendo supposito vt dictũ est: q̃ cibi debent esse subtiles boni chimi: facilis digestionis: ⁊ nutrimenti penetratiui: temperate calefacientes et exiccantes cũ proprietate currente conuenienter cũ cibando. ¶ Descendendo primo ad panem dimisso frumento quod est glutinosum ⁊ viscosum grosse substantie et inimicum epati fiat panis de farina spelte et pinsetur cum aqua decoctionis radicum cicoree: et feniculi: cum modico anisorum et sic debite fermentatus. Et si pur placeret vti frumento sumatur farina non exquisitissime attaminata: sed cum ea aliqua pars furfuris dimittatur ⁊ pinsetur cum aqua decoctionis vt supra ⁊ parum amplius fermentetur ⁊ parũ salliatur ⁊ sufficiẽter decoquat: quod si nimis fuerit tostus in clibano amoueantur partes extrinsece toste: ⁊ pars intrinseca comedat. sed semper parcitas sit in eo siue fuerit ex frumento siue ex spelta: q̃ si epar q̃ maxime paratum est opil. non diligit panem. De carnibus autem dixit Alexander in casu nostro de volatilib⁹ pullis vti oportet ⁊ auibus tam agrestibus q̃ domesticis: quales sunt merule: et turdi: ⁊ franguellini: et aues minute preter illas que saginate sunt multũ pingues. nam tales propter pinguedinem nõ conueniunt: ⁊ hic includuntur perdices: fasiani cum pullis gallinarum: ⁊ caponũ: ⁊ diuersarũ auium. s. que nutriuntur ex iunipero: ⁊ que multũ valent propter nutrimentum earũ. Et de quadrupedibus dixit: carnes vero oportet mediocriter accipere quando non sunt pingues: ⁊ maxime agrestes quales sunt caprina: supple iuuenis: ⁊ capreolina: lepores etiã iuuenes nõ sunt prohibẽdi. Si transit volũtas ad pisces laudãtur etiã ab auctoribus carnes paruorũ pisciũ subtiliantium ⁊ incisiuorũ in virtute salis: taliter alteratorũ vt salitorũ immo dico visus: ⁊ ita Gordonius dixit in hoc capitulo vtat panẽs sardenis supple salitis: nã recentes nõ cõueniũt. ¶ De carnibus etiã sunt quedã que in casu: ꝓprietate vellẽt de qb⁹ singular sunt carnes limaciarũ preparate ipsis primum excorticatis: postea fricatis diligẽter manibus cũ furfure et sale ad expurgationẽ viscositatis earũ: ⁊ lotis cõiter bene agitãdo prius cũ aqua tepida. deinde decoctis longa decoctione: vt per duas horas ad minus leniter bulliendo: cũ brodio pingui carnium: vel cum oleo amigdalarũ. parũ per ama. cum ysopo ⁊ sale: postea pistẽtur: cũ carnibus electis: de quibus fiũt pistate: ⁊ ita cum modico cinamomi visus erit cõueniens cum proprietate speciali ad epar valente: ⁊ hic cũ proprietate epata gallinarũ non indurata: ⁊ epata anatũ de quibus propter primã conuenientiã cum epate dixit Azararius .xxvj. particula q̃ curant fluxũ loricum epaticũ. Valent etiam cum singulari proprietate epata lupi: et vulpis si decoquantur elixata: vt non durescat cum brodio illarũ carniũ: ⁊ specialiter in quibus decoquuntur radices cicoree: ⁊ apiũ: cũ modico ysopi: si etiã assentur super craticula tẽperate cõueniũt. Et cũ his semper cũ decoquũtur apponatur aliquod aromaticũ: ⁊ maxime cinamomũ in casu est ꝯueniẽs. De preparatis tñ habita intẽtione ad cõiunctã materiã assata cõuenientiora sunt q̃ elixata. Nam de hoc dixit Alexander assata suauius recipiuntur: ⁊ melius iuuãt. Intelligatur cum pñt sufficienter digeri a stomacho: ⁊ qñ ad ea inclinat appetitus

tus: q si appetitus īclinaret ad cibaria illis est vtēdū: licet nō cū brodus: ⁊ iuribus in notabili quantitate: nam a dictis iuribus cauēdum est: vel saltem eis parce vtendum ad ventris aliqualem lenitionem. vñ. A. in hoc capitulo ascitis a causa calida dixit. Et nō cōcessit ei vt vteretur iure omnino nisi in die in quo in potu medicinam ei tribuere voluit. Et ita si in causa calida prohibuit multo magis etiā ꝓhibuisset in frigida: vel gradualiter tēporate. Oua gallinarū aliquotiēs ad virtutis restaurationē ꝯcedi possunt si fuerint dixata tremētia: licet quādā viscositate epati nō ꝯuenīāt ꝓpter quā causā. d. Aui. in cura fluxꝰ vētris absolute dixit: q ouū nō est ꝯueniēs epatico: sed tot sunt reliqua eius iuuamēta ex facilitate digestionis eius: ⁊ paucitate superfluitatū cū ꝯuersiōe eiꝰ in sanguinē ꝓportionatissimū vt voluit Auic. in .ij. de viribꝰ cordis. Ego in hoc casu non auderem ꝓhibere visū eorū si pro sumant: ⁊ ante reliqua cibaria.

¶ De lacte aūt ꝓpter diuersas sniās hincinde illustriū auctorum possent multa dici de exhibitione eius in hac dispositione. Sed breuiter cōcludēdo dico: vt etiā declaraui in capitulo isto: q p̄ter lac camellarū: ⁊ caprarū depascētiū in regione in qua reperiunt camelli: vel ēt caprarū q̄ depascunt ex herbis in casu nostro ꝯferētibus in mōtibꝰ p̄cipue vt cū thymo: calamento: ysopo: ⁊ similibus: q nullum aliud lac est ꝯueniens via cibi: ꝓpter id q est nā frigidū ⁊ hūidū: licet habeat bonā ꝯueniētiā cū epate cū proprietate maxime caprinū: sed forte via medicinarum lac caprarū ⁊ aqua eius possit esse mater infusionū: ⁊ decoctionū multū ꝯueniēs ꝓpter ipsius subtilē penetrationē ⁊ appropriatā ꝯueniētiā ad epar: ⁊ q̄cq̄d de hoc dixit Gordonius cum eius pace suā sententiā hic nō approbo. De ferculis aūt ꝯuenientibus in casu in quibus ꝯdiri p̄nt reliqua sunt brodia cicerū: ⁊ decoctiōes herbarū appropriatarū: q̄lia sunt caulis: ⁊ feniculꝰ ⁊ radices eiꝰ: ⁊ folia apij: ⁊ radices eius: ⁊ ysopus: ⁊ endiuia: ⁊ cicorea cū radicibus earū: ⁊ calamētū: ⁊ cressones: ⁊ asperagi: radices etiā raparū: ⁊ maxime naponū: ⁊ biringorū: ⁊ lazarobarū faciūt decoctiones ꝯuenientes cū carnibus ꝯuenientibus: in quibus fieri p̄nt fercula ꝯuenientia: vt panato ⁊ far cum cortice suo: ⁊ panicum: ⁊ cū ouis diuerso mō: componendo etiam cū eis de passulis: ⁊ de pineis p̄paratis p̄us .s. infusis in aqua calida: ⁊ agitatis ⁊ exiccatis ⁊ fisticis taliter p̄poratis: incisis in parua q̄ntitate fm q magnifica dña sua componere solet. Et si placeret aliq̄ radices porrorū vel ceparū non disconueniret.

¶ Possunt ēt fieri salsamēta quedam cum appropriatis cum epatibus gallinarū vel anatū: vel cū micha panis sui: ⁊ cum pineis vel amigdalis ꝯtritis: ⁊ passulis sine arillis commixtis cum aceto passulato: vel cum modico vini granatorum muzorū: ⁊ modico zucharo aromatizando cum speciebus conuenientibus in casu talia saporamenta: ⁊ reliqua cibaria factis vt infra. ℞. cinamomi. ʒ.ʒ. galange. añ. ʒ. s. spice ⁊ calami aromatici. añ. ʒ. iij. anisi: feniculi. añ. ʒ. ij. sandal. al. ʒ. i. s. spodij. ʒ. i. epatis a dhib. ʒ. ij. zuchari ad quartum totius fiat puluis. Et si aliquid intraret quod esset appetitui disconueniens extrahatur vt res saporosa reddatur: ⁊ ita in estate possunt fieri saporamēta cum succo scariole: ⁊ endiuie: ⁊ acetose parum cum modico cinamomi: ⁊ aceti passulati: ⁊ hoc infestante sint pro condimentis ferculorum. De oleis valet oleum amig. amar. oleum propriē etiā fisticorū multū in casu comēdatur: ⁊ ita de pineis ⁊ cissamo. ¶ De fructibus aūt ꝯmuniter laudant auelane: sed in totū mihi nō placēt. ¶ Sed in fisticis stat notabile iuuamētum in modico visu: sed in amig. ⁊ vuis passis sine interioribus omnes conueniunt maxime si passe non fuerint nimis dulces: a reliquis fructibus ⁊ maxime recentibus omnino cauendum est. Granatis tamen aliquotiens ad dulce declinantibus maxime ad extinctionē sitis vti cōuenit. Omnibus tamē fructibus etiam laudabilibus dictis parce vtendū est: nam amig. ⁊ auelane sunt suspecte ꝓpter difficultatē digestionis: ⁊ fistici suspecti ꝓpter excessiuā caliditatē: ⁊ passe dulces cū granatis dulcibus ꝓpter dulcedinē vñ eis vti oportet hora furtiua vt dixit. A. de dactilis .i. raro. ¶ Circa potū est bñ aduertendū quoniā ex ver. d. A. ⁊ ēt quorundā aliorū videt colligi posse in ordinando potū q nō debet eū sumere ieiunus neq; sup cibū: imo post horam. ⁊ Serapio voluit q expectent post comestionem spacio longo: deinde bibāt parū vno vice: ex quibꝰ sentētijs auctorū multi practicātiū colligūt q infirmus nō dꝫ sumere potū tpe comestionis: sed post cibū ⁊ comestionem per duas vel tres horas: q̄ sententia est multū erronea: tum quia potus necessarius est ad cibum subtiliandū: ⁊ vt ꝯuenienter eliquato cibo deduci possit p venas ad epar: ⁊ transire per ipsum epar vt conuenienter digeri possit ⁊ sanguificari: ⁊ itē si exhiberetur post duas vel tres horas ab assumpto cibo sequeretur nocumentum: q maxime vitandum est de corruptione digestionis cibi in stomacho: ⁊ penetratione ipsius ad epar ante ipsius digestionem. Cū igitur dixerūt auctores potū esse tardādū post cibū per horā vel spatio lōgo: nō debet intelligi de potu commiscēdo cum cibo ad debitā ipsius equationem: sed de potu delatiuo iam digesto cibo fm stomachum: ⁊ cum iam transiuit ad epar: imo ⁊ p maxima parte eiꝰ in epate digestus. Et hanc sententiā ꝑ parte insinuauit Aui. nā cū dixisset post horā debet sumi addit immediate. Et cum scit sup. infirmus descensionem cibi a stomacho suple facta esse. i. q stomachus iam sit inanitus ⁊ sup. penetrauit ad epar: ⁊ pro maxima parte est digestus in epate: tūc subtiliata materia per potum succedentem que remanserat in epate de massa sanguinea in virtute illius vini, succedentis fit penetrans dicta materia ad membra ad nutricationem: ⁊ inde virtus refocillatur ⁊ materia: que cum vrina expelli debent cōuenientius cum eadem expelluntur: ⁊ tunc cum talis potus exhibetur non sumitur cum potiens ieiunus simpliciter: quoniā membra non sunt inanita: ⁊ vbi essent inanita non conueniret talis potus vt patet. Et illam sententiam clarificauit Serapio in verbis suis: nam cum dixerat q bibant parum vice vna spatio longo post comestionem: addit ponendo tunc vtilitates in potu: quia huiusmodi vinum prouocat vrinam: et conseruat virtutem: ⁊ augmentat caliditatem innatā: ⁊ abscindit sitim: per hoc ergo quod dixit prouocat vrinam ⁊ releuat virtutem declaratur q intellexerit de potu qui offertur gratia penetrationis cibi ad membra: ⁊ non de potu qui commiscendus est cum cibo ad equationem istius. Et dictus potus delatiuus est offerendus spatio longo post cibum vt post septem hor. vel vltra ante futurum cibum per duas horas vel circiter: nō in tūc sequuntur iuuamenta que dicta sunt. Ideo cum dixit Aui. post horam non intellexit horam vnam numeralem: vt potet ex verbis sequentibus supra allegatis: sed intellexit per horam spatium temporale quando iam transiuit cibus a stomacho vt dictum est. Et tunc conuenit exhiberi potum vini antiquiꝰ subtilis penetratiui in quantitate duarum vel trium. ℥. ad dictam intentionem: ⁊ post tardetur ad futurum cibum tanto tempore vt dictum vinum post ipsius digestionem in stomacho trāsiuerit ad epar: quod erit tempus duarum horarum vel circiter. Uel potest intelligi dictum Auicen. vt non bibat ieiunus neq; super cibum. scilicet post eum subito: sed post horam quādo scit descensionem eius a stomacho: nam cum sciuerit hoc tunc post horam scilicet cum transiuit ad epar exhibeatur parum vini ad fines dictos. Et ad idem venit. Et nota hoc totum bene. Quale autem vinum conueniat in quotidiana mensa nō potest dari regula determinata: quia tempore quo contingeret aliqualis extranea caliditas cum vehementia sitis deberet esse vinum multo debilius: sed vniuersaliter debet esse subtile clarum: ⁊ mihi placet de vua rubea licet modicissimi coloris ⁊ multis vicibus permisceatur potus cū cibo. Et hec de dieta sufficiant. ¶ Ad medicinalia igitur veniendo primo est cōmemorandus canō positus a. d. A. in sermone vniuersali de cura epatis: ⁊ in calefaciendo ⁊ infrigidando ⁊ humectando et exiccando siue cum medicinis interius sumptis siue per exterius localibus cum dixit. Et non oportet vt ad summum deueniatur in infrigidatione epatis q̄tum possibile est: ⁊ perducat super infrigidationem ad ydropisim scilicet super propter munitionem calidi naturalis: neq; in calefactione eius superperueniatur ⁊ perducat ad arefactionem scilicet propter caliditatem excessiuam resoluentem substantiam epatis: neq; sup. perueniatur ad humectationē superfluam relaxantē ⁊ remollientem substātiam eius: neq; ad exiccationē superfluā exiccātem: ⁊ extenuantem substantiām ipsius: ⁊ cōsequēter inducentē opilationem attenuatorū: qm ipsum facilime ꝓpter mollitiē substātie eiꝰ exiccat: ⁊ constringitur in poris ꝓprijs vel in venis disseminatis per eū. Nā dicebat ibidē Aui. in capitulo cure apostematis sanguinei. O quā velociter redit duricies suple epar siue p calefactionē superfluā siue p exiccationem. Et in capitulo apostemati durorū in fine dixit. Et scias q epar velociter opilat: ⁊ cōuertit in lapideitatē: ⁊ ideo multū cauendū est ab excessiue infrigidātibus ⁊ calefaciētibus: ⁊ exiccantibꝰ ne sequātur nocumenta: q̄ dicta sunt: ꝓpterea cū est necessaria alteratio calefaciēdo vel exiccādo fiat cū mensura. Et cum reductum fuerit epar ad eius cōplexionē naturalē gradualē nō oportebit vlterius ꝓcedēdo alterare calefaciēdo vel exiccādo. Ideo recte addit hic. A. ad textū suprius allegatū in sermone vniuersali de cura epatis. Et ꝓpter hoc opꝫ vt scias quātitatē .i. gradū ꝯplexionis natu

nis naturalis epatis quod curas: ita vt cum reduceris ipsum ad eam
suple quantitatem stes. s. non vlterius calefaciendo vel exiccando
quod suple intende confortando cum appropriatis non eleuatis in gradu
respectu complexionis naturalis eius. ¶ Hoc itaque supposito pro cura
medicinali stant due principales intentiones. Una consistit ad ma=
teriam ipsam ledentem: et actu conflictam euacuando multipliciter. s.
sensibiliter per clisteria vel per medicinas datas desuper. licet
clisteria in hoc casu considerata qualitate corporis et delicata eius
natura cum situ materie propter que mihi magis placeant quam per superius
oblata: vt supra dictum est: fit etiam sensibilis aliquotiens euacuatio de
materia contenta in mirach: licet et fieri possit euacuatio sensibilis
per intestina cum medicinis localibus appositis supra ventrem
que etiam si correcte offerantur: et in conuenienti dosi magis
placent quam per superius oblate. Fieri etiam potest euacuatio
insensibilis per inunctiones extrinsecus applicatas et saccella=
tiones et fomentationes stuffas vnguenta et cerota: et huiusmodi adue=
ntes occurrentia. ¶ Secunda intentio principalis consistit in
confortando virtutes naturales stomaci: et epatis et aliorum mem=
brorum lesorum: que omni tempore et in toto processu cure est
obseruanda: et hoc fieri potest cum syrupo: et cum confectis et
pulueribus subtilissime tritis et exhibitis. ¶ Circa igitur primum
expediendum: quoniam euacuatio fienda per ventrem cum ma
teria propter existere in sitibus in quibus includitur difficul=
ter sit educibilis siue per medicinas siue per clisteria vel alia ap
plicata exterius laboriose soluentia nisi preparetur ad addu=
ctionem saltem cum aperientibus meatus: et poros per quos
educenda est: et confortando virtutem epatis principaliter vt
expulsiua vigorata fortior reddatur in expellendo idcirco mate
ria prius est aliqualiter digerenda ad intellectum datum: post=
ea per ordinem est euacuanda. Et quoniam talia digestiua con=
uenientia sunt subtiliatiua aperitiua: et stante materia peccan
te in intestinis vel in stomacho communi de fecibus vel reliquiis cibi
vel flegmatibus: nisi prius educatur exhibitio dictorum dige=
stiuorum esset ad nocendum: idcirco conueniens est prius eua
cuare materias communes cum clisteri communi non appropriato: postea
deuenire ad digestiua: et consequenter ad euacuantia appropriata.
¶ Primo igitur fiat clistere vt infra. ℞. bletis mercurialis:
florum camomille: meliloti: eupatorii ana. M. i. paritarie. M.
v. fiat de his decoctio in debita quantitate aque: deinde facta
collatura de eadem sumatur lib. i. v. et addatur cassie extracte
nouiter. ʒ. vi. yerepigre puluis zuccha. ana. ʒ. v. olei de lilio: olei
camomille: et ami. olei. ana. ʒ. i. et cum. ʒ. iii. salis fiat clistere. Et est
notandum quod hoc clisteri vti potest tute stante ventris stiptici=
tate: et alternatis diebus: vbi de clisteribus infra dicendis ap=
propriatis ad materiam euacuandam non erit vtendum nisi
interpositis ad minus tribus vel quatuor diebus. Facto igi=
tur clisteri eductiuo materierum communium ad preparandum ma
terias: vt educantur cum appropriatis fiat syrupus vt infra. ℞.
syrupi de duabus radicibus. s. feni. et apii. ʒ. ii. syrupi de bisan=
thiis: et syrupi de absynthio. ana. ʒ. i. aquarum cicoree: eupato=
rii: et endiuie ana. ʒ. ii. misce clarificetur pro duobus vicibus cum
modico cinamomi: et istos duos syrupos accipiat semper antequam
sumatur medicina eductiua: vel per clistere appropriatum vel
aliter. Sed cum erit facta natura obediens ad euacuationem
de materia coniuncta: quia appareat eductio de materia manifesta: et
facilior fiat euacuatio cum medicinis appropriatis de eadem mate
tunc cum dictis syrupis loco aque endiuie apponi potest de
aqua cuscute: et aromatizari cum modico spice. Et si displiceret
continue vti syrupis digestiuis quos tamen syrupos possumus
in processu fortificare facta sensibili euacuatione de materia ex
hibendo syrupos de prassio: et de ysopo cum aquis apii feniculi
li: et cuscute. Possumus etiam facere confectiones ad hanc in=
tentionem secundum formam vt infra. ℞. dyacurcurme in qua est spes
ad omnem ydropisim. ʒ. v. specierum diarodon abbatis. ʒ. i. epa
tis adib. ʒ. i. v. misce cum syrupo de eupatorio fiat confectio de
qua potest sumi cadear vnum in mane loco syrupi: licet etiam
hoc valebit in secunda intentione principali de confortatione
membrorum. Tandem facta preparatione ad soluendam ma
teriam singula hebdomada fiat vt infra. ℞. foliorum caulium:
mercurialis bletis ana. M. i. cuscute: calamenti eupatorii melli=
loti: et camomil. ana. M. v. cartami. ʒ. ii. bulliant in aqua debite
quantitatis: et facta collatura sumantur. ʒ. xv. in quibus bulliant
tribus ebullitionibus. ʒ. iii. soldanelle: et facta expressione et col=
latura addantur. ʒ. ii. vrine capre. et. ʒ. v. yerepigre: et cum. ʒ. ii.
salis gemme fiat clistere: et spero quod illud sufficiet ad debitam
solutionem faciendam. Et quando non sufficeret posset addi
ʒ. i. vsque ad. ʒ. ii. trociscorum de reubarbaro vel. ʒ. ii. soldanelle pul

uerizate in dicto clisteri. Et quando esset intentio etiam magis
soluendi extracta vrina capre vel trociscis de reubarbaro: pos
set addi. ʒ. i. vsque ad. ii. de electuario facto: et in casu multum apro
iuuare et notabiliter rectificato et preparato: cuius descriptio
est vt infra. ℞. masticis spice rosarum: reubarbari lacc. ana. ʒ.
ii. laureole preparate. s. prius infuse per duos dies naturales in
succo citoniorum: et acc. ʒ. iiii. agarici turbit. ana. ʒ. i. misceantur
et distemperentur cum carne citoniorum coctorum: et melle et pa
rum aceti: et fiat in forma electuarii. Et si pur non sufficienter
educeret potest addi et in dosi eius vsque ad. ʒ. iii. Et spero quod
si etiam poneretur. ʒ. v. eius supra vmbilicum etiam iuuaret in
casu educendo materias per ventrem: et non laboriose. Si etiam
apponeretur. ʒ. ii. colloquintide prius inuncte cum oleo amig.
dul. et citoniorum spero quod solueret etiam per ventrem et esset
fortius. Per superius autem si aliquando fienda est euacuatio
cum medicinis exhibitis non transirem ad fortiores quam ad tro=
ciscos de reubarbaro dando ex eis. ʒ. i. v. vsque ad. ii. si expedit:
vel etiam vsque ad. ʒ. i. ʒ. i. soldanelle cum aqua lactis caprini ad
fortiora non transcenderem. Sed si cum clisteribus possumus
adimplere intentionem nostram magis placet. Sed si virtus
multum fortificaretur: et esset inclinatio ad pillulas possent etiam
sine timore exhiberi pillule Rasis septimo continentis dan=
do. ʒ. i. vsque ad. ʒ. i. v. vt infra. ℞. yerepigre. ʒ. iii. turbit electi. ʒ.
iiii. lace lote. ʒ. ii. rauedseni: salis indi. ana. ʒ. i. v. succi pollicarie
seu eupatorii. ʒ. iii. ani. se. apii radicum squinanti ana. ʒ. i. mira=
bola. citri. ʒ. iii. terantur et distemperentur cum succo solatri: et
fiant pillule. Laudo etiam fieri suppositorium interdum ad
educendum etiam materiam appropriatam: et maxime vento
sitatem factam vt infra. ℞. salliorum ruthe: seminis vrtice. ci=
mini ana. ʒ. i. salis parum cum melle loto in aqua camomille fiat
suppositoria longa: etiam in hoc sunt partienda semper eua=
cuationes. Et in tempore medio confortanda est natura om=
nibus ingeniis: de quibus infra: semper in hoc obseruando vnum
canonem positum ab Aui. in cura cacexie: qui etiam est communis
ad alias species cum dixit. Et oportet subtile sit studium in sol
uendo eos: et sepe res in eis id quod in potu sumunt. i. diuide
solutiua: vt non tota materia simul euacuetur: sed paulatim:
ne fiat labor in natura. De hoc etiam dicebat idem Auicen. in
cura asclitis loquens de euacuatione per solutiua. Et oportet
vt non sit subito immo secundum vices: nam quod subito est
mortale est et paruum nocumentum debilitat epar vt dixit etiam
Rasis. vii. continentis: scribit: oportet vt ydropicus laxetur cum eo quod
educit aquam moderate et paulatim: quoniam non est laxanda aqua subi=
to vt dicit: et istud semper est bene menti tenendum in euacuationibus fiendis.
Per alia etiam ingenia fit euacuatio sensibiliter de materia aliquotiens
ydropee: vt per flobothomiam: vomitum: vel prouocationem vrine. Sed
flobotomia in casu nostro non habet introitum: et vomitus et prouocatio vrine
non nisi cum maxima difficultate et laboriose euacuatione possunt educe=
re materiam dictam: idcirco de illis etiam non facio mentionem: sed ve
nimus ad illud ingenium euacuationis sensibiliter: vt per sudorem prouocan=
dum precipue cum stuffa. ¶ Laudo igitur alternatis diebus et dimis=
sa die euacuationis specialis cum clisteri solutio vel alio modo: quoniam in eo
non competit stuffa: sed sequenti die: et postea secundum ordinem in=
terpolando diem fiat stuffa post expulsiones superfluitatum communium
in mane vel in secundo digesto cibo secundum totum in stomacho situato:
corpore supra discum perforatum secundum ventrem: fiat autem decoctio pro stuffa
vt infra. ℞. radicum ebuli: corticum radicum interiorum vlmi: radicum
feniculi: radicum cicoree: et endiuie: et radicum apii. ana. ʒ. ii. Ari
sto. rotunde: radicum acori ana. ʒ. i. v. ciperi. ʒ. i. meliloti: camo
mille: eupatorii: paritarie sticados. ana. M. i. v. calamenti pule
gii ruthe: maiorane: cuscute. ana. M. i. seminum anisi: cimini:
carui: ameos. ana. ʒ. i. salis communis: et salis nitri ana. lib. i. sulfu=
ris. ʒ. vi. ferruginis ferri. lib. ii. bulliant omnia in brenta vna aque
cum situlis. ii. vini albi prius bulliendo radices et mineralia pre
ter sulfur. deinde ponendo semina: postea flores et herbas cum
sulfure versus finem decoctionis: et fiat in totum consumptio
tertie partis et reseruetur pro vsu recipiendo fumum calidum per quartum ho=
re: vel vsque ad mediam horam: non expectando laxationem virtutis
quo facto ponatur super lectulo: et exiccetur cum pannis: deinde fiant sa=
cellationes cum sacculis calefactis factis cum medicinis resol=
uentibus et exiccantibus vt infra. ℞. camomille: florum aneti. ana.
M. ii. ruthe: calamenti. ana. M. i. v. milii. M. ii. cimini: carui:
centauree. ana. ʒ. i. baccarum lauri. ʒ. ii. salis communis. ʒ. i. v. fiant sac
culi tres. Et si non sufficiunt simplicia addantur secundum propor
tionem: et possunt calefieri bis: vel fiant sex sacculi: et ponantur
tres vna vice: postea alii tres succedant semper cauendo ne po
natur supra regionem epatis consequenter ne membra nimis exiccentur: et membra

cõstringant ppter exiccationẽ eorũ. Et post facellationes fiat inunctio cũ oleis resolutiuis et humectatiuis vt infra. ℞. olei de lilio. ℥. ii. pinguedinis galline: ⁊ anatis: ⁊ olei amig. dul. añ. ℥. i. croci. ʒ. v. misce. Circa tñ regionẽ epatis fiat inũctio ad phibitionẽ calefactionis nimie: ⁊ dissolutiõis epatis cũ aliqualiter refrigerãtibus ⁊ cõfortãtibus vt infra. ℞. vnguẽti sand. ℥. ii. olei ros. olei absynthii. añ. ℥. v. spice spodii sc. endiuie puluerizatorũ añ. ʒ. v. misce cũ modicissimo aceti: postea quiescat per horã: ⁊ sumatur cibus sibi cõueniens. ℂ Sequẽti aũt die ad exiccationẽ: ⁊ resolutionẽ humiditatũ circa crura siccarũ ĩ tinello paruo ponãtur due partes arene subellis: ⁊ vna pars terre mineralis ferree: ⁊ calefaciat: ⁊ in eo teneantur crura per tps. Fiãt etiã sacculi ex ea materia calefacta: ⁊ ponanẽ ad coxas fortiter adherẽdo: deinde cũ steterit per tps cõueniẽs vt fiat inunctio ad crura cũ oleis vt infra. ℞. olei spice: yrini: ⁊ camomille añ. ℥. i. misce. Ad hãc etiã intentionẽ valẽt si superligentur cruribus ⁊ pedibus spõgie noue cũ fascia: ⁊ teneantur ita nocte vel saltẽ die. Et si prius spõgie dicte fuerint infuse trib⁹ vel quatuor vicibus in aqua ⁊ cinere postea expresse ⁊ exiccate ad ignẽ paulatine qñ nõ possunt exiccari ad solem erit maioris efficacie in casu nostro. Cõuenit etiã in die stuffe recepta stuffa loco facellationũ vt sepeliatur fm ventrẽ in minera terrea ferrea calefacta sufficienter: ⁊ postq̃ sic steterit quasi per horã mediã vel circiter fiat inũctio per modũ dictũ supra cum humectantibus. In diebus aũt in quibus nõ fit stuffa põt fieri inũctio cũ oleis magis calefactiuis ⁊ exiccatiuis in mane ⁊ sero vt infra. ℞. oleorũ de lilio ⁊ de spica. añ. ℥. i. ʒ. v. olei laurini: ⁊ olei de yreos añ. ℥. v. misce. Posset etiã fieri emplastrũ supra ventrẽ loco inũctionũ factũ ex stercore animalis. Et qm stercora cõmunia bonũ sunt conferenda laudauit Rasis stercus capriolorum: nam dixit q non est fetens: imo q habet bonum odorẽ: ⁊ si pur participet aliquo malo odore possent miscere q̃dam aromata vt spica: thus: ciperi: et similia: concule etiam marine cõtrite cum carnibus earum: ⁊ emplastrate super ventrem sunt conuenientes: miscendo cum eis de spica puluerizata ⁊ ciperis. Emplastrum quoq de baccis lauri in hoc casu cõmendantur: semper memorie tenendo ne talia calefacientia ⁊ exiccantia multum attingant ad regionem epatis. ℂ Consequenter succedit alia intentio generalis de confortatione mẽbrorum naturalium. Et hec cõpletur cum exhibitis per os singulariter in forma pulueris subtilissimi in diebus quibus non sumuntur medicine alie solutiue. Si etiam illis diebus sumerentur non esset inconueniens. Fiat ergo descriptio pulueris vt infra. ℞. radicum endiuie siluestris: radicum cicoree exiccatarum añ. ʒ. iii. cinamomi. ℥. v. cassie lignee. ʒ. ii. epatis adhib. ℥. ii. misce ⁊ fiat puluis de quo sumat coclear vnum magnum cum. ℥. iiii. aquarum vt infra. ℞. aquarum cicoree: eupatorii: absynthii: endiuie: cuscute añ. ℥. iiii. misce pro quatuor vicib⁹. ℂ Pro confortatione etiam harum specierum vti potest syrupis de quibus dictum est supra: ⁊ confectione ibidem posita. Potest etiam ad hanc intentionem fieri confectio confortans non tantum epar sed etiam stomachum in forma morsellorum vt infra. ℞. stomacorũ gallinarum. ʒ. i. epatis lupi. ʒ. i. v. calami aromatici: cinamomi: san. citri. spice añ. ʒ. v. cũ zuccharo dissoluto in aquis eupatorii absynthii: ⁊ endiuie añã. q sufficit fiat confectio in morsellis. Et istis confortatiuis vel alterorũ semper vti oportet: quoniam hoc precipit intentio in curatione: vt voluit Rasis. vii. cõtinentis maxime in ascite. Nam dixit. Stude in ascite proprie ad confortandũ epar: ⁊ in timpanite ad confortandum stomachum. Et quoniam cũ ascite coniungitur aliquid ventositatis idcirco laudabile est semper confortare stomachum ⁊ epar: ⁊ principalius epar in hac intentione. Et ita sit expedita intentio confortationis.

ℂ Restat solum vt ponatur ordo in his exhibendis ne cõtingat error. Singulis igitur die accipiatur in mane aliquod de confortatiuis dictis: sed si intendamus soluere ventrem ⁊ educere materiam: quod est fiendum semel in hebdomada cum aliquo soluente de quibus dictum est prius: per duos dies ante sumatur syrupus qui simul est digestiuus et confortatiuus. In aliis autem diebus. s. immediate sequenti solutione exhibeatur. ʒ. i. v. de electuario facto confortatiuo: et in aliis diebus sumantur vel pulueres cum aquis suis vel cõfectio facta in morsellis etiam cum dictis aquis sumendo vnum morsellum ad minus trium. ʒ. pro vice. Postea fiant fricationes post duas horas. ℂ Deinde surgat ad sellam: ⁊ si non habuerit sufficientem assellationem recipiat clistere commune factum. Postea fiant inunctiones post vnam euacuationem supradictam cum oleis resolutiuis ⁊ exiccatiuis dictis faciendo etiam facellationes si placebit. Et ita alternatis diebus fiat de clisteri communi. In secundo autem celebrata stomachi digestione completa fiat etiã stuffa alternatim: ⁊ consequenter sequentur ea que dicta sunt fm ordinem. Et altera die fiant facellationes et inũctiones vel emplastra fm q dictum est. In die medicine solutiue tardetur cibus q̃diu fieri possit precipue si sumatur per os: et tunc sumatur lauatiuum post septem horas: siue cum brodio macro siue cum aqua cicerum rubeorum ⁊ modico zuccharı. Et his sum contentus ad laudem dei.

ℂ De ydrope yposarcha causa a fluxu sanguinis emorroidali pro spectabili domino Jacobo de besquis ciue mediolani.

ℂ Consilium. l.

Dispositio huius notabilis viri. d. Jacobi de besqis generali nomine appellari potest ydrops. que quidem in tres species a doctoribus diuisa est: timpanitem. s. ascitem: ⁊ yposarcham. Quid sit quelibet istarum breuiter explicabo nõ enumerando causas cuiuscũq sed tñ illius que ad propositũ nostrũ pertinet: vt habitis certis causis dicere possumus per ppria signa a qua causarũ pendet hec egritudo: vt ex cõsequenti ad ipsius curã perfecte veniamus: qr sine cognitione propriarũ causarũ alicui⁹ effectus non deuenire possumus in certã notitiã ipsius. Timpanites itaq est egritudo immediate dependens ex plurima ventositate humiditatẽ excedente contenta ad intra panniculos ipsius ventris non extensa per totũ corpus: vnde si ad ventrem pulsetur sonat in modũ timpani. Inde dicta est timpanites. ℂ Ascites vero est egritudo pendens immediate ex excellenti humiditate: ⁊ dominio ipsius supra ventositatem contenta: etiam in ipsius ventris panniculis appellatis siphac et mirach. siue etiã inter panniculũ cooperientẽ intestina: ⁊ ipsa intestina. Et inde si corpus ab vno latere in aliud latus moueatur sentitur sonus: ac si esset alicuius vasis motũ semiplenũ aqua. Possemus tamen si placeret istas species describere in recto: ⁊ dicere. Timpanites est illa actualis ventositas ⁊c.

ℂ Yposarcha vero est egritudo dependens immediate ex sanguine quodam aquoso male digesto ab epe ad omnia mẽbra transmisso membra nutrituro: ex cuius presentia omnia membra apparẽt impinguata ⁊ tumefacta dealbata. Hec itaq species ab aliis differt propterea q hec est generalis omnia membra cõplectens: alie vero speciales magis maxime in existentes circa mẽbra nutritiua vt ipsum ventrem ⁊c. Et hec de qua est nostra principalis cõsideratio: vt patebit bene cõsideranti dispositionẽ ⁊ qualificationẽ totius corporis prefati dñi Jacobi. ℂ Huius ergo intẽdo causas magis verisimiles assignare. Causarũ itaq alia cõiũcta: alia antecedens. Causa coniuncta vt quodã modo dictum est statio flegmatici humoris semicocti: ⁊ eiusdem non adherentia cũ carne per totũ corpus dispersa. Causa vero antecedens est debilitas virtutis digestiue: ⁊ in epate ⁊ aliis membris: dicente. Gal. secũdo pronosticorũ commento primo. Et vniuersaliter quidẽ omnes species ydropis fit a prouenitur a nocumẽto antecedente in virtute generatiua sanguinis quãdo deficit eius operatio ⁊ deest ei cõplementum eius. Iste tamen tex. vt apparet intelligenti maxime contrahitur ad hanc speciẽ appellatã yposarchã. Huiusmodi aũt virtutis debilitas: aut epi debetur per proprietatẽ: aut per cõparationẽ in cõmunitate aliorũ membrorum verbi gratia per cõmunitatẽ si cor esset frigidum refrigerans caliditatem innatam ipsius epatis: aut vbi stomachus est frigidus non potens bene conuertere massam cibalem in bonam substantiã chilosam: ⁊ ex cõsequẽti nõ bene prepararet digestiue epatis: ⁊ tunc epar non posset bene digerere: nec sequestrare humidum aquosum ab humido sanguineo nutribili: ⁊ exinde permanet permixtio humidi sanguinei cum aquositate: aut propter aliquam opilationem existentem circa gibbum epatis: aut debilem attractiuam rhenũ vnde non posset transmitti humiditas vrinalis per vias a natura deputatas: sed ibi cum sanguine permixta remaneret: ⁊ consequenter ad mẽbra transmitteretur. Si autẽ per proprietatem istam epati est debilitas digestiue: aut hoc est per viã resolutionis: aut per viã innate cõplexionis: aut solute continuitatis. Per viam complexionis: vtputa si epar esset excellenter calidum tunc per viam consumptionis spirituum destrueretur operatio digestiua: nam virtutis digestiue spiritus sunt instrumenta: aut si epatis complexio esset maxime frigida: ⁊ sic digestio foret imperfecta: quoniam digestio calido vigoratur ⁊ imperficitur frigido vt quarto metheororũ

to metheororũ ab Arist. ꝛ Auic. libro primo doctrine de virtutibus. Si vero per viã solute continuitatis: vt si in epate esset aliquod apostema aut alia egritudo facta a causa primitiua tunc imperficeretur digestio: vt patet cõsideranti. Aut quãdoq; per viã resolutionis: aut propter fe. acutam: aut nimium dolorẽ: aut euacuationẽ sanguinis per viã nariũ: aut per viam emoroidarũ: aut per viã secessus. Nam cũ hmõi omnibus euacuantur spiritus qui sunt instrumẽta virtutis digestiue. Iste videre meo sunt cause verisimiliter antecedentes ad hanc passionem appellatam yposarcha. ¶ Sed nunc perscrutari intẽdo que sit causa ꝓpria in isto notabili viro. Primo hoc nõ vr esse propter nimiã cordis frigiditatẽ: qm̃ iste satis iracũdus est satis audax satis pilosus que oĩa attestanr supra caliditatem cordis: est etiã satis bone virtutis vitalis vt in pulsu ꝑcipitur. Nõ etiã hec dispõ accidere vr ꝓpter oppilationẽ iã dictã ꝛ rhenũ debilitatẽ: ꝓpterea q2 sibi multiplicar vrinã: ꝛ cũ hoc bñ a sanguine seq̃strar: q2 nõ esset vbi rhenes debiles essent. Nõ etiã hoc euenire vr ꝓpter solutionẽ cõtinuitatis: neq; ꝑ ꝑ a ꝑa: neq; ꝑ rẽ extrinsecus applicatã: ꝓpterea q2 circa regiones epatis nõ laborat. Nõ etiã hoc accidit ꝓpter cõplexionẽ calidã innatã excellẽtẽ: ex quo vrina nõ est tincta: imo penit9 discolorata: nec adest sitis nec alia q̃ caliditati epatis attestanr. Hoc ergo euenit a nimia epatis frigiditate: ꝛ non ab innata: ex quo tpe etatis frigidioris vt pueritie nõ fuit ex hac passionatus: qđ tñ esse debuisset: si ex innata cõplexione frigida euenisset. Cõcludo itaq; hoc accessisse per viã resolutionis: ꝛ nõ per euentum acute egritudinis: neq; euacuationem sanguinis per viã nariũ: neq; per viam secessus: neq; alia via resolutionis vt nimio coitu: nimio labore: nimia vigilia: nimio exercitio: ira: ꝛ huiusmodi. ¶ Concludendũ ergo vt dixi hoc euenire debuisse per viã resolutionis facte per euacuationẽ sanguinis per emoroidas: ex quo vt asserit sepe hac passione infirmatur: coadiuuante tamen frigiditate stomachi q2 vt dictum est male epati subministrat. Et hec de causis. ¶ Uerum q2 causa ꝛ accidẽs quidem indicant de contrariis remediis: nam yposarcha que est accidens ipsius fluxus emoroidarũ indicat de calefactiuis: et aperitiuis: ipse autẽ fluxus cõstrictiuis non vt testatur Auicẽ. quarta primi. in fine. Quando causa et accidens coniunguntur indicãtia de cõtrariis remediis: ad id est magis attendendum: de quo maior existit suspitio: reliqua tamen non penitus negligendo idcirco ad ipsam yposarchã principaliter insistã: ꝛ ad eius accidentia. Primo ergo q̃tum ad regimen sex rerũ non naturalium sit primo aer calidus ꝛ exiccatiuus: ex quo infertur q2 nõ dormiat in loco basso: sed in solario: etiam vbi aer esset nebulosus vel pluuiosus: rectificetur cum hac suffumigatione. ℞. thuris: masticis ligni aloes: olibani omnium. añ. ʒ. v. mi. ꝛ puluerizentur subtilissime ꝛ ex isto puluere disperso sup carbonibus fiat suffumigatio camere. ¶ Quantũ vero ad cibũ ꝛ potũ abstineat se ab omni cibo ꝛ potu frigido: grosso: ꝛ viscoso: dulci: ꝛ dimittat legumina: pisces: carnes bouinas: porcinas: ceruorũ: ꝛ huiusmodi. Sit panis eius fermentatus cũ sale coctus aniso feniculo: ꝛ huiusmodi calidis aperitiuis: vtar carnibus pullinis: vitulinis: columbinis non pinguibus: perdicibus. Porcinas dimittat: propter ipsarum pinguedinem ꝛ viscositatem. Et generaliter cibi eius sint boni chimi nutribiles: non viscosi: non grossi: facilis digestionis: abstineat tamẽ se a cibo superfluo: imo non comedat nisi vrgente fame: etiam se leuet a mensa stante appetitu. Potus eius sit vinum odoriferum clarum subtile antiquũ sine mixtione aque frigide. Et si vult vti aqua miscendo vinũ ꝛ est laudabile parum miscendo sit aqua decoctionis radicũ feniculi: petroselini seminũ anisi: feniculi: ꝛ cicerũ: ante pastũ sustineat statim q̃tũ potest. ¶ De motu vero et quiete dicatur q2 motus est maxime iuuatiu9 in huiusmodi passionibus dũmodo fiat ante pastum saltem per tres horas. Fiat ergo motus ꝛ exercitium ante pastum eques vel pedes sm tenorem virtutis ꝛ possibilitatis conuenientius est facere pedes q̃ eques: propterea q2 virtutes magis confortantur: pori cutis magis aperiuntur: et exinde superfluitates vberius euacuantur. ¶ Ad hoc etiam iuuant fricationes facte cum pãnis lineis asperis calidis per totum corpus anteq̃ surgat de mane: ꝛ etiam ante cenã post factũ exercitium: et si ex fricationibus talibus sudor prouocetur reiterentur fricationes ne sudor opillet poros cutis. ¶ De somno vero et vigilia dicatur: q2 somnus sit breuis ꝛ vigilia longa ꝛ nullo pacto de die dormiat: neq; post cenam nisi per duas horas: qm̃ per noctẽ vapores ad intra continentur: ꝛ in humiditates cõuertũtur per vigiliã vero plures superfluitates a corpore resoluuntur.

¶ De inanitione ꝛ repletione fugiar omnis repletio: qm̃ per repletionẽ existẽte digestiua debili stomaci ꝛ epatis: vt supponitur nõ potẽte bene digerere plurime aggreganr superfluitates aquee: que ad mẽbra cũ sanguine trãseuntes faciunt hoc accidens appellatũ yposarca: vt supradictũ est: vnde laudabilius esse dico q2 venter sit tenuis: ꝛ lubricus. Nam hoc maxime adiuuat ad hanc passionem: ex quo plurime expelluntur superfluitates: ꝛ reliqua mẽbra nutritiua reddũtur fortiora per viã exonerationis. Maxime etiã prodest ad causam vt ad apertionẽ emoroidarũ ne existente stiptica natura fiat cõpressio: ꝛ ex consequẽti illarũ venarũ apertio. Idcirco nisi natura sit leuis naturaliter fiat per artẽ lubrica cũ clisterib9 vt infra. ℞. foliorũ maluarũ: violarũ: mercurialis. añ. M. j. furfuris. M. j. v. seminũ anisi: feniculi: aneti. añ. ʒ. v. polipodij. ʒ. v. coquantur in sufficiẽti q̃titate aque debita facta consumptione in libris. i. dicte addatur cassie. ʒ. j. pulueris zucchari. ʒ. v. dyafeniconis: yeralogodion. añ. ʒ. j. olei cõmunis: olei ane. añ. ʒ. j. v. salis cõmunis. ʒ. ij. fiat clistere: ꝛ hoc simile clistere reiteretur sm necessitatẽ. ¶ De passionibus animi dicatur breuiter: q2 passiones animi vt gaudium leticia: ꝛ quãdoq; ira iuuãt: quoniã ex istis inflãmanr spũs: qui ꝯsiter resoluũt humiditates: ꝛ hec quantum ad res non naturales. ¶ Ad medicinalia vero veniendo. Primo nisi longo tempore sit facta euacuatio conueniens est euacuare illam materiã peccantẽ: prius tñ facta digestione vt. ℞. syrupi de absynthio. ʒ. iij. syrupi compositi sine aceto. ʒ. j. v. aquarũ absynthij: betonice: mellisse. añ. ʒ. iij. clarificetur ꝛ aromatizentur cum cinamomo spica añ. parum pro tribus vicibus. Sequenti mane post digestionem post istos syrupos non instante alio impedimento vt de coniunctione vel oppositione lune: ꝛ huiusmodi recipiat infrascriptas pillulas ℞. pillularum de agarico: pillularũ fetidarum añ. ℈. j. v. reformentur cũ aqua betonice: ꝛ addantur diadraganti. gra. iiij. ꝛ fiat numero. vij. ꝛ post horas. vj. facta euacuatione pillularũ recipiat lauatiuum ꝛ postea prandium. Sequenti vero mane recipiat cõfectionẽ vt infra. ℞. tyriace antique metridati añ. ℈. ij. misce. Laudo cõsequenter q2 omni die recipiat ante pastũ per duas horas de hac confectione ad quantitatem medie castanee cum modico vini al. boni. ℞. dyalace. ʒ. j. dyacalamenti. ʒ. v. misce. Si tamen contingeret aperiri venas emoroydarum fiat suffumigatio de hac decoctione calida fumante vt infra. ℞. rosarũ balaustiarũ: corticũ: granatorũ: copularũ glandiũ. añ. M. j. ypoquistidos: acacie: berberis. añ. parũ bulliant in sufficiẽti quãtitate vini ꝛ aceti ante facta cõsumptione notabili infundatur in dicta aqua calida ignita pluribus vicibus: ꝛ ex hac decoctione sic effumãte fiat suffumigatio. Et hoc quãtum ad presens sum contentus.

¶ De ydropisi timpanite. cũ fe. a cã cal'a epatis. Consi. lj.

Apposito pro constanti vt scribitur: q2 hec dispositio sit spẽs proprie ydropisis dicta timpanites cum aliquali participatione aquositatis: licet nunq̃ videatur absolui quin in timpanite aliquid aque coniungatur: vt visus est sentire Rasis in diuisionibus ad principium c. proprio. Supposito etiam q2 eius causa effectiua mediata sit ex malicia complexionis cal'e coniuncta fe. non tamen multum intensa cum rubedine vrine. Colligitur q2 est habẽda modica fiducia de sanitate vt habetur tertio almans. etiam per rationem satis manifestam notam medicis: quam adducit Serapio quarto breuiarij q2 est quia res infrigidãtes nocẽt ydropisi: ꝛ calefacientes confortant febrem ꝛ addunt sitim ꝛ addũt in nutrimentum igneitatis ꝛc. ¶ Nihilominus notabo quedam puncta ad memoriam licet expediens non videatur: quoniam res visa est mihi a scribentibus recte intellecta: ꝛ egregie vt fieri debet consulata. Primum commemoro q2 fundamentum cure debet esse in rectificatione complexionis paulatine alterando ad frigidum cum rebus remisse frigiditatis quoniã infrigidando timor est de debilitate membri ꝛ extinctione calidi naturalis. Et applicentur etiam res cum frigidis cõfortatiue ad calidum inclinate aromatizitate ꝑticipãtes vt lignialoes vel cinamomi: vel absynthij parum. Nam quando sedatur febris ꝛ fit caliditas naturalis equalis tunc fit fortis virtus imutatiua sanguinis: ꝛ nõ generat tunc ventositatem calore non dominante agente in humores. Unde impossibile est vt dicebat Gal. quarto afforismorum in fine commenti. xi. Sine calore scilicet dominante ꝛ innaturali in grossum aerem mutari illos humores ꝛc. Secundum precipuum est: vt talia a dominio frigida sint aperitiua etiam cum confortatione: quoniã causa est debilitas membri sequẽs maliciam complexionis: vt

dictū est: cui coniungitur oppillatio ex causa nota medicis et colligitur. xiiij. tertij. c. proprio. ¶ Super his ergo duobus debz fundari principalis intētio curatiua. Nam hec de directo su mitur ab essentia morbi cum causa eius. s. a malicia comple- xionis calide cui opponitur infrigidatio: et a debilitate mem- bri cui opponitur confortatio et ab opillatione cui opponitur aperitio: et prouocatio. Et si alia intentio remanet de resolu- tione ventositatis cū extremis applicatis illa est minus regu- laris: cum illa non compleatur nisi per calida formaliter vel virtualiter: que sunt nata addere in causam principalē. ¶ Su per his ergo discurrat medicus in applicatione remediorum. Cōmemoro tamen specialiter q̄ eius camera sit in solario lu- minosa cla. scdo q̄ panis quo vtitur nō sit ex farina frumēti solum: sed cum notabili mixtura farine ordei: vel cum farina spelte: et pinsetur cum aqua decoctionis radicum endiuie et apij: et si non placeret cum dictis farinis saltem sit panis non delicatus: sed furfuraceus cū modico salis: pisatus cum aqua decoctionis suprascripta. Et de hoc feci singularem memoriā: qr debet maxime obseruari: propterea q̄ est cibus continuus. Uinum eius sit al. pauciferum: vel saltem remissi coloris nullo modo vinosum: et parce bibatur: et non a principio cibi sed post cibum in notabili quantitate assumptum. Et reliqua conue- nienter ad dietam pertinentia obseruentur que relinquo ob- seruanda medicis astantibus. ¶ Circa medicinalia singulari ter laudo syrupum de endiuia: et pro vna parte syrupum de ab- synthio: ex quo nō est vehemens fe. cum aquis endiuie cicoree: et solatri. Et si dubitetur de nimia infrigidatione ponatur lo- co eius aqua absynthij: et cōtinuetur. viij. vel. x. diebus. ¶ Pro solutiuo leui non transcederem species hiere simplicis et me- diam partem reubarbari cum quarta parte mirabolanorum citri: et cum semine endiuie parum. ¶ Pro confortandū exhi- berem aliquibus diebus. s. viij. vel. x. tres pillulas de infrascri- ptis in mane per tres horas ante cibum. ℞. trociscorum dya- rodon abbatis. ʒij. trociscorum de camphora. ʒ. v. absynthij. ʒ. j. ligniaĺ. ℈. v. epatis adib. ℈. iſ. cū syrupo de endi. fiat pasta: et formatur. ʒ. j. pro tribus pillulis: et bibatur parū post de aquis endiuie et cicoree. Postea fiat redditus ad syrupos eosdez vel sibi similes in virtute. Deinde ad solutiuum. Postea ad con- fortatiua per ordinem: et ita per circulum continuando. Licet ego tamen aliquando interpollari et naturam quietari per- pies semper cum obseruātia debiti regiminis in dieta. ¶ Cir- ca localia exterius applicanda laudo facta purgatione seque- tibus duobus diebus inungi circa regionem epatis cū vnguē- to sandalino addito modico absynthij puluerizati: vel modis co[n]gnialis. ¶ Laudo circa medium ventris apponi vento- sas siccas orificij magni. Fieri etiam sacculum ex panico cale facto et modico camomille. Ad extractionem etiā ventositatis deorsum habita prius lenitione ventris naturaliter vel cum clisteri cum appropriatis laudauit Rasis. vij. continentis: fiāt suppositoria cum semine ruthe: et aneti: et cum melle: et his sum contentus.

¶ De fluxu dyarico cretico flegmatico et melencolico.

¶ Consilium. liij.

Casus. R. d. archidiaconi yspaniensis radicaliter est fluxus diaricus creticus partim flegmaticus partim melencolicus de melēcolia adusta cōiunctus debilitati splenis in attrahēdo et expellēdo melencolicū humorē: vnde sepe aggregatur in ipso splene et intumescit. qm epar in virtute sua expel- lit ad ipsum splenem de melencolia vel sanguine melencolico adusto: vt naturale est sibi expellere: coniungitur etiam cōple xionaliqualiter ad calidum declinātem in epate et corde: plus tamen ad siccū lapso tpe q̄ ad calidū. vnde ex simbolitate do minantis siccitatis ad ipsam melencoliam non dominante tū multū caliditate: imo etiā si temperata foret in epate fit gene- ratio sanguinis melēcolici per adustionē vt ex radicibus na- turalibus et. ij. de generatione habitis declarari posset: cōiun gitur quoq; cū cerebro in actiuis equaliter vel ad calidū parum declināte: sed ad humidū notabiliter lapso accidentaliter: vt puto magis q̄ naturaliter propter lōgas occupationes in studijs et speculationibus et cogitationibus cū sua dnatio sit cogitabūda multū cum corde ad siccū declinātem: stomachus tū sensibiliter est humidus et nō calidus etiā in propria specie naturaliter. Et ex his adduci pōt causa probabilis dicti fluxus cretici: qm ge- nerato sanguine ad melēcolicū declināte cum non sufficienter depuratur ab humore melēcolico debili splene existēte portio melēcolie non conuenientis nutricationi membrorū trāsmit- tit cū sanguine ad mēbra ad venas: vn factus discōueniēs san- guis nutricationi fm ptes non cōuertitur in mēbra sed in poris ipsorum retinetur p tpe vel in venis: vn tāta aggregata q̄titate vir tute opprimēte insurgit expulsiua ad expellēdū: et sic regurgi- tādo p easdē vias ad epar et meseraicas pellitur ad intestina: vn de est cā talis fluxus melancolici. Et hoc est q̄ sentiebat Auic. xiiij. tertij tractatu quarto capitulo primo cū dixit. Et multo- ties qdē est solutio vētris epatica: qm corpus nō recipit nutri- mētū et reddit pter oppillationē vel pter aliud etc. qr tū tpe retētiōis dictarū materierū in vijs debilitatur etiā atractiua mē brorū in attrahēdo: et sic epatis a stomacho fit exinde q̄ mate rie et kilose p pte et retinentur in stomaco: q̄ inducūt naturam flegmatis pter ppinquitatē kili ad flegmatica: et sic p parte educta ad intestina flegmatica materia fit dictus fluxus partim flegmaticus. ¶ Ad qd cōcurrit et fluxus humiditatū a cere- bro flegmaticarū p indigestionē cerebri in eodē multiplicata- rū ad stomacū ad intestina. Propter qd et aliqn grossa vēto- sitas generatur: q̄ aliquoties in aliquibus vacuitatibus membrorū coartata cū subtiliatur dilatatur et extenditur: et causat dolorē vehe- mentē: ita vt sit aliquoties p medicos etiā doctos extimatū qd fuerit dolor renalis. i. lapidosus ex renibus: et tū nō fuit sicut etiā cōtingit Gal. principi medicorū in seipso: q fuit deceptus credēs dolorē fuisse a lapide claudo in aditu vrine: et tū non fuit ex la- pide dolor: sz magis ex vētositate ex flegmate grosso genera- ta: vt scdo interiorū quinto capitulo est pulchra historia. Flegma te ergo descendente apparet fluxus flegmaticus q̄ melen- colicus concurrētibus magis ad fluxum de materiebus stoma ticis vel cerebralibus q̄ ad membrum a toto demandantis: et aliquoties ecōuerso: et aliquoties quasi equaliter fm paritatem causarū. Et pinde talis fluxus diuersorū colorū appet aliquo- ties ad melācolicū magis declinās et aliquoties ad flegmati- cū: facta tū cretica expulsiōe de mēbris in toto et a cerebro: et a toto stomaco et aliqualiter fortificato splene post euacuationē dicte materie per tps cōuenientius sanguis ab humore melā colico depuratur: et ita mēbra cōueniēter nutriuntur: et fit in toto re stauratio et in oibus operationibus et naturalibus et animalibus videtur fortificari sed in pcessu ex radicali dispositione dictorum mēbrorū etiā accidentali habituata cum ad maliciam comple xionis sequatur debilitas tandē debilitatis operationibus na- turalibus: vt supra dictum fuit. Fiet aggregatio materierum: vt supra: et exinde fit creticus motus expulsiuus. ¶ Pro tan- to expedit ad perfectionem cure: non tantum remouere acci- dens de fluxu cum coniungitur: sed oportet alterare comple- xiones membrorum ad temperamentum magis vt fiat preser- uatio a futuro casu. Et hec de casu sufficiant. ¶ Expedito sic ca- su et declarato: due prio insurgunt intentiones generales: vna s. curatiua ab actuali fluxu existente: alia pseruatiua a futuro fluxu. In his tū fere saltim in regimine quoad dietā equaliter p cedendum videtur: quoniā vt dicebat Gal. in libro de heresibus. c. i. quecunq; enim sanant passiones iam fientes hec et antequā fiant prohibent cōsistere: quoniā preseruādo vt ibidem voluit Gal. indiget medicus curatiuis auxilijs ad anticipandū et p- soluendū debentē consistere egritudinem: que verba et si videā- tur in medicinalibus adaptari posset tamen maxime verificari tur in regimine quo ad dietam. Primo ergo erit expedienda ista intentio de dieta: que est vtriq; cōis dispōi. s. actu fiente et future fieri. Secunda intentio ad correctionem fluxus vt fluxus est. Postrema intentio erit ad factā dispositionē pars curati ua: q̄ maxime versabitur circa scdo primū circa euacuationē materie cō iuncte. scdo ad correctionem fluxus vt fluxus est. Postrema in tentio erit ad preseruandū cū alterantibus cōplexionē membro rū lapsorū versus temperamentū magis: et cum cōfortātibus fm determinatas virtutes medicinarū dicta membra: vt ipso- rum operationes incolumes fiāt: quorū defectu et lapsu aggre gantur materie: que postea cause sunt fluxus: vt supra visū est. ¶ Regimen ergo in rebus nō naturalibus in his obseruetur. Primo quidē aer vitetur ois grossus nebulosus et ventosus opa- cus et obscurus: nisi tpe somni: nō sit tū ad aliquā qualitatum a medio notabiliter excedēs: sed ad tempamētū inclinetur et acti- uis et passiuis. Na pter difformitatē sanitatis mēbrorū diuer sorū vbi haberetur ad aliq̄ extremitatū notabiliter: et ad vnā mem bri dispositionē aptā et iuuare alteri 9rie dispōni posset officē- re qm si ad caliditatē declinauerit cōiūcta siccitate in corde et epate vt dictū est pparat ad adustionē humorū: et sic ad melā colie generationē per adustionē: qd si fuerit ad frigidum decli- nans ipsum cerebrum et stomacus in digerendo ledentur: et in malitia augebuntur. Idē si ad siccum et ad humidū: vt patz in-

tueenti,

tuenti. ¶ Laudo tñ vbi sit a tēperamēto recedendū saltem in passiuis magis vertendum esse versus humidū ꝙ siccū: cū cor ⁊ epar ad siccū declinent quorū influxu magis disponitur habitudo cōplexionis totius corporis super hec. Ergo tanꝙ ex radice inferatur: ꝙ tēpore estatis nō est sub sole neqꝫ ī locis calidis habitandū: neqꝫ tēpore hyemis multū apud ignē stādū: neqꝫ in stuffis: ꝙ vbi fuerit in estate necessaria rectificatio aeris ad frigidū propter intemperiem caliditatis fiant irrorationes in camera sue habitationis cum aqua ros. ⁊ viola. nenufaris: et similiū frigidorū: vel effundantur folia salicum ⁊ vitis: infusa prius in aqua fontis per camerā vel flores ro. violarū nenufaris: ⁊ horū huiusmodi aspergantur per camerā: neqꝫ exeundū a domo in estate nisi horis recentibus: vt mane in principio diei ante tertiā: ⁊ in sero vltra. xxij. horā. Sit etiam aer sue camere in tali aeris constitutione ex septentrione: ita ꝙ fenestra sit habens spiraculū versus septentrionē. In hyeme autem sit camera in alto cōstituta inter duo solaria: cuius fenestra versa ad oriens vel meridie. Et vbi sit indigentia rectificationis aeris ad calidū fiat ignis cōmensuratus ex lignis salicum albetarū: oniciarū ⁊ laricū: dimittendo ligna acuta fortia vt quercus lauri: iuniperi: ⁊ huiusmodi. Et magis valebit aromotizare domū cū aliquo suffumigio calefaciente non multū exiccāte: vt acceptis thure: sandaraca: ⁊ corticibus pomorum redolentiū omnibus simul positis super carbones in camera. Fumigatio etiā ex terbētina in hoc casu nō discōuenit. Et hoc est bene obseruādū de regimine aeris: qm̄ solus eū immutat ꝙ̄ tum relique res nō naturales: vt visa est sententia Gal. ⁊ scribētiū cōiter tertio techni. ¶ Vitetur exercitiū vehemens ⁊ intensiue: ⁊ extensiue propter causam notā. Fiat ergo suaue ad extēsionē magis declinās ꝙ̄ ad intensionē pedes vel eques. Sed exercitiū pedes magis laudetur per duas tertias hore: vel circiter per loca aliqualiter inequalia: nisi ante illud tp̄s incurreret lassitudinē: nā prius cessandū est: tēpore tñ fluxus actualis tale exercitiū est discōueniens: imo quies opposita huic exercitio est inherēdū. Quod dictū est notādū: qr etiā exercitium vt fricatio mēbrorū superiorū: brachiorū: vel spatularū. s. etiā tēpore fluxus est in casu laudatū. Sed vbi ad perseuerandum fiat exercitiū nō fiat nisi expulsis superfluitatibus cōmunibus de vrina ⁊ egestionibus: postea quiete natura per tp̄s anteꝙ̄ cibus sumatur: nō laudo tp̄e fluxus fricationē mēbrorū inferiorū: qm̄ materie deorsum conuertuntur. ¶ Somnus sit moderatus: vt. vij. vel. viij. horarū nocte factus: sed nō vltra prolōget propter cerebri ⁊ stomaci dispōnē. Et vbi tanto spacio dormire nō posset saltē lecto quiescat ad prohibendū siccitatē. Non sit diurnus nisi forte in estate post duas horas ab assumpto cibo: vel qm̄ ex lōga cōsuetudine consueuisset etiā alijs tēporibus die dormire. Sed nō transcendat horā vel horā cum dimidia. Et dormiat in loco clauso obscuro ⁊ quasi accūbendo ⁊ extremis etiā notabiliter coopertis maxime in hyeme ne a frigore tangātur. Nō intret etiā ad lectū post cenā nisi adminus duabus horis trāsactis: ⁊ iaceat capite notabiliter eleuato: ⁊ non supra ceruicē vel dorsum. Imo ex cōmuni doctrina primū ponat se supra latus dextrū: ⁊ modico sic persistat tp̄e vt per horā vel horā cū dimidia maxime si non steterit post cenā adminus duabus horis ad introitū lecti: deinde voluat se supra sinistrū ⁊ ita perduret vsqꝫ mane si sibi facile sit istud obseruare. ¶ Singula die non existente fluxu habeat beneficium ventris vel natura: vel artificio. Unde si non fuerit natura obediens vel secessum fiat suppositū cōmune de melle: vel ex radice bletis mūdata: ⁊ oleo inuncta: cū modico sale superasperso ⁊ supponatur. Aliqū valebit si fiat clistere ex brodio cōmuni carniū mediocriter salitarum cū. ℥. i. ⁊. mellis cocti ⁊ dispumati. Et si nō suffiat addatur. ℥. i. cassie nouiter extracte: vel alio ingenio tali vel simili: procuretur omnino beneficiū ventris. ¶ Continere etiā semel in hebdomada a cena est conueniēs: nisi fiat nimia famis tollerantia: nā talis nocet. ¶ Vitētur passiones animales ad tristitiam ⁊ solicitudinē ducentes: nā tales plurimum sunt apte nocere: licet etiā ira ⁊ timor noceāt. Sit ergo gaudens sperās ⁊ de mediocribus etiā ⁊ minimis locūdetur quanto possibile est. ¶ Circa regimen in cibo sint iste regule. ¶ Prima regula. Obseruandū ꝙ varietas ciborum ⁊ in natura sua ⁊ in artificio est in casu multum nociua. Unde in cibatione adhereat vni vel duobus cibarijs in cōplexione sua: et modo substantie ⁊ artificio nō multum differentibus. Et in casu laudo omni tēpore magis elixata ꝙ̄ assata: nisi qm̄ fluxus multum superflueret: qm̄ tunc assata magis cōuenirent. ¶ Secūda regula. Paucitas in cibo est multū necessaria: quoniā membra conuenientius digerere possunt: ⁊ inanita vel auara facta magis attrahunt: ⁊ sic prohibetur multiplicatio materierum: de quibus supra. Unde semper surgendū est a mēsa reliquijs famis adhuc remanentibus. Fiat etiam longa ⁊ diligens masticatio eorum que masticantur. ¶ Vitentur omnia grossi nutrimenti vt legumina omnia generaliter caseus precipue antiquus: ⁊ carnes grossorum animalium maxime boum: ircorum: pecudū antiquarū: ceruorū. Et dicebat Gal. tertio interiorum. c. vij. ꝙ maxime caro capreorū ⁊ thaurorū melancoliā generat. Idez dixit de carne vulpina: leporina: ⁊ porcina siluestri: licet leporina iuuenis credo cōueniat. Et dixit generaliter ꝙ oia salsa de carne animalium siue terrestria siue aquosa fuerint sunt nociua. Vitentur oia viscosa: vt pisces squamis carentes maxime tenche: ⁊ anguille. Carnes pingues ⁊ muscose quorūqꝫ animalium ⁊ maxime generationi propinquorum sunt huius generis ⁊ cerebella animaliū ⁊ interiora eorum et pedes ipsorū. Carnes etiam auiū aquaticarū sunt nociue. Cibaria de pasta maxime azyma vitanda sunt. ¶ Sunt eligenda cibaria ꝙ̄ sint facilis digestiōis boni nutrimēti a tp̄amēto ī qualitatibus manifestis nō multū recedētia nature sue familiaria ⁊ amica: precipue si ex multo tp̄e fuerint consueta tam ex natura ꝙ̄ ex artificio. Ubi inter carnes volatilia sunt perfectiores quā quadrupedū: ⁊ partiū anteriorū magis ꝙ̄ posteriorum. Ubi omni tp̄e perdices conueniūt sterne francolini: ⁊ in hyeme carnes caponū: ⁊ fasianorū: ⁊ auiū montanarū in rubis degentium: sed tales aues ꝓpter siccitatē eligibiliores sunt elixate quam assate. In estate aūt pullarum iuuenū albarū: vel ad rubeum declinantiū sunt eligibiliores. Inter quadrupedia in estate ꝓcipue valet caro capretorum. nā est singularis iuuamenti si fuerint pingues. Carnes etiā agnorū triū mensiū ad minus in estate nō disconueniūt: carnes capriolorū: dainorū: ⁊ cuniculorū laudantur: ⁊ in hyeme castratorū saltem vnius anni: et vitulorum quinqꝫ mensium. Quedā tñ sunt genera carnium: que ex proprietate magis valent confortando epar: ⁊ remittendo acuitatem humoris adusti: vt sunt carnes limaciarum: ⁊ testudinū: quoniam tales in omni modo administrationis sue ꝓprietate videntur valere: vt Auic. xiij. tertij: si primū fuerint superflua quedā viscosa humiditate expurgate. Ipsis extra testā primū habitis ⁊ euisceratis: ⁊ diligenter fricatis cum furfure et sale: ⁊ postea coquantur ponēdo carnes in aqua tepida nō bulliente: neqꝫ frigida: ⁊ cum radice buglosse ⁊ cicoree in decoctione felicitatur operatio earū: ⁊ decoquantur vsqꝫ ad perfectā decoctionē: ⁊ comedantur cum modico cinamomo. Et si placet possunt fieri passillia ex carnibus cōtusis cum passulis: ⁊ modico aceto: ⁊ cinamomo parum. Et possunt ēt fieri inde confectiones: et electuaria. Nam in comestione earum sperat multū iuuamenti: qm̄ remittunt adustionē: ꝓhibent venenositatē humoris adusti: ⁊ cōfortant virtutē epatis ex ꝓprietate. Rane ēt ad hunc intentū laudantur. Quando tñ esset indigentia constrictionis ⁊ ad nutrimētū magis offerrentur oporteret carnes huiusmodi duabus primū decoqui decoctionibus ⁊ ab eis abiectis: ꝑ tertiā decoctionē bulliāt vsqꝫ ad perfectā decoctionē: qm̄ in talibus est virtus quedā nitrosa: ⁊ bauracsia vētris solutiua: vt tertio de alimentis: ⁊ scđo de simplici medicina colligitur: ⁊ Aui. scđo can. capitulo de rana qui dicit: ꝙ cum decoquitur cū sale ⁊ oleo est bezar lepre. Inter pisces petrosi sunt laudabiliores. Nam trute minute per aquas ascendētes ⁊ ꝫ et sora laudantur. Temeri etiā et maxime pisces persici. dimisso pingui sunt eligibiles. Petrosi ēt minuti in estate magis laudantur: ⁊ maxime si cōdiantur cū saporibus ex amigdalis factis cum zucchero cum modico succi arācij: vel modico aceto passulato: quod sic fiat. ℞. passularum mundatarū. ℥. ij. aceti. ℥. iiij. stent in infusiōe p. x horas: postea bulliant tribus vel quatuor bullitionibus in dicto aceto: ⁊ deinde aliqualiter contundantur cū pistello dicte passule facta collatura aceti: ⁊ qđ inde exhibit de humido facta cōpressione cum pecia rara simul misceatur cū reliquo: ⁊ totum vsui reseruetur. ¶ Pro ferculis valet panis infusus in brodio carnium suprascriptarū: brodetū ēt. i. panis tritus in dicto brodio ⁊ bullitur: et cum vitello oui in estate rectificato in aqua rosa. vel saltē aque fontis ⁊ conquassato cū dicto pane ⁊ vna bullitione bullito cum dicto pane ⁊ modico cinamomi superasperso ⁊ in hyeme sat etiā collatū ⁊ non collatū in brodijs est conueniens: etiā panicū ruptū si decoctum fuerit in brodio bene pingui est laudabile: maxime si rectificetur cum lacte amigdalarū: ⁊ modico zucchari non existente actuali fluxu tale panicum vel milium coctum in brodio non pingui: ⁊ sine amigdalis et melius in preseruādo etiam brodium cicerum valet: sed tēpore fluxus

maxime exhuberātia cutis. Valēt oua infusa in aqua non tñ
in nimio vsu. Inter olera valet nō existēte fluxu borago singu
lariter ⁊ buglossa dictis cū modico melisse: ⁊ salune parū: ⁊ in
hyeme cū modico maiorane: sed in estate rectificentur cum las
ctucis. Vbi tamen fuerit fluxus ⁊ maxime exuberans cū acuis
tate ⁊ punctione lingua arietis vel plantago cū radicibus eius
magis cōueniūt. ℭ Inter fructus valent non existēte fluxu: vue
passe sine arillis: pinee preparate infuse bis vel ter in aqua
tepida: ⁊ in ea multū agitate: postea exiccate paulatine dulco
rate cum zucchero ⁊ auelane parum assate ⁊ fistici maxime in
tate cum zucchero ⁊ auelane parum assate ⁊ fistici maxime iñ
talis in hyeme: nam in estate parum oportet vti eis. ℭ Sed
stante fluxu passe cū arillis diligenter masticate magis con
ueniunt non multū dulces. Grana etiam musa. i. media inter
acetosa ⁊ dulcia in estate interdū conueniunt. Citonia etiā cos
cta si parce sumantur vt bolum vnū sumendo vel duos post
cibū non disconueniunt. ℭ In saporamentis quoq; in hye
me cum amigdalis ⁊ pineis ⁊ cum epate galline pinguis pas
rum cocto ⁊ mazinato ⁊ aliquibus passulis cum modico cinas
momi ⁊ zucchari ⁊ aceto passulato de quo supra fiat saporas
mentū satis delicatū. In estate autem valebit succus arancis
tum zucchero: ⁊ ad remissionē frigiditatis poterit poni aliquid
de puluere macis ⁊ modico cinamomi. Et si contingatur flu
xus vinū granatorū de quo supra rectificatum vt paulo ante
dicebatur est cōueniens. Panis sit vnius vel duorū dierū ad
plus: mediocriter fermentat⁹: parum salitus in hyeme: sed in
estate nullo modo assatus: ⁊ si fuerit assatus decrustetur. Et si
pinsetur cum aqua decoctionis radicū endiuie in estate ⁊ scos
lopendrie in hyeme magis cōueniret. ℭ Sit tamen paratus
in pane neq; sit multū a furfure depuratus ⁊ maxime in hye
me: nisi existēte aliquali fluxu: nam tūc debet esse magis a furs
fure mundatus. Vinū sit mediū in substantia ⁊ colore ⁊ vinos
sitate: debilius tamē in estate q̄ hyeme. ℭ Et laudabile est sem
per vt aliqualiter misceatur saltem cum aqua calibeata zucs
chari ita ponendo plus ⁊ minus de zucchero nam membra na
turalia multū confortat ſm dispositionē actualē: nō stante flu
xu minus zucchari cōuenit. Sit etiā in potu ordo: vt non fiat
multiplicatis magis: q̄ duabus vicibus: vel tribus ad plus.
Sumatur ergo parū pro vice neq; bibatur quietato cibo in
stomacho ita q̄ sumpto cibo per horā nō sit collationandū. Et
pro tāto maxime abstineatur in estate a collationibus que in
sero fieri solēt: vnde si talis inordinatio multiplicetur in casu
nostro est causa maximi nocumenti. Et hec quantū ad regimē
sufficiant. ℭ Expedita prima intētione: vt regimine in dieta
cōmuni ⁊ curatiue ⁊ preseruatiue partim. Iam descendendo
ad curatiuam magis ibi stant due intētiones: primo expedies
mus primā que versatur circa euacuationē materie antecedē
tis vel cōiuncte. ℭ Primo quidē regulariter cōueniret vomi
tus propter materiā in stomacho cōtentā: sed iam dictum est
aliquid: ideo in dispositione succedit de flobothomia. ℭ Pri
mo igitur tēpore veris ⁊ autūni in tali habitudine cō currente
multo otio corporis ⁊ copiosa dieta nō vituperaretur fieri mis
nutionē: saltem quinq; ℥. sanguinis de vena basilica. Et si ma
gis foret dominās materia melencolica eligerē eā fieri de bra
chio sinistro. Vnde probabiliter in vere de dextro ⁊ in autūno
de sinistro fiēda videt̄ euacuatio. Nā ⁊ si hic flōmia nō videat̄ ad
intētionē nostrā principaliter vt euacuādo iuuare. iuuat tñ vel
iuuare pōt infrigidādo aliqualiter epar: ⁊ sic ab ascētione pro
hibēdo: iuuat etiā vigorādo attractiuā mēbrorū ad sugendū
materiā stātē in mediis regionib⁹ ⁊ oppilantē etiā vt quidam
dicūt: q2 ad flōmiā sequit̄ cōmotio in humoribus fiet materia
mobilior: ⁊ sic euacuationē per artificiū aptior: per hec ergo: mes
dia iuuare poterit. ℭ Laudo secūdo vt habili⁹ materia antecedēs
euacuetur ipsam prediger. alterādo etiā cōplexionē mēbrorū: cō
fortādo cū appropriatis. Vnde valebit syrupus vt infra. ℞. sy
rupi de fumoterre: mellis ro. añ. ℥. i. aquarū bug. absynthii: et
scolo. añ. ℥. i. v. misce fiat syr. ⁊ si cōtingeretur nimia fluxibilitas
posset addi. ℥. v. syrupi ro. ad aliqualē magis cōfortationē. Et
cōtinuet̄ dictus syru. v. vicibus postea fiat eūo de materia pec:
cāte flatica ⁊ melēcolica cū medicinis. Dominate tñ flate vt fit
cōiter in principiis huius fluxus. ℞. hyere simplicis Gal. ʒ. vj.
reubar. electi. ℈. i. epithimi. ℈. i. cum zucchero fiat bolus ⁊ exhi
beatur per tres horas ante diē: ⁊ tardetur cibus per. vij. horas
qui sumatur nullo sumpto lauatiuo: qm̄ fortasse complebitur
operatio in sequēti die. Et secūda die sequēti sumatur cōfectio
vt infra. ℞. dyabuglo. ʒ. iij. dyamusci: dyarodon abbatis añ.
ʒ. i. misc. ⁊ fiat cōfectio cū. ℈. i. epatis adip. sumatur per. tres ho
ras ante cibū ad min⁹. Et si nō suffecerit ad mūdificationē ter
vel quater pōt reiterari syrupus digestiuus facto infra: ⁊ erit
efficacior pcedēti: ⁊ etiā magis melēcolica respiceret: que etiā
tardius ⁊ difficilius educitur. ℞. radicū cicoree: endiuie: liquis
ritie: asparagorū añ. ℥. v. buglo. capil. vene. lupullorū: ro. añ.
M. i. seminū ani. portulace: endiuie: ⁊ plantaginis añ. ʒ. ß. epi:
thimi. ʒ. i. bulliant in debita aqua vltimate ponēdo epithimū:
⁊ cū zucchero albo fiat syrupus ex dicta decoctione ad bonam
formā: de quo sumātur. ʒ. ij. ⁊ cū aquis absynthii: cicoree: ⁊ sco:
lopēdrie añ. ℥. i. v. fiat syrupus qui cōtinuet̄ octo dieb⁹ cōtinuis
post sumat̄ potio vt infra. ℞. sticados: epithimi añ. ʒ. i. v. pas
sularū. ʒ. iij. florū boraginis ⁊ bug. añ. ʒ. v. sene. ℈. ij. infundant̄
hec oīa p diē ⁊ noctē in aqua tepida: ⁊ postea facta collatura i
dicta infusione addat̄ mirab. indorū. ʒ. ij. citrinorū cōtusorū. ʒ.
j. ⁊ stēt in dicta infusiōe p horas. x. postea facta collatura ⁊ ex
pssione addat̄ collature dyacatholicōis. ℥. v. reubarbari pul
uerizati añ. ℈. ij. spice. gra. iij. ⁊ musci. gra. i. misc. ⁊ erit potio des
licata: ⁊ sumatur vt precedēs cōfectio nō sumēdo lauatiuū vt
supra stando in domo ⁊ in camera clausa illa die: ⁊ sequēti die
sumatur confectio vt infra. ℞. metridati. ℈. iiii. zuc. rosati. ʒ. ij.
dyabug. ʒ. i. misce ⁊ sumatur per. vij. horas ante cibum. ℭ Hac
expedita intentione succedit alia in cura: que versatur circa
ipsum fluxum: in qua primum laudo singulariter diuersiōes
de quibus dictum est: fiendas ad spatulas ⁊ brachia in sursum
conuertendo: nam in virtute harum attrahitur nutrimentū
ad mēbra: ⁊ cōuertitur materia ad oppositū fluxus. Ad hanc
intentionē valeat etiā ventose cū igne posite supra vmbilicū:
⁊ supra splenem vigorādo attractiuam eius: ⁊ hoc bis in die.
Non est tamen omittendum vt stante mordicatione in intesti
nis ppter acuitatē ⁊ nitrositatē materie cōponant̄ clysteria al
teratiua ⁊ remissiua acuitatis ablutiua: que tamē non absoluā
tur ab aliquali cōfortatione verbi grā facto. vt infra. ℞. ordei
M. i. furfuris. M. v. foliorum plantaginis: ros. añ. tertiaz par
tem. M. i. absynthii quartam partem. M. bulliāt in aqua de
bite quātitatis: ⁊ de eadem decoctione sumantur facta collas
tura ℥. xv. ⁊ cum duobus vitellis ouorū: ⁊. ℥. i. zucchari rubei
vel mellis rosati fiat clystere. Et medicus expertus poterit faces
re clysteria ⁊ magis abstergentia: ⁊ minus cōfortatiua secūduz
varias intentiones: ⁊ variando simplicia decoctionis: ⁊ etiam
apponendo in corpore clysteris de melle non rosato: sed collas
to ab abstergendum magis: ⁊ de zucchero rosato vbi expediat
ad confortandum magis: ⁊ in decoctione addendo de sumac:
que multum stringit: ita vt dixerit Aui. secūdo can. qd̄ dicitur
q̄ etiā appensum stringit ventrem ⁊ similib⁹. Nō tamē multum
laudo constringentia: qm̄ in casu tali cretico est error. vt est
oīm snīa auctorum: ⁊ maxime Auic. xvi. tertii. ca. de fluxu cre
tico. ⁊. xiiii. tertii: tractatu. iiij. ca. primo: nisi propter exuberās
tiam fluxus virtus debilitaretur. nam aliqñ tanta fit laxitas i
mēbris: q̄ etiā remota oppilatiōe ppter passibilitatē mēbros
rum recipientium multiplicat̄ fluxus: ⁊ tūc ventosa posita su
pra ventrē cū igne: vt volebat Aui. sistit. Item inunctio supra
ventrem facta vbi ad diuersionem intendamus conuenienter
fiet cum oleo de aneto a domino: ⁊ camomillino: et absynthii
añ. parum. Sed vbi sit intentio ad constringendum vz empla
strum factum ex citoniis in furno assatis ⁊ malaxatis: addens
do masticis: ⁊ ros. hypoquistidos añ. ʒ. i. exempli gratia. ⁊ gar. ʒ.
v. In eadem intētione vz si fiant epithimata supra ventrē cum
succis plātaginis: ⁊ portulace depuratis ⁊ bullitis cum oleis
absynthii: myrtillorū: citoniorū: mente cū dicto calidorum vel
frigidorū ſm dispōnē materie fluentis. Possunt etiā fieri fomen
tationes ex decoctione rerū stipticarū frigidarum ⁊ calidarū
in vino ⁊ aceto: ⁊ aqua ferrata ſm diuersas intentiones: pos
nendo de calidis absynthium: mentam: nucem mus. gar. mas
cem: ⁊ hmōi. Et de frigidis folia pyrorū: ⁊ sorbarū: ro. plātagi:
nis: seminum sumac: myrtillorum: corallorū: coriandrorū pre
paratorū: acacie: hypoquistidos: ⁊ similium ponendo spēs in
fine decoctionis calidas vel frigidas: vel mixtas secundum va
rias intentiones. Thus etiam ⁊ mastix calefaciendo in casu
multū conueniunt. Et ita ad particularia multa possez discurs
rere: ⁊ supposito: ⁊ suffumigia: sed vnum tñ referam quod
est singulare etiā stante tenasmone suffumigiū. Fiat ergo vt in
fra. ℞. corticū pinearum dimissis nucleis. ℥. i. submergantur
in colofonia liquefacta ⁊ postea extrahantur et ponantur sus
pra prunas sub cathedra: recipiatur inde fumus per posterio
ra: nā stringit ⁊ cōfortat dicta mēbra. Non auderem ad stiptis
candū multū propter causam tactā: tñ coagulū leporis vsq; ad
ʒ. v. posset exhiberi sine timore: ⁊ si detur cum succo plantagi:
nis

nis magis valebit: et tutius exhiberi potest. Non transirem ad opiata fortia. Et si pur est necessitas opiatorū auderem dare ʒ.i. vsqȝ ad. ʒ.i. ß. athanasie magne fermentate. Nā fortis est domesticum apperente tamē materia multū adusta puluis margaritarum et cristalli dādo. ʒ. ß. pro quolibet multū laudatur: nā est sententia diuersorū: ꝙ cristallus ponitur vt frenū colere aduste et prassine: et exhibeatur cum aqua plantaginis vel bursepastoris. Et cum his sit completa hec intentio. ¶ Succedit postremo vltima intentio ad preseruationes magis: que complenda est cum alterantibus et cōuertētibus complexionē membrorum lapsorum versus tēperamentū: et confortantibus dicta mēbra naturaliter frigida cū calefacientibus: et calida cum infrigidātibus iuuātibus etiā per duas operationes subtiliādo aperientibus: et ꝑ tertiū vt a ꝓprietate particularia membra confortāda. ¶ Placebit igit̄ tēpore sanitatis vel neutralitatis fieri cōfectionē habētē remediū ad epar: splenē: stomacum: et cerebrū principaliter lapsa: que fiat vt infra. ℞. specierū dyarodō. d. cōi. ʒ. i. ß. specierū cōfectionis de gēmis: specierū dyamusci aā. ℈. ij. stomacorum: interiorū: gallinarū preparatarum in aquis absynthij: et cicoree: cum modicissimo vini albi: et paulatine exiccatarum: epatis: adip. aā. ʒ. i. scolopendrie. ℈. i. tamarisci. ℈. ß. cum zuccharo debite q̄titatis dissoluto in aquis absynthij: endiuie in estate: et buglosse qđ sufficit: fiat cōfectio in morsellis. Et in hyeme addatur aque ysop vel betonice parum: et continuetur sumēdo morsellū vnum sm̄ per tres horas ante prandiū. Et si placet aliquid sumere ꝓ potu sumat de aquis vt supra intrantibus dictā confectionem. In his rectificabitur multū cōplexio dictoꝝ mēbrorū lapsorū. ¶ Per exterius autē apponēda sunt primū circa splenē: que materiā in splene existentē resoluent et eius attractiuā vigorent. Nā cū splen non possit ad se trahere sanguinē melācolicum cacochimia in vniuerso corpore aduenit: vt dicebat Gal. te. viij. meamir. Subtiliatiuis ergo indiget farmacijs absqȝ caliditate notabili vt non ingrossetur forte qui est incineratus in ipso grosso humore: vt dicebat idē loco allegato: permiscere tamē oportet his austerorū: quale et genus stipticorū. s. ad confortationē vt ibidem. Ualebit ergo si fiat fomētatio cū spongia ex decoctione vt infra. ℞. camomille: meliloti sticados aā. M. i. aneti: florum genestre: scolopendrie aā. M. i. frassini incisi minutim. ʒ. ß. cinamomi: seminis agni casti aā. ʒ. ij. bulliant in vino albo aromatico aque et aceto equaliter vsqȝ ad consumptionē medietatis: et de dicta decoctione cum spongia fiat fomētatio bis vel ter: et postea facta exiccatione fiat inunctio cum vnguēto vt infra. ℞. olei de capparibus: olei de lilio aā. ℥. ß. olei ruthe. ℥. iij. olei amig. dul. ʒ. ij. armoniaci: et bdeliū dissoluti in aceto aā. ʒ. i. scolopendrie: stercoris capreolorum aā. ʒ. ß. seminis portulace. ℈. ij. croci. ℈. i. aceti parum: et cere parum: fiat vnguentū pro ipso splene. Circa stomacum valet inunctio vt infra. ℞. olei spice. ℥. i. olei absynthij: olei masticis aā. ʒ. ij. galāge: gar. macis: cinamomi aā. ʒ. ß. gallie elefangine. ℈ ij. musci. gra. iij. cere parum: fiat vnguentū pro stō. Circa epar laudo vnctionem vt infra. ℞. olei rosa. ℥ i. olei viol. ʒ. ij. olei spice. ʒ vi. olei camomille. ʒ. iij. squinanti: spice: spodij aā. ℈. i. cum modicissimo acetī: et parum cere fiat vnguentum. Sed sit vsus rarus vt semel tantum vel bis in ebdomada: q: faciliter epar ab extrinsecis alterantibus ad maliciam complexionis conuertitur: et sepe in opilationem incidit. Capiti autem laudo sacculū fieri vt ifra. ℞. maiorane: ysopi: sauine aā. ʒ. ß. sticados: salute aā. ʒ. i. corticum citri: macis: gar. nuc. muscate: rosarum aā. ʒ. ß. vernicis. ℥. ß. misce pro sacculo: qui calefactus et suffumigatꝰ cum modico thuris et gallie muscate superponatur parti anteriori capitis: quia tamen aliquotiens coniungitur accedēs de dolore ex causa ventosa in ventre: vt dictum est ad ipsū vbi occurrit attendatur cum anodinis et rarefacientibus cutim: et subtiliantibus aliqualiter non fortibus: vt sacellationibus et suffumigijs factis cum peritaria: arthemisia: camomilla: meliloto: et parum aneti: vel cum emplastris ex fenugreco: et seminis lini: cum floribus camomille: et aneti: et oleo amig. dul. et camomillino: et cum dialtea: et cum inunctione facta ex oleo de amig. dul. et de lilio: addendo si non sufficit de oleo spice: et anetino: vel de rutha: et cum his remouebitur si deus voluerit. Et his sum contentus.

¶ De retentione fecum induratarū siue squibballarum: et tandem cū exitu earum cū fecibus liquidis simul cū tensione dolorosa ventris et eructuatione et abominatione pro magnifico locum tenente in Ast. Consilium. liiij.

In casu magnifici et potentis viri domini gubernatoris Astensis: qui vt scribitur per prestantem doctorem magistrum Joannē antonium de ferrarijs est inter alium stipticitas ventris contingens ex duricie fecum reductarum ad formam squiballarū minutarum: quibus tamen coniungitur nonnunq̄ in exitu earū reliqua egestio ad humidum declinans: et cōsequenter fit tota egestio inequalis et incontinua et consequenter non laudabilis: vt est snia Gal. primo de crisi. ca. xj. cui materiei cum retinetur sepe succedit extensio dolorosa ventris: et eructuatio stōi simul cum abominatione et nausea. ¶ In quo casu requisitus vt afferam causam huius dispositionis: et exinde iudiciū meum in cura: vt satisfaciam pro viribus requisitioni facte succincte et stricte adducam causam huius dispositionis. Deinde propter assistentiā clarissimi doctoris astensis. M. Joā. antonij vt supra cōfisus de eius integritate circa regimen in dicta pertinens. s. in rebus nobis inevitabiliter occurrentibꝰ: q̄s medici non naturales res appellant dimittā regulas illi pti cōuenientes. Sed circa partē curatiuā de medicam n bꝰ tm̄ conabor afferre quedā medicamina iudicio meo ad casum cōuenientia. ¶ Circa igit̄ primū expediendū de essentia dispōnis et causa eius breuiter dicat̄ cōformiter loquēdo mētibus auctorū nostrorū: precipue Gal. loco supra allegato primo de crisi. c. xj. Et eiusdē et. ij. afforis. ꝯmen. xx. Et Aui. ij. primi de signis egestionū. Et rabbi mo. ses. ix. particula afforis. suorū et aliubi in alijs locis ab auctoribus. Causa huiꝰ siccitatis fecū taliter ad formā reductarū est diuturna mora materierū fecalium in fascijs siue reuolutionibꝰ intestinorū precipue gracilium: vnde ex diuturnitate more in eis tandē fit exiccatio et induratio propter resolutionē paulatine in eis cōtingentē: q̄ exiccatio separationē facit et diuisionē in dicta materia fecali: et ex motu ꝯsi difficili et quasi violento tales materie dimisse ꝑ intestina ad extrā rotundantur: et ita fit similis squibalis caprarū. Cā autē talis more diuturne est presentia flegmatis aggregati in intestinis ex ocio et quiete in etate iā senescente ꝓpter debilitatem digestiue mēbrorum: et debilitatē expulsiue intestinorū: licet vt scribitur sic habitudo aliter sana: tn̄ corpora senū numerant̄ a medicis corpora neutra: qm̄ ꝓpter debilitatē q̄ increscit in virtutibꝰ naturalibꝰ etatiue fiunt para talia corpa cadere in egritudines. ¶ Talis igit̄ materia flegmatica facit ad morā materie fecalis dupl'r ledēdo. Uno modo ebetādo sensitiuā intestinorū: ne ꝑcipiant lesionē a materiebꝰ fecalibꝰ: vn̄ non ꝑcepto nocumēto a fecibus pigritat expulsiua: in expellēdo etiam viscositate eius materie reddit̄ materia fecalis difficulter mobilis ꝑ intestina: et sic tardatur eius mora in eis. ¶ Facit etiā ad morā in intestinis dicta materia flegmatica supra superficiem intrinsecā intestinorū obturant̄ pori venarū mesaraycarū terminatarū ad intestina: ꝑ quos poros mādat̄ colera per naturam ad intestina ad stimulandū expulsiuā ꝓ expulsione materierū fecaliū: et ita ꝓpter opilationē ex materia subtracto influxu colere ad intestina ꝓlongat̄ mora fecis in intestinis. Et si obijciat̄ de colorificatione: qm̄ feces dicunt̄ tincte: dicatur respondendo: ꝙ qm̄ ad oīa intestina vsqȝ ad vltimū intestinum rectū ꝑueniunt meseraice: stat possibile satis ꝙ per meseraycas terminatas ad vltima intestina defluat portio colere tingentis feces cum sunt ibidem recepte: et tamē in intestinis superioribꝰ et in colon possent esse opilationes ex dicta materia prohibētes colam ad illa loca fluere: et ita materiā fecalem ibi multo tpe teneri. Et ꝓinde dicūt auctores maxie Aui. xvj. tertij: et et. ij. pmi loco alleg. Cū multo tpe retinent̄ feces in intestinis est signū colice ꝓcedens ꝓpter. s. talē cām: et inde manifestū est: ꝙ et significat colicā. i. dolorosā passionē intestinorū: qm̄ opilatiōe facta in intestinis ꝑ modū dictū: et feces talr̄ indurate in ipsis: et a flegmate multe ventositates: q̄ deorsū ꝑ sit pelli ꝑ naturā: et alie materie: q̄ ꝑ anū educi debēt retinent̄ ꝑꝑ ꝓhibitū incessū ꝑ testina a dictis materiebꝰ opilātibꝰ. Et ex hoc sequit̄ cū manifesta alteriꝰ accitis ꝯtingētis in isto dn̄o. s. ꝙ in eo multiplicant̄ eructuatiōes et abominatiōes ꝑꝑ materiā ꝯuerti sursum ad stōm: q̄ ab expulsiua nō īpedita ꝑ deorsū expellerētur. Et ex his pȝ cā alterius accītis: qđ vr̄ satis dubium accītere vt quare sit ꝙ cū dictis squibalis duris et siccis exeuntibꝰ cōcomitant̄ interdū feces liq̄de. Cā sumit̄ ex eo: qđ cōuersis materiebus sursum ad stōm cū nō ꝑit deorsū trāsire tūc īpediat̄ digestiua stōi: qđ declarāt eructuationes et ad hāc indigestionē sequitur fluxibilitas aliquarū materierū: vn̄ digōnis ꝯcomitat̄ lubricitas: vt est snia auctorū locis allegatis: et ita simul potuerit virtute medicinaliū educi materie fecales: et sicca: squibas

lata: et ethbida: et sic vrin clarificata oia accidentia in casu scripta. Et ita hec de casu sufficiant. ¶ Circa curam aut prima et principalissima intentio versatur circa prohibitionem aggregationis materie flatuose in intestinis: et circa euigilationem sensitiue intestinorum: vt pz considerantibus statibus fecib. duris et natura restricta: si et alia intentio de mollificando et humectando. Nam prima intentio vero magis ad preseruandum: et alia ad curandum: ideo dimissis reliquis quantum ad regimen in dieta: vt supra dixi: vnum tamen commemoro vt esset conueniens aliquando vti dieta alexandrina in principio mensis martie per aliquam dies: vt.s. sumere vnum vel duos bolos de cepe: vel de porris parum persalitis. Si tamen prius steterint in infusione per horam in aqua decoctionis mell. vel zucchari vnius cocte magis iuuabunt ad nostram intentionem. ¶ Sed hic est notandum: quod non immediate post hmoi debent sequi cibaria: sed ad minus tardari debent vltra medium hore. Ad eandem et intentionem valet brodium caulium debiliter coctum notabiliter salitum in preseruando. Vbi aut sit indigentia curationis: vt facta retentione fecum et iam succedentibus torsionibus ventris sufficit conueniet vt cum dicto brodio caulium sumendo.v.vel.vj. ℥.eius addatur.℥.i.v.olei amig.d.recentium cum modico zucchari. Et ad eandem intentionem valebit brodium galline pinguis notabiliter salitum: in quo decoquatur parum aneti et ysopi. Et fortius erit si sumatur brodium galli veteris rubei deducti ad inflammationem ante decollationem eius ipsum verberari faciendo cum virgis: et depilando ipso viuo existente vt acquirat maior nitrositas in decoctione et in corpore eius ponantur salis et carthami an.ʒ.ij.ysopi: et aneti an.ʒ.i.et decoquantur vsque ad separationem carnium. Et ad hanc intentionem vtor ego electuario in casu multum conueniente facto vt infra. ℞.terbentine electe.℥.i. ficus pingues numero.vj.carthami.℥ v.oia simul pistentur et cum.℥.i.v.zucchari penidiorum fiat dactylus pro duabus vicibus: et quando non esset sufficiens ad soluendum posset addi.ʒ.i.agarici cum.ʒ.i.zinzib. ¶ Non auderem ego exhibere medicinas fortes in casu isto: quia corpus aliter sanum dicitur: et est sententia amphorismica. Sanas carnes habentibus farmacie sunt difficiles. Stante igitur necessitate laudabile erit per exterius magis iuuare naturam quam cum medicinis solutiuis per interius. Et inde laudo quod facta retentione iam indurantis fecibus primo fiat clystere lenitiuum et aliqualiter stimulatiuum factum vt infra. ℞.iunitarum caulium: maluarum: altee: bletis an.M.i.mercurial.M.i.v.fenugreci: se.lini an.M.i.v. ficus pingues numero.x. fiat decoctio conuenientis ex eiusmodi.℥.xviij.dicte decoctionis addantur cassie nouiter extracte de cannis.℥.i.v.ysopi humide: olei amig.dul. an.℥.j.butyri veteris.℥.ij.et salis.ʒ iij.fiat clystere. Sed priusquam fiat clystere laudo vt fiat emplastrum supra ventrem vt infra. ℞.herbas semina et totam fecem decoctionis clysteris vt supra: et tapellentur et massentur: et cum.℥.ij.butyri veteris: et.℥.i.pinguedinis galline: et.ʒ.i.croci: fiat emplastrum et superponatur: et postea per horam cum dimidia posset fieri clystere. Deinde supra ventrem ammoto emplastro dicto fiat inunctio maxime circa vmbilicum cum mixtura vt infra. ℞.succi radicum ebuli: et fellis bouis an.℥.v.aloes.ʒ.ij.salisgemme: viriusque ellebori an.ʒ.v.misce. ex eo fiat lenitio: et superponatur pannus calidus: nam infra horam cum dimidia iuuabit ad assellandum preparata materia: vt supra dictum est. Et ad istam eandem intentionem valet si fiat inunctio ex arthanita Nicolai supra eandem partem ventris: et si superponatur cum lana vmbilico et superligetur citius operabitur. Et quando non sufficiunt ista si addatur in eis ʒ.i.scamonee erit fortius. Laudauit etiam. R. in suis secretis ad solutionem ventris pro corporibus quibus non debentur medicine per interius: vt fiant duo poma: siue due pile: que teneantur in vtraque manu sepe ad inuicem commouendo vt motu calefiant: et aer fortius immutetur: et consequitur aer attrahetur: dicit quod fortiter laxabitur venter vt infra. ℞.scamonee: aloes: myrrhe nigre an.ʒ.i.v.puluericentur et cribellentur per pannum spissum: et conficiantur cum succo coriandri viridis: et ita formentur due pille. Et ita si cum his extrinsecus applicatis possit compleri intentio nostra erit salubrius quam exhibere medicinas per interius: quod si pur esset necessaria medicina per interius non laudarem fortiorem quam puluerem vt infra. ℞.turbith.ʒ.i.agarici: sene an.ʒ.v.zinzib.ʒ.i.v.cimini.ʒ.v.sumatur cum modico brodii. ¶ His sic completis restat vt si dolor maxime infestaret cum esset timor dissolutionis et sincopis quod deus auertat vt commemorem exhibitionem confectionis de filonio: que simul cum hoc: quod est remissiua doloris: est etiam solutiua: et est descriptio posita a Rasi.ix.almansoris in cap.de colica: cuius descriptio talis est. ℞.piperis: ameos: foliorum ruthe: mentastri: castorei: baccarum lauri: cimini an.℥.j.opii: mandragore: iusquiami omnium an.℥.v.conficiantur cum melle eiusdem quantitatis: cui addatur scamonee tertia pars.℥.vnius: datur ex eo ponderis.ʒ.i.parum plus. Et his sum contentus sperans cum his et aliis ordinandis per prefatum.M.Joan.Antonium dominationem suam preseruari a dicta dispositione: et si eam inciderit: quod deus auertat conuenienter curari.

¶ Pro.d.Antonio de grassis patiente stipticitatem ventris et inde dolorem. Consilium.liiij.

In casu nostro postquam consideraui causam nocumenti et doloris vobis euenientis esse retentionem fecum et ventris stipticitatem. Primum ingenium curatiuum est prohibere stipticitatem eius. Secundum est si pur acciderit ipsam remouere antequam dictus dolor superueniat. ¶ Primo igitur habeatur regula: quod ante prandium vel cenam per quartam partem hore saltem bis in ebdomada sumatur brodium pulli mediocriter pinguis cum.℥.v.zucchari vnius cocte. Et aliquando ad hanc intentionem valet si sumerentur tres ficus pingues. Et si cum eis ponatur parum carthami superaspergendo erit conueniens. Valet etiam brodium caulium debiliter coctorum cum oleo com. vel amig.dul.et zuccharo modico. Ad eandem intentionem et est singulare fiat pasta de qua sumatur hora vt supra ad quantitatem nucis: vel duarum vt infra. ℞.terbentine electe.℥.i.ficus pingues numero.vj.carthami.℥.v.omnia simul pistentur et cum zuccharo fiat bolus. Sed si venter pur constringeretur laudarem preter ista communia clysteria: in quibus tamen ponatur aliqua virtus agarici: quia credo quod causa oppilationis sit falsa: quod multiplicatur in intestinis apponatur super vmbilicum mixtura: que paulo post scribetur et quod prius antequam ponatur laudo poni emplastrum super totum ventrem mollitiuum materierum fecalium: si que indurate essent: et etiam contentiue musculorum ventris et intestinorum etiam laxatiuum factum vt infra. ℞.maluarum: bismalue an.M.i.v.fenugreci: se.lini an.M.i.radicum altee.℥.ij.ficuum pinguium numero.x.omnia simul bulliant: prius tamen radices postea herbas cum reliquis apponendo: dehinc omnia facta collatura pistentur et malaxentur: et cum.℥.ij.butyri veteris: et.℥.ij.pinguedinis galline: et.ʒ.i.croci.incorporentur et sic tepidum superponatur: et sic continuetur tribus vel.iiij.horis: postea super vmbilicum ponatur dicta mixtura et superligetur: cuius descriptio talis est. ℞.aloes.ʒ.ij.ellebori vtriusque an.ʒ.v.succi radicum ebuli: et fellis bouis vel thauri quantum sufficit ad incorporandum fiat mixtura: que cum lana superponatur vmbilico et superligetur. et si non suffecerit addatur.ʒ.i.scamonee: et erit fortius. Sed vbi expediens sit aliquid fortius sumere per superius laudo fiat puluis: qui totus pertitius sumatur: et fiat vt infra. ℞.turbith: reubarbari an.ʒ.i.zinzibe.ʒ.v.sene.ʒ.i.agarici.ʒ.v.misce pro duabus vicibus: et si non suffecerit sumatur maior quantitas eius sumatur cum modico brodii. Remedia ista non solum proficient in isto accidenti: sed etiam principali vestre dispositioni: que est asmatica passio his breuibus sum contentus.

¶ Pro vermibus et preseruatione eorum pro quodam domino Alamano. ¶ Consilium.lv.

Pro preseruatione a vermibus dimittantur oia grana tia stat: et dulcia: et oia faciliter putrescibilia: et euitentur omnes res non naturales ex quibus posset chili in stomacho fieri corruptio. ¶ Item fiat puluis de quo patiens vtatur sup cibis. ℞.cinamomi.℥.v.gariofi. macis granorum paradisi an.ʒ.i.ʒʒ.electi.ʒ.vi.semi.anisi: et feniculi an.ʒ.v.piperis.ʒ.ij.misce fiat puluis de quo vtatur vt sup. Item singula hebdomada ante cenam sumantur tres pillule de infrascriptis. ℞.myrrhe.℥.i.aloes.ʒ.v.absinthii: croci.an.ʒ.i. cum succo [illegible] fiat pillule conuenienter vel com quantitatis dentur vt supra. ¶ In cura vero vermium notantur due cautele. Prima est vt largiter comedant. Secunda est vt vbi femina sunt multum accidentia vtatur rebus vermibus placibilibus dulcibus et vnctuosis: ne vermes nimium famescentes reddantur molestiores: sed vbi non nimis molestet caueatur ab hmoi dulcibus et vnctuosis: nisi cum volumus eos preparare ad sumendum medicinas eorum interfectiuas: quia eo casu per parum ante offerendum est aliquid lactis vel aque zucchari: vel aque mellis. Et postea exhibeatur puluis ad quantitatem dimidii coclearis vt infra. ℞.corticum radicum cappecorum: absynthii: nigelle an.ʒ.v.corticum citri: seminis opii: cornu cerui vsti: seminis caulium an.ʒ.i.croci.ʒ.v.aloes.ʒ.j.dictami: tormentille an.ʒ.i.v.puluis cordialis.ʒ.ij.misce: detur dimidium coclear non existente fe. sed si sit febris detur puluis vt infra. ℞.tormentille.ʒ.i.terre sigil.coriandrorum preparatorum: sumac: cornu cerui vsti an.ʒ.v.aloes.ʒ.i.v.misce fiat pillulis et exhibeatur cum aqua decoctionis tormentille. Vnguentum pro

tū pⁱdō. ℞. olei absynthij: amig. amara olei ruthe aā. ℥. v. fel lis thauri. ʒ. i. farine lupinorum: nigelle: coriādrorū: papa. aā. ℈. i. aceti albi fortissimi. ℥. ij. cum cera fiat vnguentum. Valet etiam fomētatio facta cū succo enule: cepe: ⁊ modicum fellis thauri: ⁊ aceti. Cerotum pro stomacho. ℞. metridati. ℥. i. myrrhe: aloes: croci aā. ʒ. i. cū cera: ⁊ pice: ⁊ oleo amig dalarū amararū qḋ sufficiat fiat cerotum. Explicit.

¶ De emorroydib⁹ pro Rege Francie. Consilium. lvi.

Quoniam regie maiestati nonnūq̄ accidit nocumentum emorroydale de emorroydibus ani vt extat mihi significatum per spectabilē Manuelem de Jacob relatu sacre maiestatis francorū. Postea mihi iniunctum ab illustrissimo principe Duce Mediolani dn̄o meo singularissimo: vt quedam afferam in scriptis: que sint parata iuuare in dicta dispositiōe: q2 tamen nocumēta emorroydalis sunt diuersa ⁊ diuerse eorum species. Nā aliquotiens sunt surde nō emanantes sanguinē: sed ibidem opilātes tumide facte. Et de talibus quedā sunt vehemēter dolorose: imo maximi doloris. Et quedam sunt fluētes superflue vn̄ sicut in primis est necessaria prouocatio sanguinis p̄ eas ⁊ remissio vel mitigatio doloris precipue: in aliis aūt est necessaria restrictio sanguinea cū superfluit: ne mēbra regalia maxime epar infrigidata debilitenẗ. Et q2 ignor⁹ sum de altero istorū specialiū nocumētorū: dimissis hic multis subtilibus: que theorice de causis earum: ⁊ de iuuamētis si temperate fluant: ⁊ indolorose: ⁊ de nocumentis ad q̄ adducere possent cum sanguis ab eis superfluit dici possent: dimissa etiam ordinatione in debita dieta. In diuersis dispositionib⁹ earū: quoniā ista oīa relinquo: vt nō necessaria mihi: sed magis declaranda a clarissimis doctoribus regie maiestatis phisicis tantū hic offerā quedā medicinalia ſm diuersas intētiones: q̄ in diuersis earū specieb⁹ vtilitatē afferre possunt enumerādo tātū ea medicamina ⁊ magis domestica: ⁊ que a me plerunq3 experta sunt ad casum facientia. ¶ Primo igitur si tales emorroyde fuerint nō emanātes ⁊ plurimū dolorose: vt sepe contingit: stat principaliter duplex intētio. Una est mitigatio doloris. Alia est prouocatio sanguinis vel eductio. Primo igiẗ in mitigatione doloris fiant sessiones in decoctione rerū vt infra. ℞. seminis lini. M. i. foliorum altee: fenugreci aā. M. v. limaciarum que reperiuntur sine testis in locis humidis. ℥. iij. florū ⁊ foliorū tassibarbassi duas partes. M. vnius: bulliāt omnia in duabus situlis aque vsq3 ad consumptionem sexte partis: postea in illa decoctione tepida posita in vase concauo apto ad sessionem: fiat sessio stando in dicta decoctione per quartū hore. Et cum exit a balneo fiat inunctio supra dictas ptes mollificando ⁊ sensum minuendo cum vnguento vt infra. ℞. olei de se. lini: olei de crisomillis aā. ℥. i. cum vitello vnius oui: ⁊ cū ʒ. v. pulueris nenupharis exiccati ⁊ modica cera fiat vnguentum: ⁊ supra vnguentum ponatur emplm̄ vt infra. ℞. limaciarum de quibus dictum est. ℥. ij. foliorum maluarū: altee: et mellilotī aā. M. i. florum nupharis. M. v. se. lini. M. i. v. omnia simul bulliant ⁊ tapellentur: ⁊ cū oleo viola. ⁊ medulla cruris vituli incorporetur emplm̄ cū modico croci: ⁊ superponatur. Si tamen fuerit ibi caliditas multum intensa cum dolore ad prohibendū attractionē materierū ad locum erit necessaria diuersio cū flobotomia fienda prius de vena basilica dextri lateris: postea īfra sex vel octo horas fiat flobotomia de saluatella sinistri lateris educendo de qualibet earum circiter. ℥. ij. sanguinis. Et qn̄ cū istis etiam nō mitigaretur dolor posset in vnguēto supradicto ad mortificationem sensus addi opij ʒ. v. croci. ℈. v. ⁊ fiet multum mitigatiuum doloris: quo mitigato dolore si nō per se rumpaẗ: tunc ad prouocandū valet post diē vt flobothometur saphena dextri pedis: ⁊ si manifestior fuerit in sinistro: fiat in sinistro educendo modicam sanguinis q̄titatem vt. ℥. i. v. ad amplius. Et qn̄ nec est ingenio non educaẗ etiā sanguis per eas emorroydas: etiam si tales fuerint extra pendentes ad eductionem sanguinis ibidem cōtenti magis securum ingenium est apponere vnā sanguisugā vel duas vt fiant adherentes ad dictas venas eligendo de sanguisugis nō venenosis. Fiant autē debite adherentes si ponatur sanguisuga ad intra cānulam: ⁊ tangatur locus vene cum modico sangui pulli: postea applicetur cānula in qua est sanguisuga ad illum locū immediate ⁊ immediate adherebit sugendo sanguinem ex vena: postea amoueatur cānula sanguisuga pendente: ⁊ cū erit plena sanguine super eā aspergatur parum salis ⁊ supponaẗ bacile ⁊ decidet: ⁊ totum sanguinē attractum euomet in bacile q̄ si locus videbitur detumefactus bene erit. Et si non apponaẗ secunda sanguisuga secundū modū vt supra: quo facto ponaẗ pecia super locū: in qua extendatur vnguentū factum ex vitello oui: ⁊ oleo rosa. ⁊ modicissimo croci. Et ista sufficerent quādo extrinsecus apparentes essent. Et si interius sint latentes: tūc oportet eas aperiri ⁊ sanguinē prouocari cū licinijs impositis in ano habentibus vim dilatādi poros venarū: ⁊ subtiliādi sanguinē: ⁊ cōmouendi ad tēpus medicamē: ex quibus est si fumatur licinijs: sine suppositoriū factum vt infra. ℞. specierū yere simplicis detracto mastice partes duas mirrhe partē vnā: cum melle qḋ sufficit: fiant suppositoria mediocriter longa ⁊ satis grossa. Et si fiat suppositorium ex radice yreos ⁊ inuoluatur in lana desuper ligando cum filo postea inuoluatur in mixtura facta ex dictis speciebus mixtis cū oleo de lilio: vel de rutha: vel de scorpionibus erit fortioris efficacie. Et fortiora his sunt suppositoria facta vt infra. ℞. amig. amara. ʒ. ij. foliorum ruthe: pulpe colloquintide aā. ʒ. i. musci: crucianna. ʒ. v. cum medulla cerui dissoluti: ⁊ modico bdelij dissoluti in vino albo fiant suppositoria longa ⁊ supponantur in ano: ⁊ permutentur omni hora vsq3 ad quinq3 horas continuas. Qḋ si fortassis propter acuitatem harum medicinarum causaretur dolor: nūc conuenit ad mitigationem doloris: vt fiat suppositorium imponendū cū mitigatiuis doloris: nō tamen prohibentibus sanguinis emanationē: ⁊ hoc dico cū est intentio ad extractionem sanguinis per illas venas: vt qn̄ periodice cōsueuit defluere cū tumore primo illarū venarū: ⁊ iam in tp̄e periodi cōsueti stante tumore ⁊ cum tumore nō effluit. Et de eis est si fiat suppositoriū sumēdo radicem caulis vel blete: ⁊ fortius est si sumatur radix raffani ⁊ superligetur vndiq3 corium: postea infundatur in oleo ros. dissoluto cum modico vitelli oui: ⁊ cum oleo violato est melius. Et in prouocādo mediocriter sine vehementia doloris emorroydas surdas latentes est si fiat suppositorium cum altera de radicibus dictis ⁊ superligata lana infundatur in oleo de persicis: vel de crisomillis: ⁊ multum appropriatur ad hāc intentionem. De his aūt surdis fit aliquotiens cura cū incisione ipsarum ⁊ adustione per diuersa ingenia: ⁊ aliquotiens fit ligatio earum. Sed cū ista oīa nisi cum summo artificio sint timorosa nō auderē laudare hmōi offerri in tanta maiestate: nā sepe in his operationib⁹ vidi periculū: sed si emorroyde sint apparentes tales surde: ⁊ sit intentio ad exiccationē ⁊ extenuationē: tunc sine timore potest fieri medicamē vt infra: qḋ est apponendū super tribus vel quatuor ex eis vna saltē remanente fiat vt infra. ℞. antimonij. ʒ. i. v. cornu cerui vsti: corallorū: lapidis emathites: thuris aā. ℈. i. incorporentur cū oleo myrtillorum: ⁊ ex mixtura superponaẗ dictis venis cum pecia: ⁊ infra modicissimos dies erunt extenuate. Qḋ si intenderem⁹ remotioni earū in totū: qḋ fieri posset nisi fuerint antiquate cōsuete periodice fluere: sed tn̄ mō p̄iodice tumescāt ⁊ dolorē causent: tūc potest poni de eodē linimēto super eas faciēdo leuē diuersionē p̄ flobotomiā basilice: ⁊ dando p̄ sursum medicinā ad hoc appropriatā: de quo dicit Aui. xvij. tertij in capl̄o de liquidis sup. mediani a q̄ ponunẗ super eos versus fitē dixit sic. Et ex eis q̄ electa sunt ⁊ expta est vt in potu sumaẗ galbani sicci sup. ⁊ puluerizati pondus. ʒ. ij. in aq̄ sup. facienti ad hanc intentionē: vt in aqua sup. absynthij: vel plātaginis. Addit nā sup. ipsum galbanū ⁊ eius exhibitio remouet eas sup. dicta emorroydā. Addit ⁊ si in potu sumatur tribus vicibus nō redibūt. Ego tn̄ non auderē in maiestate regia exhibere. ʒ. ij. pro vice sed inciperē a. ℈. ij. tendendo ad. ʒ. i. magis cōtinuando numerū exhibitionū q̄ facere augmentum in q̄titate cōtinua. Et hec sufficiāt dicta ad intentionē emorroydarū surdarū ⁊ nō fluentiū. ¶ Ultimo aūt superflua eductione sanguinis p̄ eas vn̄ sumiẗ intentio restrictionis primū ex parte dietā q̄ maxime hic est necessaria ... est ab oībus inflāmare potentibus ⁊ motib⁹ corporis ... ⁊ ab oīb⁹ cibis ⁊ potib⁹ etiā medicinalib⁹ subtiliatiuis ⁊ aperitiuis. Nō tn̄ simpliciter intendēdū cū stipticis maxime fortibus: immo expedit vt cibi declinēt ad lenitiuū vt ... feces molles: ne si forte feces indurarenẗ suo incessu ... ad magnam lesionem. Quibus sic obseruatis primū ... in cura fiat diuersio ad oppositū cū leni flobotomia basilice: cū vētosis etiā positis supra epar vel splenē: prouocādo etiā sanguinē p̄ nares: deinde stante sanguine acuto et subtili ex admixtione colere: vt sepe euenit: fiat eius digestio vt infrigidatio ⁊ inspissatio cum syrupis ⁊ aquis ⁊ cōfectionibus ad hoc facientib⁹: ⁊ alio ōīr cū medicinis appropriatis de materia acuta. Si āt fuerit aquositas in sanguine: qui sic cū nocumēti fiat exiccatio cū appropriatis quas oēs medicinas intactas relinquo: sed ordinādas p̄ pre-

stantissimos phisicos sue sacre dñationis. ¶ Hic tñ cõmemo-
rabo quasdā medicinas interius sumēdas: ⁊ quasdā exterius:
que immediate faciunt ad constrictionē constringendo poros
venarū ⁊ sanguinē inspissando. Et de his sumendis per supe-
rius sunt mirabolani cõditi: ⁊ citrini: ⁊ chebuli: ⁊ confectio de
scoria ferri Rasis. Nā si bis in hebdomada sumatur. ʒ.i.v. pro
vice cū aqua plantaginis: vel aqua callibeata est multum iu-
uans. Appropriata medicina etiā ad hoc singulr est trifera ex
arte fenonis Mesue si sitr sumat. ⁊ qñ cū fluxu contingeret dif
ficultas exitus fecū: tunc cū hac intētione simul. ʒ.i. pillularū
de bdelio vsqʒ ad duas est maxime excellentis iuuamenti. Exte
rius autē ad constrictionē venarū potest fieri vnguentum ap-
propriatū superponēdū factū vt infra. ℞. ossiū dactylorū: nu-
cis cipressi cobuste: corallorū rubeorū: emathitis p̄parati añ. ʒ.
j. acacie: terresigillate: thuris: sandalorū alborū: glandiū: cor-
ticum granatorū: se. portulace ⁊ plātaginis añ. ʒ.v. cum succo
mente: ⁊ basilico. fiat mixtura ad liniendū eas: ⁊ si contingere
tur dolor simul cū fluxu: domesticū remedium est vt querātur
vermes centū pedū dicti porcelliones: repериunt in locis humi-
dis vt in penu: vel sumant scarabei ⁊ pure contundantur isti
vermes vel scarabei: deinde bulliant in olo de se. lini debite q̃ti
tatis longa bullitione: postea de dicto oleo fiat linitio sup eas.
Ad mitigationē etiam doloris simul cum constrictione facit
sessio in balneo decoctionis vt infra. ℞. plantaginis: florum ⁊
foliorum tassibarbassi añ. M.j. seminis lini. M.v. corticū gra-
natorum: balaustiarū: gallarū: nenupharis añ. M.v. omnia
simul bulliāt in aqua callibeata: ⁊ in vino nigro stiptico vsqʒ
ad consumptionem medietatis ⁊ de ea fiat balneū. Et de his
sum contētus q̃tum ad hāc intentionē: paratus etiā ad lati⁹
⁊ copiosius scribendā in materia si expedierit.

¶ Ad frigiditatē renū inducendā vnguentū. Consiliū. lvij.

Expedito cõsilio magnifice domine gubernatricis.
Pro magnifico domino gubernatore ad īfrigida-
tionē renū: vñ videt multū ledi caliditate corū po-
test fieri inūctio cum vnguēto vt infra. ℞. olei viol.
olei ro. añ. ℥.j.v. olei de nenupha. ℥.v. lauentur de
suc. plātaginis: postea addant berberorū: sandalorū citrinorū:
seminū aceto. gummi arabi. coralloium ru. añ. ℈.j. aceti parū:
⁊ cere parū: fiat inunctio. Et si non videretur sufficienter frigi
da ista descriptio addantur duo grana camphore. Et si nimis
frigida ponat paruʒ spice. Et ita articuletur fm iudicium ma
gistri Jo. antonij. Portare etiā supra renes laminas plūbeas
multipliciter pforatas prius infusas in succo plantaginis: vel
semperuiue est efficacissimum ad hoc remedium.

¶ Pro quodā qui passus fuerat debilitatē digestiue: ⁊ seque-
stratiue renū coniūcta dilatatiōe meatuū. Consiliū. lviij.

Asus Magnifici ⁊ strenui militis domini Anto-
nij de Martinēgo Patricij ordinis Venetorū:
vt in scriptis videre potui: ⁊ ego ipse oculis ⁊ sen-
sibus palpaui: supposita etatiua cõplexione ⁊ na
turali sicca: cum sit annorū circiter. lxiiij. colerice
cõplexionis est: q passus est debilitatē digestiue
renū ⁊ sequestratiue cõiuncta dilatatione meatuū probabili-
ter: vt pororum ipsorū renū: ⁊ orificiorū venarum minutarum
terminatarū ad substantiā renū: cum precesserint vrine grosse
sanguinolēte cū materiebus grossis: ⁊ etiā antecedēte cā primi
tiua in cessione. s. ⁊ p̄cipue pedib⁹ superflua ⁊ violēta ad lassitu
dinē ducēte: immo vsqʒ ad sudorē: vt ipse idē retulit: a qua de-
bilitate digestiue vel sequestratiue beneficia medicorum ⁊ sua
obedientia de quiete ⁊ de reliquis curatus est: cū iam nō emit-
tant vrine sanguinolēte: immo colat per verā digestiuam ⁊ se-
questratiuā conuenienter sanguineitas ab aquositate vrinali:
cū iam emittantur vrine: ⁊ si grosse ⁊ turbulente hora mictus:
tñ ad albū declinant ⁊ nō ad rubeū: licet aliquotiens: sed raro
emittat aliquid modicū sanguinolentū ad q̃titatem grani fru
mēti non colorificās vrinam ad rubeū: immo seorsum separa-
tū residens facta sequestratione vrine cū materia feculenta pti
cularē situm in ea obtinēs: vnde declarat sanguinē vere seque-
strari ab aquositate: ⁊ nutrire cõueniēter renes: ⁊ per sequestra
tionē que fit cõuenienter de materia grossa a substātia vrine sa
tis manifestat incolumitatem esse: ⁊ in venis cpis ⁊ aliis supra
renes: ⁊ licet sint fortificate virtutes digestiua ⁊ separatiua ip
sorum renū: non in totū tamē fortificata est expulsiua ipsorū
in resistendo materieb⁹ humoralib⁹ flegmaticis: que ad ipsos
renes a reliquis superiorib⁹ mēbris trāsmittunt ꝓpter debili-
tatē eorū: ⁊ cõsuetudinē in recipiēdo: cõiungit ēt cū casu dolor
circa dorsum: ⁊ in partibus supra regionē renū: ⁊ circa regionē
eorū: ⁊ etiā aliqualiter infra: q̃ dolor iacēdo parum manifesta
tur: sed ambulando ⁊ sedendo magis ledit: coniūgit etiam cū
casu humiditas stomaci saltem accidentalis: etiam cum cere-
bro catarroso: credo etiā accñtaliter: ex quibus mēbris vt arbi
tror de superfluitatibus ibidem generatis flegmaticis ⁊ muci
laginosis maxima portio trāsmittitur ad renes: ⁊ sic illarum
materierū flegmaticarū mixtarū cū vrina: ⁊ tandē residentiū.
Pro mediata causa sunt stomacus ⁊ cerebrū. Et magis proxi
ma est cõsuetudo nature ad trāsmittendū dictas materias ad
renes: cū alr̄s essent multū debilitati: stāte ēt debilitate aliqua-
li in expulsione renū in resistendo: sed cause interdum illius mi
ctus modici sanguinis: de quo dictū est ꝓbabiliter ⁊ rationabi
liter sunt q emittitur dictus sanguis ex incisione facta in ali-
qua vena minuta ipsorū renū: vel alterius eorū multiplicato
sanguine vltra q̃ cõuenit illi vene: etiā aliqualiter acuto existē
te cū siccitate ⁊ duritie substantie ipsius vene discooperte non
ꝓfundate in substātia renū: q̃ siccitas ⁊ durities parti etatiue
⁊ ex naturali cõplexione ei⁹ sicca: ⁊ ex applicatis stipticis ꝓ cu
ratione p̄cedentis egritudinis fuit acquisitā: q̃ tres sunt spāles
cause fluxus sanguinis: colligunt ab Auer. iij. colliget. c. xix. iʒ
ꝓpter p̄cedentē curā bene ēt renes debeāt esse aliqualr extenua
ti ⁊ exiccati cū venis eorū: iʒ etiā frigus materierū applicata-
rū constringēs ⁊ cõprimēs prohibēs extensionē dicte vene di-
sposite prepararet ad incisionē dicte vene parue. p̄cipue augmen
tato influēti nutrimento ad dictā venā: ⁊ sic ipsa nō obediente
extēsioni ꝓpter causas dictas fit incisio ipsius. Et per similes
modū fit aliquādo mict⁹ sanguinis ⁊ a tethano ⁊ spasmo for-
tibus: vt voluit Aui. qñ nō possunt dilatari vie: vnde rumpun
tur ⁊ aperiunt post preter naturaliter. Scissionē añt dicte ve
ne suadēt que dicta sunt supra. Sed multitudinē materie nu-
trimētalis extendentē: vltra quā extēsioni vene cõueniat decla
rāt modi pariodicādi tēporales in quib⁹ periodice multiplica
tur sanguis. Sed acuitatem aliqualē in sanguine declarāt red
ditus talis apparentie sanguine post exercitia cū aliquali pū
ctione: tunc in exitu vrine q accidens licet difficile videat: tñ
non est in eo timor habēdus etiā si in eo fiat reddit⁹. Et de hoc
posuit expresse Aui. sententiā in. c. proprio de mictu sanguinis
⁊ saniei in fine de mente Hypocra. cū dixit. Et est casus noster.
Inquit Hypocra. cum mingitur sanguis sine dolore sup. no-
tabili. Et est paucus in horis quibusdam. i. periodice vt in ca-
su nostro nō est malum in eo. Cause vero inhabilitatis motus
progressiui ⁊ doloris dorsalis: nō tantum in regimine renum:
sed supra ⁊ infra sumunt ex indispositione musculorū alligato
rum mēbris iuncturalibus necessariis ad dictū motū: cuʒ dicti
musculi non possint debite ⁊ libere extendi ⁊ contrahi fm ne-
cessitatē motus mēbrorū dictorū iuncturalium: ⁊ non tñ fit in
his mēbris nocumentū ad motū: immo ēt ad diuersum sitū eo-
rū: qm̄ diuerso modo extendunt ⁊ cõtrahunt dicti musculi ino-
bedientes facti ad diuersam dispositionē ⁊ sitū variū dictorum
mēbrorum iuncturaliū: vñ nō tñ in motu ꝓgressiuo: imo etiā
⁊ in sedēdo fit inhabilitas: ⁊ pñr in musculis dorsi. Sed cause
dicte inhabilitatis in musculis dictis partim sumunt ex lon-
ga quiete: vñ acquisita est in eis quedā dispositio ad motuʒ ad
dilationē ⁊ ꝯctionē. sicut ex opposito ex motu cõuenienti acq-
rit vna naturalis potētia ad facile mouendū: ⁊ habilitas q̃ in-
sequit virtutē dirigentē mēsurā cõuenientē spirituū facientiū
ad motū: que mensura cõicat tpe motus ꝑficiendi: vbi tēpore
quietis talis mēsura spirituū nō dirigit ad dicta membra: ⁊ ita
minorata mēsura calidi naturalis: ⁊ in illis mēbris ad opera-
tionē motiuā debita fiūt inepta. Cõcurrit ēt vt cā specialis ap-
plicatio medicinarū infrigidātiū ⁊ exiccātiū: q̃ facta est tpe p̄-
cedenti ꝓ cura mictus sanguinei circa partes dorsales: ēt in-
frigidatio ⁊ stipticitas inducta per medicinas interius obla-
tas pro alterandis renib⁹: que etiā dictis mēbris cõicata est in-
trinsecis musculosis: ⁊ ita ipsis ifrigidatis ⁊ exiccatis: ⁊ priua
tiue per quietē: ⁊ positiue p medicinas interius ⁊ exterius ap-
plicatas acquisita est talis inhabilitas in dictis membris in
extensione ⁊ extractione: ⁊ itidem fit labor in motu ⁊ in diuersa
dispositione ⁊ situ dictorū mēbrorum: ⁊ cõsequentur dolor Et
hec de casu sufficiant. ¶ Pro p̄seruatione igitur a reditu in si-
milem dispositionē p̄cedenti: ⁊ curatione dispositionū actua-
liter assistentiū: ⁊ de dolore dorsi in motu vt dictū est: ⁊ de nocu
mēto qd̄ remansit in renibus: vñ manifestat vrina grossa tur-
bida cū mingit: ⁊ interdū cum apparētia illius modici sangui
nis in vrina duo fiant principalr. Primo ponetur regimen in
dieta cõuenienti in p̄seruando: ⁊ in curando habendo respectū
ad causas mediatas: vt stomachū ⁊ cerebrū humida flegmatica.

Scdo

Scdo ponetur regimē in medicinalibus. ¶ Circa primū igit̄ expediēdo de aere dicatur: q aer cōueniens non debet esse excessiu⁹ neq3 in caliditate: neq3 in frigiditate. sed quasi tēperat⁹ in dictis qualitatibus: et forte parūper declinans ad calm: habita indicatiōe ad dispositionē principalr̄ ledentē dorsi est cōuenientior. In humido etiā et sicco nō sit vehemens excessus: sed vel sit tēperatus aer in his passiuis qualitatibus: vel etiā parumper ad humidū declināns habita indicatione ad lesionē dorsi: et ad mictum aliquotiens modici sanguinis. Et ita vitetur aer stuffe: neq3 multū appropinquet igni maxime cū dorso: et ita non apponantur pāni multum calidi: vel pelles multum calide ad dorsum: neq3 teneat cingulum nimis strictū ad dorsum. Et ita tēpore estatis cauendum a statione in locis calidis maxime sub radijs solis. Et ita tempore hyemis cauendū a locis frigidis et a vento boreali precipue aer grossus nebulosus et multum humidus est in casu inimicus: et maxime considerando causas mediatas: vt stomachū et cerebrum. Et ideo nō sit sibi habitatio in rure in locis altis montanis discoopertis circa partem septētrionalē. Non etiam sit habitatio in locis propinquis paludib⁹: sed sit eius habitatio media inter eē multū eleuatā et multum depressam: etiā in ciuitate eligendo camerā taliter situatā et habentem si est possibile fenestrā vel spiraculū ad orientē. Et si cōtingat suā magnificentiam recipi tēpore estatis in rure in locis calidis: dz rectificari aer cū suffumigijs ad frigidū et humidū aliqualiter declinātibus: et irrorando camerā cū aqua decoctionis florū violarū: rosarum: florū nenupharis: et foliorū vitis: et salicum cum modicissimo aceti infuso in aqua dicte decoctiōis. Vel pōt fieri irroratio p camerā cū aquis sublimatis: violarū: nenupharis: rosar. Et potest fieri suffumigiū in camera: ponēdo supra prunas de corticibus pomarū macianorū: vel potest fieri pasta et formule: de quibus ponant duo super carbones facte vt infra. ℞. florū nenupharis: viol. an. ʒ. j. sandal. citrinorū. ʒ. v. cum mucillagine seminis citoniorū. et ℈. j. thuris: fiat pasta pro suffumigio. In tempore vero hyemis vbi esset intentio calefaciendi et aliqualiter exiccandi: vt stante aere nebuloso grosso et frigido dz rectificari aer. primo cum igne facto in camera propria ex lignis iuniperi et lauri. et sermentis rorismarini: et similib⁹ iuniperis aridis: ligna etiā quercus ad hoc valent. Pōt etiā fieri aspersio per camerā cum aqua decoctionis maiorane: ysopi: calamenti pulegij: mente: apponendo etiam aliquid cinamomi: et gariofi. in vltimo decoctionis: vel aspergatur aliquid de vino aromatico. Vel si placet suffumigare pōt fieri pasta: de qua ponatur ad qūtitatem castanee vt infra. ℞. gariofi. macis an. ʒ. j. thuris laudani an. ʒ. v. cum modico storacis calamite: et modico cere fiat pasta: de qua ponat vt supra: nō tamē procuretur aliquo modo caliditas excessiua camere proptie ppter id: qd subtiliat sanguinē. et ipsum acutū reddit: et hoc de aere. ¶ De motu autē et quiete dicat: qm nobis stat intētio in pseruatione a casu in debilitatē renū similem ei: que precessit ex dilatione meatuū cū caliditate coniūcta: est etiā intētio ad remouendum debilitatē consequentē exiccationem vel extenuationem ipsorū renū et siccitatē inductā in musculis dorsi seruientibus ad motum: ideo in his circunstantijs magis adherendum est quieti q̄ motui: ideo motus si superfluus est in casu multum nociuus adducens ad exiccationem ex vna parte: et dilatationem meatuū ex alia parte. Unde Aui. intendens in hoc casu phibitiones causarū dilatationis dixit. Et phibitio quidē causarū dilatantiū est dimissio motus et coit⁹: et declinare: et ad quietem et trāquillitatē. Nā p quietē moderatā fit restauratio substantifica mēbrorū exiccatorū. Dico tñ quietē esse moderatā: nā aliqū cōuenit parumper exercitiū ad vigorandū caliditatē mēbrorū: q̄ sunt instr̄a mot⁹: vt musculorū dorsi quorū vigoratio perficit p motū moderatū nō laboriosum sed equalē: et ad eas partes p motū talē cōuertit de spū et sanguine iuuantes ad operationē motiuā. Et qm multo satis tpe fuit in q̄ete corporea quasi cōtinua: et oīs repētina mutatio est fallax et nature inimica: idcirco ad inchoādū motū ēt, continuandū: opz fieri gradatī pcessuz incipiēdo a remissiori in velocitate: et breuiori in spacio pertrāseūdo pcedēdo ad intēsiorē et longiorē paulatine: ita q in. iij. die fiat longior et velocior aliqualiter q̄ in prima et scda: et ita pcedendo deinceps ad magis intensum in velocitate et longiorē: sed nullo mō fiat vsq3 ad lassitudinē: neq3 ad manifestā supercalefactionem. Fiat etiā in hora cōuenienti: qi nō post cibum: immo trāsacta in totū stomachi digestione: et pro parte epatis: vt post sex vel septē horas assumpto cibo: et tūc fiat tale exercitiū moderatū in aere temperato ambulādo sc. ad sociū et suauiter incedēdo fm ordinē datum paulo ante. Nā tunc tale exercitiū est cōueniens et multū cōfortatiuū mēbrorum: vt declarat Gal. vj. interiorū: etiā dicente Aui. th cap. de cura vlcerum vesice: et trahit ēt ad casum nrm cum dixit. Et exercitiū quidē nrm nocet eidem: ppterea q acuit et superinflammat. Si aūt nō facit idest iuuatiuū: ppterea q confortat membrū. Et si pur noceat exercitiū pedes factum fiat in primis eques et suauiter: et semp intelligat celebrata digestione: qm stante cibo indigesto in stomacho multū disconuenit: et nō tm exercitiū pedes tactū: ideo et reuolutio in lecto de latere ad latus: fit ēt nociua: pcipue qz mouetur vrina participans acuitate: et sic incitat ad frequēter vrinandū. Et qz tale exercitiū in primis dz esse paruū et suaue: ideo in supplemētum completi exercitij fiant fricationes mēbrorum superiorū fricando spatulas versus brachia: et brachia etiā in deorsum sotis fortiter hora dicta. deinde fiant leues et suaues fricationes ad dorsum ad viuificandum caliditatē naturalē illorū mēbrorum cōuertēdo sanguinē et spiritū ad illa mēbra extrinseca quasi stupida facta: et post tale exercitiū quietent mēbra et totum anteq̄ sumat cibus ad minus per horā. Et sicut dictū est: q quies in casu magis cōuenit: ita etiā de somno dicat: q somn⁹ in hac dispositione est magis cōueniēs ad humectandū et prohibendū inflāmationē q̄ vigilie. Unde opz vt fiat pctras in vigilando: qm nimie vigilie inflāmando nocent: vñ melius est declinare ad superfluitatē in somno q̄ in vigilia. Nō intret iū ad somnū nisi per horas duas ad minus post cibū: et cooperiat pannis cōuenient fm extrema: vt man⁹ et pedes: ita vt ille partes cōtinue sint calide et nō infrigident: et nō dormiat supra dorsuz saltim notabili tēpore: neq3 supra partē dextram: sed supra sinistrā: vel supra ventrem: nisi sequat dolor in dorso: et non sit lectus de pluma nimis mollis: neq3 sup linteamē superius immediate superponat coopertoriū de pellib⁹: sed supra culcitram lineā et de coto ponatur: ita q mediet dicta culcitra inter linteamē superius et coopertoriū de pellib⁹ ad prohibendum inflāmationē mēbrorum: et ita dico in passionib⁹ alalibus esse vitādas oēs illas: que ducunt ad inflāmationē et exiccationez: sicut est ira: furor: nimia sollicitudo: et curiositas de agendis. Passiones etiā que infrigidāt et cōuertunt materias ad interius etiā nocent: vt est timor: et tristitia: proinde in isto casu magis cōuenit letari gaudere cū dilectis et charis amicis: et audire sonos et cantus delectabiles: et loqui de reb⁹ gratis et placibilibus: et bene sperare. Nā talia omnia maxime iuuant. sicut ex opposito sibi cōtraria maxime nocēt. ¶ Circa inanitionem et repletionē summatim dicat: q inanitio oīno cuz superflue siue ppter ieiuniū: siue p euacuātia quomodolibet est maxime nocens: tñ qz ducit ad exiccationē et extenuationē: q̄ extenuatio renū et musculorum dorsi est quasi principalis egritudo in casu nro: ideo ieiunare est plurimū nocēs: et silr oēs medicine solutiue: siue date desuper: siue exhibite deorsum sunt in hoc casu ad maximū nocumentū: et ppter istō cām ēt a flobotomia totū cauendū est. Et de hoc dixit Rasis i isto casu de mictu sanguinis ppter debilitatē renū vel epatis: dico q hec est species quedā de mictu sanguinis sup. ex debilitate: vñ suscipe significationē de cute et calore eius: vnde sup. si fuerit citrinus: vt in hoc magnifico viro: addit cautus sis in minutione sanguinis in hoc: vel in minutione equali in hoc &c. Et sicut dico de flobotomia ita intelligatur de scarificationibus minuentib⁹ de humido mēbrorū. Repletio tñ oīs cibalis ppter debilitatē digestiue stomaci: que etiā cōsecuta est longitudinis morbi preter euacuationē sanguineā cū vrinis est multum nociua. Et ideo melius est partiri cibū sumendo trib⁹ vicibus in die naturali si stomacus sustineat q̄ semel tantū vel bis in die dicta. Repletio ēt in arteriarū fecaliū in intestinis est apta multū nocere vicinitate intestinorū ad renes: ideo saltē singulis duob⁹ dieb⁹ habeat ventris beneficiū: sed oī die pcurando est lenitio ventris natura p se nō obediente cū clysterib: de quib⁹ infra erit sermo cū mollificatiuis et humectatiuis: nō cū acutis calefacientibus et exiccātibus ppter id: qd dictū est: nā ppter dicta clysteria et ventris lenitionē multe materie cōuertent ad intestina: q̄ nisi cōuerterent ex cōsuetudine nature trāsirēt ad renes: quarū psentia debilitarent renes et vrine redderent turbide: et proinde in hoc maxime adhibēda est cōsideratio de lenitione ventris. ¶ Circa cibū et potum primo breuiter dicatur esse cauendum ab omnibus cibis et potibus calefacientibus acute et exiccantib⁹: et ideo ab oībus salsis abstinendū nisi ad sustentationē appetitus. Nam pro appetitu cōseruando nō incōueniens vti modicissimo sale in ferculis suis: sed si aliqualr̄ sal fiat ros

sitū erit cōuenientius. Et ita abstinendū cōsequenter ab oībus spe
ciebus: que cū in ore sumunt imprimūt mordicationem in lin
gua. Ita similiter ab aceto ꝛ a fortiter acetosis: dico signanter
fortiter acetosis: quū remisse acetosa ꝛ granatorum muzorum:
vel berberorum: vel acetose herbe pro salsamentis: vt infra di
cetur ad conseruandum appetitum: ꝛ maxime in estate nō de
bēt vituperari simpliciter: precipue remittēdo acuitatem ace
tositatis dulcorando cum zucharo tabarzet. Et cauendū etiam
a melle ꝛ confectionibus omnibus melliti: ꝛ ab omnibus acri
bus: que tamen vt scio multa horum nō sunt in vsu apud ma
gnificentiā suā: vt sunt allea: cepe: porri: rutha: senationes: si
napis: ꝛ huiusmodi. Cauendū etiā ab omnibus prouocantibus
vrinā ꝛ cōuertentibus materiā ad vias vrine. Nā in hoc casu di
cit Auic. oportet abhorrere diuretica: nam ipsa in isto casu
sunt maximi nutrimenti quecunq sunt ista: propterea q labo
rare faciunt renes debiles existentes: propterea q loquēdo de
vere diureticis exacuunt vrinam ꝛ extenuant ꝛ exiccant. Et ita
cauendū a naponibus: ꝛ cariotis: ꝛ asparagis: ꝛ lupulis in sus
perfluo vsu: ꝛ capparibus: ꝛ reliquis similibus: vt sunt semina
feni. ꝛ herba eius: ꝛ se. petroselli: ꝛ herba apii: ꝛ similia: prouo
catiua etiam de fructibus: vt sunt amigdale amare: ꝛ ficus: et
vue albe: precipue sine ormillis: ꝛ omnes vue potentis vini siue
albe: siue nigre etiam si passe fuerint: ꝛ fistici propter eorum ca
liditatē in casu non admittuntur. Melones: ꝛ anguriē: ꝛ cucur
bite: ꝛ maxime ventres ꝛ interiora eorum cum seminibus: et si
sint de genere infrigidantium et humectantium: propter tamē
inclinationem motus humiditatum eorum ad renes in hoc ca
su non admittantur nisi in hora furtiua. Ab his igitur cōmu
nibus de quibus dictum est: ꝛ a venis potentibus precipue al
bis cauendum est. ¶ Jam restat vt ponantur ea quibus vti cō
uenit. Supposito igitur qd a principio dicebatur: vt q hic cō
iungatur aliqualis caliditas in sanguine cum subtilitate ali
quali. ꝛ siccitate venarum renū: immo extenuatione ipsorū cū
cōplexione sicca ꝛ frigida musulorū dorsi: oportet vt totum re
gimē inclinetur parumper ad humidū: nō quidem aquosum ꝛ
subtile: sed aliqualiter cōstans ꝛ nutrimentū eligendū tēperā
tiā his in actiuis qualitatibus. Ideo primū de pane dicat. si
fieret panis de spelta eēt electior q de frumēto. Et si pur de fru
mēto fiat sit frumentū nō antiquū plusq vnius anni electum:
ꝛ sit farina eius bū attaminata sine furfure: ꝛ si pinsetur cū aqua
decoctionis liquiritie rase ꝛ ponat vnū modicū fermēti pur q
sufficiat ad leuandū: ꝛ sine sale erit electior. Si decoquatur in
clibano cōuenientur ꝛ non superfluendū ꝛ ammoueant partes
extrinsece credo magis iuuabit: ꝛ non cōmendetur ad minus nisi
post extractionē eius a clibano p. xij. horas: ꝛ neq transeat se
cundū diē. ¶ De carnibus aūt sibi cōuenientibus precipue sunt car
nes pullorū in estate ꝛ caponū in hyeme: siue gallinarū iuue
nū: carnes etiā perdicū ꝛ fasianorū: ꝛ turturū maxime elixatas
cum in casu conueniunt. Non laudo pipiones: neq qualeas:
neq alias aues excessiue pingues: neq aues que nutriuntur ex
iunipero: quas dressos appellant: neq passeres: neq hyrūdi
nes: sed reliquas cōes aues degentes in rubis ꝛ in montanis p
ter stornellū: precipue si elixent multū laudo impinguādo bro
dium earū si non fuerint pingues cū pinguedine pullorū galli
narū: dimittant carnes omniū auiū aquaticarum: carnes ca
preti. De carnibus quadrupedum laudant omni tpe si carnes
capretorū hēri possunt: nā renes eorū cū speciali proprietate iu
uāt: immo si de renibus eorū semp cōponerent cum reliquis suis ci
bariis esset multū adiuuandū in casu. Et de hoc dixit. A. in cu
ra de debilitate renū in fine. Et comedere renes cum reliquis ci
bis: ꝛ permiscere cū eis prohibetur: sup. difficultatē digestionis
eorum est multi iuuamēti. Nā renes ex densitate substātie car
nes eorū difficulter digerunt: ideo si preparent vt digerantur
vt pistādo substantiā eorū ponendo in pistoriis cū reliquis car
nibus laudabilibus: ꝛ in saporamētis: de quibus dicetur infra: et
ꝛ maxime renes capretorum cū proprietate spāli: ad renes hu
manos spero inde maximū futurū iuuamentū. De carnibus
etiā quadrupedū domesticorū sunt carnes vitule triū mensium
precipue in estate: ꝛ castratorū in hyeme. De quadrupedibus
syluestribus etiā cōuenientibus sunt carnes capriolorū: ꝛ lepo
rum iuuenū duorū vel triū mensiū: ꝛ dānalorū. Et carnes ericii
syluestris laudant cū proprietate spāli: ꝛ istorū omnium par
tes anteriores eligibiliores sunt posterioribus. Et mihi magis
placet in hoc casu elixatio q assatura. Et si propter appetitum
aliquotiens sumant assate ammoueant partes extrinsece to
ste: ꝛ sumantur pulpe tm. Et de piscibus non vitupero pisces

petrosos: ꝛ pisces squāmosos aliquotiens etiā moderate: vt te
meros: ꝛ piscos: torellas rapiētes per saxa in occursum aqua
rū cadentiū. Et si pisces petrosi debeant assari in patella con
diantur cū multo oleo oliuarū pingui. Dimittant oēs pisces
salsi ꝛ magni corporis ꝛ bestiales: ꝛ oēs pisces reperti in ade
lacunalibus. De his q̄ proueniunt ab aīalibus laudant oua sor
bilia: maxime si per. xij. horas steterint infusa cū testa in aqua
ꝛ aceto: ꝛ postea preparent vt fieri solet stuffando in aqua cum
testa vt reddantur tremula: vel paruū ascendentia a tremulis:
vel rumpant cadentia in brodio: vel in aqua impinguata cum
oleo oliuarū immaturarū: vel cum butyro loto bis vel ter in
aqua. Pro ferculis valet pulmētū factū ex pane trito ꝛ ouis.
Et si sumant aliquotiēs alique extremitates spinachiorum: ꝛ
acetose: vel buglosse: ꝛ lactucarū in estate: ꝛ portulace parū: et
terant ꝛ bulliāt aliquibus bullitionibus: postea cū aliquibus pas
sulis ad acetosum declinantibus cōmixtis cū ouis conquassatis
ꝛ depositis in dictis herbis talr elixatis in brodio carniū lau
dabiliū: vel in aqua impinguata cū oleo oliuarum vel amig.
dul. vel cū butyro loto: vt prius fiet conueniens ꝛ suaue fercu
lū. De ferculis etiā valet far de spelta in brodio pingui: ita pa
nicū ꝛ miliū pistata ꝛ cocta in brodio pingui carnium lauda
biliū. ꝛ similiter risum: sed sit parū prius tostū ad remouendū
eius inflāmationē: si debite coquat in brodiis erit conueniēs.
Similiter valet amidū coctū in dictis brodiis etiam similā si
longo tpe coquatur est cōueniens in dictis brodiis: vel si con
diatur cū oleo amig. dul. ꝛ si dulcorent cum zucharo albo fiet
magis gratū. Azaraui9 et laudauit in isto capitulo amidum
decoctū ꝛ farinā fabarum cū lacte decocto: siue sit ouium siue
vaccarū. Sed ego dubitās propter incōsuetudinē ꝛ debilitatem
ipsius stomaci de corruptiōe lactis nō simpliciter laudo. Lau
do tū tpe estatis pro collatione in meridie digesto prius cibo in
prandio sumpto: ꝛ post sex vel septem horas sumatur quatuor
vel quinq. ʒ. vicibus de lacte caprarū cum modico zuchari.
Et licet ouinū videat habere in hoc maiorē proprietatem: tū
qz magis inflammabile in estate mihi magis placebit capri
nū: ꝛ quiescat per quatuor horas nō dormiendo tū post ipm.
¶ Jam pro salsamētis ad appetitus cōseruationē valet si su
mant aliquę amigdale depillate: vt partes duas corū. exempli
gratia. ʒ. j. ꝛ pinearū extracto cortice grosso postea infusorum
in aqua calida ꝛ agitatorū vsq dum remoueatur cortex inte
rior albus adherens nucleo: postea sufficienter exiccatarum. ʒ.
v. epata duo gallinarum nō superflue cocta in decoctiōe que
cōterant simul cū pineis ꝛ amigdalis dictis masinando: ꝛ im
ponēdo aliquid brodii carniū dictarū tpe hyemis vsq dū edu
catur tota substantia in formā lactis inspissati: postea cū zuc
charo ꝛ cū speciebus suis appropriatis de quibus infra: ꝛ cum
modico aceti passulati fiat saporamentū sibi gratū plus ꝛ mi
nus ponēdo de zucharo ꝛ dicto aceto ꝛ speciebus sm q magis
placebit. Et in estate vbi querat acetositas maior pōt apponi
aliquid de succo arācii: vel limonū nō nimis salitorum. vel de
vino granatorū muzorū: ꝛ ita potest plus ꝛ minus addi de zuc
charo ꝛ speciebus sm diuersas intentiones. Pōt etiam alterari
saporamentum infundēdo panem in brodio: ꝛ postea cū aqua
li quantitate passularum paruarū aliqualiter acetosarum: et
cum aliquibus amigdalis oīa molantur sm modicum dictum
supra postea cū zucharo ꝛ speciebus: ꝛ vino granatorū potest
fieri saporamentū. Vel aliter sumat vitellus oui induratus p
decoctionē: vel duo indurati ꝛ masinent: vel cum epatibus gal
linarū: vel cū carne renū capretorum si haberi potest decocto
rum: ꝛ cū passulis ꝛ brodio vel aceto incorporatis: cum specie
bus suis fiat saporamentū dulcorando cum zucharo semper
intelligendū de albo ad libitum. Et ego laudo q omni ingenio
conseruent carnes renū capretorū per totū annum exiccando
easdem post decoctionem vt in puluerem reduci possint. ap
ponendo in eis aliqd de puluere gariofi. ꝛ corallorū rub. cum
modico salis vt melius cōseruent: ꝛ semper vti in dictis sapora
mentis: suis dictis carnibus: quū cū proprietate cōfortādo re
nes semp iuuabit. Et si placet in estate facere saporamentum
viride potest fieri ex succo acetose: cū modico succi mente ꝛ plā
taginis: postea cū vino granatorū muzorum: ꝛ zucaro: ꝛ spe
ciebus suis fiat saporamētum. Species aūt quibus vti debet siāt
vt infra. R. nucis muscate: calami aromatici: macis: cardas
momi: gariofilorum aū. ʒ. j. ꝛ. v. rosarum: costi: corallorum rubeo
rum: coriandrorum preparatorum: ꝛ mente sicce: myrtillorum
aū. ʒ. j. spodii: sumac: liquiritie aū. ʒ. v. croci. ℈. j. stomacorū gal
linarum preparatorum: quis prius infusorū in aqua absynthii
ꝛ cum

⁊ cum modico vini aromatici:⁊ exiccatorum.ʒ.ß.gallie musca te.ʒ.v.zucchari ad medietatem ponderis misce.fiat puluis pro piperata. ¶ Inter fructus autem qui possunt concedi in estate sunt aliqu amarene:⁊ ceresca quedam:et pruna bene matura damasce na:sed sumantur ante reliqua cibaria adminus per quartum hore ⁊ parce:et persica fuerint bene matura etiam sumere duos vel trea bolos ante reliqua cibaria non disconuenit. Sed si fuerit dura debent sumi post in secundis mensis:sicut pyra ⁊ coctana: que in secundis mensis assantur sub cinere:⁊ postea si sumantur duo vel tres boli aromatici ros.cum speciebus suis vel cum zucchero tantum:⁊ cum puluere coriandrorum preparatorum non vitupero:idem intelligo de pomis electis vt parisiensibus et similibus:⁊ a reliquis cauendum est vt dictum est supra:sed granatis muzis vti potest vel arancijs ad dulce declinantibus aliquoties in estate. Potus autem sibi conueniens est vinum vermilium non simpliciter dulce:sed magis ad dulce declinans: pauci ferum tamen mixtum parum tempore estatis cum aqua extinctionis ferri:et si non displiceret decoqui in ea pax dragaganti in estate placeret. in hyeme autem decoquatur liquiritia si non displiceret. Et hec quantum ad dietam sufficiant. ¶ Iam veniendo ad medicinalia supposito de conualescentia ex morbo diuturno in conualescente oportet alienari eductiones:⁊ precipue coitum vt dicit Auic.prima quarti de regimine conualescentium:⁊ maxime cum in corpore huius magnifici viri sit coniuncta exiccatio ⁊ extenuatio renum ⁊ in musculis dorsi cum frigiditate in eis positiue ⁊ priuatiue vt dictum est:circa casum minime in his dispositionibus conuenit euacuari:immo intendendum est in medicinalibus principalibus:maxime humectatiuis ⁊ confortatiuis viuificantibus innatam caliditatem:licet aliquoties habita indicatione ad materiam flegmaticam peccantem secundum cerebrum ⁊ stomacum:et vt diuertantur materie multe que consueuerunt fluere ad renes versus intestina:laudabile est coniuncta stipticitate ⁊ duritie secessus in eo vt adminus semel in hebdomada preter clysteria lenitiua ⁊ impinguatiua:que necessaria sunt alternatis diebus vt aliquid per superius offeratur de leniter mundificantibus et per ventrem soluentibus. Ideo in his medicinalibus obseruando ordinem:primo ponam quedam clysteria facientia ad lenitionem ventris: ⁊ ad eductionem materias grossas fecales:⁊ ad aliqualiter conuertendum ad intestina.secundo ponam quasdam medicinas leues exhibendas per superius ad intentiones dictas.tertio ordinabo quedam facientia ad confortationem virtutum membrorum regalium sine nocumento dispositionum coniunctarum.deinde particularius veniam ad localia ordinando quedam clisteria confortatiua renum ⁊ musculorum dorsi lesorum: cum applicatione etiam medicinarum exterius postremo ponentur quedam confortatiua cerebri resolutiua ⁊ consumptiua materie flegmatice in eodem. ¶ Circa ergo primum expediendum fiat clystere lenitiuum secundum formam vt infra. ℞.florum maluarum:althee:violetis ana.M.i.mercurialis furfuris.ana.M.v.camomille tertiam partem manipuli:bulliant omnia in aqua debite quantitatis aliquibus bullitionibus:postea de collatura eius sumatur lib.j.v.et addantur pulpe cassie nouiter extracte.ʒ.vi.mellis vio.℥.j.v.cum duobus vitellis ouorum.⁊.℥.iij.olei oliuarum pinguium cum modico salis fiat clystere ad hanc intentionem:⁊ istud offeratur saltem alternatis diebus ne materie fecales retineantur in mane vel in sero ante cenam per horam cum dimidia adminus:secundum quod magis placebit:sed potest alterari in estate ponendo de oleo viola.loco olei communis:⁊ minus ponere in estate. ¶ Pro secundo laudo interdum sumi.℈.ß.pillularum vt infra. ℞.mirabolanorum:chebulorum:⁊ citrinorum ana.ʒ.j.aloes:succi trini loti cum aqua endiuie: infusionis dragaganti.ʒ.ß.masticis:sticados:reubarbari:electi ana.ʒ.v.cum mucilagine semi.maluarum fiat pasta pro pillulis:et si non sufficiant duo.℈.sumatur.ʒ.i.pro vice et vsque ad ℈.iiij.si expediet. Istis laudo vti debere omnibus octo vel decem diebus non seruato precise numero dierum. Et vbi intendamus magis euacuare a stomacho vt cum contingitur:nausea aut diminutio consueti appetitus ad eandem quantitatem formentur pillule plures:⁊ exhibeatur per horam ante cenam:quod si pur velimus a cerebro magis educere apparentibus signis magnis de necessaria euacuatione a cerebro de eadem pasta fiant pillule due vel.iij.grosse.⁊ exhibeantur in introitu lecti post cenam per duas horas:⁊ vbi stet intentio magis ad lenitionem materierum in stomaco existentium:⁊ materierum grossarum ⁊ eductioni per secessum potest fieri lenitiuum exhibendum per superius vt infra. ℞.pulpe cassie nouiter extracte.℥.v. pulpe sebesten:⁊ carnium passularum:ana.ʒ.ß.penidiorum.ʒ.i.v.granorum berberorum pulverizatorum.gra.vi.cum zucchero duarum coctarum fiat bolus:⁊ erit confectio delicata ad intentionem dictam valens. Et si placebit magis confortare stomacum cum eductione materie flegmatice per secessum via complexionis:maxime valebit si sumatur mirabolanus grossus: vel.ij.de chebulis conditis per tres horas in mane ante prandium:⁊ ita cum his medicinalibus alterandis prohibebitur aggregatio materierum flegmaticarum secundum cerebrum vel stomacum:diuertendo etiam materias consuetas currere ad renes versus intestina. ¶ Succedit tertio ponere quedam ad confortationem principalium membrorum cum virtute viuificatiua ⁊ restauratiua in toto:⁊ precipue renum. Et in hoc valebit multum si fiat electuarium vt infra. ℞.pulparum perdicum assatarum parum:⁊ prius elixatarum.℥.j.v.carnium renum capitorum: similiter preparatarum.℥.j.pinearum preparatarum:vt supra ℥.v.nucismus.macis:cubebarum:rosarum rubearum:calami aromatici:ana.ʒ.j.margaritarum verarum que iacynctorum fere combuste:vel melius incise intincte in grana ana.ʒ.v.corticum citri: seminis basiliconis.ana.℈.ij.sandalorum omnium:spodij ana. ʒ.j.musci.ambre ana.gra.v.cum lib.ij.⁊.v.vel.iij.zucchari al.dissoluti in aqua buglosse:⁊ modico aque rosa.fiat electuarium in bona forma. De hoc potest sumi coclear.i.in mane ante cibum per horam cum dimidia vel.ij.cum modico vini:⁊ magis valebit in hyeme. In estate autem potest fieri electuarium vt infra. ℞.pulparum carnium vt supra.ana.℥.j.seminum althee:maluarum:⁊ coti excorticatorum ana.ʒ.ij.omnia contundantur in mortario subtiliter:postea ponantur ad molendinum sub mola cum modico aque capillorum veneris:violarum ⁊ buglosse:⁊ accipiatur seorsum quod fluet de molla:deinde. ℞.amigdalarum dulcium:⁊ pinearum mundatarum ana.ʒ.iij.infundantur in aqua calida ⁊ concutiantur cum virgula bis remouendo aquam:deinde infundantur in aqua zucchari per duas horas:⁊ postea exiccentur leniter vt fuit supra dictum:deinde ponantur sub mola:⁊ fiat vt dicebatur de carnibus:postea. ℞. liquiritie pulverizate:gummi arabici:ana.ʒ.j.sandalorum albo rum:⁊ citrinorum:coralorum alborum ⁊ rubeorum:ligni al.mascis ana.ʒ.v.cum zucchoro electo:quod sufficit dissoluto in aquis vt in alio electuario:⁊ cum.ʒ.i.fragmentorum et foliis.vi.auri ⁊ argenti potest fieri electuarium in bona forma vel in forma morsellorum vel rotularum secundum artificium predicti apothecarij. ¶ Veniendo nunc quarto magis ad particularia vt ad lesionem dorsi. Primo laudo stante siccitate in dictis membris singulariter vtendum esse clisteribus humectantibus de quibus dixit Iudeus:⁊ scribitur decimo conuenientis ibi debilitas visus ⁊c. Unde addit quod tunc clystere fiat cum oleo.sup.communi oliuarum pinguium:vel supple alio humectante:quoniam vt dixit habet proprietatem faciendi sup.tale clystere illud quod non facit aliud quantum ipsum in impinguando renes ⁊ sup.dorsum. Et quoniam circa dorsum stat complexio frigida annexa in musculis vt dictum est:simul cum tali clysteri humectante ⁊ restaurante debent imponi aliqua leniter calefacientia ⁊ confortantia membra neruosa. Potest igitur fieri clystere vt infra. ℞.renum capitum cum pinguedine eorum numero.iiij. ⁊ si haberi non possint sumantur renes castrati cum pinguedine:bulliant in.iiij.bochalibus aque vsque ad consumptionem medietatis:postea extracta carne addatur in dicta decoctione olei amigdalarum dul.⁊ olei communis ana.℥.iij.absynthij ligati in pecia.M.i.squinanti spice masticis ana.ʒ.ß.omnia simul bulliant tribus bullitionibus non vltra in dicta decoctione:postea facta collatura de eo quod remansit possunt fieri duo clysteria sine sale pro duobus diebus:que clysteria retineantur ipso iacente supra dorsum per horam vel per horam cum dimidia si fieri potest:sed nullum horum ponatur nisi prius recepit aliud clystere lenitiuum eductiuum materierum communium grossarum de intestinis:⁊ istis vtendo saltem ter in hebdomada:spero inde maximum futurum iuuamentum. ¶ Laudo etiam ad viuificationem caliditatis musculorum cum aliquali substantifica humiditate acquirenda in eis musculorum dorsi vt fiat inunctio circa dorsum:sed non indirecto circa renes cum oleis vt infra. ℞.olei de lilio sine speciebus:pinguedinis galline ana.℥.j.olei camomil.⁊ absynthij ana.℥.v.misce. Indirecto autem renum fiat inunctio cum oleo vt infra. ℞.olei ro.℥.i.olei vio. ⁊ masticis.ana.℥.v.misce.⁊ omnibus singulis tribus diebus abstergatur inunctio facta supra renes cum pecia infusa cum modico vini rubei. ¶ Veniendo ad vltimum de confortantibus cerebrum simul cum resolutione materie:laudo fieri sacculum capiti vel melius ad formam boneti ex sindone de grana duplicato: in cuius medio ponantur species vt infra. ℞.maiorane:sticados:corticum citri:macis ana.ʒ.iij.vernicis.ʒ.iiij.thuris:rosarum:gariof.ana.ʒ.ij.nucismus.baccarum iuniperi:coralorum rub.ana.ʒ.i.v.fiat puluis subtilis ⁊ ponatur in sacculo:que sacculus

p[ri]us tonso capite calidus facta fricatione capitis supponat:
et ita teneat sub boneto die noctuq[ue]. Si et semel i hebdomada fie-
ret lotio capitis cu[m] lexiuio forti aromatizato cu[m] stillibus sp[eci]eb[us]
specieru[m] sacculi accipiendo sp[eci]es ponendo in pecia: et bulliant
in lexiuio tribus vel quatuor bullitionibus: ad hanc intentio
ne[m] conueniret. Ultimo pot[est] fieri pomu[m] confortatiuum ad odo-
ramentum factu[m] vt infra. R[ecipe]. nigelle: corticum citri. nucismus.
gariof. an[a]. ʒ.i.v. rosarum rub. sandalorum: citrinoru[m]. an[a]. ʒ.i. ligni
aloes: gallie muscate: an[a]. ʒ.v. ambre. ℈.v. musci. gra. ij. laudani
ʒ.ij.v. cu[m] cera: q[uo]d sufficit ad incorporandu[m] fiat pomu[m] p[ro] odora-
mento. Sed non est vtendu[m] eo nisi in mane et ante cena[m]: et non
post cibu[m] aliquo in odo: q[uonia]m tu[n]c esset ad nocumentu[m] co[n]uerte[n]do
materias caput. Qz et vt supra dictu[m] est i hoc magnifico viro
stat nocumentu[m] in appetitiua et digestiua stomaci conueniens
erit si fiat inu[n]ctio stomaco: ante cibu[m] cu[m] vnguento vt infra: olei
absynthij. ʒ.i. olei spice: et citonioru[m] an[a]. ʒ.v. cinamomi: galange:
gariofiloru[m]: sumitatu[m] squinanti: coralorum ru. et rosaru[m] an[a]. ℈.i.
gallie de sangine. ʒ.v. cum modico cere fiat vnguentu[m]. Et his
sum contentus cu[m] dei laude.

¶ Pro vlcere renu[m] cu[m] aliquali vlcere pori vritidis p[ro] illustri
domino et milite domino Joanne de pessano fra[n]cigena.

¶ Consilium.lix.

Ca'us huius illustris d[omi]ni et militis d[omi]ni Joa[n]nis de
pessano vt manifestis accide[n]tibus et p[re]cede[n]tib[us] cau
sis est vlcus in vno renu[m] vt dextro. Et no[n] absoluit
et ab aliquali vlcere pori vritidis dextri. i. vie per
qua[m] defert aquositas vrinalis a dextro rene in ve
sica[m]. Q[uo]d pot[est] primu[m] declarari p[er] id q[uo]d exit in vrina
de sanie quasi co[n]tinue cu[m] reside[n]tia ei[us] in fundo. Na[m] dixit hypo
cras. iiij. aphorismoru[m]: si sanguine[m] aut pus minxerit renu[m] aut
vesice vlceratione[m] significat. Sz declara[n]t q[uod] sit ex rene vel re[n]ib[us]
et no[n] a vesica: primo multitudo illi[us] sanie cu[m] resolutione mate-
rie rubee sepe cu[m] materia saniosa: q[uonia]m de me[m]bris panniculosis
vt vesica vel poris educunt[ur] resolutiones albe et non rubee.

¶ Manifestat[ur] et ex eo q[uod] dolor p[ro]pri[us] est circa renes et dorsu[m]:
et versus anchas vbi si vlcus esset in vesica: vt co[n]corda[n]t o[mn]es au
ctores medicine vt Gal. vi. interioru[m] et Aui. xviij. tertij capitu-
lo p[ro]prio de vlcere renu[m] et Serap. iiij. breuiarii ca. xiiij. et Rasis
x. continentis: et reliq[ui] illustres medici o[mn]es co[n]sentiu[n]t: q[uod] vlc[us] in ve
sica declarat[ur] ab vlcere renu[m] per hoc q[uod] dolor e[st] versus duo emu[n]
toria et sentit[ur] anterius versus pectine[m]: q[uo]d no[n] est in hoc d[omi]no im-
mo dolor vel est in parte posteriori: vel in via media accede[n]do
ad anterius: ita vt declaretur etiam nocumentum in poro vel
in via de qua dictu[m] est: Nam dicit. R. q[uod] locus doloris diuersi-
ficatur ex vlceribus meatuu[m] per hoc q[uod] sit in medio. i. intra dor-
sum et vesicam. Et idem voluit Sera. vbi expresse dixit. Et si est
in viis vrine. i. in poris mediis vel sup. in altero eorum tu[n]c do-
lor est in medio. Declarat etiam modos emittendi vrina[m] quod
nocumentum est in renibus: et non in vesica: et ex eo quia descen
sus vrine non fit cum difficultate. sed quasi secundum equali-
tatem vbi si esset in vesica fieret cum maxima difficultate: etia[m]
q[uia] non est dolor multum vehemens in exitu vrine: vbi si esset in
vesica dolor esset multo acutior et intensior. Nam vt dicit Se-
rap. vesica sentit sensu forti: et renes sentiunt sensu debiliori pa
rum: et vie vrine sensu medio. Declaratur etiam ex modo exit[us]:
quoniam sanies exit simul cu[m] vrina: vbi si in vesica aliquoties
exiret sanies precedendo vrina[m]. Na[m] de hoc dicit Rasis. x. con-
tinentis: si sanies fuerit cum vehementi mixtione cu[m] vrina illa
erit aut de eo q[uo]d est supra renes: aut de renib[us]. Sed distinguit
inter hoc: quoniam si venit de membris supra renes remanet
permixta sanies cu[m] vrina: et si de renib[us] separatur ab vrina: et
tendit ad fundu[m] vrinalis vt in casu nostro. Postea addit sed si
transmittit[ur] sanies absq[ue] vrina aut ante mictu[m] vrine, erit vlcus
in loco propinquo vt de veretro vel vesica. Manifestatur etia[m]
q[uod] sit ex renibus: q[uonia]m sanies et resolutiones non multu[m] fetent:
vbi t[ame]n resoluit[ur] sanies a vesica cu[m] resolutionibus: tunc vrina est
multum fetens: q[uia] resolutiones putride de membris panicula
ribus: q[uia] quasi semper fiunt a fortiori cu[m]: q[uia] de membris carni
formibus sunt acutioris et prauioris odoris. Quasi etiam certi
ficat q[uod] sit ex renibus cu[m] p[re]cede[n]s iam ex multo t[em]p[o]re de lapide qui
viole[n]ter quasi sugendo cu[m] ore mulieris eductus est precedente
dolore circa renes: et cu[m] co[n]titate exitus multi sanguis: quoniam
vt voluit Auezoar lapis renu[m] no[n] generat[ur] in co[n]cauitate renu[m]
sicut lapis qui g[e]n[er]at[ur] in vesica q[ui] g[e]n[er]at[ur] in ei[us] co[n]cauitate: immo ge
nerat[ur] in substa[n]tia ipsoru[m] renu[m] sicut lapis q[ui] generat[ur] sub carne
linguez: io cu[m] generat[ur] in renibus sentit[ur] dolor qui non sentit[ur] in
lapide vesice in principio sue g[e]n[er]atio[n]is p[ro]pter sep[ar]atione[m] [con]tinui
tatis renu[m] q[ue] no[n] sequit[ur] in vesica: na[m] talis excoriatio facta ex la
pide fuit cu[m] vlceratio[n]is ta[n]de[m] facte in rene et poro per q[ue] desce[n]de-
bat: q[uonia]m vt voluit Auer. iij. colliget. c. xxiij. Et maior pars ac-
cidentiu[m] q[ue] aduentu[n]t duobus me[m]bris vt renibus et vesice termi
nant[ur] vltimo ad vlceratione[m]. Et t[ame]n vnus lapis de renalib[us] non
nisi in vno rene g[e]n[er]at[ur]: et per porum ei colliganum ad vesicam
transit: inde est q[uod] solutio continuitatis facta est t[un]c suo incessu
in vno rene et vnico poro. Et q[uonia]m magis dolet circa dextrum q[uam]
circa sinistru[m] latus: idcirco concludendu[m] est q[uod] vlcus dicat[ur] esse
in rene dextro: l[icet] per co[n]trate et colliga[n]tia[m]: ad sinistru[m] etia[m] dolcat
in rene sinistro vel in dorso circa sinistru[m]. ¶ Et ita concluditur
ex precede[n]tib[us] et aliis q[ue] adduci posset: q[uod] principalis casus est vl
cus factu[m] in rene dextro: et no[n] absoluit[ur] etiam ab vlcere pori dex
tri. Et hui[us] ca[usa] fuit solutio co[n]tinui facta ex lapide in rene g[e]n[er]ato.
Cui ca[usa]m dedit q[uod] ei[us] m[ater] dum esset puer vt mihi Joan. matheo.
ex ferrariis de gradi mediolanensi narrauit idem infirmus
cum vellet eu[m] balneare iungebat dorsum illius fricando quasi
o[mn]i die et cu[m] oleis declinantibus ad calidu[m]: vn[de] non est mirabile si
acquisita est in renib[us] caliditas excessiua: et multe sint co[n]uerse
materie ad renes: et ita facta sit generatio lapidis. ¶ Et ex his
sequitur q[uod] talis sanies ex vlcere pendens est minoris timoris
cum pendet ex vlcere renum q[uam] si penderet ex vlcere vesice. Na[m]
vt dicit Sera. oportet vt scias q[uod] vlcera que sunt in vesica sunt
difficilioris curationis: et illa que sunt in renibus sunt facilio-
ris curationis: q[uo]d est q[uia] substantia renum est vt fiat sanatio vl-
ceris: quoniam est carnosa: et substantia corporis vesice est ner
uosa: et vlcus in membris neruosis est difficilis curationis val
de: quis difficile generatur caro in eis: supple propter debilita
tem restauratiue eorum respectu renu[m] que sunt membra car
nosa: in quibus virtus faciens restaurationem fortior est. No[n]
etiam materie que ad renes fluunt sunt tante acuitatis et pu[n]
ctionis sicut est vrina que ad vesicam fluit: que est acuta salsa
semper impediens consolidationem. Huic etia[m] principali di-
spositioni coniungit[ur] febris: q[ue] quasi continue affligit co[n]iuncta
macie totius corporis: vn[de] dubitandum est ne transeat in febre[m]
habitualem nisi occurratur: licet ista febris humoralis non sit
ordinem seruans nec ita co[n]tinuo affligens sicut si esset forma-
liter apostema no[n] vlceratum: q[uia] materia saniosa in vlcerib[us] est
magis euentabilis q[uam] si in apostemate contineretur co[n]culcata
et clausa: et ita non tantu[m] euaporat de materiebus putridis ad
cor ab vlcere sicut ab apostemate saniato et non rupto ceteris
paribus. Et q[uonia]m vt dixit Auer. iiij. colliget de signis egritudinu[m]
renum in maiori parte in apostematibus eoru[m] fiunt febres er
rantes aut lente: non est ergo mirandum si etiam in vlcere fe-
bris sit de errantibus: et lenta et quasi imperceptibilis ab: eorum
de licet non videatur seuorum accide[n]tiu[m]: t[ame]n timendu[m] est vt di-
ctum est supra q[uo]d nisi prouideatur transeat in aliud genus fe-
bris de materiali fiat immaterialis. Et hec de casu sufficiant.

¶ Ad que duo principaliter occurre[n]do duo fient: primo ponet[ur]
regimen in dieta: deinde ponemus quedam medicinalia ad ca-
sum valentia. ¶ Circa igit[ur] primu[m] ex parte aeris op[or]z vt vitetur
aer calidus: et quilibet aer nebulosus: et grossus: et ventosus. et p[re]
cipue borealis: quoniam est precipui nocumenti: et ista statio
apud ignem: et in stuffis est nociua: quoniam aer calidus est fa-
ciens ad cole[ra]e multiplicationem et acuitate[m]: vnde factis humo
ribus acutis transeuntibus per renes addit[ur] ad vlcerationem
et corrosionem. Op[or]z igit[ur] vt patiens locetur in aere temperato
aut ad leue[m] declina[n]te frigiditate: dico leuem q[uonia]m frigidu[m] acutu[m]
est mordicatiuum vlcerum. Situet[ur] t[ame]n in loco sicco et non terre
no vel humido: q[uonia]m prima intentio in curatio[n]e vlcerum est exic
catio vt o[mn]es tradu[n]t medici. Ideo cauendu[m] est similiter a statio-
ne sub sole: et a portatione pannorum et pelliu[m] calefacientiu[m] p[re]ci
pue ad dorsum: et ita pelles vulpine etia[m] hyeme p[re]cipue sunt vi-
tande. Et si ex statio[n]e t[em]p[or]is anni aer sit calidus vt te[m]pore estatis
oportet rectificare aere[m] co[n]uerte[n]do ad frigidu[m] ponendo in came
ra propter habitationis rosas: flores nenufaris: vel aspergendo
camera[m] cu[m] aqua rosata: vel aqua fontis cum aceto. Et hoc di-
co intentione habita ad principale dispo[sitio]ne[m]. s. ad vlcus: q[uonia]m in
me[n]do idicationez ab accide[n]ti vt a febre debet inclinari aer ad
frigidum et humidu[m]: et ita viole recentes et lactuca et portulaca et
decoctio papaueris aspersa per cameram esset efficacis iuua-
menti. In electione igitur nunq[ui]d aer debeat ad humidu[m] vel sic
cum declinare: exigitur bona prudentia et extimatiua medici
assistentis: et est quasi prima radix in cura vel p[re]seruatio[n]e. ¶ Cir
ca motu[m] et quiete[m] dicebat. R. dans regulam in cura. Et op[or]z vt
quieti adhereant et no[n] labore[n]t q[uonia]m t[ame]n eis est pos[sibi]le: imo op[or]z vt sint
contenti

contēti de exercitio vt fricatione extremitatū: et pro euacuatio
ne quā facit exercitiū .i. et pro iuuamento eiōnis qd querimus
per exercitiū supple sint cōtēti vaporatione sicca: ita vt nō cō
cedas eis incessionē supple pedes: et alia supple non concedas
alios modos exercitiorum .s. equitando: vel in curru vehen-
do: et hoc intelligatur facta mundificatione de sanie cuz ques
rit cōsolidatio: qm̄ ad cōsolidationē necessaria est qes. Sz qñ
est indigētia mūdificandis et purgatiōis saniei nō nocet leuis
incessus: vel suauis eqtatio facta digestione fm epar: et postq̄
cib⁹ trāsiuit ad mēbra: et est in semita recidendi: etiam cum fit
consolidatio et esset in via sanationis quā deus cōcedere digne
tur: et sic dicebat. A. gradatim exercitio vtatur leuiusq3 quo red
deat ad consuetudinez in motu suo. Qm̄ igitur qdlibet exer-
citiū debet esse leue remissum: et breue obseruet regula parum
ante dicta vt fiant fricationes extremitatum et euaporationes
maxime ad mēbra supiora vt a spatulis cōuertēdo versus bra
chia. Nā per istū modūm fit trāspiratio vaporum et resolutio
sicca cōuertēdo materias in ptē oppositā mēbro leso: vbi frica
tiones mēbrorū inferiorū vt cruriū pparant: qsi puertēdo ma
terias ad locū: qdocūq3 tn̄ non fiāt fricationes nisi expulsis su
perfluitatib⁹ grossis pme digōnis et aliis superfluitatibus cōi-
bus: sz fiant in tpe qd est supra et deambulatiōe vel equitatio-
ne vt exēpli gra p vnā horā vel duas ante assumptionē futuri
cibi: et post exercitiū completū: vel fricationes quiescat ad mi-
nus p horā anteq̄ sumat cibū: et hec de exercitio. ¶ Quātū ad
somnū et vigiliā prolixitas in vigiliis est multum nocens: qr ad
inflāmationē et exiccationē ducit. Supfluitas aūt somni est ad
nocendū: qm̄ facit retentionē multarū superfluitatū que acen
tranē versus loca lesa: vñ sufficit somnus. vij. horarum: et fiat
post cibū ad minus trāsacta hora cū dimidia et omni tpe estate
s. et hyeme: et fiat in obscuro: et extremis decēter coopertis: et nō
dormiat super culcitra calida super plumā sed super matara-
tiū: molle tn̄ factuz de coto ne renes supercalefiāt: et ad eos tra
hanē superfluitates: et propter istā cām et accubitus sup renes
est nocēs: vñ studeat iacere supra alterum laterū cum quo mi-
nus dolet. ¶ Circa inanitionē et repletionē breuiter dicaē qd
lenitio ventris est multū in casu conueniens: qm̄ stante ventris
lenitione multe materie cōuertunē ad intestina q̄ trāsirēt ad re
nes: q̄ stāte ventre stiptico transirent ad vias vrine. Et hoc in-
telligaē nō stāte vētre leni p naturā. Nam stāte ventre leni p
naturā non esset aliter p medicinas leniēdus ne materie puer
tanē in deorsum: qm̄ vt infra videbitur vomitus est in casu ma
gis conueniens q̄ ventris solutio. Uitanda est etiā repletio ci-
bi et potus: qm̄ per eā aggregantur superfluitates q̄ facile mā
danē ad mēbrum lesum: qr debile et ad qd cōsueta est nā demā-
dare. ¶ De passionib⁹ aūt aialibus breuiter dicaē: q̄ oportet
vt euitētur oēs passiones inflāmātes vt ira: iracūdia: furor et
solicitudo. Tristitia tn̄ et timor et nocent propter retentionem
et conuersionē vaporū ad interiora: gaudiū aūt tēperatū et bo
na spes de salute est multū in casu iuuans. Coitus aūt in casu
est blasphemādus: de quo dicit Aui. Coitus namq3 nociu⁹ est
istis valde propter multitudinē mot⁹ et exercitiuz sup. dorsi in
eo et in casu maxie discōueniens propter debilitatē et maciē et sic-
citatē corpis ipsius. Nā ad ipm maxie cū frequētaē sequiē ma
xima debilitas: de quo dicit Rabbimoy. pticula. vij. aphori-
smorū aphorismo. liij. nō est mirū q̄ si hi q̄ frequētāt coitū de
bilitanē: qr totū corp⁹ euacuaē in eiōne ipsa: et cū euacuentur p
eā spūs et humores: et ei addita est delectatio q̄ sola principali-
ter extinguit spālē virtutē et debilitat eā. Et addit. Nā fuerunt
quidaz qb⁹ superuenit fortis delectatio et mortui sunt ob hoc.
¶ Iā veniendū est ad regimē in cibo et potu: in quo regimine
sit regula quā posuit. A. in fine capituli vlcerū renū cum dixit.
Et opz vt deuitet oē acetosum fortis acetositatis et omne acu
tū: et oē salsum: et oē qd est vehementis dulcedinis: quoniā ve-
hemēter dulcia faciliter conuertuntur ad colerā. Nā talia oia
faciunt ad acuitatē humorū et bauracitatē eorū: vñ pro parte
transeuntes ad renes addūt ad vlcerationē: cū tn̄ primum qd
necessario est vtendū in curatiōe vlceruz renum et vesice vt di
cit Aui. in principio vlcerū renū est equatio humorū et declina
tio eorū ab amaritudine et bauracitate ad dulcedinem. sup. re
missam: vel sup. insipiditatem vt non faciāt peruenire vulnus
post vulnus. Et ideo ibidem laudat dimissionem omnis acuti
et amari. et salsi: et acetosi. Ideo dicebat Serap. in. c. proprio
Ex cibis aūt oportet vt demus illos q̄ sunt tēperati extinguen
tes. i. remittētes acuitatē humorū. Et stāte intētione ad abster
sionē saniei: non opz vt exhibeanē cibaria stiptica: ne mā con-
pinguaē saniosa et pfundaē in mēbro corroso. Et hoc insinuat

et oresse idem Aui. xix. tertij. c. de mictu sanguinis et saniei in
cura cum dixit. Et non approximes stiptica: sicut est cibus fa
ctus cum sumach nisi postq̄ vrina significat mundificationez.
i. quando non apparet sanies in vrina: et adducit rationem di
cens. Stiptica. eīn congelant qd inuiscatū est sup. de sanie et
constringunt sup. intra membrū: et vltra corrosionem quā ad
dunt faciunt oppilationē prohibēdo exituz vrine: quare qñq3
reuertitur aquositas ad posteriora: et est in eo timor magn⁹ vt
dicit. A. Propterea stante intentione mundificationis: tunc
canon abseruandus est qui ponitur ab Aui. in cura dyabetice
passionis ad hanc intentionem. Nam tunc melior res disposi
tionis ciborum quos sumere precipiuntur est vt sint tales quas
tenus cōcomitentur eos lenitas nature et confractio sitis: vt
est in aqua ordei: et in pul ibus eius: nam hec abstergēns opor
tet vt non absoluantur ab aliquali exiccatione: ne membrum
fiat magis paratum ad recipiendum aliunde superfluitates.
Propterea dicit. A. in cura scabiei vesice in principio. Et est
similiter in casu nostro: opz vt administrentur abstersiua mun
dificatiua que sint de exiccatiuis absq3 mordicatione: quia nō
debent esse amara vel aliter acuta vt dictum est. Facta tamen
mundificatione quod cognoscetur ex purgatione vrine a sanie
cum emissione alicuius sanguinolenti: tunc oportet ista abster
siua remitti et moderari. Immo debent poni quedam glutina
tionem facientia et exiccatiua et incarnatiua: propterea dicit
Serap. Et post mundificationem saniei: et purificationem vlce
ris bonam: oportet vt administremus res conferentes que in-
carnant et glutinant vlcera. Quia ista difficulter transeunt ad
membra longinqua: et si in membris sanis remanerent adduce
rent ad nocumentum: ideo tunc cum eis misceri debet aliqua
medicina penetrationem faciens: et ad renes ducens vt est fe-
niculus vel apium: vel semina eorum. ¶ Et hanc etiam senten
tiam posuit Serap. paulo post sententiā allegataz dicens: vt
opz misceaē cuz eis etiam vna ex medicinis acutis velocis pe-
netrationis: et perueniat ad loca lesa cum facilitate sup. cibus
incarnatiuus vel medicina talis: vt non ledantur cum eis. s. me
dicinis cōglutinatiuis mēbra: in qbus penetrant. s. sana et sup.
perueniant dicte medicine cum virtute sua ad loca egra.
¶ Sed nota q̄ signanter dicit misceatur cū eis vna ex medici
nis acutis ad insinuādū q̄ in intētiōe consolidationis non opz
nisi parū de pvocātibus cū aliis medicinis offerre. qm̄ prouo-
catiua sunt in casu multū suspecta ppter timorē: ne cōuertanē
materie ad renes. Proinde dicebat Aui. et minoratio. pot⁹ aq̄
sup. est necessaria in cura vlceris renum. Adducit rōnē vt mi-
noretur necessitas mingendi: et minoretur motus renum ab eo
qd peruenit ad eos sup. de humoribus et eorū rasio perit. Si er
go prohibuit potum multi humidi ne abundet humidum ad
renes: multomagis innuebat cauendum esse a prouocatiuis q̄
buscumq3. Et istum casū. bene attēde ppter multos q̄ in passio-
nibus renū et vesice indifferēter audēt ad exhibitionem prouo-
catiuorū. ¶ Cōtra quos alias posui euidētes textus in cōsilio
meo de ardore vrine. Et vltra alios fuit textus Aui. xix. tertij
in curatione ventositatis in vesica in fine primi tractatus di-
cit. Et recordare eius quod dictum est tibi in capitulo renū qm̄
renes et vesica quādo sunt dolorosi aut egri non appropinquēt
pillulis de seminib⁹. s. prouocatiuis vel sup. aliis prouocati-
uis. Et adducit rationē addens. s. i. vt augmententur in renib⁹
et vesica dolor cū attractiōe sup. propter tales medicinas vel ci
bos ad renes vel vesicā conuertētes: volui libenter ista cōia pre
ponere quia vtiliter seruiunt. Et in debito regimine ciborū et
in debita etiā oblatione medicinarum et medicinaliū: quib⁹ be
ne intellectis non poterit medicus directus his canonibus cō-
mittere errorē in exhibitiōe ciborum siue potuum siue medici
narū: que opz variari scdm̄ varias intentiones in abstergendo
vel consolidādo. ¶ Qm̄ tn̄ vt vlcus esse multum putrefactiuum
maior vr̄ esse intentio ad mūdificationē. Sit igitur p̄io panis
eius factus ex farina frumenti non in totum mūda a furfure sz
sit sine sale factus et modicissimo fermento pinsatus cum aqua
decoctionis or. et liquiritie. Nec3 sit coctus excessiue. Et qñocū
q̄ sit ammoueantur partes exteriores: et sumatur pars tn̄ in-
terior duorum aut triū dierū ad plus. Et si in estate poneretur
quarta pars farine ordei: cū tribus partibus farine frumēti ad
cōpositionē panis esset electior: valet etiā pro ferculis panata
de illo pane facta i brodiis carniū: de qb⁹ ifra. Offe et facte ex
eodē pane non discōuenient. Pōt etiā fieri ferculū de farina or
dei dissoluta in brodio faciendo pultes: inde et superaspergens
do de amigdalis masinatis cum zuccharo: vel de lacte earum.
Ualet etiam far spelte cum amigdalato vt supra. Et vbi inten

dam⁹ ad aliqualē cōfortationē posset fieri ferculum de pistomi
lis vel ponico decoquendo in brodiū carniū: de quibus infra.
Et possent etiā fieri epule ex oleribus cōuenientibus in casu: de
quibus sunt olera tēperata: sicut sunt malue: spinachia: lactu
ca: portulaca in estate: et ex his cum modico feniculi recentis
possunt fieri fercula conuenientia. Si etiā apponantur bletes
cū his hyeme ⁊ lupuli in vere vel in estate non disconueniunt
in modica quātitate. Et vbi sit intētio ad confortationem vz
plantago ⁊ acetosa. ¶ Inter carnes conuenientes eligantur
carnes caponū qm̄ habent prietatē: qm̄ cū frigiditate participāt sm̄
prietate quadā remissa ēt spāli ꝓprietate: ⁊ maxime renes et
vesice eorum. Post has carnes valent carnes pullorum iuuē
cū: similiter carnes vitulorū lactātiū: dimittēdo ptes pigues
eligēdo partes neruosas. Pedes etiā si fuerint optime cocti in
brodio vsq; ad separationē sunt in casu conuenientes: qm̄ mul
tū remittūt acuitatē humorū dādo nutrimētū frigidum et hu
midū: ⁊ tn̄ faciliter digerūt vt expresse voluit Auicē. scdo can. c.
de pedibus laudant̄ ēt pdiconi ⁊ starne: ⁊ alie aues montane
pter stornellos ⁊ quales q̄ nō admittunt̄. ¶ Valent etiam de
quadrupedibus carnes capriolo⁊ ⁊ ancorū iuuenū: ⁊ similiter
carnes leporū iuuenū. Et regulariter de carnib⁹ cōuenientior ꝓ
paratio est vt elixentur cū est intentio mundificationis et pur
gationis: vbi cum est intentio consolidationis meliores essent
assate. Dimittant̄ colūbe ꝓpter suā vehemētē caliditatem: silr
⁊ carnes anatum ⁊ anseris. ¶ Inter pisces eligantur pisces
petrosi: ⁊ squāmosi: vt lucii: temeri: fauoni: et similes elixati tn̄
in aqua cum modico vino vermilio: ⁊ non assati in patella: silr
conueniunt canceri sine aceto ⁊ modicissimo sale. Et ita valent
partes posteriores ranarum abscissis cruribus repertarum in
locis siccis: siue in pratis vel aquis claris non lacunosis: valēt
etiā similiter limacie nemorales nō aquatice ꝓparate s3 mo
dū alias sibi datū. Oua sorbilia etiā nō disconueniunt suffata
in aqua cum testa: dico sorbilia nō dura: et si prius ponant̄ in
aceto per duas horas anteq; ponant̄ in aqua ad decoquendū
erūt longinquiora ab inflāmatione et adustione. Ex his ēt ouis
ruptis ⁊ agitatis cōmiscendo parū casei recentis modicissimi
salis pnt̄ fieri fercula diuersorum generū. Pro cōdimētis ma
gis valet oleū oliuarū q̄ butyrū ꝓpter minorē inflāmationē.
Et si oleū fieret ex oliuis immaturis esset magis conueniens.
Pro saporamentis pōt fieri saporamentū accipiendo renes
capōi decoctos et bene molaxādo vel in puluerē redigēdo: postq;
ea cum vino granatorū dul. vel cū succo arancii dul. et cū mo
dico zucchari: et cū modico coralorū rubeorū: pōt fieri sapora
mentum. Et loco etiā horū succorum pōt sumi succus acetose:
sed remittat̄ eius acetositas cum zucchara. In casu ēt multum
laudat̄ ab auctoribus lac: sed tp̄m non d3 sumi cum aliis cibis
ꝓpter ei⁹ facilē corruptionem: s3 debet sumi loco colatiōis ma
xime in estate trāsacto prandio per sex vel. vij. horas: ⁊ tunc su
mantur. v. vel. vj. ℥. ipsius cū modico zucchari: ⁊ eligatur hora
qua debet sumi ex aialibus vt tepidū sumatur de caliditate ꝓ
pria. Et qm̄ est intentio ad mundificandū et abstergēdū: qd̄ ma
gis conuenit est lac asininum: postea caprinum. Et qm̄ esset intē
tio consolidatiōis ⁊ confortatiōis: magis conueniens esset lac
ouinum: ⁊ post ip̄m vaccinū. Et debent aialia ista depasci cum
herbis de quibus dictū est. Lactū humanū de spāli ꝓprietate
si mulgeatur ab vbe mulieris sane ēt oībus magis conueniēs.
In intentione consolidationis bonum esset misceri. ʒ. v. draga
ganti puluerizati cum. ℈. ß. boliarmeni. De fructibus qn̄ sit stan
te intētione mūdificationis valēt ceresa: et amarene dul. ⁊ pru
na bn̄ matura: et persica bn̄ matura: et quedā poma aromati
ca nō agresta: sed dulcia: mora etiam bn̄ matura. Sed oīa ista
debēt sumi parce in modica q̄titate: ⁊ per quartā hore añ aliū
cibū: vt fuit snīa Gal. in lib. alimētorū capitulo de prunis. Et
ista pruna valēt in estate non coniuncta febre putrida. Quesi
coniungat̄ magis valēt arancia: et granata dulcia vel muza.
Melones etiā cucurbite cōiter laudātur: s3 ego non audeo ad
frequentē vsum eorū ꝓpter ipsorū ꝓuocationē vrine q; ꝓuoca
tiua nocēt vt supra dictū est. Ideo cauendū est a fructibus prouo
catiuis et brodiis prouocatiuis: vt cicerū rubeorum: et caulium
et similium. Etiā ab insalatuciis vt eruce ⁊ fenationum et ca
paribus: nā talia oīa nocent. Parce tn̄ vtendo de melonibus:
vel anguriis: vel citrullis tpe magni estus nō est ad nocumētū
cum intendimus ad abstersionem. De fructibus autē hyema
libus valent pinee ⁊ amigdale. Et dimittantur phistici: auel
lane: nuces ꝓpter ipsorū caliditatē: ⁊ vue passe et ficus ꝑcipue
qm̄ in ficubus vt dicit Aui. stat lacticiniū quoddam occultum
faciens ad corrosionē: sed cū est intētio cōsolidationis valēt pi
ra: et coctana: ⁊ forte castanee non disconuenirent. ¶ De potu
breuiter dicatur: q; potus sit modice quātitatis quicūq; siue sit
de brodiis: siue de aquis: siue de vino: vt fuit supra dictū. Sed
ordinarius potus sit vinum pauciferum medii coloris nō ace
tosum: sed parum ad dulce declinās mixtū cum aqua decoctio
nis liquiritie: et seminum maluarum si placet: vel saltem mi
sceatur cum aqua zucchari: ⁊ hoc stante intentione lenitionis.
Sed vbi esset intentio consolidationis et confortationis debe
ret esse vinum magis grossum et nigrum: ⁊ ad ponticum decli
nans. Et hec de regimine in dieta sufficiant. ¶ Quantum ve
ro ad medicinalia stant duo principaliter consideranda: pri
mū est circa materiā in toto existentē simul cū preseruatiōe ne
fiat casus in ethicā scdm̄ erit ad ipsum vlcus. Prima etiā inten
tio diuersificatur: qr prima consistit in equatione humorū. Se
cunda in euacuatione diuersiua. ¶ Prima ergo intētio cōple
tur cū syrupo vt infra: in quo simul est remissio acuitatis hūo
rū ⁊ leuis obstersio. ℞. syrupi viola. simplicis: syrupi de portu
laca Mes. ⁊ de liquiritia: añ. ℥. v. aquarum endiuie: fumiterre
⁊ acetose añ. ℥. j. mis. Et si intētiōe maiori abstersiōis vbi timere
mus de corrosione bonum erit vt addatur de aqua capillorum
veñ. quoniam vt dicit Aui. In malo quidem ⁊ maligno sup.
vlcere renum oportet preparare ad mundificandum cum his
que sunt sicut cap. ve. licet sit temperatus. Valeret etiā syrup⁹
magistralis factus vt infra. ℞. lactuce epatice: maluarum: or.
mundi. florū fumiterre: añ. M. j. iuiubarum: seminis papaue
ris albi: añ. ℥. j. violarum: florum cucurbite: añ ʒ. ß. succi liquiri
tie: se. althee: añ. ℥. v. tamarindorum. ℥. j. v. pruna numero. x. ⁊
facta decoctione colle⁊: ⁊ cum zucchara syrupizetur. Equātur
etiā humores vt dicit. A. flobothomia si fuerit necessaria ⁊ so
lutio subtilis ⁊ tenuis sine labore penitus: ⁊ hoc sol. cum leni
bus facta est multum in casu necessaria vnde singulis septem
vel. viij. diebus est fienda. Nam preter equationē humo⁊ eua
cuando acutū ⁊ serosum de humoribus etiā cōuertit humores
ad partē oppositā vie renū puta ad itestina: ⁊ sic fit euacuatio
diuersiua conueniēs: de qua loquens. A. dixit. Hec. eīn expellit
a corpore expulsionem subtilem cum inclinatione ad partem
que alia est a parte renum. Et hec bene notent̄: q; qm̄ euacuatio
cum fortibus est in casu suspecta. Fiat igitur euacuatio tantū
cum lenitiuis vt cum cassia tamarīdis sebesten manna prunis
violis: ⁊ similib⁹. Et quoniā potus mouet ad renes: laudo hic
lene solutiuum vt conuertat ad intestina magis exhiberi i for
ma boli q̄ in forma potionis. Quia etiam iste domin⁹ est mul
tum passibilis in solutione: oportet q; talis medicina sit debi
lis. i. debilis ex intrantibus: ⁊ debilis in dosi. Et ideo composi
tio conueniens in casu qua etiam visus est fiat vt infra. ℞. cas
sie pinguis nouiter extracte de cānis. ℥. v. sebesten pinguium.
ʒ. ij. grana berberorum numero quinq;: seminis malue. ʒ. j. om
nia simul malassentur: ⁊ cum zuccharo fiat bolus. Et sumatur
per quinq; horas ante cibū: vel per horā tm̄: ⁊ nō exhibeat̄ la
uatiuum post ipsum: flobothomia añt in hoc casu nō vr̄ mihi
necessaria: neq; ad eā consentit habitudo totius nisi forte mi
nuta. ℥. ij. ad infrigidationem vel quādo appareret mictus san
guinis. In euacuatiōe autem diuersiua singulr̄ valet vomit⁹
in casu: q; diuertit ⁊ euacuat saltē añcedentes materias: de q̄
dicit Serap. post q; laudauit vsum illius. Et ego non narro lau
dem vomitus propter euacuationem repletionis viscerū tm̄:
immo puto vt dixit: q; qm̄ homo vtitur eo assidue sanat̄ ex vlce
ribus: que fiunt in renibus velociter sanatione completa: quaz
eandem snīam accipit Aui. quasi in propriis verbis. Quia tn̄
iste dominus non est paratus ad vomendū ex cōpositiōe neq;
vnq̄ euomuit: ⁊ si temptauerit non laudo vomitum in eo: licet
vomitus vt dicit Aui. sit melius sup. medicamen. quo vlcera
renum medicantur: ⁊ q; est sufficiens ad id excusas ab aliis Est
igitur standum in lenitiuo dicto supra. ¶ Intētio autē ad vl
cus perficit̄ interius cum obstersiuis lenibus qm̄ vlcus ē sanio
sum: vt cum aqua lactis: vel cum aqua decoctionis ordei. liqui
ritie: ⁊ capillorum ve. ⁊ hoc stante sanie acuta ⁊ tenui. Nam si
sanies esset grossa ⁊ difficilis exitus: non oporteret exhibere ea
que infrigidant ⁊ modice abstergunt: imo oporteret procede
re cum fortibus abstersiuis non infrigidantibus vt cum deco
ctiōe fenugre. ⁊ furfuris: ⁊ forte lupinorū: ⁊ forte oporteret cō
miscere aliquid de melle rosato in dicta decoctione. Si autem
vlcus esset mundificatum: tunc ad consolidationem valeret:
quod dictum est supra lac ouium: cum boloarmēo: et spodio:
vel sufficerent pillule facte ex amillo: et dragaganto: et bo
loarmeno: si sumantur cum syrupo violato et rosato: et aqua
plantaginis. De extrinsecis autem applicandis non existente

vlcere

vlcere maligno corrosiuo valet supra renes inunctio facta cum vnguento cõi Gal. vel põt fieri emplastrum ex farina orob. cum oleo rosato vel violaceo. Et si timemus vlcerationem ꝛ dilatatio nem vlcerum addatur parũ olei masticini: cum puluere thuris maxime mundificata sanie ꝓ magna parte: ꝛ apparente sanguine ꝛ corrosione manifesta debet fieri clistere expulsis fecib⁹ cum lacte ouino: ꝛ modico puluere boli armeni ꝛ sanguinis: ꝛ iaceat supra dorsum. Et tũc fiat emplastrum supra renes magis confortatiuum ꝛ constrictiuum vt infra. ℞. farine ordei: farine orobi. an. ℥.i. ꝑ poquilli. los. ℥.v. bulliant in vino stiptico: ꝛ fiat emplastrum: cum modico olei masticini: ꝛ citoniorũ. Et hec quantum ad principalem dispositionem sufficiant. ¶ Jam ad preseruandũ a casu in dispositionẽ de qua dictũ est cõtinue seruet sacculum cordialẽ sibi ordinatũ: ꝛ cõtinuo fiat inunctio sup spinã cũ oleo humectatiuo infrigidatiuo sibi ordinato: ꝛ sepe vtatur dyadraganto frigido cum zucharo rosato nouo. Reliqua remitto ordinanda ꝑ clarissimos doctores gallicos phisicos. Et his sum contentus ad presens.

¶ De calculo ꝛ lapide renum.

¶ Consilium.lx.

Quia calculi gñatio in renib⁹ ex duobus immediate pendere vr̃: ex materia. s. flegmatica viscosa ꝛ in ptibus tenacitatẽ hñte tanq̃ ex vna cũ vt materiali: ꝛ ex caliditate renũ naturali vel accidentali intensa adhurẽte tanq̃ ex efficiente. ¶ Pro preseruatione itaq̃ sunt duo vel tria pricipalia ĩtẽda. Unũ est ꝓhibere quecunq̃ in materiã generationi lapidis ꝓportionatam faciliter cõuerti pñt. Scdm̃ est p̃uidere: ꝛ si vt quodãmõ necessario sic in stomaco vel epate generet ad renes non trahat. Est ꝛ tñda intẽtio vt nõ intẽdat caliditas in renibus. sed potius remittatur. ¶ Primũ ergo in regimine cibi ꝛ potus talis ordo seruetur. ¶ Sit percitas in cibo ꝛ potu: ꝛ non bibatur maxime post cibũ etiã immediate notabilis vini quãtitas maxime potẽtis: ꝛ maxime albi: sed sumatur post cibum modica vini quãtitas mediocris in substantia ꝛ potentia. Specialiter tamen descendendo cauendũ est ab omnibus cibis grossis maxime flegmaticis: vt a carnibus pinguibus: maxime porcorum. bouin: vaccarum. A partibus etiã animalium flegmaticis vt ab intestinis animalium: cerebro ꝛ huiusmodi. Sed sint carnes conuenientes non humide nimis: vt carnes vitulorum: non nimis propinquorũ generationi vel capriorum: ꝛ carnes gallinarũ: caponũ: fasianorum: perdicũ: turturum. Aues autem omnes montane in hoc casu cõueniũt: sicut ex opposito omnes aues in paludibus vel aquis degentes nocent: vt anseres: anates ꝛ huiusmodi. Cauendũ est etiã a caseo: lacte: cibariis de pasta: ꝛ pane male fermentato vel azimo: vel a laganis: et huiusmodi. Uitentur etiam pisces grossi: viscosi: ꝛ squãmis carentes. Cauendum etiã ab oleribus frigidis et humidis vt lactucis: portulacis: spinachiis: ꝛ huiusmodi. In hoc casu valent bletes cũ modico feniculi: ꝛ petrosilij. borraginis: saluie: ꝛ huiusmodi. Inter fructus vero nocent poma: ceresa: persica: pyra. nespila: ꝛ talia humida. Stiptica valent interdũ precipue ante pastuz amigdale bene masticate nõ nimis recẽtes: ꝛ vue passe bñ masticate: fisticei: ꝛ olique auelane: ficus etiã recẽtes nõ unq̃ cõueniunt: in parua tñ quãtitate: vinũ sit subtile: nõ albũ tñ nisi aliqñ via medicine per horã ante cibũ: lz sumere duas vel tres. ℥. post tres aut quatuor amigdalas dul. vel duas amaras: ꝛ maxime vbi staret materia in renibus que esset expellẽda: qđ cognosceretur ex grauitate ꝛ quodã dolore renũ ꝛ ptiũ circumstãtiũ. ¶ Non laudo vsum vini albi diuretici simul cũ cibo vt faciunt multi practici: qñ cum eodem pars cibi indigesti trahitur ad epar: ꝛ tandẽ ad renes: ꝛ subijcitur vt materia gñationis lapidis. Est tamẽ vnum singulare aduertendũ: vt nõ sumatur cibus nisi stomaco perfecte mundato: ꝛ cum iam incipitur fames naturalis: surgat etiã a mẽsa reliquijs famis adhuc existentibus. Nec exercitandum nisi post quatuor vel. v. horas a cibo exercitio laborioso: quoniã exsequunt duo extrema ĩ hoc casu nocumenta. Primũ est qꝛ cibus confunditur et ad membra indigestus trahit. Scdm̃ est qꝛ renes tunc maxime supercalefiunt: quod est vna de causis generationis lapidis. Idcirco regulare sit nõ vti forti exercitio: maxime pedes vñ partes dorsi intẽse calefiunt. ¶ Pro hoc ẽt cauendũ est ne panni ꝛ tegmenta: vt vestes maxime ex vulpibus fulte dorso applicẽtur: ne ipsorum renum caliditas intendatur. Idcirco habenda est cautela ne in lecto dormiatur supine: ꝛ maxime in lecto molli. Etiãde cauendum est ab omnibus q̃ renes inflãmant: vt a speciebus: vinis potẽtib⁹: potis ꝛ aleis: ꝛ hmõi. Ab ira ẽt: nimia sollicitudine: coitu maxime post repletionem. Et scdm̃ obseruationẽ horũ nõ habitabit vt existimo materia ꝓ lapidis gñatione ꝓportionata. ¶ Uerũ qꝛ nõ semꝑ adueniũt ꝓpter plurimas cõtingẽtias hec obseruari pñt ponẽdũ est regimẽ spãlius p̃seruatiuũ: quo mediãte si etiã gñaret materia ꝓ lapide ꝓportionata in corpore in lapidẽ non conuerteret. ¶ Et hec intentio duobus perficit medijs. Uno vt dicta materia ad diuersũ trahat: ꝛ ꝑ intestina educat. Scdo vt si qua materia fuerit in renibus recepta cũ lenibus cũ inde euacuare ne multo tpe ibidem conseruetur ꝛ putrefiat: postea confortentur renes ne recipiãt ꝛ ipsorũ complexio alteret ad cõtrariũ. ¶ Pro primo perficiẽdo laudo singula hebdomada sumatur potio vt infra. ℞. cassie pinguis nouiter extracte. ℥.x. cum decoctiõe rerum cõium ꝛ seminũ cõium frigidorũ fiat potio. Et si fortassis in hac forma nõ placet fiat bolus ex. ℥.i. cassie. tapellate cum zucharo ꝛ sumatur ante cibũ vt ante cenam per horam. ¶ Cõuenit in hac intẽtiõe ẽt cũ mũdificatiõe renũ: etiã aliqñ loco dictorũ sumere in aurora. vi. ℥. de ꝓxomelle calido: vel de aqua decoctionis cicerum rub. sumendo. ℥. vi. cum zucharo: vel sumendo. ʒ. iij. vsq̃ ad. ℥. v. de terbentina claro ante cibum per. iiij. horas. Sz quia ex vsu harũ medicinarũ leniendo euacuantium plerunq̃ virtus stomaci debilitatur ꝛ retentiua potissime relaxat: ad diuertẽdas hmõi materias ꝑ secessuz cõuenit aliqua applicatio eorũ q̃ inferi⁹ supponunt: vt aliqñ suppositio suppositorũ cõis vel suppositorũ factũ cũ specieb⁹ bñdicte ꝛ mele. Ualet etiã clistere cõe in quo ponunt aliqua ẽt humectãtia ꝛ pinguia: ꝛ vias renũ dilatãtia: maxime cũ timemus q̃ aliqua iã materia fluxerit ad renes vel ad vias ꝓximas: acuato ẽt clisteri cũ hyera vl̃ bñdicta q̃ a ꝓprietate ptes illas respiciũt fm̃ modum vt infra. ℞. malue: bismalue mercurialis: radicum altheẽ: feni: capil. ve. eupatorij: furfuris: añ. parũ seminis lini: fenugreci añ. matricariã. ℥. v. facta decoctione in sufficienti quãtitate aque: ꝛ colata addat debite q̃titati collature cassiẽ. ℥. i. mel. ro. vel violati: ꝛ est melius benedicte. s. añ. ℥. v. pinguedinis galline: ꝛ olei camomille añ. ℥. i. v. ꝛ cum modico salis fiat clistere. Hec etiaz suppositoria ꝛ clisteria conueniunt iam existente actuali morbo ꝛ dolore ꝛ lapide. Sed in hoc habẽda est cautela: quod in pura preuisiõe nõ existẽte morbo vel dolore magis cõferunt clisteria q̃ suppositoria: ꝛ etiã clisteria esse pñt notabilis quãtitatis ascendẽtia vsq̃ ad quãtitatẽ duarũ librarũ cũ dimidia: vbi e conuerso stãte dolore ex pñtia lapidis magis cõueniunt suppositoria q̃ clisteria. Et si clisteria approximentur debent approximari in parua quãtitate non ascendentia librã vnã: ꝛ hoc ne sua multitudine replẽdo intestina cohartent vias vel meatus: ꝑ quas dz trãsire lapis ad vesicã. Ualent ẽt ad diuertendũ materiã ad oppositũ: ꝛ p̃cipue vs⁹ vomit⁹ cũ leui monitiuo tñ maxime stãte pñtia doloris: qꝛ stante trãsitu lapidis in vijs medijs inter renes ꝛ vesicã: si oĩn si exhiberetur vomitum forte inde sequeret fortis cõmotio ꝛ cõpressio mẽbrorum in sursum: vñ aliqñ traheret lapis de inferius ad superi⁹ cui⁹ oppositũ intendit medicus. Fiãt ergo vomitus leuis ꝛ in pura preuisione ꝛ etiã in curatiõe fm̃ modũ vt infra. ℞. oximellis simplicis. ℥. j. oximellis squillitici. ℥. v. aq̃ raffani. ℥. iiij. ꝛ mis. vel cum aqua decoctionis seminis aneti: ꝛ magis vz in via p̃seruatiua. Uz ẽt aliqñ comedere. iij. vel. iiij. bolos raffani masticatos grosso modo in pricipio cibi: et p̃cipue si raffanus perforat⁹ fuerit: et steterit per tres vel. iiij. horas in oximelle simplici vel squillitico: quo sumpto post mediã horã cũ impõne digiti in gulaz vel impositiõe pẽne oleo infuso in gulla cũ imaginatiõe vomẽdi vomitus ꝓuocet. Et ista sufficiãt: ne materia ad renes fluat vtẽdo altero dictorũ saltẽ semel ĩ heddomada. Et si tñ cret de mõ iã in parte fluxa ad renes exhibeant. ʒ. ij. pulueris vt infra. ℞. liquiritie rase. ℥. anis. ʒ. iij. seminis feni. ʒ. ij. fiat puluis: et exhibeatur cum vino al. stãte stõ vacuo: et facta ab eis mũdificatione cũ dicto puluere bis vel ter sumpto. Debẽt ẽt vt dictũ est superius renes cõfortari: ne materiã recipiãt: verbi gr̃a: cum vnctione vt infra. ℞. olei ro. ℥. i. olei violãti. ℥. v. lauent in aqua acetose tribus vel quatuor vicibus: et tunc ex dicto oleo fiat inunctio. Ualet ẽt ad hoc vnguẽtũ galieni. Uz ẽt vnguẽtũ sãdalinũ. ¶ Magis tñ laudo vnctionem ex primo oleo in partis ad hmõi dispositiones: qñ in reliquis inunctionib⁹ est via notabilis stipticitatis. Unde si contingeret se reperiri materiã ĩ renibus contentam ibidem figeret et indisponeretur ne a v̓tute expelli posset: et sic fieret vt posset lapis conuenienti⁹ generari. Non ergo est vtendum bis vnctionib⁹ maxime cũ p̃cipitur grauitas in renibus et hoc quantum partem preseruatiuam.

¶ Sed si pur deus auertat lapis in renibꝰ generaret: ⁊ tan-
dē natura tēptante extrā ⁊ expulsionem eiusdē: fieret inde dos
lor acutissimꝰ calculosus: vt aliq̄n fit maxime cū pertransit la-
pis per poros virides fienda sunt remedia quedam: ⁊ per inte-
rius ⁊ per exterius: habēdo tū menti q̄ in hoc tp̄e quantū regi-
men cibi debet cibꝰ subtiliari. Et in hoc casu valent oua sorbi-
lia duo in prandio ⁊ ouo in cena ⁊ eis sit contentus. Potest ta-
men post. vi. horas ab assumptione ⁊ per quatuor horas ante
alterius cibi assumptionem conuenienter sumi de brodio pin-
gui cum modico cinamomi: vt circiter. ʒ. vi. ⁊ est simul cibus
⁊ medicina. In hac etiā valet sumere de brodio cicerum ad tā-
tā quātitatē. Valet ēt hidromel cum decoctione spice: et gra-
norum triū vel quatuor iuniperi: sed hoc est magis medicina et
minus cibus. Laudo cū hoc q̄ ante cibū p̄ horā vel dimidiam
sumat ⁊ est visuale. ʒ. v. antidotū cōfectorū. Valet ad hoc etiā su-
mere morsellū confectionis dianisi vel confectionem factā vt
infra. ℞. specierū dianisi. p. i. specierū dialacce. p. v. semis por-
tulace: ⁊ althee: aā. parū cū zuccharo dissoluto ī aqua raffani
⁊ saxifragie: fiat cōfectio in morsellis. ¶ Laudo etiā vt anteq̄
sumant fortia diuretica sumatur vna leuis potio ex cassia tan-
tum cum brodio pingui: vel cassia ī capellata: miscēdo. ʒ. v. olei
de amigda. dul. ⁊ cum zuccharo fiat in forma electuarii: et su-
matur cuȝ cocleari vsq̄ ad. ʒ. i. v. ⁊ est mirabile. Laudauit etiā
Aui. in hac intentione habundantem potum ⁊ frequentē de-
coctionem vt infra. ℞. decoctionis malue cāpestris vel althee
ʒ. viii. butyri. ʒ. i. mellis collati. ʒ. i. v. mis. dixit quod frangit la-
pidem ⁊ prouocat vrinam ⁊ leniter eius: exit enim cum facili-
tate. Hoc laudo non instante tū multum dolore vt sumantur
aliqua per superius p̄uocantia leuiter digestiua: prio cum sy-
rupis vt infra. ℞. oximellis simplicis. ʒ. i. syrupi cōpositi. ʒ. v.
cum aqua betonice: decoctionis spice liquiritie granorū iuni-
peri: ⁊ milii solis fiat syrupus. In hoc ēt valet syrupꝰ cōpositus
de radicibus: ⁊ syrupus de euparorio cū cautela tamē admiscē-
do aliquid de syrupo violato: vel de syrupo de liquiritia ad re-
mittēdū illorū virtualē siccitatē: ne materia lapidea magis in-
duraret. Est enī hic vnū singulare aduertendū: ne committat
error qui sepe cōmitti consueuit: q̄ de more cōiter est vt post
sumptioneȝ syruporum exhibeat medicina ventris laboriose
secessiua: ex cuius exhibitione sequuntur nocumēta notabilia
tū q̄ materie in ambitu totius existentes trahunt ad intestia
⁊ sic sua multitudine cohortant vias renibꝰ adiacentes: ⁊ hāc
sententiam expressit. d. Aui. in. c. proprio cū dixit. Eo non est
semita ad dandum catarticū desuper. Aliud nocumētum est
q̄ stāte materia in viis vrine nō dȝ diuerti operatio nature ad
vias intestinorū: ⁊ hoc sepe tangit. xiii. tertii. Sunt ergo syru-
pi continuandi vt p̄uocatiui ⁊ dilatatiui viarū: ⁊ subtiliatiui
⁊ incisiui materie: ⁊ eiusdē lapidis cōminutiui ¶ Consequen-
ter cum his debent clisteria singula die in modica quantitate
exhiberi: in quibus sit principalis virtus humectandi: molli-
ficandi: ⁊ dilatandi: ex decoctione. f. camomille: melliloti: fenu-
greci: seminis lini: capill' ve. ⁊ modico saxifragie: cum notabili
quātitate butyri: vel pinguedinis galline: vel olei amig. d. dul.
vel etiam amararum cum cassia: Et si ventositas cum hoc re-
tineret: vt multoties euenire solet: bonum est addere de oleo
anheti. etiā intētiōe habita ad lapidē: modicum de oleo scor-
pionū: ex quo vie renū immediatā hñt cū intestinis colligātiā.
Exterius xō bonū est facere inunctiones cū hñtibus intentio-
nē: vt paulo ante dictū est de clisteri. Fiat ergo inūctio vt īfra.
℞. olei amigd. dul. pinguedinis galline: olei de amigda. ama-
ris: ⁊ scorpionum aā. ʒ. v. Valet inunctio ex butyro solo. Va-
let etiā ex ysopo humida: ⁊ ḡnaliter ex omnibꝰ humectātibus
vnctuosis ad calidū declinātibus: addēdo tū de oleis incisiuis
⁊ a proprietate lapidem frangentibus: vt de oleo scorpionum
⁊ amigdalarū amararū. Hoc etiā casu fieri pñt vaporationes
cum filtro ex aqua decoctionis paritarie: fenationū fenugreci
seminis lini: camomille: ⁊ hmōi. Ex his oībꝰ ēt fieri pōt et con-
uenienter fieri dȝ: maxime qñ supiꝰ scripta nō cōtulerint bal-
neū in quo sedat egrotās vsq̄ ad vmbilicū. Nō fiat tū balneuȝ
nisi postq̄ cibus iam exiuit stōm: ⁊ p̄ maxima parte epar. Non
tū stet infirmus supra quartum hore vel mediā horam in bal-
neo post cuius exitum a balneo fiat inunctio cum supradictis
vt dictū est. Balneum ⁊ emplastrū fiant vt infra. ℞. paritarie.
M. ii. fenationum. M. i. ⁊ est crason: bulliant aliquot bullitio-
nibus in vino al. sub. ⁊ potentia: facta expressione ⁊ expellent di-
cte herbe cū quibꝰ incorporent olea: de quibꝰ dictum est: et sic
tepidū: ⁊ in forma empl'i supponat. ¶ Conueniret etiā cuȝ di-
ctis herbis malaxare tres vel. iiii ficus ⁊ incorporare. Posset
etiā fieri empl'm ex farinis fenugreci: seminis lini: cū decoctiōe
camomille: althee: ⁊ reliquorū appropriatorū: de q̄bus supra:
addēdo de oleis appropriatis vt supra. In hoc ergo casu ma-
xime cauendū a sacculis exiccatiuis quibꝰ cōiter vtitur prati-
ci: vt ex milio ⁊ sale ⁊ hmōi. In hoc tē casu vȝ appositio vento-
sarum: ita tū vt non semp loco doloris ponantur: sed anterius
cōtinuo versus vesicā p̄cedendo: nā in virtute earū sepe trahit
lapis ad vesicā. His itaq̄ applicatis ⁊ materia tā mollificata
⁊ viis dilatatis tute applicari possūt remedia fortia diuretica
In quo casu vȝ exhibere. ʒ. ii. dialacce. vȝ. ⁊ est fortius. ʒ. i. v. li-
thontripō. Valet etiā ⁊ fortissime accipere tātūdē de electua-
rio iustino. q̄ oīa sumant in materie vacuo stō cum. ʒ. ii. vel. iii.
vini al. calefacti: vel cū aqua raffani. ⁊ saxifragie simul vel cuȝ
aqua apii vel melliloti: decoctionis granorū iuniperi: vel milii so-
lis: ⁊ est fortior ⁊ si exhibeat in balneo melius. In his etiam ele-
ctuariis cōplent cōuenienter intētiōes a medico in hac pte in-
tēte per diuersas medicinas in ipsis intrantes. Vna est incide-
re ⁊ cōminuere lapidē per medicinas hoc facientes. Et q̄ hoc
perfici nō posset nisi tales medicine ad renes ducant: idō in eis
intrāt diuretica: verū si etiā medicine tales nō permanerēt no-
tabili tp̄e: q̄ actio nō fit nisi in tp̄e: intrāt ēt q̄dā medicine que
faciunt permanere medicinas certo tp̄e in renibꝰ. Idcirco eli-
citur q̄ male operant: qui tm̄mō approximant medicinas la-
pidis frangitiuas: vt lapidem iudaicū: vel lapidum spōgie: vel
sanguinē yrci: ⁊ talia similia. Sed si plus placeret vsus electua-
riorum: sed puluerū magis preter alios pulueres mihi singula-
rissime placet puluis postrus. a. d. A. in hoc proposito: p̄pter
cuius excellentiam ipsius hic ponā descriptioneȝ. Fiat ergo vt
infra. ℞. cineris nitri: cineris scorpionum: ⁊ cineris radicum
caulū: ⁊ cineris leporis: lapides spongie: ⁊ sanguis yrci: exicca-
ti contriti: ⁊ cineris corticum oui: de quo pullus egressus est: et
lapidis iudaici: ⁊ gūmi nucis: ⁊ acori: partes equales petroseli-
ni: dauci: ⁊ pulegii: gūmi ara. seminis althee: ⁊ piperis omniū
aā. p. i. v. mis. ¶ Pro hoc etiam valet ⁊ est expertū p̄ prestātes
doc. in seipsis puluis vt infra. ℞. aristologie lon. alkikingi: ra-
dicis saxifragie: aā. ℈. i. mis. Et si volumus possumus cum mel-
le conficere ⁊ vsui reseruare. Et erit dosis cum melle vsq̄. ad. ʒ.
ii. in puluere vero. ʒ. i. vel circa cum aliquo vino al. ⁊c. Possem
plurimos alios componere pulueres ad hoc appropriatos: sȝ
non curo remedia multiplicare: quoniam superior quantoma-
gis considero tanto mihi prestantior apparet. Sed si fortas-
sis tederet accipere pulueres vel electuarios potest fieri syrupꝰ
longus qui in hoc casu ad lapidem subtiliandum minuendum
⁊ ad extraducēdū cōuenientissime administrari pōt. Fiat itaq̄
sm hunc modum. ℞. saxifragie: enule: campane: radicum raf-
fani: peritarie: feniculi petroselini: lilii: aā. M. v. arte misse. pen-
tafilon: scolopendrie: ysopi: calamenti: diptami: aā. M. i. anisi
marathri: carui: milii solis: nucl carum: cerasarum: aā. ʒ. i. cina-
momi: cassielignee: aā. ʒ. ii squinanti: spicenardi: celtice. aā. ʒ. i.
vuarum passarum mundatarum: se. malue ⁊ melonum aā. ʒ. i.
v. liquiritie. ʒ. ii. mel. ⁊ zucchari: aā. lib. v. vini al. subtilis et po-
tentis. lib. i. fiat syrupus scdm artem cum aqua decoctionis su-
prascriptorū: ⁊ exhibeat stomaco mūdificato ⁊ vacuo existēte.
¶ Qr tū talis dispositio maxie sequit debilitatē digestiue stōi
nā dicebat Serap. de p̄prietate sacietatis ⁊ malitie digestiōis
p̄ procul dubio est attrahere hāc egritudinē: ideo laudo multū cō-
uenire in casu vt confortetur digestiua stomaci cum vnctione
ne infra. ℞. olei spice: olei absynthii: ⁊ mente. aā. ʒ. v. gariofo-
lorum: macis: cinamomi: cardamomi: galange: aā. ℈. i. rosarū
coralorū: galiemuscate: aā. ℈. i. cum modico cere fiat vnguētū.
Explicit. Et his ad pñs sum contentus credendo p̄ auxilio dei
q̄ a calculo preseruabit cū eis que primo scripsi. Et si occasio-
naliter in talem incideret dispositionē cū aliis postmoduȝ scri-
ptis remediis curabitur si deus voluerit.

¶ De vlcere vesice pro nominatissimo mercatore dño Alexan-
dro bomromeo.

¶ Consilium. lxii.

Quia in tali casu principalis radix cure est diuerte-
re materias a viis vrine ad viā secessus: laudo si nō
habeat copiosa ventris lenitio singula die fiat cli-
stere cuȝ brodio decoctiōis capitis castrati decocti
vsq̄ ad separationē carnium sine sale vel modico
sale: q̄d si nō sufficit addant. ʒ. ii. mellis ro. Et qm̄ in eo propter
mēbrorū naturaliū debilitatē sepe vētositas multiplicat q̄ est
cū tortionis vētris: ⁊ per viā cōpressionis ⁊ cohertatiōis nocet
in viis vrine: idcirco si cū vētris stipticitate vēt ositas cōligat:
laudo

laudo vt cū suprascripta decoctiōe carniū bulliāt q̄tuor vel.vj.
bullitionibus camomille ⁊ mellilotí:aā.M.j.Quod si nō suffe
cerit addatur seminis anisi:⁊ feniculi.aā.ʒ.v.Et si etiā appa:
ruit istā non sufficere:q2 timor est in calefaciēdo intrinsecus:
stāte tñ necessitate ex dolore vētoso,addi potest sup2ascripto cli
steri ʒ.j.pulpe cassie nouiter extracte:olei camomille.ʒ.ij.non
ascendēdo ad fortiora nisi vbi esset summa necessitas quo ca:
su magis laudarē aliqua narcotica dissolui cū clisteri vt.ʒ.j.v.
filonij vel egeree quam transire ad calidiora neq3 ad hyeram
Gal.vel benedictā.Exterius vero approximari possent stante
dolore ventoso fomentatiōnes aliqualiter carminatiue molli
tiue ⁊ meatuū dilatatiue cū spongijs vel filtro decoctionis vt
infra.℞.camomille:mellilotí:florū aneti:⁊ fenugreci: radicū
altee:⁊ seminum eius seminis lini:⁊ fenugreci.aā.M.v.perita
rie.M.v.se.anisi:⁊ feniculi:aā.ʒ.v.misce pro decoctione:de
qua fiat fomentatio vt supra.Et post facta fomentatione.iij.
vel.iiij.vicibus fieri potest inunctio vt infra.℞.olei camomil
le.ʒ.j.olei amigdalarum dul.olei aneti:aā.ʒ.v.misce semper
aduertēdo ne cū fomentatione vel vnctione attingatur super
regionē epatis q̄ possibile est.¶ Laudo etiam propter principa
palē dispositionem ⁊ multiplicationē ventositatis vt singula
ebdomada sumatur bolus vnius cōfectionis de cassia.Et si nō
placet in forma potabili ne aliquid eius moueat ad vias vri:
ne:⁊ cōsequēter ne materie deriuētur ad illas vias:fiat ergo in
bolo vt moueantur ad vias secessus vt infra.℞.pulpe cassie be
ne pinguis.ʒ.j.pulpe sebesten bene ab ossibus depurate.ʒ.ij.
granorū berberorū ad correctionē inflammationis cassie ſm
Rabbi moysem numero quatuor bene omnia pistētur sine ar
millis cassie:⁊ cum zuccharo al.quod sufficit fiat bolus.Uel si
voluerimus aliqualiter mundificare materiā calidam fiat vt
infra.℞.dyaprunis non solutiui.ʒ.vj.pulpe sebesten vt supra
ʒ.iij.⁊ cum zuccharo fiat bolus.Et si volumus materiā magis
grossam ⁊ salsam euacuare fiat vt infra.℞.dyacatholiconis.
ʒ.v.pulpe cassie nouiter extracte tapellate.ʒ.vj.cum zuccharo
fiat bolus.Ad hoc etiā valet confectio vt infra.℞.pulpe sebe:
sten.ʒ.j.v.passularū nigrarū.ʒ.v.pistentur:⁊ cū penidijs quod
sufficit fiat bolus.De istis sumatur aliqua illarum post horas
viij.a cena ⁊ nō dormiatur post:sed stetur quatuor horis:⁊ nō
sumatur lauatiuū aliquod sed prandeatur satis leuiter cum ci
bis cōuenientibus:⁊ sic cōpleta est intētio:prima q̄ est vētris le
nitio.¶ Ultra hanc aūt intētionē insurgūt alie multe intētio:
nes.Una est ⁊ prima in ordine remissio acuitatis vrine:que tñ
aliqñ est diuersa ſm q̄ aliqñ maior est intentio mundificandi ⁊
abstergēdi:⁊ aliqñ magis incarnādi ⁊ cōglutinādi facta mun:
dificatione cōuenienti:⁊ aliqñ equalis stat intētio:vbi tñ maior
est intētio ad lauandū ⁊ mūdificandū.Pro secūdo noto q̄ in
hoc casu nō debentur multū prouocatiua sed debilia ⁊ modica
semper tñ ponēdo aliqua membrorum confortatiua vt alias
prolixius declaraui in consilio meo de ardore vrine sine vlcere
⁊ in questione speciali:vbi tractaui istā materiā.¶ Hec ergo
intentio cōuenienter cōpletur cū syrupo vt infra.℞.syrupi vio
lati simplicis vel iuleb:viola.ʒ.j.v.syrupi de portulaca Mesue
ʒ.v.cum aquis endiuie ⁊ lactuce:decoctionis granorum alki:
kingi formetur syrupus.Uel aliter ad idē ⁊ erit maior intentio
alterandi.℞.syrupi viola.ʒ.j.v.emulsionis seminis papaue:
ris al.⁊ lactuce aā.ʒ.ij.facte cum aqua decoctionis seminis al:
thee:portulace:⁊ liquiritie:fiat syrupus.Et si fortasse coniun
gatur dolor vētosus vt sepe fit in eo fiat vt infra.℞.mellis ro.
ʒ.j.syrupi vio.ʒ.v.cum aqua camomille:decoctionis seminis
maluarū:⁊ seminis anisi:parū torrefacti fiat syrupus.Uerum
q2 aliqñ tedet tot syrupos sumere:⁊ regulariter est cōuenientis
permutare ad diuersas medicinas similes in virtute:pōt ali:
quādo loco syruporū stante hac intentione vti confectione vt
infra sumendo coclear vnum hora syrupi.zucchari viola.ʒ.j.
dragaganti frigidi.ʒ.v.Et si volumus plus alterare ⁊ dolores
remittere addatur dyapapaueris.al.ʒ.v.vel.ʒ.ij.ſm maiorem
vel minorē necessitatē.Et est pro regula obseruandū:q̄ vbi sit
fortis indicatio ad abstergēdū post duas horas sumptionis sy
rupi vel confectionis sumi potest.ʒ.v.vel circa aque decoctio:
nis or.Et si placet addere aliqua grana alkikingi etiam iuuat.
¶ Ad hanc etiā intētionē loco syruporū vel cōfectionis:li su:
mere.ʒ.iiij.vsq3 ad.vj.de lacte caprino vel asinino:de pastis a:
nimalibus cū lactucis:maluis:portulacis:⁊ huiusmodi appo
nendo.ʒ.ij.zucchari:⁊ hoc vbi non sit timor inflationis.Est tñ
habenda bona cautela:vt q̄ post ipsius sumptionē neq3 ambu
letur:neq3 dormiat post quatuor horas.Et quemadmodum di
ctum est de medicinis per superius:ita dicendum de eis que
inferius si rigātur:q̄ in hac intentione valet lac capre vel asi:
ne:cum zuccharo vel ad maiorem infrigidationem emulsio
seminis papaueris al.vel portulace:lactuce:nenufaris:facta
ex decoctione or.excorticati:⁊ radicum nenufaris.Ubi tamen
maior sit intentio ad conglutinandū ⁊ sigillandū q̄ ad abster
gendū valet syrupus vt infra.℞.seminis maluarū:althee:et
citoniorū:aā.ʒ.ij.dyadraganti.ʒ.j.v.infundantur in aqua te:
pida decoctionis althee:seminis papaueris al.et granorum
alkikingi:aā.q̄ sufficit:deinde fiant expressiones dictorū semi
num ⁊ draganti:de quorū mucillaginibus conficiatur syru
pus vt infra.℞.dictarū mucillaginū.ʒ.j.v.decoctionis supra
scripte.ʒ.iij.zucchari electi.ʒ.ij.misce.Et si volumus facere ma
gis incarnatiuum addi potest.ʒ.ij.boliarmeni.Uel aliter vt in:
fra.℞.syrupi violati.ʒ.j.mucillaginis altee et maluarum aā.
ʒ.v.cum aquis endiuie:⁊ portulace:decoctionis papaueris al.
granorum trociscorum alchechingi.Rasis in antidotario si:
ne opio vel cum opio stante maiori necessitate.ʒ.v.vel.ʒ.j.mi:
sce.Et q2 descriptio trociscorum vtilis est hec ponitur.℞.semi:
nis citruli.ʒ.x.gummi arab.boliarmeni:thuris:sanguinis dra
conis:seminis papaueris albi:amigdalarum excorticatarum
succi liquiritie:⁊ dragaganti:⁊ amili omnium aā.ʒ.x.seminis
apij.ʒ.ij.granorum alchechigi.ʒ.iij.opij.ʒ.j.fiant trocisci:et si
non placet vsus syruporum potest fieri confectio vt infra.℞.
dyapapaueris.al.ʒ.j.zucchari violati.ʒ.j.v.trociscorum supra
scriptorum.ʒ.j.v.boliarmeni.ʒ.v.⁊ cum iulep violato fiat con:
fectio:de qua vtatur vt supra dictum est de alia.Et ex his colli
gi potest quomodo operādū est qñ equalis est necessitas conso:
lidandi ⁊ mundificandi:vt cōponendo medicinas de quibus
supra.Et quemadmodum dictū est de medicinis per superius
ita intelligatur de medicinis ponendis per inferius:q2 facta
ablutione ⁊ abstersione cum medicinis suprascriptis consequē
ter cum lacte ouino:vel vaccino:vel humano:fiat iniectio per
siringam addendo de bolo armenio dragaganto thure:et hu:
iusmodi subtilissime puluerizatis.Sed q2 stante iam mundi:
ficato vlcere puluis quātūcunq3 subtilis attingens ad dictas
partes multū acute imprimit.ideo mihi conueniēs videtur vt
fiat sief secundū modum vt infra.℞.trociscorū suprascripto:
rum.ʒ.ij.infundantur in lacte ouino:vel muliebri per diem:et
tandem ex eis fiant trocisci qui bene exiccati fricentur cum la:
cte super cote:⁊ per siringam iniiciantur.¶ Possunt etiā fieri
alij sief in hoc proposito:⁊ multū placent.℞.sarcocolle qua:
tuor diebus nutrite in lacte cōmuni:quater in die lac remouē
do.ʒ.vj.ceruse:annuli plūbi vsti:tutie:bene preparate.aā.ʒ.j.
florū nenufarū:violarū:seminis lactuce.aā.ʒ.j.v.opij iusquia
mi aā.ʒ.v.croci.℈.j.fiant sief cū emulsione p̄p̄.al.⁊ ex eis frice:
tur cum lacte:vt supra sumēdo tres:vel quatuor de dictis sief.
Et ex virtutibus intrantium primis ⁊ secundis cōprehendi po
test iuuamentum huius compositi singulare in casu nostro.Et
secūdum hoc laudo singula die bis in mane siringare.primo
cum abstersiuo:⁊ secūdo cū isto:⁊ ita fiat in sero.Quare etiam
ad doloris remissionem fiat fomentatio cum filtro infuso in de
coctione vt infra.℞.maluarum:radicum altee.aā.M.j.radi:
cum nenufarum ⁊ seminum eius aā.ʒ.iij.mellilotí camomille
aā.M.v.granorum alchechingi.ʒ.v.calami:aromatici.ʒ.ij.
bulliant in aqua cōmuni aliquod bullitionibus:⁊ ex dicta de:
coctione cū filtro fiat fomētatio.Deinde inungant dicte par
tes cum vnguento vt infra.℞.olei amigdalarum dul.ʒ.j.olei
violati:mucillaginū altee:fenugreci:citoniorum.aā.ʒ.v.semi
nis nenufaris:seminis alchechingi subtilissime puluerizatorū
aā.ʒ.j.croci.℈.v.cum cera fiat vnguentum mole.Potest etiam
fieri marā de quo liniatur licinium subtile longum et iuuabit
in proposito vt infra.℞.amili:thuris:thucie.p̄p̄.margaritarū
aā.ʒ.v.⁊ subtilissime puluerizentur ⁊ cribellentur:⁊ cum vitel:
lo oui misceātur ⁊c.¶ Possem infinita alia adducere ad hoc
propositum valentia:sed his ad presens sum contentus:nihil
cōmemorans de regimine vite ⁊ vsu sex rerū non naturalium
remittens me ad ea que per me suprascripta sunt in consilio
de ardore vrine:siue de vlcere.¶ Laudo etiam pro confortan
do digestionē stomaci ⁊ consequenter pro remittenda genera
tione ventositatis fiat stomaco fomentatio ante cibum cū de:
coctione vt infra.℞.absinthij.M.j.rosarum mente:spice cel:
tice:spice nardi:squinanti aā.M.v.foliū tertiam.M.vnius ga
riofilorum:macis cinamomi:granorum paradisi.aā.ʒ.j.bul:
liant in tribus bochalibus aque ⁊ totidē vini nigri boni odori
feri vsq3 ad consumptionem quinti.Si superflueret sanguis
emorroydalis fluxus inungatur pecia circūquaq3 ex vnguen
to comitisse:et imponatur in annum leuiter cum stillo vel su:

matur albumen oui cū thure:mastice:gariofilis.bolo armeno sanguine draconis:τ antimonio omnibus puluerizatis τ simul mixtis ań.ʒ.v.τ facto licinio in dicta mixtione intincto ponatur in anum.τ hec sufficiant.

¶ Pro domino Christoforo filio,domini Alberici de maleris patiente punctionem vrine cū presentia arenularum.

¶ Consilium.lxij.

Supposito debito regimine in dieta: quod potissimū est,ex parte cibi et potus:ponatur ista regula vt cauendū sit ab omnibus que manifeste saporez habēt acutum.Et sic amara salsa acuta: τ reliqua huiusmodi vitāda sunt.Et sic eligēda sunt omnia: vel insipida vel ad parū dulce declinantia.¶ Quo supposito circa medicinalia:q2 illud accidēs dependentiā habet pro parte ad incessum arenularū per vias vrinales partim a materia humorali calida:τ a mala cōplexione epatis calida τ renum. Ideo pro alterāda vel minuēda malicia cōplexionis laudarez aperiendā esse venā epatis educēdo.ʒ.iiij.sanguinis:et si forte omnibus.xv.diebus stante aere calido fieret leuis euentatio de vena ad refrigerandū spero multū cōuenīret.¶ Ad aliam aūt intentionē vt arenularum:τ materie humoralis acute:laudo duo principaliter:vnū est cōuertere materiā ad diuersionē: secūdū est equare cōplexionē humoris:τ mēbra debilia vrinalia rectificare.¶ Ad diuersionem iuuat duplicater.Primo nisi in stō eius sit laboriosus vomitus singulariter valeret.s. vomit° cū leuib° fact° omnib° decē dieb°.Valet ēt vt exhibeat bol° vt infra.℞.cassie nouiter extracte et tapellate.ʒ.ij.sebesten.ʒ.ij. granorū berberorū.gra.vj.seminū malue puluerizatorūz.℈.i. cū zucchario fiat bolus.Iuuabit quidē τad oppositū cōuertēdo humores:τ equando etiā malā cōplexionē mēbrorū rectificando.¶ Pro confortatione aūt mēbrorum lesorum per interius valet vsus liquiritie τ precipue in decoctione: ita q aqua decoctionis eius permixtione vini est in casu precipui iuuamenti.Si etiā sumantur de ea.ʒ.vj.semel in ebdomada simul cum decoctione seminū altee τ maluarū erit electuarium mundificatiuū arenularum:τ rectificatiuū membrorū.Conuenit etiā ad perfectionē vt inducatur ad tutelā mēbrorum debilium supra superficiem dictorū membrorum aliquid viscosum per stomachū medians inter vrinā incidentē τ ipsa mēbra ne eisdem lesio cōmunicetur. ¶ Et cōplebitur hoc cum syrupo vt infra ℞.seminis maluarū:τ citoniorū excorticatorum. ań.ʒ j.dragaganti.ʒ.v.infundantur in aqua tepida decoctionis radicū altee:τ seminis papaueris albi: τ granorū alchechigi ań. qs tū sufficit:deinde fiant expressiones post tres horas dictorum seminū τ dragaganti:de quorū mucillaginibus fiat syrupus vt infra.℞.dictarū mucillaginū.ʒ.j.v.si haberi possunt:vel non addatur in seminibus dragagantū:ita vt haberi possit. ʒ.j.v. dictarū mucillaginū decoctionis suprascripte.ʒ.ij.zucchari albi misce:τ fiat syrupus:qui syrupus sumatur post ablutionez factā τ mundificationē cum aqua decoctionis liquiritie:supra dicta tribus diebus continuatis in mane vt fieri solet. ¶ Valebit etiam pro rectificatione loco colationis in meridie sumere duo coclearia de confectione vt infra.℞.zucchari ro.antiqui ʒ.iij.diadraganti frigidi nicholai. ʒ.ij. granorum alchechingi:seminū citoniorum excorticatorum:seminū maluarum : et althee.ań.ʒ.v.coralorū rubeorum. ℈.ij.seminis papaueris: et seminis mirtillorum:aliqualiter torrefacti ań.℈.j.omnia puluerizanda puluerizentur subtiliter:et cū syrupo de portulaca Mesue fiat confectio.Syrupus etiaz ad idem de portulaca est singularis iuuamēti si de eo sumatur solo.Exterius aūt interdū fiat epithima epati maxime tēpore caloris:τ est aqua endiuie τ modico rosarū:τ modico aceti.Item inunctio renū cum vnguento cōmuni.i.vnguento gal.Fiat etiā singula die cum inunctio bis in loco inter anū τ testiculos cum vnguento vt infra.℞.mucillaginis seminis citoniorū:τ altee:τ dragagāti factarū ex aqua portulace ań.ʒ.iij.olei mirtillorū:olei violati : et amigdalarum dulciū ań.ʒ.v.cum cera alba fiat vnguentū τc.

¶ Pro quodā mercatore theutonico cōtra ardorē vrine τ impinguationem complicatam. ¶ Consilium.lxiij.

Casus iste principalis est Conradus mesuer mercator constantinensis patitur ardorē vrine cum punctione necessitate ad frequentē mictū dependētem precipue propter materiā flegmaticā salsam τ bau rachiā mixtam cum vrina.Cui coniungitur dispositio naturalis de dispositione sanguinea admixta flegmatica saltem sm quedā membra cū magna valde plectoria et maxime pinguedine:que dispositio velut naturalis forte non minus verenda est q illa dispositio preter naturam de ardore vrine:quoniam vt dicit Aui.vij.quarti de macula pinguedinis. Superflua pinguedo est coartans venas cohartatione constringente eas:quare oppillat spiritui vias:q̄ obrem extinguitur multotiens τc.Et addit:τ est in timore q expellatur sanguis eorum iterum ad locū constrictum:quare forsasse subito scindatur vena τc.cū reliquis timorosis que eodem.c.habentur: et in cōmēto.In exercitantibus ad sūmū τc.Et licet dispositiones naturales videantur indicare de sui conseruatione:vt patet ma affosismorū textu τ cōmēto.xvj.τ.viij.terapētice vltimo.c. tū vt colligitur ab Arist.x.particula pblemarū problemante. lx.Quādo distēperātie naturales grādes fuerit τ ppinque ad causam in egritudine:tales nō debēt cū similibus cōseruari:sz cū contrarijs regi.τc.Idcirco q2 aliqua sunt que indicatione sumpta a remissione acuitatis vrine certo modo debēt pferri verbi gratia de dominānti somno:sumpta tū indicatione a plenitudine opposita sumitur idicatio de modico dormiēdo.Idcirco practicādus est ad hoc iet.d.Aui.quarta primi.c.primo ad finē cū dicit.Et rebus quoqꝫ in quarū medicatione subtile est adhibendum studium est cū in vna coniunguntur egritudine duo:que fieri debēt contraria τc.Idcirco dicebat Gal. viij. terapen.c.vt supra.Omnibus eīn similibus existentibus vnā speciem certissimam diete constituemus impinguantibus vero sequoniam fortes τ plures eligemus : vt vobis dominetur quidē ex eia dicte species nō tū despiciatur cōtrariū .Erit ergo propositi nostri in casu ponere regimen cōueniēs:τ circa dietā τ q̄rū ad medicinas ad remissionē ardoris vrine:cū aperta tamen τ certa indicatione ne plectoria τ pinguedo augeātur.

¶ Aduertendo q .l.est annorū hic mercator. ¶ Circa regimē igitur in dieta eligatur primo aer tēperamēto vicinus ad frigidū τ humidū aliqualiter inclinatus.Et si tāc naturaliter non habeatur artificialiter prepareē:vt tpe estatis irrorādo cameram cū aqua frigida τ aceto:vel sternēdo cum ramis floribus τ herbis:vt sunt rose:viole:endiuia :folia salicis:et vitis:flores nenufaris:τ huiusmodi.Euitetur aer extensiue frigidus:τ calor intensus etiā tempore hyemali vt stuffarum:τ si frigescant extrema calefiāt cū pānis calefactis.Euitetur ventus precipue borealis propter cū ad austrū sequitur.¶ Non dormiat super lecto calido de pluma.Et caueat a strictura vestis circa dorsuz cum cingulo siue strictura maxime ex pellibus vulpis etiam tempore frigido.Tempore autē calido in directo renū habeat diploidē scissam.Caueat etiā vaporationes aromatū calidorū vt musci:ambre:vini potentis τc.¶ De motu τ quiete dicatur:q exercitiū pedes factū:τ stando nocet principali dispositioni.Quia tamē quies ad impinguationē preparat.nisi extrema fuerit:per quietē plurimā aliquotiens speratur virtus attractiua.τ propter qā est post exercitia quorū natura cōsueuit attrahere abū:τ sic est cā macrefactionis:vt colligit.v.quarti in principio quod in hoc mercatore cōtingeret. ¶ Ego tū non laudo extremā τ vltimā quietez propter alia que sequi possunt nocumenta:neqꝫ exercitium laboriosum vt supra:pedes maxime factum.Ideo si contingat longe ire equitet super sellam leuem portantem. Sed obmittere melius esset equitationem.et loco exercitij fiant fricationes fortes τ aspere mēbris superioribus:vt dorso:spatulis:et brachijs.Membris autem inferioribus fiant leues:non tamen fiant aliqua istarum nisi expulsis superfluitatibus cōmunibus natura vel arte cū suppositorio vel clysteri: de quibus paulo post dicetur. ¶ De inanitione igitur τ repletione procuret omni die ad minus semel habere beneficiū vētris.Si nō naturaliter tū cū clysteri facto ex decoctione maluarū et florum camomille:altee:violarū : τ bletarum τ addendo.ʒ.i.cassie:τ mellis ro.ʒ.v.vel.ʒ.j.ʒ.iij.olei violati cū modico salis.Et tēpore estatis potest addi.ʒ.ij. syrupi violati de infusione cum aqua decoctionis rerum supradictarū. Aut bibat in mane tres ciatos seri lactis caprini cum zucchero. Aut potest comedere de cassia fi.ante cibum per duas tertias hore extracta de cānis. Aut supponere suppositorium ex zucchero candio:vel melle sine sale.Vitet etiam omnem repletionem precipue vini.Nimia tamen sobrietas τ ieiuniū in casu nocet.Vtraqꝫ inspecta dispositione melius tamē esset in casu isto ad humores declinare dietas q ad grossiores.s.q sibi cōueniret.ipso existente in mediocri habitudine et sano. Vitet τ sitim vehementem.¶ De cibo τ potu primo pro regula obseruetur vt vitentur omnia amara:salsa:acetosa:pōtica : vnctuosa multū etiā vehemētis dulcedinis:quū multa calīdū ad cholera facile cōuertuntur.Cuius mixtione cum flegmate fit flegma salsum:vt volūt medici quod est in casu nostro pcipua causa nocumēti.

sa nocumēti. ¶ Specialiter aūt descēdendo eligatur panis ex flore farine frumēti: ꝛ si ponatur vna pars farine or. erit cōue-niētior vel spelte ad minus. Sit modice fermentatus sine sa-le: non in furno tostus. Et si multū coctus fuerit abscindantur partes exteriores: nec sit calidus. Carnes conuenientes sunt carnes capreolorum tēpore estatis: vel carnes leporine: vel ca-prioli: carnes etiā vituli: ꝛ in hyeme auium minutarum exce-ptis passeribus. Dimittātur pulli galinarum: capones: fasia-ni: perdices: ne ꝓpter nimiā restaurationē addatur in plecto-riā. Itē dimittātur colūbe: ꝛ carnes castratorū: propter calidi-tatē: ꝛ equatice: ꝛ porcorū etiā propter caliditatē ꝛ viscositatē. Comedanꝭ etiā elixe ꝛ nō assate: neqꝫ etiā in frixorio ꝑparate. Et si contingat de assatis comedere dimittat partē exteriorem vstam. Diebus aūt quibus nō cōmeditur carnes potest vti pi-scibus paruis petrosis elixis non assatis: vt sunt temali parui ꝛ lucij parui: vel barbi: siue omnes ꝛ similes. Euitet etiā pisces grossos: viscosos: vt tructas: anguillas: murenas: ꝛ huiusmo-di. Limacie in materia adusta cōmuniter laudanꝭ: sed nō pre-paranꝭ in frixorio. Uitenꝭ oua ꝓpter magnā eorū restauratio-nē. ¶ Lacte interdū vti pōt maxime caprarū cū modico zuc-chari: etiā cū modico caseo recenti. Dimittat butyrū: ꝛ vtatur oleo oliuarū: vel amig. dul. pro condito. ¶ Pro ferculis vti potest pane cocto trito vel integro. Et si prius lauetur duabꝰ lotionibus in aqua: ꝛ postea ponatur in brodio erit cōueniēs. Far etiā miliū ꝛ panicū sunt boni iuuamēti: potest etiā inter-dum vti rizo ꝛ ciceribus fractis coctis absqꝫ cortice ꝛ non inte-gris. Inter herbas laudatur lactuca: portulaca: attriplices: spinachia: blete: abiecta tū prima aqua ebullitionis de bletis: borago: ꝛ buglossa etiā cōferūt. Et ex aliquibꝰ earū pōt fieri in-salatucia pro saporamēto dimittēdo tamē acetū: qm̄ in casu est inimicū ꝛ sal. Sed loco eius potest poni de vino granatorꝫ vel berberorū aut agresta. Et si acetum in modica quantitate bullitū cū passulis pinguibꝰ ꝛ expressum nō ex toto incōuenit sic preparatū. ¶ Pro regula euitentur omnia prouocantia ꝛ vrinā multiplicantia: qm̄ materiam deriuant ad vias vrine quas intendimus ad oppositum conuertere. ¶ Ad hoc decla-randū fundando intentionē istā multis autoritatibus ad hoc facientibus: quas ad presens reducere non conuenit. Illud vt alias fuit probatū pro regula hic supponatur. Euitet igiꝭ na-pones: caules. cicera rub. faseolos: lētes. Et generaliter ex her-bis radicibus seminibus omnia calida. Quare dimittat ruthā: marubiū: absynthiū: feniculū: apium: rosmarinum: saluiam: erucā: serpilliū: asparagos: cressones: lupullos capares: raffa-nū: aleū: cepe: porrū: anisum: ciminū: piper. ʒʒ. cinamomum ꝛ similia aromata. Euitet tam ficus recentes q̄ siccas: ꝛ vuas ꝛ nuces. Interdū vti potest granatis: ꝛ pomis arancijs ad dul-ce declinantibus. Cerasis maturis: prunis: pineis prius in a-qua preparatis: ꝛ aliquibus amigdalis dulcibus: piris etiam ꝛ pomis coctanis maxime coctis istis in secunda mensa. Et a-lijs lubricis per quartū hore ante prādiū: mellonibus etiā ali-quibus: ꝛ angurijs in tēpore suo: parce tū: potus eius sit vinuꝫ medij coloris vt granate paucitерū ad bruscū declinans: boni odoris ꝛ suauis. quod tū limpheꝭ cū aqua decoctionis liquiri-tie. Plus tamē ꝛ minus ſm varias circunstantias tēporis in caliditate ꝛ vini potētia ꝛ cōsuetudine sua. Euitet vina poten-tia dulcia turbida ꝛ antiqua et acetosa. Interueniat spacium octo horarū inter finē prandij: ꝛ principiū cene. ¶ De somno ꝛ vigilia licet pro prima intētione somnus deberet esse ꝓlixus vt. viij. horarū in die naturali: ne tū per somnū fortificatis na-turalibus virtutibus ꝛ operationibꝰ earū: cū retētione etiam materierū que in vrina resoluunꝭ addaꝭ in plectoriā ꝛ replet o-nē laudo somnū eius nō excedere. vj. vel. vij. horas. Et talis sit somnus noctis: ꝛ nullo mō diei: nisi ex antiqua cōsuetudine so-litus esset de die dormire: vel qn̄ propter aliqđ accidēs nō po-tuisset dormire in nocte. quo casu melius est in mane vsqꝫ ad tertias dormire q̄ post prandiū. Quocunqꝫ tū non moueatur ad somnū nisi transactis duabus horis a cibo ad minus. ꝛ sic dormiat capite eleuato: ꝛ decenter cooperto: ꝛ nudus nō vesti-tus: ꝛ in obscuro super culcitra dura vt supra dictū est: ꝛ super sinistro magis latere. Non dormiat supinus aliquo modo ne-qꝫ super vacuitatē ꝛ famē. Si etiā in tp̄e calido inter lectum ꝛ linteamē poneretur pellis castrati desubtus confecta non vn-ctuosa siue vituli erit conueniens. ¶ Postremo de accidenti-bus anime dicaꝭ ab omnibꝰ excessiuis abstinēdū esse: precipue ab ira: furore: multa cogitatione. Naꝫ ista ad inflāmationem perducunt. Et forte melius est ad modicā tristitiā in hoc casu inclinari q̄ tēperato vti gaudio. Insuper a venerijs abstineat quantū potest: ꝛ hec quantū ad dietā. ¶ Circa regimen medi-cinale quatuor insurgunt principales intentiones. Una est cō-munis materierum euatio. Secūda diuersio materierū a vijs vrine ad oppositā regionē. Tertio est equatio materierū pec-cātiū ꝛ euacuatio. Quarta est alteratio mēbrorū ꝛ prohibitio generationis dictarū materierum. Posset addi quinta ꝛ est re-missio accidētiū. s. acuitatis ꝛ ꝑfictionis vrine. ¶ Circa primū exhibeaꝭ cōe linitiuū vt infra. ℞. cassie nouiter extracte et ta-pellate. ʒ. j. pulpe sebesten: ꝛ tamarindorū. aā. ʒ. ij. granorū ber-berorū numero. vj. cū zuccharo fiat bolus. Et si placet i forma potabili distemperetur cū aqua decoctionis liquiritie et mal-uarū. ¶ Laudo cōsequenter interpollata vna die vt fiat leuis flobothomia de vena epatis extrahendo. ʒ. v. sanguinis tm̄: qm̄ flobotomia eorū multū est difficilis vt septima quarti ex-presse colligi pōt. ꝛ secūda affor. in cōmēto Crassi valde ſm na-turā. ¶ Secūda intētio que est diuersio cōpletur singularissi-me per vomitū vt colligi pōt. xviij. tertij. ꝛ a Serapione quar-to breuiarij: vbi ponit singularem textū de vomitu in dispōne reni. ꝛ supple, viarum vrine. Et dixit q̄ qn̄ homo vtiꝭ eo assidue sanaꝭ velociter sanatione integra. Fiat ergo vomitiuū ſm hāc formam vt infra. Comedat in hora sui prandij ex carnibus pin-guibꝰ descriptis in bona q̄titate grosso modo masticando vel deglutiendo: ꝛ comedat ferculum de spinachijs: vel bletis: et bibat vinum dulce: ꝛ postq̄ comederit per horam. j. iterato bi-bat aquā dictorū seminum atriplicis vel aneti circiter. ʒ. vj. et ʒ. ij. olei oliuarū: ꝛ sit tepidū ꝛ non calidū neqꝫ frigidū postea se inuoluat in lecto inordinato: ꝛ sibi imponat pennā oleo in-tinctā in gula taliter cōmouendo vt ad vomitū promoueatur. Camē anteq̄ vomitū hoc modo inducat superliget oculis bin-dā cū cottone ledanꝭ oculi ꝓpter vomitū: ꝛ qn̄ vomitū suū cō-pleuerit abluat faciē suā cū aqua frigida ꝛ aceto et colluat os suū. Similiter postea nō sumat cibū nisi dū famescet tardādo ad minus duabus horis: ꝛ sit cibus leuis. Et sequenti die simi-liter comedat ꝛ vomat ꝛ faciat vt prius: hoc tū intelligiꝭ si diffi-culter vomat. Ubi igitur faciliter prouocetur. laudo vt fiat se-mel in mēse duabus diebus cōtinuis vt dictū est. sed nō obser-uetur dies: imo interdū fiat in medio mensis aliquoties in fi-ne. Ad hāc etiā intētionē valet si fiat clystere bis saltem in heb-domada quod est scriptū in principio huius partis medicina-liū. ¶ Circa tertiā intētionē laudo fieri syrupū vt infra. ℞. sy-rupi violati de infusione violarū. ʒ. j. v. mellis ros. syrupi de li-quiritia. aā. ʒ. ij. aque decoctionis seminū alchechengi: altee: et maluarum. ʒ. iij. misce. Continuetur. vj. diebus post quos exhibeatur medicina hec. ℞. prunorum numero. x. sebesten: iu-iubarum. aā. numero. viij. tamarindorum. ʒ. v. capillue. vio. seminis fumiterre: foliculorum sene. aā. ʒ. j. aque. ʒ. x. bulliāt ad consumptionem medietatis. Sed vio. in fine ponantur: dein-de exprimantur et fricentur et collentur cum qua collatura di-stemperetur cassie nouiter extracte. ʒ. j. confectionis hamec. ʒ. j. v. syrupi vio. ʒ. j. misce fiat potio super quā dormiat media ho-ra. Lauatiuū. ℞. aque decoctionis ordei. ʒ. viij. totum calidū sumatur: post mediā horā sumatur prandium leue de cibis su-pra. Et sequēti mane sumatur syrupus. ℞. syrupi ro. de infu-sione. ʒ. j. v. aque decoctionis or. et liquiritie aā. ʒ. iij. misce. Et post duas horas sumaꝭ clystere lauatiuū factū vt infra. ℞. pul-ueris zucchari. ʒ. j. v. cū duobꝰ vitellis ouorum et. ʒ. xviij. aque or. fiat clystere sine sale. Et hoc est bene notādū: q̄ si medicina nō fuerit sufficiēter soluēs nō est aliquo modo augēda: qm̄ nō est augēdū in medicinis solutiuis violētis: sed tm̄ in cassia vel māna vel alijs benedictis medicinis: qm̄ vsus solutiuorū for-tiū est in vtraqꝫ dispositione nociuus: vt oēs ꝯcordāt sapien-tes maxime violēte. ideo si in totū ab eis caueaꝭ erit cōuenien-tius. ¶ Pro intētione alteratiuorū expedieda laudo per inte-rius sumi hāc cōfectionē. ℞. specierū dyadragāti frigidi. ʒ. v. specierū triasandalorū. ʒ. j. zucchari albi dissoluti in aqua al-chechēgi: ꝛ seminis maluarū: fiat confectio in morsellis. ʒ. iiij. pro morsello. Et eius cōfectionis sumat vnū morsellū per ho-ras duas. ¶ Per exterius aūt maxime tēpore estatis laudo fie-ri epithima epati tale. ℞. aquarum endiuie. ʒ. iij. nenufaris: solatri aā. ʒ. j. v. rosa. ʒ. j. aceti. ʒ. v. sandalorum citri. spodij. aā. ʒ. v. ligni aloes. ℈. j. misce in quo infundatur pecia lini du-pla ad extēsionē manus: ꝛ expressa ponatur in directo epatis post horas. vj. ab assumpto cibo. ¶ Laudo etiaꝫ pro renibus fieri vnguentū hoc. ℞. olei de nenufere olei ro olei vio. aā. ʒ. v. lauentur duabus lotionibus in aqua acetose succi citrangulo-rū siue arāci. succi lactuce ꝛ solatri aā. ʒ. iij. bulliāt omnia quo-usqꝫ acquirāt spissitudinē: postea adde cere parū et camphore

℈.v.aceti parū fiat vnguētū quo vngantur renes. Quia tū ex
vsu frigidorū posset noceri stomachus.qui parat⁹ est ad gene=
ratione flegmatis cōuenit:si inungatur stomachus ante cibū
cum vnguento vt infra. ℞.olei absynthij:olei masticis: ros.⁊
spice ana.℥.v.gar.macis galange:cardamomi : corallo.rub.
ana.℈.j.galiemuscate.℈.v.aceti parū propter spissitudinem mi
rach ⁊ cere parū fiat vnguētū. ¶ Pro vltima intētione acci=
dentiū cōplenda fiat mitigatiuū ardoris per superius sumen=
dum vt.℞.seminū lactuce:portulace.ana.ʒ.j.zucchari optimi.
ʒ.ij.lactis capre.℥.iiij.sumat tepidū in aurora quādo aliud nō
sumit puluerizatis seminibus:⁊ cōtinuetur tribus matutinis.
Fiat etiā vnguentū quo vngatur circa testiculos ⁊ anū vt.℞.
mucilaginis dyadraganti:psilij:⁊ altee ana.ʒ.iij.olei vio.⁊ mir=
tillorū ana.ʒ.v.cū modico cere al.fiat vnguentū molle:⁊ fiat inū
ctio vt supra. ¶ Ad eandem intentionē valet si sumatur de la=
cte mulieris puellā lactantis ⁊ cū albumine oui cōquassatum
poneretur pecia infusa in dicto liquore super partes dictas.
Stāte etiā dolore in extremitate virge propter punctionē con
uenientius est vt infundatur membrū in scutella plena lacte:
vel accipiatur pecia linea ⁊ infundatur lacti:vel per se: aut cū
aqua ro.vel in aqua decoctionis alchechingi ⁊ seminū malua
rū:⁊ superligetur mēbro ⁊ partibus circūstantibus:⁊ cum istis
deo dante:dolor mitigabitur. ¶ Debes scire ꝙ in casu nō lau
do balnea ad exteriora:quia si essent calida vt sulphuris ⁊c.Et
ratione resolutionis contra pinguedinem valerent:tamen ne
noceāt ardori ⁊ ne humores huiusmodi plectorici corporis ad
fluxū vel motū disponāt ipsos dissoluendo ex quo motu maxi
me posset incurrere periculū obmittātur.vel si essent frigida vt
ferrea per interiora sumi possent:sed non debent in exteriori=
bus applicari eo ꝙ nimium materias concetrare faciūt quod
contra intentiones cure esset vt vides.

¶ Pro ardore vrine pro Magnifico dn̄o Antonio de Benti=
libus ducali consiliario. ¶ Cōsilium.lxiiij.

In dispositione ardoris vrine pendentis a mala cō
plexione calida acquisita in epate ⁊ renib⁹ ⁊c.a ma
teria cholerica secū mixta talis ordo obseruet̄. pri=
mo tractabitur breuiter regimē sex rerū nō natura
lium.secundo ad medicinas magis veniendo ponā
aliquas medicinas huic proposito conuenientes. ¶ Quantū
ad primū inchoabo ab aere ⁊ sibi annexis.quare talis ordo ser
uetur. ¶ Cauendū est a mora in sole ⁊ in aere calido ⁊ sicco qua
litercūqꝫ sit:imo procurandū est de aere sibi cōtrario.Cauen=
dum est ab aere vētoso:⁊ vbi sit multitudo fumi:⁊ ab eo in quo
sunt redolentia calida. ¶ De annexis aeri vt de cooperimen=
tis sui corporis tam de die ꝙ̄ de nocte dico ꝙ dum dormit non
habeat ꝙ̄titatē draporū circa dorsum:ne inflāmetur epar ipm
⁊ renes. Non ergo sint illi drapi multum stricti imo laxi circa
personā:simul cauendū est ne lectus super quo dormiat sit ni=
mis mollis de pluma:qꝛ tunc multū inflāmat:⁊ maxime tēpo=
re estatis. Unde generaliter melius est declinare parū ad fri=
gidum ⁊ humidū ꝙ̄ ad calidum ⁊ siccum:⁊ hec de aere. ¶ De se
cundo vero vt de cibo ⁊ potu notādū generaliter:ꝙ cauēdum
est ab omni salso acuto:⁊ ab omni eo quod cum comeditur im
primit acuitatē in ore.Et etiā vitanda sunt omnia fortiter dul
cia propterea qꝛ faciliter in cholerā cōuertūtur:vt sepe prote=
statur.d.A.⁊ maxime circa principiū capituli de cura vlcerū
vesice.Cauendū etiā generaliter ab omni prouocatiuo vrine.
Nam ⁊ si aliqua reperiantur que per qualitates primas pu=
ta frigiditatē ⁊ humiditatem:iuuarent tamen per hoc ꝙ mo=
uent materias ad vias vrine:magis nocent multiplicando in
vijs illis cholerā ꝙ̄ remittēdo qualitatiuā acuitatē per quali=
tatem manifestam:nec in hac parte obstat aliqualiter tex.d.
A.in.c.de cura ardoris vrine dū dicit.Et si non fuerint vlcera
neqꝫ sanies tunc melior cura est exuberatio vrine dicatur quod
ipse intelligit de ardore procedentia a qualitate tātū sine ma
teria ⁊ in corpore conuenientissime purgato:⁊ in quo illa mē=
bra vrine nō sint debilia:que omnia rarissime in patiente talē
dispositionē reperiūtur vt patet. ¶ Laudant̄ itaqꝫ in proposi
to cibaria insipida humida ad frigidū declinantia:vel tēpera
ta dantia aliquo modo nutrimētū grossum glutinosum ⁊ ad=
herens. Specialiter ergo.descēdēdo sibi cauendū est ab aniso
feniculo:apio:⁊ hmōi herbis.⁊ a brodio cicerū nō excorticato
rū maxime ⁊ faseolorū:⁊ speciebus omnibus:ab aceto:alleis ⁊
huiusmodi.⁊ a ficubus maxime:qm̄ vt testatur Aui.in fine ca=
pituli de cura vlceris renū. In ipsis est lacticiniū occultū.Eui=
tentur vue cuiuscūqꝫ cōditionis, Itē euitet petrosilium: aspa=
ragos:lupulos:⁊ talia:⁊ omnia vina potētia.⁊ maxime al.et
subtilia. Utat̄ ergo vino virmiglio paucifero mixto ⁊c. Et ma=
xime tēpore estatis cū aqua decoctionis ordei per duas horas
infusi in aqua:⁊ etiā modico dragaganti. Non sit dictū vinum
acre:sed medio modo se habēs inter dulce ⁊ bruscū. Sitqꝫ pa=
nis non participans multo furfure:imo sit multū depuratus
ab eo:⁊ sit sine sale.nō sit etiā multū fermentatus:imo parum
neqꝫ totus excessiue.Et in casu quo esset talis modi dimitta=
tur pars exterior:⁊ accipiatur de medulla eius interiore duorū
vel triū dierum ad plus. ¶ De carnibus vero habeatur hic or
do:comedatur de capretis ꝙ̄diu haberi possint: qꝛ maxime in
hoc proposito cōueniūt:⁊ capita ⁊ cerebella eorū notabilē ha=
bēt proprietatē in hoc. Silr̄ valent carnes vitulorū lactentiū
⁊ maxime partes neruee.⁊ singulariter pedes eorū. Nam ipsi
bene cocti dant nutrimētū frigidū ⁊ humidū: et faciliter dige=
rūtur vt expresse voluit princeps secūdo cañ.c.de pedib⁹. Ua=
lēt etiā pulli ⁊ maxime pullastre iuuenes:⁊ laudantur perdico
ni:qm̄ dant nutrimentū frigidū ⁊ siccū: vt voluit Auerrois.v.
collibet. ¶ De quadrupedib⁹ siluestribus valēt caprioli iuue=
nes:qꝛ antiqui nō laudātur in hoc casu. In diebus vero in qb⁹
nō comedunt̄ carnes mirabiliter ad hoc cōueniunt oua sorbi=
lia etiā nō cocta nisi corpus esset supercalefactū:qm̄ in tali ca=
su forsitā nō conuenirent propter eorū facilē corruptionē.hoc
ergo nō existēte oua sic cruda conueniūt:⁊ laudant̄ cocta leui
ter ꝯtesta in aqua ⁊ agresta sine sale:tū preparari pūt in aqua
solū cocta vel i viuarolo cū caseo pingui facto sine sale. ¶ De
piscib⁹ vero fere dicat̄ generaliter ꝙ oēs cōueniūt:sed spāliter
pisces petrosi ⁊ squāmosi vt luci:tēti:fauoni:elixati tamen in
aqua et non assati in patella:⁊ ita conueniunt cancri sine sa=
le et aceto:vt dictum est superius. De ferculis sic procedatur:
vtendum est oleribus vt spinachijs:boragine:bleta portulaca
malua:folijs violarū:lactucis:⁊ talibus frigidis. nam in istis
cōpletur intentio quam querit dn̄s Aui.in.c.de cura diabetis
vltra mediū: vbi sic dicit. Nā melior res dispositionis ciborum
quos sumere precipiūtur est vt sint tales quatenus comitetur
eos leuitas nature ⁊ confractio sitis : et loquitur in hoc casu.
Similiter vtendū est de brodio rerū superius dictarū ⁊ de pa=
ne cocto in brodio:⁊ de riso:farre ⁊ furmento rupto:⁊ pisto: mi
lij:⁊ panici:etiā de lacte caprino: vel vaccino. imo eorum nutri
mentū rectificat vt vult ysaac in dietis particularibus. Come
datur etiā lac caprinū maxime loco collationis tp̄e estatis cū
modico zucchari:tū nihil comedatur post quatuor horas: ne=
qꝫ exercitetur:neqꝫ dormiatur vt iubet Aui.ij.cañ.ca.de lacte.
⁊ loco insalatucie potest sumi de portulacis : et lactucis maxi=
me parū coctis cū agresta:qm̄ per decoctionē frigidiores red=
dūtur capitulo proprio:⁊ si libet cū agresta vini nigri:nō pon
gente. ¶ De fructibus vero valent amarene:pruna:damasce=
na:poma cocta cruda ⁊ dulcia:⁊ pira:⁊ similia preter nuces: ⁊
auelanas:ficus:vuas:vt dictū est superius.⁊ hec de regimine ci
bi ⁊ potus. ¶ Quantū ad somni ⁊ vigiliarū mensuram ordo
seruetur. Primo quantū ad tp̄s inchoandi somnū incipiatur
somnus post duas horas cibi assumpti: vt illo tēpore cibus sit
in fundo stomachi. Secūdo quo ad ipsius somni perseuerātiā
absolute plus dormiendū est quam tempore sanitatis et preci
pue de nocte ⁊ de mane: qꝛ vigilie inflammando vrinam exa=
cuunt:que est causa plus mordicandi. ¶ De forma etiam dor
miendi cauēdū est:ne dormiat̄ super dorso qꝛ materie propter
inflāmationem renum inflāmantur vrine:nō etiā dormiat̄ su
per latere dextro:ne superinflāmetur epar: ꝙ super calefactū
plus de cholera generat. Jacēdū est ergo super latere sinistro
⁊ modicum se reuoluat in lecto ne habeat causam mingendi.⁊
hec de somno et vigilia. ¶ De motu et quiete obseruetur talis
ordo:minus moueatur solito sed quiescat plus:sed tū in totū
nō negligat exerci. nā ipsiū exercitiū inflāmat:moderatum tū
fortificat mēbra vrine:que in hoc casu sunt laxa: vt expresse ap
paret per Gal.vj.de interiorib⁹:capi.antepe.dicēte etiā Aui.
ca.de cura vlcerū vesice.Exercitiū quidē nocet eis propter ea qḋ
acuit ⁊ superinflāmat. Si aūt nō facit idest iuuatiuū propter=
ea ꝙ cōfortat mēbrū:experiatur ipsum ergo paulatim. Fiat tū
exercitiū iā celebrata digestione vt ante cibū ⁊ prandiū ⁊ cenā
qꝛ aliter ipso facto precipitantur materie ad renes ⁊ vesicam
sed leuiter equitet̄. In sua ergo sint exercitia leuia ⁊ hoc in ta=
li casu est maxime obseruandū. ¶ De inanitione ⁊ repletione
dicatur breuiter:ꝙ nō est vsqꝫ ad crapulam comedendum vel
bibendum.non est tū abstinendū a cibo ⁊ potu:qm̄ fames ⁊ si=
tis inflāmāt ⁊ exacuūt.Est ergo tēperate comedendū ⁊ biben=
dū.Est tū sollicitāda inanitio qua superfluitates ciborū expel
lantur.⁊ si natura nō sufficit tūc iuuet̄ cū suppositorio:vel cly=
steri

fieri de quibus posterius fiet spālis mētio: qm̄ nihil magis in
hoc proposito faciendū q̄ ventris lenitio vt omnes fatenł. Est
tñ alia specialis inanitio a qua opʒ multū abstinere tanquam
ab inimico mortē intendente: ⁊ illud est coitus: q̄ coitus le dit
vt cōstat. ¶ De victu vero vt de accidētibus anime talis ob=
seruetur ordo. Cauendū ab ira: furia: solicitudine: et tristitia:
nāq̄ talia omnia ledūt: procurandū est moderate gaudere: et
sic cū amicis cōuiuare notabiliter iuuat: ⁊ hoc de primo prin=
cipali. ¶ Quantū vero ad secūda medicinalia magis venien
do tria vel quatuor per ordinē faciā. Primo est intendēdum
ad digerendū ⁊ euacuādū materiā cholericā que fuerit in am=
bitu totius ⁊ maxime circa epar renes ⁊ in partibus eisdem ad
iacentibus: ⁊ cū medicinis cū quibus nullū nocumentū dictis
viis afferatur. Secūdo est intendendū cū medicinis diuerten=
tibus illā materiā ad viā oppositā: si qualis materia cholerī=
ca remanserit in ambitu totius vel dictis viis. Tertio intendē
dū ad alterationē mēbrorū: ne sua qualitate imprimant in vrī
nam caliditatem: ita vt in vesica impressiua reddatur: ⁊ etiam
ne ipsum epar sit multe cholere generatiuū. Quarto q̄ pur=
nō apparet q̄ stāte tēperamēto ipsius epatis quin aliquid ge=
neretur de cholera: cuius etiā pars miscetur cum vrina: cuius
grā reddit acuta: ponā aliquas medicinas que ad vrinā per=
tingētes ipsam alterabūt ne sit multū impressiua: ⁊ etiā pertin
gētes ad vesicā taliter ipsam disponēt vt nō notabiliter patiat
ob ipsa vrina. ¶ Quātū ad primū talis ordo seruetł primo di=
gerat materia cū syrupo viol. simplici dicto iuleb violarum a
Mesue: hoc dico notāter: q̄ cū medici scribūt syrupū violarū
intelligitur ab aromatarijs syrupus viola. cōpositus factus
cū aqua cucurbite: que in hoc casu parū mihi placet propter
ipsius apertionē. Potest ergo sic formari syrupus. ℞. syrupi
violati simplici. ℥.j.ß. aque endiuie. ℥.ij. portulace. ℥.j. misce p
vna vice. de quo vtatur. v. vel. vj. vicibus. Ubi tamen esset cho
lera peccans multū subtilis ⁊ inflegmata conueniret syrupus
nunc infra scribendus ad maiorē infrigidationē. ℞. syrupi de
portulaca Mesue. ℥.j. syrupi de acetositate citri. ℥. ß. aque vt
supra: vel cū aqua decoctionis maluarū: foliorum violarū: ⁊ se
men carū: ⁊ ordei quantū sufficit: de quo vtatur vnā pro vice
sex vel. viij. vicibus. ¶ Ad hoc etiā valet syrupus rosatus de
infusione ro. valet etiā syrupus de succo acetose. et in maxima
flāma syrupus de papauerecū aquis appropriatis. ¶ Deinde
de facta digestione potest fieri purgatio cū medicina faciliter
euacuāte: vnde maxime cauendū est a medicinis cōpositis so=
lutiuis: q̄ in pluribus intrat aloes q̄ nocet epati supercalefa=
ciendo: vt dicit Mesue. c. proprio ⁊ etiam. d. A. xiiij. tertij capitulo
de cura asclitis vbi videtur velle q̄ absolute nocet epati quia
oportet q̄ elōgetur ab eo nisi propter necessitatē aut cum inge
nio rectificationis. Est ergo vtēdū medicinis bñdictis vt cassia
māna: ⁊ huiusmodi: vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ℥. ß. cū
aqua endiuie: plātaginis: acetose: q̄ sufficit fiat potio. Uel alī=
ter fieri potest vt infra. ℞. aque decoctionis violarum: boragī
nis: seminis maluarū añ. par. j. se. papaueris albi: par. iij. vnius
in qua infundantur manne pure electe. ℥. iij. ⁊ fiat potio. Et si
apparet q̄ nulla istarū sufficiat potest reiterari quelibet earū
vsq̄ dum sufficienter eduxerit. Et in casu quo nulla earum suf
ficienter eduxerit posset fieri medicina ex reubarbaro: vt infra
cum mirabolanis. ℞. mirabolanorū: citrinorum electorū gu=
mosorū ⁊ contusorum. ʒ. ij. infundātur in aqua endiuie: portu
lace acetose decoctionis modicū passularū: ⁊ facta expressione
addatur reubarbari electi. ʒ. j. v. cassie extracte. ʒ. iij. syrupi ro=
sati de infusione rosarū. ℥. j. misce: fiat medicina. Uel si volu=
mus possumus dare reubarbarū in substantia sua solum vt in
fra. ℞. reubarbari electi. ʒ. ß. subtiliter puluerizetur et sumat
cum aqua endiuie: vel alijs aquis ad hoc propositum conue=
nientibus. Et iste modus multū mihi placet. Nec mihi placet
dare ipsum in infusione: q̄ in tali tēpore non intendo apertio
ni sed euacuationi ⁊ sigillationi: ⁊ hoc melius perficitur ipsum
exhibēdo in substātia q̄ in infusione: vt voluit Mesue: ⁊ sic ge
neraliter omnes sentiūt. Nō est mirandū si non apposui spicā
vt cōiter fit: q̄ nihil operatur: nisi q̄ adiuuans ipsius opera=
tionē vt voluit Mesue: nec ipsum reubarbarū indiget corre=
ctiuo. nam vt eleganter dixit Auer. v. colliget capitulo pprio:
postq̄ dixit q̄ est purgatiuū addit: ⁊ est mirabilior in medici=
nis purgatiuis: quia frenum suum est cum eo q̄ nulla medici=
narū purgatiuarum est sine freno in aliqua parte sui excepta
ista: q̄ quāuis purget confortat omnia mēbra. Et propterea
possumus dando purgatiuum refrenare alias medicinas per
ipsum. Et ex cōsequenti post nullā talē medicinā est dandū la=
xatiuum facta purgatione dicta intentione habita ad medici
nam. Nam fortasse virtute medicine esset educta aliqua mate
ria multū acuta: que eius subtilitate penetraret in orificia mē
brorū: que nisi abluatur fortasse reduceret aliquā malā dispo=
sitionē. Et tunc in hoc casu non habito respectu ad malitiam
medicine: sed ad materiā cōuenit lauatiuum ex aqua ordei si=
ne zuccharo. Nā vt dicit. d. Aui. capitulo de malitia cōplexio
nis calide epatis in principio capiti. Est in ipsa virtus infrigi
datiua abstersiua ⁊ stipticitas confortatiua nō superflua: que
omnia intēdimus in proposito vt pʒ: ⁊ hec de primo: zuccharū
etiā nō ponit ne eius dulcedine cōuertatur in cholerā in hoc
sic dispositū. ¶ Intētio autē secūda que est diuersio ad aliā re=
gionē illius materie que vadit cū vrina perficitur principali=
ter cū tribus: vt cū fricatione extremorū vomitu: ⁊ lenitione vē
tris. Primo ergo cōuenit sit fricationes ⁊ maxime partiū supe
riorum que fieri possunt in mane anteq̄ surgat a lecto leues tñ
fiant. Et si cū hac leui fricatione a calido tēperato sudor prouo
caretur esset multū laudabile: q̄ per sudorē euatur aquositas
serosa ⁊ diuertitur ad cōtrariū. Nō laudo tñ ipsum prouocarī
cū medicinis interius sumptis: qm̄ tales apertiue sunt que in
hoc casu mihi nō placēt. Laudant etiā in proposito vomitus
leuis. Nā vt dicit Aui. in. c. de materia lapidis renū. Ipse eñ
vomitus expellit superfluitates per viā cōtrariā vie: cuius mo
tus est ad renes ⁊ facit latus renū vacuū mundū. Hanc eandē
sententiā dixit de cura vlcerū renū ⁊ vesice. Nō laudo tñ pro=
uocari vomitum violēter: q̄ talia fortia prouocantia plerūq̄
nocēt vijs vrine. Prouocetur ergo cū aliquo vnctuoso vt oleo
cōmuni ⁊ similibus: ⁊ hoc in his qui apti sunt ad vomitū. Le=
nitio etiā vētris eādē hʒ intētionē cū vomitu: ⁊ est instrumētū
aptius ad hoc propositū. Pōt ergo fieri lenitio vētris per in=
ferius per clysteria ⁊ per superius. Fiāt ergo clysteria vt infra
℞. cassiefistule. ℥. j. pulueris zucchari. ℥. v. olei cōmū: olei viola=
ti. añ. ℥. j. v. cum decoctione maluarū: bletis. mercurialis: ma=
trum violarū: or. añ. parū fiat clystere cōmune ⁊ sine sale. Uel
potest fieri ex brodio carniū pinguiuʒ modicum salito ⁊ parte
aque or. vel aliter. ℞. lactis acetosi extracto butyro. ℥. vj. succi
malue: ⁊ mercurialis. añ. ℥. iij. olei viola. ℥. ß. misce pro clysteri.
Et hoc conuenienter fieret vbi esset magna caliditas. Et infini=
ta similia possumus ḿm extimatiuam facere clysteria magis et
minus lenientia frigidiora etiā ⁊ minus frigida ḿm necessita=
tē. Potest etiā interdum fieri suppositorium leue vt infra. ℞.
mellis violati. ℥. v. fiant suppositoria duo vel tria ⁊ inungatur
oleo vio. salito modicum vel non salito: si per se sufficiens sit.
Ualet ad hoc radix bletis in forma suppositorij. Ualet zuccha
rum candi in forma propria ⁊ his similia. Cauendū tamen est
ne exhibeantur huiusmodi nisi postq̄ cibus exierit stomachū.
Per superius vero mirabiliter laudatur cassia nouiter extra=
cta ex cānis. Pōt ergo sumi de cassia in cānis a duabus. ℥. cuʒ
media vsq̄ ad tres cum dimidia ḿm bonitatem ipsius: et ab
ipso infirmo extrahi de cānis: ⁊ sic sumi de mane vel ante ce=
nā. Uel potest extrahi ab apothecarijs ⁊ appellari in formaʒ
boli cum modico zucchari: ⁊ huiusmodi rei vsus bis vel ter in
hebdomada est multū cōueniens. Si vero de quātitate abhor
reret potest sic formari cōpositio. ℞. cassie nouiter extracte. ℥.
v. dyaprunis non solutiui. ʒ. ß. vel cum zuccharo taberzet ⁊ fiat
bolus. nam in hoc modico fortasse est tanta virtus lenitiua q̄=
ta est in. ʒ. x. cassie tantū: ⁊ sine nocumento. Potest etiam loco
dyaprunis addi de dyacatholicon damasceni: vel nicolai: cuʒ
aceto. Et de his posset dici quod dixit Aui. ad principium fa=
tis ca. de cura vlcerū renum. Huius enim expellit a corpore ex=
pulsionē subtilem cū declinatione ad partē: que alia est a par
te renum. Ualēt etiā ante pastū aliquādo brodia sana: pinguia
cū modico zucchari tepida: aliquādo pruna bene matura: vel
persicū bene maturū ⁊ sic de similibus. ⁊ in his impletur secun=
da intētio. ¶ Tertia intētio est alterare mēbra lapsa ad calidū
maxime epar ⁊ renes. Et hec intentio perficitur cū epithimati
bus: fomentationibus: vnguentis per exterius: ⁊ confectioni=
bus per interius. Primo igitur potest fieri tale epithima epa=
ti vt infra. ℞. aquarū sublimationis endiuie. ℥. iij. lactuce: por
tulace añ. ℥. j. v. rosarum. ℥. j. aceti. ℥. j. pulueris sandalorum al
borū ⁊ ru. corallorū vtriusq̄. se. ro. ⁊ acetose añ. ʒ. j. camphore
gra. j. v. misce pro epithimate epatis. Ad hoc etiaʒ valet talis
fomentatio. ℞. malue: plantaginis: rosarū: portu. añ. M. j. se=
minis corū omniū añ. ʒ. ij. granorū piperis albi. ʒ. j. v. ponant
ad bulliendū in aqua endiuie vsq̄ ad quarti cōsumptionem: ⁊
petie madefacte applicētur cū actuali calore mō sup epar mō
super renes. Et sic fiat ter vel quater nō stāte repletione talis

mēbrorū. Et de hac decoctione pōt cōtinuari. Potest etiā vngi regio epatis cū oleo ro. vel nenupharino stāte maxima flāma loto in aqua endiuie: vel solatri. vel semperuiue fm maiorem vel minorē necessitatē. Et postea facta vnctione superaspergatur de puluere sandalorū al. et ru. Et hic aduertēdū est pro regula φ nō dʒ oleū infrigidatiuū ad infrigidādū aliquod mēbrū apponi nisi prius lauetur: qm per viscositatē olei forsitā plus calefaceret reducēdo interius vapores ⁊c. φ iuuaret infrigidādo de per se. Sed de oleis calefaciētibus nō est cura. Ad possūt panni linei immergi in succo solatri: vel semperuiue cū modico aceti si expedit. Potest etiā fieri sacculus de rosis: endiuia: sandalis: sumitatib9 vitis: ⁊ immergi in aqua ro. vel nenupharis: vel succo solatri: ⁊ tepidus potest apponi epati ⁊c. Et frequēter remoueatur ne actualis frigiditas ad quā se reducit opilet. Conueniēs tū ad hoc propositū est vnctio cū vnguento sandalino Mesue: ⁊ isto cōiter vtūtur. Et si volumus isto inungere renes rectificatur vt infra. ℞. vnguēti sandalini. ʒ.v. vnguenti Gal. ℥.i. rectificetur si expedit cū oleo citoniorū: vel rosarum. Unū tū generaliter attēdēdū est in vnctione epatis cauēdum esse ne cuʒ talibus frigidis attingatur ad ipsum dyafragma: qm possent sua frigiditate ipsum immobilitare: ⁊ ex illo sequeretur maximū nocumētū: vt pʒ astāti. Et forte errore astātis sequeretur hoc: nocumētū propter indebitā approximationē talium frigidorū in tali casu omnino est abstinēdū a talibus frigidis. Et essent fiēde fomētationes cū calidis anodinis primo. que si nō sufficerēt addantur calidiora de eis que quilibet per seipsam constituere pōt. Postφ vero remotū fuerit nocumētū si adhuc remanserit mala cōplexio calida in ipso epate ⁊ renibus attendatur vt prius. In caliditate igitur renū cōiter laudantur lamine plūbee ipsis renib9 de quib9 Cōciliator duplicē dat casū. Primo φ sint plurimū perforate: qz nisi sic sint magis calefaciūt interius reuerberādo vapores φ infrigidēt. Secūdus canō est φ in vnctione sup regionē renū ponātur aliqua frigida cōfortātia: de quib9 dictū est: postea superponātur dicte lamine: nō teneātur tū nimis stricte ppter causam dictā. Superius vero sumēdo cōuenit medicinaliter zuccharum rosa. cum substantia: cōuenit dyaborriginatū: conuenit etiā cōfectio in morsellis facta vt infra. ℞. specierū trociscoruʒ de camphora. ʒ.v. cum. ℥.viij. zucchari taberzet dissoluti in aqua decoctionis seminū portulace: lactuce: ⁊ malue: fiat confectio in morsell. ʒ.ij. pro morsello de qua cōfectione sumatur morsellus vnus pro vice stō ⁊ epate inanitis. Et illa omnia scripta superius in hoc casu sunt notabiliter cōueniētia: qz in nulla suprascriptarū medicinarum est summa infrigidatio ⁊ extinctio nō humectatio que vetatur xiiij. tertij in pluribus casū. sed infrigidatio cū stipticitate ⁊ cōfortatione qd laudatur a dño Aui. ibidē: ⁊ ab Auer. vij. colliget: ⁊ hoc de tertio principali. ¶ Ad quartū vero veniendo vbi est intētio ponere aliquas medicinas que remittūt acuitatē vrine ex parte ipsius vrine mordificātis. Duo igitur faciā. Primo ponā medicinas per superius sumēdas. Secūdo illas ponam que per inferius administrari debēt exterius ⁊ interius per siringā. Primo ergo ponā medicinas per superius in hoc casu valentes. Sed oportet memorari tex. d. Aui. capi. proprio de cura ardoris vrine dicentis sic. Et de illis que conferūt supra mirabiliter est potus mucillaginū ⁊ inunctio earū. Nā per mucillagines vrina redditur impressiua minus fm se ⁊c. peruenientes ad substātiā vesice ponūt super ipsam quandā viscositatē super quā vrina trāseunte ⁊c. acuta nō tū sensibiliter imprimit in ipsaʒ. Et iste est canō qui sup oēs singularissime placet: quo nō cōiter vtūtur medici: sed principaliter intēdētes in cura cū diureticis frigidis ⁊c. cū tū omniū sonēt sententie doctorum: vt Aui. satis ad principiū de cura diabetis vbi sic dicit. Et de illis que oportet ipsum dimittere est labor dorsi ⁊ assumptio diureticorū. Qui textus ⁊ si nō videatur esse ad propositū nostrum tū bene ɔsiderāti est immediatus proposito nrō: qm ibi diabetes: vt dicit text9 in fine capituli accidit ex caliditate ignea ⁊c. vt in proposito nrō. Et hoc idē sub aliis verbis expresse sentit Auer. vij. collibet. c. xix. Et si nō in hac forma tū immediate trahitur super hoc: ⁊ illū modicū practicauit Ras. in diuisionib9. Et hoc idē expresse sentit Gal. xiij. terrapentice. ij. distinctione c. iij. ⁊ distinctione. iij. ca. iiij. hoc idē expressius voluit. d. A. xix. tertij in fine primi tractat9: ⁊ sunt vltima verba cū dixit. Et recordare eius quod dictū est in. c. renū. φ renes ⁊ vesica qn sunt dolorosi aut egri nō appropinquāt pillulis de seminib9 ⁊. i. vt augmētentur in renib9 ⁊ vesica dolor cū attractione ⁊c. ergo sup hoc tāφ super radice dʒ medic9 inniti in hac cura facta purgatione. Fiat ergo syrup9 talis vt infra. ℞. seminis altee: malue ⁊ citoniorū. aā. ℥.j. dragaganti. ʒ.iij. infundantur in aqua tepida decoctiōis radicū altee: seminis papa. al. ⁊ granorū alchichingi aā. φtū sufficit. Deinde fiāt expressiones dictorū seminum ⁊ dragagāti de quorū mucillaginib9 cōficiatur syrup9 vt infra. ℞. dictarū mucillaginū. ℥.j. v. decoctiōis supradicte. ℥.iij. zucchari albi electi. ʒ.ß. misce pro vna vice. Et de hac cōpositione syrupi sumatur. viij. vel. x. diebus cōtinuo qz in hoc proposito est mirabilis. Et si in totū nō sufficeret potest addi de mucillagine psilij tantūdē sicut de aliqua aliarū. Si tū possum9 sine hac per superius tutius est qm mucillago psilij ponitur inter stupefactiua: ⁊ notatur proprio ca. in fi. ⁊ clari9 apparet. xiij. tertij de cura singultus ad primā partē capti: ⁊ sexta quarti ponitur iter stupefactiua eo ergo tutius esse per siringā inferius vtendū vt dicetur. Ad hoc etiā propositū vʒ lac ouinū acetosum factū de quo extractū sit butyrū: ⁊ similia glutinosa: vt dictū est i prima parte huius. per inferius vero siringādo primo gnaliter vʒ quodlibet lac tepidū iniectū. Ualet etiā hec cōpositio facta vt infra notabiliter. ℞. psilij. ℥.j. coquatur in aqua ⁊ colligatur mucillago ⁊ misceatur cū oleo vio. ⁊ lacte mulieris puellā lactantis. Pōt sumi. ℥.ij. de quolibet istorū duorū: ⁊ ponatur per siringā tepidū. Pōt etiā in isto liquore cōposito misceri. ʒ.v. cāphore in maximo ardore: vel de oleo nenupharino. Pōt etiā in hoc pposito fieri decoctio plantaginis: violarū: maluarū: bursepastoris in aqua cōi: ⁊ postea accipere par. ij. ⁊ par. j. olei violati: ⁊ facere siringationē: ⁊ infinita talia possum9 imaginari. Tamē in hoc proposito placet siringatio ex lacte muliebri solo: et quolibet alio: iuuat etiā imponere virgam in scutella: vel in vase vitreo pleno lacte tepido: qz multitudo etiā humiditatis: ⁊ cōuenientia eius que fit in partib9 ibi glādosis remittit acuitatē vrine: ex qd ibi Aui. testatur. ¶ Pro inunctione laudabile est vt fiat inunctio illarū partiū infra testiculos cū aliquo vnguēto hoc faciēte vt infra. ℞. olei amigdalarū dulcium: olei viol aā. ℥.v. mucillaginis: fenugreci: ⁊ dragaganti. aā. ʒ.ij. lactis mulieris. ℥.j. cū modico cere: fiat vnguentū molle: in hoc enim est intentio predicta vt patet. Posset etiā instāte necessitate fieri balneum in quo tepido sedeat homo vsφ ad vmbilicū vt infra. ℞. malue: blitis: radicū graminis aā. M. ij. seminis altee. se. lini: optime depurati: fenug. aā. ℥.ij. camomille: mellilloti aā. M. ij. mis. ebulliant in scitula vna cū dimidia aque in tantū φ facta ebullitione aqua videatur mucillaginosa: ⁊ sedeat in dicta decoctione tepida: vt dictum est vsφ φ dolor mitigetur: et non erit malū etiā siringare cū aliquo de remediis dictis superius stāte ipso etiā in balneo. Laus deo.

¶ De ardore vrine cū sanie multe φtitatis. ¶ Consiliū. lxv.

V Ex casu colligitur essentialiter hec dispositio poni debet sub Rubrica ardoris vrine cōtingētis ex nitrositate vrine propter mixtionē materiei saniose cū ea: que quidem sanies probabiliter ex scriptis ex vlcere magis pendet renū φ aliarum viarū vrine: quod ex duobus manifestatur: precipue qz est multe φtitatis nam ex vesica vel poris mediis tanta φtitas decidi nō posset etiā qz educitur mixta cū substātia vrine: ⁊ post longū tpꝰ fit ipsius sequestratio ⁊ separatio ⁊ descensus ad fundū in vrinali: vbi si ex vesica vel viis proximis decideretur nō talis esset cōmixtio cum substantia vrine: imo cito post mictū fieret eius sequestratio ⁊ descensus: vt est sentētia cōmunis omniū autorū medicine. Credo etiā cū his licet ex casu nō colligatur: qz est satis casus imperfectus: φ dolor sit circa renes licet nō vehemēs ⁊ in illa sanies nō debet esse plurimū fetens sicut si esset vesice neφ debet esse simpliciter alba: sed ad rub. aliqualiter attinēs. Ex quo ex mēbris carniformibus ⁊ ad rub. declinātibus deciditur vt supponitur. Licet ergo videtur primū intendendū ad remissionē acuitatis ⁊ pūctionis vrine ⁊ talis vrine indispositio ex presentia saniei cōtingit ⁊ ipsa ex vlcere renū dependet: oportebit nostrā intentionē curatiuā cōuertere ad curationē vlcerū renū tanφ ad radicem ⁊ causam principalis dispositionis: deinde ad accidēs ⁊ remissionē punctionis ⁊ acuitatis vrine veniendū. ¶ Primo igitur circa dietā in aere vitetur intēperantia omnis ⁊ maxime in caliditate ⁊ siccitate: qm ad acuitatem humorū preparat. frigiditas etiā extrinseca vehemens per hoc φ facit ad obstructionē pororū ⁊ euentationis prohibitionē: ⁊ vapores acutos ⁊ materias calidas aptas euaporare interius cōuertit vt sic nocet: eligibiliter tamē melius est ad parum frigidū φ ad calidum declinare. Unde mora in stupha est discōueniēs. Ubi ergo sit indigentia propter aeris frigiditatē ⁊ ex regione ⁊ cōstitutione anni sint panni calefactēti ⁊ extrema cum his calefiant ⁊ nequaφ dorsum. Et in estate vitetur

statio

statio sub sole & locis calidis. Et si camera esset taliter disposita vt esset calida in estate rectificet aer ad frigidum cum aspersione foliorum frigidorũ: vt salicum: violarũ: nenupharis: rosarum: & floribus cordiale vel cum aqua: & aceto aspersis p camerã. Et ita caueat ne supra dorsum appodient pãni multum calidi. nec vestis sit fulta ex pellibus vulpium: sed tñ tpe necessitatis de pellibus arietũ: vel castratorũ alborũ: & non multum stringatur cum corrigia vel cingulo. Et idẽ obseruet q̃ nõ dormiat super lecto nimis molli: nec extremalr cooperiatur pãnis. Somnus sit prolixior q̃ in tpe sanitatis: sed tardetur somnus per.ij. horas post cibũ: & nõ dormiat de die nisi necessitatis cã tpe estatis: vel ex lõga consuetudine ita consuetus: & nullo modo dormiat super ventrẽ licz & supine dormire non conueniat. Dormiendũ est super altero laterũ: minus tñ super dextrum ne epar infiãmet quocunq; tñ eligatur situs ille sm quem minus dolet. ¶ Quies etiam est eligẽda super motum immo dicebat Aui. q̃ opz q̃ adhereant trãquillitati & quieti & nõ labori: & quantum pot: est: immo opz vt sint cõtenti exercitio et fricatione extremitatum: qm̃ nõ est in rebus magis vlcerib' nociuuz quorũ necessaria est cõsolidatio q̃ motus. Qñ tñ necessaria est mũdificatio nõ sic nocet motus: vt apparẽt multa sanie: sed cum iam est mundificata pro magna parte tũc oĩno vitet & sufficiat fricatio brachiorũ: & spatularũ. fricatio & leuis crurium et pedum nõ incõuenit: siãt tñ he fricationes expulsis superfluitatibus cibus maxime prime digestionis. Et quẽadmodũ dictum est de motibus corporeis ita intelligatur de motibus aĩalibus. Nã sollicitudo ira: furor: & huiusmodi inflammando multum nocẽt: lz etiã tristitia & timor calidum adintra cõuertendo sint ad nocumentuz: et sicut de istis dictũ est. ita de coitu intelligatur: nã in casu est maxime nociuus propter augeri caliditatẽ in mẽbris illis maxime propter motũ illarũ partiũ. ¶ Jaz circa cibũ & potũ breuiter & sumarie dicaẽ. Opz vitare omne acetosum fortis acetositatis: & omne acutũ & amarũ: vel salsum vitari debere: & etiã omne vehemẽtis dulcedinis per hoc quod ad cholerã facile cõuertiẽ nocet. nã talia omnia pũgũt & excitãt vlcera & dilatãt ea & acuitatẽ addẽtia in vrina reddunt eã magis pũgẽtẽ & dolorificatiuã. Sint ergo cibaria insipida & ad parũ dulce declinãtia: & sic panis nõ sit salitus. Et saporamenta ex aceto & aromatibus cõdita in totũ vitentur. Idem dico de porris: cepe: alleis: & huiusmodi. Valẽt panis lotus in brodio carniũ laudabilium: far: ordei: & spelte: in brodio cũ modica emulsione lactis: & modico zuccharo. ¶ Inter herbas valent lactuca: spinachia: malue: singulariter & borago. Si etiã apparente multa sanie ponatur aliquid de feniculo nõ est incõueniẽs. Aliter prouocantia & conuertentia ad vias vrine sunt in casu nociua. Imo etiã vsus multorũ humidorũ actualiter & brodialiũ per hoc q̃ sm magnã partẽ cõuertũtur ad renes: vnde opz eos laborare in sequestrãdo & sic nocẽt. ¶ Inter cibaria medicinalia valet in estate precipue hora collationis si sumãtur. ℥.v. lactis caprini: vel asinini cũ modico zucchari ad lauandum & abstergendũ & remittendũ acuitatẽ. Sed facta mundificatione vbi esset intentio cõfortationis & cõsolidationis magis valeret lac ouinũ vt est omniũ sentẽtia medicorũ. Sed pro regula obseruetur vt cũ sumitur lac nequaq̃ aliud cibariũ sumatur secũ: neq; dormiatur post quatuor horas. Inter fruct' laudãtur amigdale recẽtes: pinee infuse in aqua calida: granata dulcis: quedã cerasa dulcia & huiusmodi. vitent nuces: & ficus precipue. Nã in eis latet lacticiniũ quoddã occultũ q̃d est vlceris maliciatiuũ. Carnes capretorũ sunt singulares & pullorum: reliqua carnes non sic sunt eligibiles et castrati tamen in hyeme non discõueniunt. Vinũ magis valens est rubeũ satis grossuz & parũper ad dulce declinans. Sit tamen mixtum sm eius potentiam ex aqua simplici cocta extinctionis calibis: & hec sufficiant quantũ ad regimen in dieta. ¶ Jam circa medicinalia tres insurgunt principales intẽtiones curatiue. prima est circa equationẽ humorũ in toto vt eorũ acuitas remittatur. ij. circa diuersionẽ materie a vijs vrine. iij. erit circa principalẽ dispositionẽ ad mũdificationẽ vlceris & ipsius etiã vlceris cõsolidationẽ & remissionẽ doloris. Primã ergo intentionẽ cõplet flobotomia si virtus & etas cõsentiãt: facta tñ prius vẽtris lenitione de qua paulopost dicet. Et illa flobotomia fiat de basilica educẽdo sanguinis. ℥.v. Lenitiuũ autẽ conueniens fiat vt infra. ℞. cassie nouiter extracte & capellate. ℥.j. penidiorũ pulpe sebesten. ã. ʒ.ß. tamarindorũ. ʒ.j. cũ zuccharo si expedit fiat bolus: & post istũ nõ dormiatur: neq; sumatur lauatiuum: sed post. v. horas sumatur prandiũ leue. Deinde valebit digerere materiã acutã nitrosam in toto cũ digestiuo vt infra. ℞. syrupi rio. simplicis. ℥.j. syrupi de portulaca Mesue. ℥.v. aquarũ fumiterre. ℥.j. lupulorũ. ℥.j. misce & continuetur tribus vicib'. Postea sumat medicinã vt infra. ℞. mirabolanorum citri. ʒ.ij. v. indorũ. ʒ.i.v. contundantur & infundantur in. ℥.j.v. syrupi vio. & aque fumiterre: & lupuliorum ã. ℥.ij. & facta expressione post. x. horas addatur collature cassie pinguis dyaprunis non solutiui ã. ʒ.v. misce fiat potio: & sumatur sicut prior. ¶ Circa intentionẽ diuersionis: non in casu precipue vomitus: sed fiat cum leuibus & non cum fortibus. Non est res melior vt voluit Aui. cum Serapione qua vlcera renũ curantur. ¶ Ad eãdẽ intẽtionẽ valet cõuertere materias ad viã secessus. Et hec complet sumẽdo lenitiuũ de quo supra semel in hebdomada. ¶ Jã circa vltimã intẽtionẽ que est circa principalẽ dispositionẽ ad mũdificationẽ vlceris & purgationẽ saniei valet syrupus vt infra. ℞. syrupi viol. simplicis. ℥.j. syrupi de liquiritia. ℥.v. aque decoctionis seminũ maluarũ: alteẽ: lini: & papaueris al. & alchichingi. ℥.iiij. fiat syrupus & continuetur sumendo post cum per. ij. horas. ℥.iiij. aque decoctionis eadẽ: & zucchari vsq; dum videatur minorari sanies & vlcus mundificari. Si etiam de eodem syrupo cum illa decoctione imponatur per siringam in vesicã ad eãdẽ intentionem erit conueniẽs: vbi autẽ intendamus ad cõsolidationẽ fiat vt infra. ℞. syrupi de portulaca. ℥.j.v. aque decoctionis thuris: seminis plantaginis: & papa. vstiz & mirtillorũ. ℥.iij. trociscorũ alchichingi rasis in antidotario siue opio: si nõ fuerit vehemens dolor: vel cum opio. stante forti dolore. ʒ.j. misce. ¶ Et est hic obseruanda regula quam posuit hic Alexander in mundificatione vlceris: nam inspiciẽda est sanies. Et si fuerit tenuis pungens & facilis egressionis procedatur cũ eis que infrigidant & abstergunt modice. Et si fuerit grossa non oportet aliquod multũ infrigidatiuuz dare sed ad parumper magis calida & prouocantia veniendum. ¶ Ad vtrũq; autẽ intentionẽ mũdificationis & consolidationis & remissionis doloris valet electuariũ vt infra. ℞. quatuor seminũ cõmuniũ frigidorum maiorum mundatorum seminis papa. al. malue & portulace: granorum mirti: dragagãti: gũmi arabici pinearũ mundatarũ: iuiubarum: amigdalarum dulcium: liquiritie: mucillaginis psillij. ã. ℥.j. bolarmeni: sanguinis draco. spodij rosa. myrrhe. ã. ℥.ß. zucchari q̃tũ sufficit misce. Et ex hoc posset etiam dissolui in aqua mellis: vel zucchari & per siringã iniicere ad eãdẽ intẽtionem. Exterius autez supra renes & vesicam maxime facta mundificatione valet emplastrum vt infra. ℞. farine ord. ℥.iiij. farine orobi. ℥. iij. thuris: seminis alchichingi: dragaganti & seminis papa. torrefacti. ã. ʒ.ij. cum vino dulci nigro & aqua fiat emplastrũ. Possent fieri fomentationes & alia cum huiusmodi appropriatis: sed ista relinquo vestris peritis medicis &c.

¶ Pro domino Julino patiente mictum sanguineũ cum dolore & cũ presentia arenularũ.

¶ Consilium. lxvi.

Licet vir spectãtissime hui' vestri accidẽtis cã potuerit esse multiplex spãlis. ego cñ ex accidẽtibus vestris: partim ex narratione vestra intellectis: partim ex ipsarũ vrinarũ inspectiõe & reliq̃s cãm esse arbitror relaxationẽ & dilatationẽ meatuũ renũ cũ aliquali etiã essentiali & pprio ipsorum debilitate: vnde ipsi renes deficiũt in collãdo aquositatẽ ab ipso sanguine qui ei associatur vsq; ad renes. Huius tamen relaxationis & debilitatis precipua causa fuit incessus lapidei humoris per ipsos renes simul cum aliquali nitrositate & acuitate humoribus coniuncta ab extrinseco acuitate ex parte potus vini potentis: et sumptione aliquarum medicinarum siue confectionum notabiliter calidarũ. Ad hoc etiam iuuat debilitas sequens naturalez satis intẽsam ipsorũ renũ cõplexionem calidam. ¶ Pro reductione igitur presupposito debito regimẽ in cibo & potu & in reliquis rebus naturalibus maxime de exercitio et statione pedes & coitu que singularissime vitanda sunt. Restant due principales intentiones curatiue. prima' in prohibitione illius materie lapidee & nitrose ne per ipsos transeat renes. Secunda est confortatio ipsorum renum debilitatoruz & propter malitiam compositionis vt relaxationis & dilatationis meatuũ ipsorũ & propter malitiã complexionis calide ipsorum.

¶ Primã intentionẽ singulariter cõplet diuersio materie ad oppositum vt cũ vomitu leui semel in hebdomada facto si faciliter fiat stomacho nõ cibo pleno cũ impositione penne oleo cõmuni intincte intra gulã. vt dicit dñs Aui. xix. tertij in cura vlcerũ renũ. Et si nõ sumus in causis vlcerũ per simile tñ trahitur ad casum nostrũ. Vomitus enim est melius quo renũ vl

cera curantur propterea q mundificat et euacuat: propterea q attrahit humores a contrario partis renum. Quod si non fiat nisi laboriose: tunc dimittatur vomitus: sed diuertatur materia per secessum cum leniter educente non agitante: imo remittente acuitatem humorum: sumendo singula hebdomada bolum vt infra. ℞. cassie pinguis noviter extracte et tapsellate. ʒ. vi. pulpe sebesten. ʒ. iij. penidiorum. ℥. i. s. granorum berberorum qui ex proprietate remittunt inflammationem: cassie numero. vi. puluerizentur et fiat bolus. Et si expedit ad formam bonam addatur parum zucchari al. Non placet ad hanc intentionem miscere aliquid liquiritie: quia illa sua proprietate mouet ad renes. Et ab illis est intentio diuertendi. In casu tamen ad istam intentionem non minuerimo magis placet vt fiat clystere leue q bolus exhibeatur: quia vt etiam sentit Aui. eadem fen. supra allegata in cura apostematum renum. Clysteria enim magis sunt peruenientia ad ipsos. s. renes cum fixione virtutis sue. s. q sumpta per superius. Et addit. Et cum hoc ipsa non faciunt descendere aliquid desuper sicut descendere faciunt ea que bibuntur. s. ad renes. Et hoc est quod intendimus in hac intentione. Iuuant etiam propterea q non sic stomachum deijciunt: sicut ea que sumuntur per superius. Placeret igitur si bis in hebdomada fiat clystere vt infra. ℞. ordei. M. i. s. maluarum bis tis: furfuris ana. M. s. bulliant in debita quantitate aque aliquibus bullitionibus: postea sumatur de collatura circiter. ℥. xv. vel. xviij. et non vltra cassie noviter extracte. et non cassiefi. ʒ. x. pulpe sebesten. ℥. s. mellis viola. ʒ. iij. olei vio. ℥. iij. sine sale vel modicissimo salis fiat clystere cui si apponatur vnus vitellus oui recentis non erit inconueniens. ¶ Ad intentionem etiam diuersionis saltem sanguinis in quo laborat virtus renum in sequestrando: quia natura plus de eo transmittit ad ipsos q si sani forent valet flobotomia leuis duarum vel trium vnciarum sanguinis facta ex basilica singul. x. vel. xij. diebus: quia vltra istam vtilitatem valet precipue equando complexionem humorum: et ipsorum nitrositatem remittendo. Et cum his sit completa prima intentio.

¶ Secunda intentio completur cum eis que per interius sumuntur et exterius. ¶ Per interius cum manifesta qualitate et proprietate medicinalium: et cum cibis a proprietate confortantibus. Medicine autem ad intentionem conferentes debent esse aliqualiter infrigidatiue ad remissionem acuitatis materie: et male complexionis calide ipsorum renum. Debent etiam esse glutinatiue: et pro parte stiptice cum aliquo leni. deriuatiue ad illas vias et aliquo faciente medicinas dictas in dictis locis debito morari tempore: pro quo actio medicinarum compleri possit. Verumtamen quia iam ex multo tempore natura consueuit materias ad dicta loca deriuare dubium foret flu*ctibus* aliquibus materiebus ad dicta loca nisi mundificarentur ne cum dictis medicinis clauderentur in renibus: et tandem inspissate et indurate a calore membrorum in lapides conuerterentur: et sic essent causa principalis nocumenti. Ideo laudo vt interpollatim singulis tribus diebus sumatur vnus syrupus lauatiuus dictarum materierum ex renibus: si alique ibidem essent contente non tamen talis debet esse prouocatiuus principaliter sed lauatiuus: vt dictum est. Fiat igitur vt infra. ℞. ordei de grossis corticibus purgati. ℥. v. liquiritie rase non rancide. ʒ. ij. capillorumveneris. ʒ. i. decoquantur in tribus libris aque addendo capillorumveneris in fine decoctionis vsque ad quartam consumptionem: postea facta collatura addantur eidem. ℥. iiij. zucchari al. et syrupizetur syrupus longus pro quinque vicibus. Sed si forte propter caliditatem temporis non posset per notabile tempus sic conseruari addatur tantum zucchari vt fiat syrupus in bona forma: postea sumatur de eo ℥. ij. cum aqua decoctionis eiusdem. ℥. iij. pro syrupo. Alijs autem diebus fiant trocisci. ʒ. j. vt infra. ℞. seminis altheecitrulli: dragaganti: seminis papaueris albi: acacie: bollar. karabe: gummi arabici. ana. par. i. fiant trocisci cum mucillagine psillij facta ex aqua portulace quibus exiccatis puluerizetur subtiliter vnus eorum et sumatur cum. ℥. ij. aque decoctionis pentafilon et. ℥. i. s. aque portulace: et ita continuetur. Sit tamen aqua ipsarum tepida. Et post tres dies sumatur syrupus vt supra lauatiuus: postea redeatur ad dictos pulueres cum dictis aquis per tres dies continuos: et sic per circulum continuetur vt dictum est. Et si iste puluis non sufficiat cum isto ordine ad hanc eandem intentionem valebit si sumatur loco istius pulueris alius syrupus factus et magis valebit acuitati vt infra. ℞. se. maluarum: et citoniorum excorti. ana. ℥. i. dragaganti. ℥. s. infundantur in aqua tepida decoctionis radicum altheeet se. papa. al. et granorum alchichingi. ana. quantum sufficit: deinde fiant expressiones post tres horas dictorum seminum et dragaganti: de quorum mucillaginibus fiat syrupus vt infra. ℞. dictarum mucillaginum. ℥. i. s. si haberi possunt si non addatur lin. seminibus dragagantum: ita vt haberi possit. ℥. i. s. dictarum mucillaginum decoctionis supradicte. ℥. iiij. zucchari al. ʒ. ij. misce fiat syrupus continuetur vt supra aliquando interponendo de alio syrupo lauatiuo sicut dicebatur de pulueribus. Et si aliquando vtatur de pulueribus secundum modum dictum: et aliquando isto syrupo ad minus tedium nature non erit inconueniens. Ad istam etiam intentionem si in meridie hora collationis sumantur. ℥. iiij. vel. v. lactis ouini noviter mulsi cum ʒ. v. boliarmeni. et ʒ. j. zucchari albi esset conueniens. Sed tunc non est aliquo pacto exercitandum neque comedendum nisi post tres horas. Lac etiam caprinum ad lauandum et alterandum magis isto modo sumptum est conueniens vel asininum. Proficit etiam si fiat post lenitionem ventris cum clysteri vt supra: fiat etiam clystere ex ℥. viij. lactis vacini: et etiam sternatur supra dorsum ipso recepto per mediam horam. Completur etiam intentio ista confortationis comedendo de renibus capretorum: precipue si etiam puluerizentur: et cum media parte granorum elchichi. et quarta parte zucchari sumatur coclear. i. cum lacte erit conueniens. Pro confectione etiam iterdum fiat electuarium vt infra de quo potest sumi coclear. i. in meridie: aliquando tempore calido loco lactis. ℞. zucchari ros. ℥. i. s. dragaganti frigidi nicolai. ℥. i. cum syrupo de portulaca fiat confectio. Et si adderetur aliquid de puluere suprascripto erit conueniens. Verum quoniam huiusmodi medicine de se aliqualiter sunt lesiue stomachi est necessarium habere magnum studium in confortatione stomachi inungendo ante cibum cum vnguento vt infra. ℞. olei spice. ℥. i. olei masticis et absynthij ana. ʒ. ij. gariof. macis: squinanti: corallorum ru. galange. ana. ℈. i. galliemuscate: ligniale. ana. ℈. v. cere parum: fiat vnguentum. ¶ Iam vltimate circa extrinseca alteratiua laudo primo fieri vnguentum pro vngendis renibus bis die mane et sero vt infra. ℞. olei citoniorum: olei ros. ana. ℈. vi. olei masticis. ʒ. iij. lauentur omnia quinque lotionibus in aqua plantaginis portulace et absyn. ana. postea addatur corallorum ru. coriandrorum. pp. bollar. meni: mumie ana. ℈. j. thuris. ℈. v. camphore gra. j. cere parum: fiat vnguentum. Sed pro regula est obseruandum q omnibus duobus diebus in sero habeatur parum aceti calefacti: et cum panno lineo in eodem aceto infuso abstergantur et mundificentur partes inuncte ne viscositate olei et cere fiat clausio pororum cutis: et sic interius vapores claudendo dictum vnguentum magis per accidens forte calefaceret q infrigidaret. Ideo obseruetur ista regula singulariter. ¶ Placet etiam pro rectificatione humiditatis glandularum in radicibus testiculorum existentium: que propter acuitatem et nitrositatem humoris ad dicta loca sepe fluentis exiccanda fiat inunctio: et bis in die circa genitalia inter anum et testiculos cum vnguento vt infra. ℞. mucillaginis dragaganti: seminis althee: citoniorum: facta infusione in aqua plantaginis ana. ʒ. iij. olei amigdalarum dul. ʒ. ij. cum cera fiat vnguentum molle. Postremo quia dictum est singulariter q exercitium factum pedes et statio dorsi maxime nocet cum tamen intentio magis sit diuertere materiam ab interioribus ad exteriora: pro singulari remedio obseruandum est: vt saltem semel in mane expulsis superfluitatibus communibus fiat notabilis fricatio in supplementum exercitij membrorum exteriorum precipue superiorum vt brachiorum pectoris et dorsi. Fricatio etiam membrorum inferiorum: iuuat: licet non tanta fieri debeat sicut in superioribus. Et his sum contentus. etc.

¶ Pro quodam hebreo de mictu sanguinis cum residentia grossa sanguinea etc.

¶ Consilium. lxvij.

Casus essentialiter huius domini Aaron hebrei septuagenarij declarando per accidentia de exeuntibus per vrinam est interdum mictus sanguineus cum residentis grossa sanguinea facta supra apparente vrina non sanguinea, non tamen recte clara: et aliquando consiligebat difficultas mictus vrine propter trumbositates in vesica inspissatas siue conglobatas aliquando tamen vt hoc tempore presenti in exitu vrinarum non apparet verus sanguis nec mixtura sanguinea vrinalis: sed interdum apparet vrina satis clara: tamen aliqualiter ad liuidum declinans: et interdum transeunte nutrimento ad membra apparet in vrina fundus quidam grossus feculentus cum reliqua parte vrine satis clara: et cum hoc accidenti coniunguntur valide opertiones principales cerebri et cordis et stomaci vt ex narratione: et processu diligentissime facto et accuratissime per subtilissimum artium et medicine doctorem. d. magistrum Hieronymum de gustlano in scriptis ordinato plane deprehendere potui: concomitante interdum aliquali remissa caliditate circa renes: quo tempore: vt scribitur: et est rationi consonum tunc vrine magis tinguntur et confunduntur cuius effectus causam immediatam arbitratur esse debilitatem precipuam contentiue renum: et sequestratiue eorundem cum relaxatione quadam et dilatatione colatorum: que operatio quia renibus maxime

maxime appropriatur cū debilitatur ad rubricam de debilita
te renū maxime ascribit: cōcurrente cū hoc etiā fortitudine at
tractiue ipsorū renū: & nō in totū etiā ablata aliquali debilita
te essentiali in virtute digestiua ipsius epatis cum sibi subser
uientibus virtutibus: & per euidentias manifestissimas deduci
potest: & etiam clarissime deductū per clarissimum doctorē: vt
supra. Et hec de casu sufficiāt. ¶ His igitur suppositis primū
circa regimen in aere euitetur aer excessiue caliditatis facien
tis humores fluere & vias nimis dilatare: licet etiam aer frigi
dus excessiue noceat: tum qz virtutibus naturalibus est cōtra
rius: tū qm impinguit materias ad profundū: & sic ad vias vri
ne quarū cōuersio ad exteriora est cōueniēs. Est igit aer eligē
dus tēperatus in vtraqz cōtrarietate: vel parū ad frigidum et
siccū declinās maxime ꝓpter cōfortatione virtutis retētiue: et
latitudinē viarū aliqualiter cōstringēdarum. Et circa hoc ha
beat diligens cōsideratio: qm aeris immutatio plus facit ad
nocēdū & iuuādū q̄ alie res naturales. Et proinde tpe hyemis
caueat ab aere stuffe notabiliter calide &c. Et etiaz camera sue
habitationis nō sit terrena & humida: sed inter duo solaria cō
stituta habēs in hyeme fenestrā ad oriētē: & in estate ad septē
trionē si fieri potest. Sōnus eius eligat lōgus .vij. vel .viij. ho
rarū ad minus in die naturali ad quietē humorū & remissionē
acuitatis eorū: & magis in estate q̄ in hyeme. Tardet tamē so
mnus ad minus per duas horas si facile fiat dormiēs: q2 si pro
pter nitrositatē humorū vt in senibus cōtingit difficulter dor
miat: tūc nō expedit tardare tm̄ a cibo: sed sufficiat hora vel di
midia vt somnus faciliter inducat. Et sic somn9 factus supra
partē sinistrā magis q̄ supra dextrā: lz in principio accubitus
precipue cū inducitur somnus repēte post cibū quiescere supra
dextrū per horā vel circa sit cōueniēs. Sed nullo mō dormiat
supra dorsum maxime super culcitra molli. ne calefacta vena
chilis & emulgētib9 & calefactis renib9 vigoret nimis attracti
ua i attrahēdo materias ad renes: ne etiā caliditate relaxatis
venulis cōcetētibus recte collatorū primū fiāt renes passibi
les ad recipiendū superfluitates aliūde. ne etiā aliquale gros
sum qđ debet retineri circa renes educat simul cū vrina. Nam
vitio talis collatorū & retētiue renū: & fortitudine attractiue re
nū ipsorū: vt supra visum est maxime pēdet dispositio ista vri
narum. ¶ Circa hoc igitur est habēda maxima cautela. Et si
cut dictū est de calefactione illarū partium per istum modum
accubitus: ita intelligatur de multa statione in pedes et de te
nendo pannos cū cingulo multū strictos circa dorsum: maxi
me lato cingulo: & precipue ex pellibus vulpinis: vel aliis cali
dis: nā ad ista sequuntur eadē nocumēta que dicta sunt de ac
cubitu supra dorsum. ¶ Et ex eadē radice sequitur circa motū
q2 omnis motus laboriosus progressiuus: et maxime velox est
in casu multum nociuus. Unde declinandum est magis ad
quietem q̄ ad motū. Non est tamē in totū negligēdū exercitiū:
imo eius vsus moderatus est multū cōueniēs cōfortādo virtu
tes naturales mēbrorū extremorū: vt & nutrimenta & humores
ad ea conuertantur: & ita non percipitent ad interiora: & ad re
nes. Sit tñ moderatū: & factū in mane post vnā horam diei ex
pulsis superfluitatibus cōmunibus de egestionibus vrina: et
sputo & huiusmodi. Neqz adducat vsqz ad lassitudinē: imo cum
incipiūt mēbra aliqualiter extrema calere in tpe tēperato sic
sistēdū est. Et incipiatur a re minori paulatine intendēdo: & ita
cū est intētio vt in totū auferatur paulatine remittat. Et quā
do ꝓpter impotētiā virtutis vel aliā malā valitudinē nō pos
set vti exercitio ꝓgressiuo loco illius fiāt fricationes satis suaues. Et fortiores & lōgiores fiāt in mēbris superioribus in sur
sum conuertendo: & ad brachia q̄ ad inferiora. Et post exerci
tiū qualecūqz factū quiescentur mēbra per horā vel circa ante
q̄ sumatur cibus. ¶ Et qm passiones animales conuertendo
spiritus interius vel exterius magnum faciunt motum in hu
moribus: idcirco etiā circa passiones animales ponatur regu
la: q2 omnes tales passiones fortes nocent vt ira: furor: & tristi
tia: & timor: gaudere autem & letari est in casu multum conue
niēs: & bene sperare. ¶ De inanitione aūt & repletione summa
rie dicatur: q2 licet nimia inanitio & ieiuniū inflāmādo humo
res & cōmouendo cholerā: & cōsequenter habilitādo fluxum sit
ad nocumentū: tñ magis nocet repletio precipue nocendo di
gestiue epatis: & reliquis virtutibus: vnde hec passio dependē
tiam habere dicitur: vt supra visum est. Inanitio aūt modera
ta iuuat pro quanto membra extrinseca redduntur auara ad
attrahēdū sibi nutrimētū: & cōsequēter minus de sanguine ad
renes mouetur. Et proinde magis laudo parcitatē & sobrietatē
q̄ repletionē. Et proinde si nō fuerit ventris lenitio naturalis
laudo singula die prouocetur vel cū clysteri vel cū brodio ante
cibū sumpto: qđ sumatur ad quantitatē .vj. ℥. per duas tertias
hore ante cibū cū .℥. v. zucchari vnius cocte. Cōpositio aūt cly
steris fiat vt infra. ℞. cassief. nouiter extracte de cānis .℥. j. mel
lis violati collati .℥. v. cum vitellis duobus ouorū: & brodio car
nium pingui: & modicissimo salis fiat clystere. ¶ Circa cibum
& potum vltimate veniendo. Primo vitentur quecunqz sunt
in casu nociua. Et ex his precipue sunt omnia acuitatem faciē
tia in humorib9: vt sunt omnia acuta: vel acrumina: vt allea:
porri: cepe: sinapis: caules diminute decocti. Uitanda etiam
sunt salsa & amara: & quecūqz acutum sunt saporem inducen
tia. Acetosa etiam vehementer sunt nociua nam omnia talia
generant mordaces humores incitantes naturam ad expulsio
nem: & stimulantes expulsiuā: & cōsequenter impedientes con
tentiuam a debita operatione. Dico notāter vehemēter aceto
sa: vt est acetū vini: quoniā remisse acetosa ad ponticū aliqua
le declinantia: vt est vinū granatorū non acetosorū: sed mizo
rū siue dulcium etiā modicū agreste nō multum acetose: & dul
chorate cum zucchari triū coctarū iuuant ad aliqualem acui
tatis humorum remissionē. Uitanda etiā sunt quecunqz dila
tant multū meatus: & prouocant multū vrinā. Et hoc mō bro
dia cicerū: capares: petrosiliū: feniculi: & huiusmodi sunt noci
ua. Et vniuersaliter quecūqz imprimūt vehementer in naturā
calefaciēdo & humectādo debēt euitari: & sic species & aroma
ta & fructus humidi plurima humiditate: vt melones: & persi
ca multū matura: & vue recētes sunt in casu nociua. Eligātur
igitur ex cibis de cibariis ad insipidū declinātia vel ad parum
dulce: qm vehemēter dulcia per hoc q2 facile ad cholericā con
uertūtur sunt vetāda: vt est mel: & zuccharū vnius cocte: vel ēt
electū multe ꝯfitatis. Specialiter igit descēdēdo eligat panis
ex flore farine frumēti. Et si apponatur vna pars farine ordei
aut spelte: & pinsetur cū aqua decoctionis liquiritie: et ponan
tur modicū fermēti: sed magis in tēpore longo leuetur q2 ex a
cuitate fermenti: sic sine sale nō in furno tostus. Et si multū co
ctus fuerit abscindantur partes exteriores: nec sit actu sed per
vnam diem factus. Inter carnes quadrupedum conueniunt
carnes capretorū tēpore estatis & carnes leporine: & capriolo
rū iuuenū: & etiā vituli: in hyeme aliquorū montonū castrato
rum vnius anni. Et de pullis valent pulli gallinarū maxime
femelle: etiam galline mediocris carnositatis: & capones: & fa
siani: & perdices: dimittantur columbe: & quales: & aues aquati
ce: & in preparatione elixata magis conueniunt q̄ assate. Et si
in cena assate exhiberi possunt debent prius elixari: et post as
sari. De his tamen non comedantur partes exteriores vste. Et
diebus quib9 carnes nō comedūtur potest vti piscibus paruis
petrosis elixis magis q̄ assatis: vt sunt temoli: & lucii: & persici
dimissa pinguedine ipsorū. Euitentur pisces grossi corporis: &
omnes viscosi non squāmosi: vt sunt tenche: anguille: & huius
modi. Limacie in isto casu conuenientissime sunt: nā sua pro
prietate remouēt nitrositatē humorū: proprietate etiā confor
tāt mirabiliter epar: & virtutes eius si debite preparētur elixa
te magis q̄ assate. Ualēt etiā rane in nemoribus apparentes
abscisis cruribus & capite: & euisceratis postea elixatis. Dimit
tat pro condimento butyrū: sed vtatur magis oleo oliuarū: et
si factū fuerit ex oliuis immaturis est magis cōueniēs. Case9
antiquus est vetitus: sed caseus recēs parce salitus duorū vel
triū mensium: & pecudinus si sumatur moderate nō disconue
nit: imo quadā moderata viscositate plurimū confortat cola
torū remittēdo etiā humorū acuitatē. Etiā lac pecudinum est
multū cōueniens si sumatur solū sine mixtione alterius: verbi
gratia sumēdo .℥. v. cū modico zucchari. ¶ Et sit tepidum: sed
post ipsum nō dormiat. nec aliquo modo exerciteē: nam tñ in
casu cōueniret dicit Aui. q2 lacti ouino nō est aliquid cōpar in
debilitate renū. Pro ferculis valet panis coctus tritus vel in
teger si prius lauet vna lotione in aqua postea ponat in bro
dio. Far etiā & miliū & panicū si decoquātur in brodio carniū
& bene coquātur satis cōueniūt sit r risū: sed dz torrefieri: post
ea lauet & decoquat in brodio. Oua ēt sorbilia gallinarū sine
sale vel modicissimo salis cōueniūt si in principio prādii sumā
tur etiā si cōcutiant cū modico casei de quo supra: & fiat viua
rolū vocabulo nro cōueniūt. Inter herbas laudatur lactuca:
portulaca: atriplex spinachia: & blete abiecta prima aq̄ ebul
litionis: borago etiā & buglossa cōferūt. Uinū sit mediū coloris
medie potētie vitādo omnia vina potentia. Et si parūper ad
dulce declinet: & nullo modo ad acetosum est notabiliter conue
niens: & maxime mixtū aliqualiter cū aqua decoctionis liqri
tie: & aliquorū granorū berberorum. Et hoc ꝗtū ad regimen in

dieta sufficiāt. ¶ Sequitur regimē medicinaliū in quo erunt tres principales intētiones. Prima est diuersio post eā̄ne q̄ facta est per alios precedētes materierū a vijs vrine ad oppositū. Scđa est equatio materierū ꝛ remissio acuitatis earū. Ultima est alteratio mēbrorū ꝛ cōfortatio eorū prohibēdo ge̅rationē acuitatis in dictis mēbris. ¶ Prima igitur intētio que est diuersio stāte facilitate ad vomitū cōpletur singularissime prouocādo vomitū singulis octo vel. x. dieb⁹: qm̄ per eū maxime iuuantur egritudines renū: vt fuit sentētia. d. A. xviij. tertij: et Serapio quarto breuiarij dicit: q̄ qn̄ vtitur eo homo assidue sanatur velociter sanatione integra. Fiat ergo vomitiuum comedendo diuersa cibaria maxime ex carnibus pinguibus et grosso modo masticatis: ꝛ bibat vinum dulce: ꝛ postq̄ sic steterit per horā quasi iterato bibat aquā dictarū carniū pinguium decoctionis seminis attriplicis ꝛ aneti: ꝛ sumendo de ea circiter. ʒ. vj. ꝛ cū. ʒ. ij. olei. oliuarū: ꝛ sic tepidū sumat non calidū: deinde voluat se per lectū inordinate cōsequēter post duas tertias hore posita bombice ad oculos: ꝛ ligatis oculis cū intentione vomendi imponat sibi pennā intinctam in oleo in guttur prouocādo vomitū: ꝛ ita educat. Et cū compleuerit abluat faciē suā cū aqua rosata: ꝛ aceto: ꝛ coluat os suū ex his similiter. Postea nō sumatur cibū nisi dum famescet: vel saltem tardando duabus vel tribus horis. Et tūc sumat cibū leuē: nō tū oua sorbilia: neq̄ lac propter facilē corruptionē eorū: sed pistitum vel aliquid similiter facile. Sequēti etiā die si staret volūtas ad vomendū iterato euomat: ꝛ faciat vt prius. Hoc totum intelligitur si difficulter fiat vomitus: vbi autem facile fieret.

¶ Sufficit vt fiat semel in mēse prouocando cū pēna intincta in oleo duobus diebus continuis vt dictū est. Hec eadē intentio de diuersione cōpletur exhibēdo singulis. vj. diebus boluz cōfectionis vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ʒ. vj. pulparum sebesten pinguiū. ʒ. ij. granorū berberorū puluerizatorum numero. vj. cū zuccharo fiat bolus: sumatur in aurora per. vj. horas ante cibū. Si etiā sumeret ante cibū per duas tertias hore nō esset incōueniens. Nā istud diuertit materias ad vias intestinorū remittēdo etiā acuitatē earū: ꝛ conuertendo a vijs vrine. Si etiā bis in hebdomada qn̄ nō fit vomitiuū vel nō datur cassia: maxime ꝛ in die antecedenti quo dꝫ fieri vomitiuū exhibeat clistere s̄m formā positā vt supra. Cū his trib⁹ ꝛ altero eorum complebitur conuenienter prima intentio que est diuersio.

¶ Circa aliā intentionē que est equatio materie ꝛ alteratio valet si interdum sumatur syrupus vt infra. ℞. syrupi vio. ʒ. i. scꝫ de fumoterre. ʒ. v. syrupi de portulaca Mesue. ʒ. ij. aque decoctionis seminū maluarum althee or. excorticati: ꝛ alchichingi aā. ʒ. iij. fiat syrupus aromatizatus cū modico sandalorum citri ꝛ spodij propter rectificationē epatis. Et cū isto potest continuare tribus vel quatuor diebus. Et si appareret multiplicari sanguis vel vrina fieret magis tincta: q2 in primo syrupo est virtus mūdificatiua renū posset dari syrupus vt infra. ℞. syrupi rosati de infusione. ʒ. j. v. aque decoctionis liquiritie: et coriādrorū. p̄p̄. fiat syrupus: ꝛ cū remittitur tinctura dimittatur iste syrupus. Ad eandē intentionē valet si interdū apparente tinctura vrine fiat leuis flobothomia de vena basilica dextri brachij euacuādo duas. ʒ. sanguinis nō vltra: nā per eā remittitur inflāmatio humorū ꝛ diuertitur materia ad oppositum. Valēt etiā ad hāc intētionē cōfectiones precipue confectio facta vt infra. ℞. specierū dyarodō abbatis. ʒ. j. v. specierū trociscorū de spodio cū semine acetose. ʒ. v. seminū althee: ꝛ maluarū ꝛ berberorū aā. ℈. j. cum zuccharo dissoluto in aquis absynthij portulace: ꝛ fumiterre: quod sufficit fiat cōfectio in morsellis: de qua cōfectione loco syruporū vel potest sumēdo morsellū vnū triū. ʒ. pro vice per duas horas ante cibū. Et si placet pōt post confectionē sumere duas vel tres. ʒ. aque decoctionis sanda. citri: liquiritie: ꝛ berberorū. ¶ Postremo insurgit vltima intentio que est cōfortatio renū: ꝛ epatis. Et hec cōpletur cum his q̄ intrinsecus ꝛ extrinsecus offerūtur maxime a proprietate quadā occulta valētibus: ꝛ etiā a manifesta qualitate prima vel secūda. Valet igit̄ pro cōfortatione renū singulariter p̄ inferius si expulsis superfluitatib⁹ cōib⁹ natura vel clisteri de quo supra fiat ꝯiter impositio quatuor vel. v. ʒ. vsq̄ ad. vij. de lacte ouino tepido cū. ʒ. v. zucchari vnius coctis: ꝛ tūc iaceat supin⁹ per horā vel horā cū dimidia. Valebit simr̄ si fiat decoctio de renibus caprarū vel capretorum precipue si partes pingues ille fuerint: ꝛ imponēdo per clistere: vt supra dictū est. ¶ Per interius etiā valet ad cōfortationē illorū membrorū si aliquoties maxime in hyeme sumeretur. ʒ. j. trifere minoris ex arte senonis. Et si cū ea cōmisceretur. ʒ. v. epatis adhib. erit magis appropriata cōfectio. Valebit etiā excellētius ad confortandū si fiat puluis vt infra de quo sumatur coclear vnū ante cibū cum modico brodij: ꝛ habebit intentionē nō ad epar tm̄: sed ad renes ꝛ vesicā: cuius descriptio talis est. ℞. epatis adhib. renū: ꝛ vesiccarū caprarū vel capretorū lotorum prius in aqua decoctionis alchichingi: ꝛ liquiritie: postea positorū in olla q̄ debite cooperta posita in furno moderate calido exiccentur dicte carnes donec puluerizari possint de quo puluere sumāt. par. iij. sandalorū liquiritie spodij aā. par. v. zucchari albissimi ad medietatē totius mis. ¶ Exterius aūt ꝓpter cōfortationē virtutū naturaliū epatis valet si fiat sacculus supra epar vt infra. ℞. florū camomille rosa. fumitatum absynthij: ꝛ squinanti aā. M. j. siue. v. sanda. citri: spodij spice aā. ʒ. j. cōtūdantur grosso modo ꝛ supercalefiat sacculus leuiter ꝛ superponatur regioni epatis mane ꝛ sero ante cibū per horā. ¶ Circa renes opꝫ bñ intēdere ne fiat restrictio materierū feculētarū in ipsis renib⁹: qm̄ a caliditate ipsorum faciliter ad lapideitatem cōuerterentur. Idcirco fiat inunctio leuis stipticitatis ad frigidū aliqualiter declināns nō nimis ne virtus ipsorum debilitetur ꝛ extinguatur. Fiat igitur vnguētum vt infra. ℞. olei ro. olei violati olei absynthij. aā. ʒ. v. lauentur duabus lotionibus in aqua plātaginis ꝛ tertia parte aque absynthij postea cū modica cera ꝛ modicissimo ace. ꝛ. ℈. j. mumie fiat vnguentum. Sed atēdatur q̄ singulis duobus diebus vel tribus ad minus abstergantur partes vncte cū duabus partibus vini vermilij: ꝛ vna aceti simul mixtis parū calefactis. ¶ Superest postremo propter accidēs quod aliqn̄ euenit a quo deus auertat in futurū si adueniret apponatur remediū sufficiens vt est trumbositas sanguinis ꝛ conglobatio eius in vesica faciens oppilationē et prohibitionē exitus vrine. Quo casu veniēte accipiat̄ zirbus adipinus vituli vel castrati bene pinguis: ꝛ sic calidus euiscerato animali ponat̄ supra pectinē: vel si nō cōseruet̄ caliditas fiat decoctio in aqua calida ꝛ infundat̄ dictus zirbus vt infra. ℞. camomille: paritarie: senationū: siue cresoni. aā. M. j. florum aneti. M. v. mis. ex his fiat fomentatio mediāte dicto zirbo bina vel trina. Et si nō possit haberi zirbus habeatur filtrū loco eius vel pānus grossus: ꝛ infundatur in dicta decoctione ꝛ superponat̄. Deinde fiat inūctio qn̄ hoc nō sufficiat cū oleo amig. amararū: ꝛ oleo de lilio ꝛ scorpionū. Et quando ad ista nō obediret liquefactio propter fortē coagulationē ipsius sanguinis posset distillari de dictis oleis intra vesicā cum siringa: ꝛ posset dissoluit: ꝛ est forte remediū. ʒ. j. coaguli leporis cum oleo scorpionis ꝛ fiat inunctio ex eo supra pectinē. Et postremo si ista nō suffecerint exhibeantur de dicto coagulo. ℈. ij. v. vsq̄ ad ʒ. i. cum. ʒ. 4. oximellis. s. ꝛ aque camomille ꝛ raffani. aā. ʒ. j. v. Et his sum contentus.

¶ Pro quodā qui nō potest erigere membrū sed emittit sperma anteq̄ erigatur. ¶ Consilium. lxviij.

Pro regula cauenduꝫ est ab omnibus exiccantibus siue cū eo cōtingatur intensa caliditas siue intensa frigiditas. Et ideo cauendum a cibarijs aromaticis cū pipere: ꝛ a multū infrigidantibus: vt est potio aque frigide ꝛ coriandrorū multorū: ꝛ in hoc nocent lentes ꝛ miliū ꝛ acetosa de arancijs limonibus agrestis: ꝛ huiusmodi. ¶ Utitur etiam quecūq̄ sua caliditate ꝛ siccitate materiā minorāt spermaticā: sicut sunt ruthas ciminū: maiorana: semen agni casti: ꝛ huiusmodi. Laudantur in casu quecūq̄ ad aliqualem calefactionem cum humectatione declināt ita vt ex eis generetur sanguis calidus ꝛ humidus: ꝛ ad grossum tamen aliqualiter declinans. Et si cum eis coniungatur inflatio ꝛ ventositas aliqua sunt in casu plurimi iuuamenti. Inter species precipue valet zinziber cū modico cinamomi et croci: sit tū parcus vsus eorū cū ferculis. Valent in casu cicera cocta in brodio pingui faseoli etiam sunt huiusmodi nature. Buthyrū etiā si moderate sumatur cū modico salis multū conuenit. Idē intelligatur de caseo pingui: recenti cum modicissimo salis. ¶ Ad hoc valent carnes castrati ꝛ brodia eius: ꝛ oua etiaꝫ sorbilia aliqualiter inspissata. Amigdale etiam pure precipue cū zuccharo sunt vehementis iuuamenti. Idem etiā efficiunt castanee cocte: si cum zuccharo comedantur. Est tamen vitanda omnis superflua repletio ꝛ nauseatiua facietas: vinum cōueniens sit nigrum grossum ad dulce aliqualiter declināns: nō nimis potens. Exercitiū laboriosum ꝛ quies superflua nocent. Equitatio iuuat: qm̄ genitalia ꝛ alia membra circumiacentia calefacit temperate: ꝛ humiditatem cum spiritu ꝛ vētositatem ad ea trahit: ꝛ sic ea mēbra cōfortat ꝛ nō laxat. Est tamen cauendū a nimia frigiditate pedū: quoniā in casu est multū nocıuus. ¶ Circa

na. ¶ Circa medicinalia fiat cõfectio. ℞.pinearũ: fisticorum: auellanarũ.añ.℥.j.ʒ.v.granorũ cocti excorticatorũ: caudarum struci: cerebrorũ passerũ masculorũ.añ.ʒ.iij. radicũ satirionis recentiũ sub cineribus coctarũ ⁊ mundatorũ.ʒ.iij.penidiorũ: buthyri recentis.añ.℥.iij.testiculorũ verris vel arietis assatorũ numero.ij.omnia terãtur sigillatim in mortario postea in buthyro incorporẽtur: deinde proijciatur desuper ea zucchari al.lib.j.ʒ.v.quod zuccharũ dissoluatur in brodio pingui pipionũ: ⁊ ebulliat ad debitã decoctionẽ pro electuario. Et si addatur ℥.v.ʒʒ.in cõpositione electuarij erit cõueniens. Põt etiã fieri inũctio ad mẽbra genitalia ad iuuãdum erectionẽ si expediat. Sumãtur formice maxime ad citrinũ declinãtes si haberi possint cũ ouis earũ. M.j.bulliant in.℥.vj.olei cõmunis in vase vitreato in furno deinde ponatur pulueris seminis cepe: ⁊ eruce añ.ʒ.v.cũ cera quod sufficit fiat vnguẽtũ. Aliud ad erigẽdũ. ℞.seminis eruce.℥.xvj.cimini.℥.viij.piperis.℥.iiij.seminis portulace.℥.ij.cere quod sufficit: ⁊ cõfice cũ melle: fiat quarta pars ⁊ detur mane ⁊ sero est incomparabile. Aliud. ℞.saturegiam ⁊ puluerizã ⁊ misce cũ melle: ⁊ bibe cum vino ⁊ statim prouocabis ad coitum. Aliud. ℞.seminis caparũ al.testiculorum vul. cerebrorũ passerũ: florũ palmethuris masculi.añ.ʒ.ij. formẽtur pillule cũ aqua calida: ⁊ dentur.v.aut.vj.⁊ non plures qꝛ mulier sub viro deficeret. Uel si vis ponere loco palmarum semen eruce siluestris. ¶ Ad hoc valet si sumatur.ʒ.v.seminis pastinace cum.℥.ij.decoctionis cicerũ rub.et.℥.j.vini dulcis grossi. Item.ʒ.j.asse cum melle multũ ad hoc operatur. Item testes vituli exiccati triti. Item oua colũbarũ ⁊ perdicis. Item seminis eruce.℥.v.cimini.ʒ.ij.piperis.ʒ.j.seminis portulace.ʒ.v. omnia tere ⁊ confice cum melle. Item pinearum petrosilij: pudenti: siceruini: terbentine.añ.par.j.piperis.par.v.⁊ cũ melle fiat electuarium. Item cum succo berbeno fiat inunctio antequã coeat ⁊c.

¶ De innaturali exitu seminis. ¶ Cõsilium.lxix.

Vidi in casu innaturalis exitus seminis et pollutiones maxime nocturne cõcurrente tamen desiderio ad perficiendũ coitũ: siue vero siue imaginario ⁊ in dispositione que satis ꝓprie vt per accidẽtia in casu scripta cõstat appellari potest satiriasis. qꝛ neq; simpliciter priapismus appellatur neq; etiã gomorea vt ex descriptionib᷒ positis a.G.vj.interiorũ ca.penul.cõprehẽdi põt insinuãtis in effectu: vt etiã dixit passionari᷒ ꝙ priapismus est prudẽdorũ tẽsio nimia multo tẽpe perseuerãs absq; desiderio coeũdi. Ubi gomorea vt ꝫ Gal.loco allegato est inuolũtaria spermatis purgatio absq; veretri tẽsione. Per hoc ꝙ in casu nr̃o stet vehemẽs tensio distinguitur a gomorea: qꝛ tñ stat cum desiderio coeũdi distinguitur a priapismo: vt etiã voluit Raf.xj.cõtinẽtis qui declarãs priapismũ dixit: priapismus est erectio virge absq; appetitu ⁊ absq; caliditate cõprehẽsa sicut accidit qñ aliqs iacet super dorso. In hoc ergo differt priapismus a satiriasi: qꝛ in priapismo nõ stat desideriũ ⁊ appetitus coeũdi ⁊ in satiriasi sic. Sed cõicãt in tẽsione: vnde sit ꝙ in satiriasi vsus coitus cõfert ⁊ sedat ipsum: cõpleta enĩ venere virga mollificatur. vbi in priapismo nõ sedatur erectio etiã per coitũ. Dico igitur vidi casum hũc cũ accidẽtibus suis in scriptis sup hoc mirifice declaratũ: ⁊ habũde ⁊ luculenter cũ causis extẽsionis ⁊ cũ causis coitus naturalis expressum necnõ cũ sententijs Aui.ad multitudinẽ spermatis ⁊ vehemẽtiã desiderij facientib᷒ singulari declaratione refertũ. ¶ Deinde colligẽdo cãs spãles huius nocumẽti ⁊ eisdẽ postremo regimẽ ⁊ curã adaptãdo. Sed qñ vt dicit Rabbimoyses in suo tractatu de regimine sanitatis ars medicine facilis est intelligere apud bñ intelligẽtes: sed est difficilis operari: idcirco est habenda omnimoda inquisitio: vt in ea recte operari possimus: qđ fieri nõ põt nisi precognita vere dispõne supra quã est afferẽda curatio: vt sunt snĩe clare plurime autorũ quas ꝓpter breuitatẽ hic nõ referũ. Et qñ ex accidẽtibus in scriptis datis multa remanẽt indiscussa ad rectã intelligentiã casus: idcirco dicã cũ alexãdro archimedico in.c.de effusiõe seminis. Interrogare aũt opꝫ de colore ipsius seminis: ⁊ vtrum spissum aut tenue est qđ egreditur: ⁊ que precesserũt etiã vel qualis ante fuit vita: ⁊ qb᷒ cibis vsus est aut si pl᷒ cõsuetudine venereis vsus est actibus. Nã si plenitudo est: necesse est vt effundatur. Si aũt nihil tale fuerit ⁊c.supple nõ oportet vt effundantur. Et eãdẽ sententiã videbatur insinuare dñs Aui.xx.tertij in.c. de multitudine desiderij cũ dixit. Qñ est cũ fortitudine corporis ⁊ sanguineitate: ⁊ sanitate cõplexionis ⁊ adolescẽtia etatis et potẽtia super coitũ absq; successione debilitatis non est necessariũ vt occupatio sit in regimine ei᷒ ⁊ fractione ipsi᷒: fractio

nãq; eius aduertit cõplexionẽ ⁊ destruit virtutẽ ⁊c. Et paulo post addidit. In prima aũt cuius cã est aut acuitas spermatis aut multitudo eius cũ debilitate corporis ꝓpter fortitudinẽ vasorũ spermatis ⁊c.supple opꝫ ꝙ sit occupatio i regimine ei᷒ ⁊ fractione ipsi᷒. Fuit ergo necessariũ ad recte intelligẽdũ que dicatur principalis cã hui᷒ nocumẽti vt ponerentur q̃dã reliqua accidẽtia de fortitudine corporis ⁊ sanguineitate et sanitate cõplexionis cũ extensione venarũ vel sine: qñ ꝫ vt ex discursu facto per ꝓstãtissimũ doctorẽ qui ordinauit dictũ cõsiliũ colligantur summarie tres principales cause istarũ pollutionũ quarũ vna est multitudo spermatis: ⁊ alia fortitudo imaginationis de actu venereo. ⁊ tertia debilitas cõtẽtiue vasorũ spermatis. Et in prima cã videtur cõcordare cũ Aui.ita dicẽs.f.ꝙ multitudo spermatis sit vna de potissimis causis. ¶ Ad hanc aũt causaꝫ de multitudine spermatis fuit necessaria spãlis inuestigatio vt nun quid hec multitudo spermatis fuerit talis ex habũdãtia humidi sanguinei in toto: cũ ipsum sperma sit superfluitas vltimi alimẽti distributi per mẽbra ⁊c. ꝙ cognosceretur facta inuestigatione ex plenitudine: ⁊ plectoria totius ⁊ corporis tumore ⁊ inflatione venarũ: ⁊ ꝙ fuerit melius dormiẽs post expeditionẽ act᷒ virtute inde nõ debilitata vt volebat Gal.tertio techni.j.c. Venereorũ vero vsus ⁊c.qñ si talis esset spermatis multitudo: vt supra dictũ est nõ esset multa intẽtio ad abscissionẽ eius. Sed si passio tediosa foret ad debilitateꝫ tñ non adducẽs cõuenienter deberet regimẽ de quo in cõsilio. Cauẽdo ab omnibus que multũ nutriũt ⁊c.siue sint cibi siue cibi medicinales siue medicine cibales: vt scribitur licet secũdũ veritatẽ tñ ex proprietate terminorũ neq; cibi medicinales ⁊ multo minus medicine cibales possunt esse ex eis que multũ nutriunt. Sed vbi esset multitudo spermatis in casu multitudinis desiderij ⁊ pollutiões nõ cũ multitudine humidi in toto: ita ꝙ exuberantia nutrimenti totius non sit causa multe superfluitatis decidẽde spermatice: sed propter caliditatẽ ⁊ fortitudinẽ membrorũ genitaliũ naturalẽ fieret attractio plurime humiditatis spermatice ad vasa seminaria: ⁊ sic grauata virtute nititur ipsa ad exonerationẽ ⁊ expulsionẽ: ⁊ consequẽter mẽbra intumescũt ex ordine nature ad actũ perficiendũ cõcurrentibus simul vaporib᷒: ⁊ vẽtositate simul cum humido attractis ad dictas partes: ⁊ sic implẽtib᷒ vacuitates ⁊ dilatantibus ⁊ extẽdentibus qđ est satis possibile stãte in toto debilitate: ⁊ indigentia nutrimẽti: vt ego existimo in casu nostro: qñ si esset ex habũdãtia materie in toto nõ sequeretur ex eĩone debilitas: vt volunt autores vniuersaliter. Et.A.precipue de signis exuberatiõis spermatis in prin.cũ dixit. Illa in qua est spermatis multitudo nõ sentitur debilitas: diminutio.f.in operationibus cũ multitudine coitus. In casu aũt nr̃o vt ex accidẽtib᷒ colligitur in tertio accidẽti post pollutionẽ sentit debilitatẽ notabilẽ ac si balneum exiuisset: ⁊ in brachijs ⁊ in manibus ac si fortiter laborasset: licet minorẽ sentiat in cõiunctione cũ muliere ꝙ in somnis: cuius ratio potest sumi partim qñ in somnijs stat forte imaginatio de muliere multũ speciosa multum delectabili vbi vxorẽ forte nõ tñ diligit: nec ita gratã habet ad coeũ. Et ita virtutes naturales parate obedire animalibus plus de materia spermatis ea cõuertũt ad mẽbra gñationis ⁊ ipsius spermatis maior fit euacuatio in somnijs: ꝙ sic in vigilia. Uel sumitur ex mẽte Arist. iiij.problematũ ꝓblemate quinto qꝛ corpus ꝙ dꝫ coire opꝫ intrinsecus esse calidũ ⁊ humidũ: tale aũt est in somnijs magis ꝙ in vigilãdo: ⁊ sic plus de semine emittitur: ⁊ ꝯñr maior debilitas sequitur. Itẽ dixit post pollutiones intestina infra vmbilicum murmurãt ⁊c.quod nõ propter aliud euenit nisi qꝛ debilitãte calore naturali ꝙ prius erat potẽs resoluere materiã insensibiliter sic ⁊ sic sufficiẽs ad resoluẽdũ insensibiliter: sed tñ ꝓpter debilitatẽ sufficit materiã in vaporẽ ⁊ vẽtũ cõuertere: ⁊ nõ resoluere: ⁊ sic fit rugit᷒ vt.A.iiij.tertij tractatu quĩto ad principiũ. Et si sic est vt credo tunc in hoc casu nõ esset necessaria dieta cũ infrigidãtib᷒ ⁊ humectãtibus: vel cũ exiccãtibus ⁊ extenuantibus que necessaria est in primo casu per eã ꝓduceretur corpus ad maiorẽ extenuationẽ ⁊ marasmonẽ: vt pꝫ cõsiderãti. Et in hoc esset maximus error: imo tunc restaurãdũ est cũ restaurãtibus ⁊ viuificantibus virtutem. Neq; hoc mirabile videatur.f.ꝙ quedam membra sint fortia humectata plurimo nutrimento propter virtutẽ fortẽ attractiuã eorũ reliquis debilib᷒ existẽtibus. Et hũc casum exposuit.d.A.in textu in.c.de multitudine desiderij cũ dixit. In illa autẽ cuius causa est acuitas spermatis aut multitudo eius.f.spermatis cum debilitate corporis. Ecce qño cum multitudine spermatis stat debilitas corporis. Dixit cõtinuãdo ꝓpter fortitudinẽ vasorũ spermatis sit supple talis

multitudo ⁊ declarat dicens. Et q̄ attrahūt materiā sperma
tis ad se q̄uis sit in corpore indigētia virtutis sicut accidit vt
crescāt q̄dā mēbra fortiora aliis. Et idē volui dicere etiā in ca
pitulo signorū proximo cū dixit. Et signū multitudinis sper
matis solius. s. nō cōiūcta multitudine in toto de materia est
vt nō sit in corpore de dispōnibus virtutis ⁊ multitudinis san
guinis aliquid de quo sit curādū. Et fortasse addit est cū ea de
bilitas: verūtū sperma multiplicatur: ⁊ pollutio frequens fit.
Et quod egreditur est plurimū ⁊ debilitat corpus. Et istā cām
puto esse vnā fortē cām dispōnis istius. s. fortitudo mēbrorum
generationis: ⁊ nō cōiūcta in toto multitudine sanguinea: q̄
ad cāonē vt dictū est sequit debilitas: etiā propter ista membra
faciliter intumescere: imo quasi cōtinuo ⁊ vigilādo ⁊ dormien
do: vt dicitur in secūdo accidēti virga erigit: ⁊ per aliqd̄ tpis ste
erecta manet. Et postq̄ mollificat semp aliquid q̄uis modicū
exit de spermate: imo additur in accidenti vltimo: virga atque
parata est valde ad erectionē: ⁊ sic hoc totū videtur declarare
caliditatē ⁊ fortitudinē istarū partium naturalem attrahen
do. ¶ Ad hoc etiā suadet cōplexionē testiculorū esse calidam:
quoniā in actu venereo vt scribitur in penultimo accidenti dū
cognoscit mulierē non facit longam morā ad emissionem sper
matis: imo statim expeditus est vbi cōplexio frigida testiculo
rū declaratur de tardo exitu seminis ⁊ paucitate eius de men
te Rasis et Auicen. in capitulis proprijs de signis complexio
nis testiculorū. Declaratur etiā ex vehementi desiderio ad co
eundū vt veloci: ⁊ q̄ eius erectio est fortis vbi signa complexio
nis frigide sunt contraria. Neq̄ ad oppositū cōcludatur per
vnū motiuū quod adducit: q̄m percipiuntur testiculi frigidi ⁊
virga multū calida. Dicat q̄ caliditas testiculorū etiā calido
rū in specie propria cōparata caliditati virge tpe inflāmatio
nis ⁊ tumescētie eius est remissa cū sit intumescētia propter cele
brādū coitū: ⁊ cū possibilitate eius ⁊ pariter percipiuntur frigidi
respectu. s. perceptionis caliditatis ipsius virge: q̄m caro testi
culorū est glādosa in specie carniū frigida: ⁊ sic respectu virge
est frigida tēpore inflationis virge ad coitū: quoniā virga vt
dicit. A. xx. tertij capitulo primo est cōposita ex pluribus ar
terijs supra hoc q̄ cōuenit quantitati huius mēbri: ⁊ sic iste ar
terie habundant sanguine ⁊ spiritu et in hora erectionis reple
tis etiam vacuitatibus dicti mēbri ex vaporibus ⁊ spiritibus
calidis redditur membrū calidū magis q̄ sint testiculi calidi.
Et precipue q̄ argumētū ab operationibus est efficax multū
ad declarandū supra complexionem membrorū. Hanc igitur
existimo esse vnā precipuā causam accidentiū scriptorum: se
cundam causam existimo esse vehementē cogitatū ad rem ve
nereā vt etiā existimatur ab alijs: ⁊ nō minus existimo causam
coadiuuantē esse frequētē actū in ipso actu venereo vel tēpore
vigilie vel tēpore somni. Nam dicebat. A. xx. tertij capitulo. ij.
Et visus coitus cōfortat hoc mēbrū ⁊ facit ipsum lacertosum et
vigorat ipsum: ⁊ dimissio eius liq̄facit ipsum ⁊ rarefacit: Ope
ratio nāq̄ quemadmodū dixit hipo. ingrossat ⁊ dimissio ope
rationis liquefacit. Et hec causa facit causam primā esse vali
diorē: de qua dictū est supra. Nā frequēs coitus: ⁊ motus ista
rū partium vltra attractionē facit naturā vigilantē ad multū
trāsmittendum de materia spermatica ad ista mēbra: ⁊ si sit
indigentia in toto: sicut tū simili est de lacte quod abundat in
mamillis facta suctione ad infante vel aliter expressiōe vbi nō
facta suctione minuitur lac. Nā intātum facit talis attractio
vt etiā mollificatis ⁊ attractatis mamillis viri emittatur lac
ab eis. Et similiter dixit. A. iiij. de animalibus capitulo de di
uersitate sanguinis inter animalia: q̄ capra parua antiqua si
pinguet cōstringātur eius mamille: ⁊ post exit sanguis ⁊ post
ea quasi sanies ⁊ postea exit lac: quod est aquosum dulce sicut
illud quod exit post partū ⁊ non prius: ⁊ habebit coitū in ma
millis sicut ille que pepererit. Et addit etiā iam contingit in
quadā ciuitate quam dicebant yma q̄ caper prope virgā que
dā habebat addita menta ad similitudinē mamillarū: ⁊ cū fri
cabantur: ⁊ exiuit tantū de lacte q̄ factus est caseus inde. ⁊c.
Ita ad propositū retorquendo vehemens visus coitus fecit ad
multitudinē seminis circa mēbra generationis licet etiam es
set in toto indigentia. Et istas existimo causas horū acciden
tiū: propterea q̄ dicta sunt supra. Neq̄ credo debilitatē cōten
tiue vasorū esse in causa huius nocumēti: q̄m cū debilitate con
tētiue rara fit erectio: neq̄ materia multiplicatur: imo paula
tim educit ad optimū modū scribitur in accidentibus. Et ideo
rationabiliter magis credēdū est fortitudinē virtutis expulsi
ue esse in causa q̄ debilitatē cōtētiue precipue cū actus vene
reus subito perficiatur vt dictū est. ¶ Super his ergo tāq̄ su

per causis horum accidentiū restat fundare intentionem cura
tiuam: que intentio cōpletur duobus ingenijs. s. dieta: et alijs
medicinalibus. ¶ Circa dietā quoniaz de habitudine totius
nō sum per signa certificatus: idcirco nō possum bene dare re
gulā in electione aeris. Sed quātū est ex parte mēbrorū gene
rationis debet esse aer frigidus ad siccum declinans: vel stan
te habitudine ad colericū declinante: vt creditur nō inconue
nit si parū aer ad humidū declinet. Et si non habeatur natu
raliter talis in estate rectificetur infundēdo herbas frigidas vt
lactucas: endiuiā: portulacā: herbā coriandri: iusquiami: flo
rū: nenufaris: ⁊ folia eius: rosas: arnoglossam: ⁊ hmōi. Et fiāt
odoramēta frigida: ⁊ maxime de floribus nenufaris: q̄m tanta
vis est ipsius nenufaris q̄ non tm̄ radix ⁊ semē eius exhibita ab
scindunt fluxū seminis: sed etiā odor floris eius: vnde dicebat
Rabbi moyses: q̄ nenufar habet proprietatē in destruendo se
men: ⁊ sic est ei cōtrariū q̄ odor eius destruit coitū: quod est ei
propriū in tractatu de coitu: cāphora etiā ad hoc est p̄cipui iu
uamenti. ¶ Circa cibū ⁊ potū nisi esset debilitas in toto habi
ta tm̄ indicatione ab exuberātia seminis ⁊ frequētia pollutio
nis cū tensione ⁊c. esset exhibēda dieta frigida ⁊ sicca medici
nalis magis q̄ cibalis. i. primū alteratiua ⁊ modici nutrimen
ti. Sed quoniā vt supponitur in casu stat in toto indigentia
nutrimēti: opz in hoc tēperare regulā vt illa dimittant̄ q̄ per
naturā suā multitudinē coitus faciunt: vt sunt ea que cū plu
rimo nutrimento: ⁊ cū caliditate prouocatiua sunt vētosabi
lia. Sed eligēda sunt que quasi sunt tēperata: ⁊ que vel natu
raliter vel artificio nō sint faciliter fluxibilia: ⁊ tandē sunt op
ponenda cū eis quedā: que per proprietatē coitū minuunt. Et
fm̄ hoc vitentur inter carnes ouine: pulline: ⁊ colūbine: ⁊ cere
bella quecūq̄: ⁊ maxime colūborū: ⁊ passerū: que valde ad coi
tū faciūt: ⁊ similiter medulle ossiū: ⁊ oua colūborū: ⁊ passerū: ⁊
lac recenter mulctū. Et ex radicibus vitent̄ cepe: raffani: rape:
napones: nā talia omnia plurimū ad coitū faciūt. Et inter her
bas feniculus ⁊ asparagi: ⁊ mēta in cā nr̄a. s. in cā fluxus sper
matis ex debilitate cōtētiue: vel liquiditate substātie ab aucto
ribus cōmēdatur. Nā dicebat. A. de cura exuberationis sper
matis ad finē. Et mēta quidē est farmacum notabile in ingros
sando sperma: ⁊ cōfortādo vasa eius ad retinēdū ipsum. Et in
ter semina vel grana ad coitū facientia que sunt in casu dimit
tēda propter inflāmationē quā addūt: ⁊ extēsionē vsq̄ l tertia
digōne: ⁊ pariter ad venerē multū faciūt sunt fabe: ⁊ ciceres: ⁊ fa
seoli. Et inter fructus quo nocēt in casu sunt ficus pingues et
recentes: ⁊ sicce: sed magis sicce. Nā in eis est lacticiniū quod
dā acutū vt dicebat Aui. xviij. tertij plurimū faciens ad expul
sionē: fisiici etiā plurimū inducūt ad venerē ⁊ vue ⁊ amigdale:
⁊ pinee magne: nā ab omnibus his cauēdū est. Et inter potus
nocet aqua mellis: sed magis nocet vinū maxime album ⁊ po
tens ⁊ acutū: imo dicit Rabi. q̄ ipsum sua proprietate que est
in ipso cōiuncta est excitans coitū: ⁊ implet venas vaporibus
bonis: quapropter operatio eius ad coitū precedit operationē
cuiuscūq̄ rei alterius. ¶ Hec igitur omnia dimittēda sunt: et
eligēda ea que ad hoc inclinationē nō habēt. Et in hoc fiat pa
nis ex frumēto mūdo cum aliquali tū furfure: non sit salitus:
neq̄ nimis coctus in furno: q̄ si fuerit ammoueātur partes sic
ce. Et si apponeretur. iij. vel. iiij. pars farine ordei cū farina fru
mēti: ⁊ pinsoreūponis cū aqua decoctionis radicū nenufaris
esset in casu nostro magis iuuans. ¶ De carnibus eligant̄ car
nes capretorū: que omni tpe comedi possunt: vel carnes vitu
li: ⁊ eligantur de eis partes musculose cū modica pinguedine.
Et si decoquatur in eis aliquid de portulaca: vel de plantagi
ne ad casum erunt cōuenientiores. Si etiā ex eis fiant galatina
simul cū decoctione pedū vituli: vel capretorū sine aceto: sed
cū modico vino granatorū loco eius dimittendo species: maxi
me cinamomū. ℥. ⁊ crocū: sed loco eorū pōt poni ad colorifi
candū de puluere corallorū ru. cū modico karabe: ⁊ ad sapo
randū melius apponi pōt aliquid de puluere coriandrorū pre
paratorū ⁊ magis faciēt ad propositū nostrū. Interdum etiā
diebus quib⁹ nō comeduntur carnes per legem possunt offerri
oua gallinarū precipue albarū nō in multo numero: sed duo
vel tria ad plus pro vice: que anteq̄ decoquātur stēt infusa in
aceto cū testa per quatuor vel. vi. horas: demū elixentur vel rū
pantur fm̄ arbitriū: sed si elixētur cū testa nō sint nimis mol
lia sed ad spissitudinē aliqualiter inclinata. Usus tū casei pe
cudini siue vace recētis modicissimi salis nō est disconueniens.
Ualent etiā aliqui pisces: maxime petrosi parui. Et inter se
mina ⁊ grana valent milium ⁊ panicum si multum decoquan
tur. Item lac acetosum factū non est disconueniens. Item ad
impinguādū

impinguandū cibaria conuenit singulariter oleum omsacinū dimisso oleo magis pigui. Laudauit etiā Albuchasis i.xxvi. particula Azarauii: q si vtatur longo tpe pane cum oleo solū supple nō existente abominatione ad hoc est de desiccantibus sperma ⁊ auferentibus pollutionem. ¶ Inter fructus laudantur persica pira poma: ⁊ reliqua gn̄a frigidorū humidorū vel siccorū. Et inter confectiōes vitanī confectiōes mellite: et facte ex zucharo vnius cocte: ⁊ eligantur confectiones de zuccharo alb. dissoluto zuccharo cum aqua portulace vel plātaginis: ⁊ absynthij: vel aqua decoctiōis citoniorū. Et si placet vt aliqd addaī vini granatorū non disconueniet. Potus eius sit vinum austerū nigrū mixtū cū aqua decoctiōis coriādrorū preparorū: vel se. nenufaris: vel portulace: vel aliquo hmōi. Et si non plz aliqd horum misceatur cum aqua ferrata: plus tamen vel minus sm vini potentiam. Et si imponatur panis assus de recēti in vino iuuabit ad intētionē. ¶ Circa motum et quietem dicaī cū. d. Aui. q motus membrorum inferiorum est nociuus qm cōuertit materias ad iferiora. Sed fiat exercitiū cū mēbris superioribus: ⁊ sic ludus ad pilā vt videī innuere. A. prohibendo ad parietem corpore aliqualiter quietato est in casu conueniēs. Et loco eius valent fricationes membrorum superiorum. Et sicut ambulatio est ad nocumentum ppter cām dictam ita statio pedes est nociua: qm statio vt voluit Auer. vi. colliget ē exercitium dorsi: ⁊ per eum mēbra renibus vicina multum calefiunt ⁊ laxantur: ⁊ sic in cām dispositionis multum adherēt. ¶ De inanitione et repletione dicaī: q licet repletio sumpta indicatione ab exuberantia materie circa illa membra videaī esse nociua: ⁊ vt sic inanitio est iuuatiua: tamen attenta debilitate que sequiī ad coitum que manifestat indigentiaz in toto saltē moderantia cibi ⁊ potus est magis conueniens quam inanitio pro restauratione humidi restaurandi. Licet etiam inanitio ex alio capite possit nocere: quia ad eā sequitur inflāmatio spirituum et humorum: ⁊ sic dicti humores pongitiui facti quorū pars defluit ad vasa spermatica inducit pruritū: et titillatione in dictis mēbris ⁊ sic incitaī expulsiua ad expellendū ⁊ pñter ad actum pollutiōis promouet. Est igiī magis inducenda temperantia q̄ repletio vel abstinentia: ⁊ proinde a ieiunia abstinendum est mediocriter. ¶ In passionibus animalibus caueatur ab ira ⁊ furore ⁊ nimia sollicitudine. Aliqualis tristitia vel saltem moderatum gaudium non disconuenit. Sed meditatio de coitu: et speculatio de muliere speciosa ⁊ maxime si nuda fuerit vt dicebat Azaranus est de rebus coadiuuantibus ad coitum: ⁊ auditus vel somnus factus de venereis sunt in casu precipui nocumenti. Immo dicebat Rabby. in negotio conseruande sanitatis absolute. Dico q quicunq cupit sanitatis conseruationem non assumat coitum in mente sua: neq recordetur eius quantum poterit. Ex hoc tamen non intelligaī qd nullo modo vtatur coitu: qz ex consuetudine ad eum est inclinatus. Et si forte in totum abstineret incideret in nocumenta: vnde dicebat Auic. in cura priapismi: sed vtiliter hic adduciī. Et diminuatur coitus nisi propter necessitatez eius: ne eueniat nocumentum aliquod ex nocumentis dimissionis ipsius.

¶ Est igitur in hoc maxime aduertendum: qz propter consuetudinem istius actus quā puto esse vnam causam principalem ad hunc effectum difficile erit declinare a cogitatione ⁊ meditatione coitus: ⁊ antecedētium ad eum nisi mens ⁊ rō ad optimum deducant. Nam in hoc magis valebit moralis consideratio q̄ medicinalis conuertēdo operationes aiales hmōi factas ad cōtrarias ⁊ diuersas: vt ad speculationes: ⁊ ad considerationē eorū que tristitiam inducunt commemorando de iudicio altissimi futuro: ⁊ de futura morte necessaria: ⁊ de eterno supplicio nisi anima sit bene moribus ornata: ⁊ non vicijs coinquinata. Et si pur contingat ppter malā assuefactionē: qm visus sunt res extra naturam vt dixit Auic. oportebit cū ratiōe discurrere quomodo iste actus dicit ad infirmitatē: ⁊ postremo ad mortem: ⁊ qño matris siue materies circa quam operatur homo est inter mēbra vilissimum membrum: ad qd tanquā ad sentinam defluunt humiditates a toto. Ex istis aīaduersionibus ⁊ similibus saltem ex parte rectificabitur aīa a frequenti meditatiōe circa coitum. ¶ De somno et vigilia dicatur cū. d. Ipo. q vtraq magis modo facta nocent: maxime somnus: qm ⁊ ratio ⁊ experimentum declarant: vt supra visum est: q tēpore somni plures fiūt pollutiones ⁊ diuturna magis membri erectio. Et ideo a prolixitate ⁊ maxime continuitate somni cauendum est. Neq aliquo mō supra dorsum dormiendum est: qm propter talē accubitū preparaī ad actū ex causis notis medicis. Iaceat igitur super latus dextrum: qm sic iuuat vt voluit Serap. quinto breuiarij in capitulo de gomorea. Immo iacere super sinistrum preparat ad pollutiones. Et dicit azaranus ⁊ est cōmuniter allegatus: ⁊ sunt vltima verba capituli de effusione seminis in somno: qd autem iuuat sua proprietate: ⁊ ego pluries sum expertus vt dixit: est q taliter dispositus tangat cū sinistro pede virgam suam ter cum voluerit dormire et nunq̄ polluetur in somno. ¶ Circa medicinalia vertitur intentio duplex. Una ad habitudinē totius. Alia ad membra genitalia. Et de habitudine totius quedam respiciunt euacuationē: quedam alterationem: sed de alteratione quoniā nō cognosco excessum cōplexionalē numerabo quedā a proprietate alterātia in casu valentia: dimittendo alterantia a manifesta qualitate. ¶ Circa ergo intentionē euacuationis dicebat Serapio capitulo supra allegato. Et opz vt prohibeantur ad eūonez p solutionē nature. Nam eūo per solutionē attrahit ad membrum materiā per vicinitatem. Et laudauit ex opposito eūonez per vomitū qm cōuertit materiā ad oppositū: sed vomitus sit facile factus singulis decem vel. xv. diebus in corpore parato ad vomitū. quod si fuerit per naturā indispositū dimittaī. Modus autē prouocationis vomitus ⁊ ipsum vomitum relinquo tanq̄ satis notū ordinationi prestantissimorū ibidē phisicorum. Laudauit etiā Serap. flobothomiā: sed hoc intellexit stante plenitudine ⁊ exuberantia in toto. In casu tamen nisi corpus sit nimis debile laudo leuem fieri flobothomiam de vena epatis singulo mense euacuando. ij. vel. iij. ℥. sanguinis pro vice. Nam per eam diuertetur materia ne cōuertaī ad membra generationis. Et istam pcipuā sniam colligit. d. A. in cura priapismi sub his verbis. Cañ. vero curationis priapismi est eūatio cum vomitu ⁊ flobothomia absq ventris solutione oīo: propterea q timeī q ventris solutio descēdere faciat materias deorsum. ¶ Circa igitur alteranda a proprietate dicunt quidā qd modicū berbene datum in potu nō sinit. vij. diebus virgā erigi: cuius signum est q si detur gallo non ascēdet supra gallinam. Dicunt etiam q si inungaī virga cum gūmi iuniperi a proprietate prohibet ipsam erigi. Iacintus ē citrinus ⁊ electrus in hoc hz proprietatem si ponatur in annulo in digito retentus: licet Rasi in. x. continentis dixerit q retentus in vestimentis prohibet fluxum spermatis in somno. ¶ Circa vero localia oportet vt intentio principalis sit ad dispositionem malam genitaliū calidam alterandam: ⁊ ad largitatem ⁊ amplitudinem viarū constringendum ⁊ corrigēdū. ¶ Prima quidē intentio que simul cū scda pfici pōt circa testiculos ⁊ virgā cōpleī: primo ordinādo q in nocte virga non stet inter coxas ne calefiat: deinde coxe ⁊ testiculi ⁊ ille partes inferiores infrigidentur et remittantur in fortitudine attractionis cum epithimatibus factis ex succis appropriatis: vt cum succo coriandri humidi: cū succo arnoglosse: portulace: lactuce: ⁊ similibus. Et semen iusquiami in hoc singularem hz proprietatem: ⁊ balaustie: ⁊ grana granatorū ⁊ rosarū ⁊ similia: maxime de semine nenufaris: vt supra dictū est: ex eis siccis ⁊ puluerizatis cuz dictis succis vel aqua decoctionis dictorum pñt fieri emplastra. Et quidā fortificant hmōi cū duobus granis castore. Et qdā audent vsq ad applicationem opij. Sed in hoc bene aduertatur: qm ex vsu taliter stupefacientis tanta inducitur dormitatio in membro: vt sic difficile eam post sanare. Aliqui etiam talia frigida inspissant materiam taliter in illis meatibus vt remaneat tensio sine tamē desiderio: ⁊ fiat priapismus: ⁊ tunc expedit dimittere talia frigida: ⁊ occurrere cum aliquibus tēperate calidis facientibus ad lenem subtiliationem ⁊ resolutionem ventositatis: ⁊ non cum fortibus calefacientibus facientibus ad attractionez materie ad locum. Et istū cañ. insinuauit nobis. A. versus finem capituli de cura priapismi. Et in hoc valebit aqua decoctiōis camomille ⁊ meliloti vt fiat fomentatio cum vino mediocri. Et postea si iterato facta detumescentia: et mollificatione virge fiat etiam tensio cum desiderio ⁊c. erit redeundum ad prima dicta. Et vt habeatur vna forma vnguenti infrigidantis ⁊ aliqualiter excessiuis vias constringentis fiat vnguentum vt infra. ℞. olei mirtini: olei ro. añ. ℥. i. olei de nenufare. ℥. v. mucilaginis psillij ⁊ seminis citoniorum facte cum aqua ferrata añ. ʒ. ij. sandalorum al. ⁊ rub. terre sigillate: cupullarū: glandiū: lapidis ematicis. añ. ʒ. v. camphore. gra. v. cere parum fiat vnguentum. Et si placet addere parū aceti iuuabit ad penetrandum. Et hoc vnguento inungi pñt coxe versus radicē virge cū testiculis ⁊ virga. Et stante caliditate renū vt est rationale vel saltez lassitudine mentuū pñt fieri epithimata vt dictum est supra: vel potest fieri iunctio ad ipsos renes cum vnguento vt supra. Vel ponaī lamina plumbea in qua omnes conueniunt auctores super renes: et

multū extinguit ventrē. Sed de eo dicebat Cōciliator op3 vt p= forēt minutis foraminibus vt per ea resolui possint vapores q ex corpore resoluunt: aliter si reflectant interius fiunt causa ca lefactionis: et sic dicta lamina per accidēs noceret. Si autē imponat dicta lamina infundant in aliquo succorū de pdictis vel plātaginis vel acetose erit magis efficax ad hoc. Ultimum remedium in hoc casu qd est magis experimētale q̄ rationale tanq̄ medicinale dicitur q cū quidā esset passus pollutionem per mēses aliquot frequēter nō conferēte ei cura medicorum: quidā alligauit ei ad collum cordulā que tendebat vsq3 ad virgā eius: et ante somnū cū ea satis stricte virgam ligauit: et cum moueret virga a ventositate in somno ad pollutionē et extēderetur extrahebat propter dolorē virge: vnde nō sequebat pollutio: et cū processisset per mensem cessauit ab eo ois motus spermatis in somno. Et his sum contentus.

¶ De satyriasi qd est dispositio siue vehemēs desideriū coeundi cum actu coitus et pcedēte mēbri tensione cū imaginatione etiam ad actum pro quodā iuuene cremonensi.

¶ Consilium.lxx.

Casus iste principaliter ex accidētibus propria relatiōe infirmi perceptis est passio apud medicos satiriasis appellata. Nam in eo sit vehemens desiderium: et appetitus coeundi nocte cum actu coitus: et precedente mēbri tensione cu3 imaginatiōe etiam ad actum: et hoc frequenter contingit: et ita neq3 proprie priapismus noiatur neq3 etiā gomorea: vt ex descriptionibus positis a Gal. scdo interiorū caplo vltio cōprehendi potest insinuantis in effectu. Etiam dixit passionarius q priapismus et pudendorum tensio nimia multo tpe perseuerans absq3 desiderio coeundi. Ubi gomorea vt vult Gal. loco allegato est inuoluntaria spermatis purgatio absq3 veretri tēsione. Ideo pro hoc q in casu nostro stat vehemēs tensio distinguitur a gomorea: qr tamen stat cum desiderio coeundi distinguitur a priapismo: vt etiam voluit Ras. xi. continentis: q declarans priapismum dixit. Priapismus est erectio virge absq3 appetitu: et absq3 caliditate comprehensa: sicut accidit quādo aliquis iacet super dorsum. In hoc ergo differt priapismus a satiriasi quia in priapismo non stat desiderium coeundi: et in satiriasi sic: sed communicāt in tensione: vnde sic est in satiriasi visus coitus confert et sedat ipsam: completa enim venere virga mollificatur vbi in priapismo nō sedatur erectio etiam per coitū. ¶ Et l3 huius dispōnis ghalis vt exitus semis in somno cause possent esse multiplices: tū maxime cōes reducunt vl ad exuberantiā sanguinis in toto: et habūdātiā superflui eius in quāto circa mēbra qd attractum vel transmissum a virtute ad testiculos recipiēs ibi nouā formā in virtute et spirituū principaliū mēbrorū fit ibi sperma: qd p naturā3 d3 esse plusificū: et sic si ibi abundans grauā virtutē et in virtute spirituū inclusorū titillationē faciēs cū repletione venarū: et partium laterosarum a vaporibus inde leuatis fit intensio: et pñr exitus seminis cum pruritu titillatiuo delectationem inferente. Et hanc causam inter maximas expressit Aui. secundo. tertii capitulo de multitudine desiderij coitus. Et hec non est causa in proposito nostro: qm ad hanc nō sequitur debilitas membrorum: vt in casu nostro contingat. Immo in casu post emissionem vnā vel duabus vicibus: postea sequentibus noctibus magis frequētatur euacuatio similis: quod non fieret si fieret ex multitudine et habūdātia i toto: qm euacuata p pte mā: et alleuiata nā nō post ea superfluit euacatio: immo per se natura retinet. Et tūc ē necessarium vt dicit Aui. loco allegato vt occupatio sit in regimine eius. Fractio namq3 eius vt ibidem auertit complexionem et destruit virtutem rc. Aut secundo causa illius exitus est fortitudo imaginationis de actu venereo in precedenti tpe vigilie. Nam tunc in nocte reseruatis ydolis de inspectione excellenti mulieris speciose virtutes animales mouent naturales: q sunt parate obedire animalibus: vt colligitur de mente Aui. i multis locis: et precipue prima tertij capitulo de yliski: et ita perficit actus. Et licet hec fuerit aliqualis causa nō est tū principalis: qr sepe nulla precedēte tali imaginatione: vt dicit deuenit ad actum. Alia causa etiā exitus seminis in sōnis est liqditas vel subtilitas et aliquoties acuitas materie: et cū liqditate et subtilitate sepe cōiungit debilitas cōtinue vasorū spmatis. Et hoc tū nō est in casu quoniā ad eam non sequitur sensatio seu pceptio vel delectatio: que in casu nostro coniunguntur. Neq3 causa est acuitas materie: qr ad ea3 sequit punctio dolorosa in exitu qd non etiā in casu nostro. ¶ Restat igitur vt huius accidentis causa sit fortitudo vasorū spermatis et caliditas mēbrorum generationis cum fortitudine eorūdem membrorū in attrahēdo materiā seminalē ad dicta membra: vñ pñter multiplicata materia circa dicta membra vt dicebat supra fit exit⁹ materie spermatice cum tensione mēbri et delectatione: licet in toto nō sit superfluitas habundans. Neq3 hoc mirabile videatur. s. q quedam membra sint fortia habundantia plurimo nutrimento: propter virtutē fortē attractiuā eorū reliquis debilibus existentibus: immo hunc casum expressit Aui. in. c. de multitudine desiderij coitus cum dixit. In illa autem cuius causa ē acuitas spermatis: aut multitudo eius. i. spermatis cum debilitate corporis propter fortitudinē vasorum spermatis stat debilitas corporis. Et declarans q talis exuberantia spermatis non sit exuberantia nutrimenti in toto: sed propter fortitudine3 vasorum in attrahendo dixit continuando. Et qr attrahūt mam spermatis ad se quāuis sit in corpore indigentia virtutis. Sicut accidit vt creētur quedā mēbra fortiora aliis. Et idem voluit ibidem clare in capitulo proximo signorū cum dixit. Et signu3 multitudinis spermatis solius. s. nō cōiuncta multitudine in toto de materia est: vt nō sit in corpore de dispositionib⁹ virtutis et multitudinis sanguinis aliquid de quo sit curādū. i. quod habundent: immo accidit. Et fortasse est cum eo debilitas supple in toto. Uerūtamen sperma multiplicatur: et pollutio frequens fit: et quod egreditur est plurimum et debilitat corpus. Et istā credo esse principalissimam cām huius sui accidentis: et fortitudinē istorū membrorū. Et credo partim esse naturalē cōiuncta caliditate naturali testiculorū: et p magna parte acquisitā ex tpe, ex frequētia coitus acqsita tempore iuuentutis: qm vt dicebat. A. xx. tertij. c. ij. Et visus coitus cōfortat hoc membrum: et facit ipsum lacertosum et vigorat ipsum. Et dimissio eius liquefacit ipm et rarefacit. Operatio namq3 quemadmodū dicit Hypocras ingrossat et dimissio liquefacit. ¶ Super hac ergo causa spāli fundando intentionem curatiuam erunt due principales expediende intentiones: vna circa regimen in dieta altera circa medicinalia. ¶ Circa regimē vero in dieta quoniam est habitudinis calide per naturam: ideo ex parte illius et etiā ex parte mēbrorum generatiōis debet esse aer frigidus ad siccum declinans. Et si non habeat naturaliter talis in estate rectificetur infundendo herbas frigidas vt lactucas endiuiam: portulacam herbas coriandri iusquiami flores nenufaris vel folia eius et rosas arnoglossam: et huiusmodi. Et fiant odoramēta frigida: et maxime de floribus nenufaris: quoniam tanta est vis ipsius nenufaris quod non tantum ipsius radix et semen eius ebibita abscindit fluxū seminis: sed et odor floris eius vt dicebat Rabbi: q nenuphar h3 proprietatem in destruēdo semē et sic est ei cōtrariū q odor ei⁹ destruit coitum. qd est ei propriū in tractatu de coitu: cāphora et ad hoc ē proprie iuuamēti. ¶ Circa motū et quietem dicat cum. d. Auic. q motus mēbrorū inferiorū est nociu⁹. qm cōuertit materias ad inferiora: sed fiat exercitiū cū mēbris superioribus. Et sic lud⁹ ad pilā vt videt innuere Aui. pijciēdo ad parietē corpe aliqualiter quietato est in casu cōueniēs. Et loco eius valent fricatiōes mēbrorū superiorū: et sicut ambulatio est ad nocumentū pp cām dictam: ita statio pedes est nociua: qm statio vt voluit Auer. vi. colliget. est exercitiū dorsi: et per eū mēbra renibus vicina calefiunt multū et laxant: et sic in cām dispositiōis multū adiuuant. ¶ De inanitione et repletione dicatur: q licet repletio sumpta indicatione ab exuberantia materie circa illa mēbra videat eē nociua: et vt sic inanitio iuuatiua: tū attenta debilitate que sequitur ad coitum: que manifestat indigētiā in toto saltem moderantia cibi et potus est magis conueniens q̄ inanitio p̄ restauratione humidi restaurandi: licet et inanitio ex alio capite possit nocere: qr ad eam sequitur inflāmatio spūum et humorum: et sic dicti humores pungitiui facti: quorum pe defluit ad vasa spermatica inducit pruritum et titillationem in dictis mēbris: et sic incitatur expulsiua ad expellendum: et pñr ad actum pollutionis promouet. Est igit magis inducenda temperantia q̄ repletio vel abstinentia: et propterea a ieiuniis abstinendu3 est medicinaliter. ¶ In passionibus aialibus caueat ab ira: et furore: et nimia sollicitudine: aliqualis tristicia: vel saltem moderatum gaudium non disconuenit. Sed meditatio de coitu: et speculatio de muliere speciosa: et maxime si nuda fuerit vt dicebat Azarautus: est de rebus coadiuuantibus ad coitum. Et auditus vel sonus factus de venereis sunt in casu precipui nocumenti: immo dicebat Rabbi in negotio conseruande sanitatis absolute dico: quod quicunq3 cupit sanitatis cōseruationem non assumat coitum in mente sua: neq3 recordetur eius q̄tum poterit. Et hoc tū non intelligatur: q nullo mō vtat coitu quia

qr et consuetudine ad eum est inclinatus. Et si forte in totum
abstineret incideret in nocumenta. Un̄ dicebat Auic. in cura
priapismi: sed utiliter hic adducitur. Et dimittatur coitus nisi
propter necessitatē eius: ne eueniat nocumentū aliquod ex no:
cumentis dimissionis ipsius. Et laudo vt semel in hebdoma:
da cum proposito vtat̄ coitu cū vxore sua. Est ergo in hoc ma:
xime aduertēdū: qr propter ꝯsuetudinē illius actus: quā puto
esse vnā de causis ad hūc effectū difficile erit declinare a cogi:
tatione et meditatione coitus: et antecedentiū ad eum nisi mēs
et ratio ad oppositum deducant. Nam in hoc magis valebit
moralis cōsideratio ꝙ medicinalis: conuertendo operationes
aiales hmōi factas ad ꝯrias et diuersas: vt ad speculationes et
ad considerationē eorū: que tristitiā inducunt cōmemorando
de iudicio altissimi futuro: et de futura morte necessaria: et de
eterno supplicio: nisi anima sit bene moribus ornata et non vi
tijs coinquinata. Et si pur contingat ꝓpter malā assuefactio:
nem: qm̄ vsus fuit res extra naturam vt dicit Auic. oportebit
cū ratiōe discurrere quomō ille actus ducit ad infirmitatez: et
postremo ad mortem: et qm̄o matrix siue materies circa quam
operat̄ homo est inter mēbra vilissimuz mēbrum: ad qd̄ tanꝙ
ad sentinā defluunt humiditates a toto. Et ex istis aie diuer:
sionibus et similibus saltē ex parte rectificabit̄ aia a frequenti
meditatione circa coitum. ¶ De somno et vigilia dicatur cum
dn̄o Hypo. ꝙ vtrūqꝫ magis modo facta nocēt maxie somnus
qm̄ et rō et experimētū declarāt: vt supra visum est: ꝙ tpe somni
plures fiūt pollutiōes et diuturna magis mēbri erectio: et ideo
a ꝓlixitate et maxia cōtinuitate somni cauēdū est: neqꝫ aliquo
mō supra dorsuz dormiēdū est: qm̄ ꝓpter talē accubitū ꝑparat̄
ad actū ex causis notis medicis. Jaceat igit̄ supra lat⁹ dextrū
qm̄ sic iuuat vt voluit Serapio quinto sui breuiarij in cap. de
gomorea: immo iacere supra sinistrū ꝑparat ad pullutiones.
Et dicit Azarau. et est cōiter allegatus: et sunt vltima verba ca
pituli de effusione seminis in sōno: ꝙ aīt iuuat sua proprieta
te: et ego pluries sum expertus vt dicit: est ꝙ talr̄ dispositus tan
gat cū sinistro pede virgam suam cū voluerit dormire et nunꝙ
polluet̄ in somno. ¶ De cibo et potu nisi esset debilitas in toto
habita tm̄ indicatione ab exuberantia seminis: et frequentia
pollutionis cuz tensione et c. esset exhibenda dieta frigida et sic:
ca medicinalis magis ꝙ cibalis. i. plurimum alteratiua et mo:
dici nutrimenti. Sed qm̄ vt supponitur in casu stat in toto in:
digentia nutrimenti: opꝫ in hoc temperare regulam: qr alias
perduceret̄ corpus ad maciē et extenuationem et marasmonē:
vt pꝫ consideranti: et in hoc esset maxim⁹ error: imo tūc restau:
rādū est cum restauratiuis et viuificantib⁹ virtutē. Et dimittā:
tur illa q̄ ꝑ naturā suā multitudinē coit⁹ faciūt: vt sunt ea: que
cū plurimo nutrimēto et cū caliditate ꝓuocatiua sunt ventosa
bilia: sed eligēda sunt q̄ quasi sunt ꝯtraria: et q̄ vel naturalr̄: vl̄ ar
tificio nō sunt faciliter flatibilia: et tandē sunt apponenda cum
eis: q̄ per ꝓprietatē coitū minuūt. Et s̄m hoc vitent̄ iter carnes
omnes: pulline: et colūbine: et cerebelle quecunqꝫ: et maxime colū
borum et passeruz: q̄ valde ad coitum faciunt: et similr̄ medulle
ossiū: et oua colūborū et passerū: et lac recenter mulsum. Et ex ra
dicibus vitentur cepe: raffani: rape: napones: nā talia omnia
plurimū ad coitū faciunt. Et inter herbas feniculus: et aspara
gi: et mēta in cā nostra: lꝫ in causa flux⁹ spermatis ex debilita:
te contētiue vel liqditate substātie ab auctorib⁹ cōmēdat̄. Naz
dicebat Aui. de cura exuberationis spermatis ad finē. Et men
ta quidem est farmacum nobile in ingrossando sperma et cōfor
tando vasa eius ad retinēdū ipm̄: et inter semina vel grana ad
coitū facientia: q̄ sunt dimittēda in casu maxime propter inflā:
mationē quā adducunt: et extensionē vsqꝫ in tertia digestione: et
ꝯtr̄ ad venerē multum faciūt sunt fabe: et cicera: et faseoli. Et
inter fructus q̄ nocēt in casu sunt ficus pingues et recentes et
sicce: sed magis sicce: nam in eis est lacticinium qddā acutum:
vt dicebat. A. xviij. tertij plurimum faciens ad expulsionē fisti
ci: etiā plurimū inducunt ad venerem et vue: et amigdale: et pi:
nee magnenā ab oībus his cauendū est. Et inter potus nocet
aqua mellis: sed magis nocet vinū maxime album et potens et
acutū: imo dicit Rabbi: ꝙ ipm̄ sua proprietate q̄ est in ipso cō
iūcta est extatās coitus: et implet venas vaporibus bonis: quas
propter operatio ei⁹ ad coitū ꝑcedit opationes cuiuscunqꝫ rei
alterius: hec igit̄ dimittēda sunt et eligēda ea: que ad hec inclis
nationē non hn̄t. Et in hoc fiat panis ex frumento mundo cuz
aliquali tn̄ furfure nō sit salsus: neqꝫ nimis coct⁹ in furno: qd
si fuerit ammoueant̄ partes sicce: et si apponerent̄ tertia vel q̄r
tas pars farina ordei cū farina frumēti et pinsaret̄ panis cum
aqua decoctionis radicū nenupharis esset in casu nr̄o magis
conueniens. De carnibus eligantur carnes capretorū: q̄ in ꝯ
tpe comedi pn̄t: vel carnes vituline: et eligantur de eis partes
musculose cum modica pinguedine. Et si decoquatur i eis ali:
quid de portulaca: vel de plantagine ad casum erunt conue
nientiores. Si etiam ex eis fiant gelatine simul cum decoctio:
ne pedum vituli et capretorum sine aceto et cū modico vini gra:
natorum loco eius dimittendo species maxime piper: cinamo
mum: zinziber: et crocum: sed loco eorum potest poni ad colo:
rificandum de puluere corallorum rubeum cum modico cha:
rabe. Et ad saporandū melius potest apponi aliquid de pulue
re coriandrorum preparatorum magis facient ad propositum
nostrum. Interdum etiā diebus quibus non comeduntur car
nes per legem possunt offerri oua gallinarum precipue alba:
rum non in multo numero: sed duo vel tria ad plus pro vice: q̄
anteqꝫ decoquantur stent infusa in aceto cuz testa per quatuor
vel sex horas: deinde elixentur vel rumpantur secundum arbi:
trium: sed si elixentur cum testa non sint nimis mollia: sed ad
spissitudinem aliqualiter inclinata: vsus tamen casei pecudini
siue vacce recentis modicissimi salis non est disconueniens: va:
lent etiam aliqui pisces maxime petrosi parui. Et inter semi:
na et grana valent miliū et panicum multum decoquantur.
Item lac acetosum factum non est disconueniens. Item ad im
pinguandum cibaria conuenit singulariter oleum onfancinū
dimisso oleo magis pingui: laudauit etiaz Albucasis in. xxvj.
particula Azara. ꝙ si vtatur longo tempore pane cum oleo so:
luz. s. onfancino sup. non existente abominatione ad hoc est de
siccantibus sperma et auferentibus pollutionem. Inter fru:
ctus laudantur persica: pira: poma: et reliqua grana frigidorū
humidorum vel siccorum. Et inter confectiones vitentur confe
ctiones mellite et facte ex zucchero vnius cocte: et eligantur cō:
fectiones de zucchero albo dissoluto zucchero cum aqua por
tulace vel plantaginis et absqꝫ vel aqua decoctiōis citoniorū.
Et si placet vt aliquid addatur vini granatorum non discon
ueniet: potus eius sit vinum austerum nigrū mixtum cū aqua
decoctionis coriandrorum preparatorum: vel seminis nenu:
pharis: vel portulace: vel aliquo huiusmodi. Et si non placet
aliquid horum misceatur cū aqua ferrata plus tamen vel mi:
nus scd̄m potentiam vini. Et si imponatur panis assus de re:
centi in vino iuuabit ad intentionem. ¶ Circa medicinalia
vertitur intentio duplex. Una ad habitudinem totius. Alia
ad membra genitalia. Et de habitudine totius quedam respi:
ciunt euacuationē: quedam alterationem. ¶ Circa ergo intentionē
euacuatiōis dicebat Serapio capitulo supra allegato. Et opꝫ
vt prohibeant̄ ad euacuationē per solutionē nature: nā eūo ꝑ solutio
nē attrahit ad mēbrū materiā ꝑ vicinitatē. Et laudauit ex op:
posito euacuationē per vomitum: qm̄ cōuertit materiam ad opposi:
tum: sed vomitus sit facile inductus singulis decem diebus
vel quindecim in corpore parato ad vomendum. Qd̄ si fuerit
ꝑ naturā indispositū vt est in casu nostro: vt ipsemet refert: di:
mittat̄. In casu tn̄ nostro laudo fieri leuē flobothomiā de vena
epatis singulo mense euacuando. ij. vel. iij. ℥. sanguinis pro vice
et precipue in hoc tpe calido. Nam per eam diuertetur materia
ne cōuertat̄ ad mēbra generationis. Et istā precipuā sn̄iaz col
ligit dn̄s Aui. in cura priapismi sub his verbis. Canon vero cu
rationis priapismi est euacuā cū vomitu et flobothomia absqꝫ
ventris solutione omnino: propterea ꝙ timetur: qd ventris so
lutio descendere faciat materias deorsuz. ¶ Circa vero alterā
tia a proprietate dicunt quidam: ꝙ modicum berbene datum
in potu non finit in septem diebus virgam erigi: cuius signuz
est si detur gallo non ascendet supra gallinam. Dicūt et si in:
gatur virga cū gūmi iuniperi a proprietate ꝓhibet virgā erigi
Yacinthus etiā citrinus et electus in hoc hꝫ proprietatez si po:
natur in annulo in digito retentus: lꝫ Rasis. x. continētis di:
xerit: ꝙ retentus in vestimentis ꝓhibet fluxum spermatis in
somno. ¶ Circa vero localia oportet vt intentio principaliter
sit ad dispositionē malā genitaliū calidam alterandā et ad lar:
gitatem et amplitudinē viarū cōstringendum et corrugandum.
¶ Prima quidem intentio: q̄ simul cum scd̄a perfici potest cir
ca testiculos et virgam completur primo ordinando ꝙ in nocte
virga non stet inter coxas ne calefiat: deinde coxe et testiculi et
ille partes inferiores infrigidentur et remittantur in fortitudi:
ne attractionis cum epithimatibus factis ex succis appropria
tis: et cum succo coriandri humidi: cum succo arnoglosse por:
tulace: et lactuce et similibus: et semen iusquiami in hoc habet
singularem proprietatem: et balaustie: et grana granatoruz: et
ro. et similia maxime de semi. nenupharis: vt supra dictum est:
ex eis siccior puluerizatis cū dictis succis: vel aqua decoctiōis

dictorū possent fieri empl'a. Et quidā fortificāt hm̄ōi cuꝫ duo-
bus granis cāphore. Et quidā audēt vsq̄ ad applicationem
opij. Sed in hoc bñ aduertat: q̄m ex vsu tali stupefacientiū tā-
ta inducit dormitatio in mēbro vt sit difficile eam posse sana-
re. Aliq̄ñ ēt talia frigida inspissant materiā talr̄ in illis meati-
bus vt remaneat tēsio sine eius desiderio: ꝛ fiat priapismus: ꝛ tūc
expedit dimittere talia frigida: ꝛ succurrere cū aliq̄b' tēpare ca-
lidis faciētibus ad leuem subtiliationē ꝛ resolutionem ventosi-
tatis: ꝛ nō cū fortibus calefacientibus faciētib' ad attractioneꝫ
materie ad locū. Et istū casū insinuauit Aui. versus finē capitu-
li in cura priapismi. Et in hoc valebit aqua decoctiōis camomil-
le ꝛ meliloti vt fiat fomētatio cū vino mediocri: ꝛ postea si ite-
rato facta detumescentia ꝛ mollificatione virge fiat etiam ten-
sio cū desiderio: ꝛ sic erit redeundū ad similia dicta. Et vt ha-
beatur vna forma vnguēti infrigidantis: ꝛ aliqualiter exiccan-
tis vias constringentis fiat vnguentum vt infra. ℞. olei myr-
tini: olei rosati añ. ℥. i. olei de nenuphare. ℥. v. mucillaginis psil-
lij: ꝛ semi. citoniorum facte cum aqua ferrata añ ℥. ij. sandalo-
rum alborum ꝛ rubeorum: terre sigil. copularū glādiū: lapidis
ematithis añ. ʒ. v. camphore. gra. v. cere parum: fiat vnguentū.
Et si placet addere parum aceti iuuabit ad penetrādū: ex hoc
vnguento vngi pt̄ coxe versus radicem virge cum testiculis ꝛ
virga. Et stante caliditate renum cum latitudine meatuum: vt
in casu nostro possent fieri epithimata: vt dictum est supra: vel
potest fieri inūctio ad ipsos renes cum vnguento vt supra. Vel
ponatur lamina plūbea: in qua oēs conueniūt auctores supra
renes: ꝛ multum extinguit venerē. Sed de ea dicebat concilia-
tor: oportet vt perforet' multis foraminibus. vt per ea resolui
possint vapores: qui ex corpore resoluuntur aliter si reflectan-
tur interius fiunt causa calefactionis: ꝛ si dicta lamina plum-
bea p accidēs noceret. Si ēt anteq̄ imponatur dicta lamina
plūbea infundat' in aliquo succorū de predictis: vel plantagi-
nis: vel acetose erit magis efficax ad hoc. Laudo ēt p̄ cōforta-
tiōe renū vt pri' facta euacuatiōne superfluitatū cōium: vel naturalr̄
vel cū clysteri supponat' clystere ex lacte pecudino recēter mul-
to: quo recepto maneat iacens super dorsum: qđ si tale lac non
habeatur decoquantur renes castrati in aqua forti bullitione:
ꝛ de illo brodio fiat clystere ad moduꝫ iam dictum: ꝛ si in deco-
ctione adderetur parum seminis iusquiami erit fortius. ℭ Vl-
timum remedium in hoc casu: qđ est magis experimentum ra-
tionale q̄ medicinale. Dicit' q̄ cū quidā esset passus pollutio-
nes per aliquot mēses frequēter nō cōferēte ei cura medicorū:
quidā alligauit ei collū cordulam: que descendebat vsq̄ ad vir-
gā eius: ꝛ ante somnū cū ea satis stricte virgam ligauit: ꝛ cum
moueret' virga a ventositate in somno ad pollutionē ꝛ extēde-
ret' excitabat' propter dolores virge: vñ non sequebat' pollutio.
Et cum processisset per mensem cessauit ab eo omnis motus
spermatis in somno. Et his sum contentus. ℭ Item post pre-
dictum consiliū per eundem propter diuersas intentiones fiant
descriptiones vt infra maxime ad lenitionē ventris: primum.
℞. sebesten. ℥. v. dyaprunis nō solutiui. ℥. i. v. penidiorum. ℥. i.
passularū pinguium. ℥. v. omnia simul misceantur et misce p̄
electuario. Item. ℞. syrupi ro. ℥. i. mellis ro. ℥. v. aquarum ab-
synthij: ꝛ plantaginis ana. ℥. i. v. misce. Item. ℞. syrupi rosa.
℥. i. v. aque decoctionis iuiubarū: ꝛ sebesten. ℥. iij. misce. Item
℞. puluis zucchari. ℥. i. v. cum aqua decoctionis ordei ꝛ sulfu-
ris fiat clystere. Item. ℞. reubarbari puluerizati. ℈. ij. mirabo-
lanorū citriorū: ꝛ chebulorū puluerizatorū oñ. ℈. i. dyacatholi-
conis. ℥. v. cū decoctiōe passularū: florum bora. ꝛ buglo. Item
℞. olei rosati: succi citoniorum añ. ℥. i. succi semperuiue. ʒ. ij. v.
iusquiami: gallarꝫ añ. ℈. i. seminis neuupharis. ℈. v. masticis. ℈.
i. cū modicissimo aceti ꝛ modico cere fiat vnguentū. Itē. ℞. la-
ctis ouini. ℥. vj. in quo decoquatur iusquia. M. i. ꝛ fiat clystere
post expulsionem materierum grossarum.

ℭ Pro difficultate impregnationis remouenda pro vna mar-
chionissa.

ℭ Consilium. lxxj.

Quia accidēs difficultatis impregnatiōis siue sterilita-
tis dñe katarine marchionesse malespine sequitur
egritudinē materialē hūidā matricis: nō tñ cū exces-
su in actiuis: ꝛ hoc dico in causis manifestis cui cōi-
cat complexio hūida cerebri ꝛ stō: stāte tñ epate satis colerico.
Sed vt dictū accidēs cū egritudine a qua pēdet remoueatur:
ꝛ cōtraria inducat' matricis dispō ad fecūditatē ꝛ facilitatē impre-
gnatiōis mīcis duplex erit intētio. Prīa ad equādū ipsam ma-
lā cōplexionē materialē: vt est mēbrū magis cōsiste. Scđa p̄ter
hāc intētionē erit inducere p̄ticularē dispōnē faciētē ad colle-
ctionē semis p̄lifici ꝛ eiusdē cōseruationē debitam vt ex eo fieri
possit cōceptio embriōis p̄ q̄to ipsa est mēbrū organicū ꝛ offi-
ciale ad hūc finē p̄ncipalr̄ deputatū. Pro prīa intētione expe-
diēda prīo ponet' regimen circa dietā. scđo circa magis medici-
nas. ℭ Circa igit' dietā in administratione sex rerū nō natura-
liū summatim est fugiēd' aer hūidus particularis cōis: vñ aer
sue habitatiōis aliqualiter ad siccū declinet. Camera sit inter
duo solaria hñs spiraculū ad septētrionē vel orientem: et fiat
ignis ex lignis quercus iuniperi ꝛc. ℭ De cibo ꝛ potu sit cibus
facilis digestionis boni nutrimenti modicarum superfluitatū
quātū poss̄e est ad calidū aliqualr̄ declināś: ꝛ ad siccū: sit panis
de frumēto bñ mūdo aliqualiter salitus pinsatus cuꝫ aniso to-
refacto: ꝛ rasura eboris. Carnes pullorū: perdicum: auiuꝫ mō-
tanarū: ꝛ castrati: vtatur lacte amig. dul. interdū cū farre: pani-
co ꝛ rizo: ouis sorbilibus: brodio cicerum: ꝛ oleribus minutis vt
feniculo: ysopo: ꝛ in tempore hyemis cum modico origani ꝛ ca-
lamēti. Dimittat oia viscosa: vt ciberia de pasta: lac: caseum:
pisces: partes viscosas ꝛ musculosas siue neruosas animaliuꝫ.
Acetū: agresta: oia acria ꝛ acerrima: vina alba ꝛ nigra grossa.
Vinum sit medie vinositatis ꝛ mediū coloris stipticum: sed in
estate misceat' p̄pter epatis caliditatem cum aqua decoctiōis
zucchari: in qua extinguat' ferrū ignitum. ℭ Vtatur exercicio
moderato. ꝛ hoc intelligat' circa primam intentionem: q̄m in
intentione cōseruationis spermatis in matrice q̄ñ coierit ad
intentionem concipiendi: tunc dꝫ quiescere in lecto per duos
vel tres dies si nouit se materiam spermaticam retinuisse: etiā
cum mouebitur debet paulatine gradatim moueri: et illo tp̄e
fricatio dorsi ꝛ brachiorū est satis conueniēs loco exercitij ꝛ nō
crurium neq̄ pedū: q̄m fricationes inferiorum ꝛ ablutiones ti-
biarum habilitant ad precipitandū semen siue embrionē ad ex-
tra: fricatio moderata capitis ꝛ pectinatio oī tp̄e est cōueniēs.
ℭ Somnus eius sit. vij. vel. viij. horarum ad plus ꝛ magis in
estate q̄ in hyeme: non dormiat de die: dormiat capite bene ele-
uato: ꝛ extremis bene coopertis: nisi in casu quo coierit pro cō-
ceptione: q̄m tunc pro retinendo semine debet iacere capite ali-
qualiter depresso ꝛ coxis ꝛ anchis aliqualiter eleuatis. ℭ De
inanitione ꝛ repletione habeat singulis die beneficiū ventris: ꝛ
parcitas in cibo ꝛ potu est magis conueniēs q̄ abundātia: im-
mo spero q̄ ieiunium semel in hebdomada erit maximum iu-
uamentum saltem in hyeme. ℭ Caueat ab ira: rixa: pudore: ti-
more: tristitia: adhereat gaudio ꝛ iocūditati quātum fieri pōt.
Et in primis diebus sperate conceptionis abstineat a rusi et
ab alta locutione: ꝛ non frequentet actū coeundi per aliquos
dies ꝛ q̄ñ haberetur ille actus pro cā necessitatis viri quiescat
ipsa magis: ꝛ in ludo moueatur vir. Et hec quantū ad dietaꝫ.
ℭ Iam restat pro cōplēda prima intētione ponere medicinas
materiā adequātes ꝛ euacuando qđ superfluū est de materia hūida
in capite stomaco ꝛ matrice cōtenta: que vt sine nocumēto no-
tabili euacuari possit prius est conuenienter digerēda cuꝫ appro-
priatis. Et postq̄ taliter euacuata fuerit expediet p̄sir de particu-
lari mēbro proprius euacuare: sed istud magis ad intentioneꝫ se-
cundā pertinebit: ꝛ sic de ea in scđa parte fiet mentio. ℭ Pro
digerenda igit' materia laudo fieri syrupum cōem vt infra. ℞.
mellis rosa. syrupi de sticados ꝛ de duobus radicibus ana. ℥.
i. aquarū arthemisie: feni. ꝛ ysopi: añ. ℥. ij. misce pro duabus vi-
cibus: clarificet' ꝛ aromatizet' cum gario. et mace: ꝛ continuet'
v. vicibus. Et si placet pōt fieri syrupus magistralis vt infra.
℞. radicum acori: feni. enule. ciperi: eringorum: ꝛ assari añ. ʒ.
ij. seminū anisi: siseleos: daucic: amomi: passularū liquiritie:
rubee tinctorum añ. ʒ. i. betonice: melisse: pulegij: arthemisie: ca-
lamenti: ꝛ maiorane añ. M. i. fiat decoctio sufficiens: ꝛ syrupi-
zetur cum zucchato vel melle s'm qualitatem temporis et aro-
matizetur cum mace ꝛ ligno al. ꝛ exhibeatur de ipso. ʒ. i. v. cuꝫ
aquis syrupi supra scripti: deinde euacuet' materia cū medicina vt
infra. ℞. agar. ʒ. ij. zinzib. ℈. ij. infundant' in aqua betonice ar-
themisie: ꝛ buglosse qđ sufficit: ꝛ facta expressione post. x. horas
addatur collature benedicte simplicis ʒ. ij. v. electuarij indi. ʒ.
v. mellis ro. ℥. i. v. rasure eboris. ʒ. v. misce fiat potio: postea ex-
hibeatur ꝛc. lauatiuum. ℞. aque decoctionis cicerum rube. ℥.
viij. zucchari vnius cocte. ℥. v. misce. Confectio pro mane seque-
ti. ℞. mitridati. ℈. iiij. dyabuglossati. ʒ. ij. siseris montani: rasu-
re eboris añ. ℈. v. ꝛ si solutiuum non placeret in forma potabi-
li fiat cum pillulis fetidis: ꝛ cum benedicta: semper cauendo q̄
stomachus ꝛ cerebrū in operationibus suis cōforteni': ꝛ maxime
stomachus: cuius lesiōe multiplicat' materia hūida i matrice.

Unde

Vñ laudo vnctionē ꝑ istō vt infra. ℞.olei spice:olei laurini: olī absynthij añ.℥.v.gar.macis:cinamomi:galāge:sādāli coral: lorū rub.añ.℈.j.musci.grana.ij.cum modico cere fiat vnguentum. ¶ Jam succedit alia intentio q̄ debet matrici vt est membrū tale.ꝛ in ordine prius est facienda cū̄o particularis et sensibiliter ꝛ insensibilr per interius ꝛ ꝑ exteri⁹. Primū ergo laudo suppositum vt infra. Fiat nastale cum mercuriali contrita ꝛ ligata cū filo:ꝛ supponantur per duos vel tres dies. Ad eandē intentionē valet si ligetur in pecia rara mitridati.ʒ.j.mastices.℈.v.ꝛ supponatur cum filo. Quibus factis laudo fieri balneum in quo sedeat vsq̄ ad vmbilicum factum vt infra. ℞. absynthij:matricarie:origani:calamenti añ.M.i,v.sulfuruꝫ.℥.iiij.bulliant in tribus situlis aque:in qua prius extinguat ter aut quater ferruꝫ:ꝛ continuetur quatuor diebus semel in die. Istis factis per exterius ad eūonē reliquiarū materierū ꝑ viā resolutionis:laudo fieri vnctionē ab vmbilico infra cum oleo vt infra. ℞.olei de lilio:olei spice:adipis anserini añ.℥.i.v.misce:ꝛ si addant quatuor gra.castorei.ꝛ.ij.croci erit efficacius.

¶ Nūc ɔñr veniendum est ad ea:que disponūt ad impgnationē ꝛ priusq̄ scribant remedia positiue iuuantia sunt abijcienda quedā:que de natura sua ꝓhibēt cōceptionē. Primū non portet secuꝫ mulier:vt aliq̄ñ accidit in sacculis cordialibus os de corde cerui:neq̄ matricem capre:neq̄ lapideꝫ in digitis appellatum gagates. Caueat a comestione granorum hedere nigre. Item radix pimpinelle multum nocet:portare smeraldum ꝛ saphirum in digito impedit secundū auctores debitum actum coeundi. Item postq̄ mulier crediderit se concepisse nō bibat coagulum leporis. Iteꝫ scolopendria in camera suspensa nocet. Corium etiam mule multum nocet. Limatura quoq̄ ferri:que aliq̄ñ ponitur in puluerib⁹ vel confectionibus est precipui nocumenti. Multa reliqua ab auctoribus enumerantur impedientia conceptionē vt supponere sibi sanguinē menstruū.vel succū mēte:vel comedere matricē mule. Sꝫ quoniā hec ꝛ silia nō verisimilr applicant mulieri sufficienter dictum videt de his:que probabilr pñt esse in vsu. ¶ Consequenter circa ea:que positiue iuuant ꝛ habilitant veniendum est. Et talium quedā debent offerri ante actū coeūdi:quedā circa actuꝫ sunt obseruāda:ꝛ quedā post:ante actū post tres dies cōtinuādo in mane expulsis superfluitatib⁹ fieri pēsariū retinendum per tres horas vt infra. ℞.nucis cipressi:storacis liquide:masticis:olibani añ.ʒ.ij.rasure eboris.ʒ.i.ambre.ʒ.v.conficiātur cū vino odorifero:vel terbentina ꝛ supponatur. In sero fiat suffumigium. ℞.thuris:masticis:laudani:myrrhe:nucis cipressi ꝛ foliorū eius:ligni al.blacte bizātie:folij:copularum glandium:zedoarie:rasure eboris añ.ʒ.v.cuꝫ assungia anseris fiat pasta in pillulis planis:ꝛ due earū ponantur sub cathedra super carbones ꝛc. Sumat de mane electuariū vt infra. ℞.cinamomi:gariofi.cardamomi añ.ʒ.v.ʒinʒi.galange:macis.cipi: nucis mus.liq̄ritie:rasure eboris:ysceleos añ.℈.j.cassie lignee: ābre:musci añ.gra.iiij.zucchari quod sufficit:dos sit.ʒ.ij. Iteꝫ sumatur pulueris hui⁹ coclear.i.ꝛ est Arnaldi de villa noua. ℞.vtriusq̄ testiculi vulpis.ʒ.j.v.testiculi vero dextri si querat masculus:vel sinistri si queratur femella desiccetur in vmbra limature eboris:isceleos:matricis leporis exiccate et coaguli eius añ.ʒ.ij.zucchari ad dimidium totius fiat puluis:ꝛ est cōmunis ꝛ precipui iuuamenti. ¶ Ad istaꝫ intentionem valet si illis diebus fiat leuis apertura saphenarum etiam in muliere non multum sanguinea:quoniam ꝛ si non sit indigentia euacuationis sanguinis:iuuat tñ conuertendo aliqualr matricem in deorsum:ꝛ sic videt habilitare ad conceptionē. Et hic ꝓ complemēto huius partis sunt duo p̄cipue notanda. Primū est q̄ qm̄ iste cōfectiōes aliqualr ad calidū declināt:ꝛ in muliere est cōplō cp̄is calida. Idcirco in tp̄e maxime calido:cum ista remedia fiunt epithimet epar cum aqua endiuie et modico aceti:vel vngat cū vnguēto sandalino. Scd̄m est:quod ista remedia fiant mulieri in fine menstruorū.i. post mundificationem eorū:qꝛ hoc erit tp̄s maxime cōueniēs. ¶ Succedit ɔñter alia intentio complenda tp̄e actus: vbi primum oportebit:q̄ vir si fuerit accedens a tēperamēto in aliqua complexione simplici vel cōposita et ꝑ aliquot dies alteret ad oppositū.scd̄o requiritur in vtroq̄ horū:vt ꝓlonget dimissio coit⁹ tāto tp̄e quo probabiliter semē in vtroq̄ possit esse digestū ꝛ ꝓlificū:nō tamen tm̄ tardet vt corrūpat ad frigidū ꝛ ad venenum conuertatur. sed tp̄alis hec mensura p̄cise non pōt determinari:nā in diuersis est diuersa. Et in hoc est obseruanda regula Gal.tertio tegni.vt ex interuallis tantus fiat coitus vt neq̄ dimissioneꝫ sentiat corpus ꝛ melius dormiens fiat. Oportet etiā vt actus celebretur completa iā digestione prima:ꝛ pro parte scd̄a vt distanter a cena per.vij.horas vel circa. Et cum hoc requiritur q̄ in vtroq̄ horū prius fiat expulsio superfluitatum egestionis.s.et vrine. Et tunc incipiant verbis delectabilibus ꝛ gratis:ꝛ tactibus mamillarum ꝛ partiū inferiorū:vt vterq̄ eorum ita disponatur:vt si pōt si fiat eadem hora concursus seminis vtriusq̄. Et vt clarius intelligatur fiat adhesio cum muliere vsq̄ dum videatur esse desiderans:qd̄ cognoscetur ex immutatione coloris oculorum ad rubedinem:ꝛ locutione quasi videatur balbutire:ꝛ anhelitus notabiliter eleuetur semper pertractādo partem:maxime que iacet inter annulum ꝛ vuluam:nam locus ille est delectabilis locus. Et cum iam cognouit desideriuꝫ eius: tunc ascendat super mulierem ꝛ exerceant ad cōplementum:et postq̄ ɔpleuerit adhuc adhereat vir mulieri ꝑ tp̄s iterū:ꝛ tādē ammoueatur quiete ab ea ipsa semper tenente coxas eleuatas ꝛ strictas per horas duas:nō tm̄ descēdat nisi pri⁹ percepit corrugationem matricis circa membrū viri ꝛ suctionē quasi seminis:quo actu completo quiescat mulier in lecto per tres dies cauendo a tussi precipue. Et dicebat Aui.ix.de animalibus autoritate Aristo.q̄ pro vltima intentiōe complenda post primum impregnationis debet infigi vulua cum pice liquida:aut olibano dissolutis in oleo. Et addit. Et ego dico q̄ hoc est forte:qꝛ natura picis cōtraria est matrici in suo odore:ꝛ cum venit ei⁹ virtus ad matricem fugit ipsa matrix in sursum:ꝛ claudit suum orificium:ꝛ non potest tunc exire sperma. Et virtus alteri⁹ medicine sua siccitate facit claudere orificium matricis. Et addit continuando. Et ista debent fieri aliquantulum post tēpus impregnationis:qꝛ exempli gratia per primū vel secunduꝫ diem: qꝛ si statim fierent damnificarent sperma. Addit postremo. Et sperma postq̄ non exiuit ꝑ.vij.dies bene retentū est. Ex quibus dictis infero in materia duo correlaria. Primum q̄ odorifera illo tempore per superius conueniunt:ꝛ per inferius nocent vt matrix in sursum eleuetur. Infero secundo qd̄ saltē per septem dies cōtinuos debet mulier quietari corpore et animo etiā cū mouetur ad sellā moderatissime id faciat:ꝛ ita cuꝫ obseruātia horū ꝛ regiminis supradicti:nisi cā fuerit occulta ꝛ ꝓprietas ɔ̄ria inter virū ꝛ mulierē:que aliq̄ñ cadit probabiliter fecundabit:vel nisi esset fuerit particularis influxus sup particularia loca ad prohibitionem generationis:vnde laudabile est:q̄ si cū obseruātia eorū que dicta sunt mulier nō impgnet mutent se ad alia loca:qꝛ experiētia declarat.qd̄ quedam ciuitates sunt generatiue:ꝛ quedam non ꝛc.

¶ Pro fetu conseruando vsq̄ ad tempus debitum.

¶ Consilium.lxxiij.

AD conseruandū fetū in vtero vsq̄ ad tp̄s debituꝫ partus.hec sunt obseruāda. ¶ Caueat a laborioso exercitio:ꝛ maxime ascendēdo. Ab eleuatione etiā brachiorū multa. Ab aere excessiue caliditatis ꝛ excessiue frigiditatis:a nimia vigilia:a nimio ieiunio. Ulr ab oib⁹ inflāmare potētibus:vt ab ira:lꝫ tristitia ꝛ timor plurimū noceāt. Frequēs etiā coitus plurimū nocet. In cibis etiā vitāda sunt oīa acuta mordicantia:vt allea:cepe: porri et huiusmodi sinapis:acetum. sal. species : maxime piper:ꝛ crocus:ꝛ cinamomum. Et si indigentia sit specierum sint sicut gariofili:nux muscata : ꝛ macis secum semper miscēdo partem coriandrorum:vel corallorum. Dimittant vina potentia precipue alba ꝛ subtilia. A brodialibus etiā multis cauēdum est:ꝛ ab oībus medicinis soluentibus ꝛ lenientibus. ¶ Pro cōfectiōe laudo tp̄e impregnationis cōfectionē:vt infra. ℞.specierū dyamargaritō.℥.j.zucchari ro.℥.j.dyabuglossati.℥.v.cum syrupo ro.fiat cōfectio:de qua sumat coclear vnū in mane bis in hebdomada. Placet etiā si fiat cerotū ponēdū supra renes:cū est pregnās vt infra. ℞.masticie.ʒ.ij.rose:coriandrorū.p̄p̄.balaustiarū:bistorte:corticum granatorū ana. M.v.nucū cipressi.℥.j.v.olei masticis:ꝛ citoniorū totorum in aqua acetose:ꝛ plantaginis añ.parum cū modico picis fiat cerotū. Et si contingeret post partum habere doloreꝫ circa dorsum:vt dicit:fiat fomentatio cū spongijs infusis in decoctione vt infra. ℞.camomille:melliloti añ.M.j.absynthij: abrotani añ.M.j.arthemisie.M.j.v.cinamomi:nucis mus.añ.ʒ.ij.bulliant aliquibus bullitionibus in aqua:ꝛ ex illa fiat fomentatio ꝛ si non sufficit fiat inunctio vt infra. ℞.olei spice:olei de lilio añ.℥.j.v.nucis mus.pulueriꝫate.ʒ.j.misce:ꝛ de eo vngat locus doloris. Et hec sufficiant.

¶ Consilium pro quadā magnifica dn̄a Hermana omni anno fecundante partu naturali cum difficultate vrinādi cū mictu sanguineo ⁊ interdum sanioso.

¶ Consilium.lxxiij.

Casus iste difficilis et intricatus pōt principalr pōi sub rubrica ꝯm Aui. difficultate vrine ⁊ retētione eius: cuius cū principalissima fuit ardor ⁊ pūctio vrie pēdens ex mictiōe colere cū vrina: qđ declarat ex habitudine eius colerica macra: neqꝫ suberat a prio sanies: vel lapis: vel rasura in mēbris vrinalibus: post ardorē ⁊ dicta materia colerica pēdērē successit excoriatio in dictis viis renū vel vesice: qđ manifestauit mictus sanguineus succedēs: lꝫ contingeret cū hoc in ꝓcessu debilitas contētiue ⁊ sequestratiue renū: qm̄ addebat nocumentū hora motus sanguinis ad mēbra: qi ante tres vel quatuor horas diei. Nam ex snia Aui. in .c. mictus sanguinis in signis ex debilitate renū talis sanguis multiplicatur illa hora. Nam dixit. Signa vero mictus sanguinis ex debilitate renum absolute: etiā qꝛ vrina ante digestionē sup. tertiā que fit in venis ⁊ ad ventum sup. nutrimēti ad venas ꝯm plurimū est aquosa. Addit: cum autem cibus. i. sanguis peruenit ad venas sup. vt inde nutriantur membra: tūc ꝯm plurimū fit exitus sanguis ⁊ humiditatum grossarum cū vrina: ⁊ est plurimū vrina eius sicut lotura carnis grosse ⁊c. Et dans rationem ad hoc dixit: qm̄ ipse sup. remittatur cum eo: qđ ad ipsum currit de sanguine ⁊ non discernetur grossum a subtili sup. propter debilitatem ipsorum renū vt supponitur. Successit cōuenienter post mictuꝫ sanguis mictus saniei vt scribit ī casu ⁊ multe quātitatis bn̄ declarat post excoriationem factā de vlcerib' q̄ successerunt: et maxime renum propter exuberantiam saniei q̄ educit: etiā qꝛ apparebant vt ponit in casu fragmenta q̄si rubea: vt colligit ex snia affori smi et commentatoris. Si sanguinē aut pus migant ⁊ squāmas ⁊c. Licet etiā credat excoriationem etiam factā supra vesicā ⁊ collū eius ꝓpter vehemētiā doloris in exitu talis materie: vn̄ aliquoties videat atrocissime lamētari: qđ nō sic fuisset si vlcus fuisset tm̄ modō in renibus ꝓpter vesicā esse mēbrū maxie neruosuꝫ. Vn̄ dicebat Aui. in .c. vlcerum renū. Et vlcera quidem renum minoris sunt malitie quā vlcera vesice. Et infra dixit. Et qn̄qꝫ associat dolor in vlceribus vesice: et cui est cōmotio omni hora sicut parturientis. Declarat ēt nocumentum ex vesica: ex eo qđ videbat in vrina materia mucisa: sicut gelatina vt scribit: naꝫ talis materia rōnabilr nō est nisi de ea: q̄ demādat a natura ad tutelā vesice: vt sic iacēs media īter vesicā ⁊ vrinā: ne acuitate vrine ledat vesica. Et ex dicta materia grossa ⁊ viscosa simul cū sanie: ⁊ forte sanguine coagulato in vesica. Interdum fiebant opilationes circa collū vesice: vn̄ in totū retinebatur vrina: vl' subtilissima distillabat: vt ēt scribit in casu. Cū ea tn̄ dispositione stat incolumitas matricis. Qđ declarat pregnatio multis vicib' facta cū partu naturali: lꝫ in postremis mēsib' ꝑgnationis magis grauaretur in accidentibus dictis propter alligationē ⁊ cōitatē matricis cū renib' ⁊ vesica: nā embrione maiori facto cōprimebant renes deorsum: ⁊ vesica superi': cū matrix iaceat media inter vesicā ⁊ intestinū rectū. Et lꝫ aliquoties vt scribit in casu videret sana per notabile tp̄s: qꝛ neqꝫ sanguis: neqꝫ sanies emittebat: ex hoc nō ē concludēdum vlcera non ꝑfuisse: qm̄ aliquoties in vlcerib' nō tm̄ renū ⁊ vesice: sed etiam in pulmone bn̄ficio nature vel arte gn̄ant cruste vel escare supra partes vlceratas: ⁊ pro eo tp̄e cum permanēt taliter sigillata vlcera per escarā nihil sensibile de sanie vel sanguine emittitur. Et cum hoc toto casu stante: qđ ēt scribitur qđ in dicta muliere aliquoties successit delectio appetitus cum maxima virtutes prostratione lipothomia: ⁊ sincopi: et nocumēto ꝯm cerebrum: ⁊ hoc propter vehemētissimos dolores quos passa est ex incessu vrine: vel sanguis: vel saniei acutorum per membra lesa. Potuit etiam euaporatio materie saniose ad stomacū ⁊ cor plurimum coadiuuasse ad lipothomiam ⁊ sincopi propter malitiam effumationis. Et cum his sit expeditus casus cum verificatione accidentium positorum in eo principaliū.

¶ Circa quā dispositionē vt minuat in molitia accidentium ponent primo que ad regimen in dieta magis pertinebunt. Secundo ponent medicinalia magis in casu valentia. ¶ Circa primum lꝫ prima radix nocumēti fuerit acuitas vrine ex causa colica dicta: tn̄ conuenienter pōt poni vna snia: q̄ vꝫ non tantū in dieta: sed ēt in medicinalib'. Et est dn̄i Aui. in cura vlcerum renū in principio cū dixit. Primum q necessario est intēdēdū in curatione vlcerum: renum: ⁊ vesice: ⁊ sup. ardoris vrine adducentis ad dictas dispōnes est equatio humorum et declinatio eorū. i. vt declinent ab amaritudine ⁊ bauracitate ad dulcedinem sup. moderatam vel insipiditatē vt non faciant supdicti humores cum sua acuitate prouenire vulnus post vuln': vel sup. excoriationem ⁊ post eam vlcus: vt in casu nostro contingit. Unde addit q sup. non tantum equatio humorum compositiue remittentibus acuitatem humorū: sed etiam dimissio omnis acuti ⁊ amari et salsi ⁊ acetosi sup. est necessaria.

¶ Specialius ergo veniendo circa dietā in aere. licet nō possit dari regula determinata in regimine diete: sicut nec etiā in medicinalibus propter diuersitatē accidentiū: tn̄ qm̄ plurima nocumētorū sumunt ex caliditate ⁊ acuitate: ideo debet aer inclinari ad frigidū: maxime stāte macie cum caliditate satis intensa naturali in ea. Et ita statio ad ignē ⁊ in locis calidis vt in stuffis est multū nociua. Ex hoc tn̄ non eligitur aer intense frigiditatis: qm̄ per aerē frigidum mēbra vesice ⁊ circunstantia membra plurimū leduntur: vt fuit sentētia Hypocra. in quinto affori. ⁊ cōmentatoris Galieni in illo afforismo. Calidum saniē faciēs. vbi dixit ad finē textuꝫ anno pudendo vesice matrici. calidū quidē amicū ⁊ determinās sup. passiones istorum membrorū. Frigidum vero aduersum. i. est eis contrariū ⁊ occidens. i. mortificans eorū debilē innatā caliditatē. Et proinde aer ventosus quilibet in dictis membris est multū nociuus: et maxime borealis: ⁊ precipue si ad austrum sequatur rarefactis membris dictis. Fit etiam probabile periculū in electione aeris multū frigidi in hac dispōne etiā fluēte sanguine per dictas vias ꝓpter opilationē que sequi cōsueuit ex coagulatione sanguinis in vesica: vel inspissatione saniei circa eam: vnde postea fit vel in totū retentio vrine: vel difficultas et distillatio eius. In passiuis etiā qualitatibus inclinet aer ad tēperamentū. Nā licet aer siccus in vlcerib' videat cōferre: tn̄ ex alia parte cōstringit acuitate materie: siue vrinalis: siue saniose ad maiorē facit impressionē dolorosam. Et ita caueatur a statione supra plumas calidas: ⁊ ab adhesione pannorū calidoruꝫ circa dorsum principaliter pelliū: ⁊ ꝓprius vulpiū: ⁊ a strictura vestium supra dorsum. Unde si eius stratus fuerit supra mataraciū ex cotto factū: ⁊ maxime erit cōueniēs. Et qm̄ aer per naturā accideret ad intēsaꝫ caliditatē deberet rectificari saltꝫ particularis aer camere eius cū infrigidātibus humectantib': vel exiccātibus ꝯm diuersitatē intentionū ex aspersione violarū: rosarū: nenupharis ⁊ similiū: ⁊ hec de aere. ¶ Circa motū vero dicatur: q omnis mot' ducēs ad inflāmationē nocet: qm̄ ad acuitatē addit. Et qm̄ in vlceribus in quibus necessaria est cōsolidatio maxime cōuenit quies ⁊ trāquillitas. Et de hoc dicebat. A. opꝫ q adhereāt trāquillitati ⁊ quieti: ⁊ nō laborēt q̄tū possibile est: imo opꝫ vt sint contenti exercitio ⁊ fricatione extremitatū maxime sup. superiorū: quod dico signanter qm̄ fricationes inferiorū cōuertēdo materias in deorsum ad mēbra lesa nocēt. Et addit textus qꝛ nō est nociuū in rebus magis vlceribus: quorū necessaria est cōsolidatio q̄ mot': qꝛ tn̄ aliquoties est necessaria expurgatio saniei: que iuuatur aliquali motu: ideo illo casu suaue exercitiū pedes factū nō disconuenit. Iuuat etiā ad fortificationē membrorū: de quo dixit Aui. de cura vlcerū vesice. Et exercitiū quidē nocet eis: propterea q acuit ⁊ superinflāmat. Si autē nō facit id est iuuatiuum: propterea q cōfortat mēbra. addit. experiatur ergo ipsum sup. patiēs paulatim: ⁊ fiat in tēpore cōuenienti vt stō vacuo. Si vero nō inflāmat ⁊ sit necessaria mundificatio saniei fiat suaue exercitium pedes: ⁊ suauis fiet in naui vel in vectatione. Sed vbi hec non fuerint meli' vt adhereat quieti mēbrorꝫ inferiorū: ⁊ fricationi membrorum superiorum fricando spatulas versus adiutoria ⁊ cubitos cōducēdo versus manus. ¶ Et ꝯm hoc etiam sequit: q somnus est in casu magis iuuans q̄ vigilie: nisi cum est necessaria expurgatio saniei: sed nullo modo dormiat super vētrē: lꝫ etiā supine dormire non cōueniat ꝓpter inflāmationeꝫ membrorū. Eligat ergo somnus supra alterū laterū: vt ꝯm euꝫ situm: ꝯm quem minus dolet. Et tardetur somnus a cibo: per duas horas. ¶ Et quemadmodum dictum est de motu corporeo ⁊ quiete: ita intelligat ⁊ de motibus aīalibus. Nam sollicitudo ira: ⁊ furor: ⁊ passiones inflammātes multis nocent: tristitia etiā cōuertēdo materias ad interius nocet: sed in casu bn̄ sperare: ⁊ moderate gaudere bn̄ cōuenit. Coitus tn̄ in hoc casu est maxime nocēs: qm̄ p eum cōuertunt materie ad renes et fit inflāmatio in eis: ⁊ sequitur maxima debilitas ad ipsum: nam de eo dicit. A. Coitus nāqꝫ nociuus est istis valde ꝓpter multitudinem motus ⁊ exercitium sup. dorsum in eo. Et de debilitate contingente dicebat Rabbi moyses particula. vij. non est mirum q his: q̄ frequentant coitū debilitant: qꝛ totum corpus

euacuaṯ in euacuatiõe: ipa cũ euacueṯ p eũ sp̄s et humores:
et ei addita est delectatio vehemens: que sola principal'r extin-
guit sp̄ialē virtutē et debilitat eã. Addit: nã fuerũt q̃daȝ: q̃bus
superuenit vehemens delectatio et mortui sunt ob hoc. ¶ De
inanitione dicaṯ: q2 lȝ superfluitas repletio nauseatiua sit mul
tũ nocēs: tñ inanitio et ieiunia. vt ad inflãmationē ducunt no
cēt. Lenitio tñ vētris quotidiana est necessaria: vt materie q̃
ad renes cõuerti cõsueuerũt ad partē oppositã cõuertantur: de
quo inferius diceṯ in medicinalib9 magis. ¶ Nunc vltimo ad
cibũ et potũ deueniēdo primo ponaṯ regula: que est. d. A. in ta
libus dispositionibus dixit: q2 melior res dispositionis ciborũ:
quos sumere p̄cipiunṯ est: vt sint tales quatenus concomiteṯ
eos lenitas nature: et cõfractio sitis. Et ita supple debent eligi
cibaria insipida cũ lenitate quadã ad frigidũ declinantia: vel
tēperata aliqual'r abstersiua: cũ ē purgatio saniei necessaria.
Et q̃ñ est purus ardor sine sanie ex vrina vel sanguine: tũc opȝ
talia cibaria declinare ad aliq̃d viscosum glutinosum cuȝ hu-
miditate aliquali tēperata vel remisse dulcedinis: et vbi est in-
tentio cõsolidationis et exiccationis vlceris: oportebit dicta ci-
baria etiã medicinalia paruȝ ad stipticum declinare. Et ideo
vt dicebat Aui. in prin. capl'i. Et dimissio cõis acuti et amari et
salsi est necessaria. Et alibi dixit in fine capituli eiusdē. Et opor
tet vt euitent omne acetosum fortis acetositatis: et omne acu-
tũ: et omne salsum: et omne q̃d est vehementis dulcedinis. Naȝ
vt dixit in prin. capl'i de cura vlcerũ vesice replicando similem
sniam. Oportet vt ipsi deuitēt cibaria acuta salsa et acetosa ve
hementis dulcedinis conuertibilia ad coleram et sumant ci-
bos delectabiles cibos bonos: et illos qui faciunt cõglutinatio-
nē sup. aliqualem in casu dicto: nã talia de quibus dictum est
salsa et c. generant acuitatē in humorib9 et bauracitatem: vnde
pro parte trãseũtes ad renes addũt ad acuitatem vrine et vlce-
rationē pñr. Nã vt dixit Aui. in. c. vlcerũ vesice: et in eo cui as-
siduefit vrina acrida succedũt vulnera et vlcera. Cũ tñ vt dictũ
est equatio humorũ et declinatio eorum ab amaritudine et bau
racitate ad dulcedinem sup. remissam: vel inspissitudinē sit ne-
cessaria in casu. Specialiter ergo descendendo cũ non est ne-
cessaria mũdificatio saniei dȝ panis eius esse factus ex duab9
partibus farine frumenti: et vna parte ordei cum modicissimo
furfure: et sine sale oino: et modico frumēto coct9 cõuenienter et
nõ supflue. Q̃d si partes exteriores essent toste ammoueanṯ: sȝ
vbi esset intētio mũdificationis saniei vel apertionis opilatio-
nis circa collũ vesice: tũc panis posset esse magis fermētatus.
Et si pinsareṯ cũ aqua decoctionis liquiritie esset electior cõ-
positio: imo vsus liquiritie in omni casu suo est satis cõueniēs.
Nã de ea dixit Aui. in cura vlceruȝ renum. Et radici liquiritie
inest exiccatio: et mũdificatio: et maturatio: et glutinatio. Valet
igitur pro ferculis cõuenienter panata de illo pane facta in
brodijs carnium de quibus infra. Et farinata de farina ordei
dissoluta in dicto brodio: et similiter far spelte. Et si intendam9
ad mũdificationē super dictis ferculis põt addi aliq̃d de lacte
amigdalarum dulciũ cum modico zucchari. Et vbi intendim9
cõfortationi et infrigidationi valet ferculum de pisto milij vel
panici bene cocto in brodijs carnium vt infra. Et si semper po
natur parũ zucchari albi non disconueniet. ¶ De oleribus in
casu valēt olera ad frigidum declinãtia vel tēperata: sicut sunt
malue. spinachia: lactuca: portulaca in estate. Et si sit mentio
ad mundificationē aliqualē potest sumi aliq̃d de sũmitatibus
herbe feniculi in modica tamen q̃ntitate. Q̃ñ tamen esset flux9
sanguinis et necessaria cõstrictio: tũc acetosa plantago multũ
conueniēt cum alijs Et de carnibus similiter valent carnes ta
liter qualificate: vt sunt carnes pullorum: cum est intentio ma
gis ad alterandum et pullorum: q̃ñ etiam intentio ad putredi-
nē mundificandã: et carnes perdiconum sunt ad hanc intētio-
nē excellētis. et similiter fasianorũ in hyeme. et turturum q̃ñ est
intentio ad cõfortationē. Carnes autē piptonũ et qualeatum:
et aliarũ auiũ: que nutriunṯ ex iunipo vel ficubus et alijs calis
omnino euitenṯ. ¶ De carnibus quadrupedum singulariter
valēt carnes capreolorũ in omni tpe quo hrī possunt: et carnes
danelorũ cum proprietate etiam ad renes et vesicam: et carnes
cuniculorũ et capriolorũ: et cõueniunt et ericij cũ ,pprietate spã-
li. In hyeme. n. carnes caponũ et castratorũ vnius anni: maxi
me cũ est intentio ad mundificationem possunt exhiberi. Car-
nes quoq3 vitulorũ in estate dimittēdo partes pingues et eli-
gendo partes neruosas maxime fluente sanguine sunt lauda
biles: immo et pedes ipsorũ si debite coquantur in ista intētio-
ne sunt conuenientes: nam sunt boni nutrimenti et facilis diges
tionis scd̃o can. caplo de pedib9. Carnes etiã et leporum lactã-
tium cõueniunt: etiã valēt cũ cõfortione: et si esset vehementissi
mus ardor et punctio: tunc partes posteriores ranarum colle-
ctarum in pratis in aquis fontalibus currentibus decenter co
cte cõueniũt in moderato vsu. Et cũ est intentio alicuius infri-
gidationis cũ abstersione et nutricatione valent carnes obstra
torũ debite preparate abstergēdo muscositates fm actem: naȝ
in his omnib9 vt voluit Gal. in de alimētis est virtus quedam
abstersiua. Et si ,ppter difficultatē digestionis carũ et debilita-
tē virtutis digestiue infirmi nõ possent debite digeri mastican-
do reducanṯ cũ alijs carnibus electiorib9: de quibus supra cũ
pistello massellãdo et conterēdo cum brodijs cõuenientib9 ad
formã potabilē. ¶ De piscibus autē vbi virtus cõstaret: et non
esset necessaria multa restauratio: et conuenienter possent di-
geri valerent fere oia genera piscũ: p̄ter pisces dure carnis et
bestiales ex qualitate frigida corũ attinente cuidã viscositati.
Sed pisces psici dicti et temuli et similes coloris argenti: vt vo
luit Gal. in de cõferentibus et nocētibus sunt inter reliquos ele
ctiores: et maxime si pisces fuerit petrosi et squãmosi elixati in
aqua cum modico vini vermilij sine speciebus. Oua etiã sor-
bilia et perdices multũ conueniunt non stante nimia inflam-
matione: immo de mente Alexãdri si sumãtur tepida vt a gal-
lina educunṯ non cocta cum tota substãtia in punctione vrine
plurimũ afferunt iuuamentũ. Possent etiam fieri aliqua sa-
poramenta ad cõseruandũ appetitũ cum succo acetose: vel cũ
vino granatorũ dulci: vel modico succi arancij semper dulco-
rando cũ zuccharo dimittendo succos herbarum aperitiua-
rũ omniũ: vt est feniculus: petroseliũ: asparagi: et similia. Nam
oia prouocatiua et multiplicatiua vrine sunt in casu nostro ve
tita. nisi cũ est intentio eductionis saniei: et apertionis opila
tionis materie inspissate circa vesicam: alĩs plurimum nocent
omnia talia: sed in dictis casibus aliq̃d de eis sumere est cõue-
niens etiã aliq̃d de dictis medicinis diureticis cum offerētur
ea: que sunt frigida et stiptica ad consolidationē: sed in modica
dosi exhibere cõuenit: et hec et in cibis et in medicinis. Et istum
casũ. etiaȝ posuit Aui. in cura vlcerũ: q2 debent participare glu
tinatione sup. facta mundificatione per hoc q̃d dixit. Et opor-
tet vt cõmisceas cũ medicinis vlcerum oĩbus: et sup. cum cibis
medicinalibus glutinationem facientia: sicut sunt amilum: et
dragagantũ: et gũme frigide. Et ponens rationē dixit. nã glu-
tinatio est ex eis: q̃ ,phibēt vlcera minuta ab excoriatiõe cor-
que transeũt sup ea. i. acutorũ. Et q̃m talia difficulter trãseunt
ad dicta membra: idcirco paulopost addit. Et oportet iterum
vt immisceãtur cum eis diuretica sup. modica et medicine sub-
tiliatiue sup. in modica dosi ne faciant peruenire ad ipsa sup.
mēbra medicinas rectificantes et singulariter. Sed addit: et est
verbũ semp notandũ in hac materia: lȝ ipse. s. medicine diure-
tice ipsis nocēãt. s. taliter infirmis et pmoueant cõuertēdo ma
terias ad dicta mēbra lesa. Et ita pro regula obserueṯ: q2 pro-
uocatiua nullo modo exhibeanṯ nisi in modicissima dosi in di
ctis casibus: et est ab eis fugiendũ tanq̃ ab inimico interficien-
te: vt paulopost dicã: cum erit sermo de potu. Et ita asparagi:
et lupuli: et melones: et similia cõiter oblata in dictis casibus de
ardore vrine cũ vlcere vel sine sunt a quibus cauere oportet:
nisi vt pauloante dictum est. Ideo inter fructus vitentur ficus
precipue: et vue omnia generis: quinimmo etiã et amigdale: lȝ
laudenṯ cum est intētio mũdificationis saniei: et ita semina ma
iora cõia tñ in modicissimo vsu debent exhiberi propter id: q̃d
ad renes cõuertũt: sed alijs fructibus mouentibus magis ad
intestina et lenientibus ventrē vt sunt pruna bene matura: et psi
ca bene matura: et ceresa: et hmõi: si p certum tps añ alia ciba-
ria sumanṯ: parce tñ leniendo ventrē: et conuertēdo materias
ad partē oppositã vie renũ in casu satis cõueniunt. Si etiam
sumantur duo vel tres boli de piris coctis in scd̃a mēsa cũ mo
dico zuchari nõ est disconueniens. Sed a citonijs cauendum
est: cum inter prouocatiua ab auctoribus connumerenṯ. ¶ Iã
veniendũ est ad potũ in quo dicaṯ cũ dño. A. etiam in capitu-
lo cure vlcerũ renũ: et idem intelligatur de apostematibus re-
nũ et vesice. Licet oportet vt sit minoratio potus aque: et per
aquã intellexit vinũ et reliqua potabilia parata conuerti ad
renes: et adducit rationem minorationis potus dicens: vt mi-
noreṯ necessitas mingendi: et minoretur motus renũ ab eo: q̃d
peruenit ad eos sup. de humoribus per potuȝ: et eorũ ratio. i. ex
coriatio per id. i. propter motũ humorũ ex potu conuertēte hu
mores ad eos: nã de natura potus est conuertere ad vias ri-
neiq3 sicut materia grossa ɔuenienter educiṯ p intestina: ita ma
teria aquosa subtilis vt sic a natura deriuaṯ ad vias rnũ: et iõ
in caplo cure apostematuȝ ipsorũ renũ dicit: q2 op3 vt prohi-

beas potū aque plurime. nam pot⁹ aque plurime nō euacua=tur: sup. etiā si frigida fuerit quin laborare faciat renes suo i=cessu ⁊ motu: ⁊ sup. ꝯducēdo humores ad renes: cum tñ vt ibi=dem dixit: nō est vlceribus aliqd ita cōgruū sicut quies: ⁊ ꝑus tea dixerat: nā ⁊ si aqua sit cōueniens sup. in principio aposte=matū calidorū appareat: q: ifrigidat ⁊ humectat apostemata calida. i. phibendo fluxū materie ⁊ remouēdo malā cōplexio=nē: verū tñ est taliter q ipellit ꝓuocatione. i. humores p ꝓ=uocationē ad renes: ⁊ coartat versus eos: ⁊ ea que sunt effusa ad latus partis huius apostematis ad ꝯtrā vie suo motu sup. de humorib⁹: qui mouerent ad aliā viā: ⁊ hic nocumentum ei⁹. s. ꝓuocationis ꝑ potus aque est sup ipsius iuuamētū cū qualita=tis sue. i. supra iuuamētū qđ est natū sequi ex qualitate aque ꝯtra per frigiditatē apostemata calda ē in principio. ¶ Et ita de mēte sua colligit: q in nocumētis viarū vrine abstinendus est a potu quantū possibile est: q si necessaria fuerit potatio si=gnificat quasi p totū: vt voluit Aui. blādiendo sit in modicis=simis ꝗtitate: ⁊ hoc siue sit pot⁹ de brodiis: siue de aquis vel vi=no. Sed cōueniens potus cū cibo est: vt sit vinū paucīferum mediū coloris remisse vinositatis ad dulce aliqualiter declinās nō ad acetosum mixtum cū aqua decoctionis cōfectionis dra=gagāti: vel cū querit mūdificatio saniei cū aqua decoctionis liquiritie plus vel minus ſm vini potentiā: ⁊ necessitatē restau=rationis: ⁊ egre cōsuetudinē. Et hec sufficiāt ꝗtum ad regimē cibi ⁊ potus. ¶ Iā veniēdo ad medicinalia cōmemorovnā sen=tentiā dñi Aui. in ꝑn. cure apostematū renū: q ꝯuenient trahi pōt ad casum nr̄m cū dixit. Initiū curationis apostematū ca=lidorū est absciscio eius p flobotomiā ex basilica: si sanguis est vincēs: ⁊ paulo post addit: ⁊ p solutionē vētris ē si sit illic hu=mores acuti cū sanguine vel sine sanguine. Hec est ꝑma intē=tio vt constat: q stat in equatiōe humorū acutorū. Scđa intē=tio ꝑficit cū diuertētib⁹ humores tales ad viā oppositā vie re=nū: vt ad viā secessus: vel p vomitū. Alia intētio erit ad ipsam dispositionē mūdificādo vel cōstringēdo ſm exigētiam simul cū intētione remissionis doloris aliquotiēs maxime molestā=tis. ¶ Primū ergo de flobotomia: lz sanguis in ea nō sit vin=cēs dicat: q constante aliqualiter virtute leuis flobotomia de vena basilica erit in casu admodū cōueniēs: nā maxime est fa=ciēs remissionē acuitatis humorū: ⁊ si nō sit indigētia euacua=tionis sanguis principaliter. Et precipue valeret in casu qñ fieret mictus sanguine⁹ etiā diuertendo. Vñ si singulis. xv. dieb⁹ vel circiter fieret leuis apertura vene intelligēdo semper cōstante virtute: ⁊ extrahēdo duas. ℥. sanguinis nō vltra credo in casu multū cōuenire. ¶ Equatio etiā humorū fit cum alternātib⁹ per interv⁹ sumptis ⁊ remittētibus acuitatē colere: sed nō exhi=beant ea: que sunt cōductiua ad vias vrine. Et in hoc valet sy=rupus de portulaca Mesue singulariter cū aqua lactuce deco=ctiōis semis maluarū ⁊ berberorū: syrupus etiā fact⁹ ex deco=ctione iuiubarū: sebesten: ⁊ ordei excorticati erit conueniēs. Si=militer cōfectio facta loco syrupорū vt infra valebit. ℞. succa=ri violati: dyaborraginati añ. ℥. i. ʒ. v. dyadragāti frigidi. ℥. i. succi portulace cocte ⁊ depurate. ℥. v. carniū tamarindorū: ⁊ sebestē non musilorū añ. ℥. iij. cum foliis. vj. argenti fiat confectio: de qua sumi potest coclear vnū cum dimidio in mane hora syrup=porum. Ad istā intentionem valent epithimata ad epar ⁊ ad cor facta ſm cōes descriptiones ad alterandum ⁊ ad frigidum. ¶ In intentione aūt diuersionis stante facilitate ad vomen=dū cōpletur propriissime intētio cū vomitu: qm̄ diuertit ⁊ eua=cuat antecedētes materias: de quo dicit Serap. in. c. renū. Et ego nō narro laudē vomit⁹ ꝓpter euacuationē repletiōis vi sce=rū eius: immo p hoc vt dixit: q qñ homo vtit eo assidue sanatur ex vlceribus velociter sanatione cōpleta. Et. A. dixit licet vo=mitus quo vlcera renum medicant: addit q est sufficiens ad id excusans ab alio: dz tñ talis vomitus induci suauiter cū vo=mitiuo leui: ne fiat cōmotio agitatiua humorum in toto: vt cū penna intincta in oleo oliuarum: ⁊ aqua decoctionis seminis aneti: q: tñ vt scribit videt esse debilis stomachi forte vomitus quilibet in casu est suspectus. Sed si fieret dolor post vomitū oportet rectificare stomachū saltē exterius cum appropriatis vt sacellationib⁹ appropriatis ⁊ vnctionib⁹ ⁊c. ¶ Perficitur etiā hec intētio diuersiua cū ꝯuertentib⁹ ad viā intestinorū: ⁊ per viā eorū: que supponunt per clysteria: ⁊ ē per ea que supe=rius. Per inferius pōt fieri clystere vt infra. ℞. maluarū. M. ij. matrū violarū: florū altee añ. M. j. ordei ⁊ furfuris frumen=ti añ. M. v. Et vbi esset magna flāma posset addi aliquid de lactuca ⁊ portulaca in decoctione: de qua facta colatura de=bite ꝗtitatis addatur cassie nouiter extracte. ℥. j. vel mellis vio=

lati. ℥. j. ſm diuersitatem intentionum in magis vel min⁹ ab=stergendo cum vitellis duobus ouorū: ⁊ cū olei cōis ⁊ violarū ⁊ semi. lini añ. ℥. j. sine sale fiat clystere. Sepū etiā hyrci vel ca=pre ad liniendum in casu cōuenit: ⁊ si bis in hebdomada solēt vtatur talibus clysteriis erit conueniēs. Per superius etiā ad eandē intentionē laudo vt singulis octo vel decem diebus ad minus sumat de cassia: nō in forma potus ne moueatur ad re=nes: sed in forma boli vt infra. ℞. pulpe cassie. ℥. j. ⁊ pelletur subtiliter sine armillis pulpe sebesten etiā depurato. ʒ. ij. gra=norum berberorum ad correctionē inflammationis cassie nu=mero. iiij. vel. v. ⁊ cum zucharo albo omnia simul reducant in forma boli. Et si displiceret cassia potest sumi de confectione dyaprunis nō solutiui: vel dyacatholicone damasceni ad eā=dem dosim. Et gratior erit cōpositio si fiat vt infra. ℞. pulpe sebesten. ℥. v. tamarindi. ʒ. j. passularum nigrarū. ʒ. ij. penidio=rum. ʒ. vj. fiat bolus: ⁊ ita completur hec intentio diuersionis. ¶ Circa autē ipsam dispositionē principalē si fuerit acuitas ⁊ punctio sine sanguine ⁊ sanie sufficiat infrigidatio cū hume=ctatione insipida nō cū prouocatiuis: vt dictū est in prima parte. Et in hoc singulariter valent gummi arabicū: dragan=tū semina lactuce: portulace: ⁊ papaueris: ⁊ succus liquiritie ex his possunt fieri trocisci ⁊ exhiberi cū aqua lactis. Et qñ vehe=mētissimus esset dolor oporteret vsq ad opiata transire. Pro quo valent singulariter trocisci alchechengi Rasis in antido=tario almāsoris: ⁊ singularissime etiā valēt trocisci eiusdē Ra=sis. x. cōtinentis facti ad strāguriam: siue sequantur vlcera: siue adustionem vrine: quorū proprietas est statim sedare dolorē vt dicit: ⁊ fiūt vt infra. ℞. iusquiami: ⁊ opij añ. ℥. v. semi. citrul=li: ⁊ lactuce añ. ʒ. iiij. semi. portulace. iij. fiant trocisci cum aqua liquiritie. nam de eis possunt exhiberi. ʒ. j. cū aqua decoctio=nis liquiritie: ⁊ possunt dissolui in lacte ad stringandum per deorsum. Dyapapauer etiam ad hanc intentionem valet. Et qñ cōiungit cū acuitate exitus sanguinis: cuius retētio sit ne=cessaria vltra flobotomias ⁊ reliqua oportet misceri quedam cū stipticitate aliquali glutinationem faciētia: vt sunt bolus armenus: terra sigillata: arale: ⁊ trocisci de charabe ad hoc sunt excellētes. Et oportebit magis infrigidare epar ⁊ renes ⁊ vesicā qm̄ i primo casu remissiora tñ frigida debēt poni circa vesicā q circa epar vel renes: immo cū frigidis semper dz ap=poni aliquid confortans caliditatē naturalē vesice cuiusmodi est lignū aloes: ⁊ ad sedationem doloris aliquid de altea ⁊ ca=momilla vel aneti: de quo dicit Aui. Et fortasse necessarium est causa doloris vt apponat in eis aliqd de papauere: ⁊ cortis=ces mādragore sunt cōuenientes ad id. Et paulo ante dixerat in cura apostematū. Et ex illo est sup. medicamine vt emplet cū panno lineo infuso in oleis calefactiuis: ⁊ illis in quibus est virtus aneti ⁊ altee sup. cum aliis frigidis. Qđ si educat mate=ria saniosa: tunc intētio stat in mūdificatione saniei mūdificā=do cū aliqualiter leuib⁹ abstergētib⁹: nō tñ ꝓuocatiuis nisi re=missi ssime: imo cū mūdificatiōe dz eē aliqualis exiccatio absq mordicatione. Et de hoc ē dicit Aui. in cura scabiei vesice: in primo opꝫ vt administrent mundificatiua abstersiua: que sint de exiccatiuis absq mordicatione. Inter medicinalia singu=lariter hic laudatur aqua lactis: de qua dicit Rasis. x. cōtinē=tis: q nō est aliquid melius aqua casei in his locis in hac intē=tione: qm̄ laudat hec loca violenter. Nō exhibeatur tñ in plu=rima ꝗtitate ꝓpter id qđ dictum est. Et quādo apparuerit sa=nies mundificari erit intendendū cū ꝯfortantibus magis ⁊ sti=pticis: non tantū per superius: sed etiā per inferius siringādo. Et qm̄ partes ille sunt multū lese: vt supponitur: ⁊ omne qđ in=cutitur si fuerit asperum multū nocet: idcirco ordinandū est sief in casu conueniens qđ faciat ad mundificationē etiam ad cōsolidationē fricādo dictū sief sup cute cū lacte vel aqua plā=taginis ſcđm diuersas intentiones fiat vt infra. ℞. sarcocolle quatuor dieb⁹ nutrite in lacte mulieris quater in die lac reno=uando. ʒ. vj. ceruse: amili: plumbi vsti: tucie bene preparate añ. ʒ. vnam florum nenufaris violarum seminis lactuce añ. ʒ. j. ʒ. opij: iusquiami albi añ. ʒ. v. croci. ℈. j. fiant sief cum emul=sione papaueris albi: ⁊ de eis fricetur super cute vt dictum est. Et si vngetur intra vesicam cum. ʒ. j. ʒ. vel. ij. dissoluendo duos vel tres sief pro vice in dicto liquore: ⁊ quęratur orificium col=li vesice in vulua versus partem superiorem per duos digitos interius. Erit etiam cōueniens ad mitigationē doloris circa illas partes: vt fiat fomentatio cum filtro vel panno lineo in=fusis in decoctione vt infra. ℞. maluarū: radicū altee añ. M. j. radicum nenupharis ⁊ semium eius añ. ℥. iij. melliloti: camo=mille añ. M. v. granorum alchechengi. ℥. v. calami aromatici.

ʒ. ij.

ʒ.ij.bulliant in aqua cũ debita ꝙtitatis aliquot bullitionib⁹:
⁊ ex ea fiat fomẽtatio vt dictum est. Põt etiã fieri inunctio ad
dictas partes cum vnguento vt infra. ℞.olei vio.olei amig.
dul.mucillaginum:altee:fenugreci:⁊ citoniorum ana.ʒ.v.olei
myrtillorũ.ʒ ij.cum cera alba fiat vnguentum. Et si fierẽt opi-
lationes in dicta via per ingrossationem humorum vel sanie-
ei in dicta via vel sanguinis coagulati: tũc fiant fomentatio-
nes humectatiue cum modica caliditate: vt ex altea: camomil-
la: fenugreco: parietaria fenationibus: ⁊ semine lini: ⁊ huiusmo-
di. apponẽdo etiã in vnctionibus aliqñ de oleo de lilio: ⁊ amig.
dul. cum modico croci insundendo ʒirbum adipinum castrati:
vel capti: ⁊ est electior in dicta decoctione ⁊ tepidum superpo-
nere. Et his sum contentus: ⁊ sit omnium factori laus.

¶ Pro vlcere in collo matricis versus os intrinsecũ in quadã
dña spectabili de burgundia. Consilium.lxxiiij.

Casus iste vt ex accidẽtibus scriptis ⁊ verbo relatis
est apostema vlceratum in collo matricis: ⁊ ad hoc
causandum pro causa primitiua fuit ille casus su-
per scalã: de quo in casu significatũ est: qr ꝓpter
vehementem dolorẽ materia ad locũ illum lesum
attracta: ⁊ membro debilitato ibidem retenta fuit: ⁊ a virtute
membri non cõuenienter regulata causauit dictum apostema
⁊ ad collectionem venit tandem: ⁊ instrumẽto cirurgico facta
solutione: tandem nõ perfecte curato apostemate remansit vl-
cus: in qđ plerũqꝫ cadit apostema quodlibet matricis: partim
ꝓpter mẽbri debilitatẽ: ⁊ ipsius aptitudinem ad superfluitas-
tũ receptionem a toto: partim etiã qr ꝓpter aliqualẽ dñarum
erubescentiã vel pudorẽ nõ pmittitur vt perfecta sanatio fiat.
Et exinde est colligãtia matricis cũ dorso ⁊ renibus anchis sto-
macho: corde: cerebro: vesica: intestio maxime recto: ⁊ muscu-
lis coxarũ. Hec mẽbra ẽt in ꝓpriis operationib⁹ ramanẽt le-
sa: vnde notabiliter renib⁹ dolet: ⁊ aliqñ nõ potest ambulare:
⁊ ꝓter vicinitate vesice ꝓpter lesionẽ cõtentiue vesice non põt
nisi modicã vrinã cõtinere. Necqꝫ inconueniẽs foret ꝓpter im-
mediatã cum vesica vicinitatem: vt aliqua pars saniei ꝑ resu-
dationẽ ad vesicã deriuata ⁊ nõ debite mundificata in vesicam
impressẽrit nocumentũ: ⁊ ita vt in eandẽ vlcerationem causa-
uerit. Et hoc esset primo deterius propter inquã dictum vlc⁹
cõtinuo manente virulentia vel sanie per collũ matricis ver-
sus extremum eius orificiũ: ⁊ distillãte vrina per porum extre-
mum colli vesice per ipsum collũ matricis ad exitum abstersit
materiã oẽm viruletam: siue saniosam cui obuiat in collo ma-
tricis existentem. Et exinde apparet turbida vrina saniosa vel
virulẽta: etiam nõ existente vesica lesa. Et nõ inconuenirẽt in-
terdum apparere vrinã sanguineã: vt si existente vlcere corro-
siuo corrodat aliqua pars venosa. Possem per signa ⁊ euidẽ-
tia manifestare casum fore talẽ: sed qr in hoc modo cum pau-
citate vtilitatis esset multũ laborandũ: non pro nũc latius ad
hoc laborandum insistã. ¶ Pro cura igitur vel saltez alleuia-
tione huius male dispositionis obseruato debito primo regi-
mine in sex rerum dicta nõ naturaliũ: ponã consequenter regi-
mẽ curatiuum. Et qr principalis intentio est ad vlcus: qđ vt sic
indiget exiccatiuis: ⁊ scđa intentio est ad causam ipsius corro-
siuam: que vt arbitror est flegma nitrositate ⁊ salsedine parti-
cipans. Ideo primo circa collectionẽ aeris sit aer habitatio-
nis ipsius satis tẽperatus in actiuis: ad siccũ tñ declinãs. Ca-
uendũ igitur ab aere calido: vnde tẽpore hyemis nõ multum
approximet igni: necqꝫ stet in stuffis: necqꝫ in aere specieb⁹ aro-
matizato: necqꝫ vbi sit multitudo fumi: sed teneatur in solario
in camera bene clausa cũ modico igne: ⁊ sit ignis ex lignis sa-
licum. Cauendũ etiã tẽpore estatis a caumate: ꝫ rectificet aer
cum sandalis corticibus citri: rosis in copia: vel cũ aspersiõe
aque rosate per camerã: vel aque fontis cũ magna parte ace-
ti. Cauẽdũ tñ generaliter ab omni aere vẽtoso: qr licet aliquo
modo cõuenire videat manifesta qualitate: tamẽ ledẽdo mẽ-
bra neruosa plus nocet ꝙ iuuat. ⁊ hec de aere. ¶ Circa cibuꝫ ⁊
potũ nõ potest poni regula in electione ciboruꝫ nisi negatiua
vt.s. cauendũ sit specialiter ab oĩ salso pungitiuo ⁊ acuto: ⁊ ab
oĩ eo ꝙ cũ comeditur imprimit acuitatem in ore vt species al-
leũ ⁊c. ⁊ ab oĩ etiã vehementis dulcedinis ꝓpter ipsi⁹ facilem
cõuersionẽ in colam. Affirmatiua vero regula dari nõ põt: qr
alia cõuenirẽt stante vlcere sordido: ⁊ alia stante mũdificato.
¶ Est itaqꝫ cõsiderandũ ꝙ ab vlcere vel educitur materia mul-
tũ saniosa: vel virulẽta mali odoris: vel educit materia modi-
ce malicie: immo vel fere nihil educit stante remisso dolore: vel
educitur sanguis purus: vel satis purus: ⁊ sic arguam⁹ de mũ-
dificatione facta ab ipso vlcere. Si pmo modo educatur mate-
ria saniosa vel male qualitatis: eo casu conueniunt cibaria: qui-
bus cum hoc ꝙ sunt boni nutrimẽti cõiungat etiam aliqualis
virtus ablutiua vel lauatiua. Et si non apparet sanies vel vi-
rulẽtia: sed cõstaret de mundificato vlcere ex casu competũt ci-
bi ad stipticũ ⁊ glutinosum magis declinantes. Generaliter ta-
men oẽs cibi debẽt esse boni chimi ⁊ bone qualitatis insipidi:
vel aliquo modo ad dulcia declinantes. Specialius tñ descẽ-
dendo in primo casu apparente materia virulẽta sit panis fa-
ctus ex duabus partibus farine or. mundi ⁊ electi ⁊ vna parte
frumenti electi cũ modico fermento ⁊ minimo salis: ⁊ si in eo-
dem sit aliquid furfuris nõ inconueniens est. In scđo tamẽ ca-
su potest fieri panis ex maiori ꝙtitate frumenti: ⁊ minori ordei
⁊ minima parte fermẽti cũ ablatione in totũ ⁊ furfuris ⁊ salis
sit bene coctus vtrobiqꝫ cũ ablatione partiũ corticaliũ duorũ
vel trium dierũ ad plus. ¶ Circa carnes in primo casu conue-
niunt carnes vituloꝝ arietum: ⁊ pulloꝝ: ⁊ gallinarum iuue-
num. Caro etiã capreti iuuenis valet. Et ista oĩa hic elixentur
⁊ non assentur. Nõ inconuenit etiã aliqñ vti perdicibus vel fa-
sianis. In scđo vero casu conueniunt carnes ad stipticũ ma-
gis declinantes vt aues parue oẽs montane. Perdices autez
⁊ fasiani in hoc casu precipue cõueniunt: carnes etiam vitulo-
rum nõ nimis propinquorum generationi ⁊ maxime neruose:
⁊ cartilaginose: ⁊ carnes pullorum: exercitatoꝝ. Fe icitabit
tamẽ operatio si iste carnes erũt assate magis ꝙ elixate. Im-
positis etiã quibusdã ad stipticũ et glutinosum declinãtib⁹ vt
coriãdris sandalis citrinis: dragagãto: grania granatorum:
⁊ hmõi. Ex quib⁹ etiã intrantibus non incõuenit interdũ face-
re aliqua salsamẽta cũ amigdalis apposito modico zucchari
⁊ agreste. Et hec de carnibus nõ cõmemorando a quib⁹ absti-
nendũ est specialiter: vt ex his intelligat qđ ab omnibus aliis
sit abstinendũ ⁊c. ¶ In diebus aũt quibus carnes nõ comedũ-
tur in primo casu.s. stãte necessitate mũdificationis vlceris va-
lent oua gallinarum sorbilia cocta in aqua cũ testa sine sale et
accupata in aqua. Valet ẽt ꝓ ferculo electo panis coct⁹ bene
subtilis cũ modico olei ⁊ lacte amigdalarum dul cum modico
zuchari. Nõ laudo in isto casu multum pisces: sed in scđo casu
magis laudo pisces ꝙ oua. Et lꝫ pisces squamis carẽtes vt ma-
gis glutinosi ad propositũ facere videant magis ꝙ squamosi
tamẽ ꝓpter alia nocumenta apta induci magis laudo pisces
petrosos vel squamosos aliis. Et in hoc casu cõpetit exhibitio
casei recentis modico sale participantis. In primo tñ casu no-
stro. Et generaliter nunꝙ cõpetit caseus antiquus. Inter ole-
ra aũt in primo casu valẽt ea que ad humidũ aliquo modo de-
clinant: ⁊ in scđo que ad stipticũ ⁊ glutinosum. Nunꝙ eligen-
do herbas calas siue aromaticas. Valẽt igit primo in primo
casu spinachia lactuca: ⁊ aliquid petrosilii: asparagi etiã vidẽ-
tur bene cõuenire. In scđo casu magis vꝫ portulaca: ⁊ ꝑcipue
plãtago buglossa: borrago: ⁊ hmõi. Et ex varia mixtura dicta-
rũ herbarũ ſm casus exigentiã põt fieri varia ꝑparatio ciba-
riorũ. Inter fructus vero vitent gñaliter fructus calidi ꝑcipue
ficus que ꝓpter lacticiniũ quoddã occultũ in eis vt voluit.d.
Aui. vlceribus maxime inimicant. Cauendũ etiã ab vuis auel-
lanis ⁊ hmõi. In primo casu nõ incõuenit aliqñ vti prunis bñ
maturis: vel psiciis: vel amarenis ad remittendum nitrositatẽ
⁊ salsedinẽ materie virulẽte. Sꝫ pro regula sumatur ante cibũ
ad minus ꝑ horã ſm doctrinã. Gal. in de alimentis. c. de pru-
nis in fine. Amigdale etiã cõueniũt qñocunqꝫ. In scđo vero
casu magis valent pyra: mespila: granata: muza: ⁊ huiusmo-
di. ¶ De vino magis eligat in pmo casu vinũ al. ⁊ subtile mix-
tũ cũ aqua decoctiõis zucchari: seminũ cõium frigidorũ ⁊ liqri-
tie. Et in hoc scđo casu magis vꝫ vinũ nigrũ ad stipticũ aliqñ
declinãs mixtũ cũ aqua decoctionis coriandrorũ.pp. ⁊ draga-
ganti ⁊ modico zuchari. Et generaliter cauendũ ab omnibus
vinis magnis ⁊ potentibus declinãdo semꝑ ad paucifera ma-
gis ⁊ min⁹ ſm vini potẽtiam: ⁊ hec de cibo ⁊ potu. ¶ De mo-
tu ⁊ quiete dicatur: ꝙ lꝫ quies sit necessaria in oĩ vlcere remo-
uendo: tamẽ stante vlcere sanioso indigẽt mũdificatione ⁊ ma-
xime in matrice vt in casu nr̃o. Cõuenit igit aliqualis motus
localis. Idcirco existente indicatione ad mundificationẽ com-
petit aliquãdo motus: vbi facta mũdificatione stante intẽtio-
ne ad cõsolidationẽ competit quies opposita illi motui. Et ne-
cessaria est loco exercitii fricatio extremorũ: ⁊ maxime mẽbro-
rũ superiorũ magis ꝙ inferiorũ ꝑ ꝑ oppositũ diuersion⁹ eius
laudo singulo mane facta ventris lenitione vel natur[ali] vel
artificio vt infra videbitur fiat fricatio totius corp[or]is: primo
leuiter incipiendo: deinde intendendo magis circa spatulas ⁊
brachia: ⁊ sic supplebit vices exercitii cũ prop[ter] cõsolidatio-

nē vlceris sit inflicta quies localis. Et hoc est obseruandum et
nunq̄ relinquendū: quia in hoc pendet maxima radix cure.
¶ Et ex hoc intellecto pōt patere q̄d sit dicendū de somno et
vigilia: q2 somnus attestat̄ quieti ⁊ vigilia motui secunda.p.
Stāte igit̄ indicatione ad mundificandū amplior cōpetit vi-
gilia q̄ somnus: imo tunc mediocris exhibeat̄ somnus: ne ꝓ-
pter retentionē illarū prauarū materierū: ⁊ ipsarū effumatio-
nē ad principalia membra sequant̄ inde notabilia nocumen-
ta. Sed vbi sit maior intentio ad consolidationem facta mun-
dificatione: maxime cōpetit somnus ad confortationē opera-
tionis naturalis mēbri lesi. Sit tñ regula in somno vt nō dor-
miat̄ immediate post cibum: sed saltē transactis duabus horis
⁊ in principio somni fiat aliqualis leuis fricatio ad plātas pe-
dū. ¶ De inanitione vero: ⁊ repletione sumarie dicat̄ q̄ ois im-
moderata repletio maxime nocet. Et plus est declinandum ad
inanitionem q̄ ad repletionem. Verū q2 iam coniungitur vir-
tutis debilitas ꝓpter prolixitatem ⁊ longitudinē morbi cum
forti attractiua mēbrorum: q̄ manifestat̄ ex vehementi appe-
titu ipsius. laudo vt cibus partiatur: ita vt si solebat bis tm̄ in
die naturali refici ter reficiatur: ita vt singulis. viij. horis dan-
do partim de cibo reficiatur. ¶ De aīalibus quoq3 passionib⁹
dicatur breuiter q̄ oēs ēe passiones nocent preter gaudium
⁊ leticiam: quibus interdū vel cōueniūt. Unde conuersatio cum
amicis ⁊ audire instrumēta sonora: ⁊ cant⁹ suaues: vel melo-
dias: si hora cōuenienti afferant̄ cōueniunt: nō afferantur im-
mediate post cibum: sed trāsactis trib⁹ vel. iiij. horis a cibo. De
coitu vero vltimo dicat̄ q̄ oī modo est ab eo abstinendum: quia
ipsius vsus celebrari non potest in casu nostro sine maximo ⁊
notabilissimo nocumento. Et his sum cōtentus pro regimine
diete. ¶ Ad medicinalia tandē veniendo duplex insurgit ge-
neralis intentio vna. s. ad antecedentē cām: alia ad coniunctā
dispositionē. Prima aūt triplici instrō pficit̄ vel quarto pri-
mo. s. diuertēdo cām ad oppositionū. scdo. s. materiā digeren-
tio tertio eandē digestā euacuādo. quarto mēbra cōfortando.
¶ Ante has tñ vna est cōis in oībus materialib⁹ morbis: q̄ est
lenitio vētris ⁊ materierū cōium eductio q̄ pficit̄ pmo cū clyste-
ri cōi facto vt infra. ℞. cassief. de cānis nouiter extracte mellis
rosa. pulueris zucchari añ. ℥. j. salis. ʒ. ij. olei cōis. ℥. iij. cū deco-
ctione furfuris frumenti ordei maluarū: qd̄ sufficit fiat clyste-
re. Habēdo semp mēti q̄ in isto casu nunq̄ cōueniunt clysteria
fortia: in quibus intrēt hyere vel electuaria alia fortia ne vici-
nitate membri lesi ad intestinū rectum propter acutā qualita-
tē clysteris lederet̄ membrū iam debilitatū. ¶ Est etiā memo-
randū vt nō sint nimie q̄titatis sed. x viij. ℥. ad plus ne ꝓpter
extensionē factā in intestino recto a q̄titate clysteris fiat com-
pressio ⁊ nocumentū loci appropriati vel ꝓpter compressionē
loci fiat expressio clysteris: ⁊ sic frustra laboraremus. Quo fa-
cto clystere sequenti mane exhibeat̄ lenitiuum per superius vt
infra. ℞. cassie pinguis nouiter extracte et electe. ℥. j. dyapru-
nis non solutiui. ℥. v. cum aqua decoctionis prunorum: coral-
lorum: sebesten: tamarindorū qd̄ sufficit fiat potio. Qua fa-
cta mundificatione pro diuersione materie laudo prius si vir-
tus ꝯsentit vt fiat leuis flobothomia ex basilica dextri brachij
extrahendo. iiij. vel. v. ℥. sanguinis. Et si non posset tollerare
ꝓpter virtutis debilitatē fiat in saluatella manus extrahendo
vsq3 ad. ℥. iij. quo facto post tres vel. iiij. dies: nisi stet stomachi
nimia debilitas: precipue in hoc casu competeret vomitus: sꝫ
leuis fiat cū impositione pēne inuncte oleo in gulam post sum-
ptum cibū diuersarum rerum vnctuosarū per medium hore fa-
cto ipso vomitu clausis oculis ⁊ ligatis cum binda: ⁊ post ho-
ram sumat̄ frustū panis parū assatum infusum in modico vi-
ni stiptici ⁊ post mediā horā eius sumat prandium ⁊ leue. Et si
talis vomitus fiat bis in mense fm ordinem dictū plurimū iu-
uabit. ¶ Pro expedienda scda regula sumatur syrupus. v. vel
vj. vicibus vt infra. ℞. syrupi viol. simplicis mellis rosa. syrupi
de fumoterre añ. ℥. v. aquarum boraginis endiuie: ⁊ lupulorū
mis. quo continuato: pro expedienda alia intētione ad euacuā-
dum materiam fiat medicina vt infra. ℞. mirabola. citrinorū.
ʒ. j. v. chebulorum ⁊ indorum añ. ʒ. j. infundantur in aquis lu-
pulorū fenicul: ⁊ fumiterre decoctionis passularum: epithimi
⁊ violarum: ⁊ dimittantur in infusione per. x. horas. Deinde
facta expressione addat̄ expressioni cassie nouiter extracte et
electe. ʒ. vj. confectionis amech diasfenicoms añ. ʒ. j. ⁊ fiat po-
tio: ⁊ si magis placeret in forma pillularū fiant pillule vt infra.
℞. pillularū de fumoterre: pillularū indarum añ. ℈. ij. cū mel-
le ro. forment̄ pillule. Quibus assumptis vl̄ aliquo supradicto
pñ solutiuorū post. vj. horas iā facta cōueniēti p secessum eua-
cuatione sumat̄ lauatiuū vt infra. ℞. aq̄ decoctiōis or. ⁊ acorū
cicerorum ru. ℥. viij. zucchari vnius cocte. ℥. v. mis. ⁊ calidū sumat̄.
Et post horā assumptionis sumat̄ leue prandiū cū cibis deli-
catis vt supra. Sequēti vero die in mane sumat̄ cōfectio vt in-
fra. ℞. diabuglos. ℥. v. zucchari ro. ℥. ij. mis. ⁊ ista sufficiant ꝓ
remouenda cā ancedēte. ¶ Laudo tñ q̄ in duob⁹ vel trib⁹ mē-
sibus fiat talis euacuatio. ¶ Pro cōplenda vero. iiij. intētio-
ne vt ꝓ cōfortatione membrorū fiat cōfectio in morsellis vt in-
fra. ℞. specierū dyarondon descriptiōe cōi. ʒ. ij. specierū tria-
sandalorū: ⁊ aromatici rosa. sine musco añ. ʒ. j. cum zucchero-
al. dissoluto in aquis fumiterre ⁊ lupulorū: qd̄ sufficiat fiat cō-
fectio in morsellis: ⁊ fiant morselli. ʒ. ij. pro quolibet ⁊ sumat
vnum singula vice semper ante cibum per horā. ¶ Ad hoc ē
vꝫ electuariū factū vt infra. ℞. dyabuglosse manuschristi cum
perlis añ. ℥. v. cū syrupo de succo acetose fiat cōfectio: ⁊ ex his
cōpletur intentio ois q̄ hr̄ ad cām antecedentem. ¶ Veniēdo
aūt ad cām cōiunctā ⁊ magis immediatā opꝫ adducere: que-
dā q̄ per superius exhibita valēt ⁊ quedā q̄ p inferius: lꝫ ea que
per inferius exhibent̄ multo maiorē afferāt vtilitatē q2 imme-
diate attingunt ad mēbrū lesum q̄ ea que per superi⁹. Ultraq3
tñ ⁊ per superius ⁊ per inferius diuersificari opꝫ fm variam ⁊
q̄riā intentionē q̄ sumitur in cura: q2 aliq̄n stat intētio de ab-
stergēdo apparēte sanie ⁊ virulentia: ⁊ aliq̄n de cōsolidando ⁊
glutinādo vt mūdificato iā vlcere ⁊ apparente vero sanguine.
¶ In primo igit̄ casu per superius ⁊ p inferius exhiberi pos-
sunt ⁊ syrupi ⁊ cōfectiones vt infra. ℞. mellis ro. collati. ℥. j. sy-
rupi de bizantijs. ℥. j. v. cū aquis eupatorij matricarie ⁊ lupu-
lorum fiat syrupus. Et si expedit magis prouocare ⁊ abstergere
potest addi syrupus de duabus radicibus: vel de omnibus sine
aceto addendo decoctionis suprascriptarū aquarum modicū
de radice yreos: ⁊ aromatizando modicū cinamomi vel croci
nisi fuerit coniuncta nimis intensa caliditas. Loco vero cōfe-
ctionis cōueniret cōfectio dyanisi vel de seminibus. Et si time-
retur nimia apertio posset apponi de speciebus triasandalorū
vel rosate nouelle simul cū predictis magis ⁊ minus fm maio-
rem ⁊ minorē indicationē de mundificādo vel nō mundifican-
do. Et loco electuarii cōpetit dyalacca vel dyacurcuma exhibē-
do. ʒ. j. cum modico vini subtilis. Et si placeret refrangere ni-
miam apertionem posset addi aliquid de zuccharo rosa. vel
diabuglos. Si vero esset intentio ad consolidandum ⁊ cōglu-
tinandū ⁊ prohibendum fluxum sanguinis isto casu p superi⁹
valerent syrupi de agresta ⁊ portula. de citonijs: de ribes: de
myrthis: ⁊ huiusmodi: cū aquis plantaginis: ⁊ buglosse: burse
pastoris: portulace ⁊ absynthij. Aromatizatis syrupis cū san-
dalis coriandris preparatis: coralis rub. dragagāto ⁊ similibus.
Et ex his artificiosus medic⁹ sciet componere syrupos magis
⁊ min⁹ stipticos fm maiorē ⁊ minorē necessitatē. ¶ Loco vero
cōfectionis cōueniunt cōfectiones facte ex speciebus triasan-
dalorū trocis. de spodio cū semine acetose de terra sigillata cū
aquis suprascriptis faciendo magis ⁊ minus stipticas fm va-
riam intentionē. Et si placeret facere in formā electuarii po-
test fieri cōpositio trociscorū supradictorum cum zuccharo ro.
veteri ⁊ incorporare cū aliquo supradictorū syruporum stipti-
corū. Et q̄n talia nō sufficerent ad prohibēdum sanguinis flu-
xum: liceret exhibere singulo mane de trifera minore ex arte se-
norum vsq3 ad. ʒ. j. v. Et si non sufficeret tunc in introitu ad le-
ctum: ⁊ pro dormitione exhibēda ⁊ sanguinis prohibitiōe cō-
ueniret exhibere. ʒ. j. athanasie magne vel filonij persici. Et est
singulare cū aqua plantaginis vel alicui⁹ huiusmodi. Et in il-
lo casu comedant̄ ventose frequēter posite sub mamillis sicce.
Et his sum cōtentus q̄tū ad ea q̄ p superius exhiberi possunt.
¶ Quantū vero ad ea q̄ per localia inferius dicendū breuiter:
q̄ quedā sunt applicāda in forma balnei ⁊ somētationū: que-
dā p vnctiones exterius: q̄dā p suffumigationes: quedā per in-
iectionē in forma clysteriorū: quedā per supposita vel linimē-
ta cū vnguentis facta. Et ista oīa variant̄ vel variari debent
fm duplicē intentionē generalē: q2 aliq̄n maior est intentio ad
abstergendū ⁊ mundificandū: q̄nq3 magis ad consolidandū et
sigillandū. Primo igit̄ pro mundificatione ⁊ remissione dolo-
ris fieri pōt balneū vel fomentatio cū spongijs eiusdem balnei
super regione matricis positis: ⁊ fiat balneum cum his vt in-
fra. ℞. radicū altee. M. j. maluarum: camomil. mellilot: ane-
ti añ. M. v. furfuris frumenti. M. ij. ⁊ si intendimus alicui cō-
fortationi matricis addi potest calami aromatici. ʒ. iij. Et vbi
intentio maior esset ad cōfortationē mēbri vt facta mundifica-
tione vel quasi supradictis addatur radicum nenupharis: ⁊ se-
minum eius añ. ℥. iij granorum alchichingi. ℥. v. bulliāt in aq̄

cōmuni

cũ aliquot bullitionib⁹: ⁊ extinde cum filtro vel spongiis vt supra fiat fomẽtatio. Et si placeret facere balneũ: oportet multiplicare quantitatẽ simpliciũ ꝭm proportionẽ ⁊ mensuras. Et hoc fiat arbitrio boni apothecarij: ⁊ in dicto balneo sedere poterit vsq; dum balneũ prope vmbilicũ. Et postq̃ sedere p.vj. vel.viij. partem hore facta exsiccatione prius cum panno tepido fieri potest inunctio cõuenienter cum vnguẽto vt infra. ℞. olei amigdalarũ dul. ℥.j. olei camomille: olei de lilio: olei vio. aã. ℥.v. ⁊ cum modico cere fiat vnguentũ. Et si addatur mucilaginis altee: ⁊ fenugre. aã. ʒ.ij. cõueniat. Hoc dico in casu vbi intentio sit ad mundificationẽ ⁊ doloris remissionem. Et vbi intentio foret magis ad cõfortationẽ ⁊ prohibitionem fluxus materie posset auferri oleum de lilio: ⁊ minorari oleum amigdalinum: addendo de oleo citoniorũ ⁊ mucilagine eorundẽ verbi gratia aã. ℥.v. ⁊ cũ seminibus nenupharis ⁊ alchichingi subtilissime puluerizatis ponendo aã. ʒ.j. de quolibet potest rectificari vnguentũ ⁊ valebit. ℭ Consequenter per interi⁹ stante intentione ad mundificandũ potest fieri clystere cum aqua mell. Et si placet aliquo modo cõfortare fiat decoctio mellis rosa. ⁊ si non sufficit aqua mell. tñ potest poni in decoctione parum furfuris. v.l ⁊ est fortius addere radicẽ yreos. Et si pur materia esset corrosiua ⁊ grossa nõ incõueniret potest ponere aliquid salis. Et si materia foret subtilis ⁊ virulẽta posset fieri clystere cũ aqu lactis vel cũ modico ordei: ⁊ modico zuchari. ℭ Est tñ multũ aduertẽdũ q̃ in vlcerib⁹ huiusmodi nõ est ꝓcedendum cũ multum abstersiuis nisi stante necessitate in vlcere multum corrosiuo: quo casu abstersiuũ satis fortes factum ex vrina: ⁊ maxime collerici hois apponẽdo de yreos ⁊ sarcocolla vz. Facta vero perfecta mundificatione potest fieri clystere ex lacte ouino addendo de boloar. dragaganto: thure: et huiusmodi subtiliter puluerizatis. Uerum q̃ stante mundificato perfecte vlcere puluis q̃tumcunq; subtilis attingens ad illas partes multũ acute ⁊ dolorose imprimit: idcirco mihi conueniens in hoc casu visum est vt fiant sief. vel trocis. qui bñ exsiccati fricentur cũ lacte super cote quo vtunt barbitonsores: et tandẽ dissolutis eis in lacte vsq; ad q̃titatẽ. vj. vel. vij. ℥. lactis fiat clysterizatio intra matricez. Fiant ergo troci vt infra. ℞. specierũ trociscorum: alchichingi Rasis in antidotario sine opio vel cum opio stante maiori necessitate. ʒ.ij. infundantur in lacte ouino vel muliebri per diẽ: ⁊ tandẽ ex eis fiant trocisci. Possent etiã fieri sief. vt infra valẽtes. ℞. sarcocolle quatuor diebus lacte cõmuni nutrite quater in die lac renouando. ℥.v. ceruse amidi: plumbi vsti: tucie: p̃p. aã. ʒ.j. violarum: florũ nenupharis: seminis lactuce aã. ʒ.j. v. iusquiami alb. ʒ.v. opij: et croci aã. ℈.j. fiat sief. cum emulsione seminis papaueris al. et ex his fricetur cũ lacte vt supra. ℭ Ad hoc etiã vz vnguentum vt infra. ℞. tucie ablute par. ij. climie: ceruse: sarcocolle nutrite vt supra aã. par. j. olei ro. ⁊ cere q̃tum sufficit mis. ⁊ fiat vnguentum: ⁊ isto potest vti cirugicus supra pecia ponendo sup loco vlcerato facta mũdificatiõe. Et vbi necessaria sit mundificatio ⁊ carnis remotio illo casu vz vnguentum viride vel vnguentũ egyptiacũ. Possent etiã fieri cõsolidatiue clysterizationes cũ aquis decoctionũ rerũ stipticarũ vt rosarũ mirthillorũ: sumach: balaustiarũ nucũ cipressi: ⁊ hmõi p̃mixtis ẽt dictis aquis cũ vnguẽtis rectificãtib⁹ vt est vnguentũ de climia de plũbo adusto: cũ oleo rosa. ⁊ hmõi. Et si cõiungeret complexio multũ cal'a conueniret in dictis clysterijs addere de succo portulace vel plantaginis: addẽdo cõsequenter de mucilagine dragagãti vel psillij: ⁊ pulueribus trociscorũ: de terra sigillata: ⁊ charabe: ⁊ hmõi. Et ex talib⁹ ⁊ suprascriptis ꝭm variã intentionẽ cõsolidãdi vel mundificãdi fieri possunt suppositoria vel pessaria ꝭm diuersa appropriata constituta: de quibus cõtinuo potest tenere intra matricẽ maioribus vel minoribus factis ꝭm maiorẽ vel minorẽ distantiam vel propinquitatem vlceris ab ore extrinseco matricis. ℭ Ex dictis etiã potest expertus medicus colligere appropriatas medicinas pro suffumigijs: aliqñ ad mundificationẽ: aliqñ ad confortationem ⁊ sigillationẽ: verbi gratia. Pro mũdificatione vz vt sumal myrrhe: storacis: yreos aã. ⁊ cum oleo de lilio vel terebẽtina fiant formule: ⁊ superponant carbonibus pro suffumigio. Sola ẽt terrebentina vz suffumigata: vel adipes cum croco ⁊ cassia li. ⁊ cinamomo: ⁊ huiusmodi ex quib⁹ possunt fieri formule ad suffumigium. Et medicinis autẽ stipticis fiant suffumigationes stiptice vt ex dragaganto boloar. corallis: nucibus cipressi: ⁊ huiusmo di calidis vel frigidis plus ⁊ minus apponendo ꝭm maiorẽ necessitatẽ infrigidandi vel calefaciẽdi cum mucilagine dragaganti vel psillij: vel vnguento aliquo appropriatorũ fiant formule: de quibus fiat suffumigium. Et istis pro nũc sum cõtentus paratus ad vlteriora scribendũ ⁊ consulendũ: si alie noue difficultates in isto casu emergerent.

ℭ Pro vlcere matricis. ℭ Consilium.lxxv.

CAsus iste vt scribitur est vlcus in matrice cum cõplexione sanguinea. Utrum autẽ contingatur cũ eo apa vel non: ⁊ verum vlcus causam habuerit ragadias siue scissuras matricis: siue materiã tñ virulentam ⁊ corrodẽtem: siue aliam causam extrinsecam hoc ex casu nescio: quorum tamẽ cognitio necessaria esset ad debitam consolidationem fiendã: quoniã si apostema complicaretur cum vlcere vel aliunde fluat materia ad curaz vlceris oporteret prius attendere apostemati vel materie fluẽti: vt fuit sententia Gal. iij. thegni. illo textu. Et si quidem flegmatisatio aut quassatio: aut scirrosis: aut tumor cum vlcere fuerint curandum est illa prius ⁊c. Quicquid tamen sit vl[...] matricis difficillimũ est ad consolidandũ: quoniã s[...] lutio in matrice difficillime consolidatur: vt est sen[...] vj. anteriorũ. c. pe. multo magis si cũ solutione cum compli[...] vlcus: ⁊ precipue in profundo ad quẽ locũ difficillime attingũt medicine vt in casu nostro. ℭ Ego tñ in presenti arbitratus: q̃ causa vlceris fuerit ruptura venarũ ꝓpter extensionẽ ex materia repletione venarũ matricis cõcurrente: ẽt acuitate ipsi⁹ sanguinis ex habitudine totius: ponã quedã generalia in casu cõcretẽta: immo specialia magis: supponens generalia facta quedam pertinentia ad regimen: quedam magis ad curam. ℭ In regimine igitur ꝓhibeaf aer calidus: licet etiã aer extreme frigiditatis noceat. Et ideo quecũq; extrinsec⁹ applicitur sint neq; intense calida: neq; intẽse frigida: sed ad tepidũ inclinata: q̃ñ matrix membrũ neruosum existẽs ab actualiter frigidis maxime ledit. ℭ Prohibeaf etiam p̃cipue ira: furor: ⁊ sollicitudo. Inducaf letitia ⁊ gaudiũ q̃tũ possibile est: vt materia ad exteriora cõuertaf. ℭ Et attineat quieti magis q̃ exercitio: immo fugiat motũ precipue ambulationẽ ⁊ fricationẽ tibiaꝝ: vl' partiũ inferiorũ: lz fricatio partiũ superiorũ in casu sit conueniẽs. Uitentur balnea quecũq; humectãtia absolute: q̃ñ habilitãt mẽbra lapsa ad receptionẽ. ℭ Adhereat etiam magis somno q̃ vigilie: q̃ñ somnus detat materias ⁊ infrigidat. In somno tñ sit aduertẽtia vt dormiens non dormiat supra partem vlceratam: sed supra aliã partẽ vt sanies in loco non retineatur: sed si aliqñ apponantur medicamina interius pro certo tẽpore tũc iaceat supra partẽ lesam: vt pro eo tẽpe retineantur medicine in loco. ℭ In regimine cibi ⁊ potus cauendũ est ab omni salso p̃sgitiuo ⁊ acuto: ⁊ ab oĩbus amaris: ⁊ ab omni eo qđ cũ comeditur imprimit acuitatẽ in ore. Et sic cauendũ est a spẽb⁹ vinis potẽtib⁹: allei: porris: cepe: ⁊ huiusmodi. In reliquis autẽ cibarijs nõ põt dari regula gñalis: q̃ñ alia cõuenirent stante vlcere sordido: ⁊ alia stante vlcere mundificato. Idcirco aduertendum est ad debite dietandum nunquid ab vlcere educatur materia multũ saniosa vel virulẽta mali odoris: vel educatur sanguis purus vel satis purus. Si primo modo educatur materia saniosa vel male qualitatis: cuz tunc sit indigẽtia abstersionis: ⁊ tũc cõueniunt cibaria: que cum hoc q̃ sint boni nutrimenti ad frigidũ aliqualiter inclinantur etiã sint abstersiua ⁊ ablutiua. Et si nõ appareat sanies neq; virulentia: sed videatur constare de mundificatione vlceris: tunc regimẽ sit diuersum a primo. Nam cibi illo casu debent inclinari ad stipticum ⁊ glutinosum. Generaliter tamen omnes cibi debẽt esse boni chimi: ⁊ bone qualitatis insipidi vel aliquo modo ad dulce declinantes. Posset exẽplificari specialius ad oẽs cibos discurrẽdo: sed q̃ñ cert⁹ sum q̃ ista notabilia dña dz eẽ sub regimine alicuius notabilis medici secundum istas regulas quilibet doctus medicus sciet ad specialia descendendo determinare ⁊ appropriare cibos. Et hec generalia sufficiant quãtum ad regimen. Intellecto tamen de vino sicut dictum est de cibis q̃ in casu necessarie mundificationis vt apparente sanie vel virulentia vinum conueniens debet esse album subtile debile tamẽ mixtum cum aqua decoctionis zucchari ⁊ liquiritie: sed vbi intentio sit ad cõsolidandũ vinũ cõueniens erit nigrũ grossum ad stipticũ inclinatũ: aliqualiter dulce: si põt fieri cũ mixtione aque decoctionis zucchari: ⁊ liquiritie: sed vbi ꝑ ronẽ supra: ⁊ hec sufficiant quantum ad regimẽ sex rerum nõ naturalium. ℭ Circa medicinalia duplex vertitur intentio generalis vna. s. ad cãm antecedentẽ alia ad coniunctam. Et ad cãm antecedentẽ perficif cum diuertentibus digerentibus ⁊ preparantibus materiã ⁊ tãdem euacuãtib⁹ facta tamen prius ventris lenitiõe qđ est cõis doctrina medicorum. ℭ Ad hec tamen

non me extendā: q̄ꝛ credo sufficiēter ista generalia facta esse:
pur cōmemorabo quedā ne fiat error in opere prius facta leni
tione ventris cū cassia vel māna ꝯuenit singulariter flobotho
mia facta de basilica dextri lateris. ¶ Cōsequenter conueniet
vomitus factus cū lenibus tñ ꝓuocantib⁹ vt videt̃ snia Gal.
xiij. de ingeniosa circa illā partem. Quod si in epate incipiēte
flegmonare ꝛc. ¶ Cōsequēter vero facta flobotomia a vena ba
silica cōueniet euacuatio p saphenas vt fuit intentio Gal. in
lib. de flobothomia distinctione. iij. c. v. in ꝑncipio cū dixit. Nā
incipientib⁹ quidē supple ꝑiculis ledi ex eā sanguinea q pro:
hiberi opꝫ qḋ superfluit. In antiqͤs vero vt in casu nr̃o ipm̃ so:
lū euacuare qḋ incumeatū est in pacienti particula. Euacua:
bitur aūt optime hoc p copulatas venas eis que in ipsa: vt in
casu nr̃o est de saphena respectu matricis: que completa intē
tione: licet nūc dictū magis appropriet̃ ad cām coniunctaꝫ q̄
antecedētē: q̄ꝛ tñ sermo erat de flobothomia apparuit ꝯuenie
ter factū si hoc in loco positū fuit. ¶ Circa digestionē materie
laudarē syrupū vt infra. ℞. syrupi de fumoterre: syrupi viol. et
mellis ro. añ. ℥. v. aquarū boraginis: lupullorū: ꝛ endiuie añ.
℥. i. misc. continuent̃ duq3 victibus. Postea sumat̃ medicina vt
infra. ℞. mirabola. citri. ʒ. v. yndorū ꝛ chebulorū añ. ʒ. i. infun:
dant̃ in aquis lupulorum: ꝛ fumiterre: decoctionis epithimi:
passularum ꝛ violarū añ. dimittantur in infusione per. x. ho:
ras: ꝛ facta expssione addat̃ cassie extracte electe dyacatholi:
conis añ. ℥. v. cōfectionis humech. ʒ. i. v. dyafeniconis. ʒ. j. syru:
pi vio. ℥. i. misc. ꝛ fiat potio. Et si magis placeret in forma pillu:
larum potest fieri vt infra. ℞. pillularum de fumoterre pillu:
larum yndarum añ. ʒ. ii. cū syrupo vio. fiant pillule. Et sumā:
tur hora medicinarū sumendo lauatiuū ex aqua ordei. ꝛ zuc:
chari post. vj. horas. ¶ Cōsequenter sumendo prandium leue
semper cauēdo a prouocationibus ꝛ diuertētibus ad vias vri:
ne ꝛ matricis. Et sequenti die sumat̃ confectio vt infra. ℞. dya
buglossati. ℥. v. zucchari rosa. ʒ. ij. misc. ꝛ si talis euacuatio fieret
singulis tribus mensibus esset cōueniens. ¶ Iam restat inten
tio cōfortationis mēbrorū maxie epatis generātis sanguineꝫ
calidū. cuius mēbri rectificatio fit cū vsu cōfectiōis vel electua:
rii vt infra. ℞. specierū rosate nouelle: specierū dyarodō ab:
batis ꝛ triasandalorū añ. ʒ. i. cū zucchero al. dissoluto in aquis
fumiterre: lupulorū qḋ sufficit fiat cōfectio in morsellis: vel po:
test fieri electuariū vt infra. ℞. dyaboraginati. ℥. i. v. zucchari
ro. vel vio. ſm varias intētiones supradictas. ℥. v. manuschri.
cum plis. ℥. i. Et si fuerit magnus ardor ꝛ caliditas estiua ad:
datur. ʒ. v. specierū trociscorum de cāphora: ꝛ cum syrupo vio.
fiat electuarium. Et hec sufficiant q̄tū ad causam anteceden:
tē ꝛ mēbra mandantia. ¶ Ultimate restat intentio que est ad
actualē dispositionē. In qua si primo cōiungatur dolor vehe:
mens cū vlcere prius remittendus est dolor: colligit̃ ex senten:
tia Aui. iiij. primi. c. primo. Et hec intentio ꝑfici potest exteri⁹
ꝛ interius applicata. Faciēdo primo sessionem in balneo vsq3
ad vmbilicū cum aqua decoctionis vt infra. ℞. maluarum: ca
momille: melliloti: aneti añ. M. v. radicū altee: ꝛ florū añ. M.
i. florum nenupharis: fenugre. ꝛ seminis lini añ. M. v. misc. et
fiat decoctio in sufficienti q̄titate aque pro balneo. Per inte
rius vero stante vehementi caliditate ꝛ ardore infundantur
per clisterizationem mixtura vt infra. ℞. aque virge pastoris
aque añ. ℥. vj. ꝛ in ea tepida infundantur psilij. ℥. v. fiat muci:
lago. ꝛ addatur emulsionū seminis papaueris albi: ꝛ iusquia
mi. añ. ℥. v. lactis mulieris puellam lactantis. ℥. iij. ꝛ si non suf
ficit addantur albumina tria ouorum conquassata: ꝛ si nō suf
ficiat addatur camphore grañ. iiij. ꝛ si non sufficeret vltimate
addatur opij ꝛ croci añ. gra. ij. Remisso igitur dolore iam in:
tentio est ad principalem morbum que vel perficitur cum ab:
stergentibus ꝛ mundificantibus: vt appareate sanie ꝛ virulen
ta: ꝛ hoc fiat cum clisteri iniecto ex aqua or. cum zucchero: vel
addendo de aqua mellis vel tandem addendo parum vini al:
bi. Et si non sufficiat in abstergendo valet vrina viri. Deinde
perueniatur ad hoc vt ponatur in decoctiōe eius parū yreos
aut de aristoro. ꝛ de huiusmodi abstergentibus. Facta vero
mundificatione fiat clistere ex lacte ouino addendo pro conso
lidatione vt bolo ar. draganto thure puluerizatis subtiliter
vel fiat vnguentuꝫ quod ponatur in forma pessarij ꝛ est Aui.
xxj. tertij. ℞. litargiri: ceruse ꝛ sarcocolle añ. partes equales:
ꝛ ex eis cum cera: ꝛ oleo ro. fiat vnguentum: ꝛ inuoluatur de
vnguento in pessario ꝛ supponatur loco egro. Valet etiam ad
propositum si fiat mixtura vt infra. ℞. tutie ablute par. i. cli:
mie argēti: ceruse: sarcocolle in lacte pluribus vicibus lote añ.
p. i. ꝛ cum oleo ro. longo tempore contrito in mortario plum:
beo cum pistello plumbeo fiat mixtura. ¶ Et ita cum his intē
datur cōsolidationi. Quod si apparuerit iterato sanies redeat̃
cum abstergentibus ad abstergendū. Tamē aduertendū ne ab
stergentia sint nimis fortia: ne nimis profundetur vlcus: ma
xime vbi fuerit nimis corrosiuū: quo casu necessaria sunt ma
gis abstersiua vt dictum est. Possent etiam fieri decoctiones
rerꝫ stipticarum ꝛ supponi pro consolidatione. Possunt etiā
compleri intentiones abstersionis ꝛ consolidationis cum suf
fumigijs factis ex medicinis appropriatis: que medic⁹ exper:
tus facile ex dictis cōponet faciēdo formulas superponendas
ignis sub cathedras miscendo pulueres: de quibus dictum est
abstersiuos vel consolidatiuos cum terbentina. Et his sufficiō
tētus cōmemorando vnū singulare qḋ est dñi Gal. in libro de
facile acq̄sibilib⁹: dixit q epar testudinis terrestris si exiccetur
ꝛ ponatur in pessario est valde efficax ad dolores matricis. Di
xit etiam q cor leporis exiccatum si detur in potu multum iu
uat. Et hec sufficiant ad laudem dei amen.

¶ Pro fluxu menstruorum alborum quasi continue manan:
tiū extra matricem pro magnifica domina vxore domini gu
bernatoris astensis ꝛc. Consilium. lxxvi.

Asus magnifice domine vxoris magnifici domi:
ni Raynaldi de barsnay gubernatoris astensis
meritissimi principaliter stat in profluuio mens
struorum alboruꝫ siue humiditatū albarum q̄si
cōtinue manantiū ex matrice attinēs ꝑncipali:
ter nature flegmatice: vñ os matricis exteri⁹ qua
si continuo redditur humidum: licet magis abundet talis hu
miditas tribus vel. iiij. diebus ante diem purgationis mēstruo
rum rubeorum: que menstrua ru. mensuatim educuntur durā
tia tribus diebus vt plurimū. Aliquoties ru. veri coloris: sed
vt sepius coloris sub ru. ad album declinātis quasi sit sicut lo
tura carnis animalis recēter decolati. Et licet vt scribitur a cla
rissimo doctore magistro Joā. antonio de ferrarijs de gradi.
mihi affini ꝛ velut filio amantissimo dispositio eius matricis
sit substantifice calida ꝛ sicca: vt per signa euidentia dicit se in
uestigasse: est tamen vt ab eo scribit̃ qualitatiue ꝛ accidentali:
ter multum humida: vt etiam ex casu manifeste constat. Huic
etiam dispōni annectit̃ accidēs qḋdā de frigiditate crurium a
genibus infra cum pōderositate dorsi maxime circa partes re
num: vt verbo accepi a quadam venerabili matrona astensi q̄
mihi accidētia ipsius magnifice dñe particulariter ꝛ distincte
multum declarauit. Et est annorū domina patiēs circiter. xxx.
macre habitudinis: pallidi coloris: faciliter satis irascibilis:
bene discursiua in operationib⁹ aialibus. Declarat etiā cōplexio
nē hui⁹ humidā saltē accidētalē matricis: et cum frigiditate: q
mulier hucusq3 in hac etate non fuit veneri multum parata
imo cum viro eius quando coniungitur aliquando semen nō
emittit ꝓprium viro actū debite cōplēte. Non ēt in actu mul:
tum voluptuat̃ prout me inquirente certificatus sum a supra:
dicta matrona. ¶ Hic igitur casus necessariā requirit attētio
nem. Nā talis ꝯtinuus cursus dictarū materierū p matricē cō
ceptionē probabiliter impedit ꝛ vsq3 hodie impediuit: q̄ꝛ nun
q̄ vt fertur fuit ꝑgnans. Impedit q̄dē ꝯceptionē frigiditate ꝛ
humiditate materie sperma corrūpēdo: aut ipsum sperma in
hora coitus immissum in ipsam matricē extra lubricare faciē:
do: ita vt nō retineatur. Nocet etiam clausionem oris matricis
impediendo ꝛ prohibendo. Est etiam tediosum mulieri patiē:
ti: ꝛ non sibi tantum sed forte etiam nō sit grata viro. Et qḋ sit
de causis difficultatis impregnatiōis est expressa snia Rasis
in diuisionibus in. c. proprio de difficultate impregnationis.
¶ Causa igitur hui⁹ principalis nocumēti debet esse multipli
catio talium humiditatum in toto maxime vicio epatis frigi
di ꝛ humidi ꝑncipaliter cū matrix sit essentialr̃ sicca vt suppo:
nitur: per viā ergo cōtrarias aliā decōicatur hec materia ad ma
tricē: ꝛ declarat cōplexionē epatis frigidā ꝛ humidam habitus
do totius quia palidi est coloris: vnde propter debilitatē dige
stionis in toto aggregant̃ supfluitates tales: que postea a vir
tute mandantur ad matricem tanq̄ ad receptaculum super:
fluitatum. Sed q magis abūdent in diebus proximis purga
tioni sanguinis menstrui causa sumit̃ ex hoc q̄ꝛ per menseꝫ ag
gregata materia sanguinea in venis menstrualibus: ꝛ ꝯseque
ter aggrauata virtute maiori conatu insurgit ad superfluita:
tes flegmaticas corruptas: q̄ simul cū sanguine grauāt virtu
tē. Et ex eadē cōi radice elicit̃ cū infrigidatiōe tibiarū. Nā po
sitiue possunt infrigidari: cōicata ēt materia frigida ad dictas
ptes extremas: q̄ꝛ ex natura situs tibiarū materie flegmatice
sua grauitate faciliter mouent̃ deorsuꝫ: ꝛ sic positiue dicta mē

bra

bra infrigidant. Uel forte dicat ꝛ ꝓbabilr magis ꝙ ista mem-
bra reddunt fragilia ꝓpter oppilatiões media a frigitas et
tali materia flegmatica in toto abūdante: vñ fit ꝓhibitio: vel
impedimentū transitus spirituū influentiū ꝛ calidi naturalis
ad dicta mēbra: ꝛ ita saltē priuatiue infrigidant. Declarat et
abūdantiā humiditatū i toto saltē depēdere: nō tm̄ vicio epa-
tis: sed etiā vicio stomaci multitudo humiditatis aquose: que
quasi cōtinuo ab ea emittit p viā oris. Et ita cū frigiditate ho
rū mēbroꝝ naturaliū vt stomaci ꝛ epatis fit satis rōnale in to
to multiplicari dictas materias: ꝛ ide nō fieri generationē san-
guinis boni ꝛ laudabilis: immo aquosi: vñ etiā menstrua ap-
parent subrubea sicut loture carnis vt dictū est. Et exinde re-
manet habitudo macra ꝓpter indebitā conuersionē boni nu-
trimenti in mēbra. Et cum hec habitudo pallida ꝑsentia san
guinis flegmatici ꝛ paucitate spūum circa membra exteriora.
Et ex eadem radice patet: vñ non fit auida ad venerē: tum ꝓp
obtusionē sensus oris matricis a dicta materia flegmatica: tū
qꝛ nō fit ex sanguine flegmatico gñatio spermatis ꝓlifici spi-
rituosi substantialiter calidi: vnde nō fit titillatio faciens ad
delectationē hora coitus. Et ex his patet clarificat⁹ casens cū
signis suis. ❡ Restat venire ad correctionē hui⁹ dispositiōis
ꝛ accidētiū cōsequentium. ❡ Cura igit fluxus taliū humidita
tū adimplet sufficienter dieta: ꝛ rebus medicinalibus. ❡ Cir-
ca ergo dietam euitetur omnis aer humidus ꝛ cōmunis ꝛ par
ticularis sue habitatiōis: ꝛ maxime si ad frigidū declinet. Un
de sit camera eius constituta sursum inter duo soloria habēs
spiraculum ad orientem si possibile est: vel saltem ad meridiē.
Et proinde stante aere nebuloso grosso vel pluuiali non exeat
cameram ꝛ maxime hyeme: imo tūc rectificetur aer facto igne
in camera ex lignis quercinis vel proprius ex lignis iuniperi
vel lauri seu sermentis vitis a monte vel ex sermentis rorisma
rini. Si etiam suffumigetur camera ponendo vnam pillulam
de infrascriptis supra carbones erit conueniēs descriptio qua
rum est vt infra. ℞ laudani. ʒ. i. ɞ. thuris. gar. galie muscate añ.
ʒ. ɞ. cum modico terbentine fiat pasta pro suffumigio. Uitetur
ventus ꝛ borealis ꝛ australis: ꝛ in estate non reperiatur in ae-
re libero post .xxiiij. horam. Neqꝫ etiaꝫ exeat cameram de ma
ne nisi post vnam horā diei post ortū solis: ꝛ omnino caueat
ne supra eā cadāt radij luminis lune. ❡ Uitetur nimia quies:
imo exercitium est in casu magis cōueniens ꝙ quies. Uerum
tū exercitiū mēbroꝝ superioꝝ est magis cōueniens ꝙ inferio
rum. Qñ laudat singulariter vt mane pri⁹ expulsis superflui
tatibus cōmunibus cū postea redierit in lecto fiat fricatio spa
tularū ꝛ brachiorum: facta tñ prius mūdificatione toti⁹ corpo
ris: de qua dicet infra. Exercitiū et factū cū brachijs portādo
aliquid ponderosum in manibus ꝛ brachia cōmouendo est ad
propositū magis conueniens ꝙ exercitiū crurium ꝛ pedum ne
materie ꝯuertant ad inferiora. ❡ Somnus etiā superflu⁹ est
nociu⁹ in casu ꝛ maxime diurnus: vñ magis inclinandū est ad
vigiliā ꝙ ad somnū. Nō excedat igitur somnus spacium septē
horarum nocte. Et si non poterit ex certa causa dormire de no
cte toleratur vt dormiat in die maxime in estate: ꝛ precipue si
cōsuetudo fuerit ad somnū diurnū. Sed quomodocūqꝫ sit nō
exponatur dormitioni nisi trāsactis ad minus duabus horis
a prādio vel a cena: ꝛ quomodocūqꝫ nō dormiat supra dorsuꝫ:
imo supra alterū laterū ꝛ capite debite eleuato ꝛ ipso ꝛ pedib⁹
ꝛ reliquis extremis decenter coopertis. ❡ Fugiat omnem re-
pletionem imo paucitas cibi ꝛ potus est in casu multum neces
saria. Nam propter exuberantiā ciboꝝ imperficiunt digestio
nes: q̄ sunt cause maximi nocumēti in casu: vt dictū est supra.
Et inde fit impedimentū in cōceptione vt dicebat Aui. de dif-
ficultate impregnationis. Necessariū est. n. vt sint mēbra di-
gestionis ꝛ mēbra spūum fortia: ita vt fiat cōceptio. Et ꝓinde
laudabile erit si semel in ebdomada obseruet ieiuniuꝫ vnius
diei vel saltē cena sit multū leuis. ❡ In passionib⁹ aialib⁹ ma
xime caueat a tristicia: ꝛ diffidentia: ꝛ cogitatiōib⁹ malis: imo
intendendū quātū pole est ad gaudiū ꝛ letitiā ꝛ bonā spē futu
re cōceptionis: ꝛ curationis ab hoc accidenti. Et lꝫ moderata
ira nō in totū discōueniat in casu tñ superfluitas in ea multi-
pliciter nocere pōt maxime debitū somnū ꝓhibendo: vñ ꝯīr ꝑ
indigōnē mꝉtiplicabūt supfluitates q̄ sunt ꝑma cā nocumēti.
❡ Circa cibū ꝛ potū regula sit vt euitent oia cibaria grossi fri
gidi humidi nutrimenti: difficilis digestionis: multarū super-
fluitatū generatiui. Et proinde sumatim vitentur oēs carnes
pingues musculose: ꝛ extremitates aialiū: ꝛ pisces omnis gene
ris nisi parū per aliquotiēs de salitis. Uitent omnia legumi-
na ꝛ herbe frigide ꝛ humide vt lactuce: portulace ꝛ spinachia: ꝛ
huiusmodi nisi parce in estate. Uitent oēs fruct⁹ frigidi ꝛ humi
di vt poma parsica bene matura: melones: ꝛ hmōi. Uitent ca-
seus ꝛ lac: lꝫ parum de caseo antiquo sumere post cibū nō sit i-
cōueniens: ꝛ maxime ouino. Uitet acetū ꝛ acetosa vt arācia: li
mones: agresta: ꝛ hmōi: lꝫ in estate ꝓ saporamento posset su-
mi aliquid de vino granatoruꝫ parūper cū zucharo dulcora-
to. Et si plꝫ facere saporem viridem apponat aliquid de succo
mente ꝛ melisse: cum modico succi acetose. Panis conueniēs
in casu debet esse aliqualiter fursuraceus parumper salu⁹ de-
bite fermentatus. Et de carnibus comedat carnes pullinas
estate: ꝛ caponum hyeme: sed non sint multum pingues. Utat
etiam carnibus ꝑdicū ꝛ auium montanarū: maxime dressarū
ꝛ turturū. Carnes etiā colūboꝝ cōpletoꝝ in pennis sunt cō-
uenientes maxime hyeme. Carnes etiā castrati vnius anni: et
carnes capreoꝝ: ꝛ capreoloꝝ sunt cōuenientes. Herbe etiam
aromatice sunt ad intentionē: vt buglossa: betonica: fenicul⁹:
ysopus ꝑcipue: maiorana: saluia: ꝛ huiusmodi: ꝛ aliquib⁹ bie-
tibus mixtis non erit ferculū incōueniens. Brodiū etiam ace
rum est in casu multū cōueniens. Oua etiā gallinarū ꝛ ꝑdicuꝫ
precipue. Et de fructibus valent pinee preparate fm artē pri⁹
infuse in aqua calida: postea exiccate: ꝛ cum zucharo dulco-
rate: valent auelane toste singulari iuuamento: ꝛ fistici et pre-
cipua proprietate: ꝛ vue passe maxime si masticentur cum ar-
millis: ꝛ tñ. ij. vel tres ficus tpe suo bene mature non disconue
niunt. Potus eius sit vinū ad brusch declinans: nō tamē de-
bile sed mediocre in potentia. Et si misceatur in estate cum mo
dico aque extinctionis ferri vel calibis erit cōueniens: sed par-
ce bibatur. Et istis sum cōtentus ꝙtum ad dietam remittendo
me ad reliqua multa particularius determinanda fm cōside-
rationem clarissimi doctoris magistri. Joānis antonij de quo
supra. ❡ Ad medicinalia veniēdo dicebat Auic. in casu. Opꝫ
vt incipiatur a mūdificatione corporis cū flobothomia ꝛ solu
tione ventris si indigetur ambobus. Et licet habitudo hui⁹ do
mine nō videatur consentire ad flobothomiā coniuncta hac
dispositione pro ꝙto flobothomia est euacuatiua sanguinis
principaliter ꝛ humoꝝ mixtoꝝ cū eo: tamē habita indicatio
ne ab eo qd̄ est fm cor inflāmabilis ꝛ satis macra irascibilis ꝛ
medicine ad casum cōuenientes debēt esse calefactiue ꝛ exicca-
tiue. Ad prohibitionem igit inflammationis minuta flobo-
thomia infrigidatiua tñ. iij. vt. iiij. ℥. sanguinis spero ꝙ in ꝑn.
erit multū iuuatiua. Juuabit etiā qꝛ natura mēbroꝝ fiet aua
ra ad nō cōlicandū materias ad matricē: iō stante vētris leni-
tione primū qd laudo est vt fiat flobothomia de basilica ptis
dextri. Et si venter nō sit mollis: qꝛ stiptice est nature vt intelle
xi: prius fiat clistere mollificatiuū fecū ꝛ eductiuuꝫ cū. ℥. v. cassie
ꝛ brodio pingui debite ꝙtitatis ꝛ modico salis. ❡ Deinde in-
tendendū est flobothomia facta post vnū diē ad euacuationē
materie flegmatice abūdantis in toto et particulariter ꝯuertē
do ad matricē vt et ea et ꝑtialis fiat euacuatio. Qꝛ tñ tales ma
terie de se nō sunt ꝯuenienter parate expulsioni nisi digerant:
prius ꝯuenit vt afferant digestiua cōuenientia in casu: ꝛ qm̄ ta
lia sunt incisiue subtiliatiua ꝓ parte ꝛ apertiua vbi starēt ma
terie i vijs cōibus: forte timeret ne in virtute horū digestiuoꝝ
cōuerterent ad mēbra: cōueniēs est vt a principio fiat mundi-
ficatio materierū cōium circa stomachū: ꝛ meseraicas existen-
tiū cū medicina leui nō potēte ad mēbra longinqora ꝑuenire
ad materias tales flegmaticas euacuandum. Et in hoc laudo
si exhibeant. ʒ. vj. yere simplicis Gal. i electuario posite a Gal.
vij. terrapētice: in qua nō intrat turbith neqꝫ agaric⁹. Nā ꝑfi-
ciet operationē infra diē naturalē. Uel exhibeat. ʒ. i. pillularuꝫ
elefanginarū añ cenā circiter horā si plꝫ: vel i materie. Et exple
ta die sequēti postea exhibeat syrupus vt infra. ℞. radicuꝫ fe-
niculi: acori: petrosilij: cāedreos: cāepiteos añ. ℥. i. rubee tin-
ctoꝝ: assari: ciperi: sileris montani añ. ℥. ɞ. se. feni. seminis peo
nie añ. ʒ. iij. melisse: betonice garioflilate añ. M. i. valeriane.
M. ɞ. decoquant in aqua debite ꝙtitatis: ꝛ collature addatur
zuccharum debite ꝙtitatis. ꝛ fiat syrupus qui aromatizet cuꝫ
speciebus vt infra. ℞. ℥ij. nucismus. cardomoni: galange añ. ʒ.
i. ro. ʒ. ɞ. croci: spice añ. ∋. i. ponantur in pecia ꝛ bulliāt tribus
vel quatuor bullitionibus in syrupo: ꝛ de hoc syratio sumen-
tur. ℥. ij. ꝛ exhibeantur cum aqua melisse betonice: ꝛ buglosse:
dando. ℥. i. ɞ. de qualibet dictarū aquarum. Et si placet exhibe-
re syrupū de repertis in apothecis exhibeatur surup⁹ vt infra.
℞. mellis rosa. ℥. i. syrupi. da calamento. ʒ. vj. syrupi de sticas-
dos. ʒ. iij. aque decoctionis acori sisileos: nucismus. ℥. iiij. miscet
continuetur quatuor vel. v. vicibus. Postea sumatur potio vt
infra. ℞. agarici trocisciati. ʒ. i. ɞ. acori. ʒ. ɞ. spice. ∋. ɞ. fundant

in aqua decoctionis predicti syrupi per.xij.horas: postea fa-
cta expressione addatur collature cassie noviter extracte.ʒ.v.
benedicte simplicis.ʒ.ij.electuarij indi: diasenicontis ana.ʒ.i.cum
zuccharo fiat bolus: et exhibeatur hora exhibitionis medicina-
rum solutivarum cum debita observantia earum. Et sequenti die
sumatur confectio ut infra. ℞.metridati.ʒ.i.dyambre.ʒ.ij.cum
melle rosato fiat confectio tardetur cibus per sex horas. Et si for-
te oportebit secundare purgationem potest fieri syrupus ma-
gis abstersivus ut infra. ℞.artemisie matricarie medie melis-
se: prassij: assari levistici ana.M.i.anisi: cimini: ameos: calami
aromatici ana.ʒ.v.radicum enule.ʒ.i.decoquantur et collentur:
et cum collatura fiat syrupus cum melle: sumantur.ʒ.ij.dicti
syrupi cum aquis ut infra. ℞.aquarum ysopi: artemisie et ruthe
ana.i.v.mis.aromatizetur cum modico nucis muscate et rasura
eboris. Et postea post continuationem.v.vicibus exhibeatur
aliqua medicinarum ut supra. deinde sumatur confectio sequen-
ti die ut supra. ¶ Postea laudo singulis sex diebus sumat unum
mirabola.grossum: vel duos chebulos conditos per tres horas
ante prandium: et a proprietate ad confectionem valet nux musca-
ta condita. Et ita factis his mundificationibus: oportet iam
secundum doctrinam auctorum ut procedamus ad mundifican-
tia matricem. Non potest clisterizari matrix cum decoctione
prassij singulariter et modico mellis inducendo tres vel qua-
tuor.ʒ.in matricem: decoctio etiam furfuris cum modico ari-
stologie ad eandem valet intentionem. Si etiam imponatur no-
cte cum penna ligata cum filo longo.ʒ.i.metridati vel tiriace an-
tique plurimum mundificat. Idem facit mercurialis pistata et
supposita. Et similiter cottum intinctum in terbentina cum modico
masticis idem operatur. Et sic declarabitur perfecta mundificatio
matricis quoniam talia attrahentia et mundificantia supposita infe-
runt aliqualem dolorem. Et fortissimum inter hec est si extractis
granis de colloquintida impleatur vacuitas eius de oleo de
lilio: et dimittatur sic die et nocte in loco calido: deinde exprima-
tur stringendo colloquintidam: et de hoc quod exprimetur cliste-
rizetur matrix inducendo.ʒ.i.usque ad.ʒ.i.v. ¶ Succedit conse-
quenter alia intentio de confortatione matricis et adiacentium
partium. Primo fiat stuffa seu semicupium supra quod ponatur ta-
bula perforata: et ista domina sedeat supra tabulam facta decoctione
ex rebus confortativis stipticis: ita ut recipiatur fumus intra
vulvam: unde fiat bullitio rerum ut infra. ℞.squinanti oliba-
ni: ciperi ana.ʒ.i.foliorum tamarisci: radicum bistorte ana.M.i.
sumach: cupularum galangium: aluminis: nitri ana.ʒ.i. bulliant
omnia in aqua debite quantitatis: et eo fiat semicupium duo-
bus diebus vel tribus in mane: deinde fiat sero suffumigium ut
infra. ℞.thuris: nucis muscate: ciperi: squinanti se. agnicasti
ana.ʒ.i.laudani.ʒ.ij.mis.fiat pasta. Et fiant formule plane: de
quibus ponatur una supra carbones sub cathedra super qua
sedet ad recipiendum fumum. Valet etiam exterius ut fiat inun-
ctio supra matricem ab umbilico infra cum oleo ut infra. ℞.
olei de lilio.ʒ.i.v.olei spice et absynthij et masti.ana.ʒ.v.mis.cum
unctione: potest etiam fieri emplastrum ad intentionem exten-
sum ab umbilico usque ad vulvam ut infra. ℞.radicum assari:
radicum narcisci: foliorum lilij ana.cum succo abrotani: et spica
pulverizata: fiat emplastrum per interius. Etiam ad conforta-
tionem potest fieri pessarium imponendum matrici ligando lanam
supra lignum postea infundatur in vino decoctionis ut infra:
et superponatur: fiat ut infra. ℞.corticum mediani quercus: fo-
liorum mirti: squinanti.se.agnicasti: ciperi: carpobalsami ba-
laustiarum: gallarum: olibani: aluis: lameni ana.decoquantur
in vino nigro sufficienter: et ex ea pessarizetur secundum momentum dictum.
Per interius et superius ad confortationem matricis valet dyambra
singulariter. Valet etiam si sumatur aliquibus vicibus in mane.ʒ.
i.v.sileris montani cum modico vini boni aroma. Piliriſarco-
ticon etiam est ad hanc intentionem multum iuvans. ¶ Possu-
mus etiam facere ad hanc intentionem confectionem appropriatam
iuvantem etiam ad conceptionem ut infra. ℞.gariofi.macis cinamo-
mi: galange: xiloal.ʒʒ.ana.ʒ.i.blacce bisancie: nucis muscate: spi-
ce croci: rosarum ru.rasure eboris: sumach cardamomi: pipe-
ris lon.sandalorum citri: sete crude: ambre ana.ʒ.v.mis.gra.iiij.
cum zuccharo dissoluto in melle rosa.et aqua matricarie: et ro-
sarum ana.quod sufficit. Fiat confectio in morsellis.ʒ.iij.pro quo-
libet. Et sumatur unus in materie cum modico vini aromatici.
Et istis sum contentus quantum ad primam et principalem dispositionem.
¶ Circa renes autem potest fieri unguentum ut infra. ℞.olei absyn-
thij: olei citoniorum ana.ʒ.v.laventur in aqua plantaginis: et men-
te: postea addatur rosarum ru.coralorum rub.nucum cipressi: et mu-
mie ana.ʒ.v.aceti partem: et cere partem: fiat unguentum pro unctione

renum: et inungatur omnibus duobus diebus in sero eundo dormi-
tum. Et post singulas duas inunctiones abstergatur postea inun-
ctio cum panno infuso in vino vermilio debili et tepido. Laudo
etiam singulariter ut fiat inunctio ad stomachum cum aliquo un-
guento stomatico aromatico. ¶ Circa autem frigiditatem tibiarum lau-
do fieri semicupium ponendo tabulam multis foraminibus perforatam
extendendo crura nuda: sed coopta superius ad recipiendum fumum
ex decoctione ut infra. ℞.corticum radicum interiorum ulmi: et cor-
ticum radicum quercus interiorum: et acori ana.ʒ.iij.sticados: camomil-
le: abrotani: ruthe: calamenti ana.M.i.bacca: lauri cimini: anisi
ana.ʒ.i.omnia simul bulliant in aqua debite quantitatis: et ex ea fiat
evaporatio ut dictum est: et ita fiat ter vel quater. Et semper facta
postea successione cum panno lineo fiat inunctio ad crura cum un-
guento ut infra. ℞.olei de spica: olei de lilio. ana.ʒ.i.v. piperis
lon.et squinanti: spice piretri: ana.ʒ.v.croci.ℨ.v.cum modico cere fiat
unguentum: et istud fiat evacuato corpore prius. Et his sum contentus.

¶ De pruritu matricis. ¶ Consilium.lxxviij.

Quoniam sum requisitus ut aliqua utiliter afferam
in scriptis de remotione pruritus determinate par-
tis: qui etiam tempore pregnationis notabiliter ledit
ut vulve: sed tempore partus solet adeo affligere ut
quasi per declarationem virtutem deficiat. ¶ Est
primum advertendum pro intelligentia quod causa huius
accidentis est mala complexio naturalis acuta: mordicativa:
baurachia: vel salsa: et aliquotiens coniungitur apostemata pus.
¶ Unde oportet esse intentionem ad prohibendum quecunque hanc materiam
augent: et etiam ad divertendum ad diversum: et cum hoc ad remittendum
acuitatem illius in loco: et confortationem membri ne recipiat. ¶ Est
ergo vitandus aer calidus et acutus sive naturaliter talis sive ex ar-
tificio cum igne. Vitandum exercitium laboriosum inflamativum: ma-
xime pedes factum: quoniam fricatio dorsi et brachiorum ad diversum
trahendo est conveniens. Inanitio etiam superflua et ieiunia sunt ad
nocumentum: sicut etiam superflua repletio noceat. Et idem intelligatur de
vigilijs: quia superflue inflamant et exacuunt humores. Declinare
ergo ad somnum et ad quietem est in casu conveniens. Et idem intelligatur
de ira: furore: solicitudine: et reliquis anime passionibus inflaman-
tibus. Vitanda sunt etiam via cibi et potus omnia acuta et mordicati-
va. Unde dixit Gal.iij.regiminis acu. Scias quod acetum est ma-
lum matricibus. Et addit immo et omnia acetosa pontica amara et
acuta nocent. ¶ Iam quantum ad medicinalia magis est notan-
dum: quod intentio alia sumitur ad causam antecedentem: alia ad coniun-
ctam: alia sumenda est ante tempus partus: et alia tempore partus. ¶ Quan-
tum ergo ad causam antecedentem ad remissionem acuitatis humo-
rum: et ad diversionem a loco leso: vel ne fluant ad eum valet precipue
nisi forte esset pregnans: flobotomia vene communis in brachio dex-
tro. Quia tamen pregnatio non videtur in totum consentire. Ego tamen stante me-
diocri habitudine vel mensura humorum et pregnatione.iiij.v.vel
vj.mensium usque ad.vij.etiam inclusive auderem supra flobotho-
miam fiendam evacuando circiter.ʒ.iij.vel.iiij. Postea attenden-
dum est equitationi humorum cum appropriatis digestivis: ut infra.
℞.syrupi de portulaca Mesue.ʒ.ij.syrupi de granatis: et de fu-
moterre ana.ʒ.v.aquarum violarum: portula.et lupulorum an.ʒ.
ij.mis.pro duabus vicibus. Et si in dicto syrupo ponerentur.ʒ.
ij.mucillaginis seminis citoniorum: expresse ex aqua plantagi-
nis magis iuvaret. Quibus continuatis quinque vicibus erit
laudabile educere dictos humores suaviter cum appropriata
medicina ut infra. ℞.mirabolanorum citri.ʒ.iij.indorum.ʒ.i.con-
tundantur et infundantur in aquis lupulorum fumiterre et por-
tulace: decoctionis passularum: et facta expressione post.x.horas.
addatur syrupi violati.ʒ.ij.manne.ʒ.i. Et si adderetur.ʒ.v.pulve-
ris reubarbari usque ad.ℨ.ij.non inconveniret iudicio meo. ¶ De-
inde convenit pur ad eadem intentio cause antecedentis cum con-
fectionibus electuarijs etiam malas qualitates dictorum hu-
morum rectificare. Fiat ergo electuarium ut infra. ℞. zuccha-
ri vio.ʒ.ij.dyabuglos.zucchari ro.ana.ʒ.i.specierum trociscorum
de camphora.ʒ.i.cum syrupo de portula.fiat confectio: de qua su-
mantur coclearia duo in mane cum aquis syruporum. Valebit
etiam aliqualiter epithimare epar levi epithimate facto ex duabus
partibus aque endivie: una fumiterre et modico aceti. ¶ Ad cau-
sam coniunctam: nisi foret pregnans: valeret singulariter flobothomia
saphenarum: quoniam per eam dicta causa prima evacuaretur. ¶ Sed quoniam est pro-
vacativa eam non laudarem: nisi in tempore proximo partui naturali: quoniam
tunc levis talis flobothomia iuvaret. Laudarem etiam per tempus notabi-
le ante partum ad causam coniunctam sumi per superius aquam decoctionis sal-
vie: que ab auctoribus a proprietate precipue in isto casu laudatur. Et si
cum ea misceantur mucillagines dragaganti et seminis citoniorum cre-
do magis iuvabit. Et si superius valet non minus etiam valebit si proferi-
interius

interi⁹ imitat. Ualet et si fiat linimētū ex mucillaginib⁹ fenugre.seminis citoniorū: ⁊ psilij: ⁊ cū oleo ro.mixtis ad litra. Ualz et succ⁹ iusquiami albi supposit⁹ ⁊ iniectus. Idē ⁊ succ⁹ papaueris al. Et silr decoctio corticū eius. Ualet et vnguentū vt īfra. ℞.croci ⁊ cāphore añ.vi.partē.ʒ. vnius: psilij vsti.ʒ.iij. vnius baccarū lauri.℈.i.terant ⁊ cōficiant cū albudine oui ⁊ oleo ro. ⁊ cum lana intincta in dicta mixtura fiant suppositoria. Ad idem vz litargiriū cū vitellis ouorū distēperatū. Possem⁹ multiplicare remedia: sed ista sufficiant non existente tpe partus. Si tū ponerent exterius rose balaustie cū folijs pyri ⁊ portulaca simul bullita: ⁊ in duab⁹ partibus aque ⁊ vna parte vini nigri iuuarēt ad cōfortationē mēbri ⁊ ꝓhibitionē fluxus ad cū. ¶ Tēpore aūt partus ꝓximi imo in hora part⁹ qñ est timor ꝓpter incessum fetus per easdē ptes de plurima titillatione ⁊ maximo pruritu ⁊ maxima resolutione in virtute: sunt preparanda oīa q̄ partū facilē efficiāt. Unde in casu sic vēter primū mollis: ⁊ si non naturaliter: fiat cum clisteri humectatiuo facto ex brodijs rerū humectantiū: verbi gra. ℞.fenugreci: seminis lini añ.M.ij.maluarū: altee añ. M.i.mis. bulliant: ⁊ in decoctione fiat sessio. Fiant etiā inunctiones circa inguina ⁊ sumen ⁊ infra renes cū vnguento vt infra. ℞.olei de lilio: olei amig. dul.añ.ʒ.i.v.ysopi humide: pinguedinis galline añ.ʒ.v. croci ʒ.v.mis.fiat vnguentū pro linicdo vt supra. Sic et infundant intra matricē.ʒ.iij. olei vio.⁊.ʒ.ij.olei cōis cum.ʒ.i.mucilaginis: fenugre. erit maxime iuuans ad partū cū remissione illi⁹ nocumenti. Sūt et preparanda mēbra ꝑturientis fm situm: fm quem cōuertat caput fetus ad exitū. Quo facto stet sedēs supra cathedram ꝑforatā ⁊ anterius apertam cū cruribus cōuersus ad posterius ⁊ corio ad anterius: postea iuuetur cū cōpressione ventris in deorsum: ⁊ cum sternutatione prouocata cū impositione intra nares cōditi: ⁊.ʒ.ʒ.puluerizatorum: ⁊ cū reliquis habilitantibus ad exprimendū: apponendo et aromata deorsum ⁊ nō sursuz ex suffumigijs appropriatis ex myrrha: ligni al.cinamomo: cassia li.musco ambra ⁊ hmōi. Neq₃ per superius sunt eque applicanda nisi in virtute debilitata ⁊ perterrita: quo casu talia aromatica essent per superius exhibenda. Ubi autē esset multū laborans in partu exhibeat puluis vt infra. ℞.corticum cassief.cassielig. ⁊ cinamomi.añ.ʒ.v. croci: ⁊ boracis lapidis añ.℈.ij.subtilissime puluerizent ⁊ mis. pro duabus vicibus: exhibeatur cum aquis matricarie betonice. Non curo ad alia me extendere de cōfectionibus in casu ꝓpositio vt dyambra: dyamusco ⁊ alijs que sunt cōites nota. Nō est tū omittendū: qm regimen de quo supra. ⁊ ex parte ciborum ⁊ medicinarum est ad frigidū multū declinans ne stomacho nocumentū inferat: laudo circa stomachum in toto tēpore ꝓcessus attendendū cū confortātibus digestiuā ⁊ vnctionibus ⁊ sacellationibus ꝑcipue valebit. vnguentū vt infra. ℞.olei spice.ʒ.i.olei masticis ⁊ absynthij.añ.ʒ.v.galāge: cinamo. gar.granorū paradisi añ.℈.ij ligni al.galie musc.añ.℈.v.cū modico cere fiat vnguentum. Et his sum contentus.

¶ De fluxu superfluo sanguineo precipue menstruali.

¶ Consilium.lxxviij.

PRo casu ⁊ ꝑseruatione a superfluo fluxu sanguinis propter acuitatē colericā. ¶ Primo inclinetur ad frigidū ⁊ humidū ex aere frigide habitationis. Multū quiescat. Multum dormiat: dimittat ieiunia: irā: ⁊ quecunq₃ inflammātia. Dimittat acuta: amara: salsa: ⁊ acetū: precipue vina alba: ⁊ species sinapi: ruthā: ⁊ hmōi. Utatur medicinaliter tpe exuberantis fluxus vētosis siccis positis sub mamillis: etiā vna magna posita super regione epatis. Et si fiat leuis flobotomia euacuādo duas.ʒ.sanguinis de vena basilica erit conueniens. Purget et materia colerica prius eā digerendo cū syrupis vt infra ℞.syrupi ro.syrupi granatorū: añ.ʒ.vi. aquarū plantaginis burse pastoris: ⁊ mente: añ.ʒ.vnā mis. Continuet quinq₃ vicibus: ⁊ postea sumat potio vt infra. ℞.mirabolanorū citrinorū yndorū: añ.ʒ.i. Cōtundant ⁊ infundant in aquis plantaginis: acetose: ⁊ absynthij. Postea facta collatura post.x.horas addatur cōfectionis amech.ʒ.i.v.michlete.ʒ.i. reubar. puluerizati.℈.ij.mis.fiat potio: sequēti die sumatur.ʒ.v.zucchari ro. postea post.vj.dies continuetur vt singulo mane accipiat.ʒ.i.v.trifere minoris ex arte senonis: ⁊ hoc per.viij.dies cū modico vini nigri. Et qñ ista non sufficiant sumat interdū.ʒ.i.trocisciorū de charabe: cum aqua calibeata. Et postremo si nō suffecerint sumatur de filonio persico ad quantitatem.ʒ.i.cū aqua plantaginis. Et his sum contentus ⁊c.

¶ Pro vxore dñi zenonis de hugino de difficultate anhelitus cum subtractione menstruorum. ¶ Consilium.lxxix.

VIr spectabilis ⁊ frater maior honorande. Recepi literas vestras cū additione quorūdam accidētiū: de quibus explicite mecū non erat facta mentio specialis.s.de fluxu humiditatis ex capite cū reliquis alijs. Et re vera nisi scripsissetis fuerat mihi ꝓpositū q̄ principalis causa nocumenti de difficultate anhelit⁹ ⁊ subtractione euacuationis naturalis menstruorū esset materia ex cerebro discurrens flegmatica. ꝑtim in ramos pulmonis recepta: ⁊ sic opillans: ⁊ inde expirationē ⁊ inspirationē difficultans: partim ad venas matricales et fluēs oppilans ora venarū: ⁊ sic ꝓhibēs exitū sanguinis menstrualis fm partē et recipit in stomaco: ⁊ inde debilitat appetit⁹. ¶ Prima ergo ⁊ radicalis intētio curatiua sumit ⁊ sumi debz a ꝓhibitione flux⁹ materie a capite. ¶ Secūa erit purgare materiā cōtentam in matrice ⁊ in pectore: tandē confortare stomachū deserasiatum per defluxū materie flegmatice ad ipsuz. ¶ Omissis igit multis cōibus ex parte diete in qua declinandū est ab oībus grossis viscosis ⁊ humidis actualiter ⁊ virtualr: ⁊ ab aceto arāceo: ⁊ agresta: ⁊ hmōi: ⁊ relictis euaporationē facientib⁹ vel euaporantibus fm iudiciū ꝑsentis medici dimissis et purgatione cōi ordinarie fienda bis in anno: laudo singulis decē diebus ad euacuendū materiaz ex capite: ne in eo aggregent sumi in introitu lecti duas pillulas grossas de infra scriptis. ℞.agarici trocisicati.par.ij.acori sticados añ.par.v.cum oximelle s.fiat pasta pro pillulis.℈.i.pro qualibet. ¶ Consequenter laudo trahi materiā per nares quietata: non post pillulas ꝑ dies attrahendo per nares de caputpurgio vt infra. ℞.succi radicum bietis depurati.ʒ.ij.aque mellis: aque maiorane añ.ʒ.i.v. vini al.ʒ.v.nigelle: macis puluerizatorum: añ.ʒ.v.mis. ¶ Laudo etiam fieri sacculum capiti vt infra qui supponatur capite prius fricato ⁊ pectinato: ⁊ post etiam ventris lenitionem fiat vt infra. ℞.maiorane: sticados.rorismarini: añ.tertiā partez. M.corticū citri: macis: añ.ʒ.i. vernicis.ʒ.iij.rosarum sandalorū: citrinorum: añ.ʒ.ij.mis.pro sacculo capitis fiendo de sindone de grana. ¶ Laudo postremo pro hac intētione in introitu lecti tenere in ore vnam de pillulis planis vt infra. ℞.thuris.ʒ.i.boliar.spice.añ.ʒ.v.succi liquiricie gūmi arabici añ.℈.i.cum mucillagine seminis citoniorum fiat pasta pro pillulis planis. Iam veniendū est ad mundificationem materie opillantis poros venarum matricis: pro expeditione cuius laudo prius fieri sessionem vsq₃ ad vmbilicum in balneo decoctiōis. vt infra. ℞.artemisie camomil.añ.M.j. fenugreci: seminis lini añ. M.v.ruthe: saluie.añ.iij.per vni⁹.M.bulliant in aqua debite q̄titatis aliquibus bullitionibus: ⁊ in ea decoctione sedeat.per.iiij.horas expulsis superfluitatibus cōmunibus tribus diebus cōtinuis in mane: postea succedentibus alijs tribus diebus in sero in introitu lecti sibi supponatur pro nasali lanā inuolutam in electuario: de quo infra: ⁊ ligetur cum filo cope. ℞.metridati.ʒ.ij.trifere maioris.ʒ.i.trociscorum de myrrha: cassie li.cinamomi añ.ʒ.v.cum syrupo de eupatorio mis. ad formam electuarij. ¶ Laudo etiam pro hac intentione posse fieri inunctionem super ventre vt infra. ℞.olei de lilio.ʒ.ij. olei ruthe ⁊ spice añ.ʒ.i.mis.cum.℈.i. croci. Pro euacuatione materierū in pectore existentiū ad facilitandum eas per screatum laudo fieri electuarium: de quo lambendo sumat vt infra. ℞.loch.de pino.ʒ.i.v.liquiricie: rase: capil.vene.non mussidorum añ.ʒ.v pulmonis vulpis puluerizati.℈.ij. croci.gra.v.cū oximelle fiat electuarium. ¶ Ad hanc intentionem laudo fieri inunctionem vt infra pectori. ℞.olei amigdalarum dul.ysopi humide: ⁊ olei de lilio: añ.ʒ.v.croci parum fiat vnguentū ꝓ pectore. Ultimo pro cōfortatione stomaci inungat stomacus cū vnguento vt infra. ℞.olei spice: masticis ⁊ ro.añ.ʒ.v. gariofi. macis: cinamomi: coralorum: acacie: añ.℈.i.gallie muscate.℈.v.cere parum fiat vnguentum pro stomaco.

¶ Pro vna nobili muliere alamana que periodice cecidit in furiam cum desiderio coeundi cum non erat pregnans ⁊ cessabat ipsa pregnante. ¶ Consilium.lxxx.

CLarissime doctor recepi nouissime litteras ad me per vos datas quibus petitis a me consilium dari super casu quodam difficili ad modum saltem ꝓ etate sufficiente ad conceptionem: quoniā in etate prolixiori dispositio talis est minus verenda. immo vt spero rationabiliter per etatem etiā sine medicinis corrigeretur. ¶ Casus talis est. Quedam nobilis mulier etatis mediocris bone habitudinis sanguinee: q̄ alba: ⁊ carnosa ⁊ in

facie rubea elegātis corporis cū proprio marito per longa tē-
pora pudicissime vixit: que nūc per aliquot annos interpolla-
tis tēporibus in mentis permixtionem incidit: et quasi furiosa
fuit cū non est pregnās: qđ accidēs etiā cū cōtingit totū corp⁹
eius tremit: et partes mēbrorū quasi singule tremendo mouent
etiā si immobiliter detineant: et durat hoc accidēs per aliquot
dies. Sic cum incipit hec dispositio sentitur in ventre eius so-
nitus manifestus: ita vt vir eius contacens audiat sonum dis-
ctum in ventre eius: et tunc supra motū et propter solitū fuit cu-
pida libidinis. Et cum vir in totum huic immoderato appeti-
tui satisfacere nō studeat siue non possit tūc redditur vigilans:
et tunc incipit insanire. Sed postq̄ a viro cōcepit semper libe-
ra est ab his omnibus accidentibus vsq̄ ad finē partus: et post
nisi infra annū concipiat aut duos solet in pristinam furiam
incurrere. ¶ Similē quasi casum posuit Azaranus in capitu-
lo de epilēsia sed in viro: dicit q̄ vidit aliquem pacientem epi-
lensiam qui ante casum festinanter vt furians erat querēs mu-
lierem ad coitum: et cum egisset cum ea post emissionem semi-
nis cessabat paroxismus epilempsie: et preseruabat a casu. ¶ Cau-
sa autem accidentis huius mulieris rationabiliter est q̄ dicta
mulier sanguinea existens est plurimi seminis generatiua: qm̄
in toto abundat multa materia proportionata generationi
spermatis: que est superfluitas vltimi alimenti iam ad mēbra
distributi: debet cum hoc esse calide matricis et calidorum testi-
culorū: vnde fit multa attractio de dicta materia in toto abū-
danti ad matricem vel testiculos mulieris. qđ semen in specie
spermatis debet esse calidū et siccum: acutum pruritiuum: plu-
rimū ad venerem incitatiuum. Et forte coadiuuauit ad hanc
causam q̄ tēpore sue iuuentutis cum viro suo plurimū frequē-
tauit actum coeundi. vnde natura cōsueuit plurimā sperma-
tis quantitatem euacuare: vbi forte in hac etate viro imbecil-
liori facto vel magis temperato in motibus non sic frequen-
tato actu coeundi materia spermatica circa vasa spermatis
mulieris aggregata et retenta supercalefit: et aliqualiter ad-
uritur: vnde fit pruritiua magis: et agens in materiam sangui-
neā vel aliam materiam in matrice repertā: partim de ea con-
uertit in vētositates que cōsequētur in matrice resōtes ad diuer-
sas partes propulsate causant sonitū illū sensibilē. partim ex
de materia conuertit in fumū adustū: qui sursum ad pannicu-
los et miringas cerebri aduentens in eos malā qualitatē impri-
mendo: et siccitatē inducendo: et sensitiuā stimulando euigilare
facit. Dictus etiam vapor adustus mixtus cū spiritibus sub-
seruientibus aie in operationibus discursiuis facit ad permix-
tionem mētis qm̄ permixtione talis vaporis cū spiritib⁹ fiat
varius motus spirituum in cerebro: et cōsequenter varia diuer-
sorū representatio in sensibus interioribus fm̄ q̄ ydola vel spe-
cies dictorum vaporū diuersimodo representāt. Et inde in vir-
tute appetitiua irascibili fit varia inclinatio ad diuersos mot⁹
quasi videatur furiens. Et q2 tales vapores eleuant a materia
spermatica pruritiua stimulatiua ad venerem: qui similitudi-
nem gerunt dicte materie cōsequēter inclinant ad motū vene-
reum: et proinde reddit multū auida ad actū. Et forte etiā in cū
contingitur retentio aliqualis menstruorū: vbi non fit debita
mundificatio eorū que etiā sua caliditate calefaciendo matricē
vaporibus acutis eleuatis redditur prurit⁹ et titillatio ad par-
tes istas: et sic fit ad venerē maior inclinatio. Sed postea facta
cōceptiōe regulatis dictis humiditatibus a natura pp̄ finē nō
fit euaporatio sursum ad cerebrum attingens: et consequenter
non fiunt vigilie: neq̄ mentis permixtio. Nō etiam fit ille tre-
mor et cōcussiuus motus membrorum qui fiebant anteq̄ dicte
materie regularētur a virtute: qm̄ ab illis materiebus resolue-
bantur tunc vapores et vētositates que incluse intra cutim pe-
tentes exitum et expirare non potentes faciebant saltus et titil-
gationes in membris: qua cessante causa de dicta euaporatio-
ne resolutis a virtute dictis vaporibus qui actu cībant dictos
motus cessat motus. Et hec de casu. ¶ Jam veniendo ad curā
due sunt intentiones principales. Una consistit circa dietam.
Alia circa magis medicinalia. ¶ Circa ergo dietam cauendū
est ad omnibus multiplicantibus sanguinem et sperma. Cauē-
dū etiam ab omnibus acutis calefacientibus subtiliantibus et
materiam adurentibus. ¶ Ideo specialiter magis aer sue ha-
bitationis debet esse aer frigidus vel saltem ad frigidum decli-
nans: et sit tēperatus in passiuis: vel parumper ad siccū decli-
nās: ideo vitetur aer stuffe et aer cū calis aromatizatus. ¶ Vi-
tet motū superfluū et corporeum et animalem: et ita vigilie etiā
superflue nocēt. Unde melius est vt inhereat quieti et somno: et
in somno dormiat supra lectos frigidos duros. Et si aspergā-
tur linteamina cū puluere rosarum violarum: nenupharis et
iusquiami maxime in estate erit cōueniens. Et nō dormiat su-
pra dorsum. Et in passionibus aialibus vitet irā et furiam etiā
cogitationes tristes multū: precipue vitet imaginationes et co-
gitationes circa res venereas. Unde coram ea nō loquat̄ aliq̄
de actu coeundi: neq̄ practicet cū mulieribus iuuenculis et lu-
xuriosis: multominus cū viris et iuuenibus elegantis forme:
immo cōuertat mentē suam circa morales considerationes: et
hoc dico cum est mens sana in ea: et nō cum est in paroxismo.
Et ita vniuersaliter dimittat visum: auditū: et tactum omnium
eorū que habēt ad venerē incitare. ¶ Et circa cibos et pot⁹ sint
cibi frigidi actu et potentia pauci nutrimenti ad stipticum de-
clinantes. Unde vitētur oua sorbilia et fere omnia genera car-
niū vel saltē parce eis vtatur. Et sint elixate et nō assate: et recti-
ficate in decoctione cum aliquo stiptico bulliendo in eis de ace-
tosa vel plantagine: vel frustra citoniorum vel pomorum silue-
strium: vel aliqua grana granatorum vel barberorum et su-
mach et huiusmodi: vel in tēpore estatis aliquid de agresta de-
coquat̄ in ferculis eius. Et semper parce sumat cibū: et non ad
saturitatē. Et sit panis factus non ex pura farina frumēti: sed
apponendo aliqđ de farina milij vel siliginis: et non fiat ex flo-
re farine: sed sit portio furfuris. Et nō sit panis salitus neq̄ ni-
mis fermentatus. q̄ si talis fuerit ammoueantur partes exte-
riores. Et cum comedantur carnes aliqualiter infundantur in
succo limonū: vel acetositatis citri: vel berberorum vel genera-
to. vel aliquo hmōi. Et electiores carnes sunt carnes capreto-
rū: vel agnorū: vel vituli lactantis: eligendo partes musculo-
sas. Dimittēde sunt carnes pullorū: colūborū: et qualearū pre-
cipue: et carnes auiū montanarū: vt pdicū: sternarū: et aliarū
minutarū: et carnes caponū etiā sunt dimittēde: vnde gn̄aliter
cibi eius sint frigidi: et grossi nutrimēti: et difficilis digestionis:
vnde inter carnes pcipue laudant pedes porcorū: et carnes cer-
uorū: et boū grossorum. Et substantie leguminum sunt ad ca-
sum cōuenientes maxime lentiū dimittendo brodis cicerum: et
fasiolorū: et si ponatur parū aceti in decoctione magis valēt.
Valet miliū et panicum decoctū: et valet lac acidum factum ex-
tracto buthyro. Et de oleribus valent lactuce: portulace: mal-
ue: plantagines: sumantur cum modico agreste si placet di-
mittendo species aromaticas maxime piper cinamomū et cro-
cū. Et si pur placet aliqn̄ aromatizare vtatur in ferculis vel sa-
poramentis puluere siue piperata vt infra. ℞. rosa. ru. coral.
rub. coriandrorum. ā. ʒ. v. macis. ʒ. ij. cubebarum. ʒ. i. ga-
rio. ʒ. v. croci. ℈. v. misce fiat piperata. ¶ Pro potu dimittat
omnia vina potentia: et vtatur paucifero etiā mixto cū aqua ci-
sterne: vel cū aqua extinctionis calibis. Dimittat confectiōes
omnes et zuccharatas: et mellitas saltem in notabili vsu. Licet
tamen sumere post cibum aliquid de coriandris conditis: vel
piro: vel citro condito: vel in estate paruū pomi acetosi: vel me-
lonis: vel persica non bene maturi. Et hec q̄tum ad dietam suf-
ficiāt. ¶ Restat ad medicinalia venire. Sed in medicinalib⁹
oportet q̄ fiat diuisio: quoniam alia conueniūt in paroxismo:
et alia cum non est in paroxismo: sed est timor ne cadat. Et pri-
mo ponemus regimen ipsa nō existente in paroxismo. ¶ Pri-
mo igitur laudo vt stante ventris lenitione fiat sibi flobotho-
mia saltem bis in anno in tempore veris et autūni de vena ba-
silica dextri lateris educendo. vj. vel. vij. ʒ. sanguinis pro vice.
Et si forte in estate fieret leuis flobothomia credo conueniret.
Et vbi timeretur de casu in paroxismum post flobothomiam
infra tres vel quatuor dies conuenit flobothomia saphenarū
educendo quatuor. ʒ. sanguinis. Postea laudo vt exhibeatur
syrupus qui est in recta quiete etiam bis in anno in vere et autū-
no per quinq̄ dies vt infra. ℞. syrupi violati: syrupi de fumos-
terre et oxizachare ā. ʒ. v. aquarum acetose: lupulorum et fu-
miterre ā. ʒ. i. v. misce. Et postq̄ continuauerit. v. vicibus tūc
exhibeatur potio vt infra. ℞. mirabol. citri. ʒ. iij. indorum. ʒ. i.
reubarbari. ʒ. i. v. se. acetose: rasure eboris ā. ʒ. v. passularum
ʒ. i. infundantur omnia in aquis lupulorum buglosse et anthe-
misse per. iij. horas: postea facta collatura addatur collature
cassie extracte dyacatholiconis sine dyagredio ā. ʒ. v. dyase-
nicōis et benedicte simplicis ā. ʒ. i. v. syrupi viol. ʒ. i. misce fiat
potio. Et stet. vj. horis ā assumptionem cibi post eam vsq̄ dū
sit completa solutio: deinde sumatur prandium leue: et per to-
tam diem stet in camera clausa. Sequenti die sumat syrupum
vt infra. ℞. syrupi ro. ʒ. i. syrupi de absinthio. ʒ. v. aquarū en-
diuie: acetose et buglosse. ā. ʒ. i. v. mis. Deinde laudo et ad pre-
seruandū q̄ si nō debite menstruet vt singulis mēsibus p duos
dies ā horā mēstruationis fiat lotio crurib⁹ ā cenā p horam
cum

cũ decoctiõe vt infra. ℞. camomille: mellilotiꝫ matricarie. añ. M.i. ruthe: abrotani. añ. M.v. saluie tertiã ptẽ. M.i. decoquãt in trib⁹ partib⁹ aque: ꝛ vna pte vini albi: vsq ad debitã decoctionẽ. Deinde fiat lotio tibiaꝝ fricando in deorsum p quartã ptẽ hore vnius. Et si postea nõ abũdauerit fluxus cõuenientr exhibeatur semel in diebus purgationũ puluis vt infra. ℞. spicenardi: seminis apii. añ. ʒ.v. granoꝝ miliisolis: ciperi añ. ℈.v. croci. gra. ij. misce: exhibeat cum. ℥.iij. aque decoctionis cicerũ ru. Et post factã mundificationẽ per diem quietata nõ conueniẽ vt vir secũ cõiungatur ad sufficiẽter cõplendũ actum: qm illud tps est aptũ ad pregnationẽ: ꝛ cũ per illum actũ mittit materia spermatica mulieris: cui⁹ retẽtione causant dicta accidentia vt fuit supradictũ: ꝛ sic preseruatur ab eis. Et hoc sentiebat Auic. xx. tertij capl'o de iuuamẽtis coitus cũ dixit. Et oẽs in cuius corpore est vapor fumosus coitus alleuiat ab ipso ꝛ confert ei ꝛ remouet ab eo qd̃ timet de nocumẽto coartationis vaporis fumosi. Et proinde infra dixit: ꝙ accidit mulieribus ex coartatione matricis: qd̃ pro parte accidit in casu nostro. Juuat etiã ad casum si infrigidenẽ partes matricis maxime post mundificationẽ factã sanguinis ꝛ mẽstrui facta fomentatione supra matricem cũ decoctione vt infra. ℞. rosa. mirtillorum sumach florũ nenupharis ꝛ iusquiami al. añ. M.v. camomille. iij. M.i. se. canapis. ʒ.i. bulliant in bochalibus duob⁹ aque ꝛ. ℥.ij. aceti vini albi aliquibus bullitionibus: postea cũ spongia vel filtro infuso in dicta decoctione ꝛ expresso ponatur infra vmbilicum per quatuor digitos. Et hoc facto bis vel ter fiat inunctio vt infra. ℞. olei rosarum: olei cucurbitini añ. ℥.i. olei de nenuphare: ꝛ absinthij. añ. ℥.v. misce. Potest etiã fieri inunctio ad dorsum supra renes cũ vnguento infrigidante et prohibente attractionẽ ad matricẽ: qm propter multam alligationẽ matricis ad illas partes sensibiliter alteratur: alterantia dictis partib⁹ fiat vnguentũ vt infra. ℞. succi lactuce: ꝛ solatri añ. ℥.v. olei rof. ℥.i. olei mirtillorum. ℥.v. mucillaginis psillij: ꝛ se. citoniorum fractorũ in similibus succis: añ. ʒ.ij. gallarũ masticis acatie lapidis ematitis puluerizatorum añ. ℈.ij. aceti parum ꝛ cere parum: fiat vnguentũ ꝛ inungatur circa renes vno die sic: ꝛ altera die non: cõtinuãdo quatuor diebus interpollatis omnib⁹. xv. diebus ipsa nõ existente pregnãte: qm cõtinuus vsus istius medicine infrigidatiue ꝛ etiã fomẽtationes lꝫ ex ista parte iuuaret esset parata tñ pro alia parte nocere, pinde non laudo eius vsum continuũ. Vñ dicebat Aui. de multitudine desiderij coitus. Multitudo desiderij qñ est cum fortitudine corporis ꝛ sanguinitate ꝛ sanitate cõplexionis ꝛ adolescentia etatis ꝛ potentia super coitum absq successione debilitatis vꝫ sup. est in casu nostro: nõ est necessarium vt occupatio sit in regimine eius in fractione eius: fractio nãq eius alterit complexionem ꝛ destruit virtutem ꝑpter vehementiam sui nocumẽti. Fiat ergo tantũ diebus interpollatis. Et ad istã intentionẽ eandem laudo vsum confectionis vt infra. ℞. mirabolanorum omniũ añ. ʒ.i. gariofilorum: nucis muscate: coriandrorũ preparatorũ: gallarũ añ. ʒ.v. rosarũ. ℈.ij. cũ zuccharo dissoluto in aqua absynthij ꝛ plantaginis quantum sufficit fiat confectio in morsellis: ꝛ sumatur morsellus. ʒ.iij. pro vice tribus diebus cõtinuis in mense. Et hec sufficiãt in dispositione sana. ¶ Sed vbi iam caderet in paroxismi principiũ qd̃ cognoscit ex precedentibus vigilijs ꝛ sonitu percepto circa ventrẽ ꝛc. Jam insurgit intentio alia que est conuertere vapores ad inferius: ꝛ cõfortare caput ne recipiat impressionẽ malorũ vaporum. ¶ Primũ ergo perficitur nõ stante ventris lenitione vt fiat clistere sumendo. ℥.i. cassief. ꝛ. ʒ.ij. benedicte cum decoctione cõmuni ꝛ modico salis. deinde fiat lotio ad crura de qua dictum est supra. Sed obseruetur ne fumus attingat ad nares neq ad os aliquomodo ligando linteamẽ ad collum ne possit sursum euaporare. Et fiat fricatio ad coxas deorsum fricando cum pãno rubeo: ꝛ matrona docta alligata petia ad digitum ꝛ infuso digito cum petia in oleo de lilio in quo sit dissoluta mirrha cum modico galiemusc. imponat digitum in vuluam ꝛ faciat ibi titillationem vt excitet natura ad deorsuꝫ expellendum materiam ne retineatur. Et etiam hoc tẽpore maxime iuuat vt coeat cũ proprio viro. Et si nõ potest in totuꝫ satisfacere desiderio eius formetur instrumentũ ligneũ ꝛ vestiet intestino vno vnius aialis: vt capreti: vel alterius sibi conuenienter adherẽte: supra qd̃ fiat inunctio cum oleo de lilio: vt supra dictis pulueribus: postea supponat agitando per collum matricis: ita vt inducatur ad spermatizationem. Et ad hoc etiã maxime iuuabit flobothomia pus sophenarũ saltem de vena dextri pedis extrahẽdo. ij. vel. iij. ℥. sanguinis. Et ligature etiã ꝛ stricture coxarũ aliqualr dolorose ad istã intentionẽ faciũt. ¶ Secundũ principale est vt cõfortet caput: ne recipiat illos vapores: ꝛ in hoc faciunt odoramẽta frigida ad stipticum declinantia. Nam fiat decoctio vt infra. ℞. rof. M.i. violarum: florum nenupharis. añ. M.v. sandalorum: citronorũ: corallorum rub. spodij: berberorũ añ. ʒ.ij. bulliant in aqua debite quãtitatis: deinde sumantur de dicta decoctiõe. ℥.vj. vini citoniorum. ℥.ij. aceti. ℥.i. fiat ex hoc toto lotio faciei: ꝛ de hoc ipso posito in ampula vel spongia fiat odoramentum in principio frixus. Si etiam fiat euaporatio ex aceto asperso super lapides ignitos iuuat ad hanc intentionẽ. Juuat etiã hoc tẽpore vt abscindantur capilli ꝛ fiat embrocatio supra partem anterioreꝫ capitis cũ decoctione vt infra. ℞. maluarum: lactucaruꝫ: violarum. añ. M.i. plantaginis. M.v. camomille par. ij. M. fiat omnium decoctio in aqua: ꝛ de ea fiat embrocatio supra caput: deinde facta succione cũ panno fiat embrocatio cum panno lineo infuso in tribus partibus olei rof. ꝛ vna parte aceti leuiter supra anteriorẽ partem capitis: ꝛ ita cõtinuetur duobus dieb⁹ mane ꝛ sero. Et si in totum non potuit prohiberi quin incidat in permixtionem mentis in processu ad dictã fomentationem addatur camomille aneti fenugreci añ. partẽ tertiam aliarũ rerũ frigidarũ: ꝛ cũ ea fiat embrocatio. Et ita addatur in oleo ro. in quo infunditur petia tertia pars olei camomille ꝛ quarta pars olei aneti. Et similr addat in odoramento dicto aliqd̃ camphore ꝛ ligni al. Postea capiti superponat pulmo arietis noviter decolati supra caput: vel catulus trium mensium scisus per medium positus supra caput calidus ꝛ sic singulis duob⁹ vel tribus diebus fiat vsq dum mala dispositio remoueatur cerebralis. Et his sum contentus.

¶ De prefocatione matricis pro quadam alamana annoruꝫ decem ꝛ octo. ¶ Consilium. lxxxj.

Diligenti facta cõsideratione in accidentib⁹ ꝛ signis huius nobilissime iuuenis alamane etatis annorũ decem ꝛ octo: bone habitudinis ẽm faciem bene colorata cuius egritudo paroxismalis incepit euenire in. xv. anno: declaratur ꝙ fuerit ꝛ sit suffocatio matricis. i. dispositio mala matricis ad quã sequitur suffocatio: vel prefocatio anhelitus non quidem ẽm totum: quoniam vt dicit Gal. vj. de interioribus capitulo. iij. Impossibile est animal viuere sine anhelitu: qm omne animal viuẽs anhelat. ꝛ omne anhelans viuit: sed dicit anhelitus prefocatio quasi occulta ꝛ insensibilis quodãmodo aeris inspiratio. Est igitur talis dispositio appellata suffocatio vel pfocatio matricis. i. ex cã matricis contingẽs. Unde dicebat Auer. iij. colliꝫ ꝙ est egritudo vulue. i. matricis illa q̃ dicit suffocatio matricis. nã fit pp cãm in ea. i. ex ea. Que quidẽ suffocatio lꝫ pẽdere possit ex ol corruptione materie in matrice male qualitatis: imo ex ipsa matrice cũ corrũpit ꝑpter apata vel vicera: tñ vt est cõmunis medicorũ snia potissima cause a qua pendet est retentio preter naturam menstruorũ: vel spermatis: vel vtriusq. Et in casu isto maxime fit ꝓbabiliter ex his causis: qm vt ex accidentib⁹ scribitur nunq̃ habuit menstruorũ fluxũ sufficienter: neq mẽsuatim: sed tantũmodo de. x. septimanis in. x. septimanas: ꝛ etiaꝫ nõ copiose. Que etiam sanguinea est in qua debet multiplicari sperma virgo existẽs etiã per aggregationẽ spermatis: ꝛ nõ ex purgationẽ debitam eiusdẽ cum alterant dicte materie ꝛ extẽdunt venas ꝛ arterias causantes dolorẽ spasmatur aliqualiter matrix: tum qꝛ ẽm latus dilatat ꝛ in longum cõtrahitur in sursum: tum qꝛ neruosa percepto nocumẽto ad suam cõtrahitur originẽ: vt est cõmunis medicorũ sententia. lꝫ Joãnes alexandrinus primo epydimiaꝝ cõmento scdo videat nõ cõsentire cõi snie: qꝛ voluit matricẽ nõ communicare cerebro per neruos: sed quicqd fit fiat ex repletione venarum ꝛ contractione eius versus dyafragma sit talis pro parte adminus suffocatio non ꝙ moueatur situaliter matrix vsq ad dyafragma immo neq situaliter vsq ad stomacum: vt dixit Gal. sexto interiorũ capitulo allegato ꝛ etiã. vi. particula afforismorũ in cõmento afforismi. Quibuscũq strãguria ꝛc. Pꝫ ut sursum soliẽdo mediate comprimit dyafragma. Per aliũ tamen modum magis causant accidentia ne pfocatione ꝛ cõtractione ꝛ accidẽtia vt spasmi ꝛ sincopis: qꝛ hec egritudo in accidẽtibus similis est epilensie ꝛ sincopi: vt voluit Aui. xxj. tertij. caplo proprio in principio. Nam modus quo potissimũ causatur est talis: qꝛ materia spermatica vel mẽstrualis: vt supra retenta ꝛ in matricem coartata: siue in venis: siue in matricẽ desluram a regimine nature derelicta in pessimã mutat substantiã qualitatẽ hñteꝫ venenosam: venenosaꝫ dico quasi a tota specie nature mulieris

cōtrariū. Et prauior est si sperma ad zelum conuertat͂ ꝙ si san
guis mēstruus putrescat: vt declarauit Serapio .v. breuiarii
capl'o ꝓprio experientia ꝛ ratione. Experiētia quidē qm̄ vidue
mulieres que coire cōsueuerunt ꝓpter continuū etiā retentio
nē spermatis nō tm̄ retentis mēstruis sepe incidūt in hāc dispo
sitionē: ꝛ nō sic frequenter incidunt mulieres nupte coitu vtē
tes ꝛ si in eis mēstrua defecerint. Declarabat etiam rationē: ꝫ
eam dimitto ꝓpter breuiare. Aui. tn̄ visus est adducere suasio
nē ad hoc: qm̄ sicut lac ex sanguine generatum citius ꝛ dete
riori gradu malicie putrefit ꝙ ipse sanguis: similiter ꝛ sperma
ex sanguine generatum ad deteriorē maliciam deducitur, cum
putrefit ꝙ sanguis. Ab his ergo materiebus vel alteram earū
taliter alteratis eleuatur fumus venenosus qui cum propter
coartationem nō habeat vnde exudatur inferius necessarius
mouet͂ ad superiora: ꝛ sic occurrens dyafragmati ipsum quasi
totum immobilitat: ꝛ inde fit nocumentū in anhelitu ꝛ fm̄ ꝑ
tem per arterias ad cor communicat͂ imprimens in cor ipsum
cor quasi cōtrahitur refugiens ꝛ fit sincopis ꝛ accidentia eius.
Ad pāniculū etiā cerebri immediate cōtentiuū vt plam matrē
etiam pro parte eueniens tristē sensationē imprimens causat
in eo ꝛ in cerebro nocumentū: vnde fit ꝯctus ꝛ spasmus eiꝰ. Et
proinde epylētia ꝛ accidētia ꝯsiter eius de ꝯctione mēbrorum ꝛ
spuma circa os apparēte: que qm̄ vt scribit͂ in casu ad rubeū
est declināa nō est nisi rationale ꝙ nō tm̄ ꝓpter spasmū fiat ta
lis spuma. sed etiā ꝓpter ebullitionē fortē factā circa partes pe
ctoris in humiditates pulmonis ex indebita euentatione pro
pter ablationē quasi anhelitꝰ. Et fm̄ hoc opꝫ credere ꝙ immo
bilitas siue dispositio dyafragmatis ad motū non tm̄ pendet
ꝓpter infrigidationē ipsius ex vapore taliter eleuato vt cōmu
niter volunt scribentes: sed propter qualitatē venenosam vt su
pra dictū est. Et fm̄ hec immediate possumus declarare etiam
accidētia que in ea cōtingunt. Nam ꝙ inuaserit morbꝰ deci
mo quinto anno stāte ipsa sanguifica cū in ea etate ꝛ ex parte
mēstrui ꝛ spermatis fuerit viripotens ꝛ facta prohibitione eiꝰ:
qꝛ non est menstruata debite: vt supra dictū est. vnde declara
tur cohartatio in vijs mēstruationis. etiā rationabiliter facta
est coartatio in vijs spermatis: ꝛ sic dictis materiebꝰ preter na
turaliter retentis cōsequēter per modū declaratū sequuntur
reliqua oīa accidentia de casu: vt in sincopi ꝛ epilentia de cō
tractione de spuma. Et cum postea est in declinatione de illis
quasi resudatione sudorali vaporibus iam ab interioribus ad
extrema infrigidata effusis quiꝰcum infrigidantur in aquosi
tatē cōuertitur. Patet etiā quare ꝓcedēte etate erat iste mor
bus porismaliter frequētius inuaditꝛ deteriora videnť acci
dētia cū propter etatē accidentē fiat maior multiplicatio san
guinis mēstrualis ꝛ spermatis: ꝛ sic cū nō fiat ipsorū expurga
tio cōueniens consequenter fiat inde maior lesio ꝛ magis fre
quens. Patet cōsequenter quare magis nocte affligitur ꝙ die:
qm̄ in nocte vapores magis ad interiora conuersi principalia
mēbra magis petunt: ꝛ sic magis ledunt: ꝛ in die ecōtra a lumi
ne ꝛ exercitio ad exteriora conuersi minus ad principalia oc
currentes minus ledunt. Ex dictis etiā pꝫ quare ante porismū
sentit aliquā cōmotionē circa regionē matricis: ꝛ tunc sentit
dolorē magnū: qm̄ facta cōmotione materierū in mꝛice: vt su
pra dictū est: fit corrugatio fm̄ longum: qꝛ abbreuiatur in de
orsum ꝛ elongat͂ in sursum: qꝛ dilatat͂ ꝛ vapores sursum pelli
tur: ꝛ propter extensionē venarum ꝛ arteriarū ꝛ ꝓter naturalē
motū matricis fit vehemens dolor anteꝙ fiat manifesta euapo
ratio ad cor: ꝛ ad cerebrū ꝛ dyafragma: a qua euaporatione vt
supra dictum est maxime pēdet hec dispositio. Immo a dicta
euaporatione ita pendet ꝙ possibile sit vt credo fieri posse suf
focationem matricis nō cōcurrente illo motu matricis. ꝫ do
minus Aui. in tex. videatur innuere ꝙ in hac passione accidāt
due species egritudinis que dicte sunt. s. de cōmotione matri
cis ꝛ nocumentū euaporationis: qꝺ credo intelligi debere vt
plurimū. Et ratio que me mouet est talis: nā si ex vapore ve
nenoso eleuato a pede vel ex punctura animalis venenosi po
test per cōmunitatē ad cor ꝛ cerebrum cāri sincopis ꝛ epylētia.
vt sentiunt in diuersis locis omnes medici illustres: multo ma
gis ex vapore eleuato ex matrice que ad dicta principalia ma
iorem habet colligentiā causabitur sincopis ꝛ epylentia cum
prefocatione anhelitus ex causa in matrice: ꝗ dispositio aliud
non est ꝙ prefocatio matricis: vt supra visum est. ꝛ sic patent ꝛ
accidentia ꝛ cause eorum: ꝛ sic patet de casu. ¶ Circa regimē
due sunt fiende principales considerationes. Una vertitur ad
dispositionē paroxismalem in actu paroxismi. Alia conuertit͂
ad causam dicte dispositionis cū est extra paroxismum. Et qm̄
in actu paroxismi nō est cibus offerendus propter virtutem a
morbo maxime oppꝛimi: neqꝫ etiā habilitas ad recipiendum.
Idcirco regimē in dieta reseruabit͂ ad scḋam intentionem ꝑn
cipalem. Saluo ꝙ de aere vnū verbum dicendum est vt scili
cet aer sit luminosus quantū fieri potest: ꝛ si nō sit talis ꝑ na
turam vt cū accidit paroxismus tꝑe noctis illuminet͂ cum lu
mine facto ex accēsione candelarū electarū ex sepo optime de
purato modicū fumū reddentium. ¶ Circa etiā animales pas
siones sit obseruanda ꝙ in paroxismo vocibus fortiter eleua
tis circa aures factis quantum possibile est euigilet͂ cum ver
bis gaudiū ꝛ spē inducentibus de salute vt cōuertatur quā
tum possibile est anima ad exterius simul cū vaporibus inclu
sis ꝛ prefocatiuis. Et in hoc stat maxima intentio curatiua re
leuationis a paroxismo. Et sic queciqꝫ conuertunt ad exterio
ra ꝛ inferiora maxime ad casum multum cōueniunt. Proinde
laudat͂ primo vt fiant fricationes laboriose ꝛ fortes sub plan
tis pedū fricando aspere cum pāno aspero calefacto vel cum
manu madefacta cū aceto: ꝛ cum sale trito. vt fiat fricatio do
lorosa. Et si iungat͂ etiā modicū piperis fracti etiam iuuabit.
Postea fiat ligatura ad crura stricte ascendendo vsqꝫ ad co
xas ꝛ interdū dilatando: deinde ponant͂ ventose sicce etiam ad
coxas. Cōsequenter ponatur ventosa magna supra sumen: de
inde a medico vel ab obstetrice cōprimatur venter a stomaco
versus vmbilicū in deorsum: consequēter apponantur aroma
tica deorsum ꝛ sumant͂ grana. x. musci. ꝛ ponantur in pecia li
nea ꝛ supponat͂ vel sumatur de ramichꝫ siue de gallia: ꝛ dissolua
tur cum modico olei de lilio: postea cum lana infusa in dicta
mixtura fiat pessarium ꝛ supponatur. Et si pro tunc obstetrix
imponeret digitum in dicta mixtura ꝛ tandem imponeret in
orificium extrinsecum matricis ꝛ labia concuteret vehementi
cōmotione esset maxime iuuans ad cōuertendū materiā sper
maticam deorsum. Et si pro tunc offerantur fetida superius ad
nares de odorabilibus displicibilibus queciqꝫ sint ea multum
iuuabit. Et in hoc laudat͂ singulariter fumigatio capillorū cō
bustorum: vel subtelarium cōbustorum: vel plumarum ꝑdicū.
Non sic laudo assam fetidam vel castoreum: qm̄ nisi facta mū
dificatione existente cerebro repleto talia si offerentur propter
suā caliditatem liquefacientem possent esse causa magni no
cumenti faciēdo fluere materias ex cerebro ad ventriculos eiꝰ:
ꝛ sic ex epylētia ꝓpter mala qualitatē tm̄ posset fieri epylentia
materialis ꝛ reptonalis ꝛ forte apoplexia. In hoc ergo ꝛ ap
plicatione horū est hn̄da notabilis cōsideratio. Et est habēda
cōsideratio circa id qꝺ dicebat͂ de impōne digiti obstetricis in
vuluam ne nimis ꝓfundet digitū fortiter cōmouēdo: qm̄ vir
go existēs forte ex impulsiōe digiti ꝛ cōmotione laboriosa fie
ret eruptio panniculi ꝛ claustri virginalis: ꝛ tūc cū nuberet in
primo cōcubitu cū viro posset esse scandalū dubitando ꝙ alr̄
esset corrupta. Sed si fuisset alias nupta deberet obstetrix ꝓ
fundare manum agitando laboriose versus os intrinsecum nā
sequit͂ cōmotio quedam laboriosa cum delectatione sicut ꝛ in
actu coitus: ꝛ sic materia deorsum deriuat͂ cū ipsa matrice. Et
proinde creditur ꝙ vbi esset mulier nupta: ita ꝙ per legem lice
ret concubere cū ea si cōiungeret͂ vir cū ea forti adherentia qꝺ
esset singulare presidium in reductione a paroxismo. sed in vir
gine vt in casu nostro consueta incurrere paroxismum ex cau
sis de quibus supra saluberrimum erit consiliū vt cum est vera
conualescens nupti detur. Et vt maritata bono modo tracte
tur. Videlicet etiam ad candē intentionē fumigiuꝫ aromaticū
ponēdo mulierem supra sellā intra quā super carbones igni
tos ponantur due pillule de infrascriptis. ℞. storacis liquide
ligni aloes. cassie lignee añ. ℥. j. ambre musci añ. grana. v. cum
oleo de lilio si expedit fiat pasta ꝛ formentur pillule plane. Sꝫ
hic obseruetur vt cum fit fumigium deorsum aromaticum ne
aliquo modo fumus aromaticus ascendat per exterius ad na
res: immo tunc debent apponi precipue fetida superius: ꝛ no
tabiliter debet circūuolui pannis inferius: ne fumus aromati
cus sursum ascendat vt dictum est. qm̄ matrix non qꝛ habeat
sensum odoratus mouetur ad aromatica: vt dicit Serapio: qꝛ
tunc esset animal: sed per naturā sibi innatā ꝛ propriā ita gau
det suauibus odoribus sicut epar dulcibus. Et ex hoc pꝫ com
munis error mulierum assistentium in casu mulieris ꝓfocata
que semꝑ nituntur ad expressionē faciēdam cum vino aromatico ꝛ
fricationem partiū superiorū: nō attendentes ꝙ talia inclināt
matricem ad motū sursum ꝛ ad euaporationē materierū cor
ruptarū ad mēbra supra quorū conuersio ad oppositū est ne
cessaria. ¶ Laudant ēt auctores fieri emplastrū supra ventrē
ex absynthio ꝛ rutha calefactis super tegula aspersis modico

vini: vel aceti ponēdo hmōi supra ventrē a stomacho inferi⁹. Et singularissime laudatur in hoc si sumatur filix vel per se vel cum leuistico ⁊ bulliat in vino ⁊ aqua: ⁊ postq̄ aliquibus bullitionibus bullierit superponatur ventri vt dictum est. nā ab his fugit matrix ad inferius. Et si apponatur cum eo paruz ruthe etiam valebit. Et ad eandem intentionem facit inunctio ex oleo amigdalarum amararum: ⁊ ex oleo ruthe: vel laurino. Inferius autem circa sumen fiat emplastrum ex sauina pulegio ⁊ calamento decoctis in vino aromatico. Vel etiam circa easdem partes fiat inunctio cū oleis aromaticis vt est oleū de spica: ⁊ de lilio ⁊ de costo. Sz ēt fiat suppositū vltra reliqua que dicta sunt vel pessarium ex serpillo: saturegia: calamento: cum modico cassie lignee erit ad casum conueniens. Et quando ista omnia non sufficiant ad euigilationem tunc veniendū est ad maximum inter remedia quod est sternutationem inducere. Naz per eam fit vehemens motus concussiuus dyafragmatis ⁊ mēbrorum pectoris ad inferiora. ⁊ sic fit motus quasi impulsiu⁹ matricis deorsum ⁊ excussiuus vaporum ad inferius: ⁊ sic multum in casu proficit. Completur autem sternutatio si imponatur intra nares penna infusa in aceto ⁊ sursum aliqualiter impulsa. Vel fiat insufflatio intra nares ex pipere longo: vel nigella: vel sinapi: vel cum condisi ⁊ est fortius cum canula: vel penna insufflando intra nares. Illud tamen remedium debet esse de posterioribus fiendis cōtra iuuenes medicos non recte intelligentes qui immediate ad ipsuz recurrūt: qm̄ in corpore repleto ⁊ in puro est cura suspecta. Nam ex vehementi agitatione facta ex sternutatione magna fit commotio in humoribus totius. Unde possibile est ipsos fluere ad vacuitates medias: ⁊ sic esse possunt causa multorū nocumentorū: ⁊ etiā ex eorum commotione facta multa euaporatione clausis viis deorsum ⁊ apertis viis mēbrorum superiorū. licet videatur fieri excussio ad inferius. Sed non stante habilitate receptionis mēbrorum inferiorum et excussionis per ea forte maior fiet communicatio vaporum nociuorum ad mēbra superiora q̄ si sternutatio inducta non fuisset. Sed in corpore mundificato ⁊ iā aliqualiter dilatatis meatibus mēbrorū inferiorū: tūc sternutatio excellētis est iuuamenti. Postq̄ autē mulier est aliqualiter euigilata. tunc si exhibeat parum tyriace: vel mitridati est in casu valens. Nam ⁊ si forte vt dicebat Auic. sua aromaticitate videatur vsus eorum suspectus. tn̄ qz mirabili iuuamento confortat cor ⁊ cerebrum iuuat consequenter eos ad expellendum vapores nociuos: ⁊ confortādo ēt resistunt impressioni eorum. Sed vnum est qd̄ singulr laudatur: ⁊ est remedium quo vtor ⁊ vidi mirabilem et hoc experientiam vt sumatur. ℥. j. seminis pastinace siluestris puluerizate ⁊ exhibeatur cum modico vini. Nam statim reducit facta aliquali euigilatione. Si etiam cum ea apponatur aliquid cimini vel spicenardi: vel de baccis lauri ista omnia iuuare videntur. Sed ego vtor illo puluere solo ⁊ sufficit. Et hec sufficiant quātum ad regimē dispositionis in paroxismo. ¶ Jam succedit secunda intentio principalis que est ad causam morbi ipsa non existente in paroxismo. Circa quā occurrunt duo principaliter. Unuz est circa dietam. Secundum circa medicinalia. ¶ Circa primum vitetur aer frigidus: quoniam conuertit vapores interius ⁊ prohibet ipsorū transpirationē. Uitetur etiā aer calidus excessiue caliditatis liquefactiuus propter commotionē humorū. Uitetur etiam aer humidus grossus vaporosus: ⁊ ventosus: et aer clausus est magis disconueniens propter reclusionē multorū vaporum. Sit camera constituta in loco alto ad orientē hēns spiraculum: que in hyeme etiā ita disponat vt euentari possit aer camere. ¶ Exercitium pedes factū suaue est conueniens: et nimia quies maxime nocens: sed fiat exercitium hora debita stomacho non pleno ⁊ expulsis superfluitatibus sit magis longum quā velox: paulatine minorando procedat cum fuerit aliqualiter factum velox vsq̄ ad quietem: ⁊ tunc quiescat adminus per mediā horā ante assumptionē cibi. ¶ Somnus superfluus maxime nocet: precipue super repletiones. vigilia tn̄ superflua etiā nocet inflāmādo: sed conuenienti⁹ est declinare ad paucitatem somni q̄ ad superfluitatem: ⁊ nō sit somnus diurnus sed nocturn⁹: ⁊ extremis bene coopertis. Uitet superflua repletiā ⁊ singulis die habeat ventris bñficiū. Et si non naturaliter artificiose cum suppositorio cōmuni vel clysteri facto vt infra. ℞. mercurialis bietis furfuris camomille ana. M. j. calamenti tertiam partem. M. fiat decoctio in aqua sufficienti ⁊ de collatura sumantur. ℥. xviij. ⁊ addatur cassiefist. ℥. j. benedicte simplicis. ʒ. iij. cum oleo cōmuni ⁊ salis parum fiat clystere. Uitentur inter animales passiones maxime furor ⁊ iracundia. ⁊ tristitia etiam si plurimū nocens. Et proinde gaudere ⁊ bñ sperare est in casu multum iuuans: est igitur pro posse ⁊ omni ingenio curandum vt lete viuat. ¶ Pro cibo autē ⁊ potu vitentur omnia opilātia. scd̄o oīa genera cibariorū: viscosorum: vt carnes pingues ⁊ mucillagines animalium grossorū et pisces pingues maxime grossi corporis: ⁊ generaliter oēs preter petrosos ⁊ habētes multas squāmas: qui modica quantitate et debite preparati cum origano ⁊ modico vini ⁊ aceti in decoctione non disconueniunt. Carnes etiā porcorū maxime vitāde: ⁊ interiora animalium ⁊ cerebella que viscositate participāt. Carnes ēt grossorū aīaliū substātie melice nocent vt boum: ⁊ ceruorum. Legumina etiam vitāda sed brodium cicerū ⁊ faseolorūz satis cōueniunt actu etiā frigida etiā potentia talia: vt aqua frigida ⁊ gña fructuū frigida: vt lactuca: portulaca: ⁊ hmōi: ⁊ acetosa: limones: ⁊ aggresta: ⁊ acetum simplex: talia omnia nociua sunt vtr. Eligantur cibaria bone qualitatis temperata in actiuis: facilis digestionis boni chimi ⁊ paucarum superfluitatum debite preparata magis elixata quā assata vt carnes pullorūz fasianorū: perdicū: auium montanarū impinguatarū: vel naturaliter pinguium. Carnes caponū ⁊ castrati in hyeme. Uitelli ouorum etiā sunt precipui iuuamēti ⁊ in omni vsu p̄paratio nis ouorū: modo non sint dura neq̄ assata in brodio et vitarolo ⁊ hmōi cōueniūt. Uinum sit albū medie substantie medie vinositatis. ¶ Inter fructus valent pinee ⁊ amigd. dulces dulcorate cum zuccharo: ⁊ tres vel quattuor ficus recentes ante cibum sumpte per quartam partem hor. Fistici quoq̄ sunt precipui iuuamenti. Et hec sufficiant quantum ad ea que eligibiliter sumi debent in via cibi ⁊ potus ⁊ cōsequēter quātū ad regimen. ¶ Circa medicinalia occurrunt tres intentiones. Una est digestio materie: vel cause opilantis q̄ plerūq̄ est materia grossa ⁊ viscosa: qm̄ aggregat in mēbro per naturam frigido. Scd̄a intētio est euacuatiua ⁊ diuersiua. tertia p̄ncipalis intentio est cōfortatiua mēbrorū principaliū ne lesionē recipiāt ⁊ etiaz exiccatiua spermatis nisi fuerit nuptui data qd̄ tn̄ eligibilissimum est. ¶ Circa igitur primum laudo fieri digestionem cū remissiue subtiliatiuis ⁊ incisiuis ⁊ in processu cum fortioribus. Prio igitur fiat syrupus vt infra. ℞. oxymellis simplicis: mellis ro. syrupi de duabus radicibus ana. ℥. v. aquarum betonice matricarie ⁊ lupulorū propter eius cōplexionem calidam ana. ℥. j. misce. Continuetur quinq̄ vicibus. Deinde fiat eūo lenis vt infra. ℞. agar. electi. ʒ. j. v. turbith. ʒ. v. ℈. spice an. ℈. v. infundantur in oxymelle simplici ⁊ aquis betonice ⁊ matricarie ana. quod sufficit: ⁊ facta expressione post. x. horas addatur collature cassie extracte. ℥. v. benedicte simplici nicolai. ʒ. ij. misce ⁊ fiat potio ⁊ exhibeatur per duas horas ante diem. Et obseruetur regimen vt in solutiuis conuenit tardando lauatiuum per. vj. horas: quod fiat ex decoctiōe cicerum rub. cum modico zucchari: postea sumatur prandium leue. Sequenti die sumat confectionem vt infra. ℞. mitridati. ℈. ij. dyabuglossati. ʒ. ij. mis. Deinde fiat post duos dies si videatur plenitudo ī toto sanguinea flobothomia leuis de basilica educendo. ℥. v. sanguinis eligendo venam brachij dextri vel sinistri vt fiat ex eodem latere ad quod declinat matrix t̄pe paroxismi si declinat ad alterā partium: ⁊ si non declinauerit eligatur basilica dextri. Et nō existēte plectoris sanguinea dimittat flobothomia basilice sed fiat flobothomia in saphenis infra talum educendo. ℥. ij. vel. iij. de singulo pede: p̄ius faciendo fricationes satis fortes ad crura cū pāno rubeo trahēdo deorsum: que ēt flobothomia est necessaria qm̄ ēt fieret flobothomia basilice: sz tardet post duos dies a flobothomia basilice. Et in hoc laudaui flobothomiā qz est precipue retētio sanguinea: qm̄ vbi eēt tm̄mō retētio spermatis cū nocumēti flobothomia nullo mō esset cōueniens vt recte voluit auctores. Cōsequēter reiterāda est digestio cū fortiorib⁹: et tunc valebit syrupus vt infra. ℞. oxymellis sqllitici: mellis ros. syrupi de eupatorio an. ℥. v. aquarum decoctionis arthemisie calamenti ⁊ spice. ℥. iij. mis. ⁊ fiat syrupus: ⁊ continuetur. v. vel. vj. vicibus: vel fiat syrupus magistralis vt infra. ℞. radicū petrosilij asparagi: fenic. ana. ℥. j. buglossa. melisse scolopendrie eupatorij. presil. ana. M. j. seminis anisi leuistici: amonū macedonice: et apij. ana. ʒ. iij. passularum. ʒ. vj. decoquantur debite et colentur ⁊ collatura syrupizetur cum zucchari ⁊ exhibeatur de eo vsq̄ ad. ℥. ij. cum decoctione syrupi precedentis. Est tamen aduertendum quod tempore multum calido si dubitaremus propter cōplexionē eius sanguineā de caliditate eorum possent refrangi apponendo de semine endiuie: et sandalis citrinis in decoctione vel aque endiuie: vel alio taliter alteratiuo ad frigidū sed aperitiuo. Consequēter pōt exhiberi pro

solutiuo τ est spāle ī isto casu ab oībus fere auctorib' laudatum vt exhibeaƚ.ʒ.j.agari.pulueriȝati cū modico vini albi. Et si ad dā parū spice cū eo pulueriȝare credo magis felicitabiƚ opera tio. Et si exhibeaƚ cum aque decoctionis biȝantie vel cū aqua ruthe etiā fortius ōgabiƚ. Et qñ solutiuū supradictū nō sufficieƚ ter soluerit pōt fieri solutiuū ad hāc itētionē vt īfra. ℞.agarici trocis.ʒ.ij.oxymellis sqllitici.ʒ.v.aq̄ deco.sauie calamēti τ radi cis buglo.℥.iij.florum melisse:boraginis:antos aā.ʒ.i.stent om nia taliter commissa per.xij.horas:postea fiat expressio et cola ture addatur dyacatholiconis hyc.simplicis Sal.ana.ʒ.v. benedicte.ʒ.ij.dyafe.ʒ.v.misce.τ fiat potio τ exhibeaƚ vt supra τ seruetur ordo vt supra in alia medicina. Deinde post duos dies fiat balneū τ sessio in tina facta ex diureticorum decoctio ne:vt fenugreco sē.lini leuistico sansuco abrotano τ similibus τ cōtinuetur per tres vel quatuor dies. Nam plurimū valet ad conuertendum materias in deorsum. ¶ Pro vltima vero ex peditione laudo singula die sumi.ʒ.ij.electuarij de dyacinamo mo:fm Aui.v.cañ. Videlicet etiā dyaciminū. Valet confectio iuuamēti. Et Rasis laudauit.ix.cōtinētis cōfectionē dyamar te si sumatur exempli gratia.ʒ.j.vsq ad.ʒ.i.v. Valet etiam ad hoc electuarium factum vt infra. ℞.piperis longi.℥.ß.aā.ʒ.iij. bisorbisentie τ cinamomi macis aā.ʒ.j.cimini.gar.croci.ana. ℈.ij.cum zucharo dissoluto in aqua arthemisie fiat confectio ī morsellis vel sine aqua fiat electuariū fm q magis placebit. Valet vltimo cōfortationi τ ꝓuocationi mēstrui τ exiccationi spermatis si fiat puluis cuius exhibeaƚ.ʒ.j.cuȝ modico vini vt vt infra. ℞.foliorū ruthe:foliorū agnicasti:mentastri seminis silleos aristologie rubee rincrorum aā.ʒ.ij.zuchari ad mediū ponderis τ croci.℈.j.misce. Fiant etiam epithimata et sacelia tiones cōes ad confortationē cordis:sed nō sint multū aroma tiȝate cuȝ est suspitio de futuro casu in paroxismo. Et his sum contentus τc.

¶ Ad precipitationem matricis pro quadā domina spectabi li de burgundia.

¶ Consilium.lxxxij.

In declinatione matricis vel precipitatiōe que est egritudo officialis:vt q̄ membro organico debetur puta matrici fm q est mēbrū mobile.cause possunt esse multiplices fm q ipsa matrix moueri pōt:vel a virtute motiua propria:vt refugiat nocumentū ins sequēs presentiā materie in ipsa cōtente:τ hoc multiplr fm va rietatē materie τ diuersum sitū ipsius in matrice. Vel fieri pōt talis motus ex materia sua quātitate peccante vñ fieri pōt ꝑ spa sinus repletionis vnius partis cōsequēter cōtractio eiusdē par tis τ tractus alterius partis ad eam. Pōt ēt fieri motus τ con tractio vni' partis ad vnū latus a siccitate τ ex spasmo de sic citate. Pōt etiā fieri ex relaxatione τ mollificatione ligamen torum vnius partis:vnde pars illa mollificata τ paraleticata decidit super aliā. Vel potest fieri ex ruptura ligamentoꝝ vni' partis τc. Unde theorice contēplāti apparebit casum talē ab infinitis fere causis contingere posse. Idcirco casus iste propter causarum multitudinem difficillimus redditur:nō habita exq̄ sita notitia cause determinate. Est etiā casus iste magna dili gētia considerandus cum propter hūc sepenumero contingat actum conceptionis īpediri. Eū ꝑpter talē cōuersionē ad ali qđ laterū vt dixit dñs Aui.capitulo proprio remoueaƚ os ma tricis ab oppressione per quā iniciƚ ad ipsam sperma τc. Vi sis tñ quibusdā in scriptis redactis etiā relatu referentis par ticipatione τ collatione facta cū.d.magistro Philippo de me diolano ducali physico de consensu suo dico q causa hui' pas sionis est ꝑpter materiā flegmaticā viscosam contentā:ptim in vna cellularū concauitatis ipsius matricis:partim cōtēta intra duas tunicas ipsius matricis. Cuius materie aliqua ps nōnunq̄ ventosatur:τ sic illa pars in tumorem eleuaƚ et inde fit apparentia illius tumefactionis cuȝ dolore acutissimo:et ꝑpter istā cām potest contingere vt interdū non debite men struetur τc. Et hec de casu. ¶ Hoc igitur stāte laudo q regimē in dieta declinet ad calidū τ siccū:nō tñ excellēter:hoc dico in ci bo τ potu:τ aliis rebus nō naturalibus:ꝑterq̄ in motu τ quie te:q: cauendum est a motu τ exercitio maxime mēbrorum in feriorū:τ precipue a saltu τ descensu per gradus a tussi τc. Sȝ exercitiū qđ ei cōuenit est fricatio mēbrorum superiorū vt dorsi τ brachiorum τ capitis:q: fricatio tibiarū vel coxarū adderet in precipitatione τc. ¶ Circa cibum tñ descendendo consulo cauendum esse ab oib' cibis flegmaticis viscosis humidis ac cidentali humiditate τ ventosabili:quales sunt cibi de pasta vt

rabioli lagana τ similes τ hmōi. Et oē lacticiniū ꝑter oua re cētia q̄ in hoc casu nisi indurenƚ sunt multū cōuenientia. Hmōi sunt ēt oīa interiora aīaliū τ maxime partes pingues τ viscos se:τ mucillaginose musculose. Carnes ēt aīalium multū ꝑpin quorū gñationi hmōi gñis. Sunt etiā pisces maxime magni corporis τ squāmis carētes. Et similiter legumina fere oīa:que τ si non prebeant nutrimentū viscosum tamē et merito modi substātie τ hūiditatis in eis cōtēte nō bñ digeste faciliter vētos sanƚ ēt vsq in tertia digōne. Ab oībus ergo talibus cauēdum est. Et ex his ad infinita specialia descēdere possum ad que non descendo remittēs me iudicio astātiū medicorū. Vinū suum sit boni coloris boni odoris τ medie substantie. Et pro regula ob seruandum in hoc casu licet videaƚ satis impertinēs tñ pertinē tissimū est vt cureƚ oībus modis:vt fiat bona digestio in epate τ membris:τ ne tales materie regenerenƚ que sunt proportiona les materiei peccāti in matrice. Et hoc de regimie in dieta. Et si pro hoc non sufficeret determinata dieta fiant vnguēta em plastra vel cerotaria fm artem appropriata pro confortanda digestiua illorū mēbrorū ꝑ intellecta illorū cōplexione τc. Scdm medicos astātes. ¶ Ad medicinalia vero veniendo triplex ve titur intentio curatiua. Prima ad ipsum morbum qui est es sentialiter vel malus motus matricis:vel malus situs eiusdē. Et hec intētio subdiuidiƚ fm q dupl'r perficitur. Primo vt re ducaƚ ad suū cōuenientē. scđo vt ibidē ꝑsistat τ confirmeƚ. Scđa intentio est principalis ad cām morbi antecedentē τ cōiūctaȝ. Tertia intentio erit ad correctionē accidentium que plerunq̄ has passiones consequuntur:τ his tribus summam concludo. ¶ Quantū ad primū est aduertēdū gñaliter pro regula q oīa aromatica per inferius nocēt:τ per superius iuuant. E contra vero de fetidis si olfaciū superius occurrant nocēt τ si inferius iuuant. Et ex hoc concludo pro regula obseruandū q qñ infe rius fetida supponuntur simul τ eodē tpe aromatica superius offerātur. Ne si fortassis fetida solū inferius offeranƚ tandem eleuata τ ad spūalia pertingēs virtute sensitiua ipsorū preteris ta cōprimantur musculi mēbrorum superiorū ad inferiora ad vaporē illū deponendū:τ sic matrix inde cōprimeƚ. Et in hoc sepe errare cōtingit. Habēda est ergo in hoc cautela diligens. ¶ Circa primū ēt est aduertēdū:q licet fetida vt sic cōuenire vi deanƚ:in aliquibus tñ corporibus maxime delicatis et in qui bus vie τ meatus sunt satis ampli τ quorum virtus sensitiua matricis est multum acuta aliqñ ex approximatione multum excessiue fetidorum sequuntur notabilia nocumenta:vnde seq̄ tur aliqñ casus virtutis subito τ sincopis ꝑpter permutatio nem temperamenti spiritus etiā si posita sint aromatica supe rius:τ hoc fm excessum proportionis fetidorū super aromatica. Scđm nocumentū est:q: percepto nocumento a virtute sensi tiua matricis mouetur aliqñ matrix inordinato motu τ diuer so:τ inde fit ligamentorum ipsius diuersa extensio:et pro tanto fiunt diuersi τ intensi dolores. ¶ Cum his etiā ad memoriam reduco q cum scđm plurimum tales male euaporationes per suffumigationes sunt actu calide cōtingit aliquādo vt multi tudo bonum fumorū receptorum in partibus obstructis ipsius matricis extensionem faciāt:τ sic consequēter dolorē:non tñ ns q̄ etiā formali sua caliditate occurrendum humiditatibus in matrice ventosalibus ipsarū multe partes ventosantur τ ma trix in die fit extensa τ partes circumstantes:τ sic dolores causen tur. Et istam causam doloris credo contigisse in casu hui' spe ctabilis domine:q: relatu referentis cum fiebant suffumigatio nes semper eam dolores infestare solebant. ¶ Ex his itaq duo concludo in opere. Unum cum incipimus approximare fetida per inferius incipiamus a debilibus fetidis que si non confe rant tandem ad fortiora accedamus. Scđm qđ prius appona mus ipsa fetida intra matricem quā per suffumigationem. Quod si non suffecerint:vt qñ materia esset cōtēta in locis an gustis vel intra panniculos eiusdem quo casu magis confe runt iste suffumigationes:tunc ad eas veniendum erit.

¶ Pro primo igitur expediēdo laudo vt sumanƚ sumitates fo liorū viticarū recentiū τ grosso modo pistenƚ:τ cū pecia lanee vel bombice intromittātur bis in die in modum emplastri. vel aliter est satis forte. Sumatur ouum de sub galina putrefa ctum τ rūpaƚ τ vitellū cū albumine bene conquassetur τ in eo infusa lana in forma pessarij supponatur. Et hic non obliui scatur quin superius aromatica ponantur. Aliud quod ego ex perientia multotiēs cōprobaui est vt supponaƚ matricarie me die.i.crespole sic dicte papie. M.v. pistetur grosso modo et mergatur in oleo de semine lini:τ statim reducta est matrix. Et si placet fetida per euaporationes offerre isto casu con ferret

ferret vt ponatur terbētina super carbones vel ponant plume
perdicum ⁊ est fortius. Quod si non sufficit ponatur ossa feti-
da ⁊ est fortissimum. Ad hanc eandem intentionē possem plu-
ra alia adducere: sed ista pro nunc sufficiant. ¶ Et si ipsa ma-
trix reducta fuerit iam insurgit alia intentio que est ipsius con
seruatio in situ cōuenienti: ⁊ hoc perficitur multis instrīs. Pri
mum est vt iacente muliere supina eleuatis cruribꝰ aperiat ob
stitrix vuluam ⁊ apponat lanam succidam parietibꝰ mřicis ⁊
eisdem adherere faciat. Deinde ponat aliā lanā infusam in vi
no pontico decoctionis sumac: ypoquistidos acacie: gallarum
balaustiarū: ⁊ aliarum medicinarū stipticarū: mō aromatica-
rum: qꝛ ille obessent. Et si illa lana informaret in forma mēbri
virilis melꝰ foret. Et si aliter fieri nō pōt pilo formet mēbrū ex
cera satis solida: deinde circūuoluatur lana infusa ⁊c. Hoc fa-
cto apponentur tres ventose sicce vna super vmbilico alie due
super extremitatibus ancharū vbi alligant cornua mřicis: et
cogatur mulier se iacere. Aliq etiā apponūt dorso: ⁊ qꝛ non est
poꝰ ventosas sic longo tpe permanere loco ipsarū sumantur
tria coria ad rotunditatem grossi magni palme manus pueri
⁊ superextendatur galbanum: ⁊ locis supradictis supponant.
Hec etiā remedia valēt si ponant in pte opposita declinatiōi
matricis ad ipsius reductionē. Et istis stātibus continuentur
aromatica superius caueādo a tussi: clamore: incessu: statione: ⁊
similibus. ¶ Ad hoc etiā fortissime valet cerotum ꝙ sic fit. ℞.
masticis thuris albi galbani. opponaci terbentine: resine liq-
de storacis liquide aā. ℥.j. fiat cerotum ⁊ ponatur istud sup ma
tricem ante ⁊ retro: ⁊ sic permaneat. Ante tñ ꝙ ad ista accede-
mus ad eam. s. reducendā laudo vt prius obstetrix manu perci
piat si latus matricis esset multū induratū: ⁊ tunc bonū esset
aliquo mō prius mollificare cū vnguēto facto vt infra. ℞. olei
amigda. dul. olei de lilijs aī. ana. ℥. v. pinguedinis galline: mu-
cillaginis fenugre. aā. ʒ. ß. nucis cipressi. ʒ. j. cum modico cere
fiat vnguentum. Et hoc de pmo principali. s. de cura morbi ab-
solute. ¶ Sequitur alia principalis intētio que est ad causam
morbi ⁊ antecedentem ⁊ ad coniunctam: que lꝫ sit in intentiōe
medici. ij. debet tñ esse prima in executione ⁊ opere. Et hec ē du-
plex. prima ad antecedentē. ij. ad coniunctā. Et pmis ē variis
instrīs perficit. s. mūdificatione materierū cōmuni: ⁊ ōtione mi-
noratiua materierum propriarū: ⁊ pūr digōne earum: et vlte-
rius euātione eradicatiua ipsarum: ⁊ postremo confortatione
mēbrorū generantium. Primo igit fiat lenitio vētris cum cly
steri cōi ⁊ decoctiōe cōi addito modico camomille ⁊ absynthij.
Scdo detur bolus cassie vt. ℥. j. capellare cum modico zuccha-
ri. Et post duos dies detur hoc leue minoratiuum. ℞. pillula-
rum elefanginarum. ʒ. j. pillularum de hyera simplici. ℈. j. cuꝫ
melle ro. fiant. vij. ¶ Consequenter exhibeantur digerētis ma
teriā appropriata: in his tñ habēda cautela: ꝙ lꝫ talē materiā
digerāt calefacientia subtiliatiua aperitiua ⁊c. tñ qꝛ in casu ta-
lis materia trāsmittit ab alijs membris ad matricē timēdū est
in approximatione horum multū aperitiuorum ne nimis fiat
precipitatio materierum ad locū: ⁊ pūter magis matrix preci-
pitetur ⁊c. In hoc ergo casu semper cū aperitiuis ponenda sunt
aliqua cōfortatiua. Valet ergo in pposito mel rosatū collatū
oxymel simplex: syrupus acetosus compositꝰ. Nec obstat quod
quidam dicunt qꝛ maxime est mēbrum neruosum vñ non cōpe
tit syrupus acetosus qꝛ hoc intelligitur in sanitate obseruan-
da. Et tandē syrupus de calamento cum aqs appropriatis vt
aqua melisse: ruthe: feniculi prassij. i. marubij: absynthij: pule-
gij: calamenti: betonice: camōille aromatizando cum nuce mu
scata. Ciperis nuce cipressi magis ⁊ minus aperiendo et con-
fortando sm ꝙ apparebit astantibus medicis. Facta autē di-
gestione fiat euacuatio cum medicinis solutiuis appropriatis.
vt est electuarium indū. species hyeralogodion benedicta. infu
sio agarici. In appropriatis pillule de benedicta. pillule de
agari. pillule auree mesue que dicuntur turbidate. et similes
medicine quarum descriptiones sigillatim non pono: quoniā
in his medicinis operandum est consilio medicorum ibi astan-
tium. Cōmemoro tñ ꝙ hmōi pillule deriuent ad matricem cū
aliquo appropriato dirigente: pūter confortentur membra mū
dantia ⁊ recipientia cum medicinis appropriatis: vt sunt dya
muscum dulce ⁊ amarum: dyambra: dyagalāga: dyamargari-
ton: ⁊ sumēdo species harum ⁊ diuersas cōponendo confectio
nes ad varias intentiones medici. In hoc ē valēt confectio-
nes magne vt mitridatū tyriaca ⁊ similes. ¶ Alia intentio spe
cialis est mundificatio propriarum materierū ipsiꝰ matricis.
Sed in hoc est habēda regula: ꝙ non ponant ista euantia in
ra matricē ad mūdificandū: nisi ipsa priꝰ pfecte cōformata in
situ suo: qꝛ dubium esset ne cum attraherent materie inferiꝰ si-
mul ⁊ matrix precipitaret. Fiat ē talis mundificatio cum leni
bus attractiuis ⁊ aliqñ confortatiuis. In hoc ergo casu maxi
me valet mastix si superponat. Ad hoc etiaꝫ valet mercurialis
pistata ⁊ supposita. Lotiones leues vel clysterizationes facte
cū aqua mellis: cicerū rub. absynthij ponat in matrice: vel deco
ctio cartami: vel prassij. Suppositorium est factū vt infra. ℞.
storacis liquide. ʒ. v. baccarum lauri. ℈. ß. croci. ℈. v. olei liliorū
alborum: ⁊ laudani quātum sufficit misce ⁊ fiat pessa. ¶ Dein
de facta mundificatione fiat cōfortatio cum supposito: o vt in-
fra. ℞. nepite millefolij aā. ʒ. j. pistentur simul nucis muscate. ʒ.
v. cere parū ⁊ cum adipe anseris fiat pessarium. Ad hoc valet
rasura eboris: nucis cipressi folium ⁊c. Commemorando tñ ne
talia aromatizata multū vsu noceāt precipitādo. ¶ Laudo er
go cum talibꝰ apponant aliqua stiptica nō aromatica vt sunt
plātago: mirtꝰ galline: sumach ⁊c. Et horū cōpositio scdm ma-
gis cōfortatiuorū ⁊ minus stat principalr in medici prudētia.
Et hec de ista intentione. Et sic finis huius consilij.

¶ Pro quadam spectabili dña Burgunda patiēte rupturam
siphac in inguine.

¶ Consilium. lxxxiiij.

Casus huius spectabilis dñe talis est principaliter
egritudo complexionalis in parte inguinis: vt in
situ malo ⁊ societate ipsorū intestinorum cū pāni
culo dicto siphac ipsa intestina debito mō cōtine-
re debentem: ⁊ hoc ppter solutionē rupturā ipsius
siphac cui coniungit humoralis cā vt humiditas
illius mēbri ⁊ circumstantiū vt matricis ipsum siphac remollie
tis. Et ad hāc solutionē coadiuuauit vt primitiua causa casus
grauis ipsius mulieris ad terraꝫ inordinatus motus ipsiꝰ ma
tricis partim a vētositate in mřice inclusa diuerso mō per ipsaꝫ
mota partim facta a sensitiua ipsius matricis ꝑterita ⁊ velut
fugiente saliēte propter suffumigiū factū ex pura assa fetida fa
ctum opera cuiusdā medici cū ipsa dña dolore quodam exten-
siuo ipsius matricis a vētositate causato laboraret. Et ex hac
egritudine pendēt duo principalia accñtia. Pmū est manifestꝰ
tumor aliqñ in mirach inguinis cuꝫ grauissimo dolore partim
cāto ex dilatione solutiōis siphac ptim ex fecibꝰ vel alia mā si-
mul cū vētositate inclusa in ipsis itestinis malo modo situatis.
Scdm principale accñs est difficultas impregnationis partiꝫ
pēdēs ex mala situatione orificij matricis intrinseci nō directe
oppositi orificio colli ipsius: ⁊ hoc maxime fit cōparatiōe ipiꝰ
matricis cum dicto loco inguinis tpe doloris: partim ē ex ven
tositate inclusa in mřice cū hūiditate cōtētus mřicis debilitā-
te ⁊ adherentiā ⁊ fixionē seminis in matrice phibēte. hec tñ ac
cidētia dicta sunt: vt principalē egritudinalē dispōnem pūtia
que essentialr considerata sunt etiā egritudines. Hec igitur nō
naturales dispōnes si simul cōsiderentur in se icludūt oīa mor
borū gña mala. s. cōpositionē primo intestinor: ⁊ forte ē zirbi
dicta est a medicis aliqñ etiam impropie ramex ⁊ vere hernia
intestinalis ⁊ zirbosa. hec aūt oīa manifestissima sunt deligēter
cōsiderāti rāsiones factas inquisitionibus per me factis: quas
hic adducere esset superfluū: ⁊ hec de casu. ¶ In his igitur ma-
lis dispositionibꝰ ammouēdis due principales occurrūt inten
tiones curatiue. Una. s. ad ipsum tumorem inguinis remouen
dum ⁊ prohibēdū ipsius reditū iteratū. Scda est ad matricem
disponendā pro facilitanda conceptione. Prima autē intētio
perficit cū resolutione eius qd aggregatū est faciēs extensionē
ipsam amplificans vltra capacitatem orificij ipsius siphac so
luti: qd plerunqꝫ est ventositas cum fecibus. Perficitur etiam
cū habilitātibus dictas partes ad reductionē ne si cum violen-
ta fieret reductio sequeretur ipsiꝰ siphac maior apertura. Se-
cunda aūt intentio q̄ fuit phibitio recidiue descēsus pncipalr
pficit cū cōsolidatiōe scissure si possi est aut saltē cū applicatio
ne quorūdā instrorū exteriꝰ tale descēsum phibētiū. Primum
ergo has oēs intentiones seriatim persequar anteqꝫ ad sm pn
cipale deueniā: ⁊ primū per medicinas dehinc p dietā q̄ huic ē
conueniēs. ¶ Pro expediēda igit pmā intētionē q̄ est reductio
intestinorū. Primo nisi sit ventris fluxibilitas distanter a cibo
per. vij. horas fiat clystere lenitiuū ⁊ aliquo mō resolutiuum. ⁊
nullomodo attractiuum: qꝛ in hoc solet a multis grauis error
cōmitti: qꝛ committuntur ad reductionē magis indisponunt
ppter cās cōsiderāti notas. Fiat ergo clystere vt infra. ℞. mal-
uarū mercurialis althee. aā. M. j. furfuris frumēti: feni. fe. li-
ni. aā. M. v. sēis anisi: ⁊ aneti. ʒ. j. bulliāt in vna situla aque vs-
ꝙ ad terti consumptionem: ⁊ de colatura sumat lib. j. cui ad-

datur cassie nouiter extracte pinguis.℥.j.v. pulueris zucchari
vel mellis vio.℥.j.olei cōis.℥.ij.⁊ aneti.℥.j.⁊ cum modico salis
fiat clystere. Et hic singulr̄ notandū: ꝙ cum voluerit patiens
emittere clystere nō surgat pedes sed leuiter ipsa iacente ⁊ sup
altero laterum declinante ipsuȝ clystere remittat. Quod si pur
surgere vellet adhibeatur cautela cū manu.supra tumorē:vel
locū ipsius ad leuiter comprimēdū ⁊ cōtinendū ne aliqd desce
dat. Et hoc semꝑ obseruet cū se comprimit ad secedendum:vel
cum erecta manet nisi brachale haberet qđ hmōi vices supple
ret de quo infra tanget. Facta aūt lenitiōe vētris situata ipsa
supina super molli lecto fiat fomentatio cuȝ spōgiis infusis in
decoctiōe supra scripta vsq; dum fiat remotio partium illarū ⁊
vētositatis ipsius aliqualis resolutio. Et tūc ipsa muliere sic su
pina existe cū hūeris aliquo mō depressis ⁊ natibꝰ aliqualiter
eleuatis ⁊ expulso anhelitu tūc minister paulatim et cū facili=
tate manibꝰ applanādo ⁊ aliqualr̄ cōprimēdo intromittat īte
stinū qđ exiuerat ⁊ zirbū: ⁊ nō violenter fiat ne solutio maiore=
tur. Qđ si p̄dicta decoctio nō foret sufficiēs ad resolutionē adꝺ=
di possunt alia fortius resolutiua in decoctione: vt camōilla:
meli lotum.rutha:calamentum:agnuscastus:maiorane.cū ci
mino carui:⁊ hmōi. Et ista intētio cū his pficiat cōtinuādo si ex
pedit duobꝰ tribꝰ vel quatuor diebꝰ vsq; dū cōpleat intētio. Et
mihi magis placet has formētationes apponi ꝙ corpꝰ poni
in balneo. Et fortasse nō eque cito cōpleat intētio ꝓpter alias
cās notas intelligēti. Et in hoc tp̄e semꝑ cū diligētia custodiat
vt vēter mollis fiat ēt per superius sumpta vt cuȝ brodialibus
⁊ reliqs humectātibus ⁊ lubricātibus ne ad sedenduȝ opus sit
compressione. ¶ Qđ ⁊ si in toto casu obseruari debeat tū com
pleta ista intētione nō est cōueniēs p supius humectantia ⁊ lu
bricātia sumi: cū tunc intētio sit magis ad cōsolidādū ⁊ exiccan
dū sed per inferius tū dȝ custodiri lenitio ventris. ¶ Hac igi=
tur expleta intētione seqtur alia intētio q̄ fuit prohibitio reci=
diue descensus q̄ cōplet cōsolidatiōe si possibile est vel saltem
aliquorū approximatiōe exteriorū descēsum ꝓhibētiū ⁊ cōser=
uatio orificij ne dilatet: ⁊ totū fit p interiꝰ sumpta ⁊ per exteriꝰ.
Per interius digerēdo materiā antecedētē q̄ fuit materia fle=
gmatica cū ventositate: ⁊ euādo tandē mēbra nutritionis cō=
fortādo: postea cōsolidātia offerendo ⁊ q̄ a proprietate valent.
Uerum qꝛ ex oi facillima cā vt in motu compressione anhelitꝰ et
alia hmōi ēt facilr̄ redirēt intestina deorsum nisi ponet prohi=
bens exterius. ¶ Laudo vt anteq̄ ad aliud deueniat. Primo
fiat brachale ad ligandū ⁊ comprimēdū locum ne aliqd descen
dat. ¶ Sed hoc est vnū singulare aduertēdū qđ notauit.d.A.
circa qđ errant cōiter practici circa.s.figuram plumazoli dicti
brachalis vt nō sit sperice figure sed quadrate ⁊ plane: qm̄ cuȝ
sunt sperice dubiū est ne vulnꝰ dilatēt. Fiat ergo fm̄ hāc formā
dictus plumazolus vt.s.sit quatuor digitis amplius ⁊ sit de te=
la lini multis plicatiōibꝰ inter quas ponat cottū ⁊ sit plane fi=
gure nō rotunde ⁊ alliget brachali fm̄ cōem morē facto: ⁊ fiant
lamina ferrea facta fm̄ quātitatem eminentie que etiam tota
pannis ⁊ modico cotti inuoluatur: non tū rotunda remaneat
imo plana. Et tunc supra locum tumoris supponat immedia=
te emplm̄: vel cerotuȝ supra corium extensum vt loco firmiter
adhereat superponēdo dictā laminā ⁊ supra ipsam plumazo=
lum: ⁊ stringēdo cū brachali facto decēter vt nihil descendere
possit. Et si nō poneret cerotū nō esset magna vis vsq; duȝ erit
facta mūdificatio materie aficuientis qꝛ tunc fortius iuuabit.
¶ Ipsius aūt descriptiones infra ponā. Facta auteȝ ligatura
⁊ prohibitione descensus iā est digerēda materia. Fiat ergo sy
rupus fm̄ hoc. ℞.mel.ro.℥.ij.syru.de sticados: syru.de duabꝰ
radicibus sine aceto aā.℥.v.cuȝ aquis betonice: matricarie: fe=
ni.decoctionis se.anisi siseleos aā.parum fiat syrupus ꝓ dua=
bus vicibus cōtinuet quatuor vel quinq; diebus: in isto est intē
tio nostra in casu nostro: ⁊ ēt a proprietate respicit mricē ⁊ si
apparebit in decoctione addere parum rasure eboris erit bo=
num. ¶ Deinde sumat medicinam vt infra. ℞.agar electi sub
tilis triti.ʒ.j.℥ʒ.℈.v.incorporentur in formam trociscorum cū
oxymelle.s.⁊ exiccentur in vmbra per horas.x.deinde dissoluā
tur ⁊ infundantur in aquis melisse: arthemisie: ⁊ betonice deco
ctionis radicum fenicu.anisi siseleos.aā.j.v.p.vj.horas: postea
addat cassie nouiter extracte.ʒ.vj.benedicte.s.ʒ.ij.mellis ro.
℥.j.misce ⁊ fiat potio: ⁊ sumatur per tres horas ante diem ⁊ tar
detur ad aliquid assumendum vsq; ad quatuor horas diei.
¶ Deinde facta conuenienti operatione.sumat lauatiuum vt
infra. ℞.aque decoctionis or.⁊ cicerum rub.⁊ mellis perfecte
dispumati scdm̄ artem.℥.viij.sumatur calida postq̄ tardetur
cibus adhuc per horam ad minus et tandem sumatur prandiū
leue cum cibis conuenientibus de quibus in alia principali p=
te determinabit. Sequenti vero die per tres horas ante diē su
mat confectionē vt infra. ℞.mitridati.℈.ij.trifere maioris.ʒ.
v.dyabuglossati.ʒ.ij.cum syrupo de radicibꝰ sine aceto fiat cō=
fectio. Et si patienti tederet sumere medicinaȝ in forma potio=
nis sumi potest in forma pillularum. Fiant ergo pillule vt ifra
℞.pillularum fetidarū.℈.ij.v.pillularū elefanginarū.ʒ.v.cuȝ
melle ro.formentur pillule cōis quātitatis quas sumat secūdū
modū ⁊ ordinē superius notatum de medicina potabili: ⁊ ita di
catur de sequentibus vt supra. ¶ Laudarē etiā vt singula heb
domada sumeret ante cenaȝ per horam tres pillulas de infra
scriptis. ℞.pillurarū elefanginarū par.ij.pillularum cōluȝ ex
aloe: myrrha: croco par.j.fiant pillule cōis quantitatis. Et si
timor esset de dilatione orificij siphac cum intēdimus ꝯsolida=
re preter dictas pillulas aperitiuas addi potest pars vna pil=
larum de bdellio q̄ hic p̄cipue valēt facta cōi euacuatione. Et qꝛ
diuersa corpora diuersas possunt sustinere medicinarum do=
ses: que diuerso mō variātur ⁊ a natura intrinseca ipsoruȝ: vel
consuetudine ad medicinas: vel diuerso influxu patrie. Idcirco
ad maiorandum vel minorandum dosim medicinarum ⁊ reli=
qua omnia mundificandum relinquo iudicio Marcij Anto=
nij de beaquis ibidem existentis sub cuius consilio opera ⁊ cu=
ra meipsum fidissime ad mortem vsq; laborantem committe=
ret. Facta aūt conuenienti materie euatione antecedentis: re=
stat vt membra nutritionis cōfortētur. ¶ Primo itaq; laudo
vt stomacho fiat inūctio cū vnguētō vt infra. ℞.olei spice olei
absynthij masticis aā.℥.v.specierum dyagalāge.ʒ.j.cum cera
fiat vnguentū de quo vngatur ante cibū. ¶ Laudo etiā vt vta
tur per horā vnā ante cibum morsello vno.ʒ.ij.dyanisi in mor=
sellis vel dyagalanga vel dyambra diacimino. Et si non suffi=
ciunt fiat cōfectio vt infra. ℞.spērū dyatriton pipereon.ʒ.j.v.
Specierum aromatici rosati ⁊ dyagalange.aā.ʒ.v.cū zuccha.
dissoluto in aqua maiorane ruthe ⁊ absynthij qđ sufficit fiat cō
fectio in morsellis. ¶ Iam aduenīendum est ad remedia pro=
prius respiciētia consolidationem: ⁊ per interius ⁊ per exteriꝰ
licet ea q̄ per exterius magis in hoc casu multo conferant quā
que per interius: qꝛ tales medicine per superius sumpte non ni
si plurimum alterate ⁊ in virtute debilitate veniunt ad locum
lesum. Medicine tamen consolidatiue non sunt offerende nisi
primo approximentur medicine resolutiue ⁊ exiccatiue: et hoc
singulariter notandum: ⁊ rō est qꝛ consolidatio scissure non fit
nisi cum medicinis glutinationem facientibus in quibꝰ est cō=
fortatio aliqualis ⁊ stipticitas: tales auteȝ medicine non sunt
potentes labia vlceris dilatata elongata ⁊ distensa ꝓxime ag=
gregare q̄ nisi proxima medicine glutinatiue ad perfectionem
ducere non possunt. Primo ergo offerende sunt medicine aliq̄
liter resolutiue ⁊ stiptice qꝛ harū virtute medicinarum mino=
rato humido horum mēbrorū per resolutionem ⁊ exiccato con
uenienter fit vt talia mēbra adinuicem proxima fiāt. Et sic per
medicinas glutinatiuas consolidationi sunt parata. Et istam
snīam satis nobis manifestat.d.Aui.c.proprio cum dixit. Et
oportet vt administrentur in ea empl̄a que super scissurā admi
nistrantur.s.ad consolidationem postq̄ aggregata sunt labia
scissure. Et non solum intellexit ꝙ non apponant empl̄a ⁊c.ni
si postq̄ reductum est sursum qđ descenderat vnde labia redde
bantur elongata: qđ ⁊ si verum sit vltra hoc tū istud idē tacite
innuit qđ apparebit diligenter textum suū examinanti: et pre=
cipue in superiori capitulo gnāli: vnde postq̄ posuit nām medi
cinarum consolidationem facientiū dixit ponendo ordineȝ re=
trogradum ꝙ exiccatio fit cum medicinis resolutiuis et redu=
ctio eiꝰ qđ descendit fit strictura ⁊ ligatura verū resolutio eius
quod aggregatum est fit cum emplastris facientibus ydropisi.
s.aquose ⁊ ventose: ⁊ prohibitio materiei fit cū euacuatione et
equatione cibi.i.per dictam digestionē. Et sic pȝ consideranti ꝙ
ipse notauit ordinem retrogradum: nam via ordinis stāte des=
census intestinorū cū materia humida ⁊ vētosa. Prima itētio
in opere ad cāȝ antecedētē est ad digōnē materie cū dieta. Se=
cunda ad euōnē ipsius non digeste. Tertia ad resolutionē eius
quod aggregatū est in intestinis prohibens reductionem ipso=
rum. Quarta reductio ipsorum vel eius qđ descendit. Quinta
exiccatio cum medicis resolutiuis ⁊ confortatiuis ad hanc no=
stram intentionem. Tandem ⁊ vltimo approximatio medici=
narū consolidantiū ⁊ glutinationem facientiū. Et qđ hec sit ēt
mens sua potest colligi per hoc qꝛ ipse in.c.speciali sequenti an
teq̄ ipse faciat emplastra proprie consolidatiua ipse approxi=
mat emplm̄ ex sauina nuce cypressi ⁊ foliis eius in quibus non
est virtus generatiua sed resolutiua ⁊ exiccatiua ⁊c. ¶ Et hoc
notanter

notãter declaraui q2 est velut clauis in ista materia: vt prio la-
bia vniant: deinde ponant emplastra cõsolidatiua. Primo er-
go per interius laudat Aui. cõfectionẽ sagzenea q̃ ponitur ab
eodẽ. v. can. inter confectiones tyriacales: z valet in proposito
nr̃o resoluendo z exiccãdo cum decoctiõe nucis cypressi. Põt
ergo exhiberi vt infra. ℞. sagzenee. ʒ. j. aque camomil. ℈. j. de-
coctionis nucis cypressi. ℥. iij. misce z placet. Hic valent confe-
ctiones oẽs de quibus supra cũ dicta decoctiõe. Ponam etiaz
vnum puluerẽ ab aliqb9 laudatissimum precipue a Lãfranco
mediolanensi cuius vtilitas in hoc casu ad cõsolidãduz magis
est proprietate occulta q̃ qualitate manifesta: q2 vt ipse refert
suis tpibus cum isto plures sanauit: z ipsum secreto habuit a
quadã nobili muliere q̃ curauit infirmos cuz isto puluere. ℞.
pulueris de radicibus valeriane oĩ materie. ʒ. v. cum. ʒ. ij. vini.
mediocris z continuet. viij. vel. x. diebus. Posset hic plures cõ-
fectiões cõsolidatiuas per superius exhibẽdas adducere: verũ
q2 plurime earũ ad glutinosum declinãt ꝙ nõ bñ ꝯuenit i casu
hui9 dñe saltẽ pro articulo cõceptiõis: q2 ẽt vt supradictum est
virtutes harũ medicinarũ in trãsitu multum debilitant ero cõ-
tẽtus si vnã posuero q̃ fuit gẽtilis q̃ inter alĩs precipua ẽ. ℞. ra-
dicum consolide maioris z minoris. añ. lib. v. bollarme. sang.
draco. myrrhe. añ. ℥. j. radicum brusci. herbe filupendule. añ. ℥.
iij. gallarum cypressi. ℥. v. sanguinis leporis. ℥. ij. radicum sigil-
li salomo. z sigilli stem marie añ. ℥. ij. radicum asparagi. ʒ. iij. co-
loso, ʒ. ij. cum melle fiat electuariũ de quo sumat in mane q̃ti-
tate nucis cũ vino subtili. ¶ Circa xo localia prio laudo vt sꝫ
regulã superius prius ponat medicina aggregationẽ faciens:
deinde cõsolidãs. Primũ ergo fiat qd iubet Aui. vt infra. ℞.
sauine. M. j. nucis cypressi z foliorũ cypssi. añ. M. v. cõtũdãtur
z pistẽtur z superponantur in forma empli. Et si placeret adde-
re aliquid de oleo camomille ad incorporandum erit conue-
niens ipsa. Et sic aggregate sunt radices emplorum ad hanc
supra intentionẽ sup plurimũ iuuamẽti quorũ est cõuenietia:
dixit princeps. Et si placeret põt fieri decoctio eorũdem in vino
rub. z tunc lot9 cum vino decoctiõis cũ pecia epithimari z i hoc
casu valerẽt spica squinantũ absynthium cipi nux musca. bac-
ca lauri: z hmõi. Et hoc fiat quater in die duob9 cõtinuandum
diebus anteq̃ aliud emplm cõsolidatiuũ supponat. Est tñ hic
pcipue habẽda aduertẽtia vt facta aptura ligature p vsu hoꝝ
medicaminũ ne patiẽs aliquo mõ moueat z gñalr ab oib9 ca-
ueat q̃ ad descẽsum faciãt de qbus infra dicet. Tãdẽz sunt enu-
merãda qdã empla vel cerota q̃ extensa super corio loco super-
ponantur: z firmẽtur cum brachali scdm ordinẽ supradictuz.
Primo in hoc casu valet cerotũ vt infra: ℞. glutinũ piscilũ vel
carte. ℥. iiij. colofonie. ℥. iij. picis naualis armoniaci añ. ℥. ij. oĩa
frustratim incidant z ponãtur in. ℥. ij. aceti z. ℥. iij. olei de masti-
ce per diẽ z noctẽ: postea liquefiãt in patella z collentur per stra-
mẽ: z collatura inspissef cum hoc puluere. ℞. masticis thuris
bollarme. mumie sanguis drac. dragagan. farine fenugre. añ.
℥. v. misce z diutius agitentur vsq3 ad formam: et in hoc ego cu-
raui vnum senẽ. lx. annorum. ¶ Ponã aliud z est singulare z
sufficeret: z vocat cerotũ de pelle arietis: qd sic fit. ℞. picis na-
ualis. ℥. ij. litargiri. ℥. j. cere citri. z rubee colofonie. añ. ℥. ij. armo-
nia. oppo. bdelij galbani. añ. ℥. j. visci quercini. ℥. iij. aloes. ℥. j.
v. masticis corticum thuris myrrhe terbentine nucis cypressi
glutinis piscis sarcocolle. añ. ℥. j. bollar. gipsi. añ. ℥. iij. aristol.
lon. z ro. mumie sang. dra. añ. ℥. ij. radicis consolide maioris et
minoris. añ. ℥. j. sanguinis hominis. lib. v. ciperi sansuci acacie
gallarum. añ. ℥. v. sauine capitum granatorum. añ. ℥. v. Item
℞. pellem arietinam vnam z coque diu in aqua dulci. pluuia-
li quousq3 pellis discoagulata sit cum mollifica viscum z gum-
mas in dicta aqua pluuiali z pone ad ignẽ vsq3 dũ bñ dissoluta
sint oĩa: deinde colla z postea adde desuper puluerem aliarum
rerum oĩm: z denuo reduc ad ignẽ z coque quousq3 fit in modũ
emplri: postea ipso vtere. ¶ Nota tñ pro regula: ꝙ ipso apposi-
to non moueatur circa. ix. dies: patiente semper q̃tum est posi-
bile quieto manente. Nã vt refert Auẽzoar. li. xxiiij. theisir. Quidã
iuuenis qui hoc morbo laborabat: q2 stetit duobus mensib9 su-
pra dorsum cum bono regimine sine appositione medicaminũ
liberatus est. Et cum his credo deo dante liberabitur. Quod si
pur ista aliqua cã nõ sufficerẽt: sed vellet patiens certa et perfe-
cta cura curari: tunc deueniendum est ad cauteriã aliqñ potẽ-
tialia aliqñ actualia q̃ vt oẽs conueniunt doctores eligibilio-
ra sunt. Uerum q2 doctrine talis curationis magis factis quã
verbis pñt declinari in psentiarũ nõ ponã modũ: sed notabo lo-
ca ad q̃ recurrẽdum est. Recurre igit ad dñm Haliabba. ix. sue
practice, c. xv. Et ad Albucasiz. c. v. de ramice itestinali. Et spe-
cialius. c. ij. vbi expresse hr doctrina casus nr̃i. Alios doctores
non adduco: cũ per istos plenissime satisfiat z hoc q̃tũ ad medi-
cinalia primi principalis casus. ¶ De scdo nihil loquar remit-
tẽs me ad illa q̃ alias scripsi pro dispõne eiusdẽ dñe: tunc existi-
mãs ꝙ casus esset difficultas conceptionis a plurima hũidita-
te flegmatica phibẽte. Recurrẽdũ ergo ad ea q̃ ibi scripta sunt
q̃ iuuabãt ad cõceptionẽ. ¶ De dieta ẽt sumatim ptrãseo: tuz
q2 res de se facilis est: tum q2 ab alĩs credo circa hoc copiosi9
scriptum fore: nec in hoc a vulgari medico plurimũ errare cõ-
tingeret: sꝫ cauẽdũ ab oib9 generalr q̃ vel relaxare vel descẽde-
re vel apire orificiũ pñt: z sic ab oib9 calidis naturalr: z artifi-
ciose cibis. s. z potib9 saltu clamore cantu rixa ira motu violen-
to maxime sup repletionẽ: z ẽt coitu potissime super repletio-
nẽ z huiusmodi zc. Ad laudem omnipotentis. Amen.

¶ Pro filio comitis Frãchini si gibbosus possit generare.

¶ Consilium. lxxxiiij.

REquisitus vt quadã qõne proposita qd sentiam iu-
dicium meum afferam: z in scriptis redigã. Pri-
mum formabo casum in terminis: deinde quantũ
intellexero vt pro veritate satisfaciaz conabor ad-
implere. ¶ Casus talis est. Clarissimus adolescẽs
z miles generosus dñs Petrus ruscha fili9 Magnifici comi-
tis Frãchini cõiunx vel ꝺr pudicissime z generose iuuenis filie
Magnifici comitis Philippi bõromei est aliqualr distortus:
z fm ptẽ vnã posteriorẽ dorsi gibbositatẽ hñs z fm aliã partẽ
oppositam thoracis strumã quadã in etate iuuẽtutis constitu-
tus in operationib9 naturalib9 z aĩalibus potens z opatiões
motiuas precipue fortes z laboriosas sine nocumẽto tolerãs.
¶ Queritur si ideo matrimoniali thoro cum sibi desponsata
cõiungatur z carnali copula vt cõuenit coniugatis vtat si est
aptus propter illã malã cõpõnẽ siue meli9 stãte illa mala ꝯpo-
sitione gñare. Et si pter vsum mrimonialis thori probabili-
ter non possit ad multos annos superuiuere. ¶ Ad quam dubi-
tationẽ q2 est bimẽbris: prio rñdebo ad primã partẽ. s. si cũ hac
dispõne reddi possit viripotens. dehinc ad scdaz vt. s. si pter
vsum debitum fiet breuis. ¶ Pro rñsione igitur ad primuz ex
collectis virtualiter ab his que scribuntur ab Arist. xvj. de aia-
libus. c. vltimo z. v. de hystoriĩs ẽt vltimo z. ix. de hystoriĩs. Et
Haliabbas. ix. theorice. capitulo. xxxvij. z. xxxix. z Rasis. ix. cõ-
tinẽtis. c. iiij. z Serapio. v. breuiarij. c. xxxviij. z ab aliĩs aucto-
ribus medicine precipue a Gal. v. affori smorũ z ab Aui. xx. ter-
tij. c. de diminutione coitus z. xxj. tertij. ca. de sterilitate z diffi-
cultate impregnationis: etiaz tertio colliget ab Auer. Noto ꝙ
cause difficultatis generationis pter cões accñales et extrinse-
cas reducuntur ad hanc diuisionẽ. Cause impedimẽti vel pro-
hibitionis. Aut se tenẽt ex parte spermatis: aut ex parte instru-
mentorũ generationis vt virge testiculoruz vasorũ seminariũ.
Aut ex pte defectus in principĩs. s. principalib9: vt corde ce-
rebro z epate. Aut ex defectu in mẽbris mediĩs inter hec princi-
palia z instrumẽta generationis. Nã posset esse semẽ ex mali-
cia cõplexionis sine materia vel cũ nõ prolificũ: z hoc vel vitio
corpulẽte materie vel spumose: z hoc cũ omni malitia cõplexio-
nis z calida z frigida humida z sicca simplicibus vel cõpositis
z hoc propter multas causas cõtingere potẽtes. z quodãmodo
infinitas vt verbi gratia: si sperma fuerit ante eius emissionem
in corpore nimio tpe retentũ z sic infrigidatur: ita ꝙ nõ ꝯuenit
gñationi. Et similes pñt esse alie cause indisponẽtes semẽ ad ge-
nerationẽ que sunt cause corporee. ¶ Et preter eas dixit etiam
Azarauius ꝙ accidit aliqñ sterilitas a viro z muliere propter
proprietatẽ seminis: z nõ propter alias causas sicut accidit ar-
borib9 nõ ferẽtibus fructũ. Propter mẽbra etiã generationis
põt esse defectus multipliciter maxime vt dicit Rasis in diui-
sionib9. Aut propter paruitatẽ virge: aut q2 ligamẽtũ capitis
virge abbreuiatũ est z aliqualr spasmatũ vt nõ possit semẽ eij-
cere ad modũ sagitte zc. Nimia etiã lõgitudo põt esse causa im-
pedimẽti vt tradũt autores: z multe alie possunt esse cause no-
cumentorũ in mẽbris generationis ad quas in presens discur-
rere curiosum esset magis q̃ vtile. Propter etiam defectum in
principĩs potest esse nocumentũ: qñ vt. xx. tertij de causis sper-
matis dixit Aui. verificando dictum Hip. s. ꝙ scissio venarum
post aures facit ad sterilitatẽ: dixit oportet vt sit ei. s. spermati
ex omni mẽbro principali fons: z vt sit ex aliĩs mẽbris resuda-
tio ad istas radices. Et hoc maxime verificatur de parte spiri-
tuosa seminis. Et pinde passiones animales vt tristitia timor
z hmõi difficultãt generationẽ. Ex parte etiã mẽbroꝝ medioꝝ:
põt esse difficultas vel impossibilitas vt qñ essent oppilate vie

medie:ita vt semẽ non posset etiã cõueniẽter vel scd̃m partem
eius corpulẽtã vel spiritu osam ad mẽbra gñationis transmit=
ti. Vel mala qualitas mẽbrorũ medicorum vt renum vel vena
rum emulgentiũ in male ipsum semen qualificantium. Et alie
similes cause ⁊ plures possent adduci ex parte mulieris. Sed
qm̃ proposito nostro nõ seruiunt illas obmitto. ¶ Ad propo=
sitũ igitur nostrũ conuertẽdo hec mala cõpositio ⁊ sit membro
rum in dicto. d. Petro. Primo non est causa nocumẽti ad ge
nerandũ ex parte mẽbrorũ gñationis: qm̃ mẽbra gñonis q̃tuz
ad compositionẽ vt longitudinẽ breuitatem rectitudinem ⁊c.
vel etiã ad eorũ cõplxones a mẽbris pectoris nullam videntur
hr̃e depẽdẽtiã: ⁊ sic ex parte impedimẽti in instris pro hac con=
tortiõe nõ reddit̃ impotẽs ad generãdũ. Nõ ẽt gr̃a principa=
tus mẽbrũ reddit̃ impotẽs ꝓpter cõtortionẽ: qm̃ cũ tali cõtor=
sione stare põt bona valitudo principaliũ mẽbrorum. s. cordis
cerebri ⁊ epatis: immo de facto cõtingit̃ vt ex accidẽtib⁹ et opa=
tionibus vniuscuiusq; mẽbrorũ principalium. s. cordis cerebri
⁊ epatis põt demonstrari: nã põt quidem in oẽs operationes
vitales naturales ⁊ aĩales sufficiẽter vt plane cõstat. Neq; etiã
ex parte nocumenti spermatis est merito huius dispõnis defe
ctus qm̃ cũ sperma sit superfluitas vtilis vltimi alimenti. Et
id q̃dẽ abundat a materia nutricationis mẽbrorũ vt volũt me
dici oẽs: ⁊ talis materia pficit̃ principalr̃ a virtute digestiuã: cu
ius basis ⁊ radix est epar: q̃tũ ad partẽ spirituosam perficitur
a tẽperamẽto principaliũ mẽbrorũ precipue cerebri: postremo
acquirit virtutem informatiuaz in testiculis ⁊ preparatiuã in
vasis seminarijs fm̃ veriorẽ opinionem. Ideo si cum tali ma=
la cõpositiõe thoracis põt stare bonitas digestiue epatis ⁊ mẽ=
brorũ aliorũ cũ tẽperamẽto ẽt principaliũ mẽbrorũ et testicu=
lorũ ⁊ vasorũ seminariũ: vt supra declaratũ est: vr̃ ẽt q; ꝓpter
hanc partem nõ reddat̃ impotẽs ad generandũ. Neq; postre=
mo apparet q; ꝓpter intermedia mẽbra sit aliquale nocumen
tuz: q; neq; fm̃ renes vel alia mẽbra vicina mẽbris spermatis
est aliqua manifesta lesio. ergo videt̃ cõcludẽdum pro respõsio
ne ad primã partẽ dubitationis q; ꝓpter nocumẽtũ strume vel
gibbositatis nõ redditur impotens ad gñandũ. Ex hoc tñ non
inferat̃ q; si cum vxore cõcubuerit q; necessario generabit: nam
posset esse nocumentũ in proprietate occulta vtriusq; seminis:
vt supra dictum est. Etiã si forte vterq; ipsoꝝ esset generatiuus
tñ contingit q; alter cum altera non gñabit. Unde dixit Aui.
Et qñq; est causa in spermate: vt sit sperma diuerse impressio=
nis ei que est in spermate mulieris contrarium receptrici aut
cõicantis super vnum duorũ ordinum: ⁊ non accidat inter ea
ambo filius: ⁊ si permutet vnusquisq; sociũ suũ non est dubiuz
quin sit ambobus filius. Idẽ sensit Arist. ix. de animalibus vlti
mo capitulo cum dixit. Et forte accidit pluribus viris ⁊ mulie=
ribus q; non possunt generare insimul qñ separãtur gñant ⁊c.
¶ Pro rñsione ad scd̃am partẽ questii noto vt colligitur tertio
techni de mẽte Gal. in illa parte. Venereorum vero secũdũ
epicurũ ⁊c. Et q; vsus coitus nõ semp est nociuus: immo vt scri
bitur. xx. tertij de iuuamentis eius hoiem in cuius corpore est
vapor fumosus coit⁹ alleuiat ab ipso: ⁊ cõfert ei: ⁊ remouet ab
ipso q; timet de nocumento coartatiõis vaporis fumosi. Et ad
dit. Et qñq; accidit viro ex dimissiõe coitus: ⁊ abundãtia sper
matis ⁊ frigore eius: ⁊ cõuersione ipsius ad venenositatem vt
mittat sperma ad cor ⁊ cerebrum vaporem malũ venenosuz si=
cut accidit mulieribus ex coartatione matricis. ¶ Et ex his cõ
cludo rñdendo ad hãc partẽ: q; sicut dictum est in habitis ante
cũ tali dispositiõe stat possibilitas ad debite generãdũ q; si vta
tur thoro matrimoniali vt cõuenit nõ propterea ex hoc infir=
mabitur vel ledet̃: immo ad meli⁹ disponet̃. Sz si queratur de
mõ tp̃e ⁊ numero vsus ei⁹ dicatur: q; nõ põt dari regula vnifor
mis: nã diuersis diuerso mõ cõuenit: sed habeatur regula gene
ralis quã ponit Gal. loco allegato supra: vt celebretur ex inter=
uallis tantis: vt in visibus neq; dissolutionem sentiat: ⁊ leuior
ipse se ipso videat̃ factus: ⁊ melius dormiens. Et sic sit satisfactũ
ad vtrãq; partẽ. Hoc igitur est qd̃ de dubitatione ꝓposita sen
tio: ⁊ ita firme iudico.

¶ Pro patiẽte varices ⁊ elephantiam.

¶ Consilium. lxxxv.

In casu varicũ ⁊ elephãtie ꝓ aliquali obseruãdo or=
dine in discursu harũ dispositionũ quãtũ ad essentiã
earũ ⁊ cãs ⁊ signa ꝯsiter causarũ: et postremo ad cu=
rã. Sciendũ est q; varices ⁊ elephãtia in genere mor
borũ sunt oĩa gñia morboruz includentia principalr̃ tñ sunt in
genere male cõpositionis q; augmẽti. Uñ varices sunt augmẽ
tum venarum per tybias protensarum: que quia tortuose ince=
dunt per crura ad modum vitis. vites ab aliquibus appellan
tur. Cum eleuatione tñ dictarũ venarũ cruriũ multotiẽs cõiun
gitur aliarum partiũ matrefactio: propter opilationẽ ipsarũ
venarũ vt videbit̃. Elephantia aũt est innaturale augmentum
⁊ crurium fere equale: ⁊ per hoc distinguitur a varicibus: ecce
qũo hic vtraq; est morbus precipue in compositione: q; in au=
gmẽto cruriũ vel venarũ ipsi⁹. Est autẽ egritudo materialis q;
tale augmẽtũ fit propter multitudinẽ humoris vt plurimũ gros
si in illis partib⁹ cõtẽti: qui humor ⁊ si ibidẽ vt multum multi
plicet̃ per viã defluxus maxime in varicibus: tñ non inconue=
nit vt etiã paulatine ibidẽ per indigestionem ⁊ impotẽtiã reso
lutiue vel expulsiue aggregetur: ⁊ precipue in elephantia. Et
ex his pz: q; tales morbi sibi talia membra determinant. Unde
si in alijs quã in tybijs vene tumescerent et ingrossarentur vel
alia membra vel brachia sicut pedes in elephãtia nõ propter=
ea varices vel elephantia denominaretur. Sunt igit̃ a ꝓprie
tate egritudines. ¶ Cause aũt earũ maxime per viaz defluxus
ad has duas reducuntur. s. ad debilitatẽ membri recipientis.
Uel est talis in creatura: aut est talis ex tempore. In creatura
ex debilitate principiorũ naturaliũ: vel ex nõ debita ipsorũ ꝯue
niẽtia. Ex tp̃e cõtingit maxime propter malitiã noue cõplxonis
p̃cipue calide: q̃ etiã in attrahẽdo iuuat. Et propterea in itine=
rãtibus: ⁊ onera portantibus vel ꝓpter longã stationem acci
dunt tales dispositiões: q; talia mẽbra fatigata supercalefiũt.
Exacuitur autẽ expulsiua superiorũ mẽbrorũ ipsa irritata: aut
multitudine humorum: aut ipsius malitia: q; necessitate irri=
tate virtutes naturales sumũt incremẽtũ. Malitia aũt humo
ris aut est talis ꝓpter acuitatẽ: aut ꝓpter grossitiẽ ⁊ viscosita=
tẽ. Acuitas aũt lz vt multũ cũ materia subtili cõiũgat̃: tñ etiã
aliqñ cũ grossa vt in materia melãcholica p viã adustionis.
qm̃ materia subtilis merito substãtie nõ est disposita: vt in con
cauitate venarũ vel in mẽbris multo tp̃e reclusa cõtineat̃ ma=
xime si calida sit: ideo in causis corporeis cã añs ⁊ cõiuncta vt
plurimũ est materia melãcolica adusta maxime influxa mate
ria: qm̃ in tali materia est terrestreitas faciẽs ad ꝑmanẽtiã in
mẽbro ex vna pte: ⁊ acuitas faciẽs ad fluxũ ꝓpter stimuluz ex=
pulsiue ex alio. Ex dictis pz p̃mo q; cã corporea harũ dispõnuz
nõ est cholera vel sanguis subtilis. Pz scd̃o: q; aliqñ cã est mul
titudo sanguis substãtia non peccãs. Pz tertio: q; aliqñ cã est
flegmatica grossuz cui aliqd̃ differẽs cõmiscet̃. Pz quarto per
idẽ: q; aliqñ materia melãcholica fecalis est in cã. Pz vltimo
q; materia melãcholica adusta est in cã vt plurimũ ex quocunq;
humore fiat adusta nõ tñ putrefacta. Differunt tñ q; materia
melãcholica in varicibus vt plurimũ est ex sanguine adusto: et
in elephãtia ex flegmate adusto. ¶ Ex alijs autẽ causis equalr̃
fit elephãtia vel varix scd̃m variã mẽbroꝝ ꝓpationẽ: ceteris ꝑi
parib⁹ in substãtia materie appet magis materia varicũ q̃ ele
phãtie. Loquor in facta per viã defluxus: q; subtilior materia
penetret in venas paruas: ⁊ nõ claudit̃ in cõcauitatibus tantũ
magnis. Pz vlterius: q; quelz talis dispositio est morbus cro
nicus ⁊ tarde terminationis: ⁊ vt multũ desperat⁹ ad curam si
fuerit cõfirmat⁹ ꝓpter debilitatẽ mẽbrorũ ⁊ multitudinem vel
grossitiẽ materie: ẽt q; cũ tali materia cõiungit̃ acuitas quia
medicinis subtiliãtib⁹ ⁊ resoluẽtibus sepe malitiatur: vñ dete=
rior fiet dispõ. ¶ Ex quo vlterius pz correlarium Auicc. qd̃ si
nõ addit̃ in malitia melius est vt non curetur. s. nisi blandien=
do ꝓhibẽdo augmẽtum ⁊ malitiã eaꝝ. Pz vlterius q; in vari=
cibus vt multum alie partes crurium minorant̃ pp prohibitio
nem ⁊ opilationẽ trãsitus nutrimenti. Pz ẽt q; in oĩbus venis
per trãsuersum mẽbra inferiora extenuantur. Patet vlteri⁹
q; tales morbi vt plurimum sequuntur morbos cronicos licet
etiaz sequi possint acutos per crisim maxime tamẽ sequuntur
egritudines splenis vt patet. Et hec in causis ꝓnosticis sumat
sufficiant. ¶ Signa harũ dispõnuz sunt duplicia: quedã sunt
signa ipsarũ dispõnũ: q̃dã signa cãrũ. ¶ Signa dispositionuz
per se non sunt: q; vt dixit Rasis ad almãsorẽ. c. proprio. Cum
vene plene grosse: ⁊ diuerso modo curuate: et virides. s. aliqua=
liter vt plurimum in crure apparuerint: egritudo que vitis dr̃
adesse significat̃. Ecce signa clara varicum. Cum aũt crus vi=
deris totũ ingrossatũ equalr̃: ita vt a genu infra fere sit equalis
cũ pede etiã tumefacto: ⁊ sit durities cum colore offusco in toto
crure: ⁊ non alibi sit tumor: tunc elephantiã iudicabis. Dico
notãter cum colore offusco ⁊ duritie ꝓpter vndimiã in qua nõ
appet color offuscus: qd̃ est aña album molle: q; a materia fle=
gmatica molli depẽdẽs. Dixi ẽt ⁊ nõ alibi si tumor ad dñaz ca
cesie: in qua nõ solum cruris fit tumefactio: sed ẽt in palpebris
saltẽ apparet: q; dicta dispõ vitio epatis toti nocumentuz cõi=
catum

catū prouenit: qđ nō necessario in elephantia cōiungit. Et sic
patēt signa dispōnū. ¶ Signa aūt causarū vt nunquid tales
sint per viā defluxus: vel per viā paulatine cōgestionis ghate:
ꝛ si p viā fluxus nūq̄ sint ꝓpter alias egritudines acutas vel
cronicas etiā sunt clara ex mō ghationis earū subito vel tar:
de: etiā ex ꝑcessione cārū primitiuarū vario mō coadiuuātium
ad mēbri debilitatē vel ad fluxibilitatē materie etiā ex preces:
sione morborū acutorū vel cronicorū. ¶ Expedit solū vt ponā
tur signa materie distinctiue. ¶ Signa igit multitudinis san
guinis sunt rubedo loci: caliditas tactus nō multū tñ acuta: ꝛ ꝗ
vaporosa: difficultas ad imprimēdū: vtplurimū cōiungitur cū
signis dñij sanguinis in toto: vt cū amplitudine venarū rubore
coloris: pulsus magnitudīe: vrina rubea obscura ꝛ similib⁹ ex
ꝑcedēti regimine ꝛc. ¶ Signa aūt sanguinis adusti sunt ista
ista: saluo ꝙ color mēbri est ad fuscū magis declinās: ꝛ in ta:
ctu calor est acutior ꝛ ꝑcessit regimē adustiuū. Et addit Rasis
in diuisionib⁹ ꝙ in ista apparet aliqđ ex eminētijs. ¶ Si vero
materia fuerit cholerica adusta est rubedo magis clara ad ci:
trinū aliqualiter declinās: ꝛ i tali caliditas est magis mordax:
ꝛ pōderositas minor ꝛ habitudo totius cholerica: ꝛ regimē pre
cessit cholericū ꝛ adustiuū ex exercitijs laboriosis: ꝛ cibis ꝛ coi
tu: ꝛ similibus .s. adustionē ꝓducētibus in cholera. ¶ Signa
aūt flegmatica sunt q: tact⁹ est frigidus: color cruris alb⁹: pō
derositas magna: impressio mollis cū habitudine flegmatica
ꝛ vrina pulsu ꝛ regimine ꝑcedēte attestātib⁹ flegmati. ¶ Qđ
si fuerit melica ex flegmate stat albedo cū quadā offuscatione
ꝛ aliquali calore remisso: tñ etiā maior in imprimēdo difficul:
tas: ꝛ quod precipuū est si post regimē flegmaticū ꝛ habitudi
nē flegmaticā secuta est cū adurēs ex fortibus exercitijs vel lon
gitudine febris vel alia simili cā. ¶ Si vero materia fuerit me
lencolica naturalis: quod raro cōtingit propter terrestreitatē
materie: adsunt multa grauitas: color fuscus frigiditas in ta
ctu habitudo melica cū signis melēcolie. Et si fuerit melēcolia
adusta ex melēcolia tūc color ad viriditatē declinat cum pōde
rositate: ꝛ aliquali acuitate in tactu ꝛ fiūt etiā tromboseitates
maxime in elephantia vnde assimilantur nodis ꝛ postremo co:
lor denigratur cū reliquis signis proportionabilib⁹ precedēti
bus de habitudine ꝛ regione ꝛ maxime si sequerētur febres me
lencolicas: ꝛ apata splenis: ꝛ tu alia discurre: ꝛ his sum conten
tus. ¶ Cura habet duplex regimē .s. vniuersale et particulare.
Uniuersale aūt principaliter attēditur circa duo: vt debitū re
gimē sex rerū nō naturaliū ad prohibitionē materie antecedē
tis in toto: ꝛ .ij. circa materiā antecedētē in toto cū appropria
tis digerēdā ꝛ euacuādā: ꝛ tādē cū cōfortatione mēbrorū alte
rādo ipsorū cōplexionē malā ꝛ bonā inducendo. ¶ Particu:
lare aūt regimē maxime vertitur circa materiā cōiūctā in ve:
nis magnis tybiarū vel ipsarū crurū cōtētā. In regimine vni
uersali primo aduertendū: ꝙ q: omnis materia apta fluere ad
dicta loca: ꝛ ibi tē multo tpe cōtineri est frigida ꝑter sanguinē
qui vt supra dictū est aliqñ sola multitudine peccās pōt eē cā.
Ideo in oībus preterq̄ in illa regimē debet ad calidū declina:
re: q: etiā q̄libet alia a sanguine preter ea que pēdet a flegma
te grosso est melencolica siue a melēcolia naturali siue a melē:
cholia adusta sit cāta: ꝛ cū omnis talis sit materia sicca opꝫ vt
regimē ad humidū declinet. In omni ergo preterq̄ in sangui:
nea ꝛ flegmatica regimen dꝫ ad humidū declinare ꝛ in quali:
bet preterq̄ in pēdēte a sanguine debet ad calidum inclinare.
Inequaliter tñ ꝛ diuerso mō: qm̄ in facta a materia frigida si:
ne adustione vt in flegmatica melēcolica naturali dꝫ regimen
notabiliter ad calidū declinare. In factis aūt per adustionem
ad remisse calidū. ꝛ ad remissius calidū in factis per adustionē
ex humoribus calidis vt ex sanguine vel ex cholera quā ex fa:
ctis ex flegmate vel ex melēcolia: q: regimē notabiliter calidū
disponit ad adustionē: imo dicūt quidam ꝙ in melencolia ex
adustione cholere regimen debet ad frigidū declinare ad pro:
hibitionē adustionis: ꝛ quidā addunt hoc esse debere propter
humorē digerendū existimantes humorē talē melencolicū esse
calidū: cuius oppositū ego probabiliter credo vt videtur colli
gi posse primo primi .c. de humoribus in facto esse cū sit essen:
tialiter melencolia: cuius est ad frigidū declinare cū per nota:
bile tpꝰ permāsit talis q: forte in via transitus ꝛ generationis
facta per adustionē maxime ex calido humore vt est probabi:
le etiā per certum tpꝰ permaneat calida. In processu tamē vt
credo remanet frigida. Dicerē igitur in tali casu ꝙ intentione
habita ad materiā in toto existente antecedentē improprie q:
aptā trāsire in materiā proprie antecedētē vt habita intētiōe
ad materiā cholericā: que abūdet in toto aptā per regimē cali

dū facile cōuerti in melencoliam adustam: que postea ad loca
declinaret ꝛ fieret coniuncta: tunc regimen ad frigidū deberet
declinare. Sed habita intentione ad materiā proprie antece:
dentē: ꝛ etiam coniunctā que melencolica est ꝛ cōsequenter fri
gida dico ꝙ regimē debet ad calidum declinare magis tñ ꝛ mi
nus ꝑm ꝙ materia est ꝑm se magis vel minus frigida: q: si ima
ginetur materiā melēcolicā factā per cōgelationē ex flegmate
vitreo tūc manifestū est ꝙ regimē debet ad calidū naturaliter
declinare: sed vbi materia erit melēcolica ex adustione prasine
cholere tūc regimē debet ad remisse calidū multum declinare:
forte tñ in principio ad aliquale frigidū. Et est aduertendū ꝙ
vbi pro digestione materie esset necessitas regiminis multū ca
lidi: tūc cōuenit regimē notabiliter humidū: preterq̄ in flegma
te: qm̄ in materia melencolica per regimen multū calidū nisi
notabiliter multū humectetur dubiū est ne resolutione facta
in partibus subtilibus relique partes putrescentur: sed si hu:
mectetur equata materia cessat illa dubitatio. Et hec oīa bene
mēti tene: qm̄ ex his dictis poteris discurrere ad debitum regi
men in omni materia. Et ego nō ꝓcedā particulariter ad regi
mē cuiuscūq̄ materie: q: nimis lōgū esset: sed solū deueniā ad
regimē materie: vtplurimū ꝯtingētis .s. ad regimē materie me
lencolice per adustionē ex sanguine in varicibus: ꝛ regimē ma
terie melencolice ex flegmate in elephantia: qm̄ sicut supradi:
ctū est dicte dispositiones vtplurimū a dictis materijs proce:
dunt. ¶ In varicibus igitur erit intētio ad materiā melencoli
cā ex sanguine: ꝛ in elephātia ad materiā melēcolicā ex flegma
te. Et ꝑm hūc ordinē credo processisse .d. Aui. in textu qđ etiam
intelligenti diligenter cōsiderāti manifestū erit. Si tñ medico
per signa predicta innotesceret causam dictarū dispositionuꝫ
aliā esse recurrat ad doctores vbi tractant de passionibus me
lencolicis: ꝛ ab illis doctior fiet: quomodo circa ghalia operā:
dū sit cū memoria eorum que premissa sunt paulo ante. ¶ In
varicibus igitur primo sit aer ad remissum calidū ꝛ humiduꝫ
declinās: hoc dico intētione habita ad ipsam materiā vere an
tecedētē vel cōiunctā. Sed si haberemus intentionē maiorem
ad materiā antecedentē: vt in corpore repleto sanguine prohi:
bendo adustionē in eo: tūc aer deberet ad frigidū ꝛ siccum ali:
qualiter declinare: qui si non habeatur sic dispositus ꝑm natu
ram rectificetur talis ꝑm artem euaporando cameram vel ir:
rorando cum appropriatis: vnde si intenderemus calefactio:
ni ꝛ humectationi conueniret irroratio ex aqua buglosse pro
duabus partibus ꝛ aquis violarū ꝛ melisse aā. pro parte alia.
Et si infrigidationi ꝛ exiccationi fiat irroratio ex aquis endi:
uie pro duabus partibus: ꝛ vna parte aque rosate: ꝛ aceti aā.
In elephantia autem sit aer ad calidū ꝛ humidum satis decli
nans habito respectu ad ipsam materiā flegmaticam prohi:
bendam. que faciliter transiret in ipsam melencolicam adustā
habito respectu etiā ad ipsam materiā iā factā. Sed si intētio
verteret ad prohibitionē adustionis opꝫ aerem ad frigidū ali
qualiter declinare. Iō omni respectu habito: laudo vt aer ad
tēperiē in qualitatib⁹ omnib⁹ declinet. Eligat igit aer tēpera:
tus nō vētosus: mūdus a vaporibus prauis: clarus boni odo:
ris: qui si natura talis nō existat fiat artificialiter cū suffumi:
gio facto per camerā vt infra. ℞. sandalorū oīm aā. ʒ. v. rosa
rū. ʒ. vj. ambre. ʒ. j. musci. ℈. v. bene albi ꝛ rubei. aā. ℈. ij. florū
nenupharis. ʒ. iij. laudani. ʒ. j. masticis thuris. aā. ʒ. ij. cōteran
tur omnia grosso mō. Et si apparet addere potes aliqđ de li:
gno aloē. Hoc tñ est pro diuitib⁹ posito de isto cocleari me⁹ super
prunas. Pro paupere aūt fiat suffumigatio vt infra. ℞. flo:
rosarū violarū nenupharis. aā. ʒ. ij. thuris masticis gariofilo:
rū aā. ʒ. j. v. misce ꝛ fac vt supra. ¶ Circa motū ꝛ quietem dico
ꝙ q: quies humectat: ꝛ in materia melencolica intentio est hu
mectatio. Ideo laudo quietē supra exercitiū: qm̄ etiā ꝛ in casu
nostro vtroq̄ mēbra lesa sunt crura: ꝛ lesa conseruantur per
malā cōplexionē calidā coadiuuantē ad attrahendū. etiam q:
per motum disponūtur materie ad decursum. Ideo in vtroq̄
exercitiū pedū est maxime vitandū. imo ꝛ statio super pedes.
Uerū q: nisi corpus aliqualiter exercitaretur dubium esset de
multiplicādo materias in toto: ꝛ cōsequēter ab expulsiua mem
brorū superiorū cōfricta debilitati mēbrorū inferiorū facile pel
lerentur superflue materie ad inferiora: vnde nocumētū auge:
ret: ideo cōueniēs est corpus aliqualiter exercitari. Et q: exerci
tiū crurū est incōueniēs vt dictū est: ideo loco ipsius conueniet
exercitiū factū cū fricationib⁹ mēbrorū maxime superiorum vt
brachiorū: ꝛ spatularū. Fiat igit tale exercitiū cū fricationib⁹
leuiter factis per duas horas in mane ꝛ vnā horā ante cenā p
horā: nō fiat tñ nisi prius expulsis superfluitatibus cibus ꝛ cele

bratis duab⁹ digestionib⁹ vt stomaci ⁊ epis: vt pz cōiter.viij.
horas ab assumpto cibo precedēti. Fiāt aūt talcs fricatiōes in
aere clause camere rectificato sicut prius dictū est. Et sint sua-
ues fricationes: ne si fortes fiāt corpore inflāmato disponant
humores ad fluxū: ⁊ ad adustionē. Laudaretur etiā exercitiuz
factū cum naui vel suauiter equitādo: licet propter situ mem-
brorū istud etiā nō sit cōueniēs. Et in hoc ad curam harum di-
spositionū est habēda omnino obseruātia: qz est maxima pars cu-
re: sicut fortiter pedibus exercitari est maxima causa taliū di-
spositionū: vt pz in itinerātibus: ⁊ corā regibus assistētibus in
quib⁹ tales solēt euenire dispōnes. Si etiā talia corpora exer-
ceātur exercitio manuū: vt arte cāpsoria sutoria scriptoria vel
pectinatione lane vel alio hmōi in quo brachia exercitentur:
⁊ nō crura est laudabile multū saluo nisi esset ars adurens vt
ferraria vel vitrearia: qm̄ per tales disponūtur humores ad
adustionē que in casu vitāda sunt. ¶ De somno autē ⁊ vigilia
laudo qꝫ somnus equetur vigilijs in virtute maxime in elephā-
tia: qm̄ superflue vigilie adurūtur ⁊ somnus superfluus dispo-
nit ad flegmatica multiplicandū: qꝫ facile trāsit in materiā ve-
re antecedentem. Et licet dixerim ista equari debere in virtute
nō intelligo qꝫ q̄tum ad tp̄s sit equalitas: nam semper fere vi-
gilia debet esse prolixior somno q̄tuz ad tp̄s: sed somnus. viij.
vel. ix. horarū ad plus in virtute equatur vigilijs horarū: duo-
decim: qz tm̄ humectātur corpora per illud spacium in somno
q̄tū exiccant per vigiliā moderati exercitij horarū duodecī. In
varicibus tn̄ minor somnus conueniret: vt patet. ¶ De reple-
tione ⁊ inanitione. Inanitio aliqualiter laudatur: non laudo
ieiuniū qz preparat ad adustionē: sed notabilē in vtroqꝫ casu
laudo parcitatem qz minorātur materie apte trāsire in adu-
stionem. Non est tn̄ ita attenuanda dieta qꝫ si forte oporteret
in varicibus post lōgū tp̄s qm̄ reliqua nō contulissent deueni-
re ad cyrurgicā operationē vbi oporteret virtutē esse constantē
cōtingeret reperire virtutē debilitatam: ⁊ sic nō possemus ad
operationē deuenire naturalē ⁊c. Superfluitates aūt commu-
nes purgentur per vomitus leues clisteria ⁊ suppositoria vt
inferius dicetur. ¶ De passionibus animi breuiter dicatur: qꝫ
passiones nocent omnes que faciūt accidere caliditatē addi-
tam: ⁊ superfluam sicut furor: ⁊ ira quādo preparāt adustionē
que etiā faciūt accidere frigiditatē superfluam sicut timor et
pauor etiā nocent sua frigiditate maxime in elephantia. Sed
que producunt caliditatē temperatā ⁊ frigiditatē temperatā
tales cōpetere possunt vt producētes frigiditatē in varicibus
sicut tristitia ⁊ inuidia: ⁊ caliditatem in elephantia vt gaudiū
⁊ letitia: ita exemplificauit Hali in cōmēto.xxxiiij. secūdi tech-
ni. De coitu dico qꝫ vt in pluribus nō iuuat: sꝫ in varicibus in
corpore sanguineo ⁊ solito tali euacuationi stāte obiecto etiā
delectabili interpollādo iuuat: fiat tamē celebratio duab⁹ pri-
mis digestionibus: ⁊ cū sanguis est in semita ad membra: non
tamē hora famis: sed tēpore precedenti ⁊c. ¶ Quantū ad regi-
men in cibo ⁊ potu primo obseruentur alique regule. ¶ Pri-
ma cibus eorū nō sit cruduus: sed sit aliqualiter de se resoluens
cruditatē ⁊ ventositatē precipue in elephātia. ¶ Secūda cib⁹
non sit grossus: imo subtiliās grossum vt fiat subtilis nutrimē-
ti. ¶ Tertia omnia opilantia in casu sunt nociua: siue opilāt
per modū substātie vt grossa viscosa ⁊ inherentia: siue opilāt
per qualitates: vt sunt pontica stiptica ⁊ talia. Ex hoc tn̄ non
inferatur qꝫ aperitiua in casu cōueniant qz preparant ad di-
scursum hūorū: ⁊ sic nocet. ¶ Quarta regula omnia fortis fri-
gida cibaria nocent: omnia etiā vehementer calida per hoc qꝫ
ad adustionē disponūt nocent. v. regula. Cibaria cōuenientia
debēt ad aliqualē caliditatē ⁊ humiditatē declinare magis tn̄
⁊ minus fm̄ qꝫ supra dictum est de materia diuersa: nō sint tn̄
substātie multū passibilis vel corruptibilis. Ex his regulis po-
tes corrolarie inferre in particularibus quibus est vtendum: ⁊
a quibus est abstinendū. Sit igitur panis eorū panis frumēti
mediocriter fermentatus et aliqualiter furfureus vnius diei
duorū vel triū nō multū in furno exiccatus: quē si habere con-
tingat crusta amoueātur. In carnib⁹ cōueniūt carnes galli-
narū pinguiū iuueniū perdicū: fasianorū: pullorū iuuenū aui-
cularū mōtanarū pinguiū: qz macre vt aliqui volunt sunt me-
lencolice propter siccitatē. Carnes etiā edorū castratorū ⁊ iu-
uenū vitulorū sint elixate: ⁊ nō assate. Sed si assate placeant:
partes exteriores amoueātur qz aduste. Euitētur carnes vac-
cine: hyrcine: porcine: caprine: siue sint salite siue non: bouine
etiā specialiter salite. Carnes etiā aquatice sunt vitāde ⁊ silue-
stres animaliū multorū vt ceruine leporine precipue qz prone
sunt ad humorē melēcolicū. Credo qꝫ carnes capreoli iuuenis

edaneq iuuenis ⁊ cuniculorū cōueniant. Caseus etiā nocet: et
maxime antiquus fortiter salitus. Euitet lentes fabas: ⁊ olera
omnia sicca: vt eruci: raffanū: caules: teuter ola multū acria: ⁊
salsa multū. Pro integra doctrina huius vide Gal. iij. interio-
rū. c. vij. vbi clare ⁊c. Cōueniūt oua sorbilia: nō tn̄ multum fre-
quēter precipue in varicibus corporis sanguinei: qz sanguinē
nimis multiplicarent. Et hoc intelligatur de cibarijs omnib⁹
multū nutritiuis. Pisces cōuenientes sunt petrosi: ⁊ squāmosi
nō grossi corporis. Vtātur pane cocto in brodijs dictorū car-
nium. Valet far collatū cum zucchari. Brodetū cū zuccharo
vel cum lacte amigdalarū dul. quod in hoc casu multū conue-
nit. In secūdis mensibus valent amigdale vue passe: pinee ali-
que: ⁊ phistici. Vinū sit vinum non vinosum neqꝫ albū subtile
penetratiuū: sed sit medie substantie ad rub. declinans medio-
cris potentie: mixtū etiā notabili parte aque zuccheri. Et his
sum contentus q̄tū ad regimen in rebus nō naturalibus. ¶ Ex-
pedito primo principali vt circa regimen obseruandū in dieta
iam cōsequēter restat circa vniuersale regimen fm̄ principale
vt curatio cū medicinis circa causam antecedentē in toto exi-
stentem que in se includit multas intentiones. ¶ Prima est
circa preparationē ⁊ digestionē in materia. ¶ Secunda circa
euacuationē diuersiuā ⁊ minoratiuā ⁊ tādē eradicatiuā dicte
materie. ¶ Tertia erit circa cōfortationē mēbrorū ad generā-
dū materiā laudabilē in toto maxime circa cōfortationem cor-
dis ⁊ splenis et epatis. Unde dicebat Mesue in cura sode ab hu-
more melencolico. Cura omniū egritudinū melencolicarū nō
est expolienda ab vno triū regiminū. Primū est regimen circa
adequationē cause eius: ⁊ ipsius digestionē. Et fm̄ regimē cir-
ca ipsius euacuationē supple ⁊ diuersionē. ¶ Tertiū est regimē cōfor-
tatiuū cordis supple ⁊ splenis vel epatis. Quia tn̄ digestio ꝓpria
materie maxime in elephātia perficitur cū subtiliatiuis ⁊ cale-
factiuis ⁊ opilationes aperiētib⁹: que medicine exhiberi non
possunt remanētibus materiebus cōibus in stō et in intestinis: ⁊
qm̄ tales materie cōes per tales medicinas perducerētur ad ve-
nas ⁊ essent cā maioris opilationis: iō regulare est primo tales
materias cōes euacuare cū clisterijs vel medicinis secessiuis. In ca-
su igitur vt in elephātia cōueniret clistere vt infra. ℞. maluas-
rum mercurialis bletis. aā. M. j. camomille furfuris frumēti.
aā. M. v. bulliant in debita quātitate aque vsqꝫ ad debitā con-
sumptionē que dꝫ esse parua: ⁊ de collatura sumat lib. j. v. cui
addatur cassie f. ℥. v. mellis ro. pulueris zucchari. aā. ℥. v. cū. ℥.
iij. olei cōis vel seminis lini et. ʒ. iij. salis fiat clistere. Et in vari-
cibus loco bletis ⁊ camomille ponerē matrē violarū cuz ordeo
cum modico olei violati loco olei de semine lini. Per superius
exhiberi potest potio vt infra. ℞. cassie nouiter extracte de cā-
nis. ʒ. x. syrupi vio. ℥. j. v. in varicibus vel mellis violati. ℥. j. in
elephātia loco syrupi violati cū decoctione prunorū tamarin-
dorū sebestē violarū ordei quod sufficit in varicib⁹ ⁊ in elephā-
tia addatur parum anisi ⁊ feniculi in decoctione et fiat potio.
¶ Facta aūt vētris lenitione veniēdū est ad ꝓpriā materiam
antecedētē: ⁊ qz in elephātia duplex est materia antecedens. s.
materia flegmatica ⁊ melēcolica ex flegmate: ad hāc vtrāqꝫ in
digestiuis ⁊ euacuatiuis dꝫ esse intētio in elephātia. In varicibus
aūt etiā est duplex materia antecedēs vt sanguinis super cale-
facti in via ad adustionē: ⁊ melencolica sanguinea igitur ⁊ in
varicibus ad vtrāqꝫ dꝫ esse intētio. Et qm̄ he intētiones cōtra-
rie quodāmodo perficiūtur vt supradictū est: obseruabimus
regulam dñi Ga. j. aphorismorū in cōmēto aphorismi. Dumi-
de diete vbi dixit. In his ergo duobus cōtrarijs opꝫ vt fortior
medicet prius: alter tn̄ nō negligat: sicut in ydropicis cū febri-
citāt ⁊c. In varicibus igitur qz maior intētio in materia ante-
cedēte est preuidere ne sanguis in melēcoliā per adustionē trā-
eat qꝫ cū frigidis cōplet qꝫ sit ad ipsam melencoliā que cū alie-
qualiter calefacietib⁹ digerat vt est dictū: iō in digestiuis in ca-
su appropriatis he intētiones fm̄ hūc ordinē saluabuntur. In
elephātia nō est tāta diuersitas. In tēporibus tn̄ est aliqualis
que etiā in appropriatis obseruetur. Digestiuū ergo in varici-
bus cōueniēs ⁊ domesticū esset tale. ℞. syrupi acetosi simpli-
cis. ℥. j. syrupi de fumoterre. ℥. v. aquarū endiuie: fumiterre: et
buglosse aā. ℥. j. misce. Et si materia esset grossior: et in corpore
senili in hyeme loco syrupi acetosi ponerem oximel simplex.
Possem etiā facere iulep ex aquis appropriatis pro delica-
tis vt infra. ℞. aquarū cicoree: lupulorū: buglosse ⁊ fumiterre.
aā. ℥. iij. aceti al. ℥. j. ⁊ cum zuccharo al. debite quantitatis cla-
rificetur iulep. In elephātia cōueniet syrupus vt infra. ℞. oxi-
mellis simplicis. ℥. ij. syrupi de byzancijs. ℥. j. mellis ro. aquarū
melisse: buglosse: feniculi. aā. ℥. ij. clarificetur pro duabus vici-

bus ⁊

bus ⁊ aromatizetur cū modico croci. Posset etiā fieri iulep de dictis aquis ſm modū ſupradictū: ⁊ iſtis ſyrupis vtatur. vi. vel vij. vicibus: maxime in elephantia propter diſpoſitionem humoris anteq̄ fiat euacuatio in humore: neq̧ in principio vti debemus fortioribus digeſtiuis: q: in qualibet materia groſſa eſt habenda cautela ne fortia digeſtiua ⁊ calefactiua ſubito applicentur ⁊ precipue melencolica. imo oportet gradatim materiam equare primo ſubtiliando ſi ſit viſcoſa vel humectando ſi ſit melencolica: ⁊ ꝯſequēter exhibere aliquid ſolutionem faciens cū mediocritate: ⁊ propter eius quod habilitatū eſt vt ſonant ſententes precipue Auic. ⁊ Meſue in .c. de melencolia: et primo remiſſiora: deinde fortiora. Et cū materia iā digeri manifeſtatur: tunc exhiberi poteſt aliquod ſolutiuū etiā ſatis debile in principio: ⁊ reguletur precipue in elephātia. Et habita intētione ad materiā ipſam iā melēcolicā factā ſm canones etiā ipſi⁹. d. Meſue in cura ſoˀe melencolice dixit ſic: ⁊ ſunt verba aurea. Regimē euatiuū materie. ſ. melēcolice cōplēt tria conſiderabilia in euatione huius materie obſeruāda. Primū eſt vt nō laborioſam ⁊ ſubitā faciamus euōnē ſed per interualla habentē tēperiē: vt natura euonē: ⁊ nō euo naturā regulet. Hoc enim eſt precepto Ypo. Subita enī ⁊ violenta operatio vix a natura regulaē: ⁊ eius operatio eſt ſicut impet⁹ flāme que ſubito in ſubtile agit ⁊ debile ⁊ preteregrediē groſſum. Op⁹ xo moderati caloris eſt equaliter in vtrāq̧ partē rei elitabilis ⁊ aſſabilis agere. Secūdū ꝯſiderabile eſt vt euatiuū ſit cōmenſuratū nō excedēs mediocritatē: ſed ſit extenſio eleuationis eius nō recedens aut modicū recedens a gradu medicinarum incolumiū. Et tertium conſiderabile eſt: vt non ſpolientur ſolutiua a rebus lenitiuis ⁊ humectatiuis: hoc enim eſt quod operationē bonificat: ⁊ hoc eſt cōmune omniū egritudinū melēcolicarum vt predixerat. Euacuatiuū igitur conueniens in varicibus habendo maxime intentionem ad mundificationem ſanguinis eſſet ſumere. ℥. vj. vel. vij. decoctionis capilliueneris quā ſcripſit Meſue diſtinctione. vij. in principio. Et habita intentione ad materiā aduſtam magis conueniret decoctio fumiterre ibidem poſita. Poſſet etiā fieri ſolutiuū appropriatū ſm hūc modū. ℞. aque diſtillationis fumiterre ⁊ buglo. añ. ℥. ij. v. tamarindorū: florū fumiterre ⁊ ſene. añ. ʒ. ij. ſimul bulliant: et in fine decoctionis addatur epithimi: cuſcute. añ. ʒ. j. ſ. ⁊ poſt parum dimittantur tepefieri: dein de manibus fricentur ⁊ collentur: ⁊ in collatura diſſoluatur caſſie extracte. ℥. ſ. ⁊ iterum colletur: ⁊ addatur dyaſene. ℥. ſ. ⁊ plus ⁊ minus ſm neceſſitatem hoc eſt appropriatum vt patet. Si aūt eſſet intentio ad materiā flegmaticā: ⁊ melencolicā ex flegmate: vt in elephantia ꝯueniret: ⁊ ſolutiuū leue in principio: poſt tū digeſtionē vt infra. ℞. polipodij. ʒ. ij. turbith. ʒ. j. agarici electi mixti cum oximelle ſimplici. ʒ. ſ. ſalisgēme. ℈. añ. gra. iij. infundantur in aq̄ bugl. feniculi: fumiterre. añ. ʒ. j. ſeri. caprini. ʒ. iij. dimittātur in infuſione per horas. xij. poſtea fiat collatura in qua diſſolue caſſie. ℥. ſ. diacatholiconis non acuati cum diagredio. ʒ. ij. miſce fiat potio. In hoc etiam caſu poſſet exhibere diaſcene commune ſine dyagredio dando. ʒ. iij. vel. iiij. ſm diſpoſitionem patientis: ⁊ poteſt formari bolus vel poteſt fieri potio cum aquis ſupradictis. Poſſea etiā formare pillulas ſatis leues in caſu iſto ſm formam vt infra. ℞. hyerepigre. ʒ. iij. agarici electi. ʒ. j. mirabolanorū: kebulorū ⁊ indorū añ. ʒ. ſ. florū bugloſſe ⁊ borraginis. añ. ℈. j. cū ſyrupo de epithimo fiant pillule de quib⁹ exhibebis. ℈. iiij. vel plus vel minus ſm ꝙ apparebit. ¶ Nūc expedit videndū eſt de flobotomia ſi ꝯueniat vel non: ⁊ ſi conueniat vnde fieri debeat. Pro primo dico dubium eſſe ſi in materia melencolica cōueniat propter quoſdā textus qui videntur cōtradicere. Nā eſt textus in principio. c. de cura. quartane prima quarti. Verū omnibus ſpeciebus ſuis ſunt iudicia in quibus cōicant: ⁊ ideſt qꝺ ipſe oēs minuūtur in principio. Poſtea pauloꝑoſt dixit. Et qū nō neceſſaria eſt flobotomia: tūc flobotomia eius nocens: inquantū debilitans: ⁊ inquantum educit contrariū melencolie: ⁊ inquantū mouet humores ad exteriora: primus ſonat ſemꝑ in melencolia conuenire ſecundus nō. Poſtea verſus finē capituli dixit. Cum ergo digeſta eſt egritudo tunc bonū eſt flobotomare ex baſilica. Etiā poſt qū vituperauit tyriacas ante digeſtionē dixit. Et in fine eius ſi neceſſaria fuerit flōmia aude ſuper eā. Ecce ponit eam timoroſam neq̧ cōuenire niſi poſt digeſtionē ⁊ euacuationē: ⁊ tū ex primo textu habebantur quod in principio. Et alibi multotiens inuenimus in dictis autorū ſuper hoc varietatem. Non curo adducere propter euitare prolixitatē. In ſumma ad tollendum controuerſiam dicerē primo ponēdo vnā diſtinctionē ꝙ talis materia melencolica vel eſt in toto vel particulari membro. In toto dupliciter: q: vel intra vaſa magna vt in quartana continua: vel in totius ambitu vt in lepra. In particulari mēbro etiam dupliciter: q: vel in principali aut nobili membro vt in melēcolia in cerebro: vel in ignobili vt ſplene vel in tybija vt in caſu noſtro. Et quelibet talis aut eſt ſanguinea vel ſanguini admixta: aut a cōplexione ſanguinis non notabiliter remota aut econtra. Etiam aut coniungitur in corpore plectorico ſanguineo cum alijs conditionibus flobotomiā promouentibus: aut non. Alia diſtinctio: talis flōmia aut intēditur ratione euacuationis dicte materie: aut rōne prohibitionis ꝑationis et multiplicationis eius. Secundū has diſtinctiones ponā iſtas concluſiones. Prima ſtante materia melencolica intra vaſa magna nō remota a natura ſanguinis ⁊ cōiungatur in corpore ſanguineo cū alijs cōditionibus flobotomie nō contradicētibus: tūc cōuenit flobotomia ⁊ in principio: pȝ cōcluſio q: per flōmiā prohibetur multiplicatio melēcolie euando ſanguinē aptū faciliter in melēcoliā trāſire. Hāc cōcluſionem intellexit Aui. loco allegato in primo tex. cū dixit. Verū omnib⁹ ſpeciebus ſuis ſunt iudicia quibus cōmunicāt: ⁊. i. vt ipſe omnes minuuntur in principio. i. omnibus ſpeciebus quartanarum ⁊ a quacūq̧ materia pendētiū cōuenit vel cōuenire pōt vt minuatur in principio: vt in caſu cōcluſionis habita intētione principaliter nō ad materiā propriā: ſȝ ad aliē: q: i q̄rtana a melia naturali ꝓcedēte ſi cōiūgaē cū cōditōib⁹ dictis cōpetit flōmia vt pȝ ſi ſr̄ i ceteris vt diſcurrēdo pȝ. ¶ Scḋa ſtāte materia melēcolica in toti⁹ ambitu ꝯiūcta multitudine ſanguinis i venis cū ꝯditionib⁹ poſitis in alia cōcluſione cōpetit flōmia: ⁊ i principio. Pȝ cōcluſio vt ꝓcedēs itelligētī. Hāc cōcluſionē itellexit d. Aui. tertia quarti tractatu. iij. de cura lepre i prin. c. cū dixit. Et cū tu verificaueris ꝙ illic. i. in vaſis cōibus eſt ſanguis pl̄m corruptus. i. nō elōgatus a natura melie aduſte: ⁊ ſed in via ad eā: tūc opȝ vt incipias ⁊ flōmes flōmia: ⁊ ſi nō aliunde ſaltē ex manib⁹. ¶ Tertia ſtāte materia melica in particulari mēbro maxime ꝑncipali vt cerebro exiſtēte in toto habūdantia ſanguinis nō ſeparati multū a materia melēcolica cū conditionibus: vt ſupra cōuenit: ⁊ in principio flōmia. Et hac intentione habita ad prohibitionē ꝑationis melie: pȝ cōcluſio vt ꝓcedēs. Et hāc cōcluſionē itellexit Gal. iij. interiorū. c. vij. cū dixit. Cū videris materiā melicā eſſe clauſam in corpe. ſ. bū mixtaȝ cum ſanguine: flobothoma venam mediā q̄ colligātiam hȝ cum baſilica ⁊ cephalica: ⁊ eſt canō primus. Et loquebatur in caſu paſſionis melice q̄ eſt paſſio cerebri: hāc ēt cōcluſionē intellexit. d. A. prima tertij de cura melie cū dixit. Euatio ita qdē fienda eſt nam ſi vides venas plenas qualitercunq̧ ſit: tunc collera: nigra eſt ſanguinea. i. ſanguis non notabiliter differt a natura melēcolie: flobothoma ergo et nigra: imo opȝ ſm oēm diſpoſitionem. ſ. hmōi. i. in quocunq̧ mēbro peccauerit melancolia ſtante tali diſpoſitione venarum vt a flobothomia incipias. Et ſic ampliaē ēt cōcluſio per idem fundamentuȝ peccāte materia in alio mēbro a mēbro principali. ¶ Quarta habita intētione ad euacuandū materiā melancolicā ꝓpriam peccantē per flobothomiam ſiue ſit in toto peccans ſiue in particulari mēbro nō conuenit flobothomia niſi precedente digeſtione: ⁊ vt plurimū facta de materia minoratiua euacuatiōe. Iſta cōcluſio ratione declaraē: q: melācolia vbicūq̧ fuerit nō digeſta ſed cruda elongaē notabiliter a natura ſanguinis: ⁊ frigida ⁊ ſicca exiſtens immobilis reddiē ⁊ inepta euacuationi per flobothomiā. Et talis ante digeſtionē nō eſt ꝑ flobothomiam euacuāda. Et cōfirmaē q: facta flobothomia materia melācolica indigeſta exiſtēte ſit ſanguinis ⁊ humorū calidoꝝ euacuatio: quorū ꝑſentia diſponiē materia digeſtioni: ⁊ ꝑ eoꝝ euacuationē incrudaē: ipſa tū materia melācolica nō euacuaē cū ꝑ talē euacuationē nō ſit apta ꝯueniēter euacuari: igiē ⁊c. ¶ Quinta: ⁊ q: materia melica in morbis ꝓportionalibus vt plurimū multitudine peccat: ⁊ nō reddiē apta a multitudine ꝯſiter digeri niſi virtute ꝑ exonerationē alleuiata ꝑ euacuationē minoratiuā ꝓficiē: iō ꝯcluditē ꝙ vt pl̄m nō dȝ fieri talis materie euō ꝑ flobothomiā niſi precedente euōne minoratiua eiuſdem. Hec cōcluſio eſt de mente Aui. locis ſupra allegatis cum dixit. Cū ergo digeſta eſt egritudo: tunc bonum eſt flobothomare. Et cū addit: ⁊ in fine eius ſi neceſſaria fuerit flobothomia: quia ſi ſit facta digeſta mixta ſanguini: ⁊ conuerſa ad naturam eius aude ſuper eam innuit quod ſi aliter fieret flobothomia ad intētionem euacuationis materie melēcolice: ⁊ ſi nō ſit digeſtio in materia tūc timoroſum eſt ⁊ nociuū. Poſſem alios tex. ꝓ hac concluſione adducere: ſed iſti ſufficiāt. Confirmatur etiā cōclu

fio experimēto:q͞m vt refert Gal.si aliq͞n fiat flobotomia ad eua=
cuationē dicte materie nō precedentibus aliis particularibus
euacuationib⁹ nō bene succedit:dixit enī sic.In veritate dico:
ꝙ tpe meo nō inueni magnā vtilitatē flobotomie:que fit in flo
botomia ex quacūq; causa fit nisi hoc mō.s.post duas vel tres
purgationes antecedētes cū rebus respicientibus ⁊ educenti=
bus materiā melencolicā naturalē vel adustā vel aliū humo=
rem conuersum ad naturā melencolie absq; adustione.Et hoc
ideo est:q꞉ flobotomia euacuat sanguinē calidū ⁊ humidū re=
sistentē humori melencolico:ecce conclusionē verificatā expe=
rimēto doctoris.Concludo igitur ꝙ si corpus a quo fienda est
euacuatio per flobotomiā sit multū sanguineū ⁊ conuertatur
ad naturā melencolicam fiat flobotomia in ipso principio ad
minorandū sanguinē ⁊ ad naturā alleuiādā vt digestioni me=
lencolie possit melius intendi.Sed si non sit sanguineum:nec
materia mixta sanguini vt cōmuniter est in principio morbo
rum melencolicorū flōmia in principio facta est multū nociua
propter eius ineptitudinē ad talē euacuationē.Imo laudabi
le est etiā:ꝙ facta euacuatione in materia non debet fieri eua
cuatio melencolie per flobotomiā ꝙ corpus bene exercitetur:
⁊ non fiat nisi ad minus transacta hora diei tertia ad bene cō
miscendū melencoliā cum sanguine vt simul euacuetur:⁊ pro=
inde laudat autor flobotomiā talē fieri debere latā.Et sm̄ hāc
distinctionē poteris glossare:⁊ cōcordare tex.si cōtrarij appa=
rebunt.❡De qua vena fieri debeat sic breuiter dico.ꝙ vbi in=
tēdimus minorare materiā cōmunē ne transeat in antecedē=
tem flobotomia fiat stante in toto nocumēto de basilica dextri
lateris.Et si fuerit in particulari mēbro fiat de basilica oppo=
siti lateris corpore pletorico existente.Et si corpus non fuerit
multū repletū fiat de vena nigra eiusdem lateris.Sed si volu
mus euacuare materiā propriā fiat de saluatella sinistra stan
te in toto nocumento.Et si in particulari mēbro fiat de basili
ca siue saluatella eius aliquando in saphena pedis:⁊ multum
laudatur aliq͞n in saluatella manus virtute debili existente ⁊c.
In proposito igitur nostro q꞉ in varicibus materia peccās est
melencolia:cuius radix fuit sanguis:dico ꝙ vt plurimū cōpetit
flobotomia diuersiua ⁊ euacuatiua.Et si cōiungatur plectorie
cū sanguine in via ad adustionē:primo fiat flobotomia de ba=
silica dextra in principio:postea facta digestione ⁊ euacuatio
ne minoratiua fiat cōsequēter euacuatio per flobotomiā salua
telle:⁊ fiat paulatina:postea vlterius facta digestione iteretur
vel brachio vel in manu.Ideo in cura varicum dns Auicen.
laudauit flobotomiā.In elephantia autē q꞉ radix materie est
vt plurimū flegmatica oportet flegmata euacuare ⁊ diuertere
⁊ hoc cōuenientius fit per vomitū:ideo autores precipue in casu
isto laudant vomitū fieri:tamen aliquādo est necessaria flobo
tomia saltem ad virtutem alleuiandam.Ideo dixit Auicē.in
principio cure elephantie.Cū ergo succurritur ei in principio
sui possibile est vt prohibeatur cum euacuationibus:⁊ proprie
cum vomitu laborioso:⁊ cum eo quod extrahit flegma:⁊ cum
flōmia si indiget ea.Ex hoc tamē nō collige ꝙ in principio cō=
petit vomitus laboriosus sed habita intentione ad materiam
propriā euacuandā:quod nō fit in principio:bene cōpetit la=
boriosus vomitus.In principio autem in vtroq; casu compe
tere potest vomitus leuis vt infra.℞.aque ord.decoctionis
anethi.ʒ.viij.oximellis simplicis:in elephantia vel syrupi ace
tosi simplicis:in varicibus.ʒ.ij.sumatur tepidum:⁊ post duas
tertias hore cum intentione vomendi imposito digito in gulā
fiat vomitus.Factis ⁊ expeditis iam digestiuis leuibus et mi=
noratiuis ⁊ ordinata flōmia ponenda sunt digestiua fortiora
⁊ euacuatiua.In varicibus igitur digestiuū fortius fiat vt in=
fra.℞.syrupi de bisantijs cum aceto.ʒ.ij.syrupi vio.cōpositi
syrupi de epithimo.añ.ʒ.s.aquarū buglosse melisse:boraginis
⁊ lupulorū.añ.ʒ.ij.s.misce pro duabus vicibus clarificetur et
aromatizetur cū modico macis.❡Ad hanc etiā intentionē
valeret syrupus vt infra.℞.aquarū buglosse:lupulorū fumi=
terre añ.ʒ.v.aque decoctionis thimi:epithimi:⁊ capillinenetis
añ.ʒ.ij.florum boraginis:⁊ buglosse:⁊ violarū añ.M.j.ligni a
loes sandalorum al.⁊ rub.añ.ʒ.i.bulliant omnia simul parū:
⁊ dimittātur sic per diē naturalē:postea facta collatura cum
zuccharo al.addito modico aceti syrupizetur.Postea.℞.foli
culorum sene.M.j.thimi.epithimi florū boraginis:⁊ buglosse
añ.M.s.omnia simul pistentur ⁊ in sacculo ligentur ⁊ in syru
po suspendentur ⁊c.Syrupus etiā in casu conuenientior ⁊ for
tior quo vlterius in processu vti possumus fiat vt infra.℞.flo
rum boraginis:buglosse florū fumiterre melisse:⁊ violarum
añ.ʒ.ij.liquiritie,corticū citri:passularum enucleatarum:seni
ni a bombecis:anisi ameos.añ.ʒ.s.scolopendrie scariole:ca=
pillorūueneris endiuie:cicoree añ.M.j.maiorane:basilicōmu
nis:camedreos añ.M.s.sticados arabici:sene epithimi.añ.ʒ.
s.pruna numero.x.bulliant in aqua sufficienter ⁊ colentur:et
collature addatur succi buglosse:⁊ pomorum dul.añ.ʒ.s.⁊ sy=
rupizetur cum zuccharo al.⁊ aromatizetur cū croco:⁊ sanda=
lis.Et si volumus facere domesticū fiat vt infra.℞.syrupi de
bysancijs syrupi de pomis sm̄ Mesue in c.de soda melencolie
ca añ.ʒ.ij.syrupi de epithimo.ʒ.i.aquarū cicoree:scolopēdrie:
lupulorū:⁊ fumiterre.añ.ʒ.ij.s.misce pro tribus vicibus clari=
ficetur ⁊ aromatizetur vt superior.In elephātia aūt fiat syru=
pus domesticus vt infra.℞.syrupi de epithimo.ʒ.ij.oximellis
simplicis:syrupi de fumoterre añ.ʒ.s.aquarum seni.cuscute ⁊
scolopendrie añ.ʒ.ij.misce pro duabus vicibus clarificetur et
aromatizetur cū modico croci ⁊ cinamomi.Vel fiat magistra
le sub hac forma.℞.radicum feni.asparagi.brusci:polipodij
quercini añ.M.s.thimi:epithimi:cuscute sene scolopendrie
extremitatū tamarisci:florū boraginis.florum buglosse añ.ʒ.j.
hec omnia bulliant in libris quatuor aque vsq; ad consum=
ptionē tertie partis:⁊ dimittatur sic in infusione per diem:et
postea fiat collatura:⁊ collature adde aque lupulorū aque bo
raginis ⁊ buglosse ⁊ melisse añ.ʒ.ij.cū sufficienti q̄titate mel=
lis:⁊ aceti parū:fiat syrupus de quo sumatur cū aquis melisse
absynthij:⁊ apij.Et si velles domesticū fortiorē quo vti posses
magis in processu sic fiat.℞.syrupi de epithimo:syrupi acetosi
cōpositi syrupi de thimo añ.ʒ.s.aquarum scolopendrie melisse
añ.ʒ.j.misce:⁊ clarificetur duplicando ⁊ aromatizetur vt supra
cū cimino.Potest etiā aliter fieri.℞.radicū.v.diureticorū aco
ri:⁊ raffani:corticū radicū caparorū añ.ʒ.j.corticū mediani:
arborū frasini ⁊ tamarisci añ.ʒ.s.florum genestre ⁊ capillorū=
ue.florum melisse aña.ʒ.ij.camedreos:scolopendrie:eupatorij
absynthij añ.M.s.sticados arabici.ʒ.s.bulliant in aqua con
uenienter vt radices multa ebullitione flores ⁊ herbe modica
bullitione sm̄ artem.❡Deinde facta collatura cū melle ⁊ zuc=
charo equaliter ⁊ modico aceti fiat syrupus debite coctus:qui
postea aromatizetur cū mace cinamomo:⁊ croco parū positis
in petia infusa in eodē.Et exhibeatur cum aquis scolopendrie
melisse ⁊ eupatorij.Et istis syrupis vti potes in toto processu
aliq͞n fortioribus:aliquādo minus fortibus:⁊ aliq͞n faciēdo in
lep propter odicatos cū aquis vt supra:⁊ cōsequēter cum istis
facta digestione debemus iterato euacuare materiā etiam gra
datim cū minus fortibus postea cū fortioribus.Et q͞m in hoc
posset error notabilis cōmitti vtile erit si simplicia tales mate
rias euacuātia sm̄ gradū in fortitudine ⁊ debilitate connume
rentur:q꞉ ex istorū cognitione poteris ad solutiua cōuenienter
procedere.De solutione istorū ⁊ gradibus reperio apud auto=
res diuersitatem:nā Auer.in canticis parte secūda prime par
tis practice cōmento.xij.sic dixit.Fortior ex his medicinis est
lazulus:post ipsum epithimus:post ipsum polipodium:post
ipsum mirabolani indi ⁊ kebuli.Sene autē ⁊ fumiterre edu=
cunt humores adustos.Addit ego nō repono buglossam inter
educentes melencoliā:nihilominus est ex resistentibus ei.Ex
isto habes diuersas medicinas valentes in melencolia natura
li:⁊ melencolia adusta ⁊ gradus ipsarū:neq; in his cōnumera
tur thimus neq; lapis armenus.Hanc etiā varietatē in soluē=
do obseruat Mesue in simplicibus suis:q͞m laudat epithimū
polipodiū in melencolia naturali.Sene autē fumiterre lau=
dat in melencolia adusta.Mirabolanos indos dicit valere in
vtraq; melēcolia.Ipse ponit lapidē armenū valere in materia
melencolica cū consideramus morbos quibus valet Auicen.
ij.can.non facit capitulum de lapide lazulo:sed bene de lapide
armeno.Et in isto capitulo cū dixit:ꝙ in soluendo melencoliā
fortior est lapide lazuli:⁊ ꝙ simulat in colore azuli:⁊ ꝙ eo vtūn
tur pictores ⁊ tinctores loco azuli:⁊ Serapio nō facit mentio
nem de lapide armeno sed de lapide lazuli dixit ꝙ laxat humo
res melencolicos ⁊c.De epithimo dixit Aui.ꝙ soluēdo educit
melēcoliā fortiter ⁊ flegma:⁊ ꝙ potio est quatuor aureorum.
Dixit de mente aliorū ꝙ si bibatur .i.sumatur in substātia pō=
dus est aurei.ij.s.⁊ decoctū vsq; ad quatuor.Dixit Seraþ.de
mente Hallabbatis ꝙ educit melencoliam.Intellige sm̄ Dio
scoridem dixit colerā ⁊ melencoliā.De polipodio dixit Auic.
soluit melencoliā .i.naturalem sine punctione ⁊ soluit flegma.
Item dixit Serapio ꝙ purgat melencoliā suauiter ⁊ flegma.
Et ꝙ quidam medicorum ingeniati sunt ad eos qui non pote=
rant potare medicinas proijciebant ipsum tritum in aliquib⁹
cibis ipsorum ⁊ purgat melencoliam leniter .i.naturalem.De
mirabo lanis dixit Auicen.nigri soluunt melencoliam .i.na=
turalem:

turalē: kebuli soluūt melencoliā ⁊ flegma. Idē etiā sentit Serapio. De sene ⁊ fumoterre dixit Serapio fm Rasim in. c. de sene in fi. Sene ⁊ fumiterre purgant humores adustos Auicē. non facit mentionē. Itaqꝫ videmus autores in hoc cōuenire ꝙ lazulus epithimū mirabolani polipodiū purgant melencoliā naturalē: fumusterre ⁊ sene euacuāt melēcoliā adustā: hoc igitur pro regula obseruemus. ¶ Sed restāt adhuc due difficultates. Una est de graduatione in soluēdo materiā melēcolicā. Alia est de lapide armeno ⁊ de thymo: quas medicinas aliqui cōnumerāt inter has ⁊ aliqui non. Reperio rosam anglicam cuius autoritas etiā est magna ⁊ ingraduādo videtur isto modo sentire dixit sic graduando a debiliori ad fortius in primo gradu ⁊ ordine sunt mirabolani indi ⁊ embilici: post ipsum sunt polipodiū cū aniso ⁊ diureticis: deinde epithimū: qꝛ eius operatio est fortior operatione polipodij: ⁊ maiorē infert corpori angustiā: ideo oportet remittere eius qualitates primas ⁊ maliciam in resoluendo ⁊c. post epithimū lapis lazuli. De elleboro non faciunt mentionem tanꝙ̄ de eo qui est apud nos medicina nimis fortis. ¶ Conueniunt igitur ꝙ lapis lazuli est fortior medicina ad euacuandū melencoliā: postea epithimum: postea polipodiū: ⁊ postea in vltimo gradu sunt mirabolani: qꝛ debiliores in educendo materiā melencolicam. ¶ Nota igitur hec pro regula. Credo cōmune iudiciū male intelligendū: sit in oppositū credunt ꝙ polipodiū vel epithimus minus soluunt ꝙ̄ mirabolani. ¶ De vltima difficultate primo de epithimo reperio cōmuniter autores thimū laudare in materia frigida maxime flegmatica ⁊ passionibus pectoris etiā syrupum de thimo ad idē valere: non reperio de thimo fieri precipuam mentionem contra passiones melencolicas a senioribus ⁊ illustribus medicis: licet moderniores eo in his passionibus vtantur ⁊ reperio rosam anglicā sic dicentē in cura quartane. Sed vnū ego dico: ꝙ thimus est herba bona in passione splenis ⁊ in morbis melencolicis ⁊ in morbis alijs: sed in epithimo quod hac est. i. qui laudatur hic nunꝙ̄ inueni operationem sensibilē hoc ipse. Starem ego tamen in iudicio maioris partis ⁊ maxime primorū medicorū: neqꝫ sua experientia debet in hoc facere regulā. Credo tū ꝙ caliditate ⁊ subtilitate digerendo valeat sed soluendo nō credo. ¶ Circa vltimū quod me multū difficultat: vt de lapide armenio nūquid debeat poni iter medicinas huiusmodi cum ab aliquibus fiat mentio: ⁊ ab aliquibus non reperio Rasim primo cōtinen. c. de melencolia versus finē: qui interpositis tū verbis quibusdam alijs dicit hec verba que sequuntur. Antiqui cōsueuerūt vti elleboro: sed ego magis laudo lapidē armenū: qꝛ nulla dubitatio vel defectus est in operatione ipsius: ⁊ cognoscit virtus operationis eius super infirmū per paucos dies: ⁊ si necesse est reitera ipsum: qꝛ nō est in eo calefactio: nec qualitas mala: nec malus sapor. Ecce qualia verba. Dicerē igitur in tali materia: ꝙ lazulus ⁊ lapis armenus cū sint medicine multū fortes: vt omnes testātur preter verba Rasis paulo ante dicta: nō debēt esse in casu nostro nec in vsu: ⁊ ab eis cauere debemus ꝙ̄tū possumus. Sicut enim antiquiores: quibus non erāt note leuiores medicine vtebantur elleboro: ⁊ nūc loco ellebori vtūtur lapide lazuli vt dixit Serap. primo breuiarij de cura melencolie versus finem. Medici antiqui dabāt in hac egritudine elleborum nigrum decoctū in aqua: aut cōtusum: aut mixtū cum alijs medicinis: sed medici nostri tēporis recedūt ꝓpter vehementiā: que accidit illi qui ipsum accipit. Idē dixit Auer. v. colliget. c. de elleboro. Et idem dixit: ꝙ adamas habet similem virtutē purgādi sicut elleborus. Et. d. Aui. c. de lapide armeno dixit: ꝙ lapis armenus fortior est lapide lazuli. Ita ⁊ nos quibus innotescunt leuiores istis debemus ab istis diuertere quantū possumus. Idē dico de scamonea in materia colerica: qꝛ vt dicit Gal. primo regiminis acutorū cōmento. ij. in fi. Uerū tū melior est ei cōpositio: qui solutiuā potest portare medicinā in qua elleborus cadit: ⁊ nō cadit in ea scamonea: cū tū relique nō sufficiāt super eis presumēdū est: dicerē tū cōsulendo: salua tū reuerentia dñi Rasis: ꝙ lapis armenus debet semper in totū dimitti: neqꝫ eo aliquo pacto vti. primo qꝛ in virtute lapis lazulus ei assimilatur: ⁊ est familiarior: ⁊ de eo forte omnes medici faciūt mētionē preter Aui. qui ⁊ si nō ponat capitulū de ipso simplici: tū multoties de eo vtitur ⁊ approbat. Secūdo quod plus me monet est: qꝛ que sic talis medicina a multis ignoratur: ⁊ nō tm̄ a modernis. sed ab antiquioribꝰ: ⁊ maxime doctis ⁊ expertis. Reperi Rabbi moysem in tractatu quodā de regi. sanitatis ad regem hyspanie sic dixisse. Nō debet cibari dñs cū lapide lazuli propter eius vehementiā. neqꝫ cū lapide armeno: qꝛ nō cognoscit de quo intulit dubitationē nobiliorū medicorū. s. Auēzoar ꝙ nō sit ille: qui tali noīe nūcupat. Ego etiā testor me multoties a doctis apotecarijs perquisisse quid intelligāt per lapidē armenū. Aliqui melius intelligētes cōfusione ducti dicūt se non intelligere. Et tū cōponūt pillulas de lapide armeno. Alij minus scientes libere dicūt: ꝙ per lapidē armenū sumunt bolū armenū in cōpositionibus. Ecce bestialitatē eorū cū lapis armenus sit vehementer solutiuus: ⁊ bolus armenus solutioni cōtrariet. Hec omnia diligēter notate pro bona doctrina. Nā ⁊ si aliqualiter a proposito fecerim digressionē: vtiliter tū factā existimo: habetis hic de lapide armeno ⁊ de thimo a multis laudatis in soluēdo materiā melencoliā. Ego aūt eos vitupero. Habuistis gradus in fortitudine ⁊ debilitate medicinarū soluentiū melencoliā diuerso modo a cōmuni iudicio. Habuistis tertio electionē medicinarū soluentiū melencoliā naturalē ⁊ aliquā adustā. ¶ Nota tū hic ꝙ licet harū medicinarū alique magis euacuent melencoliā naturalē: ⁊ alique adustā. Credo tū ꝙ oēs tales omnē materiā euacuāt melencolicā: ⁊ pro tāto doctores in materia melencolica quacūqꝫ omni tali medicina vtūtur. Et rationem huiꝰ credo esse: qꝛ probabile ⁊ verisimile est: ꝙ omnes materie melēcolice sint eiusdē speciei: qđ manifestat per hoc: qꝛ omnes tales cū putrescūt febres causantes eadē proprietate specifica afficiūt: qꝛ de quarto in quartū faciūt de natura sua periodū: ideo probabile est: ꝙ omnis medicina: que per ꝓprietatē vnā illarū respicit omnē respicere possit. Cū hoc tū stat: ꝙ inequaliter: vt constat intelligēti: circa electionē igitur earū in opere bonū est cōsiderare. ¶ Iā redeo ad principale nostrum vt ad medicinas euacuatiuas. Ualeret igitur in varicibus solutiuū vt infra. ℞. dyacatholiconis. Damasceni vel Nicolai sine diagredio. ʒ. vi. ⁊ cū aquis fumiterre: buglosse: ⁊ lupulorū: decoctionis florū boraginis: ⁊ buglosse: foliculorum sene aū. ʒ. j. misce fiat potio: in hoc casu in forma pillularū. Ualerēt etiam pillule vt infra. ℞. pillularū de fumoterre: pillularū indarum aū. ℈. ij. cū modico hamec formētur pillule ⁊ exhibeantur cum ℥. ij. aque casei. Et si velles solutiuū magistrale factum fiat vt infra. ℞. reubarbari electi. ʒ. ij. epithimi. ʒ. j. folliculorū sene. ʒ. j. s. mirabolanorū citri. ⁊ indorū aū. ʒ. s. spice squinanti aū. gra. ij. passularū pinguiū. ʒ. j. s. Infundātur omnia in aquis vt infra ℞. aquarū fumiterre: cicoree: scolopendrie: ⁊ buglosse aūa. ℥. j. s. ⁊ bulliant duabus vel tribus bullitionibus: et remaneat in infusione post decoctionē. x. hora. ⁊ postea fiat fortis expssio: ⁊ collature addatur diasene. ʒ. iij. syrupi violacei. ℥. ij. misce fiat potio. Posses si talia nō suffecerint in processu addere dosim solutiuorū: vel etiā aliquid de lapide lazuli loto ⁊ rectificato fm artem: semper tū cum timore. In elephantia aūt conueniret solutiuū domesticū factū vt infra. ℞. dyacatholiconis: cassie extracte aū. ℥. s. yerepigre. ʒ. j. s. dyasene. ʒ. ij. syrupi de epithimo. ℥. j. cū decoctione polipodij: cuscute: radicū feni. ⁊ scolopēdrie aū. ʒ. ij. passularum. ℥. s. sumendo. ℥. v. dicte decoctionis debite facte fiat potio. Et domesticū etiā esset ius galli veteris ordinati fm artē: in quo coquuntur polipodiū: sene: epithimū: passule: carthamū: ⁊ ysopus sumendo de eo facta dissolutiōe carniū et expressione. ℥. vj. vel. vij. Et si volueris fortius facere fiat vt infra. ℞. agarici electi. ʒ. j. s. zinzib. salisgēme aū. ℈. s. mirabolanorū: chebulorū. ʒ. ij. indorū. ʒ. j. s. contundantur ⁊ fricentur cū oleo amigdalarū dul. ⁊ omnia simul infundantur in decoctione vt infra. ℞. polipodij quercini: radicū feni. petroselij aū. ʒ. ij. s. foliculorū sene. ʒ. ij. epithimi. ʒ. j. passularū. ʒ. iij. sticados: florū borag. ⁊ melisse aū. ʒ. s. bulliant in sufficienti ꝙ̄titate aque fm artē bulliendo prius radices ⁊ postea flores cum epithimo. Et sumatur de ista decoctione facta collatura. ℥. v. ⁊ ista dimittātur in infusione per horas. x. postea fiat expressio ⁊ collatura: ⁊ collature addatur dyacatholiconis. ʒ. vj. dyasene. ʒ. j. s. oximellis simplicis. ℥. j. misce fiat potio. Sequenti mane post medicinas fiat confectio ⁊ sumat vt infra. ℞. mitrida. ʒ. j. dyabuglossati. ʒ. j. misce hoc idem post alias euacuationes in elephantia. ¶ Circa tamen primū primo minoretur mitridatum ⁊ augeatur dyabuglossatum in processu fiat euacuatio. Post medicinas in varicibus fiat confectio vt infra. ℞. dya buglossati. ℥. s. specierum confectionis de gēmis. ℈. s. cum syrupo de bizantijs. Quidā cōposuit electuariū satis forte valens in ista materia melencolica: cuius descriptio talis est. ℞. buglosse: liquiritie aū. ℥. j. sticados arabici: camedreos camepitheos: calamenti: absynthij: sem. ani. aū. ʒ. ij. s. epithimi: polipodij: sene aū. ℥. j. mirabolanorū indorum: ⁊ chebulorum aū. ℥. s. prunorū sulubarū aū. numero. l. scolopendrie. M. j. bulliant in lib. iij. aque vsqꝫ ad consumptionem medietatis: excepto epithimo ⁊

qui ponatur in fine decoctionis: & facta decoctione per diligē-
mittatur in infusione: postea fiat collatura et bona expressio:
in qua ponantur vt infra. ℞. lapidis lazuli: lapidis armeni:
quod tamē non placet. ℔. an. ʒ. iij. ellebori nigri. ʒ. ij. s. sene. ʒ.
vj. reubarbari electi. ℥. s. cinamomi electi. ʒ. ij. ligni al. ʒ. ij. been
albi & rub. an. ʒ. s. spice: squinanti an. ℈. s. omnia grosse cōtundā-
tur & ponantur in dicta collatura calida: & per diem & noctē in
infusione permaneant: postea fiat collatura: & cum sufficienti
quantitate mellis & zucchari equaliter fiat electuarium: cuius
dosis est a. ℥. s. vsq; ad. ʒ. vj. &c. ¶ Habetis varia solutiua: & for
tia & minus fortia: quibus vario modo oportet vti: quū in casu
oportet corpus mundum tenere: & maxime si debeamus deue-
nire ad operationē manualē: que laboriosa est. Propter quod
dixit Aui. c. proprio. in fi. Rectius est vt non apponatur. s. va
ricibus: neq; fiat in eis aliquid laboriosum: nisi post euacuatio-
nem & mundificationē vltimā. Et versus principiū cure dixit.
Cū autē cōfirmatur parū speratur q; prohibeatur & si speratur
scias q; summā curationis sperare huius egritudinis est assi-
duatio in curatione. s. cū medicinis euacuantibus &c. Et quod vt
dicebatur circa tertiū exponendo in hoc casu maxime valet vo-
mitus: & non solū materierū cōmunium: sed etiā cū proprietate
appropriatorū maxime in elephantia ideo obseruentur ver-
ba Serap. in. c. de melencolia sub hac forma. Si humor est
terrestris grossus frigidus munda stomachū cum vomitu cū
potu aque calide: in qua decocta sint anetum: sal: & calamen-
tum fluuiale: & nux nromatica: & semen atriplicis: & semen ra-
phani sup. cū omnibus istis vel aliquibus eorū: & ciba illū in pri
mis ex raphano decocto cū secaniabin facto cum aceto squil-
litico: & si adiuuat virtus abundantius apponemus elleborū
in raphano & infundemus in secaniabin. ¶ Habes ex isto textu
plura vomitiua & fortia si cōsideras. Primo igitur potes in-
fundere raphanū in oximelle simplici facto ex aceto cōmuni:
vel ex aceto squillitico & est fortius: & postq steterit in infusio-
ne sex horis comedas de ipso raphano tres vel quatuor bolos
male masticando: & post mediam horam cum intentione vo-
mendi ponatur digitus in gulam: vel penna infusa in oleo &
fiat vomitus. Et si non sufficerit post talem cibationem hora
dicta exhibeatur decoctio vt infra. ℞. calamenti fluuial. ʒ. j. s.
se. anisi: atriplicis an. ʒ. s. bulliant in aqua. ℥. x. vsq; ad consum
ptionē tertie partis: & facta collatura addatur oximellis sim-
plicis vel squillitici. ℥. j. ʒ. & tepide exhibeatur. Et si fortius vo-
lueris adde in decoctione de semine raphani: vel bulliant hec
in media parte aque raphani: & si adhuc fortius adde de nuce
vomica. Et si fortius nutriatur raphanus cum elleboro in oxi
melle simplici materia viscosiori existente: vel squillitico impo
nendo frusta parua ellebori in raphano: tamen cū debet sumi
raphanus abijciatur elleborus. Alios modos posui in cōsilio
meo de lepra. Aduerte tamen: q; nisi stomachus in virtute fue
rit fortis & in substantia robustus cū nulla preparatione ad vo-
mendū non auderem in exhibitione horū vomitiuorū: & qui nu-
diui de medico multū audace: qui cū vomitiuo perduxit stoma-
chum amici ad vomendū vsq; ad mortē. Si igitur ita fieri con
tingat obseruentur canones positi a dño Aui. iiij. primi. c. xi. &
xij. cū succedentibus quibusdā & nō obliuiscaris cōfortare sto-
machū si vomitus laboriosus factus fuerit. Ego tñ magis in-
hereo euacuatiuis per secessum: sic etiā de cōmuni sit vsu: licet
Hypo. vomitū laudauerit: & vt habeamus ordinē in solutiuis:
q; frequens nimis vsus est nociuus: & ex alia parte oportet cor
pus bene mūdare in talibus passionibus & modū conseruare:
ideo pro regula obseruetur quod colligitur prima tertij. c. de
melencolia bene consideranti: postq venerit de debilibus ad
fortiora: tunc debes semel in mense cum medicina forti euacua
re & semel in hebdomada cū debili medicina: & semel cum me-
dicina mediocri: hoc intelligitur cōstante virtute. Dixit enim
sic ad literā. Si ergo nō conferunt. i. nō sufficiūt medicine su-
pradicte reitera iterū & in omni hebdomada euacua vice vna
cū pillulis subtilibus. i. lenibus medijs. i. mediocribus cōposi-
tis: & inter spacium id administra triferam epithimi secundum hunc
modū: sumentur trifere. ʒ. iij. epithimi. ʒ. j. hyere. ʒ. s. misce: et
in omni mēse euacua cū aliqua forti de hyeris magnis donec
inuenias egritudinē iam remotā si bene consideras colligitur
quod dictū est. ¶ Jam vltimo restat in hoc principali deueni-
re ad alterationē membrorū. In varicibus igitur post aliquā
euacuationē cōuenit epithimare epar vt infra. ℞. aquarū ci-
coree: endiuie: fumiterre: & buglosse an. ℥. ij. sandalorū omniū:
corallorū vtriusq; been vtriusq; an. ʒ. s. ligni al. ℈. j. aceti parū
fiat epithima: vel pōt fieri sacculus ex floribus rosarū: violarū
florū boraginis: & buglosse an. M. s. spice: absynthij an. ʒ. ij. cū
speciebus vt supra: fiat sacculus pro epate: qui fumigetur cum
aspersione super lapide greco cum aqua cicoree et absynthij
equaliter cū fumo. Pro corde fiat epithima cordiale sub hac
forma. ℞. aquarū boraginis buglosse: violarū an. ℥. iij. melis-
se: rosarū an. ℥. j. s. vini albi odoriferi. ℥. s. sandalorū citri. & ru.
corallorū rub. & alborū an. ʒ. s. ozimi: gariofilorū: vtriusq; been: se-
sete crude incise an. ℈. j. ambre. croci an. gra. j. s. camphore: os-
sis de corde cerui an. gra. ij. misce. Et si placet potes addere de
fragmentis intrantibus in cōfectione de gēmis. ʒ. s. pro delica
tis: & ex eisdem potes conficere sacculū mutando aquas et flo-
res et herbas addendo de corticibus citri remisse in qualitate
cū semine acetose. In elephantia autē fiunt etiā rectificatiōes
horū membrorū cum similibus: sed minorentur dosis frigido-
rum vt violarū: rosarum &c. & augeantur dosis calidorum vt
been: gar. cinamomi: ambre: ozimi: addendo vbi non sunt po-
site: vel augendo vbi sunt posite. ¶ In confortatione autē sple
nis vt plurimū debilitati in attrahendo: vel in expellendo in ta
li casu proprio fiat fomentatio supra ipsum splenē vt infra. ℞.
corticum tamarisci: corticū radicum salicis: & capparorū: lapa
cij acuti: chebuli an. M. ij. scolopendrie florū genestre: absyn-
thij: abrotani. M. j. costi: ciperi an. M. s. seminū seniculi fenu-
greci: semi. lini an. M. j. s. spice nardi. ℥. s. ponantur omnia ad
bulliendū in vino albo: & aqua equaliter: & quarta parte aceti
albi: & facta debita decoctione fiat fomētatio supra ipsum sple
nem ter vel quater. Et si volueris fortiorē efficere adde in deco
ctione de gūmi arabico: bdellio: serapino: opoponaco ponen
do. ℥. s. vel. j. de quolibet eorū & de aceto ponendo mediā par-
tem aceti squillitici. Et facta fomentatione fiat inunctio supra
splenem cum vnguento vt infra. ℞. olei amigdalarū amara-
rū: olei ruthe: olei de capparibus an. ℥. s. olei de lilijs albis. ʒ.
ij. semi. anisi: carui: ameos ana. ʒ. s. costi: ciperi: cinamomi an.
℈. s. aceti. ʒ. ij. croci. gra. ij. misce. & si volueris fortius facere ad
de de gūmi secundum necessitatē. In hoc casu etiā valet oleū benedi
ctū: & oleū balsaminū. Et posset etiam fieri emplastrū et cerotū
cum appropriatis vt. ℞. dialtee: marciaton an. ℥. j. s. armonia
ci dissoluti in aceto. ℥. j. florū genestre: seminis aneti an. ʒ. s. fiat
cerotū si placet. Et si volueris facere emplastrū poteris adde-
re oleū de lilio de capparibus cū pinguedine porci: & cum fari
na fenugreci: & seminis lini: & sic variabis manente eadem in-
tentione. Pro confortatione vero membrorū per interius va-
lent confectiones cordiales cum aliquibus epaticis & spleneti
cis. In varicibus minus calidis in elephātia calidioribus. In
varicibus fiat confectio vt infra. ℞. specierum dyarodon ab-
batis. ℥. s. specierum electuarij letificantis Rasis: specierū cō-
fectionis de gemmis an. ʒ. j. s. cum zucchero dissoluto in aquis
melisse: cicoree: fumiterre quod sufficit: fiat confectio in mor-
sellis. ʒ. ij. pro quolibet morsello. Et detur in sero ante cenam
per duas horas vel vnam ad minus. In elephantia valet vt in-
fra. ℞. specierū dyambre. ʒ. ij. specierum confectionis de mu-
sco dulci. ʒ. j. specierum dyarodon abbatis. ʒ. s. cū. ℥. vj. zuccha-
ri dissoluti in aquis melisse: scolopendrie & betonice cum modi
co vini albi electi fiat confectio in morsellis. Posset etiam fieri
electuariū in hoc proposito vt infra. ℞. corticum citri conditi
℥. s. liquiritie rase. ℈. ij. zucchari candi. carnium passularū pin
guium an. ℥. j. margaritarū an. ʒ. j. iacinthorum: saphirorum:
smeraldi. doronici: corallorum al. & rub. an. ℈. j. cinamomi ele-
cti: macis: galange an. ʒ. s. gariof. cubebe: ligni al. storacis: cala
mite: semi. basiliconis an. ℈. s. croci. ʒ. s. musci ambre ana. gra.
vij. conserue: boraginis: & buglosse an. succi pomorū dulciū de-
purati. ℥. ij. aque rosate: vini optimi an. ℥. j. & cum lī. j. zucchari
albi fiat electuariū in bona forma: quo vti potest diebus qui-
bus non syrupizatur: neq; aliter soluitur. Bonum est & regula-
re in his morbis cronicis vt aliquādo dimittatur natura quie
ta cum debita dieta et nullis medicinalibus alteretur. & sic ex-
peditum sit primū principale circa regimen in totum haben-
dum. ¶ Consequenter ordinandum est quomodo operandū
est circa particularia membra. In varicibus igitur obseruetur
talis modus factis. primo que precesserunt fricentur dicte va-
rices cum panno tepido: & si pannus esset de grana esset conue
nientior: & continuetur fricatio vsq; dum membrum caleat: et
sanguis venarū subtiliatus videatur: & hoc fiat post duas ho-
ras diei in estate: & vltra vesperas in hyeme. ¶ Consequenter
bene considera si vene inflate sint de ramis saphenarum vel
sciaticarum. Si saphene accipe flobotomum et aperi venam
infra cauillam in parte exteriori & syluestri & facias latum ori
ficium vt sanguis grossus exire possit: secundum tamen vene

minute

minute dispositionē. Fiat tñ flōmia facta prius ligatura stricta post fricationes cū venda supra genu: si supra genu venarū tumefactio extēdatur. Et si sint tñ infra genu tumefacte stringatur infra genu: & in omnib⁹ cōprimatur deorsum: vt grossa materia possit educi & tota vnius cruris educatur vna vice si virtus cōsentiat: & si nō partiatur vsq͂ dū educta sit ſm modū qui supradictus est: & cognoscet eius eductio totalis qñ nō stabit ipsarū apparēs tumefactio: & hoc expedito in vno crure post duos vel tres dies fiat sīlis operatio ī alio crure: si vene alteri⁹ cruris sint tumefacte. Qd si forte cōtingeret ꝓpter viscositatē & terrestreitatē humoris: qḋ nō obediat descensui deorsum: tunc oportebit aliqñ facere operationē. s. vt facta fricatione: vel embrocata tibia cū aqua calida vsq͂ dū vene rubeāt & exuberant fiat flōmia in diuersis partib⁹ cruris vt materia magis grossa appareat & materia inde euacuet. ¶ Cōsequēter fiat decēs ligatura incipiēdo a calcaneo bene stringēdo & sursum ꝓcedēdo vsq͂ ad genu: & sic fascia remaneat vsq͂ ad ꝯsolidationē flōmie postea dissoluatur & crus cū stipticis cōfortetur fomētādo: embrocādo: & vngēdo: & postea decēs ligatura fiat vt supra. Et cōsequēter post aliquos dies anteq͂ mēbrū exerceat fiat calcia de pelle canis per lōgū scissa. & cū cordula serica paulatim estringatur: & fascia ſm modū dictū superponatur vsq͂ ad tp̄s. Paulatim exercitati incipiat obseruādo in reliquis reginē ſm q͂ dictū est in dieta & medicinis: maxime cū vomitu & aliquibus flōmijs in manu vel brachio ad diuertendū: q꞉ tūc diuersio est necessaria ne aliquid deorsum fluat: qḋ fluere consueuit: postea cū per tp̄s tumefieri nō appareāt remoueatur fascia & calcia dicta stricta retineatur etiā per tp̄a: postea post multū tp̄s remoueatur semper regimine obseruato vt dictū est: q꞉ maximus timor est in tali passione de recidiua propter causas supra expssas. Et si per flōmiā venarū nō posset tota materia conuenienter educi: vt opus sit venas incidere: vel in totū remouere ad perfectā curā recurre ad ea que supra scripta sunt circa textus per me in. xxij. tertij ſm doctrinā Albucasis & modū obseruatū. Hic modū nō ponā propter nō prolōgare inutiliter. Et q꞉ dictū est: q͂ expedit post flōmiā vt mēbrū stipticis confortetur tam sunt ponēde medicine ad hoc valentes. Primo ergo fiat decoctio de qua facta cōsolidatione mēbrū epithimetur vt infra. ℞. rosarū absynthij: foliorū pirorū: & plātaginis añ. M. j. mēte. M. j. gallarū: balaustiarū: corticū granatorū añ. ʒ. ij. nucis cipressi: masticis añ. ʒ. j. ß. sandalorum rub. sanguinis draconis añ. ʒ. j. bulliant in situla vna aque vsq͂ ad quinte partis cōsumptionē: & de ea fiat emplastratio & cathaplasmatio: & si fiat cū spōgia infusa & superligetur erit vtile: postea fiat inūctio cū vnguēto vt infra. ℞. vnguēti sand. ℥. iij. olei myrtillorum. ℥. ij. succi barbe hircine: acacie añ. ʒ. j. ß. coriandrorū preparatorū: nucis cipressi añ. ʒ. j. rectificetur vnguentū pro vngendo. Posses etiā facere emplastrū cōfortatiuū vt infra. ℞. farine orobi. ℥. j. ß. farine fabarū. ℥. ß. olei myrtini & rosarū lotarum in aceto añ. ℥. ß. & cū decoctione supradicta fiat emplastrū. Posses etiā facere cerotū ex pulueribus cōstrictiuis cū dragaganto: mastice: & similibus. Valet vnguētū de cerusa & similia. Et cū his ordinatim positis perficietur intētio nostra. Ego tñ laudo nō minus ad curā debitū regimen in dieta & medicinarū q͂ ista localia: q꞉ sine obseruatione illorū ista essent timorosa. ¶ In localibus vero pro elephātia est cōmemorandū: vt dictum est circa tex. q͂ in applicatione medicaminū est timor: qñ si ad frigidū declinauerint dubiū est de impingendo materiā in mēbro: & si ad calidū dubiū est ne materia adusta magis malicietur et ad cancrenā transeat: ideo habēda est cautela maxime in regimine & purgatione cōtinuata: vt cū aliqua calida resolutiua applicari possint: debent talia esse cum hoc cōfortatiua & stiptica aliqualiter magis tñ & minus: q꞉ in processu magis resolutiua q͂ stiptica. In hoc ergo casu ad cōfortationē & exiccationē materie maxime si satis mobilia fuerit vel mollia cōuenit: si apponantur spongie magne noue supra crura tumefacta: quod fortiter superligentur: & fortius erit vt infundantur in aqua cineris caulū: ficus: & vitis. Et si placet potes facere embrocam lōgam cū aqua decoctionis lupinorum: vel cum dicto lixiuio imposito modico aceti & postea superaspergere de puluere vt infra ℞. tamarisci: sc. aneti toster. facti: sticados arabici añ. ʒ. ij. myrrhe. ʒ. ß. rosarū. ʒ. j. omnia puluerizabis & superaspergeas: et vt retineantur potes post inungere cum oleo absynthij: rosarum añ. ad hoc etiā valet farina fenugreci cum aloe. Et postremo si non sufficiant valet alumen cum fimo caprino si secū misceatur: & si infundatur in aceto felicitabitur operatio. In hoc tamen inherendū expertis cirurgicis: q꞉ aliquādo oportet remedia variare ſm magis & minus calidū: & magis & minus exiccatiuū: & aliqñ scarificare opꝫ & scalpellare ſm q͂ forte mēbrū sit in via ad corruptionē vel nō. Pro his igitur ad doctos recurratur cirurgicos: & his ad presens sum contentus. Et notate q͂ licet istud consiliū factum sit in casu varicū & elephantie: tamē ad omnes morbos melencolicos a diligenter considerāti iuuamentum prestabit: & precipue in melencolicis per adustionem ex sanguine & flegmate. Et sic sit finis.

¶ Pro magnifico comite. d. Joāne de barbiano de preseruatione a doloribus iuncturarum.

¶ Consilium. lxxxvj.

Pro preseruatione a doloribus iuncturarū pedū ex materia descēdente calida a dñio cholerica magis: laudo circiter mediū martij fieri mūdificationē corporis. Primo faciēdo vomitū leuē: si facilis fiat in eo vomit⁹ cū aqua tepida mixta cū oleo cōi: postea stante repletione sanguinea in quali peccās fiat flōmia de vena basilica educendo circiter. v. vel. vj. ℥. sanguinis. postea digeratur materia cum syrupis vt infra. ℞. syrupi ro. ℥. j. mellis ro. ℥. ß. aquarū acetose: rue: & absynthij añ. ℥. j. mis. cōtinuetur quinq͂ vicibus: postea sumat. ʒ. j. pillularum vt infra. ℞. reubar. elect. ʒ. ij. mirabo. citri. agari. turbith: hermodactilorum añ. ʒ. j. ß. diagredi: masticis: gariof. añ. ʒ. ß. conficiantur cū succo rosarū. Et potest de eis fieri minor q̄titas si placet ſm proportionē. Et iste pillule sumantur ſm modū aliarū medicinarum soluentiū sumendo lauatiuum ⁊c. Sequenti die sumatur ℥. ß. zuccari rosati. Si etiā interdū sumantur due de suprascriptis pillulis vt singulis. xv. diebus erit cōueniens. Et istud idē quod supradictū est obseruetur ad mediū septembris. Laudo etiā semel vel bis in hebdomada sumi coclear. j. de puluere vt infra. ℞. herbe rue: ossium humidorum combustorū ſm correspondentiā iuncturarū pedū: si fieri pōt subtilissime puluerizatorū. ℥. ij. liquiritie rase puluerizate. ʒ. iij. sumatur cū aqua mellis. Et his cōtentus sum obseruando regimen in reliquis hoc sicut verbo dictū est.

¶ Pro magnifico comite Joāne de barbiano pro ꝓseruatione a dolore podagrico a causa cholerica mixta sanguini quē dolorem tantū semel inciderat.

¶ Consilium. lxxxvij.

Magnifice. d. comes ⁊c. Hac die tantū oblata mihi oportunitate scribendi postquam vidi. M. V. q͂ ad vos promisi literis mandaui meis: summatim tamen & cōpendiose ea tantū referēs: a quibus abstinendū necessario est: et quibus etiam vtendum. ¶ Quantū igitur ad regimen circa aerem eligatur aer hyeme temperatus: vel ad paucam declinans caliditatem: estate vero ad paucam frigiditatē absq͂ humiditate: precipue in loco vestre conseruationis maxime accubitus: ideo camera humida nequaq͂ est conueniens. Cauendū etiā a vento maxime boreali: & precipue cum sequitur ad austrum. ¶ Exercitium autem & si iuncturas multum confortat & viuificet: non sit tamen laboriosum nimis maxime pedibus siue ex longa itineratione: siue ex saltu. sit igitur mediocriter factū hora tamen conuenienti vt in inane expulsis superfluitatibus cōmunibus ex egestione & vrina: que nisi per naturā & spōte educantur: iuuetur natura cū suppositorio vel clysteri cōmuni. Idē dico debere fieri saltē per horā vnā. ¶ Fricationes quoq͂ membrorū superiorū: vt spatularū & brachiorū in casu cōueniunt. Cauendū a fricationibus pedū laboriosis precipue: lotionibus etiā pedū ex aqua dulci: siue cōmuni fontis sunt nociue. Vbi igitur stet necessitas lotionis pedum fiat cū lixiuio: non tamen forti: in quo sit decoctū parū salis & rosarū: hoc dico nō existente aliquo dolore in loco: qñ si dolor presens foret talis lotio non cōueniret: nisi forte in declinatione parū. Cauendū etiā a coitu maxime super repletionē qñocūq͂ tñ fiat parce: habeat distanter a cibo. vij. vel viij. horis nullo modo stādo: qñ ille situs ad dolorē istū maxime prepararet. ¶ Sōnus in casu vestro magis cōueniens est q͂ vigilia. Sit igitur somnus. vij. horarū vel. viij. nocturnus & nō diurnus nisi stāte necessitate vel alia cōsuetudine. Nō sit tñ lectus de pluma multū molli. Vitāde sunt passiones animales precipue ira: furor: tristitia: & sollicitudo. Calciamenta etiā stricta multū nocēt. Inanitio etiā & ieiuniū maxime nocēt. ¶ Circa cibū & potū pro regula habeatur: q͂ diligenter opꝫ multū & bene masticare: & esse vnico cōtētus cibo vel duobus ad plus: neq͂ in comedēdo est multū tp̄s prolongādū: neq͂ post cibum indigestū opꝫ aliū sumere. Fugiēda est etiā omnis potus & cibi repletio: & etiam nauseatiua societas & ebrietas: sed si aliqñ ex

rare cõtingeret in abũdãtia cibi ꝛ potus quod nõ credit: tunc prouocet vomit⁹ vel saltẽ clystere cõe supponat vt cibus extra stõm trahatur. Specialiter tñ descẽdẽdo sit panis electus de frumẽto nõ salit⁹: neqꝫ in furno tostus: ꝛ si aliter nõ haberet cũ cultello remoueãtur partes sicce ꝛ aduste vitentur brodia spe ritiua: vt brodiũ cicerũ: fasiolorũ: cauliũ: ꝛ herbarũ calidarũ. ¶ Vitẽtur species maxime piper: cinamomũ: ꝛ crocus. Vtentur acria: acetũ precipue: ꝫ agresta: ꝛ succus granatorũ: si per sumant ꝓ alterãdis ferculis maxime in estate cõueniũt. A por ris: alleis: ꝛ cepis: ꝛ raphanis cauendũ tãꝙ ab inimico interfi ciẽte. A vinis potẽtibus ꝛ albis cauẽdũ est: imo vinũ nocet sꝫ ꝓpter cõsuetudinẽ bibat de nigro grosse substãtie non dul. sed austero mixtũ cũ aqua. s. decocta. A fructibus putrescibilibus aquosis est cauendũ: vt sunt ceresa: pruna tñ in parua q̃titate nõ incõueniũt si sint bene matura si per certũ tp̃s ante cibũ su mãtur. Poma etiã ꝛ pira cocta vt citonia satis cõueniũt. Si militer etiã melones in parua q̃titate nõ discõueniũt: idẽ intel ligo de cucurbitis. Cauẽdũ p̃cipue a ficub⁹: auellanis: et vuis. Inter carnes valẽt carnes capretorũ: pullorũ iuuenũ: ꝛ vitulo rũ. A carnibus magni corporis syluestrib⁹ cauẽdũ est. Ab aui bus etiã aquaticis: aues aũt minute ꝛ syluestres cõueniũt pre cipue turtures: fasiani: perdices: ꝛ alie aues minute p̃ter coturnices que nõ cõueniũt. ¶ Inter olera cõueniũt lactuce: ꝛ por tulace cũ aliquib⁹ bletibus: dimittẽdo feniculũ ꝛ petroselium: ꝛ ruthã precipue. Inter pisces cõueniũt parui petrosi: ꝛ maxi me in estate. Pisces aũt magni corporis nõ squãmosi: vt an guille: tenche nõ cõueniunt. In ferculis cõuenit panicũ ꝛ mi liũ in panigata vt aiunt. Far etiã ꝛ risum satis conueniunt in hyeme p̃cipue. Si etiã rũpant oua in aqua cũ modico agreste vel vino granatorũ nõ discõueniunt. A caseo etiã cauendũ est p̃cipue veteri ꝛ salso. A cibariis omnib⁹ de pasta maxime azi ma talia omnia nocẽt. Ad reliqua aũt cibaria discurrere pote stis: cõparãdo ad ea que sunt scripta: supra que sunt vtilia vel nociua. Et his sum cõtẽtus quãtũ ad regimẽ obseruãdũ in die ta. ¶ Circa medicinalia breuiter laudo omni anno saltẽ tp̃e hyemis fieri flõmiã de vena basilica dextri brachii euacuando circiter. ℥. vj. Si etiã fiat similis flõmia veniẽte autũno erit cõ ueniens. Laudo etiã fieri purgationem semel vel bis in anno. Primo predigestis materia tp̃ibus vt supra post flõmias fa ctas. Fiat igitur digestiuũ vt infra. ℞. syrupi ros. ℥. j. syrupi de granatis: ꝛ mellis ro. aã. ℥. s. aquarum endiuie: ꝛ acetose: ꝛ bu glo. aã. ℥. j. misc. cõtinuetur quinqꝫ vicibus. Postea sumantur pillule vt infra. ℞. mirabolanorũ citri. ʒ. iiij. reubarbari. ʒ. ij. hermodactilorũ: agarici: turbith aã. ʒ. j. s. diagredii: masticis: gariofi. aã. ʒ. s. conficiãtur cũ succo ro. ꝛ fiant pillule: que sumã tur hora qua sumi consueuerunt medicine solutiue. in dosi. ʒ. j. pro vice: si non sufficiat exhibeantur vsqꝫ ad. ʒ. iij. postea suma tur lauatiuũ cũ aqua or. vt fieri solet. Et sequenti die sumat de confectione vt infra: hoc est vt supra. ℞. zucchari ro. ℥. s. dya buglossati. ʒ. ij. misc. ¶ Laudo tñ vt anteꝙ sumãtur pillule per horã ante vel duas fiat vnũ repercussiuũ in crure supra pedes ꝛ vel etiã ambos pedes cũ pecia infusa in oleo ro. cõquassato cũ modico aceti. Et cum istis spero erit preseruata magnificentia vestra a casu in dolores iuncturarũ precipue pedum. Et his sum contentus ꝛc.

¶ De curatione ꝛ preseruatione a casu in egritudinẽ podagri cam pro magnifico. d. Thoma de bononia ducali consilia rio dignissimo. ¶ Consilium. lxxxviij.

Casus magnifici dñi Thome de Bononia viri pa tricii ducalis precipui ꝛ comitis dignissimi est egri tudo podagrica periodica bis vel ter in anno in tẽ poribus aptioribus ad eã affligẽs: vt tẽpore veris propter motũ sanguinis ꝛ humorũ in cor: ꝛ in tẽpo re autũni propter maliciã humorũ ꝛ debilitatẽ digestionis: et antecessionẽ dilatationis meatuũ in estate precedenti: que di spositio tñ tribus iã vicibus vel quatuor affligit. Erat ãnorũ quinquaginta vel circa. Sãguinee cõplexionis ſm totius habitudinẽ: imo etiã ꝛ talis egritudo dolorosa est per viã de fluxus ex materia sanguinea ad flegmaticã declinãte. i. incli nato ad qualitatẽ flegmatis ipso sanguine. s. in latitudine ei⁹ nõ tẽperato. sed ad frigidũ ꝛ humidũ declinãte. Credo tamen cũ hoc sanguine partẽ flegmatis cõmisceri aggregato flegma te per indigestionẽ ꝛ propter ociũ corporale cui subiicitur vt cõ sulares decet viros cũ animali labore in discurrendo ꝛ cogitã do circa cõsiliabilia ꝛ agibilia. Manifestat autem dolorẽ pen dere per viã defluxus materie ad pedes subitus euentus et ca sus in paroxismũ dolorosum. Declarãt aũt materiã color loci cũ eleuatione non multum magna ad rubeũ declinante: ꝛ cum tactu ꝛ pulsatione ꝛ grauitate. Cũ tactu calido nõ intense ni mis: ꝛ tarditate dissolutionis cum sit curatio: stãte etiã habitu dine sanguinea ꝛ vrina quasi semper ad rubeũ declinante. Et licet videatur in eo quasi quedã inclinatio et hereditaria suc cessio ad hos morbos propter antecessores eius: qui hoc vel simili morbo laborauerũt: tamen vt arbitror a casu in dictos paroxismos prohiberi poterit: tum qꝛ non est necesse: ꝙ si pa rentes fuerint taliter dispositi: ꝙ propterea similis sit futura dispositio in genitis: qm̃ licet spiritus decisi a pedibus per vẽ sum tẽpore generationis fuerint mala qualitate affecti inclusi tamẽ dicti spiritus in materia seminali prolifica potuerũt cor rigi a malicia in virtute spirituũ principaliũ mẽbrorũ potentũ quorum sperma proprius sit prolificum. Etiã esto ꝙ dicti spiri tus decisi a pedibus essent alterati ꝛ maliciati aliqualiter: et parati ſm se imprimere similẽ dispositionẽ in materia: ex qua debent generari pedes in genitis: ſm quã impressionẽ reddan tur pedes debiles ꝛ egrotatiui. Cõtingit tñ materiã nõ esse pa ratã receptioni dicte impressionis vel in se: vel propter austra lem influxũ dicte materia cõfortata: ꝛ consequenter non fiet impressio maliciosa. Et ita esse extimo factũ tẽpore sue gene rationis: quod satis euidenter suadet: qꝛ quasi tẽpore vite sue fuit sanus ſm dicta mẽbra: ꝛ tantũ a duobus vel tribus annis proximis fuit in eo manifesta talis lesio. Cum qꝛ multis labo ribus etiã corporeis alias subiect⁹ fuerit: vnde si impressa fuis set lesio habitualis fortis a generante in pedibus geniti mul to iam tẽpore superiore in hãc dispositionẽ incidisset. Est igiẽ sperandũ ꝙ a casu in dictos paroxismos poterit releuari exi stente adhuc quasi morbo in principio q̃tum ad hunc casum. Nam de hoc dicebat Aui. Et cũ succurritur doloribus iunctu rarũ in primis cum apparent: fiet eorũ cura facilis ꝛc. Et sup posito ꝙ ibi esset aliqualis malicia relicta ex progenitorib⁹ ad suscipiendũ nocumẽtũ de materia fluente: qꝛ tñ vt dixit Sera pio quarto breuiarii cap. xxiii. In omnibus mẽbris prepara tis vt accidat eis aliquid ex egritudinibus: que fiunt ex mate riis necessariũ est vt aggregentur in eis iste due cause. s. multi tudo superfluitatis ꝛ debilitas mẽbri recipientis. hec igitur so la causa de debilitate mẽbrorũ non sufficit: sed etiã requiritur multiplicatio superfluitatum ad inducendum tales morbos. Sed vt constat cum bonitate regiminis ꝛ obseruantia quoru dam medicinaliũ prohiberi potest multiplicatio dictarũ ma teriarũ in toto: et consequenter a virtute non transmittentur ad iuncturas per naturã etiã debiles: ꝛ exinde non fiet dolor. ¶ Ad hoc igitur vt occurratur aggregationi ꝛ multiplicatio ni dictarum materierum in toto. primo ponetur regimen in dieta conuenienti. secundo ponentur quedam medicinalia ad preuisionem: ꝙ si pur occurreret ꝙ paroxismum incideret ꝙ deus auertat: annectemus etiam ea que in paroxismo magis valebunt ad remotionem eius. ¶ Circa igitur regimen in die ta. Primo circa aerem: eligatur aer in hyeme tẽperatus: vel ad paucam declinans caliditatẽ: estate vero ad paucã frigidi tatem absqꝫ humiditate: qm̃ per humiditatem iuncture mul tum relaxantur ꝛ passibiles redduntur ad receptionem super fluitatũ aliunde transmissarum ad eas: ideo fugienda est habi tatio apud lacunas ꝛ stagna ꝛ hoc precipue obseruetur in se re propria habitationis ꝛ accubitus: ideo camera humida: neqꝫ in loco terreno posita nequaꝙ est conueniens. Etiam cauen dum est a vento maxime boreali: ꝛ ab aere grosso et nebuloso: quoniã multum nocet. Idcirco maxime cauendũ tempore esta tis ne moretur in sero sub radiis lune. Tempore ergo hyemis quo aer est naturaliter frigidus ꝛ humidus: est primo corpus pannis bene cooperiendũ: ꝛ maxime pellibus vulpium: que in hoc casu maximã habent proprietatem. Est etiam aer camere rectificandus cum igne facto ex lignis quercus ꝛ ꝛ lignis iunipe ri: lauri: ꝛ similibus calidis aromatizatis: aliquando impo nendo stipites salute: rorismarini ꝛc. vel saltem suffumigare ca merã cũ puluere posito super prunas vt infra describitur. ℞. thuris: cinamomi: nucis mus. gal. macis aã. ʒ. ß. misc. vel si vo lumus potest fieri formula ex his: ꝛ cum storace liquida: ꝛ ma gis valebit. ¶ Exercitiũ autem: ꝛ si iuncturas multum confor tet ꝛ viuificet: non tamen sit laboriosum nimis maxime pedi bus: siue ex longa itineratione: siue ex saltu: siue ex longa sta tione: qꝛ ex talibus fit defluxus materierum ad pedes. Vnde dicebat. A. in cautela a doloribus iuncturarũ. Et vtatur exer citio tẽperato ꝛ equitatione: ꝛ non superfluat in eis: quoniaꝫ excitant podagrã et dolores. s. superfluũ exercitiũ et superflua equitatio: ꝛ tunc maxime cõuenit quando corpus est maxime mundũ.

mẽdũ. Nã dixit Rasis in diuisionibus. Et cõfert eis omnibus exercitiũ tẽperatũ post egritudinẽ: ⁊ post flomiã ⁊ solutionẽ et euacuationẽ ⁊ vomitũ. Sit igit̃ mediocriter factũ hora tñ conuenienti vt in mane expulsis superfluitatibus cõmunib⁹ ex egestione ⁊ vrina: que nisi per naturã ⁊ spõte educãtur iuuet̃ natura cũ suppositorio vel clysteri cõi. Idẽ dico debere fieri saltẽ per horã vnã ante cibũ: nõ tñ vsq̃ ad lassitudinẽ: et post ipsum quiesceretur in loco tẽperato ad minus per mediã horam anteq̃ sumatur cibus. Fricationes quoq̃ mẽbrorũ superiorũ: vt spatularum ⁊ brachiorũ in casu conueniunt: cauendo a fricationibus pedũ laboriosis precipue. Lotiones etiã pedũ ex aqua dulcisue cõmuni fontis tepida vel calida: qm̃ ⁊ humores cõmouent admodũ: ⁊ iuncturas laxas faciunt ad recipiendum sunt nociue. Ubi ergo stet necessitas lotionis pedũ: fiat cum lixiuio nõ tamen forti: in quo sit decoctum parũ salis ⁊ rosarum: hoc dico non existente aliquo dolore in loco: qm̃ si dolor presens foret talis lotio non conueniret: nisi forte in declinatione parum. Et qr coitus ponitur de modis exercitij ab ipso cauendũ est ⁊ maxime super repletionẽ. Nã de eo dixit Ras. loco ibi supra. Coitus in omnibus cõplexionibus in quibus accidit podagra est malus valde: qm̃ incitat corpus sup. ad dictos dolores infrigidãdo illud ⁊ replendo mẽbra debilia sup. humorib⁹ ⁊ desiccando residua. Postea parum post addit. Sed maioris nocumenti erit in illis in quib⁹ accidit podagra nouiter. Quo modocũq̃ tñ fiat parce: habeãtur distãter a cibo. vij. vel. viij. horis ⁊ nullo modo stando: qm̃ ille situs ad dolorem maxime prepararet: ⁊ cũ fit: fiat minor concussio membrorum que fieri possit. ¶ Somnus in casu magis conueniens est q̃ vigilia: sit igitur somnus. vij. horarũ vel. viij. nocturnus et non diurnus: nisi stante necessitate vel alias consuetudine. Non sit tamẽ lectus de pluma multũ molli: neq̃ intret ad somnum nisi distãter a cibo per horã cum dimidia vel duas. Et propterea dicit Auicen. ⁊ sunt vltima verba capituli de cautela a preseruatione a doloribus iuncturarum. Et oportet vt non dormiant supra cibum omnino: qm̃ est ex rebus nocibilioribus eis. ¶ Passiones animales etiã vitãde sunt: precipue: ira: furor: tristitia: ⁊ nimia sollicitudo circa speculabilia ⁊ consiliabilia: quoniam exterminant he animi passiones. i. extra terminos naturales ducunt ab ea: que s̃m naturam consistentia. i. ab ea dispositione: que naturalis est: vt dicit Gal. iij. tegni. Et ex parte dispositionis particularium mẽbrorũ. s. ipsorũ pedum est multum aduertendũ: ne calciamẽta sint nimis stricta parata dolorem inducere. Similiter cauendum ab offensione ipsorum pedũ ad res duras ⁊ inequales: vt ad lapides inequales ⁊ huiusmodi. ¶ Circa inanitionẽ dicatur: q̃ licet parcitas in cibo ⁊ potu sit magis conueniens q̃ nauseatiua satietas ⁊ stomachalis repletio: imo etiã q̃ cõmunis moderata comestio per hoc quod per eã moderatã fit multiplicatio sanguinis: ⁊ per sup̃fluã sanguinis flegmatici ⁊ crudi: qui est specialis causa materialis huius nocumẽti: vt supra declaratũ est. Et de hoc dicebat. Rasis loco vbi supra. Siquis patitur dolorẽ ex materijs sanguineis: stude vt nulla fiat repletio in isto: tamen ieiunium superfluum ⁊ superflua cibo est ad nocendũ: ieiuniũ quidẽ propter inflãmationẽ humorũ ⁊ subtiliationẽ eorũ. Parcitas tñ in cibo ⁊ potu semper in casu est cõueniẽs ⁊ in preseruãdo ⁊ in curando: propter hoc dicit Aui. ad finẽ capituli de cura talis doloris a causa calida. Et nõ oportet vt ieiunent plurimũ: signãter dicit plurimũ quasi innuat q̃ moderata abstinentia sit cõueniens: ⁊ superflua cibo propter debilitatẽ que sequit̃ in virtute etiã nocet. Lenificatio tñ ventris est in casu admodũ cõueniẽs. Et de hac dixit Rasis. xij. cõtinẽtis. Lenificatio ventris curatio est cuiuslibet: in cuius corpore coadunantur humores semicrudi. Circa hec aũt que ibi dicta sunt vno verbo cõprehẽdit Serapio sententiã generalẽ: vt etiã scribit. xij. cõtinentis cũ dixit. Generat podagrã superabundantes facietates nauseatiue: ocium longum: coitus intẽsus ⁊ superabũdãs: remotio euacuationũ consuetarũ: balneũ: mot⁹ post cibũ: ⁊ summarie totũ id: quod malã dispositionẽ facit. Et dixit etiã Serapio. c. allegato quarto breuiarij. Et vniuersaliter dico: q̃ oẽs res: que generãt maliciã digestionis sunt iuuãtes super gñationẽ superfluitatũ in doloribus iũcturarũ ⁊c. ¶ De cibo ⁊ potu primo sunt ponẽde quedã regule gñales obseruãde: deinde ad spẽalia magis deueniendũ erit: de quibus sit hec prima regula. Quod diligẽter cibari oportet ⁊ cũ aduertẽtia bene masticare: ⁊ in eadem mẽsa nõ est multiplicãda diuersitas cibariorũ: imo opꝫ vnico contentari: vel duobus in specie diuersis laudabilibus: de quib⁹ infra specialis erit sermo. ¶ Secũda regula. Non est interponendum tp̃s: neq̃ prolongãdũ in cibatione prandij vel cene locutionibus interpositis: vel alijs diuertẽdis: imo est cõtinuanda cibatio interponẽdo potũ: ita tamen q̃ elongetur potus a principio comestionis vsq̃ transacta tertia parte cibationis. Et iste due regule sunt obseruande: ⁊ in preseruando non existente dolore: ⁊ etiã in curãdo cũ est actualiter paroxismus. Specialiter tñ descendendo satis generaliter tñ est cauendũ ab omnib⁹ ⁊ s̃m naturã frigidis: ⁊ etiã s̃m actũ: maxime in preseruando etiã in paroxismo vsq̃ cũ transierit principiũ ⁊ notabilis pars augmenti. qm̃ forte in principio fluente materia: que est sanguinea vt supponitur flegmati cõmixta cibi frigidi ad prohibitionẽ fluentis materie erũt cõuenientes. ¶ Uitanda etiam sunt omnia fortiter acetosa: maxime de aceto vini: quod dico signanter: qr remisse acetosa maxime in estate: in preseruando etiã alijs tẽporibus stãte actuali dolore in principio vel augmẽto eius: vt est acetositas granatorũ muzorũ: ⁊ vini citoniorum: ⁊ acetose: vel ribes: ⁊ hmõi non discõueniret: imo iuuaret. ¶ Est etiã cauendũ tertio ab omnib⁹ generãtibus sanguinem aquosum ⁊ fluxibilẽ ⁊ subtilẽ. Et propter hoc plurima gñia olerũ cõmuniũ: vt spinachiarũ: ⁊ bletis: ⁊ cucurbite: ⁊ hmõi nõ cõueniũt. Et ita silr plurima gñia fructuũ plurimũ humidorũ: de quibus specialius infra dicet̃. Ab omnib⁹ etiã subtiliãtib⁹ humores ⁊ liquefaciẽtibus: ⁊ meatus dilatãtibus preparãtib⁹ ad fluxũ est cauẽdũ: ⁊ ita a specieb⁹ acutis: vt pipere: cinamomo: croco ⁊ similib⁹: ⁊ a porris: cepe: alleis: ⁊ hmõi: ⁊ a vinis potentibus ⁊ acutis maxime albis cauere opꝫ. Si aũt a vino alteri⁹ dispositionis in tẽpore sanitatis vel tp̃e morbi vtẽdũ sit: infra specialius dicet̃. ¶ Obseruet̃ igit̃ vt cibi quibus vtẽdũ est sine modicarũ superfluitatũ: qui in tp̃e sanitatis sint facilis digõnis moderati nutrimẽti nõ grossi nec viscosi: dico signãter tẽpore sanitatis: qr tẽpore egritudinis maxime in pricipio neq̃ cibi que cõueniũt dñr esse multũ facilis digõnis: neq̃ moderati nutrimẽti: imo pauci nutrimẽti: ne materia sanguinea in toto augeat̃ vel aucta cõseruet̃: ⁊ ne virtus occupata tali cibo diuertatur ab operatione circa morbũ. Et hanc diuersitatẽ insinuauit Aui. in multis locis obseruari debere s̃m diuersitateꝫ dispõnis que actualiter cõtigit: qr aliter tp̃e egritudinis: et aliter tp̃e sanitatis. Nã tp̃e egritudinis vituperauit Aui. carnes in cura vniuersali dolorũ iuncturarũ. Regulariter etiã in dolore: cui⁹ cã est frigida: multo magis in calida. Nã dixit. Et opꝫ vt deuitet̃ caro in eo qd̃ frigidũ est de hac egritudine. Et in aliquib⁹ reperitur. Opꝫ vt deuitetur caro in eo: quod factũ est de hac egritudine. i. dũ infestat egritudo. Et tñ in capitulo cautele a doloribus iũcturarũ euitauit carnes grossas tñ: maxime in causa frigida: ⁊ iussit cibaria que sunt bone digestionis ⁊ velocis. Cum tñ in capitulo de cura doloris a cã calida dixerit: q̃ isti iuuãtur plurimũ a cibis frigidis grossis: sicut qui fiũt de lẽtib⁹ cũ aceto: etiã ibi laudauit acetosum carnis vaccine: ⁊ hoc est propterea qr s̃m diuersitatẽ dispositionũ cõtĩgẽtiũ opꝫ vario modo dietari ⁊ nõ vniformiter: ⁊ vno modo semper. Et idẽ etiã dixit expresse Rasis. ix. almãsoris: qui nõ tñ in cura doloris a causa calida vinum vituperauit ⁊ carnes: imo etiã confectiones mellitas ꝓpter circũstãtiã proximitatis tp̃is ad casuꝫ. Unde dicit loquẽs de podagra a causa calida. In tp̃e vero sue incolumitatis: ⁊ precipue circa tp̃s: in quo egritudo eũ inuadere cõsueuit: ⁊ qua maxime in vere a potu vini abstineat: ⁊ a comestione eorũ: que cũ melle conficiuntur ⁊ a carne. ⁊ sint in eis nutriẽtia acetosa ⁊ stiptica ⁊c. Et ita ibidẽ vituperauit cõsuetũ alias exercitiũ fieri propter hanc tñ circunstantiã vt proximitatẽ ad casum in paroxismũ. Unde dicit. Et instrumẽta. i. mẽbra motus: que hanc consueuerũt incurrere passionem vt sup. pedes in casu nostro minus solito laborem pati assuescant: et precipue cũ ipsius inuasio: istimetur sup. principiũ. Et ex his patet: q̃ non s̃m vnicã regulã dietari debent talia corpora semper: sed differenter ⁊ diuerso modo s̃m diuersitatẽ circunstantiarũ: que in corpore cõiungũtur: ⁊ aliter tempore sanitatis ⁊ ad preuisionẽ: ⁊ aliter tẽpore egritudinis: sed sumpta indicatione a materia ⁊ a causa doloris in casu nostro. In via preseruatiua est cauendum a nutrimentis multiplicãtis sanguinis: ⁊ precipue aquosi ⁊ flegmatici: ⁊ a carnibus huius generis. Et proprius cauendũ est cum instat tẽpus insultus. quoniã tũc in totũ cauendum est a carnibus vsq̃ dum sit facta minoratio de materia cũ flobotomijs ⁊ farmacijs de quibus infra: ⁊ tũc gradatim ascendere possumus ad dietam sibi moderatam. Et si hoc tẽpore nõ facta minoratione vel mũdificatione in preseruando est necessaria talis subtractio a carnibus et similibus: multo magis in paroxismo in via curatiua: precipue in prin-

cipio fluentis materie:imo τ vsq3 per totū statū doloris eius.
Et dixit Haliab.viij.practice sue capitulo.xxxiij in casu nota.
in sanguinea si cōlligat se.morborū illā dispositione acutorū
regimine.s.dādo ptisanā ordei:τ cū aqua granatorū τc. Spe=
cialius tñ descēdendo. Sit panis in casu electus de frumento
nō salitus:neq3 in furno tostus vnius diei ad minus vel duorū:
q3 si tostus fuerit ammoueantur cum cultello partes. sicce et
aduste. Et pro ferculis valent in casu nostro miliū τ panicum
cocta in brodio maxime in estate. in hyeme autē magis valet
far τ risum: τ si dulcorentur cū modico lactis amigdalarum: τ
modico zucchare erit cōueniens tempore sanitatis. Panata
etiā lota τ panis in brodio carniū cōuenientiū infusus etiam in
tēpore sanitatis est cōueniens. Nō laudo ego brodia prouoca=
tiua in regimine sanitatis: multominus tēpore egritudinis:
vt cōmuniter laudatur de brodijs cicerū rubeorū et faseolorū:
τ cauliū remisse coctorū τ aliorū aperitiuorū loquendo de pro=
prie prouocatiuis: que sunt medicine calide τ acute subtiliati=
ue sanguinis τ humorū: nisi forte sint tales: que cū forma spe=
cialiter mouent ad vias vrine: vt est de cantaridibus: τ vt for=
te sunt asparagi: sed de his loquor: que caliditate subtiliant et
liquefaciunt humores: vt daucie: ciminū anisum: brodium se=
minum acutorū τc. quia in corpore parato ad fluxū materie ad
mēbra determinata: vt in casu nostro ad pedes subtiliatis hu=
moribus facile a natura cōuertūtur dicte materie ad membra
debilia τ cōsueta fluxū humorum aliunde recipere. Et propter
hoc Aui. in cura dolorū iuncturarum a causa calida in cibis
laudauit cibos frigidos et stipticos aliqualiter: vt lentes τc.
Et ego de hac materia propter apparētes quosdam textus in
oppositū. A. specialiter in cura vniuersali dolorū iuncturarū:
qui postq3 ordinauit euacuatiua per flōmiā: vomitū: τ per se=
cessum dixit. deinde administra prouocationē τc. etiam Rasis
ix. cōtinētis: τ eiusdē. ix. Almāsoris: qui etiā tpe sanitatis ppa=
rato ad dolores podagricos a cā frigida videnē consentire ad
exhibitionē eorū. Nā dixit ad finē capituli loquēs de dictis cor=
porib9 a cā frigida. Et is quoq3 dū sanus est. s. mediantis vtat:
que vrinā ꝓuocare ꝯsueuerūt τc. Sed de hac materia satis cla=
rā decisionē. xiij. tertij cū scriberē super illo. c. generali quō de=
beāt intelligi dicta autorū de exhibitione ꝓuocatiuorū etiam
in. c. de cautela a doloribus iūcturarū in tali casu ad illū locus
recurrere oportet. Et si quis latius intelligere velit et copiose
magis videre poterit istā materiā in scripto meo super. ix. Al=
māsoris in. c. de paralisi in cura: vbi ample tractaui istā mate=
riā in intētione diuersionis materie. Cōtinuando igitur in ci=
bis de granis cōueniūt aliquotiēs lentes τ decoctiones earū
abiecta prima decoctione in diebus: in quibus nō comedūtur
carnes: τ in estate proprius etiā quolibet tēpore in primis tē=
poribus paroxismi. Et de oleribus valēt acetosa τ plātago stā=
tibus eisdē circūstātijs: sed in precussione tñ τ in hyeme sumere
aliquā bletes rectificatas cū ysopo: τ saluia est satis ꝯueniēs
τ ita vsus ouorū elixatorū tēpore quo carnes nō comedūtur in
hyeme precipue non est irregularis. Si etiā sumantur oua sor=
bilia: vbi tamē per tres horas ad minus ante steterint infusa
in aceto fortissimo. Et si placet in viuarolo sumere ea rectificē=
tur in estate cum acetosa: τ in hyeme cū ysopo vel saluia. ¶ De
piscibus etiā in diebus in quibus carnes nō comedūtur valēt
pisces parui petrosi: vt piscarie: demptis lampredis: τ aliqui=
bus lucijs: τ piscibus persicis dimisso pingui intrinseco. Et in
estate potest esse vsus eorū conueniens cū succo acetose τ vino
granatorū: vel modicissimo aceti dulcorati cuz passulis deco=
ctis in eo. ¶ De carnibus aūt valēt carnes ad siccū declinan=
tes τ naturaliter τ per artificiū. Et ita carnes quadrupedum
multū cōuenietes in estate: precipue τ carnes capriolorum et
daniorum. In hyeme autem carnes castratorum vnius anni
sunt laudabiles. Et de auibus valēt perdiconi in estate: τ per=
dices in hyeme: idem dico de fasianis. Turtures etiam sunt in
casu cōuenientes: τ alie aues cōmuniter montone maxime in
hyeme. Carnes etiam pullorum gallinarum masculorum nō
adhuc coeuntium in estate: τ caponum in hyeme non discon=
ueniunt: et regulariter assate sunt electiores elixatis remotis
partibus extrinsecis tostis. Et si aq3 conseruandū appetitū in=
fundatur in vino granatorum: vel succo arancij non nimis a=
cris: cuius acredo potest remoueri cū zuccharo iuuabit. ¶ De
fructibus autem vituperantur omnes fructus multum humi=
di ne generent sanguinem aquosum: vt sunt pruna: persica
bene matura: ceresa interiora: melonum: et huiusmodi. Et de
hoc dixit Haliabas in hoc capi. τ est. xxxviij. practice. Et fruct9
caueat omnes τ magis humidos. Et si quis eorū vult sumere
sibebū conferet pōticū: τ fic9 siccas sed nō multas accipiat: ta=
mē vbi fuerit ventris multa stipticitas: vel vehementia desi de=
rij ad similes fruct9 de dictis supra: τ in tpe caumatis parcus
vsus eorum nō est incouenies: sed op3 vt sumatur per medias
horam: vel quasi ante cibū aliū. Fructus aūt qui concedi pñt
in scōis mensis maxime sunt pira: τ coctana: τ aliqua poma
non multū humida dicta ruzunāria in vulgari nostro: et si fue=
rint cocta super prunis vel sub cineribus sunt electiora. Persi=
ca et nō nimis matura: immo aliqualr dura in modico vsu nō
disconueniūt. In hyeme quoq3 sumere aliquas pineas pri9 infu=
sas in aqua tepida τ agitatas per tpē: τ postea exiccatas nō erit
irregulare. Idem intelligatur si sumantur ante auella ne toste
ita vt per testionem remoueantur cortices exteriores. ¶ De po=
tu aūt breuiter dicaē: q3 lz vinuz vīr sit quasi ab oībus auctori=
bus vetitum: nā de eo dicit Aui. in. c. de cautela a doloribus iū=
cturarū. Et deuitent potare vinuz plurimum grossum: imo oē
vinum. Et in cura dolorū iuncturarum absolute dicit. Et op3
vt dimittat vinum oīno vsq3 quo sanet ex eo sanatiōe integra
τ veniēt super ipm quatuor tpa. s. principiū: augmētū τc. Et di=
cit Azarani9 in patiente dolorē iuncturarū. Et non bibat vi=
num oībus dieb9 vite sue: τ si non est posse ei relinquere vinum
ex nimia eius inclinatione ad ipsum: abstineat saltim ab ipso
vno anno vel duobus τc. Et Rasis. xij. contiñ. dixit. Vidi plu=
res patientes sup. tales dolores relinquere potum vini et sa=
nati sunt de podagra oīno: aut ad minus diminuta est passio
in illis. Et his similes in eis plures τ rationes adduxi in ques=
tione spāli facta per me sup. xiij. tertij ad declarādū nocumē=
ta vini in dictis passionib9. Tñ q3 Rasis post verba dicta ad=
dit. Considera tñ: ne ex retentione potus vini euenerit patiēti
detrimentum quia sup. si euenerit detrimentū non op3 vt in to=
to abstineatur ab eo. ¶ Proinde in casu huius dñi maxime
propter etatē non in totū vitupero vsum eius: sed habenda est
magna percitas in eo: τ sit vinum de vuis nigris ad stipticum
aliqualr declinās mixtū in estate cū aqua extinctiōis ferri vel
chalibis: in hyeme cū aqua mellis plus vel minus sm maiorē
vel minorē mixtionē sm materiā vini. Et ita obseruando debi=
tam dietā dicebat Rasis in libello suo de iuncturis. Cum ad=
hibemus circa infirmū ꝑfectā cōsiderationē. s. debitū regimē in
dieta τ ipse fuerit obediēs nō aggregabunē in corpe eius super=
flua. s. qb9 possit periodicari. i. redire podagra: τ maxime in=
telligit si vterel electuarijs: siue confectionib9: vel sup. pulueri=
bus: vel alijs: que habeāt superflua ex alimento relicta in dige=
stione tertia consumere. Addit maxime etiā si vteris circa loca
iuncturarum medicinis stipticis confortantibus eas: ne reci=
piant sed sm q3 transmissum est a se repellant: τ de eis fiet sermo
in sequēti parte preseruatiua per medicinas. Et ista sufficiāt quā=
tum ad dietam. ¶ Veniendo igitur ad melācoliā supposita cō=
clusione paulo ante dicta de mente Rasis: q3 ad preseruationē
in parata ad dolorem iuncturarum intelligendo de his que
fiunt per viam desutue: maxime sint tria necessaria. s. prohi=
bitio aggregationis materierū in toto. Scdm confortatio mē=
brorum iuncturarum ne recipiant. Et tertiū cōsumptio mate=
rierū: que aggregantur per medicinas exiccatiuas: τ paulatim
eāo earūdē per regiones maxime cōtrarias a vijs iuncturarū
consuetorū ledi. Et quia causa nocēs in casu nostro: vt fuit su=
pra dictuz: est cā sanguinea mixta flegmati τ sanguini debeaē
eāo p flobothomiā: τ flegmati proprius per medicinā vl vomi=
tiuam vel secessiuam: idcirco obseruando rectū ordinē in exhi=
bitiōe istoꝝ infrascriptorū ponemus ordinē: quē obseruat dñs
Aui. in curatione generali iuncturarū τ podagre apud princi=
pium capituli cū dixit. Et si sup. materia fuerit sanguinea: aut
cū dñio san. oportebit vt administres flobothomiā ex pte ꝯtra=
Et si fuerit cōis iuncturis corporis: tunc ex vtrisq3 partibus. si=
mul: tunc sup. op3 flobothomare. Addit. Deide administra vo=
mitum. Et tandem dixit. Deinde administra solutionē vētris
sup. habita prius intētione per vomitū vel solutionem ventris
ad materiā aliā a sanguine sed secū mixtā: τ ita sm ordinē ob=
seruabitur. Igitur erit ordināda flōmia deinde vomitus: con=
sequēter solutio vētris per appropriata: τ ita intellexit. d. Aui.
de vomitu siēdo cū appropriatis solutiuis: qui est aliqualiter
laboriosus: τ etiā de solutiōe vētris cū appropriatis solutiuis
materiā peccātē in toto respiciētibus q3 de solutione vētris le=
nitiua: τ de vomitu leui in corpore parato ad vomendum: iste
ordo nō est seruādus: imo prius oportebit facere ventris leni=
tionē cū clysteri lenitiuo q3 sit fiēda flōmia: vt est clara commu=
nis sententia autorū: τ. A. spāliter quarta primi. c. ꝓprio: τ pri=
ma quarti in cura febriū putridarū. Idē dico de vomitiuo leui

comparato

cõparato ad flõmiã: q vomitiuũ tale in parato ad vomendum
prius preponẽdũ est ꝙ flõmia: lꝫ vomitiuũ forte sequi dꝫ ad eã
ꝛ antecedere ad solutionẽ fortẽ: vt voluit series tex. Aui. ꝛ pro-
prie in isto casu preseruatiuo a podagra. qm̃ vt vult Aui. in il-
lis verbis cõtinuãdo administrationem vomitus addidit sup.
ipsum cõuenire: ꝛ proprie qñ dolor est in inferioribus: vomit⁹
enim vt inquit magis iuuatiuus est ei ꝙ vẽtris solutio: qꝛ sup.
euacuãdo diuertit ab inferioribus: vbi ventris solutio cõuertit
ad inferiora: que sentẽtia Aui. lꝫ posita sit in capitulo cure ta-
liũ dolorũ: tñ ꝛ in via preseruatiua nõ existẽte actu dolore: ꝛ exi-
stente actu dolore debẽt ista obseruari: qm̃ vt dicit Gal. in lib.
heresum. Quecũqꝫ enim sanant egritudines iam fientes hec ꝛ
anteꝙ fiant prohibẽt cõsistere. ¶ Et istã sentẽtiã vel similẽ ma-
xime de flõmia posuit idẽ Gal. in libro suo de flõmia speciali-
ter. c. v. est tex. bene singularis in ista materia ꝛ cõis: nõ tantũ
peccãte sanguine in preseruando a doloribus iuncturarũ: sed
etiã in preseruãdo ab omni magno periculo: qñ eo facto esset
necessaria flõmia. Et dixit sic. Nõ enim solũ qñ iam magna fue-
rit egritudo flõmie est tp̃s: sed cũ suspicabitur debẽs sup. eueni-
re. addit. Peruenit enim eruditio quã Hyp. dixit docẽs nos que
cũqꝫ presentib⁹ iã egritudinib⁹ recte vtiqꝫ ageremus melius es-
se hoc sm̃ principia earũ: vel debẽtibus incipere anticipare pa-
tiẽtes: ꝛ vt patet dedit regulã. Nõ cũ est suspitio de futuro ca-
su in morbũ: in quo cõueniret flõmia debemus anticipare. Jõ
qm̃ tẽpore veris ꝛ autũni: vt dictũ est supra: solet hec podagri-
ca passio euenire ad preuidendũ cõuenit vt preueniamus cũ
his: de quibus dictũ est. Primo igitur: qꝛ flõmia est necessa-
ria nõ existẽtib⁹ aliquib⁹ prohibẽtibus cã de debilitate ꝛc. ꝛ an-
te flõmiã est necessaria vẽtris lenitio: ꝛ sicut etiã supra dictũ est
in regimine: procurare opꝫ omni die semel aut bis vẽtris leni-
tionẽ. Et si natura nõ fuerit obediẽs oportet vt iuuetur cũ cly-
steri lenitiuo: cuius descriptio fiat vt infra. ℞. bletis: mercuria-
lis: furfuris añ. M. j. fenugreci. M. v. bulliant in aqua debite
q̃titatis vsqꝫ ad cõsumptionẽ quarte partis: ꝛ de ea tota suma-
tur libr. j. v. ꝛ dissoluantur in ea cassiefist. ℥. j. puluis zucchari:
mellis ro. añ. ʒ. vj. cũ oleo communi ꝛ modico sale fiat clystere.
Et si appuerit educi materias flegmaticas cũ clysteri aliquo-
ties a virtute põt addi in decoctione florũ camomille ꝛ centau-
ree minoris añ. M. j. ꝛ addendo parũ olei de camomilla: ꝛ pl⁹
salis apponẽdo: q si educerẽtur materie calide posset addi in
decoctione maluarũ ꝛ or. añ. M. j. ꝛ posset apponi modicũ de
oleo violato ꝛ minuere q̃titatẽ salis: deinde fiat flõmia de ve-
na basilica extrahẽdo. v. vel. vj. ℥. sanguinis in vere vsqꝫ ad. viij.
sed in autumno aliquid minuere de ista q̃titate vsqꝫ ad. ℥. v. et
nõ vltra: qꝛ virtus minus fortis est ꝛ minor san. repletio in au-
tũno ꝙ in vere. ¶ Et in hac flõmia habet magna spes in casu
nostro in preseruãdo si fiat: ꝛ maxime in tẽpore veris. Nam de
hac dicit Alexãder in capitulo ꝓprio de podagra sanguinea.
Si enim de sanguine cõstiterit esse: qui superuenerit humorẽ
si nihil est qđ prohibeat sup. de his: que nõ cõsentiũt ad flõmiã
vt est virtutis debilitas ꝛc. sanguis est auferẽdus. Et addit ba-
silicas ex basilica. Et cõtinuãdo inquit Alexander. Ex hoc enim
scio multos fuisse liberatos: aut rarius esse reumatizatos: ita
vt primo vere per singulos annos sanguinẽ auferẽdo: nõ solũ
pro eũone hoc facientes: sed pro custodia corporis sup. a casu
in dictã dispositionẽ hoc adhibet. Postea acquietata natura
post flõmiã per duos vel tres dies põt fieri eũo cũ medicina re-
spiciente acuitatẽ in sanguine ꝛ mixtionẽ alicuius flegmatis
cũ eodẽ: ꝛ prius preparãdo materiã cũ digestiuis: nõ tamẽ ha-
bilitãtibus ꝛ cõmouentibus humores ad fluxum: qm̃ sepe per
tales syrupos subtiliata materia ꝛ dilatatis meatibus ex cor-
pore neutro: ꝛ parato ad morbũ fit corpus actu egrũ. Fiet igit
digestio cũ cõfortãtibus: ita vt nullo modo sumãtur syrupi ace-
tosi: sed fiat sm̃ modum vt infra. ℞. mellis rosati: syrupi rosati
añ. ℥. j. aquarũ endiuie: solatri: ꝛ absynthij añ. ℥. j. v. misc. conti-
nuetur quatuor vel quinqꝫ vicibus. ¶ Postea laudo exhiberi
medicinã ad intẽtionẽ dictã remotiuã serositatis sanguinee ꝛ
flegmatis subtilis fiat vt infra. ℞. mirabolanorũ citrinorum
ꝛ chebulorũ añ. ʒ. ß. reubarbari. ʒ. j. infundantur in aqua deco-
ctionis prunorũ: tamarindorũ: sebesten: ꝛ capil. vene. quod suf-
ficit per. xij. horas ad minus: postea facta fricatura ꝛ exp̃ssio-
ne colature: addatur cassie nouiter extracte. ℥. v. mãne. ℥. j. ele-
ctuarij de suc. ro. ʒ. j. dyasinıconis. ℥. v. mis. et fiat potio: ꝛ exhi-
beatur sm̃ formã aliarũ medicinarũ tardãdo cibũ per. vj. ho-
ras: postea sumẽdo aliquid de lauatiuo vt de brodio cũ modi-
co zucchari al. ꝛ sequẽti die sumat confectionẽ vt infra. ℞. zuc-
cha. rosa. ʒ. ß. dyabuglossati. ʒ. j. specierũ cõfectionũ de gẽmis.

℈. j. misce. Et si nõ placet in forma potionis potest exhiberi in
forma pillularũ: ꝛ fiat vt infra. ℞. mirabolanorũ citrinorũ. ʒ.
ß. reubarbari electi. ʒ. v. aloes loti. ʒ. j. scamonee cocte in pomo
ʒ. v. rosarum rubearũ: masticis añ. ℈. ß. cum succo rosarũ fiant
pillule: dosis est a. ʒ. j. vsqꝫ ad duas: ꝛ exhibeantur sm̃ formã.
Et hec bene notet: q cũ sint exhibẽde medicine ad preuisionẽ:
vt in hac intentione nostra conuenit: ꝛ quasi sit necessariũ vt
apponãtur ad crura quasi ad mediũ versus pedes aliqua con-
fortantia stipticantia et prohibentia motũ materie ad pedes:
qm̃ ipsis debilitatis vel ex generatione: vel per precedẽtes do-
lores cõmotis materiebus per medicinam solutiuã facile flue-
rent materie ad pedes: ꝛ ex sano fieret egrum corpus: vt etiam
dicebatur de syrupis. Jdeo laudo fieri decoctionem absynthij:
rosarũ: ꝛ gallarũ in vino nigro: ꝛ postea infundatur pecia du-
plicata in dicta decoctiõe ꝛ postea superligetur tepida ad cru-
ra: ꝛ hoc fiat ter vel quater in die: qua sumit medicina incipiẽ-
do anteꝙ sumatur medicina: postea singulis trib⁹ vel quatuor
horis fiat epithima vt dictũ est. Nã per hãc preseruatur a no-
cumento dicto. ¶ Et si dicatur obijciẽdo per tale prohibitiuũ
fluxus materierũ deorsum fit etiã prohibitio deductionis ma-
terierũ de pedibus: ita q virtus medicine nõ sic attingeret ad
membra debilia: neqꝫ materie possunt a dictis membris trahi
ad intestina vt tandem expellãtur. Dico cõcedẽdo quod dicit:
ꝛ hoc est intentionis mee in isto proposito vt virtus medicine
non pertingat ad pedes: neqꝫ ab eisdẽ pedibus fiat solutio: qm̃
in casu nostro nõ stat actu dolor: neqꝫ materia ledẽs in pedib⁹
quoniã vbi esset materia ledens iam nõ esset intentio ad preser-
uationẽ sed ad curationẽ: ideo in talibus doloribus qui fiunt
per viã defluxus: cũ pedes dicuntur esse sani. i. nõ actu dolentes
medicine: que dãtur ad preuisionẽ solutiue non debent habe-
re virtutẽ attrahẽdi a iũcturis: neqꝫ a pedibus: qm̃ existẽtibus
dictis sanis: neqꝫ in eis peccãte materia: si exhibeãtur medici-
ne eductiue ab illis mẽbris educũtur ab eis humiditates natu-
rales ꝛ mẽbris cõuenientes: ꝛ sic mẽbra ista debilitantur ꝛ fiũt
parationa ad recipiẽda nocumẽta. Et propter hoc nõ apposui
in cõpositione solutiuorũ predictorum aliquas medicinas a
proprietate: ꝛ singulariter recipiẽtes dicta mẽbra iuncturarũ:
vt sunt gũa fortia: gummi: ꝛ hermodactili: vel aliquod hmõi.
¶ Et ex hoc pꝫ maximus error cõis practicantiũ: qui in p̃ser-
uãdo a doloribus iũcturarũ ordinant pillulas de hermodacti-
lis indifferẽter: quod nõ est neqꝫ canonicum: neqꝫ regulare in
preseruãdo a doloribus iũcturarũ factis per viã defluxus vt in
casu nostro: lꝫ in doloribus qui fiũt per viã paulatine cõgestio-
nis anteꝙ fiat vehemẽs dolor: ꝛ incipiũt aliqualiter aggraua-
ri in incessu: tũc in preseruãdo a vehemẽtiori dolore: que non
est vera p̃seruatio simplr: sed curatio cuius aliquid factũ est: lꝫ
nõ intẽsum ꝛ aliqđ futurũ fieri: ꝛ tũc ad materiã iã aggregatã
ꝛ preseruãdo vt nõ multiplicẽtur materie tales ꝛ dolores iun-
cturarũ: tũc medicine tales respiciẽtes dolores: tales sunt con-
uenientes: sed in his qui fiũt per viam defluxus nequaꝙ: ꝛ hoc
est singulariter notãdũ. Anteꝙ tñ exhiberẽtur medicine solu-
tiue: de quibus dictũ est: vbi cõtingeret repletio nausatiua stã-
te inclinatione ad vomẽdũ cõuenit vt prouocet vomitus cũ le-
uibus vt imponẽdo digitũ intra guttur vel pẽnã intinctam in
oleo: vel fiat decoctio modici seminis aneti: ꝛ de ea tepida sumã-
tur. vj. vel. viij. ℥. ꝛ imponatur. ℥. j. oxymellis ꝛ totũ tepidũ suma-
tur: ꝛ ita incedẽdo leuiter per cameram per duas tertias hore
semper cũ intẽtione vomẽdi tandẽ coadiuuetur natura impo-
nẽdo digitũ in os: ꝛ deponẽdo caput emittatur vomitiuũ cum
materia habilitata ad vomitũ: ꝛ tales faciles modi vomẽdi si
fiãt bis vel ter in mẽse: nõ seruato preciso numero dierum mul-
tum iuuãt in preseruãdo. Si etiã singulis mensibus sumerent
tres pillule. ʒ. vnius. de supra ordinatis simpliciter nõ seruãdo
ordinẽ precisum in numero dierũ in casu spero multũ ꝓficiẽt.
¶ Succedit mõ non in hãc intentiõe cõfortari mẽbra: ne reci-
piant: ꝛ hoc ꝑ interi⁹ ꝛ ꝑ exteri⁹. Per interius qđẽ vꝫ in hyeme
si sumat bis in hebdomada cõfectio ad q̃titatẽ coclearis vt in-
fra. ℞. metridati. ʒ. ij. zucchari ro. ℥. j. misce. Et i tẽpore estatis
sumatur de confectione vt infra. ℞. zucchari rosa. ℥. dyabu-
glossati. ℥. j. specierum plirisarcoticõ. ʒ. ß. oĩa cũ syrupo ro. mi-
sceantur: ꝛ in oĩ tp̃e valebit. Si mane sumatur coclear vnum
de puluere vt infra. ℞. ossiũ humanorũ de extremitatib⁹ iun-
cturarũ pedũ lotorum in vino nigro: ꝛ exiccatorum et pulueri-
zatorum. ℥. j. yue aromatice. ℥. v. liquiritie rase: ꝛ zucchari al.
℥. j. mis. ꝛ fiat puluis ꝛ exhibeatur in hyeme cũ aqua mellis: ꝛ in
estate cum aqua zucchari vel aqs endiuie ꝛ acetose. Exterius
autẽ fiant leues lotiões ad pedes cũ decoctiõe vt infra: ꝛ hoc in

tre optime incolumitatis pedū. ℞. absynthij yue rosa. gallarū añ. M. j. salis. ʒ. ij. bulliant in vino vermilio & aqua ferrata essentialiter ad cōsumptionē medietatis: & ex eis fiat leuis potio pedibus bis in mēse adminus. Et si fiat post assumptionē pillularū interponēdo vnā diē erit salubrius. ¶ In hac etiam intētione pro vltimo remedio in casu fluētis materie vt in casu nr̄o laudāt moderni fieri cauteriū potētiale in mēbro vt in cruribꝰ supra pedes infra genu per. iiij. digitos adminꝰ: ne attingaẗ ad extremitatē musculi seruiētis motui genu vt euiteẗ dolor q̄tū possibile est: & sic accipiēdo vnā pillulā satis grossaȝ factā de massa vt infra. ℞. calcis viue tantā q̄titatē que sufficiat: q̄ si misceatur cū sapone molli fiat substantia compacta: nā ex eo fit cauteriū potentiale siue ruptoriū modicissimi doloris: si ponatur illa pillula grossa in parte siluestri cruris siue cruriū & superligetur fortiter adherendo: quoniam infra tres vel quatuor horas fiet escara satis grossa: que postea admoueatur apponendo butyrū in loco singula die remouendo vsq̄ dum sit remota: deinde contineantur orificia aperta cōtinuo tenēdo intra orificia vnā pillulā equalem supradicte factā ex cera & singula die renouando: q̄m per hūc modum paulatine euacuatur materia: si aggregeẗ in toto & sic preseruatur a fluxu ad pedes. ¶ Et in hoc ego vidi multiplices experiētias & iuuamēta notabilia in preseruādo: nō tantū in dolore podagrico: sed etiā in doloribus aliarū iuncturarū vt ego notaui clare. xxij. tertij i capitulo de cauterijs in dictis doloribus a causa frigida. Nā debēt apponi in diuersis sitibus s̄m diuersitatē locorū dolentiū: q̄m ad diuertendū principaliter iuuāt. Proinde credo magis valerent in casu nostro si poneretur ruptorium in medio coxe propter maiorē diuersionem. Et si contingat vt indurentur latera vlceris & obsterchentur: ita vt nō possit educi materia per illum locū: tūc cōuenit vt loco pile ceree ponaẗ aliqđ asperū: vt est dcer angulare causans aliqualē dolorē ad prohibēdū cōsolidationē: q̄ sepe talia vlcera facile cōsolidanẗ nisi taliter occurraẗ: hoc t̄n vt p̄z magis appropriaẗ intētioni ad diuersionē q̄ ad cōfortationē & hec sufficiant q̄tū ad partē p̄seruatiuā. ¶ Qua sic expedita succedit tertia principalis intētio. s. curatiua: q̄n succederet actu dolor podagricus siue ciragricus. s. dolor in manibus: & in hac intētione opȝ cōmemorare que dicta sunt supra in dicta. s. quod fluente materia in principio doloris in ista causa colerica: opȝ vti tenui multū dieta: imo qđ eiꝰ dieta sit quasi dieta febriū acutarum: maxime si cōiūgatur febris: sed q̄uocūq̄ sit dieta sit multū tenuis dimissis multiplicatiuis sanguinis & calefaciētibꝰ q̄buscūq̄. Quibꝰ suppositis in principio occursus: intēdēdū est ad ꝓhibitionē materie fluētis: & que iā recipiẗ in mēbro ꝓhibendo: ne amplius fluat que fluxura esset si possibile est. Et hoc cōpleẗ cū diuertētibus principaliter ad oppositū & cōstringentibus meatꝰ per quos fluit. Alia intētio est repellere ex loco materiā fluxā pro parte: & tādē vltimo ad resolutionē de eodē loco patiēte & in temporibus medijs: puta in augmento et statu: oportet vti medijs medicinis compositis ex illis que repercutiunt & soluunt diuersimode s̄m cañ. cōmunes collectos quarta primi & tertia quarti & apostematibꝰ: vt qđ in augmēto debent vincere repellētia sup. resolutiua plus: & plus q̄to augmētū plus appropinquat principio. ¶ In statu vero debēt equari & q̄to plus procedit status versus declinationeȝ tanto plus procedat additio in resolutiuis. Et ita oportet variari gradus istarū medicinarū s̄m processum diuersorū tēporū. Et etiā in repellentibus debet esse diuersitas s̄m diuersitatē materie: q̄m in causa magis ygnea: vt in colerica magis sicca q̄ in sanguinea repellētia debēt esse frigidiora intēsiue & in stipticitate: et in siccitate remissiora: vbi in sanguinea possunt esse repellentia conueniētia minus frigida & sicciora: & magis stiptica propter materiā esse humidiorē vt in casu nostro. Quia t̄n in principio: imo proprius in augmēto aliquoties stat tāta doloris intentio in causa calida qđ fit timor de perditione egri nisi dolor minuatur: & maxime cū sit dolor iuncturalis in manibus: quo casu vt videbiẗ nō erit excusatio vt dicebat. A. Cū fiūt dolores & nō tollerātur quin tribuātur sedatiua doloris: etiā aliquoties cū stupefactiuis correctis: t̄n & ista cōsequēter vltimo cū fit resolutio necessaria: q̄m aliquoties dubitatur de petrificatione materierū in iūcturis erit etiam vltimo ad hoc prospiciendū. Procedendo igitur s̄m has intentiones in principio cū occurriẗ infirmo si venter nō fuerit mollis: iuuetur cū clystere: de quo supra dictum est: q̄ hec lenitio semper est necessaria vt fuit dictū. Deinde in casu nostro apparentibus signis sanguinis & dominātibꝰ fiat flōmia. Nā de hac dicebat Ra. in diuisionibꝰ. Et nō opȝ vt dimittaẗ flōmia i hac egritudine. Sȝ opȝ vt fiat flōmia cū incipit apā & dolor & pulsatio: cū caliditate in iūcturis p̄cise sic est apā magne q̄titatis & rubei coloris: & hec est vniuersaliter cōis doctrina illustriū autorū educēdo circiter. ʒ. v. vel. vj. san. ¶ Sed de qua vena fieri debeat ꝯuenisse omnes: q̄ ex basilica opposita: vt si fuerit dolor in pedibꝰ: verbi gratia in dextro: fiat de basilica brachij dextri &c. sed si fuerit in manibus in casu nr̄o: nō stāte multa plectoria: dȝ etiam fieri in basilica partis opposite: vt si fuerit i dextra manu: fiat de basilica sinistri lateris: & ecōtra si fuerit in sinistra fiat de basilica dextri. Verū stāte multa plectoria oporteret si esset i manu dextra fieri flōmiā de saphena sinistri pedis: et ecōtra. Vel etiā vbi causa doloris sensibiliter fuisset retētio cōsuete euacuationis: vt retentio fluxus emorroidalis cōsueti emanaret: tunc in isto casu siue fuerit in manu: siue in pede: laudo fieri flobotomiā de saphena pedis sani & nō de basilica. Et q̄m in magnificentia huius dn̄i nō stat plectoria seruetur regula cōis que posuit Raſ. loco paulo ante allegato cū dixit in casu isto. Et cura eiꝰ est flōmia si est in manu sinistra ex manu dextra. i. ex brachio dextro. Et si in manu dextra ex manu sinistra. i. brachio sini. Et si in pede dextro: tūc fiat in manu dextra. i. in brachio dextro. Et si in pede sinistro fiat in manu sinistra. i. in brachio sinistro. Qua facta flōmia diuersiua simul & euacuatiua fiat repercussio vel prohibitio prius ne materia trāseat ad mēbra talia dolentia cū infrigidātibꝰ stipticis in casu nostro positis circa & supra mēbra taliter lesa: que debēt esse simpl'r stiptica cū frigiditate ad ingrossandū materiā & stringendū meatus: ne materia fluat per eos. Unde stāte dolore in pede dextro exēpli gratia: potest fieri epithima supra locū doloris in crure infundendo pecias duplicatas in decoctione facta vt infra. ℞. aquarū rosarū & plātaginis añ. ʒ. iij. aque extinctionis ferri. ʒ. vj. bulliāt in eis gallarū: sandalorū alborū & rubeorū añ. ʒ. ij. sumach. ʒ. j. postea infundātur pecie in dicta decoctione & apponantur loco dicto. Vel possent infundi pecie in aqua ro. et plātaginis: & solatri cū modico aque absynthij & aceti. Vel posset fieri emplastrū incorporādo farinā lentiū vel or. cū sandalis alb. & acacia: & cū oleo ro. & myrtillorum quod sufficit ad formā emplastri semper apponēdo parū aceti. Tandē supra locū iam lesum ponaẗ etiā medicina que proprius vocaẗ repercussiua: in qua t̄n nō tāta sit stipticitas sicut in prima: imo sit aliqualis lenitio propter mitigationē doloris. Et in hoc singulariter vȝ mucillago psilij facta cū aceto per hūc modū. ¶ Liga semē psilij in pecia lignea integrū: & in aceto fac bullire: deinde fac expressionem mucillaginis & loco dolenti superpone. Et sepe dȝ reiterari: nā hoc est singulare mitigans dolorē & repercutiēs. De quo dicebat Serap. q̄uis stipticitatē faciat acetū aut fex eius: t̄n q̄n permisceẗ cū psilio: fit ex vtrisq̄ medicamen magni iuuamēti. Et ponit rationē: q̄m acetū propter vehementiā sue virtutis & subtilitatis nō prohibet a penetratione vsq̄ in profundū mēbri sup. ipsum mucilagine: imo sup. iuuat & psiliū propter viscositatē suam prohibet acetū a mordicatione. Valet etiā in hoc tēpore pulpa cassie nouiter extracte si dissoluatur cū modico aque solatri: & in processu sola subtilietur supra locū doloris. Fit etiā emplastrū subtile cum farina or. & sumach dissolutis cū decoctione foliorū vitis recentiū incorporando etiā de dictis folijs cum modico olei ro. ¶ Facit etiā ad hoc si infundatur mica panis abscisis exterioribus in duabus partibus lactis recētis: maxime caprarū et vna parte olei ro, vel citoniorū: & postea facta expressione leui extēdatur panis ad formā emplastri super loco. Et pro linimēto alio valet si sumatur de rasura corticū cucurbite & misceatur cum sief memite: ponendo octauā partē de sief & extendatur supra locum: imo dicit Rasis. xij. continentis. Si in articulis fuerit apostema calidum cum rubedine vehementi: si cortices cucurbite recentis ponātur super id mitigabūt ipsum mirabiliter. Addit etiā hoc facit farina fabarum mixta cuȝ modico succo frigido: vt sup. esset succus endiuie: & solatri vel semperuiue bullitorū. Et dicebat. A. Et de expertis est succus cāne humide. i. recentis & terre: cum enim ex eo fit linimētū vt dixit sedatur dolor statim sup. qui necessarius est vt minuatur: quoniā vt dixit Alex. in causa calida procedere debes regulariter super infrigidationē loci: q̄m si dimittis ipsum ita calidū & sup. dolorosum attrahet abundanter sup. de materia ad locū. Et ista ordina tēpore ad mitigationē doloris oleū. s. ro. percussum cum albumine oui aut cū lacte. ¶ Sed de his medicinis frigidis ponit Rasis vnū cañ. primo q̄ trāsmutatio debet fieri de vno medicamine ad aliud: nec debet fieri frequens cura de vno medicamine:

camine:precipue si patiens non alleuiatur inde:quoniaz plu-
res vnū medicamē confert vni membro:ꝛ non confert alteri
mēbro in quo fuerit dicta passio. Addit ꝛ qḋ magis miruȝ. Est
quādoqꝫ medicamen qḋ confert vni mēbro pluries:deinde no-
cebit ei post modicum inferendo ei apostema. ¶ Ponit aliud
documentum in medicinis frigidis maxime ꝙ fiat frequēs p-
mutatio in eis neqꝫ persistant multo tēpore supra mēbrum do
lorosum iuncturale sup.imprimat nocumentū in talia mēbra
naturalr̄ frigida. Et si hoc est verum vr̄ in medicinis frigidis
multomagis in stupefactiuis:q̄ aliquotiēs necessarie sunt cuȝ
medicine frigide:que dicte sunt non sufficiunt. Et de hoc dicit
Aui. Et non administres stupefaciens nisi apud necessitatem
ꝛ mensuram.i.premitte vt vult litera exterior:quod sedat mali-
tiam summam doloris sup.de medicamine non stupefaciente
ꝛ vtere eo cum audacia ꝛ temeritate plus. Et continuando iu-
uamenta stupefacientium dixit. Et multotiēs confert stupefa-
ctio:sup.non tm̄ minuendo sensum membri:immo iquantū
ingrossat materiam ꝓcedentē sup.ad mēbrū quare retinetur.
¶ Posuit 2ᵃʳ canō.q̄ dictꝰ est de permutatiōe medicinaꝝ simi-
lem canoni posito a Ras. dixit. Et scias ꝙ rectius est vt pmu-
tatio fiat cū medicinis:q̄nqꝫ.eū medicina est cōferēs vni mem
bro:ꝛ nō alteri:ꝛ qñqꝫ cōfert in hora:ꝛ post illud nocet ꝛ mouet
dolorē:ꝛ hoc est cōe nō tm̄ in medicinis frigidis:imo ēt i aliis.
Cū autem est necessaria stupefactio:ꝛ tunc de electis magis
est stupefactiuum positum ab Aui. inter narcotica sedātia do
lorem ꝛ dixit. Sumatur opiū auf.iiij.croci aurū vnū ꝛ teran-
tur cum lacte vaccino ꝛ proijciatur desup medula panis simi-
lagenij ꝛ liniatur:ꝛ fiat ex eis emplm̄ ꝛ cooperiatur cum foliis
silec:qḋ etiaȝ posuit Ras.xij.cōtinē.sed ipse fecit cū securibo-
q̄m ipse posuit tm̄ de opio quantuȝ de croco. Vel fiat aliud vt
infra. Rx.iusquiami.ʒ.vj.opiū croci aā.ʒ.j.vini cocti quantum
sufficit ad distēperandū ꝛ misceant̄ cū oleo ro. Et q̄n pur staret
instātia vigiliarū:ꝛ eēt timor de sincopi ꝓpter cōtinuuȝ influ-
xū ꝛ reumatiȝantē materiā:tunc nō tm̄ oportebit exterius ap-
plicare:immo ēt interius:ꝛ tunc vȝ si exhibeat̄ vna pillula in se
ro tēpore somni de sirascriptis. Rx. storacis.laudani: masticis:
ꝛ opij aā.partes equales:conficiant̄ cum succo plantaginis ꝛ
exhibeant̄ cū modico vini ru. ¶ Sed hic bene no.ꝙ cuȝ dolor
minuit̄ est in toto sistendum a narcoticis. Et si contingeret ali
qualis stupor in toto vel in membro leso:tunc bonuȝ erit p in-
terius exhibere.ʒ.v tyriace:ꝛ super locum doloris cuȝ fit stupor
in sensu:vel difficultas in motu:tunc dicebat Sera. oportet vt
administremus emplm̄ ex fellibus dissolutis cum oleo camo-
millino. Nā vt dicit istud maturat ꝛ facit redire caliditateȝ in-
natā ad mēbra q̄ infridata sunt ex vsu medicinarū stupefacien-
tiū. Idcirco in stupefactiuis ne sequatur grāde nocumentū bō
nū est ontcꝫ ponant̄ stupefactiua opinata vt ptꝰ exhibeant̄
stupefactiua domestica:vt sunt succus lactuce:et lac papaue-
ris:ꝛ succus coriandri humi.ir:si inspissent̄ cū sandalis al.vel
cū sief:memite:ꝛ q̄n non est nimia caliditas loco psilij dissolui
in aceto:de quo dictum est primum. Laudauit Sera. in dicto
aceto fieri mucilaginē de semine altee:ꝛ ex eo liniat̄ vt supra di-
cebat̄. Et ita possumꝰ ponere in ordine alia remedia:q̄ mixta
habēt intētionē partim ad fluxū materiā:ptim ad fluxurā. Et
ad hoc valebit emplm̄ de medulla panis infusi in lacte vacci-
no:si eidem addatur parum croci vel vitellus oui cum modico
croci:vel si addatur modicum mellis cum pulpa cassie ꝛ exten-
datur. Et in processu tēdēdo magis versus statuȝ pōt addi de
melle ꝛ subtrahi de cassia vsqꝫ dum equentur in statu. Et ita po
test fieri emplm̄ cōmuniter laudatum ab oībus de fenugreco
ꝛ positum bis ab. A. inter sedantia dolores vt sumatur fenu-
grecum:ꝛ proijciat̄ in vase:ꝛ desuper ponat̄ aceti ꝛ aque q̄tuȝ
sufficit ꝛ coquat̄ super prunas vsqꝫ quo dissoluat̄ in decoctio-
ne:deinde proijciat̄ desuper mellis quātū sufficit:sup. plus vel
minꝰ fm̄ ꝙ crescit intētio resolutionis maior vel minor de eo
qḋ fluxū est. Possemus hic multiplicare remedia:sed non est
necessitatis:q̄m ista sunt electiora. Et fm̄ canō.datos pōt quili-
bet parum doctus ad diuersas discurrere cōpositiōes:ꝛ maxie
cōponēdo mucilaginē fenugreci cum medulla cruris vituli:et
cum oleo ro.vel camomillino apponēdo sand.al.ꝛ ru. Vel po-
test fieri emplastrū ex farina fenugre.ꝛ se.lini cum pinguedine
anseris vel galline semper apponendo aliqḋ confortans de ro
sa.vel floribus camomille:vel parum myrrhe:vel aliqḋ hm̄ōi
continuādo ꝛ variando in medicinis vsqꝫ ad declinationem.
Nō est tm̄ tardanda solutio ventris vsqꝫ dū transeant ista tpa:
imo cōuenit facta flobothomia post duos dies exhibere solu-
tiuū.maxie in hac materia:vbi flegma est mixtū sanguini. De
quo dicit Ras.xij.cōtinētis. In pluribus cōponit̄ sanguis cuȝ
flegmate:ꝛ tunc cominutio.i.flobothomia dȝ fieri in pricipio:dein
de laxatio. Et in hac laxatiōe videnṫ auctores magis laudare
solutiuū vomitiuū q̄ secessiuuȝ vt supra allegatū eit de mente
Aui.nō tm̄ loquēdo de vomitiuo leui cōi:imo ēt de appropria-
to:q̄m p medicinā vomitiuā magis diuertit̄ ab inferiꝰ.imo est
euacuatio opposita materiei fluēti ad deorsum:vbi solutio p seces-
sum nō sic. Tm̄ q̄ talis euacuatio nō est sic nature cōsueta:ꝛ p eam
disponit̄ stomacus ad bene cibū trāsmutādū:q̄ etiā debilitat̄
ꝛ in appetēdo ꝛ in digerēdo ꝓpter dolores et instantias vigi-
liarū:ideo nisi in corpe parato ad vomēdū:ꝛ alo cōsueto faci-
liter vomere nō multuȝ laudo vsum illiꝰ:sed magis inclino ad
medicinā secessiuam:q̄m euacuatio talis fit per regiones deputa-
tas euacuationi. ¶ Necqꝫ stat ꝓpterea suspitio exhibendo medici-
nas appropriatas secessiuas de cōuertēdo materiā in deorsuȝ.
q̄m talis ecuo dȝ semp fieri cū medicinis:de quarū ꝓprietate ē.
vt cū hoc ꝙ soluūt materiā sup.flegmaticā vt in casu nr̄o est in
eis etiā virtus succedēs ꝛ faciēs stipticitateȝ ꝛ cōfortationeȝ:vt
est in hermodactilis qui de proprietate euacuant a iuncturis ma-
teriā talē:licet sua caliditate liquefaciāt humiditatē:non est
tm̄ timor cōfortatio iuncturis ꝛ constrictio viis de fluxu earum
ad iuncturas. Et de hoc dicit. A. in solutione horū morborum
iuncturalium. Et in hermodactilis q̄ sē credit̄ esse plurimuȝ iu-
uamēti:ꝓpterea ꝙ ipsi soluunt statim humorē frigidū. Addit.
Et in ipsis est res alia:q̄m faciunt succedere solutioni stiptici-
tatē ꝛ confortatiōē:quare nō est possē cuȝ eis vt redeāt superfluita-
tes liquefacte per medicinā:quibus nō occidit vt eueniṫ:immo
addit. Et ꝓhibēt sup.dicti hermodactili sup.positi in solutio-
nē illud qḋ subtiliatū est per virtutē medicine solutiue cur-
rere in meatibꝰ. Et dixit hoc spāle esse in hermodactilis qḋ con-
trariū est in reliqꝫ solutiuis ꝛ euacuatiōe calidis. Nam plura eoruȝ
sunt q̄ dilatāt meatꝰ.ꝛ diminuūt ipos dilatatos ꝛc. Sȝ dicit qḋ
nocumentū eorū est ꝙ nocent stomaco nisi rectificentur vt cum
pipere.ꝛ ʒ.ꝛc. Et tandeȝ dixit. Et dixerunt quidam ꝙ pedicon
uiuo inest opatio hermodactilorū:ꝛ nō est nocere stō. Et ideȝ
cōfirmauit.ij.can.c.ꝓprio. Et istā sniaȝ accepit formalr̄ a Ras.
xij.cōti.quasi ad seriē litere vt iacet. Ideo supra solutiua seces-
siua magis cōsentio q̄ supra vomitiua in isto casu. Sed si pur
esset consuetudo ꝛ facilitas in corpore ad vomendum oporte-
bit inducere vomitum post repletionem stomacī:ex cibis de
quorū natura est purgare coleram ꝛ flegma:vt comedendo at-
triplicem notabiliter salitas cum carne galli antiqui cocti:in cu-
ius ventre positus fuerit ysopus:ꝛ cartamus:ꝛ fumusterre:et
tandem pro potu vtat̄ decoctione attriplicis ꝛ raffani imponē
do etiam aliqd olei de amigdalis dul.ꝛ postq̄ steterit sic p ho-
ram vel circiter prouocet vomitū cum impositione digiti vl̄ pē
ne intra guttur:ita vt remaneat in stomacho de eo qḋ sumpse-
rat prius:postea tm̄ tardet assumptionē cibi p duas horas ad
minus:ꝛ anteq̄ sumat cibū per parū ante sumat duo coclearia
syrupi de menta vel mirte citoniorum:ꝛ sumat cibum porce et
quiescat vna die:postea post duos dies pōt sumere medicinam
secessiuā in forma ꝓprius pillularū q̄ in forma potionis iube-
re ꝓpter necessitatē attrahēdi o lōginq̄s:vt diuturniori tēpore
moret̄ in stō. ¶ Sed hic est specialr̄ notā.ꝙ lȝ reperiantur aliqui
textus auctorū qui videant̄ cōsentire ad exhibitionem medici-
narū lenitiuarū vel debiliū:de q̄bꝰ est vna snīa Aui. in capitulo
gnāli de cura dolorū iuncturarū in gnāli:qui voluit loquens
in solutiuis:ꝙ melius sit vt blande tractet̄ in prin. addit in ꝓ-
cessu. Si aūt repletio exigit:vt fiat assellare semel aut bis ex eis
que bibuntur:sicut endiuie ꝛ solatri cum cassiafi.et quo textu
aliq̄ laudāt cassiāfi.exhiberi in principio horū morboꝝ i forma
boli cū brodio:qḋ credo esse irregulare:q̄uia exigentia est in so-
lutione in his morbis:vt semp annectat̄ aliqd qḋ membruȝ cō-
fortet:ꝛ aliqualr̄ stipticet pp illud qḋ dictū est supra de hermo-
dactilis. Ideo si Aui. consensit ad exhibitionē cassie:exhibuit
cū aqua solatri habēte stipticitatē ꝛ cōfortationē:imo de mēte
eius videt̄ esse:cū est euacuādū:esse euacuādū cū medicina nō
lenitiua:imo habēte virtutē appropriatā ad soluēdū hu. deter-
minatū:ꝛ a loco determinato:vt a iūcturis ad minorandū de
materia propria. Proinde dixit ipse in administrādo solutio-
nē ventris apod principiū capituli proxime allegati. Et incipe
a resorti.i.a medicina nō lenitiua tm̄:sed a proprietate educē-
te vt declaraui sup isto textu.xxij.tertij. ¶ Et qui vult hoc cla-
rius intelligere pōt recurrere ad istū locū:q̄m i ꝓcessu ipse po-
suit vnū tex.ad declarādū:ꝙ medicina lenitiua nullo mō cōue-
niat:ꝛ ista q̄ est debilis fm̄ dosim ꝛ fortis fm̄ potētiā est ita:q̄ i
casu est cōueniēs in principio. Nā dixit loq̄ns de ista lenitiua:

q ipsa mouet materiã: τ nõ facit currere aliqd sup. p secessũ: de
quo sit curãdũ: q2.s.nõ educit de materia ꝓpria: s3 solum cõt.
Addit. Immo fortasse subtiliat materias cõgelatas altas sup.
exñtes nõ in mẽbris dolẽtib⁹: τ facit eas currere sup. ad mẽbrũ
dolorosum. Et ista eadẽ snia fuit Ras. xi. cõtinẽtis cũ dixit. Et
noli facere qđ faciũt aliq dãtes in potu medicinas modice vir:
tutis ad educendũ flegmatica: qm calefaciẽs flegma: vel sup.
cõmouẽs τ non educẽs illud auget nocumẽtũ ei. Et ita ex expe:
riẽtia manifestat: q tales medicine lenitiue cũ exhibent addu:
cunt ad nocumẽtũ. Et ita cõiter auctores illustres cũ exhibent
medicinas i morbis iũcturarũ: ponũt medicinas decentes mate
rias respiciẽtes satis acutas. S3 i materia idigesta: quã aliq̃:
tiẽs cogimur euacuare p̃p necessitatẽ: op3 eas exhibere medicinas
q̃ sint fortes s̃m virtutẽ τ debiles in dosi semp mixtas cũ aliq̃
post solutionẽ cõfortãt τ ꝓhibẽt fluxibilitatẽ materierũ cõmo
tarũ ad mẽbra lesa. Et ita in hoc casu spãli valẽt singulr̃ pillu
le de hermodactilis Mesue ex inuẽtiõe ꝓpria: de q̃b⁹ põt dari
maior vel minor dosis: s̃m q materia est magis vel min⁹ dige
sta: qm in ꝓcessu dosis debet maior q̃ in principio. ¶ Vel põt
exhiberi pillule ad istã intẽtionẽ facte vt infra. ℞. spẽx hyeres
Gal. cũ alloe: agaricitrocisca. ana. ʒ. vj. radicis pedis coruini.
ʒ. iij. puluerizentur oĩa subtiliter: τ cũ succo ro. fiant pillule: de
quib⁹ põt dari. ʒ. j. τ vsq ad. ℈. iiij. sed si exhibeant̃ fortes a prin
cipio deberem⁹ incipe a. ʒ. s. vel ad. ℈. ij. τ seruare ordinẽ medici
narũ dãdo post medicinã vt dictũ est supra in parte p̃seruatiua
de alijs pillulis. Et perseuerãte dolore oĩbus. x. diebus debẽt ex:
hiberi alique de his pillulis interponẽdo aliquos syrupos: de
quib⁹ supra. Sed si exhibeantur in ꝓcessu doloris dicti syrupi
cũ aqua decoctiõis acori: τ salnie: τ tãdẽ in declinatione sensi:
bili ad remouẽdũ. vel resoluendũ reliqas materierũ: q̃ remanse
rũt dixit Ra. loco vbi supra vidi quẽdam pati dolorẽ articulo
rũ: ac sedatẽ magnã qm articuli eius sup. aliqualiter dolentes
in declinatiõe fuerũt cõpressi cũ tẽpie cũ manu calida: et ledi
sup. multo tpe tenendo manũ supra locũ lesum ad resolutionẽ
τ cõfortationẽ inducẽdo petrificationẽ materierũ in iũcturis:
q̃ aliquotiẽs sequit̃ vel nimiã infrigidationẽ: vel nimiã calefa:
ctionẽ medicinarũ localiũ. Dicebat Ras. loco vbi supra: qđ fa:
rina lupinorũ mixta cũ oximelle ad formã emplĩ ꝓhibet pe:
trificationẽ. Et dicit q i apate duro ad dissoluẽdũ ipsum qđ re:
stat in articulis radix chiri trita cum aceto ad modũ emplĩ ad
hoc v3: τ tollit illud: τ q cinis caulium cum adipe vetusta illud
idem tollit. ¶ Postea vltimo mitigato in tãto dolore stãte in:
habilitate motus illorũ mẽbrorũ et ꝓpter diuturnã qetẽ p̃cedẽ
tẽ cõuenit: vt paulatim inducat̃ ad motũ augẽdo ipm gradatĩ
vsq dũ deueniat̃ ad motũ naturalẽ: nã p eũ multũ cõfortãtur
iũcture. Et si tũc fiãt balnea dictis iũcturis: de q̃b⁹ dictũ est in
parte p̃seruatiua: iuuabũt deo cõcedẽte: τ tũc iã corpore puro
exñte iuuaret balneatio ipsor extremorũ debiliũ ex aq̃s terma
rũ: siue ex aq̃s mineralib⁹. Et si etiã superponerent̃ luto eorũdem
balneorũ credo multũ conferret. Cũ tñ materia in casu nostro
q̃ fuit est sanguinea mixta flegmati vt dictũ ẽ magis iuuaret
si aqua balnei participet minera ferrea: τ sale armoniaco quã
alijs mineris vltra sulfur qđ cõsequit̃ quasi ad oẽs aquas ther
marũ. Et sic finis cum dei laude. M. cccclxx. die. xij. Aprilis.

¶ Pro quodã principe qui patiebat̃ dispõnẽ dolorosam: nõ tñ
est pedũ vel manuum: sed etiam aliarum iuncturarum τ toci⁹
quasi corporis.

¶ Consilium. lxxxix.

Casus Illustrissimi principis τ dñi dñi Gastionis
p̃ncipis nauarre comitis fnxi τc. est p̃ncipalis di
spositio articulorũ dolorosa nõ pedũ tñ vel ma:
nũ: sed aliarũ etiã iuncturarũ τ totius quasi cor:
poris: vñ ꝓpie passio artetica appellanda est: q2
plurimũ dolor iuncturarũ periodic⁹ tñ τ non conti:
nu⁹: cui aliquotiẽs coniuncta est mala dispositio sequestrati:
ue τ digestiue ipsorũ renũ: vnde aliquotiẽs fit mictus sangui:
neus etiã nõ periodicus: sed ex tpe maxime cum coniungitur
motus ꝓgressiuus siue eq̃tatiu⁹ vel alius cõcussiuus ipsorũ re:
nũ vel partiũ eis adiacentiũ coniuncta naturali habitudie san
guinea s̃m totũ maxime propter epatis influxũ cum corde etiã
calido: cerebro tñ ad humidũ flegmaticũ inclinato: τ stomaco
similr̃ in etate etiã q2 iã quasi in p̃ria senectute est cõstitu⁹. ¶ Cã
corpalis materialis dictorũ dolorũ supponit̃ materia mixta ex
sanguine aliqualr̃ colerico cũ flegmate: sanguineũ ꝓbat deflu
xus materie ad diuersas iũcturas quasi saltãdo simul cum ha
bitudine toci⁹ tali ꝓpter facile refudare sanguinẽ abundantẽ
precipue colericũ ex poris venarũ terminatarũ ad diuersas iũ
cturas: adiũctis etiã alijs signis caliditatis. Mixtionẽ flegma
tis declarat q̃es diuturna cũ cerebro humido τ stomaco τ ꝓlu:
xitas paroxismorũ simul cũ q̃busdã alijs signis frigiditatis: q̃
interdũ apparẽt ẽt: q2 post magnũ fluxũ vt scribit̃ fuerunt gra
uiores dolores. Unde propter hec accidẽtia dubitatum est a
medicis an materia taliũ dolorum propter diuersitatẽ signo:
rũ sit calida vel frigida: τ ita dubia fuerũt signa: vt a quibusdã
eorũ sit iudicata materia calida: τ a quibusdã frigida. Causa
aũt proxima scdi accidentis de mictu sanguineo est complexio
nalis caliditas ipsorũ renũ cõicata ab ipso epate calido: vnde
ꝓpter exercitiũ calefaciẽs partes dorsi aucta in eis caliditate
fit dilatatio pororũ venarũ deferẽtiũ sanguinẽ ad renes vltra il
lũ quo indigẽt ꝓ nutricatiõe ꝓpria: vñ debilitant̃ ꝓpter cõten
tiua eorũ: vt nõ sustineãt tãto tpe sanguinẽ cum aquositate vt
fiat debita sequestratio s̃m totũ sanguinis ab aquositate: τ ita
fiat emanatio tũc aliqualis sanguinis cũ dicta aquositate cum
fit mictus: τ in ꝓcessu fit sepatio illi⁹ sanguinis τ residẽtia i to:
ta substãtia vrine propter incolumitatẽ epatis τ venarũ supra
renes: vñ recipit sanguis debitã formã sepatã a natura aquosi
tatis: τ p̃ñr fit sepatio eius in vrina. Adiuuat ẽt ad debilitate3
cõtentiua ipsorũ renũ aliqualis acuitas τ p̃unctio ipsi⁹ materie
vrinalis ꝓpter nõ retineri tpe sufficienti ad debite sequestran:
dũ τc. propter totã habitudinẽ ẽt esse calida: maxime ex sãgui:
ne colerico propter cuius punctionẽ terreũ natura in retẽtione
tpe debitore hoc manifestat̃: qm in exitu ei⁹ percipitur aliq̃lis
prurimus τ punctio in extremitate membri vt scriptum est.
¶ Hec sunt due principales dispositiões q̃b⁹ occurrendu3 est:
τ precipue scde: qm dispositio p̃ria iuncturarũ nõ tanti est timo
ris sicut scda: imo per dictã dispõnẽ p̃seruatur ab alijs multis
prauis dispositionib⁹: ẽt q2 multo tpe habituata non ita ei oc:
currere possumus sicut scde dispositioni non sic habituate. Cũ
formabo principalr̃ curã ad dispõnẽ iũcturarũ: qm est in ea fa
cilior incursus: semper tñ commemorando valentia in secun:
da dispõne: q̃ dispões τ si diuerse sint: tñ cõicant in multis vt
preseruetur ab eis cum non sunt: τ etiã ad curationẽ cum actu
existũt. Et qm dicebat Sera. q̃rto breuiarij cap. xxiij. in oĩbus
mẽbris p̃paratis vt accidat eis aliqd ex egritudinib⁹ que fiunt
ex materijs necessarium est vt aggregent̃ in eis iste due cause. s.
multitudo superfluitatis: τ debilitas membri recipientis. Po:
nam igitur intẽtiones obseruandas communes in his vtrisq
dispõnibus. primo in regimine diete: scdo in medicinalibus.
¶ Ad hoc igitur vt occurratur aggregationi et multiplicatio
ni dictarũ materierũ in toto: p̃io ponet̃ regimen in dieta con:
ueniẽs: τ ad hoc ponent̃ q̃dã medicinalia ad preuisiones quod
si occurreret: q in paroxismũ lederet: aliqd alteri⁹ talis dispõ
nis qđ deus auertat: aduertemus etiam ea q̃ in paroxismo ma:
gis valebunt ad remotionem eius nõ ledendo alterã quantum
erit pole. ¶ Circa ergo regimẽ in dieta τ primo circa aerẽ eli:
gatur aer in hyeme tẽperat⁹ vel ad paucũ declinans caliditas
tẽ: estate nõ ad paucam frigiditate3 absq humiditate: qm per
humiditatem iuncture multum relaxantur et passibiles red:
dunt̃ ad receptionẽ superfluitatũ aliũde trãsmissarũ ad eas: τ
renũ cõtẽtiua magis debilitãtur. Ideo fugienda est habitatio
apud lacunas τ stagna: τ hoc precipue obseruet̃ in aere ꝓpue
habitationis τ accubit⁹: ideo camera humida siue in loco ter
reno posita nequaq̃ est cõueniẽs. Etiã cauendũ est a vẽto ma
xime boreali: τ ab aere grosso τ nebuloso qm multum nocent.
Idcirco maxime cauendũ est tẽpore estatis ne moretur in sero
sub radijs lune: tẽpore ergo hyemis quo aer est naturaliter fri
gidus τ humidus est primo corp⁹ pãnis bene cooperiẽdũ τ ma:
xime pellib⁹ vulpiũ: que cũ hoc maximã habent ꝓprietatẽ ad
mẽbra iũcturalia: dimittẽdo tñ ptes dorsi: q̃ nõ debẽt calefieri
maxime dictis pellib⁹ vulpiũ: imo stãte actu relaxatione renũ
vt cũ apparet sanguis in vrina: op3 illas ptes aliqualr̃ infrigi
dari vt infra dicet̃. Est ẽt aer camere rectificãdus in hyeme cum
igne facto ex lignis quercus: τ lignis iuniperi lauri τ silib⁹ cali
dis aromaticis: aliqñ imponendo stipites saluie rosismarini
τc. Sed nequaq̃ est occurrẽdũ dorso ad ignem: neq camera
est multũ calefacienda. Et licebit saltem suffumigare camerã
cum puluere posito super prunas vt infra describitur. ℞. ebu:
ris: cinamomi: nucismuscate: gariofi. macis ana. ʒ. ij. misc. vel si
volumus põt fieri formula ex his τ cum storace liquida incor:
porari: τ magis valebit ponẽdo vnam ex eis super carbones.
¶ Et cõferret eis omnibus exercitiũ tẽperatũ post egritudinẽ
τ post etiã solutionẽ τ cibõnẽ τ vomitũ. Exercitiũ autem τ si iũ:
cturas multũ cõfortet τ viuificet: non tñ sit laboriosum nimis
maxime pedibus: siue ex longa itineratione: siue ex saltu: siue

ex longa

ex longa statione:qr ex talib⁹ fit descensus materiarū ad pedes
ꝛ ad renes vnde debilitant:immo statio vt dixit Auer.est exerci
tiū dorsi.Unde ꝛ dicebat Aui.in cautela a doloribus junctu-
rarū. Et vtatur exercitio tēperato ꝛ motione:ꝛ nō supfluat in
eis:qm excitāt podagrā ꝛ dolores.s.superfluū exercitiū ex su-
perflua equitatio:sed tūc maxime ↄuenit qn corp⁹ est maxime
mundū.Nā dicit Rasis in diuisionib⁹ loquēs de taliter patiē
tib⁹.Et cōfert eis oībus exercitiū tēperatū post egritudinē:ꝛ
post flobothomiā ꝛ solutionē:ꝛ post euacuationē ꝛ vomitū sic
etiā mediocriter factū:hora tñ cōueniēti vt in mane expulsis
superfluitatibus cōib⁹ ꝛ egestione ꝛ vrina:q̄ nisi p naturam et
sponte educat iuuet natura cum suppositorio vel clysteri cōi.
Itē dico debere fieri oppositio in decoctione aliquo conforta-
tiuo iuncturarū renū:vt absynthiū vel rosas cum aliis salci p
vnā horam dictum exercitiū ante cibū:nō tñ vsq ad lassitudi-
nē:ꝛ post ipsum quietet in loco tēperato adminus per mediā
horam anteq̄ sumat cibus.Fricationes quoq mēbrorum su-
periorū vt spatularū brachiorum in casu conueniūt:ꝛ maxime
cum est paroxismus nocumentosū:qn non licet incedere neq
stare:sed omnimoda quies:tūc est necessaria opposita motui
ambulatio ꝛc. Nisi etiā esset dolor in dictis mēbris superiori-
bus:qm etiā tunc nō possemus facere fricationes illorū mem-
brorū.Cauendū tñ est omni tpe a fricationib⁹ pedū laboriosis
precipue etiam lotiones pedū ꝛ manuū ex aqua dulci siue cōi
fontis tepida vel calida nocent:qm ꝛ humores cōmouent ꝛ iun-
cturas laxas faciunt ad recipiendū.Ubi ergo stet necessitas lo
tionis pedum vel manuū:fiat cum vino nigro:non tñ forti in
quo sit decoctū parum salis ꝛ rosarū:hoc dico nō existente ali-
quo dolore in loco:qm si dolor pńs foret:talis lotio non conue
niret nisi forte in declinatione parum.Et qr coitus ponitur de
modis exercitij ab ipso cauendum est:ꝛ maxime super repletio
nem etiā propterea si vrina esset sanguinolēta.Nā de eo etiā di
xit Ras.loco vbi supra.Coitus in oībus cōplexiōib⁹:in qb⁹ ac
cidit podagra est malus valde:qm incitat corp⁹ sup.ad dictos
dolores infrigidando illud et replendo membra debilia super
humoribus ꝛ desiccando residua. Postea parum post addit.
Sed maioris nocumēti est in illis:in quibus accidit podagra
nouiter.Quocunq tñ fiat parce:ꝛ distanter a cibo per.vij.vel
viij.horas adminus:ꝛ nullo modo stādo:qm ille situs ad dolo-
rem maxime pparatet:ꝛ ideo cū sic fiat cōfortatio mēbrorum
que fieri possit.¶ Somnus in casu magis conueniens est quā
vigilia. Sit igitur somnus.vij.horarū.vel.viij.nocturnus:et
non diurnus nisi stante necessitate vel alias consuetudine:nō
sit tñ lectus de pluma multum molli:immo estate iaceat super
lectum de bōbice:neq intret ad somnum nisi distanter a cibo
per horam cū dimidia vel duas.Et propterea dicit.A.ꝛ sunt
vltima verba capituli de cautela apud Serap.a dolorib⁹ iun-
cturarum.Et opz vt non dormiat supra cibum omnino qm est
ex rebus nociblioribus eis. ¶ Passiones aiales etiā vitande
sunt:precipue ira furor:tristitia:etiam ꝛ nimia sollicitudo:spe
culatiua ꝛ consiliatiua:qm extermināt he oēs passiones.i.extra
terminos naturales ducūt ab ea q̄ sm naturā cōsistentia.i.ab
ea dispōne:q̄ naturalis est:vt dicit Gal.tertio tegni.Et ex parte
dispōnis pticularis mēbrorū pcipue.s.ipsorū pedū est multū
aduertēdū:ne calciamēta sint nimis stricta parata dolorē in-
ducere. Silr cauendo ab offensione ipsorū pedum ad res du
ras ꝛ inequales vel ad lapides inequales.Et ab hmōi ēt cauen
dum est in dorso:ne diploides sint nimis stricte vel cingulū ad
dorsum non sit latum neq strictum.¶ Circa inanitionem di-
cat iz parcitas in cibo ꝛ potu sit magis conueniēs q̄ nauseati-
ua facietas ꝛ stomachalis repletio:imo etiā q̄ cōio moderata
cōmestio:per hoc q per moderatam fit multiplicatio sanguiōis
ꝛ per superfluā sanguis cū flegmate crudo:qd est spālis causa
materialis hui⁹ nocumēti vt supra declaratum est.Et de hoc
dicebat Rasis loco vbi supra.Si quis patit dolorē ex materijs
sanguineis:sed vt nulla fiat repletio tñ ieiunium superfluum
ꝛ superflua cōio est ad nocendū:ieiuniū qdē ppter inflāmatio-
nē humorū ꝛ subtiliationē eorū ꝛ inflāmationē renū:et cōio su-
perflua ppter debilitatē q̄ sequit a virtute ēt nocet.Parcitas
igit in cibo ꝛ potu semper in casu est conueniēs ꝛ in preseruan
do ꝛ in curādo:ppter hoc dicit.A.ad finē capituli.de cura ta-
lis doloris a cā calida.Et nō opz vt ieiunet plurimū:signāter
dicit plurimū quasi innuat q moderata abstinentia sit conue-
niens.Lenificatio ventris curatio est cuiuslibet in cuius corpo
re coadunantur humores semicrudi.¶ Circa hec autē q̄ dicta
sunt ibi cōprehendit Serap.sniam generalē vt etiā scribit.ait.
continētis cū dicit.Generāt podagrā superabūdantes facietas

tes a satietate ocium longum coitus intensus ꝛ superabūdā⁹
remotio rerū cōsuetarū ꝛ appositio rerū nō cōsuetarū:balneū
ēt ꝛ motus post cibū:ꝛ summarie totū id qd malā digestionem
facit.Et dicit ēt Serap.c.allegato.qrto breuiarij.Et hōo: solit⁹
dico q oēs res q̄ gnānt malitiam digōnis sunt iuuantes super
gnātionē superflui:ꝛ etiā in doloribus iuncturarū ꝛc.¶ De cibo
ꝛ potu primo sunt ponēde q̄dā regule gnāles obseruande:dein
de ad specialia magis deueniendū erit:de quibus sit hec regu-
la. Primo in eadem mensa non est multiplicanda diuersitas
cibariorū:immo opz vno cōtentari vel duobus in spē diuersis
laudabilibus:de qb⁹ infra spālis erit sermo. Scda regula.Nō
est interponeū.tpus neq prolongandum in cibatione prandij
vel cene cū locutiōibus interpositis vel alijs diuertentibus:im
mo est continuāda cibatio interponendo potum:ita tamen vt
elongetur potus a principio comestionis vsq trāsacta tertia
pte cibationis.Et iste due regule sunt obseruāde ꝛ in pseruādo
nō existe dolore:ꝛ etiā in curando:cū est actualr paroxismus.
¶ Spāliter tñ descēdēdo satis gnālr:tñ est cauēdū ab oībus et
sm naturā frigidis:ꝛ ēt sm actū maxime in pseruando ēt a po
xismo:tñ si trāsierit principiū ꝛ notabilis ps augmēti:qm for-
te in principio fluēte materia q̄ est sanguinea vt supponit fle-
gmati cōmixta cibi frigidi ad phibitionē fluētis:materie erūt
cōuenientes.¶ Uitāda ēt sunt i vtraq dispōne oīa fortiter ace
tosa:maxie de aceto vini:qd dico signanter:qr remisse acetosa:
maxime in estate in pseruādo etiā alijs tpib⁹ stāte actuali dolo
re in principio vel augmēto eius vt est acetositas granatorum
maiorū:ꝛ vini citoniorū vel acetose:ꝛ ribes:ꝛ hmōi non discō-
uenirēt:immo iuuarēt.¶ Est ēt cauēdū tertio ab oīb⁹ gnāti-
bus sanguinē aquosum ꝛ fluxibilē ꝛ subtilē:ppter hoc plurima
gnā olerū cōium vt spinachiorū:ꝛ bletis:ꝛ melonū:ꝛ huiusmo-
di nō ↄuenirēt:ꝛ ēt plurima generū fructuū plurimū humectā
tiū:de quibus spālius infra dicet nocent.Ab oībus etiā subti-
liantibus hūores ꝛ liquefacientibus ꝛ meatus dilatantib⁹ ꝑpa-
rantibus ad fluxū est cauēdū in vtraq dispōne:ꝛ hoc est preci-
pue obseruandū:ꝛ ita a spēbus acutis vt pipere:cinamomo:
croco:ꝛ silibus:ꝛ a porris.cepe:allea:ꝛ hmōi:ꝛ a vinis potēti-
bus:ꝛ acutis maxime albis cauere dz. Si aūt vino alteri⁹ di-
spositionis in tpe sanitatis vel tpe morbi vtēdū sit infra spāli⁹
dicet.¶ Obseruet igitur vt cibi qb⁹ vtēdū est sint modicarum
superfluitatū qui in tpe sanitatis sint faciles digestiōis modera
ti nutrimenti nō grossi nec viscosi:dico signāter tpe sanitatis
qr in tpe egritudinis dolorose:maxie in pncipio ēt stāte potiōe
vrine ꝛ vrina aliqualr sanguinolēta neq cibi q̄ conueniunt de
bēt esse multū faciles digestionis:neq moderati nutrimenti:
immo pauci nutrimēti:ne materia sanguinea in toto augeat
vel aucta cōseruet:ꝛ ne virtus occupata tali cibo diuertat ab
opatione circa morbū.Et hanc diuersitatē insinuauit.A.in
multis locis obseruari debere sm diuersitatē dispōnis:q̄ actua
liter cōtingit:quare alr tpe egritudīs:alr tpe sanitatis:nā tpe
egritudīs vituperauit.A.carnes i cura vtī dolorū iuncturarum
regulr ēt in dolore:cuius cā est frigida:multo magis in calida.
Nā dicit.Et opz vt deuitet caro in eo qd factū est de hac egri-
tudine.Et in alijs repetitur:qr opz vt deuitet caro in eo qd fa
ctū est de hac egritudine.s.dū infestat egritudo. Et sic in caplo
de cautela a doloribus iuncturarum euitauit carnes grossas
tñ maxime in cā frigida ꝛ iussit cibaria q̄ sunt bone digestiōis
ꝛ velocis.Cū tñ in capitulo de cura doloris a cā calida dixerit.
Isti iuuantur plurimū a cibis frigidis ꝛ grossis:sicut qui fit de
lētibus cū aceto:ꝛ ibi laudauit acetosum carnis vaccine:ꝛ hoc
est ppterea:qr sm diuersitatē dispositionū iuncturarū opz va-
rio mō dietari ꝛ nō vniformiter ꝛ vno mō semp. Et idē ēt dixit
expsse Rasis.ix.almāsoris:q̄ nō tñ in cura doloris a causa cali
da vinū vituperauit ꝛ carnes:imo etiā cōfectiones ex mellitas pro-
pter circūstātiā ppinquitatis tpis ad casum.Qui dicit loquēs de
podagra a cā calida. In tpe nō sue incolumitatis:ꝛ precipue
circa tps:in quo egritudo eū inuadere cōsueuit:ꝛ quā maxime
in vere a potu vini abstineat:ꝛ a comestione eorum:que cum
melle conficiuntur ꝛ a carne:ꝛ sint in eis nutrimenta acetosa
ꝛ stiptica ꝛc.Et ita ibidem vituperauit cōsuetū alias exercitiū
fieri ppter hāc tñ circūstantiā:vt ppinquitatē ad casum in po-
xismū.Qui dicit.Et instra.i.mēbra moque q̄ hanc consueuerūt
incurrere passionē minus solito laborē pati assuescant ꝛ preci
pue cū ipsius inuasionis timet pncipiū.¶ Et ex his pz q nō sz
vnicā regulā dietari debēt talia corpa semp:sed differenter et
diuerso mō sm diuersitatē circūstantiarū q̄ in corpore cōiun-
guntur:ꝛ aliter tpe sanitatis ꝛ ad preuisionem:ꝛ aliter tempo-
re egritudinis.Sz sumpta indicatiōe a materia ꝛ a cā doloris

Consilium.lxxxix.

in casu nr̃o:in via preseruantia est cauendum a nutrimentis multiplicatiuis sanguinis:⁊ precipue aquosi ⁊ flegmatici et a carnibus huius generis. Et prius cauendum est cum instat tẽpus insultus:quoniã tunc in totum cauendum est a carnibus vsq3 dũ sit facta minoratio de materia flobothomĩe et farmacie de quibus:⁊ tunc gradatim ascendere possumus ad dietã sibi moderatam. Et si hoc tpe non facta minoratione vel mundificatione in preseruando est necessaria talis subtractio a carnibus ⁊ similibus:multo magis in proximo in via curatiua:precipue in principio fluxus materie:immo ⁊ vsq3 per totũ statuz doloris eius. Et dicit Aliabas.viij.practice sue.c.xxxiij.in casu nr̃o in sanguinea si cõtingat se.morborũ illum dispõne acus totum regimine.s. dando ptisanã ordei et cum aqua granatorum ⁊c. Specialius tñ descẽdendo sit panis in casu electus de frumento:nõ salitus:neq3 in furno tost⁹ vnis⁹ diei admin⁹ vel duorum. Qđ si tostus fuerit ammoueantur cum cautello partes sicce ⁊ aduste. Et pro ferculis valent in vtroq3 casu nostro milium ⁊ panicum cocta in brodio maxime in estate.. In hyeme autem magis vz far ⁊ rizum. Et si dulcorarentur cum modico lactis amigdalarum ⁊ modico zuccharo erit conueniens tẽpore sanitatis:panata etiam lota ⁊ panis in brodio carnium conuenientiũ infusus ẽt in tpe sanitatis est cõueniẽs. ¶ Non laudo ego brodia ꝓuocantia in regimine sanitatis multo magis tpe egritudinis vt cõiter laudatur de brodijs ciccerum rubeorum fasseolorum ⁊ caulium remisse coctorũ ⁊ aliorũ aptiuorũ loquendo de proprie prouocatiuis:que sunt medicine calide et acute subtiliantie sanguinis ⁊ humorum precipue:nisi forte sint tales q̃ cũ forma spẽaliter moueãt ad vias vrine vt est de cantaridibus ⁊ vt forte sunt spergi. Sed vlr ẽt de his loquitur que caliditatem subtiliant ⁊ liquefaciãt humores vt dautie:ciminum:anesum:brodium senationũ vel aliorũ acutorũ ⁊c. qm̃ in corpore parato ad fluxum materie ad membra determinata vt in casu nr̃o:ad pedes ⁊ aliq̃n non ad renes:nam subtiliatis humoribus facile a nã cõuertunt materie ad mẽbra debilia ⁊ cõsueta fluxũ humorũ aliũde recipere. Et propter hec. A. in cura dolorum iuncturarum a causa calida in cibis laudauit cibos frigidos ⁊ stipticos aliqualiter vt lẽtes ⁊c. Et in calido mictus sanguinis dixit in casu oportet euitare diuretica, ꝓpterea laborare faciunt renes debiles ⁊c. ¶ Et ego de hac materia ꝓpter apparẽtes quosdã textus in oppositũ. A. spẽaliter in cura vñ dolorũ iuncturarum:qui postq̃ ordinauit euacuationem per flobothomiam vomitũ ⁊ p secessum dixit deinde administra ꝓuocationes ⁊c. Etiã Rasis.ix.cõtinẽtis eiusdẽ.ix.almansoris qui etiã tpe sanitatis in parato ad dolores podagricos a causa frigida videntur consentire ad exhibitionem eorum nõ dixit ad finẽ:cum loquens de dictis corporibus a causa frigida eis quoq3 dum sanus est.s. medicinis vtatur:que vrinã prouocare consueuerũt ⁊c. Feci de hac materia satis clarã decisionẽ.xxij.tertij cum scriberem sup illo capitulo gñali qñ debeãt intelligi dicta auctorum de exhibitiõe ꝓuocatiuorũ:ẽt in capitulo de cautela a doloribus iuncturarũ in tali casu ad illũ locuz recurrere oportet. Et si quis latius intelligere vellet ⁊ copiose magis videre poterit istã materiã in scripto meo super.ix.almã.in.c.de paralesi in cura ibi ample tractaui istã materiã in intentione diuisiõis materie. Continuando igitur in cibis de granis conuenitũt aliquotiẽs lentes ⁊ decoctiones earum abiecta prima decoctione in diebus:in quibus non comeduntur carnes et in estate precipue:etiã qñ libet ipse in primis tpibus paroxismi. ¶ Et de oleribus valẽt acetosa ⁊ plãtago stantibus eisdem circũstãtijs Sed in preuisione tantũ ⁊ in hyeme sumere aliquas bletes rectificatas cum ysopo ⁊ saluia est satis conueniens. Et ita vsus ouorum elixatorum tpe quo carnes non comeduntur in hyeme precipue non est irregularis:si etiam sumant sorbilia. Ubi tñ per.iij.horas adminus ante steterint infusa in aceto fortissimo non incõuenit. Et si placet in viuarolo sumere ea rectificentur in estate cum acetosa ⁊ in hyeme cum ysopo vel saluia. De piscibus etiam in diebus:in quibus carnes non comeduntur valent pisces parui petrosi. vt piscarie dempsis lampredis:et aliqui lucij:⁊ pisces persici dimisso pingui intrinseco. Et in estate põt esse vsus eorum conueniẽs cũ succo acetose:et vino granatorũ vel modicissimo aceti dulcorati cum passulis decoctis in eo. ¶ De carnibus autem valent carnes ad siccum declinantes:⁊ naturaliter per artificiũ:⁊ carnes capreolorũ sunt inter carnes quadrupedum multũ conuenientes in estate precipue:⁊ carnes capriolorum:⁊ damorũ:⁊ hericij precipue. In hyeme autẽ carnes castratorum vnius anni:⁊ vitule trium mensium sunt laudabiles. Et de auibus valet pdiconi in estate ⁊ perdices in hyeme. Idẽ dico de fasianis. Turtures etiã sunt in casu conuenientes ⁊ alie aues cõiter montane maxime in hyeme. Carnes etiã pullorũ gallinarũ masculorũ non coeuntium in estate:⁊ caponum in hyeme nõ disconueniũt. Et regulr assate sunt electiores abrasis remotis partibus extrinsecis tostis. Et si ad cõseruandũ appetitũ infundant in vino granatorum vel succo arancij nõ nimis acri:cuius acredo põt remoueri cuz zuccharo:valebit etiã fieri salsamentũ ꝓ cõseruãdo nõ nocuum in casu vt infra. Recipiant alique amigdale depilate vt ptes due earũ:exẽpli gra.ʒ.i.⁊ pinearũ extracto cortice grosso:postea infusarũ in aqua calida ⁊ agitatarũ vsq3 dũ remoueat cortex interior albus adherens nucleo:postea sufficiẽter exsiccatarũ.ʒ.s. epata duarũ gallinarũ non ãplius cocta in decoctiõe que conterant simul cũ pineis ⁊ amigdalis dictis masinando ⁊ imponendo aliqđ brodij carniũ dictarũ tpe hyemis vsq3 duz educat tota substãtia in formã lactis inspissati:postea cũ zuccharo:⁊ cũ spẽbus suis appropriatis:de quib⁹ infra:et cum modico aceti passulati fiat saporamentũ sibi gratuz plus ⁊ minus in estate ponẽdo de zuccaro:⁊ dicto aceto:⁊ spẽbus fm ꝙ magis placebit:Et in estate vbi querat acetositas:maior põt apponi aliqđ de succo arancij vel limonũ:nõ nimis salitorũ:vel de vino granatorũ muzoiũ:⁊ ita põt plus ⁊ min⁹ addi de zuccaro fm diuersas intẽtiones. ¶ Spẽs cõuenientes sunt nux muscata:macis cardamonũ:gariofili:exẽpli gra ãã.ʒ.i.s.rosaz coraloiũ ru.coriãdrorũ [illegible]torũ:mẽte sicce:spodij ãã.ʒ.s.croci.ʒ.i.zuccharũ ad modũ ponderis mis.pro piperata. De fructibus autem vitus perant oẽs fruct⁹ multũ humidi ne generẽt sanguinem aquosum:vt sunt pruna persica bñ matura cerasa ileriora:meliones ⁊ hmõi. Et de hoc dicit Aliabas in hoc caplo ⁊ est.xxxviij.practice. Et fruct⁹ caueat oẽs ⁊ magis hũidos. Et si de eorum vult sumere aliquid cõteret pott⁹ cũ armillis:sed nõ multos accipiat. Tñ vbi fuerit ventris multa stipticitas vel vehementia desiderij ad similes fructus de dictis supra ⁊ in tẽpore caumatis parcus vsus eorũ nõ est incõueniẽs:sed opz vt sumat p mediam horã vel quasi ante cibũ. Fruct⁹ aũt q̃ ꝯcedi pñt in secũs mẽsis maxime sunt pyra ⁊ coctana ⁊ aliqua poma nõ multum humida dicta rezumentia in vulgari nostro. Et si fuerint cocta sup prunis vel sub cineribus erunt electiora:psica etiam nõ nimis matura:imo aliqualr dura in modico vsu nõ discõueniũt. In hyeme quoq3 sumere aliquas pineas prius infusas i aqua tepida ⁊ agitata per tps:⁊ postea exiccatas non est irregulare Idẽ intelligatur si sumant alique auellane toste:ita vt p tostionem remoueant cortices exteriores. ¶ De potu autem breuiter dicat ꝙ iz vinũ vlr quasi ab oibus auctoribus sit vetitum. Nã de eo dicit Aui. in capitulo de cautela a doloribus iuncturarũ. Et deuitent potare vinũ plurimũ ⁊ grossum.immo oẽ vinum. Et in cura dolorũ iuncturarũ absolute diminutionis. Et oportet vt deuitet vinum oino vsq3 quo sanetur ex eo sanatiõe integra ⁊ veniẽt sup tpz quatuor tẽpa.s.principiũ augmẽtũ ⁊c. Et dicit Azara. in patiente dolorẽ iuncturarum. Et non bibat vinũ oibus diebus vite sue. Et si nõ est possibile ei relinquere vinum ex nimia eius inclinatione ⁊c. per tps abstineat saltez ab ipso vno anno vel duobus ⁊c. Et Rasis.xij.continentis dixit. Uidi plures patientes super tales dolores relinquere potum vini ⁊ sanati sunt de podagra omnino:aut adminus debilitata est passio in his. Similes sententias plures ⁊ ratiões adduxi in speciali questione facta per me sup.xxij.tertij.ad declarandum nocumenta vini in dictis passionibus. Tñ q̃ Rasis post verba dicta addidit:considera iñ ne de retentione potus vini eueniret patienti detrimentum: qm̃ sup. si euenerit detrimentum non oportet vt in totum abstineat ab eo. Proinde in casu huius illustrissimi dñi maxime propter etatem:nam in totum vitupero vsum eius:sed habẽda est magna parcitas in eo:⁊ sit vinũ de vuis nigris ad stipticuz aliqualiter declinans mixtum in estate cum aqua extinctionis ferri vel talibus ⁊ in hyeme:cũ aqua mellis plus vel minus fm maiorem vel minorem mixtionem fm materiam vini. Et in obseruando debitam dietaz dicebat Ras. in libello suo de iuncturis. Cum adhibemus circa infirmum predictã cõsiderationem.s. debitum regimen in dieta ⁊ ipse fuerit obediens non aggregabitur in corpore eius superflua.s. quibus possit periodicari.i. redire podagra:⁊ maxime si vtetur electuarijs siue confectionibus vel sup. puluiceribus vel sup. alijs que habeant superflua ex alimẽto relicta in digestione tertia consumere. Addit maxime etiã si vsi fuerint circa loca iuncturarum medicinis stipticis cõfortantibus eas ne recipiant:sed quod transmissum est a se repellant. Et de eis fiet sermo in sequenti parte preuisiua per medicinas. Et ista sufficiãt quantum

quantũ ad dictam. ¶ Veniẽdo igit̃ ad medicinalia supposita
cõplexione paulo ante dicta: q̃m nocens in casu nostro vt fuit
supradictuz est ẽ sanguinea mixta flegmati ⁊ sanguini: debeat̃
euo per flobothomiam ⁊ flegmati prius per medicinam vomi
tiuam vel secessiuam euo. Idcirco obseruando rectum ordinez
in exhibitione istorum instrumẽtorũ ponemus ordinem quem
obseruat.d. Aui. in curatione generali iuncturarum ⁊ podagre
apud principiũ tñ cum dixit. Et si pur materia fuerit sanguinea
aut cũ dñio sanguinis oportebit vt administres flobothomiaz
ex parte ꝯtra. Et si fuerit cõis iuncturis corporis vt in casu nr̃o
tũc ex vtrisqȝ ꝑtib⁹ simul tũc sup. opȝ flobothomare: addit di
cẽs administra vomitũ. Et tãdẽ dixit: deinde administra solu
tionẽ vẽtris sup. habita intẽtione per vomitũ vel solutionẽ ven
tris ad materiã aliã a sanguine.s. sed mixtã. Et ita sm ordinẽ
obseruabit̃. Prius igit̃ erit ordinãda flobothomia. Deinde vo
mitus ꝯñr solutio vẽtris per appriata. Et ita intellexit dñs. A.
de vomitu fiendo cũ appropriatis solutiuis qui est aliqualiter
laboriosus: ⁊ etiã de solutione vẽtris cũ appropriatis solutiuis
materiam peccantem in toto inspicientibus. q̃m de solutione
ventris lenitiua ⁊ de vomitu leui in corpore parato ad vomen
dum iste ordo non est obseruandus: immo prius oportebit fa
cere ventris lenitionem cum clisteri lenitiuo q̃ sit fiẽda flobo
thomia: vt est clara cõis snia auctorũ ⁊ Aui spẽlr q̃rta pmi.c.
j. ⁊ prima quarti in cura febriũ putridarũ. Idẽ dico de vomiti
uo leui cõparato ad flobothomiam q̃ꝺ vomitiuum tale in pa
rato ad vomendum prius operanduz est q̃ flobothomia: licet
vomitus fortis sed debet ad euz ⁊ ascedere dȝ ad solutionẽ for
tẽ: vt voluit series textus. A. ⁊ ꝓpue i isto casu preseruatiuo
a podagra: q̃m vt voluit.d. A. in illis verbis cõtinuãdo admi
nistrationem vomitus addit: sup. ipm conuenire et ꝓprie q̃ñ
dolor est in inferioribus: vomit⁹ eñi vt indicat magis in hoc iuua
tiuus est ei q̃ vẽtris solutio: quia sup. euacuando diuertit ab in
ferioribus: vbi ventris solutio conuertit ad inferiora: que sen
tentia Aui. licet posita sit in capitulo cure talium dolorũ: tñ in
via ꝓseruatiua nõ existe actu dolore debẽt iste obseruari: q̃m vt
dicit Gal. in lib. heresum. Queciq̃ eñi sanãt egritudines iam
fientes hec: ⁊ anteq̃ fiant prohibent consistere. Et istam sniam
vel similẽ maxime de flobothomia ponit idẽ Gal. in lib. suo de
flobothomia spẽlr hoc cap. cũ dixit. Et est text⁹ bñ singularis i
ista materia cõis nõ tñ peccante sanguine ꝓseruando a dolori
bus iuncturarũ: sed ẽt in ꝓseruãdo ab oi magno periculo q̃n co
facto esset necessaria flobothomia. Dixit sic: nõ eñi solũ q̃n iaz
magna fuerit egritudo flobothomie est tp̃s: sȝ cũ suspicabit̃ de
bẽs sup. euenire addit: peruenit eñi eruditio quã ipse dixit do
cens nos q̃cũqȝ presentibus iã egritudinibus recte vtiqȝ agere
mus melius esse hoc sm principia earũ vel debẽtib⁹ incipe anti
cipare patientes. Et ita patet q̃ cum est suspitio de futuro casu
in morbũ in quo conuenit flobothomia debemus anticipare.
Ideo quoniã tp̃e veris ⁊ autũni solet hic podagrica passio eue
nire ad preuidendum: conuenit vt preueniamus cũ his: de q̃b⁹
dictum est. Primo igit̃ q: flobothomia est necessaria nõ existẽ
bus aliq̃b⁹ ꝓhibentibus eã de debilitate ⁊c. ⁊ añ flobothomiaȝ
est necessaria ventris lenitio: ⁊ sicut etiã supra dictũ est in regi
mine ꝓcurare opȝ oi die semel aut bis ventris lenitionem. Et
si natura non fuerit obediens: opȝ vt iuuet̃ cũ clisteri lenitiuo:
cuius descriptio fiat vt infra. ℞. bletis mercurialis an a. M. i.
fenugre. M. s. bulliant in aqua debite quãtitatis vsqȝ ad con
sumptionem quarte partis ⁊ de ea cocta sumatur lib. i. s. ⁊ dis
soluantur in ea cassief. ℥. i. pulueris zucchari mellis ro. ana. ʒ.
vj. cum oleo cõmuni ⁊ modico salis fiat clistere. Et si apparuerit
deduci materias flegmaticas a cuȝ clisteri aliquotiens a virtute
põt addi in decoctione florum camomille ⁊ centauree minoris
añ. pugillum vnum: ⁊ addendo parum olei de camõilla: et plus
salis apponendo. Qꝺ si educerentur materie calide potest ad
di in decoctione maluarum ⁊ ordei añ. M. i. ⁊ apponi modicũ
de oleo vio. ⁊ minuere quãtitatẽ salis: deinde fiat flobothomia
de vna basilica extrahendo. v. vel. vj. ℥. sanguinis in vere vsqȝ
ad. vij. sed in autũno aliquid minuere de illa quantitate vsqȝ
ad. ℥. v. ⁊ non vltra: q: virtus minus fortis est: ⁊ minor sangui
nis repletio in autũno q̃ in vere. Si in hac flobothomia h̃t ma
gna spes in casu nr̃o in ꝓseruãdo si fiat: ⁊ maxime in tp̃e veris.
Nã de hac dicit Alexã. in. c. ꝓprio de podagra sanguinea. Si
eñi de sanguine cõstiterit esse q̃ superauerit humorem singula
ris flobothomia est cũ nõ ꝓhibeat sup. de his qui nõ cõsistunt
ad flobothomiã vt est virtus debilitas ⁊c. sanguis est auferen
dus. Et addidit salisbas ex basilica. Et continuando inquit
Alexã. Ex hoc eñi multos fuisse liberatos aut rari⁹ esse reuma
tizatos: ita vt primo vere per singulos annos sanguinẽ auferẽ
do non solum ꝓ ectione hoc facientes: sed pro custodia corporis
sup. a casu in dictam dispõnẽ hoc adhibet̃. Postea aquietata
natura post flobothomiã p duos vel tres dies põt fieri euo cuȝ
medicina respiciente acuitatem in sanguine ⁊ mixtionem alie
cuius flegmatis cũ eodẽ pri⁹ ꝓparãdo mãm cũ digestiuis: non
tñ habilitãtib⁹ ⁊ cõmouẽtibus h̃ūores ad fluxũ: q̃m sepe per ta
les syrupos subtiliata materia ⁊ dilatatis meatib⁹ ex corpore
neutro ꝑparato ad morbum fit corpus actu egrũ. Fiat igitur
digestio cũ cõfortantibus: ita vt nullomõ sumant̃ syrupi aceto
si sed fiat sm modũ vt infra. ℞. mellis ro. syrupi rosati añ. ℥. i. aq̃
rũ endiuie solatri ⁊ absynthij añ. ℥. i. s. mis. continuent̃. iiij. vel
v. diebus vicissim. Postea laudo exhiberi medicinam ad inten
tionem dictam remotiuam serositatis sanguinee et flegmatis
subtilis fiat vt infra. ℞. mirab. citri. chebulorum ana. ʒ. ij. reu
barbari. ʒ. i. infundantur in aqua decoctiõis prunoꝝ tamarin
dorũ sebestẽ: ⁊ capil. ve. q̃ sufficit per. xij. horas adminus post
ea facta expressione ⁊ fricatura collature addatur cassie noui
ter extracte. ℥. s. manne. ℥. i. electuarij de succo ro. ʒ. i. diaffe. ʒ.
s. mis. ⁊ fiat potio. Et exhibeatur sm formam aliarum medici
narum tardando cibum per. vij. horas postea sumendo aliq̃d
de lauatiuo vt de brodio cum modico zucchari al. Et sequenti
die sumat confectionẽ vt infra. ℞. zucchari ros. ʒ. ij. diabuglos
sa. ʒ. i. specierum confectionum de gẽmis. ℈. i. mis. Et si nõ pla
cet in forma potionis potest exhiberi in forma pillularum fiat
vt infra. ℞. mirabolanorum citrinorũ. ʒ. ij. reubarbari elect.
ʒ. s. alloes loti. ʒ. i. scamonee cocte in pomo. ʒ. s. ros. rub. masti
cis añ. ℈. ij. cum succo ros. fiant pillule dosis est a. ʒ. i. vsqȝ ad. ij.
⁊ exhibeantur scdm formam vt supra. Et hic bene notetur: q̃ꝺ
cum sunt exhibende medicine ad preuisionem: vt in hac inten
tione maxime conuenit: ⁊ quasi necessarium vt apponãtur ad
crura quasi ad medium versus pedes aliqua confortantia ste
ptica ntia ⁊ prohibentia motum materie ad pedes: ꝓprie cũ
stat timor de dolore pedum intelligatur: ⁊ de alijs iuncturis si
timeat de doloribus earum vt super eas iuncturas apponant̃:
vt exempli gratia si timetur dolor in manibus apponantur di
cta confortantia supra iuncturam manuum in die solutionis
medicine: quoniam ipsis debilitatis vel ex generatiõe: vel per
precedentes dolores commotis materiebus per medicinaȝ so
lutiuam facile fluerẽt materie ad pedes: ⁊ ex sano fieret egrum
corpus: vt ẽt dicebatur de syrupis. Ideo laudo fieri decoctionẽ
absynthij rosarum ⁊ gallarum equaliter in vino nigro: ⁊ post
ea infundatur pecia duplicata in dicta decoctione postea sup
ligetur tepida ad crura vel supra alias iuncturas cor respon
dentes: ⁊ hic fiat ter vel quater in die quando sumitur medici
na incipiendo antequã sumatur medicina: postea singulis tri
bus vel quatuor horis fiat epithima vt dictũ est: nam per hunc
preseruatur a nocumento dicto. Et si dicatur obijciendo per
tale prohibitiuum fluxum materierum deorsum fit etiam ꝓhi
bitio eductionis materierum de pedibus vel de alijs iuncturis:
ita quod virtus medicine non sic attingeret ad membra debi
lia: neqȝ materie possunt a dictis membris trahi ad intestina
vt tandem expellant̃. Dico cõcedẽdo q̃ꝺ sic: ⁊ hoc est intentiõis
medicine in isto proposito vt virtus medicine nõ pertingat ad
pedes: ne ab eisdem pedibus fiat solutio: quoniam in casu no
stro non stat actu dolor neqȝ materia ledens in pedibus: q̃m
vbi esset materia ledens iam non esset intentio ad preseruatio
nem sed ad curationem. Ideo in talibus doloribus qui fiunt p
viam defluxus cum pedes dicunt̃ esse sani.i. non actu dolentes
medicine: que dantur ad ꝓuisionẽ solutiue nõ dñt habere ꝟtu
tẽ attrahendi a iuncturis neqȝ a pedibus: q̃m existentib⁹ dictis
mẽbris sanis nec in eis peccante materia: si exhibeant̃ medici
ne eductiue ab illis membris educuntur ab eis h̃ūiditates na
turales ⁊ membris conuenientes: ⁊ sic membra illa debilitant̃.
⁊ fiunt paratiora ad recipiẽda nocumẽta. Et ꝓpter hec nõ ap
posui in cõpõne solutiuorũ ꝓdictorũ aliquas medicinas a pro
prietate ⁊ singulariter respiciẽtes dicta mẽbra iuncturaruȝ: vt
genera fortia gumi ⁊ hermodactili: vel aliquod hmõi. ¶ Et ex
hoc patet maximus error cõiter practicantiũ: qui in ꝓseruando
a doloribus iuncturarum ordinant pillulas de hermodactilis
indifferenter q̃ꝺ non est regulare in preseruando a dolorib⁹ iũ
cturarũ factis p viã defluxus vt in casu nr̃o licet in dolorib⁹ q̃
fiunt per viã paulatine congestionis anteq̃ fiat vehemẽs dolor
⁊ incipiunt aliqualiter aggrauari in incessu in preseruando a
vehementiori dolore: que nõ est vera ꝓseruatio simplr̃: sed cura
tio eius cuius aliq̃d factũ est: licet nõ intensum ⁊ aliquid est fu
turum fieri: ⁊ tũc ad materiã iam aggregatã in preseruando vt

nõ multiplicent materie tales ⁊ dolores iũcturarum: tunc me-
dicine tales respiciẽtes dolores tales sunt cõuenientes: his qui
fiunt p viam defluxus nequaq̃: ⁊ hoc est singlr notãdum. An-
te tñ quã exhibeãtur medicie solutiue: de quibus dictũ est: vbi
cõiungeret repletio nauseatiua sũt: ⁊ inclinatiõe ad vomẽdum
cõuenit vt puocet vomitus cũ leuibus: vt imponẽdo digitum
intra guttur: aut pẽnam intinctã in oleo: vel fiat decoctio ra-
dici se.aneti: ⁊ de ea tepida sumãtur. vi. vel. vij. ℥. ⁊ imponat. ℥.
i. oximellis: ⁊ totum tepidũ sumat. Et ita incedẽdo per camerã
per duas tertias hore semp cum intẽtione vomendi tandẽ co-
adiuuet natura imponẽdo digitum in os: ⁊ deponendo caput
emittatur vomitiuũ cũ materia habilitata ad vomitum. Et ta-
les facilea modi vomendi si fiant bis vel ter in mense nõ serua-
to preciso numero dierũ multum iuuant in preseruando. Si
etiã singulis mẽsibus sumerent tres pillule. ʒ. vnius de supra
ordinatis. similiter non obseruando ordinem precisum in nu-
mero dierum in casu spero multũ proficient. ¶ Succedit mo-
do in hac intentione cõfortari mẽbra ne recipiant: ⁊ hec per in-
terius ⁊ per exterius. Per interius quidem valet in hyeme si
sumatur bis in hebdomada cõfectio ad quãtitatem coclearis
vt infra. ℞. metridati. ʒ. ij. zuchari ro. ℥. i. mis. Et in tpe estatis
sumatur de cõfectiõe vt infra. ℞. zuchari ro. ℥. ij. diabuglossa
ti. ℥. i. specierum pliris arcoticon. ʒ. ij omnia cum syrupo rosa-
to misceãtur: ⁊ omni tpe valebit. Si mãe sumatur coclear vnũ
de cõfectione vt infra. ℞. ossium humanorum de extremitati-
bus iuncturarum pedum lotorũ in vino nigro: ⁊ exiccatorum
⁊ puluerizatorũ. ℥. i. yrie aromatice. ℥. s. liquiritie rase ⁊ zuccha
ri al. añ. ʒ. s. mis. ⁊ fiat puluis ⁊ exhibeatur in hyeme cũ aqua
mellis: ⁊ in estate cum aqua zucchari: vel aquis endiuie ⁊ ace-
tose. Exterius autem fiant leues lotiones ad pedes cum deco-
ctione vt infra: ⁊ hoc in tempore optime incolumitatis pedũ.
℞. absynthij, rerosarum ⁊ gallarum. M. i. salis. ʒ. ij. bulliant
in vino vermilio: ⁊ aqua ferrata equaliter ad consumptionem
medietatis. ¶ Et ex eis fiat leuis lotio pedibus bis in mense
ad minus. Et si fiat post assumptionem pillularum interpo-
nendo vnam diem erit adhuc salubrius. ¶ In hac etiam intẽ-
tione pro vltio remedio in casu fluentis materie vt in casu no
stro: laudãt moderni fieri cauterium potentiale in membro vt
in cruribus supra pedes infra genu per quatuor digitos: ad mi-
nus: ne attingatur ad extremitatem masculi seruientis motui
genu vt euitetur dolor quãtum possibile est. Et fit accipiendo
vnam pillulam satis grossam factam de massa vt infra. ℞. cal
cis viue tantam quãtitatem que sufficiat cum saliua ad facien
dum formam: qđ si misceatur cum sapone molli fiat substãtia
cõpacta: unde ex eo fit cauterium potentiale siue ruptoriũ mo-
dicissimi doloris: si ponatur illa pillula grossa i parte siluestri
cruris siue crurium: ⁊ superliget fortiter adherẽdo: quoniã in-
fra tres vel quatuor horas fiet escara satis grossa: que postea
ammoueatur apponẽdo butyrũ in loco singulis die renouãdo
vsq̃ dum sit remota. Deinde cõfert tenere orificia aperta conti
nuo tenendo intra orificia vnam pillulam equalem supradi-
ctis factam ex cera ⁊ singulis die renouãdo: quoniam per hũc
modũ euacuat materia si aggregat in toto: ẽt pseruat a fluxu
ad pedes. Et in hoc vidi multiplices experientias et iuuamen-
ta notabilia in preseruãdo: non tamen a dolore podagrico sz
etiam in doloribus aliarum iũcturarum: vt ego annotaui cla-
re. xxij. tertij in. c. de cauterijs ⁊ in dictis doloribus a causa frigi
da: nam debent apponi in diuersis sitibus scđm diuersitatem
locorum dolentiũ: qm̃ ad diuertendũ principalr iuuant. Pro
inde credo magis valerẽt in casu nostro si ponerẽt ruptorium
in medio coxe ppter maiorem diuersionẽ. Et si cõtingat vt ldu
rẽtur latera vlceris ⁊ obstrahentur: ita vt non possit educi ma
teria per illum locum: tunc cõuenit vt loco pillule cere ponatur
aliqđ asperum vt cicer angulare cũ aliqualẽ dolorem ad p-
hibendum cõsolidationem: q: sepe talia vlcera facile cõsolidã
tur: nisi taliter occurratur: hoc tamen vtiq̃ magis appropria
tur intentioni ad diuersionem q̃ ad cõfortationẽ. ¶ Qua sic ex
pedita succedit tertia principalis intentio. s. curatiua: cum suc
cederet actu dolor podagricus siue ciragricus. s. dolor in mani
bus. Et hac intentione opz commemorare ea q̃ dicta sunt su-
pra in dieta. s. q: fluẽte mã in principio doloris in ista cã calida
opz vti tenui multũ dieta: imo q: eius dieta sit q̃si dieta febrium
acutarum maxime si cõtingat febris: sed qñocunq̃ sit: sit dieta
multum tenuis dimissis multiplicatiuis sanguis et calefacien
tibus quibuscunq̃. Quibus suppositis in principio occursus
intendendum est ad phibitionem materie fluẽtis: ⁊ que iam re
cipitur in membro phibendo ne amplius fluat: que fluxura est

set si pos̃e est: ⁊ hoc cõplet cũ diuertẽtibus pricipalr ad opposi-
tũ ⁊ cũ stringẽtibus meatus p quos fluit. ¶ Alia intẽtio est re
pellere ex loco materiã fluxã p pte: ⁊ tandẽ ad resolutionem de
eodem loco patiẽte. Et in temporibus medijs ⁊ in augmento ⁊
statu oportet vti medicinis compositis ex illis que repercutiũt
⁊ resoluũt diuerso modo fm can. cões collectos quarta primi ⁊
tertia quarti de apostematibus: vt q: in augmento debent vin-
cere repellentia sup. resolutiua plus ⁊ plus quanto augmentũ
plus distat a principio: in statu vero debent equari: ⁊ quãtum
plus pcedit status versus declinationẽ tãto plus procedat ad-
ditio in resolutione. Et ita oportet variari gradus istarum me-
dicinarũ fm pcessum diuersorũ tẽporũ. Et etiã in repellentib
dz esse diuersitas fz diuersitatẽ materie: qm̃ in cã magis ignea
vt in colerica magis sicca q̃ sanguinea repellẽtia debẽt esse fri
gidiora intensiuet in stipticitate ⁊ in siccitate remissiora: vbi in
sanguinea possunt esse repellẽtia conuenientia minus frigida
⁊ sicciora ⁊ magis stiptica propter materiã esse hũidiorẽ vt in
casu nostro. Quia tamẽ in principio: imo plus in augmento
aliquotiẽs fiat tãta doloris infestatio in causa calida: qđ sit ti-
mor de perditione egri nisi dolor minuat: ⁊ maxime cum sit do
lor iuncturalis in manibus quo casu videbitur non erit excu
satio vt dicebat. A. cum fiunt dolores ⁊ non tollerantur tribuã
tur sedatiue doloris ⁊ aliquotiẽs cũ stupefactiuis: correctis ta-
mẽ: ⁊ ita consequenter vltimo cum sit resolutio necessaria: qm̃
aliquotiẽs dubitat de petrificatiõe materierũ in iuncturis etiã
vltimo ad hoc perspiciendum. Procedendo etiã fm has inten
tiones in principio cum occurritur infirmo si venter nõ fuerit
mollis iuuetur cum clisteri de quo supra dictum est: q: hec leni
tio semper est necessaria vt fuit dictum: deĩde in casu nostro ap
parentib signis sanguinis dominantibus fiat flobothomia.
Nam de hac dicebat Rasis in diuisionibus. Et non oportet vt
dimi. tat flobothomia in hac egritudine: sed oportet vt fiat flo-
bothomia cum incipit apostema ⁊ dolor ⁊ pulsatio cum cali-
ditate in iuncturis precipue si est apostema magne quantita-
tis ⁊ rubei coloris. Et hec est vniuersaliter cõis doctrina illu-
strium auctorum educẽdo circiter. ℥. v. vel. vj. sang. Sz de qua
vena fieri debeat cõueniũt oẽs q: exẽpli gratia in pede dextro
fiat de basilica brachij dextri ⁊ cetera. Sed si fuerit in manib
in casu nostro non stante multa plectoria dz etiam fieri in ba-
silica partis opposite: vt si fuerit in dextra manu fiat de basili-
ca sinistri lateris ⁊ econtra si fuerit in sinistra fiat de basilica de
xtri. Uerum stante multa plectoris oportet etiã si essent in ma
nu dextra fieri flobothomiam de saphena pedis sani et non de
basilica. Et quoniã in excellentia huius Illustrissimi domini
non stat plectoris seruetur regula cõis quam posuit Rasis lo-
co pauloante allegato. Et dixit in casu isto. Et cura eius est flo-
bothomare si est in manu sinistra ex manu dextra. i. ex brachio
dextro. Et si in manu dextra ex manu sinistra. i. brachio sini-
stro. Et si ex pede dextro tunc fiat in manu dextra. i. in brachio
dextro. Et si in pede sinistro fiat in manu sinistra. i. in brachio
sinistro. Qua facta flobothomia diuersiua similiter ⁊ euatiua
fiat repcussio vel phibeatur prius ne materia trãseat ad mem
bra talia dolẽtia cũ infrigidãtibus stipticis in casu nr̃o positis
⁊ supra talia mẽbra lesa que debẽt esse simpliciter stiptica cum
frigiditate ad ingrossandũ materiã ⁊ stringendum meatus ne
materia fluat per ea. Uñ stante dolore i pede dextro exẽpli gr̃a
põt fieri epithima supra locum doloris in crure infundendo pe
cias duplicatas in decoctione facta vt infra. ℞. aquarum rosa
rum plantaginis. añ. ℥. iij. aque extinctionis ferri. ℥. vj. bulliãt
in eis gallarum ⁊ sandalorum alborum ⁊ rub. añ. ℥. ij. sumac. ʒ.
i. postea infundantur pecie in dicta decoctione: ⁊ apponatur lo
co dicto vel possent infundi pecie in aqua rosata ⁊ plantaginis
⁊ solatri cum modico aque absynthij ⁊ aceti. Uel posset fieri em
plastrum incorporando farinam lentium vel or. cum sandalis
albis ⁊ accacia ⁊ cum oleo rosato ⁊ mirtillorũ quod sufficit ad
formam empli: semper apponẽdo parum aceti: tandem supra
locum iam lesum apponat ẽt medicina q̃ prius vocat repercus
siua: i qua tñ nõ tãta sit stipticitas sicut in prla: imo sit aliqua
lis lenitio ppter mitigationẽ doloris. Et in hoc singulr vz mu
cillago psilij facta cum aceto per hunc modũ: liga semen psilij
in pecia linea ⁊ in aceto fac bullire: deinde fac expressionẽ mu
cillaginis ⁊ loco dolenti superpone. Et sepe dz reiterari: nã hoc
est singulare mitigans dolorem ⁊ repercutiẽs: de quo dicebat.
Serap. quãuis stipticitatem faciat acetum: aut sex eius tñ qñ
permiscetur cum psilio fit ex vtrisq̃ medicamẽ magni iuuamẽ
ti: ⁊ ponit tõnẽ qm̃ acetũ ppter vehemẽtiã sue virtutis et subti
litatis non prohibita penetratiõe vsq̃ in pfundum mẽbri su-
per

per ipsam mucillaginē: imo sup. iuuat: ⁊ psilliū ꝓpter viscositatem suā ꝓhibet acetū a mordicatiōe. Ualet etiam in hoc tēpore pulpa cass. nouiter extracte si dissoluaꝶ cū modico aque solatri: ⁊ in processu iola subtilietur supra locum doloris. Fit etiā emplastrum subtile cū farina or. ⁊ sumac dissolutis cū decoctione foliorū vitis recentium: incorporando etiā de dictis folijs ⁊ cū modico olei ros. ℭ Facit etiā ad hoc si infundaꝶ mica panis abscisis exterioribus in duabus partibus lactis recētis maxime caprarum ⁊ vna parte olei ro. vel citoniorum: et postea facta expressione leui extendatur panis ad formā emplastri super loco. Et pro linimento alio valet si sumatur de rasura corticum cucurbite: ⁊ misceanꝶ cum sief memite ponendo octauā partē de sief ⁊ extendatur super locum. Imo dicit Rasis. xij. continentis. Si in articulis fieret apostema calidū cū rubedine vehementi si cortices cucurbite recentis ponātur super id mitigabunt ipsum mirabiliter. Addit etiam hoc facit farina fabarum mixta cum aliquo succo frigido vt sup. esset succus endiuie: ⁊ solatri vel semperuiue bullitorum. Et dicebat. A. Et de expertis est succus cane humide. i. recentis ⁊ terrecum. n. ex eo fiat linimentum vt dixit sedatur dolor statim sup. qui necessarius est vt minoretur: qm̄ vt dicit Alexander in causa calida procedere debes regulariter super infrigidationem loci: qm̄ si dimittis ipsum ita calidum et sup. dolorosum attrahet sup. abundanter de materia ad locū. Et ita ordinat ipse ad mitigationem doloris oleū rosatum percussum cū albumine oui aut cū lacte. Sed de his medicinis frigidis ponit Rasis vnum cañ. primo ꝙ transmutatio debet fieri de vno medicamine ad aliud: nec dꝫ fieri frequens cura de vno medicamine precipue si patiens non alleuiatur inde: qm̄ pluries vnum medicamē confert vni membro: ⁊ nō confert alteri mēbro in quo fuerit dicta passio. Addit ⁊ qd̄ magis mirum est. Et qm̄ medicamē confert vni membro pluries. deinde nocebit ei postmodum inferendo ei apostema. Ponit aliud documentū in medicinis frigidis maxime ꝙ fiat frequens permutatio in eis neqꝫ persistant multo tēpore supra mēbrum dolorosum lūs crurale sup. ne imprimatur nocumentū in talia mēbra naturaliter frigida. Et si hoc est verū vlr in medicinis frigidis multo magis in stupefactiōeꝗ aliquotiēs necessaria est qm̄ medicine frigide ꝗ dicte sunt non sufficiant. Et de hoc dicit Aui. Et nō administres stupefacientia nisi apud necessitatem ⁊ mensuram. i. premitte vt litera exterior qd̄ sedat malitiā sumā doloris sup. de medicamine non stupefaciēte: ⁊ aude in eo cum audacia ⁊ temeritate plus. Postea continuando iuuamenta stupefactionis dixit. Et multotiens confert stupefactio sup. non tamen minuendo sensum membri: imo inquantum ingrossat materiā ꝓcedentē sup. ad mēbrū quare retineꝶ. Posuit cōsequēter cañ. ꝗ dictus est de ꝑmutatiōe medicinarū. Et de conuenientibus ad hoc singulariter est sumaꝶ medula panis semilaginis: ⁊ teratur cū lacte vaccino ⁊ addaꝶ opi. ʒ. i. s. croci. ʒ. i. ⁊ totū leniaꝶ in forma ēpli. Sꝫ et singulariter stāte dolore priusꝗ ventamus ad istud forte vt exhibeanꝶ stupefactiua magis leuia de ꝗbꝰ sunt succꝰ lactuce ⁊ lac papaueris ⁊ inspissentur cū sief memite: ⁊ ex eo fiet linimentū. ℭ Ad hoc ēt vꝫ emplastrū dictum de medulla panis infusi lacte vaccino cū vitello oui. Pulpa etiam cassie fist. nouiter extracta ⁊ dissoluta cum aqua solatri in casu multum iuuat vt dictum est. Et in ꝓcessu veniēdo versus statū addatur aliquid mellis cum dicta cassia. Et in statu doloris equentur mel ⁊ cassia. ℭ Ualet etiam singulariter emplastrum. A. de fenugreco vt sumatur fenugrecum mūdum ⁊ ꝓiciaꝶ in vase ⁊ desup ponaꝶ aceti ⁊ aque ꝗtum sufficit ⁊ coquatur super prunas vsqꝫ dū dissoluiꝶ in decoctiōe: deinde proiciatur desuper mellis tantū ꝗtū est de fenugreco ⁊ bulliant simul vsqꝫ quo bñ incorporentur semꝑ bñ agitando et in forma emplastri superponatur: nā est singulare mitigatiuum doloris ⁊ prohibitiuum indurationis. Et quando fieret timor de induratione materie tunc sumaꝶ de mucillagine fenugreci cum medula cruris vituli: ⁊ cum modico olei rosati vel camomilline fiat linimentū apponendo aliqd de floribus rosarū vel camomille fm̄ indigentiam. ℭ Quibus expeditis localibus sunt ordināda aliqua alia eductiua de materia mixta sanguini iam fluxa: ⁊ in hoc magis laudo medicinas secessiuas ꝗ vomitiuas: quoniam conuertunt ad membra materias malas de quorum nocumento est minor timor in successiuo ꝗ in vomitiuo. Sꝫ in his semper oportet apponi aliquas medicinas de proprietate quarum est vt cum hoc ꝙ soluunt materiam in casu nostro flegmaticam faciunt etiam stipticitatem: ⁊ confortationē ꝓhibētē fluxū materierū ad iuncturas. Et huius iuuamēti sunt hermodactili de quibꝰ dixit. A. Et in hermodactilis qdā credīt esse plurimū iuuamēti ꝓpterea ꝙ ipsi soluunt statim humorē frigidū. Addit. Et in ipsis est res alia: qm̄ faciunt succedere solutioni stipticitatē ⁊ confortāt ⁊c. Ideo in talibus medicinis cū intendimus euacuare a iuncturis opꝫ semꝑ aliquid simile exhiberi. Et ꝓinde errāt qui exhibent in talibꝰ doloribus cassiā solā vel aliud lenitiuū tātū qm̄ sepe cōmouēdo humores ⁊ relaxando iuncturas sine earum cōfortatione sunt causa ꝙ fluāt materie ad iuncturas ⁊ fiūt causa maioris nocumenti. Et de medicinis solutiuis laudo exhiberi medicinas in forma pillulata: vt lōgiori sua mora in euacuando educāt materias a longinquis ⁊ a iuncturis melius ꝗ factāt medicine in forma potabili exhibite. Pillule quibꝰ vtēdū esset in casu huius. Ille cū debēt esse rectificate cū frigidis ad ꝓhibēdū inflāmationē totius, ⁊ calefactionē renū ⁊ ad ꝓhibēdū acuitatem vrine in quibus tñ sit vis solutiua a iuncturis. ℭ Laudo igiꝶ pillulas vt infra. ℞. rosarum rub. violarū macis spice añ. ℈. ij. s. sandalorū alborū rubeorū citrinorū. añ. ℈. s. hermodactilorū. ʒ. i. dyagredij. ℈. i. mirabolanorū citrinorū. ℈. s. reubarbari. g. xv. aloes. ʒ. v. cum succo rosa. fiat magdaleon ⁊ sumatur ʒ. i. vsqꝫ ad. ℈. iiij. pro vice. Et si nō sufficiāt ad tres assellationes sumaꝶ de eis maior dosis. Et sumaꝶ more aliarū medicinarū solutiuarū obseruādo regimē ꝯsuetū i receptiōe ⁊ lauatiui post. vj. horas: ⁊ stādo i domo ꝑ vnā diē. Et sequēti die sumatur syrupus vt infra. ℞. syrupi rosati. ℥. i. s. aquarū absynthij plantaginis et buglosse añ. ℥. i. s. mis. Iste pillule iuuabunt in vtraqꝫ dispositione euacuando materiā colericaꝫ ⁊ flegmaticam. Etiā non existēte dolore laudo post factā preparationem in materia in ꝓseruando a doloribus ⁊ de nocumēto mēbrorū vrin alium ⁊ in tpe veris ⁊ autūni facta flobothomia de vena basilica leui. v. vel. vj. ℥. Post quatuor vel ꝗnqꝫ dies fiat euacuatio cum pillulis in quibus nō intrant alique medicine eductiue a iuncturis cum quibus tamen sit virtus confortatiua ⁊ ꝓhibitiua materierū ne fluāt ad iūcturas. Cōpositio fit vt infra. ℞. mirabolanorū citrinorū: ⁊ kebulorū añ. ʒ. i. s. reubarbari. ʒ. i. aloes. ℥. s. ros. rubearū violarū spice añ. ℈. ij. sandalorū alborum ⁊ rubeorum añ. ℈. i. diagredij. ℈. s. cum succo rosarū fiat magdaleō ⁊ sufficiat an duas doses. De quantitate tamē solutiuorū me remitto ad ꝓstātissimos phisicos sue dominationis: quoniam in his oportet cōsuetudini nature multū inherere. ℭ Laudo postremo ꝓpter scd̄am dispositionē vt in estate semel in ebdomada sumatur. ℥. vj. aque lactis caprini in qua sit extinctū ferrum bis vel ter cum modico zucchari in mane Consequenter laudo vt bis in ebdomada fiat inunctio ad renes cum vnctione vt infra. ℞. olei rosati loti in aqua acetose. ℥. s. olei violati. ℥. s. sandalorum citrinorū. ʒ. s. cāphore gra. ij. cum cera alba fiat vnguentum cū modico aceti pro vnctione renum. Et antequā fiat scd̄a inunctio fiat prius abstersio de prima inunctiōe in loco vncto cū petia infusa in modico vini ⁊ aqua ordei. ⁊ postea succedat inunctio vt supra. ℭ Laudo quoqꝫ si contingat ardor vel punctio in exitu vrine infundatur membrū in lacte caprino calido ⁊ teneatur ꝑ quartū hore bis vel ter lac tepidū renouādo. Ualebit ēt ad hoc si fiat inunctio intra anum ⁊ testiculos eūdo dormitum cum vnguēto vt infra. ℞. olei vio. olei amigdalarum dulcium añ. ℥. s. mucilaginis draganti ⁊ gummi arabici añ. ʒ. iij. cum modicissimo croci et cera alba fiat vnguentum molle dimittendo fortiora quia credo non expedire. Nam cum his preseruabitur sua excellentia si deus voluerit a deteriori dispositione precipue cū bona obseruantia diete supradicte. Et his sum contentus.

ℭ De artetica passione cū immobilitate ancharū. Cōsi. xc.

Casus spectabilis mercatoris sauonensis domini Baptiste est generaliter passio articulorum que artetica nominari potest: qm̄ ad diuersos articulos sepe communicata est vt ad iuncturas dorsi descēdendo vsqꝫ ad caudā: ⁊ ad alias manifestiores iuncturas genuum ⁊ reliquas plures: sed principalissime dispositio sua est dicenda sciatica: qm̄ ab ea nunꝗ absoluitur et fuit sibi cronica dispositio iā tribꝰ annis elapsis. Et lꝫ a ꝓncipio materia horū nocumētorū vt ex euidētijs ab eo habitis fuerit materia mixta in dictis iuncturis ledēs vt flegma subtiliatū ex colera que vt ex sn̄ia auctorū vt plurimū ē cā dolorū iūcturar. Nā dicit Aui. xxij. tertij. Qd̄ inter cās materiales ꝓmū fit a colera ⁊ flegmate simul: deinde a crudo. i. a flegmate puro ⁊c. Et idē voluit Rasis libro suo de iūcturis: ꝙ qm̄ cōponūtur humores ad generādū tales dolores adiūgiꝶ ꝑ maiori pte colera cū flegmate. Et adducit rationē huius dicti. Qm̄ dieta plurimo

rū hoīm est grossa pp quā hūorē a grossi augenť q̄ ad iūcturas discurrere nō pñt nisi subtilienť.s.p colleră. Et ita ꝓprie ꝯtin= git huic nr̄o patiēti:q̄ multis annis p maria nauigauit cum malitia regiminis vt fieri solet:ipo tñ radicalr cōplexionē hñ= te colericā:⁊ ita cōueniēter fieri potuit mixtio dicti humoris que fuit cā doloris diuersaꝝ iuncturaꝝ. Sñ ꝓpter eiꝰ subtilita= tē nō fuit multo tpe retēta in iuncturis ⁊ alterata a modo sue subtilitatis:ſ3 pmanēs ī sua temeritate facile cū medicinis resol= uētibus ⁊ exiccātibꝰ remouebanť dicti dolores remota cā. Et ita ēt nouissime ꝯtingit in eo de materia fluēte vel fluxa ad di= uersas nō latas vacuitates iūcturaꝝ vt spondiliū versus cau= dā:q̄ dolores cū applicatione remedioꝝ facile curanť pp ma= teriā eē subtilē.⁊ nō multū ꝓfundatā. Verū q2 ēt de dicta ma teria erat fluxū plurimū ad ancham ⁊ vacuitatē sic q̄ est cōca uitas notabilis ⁊ manifesta:⁊ cum malitia regiminis curatiui de applicatione calefacientiū fortiū circa dictas iuncturas:⁊ ex applicatione emplastroꝝ ⁊ vnguētoꝝ fortiū calefacientiū ⁊ exiccantium simul cū receptione balnei mineralis sulphure ⁊ aluminosi:immo vt narrat etiā cum introitu in furno ⁊ lon ga mora in eodē nunq̄ apponendo humectatiua vel mollifica tiua neq3 incisiua circa dictas iuncturas deducta est dicta ma teria:q̄ primū erat subtilis ad ingrossationē ⁊ spissitudinē re= soluto subtili aqueo remanēte grosso cinericio:⁊ ita ex materia satis subtili flegmatica principaliter facta est materia alteriꝰ denominationis melācolica terrestris. Et proinde repletis di ctis vacuitatibus siue ab eadē materia terrea facte sunt dicte iuncture simplr immotiue:imo ēt immobiles:q2 neq3 a manu cirugici cōtractantis dictas iuncturas potuerunt vllo modo situaliter moueri. Et proinde nō est fienda admiratio ſi etiā cū debitis ingenijs curatiuis ⁊ interius ⁊ exterius in casu appli= catis non vsq3 hodie potuit manifestari euidens iuuamentū circa motū dictarū iuncturarū qđ tñ manifestatum est in reli= quis iuncturis strictioribꝰ. Et hic est vnus de malis modis ter= minationis doloꝝ iuncturarū de quibꝰ deterior plerunq3 est dolor sciaticus:⁊ ꝓpter sitū. Nā ad sciā merito situs fluit ma terie:⁊ pp cōcauitatē magnā ipsius respectu aliarū vnde plu= rima materia in ipsa recipiť ⁊ a debilitate digestiue ⁊ resolutiv ue illoꝝ mēbroꝝ assuosoꝝ frigidoꝝ p naturā:⁊ debiliū nō re soluť dicta materia:imo ampliꝰ ab eadē materia dicta mēbra debilitanť in ꝯplexionē. Et ꝓinde dicebat Aui. Quātū plus prolongať spaciū eius addiť eius descensio.i.nocumentū vsq3 ad deorsum magis protendiť.ita q̄ qñq3 protendunť dolores vsq3 ad digitum:⁊ ex eo pes ⁊ coxa dolent ⁊ fit difficilis ei incur uatio ⁊ equatio erectionis vt in casu nostro. Itaq3 licet dixe= rit Alexander in principio capituli de podagra ⁊ sup. aliorū doloꝝ iūcturarū existimo:q2 ꝓpter varietatē natiuitatis eie earū neq3 cognoscere oino neq3 curari pōt perfecte. Ego tñ ex superius annotatis ⁊ alijs que dicenda essent vbi expediret i du bio credo in summa q̄ hec dispositio est sciatica principaliter ex materia melācolica indurata pendēs. Qm̄ nō est dolor nisi remissus ⁊ est profundus:⁊ nō superficialis:⁊ tumor quasi non est sensibilis cū tñ omnimoda immobilitate:⁊ cum paucitate iuuamēti cū euacuatione ⁊ alia qualibet recta operatione q̄ declarat maximā resistentiā in materia impressioni medicina= rū. Et hec de causis sufficiant ⁊c. ¶ Jam veniendo ad curam: qm̄ vltra sciaticā stat habilitas fluxus materie ad alias iūctu= ras nō latas ex diuturnitate lesionis illarū iuncturarū cū etiā notabili cerebri passibilitate ⁊ debilitate faciente ad regenera tionē flegmatice humiditatis cū habitudine colerica vt dictū est similiter inclinātē faciēte ad penetrationem in dictas iūctu ras que dispositio ⁊ alia dicta ⁊ alijs medicinalibus indigeret ad curationē a debita dieta ⁊ medicinalibus q̄ debetur cura= tioni sciatice sm̄ q̄ materie tales sunt multum diuerse vt recte dicebat Serapio tertio breuiarij cap.xxiiij.ad finē cum dixit. Et nō oportet vt sis cōtentus sm̄ prudētiā regimine medicina rū tm̄:immo administra sic in eis q̄ comeduť ⁊ bibuntur et vt̄r dico in regiminibus reliquis q̄ est q2 iste modus opz vt di= stinguať sm̄ speciē egritudinis:⁊ cōsideremus etiam illud qđ exigit hora etas ⁊ cāe quas diximus ex eis:⁊ ita sm̄ diuersita tem cāe opz diuerso mō operari. ¶ Q2 tñ passio maxime ledēs ⁊ principaliter vt dictum est:est sciatica passio ꝓhibens recti tudinē erectionis. Idcirco ad eam remouendā si possibile erit. erit principalis nr̄a intentio:nō omittendo tñ simplr intētio= nē ad aliam diuersam dispōnē sm̄ cōem doctrinā auctorū no= stroꝝ spāliter scriptā a dn̄o Aui.iij.primi capitulo vltimo in principio ⁊ primo aphorismorum de mente Gal. in comento aphorismi. Humide diete ⁊c. ¶ Circa ergo curam sciatice pas=

sionis stabunt tres principales intētiones.s.in dieta:⁊ medici= nalibus:⁊ tandē cirugia. Quibus expeditis postremo ponam aliqua facientia ad aliā dispositionem diuersam:⁊ ita intende bam facere. Sed per celerē recessum dicti.d. baptiste cum fra= gili mea valitudine ad res curiose expediendū nisi cum nota= bili tpe etiā de voluntate sua:quedā tñ sumatim ad dietaꝫ ꝑ= tinentia ⁊ quedā etiā breuia medicinalia ad preseruationeꝫ in deteriorem dispositionē:immo inductionē vere sanitatis in eo si possibilis est:qđ etiā fuit propositi dicti.d. Baptiste. Et in die ta tñ connumerabo ea a quibus abstinendū vt ex eis ꝯsr̄ elis gatur quibus est vtendum. ¶ In dieta ergo circa aerē. ¶ Vi= teť ois aer grossus nebulosus humidus ⁊ ventosus Et proin= de in dictis tēporibus standum est in loco clauso ⁊ non in aere libero. Et est dormiendum in solario:⁊ non in loco terreno. Et vitandus est aer omnis frigidus ⁊ inclinandum est ad aerē ca= lidū saltē moderate. ¶ Circa motum cum non possit incedere cruribus propter ineptitudinē ⁊ lesionem in anchis omni die fiat fricatio expulsis superfluitatibus cōibus crurium mode= rata cū panno calido ⁊ mane ⁊ ante cenā per horā. Si ēt fiat leuis fricatio ad brachia ⁊ ad partes ancharū non disconue= niet fricatio etiā capitis ⁊ pectinatio summo mane ēt est cōue niens. ¶ Circa somnū dicatur q̄ l3 superfluus somnus ⁊ sup= flua vigilia noceant:⁊ videatur somnus superfluus magis no cere q̄ vigilia:tñ ꝓpter ipsius maciem ⁊ virtutis imbecillita= tem laudo somnū ad minus septē horarum inter diē ⁊ nocteꝫ licet somnus diurnus regulariter nō conueniat ⁊ debeatur nisi qñ non dormierit nocte ⁊ maxime in estate. Et si nō possit dor= mire saltē quiescat in lecto per.vij.horas vel.viij. Et tñ semper obseruandū vt inter cibum ⁊ somnū notabile intermediet spa cium vt saltē duarū horarū. ¶ De inanitione ⁊ repletione di= catur q̄ repletio in isto casu est maxime nociua. Et inanitio vē tris ⁊ lenitio eius ⁊ paucitas cibi magis conueniunt:nō tamē laudo omnimodā inanitionem ⁊ tollerantiam ieiunij ⁊ maxi= me in estate. ¶ De animalibus passionibus caueatur ab ira ⁊ furore ⁊ reliquis pterq̄ a gaudio q̄ in casu moderatū est mul= tum conueniēs. Coitus ēt licet ꝓpter motū in eo circa dorsum ⁊ partes viuas sit multum nocēs etiā exiccādo tamē q2 cōiun= ctus matrimonio nō d3 in totū ꝓhiberi. Sed rarus d3 eē eius vsus ⁊ cū natura vť incitare ad illud ⁊ in tantis interuallis q̄ corpus dissolutionē non sentiat sed alleuieť ⁊ melius fiet dor= miens. ¶ De cibo vero ⁊ potu dicať q̄ cibus d3 ad calidū de= clinare parũper non tñ declinet ad siccū ⁊ humidum vehemē= ter sed sit temperatum in humiditate ⁊ magis ad humidū tē= pore estatis ⁊ minus tpe hyemis. Et ita caueň. ab oibus cibis frigidis ⁊ viscosis vt caseo cibarijs de pasta pinguibus ⁊ visco sis:piscibus ⁊ maxime recētibꝰ squāmis grossis carentibus la crucis:portulacis fructibus aqueis vt ceresis amarenis persi cis:⁊ hmōi. Et spāliter cauendū ab aceto oimō administratio nis:q2 vt oēs testanť maxime nocet. Et exinde vinū etiā nocet q2 faciliter indigestū penetrās est ad neruos ⁊ ibidem in acetū cōuertiť:pp hoc ergo magis abstinendū a vinis albis ⁊ dulci= bus maxime ī pricipio cibi ⁊ stāte maris siti:⁊ post forte exerci cium:qm̄ tūc maxime indigestū ferť ad neruos. Caueň.tñ ēt ab vsu aq̄ frigide. Est ēt ꝓ regula obseruaň. vt minꝰ sit cōedeň.ī se= ro q̄ in prādio ⁊ cauendū a brodialibꝰ humidis in cena:⁊ hec gnalr. Spāliter vero sit panis ex frumēto bñ mūdo non anti= quato:⁊ sit ꝯpetēter fermētatus ⁊ cū modico furfure subtili cū modico salis magis tñ tpe hyemis q̄ tpe estatis sufficiēter co= ctus sit nō comedať calidus neq3 post tresdies. Brodiū carniū ⁊ brodiū cicerū rubeoꝝ ⁊ ēt orobi laudantur. Oua sorbilia ēt in viuarolo cū aliquibus herbis de quibꝰ infra sine caseo. Tñ inter herbas conueniunt saluia:maiorana:rosmarinus:ruta: betonica:isopus:herba sancti petri:⁊ hmōi cū bletis:⁊ nō cū spinachijs nisi tpe magni estus:⁊ etiā modici caules cum carni bus vel butyro nō nimis cocti laudanť. Inter carnes quadru= pedum laudanť castrati annales maxime hyeme ⁊ vitulorum grossorum in estate. Lepores ēt cōueniunt ⁊ maxime cerebrū eius de quo oēs doctores faciūt singulare festū in hoc capl'o et maxime assatū tñ vt dicit Auenzoar quomodolibet v3 q2 a ꝓ= prietate sic ⁊ carnes capreoꝝ vulpium ⁊ capriolorum silue= strium. In volatilibꝰ valent tpe hyemis capones non nimis pingues ⁊ columbi iam volare potētes valēt mirabiliter in oī mō pter caput ⁊ collū que debēt abscindi vt vult Auenzoar im mo ita iuuant vt ex flatu eoꝝ cōferat oibus neruorum egritu dinibus. In estate vero magis laudo pullos paruos iuuenes castratos perdices fasianos et similia. Bibat vina mediocria ⁊ in competenti substantia vel colore mixta:tamē in estate cū

aqua

aqua modici mellis: et in hyeme cum dicta aqua multe permixtionis cum melle et modico salute vel ysopi: ita tamen quod satis prius comedat si possibile est antequam bibat: sumpta indicatione a morbo vinum nequaquam conueniret: immo secundum omnium sententiam auctorum et maxime. A. Oporteret transire sine vino vsque dum complerentur omnia tempora morbi. Sed propter satis debilem et delicatam eius complexionem et vsque hodie obseruatam consuetudinem in bibitione vini non laudo vt in totum auferatur: sed sit eius vsus modicus et dictum est medie substantie et ad nigrum declinans et aliqualiter ad stipticum vel ponticum mixtum vt supra. Et hec de dieta sufficiant. ¶ Ueniendo ad medicinalia laudo vt bis in anno fiat mundificatio vniuersalis maxime in vere et autumno prius preparando materiam cum aliquibus digestiuis habendo respectum ad omnes iuncturas et specialiter ad dictas anchas sumendo. v. vel. vi. syrupos factos vt infra. ℞. mellis ro. collati. ℥. i. syrupi de absin. ℥. s. syrupi de sticados. ʒ. ij. aquarum endiuie betonice: et saluie. ana. ℥. i. s. misce pro vna vice. Et si placet potest fieri syrupus magistralis vt infra et est multum singularis in casu. ℞. rubee tinctorum sticados corticum citri corticum subtilium extrinsecorum phisticorum. ana. ℥. s. thuris rosarum ana. ʒ. ij. s. liquiritie mundate ʒ. vi. terenda terantur et infundantur per noctem in lib. vij. s. aque feruentis et mane ponantur in olla super ignem et addantur ducenti. l. cum aliis ad bulliendum et bulliat vsque ad consumptionem medietatis: postea colletur et collatura addatur syrupi de corticibus citri. lib. ij. s. et cum. ℥. vj. mellis et masticis in pecia ligati ʒ. ij. et iterum coquatur et fiat syrupus et continuetur vt supra. Et valebit non tamen in preparando materiam vt educatur cum solutiuo sed et confortationem membrorum radicalium et principalium et prohibitionem fluxus materie ad dictas iuncturas. Uerum si etiam post purgationem aliquotiens sumerentur quinque vel sex de dicto syrupo in casu multum conueniret. Deinde facta preparatione cum syrupis fiat purgatio cum pillulis vt infra. ℞. agarici aloes medule cartami hermodactilorum electorum. ana. ʒ. ij. ℥℥. ℈. ij. reubarbari electi mirabolanorum citri. et kebulorum ana. ʒ. i. ros. masticis. ana. ℈. ij. cum oximelle fiat pasta pro pillulis. Et sumantur ʒ. i. s. vsque ad duas pro vice reducendo ad minorem numerum quo fieri possit vt reuocando a. v. vel ad. iij. si est possibile. Et sumantur cum ordine medicinarum solutiuarum exhibendo lauatiuum per sex horas post vt fieri solet quod fiat ex aqua decoctionis cicerum ru. et ordei parum. Sequenti autem die sumatur confectio vt infra. ℞. dyabuglo. ʒ. ij. metrida. ℈. iiij. mis. Et de istis pillulis laudo singulo mense vti debere semel simplex duobus vel tribus de dictis syrupis scriptis magistraliter: sed sufficiat sumere. ℈. iiij. vsque ad amplius. ʒ. i. s. vt bis vel ter tantum soluatur de materia humorali: et sequenti die sumatur et confectio vt. s. ¶ Laudo etiam vt ter in mense non seruando tamen predictum numerum dierum sumantur eundo dormitum pillule vt infra. ℞. agarici trociscati. ℈. ij. pillularum a sayeret acori. ana. ℈. i. mis. fiant. iij. Et sequenti die sumatur confectio vt infra. ℞. dyabuglossati. ʒ. ij. dyacori. ʒ. i. mis. Et licet isto casu ab auctoribus magis laudetur vomitus quam ventris solutio in euacuando materias in toto existentes per hoc quod facit non tamen ad euacuationem sed et ad diuersionem a locis lesis: vbi ventris solutio cum medicinis datis desuper conuertit in deorsum a loca lesa et eliando de materia appropriata laudant auctores et precipue Rasis in de iuncturis: et et Auic. capitulo proprio clisteria fortia multum facta purgatione cum medicinis sup. vomitiuis vel secessiuis Nam dicit. A. post purgationem maiori cura sunt clisteria: que attrahunt materiam tali attractione quod vulnerantur intestina et faciunt fluere sanguinem etc. tamen propter delicatam complexionem patientis et excarnationem ego non laudarem neque vomitiua fortia neque clisteria sic acuta: licet ventris lenitio sit multum necessaria vt dictum est supra. Laudo igitur standum in pillulis dictis supra: sed in corpore rubusto et forti illa essent electiora ad citiorem curationem inducendam etc. ¶ Ita ad localia veniendo maxime circa passiones ancharum. Primo est obseruandus canon domini Rasis in de iuncturis cum dicit. Cum apostema incipit durescere et ibi sumit apostema improprie vtaris medicinis mollificatiua secundum duritiem apostematis et tandiu donec videas remolliri et rarefieri: et tunc reuertaris ad resolutiua et eis vtaris secundum duriciei grauitatem: et non cesses quandoque mollificare quandoque dissoluere donec dissoluantur. Et ita secundum anchas stante dicta terrestreitate et duricie materie: primum oportet mollificare et incidere subtiliare materiam. Fiat ergo emplastrum secundum formam vt infra. ℞. radicum althee. ℥. i. fenugreci se. lini. ana. M. i. bulliant in tribus partibus aque: et vna oximellis simplicis vsque ad remollitionem radicum: deinde omnia simul malaxentur: et addatur farine lupinorum. ℥. i. vel. ℥. i. s. et cum oleo de amig. dul. vel de lilio simplici et fiat emplastrum et superponantur. Uel potest fieri inunctio cum vnguento vt infra. ℞. mucillaginum althee et fenugreci ana. ℥. s. mucillaginis seminis lini ysopi humide pinguedinis anatis fecis olei de lilio. ana. ʒ. iij. bdelium dissoluti in oximelle simplici. ʒ. ij. croci. ℈. i. omnia simul incorporentur cum modico cere et fiat vnguentum et prius calefiat aliqualiter locus cum panno calido bis vel ter apposito. Pro intentione autem resolutionis et dissolutionis vnde et est precipui iuuamenti si fiat vnguentum vt infra. ℞. galange. ʒ. i. s. piperis longi sticados. ana. ʒ. s. pulueris vermium terrestrium exiccatorum. ʒ. v. cum oleo de costo fiat vnguentum. Ualet et ad hoc si fiat mixtura vt infra. ℞. se. ruthe siluestris baccarum lauri aniuden nitri herbe lumbricorum ana. ʒ. ij. ruthe recentis armoniaci picis ana. ʒ. s. omnia simul incorporentur ad formam emplastri et superponatur. ¶ Stercus etiam caprinum si infundatur in aceto et addatur parum sinapis est forte medicamen multum attractiuum exterius et exiccatiuum: et in quibusdam corporibus desiccatiuum: et ita fiat reuolutio dictorum medicaminum et aliquotiens mollificando et aliquotiens resoluendo Nam hec est intentio in omnibus membris duris. ¶ Ultimum igenium pro nunc quando reliqua non sufficiunt ponitur et a Rasi in suo de iuncturis de mente Gal. quod facit ad rumpendum cutim et extrahit materiam de iuncturis: cuius modus est. Accipe caseum antiquum longi temporis et nasturcium et puluerisa simul: postea accipiantur pedes porci antiqui saliti et coquantur multa decoctione in aqua vsque dum dissoluantur: et deinde cum dicta decoctione misceantur dicti pulueres et fiat emplastrum et locis superponatur. Nam dixit ibidem de mente Gal. quod rumpitur cutis et exibit omnis humorositas et patiens sanatur et dixit se esse expertum. Possem hic ordinare cauteria et actualia et potentialia que maxime valent in casu quando reliqua non sufficiunt: sed propter compassionem virtutis ipsius debilis non audeo. Et ista sufficiant. Et sic est finis.

¶ Pillule in dolore iuncturarum a causa calida. Consil. xcij.

¶ Recipe rosa. ru. violarum macis spice maiorane ana. ℈. ij. s. sandalorum omnium ana. ℈. s. diagredii. ℈. i. mirabolanorum citrinorum. ℈. s. reubarbari gra. xvi. aloes. ʒ. vi. et gra. xv. cum succo ros. fiat magdaleon. Alie pillule in materia frigida. ℞. agarici medule cartami hermodactilorum ana. ʒ. s. radicum peonie radicum pedis ceruini ana. ʒ. i. s. piperis ℥℥. ana. ʒ. ij. pollipodii quercini. ʒ. i. s. masticis. ʒ. i. turbith reubarbari ana. ʒ. i. rosarum. ʒ. ij. s. cum succo caulium fiant pillule. Et eius dosis sit a. ʒ. s. vsque ad. ʒ. i. s.

¶ De preseruatione a casu in febres acutas: et debilitatem genuum et iuncturarum merito malitie complexionis cerebri et epatis humide cerebri frigide et epatis parum calide.

¶ Reuerendissimo et Illustrissimo domino d. prothonothario de russo. ¶ Consilium. xciij.

Quoniam teste Galieno in libro heresum capitu. vi. Quecunque sanant passiones iam fientes hec et antequam fiant prohibent consistere. Ideo ad ocurrendum malis dispositionibus: in quas sua Reuerendissima dominatio faciliter incideret oportebit annotare ea que facerent ad curationem dictarum malarum dispositionum si in eas: quod deus auertat incideret: quoniam ea omnia cum alia tamen applicatione et modo facient etiam ad preseruationem: ne in eas incidat: si sicut expedit offerantur. ¶ Sed quoniam ingenium curatiuum et etiam preseruatiuum primo et principaliter sumitur ab essentia morbi presentis et futuri tertio techni idcirco vt habeatur recta cognitio de applicandis opus primum clarificare radicem sue dispositionis naturalis: quoniam ex ea facile percipitur: cum sit corpus non propinquum temperamento absoluto: in quem lapsum per naturam faciliter et prompte sit casura sua dominatio. Et quoniam corpora sunt passibilia et egrotatiua in dispositiones preter naturam non tamen ex lapsu eorum qualitatiuo manifesto a temperamento optimo: immo etiam ex quibusdam occultis principiis intrinsecis inclinantibus ad lapsum siue ex parte influxuum et radice superiorum siue ex parte modi mixtionis ipsorum corporum vt fuit expressa sententia Auer. vi. colliget: que principia occulta siue materiam insequentia dicta non possunt cognosci nisi ex effectu et a posteriori. Idcirco ad habendam debitam noticiam totalis dispositionis sue illustrissime dominationis: primo notabo casum quo comprehenditur per accidentia manifesta naturalia: que sit eius complexio qualitatiua manifesta secundo notabo vnum accidens preter naturam non habens causam sic manifestam per quod sua dominatio est inclinata ad vlteriorem lapsum et multo

deteriorem:ad que vtraq̄ opꝫ ꝓuisionem adhibere: qđ facile
fiet habita exquisita notitia istorū vtrorūq̄: que vt declaren-
tur formabo casum dispositionis sue illustrissime dn̄ationis.
¶ Casus igitur s̄m habitudinē quasi principaliū membrorū
ex manifestis principiis est cōplexio inclinata ad humidū ma-
xime s̄m epar ⁊ cerebrū cum modico lapsu ad frigidū s̄m ce-
rebrū parum calidū s̄m epar: s̄m cor aūt vł complexionis co-
lerice inflāmabilis subtiliū spirituū ⁊ iracūdus per naturam:lꝫ
ex morali philosophia ⁊ rōne moderate corrigat̄ne in mores
reprehensibiles ⁊ iracūdos incidat. Et sepe in tēpore estatis in
lapsum facile ad calidū ⁊ siccum incidit sua illustrissima dn̄a-
tio in febres colericas ex materia satis grossa: vt ex colera vi-
tillina cōmixtione flegmatis cum colera dn̄ante ⁊ vicente:ita
q̄ hoc anno precipue visum est ex terminatione febris coleri-
ce per sensibiles euacuationes ⁊ a natura ⁊ ab arte factas:pos-
sem declarare hāc manifestā cōplexionē qualitatiuā ꝑ multa
alia signa ⁊ essentialia ⁊ ab operationibus ⁊ a casib⁹ sumpta.
Sed qm̄ hoc magis curiosum ēēt q̄ vtile dimittā:sed afferam
vnū nouū accidēs quasi tn̄ sibi naturale:qđ est debilitas innas-
ta q̄dam a generatione ꝫcta circa genua ꝓprius ⁊ crura: circa q̄
nonnūq̄ dolet:neq̄ sine manifesto nocumento sustinet frigida
oblata interi⁹ vel exterius:quā tn̄ dispositionē credo hr̄e radi-
cē ex frigiditate ⁊ humiditate cerebri ⁊ mēbris neruosis a nu-
ca spinali medula originē habētibus:vn̄ hoc anno cū esset in
paroxismo febris acute circa statū eius ex inflāmatione vehe-
menti ⁊ intensione facta in toto querēs refrigeriū s̄m crura nō
persistebat in determinato loco:sed ad diuersas partes lecti vt
refrigeretur discurrens incidit in cuꝫem siue thetanū speciem
spasmi siue duplicatū spasmū cruriū primo ꝑ notabile tp̄s:vn̄
fuit expediēs diuersa applicari ingenia curatiua incipiendo a
mitioribus primo:q̄ non sufficiebāt:deinde veniendo ad bal-
neum olei calidi ⁊ tandem angustiatus vehementissime cōcita-
to dolore ⁊ spasmo ēt superiorib⁹ mēbris taliter ipso cruciato
natura radicalis ⁊ cordis nō amplius obediēs rōni ꝓpter hu-
ius excessiuū cruciatū lassata incidit in quan.īā impacientiā ꝫ
tandē acriorib⁹ adhibitis remediis: qm̄ morbus acutissimus
erat ⁊ periculosus:fuit expediens deuenire vsq̄ ad exhibitio-
nē castorei nō obstante febre:⁊ ita tandē alleuiatis acciden-
tibus de spasmo:⁊ si etiā ꝑstiterit febricā ꝑ horas sua illustrissi-
ma dn̄atio cū ratione dn̄ante vincit sensum:⁊ ita doluit de sua
impacientia vehemētissima ⁊ cōtinuo vt cōsueuit ⁊ in morbo
⁊ post morbū inducta sanitate moderatissimus aīo ⁊ corpore
fuit. ¶ Ad hoc igit̄ accidens tanq̄ molestissimum:⁊ ad qđ pa-
ratum est incidere nisi preuideat̄ opꝫ oculū medici esse apertū
ac etiā suā illustrissimam dn̄ationē vere cauere cū omni diliḡ-
tia ab his:de quibus infra specialius dicet̄. ¶ His ergo suppo-
sitis pro ꝓseruando a casu in dictas dispositiones duo faciam
principaliter. primo ponā reginē cōe in dieta ad vtrāq̄ dispo-
sitionē valēs. scđo ponā medicinas diuersas s̄m diuersitatem
causarū dispōnū diuersarū. ¶ Primo igit̄ in aere cōseruetur
singl'r:ne currat̄ ad excessum in caliditate ⁊ in frigiditate:sꝫ sit
tēperatus in eis:in passiuis aūt qualitatibus laudabile est vt
parumper declinet ad siccū maxime in tp̄e hyemis:q̄ si nō ha-
beat̄ naturalr̄ talis:preparet̄ artificialiter cū alterantibus ad
frigidū in estate vt cum aspersione in camera aque rosate ace-
ti:⁊ aque fontis mixtis infundēdo etiā folia in eis.s.violarū:
rosarū:salicū:vitis ⁊ hmōi:tenendo etiā flores nenupharis di-
spersa per camerā. In tēpore aūt hyemis rectificetur aer ꝑpa-
rūper ad calidū ⁊ siccū tenendo aromata de cinamomo garof.
ambra:muscꝫ ⁊ similib⁹ in camera sue habitationis. Uel fiat
suffumigiū ponendo vnam formulam de infrascriptis super
prunas intra camerā:que descriptio est vt infra. ℞. corticum
citri cinamomi. doronici:thuris: vernicis an̄.ʒ.s.ambre.℈.i.
musci gra.iiii. massellentur oīa simul ⁊ fiat pasta:de qua fiāt
formule ad formam lupinorū:⁊ ponat̄ vna vel due supra pru-
nas vt supra dictum est. Et ita ēt quolibet tp̄e camera illi⁹ sit
in solario strata nequaq̄ terrena:habēs spiraculum ad oriē-
tem si fieri potest in hyeme:⁊ in estate ad septentrionē. Et non
stetur in aere maxime in sero post occasum solis maxime sub
radiis lune. Neq̄ mane exeat ex camera ante ortum solis. Et
etiā caueat̄ omnis aer nebulosus ⁊ grossus ⁊ ventosus precipue
borealis vel australis:nam in istis stationibus temporum me-
lius est stare in camera. Et hec obseruantia in aere est maxime
necessaria ꝓcipue dum dn̄atio sua illustrissima stabit in ferra-
ria:cuius aer ad grossum ⁊ humidum multum declinat. Nam
suffumigia dicta omni tempore ibidem sunt seruanda nisi in
estate multum rabida. Qđ si necessitate quadam vrgente fue-
rit expediens exire domū etiā stante aere grosso ⁊ nebuloso est
habenda precipua cautela in tegendo caput ⁊ aures ⁊ collū:
in aures immittendo aliquid olei amigdalarum amararū et
taliū cum lana succida:⁊ in hoc non sit error qm̄ pluris iu-
uamenti affert debita ministerio aeris q̄ reliquarum rerum
non naturalium debita administratio etiam simul collectarū
vt colligitur ex textu Gal.iii. techni textu cōmenti.xxviii. ¶ De
motu ⁊ quiete breuiter dicat̄:q̄ exercitium debito modo factū
⁊ maxime progressiuū non stante actu dolore circa genua vel
crura est in casu multum iuuamentum per eum dissoluuntur
materie superflue ex digestione etiā membrorum decise viuifi-
cato calido naturali:que nisi dissoluantur tandem multipli-
cate virtutem grauant ⁊ adducunt ad oppillationes:⁊ ad re-
liqua nocumenta. Debet autem exercitium taliter conditiona-
ri vt fiant iam completa digestione s̄m totum etiam pro ma-
gna parte epatis:⁊ hec est hora vt plurimum antecedens prā-
dium vel cenam per duas horas:⁊ tunc est multū iuuatiuum:
sicut ex opposito si fieret ante digestionem stomaci completā:
⁊ maxime si esset laboriosum:esset maxime nociuum:sicut di-
cit Gal. in libro de euchimia ⁊ cachomia capitulo.iiii. dicit sic.
Maximum ei est malū ad sanitatē quies corporis:sicut ⁊ ma-
xime bonum est moderata motio. Addit ⁊ nullo modo mo-
ueat̄ motu forti supra cib. Sicut eīn dixit maximū est bonum
ad sanitatē exercitium ante cibū:ita est nociuus oīs motus su-
pra cibū. Non fiat ergo velox nec acutū sed suaue satis ⁊ ma-
gis prolixū:⁊ post ipsum ꝑ tp̄s quiescendū est anteq̄ sumat̄ ci-
bus vt membra agitata quiescant̄:sed non fiat nisi prius facta
eductione superfluitatū cōium:vel per naturā vel ꝑ artē vt cū
aliquo suppositorio vel clisteri cōi. Qđ si pro aliqua cōtingē-
tia vel aliquali dolore crurium non possit incedere pedes fiat
eques leuiter. Uel aliter fiant fricationes ad mēbra superiora
que supplebūt vices alterius exercitii. Exercitiū etiā particula-
re maxime capitis est in casu multū iuuans:si fiat cū pāno lini
satis aspero:suauiter tamē fricando:⁊ postea pectinādo. Et si
post pectinationem abscisis capillis vel supra coronā sue dn̄a-
tionis fieret superaspersio vernicis puluerizate tenuissime: et
postea fricanda cū manu vt melius penetret inferius multū
iuuabit ad desiccationē cerebri. ¶ De somno autem ⁊ vigilia
breuiter dicat̄:q̄ superfluus somnus ⁊ superflue vigilie vtreq̄
in casu nocent vt est sn̄ia affori smi Hip. particula.ii. sed dꝫ es-
se somnus prolixior in estate ⁊ breuior in hyeme in casu nr̄o.
Nā in estate vigilia nimis nocet ⁊ in hyeme somnus: qr̄ facit
ad retentionē superfluitatū:⁊ qr̄ nimis humectat. Sit ergo
cōis mensura dormitionis nocturne in hyeme septē horarū:
⁊ in estate octo vel nouem si fieri pōt. Et fugiat omni tempore
somnū diurnū qñ cōuenienter dormit de nocte. Nonnunq̄ tn̄
in estate cū sit maxima resolutio ⁊ inflāmatio licebit dormire ꝑ
horam in die:sed semper dormiat̄ capite eleuato ⁊ in loco ob-
scuro ⁊ capite ⁊ extremis decenter coopertis. ¶ In hoc tn̄ sa-
tis expectāda est cōsuetudo:qm̄ nō min⁹ quasi est attēdēda q̄
ipsa naturalis dispositio vt voluit Gal.ii. regiminis acutorū:
⁊ Aui. decimatertii. i. capitulo de asmate. Non est tn̄ intrandū
in lectū nisi post duas horas ab assumpta cena. ¶ De inani-
tione ⁊ repletione dicatur:q̄ omnis repletio nocet ⁊ precipue
serotina. vnde melius est declinare ad inanitionē q̄ repletio-
nē:nimia tn̄ inanitio ⁊ ieiunia nocēt ꝓpter inflāmationem et
marie in estate. Et si cōtingat ꝓpter ieiunia ex lege ordinata
nō sumi cena nō fiant collationes ex vinis potentibus sed me-
diocribus. ¶ In passionibus aīalibus vitent̄ tristitia furor et
ira:⁊ inclinandū est ad gaudiū cū mēsura tn̄. ¶ Circa cibū ⁊ et
potū oportet diuersimode alterare cibū in hyeme ⁊ in estate:
qm̄ in hyeme opꝫ ad siccū notabiliter inclinare vbi in tempo-
re estatis multū minus. Et sit hic regula generalis vt vitētur
omnia cibaria que non sunt stomacho familiaria ⁊ amica: qm̄
talia ab eodē nō digerunt̄. Sed specialiter descendēdo cauen-
dum est ab oībus frigidis ⁊ viscosis cibariis vt a caseo ⁊ a cibis
de pasta:⁊ partibus aīalium pinguiū ⁊ viscosis ⁊ lacertosis ⁊
neruosis:⁊ piscibus ⁊ maxime recētibus corporum grossorū
modicas squāmas habentiū. Et hic vituperātur anguille ⁊ tē-
che ⁊ huiusmodi. ¶ Inter herbas vituperant̄ maxime in hye-
me herbe frigide ⁊ humide:vt sunt lactuce: spinachia et reli-
que hmōi. Et in estate dꝫ esse visus istorū cum moderatiōe:qđ
si ꝓpter appetitū ⁊ cōsuetudinē offerant̄ in ferculo.s.vel ꝓ ins-
salatucio rectificet̄ eorū malitia complexionis frigide ⁊ humi-
de cū aliquibus oleorū calefacientiū ⁊ exiccātiū ⁊ cerebrū con-
fortantiū velut saluia rozemarino ysopo:⁊ huiusmodi modico
mente:cicorea etiā in casu nō inconuenit. Attēdendū tn̄ q̄ in

casu

casu acetũ est maxime nociuum qđ si pur ipsius sit necessaria administratio sit acetum non nimis acre neq3 album. Quđ si in eodem decoquantur passule: ⁊ cõsequẽt expresso dicto aceto a passulis pro vsu reseruent in hoc maxime remouent ipsius nocumentũ. Uinũ quoq3 eius sit vinũ mediocris substantie mediocris coloris ⁊ vinositatis. Quia tñ consuetudo sue dñationis fuit ad vsum aque vinate: ⁊ nõ ad vsum vini aquati: eligãtur primũ per tp̃s vina aquosa magis: deinde paulatine in tp̃e accedẽdo ad vina qualificata disposita sm̃ q̃ dictuz est: qđ si pur dñatio sua aliq̃ñ vellet vti mixtione vini cum aqua ꝓpter nõ sibi offerri neq3 posse vina de quibus est intentio nostra eo casu sit aqua cocta simplicis decoctionis: q2 ipsius decoctio vt dixit dñs Aui.ij.pmi.cap̃.xvj.de dispositionibus aquarũ decoctio rectificat aquã. ¶ Aqua enim cocta sicut testificati fuerũt sapiẽtes minoris est inflationis ⁊ velocioris descensionis. Jdcirco est cauendũ a potatione aq̃ frigide p se: ⁊ ẽt a mixtiõe nouiter facta in vino: q2 vt dicit Cõci.dña.lxxvij. Si talis commixtio fiat p tp̃s vt tp̃m vindemiarũ est cõuenientius: vel si nõ fiat eo mõ saltẽ fiat per tp̃s.vj.horarũ ante ipsius assumptionẽ vt dixit. Halabbas primo practice: q2 si fiat illa hora qua bibit vt ẽt voluit Gal.re.regiminis acutorũ cõmẽto.xxiiij.in fine mollificat stomachũ ⁊ debilitat ⁊ in intestinis vẽtositatẽ generat. Est ẽt in casu pro regula obseruandũ vt minus sit comedendũ de sero quã in prandio vt supra. Et cauendũ a brodiis libꝰ ⁊ humidis in cena. Jdcirco elixata minus cõueniũt: ꝗ3 assate magis specialiter ẽt magis descẽdendo sit panis eius factꝰ ex frumento bñ mũdo non antiquo ⁊ cõpetenter fermentatus cuz modico furfure subeũ ⁊ modico sale: magis tñ hyemis q̃ tp̃e estatis sufficiẽter coctus. Nõ comedatur calidus neq3 post tres dies vt dicit Auẽzoar. ¶ Oua sorbilia ⁊ etiã leniter cocta in viuaroio posita vel alio modo preparatiõis in hoc satis cõueniunt. Brodiũ quoq3 cicerũ brodiũ carnium brodetũ: ⁊ huiusmodi laudãtur. Sit tñ modicus vsus casei ⁊ ipse sit caseus pecudũ sex mensiũ mediocriter salitus. Inter carnes aũt quadrupedũ primo laudant carnes castrati annalis maxime tempore hyemis: ⁊ vitulorũ in estate. Lepores etiã cõueniũt: ⁊ maxime cerebũ eorũ ꝓprietatẽ hñ singularẽ in cõfortatione cerebri: vbi reliqua fere cerebra oĩm quadrupedũ nocent. Carnes quoq3 capreorũ in estate nõ maxime ꝓpinquorum generationi pcipue sunt: immo etiã valẽt tp̃e hyemis capones non nimis tñ pingues: colũbi ẽt tũ potentes volare cõueniũt immo cerebrũ cõfortant: vt dicit Auẽzoar preter tñ capus ⁊ collũ ipsorũ que abscindi debent vt ibidẽ refert. Aues etiã montane: ⁊ maxime de iunipero nutrite quas dressas appellamus ⁊ perdices etiã vel fasiani proprie cõueniũt: sed generaliter aues que montane in rubis viuentes preter sturnũ qui excipitur ab Auerroy.v.colliget sunt laudabiles. Aues autẽ aquatice vt anates ⁊ aues hmõi sunt in totũ dimittẽde. ¶ Inter fructꝰ cõueniunt vue passe pinee a proprietate ⁊ fistici: ⁊ principaliter in hyeme etiã tp̃e vindemiarũ si sumant vua q̃ fuerint appensa in sole p quattuor vel sex horas nõ erunt multũ nociua. Pruna etiam bene matura ⁊ amarene cũ quibusdam persicis bene maturis si ante cibũ per parũ sumantur nõ nocebũt. Idẽ dico de melone bñ maturo ⁊ aliquibꝰ ceresis. Nã hmõi si parce sumant ⁊ tp̃e vehemẽtis caliditatis: ⁊ cũ vehemẽti desiderio ⁊ ante cibũ parũ per tp̃s quarti hore stomacho vacuo existente non nocebũt. Si vero p̃sica essent nõ bene matura sed dura aliqualiter non ante cibũ sed post offerri debẽt. Idẽ intelligatur de piris coctanis vel citoniis: q2 talia oĩa post cibũ sumi debent. Sed hic aduertendũ q̃ istorũ q̃titas exhibẽdorum post cibum debet esse multo minor q̃ quantitas fructuum: de quibus supra ante cibũ sumendorũ: q2 tales fructus stiptici existẽtes post aliũ cibũ sumpti iuuãt comprimẽdo cibũ ad fundũ stomachi ⁊ os stomachi vniendo ⁊ aggregando si in modica sumantur q̃titate ex cõsequenti ꝓhibendo euaporationẽ cibi ad caput. Si autem sumerẽtur in magna q̃titate cõprimunt cibum deorsum: ⁊ ita cõprimunt vt eũ precipitare faciãt ante digestionẽ extra stomachũ: ⁊ sic pl'im nocent. Cũ ergo sumant in modica quantitate sumant. Et hec sufficiant de regimine in dieta. ¶ Jam succedit ponere quedaz medicinalia breuia ad preuisionẽ tñ facientia. ¶ Laudo igit pro primo pncipali expediẽdo vt de preseruatione a casu in febres in estate vt circiter medium aprilis fiat lenis mũdificatio cum medicina vt infra leniter solutiua prius exhibitis digestiuis quibusdam factis vt infra. ℞.syrupi acetosi simplicis.℥.j.syrupi violati ⁊ mellis rosati.aã.℥.s.aquarum endiuie: cicoree ⁊ absynthij aã.℥.j.s.misce: ⁊ continuetur in mane sumendo.v. vicibus dormiẽdo per horam vnã admin' vt post syrupũ. Et post dictos syrupos exhibeatur potio vt infra. ℞.reubar. electi.ʒ.ij.s. squinanti.ʒ.j.infundantur in aquis endiuie: ⁊ cicoree aã q̃ sufficit ⁊ stent in infusione per.xij.horas: ⁊ postea facta expressiõe bona addatur collature mãne electe.ʒ.ij.misce et fiat potio sufficiens sue dñationi.q2 per naturã est satis solubilis. Sequenti autẽ mane sumat syrupus vt infra. ℞.syrupi rosa.℥.j.mellis rosa.℥.s.aquarum endiuie.℥.ij.buglo.⁊ absynthij aã.ʒ.j.misce. Credo etiã si fiat flobothomia leuis ex basilica singulis admimus duobus annis in hoc tẽpore veris multum iuuabit ad preuisionẽ vt nõ cadat in dictas febres acutas in estate: cum ipsius cõplexio epatis sit ad sanguineã declinans. ¶ Eandẽ ⁊ silem purgationẽ laudo dari debere circiter mediũ septẽbris: ⁊ maxime si sua illustrissima dñatio passa fuerit illis diebus lassitudinem ⁊ grauitatẽ incessus ⁊ diminutionem appetitꝰ: ⁊ hmõi accidẽtis. ¶ Laudo etiã tp̃e caumatis ⁊ estatis vtat meridie hora collationis de syrupo sm̃ cõpositionẽ vt infra. ℞. syrupi de succo acetose: syrupi de ribes ⁊ mellis ros.aã.℥.j.s.syrupi vio.℥.s.aquarum endiuie.℥.iij.lupulorum: absynthij.aã.℥.ij.s.misce pro duabus vicibus. Et ita interpollate p aliquot dies vtatur hora collationis meridiei stante stomaco tam vacuo de prandio precedẽti. Ita laudo fieri epithima ad epar illo tp̃e factum vt infra. ℞.aquarum endiuie.℥.iij.aque solatri ⁊ absynthij.aã.℥.j.aceti.℥.s.spodij: rosarum: sandalorũ: citrinorum: ⁊ spice.aã.ʒ.j.misce pro epithimate. Et hec sufficiãt ꝑ primo accidẽti. ¶ Quantũ ad sm̃ laudo saltẽ tp̃e hyemis q̃ singulis.x. vel duodecim diebus sua illustrissima dñatio sumat tres pillulas de infrascriptis eundo dormitum ad dosim.ʒ.s. pro vice. ℞.pillularum assereret partes duas: agarici trocisati: pillularum elefanginarum aã.ꝑ.s.cũ melle rosa.fiat pasta pro pillulis. Itẽ laudo singula hebdomada bis sumat coclear vnum pulueris feracent cõpositi a rosario anglicano in capitulo doloris iuncturarũ expresso ⁊ declarato a me magistro Joanne Mattheo de ferariis de gradi de Medtolano supra.xxij.tertij in expositione illius in capitulo de cura doloris iũcturarũ in speciali a cã frigida ad finẽ capituli de medicinis sumendis per interius cũ modico vini sumatur per vnã horam adminꝰ ante cibũ. Nõ pono descriptionẽ illius: q2 nõ est dignum vt illa descriptio sciatur nisi a medico ⁊ apothecario. Ideo suus ordinarius physicus querat dictã descriptionem in dictis locis. Nam cum vsu huius pulueris existimo maximum futurũ iuuamentum in preseruando dñationem suã a nocumento genuum ⁊ tibiarũ. Et ita cum laude dei sit satisfactũ pro preuisione nocumentorũ in quibꝰ incidere est parata sua reuerẽdissima dñatio: cui me ⁊ in oĩ tp̃e ⁊ ĩ oĩ loco commẽdatum facio.

¶ Pro quodam notabili de vulcolina patiente quartanam.

¶ Consilium.xciiij.

Licet diuersitatẽ causarũ materierũ accidentiuz in quartanis nõ habita exquisitiori notitia signorũ ⁊ accidentiũ necessariorũ ad pfectam notitiã materie: que multiplex ⁊ varia esse potest sm̃ multiplicitatẽ humorũ que aduri possunt ⁊ ad melan conuerti nõ possim ego cõuenienter consulere: q2 diuersitati causarũ diuersum regimẽ est necessariũ. Extimatiuo tñ iudicio per ea q̃ audiui dico ꝓbabiliter cãm huiꝰ quartane esse materiaz melancolicã ex adustione sanguinis generatã: pcipue cũ intelligat vir robustus ⁊ ad operatiões oẽs satis fortis naturaliter: et si fuerit annosus ⁊ ex aliis quibusdã intellectis: ad q̃ nõ discurro ꝓpter inutilitatẽ. Hoc igit supposito nõ est ꝓpositi mei in pñsenti ad singula discurrere q̃ in casu ꝯsulatione indigerẽt nisi tp̃s superesset ad scribendũ: sꝫ tñ quedã notabo in quibꝰ posset error cõiter cõmitti ne in errorẽ incidat. ¶ Dico igit primo ꝑ vna cautela obseruãda: q̃ lꝫ materia infrica facta in se sit frigida: q2 tñ talis vt supponit est radicaliter calida: ex quo fluit sanguis: ⁊ per adustionem genita effectiue a calido adurente. Jdcirco regimẽ cõueniens in dieta cibi ⁊ potus aeris ⁊ reliquarum rerũ nõ naturaliũ nõ dꝫ ad calidũ declinare: immo parũ per ad frigidũ ⁊ humidũ: lꝫ intẽtio que est ad cãm antecedentẽ materialẽ de digõne dꝫ esse cũ aliqualr calidis. Et ꝓinde ex hac regula sequit q̃ cauẽdũ est a vinis potẽtibus: a speciebus. cõfectionibꝰ calidis: ab aere etiã calido ⁊ sicco cameris: immo cõuertendus est aer parũper ad frigidũ. Idem de reliquis intelligat. ¶ Ex hoc etiã sequit in opeq̃ in principio paroxismi stante frigiditate mẽbrorũ non sunt applicãda extremis excessiue calida ⁊ sicca de lapidibus ignitis vel ferro ignito: vel pannis excessiue calefactis. Sed conuenientius erit si habeatur vesica bouis vel due: ⁊ fiant semiplene cum aqua calida: in

q̄ is sint decocte viole: flores boraginis: ⁊ buglosse: ⁊ nenupha
ris sumendo de quolibet. M.j.⁊ de floribus camo.⁊ mellilotí.
M.j.v. Et circa dorsum nō fiant inunctiones cum tyriaca mi
tridato vel aliis antidotis fortibus vt fieri solet: sed existēte ne
cessitate ꝓpter fortē cōcussionē mēbrorum pōt fieri coacte inū
ctio cum oleo anetino: ⁊ nō vltra. Conseruetur etiā specialiter
vt nō occurrat paroxismus nisi ventre vacuo: ita ꝙ si illa die
paroxismi abūdus sit eger ꝓp debilitatē sit adminus cibat⁹ ꝑ
v. vel. vj. horas ante horā paroxismi: ⁊ tūc in hora ꝓxima pa
roxismo vel in principio si faciliter ꝓmouere potuit ad vomen
dū vomitus tūc est maxime cōueniēs: sed nō fiat nisi cū cā leui
ter ꝓuocante nota medicis. In processu aūt paroxismi obser
uet[ur] vt corpus nimis calefiat pānis ⁊ vestimentis: imo laudas
bile est iā expanso calore ad mēbra ita ꝙ extrema sint notabi
liter calefacta: ⁊ partibus pectoralibus tepescere incipientib⁹:
vt circa cor approximetur epithima alteratiuum ad frigidū:
⁊ descriptio conueniens fiat vt infra. ℞. aquarum buglosse: lu
pulorum rosarum. aā. ℥.ij. mellisse. ℥.j. acetose. ℥.j.v. fragmen
torum smeraldi: saphiri subtilissime tritorum aā. ʒ.v. florū bo
raginis violarum: ⁊ buglosse aā. ℈.j. ambre et camphore aā.
gra. ij. Si etiam die sequenti fiat epithima epati ad infrigidā
dum erit cōueniens factis tam euacuatiōibus de materia an
tecedenti vt supponitur fiat vt infra. ℞. aque endiuie. ℥.iij. lu
pulorū ros. aā. ℥.j. aceti. ℥.v. vtriusqꝫ sandalorum ⁊ coraliorū
aā. ℈.j. lignial. ℈.v. misce nunqꝫ tamē aliqd horū actualiter po
natur frigidū sed tepidū. Est et habēda cautela vt tp̄e paroxis
mi post quinqꝫ horas a principio ꝓpter etatē virtus ꝯforteē
cū aliquo cōfortāte medicinali: cui⁹ descriptio cōueniēs est vt
infra. ℞. zucchari viol. ℥.j. dia buglossati. ℥.j.v. ambre. ℈.v. mar
garitarū. ʒ.v. saphiri: iacinti: granate: smeraldi aā. ℈.v. rosa
rū rub. ℈.j. specierum triasandalorū. ʒ.j.v. specierū aromatici
rosati siue musco ⁊ rosate nouelle aā. ℈.j. cum syrupo de succo
pomorum: ⁊ foliis. iiij. auri fiat cōfectio: ⁊ generaliter pro re
gula obseruetur ꝙ in dieb⁹ paroxismi sit dicta exhibitio medi
cinarū ad frigidū magis declinans ꝙ in diebus quietis vel mi
noris afflictionis. Nam in die quietis medicina ad calidū ma
gis potest declinare: siue sit syrupus siue sit confectio. Idem de
cibis intelligendū est. ¶ Laudo etiam propterea ꝙ corpus vt
supponit satis robustū existit ꝑnaturā: ⁊ materiā ex sanguine
habuisse redditum: si nō sit facta flobothomia fiat de basilica
primū: ⁊ post. viij. vel. x. dies de saluatella vel vena inferiori si
nistri brachij: ⁊ si alias fuisset facta stante grossitie vrinarum
⁊ ad ruborem declinantium laudo fieri de vena sinistri brachij
vt dictū est: ita tñ ꝙ nō sumatur nisi modica quantitas sangui
nis: ⁊ fiat aptura magna post tres horas diei admin⁹. ¶ Lau
do etiam factis euacuationibus diuersis de appropriatis
vt supponitur singulis. x. diebus in die antecedenti immediate
ad diem febris sumat. ℥.j. diacatholiconis in mane que si fors
tassis nō operet ꝓpter dispositionē regionis ⁊ robusticitatem
corporis addantur. ʒ.j. vel. ij. diasene nicholai: ⁊ cum zucchero
fiat bolus. Est tñ notandū: ꝙ si nō addatur dyasene nō est ex
pediēs sumi lauatiuū ante cibū: ⁊ si sumat est necessarium. Si
aūt nō placeret in forma hmōi exhibeat. ʒ.j. in trib⁹ pillulis
de pillulis indis ⁊ fumoterre equaliter. i. ʒ.v. de qualibet. Est etiā
obseruāda cautela vt in dieb⁹ nō afflictionis singula die su
mat coclear. i. magnū de cōfectione vt infra. ℞. cōserue viola
rum ⁊ buglosse. aā. ℥.j. cuscute: thimi anthos violarum. aā. ℈.j.
passularum mundatarū. ʒ.ij. polipo. ʒ.j. specierū confectionis
de gēmis. ʒ.j.v. cū foliis tribus auri ⁊ syrupo de pomis cōposi
to fiat cōfectio. ¶ In regimine aūt circa dietam obseruetur vt
in diebus quietis sit dieta satis impinguatiua ex carnib⁹ anitū
niontanarū si hēri pñt: vel cum pullis gallinarum qui electio
res sunt in casu ꝙ perdicū. Carnes et vitulorū in casu cōueniūt
⁊ castratorū iuuenū a ꝓprietate. Oua quoqꝫ sorbilia plurimū
sunt iuuamēti ⁊ brodia dictarū carniū: panis coctus et in bro
diis ⁊ maxime cū amigdalato cōuenit: ⁊ istis ꝑcipue inheren
dū est: ⁊ reliqua dimittant. Vinum sit mediocriter vinosum ⁊
medij coloris mixtū etiā cū aqua zucchari et decoctionis radi
cis buglosse: ⁊ si ponerent frusta auri in decoctione esset conue
niens: si etiam adderetur radix buglosse in decoctione in bro
dij felicitabitur operanti: videre etiā sibi grata de localib⁹ a m
ro ⁊ hmōi est in casu multū cōueniēs. ¶ Iā restāt aliqua a ꝓ
prietate valētia: dicit ꝙ si sumant quatuor folia berbene cū. ʒ.
j. radicis ei⁹: ⁊ det in potu cū vino ꝙ curat. Et ꝙ inunctio facta
dorso cū sanguine asini manu ducto sanat. Alij dixerūt ꝙ mis
sceat sanguis asini cum succo serpētarie ⁊ vngat totū dorsum
pacientis: ⁊ curabit si deus voluerit. Ego tñ magis inhereo his

que. ā. scripta sunt: qm̄ talia nō nisi post digōnem ⁊ hōrū eua
cuationē cōterre cōsueuerunt. Et his sum contentus.

¶ Descriptio pillularum ad quartanā. ¶ Cōsiliū. xciiij.

Recipe agarici trociscati pillularū asaieret aā. ʒ.j.
lapidis lazuli preparati scene polipodij epithimi
aā. ℈.j. cū syrupo de pomis cōposito fiat pasta pro
pillulis. Trocisci ad idē. ℞. ani. ameos assari: abs
sin. se. apij amigdalarum excorticatarū masticis
spice omniū aā. auf. j. aloes ⁊ solij aā. auf. j.v. succi eupato. auf.
ij. terantur ⁊ fiant trocisci. ¶ Pro obscuritate visus cū pāno
subtili ⁊ signo albo ⁊ rubedine venarum oculi. ℞. lane succi.
M.j. combureтur pro cinere: postea sumatur cinis cum tertia
parte pulue. thuris: ⁊ cū albumine oui cōquassato fiat mixtu
ra proponēdo supcilijs cū stupa. Itē. ℞. zuccha. albi. ʒ.j. thu
ris ꝑpa. margaritarum alba. aā. ℈.j. ℥℥. gra. v. nis. fiat puluis
cribellatus pro insufflādo intra oculum.

¶ Ad preseruandum nos a peste. Consilium. xcv.

Pro preseruando a malitia aeris pestiferi maxi
me in tempore hoc calido ponā quedam breuia ad
regimen pertinentia. cōsequentur quedā medici
nalia etiam ad intentionē istam iuuātia. ¶ Pri
mum qd occurrit est. Nullum esse ita salubre re
medium in preseruando sicut nō occurrere aeri pestifero: vel
discedere ab eo: ⁊ ad aerem nō infectum locum sue habitatio
nis eligere. Qd si pur fuerit expediens trāsire per aerē infectū
vel in eodē cōmorari. ¶ Prima regula sit: ꝙ vitandus est aer
multū discoopertus: ⁊ et multū cōstrictus: qui nō posset debite
euentari: neqꝫ moretur flante vento in parte opposita vento.
Et vniuersaliter participandū est cum modicis personis: ⁊ nō
est cum eis colloquendum si possibile est saltem in locis arctis:
⁊ tunc etiā obseruetur facies non in directum collocetur faciei
illius: cū quo loquitur. Et fugienda est omnis multitudo ꝑso
narum ⁊ loca: ad que plurimi cōfluunt vt tēpore missarum ⁊c.
Et nō fiat cōtractus aliorū maxime vestium nisi pro necessita
te. Et prohibeatur accessus in totum ad mulieres: ⁊ maxime
publicas. Et ante exitum a camera propria in hoc tēpore cali
do fiat irroratio per cameram: etiā ablutio faciei ⁊ brachiorū
⁊ manuū cū mixtura facta ex aqua acetose rosarum ⁊ aceti ꝑti
bus equalibus. Et vitetur aer calidus vel ex dispositione anni:
vel accidentaliter in tēpore calido. Et in aere frigido ⁊ nebulo
so ⁊ grosso accēdatur ignis in camera factus ex sarmētis aro
maticis vt lauri rorismarini vitium ⁊ similium. Vel saltem suf
fumigetur apposita vna parte de mixtura: vt infra supra car
bones. ℞. thuris garioñ. florū buglosse doronici vernicis aā.
ʒ.v. corticum citri boliar. aā. ℈.ij. ambre. ligni aloes aā. gra. iiij.
musci. gra. ij. cum mucillagine se. citri: ⁊ modico terbētine fiat
pasta. Postea cum exit domū teneat in ore frustrum zedoarie:
siue de corticibus citri: ⁊ semper conuertat faciem in cōtrarium
his cum quibus colloquendum est. ¶ Fugienda est omnis re
pletio ⁊ maxime de cibis malis vt de fructibus. Nam omnes ci
bi humidi ⁊ actu ⁊ potentia sunt nociui. Est tamen abstinen
dum a cibis etiam grossis difficulter digestibilibus: ⁊ ab his ꝗ
appropinquant corruptioni vt sunt cibaria multum humida
coniuncta caliditate. Et licet superflua repletio noceat etiam
de cibis laudabilibus: tamen nimia abstinentia ⁊ ieiunia infla
mando nocent. Adherendum est cibis frigidis ⁊ siccis saltem
cum artificio taliter preparatis: vt cū aceto agresta vino gra
natorum ⁊ similibus. Et pro potu vitētur vina potentia maxi
me dulcia ⁊ grossa ⁊ turbida ⁊ acuta. Bibantur vina modice
vinositatis mixta plus ⁊ minus sm varietatem aeris in calido
⁊ frigido: ⁊ sm potentiam vini. ¶ Iam ad medicinalia maxi
me veniens ante omnia necessaria est euacuatio cōmuniter de
benti transire per loca suspecta: ⁊ hoc proprius perficiatur cum
flobothomia moderata vene cōmunis: ⁊ si sit peccatum in aliis
humoribus a sanguine. Fiat etiam mundificatio cum appro
priatis ⁊ digerendo ⁊ euacuando dictos humores: ⁊ cōuenien
tes pillule quasi ad omnes humores peccantes sunt. si fiāt vt
infra. ℞. agarici albissimi. ʒ.v. turbith. electi. ℥.v. ℥℥. ʒ.j.v. mi
rabolanorum. kebulorum: citrinorum indorum. aā. ʒ.ß. dia
gredij debite preparati. ʒ.ß.v. tormentille bene albe ⁊ rub. aā. ʒ.
v. myrrhe croci aā. ʒ.j. xilobalsami carpobalsami squinanti as
sari. aā. ℈.j. cinamomi macis nucismu. gario. spice. aā. ℈.v. am
bre electe. ʒ.j. smeraldi. ℈.ij. ligni aloes: ossis de corde cerui sete
crude. aā. ℈.ij. aloes sicotrini electi ℥.iij. fiant pillule cum succo
acetose vel absynthij. De his possunt exhiberi. ℈.iiij. pro vice.
Et facta mundificatione tali ad solidationem spirituum ⁊ pro
hibitionem putrefactionis in hoc tempore rabide caliditatis
si fumatur;

si sumat oi mane coclear vnũ d puluere vt infra cũ modico vi
ni alb. subtilis mixti cũ modico aq̃ rosate erit ↄueniẽs: cui⁹ de=
scriptio est. ℞. vtriusq; endiuie: scariole lactuce: boragis añ. ʒ.
ß. se. citri excorticati. ʒ. j. ß. rosarũ spodij: sete crude se. acetose.
añ. ℈. ij. margaritarũ albarũ terre sigillate boliarmeni prius
infusis terra sigillata τ boliarmeno in aqua rosa. τ aceto po=
stea exiccatis ana. ʒ. j. gariofilorũ. ʒ. ß. croci τ camphore. añ. ℈.
ß. smeraldi: iacinti. añ. gra. quinq; misce. fiat puluis: et stante
aere frigido conuenit si bis in hebdomada sumantur tres pil=
lule de cõibus factis ex myrrha: aloe: τ croco ponderis. ʒ. ß. pro
vice vsq; ad. ʒ. j. ponendo partes. ij. aloes τ aliorum añ. p. j. Et
si placeret in forma cõfectionis posset addi de dyabuglossato
τ zuccharo ros. cum syrupo de acetositate citri ad formam ele
ctuarij: τ posset cum zuccharo dissoluto in aquis appropria=
tis fieri cõfectio in morsellis solida. Etiam sumatur tyriacha
cõmunis andromaci ad quantitatem. ʒ. j. semel in hebdoma=
da tardando cibum per sex horas post. ℭ Valet etiam cõposi=
tio tyriachalis stante tempore humido facta ex nucibus: ficu=
bus: τ rutha añ. partibus equalibus sumendo modicum vini
cũ aqua buglosse τ pro maiori solidatione spirituum τ prohi=
bitione a putrefactione in dicto tẽpore valebit si fiat pul. vt in=
fra. ℞. emblicorum carabe sticados zedoarie se. citri mundi:
granorum mirti spodij. añ. ʒ. j. ß. margaritarũ al. saphirorum
iacintorum smaragdorum ambre croci cinamomi electi. añ.
ʒ. j. boliar. loti. ℈. j. camphore. gra. iij. fiat puluis scdm artem et
exhibeatur vt supra. Et ex eis vel aliquibus eorum frigidis po
test fieri pomum ad odorandũ temporibus calidis addendo
sandalos citrinos τ flores nenupharis vt infra. ℞. se. ci=
tri excorticati. florum nenupharis rosarum sandalorum ci=
trinorum añ. ʒ. ß. ambre. ℈. ij. camphore gra. iij. ligentur in pe=
cia prius infusa in aqua rosata τ expressa pro odoramento.
Et in tẽpore frigido potest fieri odoramentum vt infra. ℞. lau
dani. ℥. j. ß. storacis calamite. ʒ. iij. been. al. τ ru. gariofi. cubeba
rum ligni aloes nucismusca. galliemusca. añ. ʒ. j. ambre. ℈. j.
musci. gra. v. rosarum. ʒ. ß. misce. fiat pomum pro odoramen=
to. Et hec sufficiant.

ℭ In casu aeris pestiferi. Consilium. xcvj.

Recipe pillularum cõium numero tres. sumantur
bis in hebdomada: mediando per tres dies cum
modico aque buglosse. Et si hec non sufficerẽt for
mentur pillule vt infra. ℞. ambre electe. ʒ. j. sme=
raldi. ℈. ij. lignia. ossis de corde cerui. sirici crudi.
añ. ℈. ij. ben. al. ru. tormentille. añ. ʒ. ß. myrrhe croci. añ. ʒ. j. xi=
lobal. carpobal. squinantiassari. añ. ℈. j. cinamo. macis nucis
mus. gariof. spice. añ. ℈. ß. turbith electi. ℥. ß. agar. albis. ʒ. v. ℥℥.
ʒ. i. salisgen. ℈. iiij. mirabol. kebulorum indorũ citrino. añ. ʒ.
ij. dyagredij debite pp. ʒ. ij. ß. aloes succotrini electi. ℥. iij. τ con
fice pillulas: de quibus sumatur vna grossa omnibus. xv. die=
bus cum succo absyn. ℭ Item. ℞. mitridati. ʒ. vj. boliar. ter=
re sig. se. aceto. spo. iij: florum lambrusce. añ. ʒ. vj. ambr. gra.
iij. campho. gra. iiij. musci gra. j. cum cera fiat pomum ꝓ odo=
rando. ℭ Circa regimen in aere. Vitetur aer quilibet nebulo=
sus grossus caligiosus τ ventosus: τ quilibet maxime meridio=
nalis τ orietalis. Neq; exeũdũ est a domo nisi post. ij. hor. di=
ei. Et tũc quilꝫ de vris teneat in ore paꝝ frusti de zedoaria vel
de arist. ro. vel de gẽtiana: τ est singularis: siue de cortice citri
ↄdito τ est magis suaue: lꝫ zedoaria ponat excellẽtior. Vꝫ ẽt
si ꝑ paꝝ sumat ad q̃titatẽ pue castanee de pasta facta ex folijs
ruthe ficubus siccis τ nucib⁹ equalr adinuicẽ malaxatis. Sꝫ
q̃socũq; sit participãdũ est cũ paucis hoib⁹ τ nõ est cũ eis lo=
quẽdũ nisi in aere libero τ nõ i locis strictis. Et tũc ẽt obseruet
vt facies nõ ide in recẽti occurrat faciei illi⁹ cũ q̃ loquit. ℭ Vi=
tãda est ẽt ois multitudo ꝑsonaꝝ ꝑcipue cõtactus vestium. Et
iõ fugiẽda sunt loca ad q̃ plurimi ↄfluũt: τ tpe missaꝝ τ hmõi.
Et interdicat oĩno vt null⁹ accedat ad mulieres τ maxime pu=
blicas. Neq; ↄtangende sunt manus nisi cũ cerotecis. Et ante
exitũ a domo τ in regressu fiat ignis ex lignis iuniperi τ lauro
si hri possunt τ sarmẽtis rorismarini τ hmõi aromaticis. Po
test ẽt suffumigari camera apponẽdo vnã formulã: de quibus
infra super carbones. ℞. corticum citri. cinamo. doronici thu
ris vernicis. añ. ʒ. ß. boliar. terre sig. infusorum in aceto ꝑ duas
hor. añ. ℈. ij. ambre lignaloes. musci. añ. gra. iiij. tormentille ze=
doar. diptami añ. ʒ. i. cum terbentina clara fiat forma ꝓ formu
lis. ℭ Circa cibum τ potũ primo obseruet regula: q̃ parce sit
comedendũ τ bibẽdũ ꝑcipue: sit parcitas i potu. Cauẽdũ est ẽt ab
hũidis formalr τ virtualr. Et iõ declinãdũ est ad dietã: siccã: τ
ↄsr ad assata magis q̃ elixata. Et spãliter vitentur cibaria al=
terata versus putrefactionem: vt plerunq; euenit in auibus ex
multo tpe mortuis: τ alijs siluestribus aialib⁹. Et his τc.

ℭ Pro botio remouendo. ℭ Consiliũ. xcvij.

Primo in casu isto obseruet dieta vt caueatur ab
omnibus cibarijs frigidis τ humidis viscosis fle=
gmaticis τ etiam melancolicis. Et sic cauendũ est
a carnibus porcinis a caseo cibarijs de pasta car=
nib⁹ pĩguib⁹ τ neruosis. Et a leguminib⁹: τ a car
nibus boũ salitorũ maxime τ ab aqua frigida: τ maxie si gros
sa fuerit τ spissa. Nec est subito dormiendum post cibuꝫ. Et est
dormiendum capite bene leuato τ bene cooperto. ℭ Postea
laudo sumi tres syrupos vt infra. ℞. oxymellis squillitici syru
pi de duabus radicibus τ mellis ro. añ. ℥. ß. aquarum betonice
maiora. τ feni. añ. ℥. j. misce. postea sequenti die sumatur pul=
uis vt infra. ℞. agari. ʒ. i. turbith. ℈. i. ß. ℥℥. ℈. ß. omnia simul
infundantur in modico oxymellis squillitici τ tandem fiat tro
ciscus qui exiccetur τ tandem fiat puluis. Et sumatur hora me
dicinarum solutiuarum τ tardetur prandiũ vt fieri solet. Se=
quẽti die sumat ʒ. i. mitridati. ℭ Postea laudo vt singula heb
domada detur puluis vt infra. ℞. turbith electi. ʒ. iij. ℥℥. ʒ. ß.
zuccha. al. ʒ. i. ß. misce τ fiat puluis de quo sumat. ʒ. i. vt dictum
est cum modico vini albi. Et post duos dies detur. ʒ. i. pulueris
infrascripti in mane cum vino albo τ continuetur tribus die=
bus continuis vt infra. ℞. spongie. ℥. ß. spice. ʒ. ij. anisi cinamo
mi petrosilij apij. añ. ʒ. iij. nucismus. gariof. polij. ℥℥. cinamo=
mi. liquiritie. añ. ℥. ß. pulegij. saturegie ysopi. añ. ʒ. ij. carpobal=
sa. piperis longi myrrhe. añ. ʒ. j. oĩa suprascripta puluerizẽtur
misceantur τ vsui reseruentur vt dictum est. Hoc tamẽ magis
laudo fieri in hyeme q̃ in estate τ magis in corpe nõ macilen=
to q̃ macilento. ℭ Laudo etiã fieri inunctionez ad locũ tumo
ris extra cum oleo de lilio τ camomellino. Ita continuando re
media interpolatim remouebitur si deus voluerit.

ℭ Pro cancro parum vlcerato. Consiliũ. xcviij.

In casu clarissimi ciuis Januẽsis. d. Andree impe=
rialis: supposito q̃ casus suus est cancer: vel sibi pro
pinquissimus: ex quo est apostema durũ τ sephiros:
pro hoc q̃ stant in eo pulsatiões τ aliqualis inflam=
matio cum manifesta additione eius: τ per hoc accidentia di=
stinguitur a sephiros cum quo magis cõicat q̃ cum alijs apo
stematibus. Et q̃uis eius color ad rubeũ declinet τ nõ ad fuscũ
neq; plumbeum colorem: neq; in eo appareant vene in circui=
tu ad nigrũ declinãtes. nõ ꝓpterea cõcludẽdũ ẽ cãcrũ nõ eẽ: sꝫ
ipm nõ esse cãcrũ factũ ex materia flegmatica vel melica ꝑ viã
adustiõis hoc bñ sequit. Sꝫ debilis est cãcer genit⁹ ex materia
cholerica adusta: validꝫ ex materia sanguinea adusta: τ validꝫ
ex materia mixta ex his. Et in istis dicta accidẽtia nõ sunt ne
cessaria: sꝫ tñ in illis q̃ pendẽt ex mã melica fctã adusta ex na=
turali melia: vel flegmate: qđ nõ est i casu nr̃o q: tale apa pen
det ex materia melica ex adustione sanguis fcã cũ aliquali mix
tiõe chole: qđ declarat rubedo cũ dolore pulsatiõe τ velocitate
additiõis q̃ accña nõ silr i alijs appent. Et hãc differẽtiã taci=
te innuebat dñs Aui. iij. quarti. c. ꝓprio de cãcro cũ dixit. Et cã
cer quidã est vehemẽtis doloris: τ alius est parui doloris quie=
tus: τ alius est qui ꝑducit ad vlcerationẽ: qm̃ est ex melia que ẽ
ab adustione sanguinis τ adustione chole pure solus: τ alius
est siccus qui non vlceratur. vt supple factus a materia adusta
ex melia vel flegmate vt dixi: τ bene cõsideranti apparebit hãc
esse mẽtem domini Aui. in illo loco. ℭ Concludendum igitur:
q̃ de accidentibus cãcri quedã sunt necessaria: τ inseparabilia
vt apostematis durities cũ aliquali pulsatione τc. quedaꝫ sunt
separabilia nõ semper concomitantia vt color fuscus cũ appa
rentia illarũ venarum in circuitu τc. Etiam q̃ fiat incipiendo
hoc est cõtingẽs: q: aliqñ aliũ morbũ sequitur. ℭ Posset etiaꝫ
in casu nostro dici: q̃ vbi partes circũstantes alias fuissent cau
terizate dicte venule aliqualiter ad rubeũ et nõ ad fuscũ decli=
nantes scdm ꝓportionatã materiã apparerẽt: sꝫ cauterizatio
alias facta ꝓhibet taliũ ramorũ apparentiã extrinsecus: licet
vt firmiter teneas interius lateant. ℭ Hoc igit supposito quo
niam: vt oẽs cõsentiũt auctores medicine: in cancro duplex re
peritur regimẽ vel ingeniuꝫ curatiuũ. Vnũ. s. quo fit ipsius in
tegra radicatio: τ ipsius vera curatio abscindendo totũ mem
brũ cãceratũ: τ oẽs eius ramos in totũ euellẽdo: cõsequẽter cũ
ferro vel auro ignito causticando τ cauterizando. Aliud inge
nium est magis blãditiuum quo. s. intenditur ad remissionem
malitie qualitatis materie eiusdem: et prohibitionem augmẽ
ti eius et vlceris. Et lꝫ vt planũ est intelligere vbi prima via se

cure exhiberi possit: per quã in totũ sit principalis morbi ve-
ra curatio: multo electior esset q̃ scḋa. Sed vbi non tute exhi-
beri possit neq̃ certitudinẽ habeamus de vera cura: multo eli-
gibilior est scḋa via q̃ prima. ¶ Dubitandũ est igit̃ si in casu
isto sit prima acceptanda via vel scḋa q̃ est tm̃ blãditiua. ¶ Et
qm̃ ego huius fui sñie q̃ secunda sit eligẽda: ⁊ adhuc sum ad-
ducã rationes ⁊ medicamina ꝓbabilia quedam: propter que
hanc sñiam firmam teneo. ¶ Pro declaratione adduco ꝑmo
textũ hip. cõem in ista materia. v. particula aphorismorũ cuȝ
dixit. Quibuscũq̃ abscõditi cãcri fiunt non curare melius est.
Curati enim citius pereunt. Non curati vero multum tem-
pus perficiunt. Super quo textu dixit Gal. super illo verbo.
Non curare qḋ intendit vel non debet incidi vel vri. Curati
enim idest incisi citius pereunt q̃ nõ curati: idest q̃ non incisi:
sed super leuiter blandiri. ¶ Sed in hac nostra materia resi-
det difficultas. s. in casu nostro: an cancer iste dicat̃ esse de ab-
sconditis: vt dixit hipp. circa textum: q2 de non absconditis ⁊
manifestis non videtur presens tex. immo ex opposito appa-
ret ex verbis hip. q̃ cancri manifesti debent curari ꝯm modũ
dictum. cuiusmodi videtur esse in casu nostro: quia dispositio
est in loco extrinseco ⁊ apparenti. Sed iam volo declarare q̃
iste cancer debet appari de absconditis: ⁊ tunc stabit sentẽtia
hip. s. q̃ non fiat cura per incisionem vel per cauteria. Scḋo
adducam nocumenta apta euentre si fiat hec incisio. Tertio
declarabo postq̃ sibi non competit hec cura qua via inceden-
dum sit in annotando regimẽ conueniens circa dietam ⁊ circa
medicinalia. ¶ Circa igitur primum est notandũ ꝯm doctri-
nam cõem doctorũ i ista materia: et circa illũ passum speciali-
ter ꝯm sñiam Dñi de florentia tertia quarti loco superius al-
leg. vbi ipse tractat istã materiã q̃ dupliciter intelligere possu-
mus cancrũ aliqualẽ esse absconditũ. Uno mõ q2 sit in conca-
uitatibus corporis interioribus: vt in mẽtice vel epe ⁊ membris
non extrinsecis: sed intrinsecis. Alio mõ dr̃ cancer esse abscon-
ditꝰ q2 ⁊ si sit apparens in exterioribus: tñ est ꝯm eius radices
in interioribus mẽbris ꝓfundatus: ⁊ isto modo oẽm cancrum
longi tp̃is ⁊ satis magnũ medici abscõditũ appellant. Et isto
modo dicũt oẽs q̃ cãcer antiquus nullus dȝ incidi nec vri et
opposito modo cancer paruus ⁊ extrinsecus: ⁊ vbi sumus cer-
ti de eradicatione totius malitiate materie: q̃ isto casu aliqũ
medici presumunt ad incidendũ ⁊ cauterizandũ. Sed q2 raro
etiã in principiãte ⁊ paruo cãcro sunt securi de extirpando in
totũ radices eius: ideo docti medici etiã cũ dubio operant̃. Et
propterea. d. Aui. dubitãs curã in paruo ⁊ icipiẽte cãcro cũ se-
ctione dixit capi. allegato et fortasse sufferunt cancri parui se-
ctionẽ. i. cancri parui fortasse curant̃ cũ sectione. Et dixit for-
tasse ponens et rem in dubio. Multo ergo minus in cãcro cõ-
firmato nõ est attendenda cura cũ incisione: sed solũ est habẽ-
da intẽtio ne augeat̃ ⁊ ne vlceretur. Et ad hũc sensum dicit ipe
in principio capituli de cura. Illud qḋ opȝ caueri de cura can-
cri. i. q̃ illud qḋ opȝ intendere in cura cancri est: qm̃ cũ incipit
fortassis possibile est vt ꝓhibeat̃: ⁊ accidit aliquibus horis vt
sanet̃ incipiẽs idest qñ incipit ⁊ est paruus: ⁊ addit. Cõfirmatꝰ
vero nõ sanat̃. Qḋ autẽ in casu nostro nõ sit paruꝰ ⁊ incipiẽs
manifestũ est: qm̃ incipiẽs dicit̃ qui est duorũ vel triũ mensiuȝ
incipiẽs: ⁊ paruus ad q̃titatẽ fabe vel hmõi. talis aũt est iaȝ. v.
vel. vij. annorũ ⁊ vlceratus. Et q̃ sit etiã confirmatus ⁊ habeat
radices interius penetrãtes vel saltẽ vsq̃ ad mẽbra nobilia vt
panniculũ saltẽ extinsecũ peruenientes. Primo deduci põt ex
verisimili ꝓpter tp̃is longitudinẽ. Scḋo q2 alias fuit incisus
⁊ cauterizatus: ⁊ tñ infra mẽsem repullulauit: qḋ non fuisset si
radicitus fuisset remotus. Neq̃ in hoc dicat̃: q̃ malitia regi-
minis fuerit causa redditus qm̃ si radices oẽs fuissent extirpa-
te cauterium ferreũ vel aureũ remouet malitiã complexionis
sue inducẽdo nouã ꝯplexionẽ vt voluit Albucasis: talis ergo
reciditua nõ fuit ex malitia regiminis ⁊ de relicta mala qualita-
te tñ: sed ꝓpterea q̃ radices ipsius nõ erãt in totũ extirpate
q2 erant penetrantes vel vsq̃ intra saltẽ panniculũ inuolute:
⁊ q̃ hoc sit verũ adducit̃. Tertio significatio ꝓpter exitum ma-
terie q̃ virulẽta est ⁊ subtilis q̃ magis attestari videt̃ membris
spermaticis vt neruosis vel pãniculosis q̃ carniformibus: ⁊ sic
ex cõsequẽti si tũc non potuit fieri vera curatio p̃ incisionẽ qñ
erat minoris tẽporis: multominus attentẽda est nunc curatio
cum illa via. ¶ Sed iam scḋo restat declarare nocumenta que
apta sunt sequi ex ipsius incisione cauterizatione. Primum
qm̃ existentibus radicibus profundis oportebit cõsequent̃ ra-
dicitus incidere ⁊ profundare vsq̃ ad mẽbra nobilia: ⁊ sic fiet
vulnus maximũ: ⁊ nõ nisi cũ magna violẽtia nature: precipue
q2 vicinaretur ad mẽbra nobilia: ⁊ ad mẽbra maxime sensibi-
lia: ⁊ ex cõsequenti fieret maximus dolor: ⁊ exinde maxima re-
solutio spiritualis ⁊ calidi naturalis: ⁊ forte tanta q̃ ad mortem
deduceret. Est etiã dubiũ scḋo ne ꝓpter dolorẽ attrahant̃ aliꝗ
humores qui sint cã augmẽti apostematis. Posset et fieri tãta
sanguinis effusio ꝓpter radicitus incidere: q̃ ad extremam re-
solutionẽ deduceret̃. Et iste oẽs cause nocumentorũ in cura as-
signantur a Gal. in terrapentica ad glauconem in fine. Po-
stremo qḋ est etiã specialius in isto casu talis incisio ⁊ cauteri-
zatio inducunt cõplexionẽ calidã in mẽbro. vnde faciliter põt
malitia materie exaugeri ⁊ magis maliciari: ⁊ ex ꝯñti deterio-
rabitur morbus. Et ꝓpter hãc cãm dixit. A. capitulo allega-
to cũ dixit. Et fortasse erit in cauterio timor magnus: ⁊ id erit
cancer ꝓpe principalia mẽbra ⁊ nobilia. s. neruosa vt in casu
nfo: ⁊ addit Etiam narrauit quidã primoruȝ q̃ medicus qui-
dã incisit mamillã cancerosam radicitus: ⁊ cancerata est alia.
⁊ hoc potuit esse ꝓpter causas dictas ab. A. q2 per cauterium
fuit addita malitia materie que tandẽ alteri mamille fuit cõmu-
cata. In summa ergo ꝯcludo q̃ incisio nequaq̃ fienda est: quo-
niam vel fiet incisio profunda ⁊ radicitus vt fieri dȝ in casu isto
ad remouendũ radices profundas: ⁊ tũc ꝓpter dolorẽ ⁊ emo-
rosagiam est dubiũ de subitanea morte: aut non fiet incisio ꝓ-
funda: ⁊ tunc non remouebunt̃ radices eius: q2 denuo fieret re-
ciduatio ⁊ deterior priore ꝓpter materiam magis malignari.
¶ Restat igitur vt hec via in totũ dimittatur: ⁊ via blanditi-
ua operandum est. Ad prohibitionem augmenti ⁊ vlcerationẽ
eius qḋ erat vltimum propositum nostrum. ¶ Pro qua igit̃
intentione cõplenda. Primo ordinandũ est debitum regimẽ
in dieta. Scḋo medicinalia ponendo ea quibus complexio to-
tius rectificetur humores prauos aliquos euacuando et ali-
quos ad benignum reducendo ⁊ deprauationi materie occur-
rendo: ⁊ hoc per ea que interius sumi debẽt: tertio ad particu-
laria exterius applicãda erit deueniendũ. ¶ Circa itaq̃ pri-
mũ in electione aeris sit aer ad frigidũ magis q̃ ad calidũ de-
clinans: ⁊ ad humidũ magis q̃ ad siccũ. Ex consequenti tem-
pore estatis standũ est in locis recentibus: ⁊ non sub sole. Et sit
camera sue habitationis ad septẽtrionem discooperta ⁊ nullo
modo a meridie: tp̃e etiã magni estus rectificetur aer cũ asper-
sione foli. frigidorum vt foli. vitis: salicum: lactu. plantaginis: ro-
sarum. ⁊ florũ eius ⁊ foli. eius: foliorum nenupharis: vel cũ asper-
sione facta cũ aqua ⁊ aceto. Idẽ dico q̃ tp̃e hyemis non est stã-
dum in camera nimis calida: neq̃ apud ignem. Et ex eodẽ fun-
damento nõ est dormiendũ super pluma calida: neq̃ sunt por-
tande ad dorsum vestes multum calide vel ad pectus. Unde
vitande sunt pelles vestium vulpis tẽpore hyemis. Et eligen-
de sunt pelles agnine albe magis q̃ nigre. Et hec de aere suffi-
ciant. ¶ Circa motum ⁊ quietem breuiter dicatur: q̃ exercitiũ
suauiter factum ad aliqualem resolutionem vaporum ⁊ cõfor-
tationem calidi naturalis qui omni malitie cõplexionali resi-
stit: siue calide siue frigide. vt scḋa primi de signis cõplexionuȝ
colligitur cõueniẽs est. Quies tñ in casu absolute cõueniẽtior
est recedẽs a mediocritate q̃ exercitium tẽperamentũ excedẽs:
cũ per quietem corpus humectetur ⁊ infrigidet̃ ⁊ sic humores
a resolutione ꝓhibentur: qḋ precipue intendimus in casu no-
stro. ¶ Idem dico de somno respectu vigilie: qm̃ somnus ad
superfluitatem declinans magis iuuat q̃ vigilia mediocrita-
tẽ excedẽs. Sit igit̃ somnus ꝓlixus: qui si non haberi possit na-
turalr̃ saltem longo tp̃e super loco quiescatur: qm̃ talis quies
pro parte somno equiparat̃. ¶ Circa inanitionẽ ⁊ repletionẽ
breuiter sentio: q̃ lȝ superflua repletio noceat: plus tñ nocet i-
nanitio superflua: qm̃ per eã corpus ad inflãmationem deduci-
tur ⁊ exiccationẽ. Ieiunia igitur vitanda sunt: neq̃ sustinenda
est fames vel sitis: perinde laudo non existendũ vsq̃ ad horam
none ad sumendũ prandiũ vt solẽt multi dominorũ Ianuen-
sium facere precipue tp̃e estatis. Nõ est tardandũ prãdiũ: sed
comedẽdum in mane hora tẽpestiua. ⁊ media die aliquid pro
collatione sumendũ: ⁊ tandẽ tardanda erit cena in hora recẽ-
tiori. ¶ Sit tamen regula circa inanitionem vt singula die vẽ-
ter reddatur mollis saltem semel in die: q̃ si bis fieret esset con-
uenientius. Et qm̃ coitus ad inanitionẽ pertinet: dico q̃ licet
superfluus coitus exiccando ⁊ inflãmãdo multum noceat: in-
terpollatus tñ per hoc q̃ vapores melẽcolicos depellit ⁊ aiaȝ
iocũdã efficit iuuitãte natura in casu nfo est interdũ ꝯueniẽs.
¶ Circa regimẽ cibi ⁊ potũ breuiter dicatur: q̃ oĩa cibaria in-
flammabilia maxime merito qualitatũ manifestarum vt cali-
da ⁊ sicca nocent. Et hoc vitanda sunt oĩa salsa ⁊ acuta mor-
dicatiua vt sunt aromatica: cepe: allea: porri: ⁊ rutha. Semina

calida

calida vt anisum:feniculus:sinapis:ꝛ hmōi sunt vitanda. A
melle ꝛ aceto cauendū est:veruntn̄ aliqñ pro salsamentis cōfi-
ciēdis ex amigdolis ꝛ hmōi:si sumerent parū de aceto passula-
to non multū incōueniret:magis tñ laudo pro talibus sapora
tionibus agrestā vel succū arancij:seu vinū granatorum: siue
succū acetose clarificatū:qđ singulare est ꝙ ipsum acetū. ❡ Ca-
uenda etiā sunt queciꝗ terrestria ꝛ multa vt sunt oīa genera
leguminū. Carnes etiā oīaliū antiquorū: vt boū:capretorum
nō iuuenum:castratorū antiquorū: ꝛ hoīū maxime salitorū.
A carnibꝰ etiā ceruorū leporū ꝛ hmōi melācolicorū. Declinā-
dū est ergo ad ea que sunt vel tēperata vel ad frigidū ꝛ humi-
dū aliqualiter declinantia. Et proinde valent carnes capreto
rum iuuenū:pullorū iuuenū:perdicum: vitulorū iuuenum. Et
sint hec oīa elixata ꝛ nō assata vel frixa. ❡ Sumere etiam in-
terdū de ouis alteratis cū agresta vel vino granatorum nō in-
cōuenit. Pisces etiā in casu moderate sumpti p̄ter salitos fa-
tis cōueniunt: ꝛ specialiter in casu a proprietate conueniunt.
Cancri fluuiales:etiā rane:herbe etiā ad frigidū declinantes:
vt lactuca:endiuia:scariola:plantago:malua: spinachia cum
buglossa ꝛ boragine conueniunt:etiam singulariter laudarem
in casu cucurbitas:far etiā ordei ꝛ spelte cum millio ꝛ panico
in brodio pingui bene conuenisset. Modicus etiā caseus recēs
modicissimi salis nō inconuenit:sed salsus ꝛ antiquus maxi-
me disconuenit. Fructus etiam si parce sumantur preter ficus
vuas auellanas ꝛ castaneas nō disconueniunt. Sit panis fa-
ctus ex frumēto bene mundo:modicissimi furfuris ꝛ modicis-
sime fermentatus:vnius diei vel duorum ad plus:cuius cru-
sta nō sit combusta. Et si panis fuerit notabiliter coctꝰ ammo
ueantur partes extrinsece cum cultello. Vinum eius sit album
vel medij coloris paucierum:mixtum etiam cum aqua deco-
ctionis zuccharī ꝛ radicum buglosse si nō displicet. Et sic sit cō
tentus quantū ad regimē sex rerum nō naturalium. ❡ Circa
medicinalia duo faciam. Primo ponam quedam que conue-
niunt ad preuisionem ne corpus labatur ad calidū: ꝛ sic cōfor-
tando etiam que euacuent illum humorē melancholicū pre-
missis digerentibus humorē appropriatis: deinde particula-
ria remedia circa locum apostematum apponam. ❡ Pro pri
mo igitur laudo vt singulo anno bis fiat leuis flobothomia de
vena basilica dextri lateris brachij:euacuando non multā q̄ti
tatem:magis tñ copiosam tpe maij ꝛ minorem tēpore autūni
verbi.g. tpe maij sumēdo circiter. ℥.v.vel.vj. tēpore vero septē-
bris quatuor ad plus vel quinꝗ. Et si media estate tpe magni
caumatis perciperet in totū magna inflāmatio non inconue-
niret etiā tūc fieri aptionē vene ad refrigerū tñ ꝛ cultrationē
euacuando tñ de sanguine duas. ℥. vel tres ad plus. ❡ Laudo
etiam vt bis in anno fiat ordinata purgatio: vt in fine aprilis
ꝛ principio septēbris. Fiat igit̄ scđm vt infra. ℞. syrupi de suc
co endiuie:syrupi vio. syrupi de bizācijs sine aceto añ. ℥.s. aqua
rum fumiterre. ℥.ij. boraginis. ℥.j. misc. continuetur.v.vel.vj.vi
cibus. Post quos syrupos sumptos in aurora sm̄ vsum com-
munem seu ad exhibitionem medicine vt infra. ℞. mirabola
norum citrinorum gumosorum. ʒ.ij. indorū. ʒ.j. contundātur
ꝛ infundantur in aquis lupulorum fumiterre ꝛ boraginis añ.
℥.j.s. In quibus aquis primū sit facta decoctio leuis passula-
rum. ʒ.ij. epithimi:florum boraginis ꝛ buglosse añ. ʒ.s. ꝛ postꝙ
steterint dicti mirabolani in infusiōe per.x.vel.xij. horas fiat
ipsorum bona expressio: ꝛ collature addatur reubar. electi pul
uerizati. ʒ.j. cassie extracte: dyacatholiconis siue dyagredio
añ. ℥.s. cōfectionis hamec. ℈.ij. syrupi violati. ℥.j. misc. fiat po-
tio. Et si forte esset leuis medicine propter ipsum esse tarde so-
lutionis addatur in solutiuo sm̄ estimationem medici cogno-
scentis ipsius naturam: solutiuum ipsum sit de ipsa cōfectio-
ne hamech: vel de dyasperuis solut. ad q̄litatem que medico
placuerit: hec medicina sumatur sm̄ modos ꝛ vsus secundum
quos alie medicine sumi solent tardando lauatiuum. per.vj.
horas. Et lauatiuum sit ex aqua ordei cū modico zucchari al
bi. Sequenti die sumatur confectio vt infra. ℞. dia buglossa-
ti. ʒ.s. fragmentorum intrantium in confectione de gemmis. ʒ.
s. cum syrupo de pomis simplici fiat confectio: ꝛ deauretur et
sumatur in aurora. Et ista purgatio potius conueniet in vere.
Tpe autūni laudo fieri purgationem vt infra. ℞. syrupi de fu-
moterre:syrupi vio. ꝛ de bizancijs. añ. ℥.s. aquarum lupulorū
boraginis ꝛ buglosse. añ. ℥.j. misce continuetur sex vicibus sicut
de alio syrupo docebatur. postea sumatur medicina vt infra
℞. reubarb. electi minutim incisi. ʒ.j.s. ℈.j. spice parum infun
dantur in. ℥.iij. seri caprini. ꝛ. ℥.j. aque fumiterre. ꝛ. ℥.s. vini al
bi: ꝛ stent in infusione adminꝰ. viij. horis: postea huic toto ad-
datur nulla facta collatura dyacatholiconis siue dyagredio. ʒ.
v. dyasperuis solutiui. ʒ.j. syru. violati. ℥.j. misce fiat potio. E
sumatur secundum ordinem vt supra aliorum medicinarum
Et sequenti die sumatur de confectione vt supra. Et si non pla-
ceret in forma potionis: possunt exhiberi pillule secundū hunc
modum. ℞. pillularum indarum haly. ℈.ij.s. pillularū quas
fecit Mesue post pillulas de agarico immediate. Et dicit sic.
Pillule que conferunt cholere ꝛ ad egritudines cholere citri.
℈.j. cum aqua casei formentur pillule. Et hec ambarum pillu-
larum vnica descriptio in casu nostro multum valet. Sed si
debiliter soluerent addatur in dosi. ❡ Laudo etiam vt inter-
dum pro euacuatione materie.v.vel.vj. vicibus in anno suma
tur de syrupo vt infra. ℞. buglosse scariole acetose omniū cum
radicibus suis añ. ℥.iij. sticados arabici: epithimi folliculorum
sene añ. ℥.ij. sisici crudi: seminis acetose maioris ꝛ minoris: añ.
℥.j. corticum citri ꝛ seminis eius mundati: melisse: capillue. re
centis añ. ℥.ij. rosarum rub. recentium. ℥.iij. aut siccarum. ℥.
ij. infundantur per diem ꝛ noctem in aqua calida decoctionis
ranarum viridium ꝛ mundatarum: deinde fiat decoctio cum
succo granatorum acetosorū expressorū cum pulpis suis: ꝛ po
morum redolentium añ. ℥.iij. succi fumiterre dispumati lib.s.
aceti passulati lib.s. fiat syrupus circiter lib.iij. ꝛ aromatizetur
cum. ℈.s. musci: de quo vtatur sumendo pro vice. ℥.ij.s. cum to
tidem seri caprini vel aque decoctionis liquiritie: vel aque su
mit. vel lupulorū ꝛ hmōi. ❡ Et pro euacuatione laudarem se-
pe ad mūdificationem totius: vt quibuslibet diebus.xv. semel
sumeretur potio vt infra. ℞. epithimi. ʒ.ij. florum boraginis ꝛ
buglosse añ. ʒ.j. infundantur in simul in. ℥.vj. seri caprini per
x. horas: postea facta collatura addatur. ℥.j.s. syrupi viola. et
totum simul sumatur: Et si non solueris in dicta collatura dis-
soluatur. ℥.j. manne ꝛ iuuabit. ❡ Laudo etiam ad alterationē
membrorū vt sumatur omnibus diebus de confectionibus vt
infra. ℞. specierū dyarodon abbatis. ʒ.ij. seminis portulace ꝛ
acetose: smeraldi añ. ʒ.s. margaritarū splendidarum. ʒ.j. lima-
ture eboris ossis de corde cerui añ. ℈.ij. corol. rub. lignialo. san-
dalorum citri. añ. ʒ.j. cum zucchero dissoluto in aquis fumiter
re ꝛ buglosse: fiat confectio in morsellis ꝛ deauretur: de qua cō
fectione sumatur morsellus vnus duarum. ʒ. ante cibum per
duas horas: vel adminus per vnam horam. ❡ Jam veniens-
do ad particularia licet in essentia absolute sumpto intentione
habita ad materiam triplex insurgat intentio principalis vna
s. que est repercussio ipsius materie: que peragitur cum conforta
tione ipsius ꝛ expulsione ad cōtrarium. Alia est de equatione
ꝛ digestione materie. tertia de euacuatione eiꝰ vel sensibiliter vel
insensibiliter facta. ❡ In proposito tñ nostro principalis nr̄a
intētio erit ponere medicamina: que ad equationem materie
magis accedāt remittendo eius maliciā: ꝛ cū hoc apponentur
quedā quibus mēbrum cōfortat̄: nō obmittēdo in totū ea que
cōfortāt aliqualr̄ ꝛ resoluūt. Et qz resolutiua quedā sunt talia
per qualitatē manifestam: vt qz calida ꝛ subtiliatiua: quedam
sunt talia p proprietatē dimissis primis qualitatibus: qz p qua-
litates primas obessent ducēdo materiā ad inflāmationē: de
secundis tñ: quarū est a proprietate resoluere in eo: sit mētio.
Et lz exemplificare possem particulariter de diuersis simplici
bus medicinis: quarū alique vnā intentionē magis perficiūt ꝛ
alie alterā. Quia tñ in hoc nō esset vtilitas in opere ponā tñ
medicinas aliquas mixtas: q̄ in hoc magis cōueniūt. ❡ Lau-
do igit̄ pro primo vt fiat marū vt infra. ℞. olei rosa. facti sm̄
artē. ℥.j. succi plātaginis depurati: succi semperuiue añ. ℥.s. tucie
preparate. ʒ.ij.s. omnia simul per horā continue sub sole cōte-
rant̄ in vase plūbeo. Et si nō reperiant̄ fiāt artificiose: qm̄ in
virtute plūbi acqrit̄ singularis virtus in casu nr̄o, vnū vt dicit
Auer.v. colliz lz frigiditas naturalr̄ in cōplexione plūbi dñet̄
hz tñ virtutē dissolutiuā cōparādo ipm̄ carni hoīs. Ex conse-
quenti p hoc ꝙ refrigerat in casu valet. ꝛ per hoc ꝙ resoluit ꝛ
specialiter qr valet ꝯ cancrum vt loco allegato ꝛ facit cessare
materias discurrētes vt ibidē. ꝛ ideo oīs liquor q̄ sup loco po-
nēdus est: dz prius cōteri in mortario plūbeo vt dictū est. ❡ Ad
hāc intētionē vz succus solatri: siue solus superponatur: siue in
mortario cōtritus infusa pecia lini dupla sup loco ponat̄: ꝛ vz
mirabilr̄: qm̄ a proprietate resoluit apostemata calida: ꝛ ex pro
prietate cōfert cācro: ꝛ manifesta qualitate infrigidat: ꝛ remit
tit inflāmationē materie. Si ꝛ cū eo ponat̄ bolus ar. vel terra
sigil. valet. Valet ꝛ si fiat vnguentū vt isra. ℞. lapidis mola
ris subtilissime puluerizati. ℥.s. lauet̄ pluribus vicibus sicut tu
cia: postea sic lota ꝛ trita cōmisceat̄ ꝛ incorporetur cū oleo ros.
ꝛ succo coriandri recētis vel portulace: ꝛ cōmisceantur teran-

do in mortario plũbeo vt supra ⁊ multũ prodest. ¶ Pro hac
etiã parte ad hanc intentionem valet vt refert Gulielmus de
placẽtia se habuisse a quodã amico fidedigno: quo curauit vnũ
patientẽ per vsum emplri vt infra. ℞. amig. dul. mun. lotarum
ʒ. ij. contundant fortiter in mortario cũ pistello plumbeo: de
inde interato superponendo succũ semperuiue cõtundantur:
tandẽ addatur parũ aceti ⁊ iterũ cõtundant ⁊ in forma empla
stri pluries superponant ⁊ sanabit si deus voluerit. Possem
hic multiplicare remedia: sed ista in casu nostro sint electiora
⁊ precipua. Et his breuioribus sum contentus ⁊c.

¶ Pro quodam magnifico ⁊ illustri Alamano ad lepram dis
positio. ¶ Consilium. xcix.

Casus dñi Hermani talis est. Primo ipse fuit in di
spositione lepre in principio eius. Nũc vero primo
intuitu diuini auxilij ab ea euasit. Verũtamẽ in co
ꝓpter morbi diuturnitatẽ adhuc in membris ex
terioribus maxime aliqua remãsit mala qualitas:
que nisi in totũ deleatur ⁊ radicit᷒ remoueat: ⁊ introducatur
noua bona dispositio prime ꝯtra: q̃ tandẽ fiet habituata: facis
le reciduaret in pristinã dispõnẽ. Idcirco necessariũ est ipm̃ ꝑ
longũ satis tp̃s vti regimine tã in reb᷒ q̃ nobis ineuitabiliter
occurrunt q̃ ⁊ in medicinis. ¶ Ad ꝑuisionem ideo status pro
cõfirmãda ipsius bona valitudine in hoc casu consulere ponẽ
do regimẽ ꝑseruatiuũ ab hac praua lesione ⁊ in rebus nõ na
turalib᷒ ⁊ etiã medicinalib᷒. Consequẽter expedita expeditio
ne isti᷒ materie: ⁊ vt alicui alteri qui hoc morbo laboret cedat
fortasse ad fructum: ponere cona bor regimẽ curatiuum si salu
bris erit. Prius tñ q̃ ad hoc principale intentũ deueniã duo
faciã. primo declarabo qm̃. d. noster Hermanus fuit in prin
cipio lepre: scđo q̃ iã amplius non est in actuali huiꝰ dispo
sitione: pro quibus op᷒ ꝑfare qd sit lepra: ⁊ que sint eius cau
se. ⁊ que sint signa eiusdẽ. Quibus intellectis quilibet facile cõ
cludere poterit qd̃ intendimus. ¶ Pro primo itaq̃ declaran
do lepra ideo dicit quasi nois quasi lesio petrosa: qz in ea in
durãtur materie ex adustione sicut petre. Inde fiunt in ea tris
bositates lapideate. Vel aliter lepra. i. lesio praua de qua et si
plures ab auctoribus dent diffinitiones: duas tantũ intendo
ponere. Prima est Haliabbatis octauo sue theorice sic dicẽ
tis. Lepra siue elephantia sm̃ ipsum est morbus corporis mẽ
bra desiccãs ⁊ siccitate corrũpens: ⁊ tanq̃ cancer qui toti cor
pori insit sm̃ Aui. iiij. can. fen. iij. tractatu. iij. c. viij. perfectius
sic describitur. Lepra est infirmitas mala proueniens ⁊ spar
sione cholere nigre in toto corpore: quare corrumpitur cõple
xio corũ. ⁊ forma ipsorũ: ⁊ figura eorum: ⁊ finaliter continuita
tẽ soluit: ⁊ scinduntur mẽbra ⁊ cadunt: ⁊ est sicut cãcer cõis to
ti corpori. Et qm̃ vt sumit ab Aui. j. prin. capitulo de humo
ribus cholera nigra sumitur equiuoce. Nã aliqñ sumitur cho
lera nigra pro melancholia naturali quarto humore distin
cto ab alijs tribus humorib᷒. Aliqñ vero sumit pro quolibet
humore innaturali facto ꝑ viã adustionis. Et hoc mõ sumit
in proposito chola nigra ab Aui. Et ex hoc manifeste pʒ q̃ ex
oibus humoribus adustis fieri põt lepra. Et ꝓpter hãc causam
distinxerũt auctores leprã in quatuor spẽs. Nam vna appella
ta est alopicia vt pẽdens a melãcolia sanguinea. Alia vt pen
dens a flegmate adusto vel melia flegmatica dicta est tyra a ty
ro serpẽte ꝓpter squãmas ⁊ excoriationẽ que in hoc manifes
stantur. iij. pendet a chola adusta. ⁊ dicta est leonina a maxia
feritate accidẽtiũ. iiij. appellatur elephãtia vt pendẽs a melia
naturali adusta. Et sicut q̃libet harũ materierum ꝑ se sumpta
põt esse cã certe lepre: ita nõ inconueniẽt ex illis plurib᷒ sil mix
tis fieri aliq̃ vnã vt pʒ intelligẽti. ¶ Aduertendũ tñ q̃ non ois
praua lesio in corpore humano pendẽs a melancholia adusta
dicit lepra. Propter qd̃ sciendum est q̃ hic humor aut est pu
trefactus: aut nõ putrefactus. Et si putrescat aut intra venas:
aut extra. Si intra: plerũq̃ fit quartana continua. Si extra
fit interpollata. Si aũt tñ putrescat: aut expellitur ad partem
vnã: aut ad corpus totũ. Et si primũ: aut in profundũ mẽbrum
retinetur: vel ad superiorẽ expellit. Et si primũ. Aut materia
est grossa: ⁊ tũc generat duritiẽ vel sephiros. Aut subtilis ⁊ cor
rodens: ⁊ sic generat herpestiomenum. Aut media ⁊ sic fit cã
cer. Si aũt ad superiorẽ pellatur: tunc morpheam serpiginẽ
vel scabiẽ inducit. Cũ autẽ ad totũ prosequitur: sic lepra gene
ratur. Hoc a serapione colligit partim quinto breuiarij prim
a dño Aui. Ideo notanter dixit in diffinitione ꝓueniẽs a spar
sione cholere nigre i toto corpore. Et qm̃ principiũ generationis
humorũ est epar sm̃ eius diuersitatẽ caliditatis varij generã
tur humores teste Aui. c. de gñatione humorũ cum dicit q̃ ca

liditas tẽperata in q̃litate huiꝰ sanguinem generat tẽpera
tũ: distẽperata autem ⁊ superfluens sm̃ gradus superfluitatis
aliorum humorũ est gñatiua: nã superfluens nõ multum cho
lerã generat rubeã: plus melãcholicã per adustionẽ. Et quar
to canõ. c. ꝓprio de lepra dicit: q̃ mala cõplexio epatis aut cor
poris totius declinis valde ad caliditatẽ. ⁊ siccitatem est cau
sa efficiẽs melãcholiã per adustionẽ sanguinis. ⁊ ibi sumebat
sanguinem pro massa sanguinea. Manifestũ ergo est ex his
que sit causa cõplexionalis ⁊ humoralis lepre tam antecedens
q̃ coniuncta. Cõplexionalis quidẽ causa est mala complexio
calida ⁊ sicca epatis ⁊ corporis totius. Humoralis vero antece
dens est humor melãcholicus per adustionem genitus in epa
te ⁊ venis. Et cõiuncta est idẽ humor in membris dispersus sua
qualitate ledens vt supradictum est. Cause autẽ primitiue di
cunt res non naturales quecũq̃ superflue calefaciunt ⁊ exiccãt
in tñ q̃ humorẽ adurunt ⁊ in melancholiã conuertunt: ⁊ sin
gulariter mala cõpositio ciborũ adinuicẽ: vnde. d. A. ij. ꝑ. c. de
regimine eius qd̃ comeditur ⁊ bibit versus finẽ. Experimenta
tores nãq̃ indi ⁊ alij iam dixerũt q̃ lac cum rebus acetosis cõ
dus nõ est: nec pisces cum lacte: qm̃ inde ad egritudines perue
nitur permẽtes: sicut lepra. Fit et nõnunq̃ hereditarie et ex ge
neratione vt. ij. primi. c. viij. Et si parentes sunt immũdi vt cũ
fet᷒ gñatur tp̃e mẽstruos. De his aũt causis latius dicet ⁊ dis
stincte cum inferius determinabitur de regimine ꝑseruatiuo.
¶ Restat nunc manifestare que sint signa huius dispositiõis
in genere pro quo declarando post notandũ q̃ quedã sunt si
gna pronostica propinqua quedam demonstratiua dicte egri
tudinis: sʒ i principio: quedam ipsius demonstratiua in statu
egritudinis quedã versus statum procedẽtio. ¶ Signa prono
stica sm̃ Auer. in. iiij. sui colliget. c. xxxj. sunt raucedo vel gros
sities vocis. Anhelitus strictus cum rubore faciei tendente ad
fuscũ. Obfuscatio aliqualis alborum oculorũ: licet Auic. ca.
ꝓprio videatur hec signa ponere lepre iam actu in principio.
Sed possunt cõcordari: qm̃ si cũ istis signis aliqua alia de di
cendis cõplicent sunt signa demonstratiua: ⁊ si ꝑ se solũ appa
reãt sunt signa ꝓnostica. ¶ Signa vero ei᷒ in principio sunt
q̃ dicta sunt maxime si anhelit᷒ adhuc aliqualiter feteat. Et su
dor ⁊ capilli icipiãt gracillari Et appareãt humores melãcho
lici. Et sollicitudo ⁊ cũ multũ imaginantur se esse leprosos: qm̃
dicit Rufus. xliiij. thesaur. Raro contingit fieri lepram nisi ex
imaginatione. Et multiplicant somnia terribilia melanchols
ca. Et cũ senserit in somno grauitatẽ magnam supra corpus
suum: sicut faciunt qui patiunt incubum. Et appareant mor
phee per totum quasi corpus ⁊ infectiones late rubee obscure
⁊ modi quidam vt dicit Ras fieri cepit. Et vrina subtilis ap
paret cum ypostasi multũ arenosa ꝓpter adustionẽ materie.
Et sepe apparent circuli ad rubeũ declinantes. Et aliqñ appa
ret virgulata sicut fit in spleneticis. Et cutis manuum est vn
ctuosa: ita vt sup ipsam nõ posset stare gutta aque q̃ nõ fluat.
Cũ vero magis accedit ad statum iam cadũt pili superciliox
rum. Et stupescunt cartilagines narium. Et cum hoc insensi
biles fiunt posteriores partes tibiarũ iuxta talũ. Et nodi multi
plicant. Et tumor faciei. Et horribilitas eius intendit. ¶ Po
nuntur etiã a doctoribus alique experientie. Prima est q̃ fas
cta flobothomia si ponantur tria grana salis supra sanguinẽ
tamen nõ multũ de recẽti extractum si statim resoluantur ista
tria grana sanguis est infect᷒: si nõ nõ. Scđm est accipere san
guinẽ eius ⁊ ponatur in aqua clarissima ⁊ subtilissima. ⁊ si su
pernatauerit est infectus. ⁊ si petat fundũ nõ. Tertium est fa
miliare ⁊ est q̃ sanguis fricetur manibus: ⁊ si stridcat malus
est: vel colet per petiã ⁊ si superius remaneant quedam frusta
terrea: q̃ nõ possint dissolui malus est: ⁊ si nõ: nõ. Et hoc est qz
significat adustionẽ magnã factã in humorib᷒. ¶ Signa ve
ro qñ cõfirmata est sunt primo qñ accidẽtia fere oĩa que ꝑcesse
runt intensiora sunt: ⁊ cũ hoc multũ sensibiliter maiorant. Et
capilli cadunt. Et mẽbra plerũq̃ corroduntur ⁊ maxime nasi
cartilagines. Facies in totum horribilis fit. Et anhelitus mul
tum ferens ⁊ labia multum ingrossantur ⁊ denigrãtur. Et de
nigratur totius color valde. Et pulsus fit debilis multum ⁊ tar
dus cum aliquali spissitudine ⁊ tandem fit rarus in postremo
vite. ¶ Aduerte tñ: q̃ licet signa dicta vt in pluribus sese con
sequantur sm̃ q̃ dictũ est. tamen non inconueniẽt q̃ aliquod si
gnorũ posteriorum in augmento manifestet in principio but᷒ vt
aliqd̃ de signis ꝑncipij manifestet in augmẽto: verbi gñа i ꝑn
cipio aliqñ incipiãt cũ alijs signis nodi vel eminentie appare
re in corpore aliqñ in ꝑncipio multũ rubescũt oculi: ⁊ hoc est qz
nullũ taliũ ꝑ se est sufficiens ad ꝯcludendũ de certo tp̃e morbi
sed bene

sed bene si cū aliis proportionabilib⁹ cōplicet signis. Nō sequit
ergo i hoc manifestant nodi. ergo est in augmēto morbi. ꝫ ꝛc.
vt pꝫ intelligēti. ¶ Preter sūt signa distinguentia inter spēs
morbi. sunt ēt aliqua alia declarātia diuersas spēs ei⁹: de quis
bus supradictū est. Nā alia proportionāt sanguinee: alia cho
lerice ꝛ sic de aliis. ¶ Signa ergo cholice sunt: q colos declis
nat ad citrinū obscurū: ꝛ mordicatio in facie ꝛ palpebris: ꝛ cis
to venit ad augmentū cū scissura manuū ꝛ pedum ꝛ asperitate
corꝑ. Et ad summū accidētia multa cōia in oī specie fiūt i hac
multū intensa: ꝛ maxime vrina tēdit multū ad citrinitatem ꝛ
pcessit regimē cholericum. ¶ Signa sanguinee sunt pmo
q facies declinat ad colorē rubeum obscurum. Et fetor corpos
ris maxime sudoris est multum grauis maxime ex leui cū mul
tum erit sanguis a naribus eius. Et regimen precedens in dies
ta multa grossa. Uene circa oculos plene sanguine. Labia et
gingiue stant rubore plene. Et a gingiuis nonnunq̄ exit sans
guis. Et apparēt in corpore macule multe rubee ꝛ siīa. ¶ Sis
gna vero flegmatice sunt q color declinat ad albū obscurum
ꝛ maxime labia. Et ab extremis decidūtur. quedam resolutios
nes albe velut squammee. Et vrina apparet grossa cum fundo
grosso saltem in respectu. Oculi plerūq lachrymantur ꝛ pes
des tumescunt ꝛc. ¶ Signa melancholice sunt color obscur⁹.
In animalibus passionibus tristitia: ꝛ vrina multum subtilis
non colorata cū modica ypostasi. Debilitas vocis ꝛ anhelit⁹
ꝛ in hac maxime nodi multiplicantur. Sanguis a vena extras
ctus est multum squalidus ad terreū declinans ꝛc. ¶ Istis sic
declaratis quilibet parū exercitatus in medicina diligēter cō
siderans accidētia pterita ꝛ psentia huius. d. Hermani facile
concludere poterit qualis fuerit ꝛ qualis actualiter sit hec dispo
sitio. Fuit ergo in principio vt dicebatur in via ad leprā i īmo
in eius principio sanguinee. s. ꝛ cholice per adustionem. Nunc
vero est in via salutis: immo quo ad intrinseca mēbra iā sanus
factus est: que duo manifeste declarari possunt si primo remos
ueatur difficultas que hic oriri legitime posset. Nam suppono
lepram pendentē ex adustione cholere rubee posse curari: ꝛ tñ
mens Hali. videt sonare op. expresse. dicit enim. viii. theorice
c. pprio circa literam. Sunt quidē elephātie species due. alte
ra que fit ex chol'a nigra quā sanguinis dicimus esse fecē ꝛ pur
gamentū mēbrorū casum nō inducens: purgat vero nonnūq̄.
Altera vo ex humore fit nigro q̄ ex cholere gñatur rubee adus
stione in qua mēbrum est cōmestio a qua quis nulla cōualescit
medicina. Que snia ꝛ si difficilis videat. tamen soluēdo breuis
ter dicat q ille textus hꝫ intelligi stante iā morbo confirmato
ꝛ in statu ꝛ nō in pricipio qd manifeste pꝫ per hoc q. d. in qua
mēbrorum est cōmestio. ꝛ hoc est accidens status ꝛ non princis
pii. Uel aliter dicatur q ab hoc morbo fere nunq̄ fit curatios
sicut in aliis speciebus. ꝛ hoc qr vtplurimū ad istos morbos
in principio nō est cura ꝛ diligentia. ꝛ cum sunt cōfirmati nō
sunt sanabiles: qr itaq lepra pendens per adustionē cholere
in breui multum tēpore respectu aliarū venit ad statum ꝛ cōfirs
matur. Idcirco dicit a qua quis nulla conualescit medicina. i.
in pluribus. ¶ Ad ppositū itaq redeūdo primo declarat pri
mum: vt qd fuerit in principio lepre. Primo inspecta ei⁹ faciei
dispōne. erat eñi eius color subcitrinus ad rubeū aliqualiter
declinans ꝛ maxime oculi ad rubeū declinabant. Apparebāt
etiā quedā morpheatica per faciē collum ꝛ per alias partes
erāt etiā nodi notabiles in tibiis. Erāt quoq eminētie quedā
super facie. Et vox fuit notabiliter rauca. Urina ēt erat subcis
tis multū cū ypostasi multū arenosa ꝛ circulo nigro. Somnia
eius mala ꝛ terribilis grauitas aliqñdo in somno. Manus
quoq erant multum oleaginee que oīa simul sumpta certe cō
cludunt ipsum fuisse in principio lepre. Sed qd fuerit in spes
ciali de qua supra dicebatur declaratur per accidētia talis
speciei discurrēdo: ꝛ maxime per regimē precedens. Fuit enim
plurimū exercitatus equitando a patria ad curiam romanā
pluribus vicibus ꝛ redeundo ꝛ tpe maximi estus ꝛ vsus vinis
potentibus ꝛ speciebus: ꝛ forsasse cum esset in patria min⁹ tēs
peratus in re vxoria. Et sic dico de reliquis declinantib⁹ pars
tim ad sanguineū partim ad cholericum. ¶ Ex opposito vero
declaratur secundū vt q membra interiora sunt reducta etiā
cōsequenter qd exteriora sint in reductione q̄ sicut testatur domin⁹
Aui. in capitulo pprio. Manifestat primo in mēbris. i. extrin
secis nocumentū. deinde in intrinsecis: ꝛ hoc qr extrinseca des
biliora sunt. Et ex hoc sequitur q tardius sanant exteriora ꝛ ci
tius interiora qr sunt fortiora. Declaratur ergo q interiora iā
sint sana ꝛ primo ex operationib⁹ qr epar qd est hmōi pncipiū
nō generat nisi sanguinē laudabilē: q pꝫ ex colore faciei bonis
ficato ētiā q generat spūs subtiles: nec cū eiusdē miscent vapos
res melici: qr nō somniat terribilia somnia: imo suauia ꝛ pla
cibilia: ita vt aliquando sibi appareat volare alis currere mul
tum ꝛ videre res gratas qd ostēdit psentiā sanguinis ꝛ humos
rū laudabilium iuxta illud Gal. vltimo verbo de somniis. Que
igit vitēt qui egrotāt in somniis cōindicabunt plerunq nobis
indigestiōis ꝛ qualitates humorū. Urina ēt bona est ꝛ in subs
stātia corpore ꝛ cōtentis maxime ypostasis laudabilis est cuꝫ
circulo bono: bene appetit: bene digerit: recte discurrit ꝛ sic dis
scurrendo per omnes dispositiones mēbrorum principalium
omnes valide sunt ꝛ bone: vox facta est sicut sana in exteriori
bus ēt bonificat⁹ est color faciei ꝛ oculorū. Manus facte sunt
aspere satis nō amplius sunt vnctuose. Nodi tybiarū sunt res
moti. Multe eminētie faciei sunt remote. Unde per hoc firmis
ter cōcludi pōt q iā curatus est ex lepra. lꝫ pcedētis morbi alis
qua adhuc signa remāserint. Et pro hoc facit qr natura nō po
test simul cōtrariis moueri motibus. Cū igit lepra sit egritudo
vt dictū est in principio qua corrūpit cōplexio mēbrorum cōti
nuo: ꝛ per declarata superius iam manifeste rectificatur mems
brorū cōplexio: sequitur ꝛc. Et pro hac firmanda sentētia fieri
possunt ille experiētie sm q scriptū est superius sm q ego feci
ꝛ certe apparebunt laudabilia tantuꝫ signa ꝛ nulla suspecta.
Nec obstat proposito nostro q tēpore habeat insensibilitatem
aliquā partiū corporis. Primo qr illa insensibilitas sibi ince
pit euenire. vi. annis antecedentibus ad illā dispositionem in
vno digito manus. ii. qr talis stupor eueniēs in huiusmodi ca
su: aut peruenit merito opilationis facte maxime in origine
neruorū: aut a mala qualitate indisponente instrumētū vt spi
ritū: aut indisponente organū vt siccitate indisponente mem
brum ꝛ duritie: qũo dicitur secūda tertii. c. de stupore q ppter
duriciē nerui cōtingit in tactu pedis in cōparatione ad tactū
manus sicut stupor. Aut propter paucitatē spirituum ꝛ virtu
tis debilitatē vt in morientibus per viā resolutionis euenire
solet. Nō fit per opilationē maxime in origine neruorum qr
illud accidēs maxime manifestaretur in extremis q sibi nō fit
qr pedē sinistrū habet egregie sensibilē. Neq fit mala qualita
te qr esset toti cōmunis quod nō est. Neq fit a siccitate ꝛ duris
tie organi quia ex quo est passio communis saltem tactus pes
dis absolute esset debilis respectu tactus manus: q non est cō
parando sanū pedē manui lese. Neq ppter virtutis debilitas
tē qr nō in omnibus est extremis qd tñ esset. Restat ergo q pens
deat a cā primitiua aliqua q̄ sic leserit organū vt neruū veniē
tem ad illud brachium vel tibiā qd non ad alia mēbra vt verbi
grā: si ab aliqua causa esset aliquo mō spōdilis mota a qua ra
mificat neruus sic dans sensum illi membro q non alteri. Et
pro hoc maxime facit qr doctores insignes ponūt q stupēt ali
qñ certe partes corporis vt nares ꝛ partes posteriores pedum
infra talū vel cauillam q non est in hoc in vtroq pede. Et pro
pter hoc saluis bona cōsciētia credo q istud accidēs non pēdet
ab hoc morbo vt dictū est. Et hec sufficiant quo ad principalia
duo prima de quibus supra. Et ex hoc legitime inferi potest q
cōuersatio dicti dñi Hermani non est futura nocumento secus
cōuersantibus. ¶ Nūc deuenio ad tertium principale vt ad re
gimē pro hac dispositione: ꝛ primo pseruatiuo scdo curatiuo.
Primo ēt ponēdo regimē in. vi. rebus non naturalibus q cōs
mune est ꝛ in pseruando ꝛ curando quodāmō saluo q in cura
tiuo opꝫ vti regimine magis humectatiuo: ꝛ ad calidiora pos
simus declinare. Notando tñ vt traditum. vi. colliget. vii. ca. ꝛ
alibi pluries inter distēperātias compositas frigida ꝛ sicca est
deterior. Idcirco in hac: ꝛ ad pseruationē: ꝛ ad curā debent homi
nes pcipue obedire: potissimū ppter verba q̄ dixit Gal. vi. de
reg. sani. c. vii. cum dixit Sanatiua vero ars illos qui obediūt
ei custodire sanos pmittit: his autē qui nō obediunt talis hec
ars existit ac si nequaq̄ esset. Et qr dixit Gal. iii. techni q aer
quocunq alio magis nos immutat. Primo eligatur aer pas
rum ad calidum declinans ꝛ humidum: magis tamē ꝛ minus
sm subiecti ꝛ speciei dispositionem. Et qm aer calidus ꝛ humi
dus ad putredinē est facilis ideo dꝫ haberi obseruantia ne sit
humidū humiditate mala vt est humiditas stagnorum ꝛ ciuis
tatum in paludibus reclusarum in quibus sepe humectat aer
ex vaporibus grossis feculentie ciuitatis ꝛ bestiarum mortuas
rum. Habitet ergo in domo eleuata ꝛ circa extrema ciuitatis
vbi aer purior est: ꝛ in domo que a vento percutiatur orientas
li ꝛ sol ingrediatur in ea. Sol enim dissoluit putredinem aes
ris ꝛ subtiliat ipsum ꝛ purificat. Ideo non est laudandus aer
stuffarum qui stuffis etiam male modis aliquando clausis no
tabili tempore detinetur. Dormiat igitur in camera inter duo

solaria constructa cuius aer libere euentetur. Et si pur aliqñ
aer ad frigidum ꝛ siccum declinaret: vel calm ꝛ siccū qd in hoc
casu maxime nocet propter adustionem que fit in humoribus
tūc altereꝛ aer cum aliquibus aromatibus aut ad frigidū de=
clinantibus aut ad humidum ſm ꝙ dispositio exigit. Exempli
gratia cū intendimus infrigidare cum aspersione per came=
rā tpe estatis cū folijs vitis: ꝛ rosis: ꝛ huiusmodi frigidorū que
folia si nō reperiantꝛ recētia fiat decoctio in aqua ꝛ aceto rosa=
rum: ꝛ sandalorum cū modico camphore ꝛ similiū: ꝛ si inten=
damus infrigidare: fiat aspergefactio camere cum aqua ꝛ vi=
no odorifero valde vel cū aqua modice decoctiōis corticū citri
gariofilorum ꝛc. Cauendum ergo ab itineratione tempore ma
gni estus ꝛ magni frigoris: ꝛ hoc de regimine aeris in quo stu=
diū adhibeaꝛ singulare: qm̄ vt dicit Rabimoyses hoc est ra=
dix in principio regiminis corporis ꝛ aīe ꝛc. ¶ De motu ꝛ qete
dicatur primo ꝙ exercitium temperatum est conueniens vt fa=
ctum in mane pedes vel eques a ere claro suauiter vsq ad ali
qualem lassitudinem: verbi gratia durando per horas pedes:
ꝛ per horam cum dimidia eques: incipiendo a leuiori ꝛ proce=
dendo ꝛ intendēdo tandem remittendo vsq ad quietem: hoc
tamē non fiat nisi facto exercitio particulari: vt anteꝙ surgat
de mane fiat leuis fricatio per totum corpus incipiendo a cru
ribus ꝛ postea ascendendo ad spatulas ꝛ brachia ꝛ thoracem
ꝛ descendēdo etiam ad crura tandem: quo facto fiat euacuatio
supfluitatū cibium naturaliter: ꝙ si natura per se non suffecerit
iuuetur cum suppositorio vel clisteri cōmuni: deinde fiat leuis
pectinatio capitis: tandē fiat exercitium de quo supra: postea
quiescat per horam ante assumptionē cibi: ꝛ idem conueniēs
erit si fiat ante cenā. Aduertendū tamen ꝙ nō incipiatur nisi
postꝙ transierit cibus ad epar: qd vt plurimum fit in septē ho=
ris. In tpe vero quietis viuat letus plerūq cum sono cordarū
de cantu. ¶ De somno ꝛ vigilia dicatur breuiter ꝙ licet som=
nus cōmunis sit septē horarū: in hoc tamē casu cōcedi potest
vsq ad nouem: qꝛ per somnū maxime corpora humectantur:
qd principaliter intenditur in proposito. Et sit talis somn⁹ no
cturnus vel partim diurnus: vt de mane factus: sed si aliqua cō
tingentia non posset de nocte sufficienter dormire cōcedi po=
test dormitio diurna vnius hore vel duarum: non tamen fiat
nisi post prandiū adminus per horas: ꝛ non fiat in lecto nimis
suaui maxime tpe estatis ꝑpter supercalefactionē mēbrorū: ꝛ
nō dormiaꝛ super latus dextrum nisi parū: immo obseruetꝛ in
hoc regula. d. A. ꝙ in principio dormitiōis ponat se super de
xtro latere per horam vel circa: postea ponat se super sinistro ꝛ
dormiat sic per totam noctē vsq ad mane: ꝛ tunc ponat etiā
se super dextro: qm̄ tūc ꝑparaꝛ ad exitū superfluitatū cibum.
¶ De inanitione ꝛ repletione dicaꝛ summarie: ꝙ vtraq excel
lenter facta nocet. Inanitio quidē nimia vt ieiunia qꝛ inflam
mant ꝛ preparāt ad adustionē ꝛ maxime in isto nostro coleri=
co. Repletio ēt nimia nocet pro quāto ꝑparat ad putrefactio=
nem ꝛ macrefactionem ſm sententiā. A. tertio canō. fen. xiij. ca.
de eis q̄ nocēt stomacho: cū dixit. Ex rebus magis inimicis sto
macho est repletio: ꝛ ꝑpter id non augetur corpus gulosum:
qm̄ cibus ei⁹ nō digeritur quare non crescit ex eo. Comedatur
ergo bis in die nisi esset festū solēne qd pro fide esset obseruan=
dū ꝛc. Et parce semper comedatur remanentibus adhuc reli=
quis famis. parcius tamen in prandio ꝙ in cena: qm̄ in nocte
magis ꝛ perfectius laborant virtutes naturales ꝙ in die: ꝛ sic
sese fortificantur vt pꝫ intuenti. ¶ De cibo ꝛ potu breuiter di=
catur primo generaliter ꝙ cibus sit facilis digestionis et boni
chimi: qꝛ maxima intentio in omni melācolica materia est hu
mectatio laudabilis nutrimenti. Sit ergo eius panis primo
de tritico bene mundo non antiquus vltra tres dies. nec nou⁹
eiusdem diei: ꝛ maxime non sit calidus sed sit medius. Sed si
venter esset aliquando constipatus fiat aliquo modo furfura
tus: sit tamē semper cum modico fermento. Non comedatur
vstus ad ignem nec salsus nimis: parum tamē salis conuenit.
In casu tū nostro vbi pur materia fuerit calida cōueniret cō=
miscere parū de farina ordei cū farina tritici. Et erit meli⁹ cuꝫ
hoc semper ꝙ nō comedatur panis nisi in furno coctus. Car=
nes vero eorū sint gallinarū satis pinguium ꝛ ꝑcipue brodia
earū: qm̄ in brodijs earū inest ꝑprietas rectificandi malitiam
humorū melēcorū. Nō sint tū antique vltra duos annos ſꝫ iu=
uenes: ꝛ bonificaꝛ operatio earū si cibenꝛ ſm modū Rabbimoy
ses hoc mō. Ponanꝛ galline magne ꝛ parue in domo ampla
liberi aeris in qua nō sit stercus neq sordicies imo mūdeꝛ sepe
locus earū. Et sit cibus quo debeāt nutriri factus ex farina or
dei distemperata cū lacte: ꝛ cū hoc admisceantur frustra carū

earū ꝛ administreꝛ illic de aqua: ꝛ istud brodiū maxime valebit
in leproso: vt voluit Auēzoar. c. proprio in fine. Valent etiam
carnes caponū: fasianorū: ꝛ aliorū volatiliū nō degentium in
aquis vel paludibus. hic ēt precipue aliqñ turtures laudātur:
lꝫ ad siccitatē declinēt. ¶ De quadrupedib⁹ laudātur carnes
arietine iuuenes maxie tpe hyemis ꝛ de edinis tpe estatis ēt
vitulinis ꝛ porcinis iuuenibus nō pinguib⁹ partibus: sed de
coxa ꝛ de spina dorsi. De siluestribus ꝯueniunt carnes capre=
lorum: cuniculorū tū iuuenū ꝛ aliorum similiū facilis digōnis.
Inter pisces ꝯueniunt singulꝛr petrosi parui squāmosi nati in
aquis claris currētibus. Et si non laudanꝛ pisces anulosi vt
anguille nec hmōi pisces lacuū. Et ꝑ correctione istius in co=
ctiōe laudaꝛ vt imponaꝛ parū vini albi: vel ponaꝛ de feniculo
petrosilino: saluia: ꝛ hmōi Supra tū oīa nutriētia conueniūt
oua sorbilia gallinarꝫ ī principio cibi. De herbis ēt cōueniūt
blete: spinachia: ſꝫ ꝑcipue borago: ꝛ buglossa lactuca ēt in hoc
casu cōuenit. ꝛ in estate feniculus ēt cū saluia vꝫ. Vinum eius
sit albū subtile clarū nō potens nimis: ꝛ misceaꝛ cū aqua deco=
ctionis zucchari plus vel minus ſm ipsius potentiā: vel saltē
si sit de vuis nigris sit medij coloris. ¶ Vnū tamen aduerten=
dū gñaliter ꝙ nullo mō tpe vel loco sumat cibum qui incipiat
putrefieri etiā modica putrefactione. vnde aliqui doctores ꝓ=
hibuerunt comedere ferculū qd remansit nocte vna ꝛc. Inter
radices cōueniunt singulariter cortex radicum lingue bouis:
qm̄ vt dixit Rabbimoyses hꝫ in se proprietatem in dilatione
anime ꝛ delet melācoliā ꝛ extirpat ipsam ex toto. Cōueniunt
rape: ꝛ napi: ꝛ radix feniculi: ꝛ endiuie. Fugiēdum est a cepis:
porris: alleis: ꝛ huiusmodi acutis: maxime cum lacte ꝛ specie=
bus: qm̄ forte ministrum taliter factuꝫ quo cōiter vtuntur dñi
Alamani est causa euentus in hac dispositione. Et generali=
ter oīa acuta calida si coniunganꝛ cū his que faciliter merito
modi substantie putrescant sunt cā talis dispōnis. De granis
leguminū breuiter est dicendū: abstinendū est ab oī gñe eoruꝫ
tū brodia maxie cicerū interdū cōueniūt. Inter fruct⁹ vero in=
terdū valēt amigdale vue passe: ꝛ alique recētes cū aliquib⁹
ficub⁹. Castanee euitenꝛ cū auellanis ꝛ nucib⁹ ꝛ nespilꝛ. ¶ De
reliquis aliqñ ꝛ parū cōcedi pōt: ita tū vt obseruetur ordo in co
mestiōe vt sit ꝑ regula ꝙ cibi lubrici ꝛ faciliter passibiles sunt
preponēdi ante pastū: maxime si venter sit ꝯstipatus: ita tū ꝙ
nō immediate post lubricū sequaꝛ stipticus vel non lubric⁹:
qm̄ vterq simul extra stomacū ꝑcipitareꝛ. Immo obseruetꝛ il=
lud ꝙ dixit Gal. ij. alimentorū. c. de prunis in fine vbi sic dicit
ad literā. Et interrūpemus aliqd tꝑs ꝛ nō mox prandem⁹ post
ipsa. s. pruna. Et statim post dixit ꝙ hoc cōe est oī qd laxat. Et
in hoc cōcordat. dicit Rasis quarto almāsoris. c. de cibatione
vbi postꝙ dixit ꝙ fructus de quibus loquiꝛ sunt pruna ꝛ ficus
vue ꝛ hmōi. subdit. Postꝙ aūt cōederit fruct⁹. s. ꝑdictos ali=
quo interposito spatio cibū quē dꝫ comedere edat. hoc tū itelli
gaꝛ de cibarijs in quib⁹ est notabilis diuersitas in lubricitate
ꝛ nō lubricitate: qm̄ in illis ī qb⁹ est modica dñia vt inter panē
remollitū in brodio ꝛ nō remollitū istud nō opꝫ obseruari. Ad=
daꝛ etiā pro cōplemento ꝙ fiant cibi qui in se boni sunt ꝑ artis
ficiū placibiles: qm̄ super hoc dixit Azarau⁹ particula. xxvj.
in principio. Et si possibile est ꝙ cibus sit laudabilis ꝛ delecta
bilis per naturam: vel per artificiū: tunc est felicitas adimplē=
da: ꝛ addit maxime hoc in infirmis ꝛ conualescentibus. ¶ De
coitu dicaꝛ: ꝙ ꝑtermittendus est: ꝛ maxime non fiat sup reple=
tionē: nec cum muliere leprosa: nec menstruosa: vel in disposi
tione ad futura menstrua de propinquo: nec cum muliere cum
qua coierit vir leprosus. ¶ Et qꝛ vltimo circa res non natura
les manifeste apparet ꝙ passiones anime mutant corpus ma
gna ꝛ manifesta mutatione. videmus enim hominē ꝙtūcūq
robustū qñ inuaserit eum timor omnes amittere operationes
virtutū tam naturalium ꝙ aīalium ꝙ vitalium. infrigidatur
eīn corpus deicitur pulsus: ꝛ facies pallet: vox tremit. E contra
in letitia ꝙtūcūq homo fuerit debilis de se ꝛ deiecta virtu=
tis: si tū fiat vincens ꝛ letus fiat fortificanꝛ virtutes omnes ele=
uat vocē faciem dilatat pulsum magnificat: ꝛ totum corpus
validū fit. Idcirco opꝫ in hoc maximo morbo melancolico vt
singularis ꝛ ꝑcipua sit solicitudo in passionibus tristib⁹ remo
uendis: fugiēdo occasiones timoris ꝛ tristicie ꝛ huiusmodi in=
quirendo causas iocūditatis ꝛ gaudij. Et qm̄ has quietāt pas=
siones animales nō est medici vt medicus est: sed magis mora
lis philosophi: non vlterius in hoc insistam sed ad medicina=
lia magis deueniam. Et hec de isto principali. ¶ Ad medici=
nalia veniendo: quia preter ea que superius in rebus non na=
turalibus dicta sunt ea que cōferunt ad preuisionem hui⁹ inf

ne recl

ne recidiuet sunt etiã ea que ponuntur in regimine curatiuo sta tui contingeret idẽ bis replicare deuenire ad regimen vere curatiuum. Ubi duo principalr faciã. Primo ponam verum regimen curatiuum si curari põt ꝛ non palliatiuum. scdo veniam ad queda accidẽtia ↄtria ipsum morbũ. Et pro p̃io duo fient. Primo ponã ea que interius debent administrari. scdo ea que exterius. Et eorũ que interius post digestiua: deinde euacuatiua. Pro cuius intelligentia sciendũ: ꝙ medicinarum que interius sumende sunt quedam respiciunt humorem peccantem digerẽdo: quedam euacuando: quedam vtroqꝫ modo. Et quoniam talis hũor tripl'r peccat grossitie opillationem faciente siccitate: et adustione in membris siccitatem ꝛ adustionem inducente. idõ expediens est ꝙ medicine huius humoris digestiue sint subtiliatiue propter grossitiem: ꝛ apertiue propter opillationem: ꝛ humectatiue ꝛ aliquo modo infrigidatiue propter siccitatem ꝛ adustionẽ humorũ ꝛ membrorũ. Uerũ qꝛ fortiter aperientia non sunt exhibenda nisi facta aliquali mundificatione quia alias magis opillarent vt voluit expresse. d. Aui. p̃ia. quarti. c. de effimera et opillatione cũ dixit. Et nõ properes ante euacuationẽ ad mũdificandos meat⁹ ꝛ apertionem: id enim fortasse est causa attrahendi humores subito ad quosdam meatus ꝛ inuiscandũ in eis: ꝛ id est res in qua sunt errores plurimi ꝛ fortasse addit in opillatione. Ideo primo fienda est leuis ventris lenitio: ꝛ tãdẽ exhibeant digestiua postea euacuatiua. ¶ Prius tñ ꝙ ad descriptiones deueniã opꝫ p̃io remouere aliquas difficultates que legitime in sequẽtibus moueri possent propter apparẽter quosdã textus aduersantes ꝛ cõtradicẽtes. Nã dubiũ est nũquid i lepra cõpetat eductio. Et nũquid si cõpetat debeat fortis esse ꝛ frequẽter facta. Dimissis igitur cõtradictionibus partiũ quia nõ est p̃ntis negotij dicat breuiter ꝙ lepra aut est in via vt confirmetur: vel iam est confirmata ꝛ fixa. Et si primũ: dico ꝙ tũc cõpetit eductio etiã aliqñ copiosa: vt cũ nocumẽtũ est i sanguine per flõmiã: ꝛ si i alijs per farmatiã. vñ Serapio. c. preprio Intentio in curatione lepre humoris vincentis est euacuatio ꝛ hoc principio ꝛ anteꝙ induretur ꝛ in duritiem lapideã transeat obedit medicis que attrahunt eũ ꝛ euacuant eum ꝛ resoluunt cum medicinis que abstergunt. Et hanc eandem sententiã voluit. d. A. in principio. c. de cura dum dixit. Oportet vt incipiatur in ea cum euacuationibus ꝛ mundificatione anteꝙ ingrossetur egritudo. Et cum tu verificaueris quod illic est sanguis plurimus corrupt⁹. tunc oportet vt incipias ꝛ flõmes flobothomia vltima. Et pro hoc possent rationes ꝛ alie adduci auctoritates. Si autem ſm extiterit tunc non est euacuandũ saltẽ multum ꝛ vehementer sed interdum parum. Et pro hoc est serapio vbi supra parũ post cũ dixit. Cũ ergo peruenit res ad grossitudinem terrestrẽ cõpletã non euacuatur oĩno neqꝫ resoluitur. Et illud oĩno intelligatur. i. totaliter qꝛ in cõfirmata ad prolongationem vite conuenit cũ medicina debili euacuare per intestina et aliqñ per exteriora. Et pro hoc dixit Aui. versus finem capituli. In flobothomia vero eorũ q̃ cõfirmati sunt nõ opꝫ vt sit occupatio neqꝫ in solutione vẽtris eorũ cũ medicina forti: qm̃ superfluitates in eis mouentur ꝛ non separant: imo sit alleuiatio in declinando materias eorũ ad itestina ꝛ administret deforis qd carminet ꝛ resoluat. ¶ Sed ↄ determinationem vr esse snĩa. d. Rasis quinto almansoris. Iussit eñi in tp̃e p̃ncipij purã ꝛ paulatinam fieri eductionẽ: ita ꝙ cũ flõmia fiat euacuatio in vena dextri brachij ꝛ post aliquos dies reiteretur flõmia sinistri: ita dico de euacuatiõe per medicinã: vñ recitat ibidẽ de quodã iuuene patiente leprã ꝙ in quinqꝫ mensiũ tp̃e ꝛ paucorũ dierũ spacio ei plusꝙ quadragesies ventrẽ soluisset: quod fieri non potuisset si multũ ꝛ statiꝫ eduxisset. ¶ Pro quo dicẽdũ: ꝙ snĩa dñi Rasis vt plurimũ est obseruãda vt supra ꝙ non plurima subito fiat ꝛ copiosa euacuatio siue per flõmiã siue per euacuationem: qm̃ vt plurimum si fortis fieret euacuatio etiã a principio casus virtutis plurimum subito prosterneret: ex quo corpus est cacocimũ et virtus debilis: vnde melius est per interualla educere quã exquisitissime: quoniam nam illud non pateret: licet intẽtione sumpta a mã que corrigibilis non est sibi vltima competeret euacuatio. Et ad hunc intellectũ intelligat snĩa. d. Auicẽ. cum dixit. Flõmes flobothomia vltima. Uerũ est intentione sumpta ad materias cui cõpetit euacuatio eradicatiua: neqꝫ per hoc concludẽ qd vnica vice debeat fieri talis euacuatio: sed saltem in pluribus vicibus. Et si aliqui alij textus inueniantur sonare quod a principio fiat euacuatio vltima vel fortis: intelligantur vel secũdũ qd dictum est: vel in cõparatione ad euacuationem que sibi debetur in processu: vbi multo subtilior debet euacuatio maxime per flõmiã quam a p̃ncipio qm̃ vt plurimũ versus statũ materia magis est in mẽbris dispersa nõ eq̃ educibilis p̱ apertionẽ magnarũ venarũ sicut a principio: qm̃ materia versus statũ magis est in mẽbris dispersa: non eque educibilis p̱ aspertionẽ magnarũ venarum sicut a p̃ncipio. Et ad hũc itellectũ loquebat. d. Serapio. q̃nto sui breuiarij cũ dixit. In initio huius egritudinis opꝫ vt fiat euacuatio sanguinis multi a p̃ncipio ꝛc. Intelligat cõparatiue ꝛc. Et que nunc dicta sunt debẽt obseruari p̱p̱ male intelligẽtes text⁹ qꝛ copiose multũ euacuando maximũ sequeret nocumẽtũ: idõ bñ aduerte. Habeant ẽt i cura tali sicut in reliq̃s passiõib⁹ medicis tres casũ. q̃s recitat Mesue i cura sode ſſe i fine de mẽte Gal. Et qm̃ x ba sũt. vtilia referã ſm ꝙ ad tex. iacẽt. Canõ est ꝙ cura huius sode non est expolianda ab vna trium regiminum: ꝛ similiter oĩum egritudinum melancolicarum. Primũ est regimẽ hũectatiuũ ꝛ impinguatiuum p̃ter hoc ꝙ faciat cadere in opillationes: et hoc ideo vt lenificetur ꝛ habilitetur corpus hũoris vt recipiat qualitatem digestionis in toto. ꝛ hoc regimẽ est necessarium in principio ꝛ in medio ꝛ in fine. scdo vt nõ cadat in corp⁹ humoris vt resoluatur subtile ꝛ remaneat grossum: ꝛ accidat residuo eius lapideitas. Secundum regimẽ est regimẽ resolutiuum resolutionem faciẽs cum mediocritate ꝛ propter ei⁹ qd habilitatum est vt fiat id: ꝛ hec duo regimina oportet vt sibi inuicẽ semper succedãt: secundũ hoc enim eadem digestio equabit materiã ꝛ qualiter resoluet. Tertiũ regimẽ est euacuatiuum in quo tria consideranda subduntur. Unum est vt non semel et multam et subitam faciamus euacuationẽ: sed per interualla habẽtem tẽperiem vt natura euacuatiuũ: ꝛ nõ euacuatiuũ regulet: subitã enim ꝛ violentã euacuationẽ vix natura regula operat: sicut impetus flãme que cito agit in subtile: ꝛ post aggredit grossum. Op⁹. n. moderati caloris est equaliter in vtraqꝫ p̱te rei elixabilis ꝛ assabilis agere. Scdm considerabile est ꝙ euacuatiuũ sit cõmẽsuratum non excedens mediocritatẽ ꝛc. Tertiũ est vt nõ expelientur solutiua a rebus lenificatiuis ꝛ humectatiuis: hoc enim est quod operationem bonificat. Super quib⁹ oĩb⁹ dictis tanquã sub radicibus ꝛ fundamentis fabricari potest actus curatiuus totus.

¶ Redeundo itaqꝫ vnde iam facta est digressio. Primo cum occurrit leprosus fiat ventris leuis lenitio per superi⁹ sumendo vt infra. ℞. cassie pinguis nouiter extracte. ℥. i. s. syrupi violati. ℥. i. cum decoctione violarũ ordei iujubarũ: passularum boraginis ꝛ buglosse quãtũ sufficit fiat potio post quam medicinam nõ expedit vti lauatiuo. ¶ Sequẽti die inspecta eius dispositione habituali cum reliquis signis: cognito ꝙ in ipso sit peccatum sanguinis corrupti fieri potest flobothomia de vena basilica dextri brachij circiter. ℥. vi. constante virtute. Et ex illo sanguine fiant experientie de quibus facta est mentio superius vt intelligatur vtrũ iam multum processit morbus vel ne: quod scies ex superioribus. Quod si nõ post decẽ dies: põt fieri noua flobothomia de inferiori vena brachij in curuatura brachij sinistri ad extractionem etiã. ℥. v. vel circa: semp̱ habendo mẽti ꝙ i talib⁹ flobothomijs fiat notabilis vene apertio: vt materia grossa ꝛ terrestris euacuari possit. In tp̃e vero medio fiat digestio materie cũ syrupo leui vt ĩfra. ℞. syrupi acetosi simplicis: syrupi vio. de ĩfusiõe aã. ℥. i. cũ aq̃s buglosse endiuie ꝛ fumiterre fiat syrupus q̃ cõtinuet p̱. vi. dies. Post q̃s sumat medicinam vt infra. ℞. cassie nouiter extracte. ℥. s. dyacatholiconis damasceni. ℥. s. electuarij amech. ʒ. iij. cum decoctione passularum: violarum: epithimi: polipodij ꝛ buglosse: quod sufficit fiat potio: post quam stet. vi. horis. Postea sumat lauatiuũ ex aqua or. cum. ℥. s. zucchari rubei. Et post horam a lauatiuo sumatur prãdiũ sibi cõueniẽs: vt supra scriptũ est. ¶ Et qm̃ hec confectio dyacatholicon est in hoc casu multum conueniens: et ipsa sepe ꝛ per se cum alijs vtẽdũ est. Idõ bonũ est eius ponere descriptionem que talis est. ℞. sene electe ꝛ mũdate: cassief. tamarindorum aã. ʒ. vi. reubarbari optimi ꝛ electi polipodij recentis ꝛ mundati. anisi: violarum aã. ℥. s. liquiritie rase ꝛ mundate: seminum cõmuniũ mũdatorũ candi. penidiorũ aã. ʒ. ij. terrenda terrantur ꝛ puluerizentur. Cassia vero ꝛ tamarindi dissoluantur in aqua inferius descripta. ℞. polipodij viridis. ℥. ij. seminis feniculi. ℥. i. terantur simul ꝛ facias inde bullire i aq̃ sufficiẽti: postea colla: et cum aqua ista fiat syrupus cum zucchari. lib. i. postea coque vsqꝫ ad spissitudinem cũ predicta cassia ꝛ tamarindis dissolutis: ꝛ quando coctũ erit supaspergantur pulueres et fiat electuarium in forma bona. ¶ Postea sequẽti die põt dari confectio vt infra pro rectificatione membrorũ ꝛ dilatatione animẽ. ℞. dyabuglosse. ℥. s. zucchari rosati. ʒ. ij. specierum electuarij de gemmis. ℈. i. cũ syrupo de corticibus citri fiat confectio. Tandẽ post aliquos dies iterato põt fieri flobothomia: ꝛ si non de magnis venis saltem de paruis vt. de vena nasi in le

pore eius: vel de vena frōtis: vel de venis guidez maxime si cō:
iungatur fortis vocis raucedo: ⁊ maxīe a plectoria sanguinis: ⁊
consequenter denouo digeretur cum syrupo in quo fortior sit
virtus subtiliatiua sanguinis grossi: ⁊ humoris melācolici: et
virtus animam dilatandi ⁊ auferendi humores melancolicos
euacuādi vt infra. ℞. buglosse: scariole: acetose omnium cum
radicibus suis. ana. ʒ. iii. sticados arabici: epithimi sollicalo
rum sene. añ. ʒ. ii. sirici cru. iii: seminis aceto. ana. ʒ. s. corticū ci
tri vel citrang. iii. vel limonis ⁊ seminis eius mundati: melisse
polirrici. añ. ʒ. ii. rosarum rubearum recentium. ʒ. iii. aut residen
tie rosarum vel succi earum. ʒ. ii. infundantur per diem et nos
ctem in aqua calida: deinde fiat decoctio cum succo granatos
rum acetosorum expressorū cū pulpis suis succi pomorū redo:
lentiū. añ. ʒ. iiii. succi fumiterre dispūati. lib. s. aceti passularū
ʒ iii. quod fit infundendo passulas in aceto tante quantitatis
vt cooperiri possint passule per diem: ⁊ postea bulliat duabus
bullitionibus ⁊ colletur ⁊ exprimatur acetum zucchari al. lib.
ii. mellis passularum: lib. ii. ⁊ fiat ex infusione passularum mū:
datarum: in aqua calida per diem et noctem: deinde fiat deco:
ctio sufficiens: deinde cum bona expressione colletur ⁊ collatu
ra iterato ponatur ad ignem lētum: ⁊ tantum bulliat quod ve:
niat ad spissitudinem mell' qd mel passulatum dicit: ⁊ fiat syru
pus. lib. iii. etiam potest aromatizari cum. ℈. i. musci si placet ⁊
erit felicitas maior. Et vtatur isto syrupo ante aurorā cū aqua
lactis caprini aut passularum aut liquiritie aut melisse. Et eius
dosis est cōis syruporū. ¶ Post quē exhibitū. vii. vel. viii. vici:
bus exhiberi potest medicina ꝓportionalis supiori: vel si volu:
mus in forma pillulari fiant pillule vt infra. ℞. pillularum In
darum Mesue in principio. c. de soda melācolica. ℈. iiii. fiant
septem. vel pillularum indarū Mesue distinctione. x. sed eius
dosis sit aliquanto minor. Augmentetur vel minoretur fm qd
viderimus ventrem solui vel non solui. ¶ Valet etiam hoc ꝓpo
sito pill. de lapide lazuli vsq ad dosim superiorem. Postea
hora conuenienti detur lauatiuum fm morē cōem. Et sequenti
die detur cōfectio vt supra. Tandem quiescat natura p. vi. vel
viii. dies a syrupis ⁊ euacuatiuis: sed vtere confectione conuenienti
in proposito omni mane vt infra: in qua erit virtus animam
dilatandi ⁊ vapores melancolicos clarificandi ⁊ impinguandi
vt infra. ℞. pinearum mundatarum que nō fuerit rancide in
aqua calida prius infusarum. lib. s. amigdalarum. dul. recen
tium. ʒ. i. s. interiorum corticum cinamomi electi. ʒ. s. garioffilo
rum: sandalorum citri. añ. ʒ. ii. ligni al. ambre electe añ. ʒ. s. car
nium limaciarū preparate decoctarum cōtritarū. lib. i. possent
etiā poni carnes tales adusta in puluerem redacte fm modum
qui statim dicetur zucchari al. lib. iiii. mellis: passularum li. s.
aque ro. lib. i. succi pomorum dulciū ⁊ aromaticorū lib. v. succi
boraginis succi melisse. añ. ʒ. iii. fiat electuarium et bene deco:
quatur. Et de hoc vti potest vno coclearī in mane ⁊ etiam añ ce
nam per horā. Et si placet parū vini albi bibere bonū est. ¶ Et
quoniam limacie in hoc casu valent ⁊ in electuario superius sci
pto ad compositionem intrāt: ⁊ hoc idē rane: nam tertio de ali
mētis. Rane autem tam exterius applicate ꝙ interius sumpte
alterāt: ⁊ cōtēperāt discritas calidas: sua aut ꝓprietate cōtra
montam ⁊ venenositatē humoris adusti: ita vt dixerit. d. Aui.
secundo can. c. proprio quod rana cum coquit cū sale ⁊ oleo est
bezoar lepre ⁊c. ideo apponatur modus vsus earū. Accipiant
limacie maxime in locis siccis reperte vt nemorib' siccatis: et
extendatur linteamen album in camera clausa ⁊ superponan
tur: ⁊ statim exibunt testaz propriam ⁊ ibi cū cultello quis exi:
stens abscindat tandem per ventrem abscindant: ⁊ fricent cuz
furfure vel cū aqua calida salita ⁊ modico aceti duabus vici:
bus: deinde huiusmodi carnes terantur ⁊ pistentur addēdo. s.
paulatim cum pistantur modicum aceti vt virtutē magis inci:
siuam acquirant: ⁊ cum reliquis cōponant: vel cū primo sunt
lote ponantur in furno nō nimis calido: ⁊ ita paulatiue exicce
tur vt possint in puluerem redigi ⁊c. ¶ Rane vero querantur
arborice virides vel mundarum aquarum: ⁊ que pparata salie:
do discurrūt. Auferant etiā nigre ⁊ partes posteriores accipian
tur: ⁊ ita preparentur vt supradictum est de limacijs. ¶ Valet
etiam in hoc casu leticia. Possent etiaz ad hoc ꝓpositū infinite
quasi similes componi descriptiones. Consequenter post. v.
dies redire potest ad aliquod digestiuū de qbus supra. Vel pōt
fieri syrupus digestiuus et euacuatiuus vt infra. ℞. succorum
boraginis et buglosse cum radicibus: ⁊ folijs succi lupulorum
añ. ʒ. i. s. florum boraginis: et buglosse. añ. ʒ. ii. passularum liq:
ritie añ. ʒ. s. epithimi. ʒ iii. omnes succi per se dispumentur et
reliqua coquant in sero caprino: ⁊ in decoctione ponant mi:
rabolanorum citrinorum. ʒ. ii. kebulorū indorum añ. ʒ. i. ⁊ stēt
per noctem ⁊ fricentur in castrino: postea simul oīa collent ⁊
cum zucchoro addendo cassie extracte. ʒ. i. fiat syrupus long'.
Valet etiam aliqū vti ⁊ continuare plurib' vicibus loco syru
pi, vt infra. ℞. seri caprini. ʒ. vii. in quo per noctem infundan
tur. ʒ. i. epithimi puluerizati ⁊ in crastino totum sumatur. Sit
tū ꝓ regula ꝙ nunc vno vtatur nunc alio: ne natura vni nimis
assuescat medicine. Et ne contingat obliuio si ꝓ naturā vel leuē
euacuationē fieri possit eductio sanguinis per emorroydas multū
laudentur. Nā talis sanguinis euacuatio maxime respicit mate:
riam adustā vt scda quarti. c. primo. ¶ Et si oībus decē dieb'
fieret pauca euacuatio vt quatuor. ʒ laudarem. Post has vero
medicinas in casu nostro: ⁊ cōfectiones cōpetit balneū: et mas
xime tpe hyemis. Pro quo aduertendū ꝙ in ꝓncipio nōdum
maculatis partib' exteriorib' cōpetit balneū in se aque dulcis:
non in quo dicat esse aliqua virtus calefactiua vel abstersiua:
sed tm̄ modo humectatiua. Et post balneū competit inunctio
ex oleis ad lapticū declinātib' pro cōfortatione membrorum:
saluo ꝙ in extremis vt manibus vel pedibus fieri potest aliqua
inūctio cū oleis aliquo modo resoluētibus: qr vt plurimū tam
in ipsis extremis alique incipiūt macule apparere. ¶ In ꝓces
su vero morbi cōuenit balneū aliquo modo subtiliatiuū et ab:
stersiuū facta etiā inūctione cū aliquo oleo resolutiuo ⁊ abster
siuo ⁊ aliqū exiccatiuo: secūdū ꝙ exigit presentialis dispositio.
Et in hoc bene aduertat: qr aliqui tex. reperiūtur qui laudāt
balneū solū aque dulcis: aliqui iubēt fieri balneū aque calefa:
ctiue. Et hoc diuersi fecerūt propter diuersas considerationes
ad morbū in principio ⁊ augmēto. Fiat ergo in principio ex:
pulsis superfluitatib': ⁊ leui facta fricatione balneū aq̄ dulcis
tepide in quo intret patiēs: ⁊ ibi moret corpus per mediū hore
vel circa: ⁊ tandē plus ⁊ plus secundū ꝙ in processu corpus est
magis assuefactū: ⁊ postea in balneo vel extra vngatur oleis vt
infra. ℞. olei rosati olei cōmunis olei mirtillorū añ. ʒ. i. misce:
postea quiescat per horā ⁊ habeat tandem exercitiū de quo su
pra vel si placet post exercitiū factū facere balneum nō displi:
cet: ⁊ post balneū quietato corpore habeat aliquid de cōfectio:
nibus de quibus supra ⁊ tandē prandendum. ¶ Notando tū
ꝙ tale balneū nec aliquid aliud cōueniēs est in principio prin
cipiante: imo nisi facta notabili corporis mundificatione. Ide:
circo si in impositione in balneo tepido corpus rigeret nō de:
beret stare in balneo: qr fortasse per vsum eius perduceret cor:
pus ad fortes opillationes ⁊ alia nocumenta ⁊c. Et cum his so
lis credo curabitur eger in principio morbi existens. ¶ Cum
vero ad augmentū peruenerit: qm̄ virtus magis debilitata est
⁊ materia magis ingrossata: ⁊ pro tūc digestio ⁊ euacuatio sit
difficilis: opz sua digestiua ⁊ euacuatiua fieri fortiora sue virtuti cū
proportionata. Et qm̄ virtus debilis fortem motum non sufsti
net: oportet ergo in casu exhibere medicinā fortē ⁊ debilē: for:
tem quidē ex parte virtutis medicine vt tam difficilē humorez
digerere ⁊ euacuare possit: debilē tamen ex parte quantitatis
parue: vt paulatim euacuando virtus nō cadat. Sit ergo pri
mo in hac specie pro regula quo ad flobotomiā ꝙ minus cōpe
tit flobotomia magnarū venarū: imo fere nunꝙ ⁊ plus paruā
rū de quib' dictū est supra. ¶ Circa medicinas bonū est cū di:
gestiuis simul aliquod leuiter soluēs adiūgere vt fiat syrupus
vt infra. ℞. corticū radicū caperorū tamarisci añ. ʒ. ii. endiuie
cicoree: acetose: cum radicibus agrimonie maioris: ⁊ minoris
melisse: radicum tormentille añ. ʒ. ii. polipodij quercini. ʒ. iiii.
seminum ani. seni. carui. añ. ʒ. s. portulace: seminis coriandri
mellonis ⁊ lactuce: cuscute añ. ʒ. i. liquiritie mundate. ʒ. i. s. cōs
quassentur ⁊ infundantur in aqua calida decoctionis limacia
rum mundatarū ⁊ contusarum: deinde fiat in eo decoctio ⁊ col
letur: ⁊ cū aceti passulati lib. s. zucchari al. lib. ii. fiat syrupus
⁊ medietas eius condiatur cū. ʒ. i. mirabolanorū indorū kebu
lorum ⁊ emblicorū añ. ʒ. s. ⁊ vtatur illo syrupo. Et si placet ha:
bere descriptionē syrupi in apothecis reperti fiat vt infra. ℞.
syrupi de epithimo. ʒ. ii. syrupi de fumoterre: syrupi violati cō:
positi. añ. ʒ. i. aquarum melisse et buglosse: ⁊ cicoree. añ. ʒ. ii. pro
duabus vicibus. Et si placet exhibere cum aqua lactis opti:
mum est. Alius etiam fortior fiat, vt infra. ℞. succi fumiterre
cocti et collati. par. ii. succi boraginis similiter preparati. par.
i. in collatura infundantur epithimi folliculorum sene ana pa:
rum per tres dies ⁊ tres noctes. Et in illa collatura medietas
serpentis electi fm artem vt posterius ponetur et preparati re:
motis extremitatibus decoquatur vsq ad dissolutionem
carnis: deinde cum expressione colletur et collatura illa syru:
pizetur cum zucchoro al. quod sufficit. Et qm̄ fortis est del cū

de tertio in tertiū. Possunt et interdū aliq̄ exhiberi medicine: sed in modica dosi vt de pillulis de quibus supra. Et ad hoc valēt yere magne Auic.v.canū.quarū descriptiones ⁊ doses ibi requiras. Valet etiā precipue in hoc proposito diasene nicolai. ¶ Et quoniam elleborus niger vt dixit Mesue.c.proprio i hoc casu mirabilem habēt proprietatē: q̄ tñ vt ibidem difficilis est multū medicina: ponam aliquos modos vsus eius. ¶ Vnus est qñ eligatur elleborus niger iuxta radicem alicuius arboris fructifere puta pruni vel cerasi: perforetur arbor in radice ⁊ in trūco imponatur ibi elleborus: ⁊ si imponatur parū gariofilorū aut cinamomi erit meli⁹. Et foramē bñ obturet: sic.n.fruct⁹ illius arboris erūt solutiui ⁊ aromatici sine nocumento. Aut aliter fm Serap. elleborus ligetur cū filo vel pecia cū puluere gariofilorū vel cinamomi ⁊ suspendatur in vase vini debite quantitatis maxime qñ est mustū: fiet.n.tale vinū solutiuum ⁊ aromaticū. Sumitur etiā aliꝫ modi a doctoribus vt qd̄ sumat mel passulatū de quo superius dictū est: ⁊ in eo tepido submergantur frusta siue partes aliq̄ ellebori: ⁊ ibi maneāt in infusione circa octo vel decē horas: ⁊ tunc facta collatura circa aurorā preparetur vnū coclear aut duo aut plus aut minus fm q̄ videbimus solutionē facere. Possent etiā aliꝫ modi inueniri sed ad presens propter breuitatē omitto. De his tñ medicinis raro vtatur propter suspitionē. ¶ Et qm̄ etiā in hoc casu maxime laudantur carnes viperarū vel virtutes earū de quib⁹ etiā supra facta est mētio: que nisi per artē rectificent inde seq̄ posset notabile nocumētū: idcirco pro electione ⁊ preparatiōe ipsarū aduertēdū fm q̄ colligi pōt de mēte Auic. quinto canū. ⁊ etiā ca. proprio de lepra ⁊.d. Haliabba.x. sue practice.c. de trociscis tyri plura requirunturq̄ quedā ex parte viperarum: q̄dā ex parte artificij. Ex parte q̄dē viperarū requirit primo vt sint i mōtib⁹ vt locis siccis: ⁊ nō humidis ⁊ aquaticis reperte. Ex parte etiā colorū eius vel colorū earū opꝫ q̄ sit flaua: ⁊ nō alba: q̄ tales sunt debilis virtutis: nec nigra q̄ illa est excellētis nimie virtutis. Ex parte etiā sexus: requirit.n. q̄ sit femina masculus vero supabūdātis est virtutis. Distinguit aūt femina a masculo: qm̄ femina plures hꝫ dētes. Ex pte etiā habitudinis siue figure: q̄ debet habere caput planū: latū ventrē strictū solidū ⁊ caudam arctā. Ex parte etiā operationis earū vt incedāt capite eleuato ⁊ velociter: ⁊ cum magno strepitu. Ex parte vero artificij plura requirūtur in vipera in proposito comedenda. Vnū est ex parte sui capitis vt capiat in fine veris vel i principio estatis. Aliud est q̄ in decollatione ipsius dꝫ statiꝫ simul abscindi caput ⁊ caudā ⁊ fm longū ad quatuor digitos ab vtroq̄ extremo. Et si illis abscisis diu moueātur viue cū multa agitatiōe ⁊ sanguinis effusione bonū est deinde debere per mediū extrahi in longum ⁊ mūdificari optime a visceribus suis ⁊ maxime a felle deinde excoriari: deinde eo perfecte loto decoquatur in aqua vsq̄ ad dissolutionem carnium ⁊ ossium. ⁊ tandem ipsis ⁊ dissolutione carniū vti potest alterando tamē cū reliquis vt cibis vel medicinalibus fm q̄ dicetur. Possunt etiā huiusmodi carnes sic p̄parari vt ponantur in furno nō nimis calido extracto pane intantum q̄ exiccentur ⁊ possint puluerizari: et tūc illi pulueres misceantur cum electuarijs vt cum dyaboraginato ⁊ diabuglossato: ⁊ huiusmodi. ¶ Laudo tamen anteq̄ vtatur aliquo istorū immediate positorū q̄ prius alterent virtus dictarū viperarū ⁊ remittatur ⁊ tādem illis mediate vtatur. Verbi gratia nutriantur galline vel capones tñmodo ex frumento vel ordeo vel alijs granis decoctis in brodio viperarūt bibāt etiā galline de illo brodio: ⁊ sic dimittātur cū tali pastu donec deplumētur: ⁊ tūc comedatur de illis caponibus vel gallinis: ⁊ cōtinuari potest vsq̄ dū tam mens egroti aliqualiter perturbet: vel cū vesice quedā rubee apparuerint velut vesice ignis in corpore: ⁊ cū iam incipit corpus inflari: qm̄ tunc iam signū est perfecte operationis: q̄ fortasse expoliabitur: ⁊ deinde sanabit. Quod si nō sanetur cū reliquis bonis regiminibus: ⁊ morbus nō fuit confirmatus adhuc licebit secunda vice idē regimen replicare. ¶ Ad hoc etiā laudatur cōmuniter exhibitio vini in quo mortua est vipera de electis fm artē. Valet in hoc casu administratio tyriace antique per interualla. Preter hoc autem regimē expediēs est vti balneo diuersimode ab eo q̄ a principio: q̄ iā membra exteriora vt supposuimus sunt infecta: aliter tamen ⁊ aliter fm q̄ dispositio exigit: q̄ aliquando expedit magis humectare: ⁊ aliquando magis abstergere: nōnunq̄ etiam ad cutim trahere. Pōt ergo fieri balneū exhibēdū fm ordinē dictū superius cū rebus vt infra. ℞. camomille: mellilloti: dragōthee cameleonte precipue nigre: lapacij acuti: fumiterre: foliorū violarū: epatice: endiuie: maluarū añ. partes equales. Et si volumus ad attrahendū ad cutim ⁊ expurgādū addere possumus de viperis decolatis fm artem de quibus dictū est. Deinde fiat inunctio cū oleo de lilio amigdalarū dul. ⁊ aliquādo admiscendo pulueres abstersiuos ⁊ exiccatiuos vt nucis muscate. ʒʒ. stafisagrie: nigelle: ⁊ huiusmodi. Et aliquando ad intentionē magis humectādi ⁊ mollificandi valebit inunctio dialthee singulariter. Diuersitas aūt horū remediorū ⁊ varia applicatio faciliter innotescit cuilibet perito in medicina. Et qm̄ post balneū propter attractionē aliquarū materierū ad os stomaci aliquādo nauseam inducere bonū erit pro tunc aliquod leue vomitiuum exhibere ad vomitum prouocādum: vel si sufficit positio penne in gulam vel manus laudabilius erit. Verū q̄ quilibet vomitus ad raritatē substantie stomaci perducit ⁊ ad appetitus prostrationē laudabile erit vt etiā voluit Aui. ante cibum sumere aliquid de syrupo de absynthio. Et hec que dicta sunt de balneis intelligantur maxime tempore hyemis veris vel autumni: q̄ tēpore estatis loco balneorum visus est. A. laudare motum ⁊ saltū ⁊ pugnū cum focijs: ⁊ tantum sudoris prouocationem. Et consequenter ipsis sub radijs solis existentibus fiāt inunctiones nunc in dorso nunc in sinistro: ⁊ dextro cū butyro recenti vt laudat. Aui. vel cum alijs remedijs appropriatis de quibus dictū est superius: ⁊ hoc breuiter de isto principali.

¶ Nunc restat venire ad aliud principale vt ad correctionem aliquorum accidentium. Et quoniā accidentia que plerumq̄ indicant de curatione in hoc casu sunt rubedo oculorū: remotio pilorum superciliorum: aliquales nodi vel eminentie: malitia hanelitus: ⁊ stupor aliquarum partium vt posteriorū tybiarum. Idcirco debet aliqua breuia pro cōplemento adducere. ¶ Pro primo ergo vt rubedine oculorum remouenda fiat primo stupha humectatiua: ⁊ aperitiua pororum oculorum cū decoctione camomille ⁊ fenugreci: ⁊ de palleis siccalis: deinde fiat collirium vt infra. ℞. aque ro. ʒ.iij. aque feniculi. ʒ.j.ß. dragaganti: gūmi arabici: lapidis emathitis añ. ʒ.ß. cāphore. gra.ij. ⁊ misce. ¶ Pro secundo laudo primo fricentur supercilia cum panno aspero ita vt sanguis attrahatur ⁊ pori aperiantur: deinde fiat inunctio cum oleo vt infra. ℞. olei laurini ʒ.ß. olei spice. ʒ.j.ß. ⁊ fiat inunctio. Deinde de nouo fiat fricatio cum succo cepe: ⁊ spuma maris si expedit ita vt tandem pili regenerantur. Et pro hoc vide que dicuntur a doctoribus in capitulo de alopicia. ¶ De nodis vero dicatur breuiter: q̄ aliqñ sufficit sola mollificatiua resolutio. Et hec intentio potissime perficitur cum exhibitione ceroti de mucillaginibus. Vel pōt fieri emplastrū cum radice lilij vel serpentarie: ⁊ cuꝫ bullierint post decoctionem conterantur: ⁊ cū oleo amigdalarum amararum fiat emplastrū. ¶ Ad hoc etiā valet armoniacum dissolutū in aceto. Et tandē facta mollificatione ad resolutionem ⁊ exiccationem valet stercus caprinum ⁊c. in aceto dissolutum. Aliquando vero hec nō sufficiunt nisi in totū radicitus remoueantur cum causticis: vt cū calce viua extincta pluribus vicibus ⁊ arsenico: ⁊ hmōi: in quib⁹ a me nō est sermo prolongandus ꝓpter remediorū suspitionē. Sed i hoc habeatur diligēs ⁊ expertus cirurgicus qui applicet instrumēta ad hoc necessaria. Et tandē facta escara apponantur etiā ea que putrefaciūt vt buthyrum singulariter vel reliq̄ pinguedines. Et cōsequēter facta mollificatione apponantur incarnatiua ⁊ cōsolidatiua sicut aloes aristologia ro. litargirij: ⁊ huiusmodi. ¶ Circa tñ quasdā eminentias singulares circa faciem apparētes laudo notabiliter vt apponatur succus citranguli ⁊ est apud nos scarlegia: qm̄ licet a doctoribus laudetur ego tñ in hoc vidi iuuamentū. ¶ Potest etiā fieri marā vel linimentum ad delendas maculas faciei ⁊ eminentias ⁊ colorem bonificandum vt infra. ℞. amigdalarū dulcium. ʒ.iij. amigdalarum amararū. ʒ.j.ß. bene purgentur farine cicerum ⁊ lupinorum ⁊ ordei añ. ʒ.ij. gūmi arabici: dragagāti amilli. seminis melonis et cucumeris omniū purgatorū añ. ʒ.i.ß. mellilloti: yreos: costi: añ. ʒ.j. condisi: croci: mirrhe añ. ʒ.ß. omnia terantur: ⁊ cum albumine oui cōficе: ⁊ trocisci ad vmbrā exiccentur: ⁊ tādē distēperet cū aqua cōi tepida vel lacte si expedit. Et facies epithimetur in sero. In mane vero abluat cū aqua decoctionis furfuris vel fabarū vel cū aqua sublimationis florū fabarū ⁊ multū valet: ⁊ sic continuetur. ¶ Ad malitiā hanelit⁹ singulariter valet fortis vociferatio ⁊ clamor in mane. Valet etiā loch sanū dn̄i Mesue: loch de caulib⁹ succ⁹ caulium ⁊ brodiū earū. Et pro hoc et laudat. A. lac ouiū exhibeat tñ in modica quātitate ⁊ facta corporis mūdificatione ⁊ hoc dico ꝓpter aliquos tex. huic dicto aduersantes q̄ lac nō cōcedit. ¶ Ad stuporē vero partiū fiāt fricationes fortes ad tales partes ⁊ precipue cū vrticis. Et si nō sufficiant

tē e fiāt scarificatiões cū flōmo vel rasorio. Melius etiam lau dantur aliq̄ leues fricatiões: tādē supponat aqua vite vel ar dens: z vltimo supponat pix sola ita vt sit vehementer liq̄da: aut soluta ī oleo cum quātitate qua faciet eā cōferre. Ipsa em vt dicit Auic. fen. vij. quarto can. tractatu. quarto attrahit nu trimentū ad mēbrū z retinet ipm in eo z remouet frigus et' si cū fuerit debilitas virtutis aut opilatio pororū ī cuti zc. z hec de isto principali. ¶ Ad vltimū breuiter veniendo qn casus non est reducibilis breuiter pro regula ponat q nullo modo vtatur medicamine forti neq̄ flobothomia: sed tm̄ mō aliqn vtile est exhibere medicinas cōes superfluitates educētes vt lis niēdo vel cōprimēdo vel exterrēdo: verbi gratia cū cassia: man na: z aliqn miscere in cibis eorū aliquas acuta pungitiua vt raf fanos porros: z hmōi. Et p tali casu laudauit Aui. in cibis aliqua talia acuta z fallamenta: q̄ tn̄ a mecū de regimine cibo rū determinarē sunt vetita. Et hoc q̄ tunc de illis agebat vt cibi erāt: hoc aūt vt medicine. Cōfert et aliqn ī potu sumere de troci. de caparib' cū aqua casei. Psalcāt et qdā eorū superficiē maxime faciei cū limatura metallorū. Nōnulli tn̄ sanguine te studinis z oleo amigdalarū amarū: z hmōi vt limatura ebo ris: tyriaca noua opiata z talib'. Precipue tn̄ attēdēdū in hu iusmodi corpib' ē cōfortatio mēbrorū pricipaliū cū medicis z cibis ad hoc appropriatis: q̄ omnia ad plene enarrare nimis lō gum esset. ¶ Et hoc cum dei laude dicta sufficiant pro comple mento huius consilij de lepra.

¶ Pro magnifico z potēti viro dn̄o Andrea de birago p ru ptura tybie prius tamen facta restauratione. Consi. c.

Casus hui' magnifici viri fuit ruptura cruris fo cilij admin' superioris versus mediū cum vulnere. Est igit egritudo cōis q: in natura cōi. s. in vnitate so lutio tn̄ imediate reduci pōt ad egritudinē ī cōpōe q: ī situ vel societate ptiū solutarū vt scdo p̄mi. doc. c. iij. ¶ Facta igit primū debite restauratiōe ossiū: qd ex equa litate tract' cōphēdit: factis et diuersiōib' cū flōmis potiōe z te nuitate diete cōueniēter pertrāsita iam septia: z ex ōni timore fluxus z timore mali apath... ex casu a pricipio factū solone nō in osse tm̄: sz in almocati z carne circūdātib' et in reductione p artificiū ad debitū plasma: z situ ptiū conueniētē debuerit do lor causari q̄ ē potissima cā tract' mā e sic innitēte natura suc currere mēbro leso: ne q: sit futura aliūde causa doloris. Vi det esse cōcludēdum q diuidēdo tpa morbi quo ad accña iam trāsierit principiū augmētū z statū. Et sic expediti a prima intētiōe q̄ in solutionē cōtinui medicādo cōsigitur. s. retinere id qd fluit z cōstringere materiā si ipsa fuerit currens: restant fm̄. d. Auic. quarta primi. xxviij. c. due alie intētiōes gnāles. s. cōsolidare scissurā: z putrefactionem prohibere quāto magis possibile fuerit. Et hoc est qd dicebat idem capitulo allega to satis apud principium. Cū q de vno trīū. i. de prohibitione fluxus materie te excusaueris: vt in casu nostro: redi ad cogi tandum de duobus remanentibus. s. ad consolidandum pro hibitionem putrefactionis. Et quoniam membra spermatica soluta in puectā etate de mente Gal. tertio techni scdm viam prime intētionis z vera restauratione nō consolidentur. ¶ In tentio igitur nostra erit ad vnionē partium solutarū super ali gatiōe cartillaginis generādē: q̄ fm̄ veteres potius sarcoides vel osos bot appellat. Et q: vt dicebat Gal. tertio tech. illo c. Cōglutinat aūt naturā z pricipale regenerās est virt': medium aūt cōglutinatiōes est viscosum: z impeditiō cōglutinationem plerūq: est humidū accidētale qd vt multū in mēbris propter debilitatē digestiue z expulsiue ipsorū multiplicatur. Idcirco Gal. ibi. iē vnā intentionē innuebat principalē in ope esse con seruationem substātie. i. cōplexionis partis lese. Et q: ossa sunt natura sicca: z fm̄ doctrinā Gal. viij. de ingenio sanitatis. ca. quarto mēbro sicciori cōuenit medicina siccior. Debetur igitur ad exiccandum humidū accidētale aptū in mēbro frigido z de bilitato multiplicari ad cōseruandū et cōplexionē ossis: cū con seruatio per similia fiat vna principalis radix in medicinis in casu nostro offerendis z sit de medicinis siccis. Et quia talis su perligatio non fit nisi per inuiscationem: que fit per viscosa cō glutinantia alia radix in medicinis sit ex medicinis congluti nantibus: magis tamen in principio generationis pori quaz in processu: cum a principio sit maior inuiscandi necessitas q̄ in processu vt pz. Et q: vt supra dicebat natura est principale agēs que spiritu z calore tāq̄ instrumentis operat: quorum cō tinua fit resolutio z aliquali caliditate confortentur z vigoren tur. Idcirco ad hec oīa recte prospiciēs. d. A. q̄rta quarti tra ctatu scdo dixit q adiuuant supple ad reductionē cum emplas

tris fortibus stipticis: in quibus est caliditas quedā z cōgluti natur. Licet idē intelligi potest in pulueribus z vnguētis z et intrinsecus applicādis z via medicinarū. ¶ In hoc igitur tan quā super radice z cardine fundetur principalis intentio nos tra in curatione: differenter tamen: q: licet equalis maneat intentio de cōseruatione membri in glutinādo tamē z exiccan do variatur intētio: q: a principio glutināntia post prohibitio nem fluxus materie debent siccis dominari ad inuiscandum. In processu vero ad indurationē osos botis exiccātia dominen tur: in medio vero equaliter exiccantia cū glutinantib' misceā tur. Et ideo si a principio dragagātum gūmi arabicum bolus armenus debebāt in cōpositione dominari supra balaustiā nucem cipressi sandaracā: z huiusmodi. In processu autē ista sicca illis glutinosis dominentur: semper tamē aliquid cōfor tans apponēdo: z mumiā zc. Et quēadmodum in pulueribus exēplificatū est: idem in vnguentis fomentationibus cataplas smatibus est dicendum. Ut ordo habeat a principio poterit fie ri puluis vt infra. R. dragaganti gūmi arabici boli armeni sanguinis draconis ad cōglutinandū anā. ʒ. i. farine orobi: gal lie: mirtillorum ana. ʒ. i. ad exiccādum nucum cipressi mirrhe mumie z greos anā. ʒ. s. ad confortandum z ex his fiat puluis. ¶ In processu vero circa. xxv. sicca magis dominentur z glu tinosis minus addendo supradictis de rosis balaustis z simili bus: z iam fiat equatio in illis vt infra. R. dragaganti gūmi a rabici: boliar. sanguinis draconis. ʒ. i. farine orobi gallie ba laustiarum rosarum. ʒ. i. nucum cypressi mirrhe z mumie. anā. ʒ. s. misce z fiat puluis qui incorporetur cum albumine oui. Et hec quātum ad ea que ad secundam attinent intentionem ex terius applicanda generaliter. ¶ Iam restat vltima intentio que vt supra dicebatur prohibitio putrefactionis: que qdē cū generetur ex diminuto calo naturali extrāneato hūido pro prio a calido alieno in hoc casu nisi prouideatur verisimiliter adueniret putrefactio: quoniam propter approximationē me dicaminum stipticorum z glutinantium exterius z fortem su perligaturam z prohibitionem motus membri fit propter hec tria. Primo vt sequat opilatio pororū: z cōsequenter trāspi rationis fit phibitio: z sic calidi naturalis preparatio ad extin ctionē z inflāmationē accidētalis caloris clausis accidentali bus vaporibus intertuis: vnde vt sepe in his aliqualis pruri tus cōiungit ex titillatiōe vaporū interi' reclusorū: ex ligatu ra etiā prohibetur aliqn trāsitus spiritus z nutrimenti ad mē brum: z sic disponitur ad putrefationem. Per quietem etiam membri multe retinentur humiditates superflue: que per exer citiū resoluūtur: que sunt mater putrefactionis. Ideo licet in ter causas prohibitionis regenerationis poti cōnumerēt mul titudo solutionis ligamētorū: tn̄ propter alia iuuamēta vt ad aliqualē trāspirationē pororū: z etiā ad manifestiorē: si pustule vel liuiditas mēbri inducetur: cōprehendātur: vt etiā medica mina renouari z cōfortare possint: iubent autores singulis tri bus vel quattuor diebus renouari ligaturā. ¶ Est etiam habē da cautela: vt non sit nimis stricta ligatura versus superius vt nutrimentū apte ad membrum deuenire possit. Propter id etiā q membrū non mouetur ad resoluendū materias que re tinentur: nō inconuenit aliqn embrocationē fieri supra mēbruz cū aqua tepida z oleo: vt etiā. d. Auicen. laudauit. Licet etiam embrocationes videātur impedire cōsolidationē: tn̄ p̄siuus gra sunt aliqn vtiles z necessarie: qn etiā maxime iuuant in attra hēdo nutrimētū ad mēbrū z vigorando caliditatē naturalem membri: cuius attractio nutrimēti maxime cōuenit in corpori bus pauci sanguinis absolute: aut pauci sanguinis viscosi si cut in casu huius magnifici dn̄i. Et propter hoc dicebat. A. lo co allegato. Minoratur restauratio. i. fit difficilis restauratio fracture colericorū z cōualescētiū: nisi sup. nutrimentū ad mem brū trahatur cū epithimatibus aliqualiter calefactiuis z con fortatiuis. ¶ Laudo igitur interdū fieri fomētationē cū aqua tepida decoctionis camomille absynthij z modico nucis cypres si: licet etiā propter aliam causam aliqn laudetur embrocatio: qn. s. generatus est porus eminentior z grossior q̄ expediat: sed tunc fiet cū mollificatiuis z cum minuentibus: licet mihi hoc in totum non placeat: immo eligibilius videretur vt prius gros sus et constans esset: z si aliquantulum eminentior foret quaz q ad mollitiē z equalitatē tenderet. Qd si his obseruationibus ī festarē putrefacti in certo loco: q nec credo. Expedit vt locus ille discoopertus maneat: z non clausus: cum ascellis z virulen tia corrodens cum insitis z sanguisugis amoueatur tandē cū exiccantib' curet ex mumia z aloe corallis rosis et huiusmodi. Aliqn tn̄ per corrosionem vsq ad cicatrizantia deueniendum

est: v.

est: vt sunt es ꝛ calcāt. in turra: vt in exercitio exptis notuȝ est. Et hec sint quantum ad ea q̄ per extrinsecus sunt approximāda. ¶ Per intrinsecus vero ad prohibitionem putrefactionis vltra id qđ de dieta dicet laudo vt semel aut bis in hebdomada sumant vna aut due de pillulis vt infra. ℞. specierū yere simplicis. ʒ.ij. corticum mirabolanorū citri. ʒ.i. indorū. ʒ.s. reubarbari electi. ʒ.s. masticis. ℈.i. cum melle rosa. formentur pillule. In his omnibus vt cōsideranti pȝ est vt virtus putrefactionem remouēs ex parte aloes ꝛ spērū secū cōstictarū ad compositionem yere. Est etiā virt⁹ solutiua leuis materiei colice ꝛ flegmatis ex parte cōsidēr ꝛ reubarbari ꝛ melle ex pte mirabolanoȝ ꝛ maxime indorum: ex mirabolanis ēt acq̄rit̄ frigiditas et confortatio: q̄ in casu nostro necessaria est. cōfortat̄ ēt stomachus ꝛ mēbra nutritionis per mastic. ¶ Laudo etiā sequenti mane ad mundificationem ꝛ absterſionem materierū si q̄ remanserunt more in viis cōibus vt sumatur syrupus vt infra. ℞. syrupi rosati de infusione. ℥.ij. mellis rosa. ℥.s. aquarum lupullorū. ℥.ij. absynthij. ℥.i. misce. Cū his ēt ꝓpter alias virtutes preseruatur a gñatione vētositatis: qua idē dñs meus nonnunq̄ molestari solet: ꝛ que multipliciter potest esse causa curationis nostre: ꝛ hec de medicinalibus. ¶ Quantum vero ad dietam primo pro regula minuant̄ quecunq̄ ad inflāmationem ꝛ subtilitationē preparāt: quecunq̄ etiā rubrica aperitiua ꝛ vētosabilia sunt: qm̄ per hec oīa ꝓhibetur poris generatio. ¶ In regimine igitur aeris declinet aer ad frigidum: ꝛ siccū: euentando eū ꝛ irrorando camerā cum aqua ꝛ aceto: ꝛ aqua rosata: que si nō habeatur sumatur decoctio rosarum ꝛ sandalorū. ¶ Circa motū ꝛ quietē dicat̄: q̄ qꝛ membrū lesum conueniēter moueri non potest saltem singula die reliquum corpus ante prandium leuiter fricetur: ꝛ erit fricatio loco exercitij resoluentis superfluitates vaporosas ꝛ viuificabitur calor naturalis totius. Et laudarē circa amotionē stuparū cū fit noua ligatura panno lineo tepido fieri leuem euaporationē ꝛ ybi lesio: per hanc enim rarificantur pori: ꝛ fit aliqualis vaporū reclusorū trāspiratio ꝛ caloris membri confortatio: ꝛ sic a putrefactione elongatio.

¶ Somnus. vi. horarum vel. vij. si est possibile inter diem ꝛ noctem ad rectificationē pori est multū conuenit̄: qui si naturaliter haberi non posset laudareȝ: vt hora somni in sero sumatur ʒ.i. syrupi de papauere electi. ¶ Circa passiones animi vitande sunt cogitationes ꝛ passiones omnes animales quātū fieri potest preter gaudium ꝛ letitiam que moderate sumpte plurimum iuuant ad impingationem ꝛ restaurationem. ¶ Circa cibum ꝛ potum conueniūt cibaria ad glutinosum declinantia in calido vel frigido nō multum excessiua. Sit igitur panis cū modico fer. ꝛ sine sole farine subtilis volatilis: si apponat̄ tertia pars farine de spelta erit conuenientius. ꝛ sit tamen conuenienter coctus vnius aut duorum dierum ad plus. Loco ferculi conueniūt collatura farris: collatura or. ꝛ spelte. Miliū etiā ꝛ panicum conueniunt maxime si cum eis exhibeatur de lacte facto ex duabus partibus amigdalarū: ꝛ vna pte seminis citoniorū: qđ notāter addo: qꝛ amigdale sole apertione ꝛ substātie subtilitate ꝛ liq̄ditate min⁹ cōueniūt. Et si placeat aromatizari nō incōuenit si sumanē spēs vt infra. ℞. coralorum rub. ʒ.i. macis cinamomi. aā. ʒ.i. coriandrorum preparatorum in vino granat. cum modica parte aceti. ʒ.s. gariofilorū. ʒ.i. misce. Inter carnes laudantur precipue pdicones: cuȝ vt Auer. placuit quinto colliget sint complexionis frigide ꝛ sicce substantie: tū faciliter transmutabiles. Idem de fasianis intelligatur. Pectus etiā vituli cū pedibus anterioribus aliqū cōueniūt. Carnes etiā edi pcipue cū sint naturalis cōplexionis sicce ꝛ accidentalis aliqūo viscose ꝓpter ꝓpinq̄tatē ad generationē: ꝫ passibilis ꝓpter raritatē ipsorū. Carnes etiā castratorū vni⁹ anni remisso feruore caumatis aliqū conueniūt. Pisces etiā vt temeri ꝛ aliquales lucij pingues interdum cōueniunt. Oua etiā sorbilia cocta cū testa in aqua ꝛ aceto nō inconueniunt. Facere interdū ferculū ex boraginibus ꝛ aliquibus bletibus: portulacis: ꝛ maluis: nisi abhorreat: aut brodio carnium est conueniens. Inter fructus multum laudat̄ etiā sumere de piro bene cocto cum modico zucchari: ꝛ coriandrorum est conueniens. Idem de cotanis intelligatur. Reliqua oīa humiditate abūdant vt persica ficus ꝛ vue: vel caliditate vt nuces ꝛ auellane: vel substantie terrestreitate vt castanee: ꝛ sic vel putrescibiles vel inflamabiles: vel ventosabiles redduntur. Potus eius sit vinum satis pauciferum aliqualiter coloratum ad stipticum vel aliqualr̄ ad dulce declināns: mixtū tū aliqualr̄ ꝓpter cōsuetudinē cū aqua cocta simplici: vel modico vini granatorū. Et hec sufficiūt de qualitate cibariorū. De quantitate vero virtutanta maior vel minor exhiberi debeat q̄ tpe sanitatis in isto casu in generationem orosbotis: vel ingrossationem cataracte ꝛ in melācolis reducēdis est apud nonnullos dubitatio precipua. Quidā tenuerūt grossius esse dietandum in his casibus q̄ tpe sanitatis. Cum soleat tpe quo est sanus vehementissime et laboriose exercitari: ꝛ cum regula sit in debite dietando q̄ resolutioni debet ꝓportionari restauratio: min⁹ ē igitur offerendū quod tempore sanitatis: modice tamen minus saltem in qualiter vt offerat̄ materia superfluens ad regenerationē pori: qui nisi superfluerent: difficile multū esset ossa consolidare. Et de his ꝓ nunc sum contentus.

¶ In casu magnifici viri dñi Jo. coquerani ossachi diu infecti a qualitate canis rabidi ꝓpter impositionē manus in os ei⁹: ꝛ si eum non momorderit. ¶ Consilium. cj.

Vir Magnifice. Recepi superiorib⁹ dieb⁹ literas vestras expssiuas ꝛ manifestatiuas casus vři: vt ego cōsiliū afferam ad correctionē pñtis male dispōnis ꝛ ad pseruationē forte futurarū deteriorū: nisi ꝓuideret. ¶ Tñ diligēter examinato casu cōcludo oīm vestrorū nocumentorum principalē radicē fuisse: vt ꝛ vos recte sentire videmini: istā malā qualitatē venēosam derelictā circa cor pricipaliter ꝛ cōsequēter quasi toti cōicantē. ꝛ spāliter cerebro ex contactu saliue: ꝛ sanguinis canis illius rabidi: in cuius os manum imposuistis: ꝛ si in dictā manum nulla fuerit impressa solutio mēbri manifesta: nā tāte malitie sunt hūiditates illius canis rabidi: qđ vt etiā faciēt alia cōiter venena petūt cor de pila lētiō e: ꝫ nō subito cordi cōicet: ꝫ in tpe ꝓut apparuit in vobis post quartā diē: qm̄ in medio somno expgiscēs fuistis cū maxio horrore: ꝛ cū maxio sudore frigido ꝛc. qm̄ influx⁹ cordis tāq̄ principalioris mēbri est cōmunis circa totū: vel supra totū: non est mirabile: q̄ etiā in toto sit cōicata tota qualitas mediātibus spiritib⁹ ꝛ sanguine taliter infectis a corde supra totū cōicatus: pcipue tū est cōicatū nocumentū cerebro propter cōtinuitatē: quā hꝫ spūs vitalis ipsius cordis ꝛ spirit⁹ animalis cerebri: vt voluit Aui. prima tertij. c. de melācolia ꝛ ꝯsequēter mediāte cerebro maximā colligantiā ꝛ cōtinuitatē habente cū stomaco: mediāte quodā neruo magno a cerebro veniente ad os stomaci sit ēt cōmutata mala qualitas stomacho: et ita cerebrū ꝛ stomachū sunt debilitata in operationib⁹: ꝛ exinde multiplicāt superfluitates flegmaticas p indigestionē tū gñat̄ vētositas in stomacho: q̄ est de cāis doloris vestri circa stomachū. Et ex eadē radice multiplicat̄ sputū ꝛ descendit materia de cerebro catarralis ad guttur ꝛ pectus: vnde sepe vt scribitur est algoratus. Ex alia etiam parte mēbra toti⁹: vt dictum est: sunt debilitata in digerendo ꝓpriū nutrimētū eis aduenient. vnde multiplicant etiaȝ per indigestionē humiditates in eis superfluas: vñ hora separatiōis earuȝ: vt circa aurorā: sepe expellūtur dicte materie per sudorē. Et ita si euacuentur vos melius habetis illa die. Et si retinentur grauāt membra ꝛ omnia membra videntur laxata. Et de dictis materiebus vel similibus multiplicantur aliquotiēs circa stomachum ꝛ intestina maxime per defluxum a cerebro: ꝛ exinde cum pillulis cōibus manifeste educuntur humiditates: que similantur albugini ouorum. Et ex eadem radice fit: vt cōicetur etiā dolor aliquotiens versus cor propter ventositates multiplicatas ex debilitate circa cor et partem sinistram. Nam cor fuit membrum primum lesum vt dictum est. Credo etiam quod illa vestra detentio: vt scribitur vehementer deducat ad debilitatem operationum omniū mēbrorum: maxime cordis cerebri ꝛ stomaci propter tristitiam: ꝛ maxime ꝛ tristes cogitationes: quoniam dicebat Aui. in capitulo debilitatis digestionis in fine. Et ex causis corruptiōis digestionis ꝛ debilitatis eius est tristitia: sicut ex causis bonitatis digestionis est gaudiū. ¶ Restat igitur vt hic scribant̄ quedam: a quibus cauendū est in dieta ꝛ in regimie cibi ꝛ potus: vt ex eis eligant̄ quibus vtendū sit. Postea ponam aliqua leuia medicamina ad casum valentia. ¶ De regimine igitur circa dietam sit regula: vt vitentur oīa humores adurentia: ꝛ humorem melācolicum generantia. Nam qualitas ista venenosa cordi cōicata adducit ad melancolicā naturā. Et ꝓinde opȝ vt euitetur aer excessiue calidus ꝛ siccus adurens: licet et aer frigidus faciēs ad inspissationē humorum sit de causis ad melencolicā deducēs. Et ita aer turbidus ꝛ grossus est multū nocens. ¶ Exercitium corporeū etiam superfluum multum nocet. sed exercitiū animale vt vehemens cogitatio ꝛ continua perscrutatio de agendis est maximi nocumenti in casu. Unde dicebat Rasis primo continentis q̄ homines subtilis ingenij disponuntur ad melancoliam propter exercitium solli

cei animi ⁊ studiū nimium. Dicit etiā ibidē. Vidi ꝙ vna de reb⁹
que generāt magis melancoliā est ociositas ⁊ p̄meditatio p̄sen-
tium preteritorū ⁊ futurorū. Et Auicen. spāliter cōsensit q̄ſ su-
perfluitas tristitie ⁊ timoris ⁊ vigilie sup̄flue ad hoc ducunt.
¶ Inanitio ēt ⁊ subtractio cibi ⁊ potus superflua sunt de cau-
sis huius: ideo nimia abstinētia nocet. Sed in cibo ⁊ potu dice-
bat Gal. tertio de interioribus: ꝙ quedā sunt ḡnantia melāco-
liam: inter q̄ precipue numerant̄ carnes oīm aīalium corporū
magnoꝝ quadrupedū: vt carnes boum: ceruorū: ⁊ maxime car-
nes salite: siue sint aīaliū terrenorū: ⁊ maxime aquaticoꝝ: vt
piscium ⁊ caro leporis plus efficit meliam q̄ alia caro. Et hoc in-
telligitur de leporib⁹ nō ꝓpinq̄s ḡnatiōi: q2 cū appropinquāt
generationi vicinantur tp̄amento. Caules etiam sunt maximi
nocumēti: ⁊ oīa olera. Dicebat Auerrois nocent in hoc preter
lactucam: ⁊ buglosam: p̄cipue si condiantur cum aceto et sale:
⁊ in salatucia maxime herbarū calidarū maxime nocet. Oliue
etiā ⁊ capares sunt in fine ḡnationis melancolie. Et lꝫ capares
soluant ⁊ educāt melancoliā generatam per suam proprietatē:
tamē per suam substantiā generant eam. Caseus etiā vetus est
de multū nocentib⁹ ⁊ caro porci: precipue siluestris ⁊ salsa len-
tes etiaꝫ sunt in extremo generatiōis melācolie: lꝫ oīa legumi-
na noceant ⁊ oīa amara. Utendum est ouis sorbilibus et bro-
dijs pullorum in estate ⁊ caponū in hyeme: ⁊ carnes etiā simi-
liter eorum bone sunt: ⁊ carnes capretorū: ⁊ etiā ouiū sex men-
siū in estate ⁊ hyeme castrati annalis: ⁊ etiā carnes vitulorum
conueniūt: ⁊ carnes perdicū singulariter: ⁊ turturuꝫ: sed oīa ci-
baria debent esse elixata: et cauendum est ab assatis. Uinum
conueniēs debet esse mediū in colore nō nigrū: neq3 opacū sub-
tile medie vinositatis: ⁊ si in estate misceatur cum aqua deco-
ctionis radicum buglose siue boraginis: sed precipue buglose
erit conueniens. Nam ipsa buglosa ⁊ proprie eius radice vti-
tur Auerrois: in omni modo administrationis eius est in hoc
casu maximi iuuamēti. Et hec de dieta. ¶ Circa medicialia lau-
do omni mense quod sumatis de pilulis vestris communibus:
maxime si rectificentur secundum modum vt infra. ℞. pillula.
communium. ℨ. iij. xiloaloes se. acetose. aā. ℈. i. cum syrupo de
citro in hyeme: ⁊ in estate cum syrupo de acetositate citri: siue
de limonibus fiant pillule. Et sumantur. ℨ. i. s. pro vice: vel tan-
ta quātitas que sufficiant ad soluendum ter vel quater. Et sin-
gula hebdomada laudo vt semel vel bis sumatur vnum cliste-
re de infrascriptis. ℞. bletis: caulium: melisse: buglo. matrum
violarum. aā. M. i. polipodij sene: cartami aā. ℥. s. epithimi: ti-
mi: cuscute. ana. M. s. ameos: seminis aneti: ⁊ feni. aā. ℨ. iij. bul-
liant omnia sufficienter in aqua debite quātitatis: ⁊ de collatu-
ra sumantur. ℥. xviij. cui addatur cassiē. ℥. i. yerepigre. ℨ. s. olei
de lilio camomille. aā. ℥. i. salis cōmunis. ℨ. ß. misce. ¶ Laudo
ꝯñr fieri confectionem vt infra. ℞. dyabuglosati. ℥. iij. cōfectio-
nis de gemmis. ℥. i. plirisarcoticon. ℥. s. zucchari violati. ℥. s. cū
syrupo de bisanzijs fiat confectio cum sex folijs auri: ⁊ exhibea-
tur singulo mane coclear vnum magnum. Uel potest fieri in
forma confectionis solide vt infra. ℞. specierum dyambre. ℨ. i.
s. fragmentorum cordialium. ℨ. i. specierum dyarodō descriptio-
ne cōi. ℈. iiij. cum zuccharo dissoluto in aquis buglose: betoni-
ce quod sufficit fiat confectio in morsellis. Et si aliquotiens sin-
gulis decem diebus maxime tēpore humido existente sumeret̄.
ℨ. i. metridati per sex horas ante horam prandij erit conueniēs
maxime ad istam intentionem. ¶ Laudo etiam fieri sacculum
supra cor: vt infra. ℞. foi. buglose: ⁊ melisse ros. ⁊ viole. aā. ter-
tiam partem. M. i. vtriusq3 beē sete crude incise. ana. ℨ. s. doro-
nici seminum citri. aā. ℈. ß. coralorum seminis acetose et gari.
aā. ℈. i. ossis de corde cerui. ℨ. s. fragmentorum smeraldi: ⁊ iacin-
thi electorum ⁊ pulierizatorū aā. ℈. i. auri limati. ℈. s. misce. ꝓ
sacculo ponendo in sindone de grana ⁊ spergatur lapis igni⁹
cū vino aromatico: ⁊ aq̄ buglose mixtis: ⁊ sup fumo eius cale-
fiat sacculus omni die: ⁊ cordi superponatur ⁊ retineatur. Fiat
etiam vnguentum pro vnctione stomaci vt infra. ℞. olei spice.
℥. i. olei masticis: ⁊ absinthij. aā. ℥. s. cinamomi: galange gario.
cardamomi corallorum rub. aā. ℈. i. musci ⁊ ambre. aā. gra. iij.
cere parum fiat vnguentum pro stomaco. ¶ Laudo etiam vt
fiat pomū ad odorandū tenēdo quasi cōtinue in manu: sed nō
post cibū immo distāter a cibo quatuor vel quinq3 horis: vt in-
fra. ℞. nucismus. acori corticū citri. aā. ℨ. i. maiorane ysopi cla-
momi gariof. aā. ℨ. s. galie elephāgine. ℈. ß. ligni aloes rosarum
rubearum laudani aā. ℨ. ß. cere q̄ſ sufficit fiat pomū ꝓ odorā-
do. Et his sum cōtentus paratus ad maiora: si expediat: quod
deus auertat.
¶ Ad bonificandum colorem pro dn̄o Petro zuchono.

¶ Consilium. cij.

Magnifice ac spectātissime dn̄e mi. Ut satisfaciā re-
quisitioni per vos facte ꝓmissiōi de bonificando
colore vestro. statui aliqua vobis scribere. Et q̄m
triplici via color redditur bonus. Primo generā-
tibus sanguinem bonū clarum ⁊ subtilem. Scd̄o
mundificantibus ipsum sanguinem. Tertio ipsum sanguineꝫ
spargentibus ad cutim: ⁊ etiam cutim abstergentibus: ⁊ ipsam
aliquomodo calefacientibus: vt sanguis ⁊ spiritus ibidē tra-
herentur. ¶ Pro primo perficiendo laudo vtendū esse ouis re-
centibus brodio carnium vino subtili odorifero bonis carnib⁹
pretermittendo omnia grossi nutrimenti dantia nutrimentuꝫ
melancolicū: vt fere sunt omnia legumina p̄ter cicera q̄ tn̄ vo-
bis nō cōueniūt ꝓpter inflāmationē. ⁊ ita dico de alijs grossis
cibarijs: vt vos ipse intelligitis. ¶ De scd̄o vero vt de mundifi-
cādo sanguine laudo vt singula hebdomada bis vtat̄ singula
vice in mane vno vel duobus mirabolanis. Q̄m ipsi in hoc sin-
gularē hn̄t cōuenientiā ⁊ in reliq̄s vos iuuabūt plurimū quos
si non bonos reperietis mediolani mittatis venetias vel facia-
tis per aliquē mercatorē vobis portari. In diebus in quib⁹ non
accipietis de istis: laudat̄ a doctoribus accipe circa. ℨ. j. trifere
minoris: que si gustui fortasse esset horribilis dimittatur. ¶ De
tertio vero vt de mouentibus sanguinem ad cutim laudo vt in
principio cibi ⁊ maxime tp̄e frigido accipiantur due ficus ⁊ ca-
lefiāt ad ignē ⁊ sumant̄ ante cibū. Laudat̄ etiā vsus specierum
cum fercula vel ex cinamomo gariofolis cipero cū modico cro-
ci. Ualet etiam brodium cicerorum rub. ⁊ brodium cauliū im-
perfecte coctorū. Usus etiam acori conditi facit bonū colorem.
¶ Circa vero localia laudo vt in mane accipiatis in ore quan-
do nō accipitis alia medicamina modicū boni vini maluatici:
vel alterius boni vini odoriferi ⁊ teneatis in ore mouendo per
os multotiens: postea renouate ⁊ sic fiat per medium horeiam
premissa fricatione capitis: ita ꝙ nullo mō subsequat̄. Et si ali-
q̄n accipiat̄ in ore parū aque vite sic per certum tp̄s agitando
per os: postea eijcere satis conueniet. ¶ Ab extra vero in hoc
ꝓposito cōuenit ablutio faciei facta cū decoctiōe vt infra. ℞.
fabarū: excorticatarū lupinorū. aā. M. j. radicis yreos. ℥. j. vn-
gularū vituli frustatim incisarū numero. ij. seminū raffani. ℥. ij.
seminis melonis excorticati. ℥. j. bulliant in situla vna aq̄ vsq3
ad cōsumptionē tertie partis: postea decoctioni addat̄ cinamo-
mi. ℥. s. ⁊ parū bulliat: ⁊ de illa infrigidata ⁊ collata fiat lotio.
Possent infinita poni remedia ad ꝓpositū: sed non curo: quia
minus proficiunt q̄ ea que interius sumuntur.
¶ Pro morphea.

¶ Consilium. ciij.

Dispositio hui⁹ venerabilis religiosi dicenda ē mor-
phea: ⁊ nō albaras: q̄ſ ex multis euidentijs aucto-
rum declarari posset. Sed hec sufficiant ad euiden-
tiā: q̄m mēbrū est sensitiuum ⁊ cū sensu: neq3 cutis
est aliqualiter dep̄ssa. ⁊ cū hec acu p̄git̄ exit subito
sanguis: ⁊ sic declarat̄: ꝙ nocumentū est in cute: ⁊ nō ꝓfundat̄
intrinsecus. Et hec est dr̄ia vt ponebat ⁊ dicebat Aui. vij. quar-
ti capitulo ꝓprio. Inter duas morpheas ⁊ albaras vtraq3 mor-
phea est in cute: ⁊ si est profunda parum valde. Et albaras vt
dixit est in cute ⁊ carne vsq3 ad os. Et licet auctores communi-
ter ⁊ Auic. loco allegato posuerint tantum duas species mor-
phee: quarum vna est nigra. ⁊ altera est alba dicta alguadi: et
prima est ex humore melancolico adusto pendens: ⁊ altera di-
cta alguadi flegmate pēdet vel malitia in ꝟtute immutatiua
mēbri cōuertēte nutrimētū: ⁊ si cōueniēs fuerit ad nām flegma-
ticā. Sicut ēt nutrimētū aliquotiēs ꝯuertit mēbrū aliqualr̄ ad
naturā ipsius: vt est auctorū snīa: q2 tn̄ vt visu cōprehendi pōt
hec feditas cutis dicta morphea: neq3 dicenda est morphea al-
ba simpliciter: neq3 nigra: cuius esse non ambigitur. Nam in
morphea alba est vera albedo ⁊ raro vel nunq̄ pruritus coniū-
gitur: neq3 velociter ⁊ sensibiliter surripit membrum neq3 fur-
fures: vel squāme resoluuntur a mēbro: cum materia flegmati-
ca sit modice impressionis: ⁊ maxime ad ducendum hec acci-
dentia: que tamen accidentia in hac dispositione cōiungunt̄:
vt ex narratione infirmi ⁊ visu cōprehēdi pōt. Nam color decli-
nat ad terreū ad citrinū declinantē: ⁊ iste macule augmentādo
sensibiliter procedunt: ⁊ coniungunt̄ in ea pruritus ⁊ furfures
cautanee resoluuntur: vt ipse narrauit. Ideo credo maxime cō-
firmatus auctoritate. Azarauij illustris medici ponentis tres
species morphee: quarum vna est: que assimilat̄ terre: alia ni-
gra alia alba. Et ex his que assimilat̄ terre dicit ipse: aut erit cū

ea pruritus

ea pruritus: aut resoluetur et ea squame similes furfuribus triti ci: vt in casu nostro: aut erit plana et equalis superficiei corpo ris nostri. Itaq; et talis dispositio neq; proprie est pendens a materia melancolica: vt nigra morphea: neq; ex flegmatica al ba: sed ex humore principaliter colerico: vel sanguine colerico. ¶ Et ita quantum ad curam oportet habere intentionem ad causam acutam principaliter euacuando coleram rubeam. Et in regimine declinando cum his: que generant bonum sangui nem: maxime cum cibis declinantibus ad frigiditatem et hu miditatem: abstinendo a calefacientibus et exiccantibus: vt sunt omnia acuta bauradis: vt allea: porri: cepe: et raffanus: et omnia salsa: et omnia calefacientia fortiter: vt species acute: et herbe amare: eruca: rutha: et similia. Uitando etiam omnia ace tosa acetositate acuta: vt acetum vini acuti: dimittendo etiam vina potentia. Et in modo preparationis ciborum dimitten do assata: et elixando elixata: et vtendo cibis insipidis: vel ali qualiter ad remissum dulce declinantibus. Et cum hac regula generali poterit ipse discurrere particulariter in regimine cibi et potus. Dimittat etiam exercitium laboriosum et nimium mo tum: et nimias vigilias: et aerem calidum inflammatiuum: et omnes animi passiones inflammatiuas maxime iram. ¶ Sz circa medicinalia obseruetur regula: q singula die habeat leni tionem ventris: vel naturaliter: vel artificialiter: vt cum supposi torio vel clysteri communi cum oleo violato pro parte. Conse quenter omni hebdomada sumat bis. ℥.vj. aque casei in qua stete rit infusione per noctem: epithimi puluerizati. ʒ.j. et sumatur cum substantia epithimi. Et postea singulis .xv. diebus sumat potionem vt infra. ℞. mirabolanorum citrinorum. ʒ.ij. indorum. ʒ.j. polipo dij. ʒ.j.s. epithimi florum boraginis et buglose. ana. ʒ.s. passula rum. ʒ.ij. infundantur omnia in aqua lupulorum endiuie: et sus mittere. ana. quod sufficit et facta expressione post .xij. horas ad datur collature dyacatoliconis. ℥.s. lapidis lazuli preparati gra. ij. misce. Postea laudo si vrine declinauerit ad rubeum: et alias apparet mixtio humorum cum sanguine: quod fiat leuis flebotomia de basilica educendo. ℥. quatuor sanguinis faciendo ori ficium latum. Nam licet flebotomia in cura morphee alguadi: et stati ce nequaquam conueniat: tamen in hac spero multum conueniet: sicut etiam aliquando conuenit in cura morphee nigre. ¶ Laudo etiam aliquotiens scilicet bis in hebdomada sumi. ʒ.j.s. pro vice de trifera minore. Et hoc fiat vsq; dum appareat corpus mundum intrinsecus: quod cognoscetur ex inspectione vrinarum: et ex aliis operationibus naturalibus incolumibus: et ex somniis laudabilibus. Nam dicit Aui. Et cum corpus est mundum et complexio corporis est equalis: tunc di mitte medicinas que bibuntur: quoniam ipse fortasse afferent no cumentum et maius illis est: q ipse faciunt fluere sanguinem. i. paucificant eum: et minorant spiritus: que ambo sunt de illis quibus indigetur in curatione. Oportet igitur tunc stante corpore puro: vt intendamus circa membra extrinseca prouocando sudorem ape riendo poros et conuertendo sanguinem bonum et spiritum ad exte riora. Ideo fricatio membrorum exteriorum in partibus maculatis ante duas horas ab assumptione cibi hora qua nutrimentum transit ad membra: et sanguis est in semita recondendus est mul tum conueniens. facta aliqualiter laboriose cum panno lineo: et de grana forte melius erit. Intrare etiam stupham bis in heb domada hora dicta ad sudorem prouocandum est multum conueniens. Et postquam sudauerit sufficiet: vt intret lectum calidum. Et fiat fricatio supra partes maculatas cum oleo spice: et oleo de rutha. Et in processu cum ista non sufficiunt potest addi parum piperis et sinapis. Et postea si placet potest fieri epithima magis attra hens: vt infra. ℞. corticum radicum caparorum. ʒ.iij. seis raffani id est clauta ar mel. seis nasturcij. ana. ʒ.s. condisi. ʒ.s. omnia cum aqua ruthe incorporentur et modico succi cepe: et ex eo fiat epi thima circa partes maculatas. Et si partes vesicentur: tunc di mittatur per duos vel tres dies vsq; dum sanentur. Postea fiat ite rata fricatio. Si etiam partes multum rubescant tardet per dies: et postea renouatio iteretur. Creta etiam cum aceto et modico salis si superponatur postquam exiuerit balneum est efficax remedium. Et cum his spero curabitur si deus voluerit. Et his sum contentus.

¶ De saphati et scabie pro vno iuuene. Consilium. ciiij.

In casu huius amici: qui est mala complexio nature lis calida et sicca ex salso flegmate cum debilitate valida partis menti versus maxillam. Intentio principalis que vertitur in regimine sex rerum non naturalium est infrigidatio aliqualis et humectatio. ¶ Idcirco primo in regimine aeris eligatur aer aliqualiter ad frigidum et humidum declinans. Non propterea eligatur aer grossus et turbulentus ex mixtione vaporum grossorum et turbulentorum: qui sit facile putrescibilis. Et sic euitetur aer stagnorum propin quus: vel locorum paludosorum. sed sit aer clarus et subtilis: aliqua liter tamen frigidus: vt dictum est. Et quia tempore estatis sit aer contrarie dispositionis temporibus suas naturas seruantibus. ideo conueniret aerem pro prium rectificare. s. aerem proprie camere: que tamen sit artificialiter fa bricata constituta inter duo solaria: cuius fenestra sit ab oriente vel septentrione: et si due fuerint esset conuenientius. Rectificetur igitur aer tempore estatis cum aspersione aque per cameram: et cum foliis salicum vitium lactucarum et huiusmodi aspersarum cum modico aceti et aqua frigida: vel cum suffumigio facto ex corticibus pomorum redolen tium et sandalis citrinis violis et huiusmodi. Et ex hoc habetur re gula: vt sit euitandus quilibet aer calidus siccus inflammatiuus: et hoc de aere. ¶ Circa cibum et potum primo de cibo dicatur: vt euitandus sit qui libet cibus acute qualitatis: inflammabilis etiam: vel adustibilis: siue hoc sit merito manifeste qualitatis: vt sunt porri: cepe: al lea: species: vina potentia: siue merito modi substantie: vt lac. Ve hementer etiam dulcia sunt vitanda propter ipsorum facilem conuersio nem ad naturam igneam. Cibi ergo qui conuenient sint mediocriter faci liter digestibiles et boni nutrimenti: quia maxime intentio in qualibet materia adusta est humectatio. Sit ergo eius panis prius de tri tico bene mundo non induratus: neq; nimis recens: si cum eo poneretur tertia pars de farina ordei conueniret. Non sit etiam panis vlterius nec salsus. Inter carnes precipue valent carnes pullorum caponum vitulorum et castratorum satis iuuenum. Ualent etiam perdices turtures: vitentur quales et pipiones et reliquie aues calide. Brodium harum carnium notabiliter etiam vt sine per se sumatur siue cum pane cocto siue cum pane infuso vel quomodolibet aliter. Inter pisces conueniunt singulariter pisces petrosi parui vel etiam mediocris quantitatis squamosi in aquis claris et dulcibus reperti: maritimi et salsi minus conueniunt. Inter herbas laudantur spinachia: borago: buglosa: lactuce: cum modico feniculi: vel saluie: et alique modice bletes conueniunt. Legumina omnia sunt vitanda etiam quomodolibet fiunt per artificium difficilis digestionis vt assature cibaria de pasta grossa et huiusmodi. Uinum vero eius sit subtile: mediocris virtutis: mixtum tamen cum aqua decoctionis zucchari: et hoc circa regimen de cibo et potu. ¶ Circa motum et quietem breuiter dicatur: q a parum exercitium conue nit: et maxime factum hora conuenienti: vt euacuato ventre a super fluitatibus omnibus. s. in mane ante prandium per horas duas vel horam similiter: similiter ante cenam: non sit tamen laboriosum et calefactiuum et plu rimum inflammatiuum: sed vsq; ad calefactionem manifestam exclusiue terminetur. et hoc siue fiat pedes siue eques: et hec de motu et quiete. ¶ De somno et vigilia dicatur quod conuenit moderata dormitio: ad amplius tamen declinando quam ad minus: ita q dormiat saltem septem horis de nocte. Quod si pro pter aliquam causam dormire non potuisset tolerabilis est diurna dormitio: non tamen ad dormiendum se ponat: nisi ad minus transactis duabus horis de cena et de prandio: nec multum calefiat caput cum exterius applicatio biretis vel aliis hominum calidita te capitis eleuentur vapores ad faciem: qui sunt cum nocumenti. Sit tamen decenter caput coopertum: ne aeris frigiditate nimium ledatur et prohibeat vapores inferius ad membra reflectantur: non dormiat etiam in lecto nimis molli et tenero: vnde membra calefiunt sed me diocri. ¶ Circa inanitionem et repletionem summarie dicatur: q vtraq; magis debito facta nocet: repletio quidem per hoc quod digestionem debilitat: et superfluitates multiplicat et vaporatio nem ad caput educit etc. Inanitio vero per hoc q eam sequitur hu morum exacuitio et inflammationes propter ipsorum adustio. Per reple tionem autem generari humores frigidos in propria specie: quod laudo plus eiusdem equaliter de cibo sumendum q virtuti proportionetur. Id circo laudo: vt magis a mediocritate declinet ad grossam die tam quam ad tenuiorem. ¶ De accidentibus autem animi: vt vno ver bo dicatur: sola talia immoderata nocent maxime furor vel tra cundia: imo a toto genere sunt nociua. gaudium autem per hoc q virtu tes corroborat naturales plurimum est commendabile. Et hec sint dicta quantum ad regimen sex rerum non naturalium. Addendo quod circa coitum praticetur textus. d. A. vij. quarti tracta. tertio cum dixit in capitulo de scabie et pruritu. Et trahi potest ad casum nostrum qui est proportionalis illi. Et dimittant coitum omnino: coitus. enim mouet materias ad exteriora et excitat vaporem calidum putridum venien tem ad partem superficiei cutis: quare putrefacit illic etc. ¶ Circa medicinalia due insurgunt intentiones principales. Una. s. ad rem antecedentem. Alia ad coniunctam. Circa autem antecedentem primo conue nit extractio quedam minoratiua: deinde adequatio materie: et digestio eiusdem: et postremo ipsius materie eradicatio. Circa coniunctam primo conuenit abstersio materie ibidem preter naturam collecte. ii. membri con fortatio: et fluxus materie prohibitio. Pro expeditione igitur primi prius laudo exhiberi potionem vt infra. ℞. cassie pinguis

nouiter extracte.℥.j. dyacatholiconis.℥.s.cum decoctione buglose violarum ordei iuiubarū passularū: et boraginis q̄d sufficit fiat potio. Sumatur in mane per horam ante diem: post q̄ non dormiat: sed quiescat in lecto per horā et tandem moueatur sex horis in obscuro deambulando vsq̄ ad perfectionē medicine hui⁹ leuis. deinde sumat prādium leue: et illa die nō notabiliter exercitet. Sequentib⁹ vero dieb⁹ duob⁹ interposita vna die quieti laudo vt in mane sumat.℥.v.seri caprini cū.ʒ.i.epithi. Si etiā sumeretur de succo fumiter. scabiose ſm modū: vt infra: erit conueniēs. ℞.succi fumiterre in sero expressi et mane facta residentia colati.℥.iij.succi scabiose similiter preparati.℥.j.sacne.ʒ.s.zuccha ri.ʒ.ij.misce: et sumat et cōtinuatis duob⁹ dieb⁹ post serū caprinū. et ex his cōplebitur sufficienter intentio prima: q̄ est ꝓprie materie minoratio. Quātū vero ad digestionē materie et equationē ei⁹ laudo vt fiat syrup⁹ vt infra. ℞.syrupi vio. de infusione violar.℥.ij.syrupi de fumoterre et oxymellis simplicis.ana.℥.s.cum aquis endiuie lupulorū boraginis et scabiose.ana.℥.j.s.misce pro duabus vicib⁹. Et istū syrupū incipiat sumere post supradicta interpollatis duobus vel tribus vel quibus nihil sumat: et continuet supradictus syrup⁹.v.vel.vj.vicibus. Et si hoc tempore ꝓpter eliquationē humorū et apertionē opillationū videret ingrossatiuitate: et ad rubedi declinare laudarem: fieri leuem flobothomiā de basilica brachij dextri euacuando vsq̄ ad q̄titatē.v.vel ad plus.vj.vnciarū sanguinis: nec aliquo pacto transcendatur ad flōmiā magis copiosam: q̄m in hoc casu et similibus pendētibus a materia adusta et grossa vel indurata copiosa flobothomia plurimū nocet. Et in his p̄cipue rz casi.dsu. B. q̄ partire flōmiā indi⁹ est ec. ℭ Quibus tū exhibitis syrupis deueniendū est ad aliā intētionē: q̄ est euo materie magis eradicatiue: pro qua primo laudo potionē vt infra. ℞.mirabolanorū citrinorum.ʒ.iij.kebulorū et indorū.ana.ʒ.j.infundatur in aquis lupulorū fumiterre: endiuie: decoctionis passularum et liq̄ritie per.x.horas: deinde fiat eius expressio et collatura: cui collature addatur dyacatholiconis.℥.s. confectionis amech.ʒ.ij.syrupi vio.℥.j.misc. et fiat potio. Possemus etiā et esset forte conuenientius in dicta medicina subtrahere.ʒ.i.s.mirabolanorū citri. et addere.ʒ.j.reubarbari in infusione cum modico spice. Et si placet in forma pillulata: et non in potiōe sumat pillulas: vt infra. ℞.pillularū de fumoterre.℈.ij.pillularū aurearū: q̄ istā materiā ꝓprie respiciūt et aggregatiuarū.ana.℈.j.cum syrupo vio. fiant nūe.vij. Et sumat aliqua istarū medicinarum ſm formā superius dictā de alia medicina: saluo q̄ cōuenit ad quālibet istarū dormire per horā: post quas vel alterā earū sumat cōfectio: vt infra. ℞.dyabuglosati.℥.j. zucchari ros.ʒ.ij.s.misce. ℭ Ad hanc et solutionē valēt pillule de fumoterre quas cōposuit.d. Auic.in.e.de scabie et pruritu sumendo.ʒ.j.vsq̄ ad ℈.iiij.ſm formam dictam in reliq̄s medicinis. ℭ Facta autem euōne eradicatiua et quieta virtute per duos vel tres dies conuenit exhibitio alicuius syrupi lōgi vel decoctionis: in qua simul sit virtus digestiua et euatiua. Et ad hanc intentionem valet precipue decoctio de mirabolanis: quā posuit.d.Mes.in distinctione noua non apponendo turbith: neq̄ agaricum: q̄ fecit dū aliquos intrāt illā decoctionē: et p̄cipue si fiat decoctio in aqua casei. In hoc et casu pōt fieri syrupus alter solutiuus et digestiuus: vt infra. ℞.succi fumiterre cocti et colati par.ij.succi boraginis similiter preparati.par.j.in colatura infundantur mirabolani citri.ponendo ꝓ qualibet libra succi.℥.s. mirabo.epithimi.ʒ.ij.per tres dies et tres noctes. Deinde facta expressione et colatura syrupizet colatura cū zuccharo al. et fiat syrupus lōg⁹: qui per se sumi pōt: vel cū sero caprino: et aliquot diebus cōtinuet et cū his tota mā vel fere tota eradicari poterit cōplebitur intētio: que erat materiei eradicatio. ℭ Facta ergo euōne ad membrorū alterationez pōt fieri confectio: de qua vtatur vt infra. ℞.zucchari ro.℥.ij.dyabuglo.℥.s.specierū trium sandalorum rosate nouelle.ana.ʒ.s. et cum syrupo de fumoterre fiat confectio. Possem etiā facere cōfectionē in forma cōfectionis solide: vt infra. ℞.specierū dyarodō abbatis.par.ij.specierū rosate nouelle.p.j.specierū trifere sarracenice quartā partē: et cū zucchato dissoluto in aqua buglose et fumiterre: q̄d sufficit fiat cōfectio solida: prima tū cōuenientior est in estate: et de iste vti pōt in toto processu egritudinis etiā a principio: licet magis cōferat facta mundificatione. ℭ His tamen oībus sic perfectis tūc veniēdū ad extrinseca localia: primo mūdificatiua et abstersiua: deinde confortatiua: vt postq̄ sic membrum ad dispōnē in superficie velut naturalem reducerū ꝓhibeat recidiua similis dispositiōis. Et circa hoc maxime laborādū: q̄ ꝓpter tpis diuturnitatē illi membris mala cōplexio facta est velut naturalis: et io indiget etiā diuturna medicaminum applicatione ad illam remouendam.

ℭ Laudo tū anteq̄ veniamus ad fortia abstergentia et mundificantia humectare materiā: et equare cōplexionē ei⁹ rarefacere et mēbrū et ꝓuocare materiā inter cutē ad extra. Et hoc conuenienter fit cū quibusdā euaporatiuis et balneis. Fiat igitur balneum: vt infra. ℞.fumiterre scabiose lapa cū acuti camedreos centauree.ana.M.iij.bulliant in aqua debite quantitatis: vt sex vel octo sitularū aliquot bullitiōib⁹: et si cum materia salsa contingeret multum de colera pōt addi in decoctione de boragine maluis violis nenufare et hmōi: et super fumo dicte decoctionis inclinata facie: et lintheo cooperta vaporetur: ita vt sudet: si pōe est: et hoc fiat duob⁹ dieb⁹ vel tribus. Istud etiā conueniret si in toto esset dispositio scabiosa facere toti euaporationē talem: vt totū corpus sudare possit. Hoc conuenienter fiet si de dicta decoctione calida impleant due olle: etiam cum dictis herbis: et ponantur ex vtraq̄ parte lecti: et lintheo magno cooperiat patiēs introductis dictis ollis: ita vt sudet: deinde fiat exiccatio cum panno lineo tepido: et tū laudo: vt oculi ligentur prius cū binda superposito modico coti oculis: ne ille vapor ad oculos attingat. Post hec ad abstergendū et exiccandū materiam valet epithima cum vrina propria: ad hoc etiā vz decoctio pulegij. Eandem ad hāc intētionem pōt fieri vnguentum in forma: vt infra. ℞.olibani argenti viui extincti cum saliua hominis ieiuni: cere albe olei laurini.ana.ʒ.ij.salis cōmunis ad pondus omniū assungie porcine.℥.j.s.sal teratur subtiliter: et olibanum cū assungia et cera liquefiant: et oīa simul bū misceantur: et erit vnguentum bonū in casu nostro. In hoc etiā valet vnguentum cum alleis minutissime tritis: et cū assungia porcina bene mixtis in forma marā. ℭ Ad hāc et intētionē vz vnguentū singulare: q̄d facit domin⁹ Mesue in antidotario distinctione xj. descriptione vitis. Ad ipm recurrat: q̄r vtilis est: neq̄ ꝓpter breuitatē ipsum hic adducā. Et iste hic adducte descriptiones etiā valerēt: vbi corpus totū esset scabiosum q̄r māvt pūn apparēs in scabie proportionalis est huic. Unū tū hic commemoro: q̄ si corpus totū fuerit scabiosum: nō fiat inūctio ex vnguēto cōtinuatis diebus: sed saltē fiat interpollatio per diē. Et cū hoc diligenter aduertatur: q̄ cōuenientius curetur: et citius si nō totū corpus vngatur: sed solū quedā mēbra tm̄: vt partes rare vngantur: vt partes manifestarū iūcturarū dimissis iuncturis apud emūctoria. Ungātur igitur brachia in curuatura cubiti et in curuatura rasete manus: et sub genib⁹: et in cōiūctione pedū. Neq̄ propterea si appareret in primis dieb⁹ scabies multiplicari est differēdū: q̄r hoc sepe euenire solet etiā rationabiliter: maxime corpore nō existēte perfecte mundo. In casu etiā nostro si per lōgitudinē morbi debilitata digestiua assimilatiua mēbri color mēbri esset alteratus iā perfecta facta mūdificatione et abstersione materie fiat linimētū super locū: vt infra ℞.sassiagrie myrrhe secis vini rubee tinctorū emathitis aluminis.ana.terrantur subtiliter: et cū aceto sepe locus liniat donec color super locū naturalis retineatur. His sic omnib⁹ perfectis postremo pro cōplenda vltima intentione: vt confortatione membri fiat: vt infra. ℞.mucilaginis dragaganti et citoniorum.ana.ʒ.ij.olei citoniorū et masticio.ana.℥.s. sandalorū citri.lapidis emathitis.ana.℈.j.cum modico cere fiat vnguentū: de quo fiat inunctio. Possem in hoc remedia multiplicare sed cum laude altissimi ad presens bene sufficient.

ℭ De scare siue pustulis quibusdā rubeis subito apparentibus etiā subito euanescentibus. ℭ Consilium.cv.

Et si vt firmiter teneo in casu huius spectatissime iuuenis annorū.xiiij.vel circa sapienter et prudentissime consuluistis: ita q̄ a me dignum nihil addi possit: tamen vt satisfaciā requisitioni clarissimi Ciuis Januen.domini Octauiani vinaldi genitoris sui pauca quedam: sed electa magis quo ad potero in casu conferentia subiiciam. Et quoniam vt medicorum princeps Gal.x.terapeutice inscripsit. Cura enim sicut diximus circa cognitionem et ꝓnosticationem sequitur. Ideo de quidditate passionis primitus pertractando: credo ego ex accidentibus scriptis cum iudicio prestantissimi et clarissimi doctoris. M. Antonij de noceto: q̄ egritudo hec vel accidens proprius ad capitulum fere reduci possit: quam ad aliud capitulorum. Nam si herisipilla foret aut pura: aut flegmonides non sic subito remoueretur: cum quelibet talis sit egritudo materialis licet a materia subtili in superficie pendens extēsa. Si igitur talis rubor et inflāmatio nō amplius durat q̄ per quatuor horas q̄z etiam non sit modicā corporis partē occupās: sed magnam neq̄ sit notabilis eleuatio cutis. Ista tamen vt arbitror non sunt in casu essentialiter

sentialr necessaria: et si vt multu cotingat. Vide in fine capli ante curam dixit. Et cum fere inuadit locu amplu etc. Ibi videt colligi qd aliqn tales inflatiões: siue pustule magnum locum occupat: et qñocunq sic: nõ vr q talis apparentia ab alia causa pendere posset: q a vaporibus colericis cu aliquali permixtiõe vaporu sanguineoru: q manifestat rubedo clara cum pruritu et angustia etc. potissimum cõcurrentib⁹ naturali cõplexiõe sua: et dispositiõe vidulitatis et reliqe: de qb⁹ in casu copiose scripsit.

¶ De administratione igitur regiminis aeris breuiter et strictim primo circa aerem hoc percurrendo. In electione vitetur aer siccus calidus et inflammatiuus: eligatur ad frigidum et humidum aliqualiter declinans. Tempore igitur estatis est habeda precipua cautela: vt quietetur in loco frigido et aula frigida: ita vt camera sue habitationis sit a septentrione discooperta: et ex eadem parte fenestram habens. Et si contingat exercitari fiat in hora temperatiori: vt in mane et in sero. ¶ Et ex hoc infertur: q tpe noctis: vel in tempore non intensi caloris non stet nimis coopertis pannis circa dorsum: neq dormiat super lecto molli: vel calido: sed sit lectum ex coto: et non lana vel pluma constructum. In regimine cibi talis ordo seruetur. Cauendum ab oibus cibis inflammabilibus: vt acutis amaris salsis: et fortiter dulcibus. Et sic vitande sunt species: cepe: porri synapis: allea: rutha: et huiusmodi. A vinis quoq potentibus et ab aceto: precipue a confectionibus caustis est: et de melle. Carnes et auiu mõtanaru puaru vitande sunt. Inter carnes valent carnes edi pcipue et vituli lactantis: pullorum et iuuenu: perdicu: et turturu. Carnes et agni cõueniut: carnes etiam limacearu: et ericij singulr: qm vltra qualitates manifestas sunt appropriate epar rectificantes: pisces etiam petrosi parui aque dul. valet Genera quoq cõchiliu: et aliqui bn cocti: et optime masticati: et in preparatione horu generalr elixata magis placent q assata. Inter herbas sunt lactuca endiuia borago taraxacõ: endiuia siluestris: spinachia: portulaca cum aliquibus dictib⁹ dimittendo maiorana: saluia: et reliqua aromata. ¶ Pro alijs ferculis competit millium: panicu: similia bene cocta far frumenti abiecta prima elixatura: far etiam de spelta non inconuenit. Sed quando carnes non comeduntur de leguminibus: precipue conueniunt lêtes etiã optime decocte abiectis primis decoctionibus duabus. Idem dico de caulibus intelligendum esse. Oua etiã infusa in aqua cum albumine comesta superasperso modico vini granatorum: vel agreste non inconueniunt. Si etiam fiat mixtura ouorum cum caseo iuuenili non salito vel modici salis nõ inconueniet. Sed precipue cauendum a caseo veteri et salito. In fructibus vitentur singule ficus et fistici auellane: et amigdale: et vue passe: pira: et coctana: satis conueniunt. Poma etiam satis solide substantie: sed aquea et humida nocent. Vinum sit nigrum ponticum vel stipticu modice vinositatis: et acerbum: mixtum etiam cum aqua decoctionis coriandrorum vel prunorum et tamarindorum. Ista obseruatio in cibo et potu multu proficiet. ¶ Circa motum et quietem, breuiter cauendum a motu laborioso: precipue si fiat post repletionem: cõuenit tñ aliquale exercitiu ante prandium et cenam: tardando tamen per horam post exercitium antequã cibus sumatur: et fiat expulsio superfluitatibus cõibus et non aliter.

¶ In somno vero regula obseruet: vt qd somnus equetur vigilie quantu ad tps: vel saltem dormiat in die naturali. et si dormire nõ possit saltê quiescat. ¶ Repletio et inanitio magis natura facta sunt mala. i. nõ excedant cõem ordinê in anitiõis et repletionis. Ieiuniu tñ hic est maxime nociuu: qm hic ad inflammationê ducit. ¶ Circa accidêtia aie cauendu ab ira: pcipue a sollicitudine et curiositate: gaudium in hoc casu non multum laudatur: tristitia cõuenientior est. Et hec sufficiant quantum ad regimen sex rerum nõ naturalium. ¶ Circa medicinalia veniendo: obseruata ventris lenitione si non est facta flobothomia laudo fiat de basilica dextri lateris. Postea per quatuor vel quinq dies fiat flobothomia de saluatella: que est inter digitum minimum pedis et anularem. Et talis flobothomia multum cõprobata est humoribus inflãmatis et adustis: et ab egritudinibus ab eis depêdêtibus. Si tñ nõ debite purgaretur fm mêstrua magis laudarê flobothomiã saphenaru: vt venarum positaru in pede in pte intrinseca apud cauillã. Qr tñ egritudo hic actualr ex vapore depêdet: vt supponimus de mête domini Aui. pria tertij in. c. de canonib⁹ vlib⁹: et hr cañ. et regula: qd repletio vaporosa maxime iuuat cu flobothomia basilice sinistre: ideo in casu isto: et quo morbus periodicus esse videt ego laudarê: qd ab inuasionê potissime: cu manifestant aliqua accidentia: que cõiter antecedût ad illam: vt fieret leuis flobothomia de basilica sinistri lateris euacuando modicam sanguinis quãtitatê: vt duarum. ℥. vel trium ad plus. Quibus sic factis flõmijs restât alie intenõês: vna. s. ad equationê materie a qua dicitur vapor fouet: et aliqualê eiõnê. Alia erit ad confortationem cordis et spûalium: qm illud vr deterius accñe: qd in casu cõtingat cu a ppropriatis postremo ad remissionem ardoris et pruritus in aure cõtingêtis spâlis pauca apponent remedia.

¶ Pro pria igit intêtiõe expedienda ad digestionê materie et eiõnê cõuenit in casu aliqualr frigida vel sicca: maxie ad prohibitionê ebullitionis materie: et pñr euaporatiõis. In hoc igit casu valet syrupus: vt infra: in quo erit et alteratio epatis ad frigidu cu cõfortatione ei⁹ propria. ℞. syrupi de succo endiuie syrupi de gra. añ. ℥. j. aquarum endiuie acetose. añ. ℥. j. s. misce. ¶ Ad hâc intêtionem valet singulr syrupus de portulaca dñi Mes. Valet et syrupus de succo acetose: et acetositate citrium qui duo pter equationê materie iuuant cõfortãdo cor et mêbra spûalia: q videnf in casu maxie ledi. Possem facere syrupos magistrales: sed doctus medicus ex his ad pluritatê curandã particulares fm varias aliqño intêtiones efficere poterit syrupos. Facta aût equatiõe materie laudo in casu purgationê leuem: q etiã alterãdo iuuabit: que ponitur a Dyno in casu illo. Et est delicata multu: vt infra. ℞. duo granata mala muzatet extorticent a cortice exteriori: et accepto toto intrinseco cum pulpis eoru fiat fortis succi exprõssio: deinde facta colatura: ponat succus sub dio per noctê: postea i mane sumatur addêdo. ℨ. ij. zucchari al. ¶ Pro hac intentione sufficit si sumantur. ℨ. x. dyaprunis non solutiui Nicolai: et cum zucchero fiat bolus: et si placebit potest dissolui cu decoctione prunoru tamarindoru sebestê violaru: adductis aliqb⁹ granis berberorum et ordei excorticati. ¶ Ad hãc et intêtionê põt fieri medicina: vt infra. ℞. mirabolanoru citrinoru. ℨ. iij. mirabolanoru indoru. ℨ. j. côtêdant et infundantur in aqs endiuie et acetose decoctionis passularu prunoru tamarindoru: qd sufficit: et facta expressiõe addat manne electe. ℥. ij. dyaprunis soluti. ℨ. j. s. syrupi viol. ℥. j. misce: et fiat potio. Ad intentionem etiã eiõnis aliqualis et alterationis in casu valet vsus syrupi de fumoterre cum aquis lupulorum plantaginis et acetose. Et hec sufficiant quantu ad materiã cu syrupis et solutiuis: q in casu semper debent esse leuia.

¶ Iã restat attêdere ad aliqualê cõfortationê mêbroru spûaliu: ne recipiât impressionê neq nocumêtu ex vaporib⁹ dictis eleuatis ad cor et spûalia qui pbabilr magis ledunt anteq fiat apertio illius ruboris in facie et alijs ptib⁹ q post iam manifestat dicta apparentia pter illos vapores prius circa spûalia magis cõcludi. Laudo igit fieri cõfectionê: vt infra in casu pcipuã. ℞. dyabuglosati. ℥. iij. dyaboraginati zucchari ro. añ. ℥. j. s. zucchari vio. ℥. s. specieru rosaru nouele. ℨ. j. s. margaritarum albarum. ℨ. s. seminis acetose ossis de corde cerui spodij fragmentorum iacinthi zaphiri: et smeraldi: et granate. añ. ℈. j. croci grana. ij. foliorum auri et argenti. añ. nño. iij. cum syrupo de acetositate citri fiat confectio. Et illa sepe vtatur: q spero ex hac magnum sequi iuuamêtu. Põt et fieri cõfectio in morsellis: vt infra: et valebit etiam alterationi epãtis. ℞. specierum trociscoru de spodio cu semine acetose. ℨ. ij. spêrum dyarodõ abbatis. ℈. ij. spêru cõfectiõis de gemmis. ℈. j. cum. ℥. vj. zucchari al. dissoluti in aquis endiuie et acetose: quod sufficit: et decauretur. Conuenit etiam in casu fieri sacculum cordis: vt infra. ℞. florum boraginis violarum et rosarum. añ. tertiã partem. M. sandalorum citri. et rub. corallorum rub. vtriusq been. añ. ℨ. s. fete crude seminis acetose. añ. ℈. ij. ossis de corde cerui âbre et gario. añ. ℈. j. fragmentorum intrãtiu in cõfectiõe de gemmis. ℨ. j. camphore. gra. ij. nisi eius odor fiat sibi abominabilis: et cum folijs tribus auri dissoluti fiat sacculus in sindone de granato suffumiget super fumo lapidis igni aspersi ex aqua ros. acetose et buglose cum modico vini albi odoriferi. Conuenit etiam in casu epithimare epar cum epithimatibus cõmuniter valentib⁹ in alteratione epãs ad frigidu cõiter scitis: ad que nõ me extendo pter pluritatê curãdã. ¶ Iã vltimo restat confortare loca faciei interdum: ne recipiant nocumentum ex vaporibus eleuatis: nõ tñ fiat nisi precedentibus eiõnibus et flobothomia vt dictu est. Fiat igitur vnguentum: vt infra. ℞. mucillaginis citoniorum et dragãti. añ. ℨ. ij. olei ros. et citoniorum. añ. ℥. s. sandalorum citrinorum et rub. margaritarum electarum lapidis emathitis. añ. ℈. s. cum modico cere fiat vnguentum leue ad liniendu ptes dictas. Possem in hoc multiplicare remedia sed cu strictimo ad reductionê sufficiêtê postea ad preseruationem. Si tñ ista iuuenis maritetur: credo esset maxima pars cure.

¶ Pro demacrato parato ad ethicã cum debilitate digestiue

stomaci.

¶ Consilium.cvj.

Casus huiꝰ spectatissimi adolescētis est principalr
macies totiꝰ cū debilitate digestiue stomachi cōi
cata ꝑncipalr ex splene cū epate naturaliter cali
do multiplicātibꝰ dictis mēbris naturalibꝰ mul
tā ventositatē: que fit causa etiā ad tardādā: ⁊ ali
quo mō corrumpendā digestionē. Cū stāte habi-
tudine macra naturaliter est curādū: vt ꝑseruet a casu in ethi
cā cōsueta caliditate epis. ¶ Ideo in regimine primū ꝓ regu-
la est obseruandū quātū ad dietā: vt vitent oīa superflue cale-
facientia ⁊ exiccātia: imo inclinādum est ad tēperamētū in acti-
uis: ⁊ parūper ad humidū: nō tñ grossum ⁊ opilatiuū: ⁊ ꝓinde
stare apud ignem multo tēpore est ad nocumentū: maxime in
hyeme ⁊ in estate sub sole. ¶ Motus etiā laboriosus est noci-
uus: ⁊ quies magis conueniens. aliquale tamē exercitium mo-
deratum factum in aere temperato: vel parumper frigido cibo
prius in stomacho digesto viuificat caliditatem naturalem: sꝫ
post eum non sumatur cibus repentine: immo tardetur per ho
ram ab assumpto cibo. ¶ Et ita similiter vigilare superflue est
multum nocens: ⁊ somnus supra mediocrem nouem horarū
est in casu multū iuuans: sed non acceptetur somnus nisi trās
acta ad minus hora cum dimidia post cibum. Et si non possit
illo spatio dormire saltem quiescat quoniam quies supplet vi
ces somni. Et pro tanto in estate laudo somnum diurnuꝫ post
prādium per duas horas: aut ad minus per horam: sed fiat in
loco obscuro capite debite eleuato: ⁊ extremis decēter cooper-
tis. ¶ Fugienda est omnis repletio cibi quātumlibet conueniē-
tis de se. inanitio tamen superflua: precipue ieiunium aptum
est plurimum ad nocendum. ⁊ ita coitus est sibi maxime veren
dus. ¶ De electione autem ciborum. Cibus ei conueniens de-
bet esse bone qualitatis pauce quantitatis boni nutrimenti: ⁊
facilis transmutationis ad humidum declinans ⁊ secundum
actuꝫ ⁊ ſm potētiā. Ideo cauendū est ab omni sicco ⁊ terrestri
nutrimento: ⁊ ita ab omni genere leguminum: ⁊ ab omnibus
carnibus grossorum animalium: ⁊ maxime salitis: ⁊ caseo: et
maxime antiquo. Cauendū etiā ab oībus acutis inflāmare po
tētibus ⁊ exiccātibꝰ: ⁊ ideo porri allea cepe ⁊ huiusmodi acuta:
⁊ species acute: vt piper zinzib. ⁊ acetum de vino potenti: maxi
me talia oīa nocēt. Vina etiā potētia in cōmuni vsu acuta guar
nacina ⁊ hmōi sunt ad nocēdum. Et ita panis durus vel alias
siccus: ⁊ maxime de milio vel furfuraceus nocet. Panis igitur
conueniens sit panis albus de frumento mundo bene prepa-
rato vnius vel duorū dierū ad plus. Et de reliquis nutrimenti
bus oua sorbilia si elixentur in aceto: sunt multum conuenien
tia. Carnes etiam pullorū: ⁊ perdicū: ⁊ fasianorū: et caponum
ꝑcipue hyeme: ⁊ pullarū in estate etiā plurimū cōueniunt: ⁊ in
prandio: ⁊ quasi oī tempore elixate sunt meliores assatis. Si
etiā placēt pisces dimissis piscibus magni corporis in estate ꝓ
prius cōueniūt pisces petrosi: licet etiā sardene non salite sa-
tis conueniant ⁊ temeri ⁊ hmōi: coloris argentiꝫ elixentur in
brodijs cum modico ysopo ⁊ cinamomo. De ferculis cōueniūt
panis in brodijs carnium dictarum: conuenit brodetum: ⁊ far
maxime collatum cū amigdalis ⁊ zuccharo: similiter panicum
pistū coctū cum brodio pingui: ⁊ oua similiter in viuarolo. Et
si aliquādo placet vti aliq̄bus herbis cōueniunt buglosa singu
lariter: ⁊ in estate endiuia ⁊ cicorea cum lactucis ⁊ modico feni
culi vel petrosilij: ⁊ de his possunt fieri aliquomodo salsamen-
ta cum aceto passulato. ¶ De fructibus aūt in estate nō incon
uenit sumere quatuor vel quinq̄ pruna damascena bene matu
ra ante cibū per quartum hore. Idē intelligo de melonibus be
ne maturis sumendo duos vel tres bolos: sed electius est: quod
melonibus cōtinet abiecto semine. Idem intelligatur de persi-
cicis bene maturis. Sumere etiam duas ficus cum sint bñ ma-
ture non est peccatum: sed in hyeme magis valent pinee pre-
parate: ⁊ passule sine armillis: non nimis dulces: que sumi pos-
sunt: ⁊ in principio mensis ⁊ post. Potus autem sibi cōueniēs
est vinum subtile: de vua tñ rubea non brusca: imo parumper
ad dulce declinans. ¶ Et in passionibus aīalibus vitetur oīno
tristitia: ⁊ nimia sollicitudo: ⁊ diffidentia vel timor: immo est
adherendum gaudio letitie: ⁊ bone spei quantum fieri potest.
¶ De medicinalibus autē primo laudo: vt singula die habeat
beneficiū vētris: ⁊ si nō habeat naturaliter ꝓcuret cū clysteri
facto: vt infra. ℞. maluarum foliorū altee mercurialis buglo-
se: ⁊ se. lini. ań. M. j. decoquantur in aqua debite quantitatis ⁊
colētur: de qua sumatur lib. j. s. ⁊ addatur cassie noviter extra-
cte. ʒ. vj. pulueris zucchari. ℥. j. olei amigda. dul. ℥. ij. olei camo-
mille. ℥. j. salis. ʒ. ij. misce. ¶ Postea laudo: quoniam nō est mi-
hi multa intentio: in casu isto ad solutiua preparari debere ma
teriam aliqualiter melancolicā circa splenem existentem non
radicalem: sed parumper adustā: vt ꝯfiter a virtute resoluatur:
vel per canales debitos. Et in hoc valet syrupus: vt infra. ℞.
buglose boraginis capilli veñ. lingue ceruine endiuie scariole.
ań. M. j. radicum sparagi brusci. ań. ʒ. iiij. sand. rub. viol. ań. ʒ.
ij. poma domestica numero. ij. poma odorifera nume. iiij. cro-
ci. ʒ. s. fiat syrupus cum zuccharo. Et si detur cum sero caprino:
vel aqua decoctionis radicum buglose erit conuenientior. Si
etiam loco infusionis buglose ⁊ boraginis sumeretur de succo
boraginis: ⁊ buglose erit melius. Si etiam tempore estatis ad-
deretur se. papaueris al. seminis lactuce ad prouocandū som-
num erit felicior. Et isto syrupo potest vti multo ⁊ continuato
tempore. Et si volueris aliud simul digerendo euacuare fiat sy-
rupus vt infra. ℞. florum boraginis: buglos.: melisse: fumiter
re violarum ań. ʒ. ij. liquiritie corticum citri passularum enu-
cleatarum seminis bombicis. ań. ℥. s. scolopendrie scariole ci-
coree endiuie capil. veñ. ań. M. j. maiorane. M. s. anisi. ʒ. j. s. si
cados arabici sene epithimi. ań. ℥. s. poma numero. x. bulliant
in aqua ⁊ colentur ⁊ colature addatur succi buglo. pomorum
dulcium. ań. ℥. vj. ⁊ syrupizetur cum zuccharo albo ⁊ aromati-
zetur cum croco ⁊ sandalis rub. ⁊ citrinis. Si etiam infundan
tur. ʒ. ij. epithimi in sero caprino per noctem vsq̄ ad. ℥. vj. seri:
⁊ facta collatura sumatur tepidum in casu valebit. Conuenit
etiam ad hanc intentionem si interdum sumantur a. ʒ. vj. vsq̄
ad. ℥. j. de dyaprunis Nicolai nō solutiuo. Valebit ēt singulr
cōfectio dyacatholiconis: si ꝗ eadē q̄ntitate sumat: vt exēpli gra
ad minus semel in mense. ¶ Laudo ꝯīr ad hāc intentionē fie-
ri confectiones appropriatas: vt infra. ℞. florū melisse boragi
nis buglose viol. ligni aloes. ań. ʒ. j. doronici. ʒ. s. margaritarū
iacintorum smeraldi. ań. ℈. j. croci: gra. vj. omnia subtiliter pul
uerizentur: ⁊ cum zuccharo dissoluto in aquis buglose fumiter
re: quod sufficit fiat confectio in morsellis. ¶ Ad hanc inten-
tionem etiā laudarē mixturā: vt infra. ℞. dyaboraginati dya-
buglosati. ań. ℥. j. zucchari violati. ℥. ij. zucchari rosati. ℥. s. fra
gmētorum: vt supra ligni aloes. ań. ℈. j. cum folijs. iiij. auri. fiat
mixtura: de qua sumi potest vnum coclear vsq̄ ad duo in ma-
ne. ¶ Iam vltimo fienda sunt duo localia: vnum circa spleneꝫ
ad ipsum confortandū: ⁊ pro parte incidendum subtiliandum
⁊ resoluendū materiā circa ipm cōtentam fiat: vt infra. ℞. olei
amig. dul. ℥. j. olei de caparribus. ℥. s. oximellis simplicis. ℥. s. in
quo dissoluant bdeliū ʒ. ij. croci. ℈. s. ⁊ cere parum fiat vnguētū
pro vnctione splenis. ¶ Laudo scdō quoniam in eo multiplic-
cat ventositas multa: q̄ sepe fluēs ad genitalia fuit causa ere-
ctionis ⁊ pollutiōis nocturne: qd accidēs est maxime in casu no
cens: fiat ergo inunctio circa radices testiculorum ⁊ supra ad
confortationē vasorum seminaliū. ⁊ resolutioneꝫ ventositatis
fiat: vt infra. ℞. olei mēte olei absinthij ⁊ mirtillorum. ań. ℥. j.
omnia lauent quatuor lotiōibus in vino nigro: equalr postea
addantur pulueres: vt infra. ℞. nucis muſ. nucis cipressi thu-
ris: ań. ʒ. s. se. agni casti. ℈. j. gallarum. ℈. ij. cū modico cere fiat
vnguentum satis molle. Et hec pro casu sufficiant.

¶ Pro restauratione demacrati spectati iuuenis Hieronymi
de Grimaldis Ianuensis.

¶ Consilium.cvij.

Pro restauratione demacrationis in iuuene iā mul
to tempore inducte. Cuius etiam complexio est ad
frigidum ⁊ siccum declinans: qui etiam propter de
bilitatem stomaci digestiue nonnunq̄ dolores ven-
tosos incurrit circa stomacum: ⁊ reliqua naturalia
membra: sepe etiam incurrit in opillationes que sunt potissi-
ma causa sue demacrationis ⁊ aliquando in specialem opilla
tionem a calculo in renibus ⁊ vijs medijs inter ipsos ⁊ vesicā.
¶ Pro preuisione etiam a dictis accidentibus malis ⁊ timo-
rosis duo fient principaliter. primum. s. erit consistens circa de
bitam correctionem in dieta: cuius debita applicatio erit po-
tissima causa ad executionem principalis intenti. Secundum
erit in applicatione quorūdam leuium medicinalium dicta ac
cidentia magis respicientium. ¶ Pro prima igitur expediens-
da sit ista regula generalis: q̄ in omnibus ad dietam pertinen
tibus declinandum est ad leuiter calefaciens ⁊ humectans.
¶ Circa igit aerē euitet quilibet siccus ⁊ ventosus declinando
ad aerem calidū aliqualiter: frigidus igitur maxime vitandus
est: non sic tñ aer sibi conueniēs excessiue caliditatis: quia talis
ad resolutionem facit ⁊ exiccationem. Idcirco tempore estatis
querenda sunt loca recentia: non multum etiam eleuata ne ad

siccitatem

siccitatē declināt:nō sint tñ multū excellēter humida. Et si pro pter feruorem estatis aer locorum habitabilium sit intensiue caliditatis rectificetur ad frigidū deducēdo:ꝛ ad humidū cum aspersione foliorū per cameram.s.vitis lactucarum maluarū salicū florū nenufaris vngule caballine ꝛ huiusmodi:folia etiā violarum et flores earum:si recētes haberi possunt:maxime conueniunt ad humectandū. Si etiam fiat irrotatio cū aqua fontis multe quantitatis cum modico vini albi vel aceti erit conueniēs. Nō tñ aer deducaē ad maximā frigiditatem:vt dictū est supra. Si āt tpe hyemis esset vehemētis frigoris aer rectificetur aer camere igne facto in ea cum lignis ad humidum declinantibus vt salicum populi ꝛ huiusmodi:vel cū aromatizatione facta cum modico ambre ligno aloes storace calamita ꝛ dragaganto simul in pastā redactis:super prunis positis ita vt semper oculus ꝛ intentio sit ad ꝓhibendum exiccationē. Et hec de aere. ¶ Exercitiū autem eius sit suaue ꝛ placidum ad resolutionē nō faciēs. Nō igitur sit longum nimis neqꝫ intensum:imo tale fiat:qꝫ nequaꝙ̄ ad lassitudinem perducat:fiat tñ stomacho semper inanito:ꝛ expulsis superfluitatibus cōibus ꝛ cū iam cib⁹ est in semita:vt transeat ad mēbra:ꝛ hec est hora cōmuniter ab assumpto cibo post.vj.vel.viij.horas. Fiat igitur in mane ante prandium suauiter ꝛ molliter:vt dictum est:vel in sero ante cenam:ita tñ:qꝫ nō immediate post ipsum cib⁹ sumatur:sed per tpā quietetur. Et hoc intelligaē in die:in quo nō debet fieri balneū:de quo infra fiet mentio:q̄ꝫ die balnei suppleant fricationes exercitiū progressiuū:q̄ fricationes fiant in lecto:prius tñ expulsis superfluitatibus:suaues tñ ꝛ nō resolutiue. Fiant igitur cū pāno aliqualiter calido incipiēdo a collo deorsum fricando ꝯtr sursum ad spatulas:ꝛ brachia deueniendo:ꝛ per dorsum pectus ꝛ ventrem tandem ad coxas et crura fricationem terminando. Ita tamē fiat:qꝫ membra calere aliqualiter videanē ꝛ rubere. Et he fricationes in casu maxime conueniunt non existente in toto repletione. nā per eas attractiua mēbrorū vigoraē:ꝛ nutrimētum ad mēbra cōuertiē:ꝛ sic mēbra restaurantē. Et hic nō est omittēdū exercitiū capitis:qđ aliquali fricatiōe ꝛ pectinatiōe perficiē:qm̄ inde cerebrū maxime in virtute vigoratur expulsis superfluitatibus:ꝛ vaporibus aliis caliditatē eius naturalem obtūdentib⁹. Generaliē ergo in casu quies multo cōuenientior est ꝙ̄ exercitiū:lꝫ aliquale ꝛ moderatū:vt dictū est:non mediocriter ꝓficiat. Et sicut dictum est de exercitio ꝛ quiete idē intelligatur in effectu de somno ꝛ vigilia:qm̄ somnus in casu isto multū cōueniēs est:qꝛ humectat: vigilia vero exiccat. Sit igiē somn⁹ nocturn⁹.viij.vel.ix.horas admin⁹:ꝛ si etiā extēsior esset:non esset malū. Si tñ tñ tpe nō posset dormire saltē in lecto molli quietet:ꝛ qm̄ quies:vt scribiē pro medio somno cōputaē. Diurnus etiā si modo distanter fiat a cibo per duas vel tres horas maxime tempore estatis multū conueniet. Hoc tamen intelligatur nisi per naturam somnus diurnus sibi nociuus videtur. Quo etiam casu maxime laudo vt quiescat in lecto molli duabus vel tribus horis maxime tpe caumatis in meridie. Semper tamen post somnum aliqualis fiat leuis fricatio saltem preparatiua ad resolutionem vaporum:non sit tamen tāta ꝛ talis:nec ita fortis:que sequitur somnum diurnum:sicut que nocturnum. ¶ Circa passiones animales breuiter dicatur:qꝫ gaudere ꝛ letari multum conuenit imo adhibeantur ei delitie ꝛ amenitates soni et cantus:et ꝓ viribus:quātum possibile est:iocundetur. Ista enim vt dicit Aui.vij.quarti tractatu quarto secundo capitulo confortant virtutem naturalem valde:quare bona sit eius administratio in nutriendo ꝛ expellendo superfluitates:ꝛ id quidem est principium causarum pinguedinis. Fugienda ergo ira:tristitia:timor:curiositas:vsqꝫ dum saltem membra sint ad debitam carnificationem restituta:ꝛ in hoc habenda est singularis obseruantia tanꝙ̄ in eo:qꝫ est radix ꝛ principium releuatiōis ab hac macie. Coitus etiam in casu maxime suspectus ꝛ timorosus est: ꝛ ab eo fugiendum tanquā ab inimico vulnerante: est tamen consuetudo eius paulatine remittenda:ꝛ in eo seruetur mod⁹ ꝛ de quibus verbo informatus est copiose:vt tandē ipso fortiori:ꝛ validiori facto ad actum illum sine nocumento fortis sit et validus. ¶ Circa regimē cibi ꝛ potus breuiter dicatur pro regula cum dño Aui.prima quarti versus finem. Sit cibus eius humectās facilis penetrationis:ꝛ velocis descensionis:in quo nō sit viscositas. Sed circa numerū cibationis est habenda cōsideratio:quoniam aliter dietandum est tempore hyemis vel veris autūni:ꝛ aliter tempore estatis. Nam tpe hyemis autūni vel veris cum propter caloris debilitatem non fiat multa resolutio:ꝛ ꝓpter mēbrorū duritiē nō est necessarius cibus:neqꝫ multe quātitatis neqꝫ frequens. Debent igitur administrari huiusmodi tpe nutritiua que in pauca ꝙ̄titate possunt corpus nutrire:ꝛ qꝛ tarde digerit nō indiget sepissima refectione: imo sufficit ei cibus bis in die naturali. Et si forte grauareē etiā cōuenientior esset cibatio talis:vt.s.in dictis tēporib⁹ ter in duob⁹ dieb⁹ naturalib⁹ dyetareē:hoc itelligaē nisi tpe hyemis ꝓpter nimiā frigiditatē calor eius ita extingueretur qꝫ nō posset nisi modicā cibi ꝙ̄titatē pro vice debite cōmutare:ꝛ tunc stāte virtutis maxima prostratione nisi frequenter cibaretur : deficeret eius calidū naturale simul cū humido radicali:sicut pꝫ in lucerna parata extinctioni propter humidi oleaginei paucitatē ꝛ cōsumptionē licinij illuminati. Est ergo tūc tali stāte ꝓstratione frequēter cibandū.sed modicū pro vice dādo.nō credo tñ ipsum propter aeris intēperiē ad frigidū tpe hyemis ꝛ ꝑcipue in hac regione ad tātā debilitatē calidi naturalis deuenire. vt sit ei ita frequens ꝛ sepissima necessaria cibatio. sed sufficeret eum bis in die cibari:vt dictum est plus de ꝙ̄titate cibi pro vice offerendo. Tēpore vero estatis propter magnā resolutionē a calido necessaria est frequentior cibatio ꝙ̄ aliis tpibus: vnde hoc tēpore forte erit cōueniēs:ꝛ sic laudo vt ter in die naturali cibetur sic.s.qꝫ inter primā ꝛ secūdā cōmestionem interueniat spaciū.vj.horarū inter secundā ꝛ tertiā interueniat spaciū.viij.horarū propter virtutē tēpore meridiei esse magis resolutā. Et inter vltimā cōmestionē primi diei ꝛ primā sequentis diei interueniat spaciū.x.vel.xj.horarū:ꝛ ita.iij.commestio sit maior.ij.ꝛ.ij.vel equalis cū prima vel aliquanto maior. Et in hoc habeaē bona cōsideratio. ¶ Sed specialiter magis descēdēdo sunt cauēda omnia cibaria flegmatis seu melēcolie ġnatiua ꝛ venarū opillatiua:cuiusmodi sunt grossa ꝛ viscosa salsa:ꝛ digestioni inobedientia. verbi gratia leguminum genera. genera similiter piscū salitorū ꝛ nō salitorū:et spāliter bestialiū marinorū ꝛ vniuersaliter carentiū squāmis ꝛ spinis. A carnibus etiā salitis animaliū siluestriū ꝛ porcorū ꝛ boum antiquorum etiā nō salitis ꝛ auiū in aquis degentiū: ꝛ vniuersaliter cauendū est a cibariis etiā de pasta azimas:ꝛ maxime a turtis quibus ciues Januēses multū vtūtur. Cauēdi etiā sunt fructus frigidi tantū.si etiā sint sicci:vt sunt pyra poma coctana nespilla:ꝛ similia. In oleribus etiā frigidis ꝛ humidis sit parcitas vt lactuce:ꝛ portulace:spinachiarū ꝛ huiusmodi nisi tempore magni estus:quod potest fieri mixto cū reliquis herbis aromaticis magis:vt cū feniculo maiorana melissa et huiusmodi. Modus aūt preparationis carniū conuenientior est elixatura ꝙ̄ assatura:vel frixura:ꝛ assatura conuenientior ꝙ̄ frixura:vel pastillatura. Salse vero magis conueniētes sunt ex vino ꝙ̄ aceto:quoniā acetū huic cōplexioni valde nociuū est. Et si pur debeat vsus eius haberi aliquādo propter appetitū excitandū sit acetū passulatū. Species vero ad saporationes magis conuenientes sunt cinamomum et.ꝫꝫ. et vniuersaliter omnia genera specierū caliditate ꝛ humiditate participātia. Mel etiā in casu est maxime conueniens. Et potissime decoctū ꝛ clarificatū:sed eligatur mel albū grandinosum durum boni saporis. ¶ Inter carnes conueniunt carnes iuuencum : caponum:gallinarū:ꝛ gallorū:ꝛ oua sorbilia sunt cibaria maxime conuenientia. Carnes etiam perdicum:fasianorū:ꝛ auiū montanarū omnes cōueniūt:he enim carnes sunt facilis digestionis boni ꝛ multi nutrimēti. Lac āt in casu laudatur:sed habenda est in assumptione ei⁹ diligētia:qꝫ nō exhibeaē stomaco nisi bene ꝛ perfecte mūdo ꝛ modica ꝙ̄titate icipiēdo.ab.℥.iij.ꝛ gradatim procedēdo vsqꝫ ad quinqꝫ apponēdo in eo aliquid zuchari vel parum mellis:prohibēt enim hec calefactionem eius in stomacho. Et tēpore estatis conuenit lac asininum vel caprinū:tēpore vero hyemis ouinū:vel vaccinum: ꝛ super eius bibitionem non est dormiendū:nec mouendū maxime motu laborioso. Erit igitur cibus qui conuenienter dabitur in mane aliū nō permiscendo cibū. ¶ Est tamē habēda consideratio: qꝫ si in stomacho eius acetosetur:vel ventosetur qꝫ ex eructatione vel inflatione vētris cognoscitē eo casu dimittaē. Caseus etiam entiē quilibet salitus ꝛ antiquus nō nimis tñ recens:pinguis ad dulcedinem declinis:non in multa quātitate:maxime si cū zuccharo sumitur interdū cōueniēs est. Butyrū āt conuenit ex ꝓtē. In condimentis magis laudo buthyrū ꝙ̄ oleū quoniam humectat ꝛ calefacit. Inter olera valent sicla:seu bleta feniculus:petrosillium:betonica:borago domestica ꝛ siluestris:melissa:saluia ꝛ similia que ad caliditatem ꝛ humiditatem declināt: polipodium etiam cum aniso est interdum ei conueniēs:si in brodio laudabilium carnium bulliat ad ventrem leniendum. ¶ Inter fructus cōuenientes sunt ficus in modica quātitate:

amigdale fisticie pinee: ⁊ rectificentur tñ infundẽdo eo⁊ grana post abscissionẽ primi corticis: ⁊ maxie pineas in aqua calida decoctionis zucchari. Et postq̄ sunt in vmbra exiccata etiam denuo infundant in aqua tepida zucchari tandem: exiccent⁊ cũ zucchario superasperso pro vsu reseruent. Non cõtingat tñ error in ficubus q: nunq̄ post cibũ sumende sunt: de alijs non est magna cura. Non vitupero quoq castaneas si parce come dantur vbi primũ in elixatura optime sunt decocte postea sub cineribus calidis etiã aliqualiter exiccate ⁊ tandem cũ zucchario superasperso comeste: ⁊ post cibum ⁊ non ante sumantur. ¶ Inter fercula laudatur brodiũ gallinarum etiã per se solum laudatur far ordei: cum lacte amigdalarum dulcium. Et si nõ habeatur ipsum far coquatur ordeum in brodio pingui bona decoctione: postea malaxetur: tandem succus eius cum lacte amigdalarum per staminiam educatur: ⁊ ex eo cũ brodio pingui fiant pultes in casu iuuantes. Sic etiam eodem modo risum preparetur vel de spelta far erit conueniens. Et de superius habitis oleribus ⁊ reliquis possunt fieri conuenientia fercula in casu nostro. ¶ Inter olea conueniunt oleum amigda. dulcium: ⁊ de oliuis bene maturis aliquando pro condimentis: vinum eius non sit album neq aquosum sed rubeum: subtile tamen ⁊ odoriferum ad aliqualem trahens dulcedinem. Misceatur tamen aliqualiter cum aqua decoctionis zucchari tempore estatis: vel aqua mellis tempore hyemis. Sed non fiat ipsius magna permixtio sicut communiter fieri consueuit.

¶ Ad hanc intentionem restat: vt aliquid de balneo in casu maxime proficiente ordo tradatur. ¶ Laudo igitur fieri balneum singulis .v. diebus ⁊ in processu si placuerit singulis tribus diebus. Et si tandem ex eo grande sequatur iuuamentum singula die fiat. Sit tamen ordo q non ponatur in balneo nisi expulsis superfluitatibus cõib⁹. Et si nõ hẽtur naturalr cũ clisteri facto: vt infra educatur. ℞. brodij galline pinguis lib. iij. in quo decoquantur maluarum nostrum violarũ ⁊ camomille añ. M. j. ⁊ facta collatura adiatur olei amigd. dulcium: olei violarum. añ. ʒ. ij. buthyri loti. ʒ. j. zucchari rubei. ʒ. j. s. misce. Et si visum fuerit addere parum salis adde. Posses etiã ipso non soluente addere parum cassie vel mãne. Et si placeret suppositorium solum fiat: quo facto ponatur in balneo suauiter tepido: ita q neq rigeat neq calefiat. Hora autem conueniens est mane: ⁊ si ante introitum fiant fricatiões aliquales vt supra erit conueniens. Balneum autem fiat secundũ formam vt infra. ℞. quinq capita arietum mundata ⁊ debite excorticata: ⁊ gallinas duas: ⁊ hec fac bullire in vase magno: in quo sit multitudo aque ⁊ decoquantur vsq ad dissolutionem eorum: post ea fiat collatura ⁊ infundatur aqua in loco balnei. ⁊ si addantur lib. ß. buthyri recentis erit conueniens. Sed sit balneum in camera clausa vt aer frigidus occurrere non possit: ⁊ in hoc loco moretur secundum complacentiam secundum plus ⁊ minus. Minus tamen in primis ⁊ plus in processu termini: tamẽ maior exitus a balneo est cum pulpe digitorum aliqualiter incipiunt contrahi: deinde ponatur in loco molli: ⁊ aliqualiter suauiter siccetur: ⁊ sit locus mediocriter calefactus: ita vt non infrigidentur: nec calefiat notabiliter. Postea fiat inunctio super membra eius cum oleo vt infra. ℞. olei amigdalarum dul. ʒ. iij. butyri recẽtis quater loti. ʒ. ij. spinalis medulle vituli transeuntis per spinã. ʒ. ij. ola simul liquefiãt: ⁊ ex eo tepido fiat inũctio. Et postq̃ exiccata iã aliqualiter fuerint membra fiat leuis inũctio cum oleo rosa. ad claudendũ inunctiones pdictas. Et si postea sumeretur maxie tpe estatis de lacte dicto vel de brodio pulli nõ est incõuenies: ⁊ per duas horas in lecto tardetur. Et si forte placeret sumere pro forma electuarij confectionem restauratiuam sumendo coclear. j. vel. ij. fiat vt infra. ℞. vuarum passularum pinguium mundatarum ab arillis. ʒ. iij. seminis bombacis mundati ⁊ excorticati. ʒ. j. s. granorum pini preparatorum vt dictum est supra. ʒ. ij. amigdalarũ dul. mundatarum. ʒ. j. s. fisticorum. ʒ. j. pulparum galline aut perdicis: aut fasiani. lib. j. cinamomi. ʒ. ij. ambre. ℈. j. fragmentorum intrantium confectionẽ de gẽmis. ʒ. ij. cum zuccharo dissoluto in aqua violarũ fiat bullitio: ⁊ reducat in formam electuarij cum folijs xv. auri. Et si placeret in forma morsellorũ fieri potest. Et hec sufficiant quantum ad regimen in dieta. ¶ Circa medicinalia pauca sunt dicenda: qm̃ solutiones laboriose flobothomie vel vẽtosationes in casu nõ conueniũt: solũ ordinãda sunt quedam que opilationes fieri phibeãt ⁊ nutrimentũ ad membra afferant ppria intẽtiõe ad mũdificationẽ flegmatũ in stõ gñato⁊. ¶ Laudo fieri cõpõnẽ pillularũ vt infra. ℞. pinguium ficuum numero. vj. terbentine. ʒ. j. seminis cartami. ʒ. s. cũ zuccharo fiat pasta: ⁊ de hac ante pastũ per tertiũ hore sumat q̄titas auellanarũ. Valet etiã si sumat mirabolanus vnus vel kebulus conditus vel duo in mane per tres horas ante cibum. Crifera etiã muscata ad hoc iuuat confortando ⁊ humorositatem stomachi exiccando. ¶ Ad hanc intentionem valet yera Gal. simplex de sex rebus. non audeo super fortiora. Sed si pur ista non sufficerent potest fieri decoctio vt infra. ℞. polipodij. ʒ. s. anisi. ʒ. ij. decoquantur ⁊ in decoctione infundantur cartami. ʒ. j. s. turbith. ℈. iiij. zinzi. ℈. s. per diem naturalem: postea fiat expressio ⁊ collatura: ⁊ tepida exhibeatur cum zuccharo. ¶ Pro rectificatione digestiue stomachi valet singulr emplm Gal. emẽdans vicia stõi cũ multis alijs cõibus. Ad aperiendas opilationes si coniungatur factis mundificationibus ex supradictis valet precipue exhibere. ʒ. j. dyacalamenti cum modico vini. fomentationes etiam ⁊ sacellatiões cões resolutiue ad vẽtositates si gñarent qd nõ credo fiant que cõiter fieri solent. Et horũ quilibet est satis doctus. ¶ Laudo tñ qm̃ aliqñ incurrit tumor splenis vt inũgat cũ vnguento vt infra in regione eius. ℞. olei de capparibus: olei anetini ⁊ amigd. dul. añ. ʒ. s. olei ruthe. ʒ. ij. aceti albi. ʒ. iij. croci parum, ⁊ cere parum fiat vnguentum. ¶ Fiat etiam vnguentũ stomaci ad digestiuã vigorandam. ℞. olei spice: absynthij: masticis. añ. ʒ. s. cinamomi: galãge: gariofilorum: corallorum rub. añ. ℈. j. cum modico cere fiat vnguentum. Et his sum contentus.

¶ Pro reuerẽdissimo in christo pr̃e. d. Jacobo Bõromeo ep̃o papiensi ⁊ comite dignissimo ⁊ dño suo precipue colẽdissimo p macrefactione inducenda.

¶ Consilium.cviij.

Implorato pri⁹ diuino auxilio: ponam primo aliquas clausulas gñales obseruãdas deinde spãles. ¶ Primo itaq p regula cauendũ a oib⁹ que pinguescere faciũt vt ab vsu moderati regiminis pcedẽtis. Caueantur a delitijs ⁊ cõplacentijs corporeis. Est vtendum rebus quodãmodo cõtristãtib⁹ ⁊ affligentibus. ¶ Sed specialius descẽdendo primo vtẽdũ est aere nõ temperato sed notabiliter calefaciente ⁊ resoluẽte: vel notabiliter infrigidãte: vt ita vt ebetata ⁊ perterrita saltem mẽbrorũ extrinsecorũ virtute attractiua nutrimentũ ad mẽbra nõ trahatur: ⁊ sic consequẽter macrescãt. In hoc tñ aduertẽdũ: q frequentare mutationem modo ad calidum mõ ad frigidũ in pposito nostro multomagis confert q̄ persistentia: vel in aere multum resolutiuo vel frigido. ¶ Proinde dico q moderata quies vel moderatum exercitiũ non iuuat sed fiat laboriosum exercitium maxime tempore famis ⁊ ieiunij. post q et per tpᵉ quietet antẽq cibus sumat: et si ante cibum dormiatur facilitabit intentio: ⁊ hoc laudo semel i hebdomada fieri debere ⁊ nõ frequẽter. Et lz immoderata q̃es in casu nr̃o valeat ipsam tñ nõ laudo pp̃ter notabiliora nocumẽta: que ad ea sequi possent. ¶ Et ex eodem fundamento sit alia regula: balneũ aeris resolutiuũ maxime ⁊ sudare faciens si hora famis offeratur conuenit. Balneum aũt humectatiuũ nõ sic cõuenit. Et si aliqñ intẽdat ad balneũ aq̃ nõ sit aqua simplex: sed decoctionis rerũ subtiliãtiũ ⁊ resoluẽtiũ: de quibus infra dicet. Et post ipm tardet cibus sicut supradictũ est de exercitio. Et illud hic libenter commemoraui: q: supplere potest vices exercitij quo nõ semp. R. dñs me⁹. d. ep̃s vti potest. Et tale exhibitum vel balneũ resolutiuũ confert multipliciter in casu nostro. Primo q: humorẽ sanguineũ in mẽbra cõuertendũ subtiliat: ⁊ a coagulatione in membra elongat. Secũdo quia ipso supercalefacto sanguine lucratus est qualitatem acutam: vnde factus est disconueniens attractiue ⁊ nutritiue membrorum: ⁊ consequenter ipsa membra extenuantur: ⁊ hec de aere motu ⁊ quiete. ¶ De cibo ⁊ potu primo ponentur alique regule generales: deinde spãles. Prima semper sit parcitas in cibo ⁊ potu: ⁊ continuo surgatur a mensa reliquijs famis adhuc existentibus: ⁊ semel in hebdõa saltem ieiunare tardando comestionẽ vsq ad sero valet. Scđa regula coadiuuãs primam exhibeantur cibi in principio prandij deficientes appetitum vt sunt oĩa pinguia ⁊ vnctuosa: ⁊ post nõ tardetur cibus per tempus imo cõtinuetur: ⁊ illud maxime habet locum nisi natura appetat pinguia vsq sint mediocriter pinguia: sed excellenter vt frustum panis cum notabili quantitate butyri: vel infusum in oleo oliuarum maturarum: vel de parte caponis vel galline pinguiorum. Et licet pinee ⁊ amigdale fistici ⁊ huiusmodi vt sentiunt auctores ad hoc facere videantur: quia tamẽ ipsorum vsus est plurimum impinguatiuus ⁊ appetitui multũ conueniens in proposito nõ placet. Et sicut dcm̃ est de parcitate in cibo ita generaliter intelligatur de potu. Sit in eo parci

tas de potu vini intelligẽdo: et qualis debeat esse potus inferi⁹ dicet. Jã princeps noster. A. iiij. canõ. fen. vij. dixerit q̃ potare vi nũ potẽs in notabili q̃titate in ieiunio extenuat: ppterea q̃ re soluit et venas vaporibus replet. et non subsit locus receptioni nutrimẽti in venis: et sic macrefacit: tñ q: talis vini vsus vt om nes medicorum illustres in plerisq; locis testantur: ad grauia et notabiliora solet perducere nocumenta: hũc potũ nõ laudo ne id assequamur qđ vulgo dici solet. Cecidit in syllã cupiens vitare caribdim. Quia in casu nostro principalis occasio im pinguationis est equalitas in caliditate: studendũ est in eis que cõplonẽ ad contrariũ eius perducere faciãt: vt sic iclinatio cuꝫ cibis vel medicinis aut ad frigus aut ad calorem satis inten sum. ¶ Magis tamẽ laudo que inclinãt ad notabilẽ caliditatẽ q̃ ad frigiditatẽ notabilẽ: qm̃ timor est in approximatione re rum multum intense frigidarum: quia talis frigiditas est vite multũ inimica vt inquit Aui. q̃rta. fen. pmo caplo scd̃o. Et etiã q: calida faciũt ad subtiliationẽ et euaporationem: et exinde ab elõgatiõe nutrimẽti a natura nutriti: frigida vo cõstare faciũt humidũ. Uidet ergo vt per se magis calida extenuare faciant quam frigida. Ipsorum ergo vsus magis placet sic vt singulis hebdõ a semel vel bis sumatur aliqua medicina lenitiua vel com pressiua leuis: quoniam per eam cõuertitur cibus a via vena rum: et etiã acquiritur nature cõsuetudo vt ex omni motu de bili humorum euacuet versus intestina: quod ad venas acci dit. Ista tamen regula obseruanda est vbi venter non nimis laxaretur quia eo casu non esset practicanda regula: quales debeant esse medicine: et qualis ordo infra dicetur. ¶ Uomit⁹ etiaꝫ si non cum labore fiat conuenit non ordinatus. sed sine ordine quia cum ordine iuuat ad impinguãdũ. ¶ In hac etiã regula addat q̃ oẽs medicine puocatiue vrine hic cõueniunt. Nõ est vtendum cibis multum delicatis: vel ex se vel artificio: nõ dulcibus: non insipidis. nõ aromaticis: et generaliter non suauibus gustui: neq; multum nutritiuis: neq; assatis: sꝫ elixa tis potius: quia assata ceteris paribus plus afferunt nutrimẽ ti q̃ elixata: et nutrimẽtum magis est cõstãs: et elixatum magis molle et tenerum aptius dissolutioni. Omnes cibi vel medi cine exhibẽdi sunt vel subtiliatiui: vel exiccatiui: vel aceto si: vel amari: quia cũ his qualitatibus in his cõiungitur paucitas nutrimẽti: et ex medecinis cum cibis alteratis cõuertitur nu trimentum a natura nutriti: et hec de generalibus. ¶ Ad spẽ lia vero magis deueniẽdo. Primo circa panẽ. Nõ vtatur pa ne frumẽti vel farris: q: talis nimis nutrit: sed sit panis factus ex ordeo decto et furfuribus mundo a puluere: sic cõuenienter coctus: nõ tñ sit vnius diei sed duoꝝ adminus vel triũ. Panis etiã de millio hic laudatur marie. Qđ si pur nõ placeret nisi ex frumẽto: et ordeũ vel spelta q̃ etiã cõuenit haberi nõ possent fiat panis mũdus a pulueribus notabiliter furfuratus et no tabiliter salitus et fortiter coct⁹: neq; partes exteriores vt dñis fieri solet cultello ammoueantur: q: in vigore illarũ partiũ sit minus nutritiu⁹ et nõ comedat recẽs: sed triũ vel quatuor die rum. Ex exvsu panis sic rectificati grãde sequit iuuamentũ in casu nostro tanq̃ ex continuo cibo et vniformi. Placet tamen magis panis ordei. Et sicut de pane dcm̃ est: ita de plurib⁹ in telligatur: de pastillis: laganis frumẽtinis: rauiolis artoclis et huiusmodi: si in tempore talia fieri cõtingat sint ex farina or. vel frumẽti rectificati scđm q̃ dcm̃ est. ¶ De carnibus vero di cendum est vt sit in eibus parcitas: sed precipue nõ est vtendũ carnibus perdicũ: fasianoꝝ: pauonũ: gallinarũ: vel caponũ pinguiũ: vel mediocriũ auiũ mõtanarũ quarũcunq;: saluo q̃ storndoꝝ: quibus secure vti põt propter hoc q̃ parũ nutriunt: et colũborũ exercitatorũ nõ est vtendũ marie iuuenib⁹. Aliis auibus aquaticis cõuenientius vti põt. ¶ Utãde etiã sunt car nes castratoꝝ maxime vnius anni: et vituloꝝ iuuenum: et car nes porcorũ sunt vitãde. Utendũ est carnibus bouinis nõ me diocriter pinguib⁹ sed ad macrũ declinãtibus: arietinis iuue nibus: capretis notabiliter distãtibus a natiuitate: nõ tñ curio se impinguatis. Carnibus etiã siluestribus quadrupedũ non propinquorũ generationi: et capriolorũ: ceruoꝝ et lepoꝝ: q: he pre cipue conueniũt cũ nutrimentũ exhibeãt colericũ. ¶ Uerum q: dñationi reuerẽdissimi. d. mei. d. epi pro honestate debetur vt plerisq; vt domi et foris carnibus vtat delicatis: vt caponũ: per dicum: vituloꝝ iuuenũ: vtiliter afferẽde sunt quedã additio nes: quibus obseruatis vsus taliũ carniũ minus erit nociuus. Utendũ est partibus auiũ postremis vel posterioribus: preter missis partibus pectoralib⁹ et alarũ: dimissis etiã epate testicu lis et cerebro eorundẽ. In quadrupedibus vero etiã cerebrum mamille carnes glãdose dẽt largiri: medulle ossiũ et partes car nes participãtes media pinguedine pretermittant. Sed co medantur cartilagines vicine ossibus: et carnes musculose di cte el pesso de la carne vulgariter. Secundo annoto vt oẽs car nes siue elixe siue asse fiat fortiter decocte vsq; fere ad pertium dissolutionẽ. Tertio q̃ sint notabiliter salite et aromatizate cũ speciebus subtiliatiuis et exiccatiuis: de quibus vt infra faciã primã descriptionem: plus tamen et minus secundum tempo rum dispositionẽ in caliditate et frigiditate. Quarto laudo su per carnib⁹ salsamẽta cũ aceto speciẽb⁹ et agresta modico zuc charo facta. Idcirco carnes quadrupedũ siluestriũ in patella frixe: et saporibus acetosis saporizate vt moris est in hac par te multũ mihi placent: q: cũ eo q̃ honorifice offeruntur ad mẽ sam dñi mei modice etiã nutriunt. ¶ De superfluitatibus a sic dictorũ animaliũ et auium comestibilibus: vt lacte: buthyro: caseo: ouis et c. sumarie dicatur: q̃ opꝫ in singulis taliũ bonã parcitatem et tẽperantiã habere: q: talia oĩa excellẽter nutriũt. Sed qm̃ persepe eius horũ in vsum venit: pro electiõe sit pri ma regula vt saltẽ dimittantur oua sorbilia gallinarũ. sed ma gis cõueniunt in cõpositione cũ herbis subtiliatiuis calefacti uis: quas statim enumerabo: in viuarolo: rauiolis et huiusmo di: et cum caseo nõ iuuenili: q: talis plurimum nutrit: sed anti quo et salito conuenienter vt cũ rabiolis veteribus. ¶ Nõnun quam etiã conuenit vti ouis in patella frixis: et semper bonũ erit aspergere talia aliquibus acetosis: vt aceto vel agresta: vel succo arancij: vel limonum: vel sumitatum vitis: vel acetose di cte lapatium acutum: vel alio acetoso. ¶ A lacte etiam et bu thyro est abstinendum: et loco buthyri vtendum oleo oliuarum et si foret oleũ factum ex oliuis immaturis melius esset. Et quẽ admodum dcm̃ est de ouis gallinarum intelligatur de ouis quarumcũq; auium: perdicum: et anatũ: de ouis etiã piscium q: omnia talia plurimũ nutriunt. Caueat etiã a sanguine ani maliũ: et maxime porci: q: habet conuenientiã cũ sanguine hu mano: et ideo dimittẽdi sunt beroldi. ¶ De piscibus quoq; dica tur: q̃ absolute magis conueniũt q̃ carnes q: minus nutriũt. Inter pisces tñ cauẽdũ a salmone: anguillis: tenchis: persicis: timeris: et a piscarijs in quibus maxime est copia lampredarũ et precipue a cãcris: licet cõciliator dixerit q̃ cãcri multũ restau ratiui nõ sunt quibus vtimur: tñ credo q̃ etiã isti inter pisces multũ nutriunt. Non cõmemoro pisces maiores: q: ipsorum copiã non habemus: sed vtendum est lucijs strigijs et alijs nõ multũ delicatis: multũ squãmosis: et artificialiter assentur et sa porisentur si pꝫ cũ aceto: cepe: et similib⁹. ¶ Pro regula nõ co medantur calidi: neq; cooperiantur: sed postq̃ sunt per se infri gidati comedant. In hoc etiã casu gñaliter ceteris parib⁹ ma gis cõueniũt pisces saliti q̃ nõ saliti: imo in casu potissime cõ ueniũt. ¶ Herbe vero in casu valẽtes sunt maiorana: menta: calamentũ: petrosiliũ: apium montanũ et aquaticũ cressonũ. et mentastrũ: poliũ: origanũ: ysopus: pulegiũ: basilicon: cuius tñ paruus sit vsus. rutha: ciminũ: agnus castus: marrubiũ: et ab synthiũ. Frigide vero sunt lactuce: portulace: folia cucumeris et cucurbite: viola. plãtago: virga pastoris: acetosa: atriplices et his similia. Et ex his possunt fieri varia comestibilia et salsamẽ ta tẽporib⁹ carniũ et quadragesimaliũ. ¶ Circa grana in hoc valẽt vis cibi or. miliũ: panicũ: simula: lentes: q: talia sũt oĩa exiccatiua. Cauendũ a frumẽto: farre: rizo: faseolis et ciceribus precipue: q: vltra hoc q̃ fortiter nutriunt etiã vt dixit Azara uius nõ inuenit aliquis cibus ita promouẽs ad libidinẽ sicut cicer. In via vero medicine cõuenit coriandrũ preparatũ: gra na berberoꝝ sumach: alchichigi ribes et silĩa. Inter fructus ca ueũ a copia vuaꝝ marie albarũ et optie maturarũ: a ficubus pcipue recẽtib⁹: a pineis: auellanis: fisticis: amigdalis a nucib⁹ recentib⁹: castaneis: dactilis. passulis. Et ex hoc elicitat: q̃ cõfec tiões ex istis cõposite nõ laudant in proposito. Alia fere oĩa gñia fructuũ pñt tollerari: precipue tñ valent persica nõ nimis matura: granata oĩa precipue agresta muzaꝫ amaridi: nespu la: pira: sorba: mora: et coctana: oliue immature: et mirabola ni: et capares: et similia: potissimũ si nõ bene matura fuerint. Et si ex his fiãt delicate cõfectiones ex zuccharo: vel acetosentur p insalatutis vel si pro salsamẽto condiant nõ debẽt vitupe rari ad mensam. d. epi imo proposito nostro cõueniunt. ¶ Ca uendum a rapis: naponibus: pastinacis et precipue decoctis in brodio carniũ: saltẽ sit ipsorum moderatus vsus: q: aliquã do loco medicine pro quãto vrinam prouocãt nõ incõueniũt. Et similiter cõueniunt radix feniculi: apij: cepe: rafani: porri: allea: et talia acuta que propter acutam qualitatem multum elongãture a natura nutrimenti. Non tamẽ laudo vt istoꝝ sit vsus nisi moderatus: ne ad alia perducerent nocumenta.

¶ De vino dicat: q absolute caueat a vinis nouis vermilijs ⁊ dulcibus: sed etiam vtendum vinis antiquis parū agrestib⁹ ⁊ subtilibus aqueis: eligēdo ex eis debiliora si modo sint apta antiquari: sicut a diuina prouidētia pulsum est de vinis de la stradella: his etiam parce vtendū est: ⁊ non peccabitur si parū misceantur. ⁊ hec sufficiant de regimine in cibo ⁊ potu. ¶ De somno ⁊ vigilia summarie ex dictis cōprehendi pōt qualis debeat esse obseruātia. est eīn parū dormiendū: nā quantū somno natura iuuetur facile est comprehendere. Et ex hoc patet q sunt remouēde omnes cause somnium prolongantes: nā post cenam cum diuersis diuerso modo diuertendo: vt fabulationibus cogitationibus non tamen multum suauibus aliquando acutis sonis ⁊ huiusmodi. Unde tardandū ab introitu lecti per tres vel quatuor horas a cena vt cibus sumptus in cena iam trāsfluerit ad fundum stomaci: ⁊ sic non sit aptus multos vapores: neq longo tempore sursum ad caput cōmunicare: qui sint causa longi somni. Quando etiam intratur lectum fiat leuis fricatio pedibus ad diuertendum vapores ad oppositū: vel ponantur extrema in aqua calida. ¶ Sit etiam ingeniū vt post cenam sumatur aliqd vapores reprimens vt frustrum coctani: vel de codognata sine speciebus appellata dyacitoniten secundū medicos: vel sumantur. vj. vel. viij. coriādra preparata cōuenienter sm artē: aliter non placerēt. ¶ Est quoq dormiendū super lecto non molli vel tenero sed duro magis. Est curandum exercitari post. vi. horas somni. ⁊ a lecto surgere. ⁊ non in lecto quietari. ¶ Ex dictis superius etiam patere potest qualiter sit habendum circa inanitionem ⁊ repletionē scilicet vt curanda sit inanitio: ⁊ modicum sumendo absolute de cibo: ⁊ sumendo cibaria modici nutrimenti: de quib⁹ supra scriptum: et paucis vicibus maxime tempore hyemis. Unde credo conueniens esse dn̄o meo vt a principio octobris vsq ad principium aprilis: vel medium saltem marcij obseruetur dieta monachorum sancti benedicti: scilicet vt tantum semel in die comedatur. ¶ Sub hoc concludo: q saltē bis in anno fiat copiosa satis flobothomia vt in principio veris ⁊ in principio autūni: extrahendo. vij. vel. viij. ℥. pro vice. fiat tamen secundū cōsequentias oportunas a medico sciri debitas. ¶ Fiat itaq vbicunq contingat dominationem suā reperiri consilio egregij medici: qz hic de omnibus regulas apponere in longum nimis sermo protraheretur. ¶ De coitu hic nihil cōmemoro ne cum de ista materia fortasse loquerer a preceptis legis sanctissime declinare contingeret: neq sic super hoc regula necessario danda. ¶ De passionibus etiam animalib⁹ supra satis intellectum est: qz aliquando tristari vel irasci conuenit: nō sit tamen sic excellens vt peccare contingat: ⁊ hec de omnib⁹ ad dietam pertinentibus. ¶ De medicinis generaliter ⁊ pro regula dicatur: q omnes medicine prouocatiue vrine ⁊ secessiue ⁊ sudorem prouocantes ⁊ resolutiue ⁊ exiccatiue in hoc casu conueniunt: inter quas alique interius oportune offerūtur: ⁊ alie que exterius. ¶ Inter medicinas secessiuas laudo primo vt singula ebdomada sumatur medicina vt infra. ℞. cassie extracte sine armillis. ʒ. vi. granorum berberorum numero quatuor: tapellentur omnia simul: ⁊ cum zucchаro fiat bolus: ⁊ sumatur ante cenam parum. ¶ Ad hanc etiam intētionem valet sumere confectionem vt infra. ℞. trifere minoris. ʒ ij. cum zuccharo si expedit fiat confectio. Uel aliter ⁊ felicitabitur operatio: vt infra. ℞. specierum hyere. s. cum aloe: turbith electi an̄. ʒ. i.

trifere minoris. ʒ. iij. misce: ⁊ sumatur pro tribus vicibus. Et si placet post bibendo parum vini tepidi. Istam tamen medicinam melius est sumere in mane stomaco ieiuno: ⁊ de ista etiam tute vti potest bis in ebdomada. ¶ Ad hāc etiam intentionē valent mirabolani conditi: ⁊ iste sunt medicine secessiue. Alie autem etiam conueniunt in casu nostro que non sunt solutiue: ⁊ vsus earum potest esse in pulueribus ⁊ in electuario ⁊ in confectione. Primo potest fieri puluis vt infra. ℞. seminis apij: ameos: seminis feniculi: ⁊ ruthe: cimini an̄. par. i. lace. par. ß. baurach. par. iiij. misce ⁊ fiat puluis subtilis: de quo potest singula die sumere a. ʒ. ß. vsq ad. ʒ. i. maxie in hyeme. Ad idem valet puluis dn̄i Aui. capitulo proprio factus vt infra. ℞. seminis ameos: ⁊ seminis ruthe: ⁊ cimini an̄. par. equales sane succi sicci ⁊ baurach. an̄. quartam partem lace. par. i. cuius dosis sit vsq ad. ʒ. i. in die. ¶ In electuario vero conferunt confectiones vt infra. ¶ Primo confert mirabiliter confectio dyalacha: quia pro quanto vrinam prouocat ⁊ a proprietate extenuat virtute lace vt secūdo can̄. capitulo proprio ⁊ alibi. Ad hoc valet mitridatum ⁊ tyriaca: dyatriton piperion subtiliantes ⁊ resoluentes. In morsellis vero valent dyaciminum dyanisum: ⁊ cōfectio de musco amara dyacinamomum ⁊ talia. Et si medicus voluerit pulueribus suprascriptis ⁊ zuccharo dissoluto in aquis ruthe maiorane ⁊ huiusmodi facere confectionem in morsellis magis appropriabuntur casui nostro. Istarum tamen vsus sit precipue stomaco vacuo ⁊ famescente. Post quas etiam per tempus tardetur cibus vsq dum incipiat debilitari appetitus: ⁊ hec de medicinis sumendis per interius. ¶ Nolo tamen hic obliuisci quod superius promissum est: vt describere species in hoc casu valentes. Fiat ergo vt infra. ℞. ciperi: seminis agnicasti an̄. ʒ. i. macis: gariofilorum an̄. ʒ. ß. nucismuscate: piperis: galange. an̄. ℥. s. croci. ʒ. s. misce. fiat puluis: ⁊ si placet addere zuccharum ponatur ad libitum. ¶ Et quia ex prehabitis colligi possunt quecunq impedientia tractum alimenti ad membra ⁊ moram: in eisdē membris sunt frigida ⁊ ad siccum declinantia. Secundum vero perficiunt quecunq fortiter calefaciunt ⁊ subtiliant. Ponende igit̄ sunt alique medicine que exterius applicate ad hoc iuuamentum prebent numerādo calida ⁊ frigida. ¶ Inter olea calida sunt valentia oleum de lilio: oleum de ruthe ole. de piperibus: oleū vulpe: de spica: de costo: de castoreo de scorpio. ⁊ similia. Possunt etiam fieri epithimata de vino alb. decoctionis rerum calidarum de quibus supra. vsus tamen horum nisi in tempore exhiberetur esset in causa certo casu impinguandi. ¶ Utendū est ergo non absolute istis omni tempore: sed tempore tam famis existentis vel in tempore perperum antecedente ad horam famis. ¶ Inter frigida valent oleum ro. oleum de mirtis precipue ⁊ citoniorum: ⁊ similia. Fieri etiam possunt epithimata ex succis portulace: virge pastoris: caude equine: lactuce: semperuiue. iusquiami albi. ⁊ miscere cum eis de cerusa: camphora: mirtis: sumach: de puluere lapidis cottis: ⁊ similium. Istorum tamen vsus non multum placet: sed pro complexiori doctrina posita sint. Et his ad presens sum contentus.

¶ Laus deo semper.

¶ Expliciunt perutilia ad diuersas egritudines consilia celeberrimi ac famosissimi philosophi ⁊ medici. d. Magistri Jo. Matthei ex Ferrariis de gradi mediolanensis.

¶ Tractatus Rabbi Moysi: quem dño ꝛ magnifico Soldano babilonie transmisit.

Postq̃ ad manus minimi seruitoris moysi israhelitici cordubensis peruenit preceptum principis ac honorati regis ꝑ uenit cui de⁹ gloriosus honores augmētare dignet. qđ mihi transmisit ꝑ quēdā suum nunciū scꝫ vt sibi scribere deberē regimē tale: q̄ persecure ꝛ absq̃ dubitatiōe aliq̄ possit de curis egritudinū q̄ nouiter ipsi meo domino reuerēdo sibi peruenerūt fideliter considere: a quo deus dignetur ipsas ꝛ oēs alias egritudines elongare: ꝛ sanitatem perfectam cum eodem tēpibus vite sue permanere. Mihi quidē significat dictus nuntius: q̄ dñs meus reuerēdus conqueritur de duritie seu siccitate sue nature: intātū q̄ nō pōt assellare nisi cū summo studio ꝛ labore: q̄ innouata est etiā eidē melācolia ꝛ male cogitationes: ꝛ q̄ appetit esse solitarius ꝛ timet mortē: ꝛ qđ debilitatus est stomacus eius taliter: q̄ cibus corrūpitur in eo absq̃ completa digestione. ¶ Quare super his quatuor ordinaui tractatus. Tractatus primus est de regimine sanitatis oīm hoīum sub breuiloquio cōpilatus. Tractatus secūdus est de regimine egrotantium qñ nō possunt medicū inuenire: vel si reperiunt: est vt imperfectus ꝛ absq̃ scīa. Tractatus tertius est de regimine dñi mei: ꝛ de suis accidentib⁹ prout mihi per suū nuntium significauit. Tractatus quartus est capitulū gñale cōueniens ꝛ vtile sanis ꝛ egris oībus tēpibus ꝛ omnibus locis. Et nō improperetur mihi ab aliquibus: si aliquid dicā in hoc tracta. de hisque in aliis memoraui tractatibus: eo q̄ quilibet tractatus sit secūdū commodi exigentiam ꝛ requisitionē querentis: aut secūdum intentionem efficiētis. Et super hec adeo excelso ꝛ glorioso implozo auxilium ꝛ iuuamen.

¶ De regimine sanitatis omnium hominum sub compendio compilatus. Tractatus .j.

Intētio nr̄a i hoc tractatu ē remēorari vias leues ꝛ faciles ad mēorie recōmendationē: ꝛ exercere eas: que dicturus sum erit magne vtilitatis ꝛ perfectionis in cōseruatione sanitatis ꝛ hic tractatus est scḋm sniam magnorū medicorum. ¶ Dicit Hypocras: q̄ cōseruatio sanitatis consistit in elōgatione a multa repletione: ꝛ superfluo labore. Uide ergo qño Hypo. posuit conseruationē sanitatis in his duabus viis. s. vt quilibet se abstineat a superflua ꝛ nimia repletione: ꝛ a tali excessu exercitii ꝛ laborū: qui possit cibū corrūpere: ꝛ digestionē impedire: qm̄ qñ aliquis tm̄ comedit atq̃ bibit: vt satietur superflue: ex necessitate sequitur inde extēsio. Et scitū est: q̄ qđlibet mēbrū qñ extēditur vltra debitū: soluitur in sua cōtinuitate: ꝛ inde debilitatur virtus eius intantū: q̄ nullomodo pōt digestionē perfectā efficere: ꝛ accidit dolor in eo: ꝛ debilitas mot⁹ eius: ꝛ maxime cū potat aquā multā post repletionē. Ideo impoīe est quin accidat ei vna ex istis rebus vꝫ q̄ corrūpatur digestio taliter: q̄ inde pōt aduenire mors. Uel si corruptio fuerit minor predicta: efficietur eger: sꝫ liberabitur cum bono regimine: ꝛ conuenienti. Et adhuc potest digestio mala esse leuior intantum q̄ sustentabitur patiens absq̃ eo: q̄ perueniat ad egritudinem: sed cum labore. Species autē male digestionis diuersificantur scḋm diuersitatem specierū ciborū: ꝛ cōplexionū: ꝛ etatum ꝛ scḋm preparationem mēbrorum ad recipiendum egritudines: certissime cognoscendo: q̄ si digestio facta fuerit corrupta in stomaco: impoīe est qđ bona fiat in epate: vel ceteris membris. ¶ Et dicit similiter Gal. Qui cupit se ab egritudinibus conseruare: studeat toto posse ne malam faciat digestionē: ꝛ vt se nō moueat se motu laborioso: vel superfluo post cibum. Et hac de causa medici concorditer ꝛ generaliter dixerunt: q̄ qui vult in sanitate permanere studeat surgere ante sacietatem: ꝛ cum aliquo appetitu de mensa: abstinendo se omnino a tensione: ꝛ superflua repletione stomaci. Itē adhuc omnes sapientes medici dicunt: quod ex assumptione mali cibi in modica quantitate minus sequitur nocumentum: quam ex repletione boni ꝛ perfecti in superflua quātitate atq̃ magna eo q̄ qñ aliquis recipit ex cibo non bono aut malo in modica quantitate in stomaco ꝛ epate digeritur digestione cōpleta: et hoc est vel propter delectationē ipsius. vel qꝛ calor ꝛ virtus preualet ꝛ dominatur supra id modicū intantū: q̄ id qđ ex eo peruenit ad mēbra recipitur ꝛ cōuertitur ab ipsis in sui nutrimentū optime: ꝛ si quid ex ipso superfluo remanet: est valde modicū: vnde a virtute expulsiua ipsorum faciliter expellitur: quare ex hoc nō peruenit nocumētū: ꝛ si quid accidit: est tā leue ꝛ imperceptibile: q̄ nō curatur. Quia aūt saturatur superflue: Quis ex optimo pane ꝛ perfecto ꝛ nobilissimis carnibus et perfectissime preparatis nō pōt bonā facere digestionē. nec laudabilem. Et hāc cautelā medici habuerūt qñ prohibuerūt: ne quis cupiens sanitatē suā cōseruare recipiat fercula multa in vna mēsa: qm̄ ex vno ferculo nō pōt tm̄ saturari: q̄ inde valēt ad nocumentū de quo sit curādū peruenire. ¶ Sciēdū q̄ scḋm q̄ diuersificantur cibaria diuersimode variatur digestio scḋm naturā vniuscuiusq̃ cibi. Ergo quicūq̃ cupit suā sanitatē cōseruare studeat comedere in tēperatis horis diei: ꝛ taliter comedat: q̄ stomacus inde nō recipiat extēsionē: nec grauamē: ꝛ comedat cibaria cōuenientis sue nature: intātū q̄ nō deueniat ad eructuationē putridā: aut corruptā: neq̃ ad sitim: ꝛ q̄ sentiat post cibum sanitatem ꝛ leuitatem: ꝛ q̄ cibaria sua talia existāt: q̄ permaneat mollis ꝛ solubilis nature. Et illud regimē toto posse perseueret. Si aūt aliqñ incubuit necessitas comedēdi in horis calidis minuatur de quātitate: eo q̄ virtus digestiua in tali tpe et hora debilis existit propter sparsionē naturalis caloris ad exteriora. ¶ Et qñ infrigidatur aer addatur ꝛ multiplicetur quantitate: qꝛ virtus digestiua tūc tēporis fortificatur ꝛ vigoratur propter coadunationē caloris innati: ꝛ cōstrictionē pororū. Et dico vobis dñe Reuerēde: q̄ si quis se regeret semper eo modo quo regitur animal super quod equitatur: euaderet a multis ꝛ diuersis egritudinibus: qm̄ nō reperitur homo qui nō propinet suis equis annonā semper: ꝛ omnib⁹ horis cibādi in tali proportione: scḋm q̄ cogitare ꝛ scire potest: q̄ possit digerere ꝛ ferre competenter absq̃ difficultate ꝛ labore: qꝛ bene scit quilibet q̄ si inordinate cibaretur vel superflue: vel fatigaretur vltra debitū: et inordinatis horis: q̄ infirmaretur sine dubio: q̄ non faciūt in seipsis. Et sic quilibet sit attentus in suis motibus exercendis: qm̄ motus est radix maxime in conseruatione sanitatis: et in pluribus egritudinibus expellendis. ¶ Et iam dixit nobilis Hypocras: q̄ qui vult suam sanitatē conseruare vtatur exercitio: sed tali modo q̄ non percipiat dolorē in suis membris: nec grauamen superfluū. Sciendū q̄ non reperitur res in mūdo que possit motui ꝛ exercitio tēperato equiparari: eo q̄ ex motu excitatur ꝛ augetur calor naturalis in omnibus membris: ꝛ non est corpus alicuius hominis: in quo non multiplicētur superfluitates alique ꝛ generentur: quāuis comedat temperate ꝛ cibaria optima: nedum in facientibus contrarium: que cōsumuntur ab exercitio: ꝛ motu ordinato. Et expellitur etiā nocumentum per motum ꝛ laborem quod accidit ex malo regimine facto in maiori parte hominum Et scitum est: q̄ motus nō sunt equales: qꝛ alii sunt graues: alii fortes alii debiles. Motus autem grauis est ille: in quo anhelitus fortiter permutatur, cum anxietate. Et ille qui fortior isto existit nominatur laboriosus atq̃ fortis. Debilis vero non inducit permutationem in corpore. Et optimum est in conseruatione sanitatis agere motus leues et non laboriosos. Et non est conueniens vti exercitio nisi facta et completa digestione: et post expulsionem superfluitatū prime et secunde digestionis scilicet stercoris ꝛ vrine. Neq̃ enim fieri debet motus in forti calore vel frigore: motus conuenientes sunt in mane post exitum a somno ꝛ completa digestione ꝛ facta expulsiōe dictorum superfluitatum. ¶ Dixit Gal. in regimine sanitatis: quod sicut exercitium conueniens est ante cibum: sic nociuum est valde post cibum ꝛ specialiter post superfluam satietatem. Sciendum q̄ motus localis superfluus ꝛ coitus ꝛ balneum post cibum sunt oīa magni nocumenti: ꝛ specialiter illis qui habent venas strictas vel siccas naturaliter. Illi enim sunt qui recipiunt ꝛ recipere possunt ex talibus multa nocumenta. Tamen sine nocumēto potest quilibet se mouere ambulando tm̄ quantum sua dom⁹ extenditur in longitudine ad hoc q̄ cibus descendere possit facilius ad fundū stomaci: vbi digestio natuliter celebratur. ¶ Et somnus est ex rebus que multum iuuant digestionem: ꝛ maxime in eis qui assueti sunt dormire in die. Et de melioribus ꝛ vtilioribus rebus in regimine ꝛ conseruatione sanitatis est nō addendo cibo cibum donec sit digestus: ꝛ non comedere nisi post naturalem appetitum: nec bibere debet nisi sitierit naturaliter. quoniam aliqñ quāplures homines patiuntur sitim et famem mendosam: que fames specialiter erit ex aliquo malo humore ꝛ mordicatione mordicante orificium stomaci ꝛ inde generabitur fames: cui nullatenus est satisfaciendum.

¶ Et scias q̄ bibere aquā post cibum est ex rebus que multum
destruūt digestionem nisi fuerit assuetus. In mensa vero quā-
do comedit et infra cibum nō bibat nisi aquam simplicem sine
aliqua mixtione. ¶ Et de modis etiam et ordinibus conserua-
tionis sanitatis est expellere superfluitates omni hora et tēpo-
re quādū potest: et absq̄ retentione ipsarū coire vel dormire seu
aliqđ iter incipere vel aliquē grauē motū facere nisi prius di-
ctas superfluitates conet expellere toto posse. Et postq̄ fecerit
et ut cōpleuerit aliquā ex dictis quinq̄ actionib⁹ agere studeat
illud idem. s. dictas superfluitates conet expellere. ¶ Et de or-
dinibus similiter et cōuenientib⁹ rebus in conseruatione sani-
tatis est: vt quilibet sciat naturā vniuscuiusq̄ specierū ciborū
qui comedant: et de his super his quamplures medici diuersos
atq̄ varios ediderūt libros: eo q̄ hoc est ex rebus maxime ne-
cessariis in arte medicine. Nos vero adducemus super hoc vti-
les regulas s̄m cibos: quibus vti cōsueuimus. ¶ Et ex illis est:
qm̄ cibus laudabilis ad quē oportet tendere qui querit sanitatis
cōseruationē est panis de frumēto arte paratus: et carnes edorū
et iuuenū pecorū: et carnes gallinarum fasianorū: turturū: et pul-
cinorum et vitella ouorum. Et volo inquā vt panis frumenti artifi-
cialiter paratus sit: q̄ fit ex frumento cuius decoctio completa
sit atq̄ perfecta. s. postq̄ ab eo exiccata fuerit ipsius humidi-
tas superflua: neq̄ inueteratum sit quousq̄ incipiat putresce-
re: et sit panis cum modico furfure. Auferantur cum cribello
vel cucullo: et appareat in ipso acetositas et etiam sal: et multi-
plicet eius tractatio in hora cōfectionis: et sit coctus in furno:
talis enim panis p̄paratus s̄m artificium eius apud medicos
est cibus magis laudabilis. Et oportet te scire q̄ totū id qđ de
frumento fit preter hūc panem nō est bonus cibus aliquo mo-
do. sed sunt mala cibaria. Videlicet sicut panis azimus: et pa-
sta cocta i aqua: et vermicelli similiter: et furfura cocta et aqua:
que farinata dicit in vulgari: et acida qđ est azimum assatum
cū oleo: et panis cum oleo mixtus: siue oleo cōmuni: siue cete-
ris oleis huiusmodi cibaria omnia sunt mala vniuersis homi-
nib⁹. Similiter et panis nimis albus et panis factus malo mo-
do. Granū vero coctum nō est laudabilis cibus quāuis sit ho-
num qm̄ digeritur bene: requirit enim potentē stomacum vt di-
geratur. Et tunc nutrit bono nutrimento et copioso. ¶ Gene-
ra vero carnium: que predicte sunt a nobis in precedenti tra-
ctatu nō omnia sunt eiusdem nature: nec omnia equaliter lau-
dabilia. Sed meliora carniū in genere quadrupedum sunt car-
nes porcorum vnius anni pascentium in campo: et castratorū
medie etatis pinguium. et partes meliores ex his sunt que ad-
herent ossibus. Et quodcunq̄ est in ventre malum est. Vniuer-
se autem pinguedines male sunt: replent enim et digestionem
corrumpūt: et appetitum prohibent: flegma generant. Et simi-
liter capita animalium plures superfluitates generāt q̄ cete-
ra mēbra. Alie vero extremitates. s. pedes priuati sunt a sup-
fluitatibus: neq̄ mali nutrimenti sunt facilisq̄ digestionis.
Agnine vero carnes male: habent superfluitates: et nihil bo-
ni existit in eis. Edi vero lactentes boni nutrimenti sunt faci-
lisq̄ digestionis. Carnes vero auiū generaliter leuiores sunt
carnibus bestiarum: et facilis digestionis: Sed meliores car-
nes inter aues sunt carnes quas prescripsimus. Lac vero in
illa hora: in qua mulgetur dum non acescat in stomacho: neq̄
in fumos resoluatur: neq̄ generet ventositatem in renibus est
boni nutrimenti. Oportet autē misceri cum ipso modicū mel-
lis et modicum salis: et ea que numerauit Gal. vt non coaguletur
in stomacho. Sed melius inter genera lactis: et magis subtile
est lac caprinum et vaccinum etiam est boni cibi. Omnia vero
que de lacte fiunt. vel cum eo admiscentur mala sunt. Et eodē
modo quicquid de lacte coquitur: et quicquid cum ipso coquitur
pessimum est. Similiter vniuersa genera casei pessima sunt atq̄
grossa. Caseus vero vnius diei albus et dulcis et non multū pin-
guis bonus est. Et vniuersa genera butyri vniuersaliter non
sunt mala cibaria vniuersis hominibus. Mel quoq̄ est bonū
nutrimentum senibus: malū vero iuuenibus: et maxime cuius
complexio est calida: qm̄ cito vertitur in coleram ru. ¶ Pi-
sces vero vt plurimum mali sunt nutrimenti: et maxime haben-
ti humidam complexionem: et senibus: et multo magis pisces
magni corporis et salsi: et crescentes in malis aquis: et qui sunt
multum pingues mali sunt propter multam humiditatē. Pi-
sces quoq̄ non mali sunt quorum corpora parua sunt et quorū
carnes sunt albe et dure atq̄ frangibiles: et quorum sapor dul-
cis sit in marinis aquis excreti: aut in aliis aquis currentib⁹.
Genera quoq̄ piscium: que dicuntur cephalones nō sunt ma-
li nutrimenti: si sumantur de illis ad modicum. ¶ Et notan-

dum est apud omnes medicos. qm̄ ex melioribus cibariis est
illud cuius prohibitio est diuulgata in lege saracenorum. s. vi-
num: nam illud est qđ nutrit multo et subtili nutrimento: et cito
digeritur: et adiuuat digestionem: et extrahit superfluitates a po-
ris: et vrinam educit: et sudorem: et preter hoc habet alias plures
laudes: et diuersa iuuamēta a medicis iam posita. Sed tracta-
re de eo cuius administratio non est licita inutile est: et ob hoc
subtraximus hanc memorationē specierum ipsius: et eius sum-
ptionis modū s̄m semitam sanitatum. ¶ Ex cibariis vero que
mala sunt vniuersis homini⁹ sunt. s. allea: et cepe: porri et cau-
les: melongianciola hec pessima sunt his qui suam sanitatem
cupiunt conseruare. Citruli vero et melones viridos minoris
sunt malitie. Melones autē citrini si sumant per se in princi-
pio diei euacuato stomaco. et nō sit in ipso malus humor. s. ab
alio loco p̄cedens: et cū hoc non sit in ipso mala cōplexio: ta-
lic bene digerentur et corpori nutrimentū infundunt: et vrinam
multiplicant nervos purificant atq̄ mundificant ab humori-
bus: que in eis sunt: tūc non erunt mali nutrimenti. Qđ autem
facimus memorationē de illis est: q̄ hoīes cōsueuerunt come-
dere de illis multum. ¶ De fructibus quoq̄ huiusmodi sciens-
dum est: qđ omne qđ educitur ex arboribus malum est ad nu-
trimentū hominis in generali: sed est distantia inter eos in ma-
litia. Sunt enim quidam fructus valde mali: vt sunt karabe:
et sorbe: et nespille. Alii vero sunt parum mali et proxime boni-
tati: vt sunt ficus et vue. ¶ Et dixit Gal. q̄ ficus et vue sunt quasi
principes omnium fructuū et minoris malitie: sed sanguis ge-
neratus ex fructibus non est bonus. Nec quis in hoc decipia-
tur cum diximus: q̄ omne q̄ educitur de arboribus est mali nu-
trimenti nos intellexisse mella fructuū et vina decocta et potio-
nes et cōfectiones: que fiunt ex ipsis in hoc genere cōtineri. In-
uenimus enim ea vtilia propriis liquoribus. Nam ipsorum
operatio est in eo: q̄ medicine sunt. Hoc autem totum notum
est apud illum: qui in arte medicine est peritus. Et est quidem
apud Gal. sermo quem protulit per modum correctionis homi-
nibus: et iurauit per deum: quoniam sermo ille esset perfecte ve-
ritatis: in quo corrigit homines non comedere fructus. Dixit
enim: quoniā cum incideret in febrem omni anno: iussit a pa-
tre suo vt non comederet fructus aliquo modo et exemptus est
a febre illo anno. Post illud substraxit se omnibus diebus suis
ab vsu fructuum: et qui iurauit non sensisse febrē ex tunc vsq̄ in
diem illum quo fecit illum sermonem nisi febrem ephimeram.
Et nos quidem dicimus: q̄ verum est qđ dixit. Nam humidi-
tas fructuum est materia febris. ¶ Nec pro tanto quis contra
nos obiiciat esse plures homines comedentes fructus non mo-
lestari a febre: nam consuetudines et nutrimenta alias habent
rationes: quomodo si aliquis de regione in dic vteretur pane
artificiose parato: et carnibus ouinis necessario infirmaretur.
Qđ si aliquis nostrum continue vteretur granis rizi et piscib⁹
vt indi faciunt necessario egrotaret Sed huiusmodi tractat⁹
intentionis non est has causas ponere: sed eius intentionis est
demonstrare q̄ fructus vniuersaliter mali sunt: et q̄ homo cus-
tet eos: neq̄ misceat eos cum cibo aliquomodo. Et vtatur ex
eis quicunq̄ mollificatiui sunt et humectatiui sunt: sicut vue
pruna et ficus ante cibum. Nec sumat cibum donec ex stomaco
educantur. ¶ Et ex ipsis post cibum vtatur quicunq̄ aggrega-
tiui sunt: vt coctana: et pira: et non sumat de eis nisi modicum:
vt confortentur: claudant: que sunt in stomaco. Et quemadmo-
dum inter fructus laudabiles sunt ficus et vue: sic peiora sunt
persica: et melline. Nec accedat ad aliqđ istorum generum ali-
quo modo: quoniam ex his generantur humores: qui admix-
ti sanguinem ebullient. Et hec erit potissima causa putridorū
humorum et febrium. Fructus vero sicut vue passe et fistici nō
sunt mali: immo vtiles sunt post comestionem: et maxime pas-
se et fistici: quoniam iuuant epar maxime: et in sanitate spatio-
nos viuimus: sicut dixit Gal. ¶ Similiter bonum est post ci-
bum aliquid dulcedinis sumere: prestant enim stomacho virtu-
tem retinendi et digerendi. Hoc est qđ visum est nobis ponere
in hoc capitulo qđ quidem secundum nostram intentionem
sufficiens est.

¶ De regimine egrotantium quando non possunt medicum
inuenire: vel si reperiunt est imperfectus et absq̄ scientia.

¶ Tractatus iii.

Iam notum est apud speculatores q̄ scientia medi-
cine necessaria est homini in eo quod est susceptí-
uus egritudinum propter ciborum multiplicatio-
nē. Nec desinit indigere medico aliquo tēpore vel
modo: et hoc est: q̄ aliquis continet tria regimina.

Primum regimen et magis nobile est regimē sani: vt sanitas non remoueatur ab eo. Secūdū est regimen egrorum: et est acceptio consilij et operari: vt sanitas recuperetur. Tertium vero regimen: qđ appellat Gal. viuificationem: et est regimē illius qui nō est sanus sanitate legitima: nec eger: sicut regimē neutrorum et senum. Manifestum est ergo: quoniam indiget homo regimine medici omni modo: omniqꝫ tēpore. Veruntamen eius necessitas habēdi medicum tempore egritudinis est fortior: et absentia ipsius medici tunc magis periculosa existit. Ideoqꝫ putant stulti non esse necessarium medicum nisi in tēpore egritudinis conuenit. Contingit enim pluries egrotare aliquem eundo per viam in ciuitate: in qua non est medicus: vel est ibi medicus: non tamen dignus posse confidere de ipso: propterea fuit de cōsilio serui significare quid oportet fieri in tali casu. ¶ Dico ergo quantum Gal. iam deliberauit ꝙ vniuersi antiquo tempore quando occurrebat eis aliqđ dubium in ipsa egritudine non curabant ipsam aliquomodo: sed morbum ipsum relinquebant nature: quā nature est sufficiens ad sanationem egritudinis. Qđ vero iam prolongauit in multis locis librorum suorum sermonem in commendanda natura dicens ipsam esse sapientem et ingeniosam ad faciendum id qđ oportet fieri. Neqꝫ indiget alieno subsidio in curatiōe egritudinis. Opꝫ tñ medicū iuuare et sustētare ipsum non alio mō. ¶ Dixit aūt Ras. i quodā notorū capitulorū: ꝙ qñ egritudo fuerit fortior virtute egri nō speres salutē ab ea: nec in ea vtilis est medicina aliquo modo. Cum aūt virtus egri fortior fuerit egritudine: nō eget medico aliquo mō: sꝫ ipsam sanat sola natura. Qñ vero egritudo et virtus sunt equales: tunc indigebit medico pro virtutis cōfortatione. Hoc tñ cū medicus fuerit sufficiēs sciens qualiter cōfortet ipsam: et cōsideret sup ipsam. Sꝫ maior pars medicorū errant credētes confortare naturā et ipsam debilitāt: et eius motū īpediunt. Et ideo dicit Ari. in libro de sensu et sensato: ꝙ maior pars hoim moritur ex medicine ꝓpter ignorātiā medicorū ipsius nature. Medici aūt intelligūt ꝑ naturā virtutē regitiuā corporis aīalis: cuius essentia et ipsius virtus operationis determinata est in libro sclarū: et scientijs antiquorū. Et ꝓpter has causas assumūt sibi reges plures medicos: et ex illis eligūt qui magis est intelligēs et magis vetus in ipsa scia ꝙ pote est ei ab errore excludi cū ipsorum opiniones fuerint pariter cōgregate. ¶ Manifestū est igit ex his q̄ dicta sunt: qm opꝫ egrū cū natura ꝑmanere: qñ medicus nō est sufficiēs. Sꝫ modus eius ꝑmanēdi cū ipsa natura est: vt nō recipiat medicinā nisi illā: qua sani ꝯsueuerūt recipere. Et nō recipiat de cibo quātitatem totā quā solet sumere: et cum sitierit bibat. Et cū famescit comedat tēpore quo solebat: et tunc comedat leuiorē cibū inter cibos: quibus vsus est. ¶ Et sciendū est ꝙ cum hꝫ secum vulgarē medicum vnū: nec plures nō declinet ad assumptionē medicinarū fortium nisi cum consilio medici periti valde: cuius scientia ꝓbata et verificata est super quo extratur experientia: sed preter ipsum eligat tēpore sue egritudinis debiles medicinas nō fortes. ¶ Ego quidē declarabo medicinas fortes: que sunt. Flobothomia cū multi sanguinis extractione. Similiter euacuatio cū violēter laxatiuis attractiuis: vt est colloquintida: scamonea. Similiter euacuatio ꝑ vomitum cū forti medicina: vt elleboro: nuce: vomica. Similiter cū clisteribus acutis: in quibus intrant colloquintida serapinū: castoreū et similia. Etiā tollerare sitim et cessare a potu aque et cibo totaliter: ita ꝙ eger nihil sumat. Simili modo accipere confectiones iuuamētorū multorum: sicut tyriacas et metridatos theodoricon: et his similia: hec omnia sunt medicine difficiles. Nō vtere aliqua ipsorum nisi cum consilio periti medici et in scientia certe. Hec eñ si fiant in casu debito sanāt egrum de ꝓximo: vel per ea liberabit a morte. Qđ si peccauerit in ꝓprio casu et delicto interficient: vt plurimum cito: vel faciēt acquirere egritudinē: que in vltimo ducit ad mortem: et ideo opꝫ cauere ab eis. ¶ Medicine vero debiles sunt. s. extractio sanguinis cum scarificatione in tybijs: aut in superiore parte corporis. Et laxare ventrem cum manna et prunis et syrupo violato: et syrupo ro. cum aqua frigida infrigidatis. Similiter vomitus cum aqua ol. et secamabin: vel cum radice: aut cum radicibus melonum et similia. Similiter clisteria lenia sunt sicut cum aqua ordei: aut decoctione furfuris cum aqua mel. vel cū oleo tantum: et his similibus. ¶ Ad subtiliandum vero cibum est acceptio syruporum qui habentur in vsu factorum de zuccharo: vel de melle apum: vel aqua ordeacea: vel farre ex ordeo: aut mica panis pluries lota: aut sumere modicum de pane cum ferculis extraneis. s. que nō sunt sanorum fercula. Similiter curari cum medicinis sanatiuis. s. rebus quas consueuerunt sani accipere frequenter sicut sunt syrupus acetosus: et syrupus vio. et ros. et ceteri his similes sicut rose facte cum melle: vel zuccharo: et viole similiter hoc modo facte: et mirabolani confecti et similia. Item acceptio decoctionum compositarum ex medicinis debilibus et securis: est vero liquiritia: capillus vene. et lingua bouis: et semen endiuie: et cortex citri: et maciane: et radices asparagi: et cortices radicis endiuie: feniculi: et apij semen citruli: et semen portulace: et semen melonum: et radix maluauisci et eius semē: et his similia. ¶ Itē syrupus compositus ex fructibus: et seminibus: et floribus: quibus sani vel cōsueuerunt. similiter potus tamarindorum. Uniuerse he medicine leues debilesqꝫ quando administrate fuerint suo loco et tempore iuuant et sanant egritudinem debilem: et aliquando sanant egritudinem fortem longo tempore. Quod si eorum administratio loco suo non fiat: non interimunt: nec generant intensum malum. Similiter inuenimus maiorem partem medicorum confidere hoc modo medicinis ad querendum securitatem. Euacuatio vero cum yeris et agarico. et turbit et his similibus: et similiter cassiafistula modus mediocre est: et non de genere difficilium euacuationum: nec sunt de medicinis debilibus. Cassiafistula vero licet habeat in se molestiam et interdum inducit pondus. i. tenasmon: est tamen secura medicina. ¶ Agaricus et si sit securum ex parte sua laxationis: tamen eius acuitate et siccitatis vehementia nocet magno nocumento: quando requirimus humectationem totius corporis: vel alicuius membrorum. Et ita est nocumentum yerarū et triferarū inferentium magnum valde multotiens. Et hoc est qđ nos prohibemus sumptionē tyriacarū et mitridatorū nisi hoc fiat de cōsensu medici peritissimi: et hoc in sanis. In egris aūt dico ꝙ iam posuerunt ꝙ in regimine sanorū est sumere tyriacam quolibet .x. die hoc dixerunt medici: sed nō est id de rōne medicine rō absoluta: immo oēs: qui requirunt hoc hmōi: habēt necessario cōditiones sicut id qđ posuerūt de cōditione tyriace: quolibet die .x. per modum cōseruationis sanitatis: hoc nō opꝫ sumere calidā habentē cōplexionē: nec i tēporib9 intēse caliditatis. Sed ipsa vti debet ille in cuius stomaco est malus humor: vel humor quicūqꝫ. Et sicut etiā ex horū dictis est: ꝙ vomitus semel vel bis in mense bonus est: et modus in regimine sanitatis. ¶ Hoc etiā habet ꝯditiones. s. ꝙ nō sit ille debilis pectoris: nec talis cuius caput repletur de facili: vel accipiat cum frequenter almahada: et ꝙ non fiat vomitus in tēpore omnis frigido. Et sm quālibet rationē: qua ipsi soluunt sunt certe conditiones sicut exēplar qđ posuimus est: qm nos dixerimus administrare debilē medicinā: quoniam memorati sumus de cuius cōditionibus est vti ipsa: qñ non reperitur peritus medicus: et ꝙ possit in ipsam manū immittere cum quocūqꝫ medico: qui possit reperiri: et totum hoc positum est in loco necessitatis. Nam hoc idem nocet: et etiam in ista modica quantitate maxime qñ medicum contingit fallere et administrare preter propitum. Et Gal. quidem declarauit nobis: qm ipse iubet potum aque donec sanet eius sitim: et inducat sudorem in corpore egri: et mollificat naturam eius: et amoueat febrem et sanabitur perfecte. Et multotiens soluunt potus aque tempore non debito: qđ quidem erit cā perditionis egri: aut acquirēdi sibi longam infirmitatē: de qua nunqꝫ sanabit. ¶ Et iā quidē determinauerunt oēs cōditiones: quibus soluit potus aque vel prohibetur. Quod si quid hoc est de potu aque: multo magis erit in alijs: que preter hec sunt. Et qñ cōtrariantur signa et dubitatur apud nos: vtrum debeat solui potus aque vel prohibeatur: dimittat ipsam et eger bibet et nō euitet. Quod si fuerit apud nos dubium vtrum nutrire debeamus egrum vel cauemus ipsum: totaliter nutriremus ipsum tunc subtili cibo. Secundum hoc igit opꝫ esse tale regimen vbi non inuenitur peritus medicus. s. ꝙ cōcurrat semper cū regimine sanatiuo: et sumat minus eo quod consueuit sumere et conseruet quotidie virtutem in cibi sumptione. Talis autem cibus erit subtilis. s. ius pullorū: et ius carniū: et vitella ouorum parum coctorum in aqua: et similiter vinum cui decet doritant cum cibo grossiori he sint carnes pullorū: et nō cesset semper cōseruare virtutē naturalem cum cibo. ¶ Similiter confortet virtutem animalem cum bonis odoriferis cum calidis. s. musco et ambra: et sebres: ligno aloes in egritudinibus frigidis. Ad frigide sicut rose: nenufara mirta et viole in egritudinibus calidis. Similiter quoqꝫ confortet virtutem vitalem et naturalem cum instrumentis musice et cantis: et recitando sermones qui ipsum letificant et eius animam dilatāt: societate gaudeat: omnis hec

op3 esse in quolibet egro: q2 medicus non est ad disponendū necessaria: que quidē iusserunt antiqui cuilibet medico. Nā quando possibile est regere egrum cum dietis: non regat ipm̄ cum medicina. Quod si non dubitat esse necessarium reginē cum medicina: tunc regat ipsum cū rebus solutiuis. tunc incipiat a debiliori ⁊ leuiori. Et si hoc sufficiat bene quidē. q2 si nō sufficiat: tunc ex medicina forti in fortiorē. Et quantocū q3 poterit esse regimē cum medicina simplici: non regat cum medicina cōposita. Q2 si non poterit transire regat ipsum cui3 ea: cuius cōpositio minor est. Nec eligat medicinas multe compositionis nisi cum magna necessitate. Et cū sint huiusmodi predicte inhibitiones ⁊ cautele in discretione laudati medici quanto magis oportet cauere vbi medicus nō est: op3 tunc maximā adhibere diligentiā: ⁊ non accelerare administrationē medicinarū fortiū. nec sumere multas medicinas: ⁊ sit cōtentus de regimine debiliori inter regimina. Et hoc est q2 visum est nobis de rectificatione sm̄ hoc capitulum.

¶ De regimine mei dn̄i ⁊ de suis accidentibus prout mihi per suum nuncium significauit. ¶ Tracta. iij.

Iam cōcordauerunt antiqui medici: q3 principium regiminis hoīs est ipsum habere naturā lenem. Q2 enim exiccatur. maxime cui ascenderint ex eo fumi ad cerebrum: rectificet ipsā antequā illi fumi mali ad cor ⁊ cerebrum ascendant ⁊ corrupant ⁊ perturbēt spiritus: et inducant pessimas cogitationes ⁊ stupefactionem ⁊ pigritiam ab exercendo motus: ⁊ prohibeant superfluitates digestionū omnes non expelli extra. propter hoc igitur adhibenda est solicitudo completa lenitatis nature. ¶ Et dixit Auenzoar. Ex melioribus rebus quibus homo poss. lenire ventrem est infusio reubarbari cum tamarind. Sed illud ad q2 declinat serui opinio: q3 melius est iuxta id q2 numeratum est ei de cōplexione sua: esse contentum de lemonia cum galina facta pingui ex croco orientali ⁊ zucchero ⁊ succo limonum: ⁊ bletis coctis in ipsa absq3 eius aque proiectione: ⁊ assuescat etiam in hora comestionis in principio sumere olera preparata cum. oxomagaro. i. cicha facta ex ordeo: ⁊ bono oleo ante comestionem. Deinde sumat dominus meus: quod eligat ex cibariis. Et sumpta comestione sugat coctanum vnum: vel pirum: vel pomum aut granatum cum nucleis suis. ¶ Olera que dominus me⁹ debet sumere in principio sunt blete: vel spinachia: vel borragines: quodcunq3 ipsorum inuenitur preparatum cum bono ordeo: ⁊ exomagaro de ordeo. Et cum indiguerit lenificatione cū medicina: tunc recipiat de reubarbaro bono. ʒ. i. ⁊ eo contuso. accipiat. ℥. ij. de tamarind. mundato a nucleis ⁊ a corticibus suis ⁊ incidantur quantumcunq3 subtiliter poterit ⁊ infundantur in lib. i. ꝑ media aque calide ferventis fortiter per noctē vnam: in mane vero coletur super tribus vnciis de syrupo ro. infrigidatiuo: ⁊ sumat eum postea: ⁊ non comedat vsq3 in fine sexte hore diei. Quod si natura exiccata fuerit multum: non est negandum accipere de cassia fistula: cuius modus acceptionis talis erit. ℞ lingue bouis. ʒ. iiij. liquiritie mundate ⁊ contuse capilli veneris granorum berberis. an̄. ʒ. iij. seminis maluauisci. ʒ. v. rosarum recētium si inueniri poterint ciruones. vij. numero seniculorum viridium. vij. infundantur omnia in lib. i. cum dimidia aque calide die ⁊ nocte: ⁊ bulliant ⁊ fricentur manibus. deinde colentur super. xx. ʒ. cassie fistule ⁊. ʒ. iiij. olei et zucchari. ℥. ij. ⁊ sumat illud ⁊ desinat a comestione. vsq3 ad ei⁹ complementum operationis. Deinde cibetur cum pullo elixato in aqua. Quod si non fuerit tēpus rosarum viridiū: ponat loco earū syrupus rosatus infrigidatiuus. ℥. iij. ¶ Et ego quidē scio q3 aliquis forsitā admirabitur de appositione granorū berberis in hmōi medicina cum sint restrictiua: quare intendis cū eis ingeniori solum. Scito q3 grana berberis in huiusmodi medicina habent ꝓprietatem amouere molestiam ex cassiafistula ⁊ confortare viscera: ⁊ nō inducatur pond⁹: ⁊ hoc recepimus a seniorib⁹ artis. Etiam q̄dē posuerūt medici syrupū secantabin laxatiuū de rosis quē op3 hēre penes dn̄m meū: quo vtat ad leniendū naturā tp̄e intense caliditatis: cui⁹ mod⁹ hic est. Accipiatur lib. i. aceti vini acuti valde ⁊ ponant in ipso. c. rose virides ⁊ exponatur soli per diē vnā. in mane vero exprimant rose ille: ⁊ loco earum opponant alie quātitate primarū: ⁊ non desinat sic facere innouādo rosas. s. die quolibet. iiij. dieb⁹ de accepto aceto illo fiat inde syrupus cuiuslibet lib. zucchari. ʒ. iij. aceti predicti. Et ecce quidē auēzoar componit syrupum secantabin factum de passulis: ⁊ est bonum valde ⁊ vtile. fieri in tēpore estatis. Et modus eius est q3 accipiatur de passulis nigris mundatis a nucleis ⁊ ponatur ex ipsis in qualibet libra aceti libra media: ⁊ infundantur in ipso duobus diebus: deinde fac bullire eas duabus bullitionibus vel. iij. ⁊ colentur ⁊ ex hoc aceto fiat secantabin talis enim compositio cum bona diligentia facta est vtilis. Nam acetū incidit flegmata ⁊ resistit humorum putrefactioni resistentia cui non est similis: et est subtilis substantie nimis ⁊ naturam inflāmans ⁊ ideo vtilis est secantabin in omnib⁹ febribus. Uerūtñ acetum nocet multū epati. radit enim ipsum ⁊ ei⁹ sanguinē dealbat. Et Gal. quidē determinauit: q2 ꝯseruatio sanitatis hoīs cōsistit in sanitate epatis: sed acetū ei⁹ debilitat virtutē: passule vero amice sunt epati: impinguāt enī ipm̄ ⁊ nutriūt ⁊ tingunt sanguinē ⁊ humores decoquunt. Uerūtñ calefaciunt ⁊ vrunt sanguinē q2 multū sumit de ipsis. Sed q2 cōponit syrupus de aceto et passulis: quēadmodum ille nobilis vir cōposuit: perueniet ad nos iuuamentū aceti ⁊ liberati erimus ab eius nocumento q2 infert epati: ⁊ deueniemus ad vtilitatē passularum: ⁊ ab ipsarū caliditate liberabimur: talis inq̄ syrupus extraneus ꝑparari op3. ¶ Preuisum fuit ēt a seruo cōponere dn̄o meo duos syrupos ⁊ vnum electuarium vtiles apud accidētia memorata quorū vno syruporū vtat semp ⁊ omni tp̄e. Nā ei⁹ operatiões sunt subtiliare sanguinē ⁊ eius turbulentiā ⁊ fumos melancolicos auferre: dilatere animā ⁊ letificare ⁊ lenire pectus: ⁊ malas cogitationes delere: ⁊ cetera predicta accidētia. Cui⁹ modus est: vt accipiant frondes rosarum viridium buglose libr dimidiū sticados. ℥. ij. sete crude seminis fumi. corticis citri an̄. ℥. i. fundantur omnia in sex libras aque calide die ⁊ nocte: deinde bulliant ⁊ exprimant ⁊ colent ⁊ effundant sup ipm̄. vi. libr syrupi mellini ac. i. sassi: ponat supra lentū ignem donec fiat ei modus syrupi ⁊ aromatizet cū quarta parte aurei boni misc. Talis eñ syrupus visus est a seruo non hēre similē in lenitia in fortitudine cordis ⁊ roboratione corporis: ⁊ est tēperat⁹: nō eñ calefacit: neq3 inflāmat: ⁊ iō oī tp̄e sumi pōt: ⁊ ei⁹ sumptio est a duab⁹ vnciis vsq3 ad tres cū aqua frigida in estate: in hyeme vero calida. Sed alter syrupus q̄ est de intētione serui ꝯponere ipm̄: est syrup⁹ lenitiu⁹ nature: ⁊ pote erit lenificare vētrē duab⁹ assidationib⁹ vel trib⁹ sm̄ ꝑparationē: ⁊ cōfortabit virtutē expulsiuā: que est in stomacho ⁊ intestinis: ⁊ educit flegma ⁊ melācoliā ⁊ colerā suauiter: nō offendens vasa nutritionis. Et sumptio ei⁹ est a tribus. ℥. vsq3 ad. iiij. cū aqua calida in qua coquat anisum: donec mutet eius color. Iste tñ non accipiat semper: sed q2 necessitatis tp̄e ad educendū superfluitates detentas. Et cū eo vsus fuerit dn̄s meus semel in ebdomada: cōfortabit viscera: ⁊ auferet ab eo dispositiones illas: que induxerunt siccitatē: ⁊ lenificabit naturam ⁊ reducet ipsam ad ei⁹ cōsuetudinē. Cuius cōpositio talis est. ℞. polipodij rasi ⁊ mundati fisticorū excorticatorū ⁊ cōtusorum an̄. ℥. ij. buglose sene. ℥. j. liquiritie mundate ⁊ cōtuse ⁊ ligni maluauisci contusi an̄. ℥. i. feniculorum viridiū. M. ⁊ rosarū viridiū. iiij. numero infundant oīa in libr iiij. aq̄ calide die ⁊ nocte: ⁊ mane vero bulliāt ⁊ colent post expressionē sup vnciis tribus de cassiafi. mundata vel sucata cum. ℥. v. olei amigdalarum: ⁊ ponatur seorsum. Deinde accipe mirabolanorū corticis kebulorum indorum: ⁊ emblicorum an̄. ʒ. iiij. contundant mirabolani: ⁊ infundant in librā. i. ⁊ dimidia aque calide feruētis per diē ⁊ noctem: mane vero exprime illos expssione bona ⁊ adiūgat p̄ma aqua: ⁊ que est cassiafi. que posita est seorsum: ⁊ cōiūctis his duabus aquis effundant sup. iiij. libras syrupi vio. ⁊ ponat totū super lento igne ⁊ suspendat in eo in petia panni lini subtilis ⁊ rari: spice ⁊ masticis an̄. ʒ. ij. reubarbari contusi. ʒ. iij. ⁊ quotidie exprimatur petia illa cum spatula: vt virtutes illarū specierū immittantur in syrupū: ⁊ cū assumpserit syrupus spissitudinem ⁊ modū aliorū syruporū deponat ab igne: ⁊ reponat in vase mundo: et eo vtat tēpore necessitatis: sicut dixi. Electuarium vero q2 significauit seruus est trifera magna: quam ante cōposuit seruus in vsum illorū: quib⁹ est oportuna: q̄ quidem bonificat digestiones ⁊ cōfortat oīa mēbra vīr ⁊ spēcialr cor ⁊ stomachū ⁊ tardare facit canos ⁊ dissoluit flegma: ⁊ ꝓhibet fumos ascēdere ad cerebrum ⁊ corroborat sensus ⁊ aufert eorum stuporem ⁊ iuuat coitū ⁊ dilatat animā. Cui⁹ cōpositio est: vt accipiatur mirab. kebulorū indorum ⁊ bellirī. an̄. ℥. i. rosarū ru. lingue auis sch. marini seminis asparagi: seminis charctarū seminis erucce amborū spērū been anisi masticis corticis belsen. an̄. ℥. s. cubebe cardamomi gariofilorū anetī galāge piperis longi. ℥℥. doronici ligni aloes boni an̄. viij. partē vni⁹. ℥. pinorū mūdatorū ℥. iij. terantur medicine sicce ⁊ cribellent ⁊ terant semina ⁊ pini vt sint bene tenuia ⁊ fricent mirab. cum. v. lib. olei amigda. vel olei fisticorū rem. s. post rem. Deinde misceant oīa cū trib⁹ lib.

lib. mellis dispumati et reponatur in vase et dosis ei' erit a. iiij. ʒ. vsq₃ ad quinq₃ tepefacto cū aqua calida: in qua coctū sit anisum: sed in aere tēperato sumat ex ea minimā sorbitionem: nec sumat ex ea tēporib' intēse caliditatis: nec aliis tēporib' vtatur ea frequenter: sed sumēda est semel in septimana. Et sirupi et electuaria quos prouidit seruus debēt esse semper in thesauro regis. Et notum est apud dñm meū regem: q passiones anime mutant corpora mutationibus magnis et manifestis omnibus. Et testatio huius est q aliqua hora tu videbis aliquē hominē robuste cōpositionis et fortē habentē vocē et cū vigorosa fame: et cū superuenerit ei aliquod: de quo timet: tunc videbis ipsum mutatū colore et vigore faciei perdito et incuruata statura et voce rauca: qui etiam si voluerit eleuare vocem suam toto posse nō poterit et debilitabitur eius virtus: et forsitan arripit eum tremor ex debilitate nimia et eius pulsus minorabitur et eius oculi profundantur palpebre grauantur a motu et infrigidatur corporis superficies eiusq₃ cibi appetitus cadit. Et cā quidē omniū harū passionū est reuocatio caloris naturalis et sanguinis ad cordis interiora. ¶ Contrariū horū quoq₃ predictorū esse poterit: cū aliquis erit debilis corpore et pallidus coloris faciei et vocē habuerit planam et perceperit aliquod quod letificat ipsum grandi letificatione statim videbis ipsum robustum corpore et eleuata voce et splendida facie et accelerabitur ei' motus et pulsus eius magnificabitur et ipsius corporis superficies calefiet et apparebit exultatio et letitia in ipso: que nō poterūt occultari. Et causa quidē istorū affectuū est motus naturalis carnis et sanguinis ad manifestas partes corporis. Sicq₃ accidentia perterritorū et timidorū qui victi sunt: et similiter victorū qui obtinuerūt manifesta sunt. Quādoq₃ possibile est victū nihil posse videre ex defectu virtutis visiue eiusq₃ segregatione. Uictoris autē quasi augetur splendor faciei augmentatione manifesta: ita q videtur ei lumen aeris augmentatū: et magnificatū ab eo quod erat. Hoc autē patet manifeste et non eget prolixitate declarationis. Et ideo iubere debēt medici: vt habeatur solicitudo in motibus animalibus et ipsorum visitatione quotidie et prouideatur in ipsorū certificatione tēpore sanitatis et egritudinis nec aliud recipere debet et hoc procedere aliqūo: et oportet medicū hic habere in eius extimatione scilicet q omnis eger habeat animā aut causam: et omnis sanus latam vel ampliā: et ideo intēdit medicus in his: que auferūt animales passiones: que faciūt ipsam aggregari. Nā cū hoc sanitas cōseruatur et id est magis primū et precipuū in egrorū sanatione: et maxime cū egritudo sua fuerit animalis: sicut pleuresis: et sicut stupefactio melencolica: in quibus sollicitudo animalium motuū maior vel fortior debet esse. ¶ Similiter cuicūq₃ superuenerit lōga cogitatio et sollicitudo de his: quibus mos nō erat hoc facere: vel dicas ipsam extensionē: nā in huiusmodi nō presumit peritus medicus rectificare motus animarū ipsarū in illis passionib' remouēdis. Medicus vero inexptū medicine: cui' ratio nō est scire ingeniū tales passiōes excludere. Uerūtn̄ hec omnia pernotescūt a speculatiua philosophia et doctrinis legū: philosophi enī quēadmodū ediderunt libros de generibus scientiarū: sic fecerūt plures libros in rectificatione motum et in doctrinis anime ad querēdū mores nobiles: ex quib' nō resultet nisi operatio bona: et prohibēt ab effectu et docēt modū auferēdi ab anima quodcūq₃ vitiū in ipsa inuenerit: donec deleat ille habitus inducēs defectū. ¶ Similiter quidē doctrine legū et iuriū accepte ex prophetarū prophetiis et natura et scientia bonorū regiminū etiā iuuāt ad rectificationē virtutū aie: vt eius bone dispōnes perueniāt: ex quib' nō nisi bone operationes sequūtur: et propter hoc nō inuenies anime passiones magnam inducētes mutationē nisi in vilioribus vulgi nō habētibus scientiā in morib' philosophicis: nec in legū doctrinis: sicut paruulis mulieribus et insipiētib' vulgi. Oēs tales pre nimia cordis mollitie obstupescūt et timēt: et videbis eos qn̄ perueniūt ad eos aliqd̄ dānū: aut aliquid mali aduersitatis tpe insurgere eis timore et clamāt et plorāt et percutiūt maxillas et pectus eorum: et cōtingit aliqn̄ superabūdare eis has res intm̄ q ipsi stulti moriunt subito: vel in momēto tēporis ex hoc q accidit eis tristitia et anxietas. Simili modo qn̄ aduenit stultis talib' aliquod cōmodū ex cōmoditatib' tēporū magnificat eorū letitia p hoc existimātes illi vilissimi ex modica doctrina anime sue peruenisse iam ad magnū bonū et gloriātur et dilatantur: in omnib' his: que peruenerūt ex dilatationibus et multiplicant ipsorum visum et gaudiū: donec aliqui horū moriunt ex vehemēti exultatione: eo q spūs eorū dissoluūtur ppter ipsius declinationem ad exteriora corporis subito sicut dixit Gal. Et cā toti' hui' est mollities aie et ipsi' ignorātia rerū veritatis. ¶ Docti vero et acquirētes mores philosophie et legis doctrinas acqrūt aiab' suis fortitudinē: et tales sunt vere fortes: ita q nō mutant tēporū aie: neq₃ patiunt nisi modicē tm̄ et qn̄tūcūq₃ aliquis magis suscipit de doctrina: minus patiet ex ambobus accidētib' equaliter: vz ex die boni vel mali: donec si peruenerit ad aliqd̄ magnū bonū ex bonis mundi: q̄ quidez vocant a philosophis bona fantastica nō magnificat illud apud ipsum: et nihil reputat bona talia: et cū peruenerit ad eū magnū dannum: et angustia magna ex tpe aduersitatis: quas quidē physici fantasticas aduersitates vocāt nō stupescit: neq₃ timet: sed eas tolerat bono modo. Uerūtn̄ hui' dispōnis motus in aiam ipsi' hois peruenire poterit: qn̄ pertingerit veritas et perfecte cognouerit naturas ipsi' vniuersi. Nā et si maius bonū q est inter mūdana bona ꝯtinuo aliter permanet oīb' diebus sui spatiū vite: esset hoc vtiq₃ minus et modicū valde: atq₃ cū sit finibile: et corruptibile hominis fine adueniente: in quo moritur sicut cetera animalia. ¶ Simili mō et mai' malū malorū s. mors circūspecta: a qua impōle est euadere: erit minus malū malo mortis absq₃ dubio et propter hoc erit modica mutatio facta ab hoc malo: q: in inferiori gradu est q malū cuius priuatio aduentus est impōle. Merito nāq₃ philosophi appellauerunt bona huius seculi et huius mala bona et mala fantastica. Plura etenim suorū bonorum imaginatur homo bona esse: que quidē in veritate mala sunt. Similiter et plura mala malorum suorum extimat esse mala: que quidem bona sunt. Pluries enī cōgregabit quis diuitias multas et perueniet ad dignitates et imperium magnum qd̄ erit sui corporis perditionis cā: ac eius aie detestatiōis in eo q turpes acqrit mores: et dierū abbreuiationem et prolongat: a deo excelso: cū quo coniungit esse bonū optimum et sempiternum. Et multotiēs depauperat diues ab eius diuitiis et deponit rex a regno: qd̄ quidem erit cā rectificationis sui corporis et perficiendi sui aiam rectis moribus et nobilibus et suorū dierū prolōgatiōis et eius accessus: et adherere ad deum: qd̄ est eternū bonum. ¶ Dicit aūt seruus: qn̄ siue prolōget vita siue detrūcetur sic est opinio medicorū et philosophorū et aliquorū sub antiqs legib' viuētiū saracenorū virorum: vt plurimū qd̄ vulgus existimat vt bonum est malum in veritate: et qd̄ existimat malum est bonū in veritate. Nō aūt huius intentiōis tractat' est harū rerum veritates determinare et ipsarum modos discernere: iam super hoc cōpilati sunt libri multi in oī tpe et in oī gente sapienti: qui studet in scientiis. Sed significauit seru' per hāc significationē debere exercitari circa visum animi: vt modicum recipiat passionis: studēs in illis libris moralibus et legum doctrinis et optimis iudiciis atq₃ rationibus: quas intelligētes determinauerūt: donec fortificetur aia et intelligat et cognoscat verū esse verū: et falsum esse falsum: et minuat passio in aia sua: et sic eius passio et intelligentia priuata sit a malo et recedat sollicitudo eius et societatis prolongatio: et dilatetur aia eius ipsa existente: in quauis natura. ¶ Et hic erit locus bone consideratiōnis p quā erūt diminute male cogitationes suspiria et tristitie et ēe pōle est tolli totaliter cum posuerit hāc cōsiderationē versus oculū eius intellect': qn̄ in quacūq₃ re cogitauerit homo et doluerit cum ipsa cogitatiōe et ei aduenit tristitia et suspiriū: tunc possibile est hic esse nisi vnū de duob': vel scz cogitare in re pteritā quēadmodū cogitaret de eo: qd̄ preterūt pecunie amissionis vel mortis alicui' hois: ppter quē dolet et tristat. vel cogitare de reb' futuris aduenire et ex timore cōtingēte ei in re: in qua cogitat existimat incidere in aliqd̄ dānū. Sed notū est cū intellectuali cogitatiōe q cogitare in eo qd̄ pterūt nullomō pficuū est imo tristari et dolere de hiis q̄ pterierunt est de opationibus insipiētiū: neq₃ enī differt aliquē tristari alicui' pecunie perditiōe: et huic simile ante tristari esse hoiem: et nō esse angelū: vel stellā et siles cogitatiōes rerū impossibilium. Cogitatio vero in his que inducūt actionē aie: et pati tepidū in re cōtingēte in futuro sibi relinque dz eū hac cōsideratiōe vez q̄d̄ hō timet aduenire sibi est de natura rerū possibilium q: pōle est esse: et pōle est nō esse. Et sicut ipse dolet et cōtristat ne forte cōtingat qd̄ timet: sic debet suam animam dilatare considēdo in dñō et cum hoc possibile erit cōtrariū eius qd̄ timuit. Nam q timuit aduenire sibi: et ei' cōtrariū possibilia sunt ambo. Hoc est q visum est a seruo esse necessarium in hoc capitulo &c.

¶ Capitulū generale cōueniens et vtile sanis et egris omnibus temporibus et omnibus locis. Tractatus.iiij.

Primū q opz cōsiderari est rectificatio aeris: deinde pparatio aquarū. Prīa vero preparatio amborū. Nam horum principium et maior pars materie: quā medici appellant spiri-

tus: qui sunt vapores subtiles in corpore humano reperti: et ceteris animalib⁹ est ab aere extrinseco attracto. Vapores cū sanguine existentes in epate: ⁊ venis ex eo procedentibus dicūtur spūs naturales. Vapores vero sanguinis existentes in corde ⁊ arteriis dicitur spūs vitales. Vapor autē qui existit in vētriculo cerebri: ⁊ qui transmittitur ex eo per concauitates neruorū dicitur spūs animalis. Sed ipsorū principiū ⁊ maior ps materie est ab aere extra: vel ab extra attracto: ⁊ cuȝ fuerit aer putridus vel frigidus seu abominabilis mutantur huius spūs omnes: ⁊ sequetur eorū cōditio ecōtrario eius: quod opȝ. Inquit Gal. intelligo substātiā aeris attracti ab homine cū spiratione esse in fine tēperamenti ⁊ puritatis ab omni re: que ipsuȝ coinquinat ⁊ deturpet. Inquit autor: ⁊ quantumcūqȝ spiritus subtilior erit: ⁊ eius immutatione mutabitur conditio animalis ⁊ vitalis magis ꝙ̄ naturalis. Ergo cum fuerit mutatus aer parua mutatione mutabitur cōditio animalis mutatiōe: que percipi potest. Et ideo inuenim⁹ aliquos percipiētes defectionem operationū animaliū apud aeris corruptionē. s. accidere ei permixtionē intellectus: ⁊ breuitatem intelligentie: ⁊ defectum memorie: nō tamē percipientes mutationē operationis vitalis ⁊ naturalis. ¶ Cōparatio aeris ciuitatū aeri cāporum ⁊ planitierū est sicut cōparatio aque grosse: ⁊ aque clare ⁊ dulcis. Naȝ in eo ꝙ ciuitas habet excelsa edificia: ⁊ vias arctas: et maior pars eius: quod resoluitur in ipsa est ex superfluitatib⁹ habitatorū ⁊ mortuorū suorū: ⁊ cadaueribus suarū bestiarum ⁊ ꝙ ex eorū cibis vel cibariis putrescit: sic ipsius aer fit putridus ⁊ turbidus: ⁊ redditur vapores eodē modo cōsimiles in gradu nec aliquis vestrū percipit quod in ipsa contingit. Sed cū non habeamus viā ingeniationis resistēdi huic: et quo nutriti sumus in ciuitatibus ⁊ cōsueuimus permanere in ipsis: saltē eligatur ex ciuitatibus ciuitas discooperta in circuitu: ⁊ maxime a parte aquilonis ⁊ orientis: et ciuitates situate super excelsis montibus paucarū arborū ⁊ aquarum. Quod si non poteris habere viā ingeniationis necessarie in parte videlicet circa hoc. s. a ciuitatibus trāsferri: habitet tū in extremitatibus ciuitatis videlicet in parte septētrionali ⁊ orientali earū. Et sint habitacula domus excelsa in eorū edificiis: ⁊ ampla in habitu: que a vento percutiātur septētrionali: ⁊ sol ingrediatur in eam. Sol enim dissoluit putredines aeris: ⁊ subtiliat ipsum ⁊ purificat. Et sit sollicitus prolōgare latrinaȝ: in qua secedit a loco cubili sui: ⁊ disponere ipsam quātūcūqȝ remoti⁹. Et cū hoc toto posse ingeniare in aeris rectificatione ⁊ exiccare ipsum cū aromatibus ⁊ fumigiis conuenientibus ſm aeris mutationem. Hoc est tradit in principio regiminis sani corporis aut anime ⁊c.

¶ Licet caueres ⁊ custodires te vltimo tuo posse: impossibile tamē est absqȝ aliquorū paucorū accidentium innouatione in corpore frequēter: quod est ꝙ aliqū natura est leuis: ⁊ aliqū parū sicca: ⁊ patietur homo mutationē in eius digestione per vnū diē aut ante sentiet parum doloris in capite: vel in alia parte corporis: leuiter tū et plura his similia. Caue igitur exinde vt nō assumas ad curandū ista talia: nec festines sumere medicinas: cū quibus intendit huiusmodi accidentia remouere. Iam iussit dn̄s medicum nō debere hic medicare: qꝛ ipsa natura sufficiēs est in talibus: nec indiget iuuamine alicuius medici: sed permaneas in illis cū regimine sano ⁊ bono: nam si hec parua accidētia corporis medicaueris inter duo permanebit. s. vel ꝙ tua operatio erit erronea: ⁊ remouens naturā a sua operatiōe naturali: vel recta ⁊ reducēs naturā ad suā operationē naturalem: ⁊ docebis naturā tuā pigritiā: ⁊ reddes ipsam nō facientē: ꝙ iam oportet facere nisi cum iuuamine ab extra veniente. Et posuerit exemplum de bestia: que non vult ambulare nisi cum freno: ipsa enim stabit quousqȝ faciat moueri ipsam hō. ¶ Simili modo ⁊ homo cū ipsa natura curatur absqȝ consuetudine: impossibile est nō innouari mutatione aliqua in curādo eā: et aliqū durabit illud tribus diebus vel. v. absqȝ dolore et debilitate in ipsa virtute. Quod si ceperis in coadunatione coaduuare ⁊ cōstrinxeris ipsam nō soluetur cū medicinis: cum natura rediuerit ad eius cōsuetudinē: ⁊ erit causa huius motus naturalis ex motib⁹ naturalibus expulsiue virtutis: que excitata est ad expellēdū quod debuit expellere: ⁊ naturaȝ lenificabit et cū ipsam cōstrinxerit ledet ⁊ pedet: alias prohibebit suā operationē cōuenientē: ⁊ occultabit id quod exire paratū erat ⁊ inducet lāguores. Et possibile est vt sit causa illius lenitatis debilitas virtutis retētiue: ⁊ si nature relinqueretꝰ excitaretꝰ per se: et eius operationes naturales. Sed si cōfortatꝰ virtus hic ab aliquo alio quātūcūqȝ fuerit pigra: recipiet vtiqȝ illud in societatem ⁊ cōsuetudinem: donec quantūcūqȝ pigra fuerit indigebit excitatione ab extra. Patet itaqȝ manifeste: ꝙ magis conueniens est relinquere hec talia ipsi nature. Et sic oportet fieri in quolibet accidente: in quo non est periculum ⁊c. ¶ Ecce dixit Abunatar alpharabii ꝙ scientie medicine ⁊ nauigationis: et cultus terre non est finis: quē consequantur earū operationes necessario. Nam aliquādo medicus operatur quicquid decet operari perfecte: nec cadit error: nec ex parte sui: nec ex parte infirmi: ⁊ nō sequetur inde sanatio: que quidē est finis: nec natura correspondebit: agens enim quod est in nobis non est tātū medicina: sed medicina ⁊ natura. Natura quidē nō r̄ndebit aliqū ꝓpter plures causas: quarū aliq̄ in hoc tractatu memorate sunt. Similiter ⁊ agricola recte operabitꝰ quicquid debet operari: nō tū prosperabitꝰ illud semē. Silr̄ quoqȝ ⁊ ipse nauta curat nauē meliori cura qua poterit: ⁊ edificat ipsam meliori edificio: qḋ possibile est: qḋ pergit in mare cōuenienti tpe̅ quo cōsueuit: ⁊ cū hoc toto nauis peribit. Cā vero totius huius est depēdētia huius finis ex operatione duorū: quorū vnū operari nititur qḋ intēdit per se superiori ⁊ digniori modo quo pōt: alterū vero deficit in eius operatione. ¶ Qn̄ intellexeris bn̄ totū illud: qḋ ꝯtinet capitulū p̄cedēs scies ꝙ aliqū egritudo poterit esse leuis ⁊ fortificabitur natura supra ipsam ⁊ incipit remouere ipsam ⁊ studet facere omne qḋ debet: et fallit medicus in curatione sua ⁊ interrūpetur exinde nature operatio: ⁊ hoc maxime cōtingit omnib⁹ locis omnibusqȝ tēporibus. Inquit Rasis in quodā capitulorū suoruȝ. Qn̄ egritudo erit manifestior virtute nō iuuat medicina aliquo modo. Qn̄ vero virtus manifestior fuerit ipsa egritudine non egebit medico vllo modo. Quādo v̄o nā ⁊ egritudo equales fiūt: tūc indigeret medico ad sustentādū virtutē ⁊ iuuādam ipsam posse superare morbum. ¶ Inquit autor. Et dicto huius viri in arte sua periti innotescat: qm̄ exigētia modicū relinquēdi maior est ꝙ̄ ipsum requirēdi: cū facta fuerit operatio in oīb⁹ egritudinibus: ⁊ hoc quidem qn̄ erit medicus laudabilis sciēs: ꝙ debeat naturā sustētari: nō aūt quod percutiat ⁊ diuertat eā ab eius cōsuetudine principali. ¶ Multoties fallūt medici faciētes egris eorum medicinas incidenter: ⁊ nō morietur exinde eger: sed euadet. Nā ego vidi quendā cui data fuit laxatiua potio fortis non indigenti: ⁊ superuenit ei fluxus sanguinis ex parte inferiori: ⁊ cū continuasset aliquibus diebus aduenit ei tenasmō forte nimis: qui sanatus est postea. Vidi ⁊ aliū patiētē repletionē: que dicitꝰ cacochimia: cuius cōplō ignorabatꝰ: ⁊ flobotomatus deduct⁹ est in periculū mortis: ⁊ eius virtus defecit: ⁊ prolōgata ei egritudine vltimo sanatus est. Nō aūt negligēdus est iste: vt forsitan putet aliquis: qm̄ error medicorū est parue lesionis dicēs: ꝙ cū peccasset hoc magnū peccatū nō exinde contingebat mori: multo minus: qn̄ peccauerit medicus in quātitate cibi: vel quantitate subtilis laxatiui: nō est sicut sermo res in his causis procedentibus. Tu enim vides ad oculū aliquos detrūcatos manibus vel pedibus: aut oculis extractis: vel eis aduenire magnas vulnerationes in bello in concauitate corporis: nec pro tanto moriūtur: sed viuūt vsqȝ quo deus voluerit: ⁊ videbis aliquem pūctū ab aliqua subtili acu vel spina: ⁊ deueniēte punctura ad arteriā: vel ad neruū spasmabitur ⁊ morietꝰ. Hoc modo procedit negotiū in errore medici: vel ꝙ peccet peccatū magnū: de quo eger euadet: vel quod peccet in modica re: ⁊ morietur eger. hoc totū opȝ te intelligere: ⁊ omnes qui habēt intelligētiā. ¶ Notū est ꝙ comestio cibi soliti ⁊ potus aque ſm cōsuetudinē: ⁊ balneari in aqua frigida: qui cōsueuit illud: ⁊ ingredi balneuȝ hec omnia putāt aliqui nō iducere magnū periculū ipsis egris cū facta fuerint indebite. Nō tū est ita. Gal. eni̅ declarauit: ꝙ aliq̄ febricitātiū potauerūt aquā frigidā: q̄ solita fuerat eis: ⁊ facti sunt eius humores crudi: ⁊ excitat⁹ est ignis ei⁹ febris ⁊ mortu⁹ est inde. Sunt alii quorū potus aq̄ frigide est medicatio in lenificāda eorū natura: ⁊ eorū ignē febrilē extinguendo: ⁊ sanati sunt inde: quib⁹ si prohibita fuisset aqua vtiqȝ fuissent mortui. Sic est ꝙ aliquis febricitātiū si reueris eū cū aqua frigida sanatur ⁊ liberatꝰ. Aliquos vero interficies. Similiter quoqȝ introitus balnei mūdificat aliqua corpora febricitātiū ⁊ eorū corpora sanat: in aliquibus vero addit putrefactionē: ⁊ febris efficitꝰ fraudulēta ⁊ moritꝰ. Simili mō ⁊ cibi exhibitio erit aliqn̄ causa mortis. Ordines vero omniū istarū rerū: ⁊ cōditiones quibuscūqȝ harū operationū quō soluantꝰ vel prohibeātur iā tradite vel declarate sunt rōnib⁹. Sed intelligere hoc totū ex libris facile est valde habēti perfectū intellectū: verū tū operari illud in tēpore infirmitatis in diuisione difficile est sido sapienti. Qui vero ignorat radices huius artis: ⁊ qui operatur casualiter: ei nihil videtꝰ difficile: nec in eorū cadit opinionē. i. intentionē: ꝙ sit reperiri

sit reperiri egritudinẽ: que indigeat preuisione. ¶ Inquit Abrasis in quodã suo capi. Medicina est ars vsitata: in qua vulgus populi gloriatur: sed eius nobilitas nimis videt difficilis perito medico. ¶ Inquit autor de hoc quod posuit Abrasis in illo cap. Gal. eñ impleuit librũ suũ. Posuit enim qñ deceptores assumũt in leuẽ hãc artẽ: ꝛ apud eos modica reputatꝛ: cũ apud Hipp. videatur difficilis atq; prolixa. Nec putes qui studes in hoc tracta. hoc esse propriũ in arte medicine. Videbis enim cũ bene respexeris omnes alias sciẽtias naturales ꝛ mathematicas: aut theologicas sic eas inuenias. s. quãtũcũq; aliquis erit magis perfectus in aliqua sciẽtia plꝰ ei vꝫ difficilis ꝛ insurgũt apud ipsum dubia: ꝛ ꝙ est remotũ est ꝓpinquũ: ꝛ eiꝰ allegationes ꝛ fantasias multiplicãtꝛ ꝛ ad ipsius risum erit celer sup eo ꝙ nõ intelligit. ¶ Et reuertẽs ad propositũ dico: qñ ꝙ dixi esse facilẽ intelligẽtiã artis medicine apud bene intelligẽtes ꝛ difficilẽ apud eos esse opinionẽ in ipsa cõsiderauit Gal. ꝙ hoc mõ nõ dixit: ꝙ tractatus cõueniẽs est: vt vngat senex cũ oleo: ꝛ fiat ei fricatio leuis: ꝛ erit hec operatio facta cõuenienter rerũ difficiliũ. ¶ Inquit autor ꝯsiderãdũ est nobis habẽtibus intellectũ cũ fricatio ꝛ vnctio sint apud Gal. ex rebus difficilis operationis nobis. s. peruenientibus in particularẽ operationẽ: ꝛ silr potus aque vel eiꝰ ꝓiectio: sicut ꝓdiximꝰ: q̃do erit hec res l. flobotomia ꝛ euõne: cum colloquintida ꝛ succo cucumeris asinini ꝛ in ambobus generibꝰ ellebori: ꝛ in clysterijs cũ castoreo serapino ꝛ oppoponaco: ꝛ in cauterio: ꝛ incisione: ꝛ apertione: ꝙ qñ oia hmõi apud probos medicos vere difficilia reputãtur. ¶ Inquit Auenzo in suo libro notom: nũq̃ administrauit medicinã laxatiuã alicui aliter: quin pluribꝰ diebus ante illud mecũ cor laboraret: ꝛ similiter post illud. ¶ Negociũ hominis in ipso coitu non est: qñ nõ est aliquis: qui vtatꝛ ipso ex parte regiminis sanitatis: nec ex cõseruatione spẽi: sed ad delectationem tñ: ꝛ ob hoc exercẽt ipsum homines totis suis viribꝰ omni tpe: ꝛ oi mõ. ¶ Sed manifestũ est apud sapientes: ꝙ coitus nocet hoibꝰ pter paucos: quorũ cõplo inducit nõ offendere eos modicũ ipsius. Verũtñ hoies diuersificantur in lesionis quãtitate. Nã aliqui sunt quibꝰ nocet multũ: aliqbꝰ vero parũ: sed eius nocumentũ in iuuenibꝰ qui sunt humidi modicũ est. Offendit aũt senes ꝛ cõualescẽtes ab egritudine: ꝛ oẽs habẽtes naturã siccã. Vidimus eñ qsq; ex cõualescẽtibꝰ: qui exercuit coitũ: ꝛ illo die mortuus est: ꝛ ex illis fuit: cui accidit sincopis ꝛ recidiuauit in febrem: ꝛ mortuus est post paucos dies. Uniuersaliter igit coitus mortiferus est egris ꝛ cõualescentibꝰ: ꝛ siccis cõplexione. Nec quisq̃ debet exercere coitũ ante cibi digestionẽ: nec cũ fame: nec cum siti: nec in ebrietate: nec post coitũ ire ad balneũ: nec post laborem: nec ante sanguinis minutionẽ: nec post illã per vnã diem. Et dico ꝙ quicũq; cupit sanitatis cõtinuationem non assumat coitum in mẽte sua: nec recordetur ipsius quãtũcũq; poterit. ¶ Iuuamẽta vini multa sunt si sumitꝛ: sicut debet: tũc erit causa cõseruationis sanitatis: ꝛ multarũ infirmitatũ remotionis. Verũtñ iã notũ est: qñ nõ oẽs hoies sciũt modum vtẽdi ipso: neq; attẽdũt nisi ebrietatẽ. Ebrietas vero nocet omnibus hominibus. Errauit ergo qui esse putauit vtilẽ ebrietatẽ semel in mẽse. Ebrietas nãq; est plenitudo totiꝰ corporis: ꝛ ꝓpie in cerebro: sed modica q̃titas q̃ iuuat dꝫ sumi postq̃ cibꝰ educatꝛ ex stomacho. Adolescẽtes vero nõ vtãtur eo: qñ ledit eos valde: corrũpit eñ eorũ cerebra ꝛ animas. ¶ Et dixit Gal. ꝙ non debet gustare de eo iuuenis nisi post hebdomadas. iij. in. xxj. annos. Et quãtũcũq; accesserit in etate: tñ erit sibi vinum vtile. Senibus aũt erit vinũ magis necessariũ q̃ ceteris hominibus. ¶ Balneũ quoq; oportet esse in retentione sanitatis: ꝛ sanatione egritudinũ. Medici iubẽt balneũ tẽpore egritudinis ſm diuersitatẽ egritudinũ ꝛ etatũ. Et dixerunt ꝙ assiduatio vsus balnei omni die putrefacit humores. Et hoc est verũ dictũ. nã qui trahit longã morã sudat nimis: ideo intret ꝛ nõ tardet. sed balneetur ꝛ egrediatur: ꝛ os colluat: etiã si sitiat omni die: ꝛ maxime senes: ꝛ malã habẽtes cõplexionẽ. Nec quis ingrediatur balneũ anteq̃ cibꝰ educatꝛ a stõ. Sꝫ eiꝰ ingressus sit postq̃ stomachus fuerit vacuꝰ cibo: anteq̃ recipiat famẽ: ꝛ hoc est vtile oibus hoibus. Sꝫ postq̃ pcepit famẽ: non est bonũ intrare in ipm nisi q̃ querit esse macilẽtus. ¶ Et modus vsus eiꝰ est: vt cũ intrauerit sudet pmo: ꝛ tergat sudorem suũ cũ petia pãni lini mũdati: ꝛ quãtũcũq; fluxerit sudor tergat ipsuꝫ: donec pãnus sit madefactus: ꝛ tũc mũdificet cutẽ: deinde fricetꝛ ꝛ abluatur cũ aqua calida: q̃ non mordeat corpus. Postea minuatur de caliditate aque paulatim: ita qꝺ vltimo abluatꝛ cũ aqua tepida. Qui vero intẽdit esse macilentus vtatꝛ aqua calida: sicut aque potus: ꝛ intret aquã calidam quã possit tolerare. Caput vero non opꝫ lauari nec cum aqua tepida: nec cũ aqua frigida tantũ: sed dꝫ lauari cũ aqua calida valde donec sentiat incendiũ in cute capitis. Aqua eñ frigida: ꝛ si cõfortet cerebrum remanebũt eius supfluitates in eo fixe: ꝛ infrigidabũt illud: ꝛ ẽt oẽs neruos: q: in cerebro habẽt ortũ: ꝛ exinde fient oẽs motus tardi: ꝛ possibile est: ꝙ qsq; inducatꝛ paralesis vel tortura: aut spasmus: ꝛ illud opꝫ cauere ex hoc vltimo nimis. Aqua etiã tepida inducit cerebro frigiditatẽ. ꝛ fumos: ꝛ mollitẽ: ꝛ debilitat oẽs sensus ꝛ motus corroborat. Dormire vero post exitũ balnei valde est vtile. Inquit Gal. nõ video in digestione rei solubilitas somno vtilius post exitũ a balneo: sed somnus in balneo pessimꝰ est. Posset eñ gñare sincopim ex bello inter ipm somnũ ꝛ calorẽ balnei resultantẽ. Nã calor. s. balnei attrahit calorẽ ad exteriora corporis. Somnꝰ vero calorem attrahit ad interiora. Et opꝫ vt caueat a potu aque frigide: cuꝫ exierit a balneo. Iã eñ narrauit Gal. ꝙ quidã potauerũt aquã frigidam post exitũ: ex quo renes eorum infrigidati fuerũt: ꝛ in egritudinẽ hydropisim inciderunt: propter hoc est melius expectare ꝛ tolerare sitim: donec algeat corpus: ꝛ recedat caliditas membrorum acquisita a balneo: ꝛ tunc bibatur aqua. Qꝺ si tũc nõ poterit tolerare sitim temperet aquam cum syrupo corticis citri: aut syrupo de mastice: aut syrupo ros. ꝛ tũc bibat similiter syrupũ de squinãto ab ordeo facto cum nucleis granatorum: ꝛ zuccha. tẽperato cũ musce ꝛ ligno aloe. Qꝺ si expectaret donec recederet a corpore calor balnei: ꝛ tunc sumeret hoc. s. syrupũ de squinanto: vel aliquẽ predictorũ syruporum vere melius esset omni homini vtiq; ꝛc. ¶ Multotiẽs incurrunt hoies reumata ex eorũ ignorantia: in eo qꝺ eis generatur quotidie: vel erit catarrus fluens ad nasum: vel vocis raucedo ꝛ tussis: qñ fluit in cãnã pulmonis. Et ideo bonũ est: vt caueat se a reumate in hyeme ꝛ estate. Et in exitu eius a balneo inducat se in balneo anteq̃ exeat: ꝛ conseruet caput suum a forti frigore semper qꝺ est cã reumatis. Similiter custodiat se a calore intenso: q: dissoluit ꝛ facit fluere superfluitates congelatas in cerebro: ꝛ hec erunt reumata a causa calida magis: quã a frigida: fluũt aliqñ ad concauitatẽ pulmonis: ꝛ occupant ipsum. i. replent ipsum subito. s. ex multa humiditate descendente: ꝛ debilitante recipientem: ꝛ erit virtus expulsiua debilis non potens illud expellere per tussim: ꝛ suffocatur inde homo vel sequitur horsa: qꝺ est abbreuiatio anhelitus: vt non possit tacere: quãdoq; fluit ad stomachum: ꝛ generat fluxũ intestinorũ: que est egritudo difficilis curationis: qsq; fluit ad aliquã partem iuncturarũ: ꝛ qsq; ad substantias mẽbrorũ intrinsecorũ: ꝛ in ipsorũ concauitates: ꝛ facit apostema in illo mẽbro: ꝛ sequitur pleuresis ꝛ peripleumonia ꝛ apostema epatis: aut spa stomachi: vel aliorum membrorum: quare bonum est cauere a reumate. ¶ Preseruatio a reumate esse poterit in preseruando caput a multa calefactione: vel a multa infrigidatione: vt iam diximus: ꝛ non vti lacte: aut aliquo leguminum: que omnia sunt inflatiua: ꝛ qꝺ nõ dormiat post cibum: ꝛ maxime in nocte: ꝛ non inebrietur: qñ alterat sensum cito: ꝛ debeat confortare cerebrũ cũ rebus odoriferis ſm complexionem ꝛ etatẽ. Et ex ꝓprietatibus in confortatione capitis est trituratio gariofilorum in puluerem subtilem: ꝛ positio eius in medio in loco capitis: vbi diuiduntur capilli: tota hyeme: ꝛ inunctio capitis cum oleo de been facto cum speciebus in hyeme ꝛ confortabit ipsum valde. In estate confortet caput cum aqua rosa. ꝛ aspergat super ipsum parum de mace puluerizata multum bene. ¶ Nõ conuenit alicui sumere cibũ in quocumq; loco vel tempore fuerit: qui incipit putrefieri: ꝛ quãuis modica putrefactione non comedat qꝺ putrefactum est: vel alteratum est in colore. Nec aliquid ex rebus putrefactis: sicut brodia salsorum ꝛ sicut illud qꝺ fit compositum ex hissitia. nã hmõi sunt materia febriũ: ꝛ quasi venena. Nobiles vero medicorũ ꝓhibuerũt comedere ferculum: qꝺ permansit nocte vna: ꝛ carnes relicte per diẽ vel per noctẽ quandoq; declinant ad putrefactionem quãuis nõ appareat manifeste statim. Et vitatꝛ dulce comedere toto posse: quoniã dulce nutrit: sicut dixit Gal. Silr bibat aquã dulcem claram ꝛ frigidã: sed qñ dulcedo superabundauerit in ipso cibo cum eo misceat parum de aceto vel de re acetosa: aut aliquid: quod in eius sapore manifestam salsedinem: ꝛ condimationẽ hꝫ: sicut ferculũ cum succo agreste vel aceto: vel oliuã: cum exomagaro de ordeo: vel sumat ex aromatis: vel granis odoriferis: ista eniꝫ fercula et si sint multum delectabilia ꝛ pauci nutrimenti: habent tamen. s. magnã vtilitatẽ. ꝛ prima quidẽ vtilitas eorũ est: q: non sunt abominabilia. Alia quidem sunt: q̃ deponũt flegma a stomacho ꝛ inducũt appetitum: sicut est decoctio exomagari. Sunt ꝛ alia

quidē que resistunt putrefactioni ⁊ mundificant: vt fercula: in quibus est acetū cū aqua limonū. Et alia sunt: que confortant stomachū ⁊ orificiū eius: sicut est quicquid coquitur cū sumach: ⁊ granis granatorū: ⁊ cum citoniis: ⁊ aqua agreste: ⁊ his cibariis regat se homo quantūcūq; erit possibile. ❡ Cōsuetudo est magna radix in conseruatione sanitatis ⁊ in curatione egritudinū. Nō oportet hominē trāsire de cōsuetudinibus sanitatis semel: aut simul: nec in cibo: nec in potu: nec in coitu: nec i balnei ingressione: nec in motu: sed requiras in his omnib⁹ cōsuetudinē. Et si illa consuetudo fuerit extra sanatiuā ordinationē nō transferatur ex eo ad id: qđ ordo requirit nisi gradatim longo tēpore: donec perpēdat mutationē. nā impossibile est hominē mutare subito ꝯsuetudinē quin egrotet. Eger aūt nō mutet cōsuetudinē: si nō percipiat ab eo tēpore ipsarū egritudinū aliquid mutationis cōsuetudinis ⁊ ad bonū. ❡ Jā notū est: ꝙ animaliū quedā sunt carnes: quarū cōplexio cōtrariat valde nutrimēto hominis: sicut carnes lupine ⁊ vulpine: ⁊ earū quedaꝫ sunt vtiles: vt carnes ouine. Et sic est rō ipsorū in vestimēto hominis. Pelli nāq; ⁊ pelles pro vestimēto hois cōuenientes sunt pelles ouine: nociue vero sunt pelles vulpine: ita posuit vniuersa schola medicorū: quod quidē verū est. Et ideo vr̄ seruo: ꝙ vestimēta huius: que dicūtur arabice depta sunt mala nimis: sꝫ vestimēta alsebeg laudauerūt medici. Silr̄ dixerūt: ꝙ vestimēta de pellibus gattorū generāt maciē. Silr̄ odoratus ⁊ flatus eorū: ⁊ ꝓpter hoc dixerūt distare ab eis: ⁊ ab odore flatus eorū: sicut dixerūt esse bonū odorare flatū colūbarū ⁊ exercitiū earū frequēter in habitaculis: qꝛ datur propter hoc fiducia nō deueniri in egritudines neruorū: vt in paralisim: torturam oris: et spasmū: ⁊ tremorē: ⁊ ab omnib⁹ his preseruat cōuersatio colūbarū: ⁊ actio earū: ita tñ quod caueat ab earū stercore: nec ipm dimittat in domo cōgregari: qꝛ putrefacit ⁊ corrūpit aerem: ⁊ propterea comestio pullorū colūbarū sanat egritudines neruorū. Meliores carnes venationis siluestris sunt carnes capriolorū. Lepus vero habet iuuamētū sanitatis experimento. s. ꝙ comestio cerebri eius cōfert iuuamētū tremori: ⁊ egritudinib⁹ tincturarū. Et pelles similiter leporū calefaciūt vtili calefactione ⁊ cōferūt egritudinib⁹ tincturarū: ⁊ maxime senib⁹. Asinus vero siluester hꝫ magnā proprietatem in mūdificatione visus: hoc enim experimēto verificatū est: ꝙ comestio carniū sui: ⁊ inclinatio oculorū super vaporē carniū decoctionis eius dum coquūtur cōfortant visum: ⁊ aperiūt oppilationes nerui cōcaui: ⁊ aspicere oculos ipsius frequēter vtile est: mūdificat enim visuꝫ ⁊ aufert eius fumositatē: ⁊ hoc patet experimēto. Hoc est totū ꝙ visum est seruū ponere: de his que oportuna sunt dño nr̄o Regi: cuius deus excelsus nobilitatē ⁊ gloriā conseruet ⁊ regnum exaltet.

❡ De causis accidentiū apparentiū dño et Magnifico soldano: ⁊ de tēporib⁹ apparitionis eorū. Tractatus.v.

Peruenerūt ad seruū parui litere ꝯtinētes: ꝙ debeā declarare oia accidētia illa per capitula: ⁊ ostēdere ipsorū accidētiū causas: ⁊ tpa innouationis eorū: ⁊ ponere omnia: que attēdit medicus inuestigare: ⁊ scribere q̄ṡo ea primo oportebat curare in omni tēpore s̄m quālibet ipsoꝝ intētionē: ⁊ narrare cōsimiliter: quod medici ⁊ iusserūt facere in his cōditionabiliter: ⁊ distincte posuerūt. Et cognouit seruus veraciter: ꝙ iste litere de scriptura dñi nr̄i fuerūt absq; dubio. Et iuro per deū ꝙ meliores nr̄i tpis deficiūt a cognitione necessaria in ordinatione illarū rerum: ⁊ maxime qꝛ eas nō intelligūt: vt sciāt eas ordinare. Et ꝓpterea prouideat seruus eius responsum ad regē sicut responsum medici ad medicū: nō responsum ad illū: qui nō est de arte: postq̄ diuulgatū est apud regis medicos tractatus dñi nr̄i in cognitione illorū accidētiū: ⁊ causarū eorū: ⁊ ecce habui notitiā illorū predictorū accidentiū: que intēdit auferre: et significauit dñs seruo quod iusserit quilibet medicus in hoc: ⁊ mandauit sibi quod scribam et consiliū cuiuslibet eorum: quod propono facere.

❡ Qui vero medicorū dixit: ꝙ si flueret sanguis ex venarū orificiis nūc sicut alio tpe fluxit ꝙ recederēt ista accidētia: hoc verū est: in quo nō est dubiū: qm̄ sanguis iste qui procedit nō est nisi fex sanguinis: ⁊ eius superfluitates: quas natura expellit propter maliciā eius per aliquā viarū crisis. ❡ Qui vero dixit aperitionē orificiorū venarum fieri per sessionem in aquis: que hoc faciūt error est. Nec seruus cōcedit hoc aliquo modo propter multas causas. quas ostēdit. Prima est: qꝛ ille medicine: quas facet ēt vel aque: in quibus sederet calide sunt et necessario calefacerēt cōplexionē ⁊ inflammarent humores. Secūda causa est: qꝛ natura qñ aperit has venas competēti mōͦ aperit eas s̄m quod opꝫ: sed cū aperimus eas cum medicinis vltra ꝙ oporteat aperiūtur ⁊ multiplicatur fluxus sanguinis: qui difficilis erit cōstrictionis: quod non accidit qñ per se fluit: quāuis fluat multoties: ⁊ nō valeat cōstringi. Tertia est: qm̄ iste vene qñ aperiūtur per se exit ex eis quod exire opꝫ. natura enim expellit illud ad extremitates: ⁊ virtus expulsiua excitata est ad expellen- dū: sed qñ aperiuntur per has fluit: tunc ꝙ non debet r... ...ere. Sed dico vniuersaliter: ꝙ nos non oportet accedere ad hoc artificiū nisi loca sint apata ⁊ augmentetur eorū dolor valde. tunc enim oportet eas aperire cū medicina donec exeat ex eis quod immissum est illuc de sanguine: qui locū apostemauit ⁊ erit actio nostra tunc quasi ex imitatione nature: sicut inconueniens est ante tpa aperire apata ⁊ educere quod in eo est sic non cōuenit: ꝙ faciat dominus noster aliquo modo. Quod si sponte contingat fluere: sicut multoties facere cōsueuit: nō intendat illud aliquo modo nisi res grauaret multum: ⁊ vltra mēsuram restringeret. ❡ Post hoc vero scripsit oñs: ꝙ aliqui medicorū cōsuluerunt sumere modicū vini cū aqua buglosse per aliquas horas post cibū: ⁊ etiā sumere de hoc eodē parum circa horam dormitionis ad profundū eius somnum: ⁊ significauit mihi supra hoc: qm̄ aliqui sunt qui cōtradicunt huic cōsilio dicentes: nō esse vtilē modū: ex quo ipsum forte calefacit cerebrum: ⁊ cōplexionē. ⁊ generat ventositates ⁊ inflationes.

❡ Sed de cōsilio serui est: ꝙ prima intētio est verior: ⁊ etiam si sumat de eo modicuꝫ. s. quasi. ℥. j. orientalis: vel circa illud post cibum in hora digestionis iuuabit digestionem cibi: ⁊ addit in expulsione superfluitatū per vrinam: ⁊ aufert a sanguine vapores fumosos generantes hec omnia accidentia existentia nunc: ⁊ maxime si temperetur cū lingua bouis: vel si infundatur in ipso de lingua bouis quantitas duarū dragmarū in. ℥. j. esset melius: et dilataret animā magis. Quando vero medici protulerunt letificatiuum simpliciter voluerunt intelligere per illud syrupum de lingua bouis: sed quando ponitur lingua bouis in vino additur ad dilatationem anime: ⁊ letificationem eius: ⁊ potus vini humectat corpus bona humectatione. Jam Gal. dixit hoc in regimine sanitatis. ❡ Qui vero opinatus est ipsum calefacere errat: qꝛ vinum est: non autem medicina: ⁊ est bonus cibus valde ⁊ boni cibi neq; calefaciunt: neq; infrigidant: medicina vero ipsa est: que valde calefacit et infrigidat. Sed ex vino generatur bonus sanguis secundum naturā sanguinis naturalis: qui est calidus ⁊ humidus. Limphatum vero absq; dubio ventositates generat: ⁊ est possibile generare tremorem. ❡ Narrauit Auenzoar: qui singularis fuit in generatione sua: ⁊ magnus inter nobiles artis: ꝙ vinuꝫ limphatum generat illud: si bibatur statim cum limphatur: sed quando limphatur: et stat per vnam horam: aut plus: et deinde biberit illud: erit tunc bonum valde postq̄ vinositas superat aquositatem: et ipsam alterat: ⁊ rectificat complexionē.

❡ Illud vero ꝙ seruus vult de lingua bouis est cortex radicis eius: non autem vult folium: sicut faciunt viri de actio et egypto: sic enim vidimus vniuersos senes nobiles facientes in terris hyspanie: ⁊ in toto occidente. Similiter vtimur corticibus radicis lingue bouis: non autem eius foliis. Igitur herbam oportet habere penes ipsum dominum nostrum regem: ⁊ non distet ab ipsa: qꝛ habet proprietatem in dilatatione anime: et delet melencoliam: et extirpat ipsam ex toto: ⁊ eorum cui⁹ seruus est expertus: et verificatum apud ipsum: in quo nō est dubium: vinum subtile quādo limphatur cū decima parte aque rose. facit enim animam amplam: et non inebriat: neq; offendit cerebrum: ⁊ confortat stomachum: ⁊ auget in omnibus laudabilibus: que proprie sunt ipsi vino. Et ob hoc vult seruus ꝙ apponatur in. ℥. j. orientali de vino. ʒ. iiij. de aqua ros. et. ß. ʒ. aque lingue bouis: et dimissis per quatuor horas vel quasi bibat ipsum postea. Sed sumere ipsum similiter circa horā dormitionis bonum est: et opinio recta est. nam facit profundare somnum ⁊ auferre cogitationes: et bonificat digestionem ⁊ superfluitates expellit. ❡ Concordauerunt medici g' quādo cōplexio est acuta: et ad caliditatem declinat: tunc bonum est vti eo ꝙ infrigidat ⁊ humectat: hoc autem verum est: sed commune. Oportet autem ꝙ distinguantur per capitula et ponatur modus. ❡ Ipsorum vero. qui consuluit bibere aquam endiuie cum aqua sandalorum et infusionem tamarindorum prunorum ⁊ iniubarum dicit seruus errorem esse magnum: quia hoc regimen absolutum est cum habet ipsum flegma victoriam supra complexionem radicalem: non est conueniens aliquo modo: maxime pruna ⁊ iniube: quia hec debilitant stomachum et nocent: ⁊ impediunt digestiones: ⁊ qñ stomachus debilitatur ⁊ humectatur

⁊ humectat destruunt tres digestiones: ⁊ nõ valebit hoc regimen nisi ei qui abũdat cholera nigra: sed non posuit de significatiõe cholere nigre. Nos vero qđ psumpsimus ex predictis signis est generatio fumorum melancholicorũ generatorum ex cholera rubea generata ex adustione flegmatis abundãtis per tempora. ¶ Qui modo cõsuluit infusionẽ reubarbari cũ aqua endiuie per diem quando fuerit intentionis lenificare ventrem conueniens est: ⁊ iam quidem narrauit seruus modũ lenificationis nature cum ipso reubarbaro in capitulo tertio suorum tractatuũ: qui tractatus sunt in folio domini nostri. ¶ Qui vero cõsuluit introitum balnei quolibet die tertio: ⁊ vti exercitio quolibet die: ⁊ q vngatur oleo viol. totum est cõueniens: ⁊ ad hoc loquetur seruus super hoc capitulo distincte ⁊ proprius. ¶ Qui vero consuluit petias cum sandalis epati. Et similiter qui consuluit comedere citrulum: ⁊ lactucã: ⁊ portulacam: et spinachia: ⁊ attriplices: hoc totum est error. nam hoc remediũ cõfert habẽtibus febres inflãmatiuas vrentes valde. Et qñ accidunt in his qui cõplexionem habent valde calidã: ⁊ in tẽpore estatis. ¶ Et maior error in isto est qui iussit potum lactis: qñ cõsiderauit humectationem: ⁊ dimisit cõuersionis facilitatem eius ad quẽcunqȝ humorẽ inuenit in stomacho: ⁊ nõ cõsiderauit materiam cause egritudinis: que est flegma adustum. ¶ Et qui signauit sumere secaniabin de citoniis post cibũ per vnam horam: conueniens ⁊ vtile remediũ dedit: bonificat enĩ digestiones: sed adiunctio sua syrupi succi berbene post dũ cibus est in stomacho ⁊ etiã si stomachus esset vacuus a cibo nõ haberet locum in ista egritudine. ¶ Ille qui signauit vti syrupo lenificatiuo filii ptholomei: aut alicuius alterius: similr qui signauit syrupum salis arabico humati: idest acetose vel fabule: ⁊ pomorum: ⁊ aque lingue bouis: ⁊ granorum myrthi: ⁊ seminis trogen. totũ hoc est cõueniẽs: sed adiungere cũ hoc psiliũ: non videtur cõueniens in hoc loco: ⁊ nõ enim video in ipso bonum regimẽ in hoc discrasia ⁊ cõplexione. ¶ Qui vero signauit sumere aquã ordei cum papauere: ⁊ semine coti esse mirabile in rectificando somnũ: ⁊ quasi cũ habeat aqua ordei virtutẽ humectationis: ⁊ breuẽ somnum cõfortabit ipsum semen coti: ⁊ mirabilius hoc est eius qui dixit sumere pruna post aquã ordei: ego quidem non puto fm istos medicos: q sit aliqđ mẽbrorum corporis magis proprium q̃ stomachus. Ille vero qui non curat si debilitetur stomachus vel non debilitetur: ⁊ si accipiat in ipso impedimentum vel nõ cum possibile sit eis consideri nobilitatẽ stomachi: ⁊ multitudinẽ vtilitatum suarũ: quapropter opȝ adhiberi curam circa ipsum continuo: ⁊ ideo fecit super ipsum nobilior medicorum tractatum. Verũtamen hoc poculum apud illos cõfortat stomachum: eius digestionẽ bonificat ⁊ exiccat eius humiditatẽ: ⁊ eius viscositatem incidit que generantur ex flegmate qđ nõ desinit generari in ipso quotidie ⁊ subtiliat qđ grossum est in ipso: ⁊ est illud regimen: cuius memoria precessit apud eos: q est aqua ordei cum semine corticis proprius incipiendo post illud cum primo nimis. Redarguit ergo seruus qđ redarguendũ est in hoc casu: vt caueat dñs ⁊ nõ indigeat generaliter dicto. ¶ Sumere aũt ⁊ poma ⁊ citonia ⁊ sumere grana granatorũ post cibũ cõsulẽdum est oĩbus hoĩbus in regimine sanitatis: nec in hoc est additio priuãs huic egritudini. ¶ Qđ vero signatũ fuit de sumptione pitartimi ideo coriãdrorum hȝ in se naturã ingrossandi vapores ⁊ prohibendi eos ascẽdere. qđ quidẽ verũ est. Nihilominus opȝ q sumat cũ medicinis: sicut sunt grana sufufur ⁊ hmõi: vel coquat cũ medicina. Sed sumere coriandrũ solum post cibum: ⁊ si nõ inducat vomitum: generat pustulas absqȝ dubio ⁊ corrũpit cibũ. Sumere autẽ semen porri. cum zucharo aliquibus tpibus preterq̃ cum cibo bonũ est: ⁊ etiã si misceret cum ipso cibo nõ lederet in eo: q regit ⁊ confortat cor. ¶ Et signauit dñs noster: qñ medici signauerunt ei vti mesmes. i. crisimollis: ⁊ piris: ⁊ citoniis: ⁊ cũ cibo vuis ⁊ melonibus ⁊ granatis. Et ante hoc non cognouit seruus intentionẽ huius signationis: verum fuerit propter necessitatẽ appetitus ⁊ cõsuetudinis sumendi. Et de fructibus: q quidẽ cõuenit sumere de ipsis ante comestionem: q lenificet naturam: post comestionẽ vero q cõstringit ⁊ coadunat: sicut sunt pira: citonia: ⁊ poma: hoc est conueniens. Qđ si intendit dicere q vsus istorum fructuum conferat huic discrasie: error est. nã fructus omnes humidi sunt mali ⁊ sanis ⁊ egris: quãdo accipiuntur per viã cibi: ⁊ maxime melones ⁊ mesmes: que dicuntur bacoch in hispania: oẽs sunt mali pro multitudine alterationis ipsorum ad quẽcunqȝ malorum humorum existentium in corpore. Similiter ⁊ persica pessima: sunt enĩ materia malarum febrium ⁊ fraudulentarum. Et Gal. dixit: q a die a qua manum pbstraxit a comestione fructuum humidorum nõ percepit febrem vsqȝ in finem dierum suorum: ⁊ prolongauit sermonẽ suum super hoc per modum corruptionis humorum: sicut scriptum est in eius tractatu. Propter qđ necesse est: q relinquat dñs noster omnes fructus humidos toto eius posse. ¶ Qui vero consuluit relinquere oẽs carnes venationis: et carnes: que vocantur adiret: ⁊ melangranas dixit bene. nam omnia hec vigẽt in illud: de quo conqueritur dñs ex ipsis accidentibus. ¶ Similiter quoqȝ qui consuluit exercitium omni die cõuenienter dixit. ¶ Similiter qui prohibuit ipsum accedere ad regiones calidas: dissoluunt enim in hoĩe vapores: scȝ ascendentes ad superficiem corporis dum frigidi et humidi sunt. ¶ Vaporibus enim illis ascendentibus: qui resoluuntur ex sanguine grosso ⁊ turbido: ille regiones addunt in grossitudinem ⁊ vistionem sanguinis: ⁊ eius vapores multiplicant: qñ vero perficietur sanitas dñi in adiutorio dei poterit moueri: et ire ad quecunqȝ eius desideria deus adimpleuerit tam in hoc seculo q̃ in futuro. ¶ Non videtur seruo: q dñs euacuet corpus eius: cum lapide lazuli: vel cum lapide armeno. Non cum lapide lazuli propter eius vehementiam. Cum lapide vero armeno: qr non cognoscitur: ⁊ iã intulit in ipso dubietatem nobilis medicorum ⁊ multi alii: ita q nõ est iste: qui nuncupat hoc noĩe. Eodẽ modo videtur seruo esse cõueniens cauere sibi dño ab administratione medicinarũ laxatiuarum fortium. Et sit contentus de reubarbaro vel aqua casei: ⁊ cima meti: ⁊ his similibus: hec oĩa cõuenientia sunt. Nec videtur seruo facere infusionem persicã: nec aquã melonum: in eo qđ nocet stomacho: nõ enim est id: de quo cõqueritur dñs noster ex ipsis egritudinibus inflammatio: neqȝ sitis. Nec etiam videtur seruo: quod vtat multum de nenufare: qr ingrossat sanguinem: ⁊ debilitat stomachum: hec nõ sunt bona nisi patientibus febres acutas: sicut narrauit seruus. Nec videt seruo administratio decoctionis epithimi: quia molestat ⁊ exiccat. Qđ infundat epithimũ ⁊ ponatur in aqua eius. ℥.j. de aqua casei: ⁊ accipiat bis vel ter tempore veris ⁊ semel vel bis in hyeme esset bonũ: ⁊ inter quãslibet vicem sit spatium. xv. dierum: ⁊ frigetur epithimum cum oleo amigdalarum: qđ ligetur in petia panni lini subtilis ⁊ ampli: deinde infundat ipsum per noctem in aqua casei. ¶ Et signauit dominus noster: q̃ quãdo flobothomatur exibat sanguis grossus quasi splen. Et dixerũt medici super istam flobothomiam: q apparet fm tempus plenitudo: ex qua sequit necessario educere ⁊ auferre de sanguine fm id: sed quod oportet considerare superest subtiliare sanguinem ⁊ rectificare complexionem epatis: vt generet bonum sanguinem. Hoc quidem determinauit seruus in precedenti tractatu: qđ hoc fiat cũ syrupis predictis. ¶ Qui vero signauit potum syrupi letificatiui: ⁊ electuarium: in quo sint lapides preciosi: vt granata smaragdi: ⁊ argentum ⁊ aurum: totum hoc bonum est: ⁊ vtile valde: quia iste sunt medicine cordiales iuuatiue sua proprietate: scilicet forma specifica: que quidem est tota eorum essentia: id est substantia non simplex qualitas.

¶ Qui vero signauit domino de vsu administrationis lingue bouis ⁊ nenufaris: ⁊ cum toto hoc non fuit extirpata radix discrasie. Causa huius est frequens vsus. Nam medicine cõuertuntur in nutrimentum: qñ continuo fiunt: qr natura recolligit eas ad se ⁊ diligit: propter qđ non potest habere manifestũ operationem: quia quasi nutrimentum efficitur: vel propriũ nutrimẽtum. Et Gal. quidem dixit: qđ huiusmodi debiles medicine si recipiantur per vnam septimanam continuo perditur earum operatio medicinalis: ⁊ non apparebit in eis: deinde manifestus effectus. Et propter hoc bonum est transferri de medicina in medicinam: ⁊ relicta prima medicina p dies aliquos: tunc poteris redire ad ipsam. ¶ Qui autem signauit de diminutione coitus preter consuetudinem: sic faciendum est: quoniam maxima resultat vtilitas in eius dimissione.

¶ Balneum quandoqȝ non est renuendum aliquo modo: nõ in tempore coitus: non in tempore quietis: ⁊ quod sumpsit fm consuetudinem bonus ⁊ perfectus. Probatio vero huius est: quia fumi melancholici non molestant cerebrum: nec alterãt eius modum: sed molestant cor tantum.

¶ Eius vero qđ sentit dñs debilitatis post soporem id est exercitium: causa huius est dimissio ⁊ interpollatio. Nam si gradatim rediret ad ipsum: paulatim perciperet in fine eius fortitudinem ⁊ letitiam: que solent resultare post quodlibet exercitium debite rectum. Et sic est finis horum tractatuum.

Laus deo ⁊ virgini Marie.

Consi. Jo. Math. de grad.

¶ Incipit liber prime distinctionis secretorum nature seu quinte essentie sacri doctoris magistri Raymundi Lulij de insula maioricarũ: qui doctrinam eius extractionis ⁊ applicationis ad corpora humana ad opera terribilia totius artis medicine procuranda: ⁊ etiam metallorum transmutationem reserat: qui est ymago omnium librorũ super his tractantium.

Contristatus erat Raymundus ⁊ non modica desolatione repletus: quoniam tanto tempore laborauerat: vt sua ꝑ terrarũ orbem dispergeretur scientia: et inde modicum effectum cõsecutus fuerat: ⁊ etiam videns ꝙ ab his a quibus honorari debebat deridebatur ⁊ deducebant ipsum in ridiculum ⁊ sibi illum. Et quia etiam videbat ꝙ Ro. eccle. de sua cura ⁊ sententijs ⁊ postulationibus minime curauerat: taliter ꝙ finis propter quem erant exhibita minime sequebatur: et ideo ingressus desertum mestus est ⁊ voce alta acclamare cepit. Debeo ne ferre labores ⁊ angustias ⁊ tribulationes propter artem ⁊ scientiam: quam ipse exhibui? eo quia reputabatur tanq̃ stultus ⁊ fantasticus: et sic lamentabatur: et vlulatu magno nauseabat anima eius. Egressus igitur quidam frater oratorij sancti Benedicti: deambulansq; per desertum et orans: cum audiret vocem timuit: et arbitrabatur feram esse: et silere incepit: stetitq; erectus et intuens respexit et vidicit: ꝙ vox hominis erat: ⁊ arbitrabatur ipsum esse vnum ex fratribus suis. Qui cum descenderet: videns ꝙ habitus Raymũdi non erat talis sicut suus: vidensq; sibi barbam prolixam obstupuit: eo ꝙ nunq̃ viderat talem hominem in parte illa ⁊ dixit ei. Amice quid facis hic: et cur ploras? Rogo te si placet: dicas mihi. Respondit ei Raymundus. Amice dimitte me in desolatione mea: quoniam tu nequaq̃ mihi super hoc remedium exhibere potes. Contristabor itaq; ⁊ lamentari nõ desinam donec in desolatione mea moriar. Respõdit ei Monachus Deus et dominus noster Jesus Christus: in quo est perfecta consolatio te non deseret: sed circundabit te gaudio et letitia: necnon rebus his: super quibus lamentaris ipse qui dedit eis initium: dabit eis finem secundum ꝙ tuum cor gliscit. Respondit Raymundus. Bene noui Christum potestatem habere super omnem creaturam: vt per ipsum omnis creatura de tribulatione ad gaudium reuertatur. Tamẽ quia creature aliquando sunt indisposite vt habituentur de tali gratia: non vult eis deus talem gratiam facere: hoc quidem non ex parte dei: sed ex parte creature causatur. Respondit ei Monachus. Omnia sunt deo possibilia: vnde q̃uis tu sis indispositus: potest te ab ista tribulatione liberare. Respondit ei Raymundus. Juxta dispositionem materie agit forma. Item potestas dei ⁊ sua iustitia conuertuntur: vnde dico ꝙ in potestate ita est essentiale iustificare: sicut essentiale posse. Nõ igitur potest deus aliquid: quin possit cum iustitia: alias esset destructa vnitas essentialis potestatis et iustitie: ex quo quidẽ multa horribilia inconuenientia sequi possent: vnde dico: sicut deus creauit hominem sub ratione bonitatis: vt ratione bonitatis operaretur bonum: ita creauit ipsum sub ratione liberi arbitrij: sub ratione cuius voluit: ꝙ operaretur libere: et ageret bene ⁊ libere. Alias enim si libere non operaretur: esset destructus in homine actus liberi arbitrij: et operando bonum non haberet meritum: quia ex defectu liberi arbitrij esset in priuatione: et sic deus esset contra iustitiam: quod est impossibile. Jdẽo dico: ꝙ me indisposito: vel quauis alia creatura deus non potest voluntatem eius adimplere. Jstud nãq; non posse non ex parte dei principaliter insurgit: sed ex parte ineptitudinis creature: que indisposita est: et insufficiens ad talem actum: vel gratiam accipere. Videns itaq; Monachus Raymundũ sic loqui: intellexit ipsum habituatum de magna scientia cui dixit. Amice. Jn verbis tuis cognoui te habituatum magna scientia: rogo te vt referes mihi quis es: et quod est nomen tuum: ⁊ nomen patrie tue. Raymũdus autem recusabat: sed tantum fuit per verba Monachi commotus: ꝙ referauit sibi nomen suum: nomenq; sue patrie. Multo igitur gaudio affectus est Monachus eo ꝙ Raymundum viderat: quem tanto tempore videre affectabat. Et ait ei Monachus. Jam diu est: quo ego audiui te magna scientia esse peritum et arte: ⁊ etiam tuam artem multum proficere: maxime ad infidelium conuersionem: et etiam ad notitiam q̃plurimorum secretorum nature: que via medicinali: ac philosophia attingi possunt. Rogo te igitur Christi amore: vt nobiscum magnam misericordiam facias: vt ex tua arte: siue scientia habeamus fructum: et vt facias nobis secretissimum compendium de infirmitatum remedijs: quoniam noueris nos hic diuersimode fore grauatos diuersisq; generibus infirmitatum torqueri. Jnsuper si placet tibi vt per te reueletur si ars alchimie sit vera: an non: vt homines non cadant de honore suo ad paupertatem ⁊ vltimam desperationem. Nam finis artis tue hec est: vt scilicet extirpentur secte ⁊ errores: ac etiam falsitates. Ait itaq; Raymundus. Vigintiseptem anni sunt: quibus non cesso laborare: ⁊ lecturas maneriei diuersimode componere: sed tam modicos Christi famulos comperio: ꝙ iam nauseat anima mea super tãto labore sine vtilitate. Ait Monachus. Video affectum anime tue: quoniam vis vt tua ars per mundum diuulgetur: et omnes famuli Christi instruantur: qui postea discurrentes per ydiomata linguarum fidem Christi per mundum diuulgent. Sed si tu hoc: quod a te postulo: opere compleueris: ne dubites ꝙ scientia tua consequetur finem propter quem est. Nam et istud oratorium erit forsan initium illius quod optas. Videns igitur Raymundus gesta Monachi: dicta ipsius imaginatus fuit: ⁊ postea intelligens bonum esse quod Monachus postulauerat opere complere: ait ei. Valde quieuit anima mea super his que mihi locutus es. Librum quem dicis tibi componam: iuxta cuius doctrinam non solum corpora humana miraculose sanabũtur: sed etiam ipsa metalla imperfecta in purum aurum ⁊ argentum conuertentur. Quieuit tunc Monachus ex eo qđ Raymundus intercessiones suas opere adimplere volebat. Et descenderunt in monasterium ibiq; moram traxit per aliqua tẽpora: ⁊ diuersa librorum volumina composuit: que vere Christi custodie commendauit: ac cuilibet volumini proprium titulum imponendo. Et quoniam liber iste in metallorum transmutatione: ⁊ in medicinali arte rem secretiorem pandebat: ideo ipsum librum secretorum nature seu quinte essentie cognominauit: quia de quinq; essentijs rerum ad plenum in eo tractatur. Qui nota sic intitulatur: quam accipit vna ab altera: ⁊ ipsa mouetur ab informatione: que administratur ei diuersimode: quia vna informatione indiget dicta virtus in metallorum generatione: et eorum transmutatione et in elyxir. Que quidem informatio accipitur per gubernationem caloris.

Deus gloriose cum tue sublimis bonitatis ac infinite potestatis virtute incipit liber secretorum nature: seu quinte essentie: qui doctrinam dat eius extractionis ⁊ applicationis ad corpora humana ad opera terribilia totius artis medicine procuranda: et via philosophica finienda: qua occultata: et vere medicine occultatur: et etiam metallorum transmutatio obstruitur et reserata quelibet eorum reseratur: qui quidem est ymago omnium librorum super his tractantium: quam deus gloriosus exhibuit nobis: vt corpus nostrum a corruptibilitate quantum foret possibile per naturam vsq; ad terminum nobis constitutum a deo: et vt etiam ipsa metalla imperfecta in perfectum aurum et argentum transmutentur. Et quoniam desiderium meum est vt artiste huius artis deum contemplantes per bona opera potius deum intelligant: recolent: ⁊ ament: pauperibus: viduis: orphanis male habentibus sine precio magno vel minori succurrendo: ⁊ huiusmodi opera faciendo: vt non simus similes illi: qui domini talentum abscondidit: ⁊ ad finem sibi commissum non exhibuit: vt ait Mat. xxvj. capitulo. Confidens enim in illo: qui inquit ad Moysen. Ero in ore tuo: et te doceam quid loquaris: hoc secretissimum secretorum archanorum archanum vobis viris euangelicis duximus declarandum diuina virtute inspirante: et ipsius infinita bonitate iuuante: modicam de ipsis principijs et regulis: ac de ipsius nature discursu faciens mentionem. Cum enim de omnibus istis satis plene tractauimus in placenti visione: solum enim principaliter non curamus nisi de eius placita ⁊ cognitionis applicationis commodo: cuius ratione presentis libri exordium incipimus ad ipsum summe metuendum: diligendum: recolendum ⁊ amandum.

Et liber

¶ Et liber iste diuiditur in quatuor ptes: in tres vz distinctiones vel libros. ¶ In prima vero parte ponimus intentionē et cognitionē eius: et extractionē eius a quibuscūq rebus elemētatis. ¶ In scda parte ponimus modū praticādi et applicandi eā ad corpora humana. ¶ In tertia vero parte damus modū praticādi eā ipsa in metallorū corporib⁹. s. in eorū transmutatione in aurum et argentum. ¶ Itē in prima distinctione duo facimus. Primo recitamus possibilitatē quinte essentie in genere. ¶ Secundo ꝓ facimus qd prius dictū est. Prima ibi. (Ordimur nāq tibi fili.) Scda ibi. (Non reputes non mendacium pculisse ⁊c.) Et qꝛ sacra scriptura est vnum de mēbris theologicis: ideo in primis duabus distinctionibus ipsam ponemus: et in distinctiōe tertia verba philosophica adiungemus. Ordimur nāq tibi fili: ꝙ necesse est tibi scire et intelligere proxima philosophorum principia: a quibus perita ratio accipit radicalitatem immediate: et ex quibus immediate: artista sua ꝓpria condiat instrumenta: et iam sic fit: quod per huius libri ꝓcessum aliqualiter consistet declaratum. Tamen in hoc caplo in summa vna breui enucleare proponimus et dicimus ꝙ principaliter tria sunt principia: cū quorum cognitione artista huius artis operatur hoc quod vult tam in medicina quam in alchimica metallica et lapidifica ad componendum hoc qd vult: siue hoc qd natura elongetur. ¶ Primū namq principium est materia: quā artistā huius operis opz cognoscere: per qd quidem medicina vel lapis accipit substantie esse quia si materia est talis sicut postulat natura: erit forme acceptabilis: que per impressionis defectum elongari minime potest: quando quippe virtus ibi operatur: qd est medium principale inter dictam materiam et alteras essentias: sicut tibi per processum huius libri dicemus. Secundū vero principiū est simplex valde respectu primi: cum sit primi medium: per qd quidem primū immediate hz perfectionari. Tertium vero principiū est essentie quinte: a quibus virtutes septem dependent: operatiue: informatiue in quinq essentiis in inferioribus materialibus: que sunt mediate. Primum nāq principium seu materia primi principii sunt argentum viuum cum omnibus metallis suis alterabilibus in illa ablatione quā in distinctiōe tertia reuelabimus. Item principium sm: vel illius materie sunt limphe subtiles in quibus resoluuntur limositates primi principii in substantia mediocri et subtili materia: in qua vere minerales virtutes quiescunt. Quippe materia tertii principii est nimium essentialis existentibus virtutibus stellarum fixarum et non fixarum et earum aspectuū: et iste per quotidianas influētias infunduntur in materia appropriata cum arte secundi principii: que immediate quiescit in virtute minerali tam in herbis et animalibus quā in metallis. Consat igitur sm principiū: et est conueniēs receptibile tertii: et omnium suarum virtutū descendentium a celo: que sunt omnis rei generate perfectio et forme sicut liquide videtur per inherentia principiis. Qd vero generat materia litera primo: vnde erit virtus mineralis: que est essentia quinta elementalis: que est materia simplex: et hec vere perfectionatur in accipiendo formam per essentiam quintam celestē: qꝛ ꝗ in ipsa influat et imprimat. Igitur hec virtus media grauida a virtute acuta artificialiter per materialem refluentiam perfectionalem cum suis virtutibus primi principii materiaz ponit in esse perfecto per virtutem mediam mineralem: que est cōmunis res lapidib⁹: et medicinis: et metallis: sicut plene tractauimus in nostro testamento modo generali in parte prima in capitulo qd incipit. Nunc fili mi obiectare poteris ⁊c. ¶ Referimus namq tibi o fili mi: ꝙ cum mineralis virtus sit communis lapidibus: metallis: et plantis. Omnis em̄ differentia quā accipit vna ab altera: ipsa mouetur ab informatione: que administratur ei diuersimode: quia vna informatione indiget: alia virtus in metallorum creatione: aut in generatione et eorum transmutatione in elyxir: que quidem transmutatio: et informatio accipitur per gubernationem caloris extrinseci: qui mouet mineralē virtutē informatiuam: querēdo modū sm cognitam intentionē operarii naturalitᵉ: sicut declarauimus in testō: et inferius declarabitur in .iij. distinctione.

¶ Preterea sumus de intētione vt breuiter tractemus super testamentum et codicillum: qꝛ requisiti fuimus per dominū Regem Robertum illustrē. Item reliqua vero intentio formationis: quā dicta virtus mineralis indiget ad intentionem transmutandi metallorum materiam in lapides preciosos sit cum magis lento calore extrinseco: et cum motu tardiori: qui formatur tam per calorem obrestem ꝙ per cōem coniunctē et diuersē: sicut declaratum in nostro lapidario existit.

¶ Itē reliqua vero formatio: qua dicta virtus indiget ad cōpositionē medicine: sit cum maiori calore: et cum repentino motu. ¶ Item fili mi ignorare non habes virtutē: que cātur: quare cātur per dictorum trium principiorū cōiunctionem: et eorum deriuationem. cuius vero cognitio habetur per effectū principalem: qui venit a quantitate: et a qualitate distincte: et etiam a motu celi et stellarum: et rerū generabilium et corruptibilium motarum: et pcā informatarū. Non vero dicimus ꝙ sit op⁹ artiste operari cum figuris et celi ymaginibus per cognitionem suorū motuū: sicut ꝙ plures philosophi asserūt. Sed sufficit tibi habere cognitionē per influentiam coloris celestis informati per figuram celi et stellarū: quorū ratiōe infunduntur virtutes in materia apte appropriata: et illam recipit per naturalē artis siue industriam cum resolutione: que sit artem nature similiter. Que vero mutat duram materiam ad principium nature sui ad finem: quod sit apta ad generationem ad recipiendum virtutes in aquis infusas fortium mineralium virtutum: sicut ipsamet accipit: et recipit virtutem informatiuam ambientis. Et in isto passu philosophi fuerūt illusi ad illorū reprehēsionē: qꝛ cognouerūt qūo celestis virtus sit nimis cōis omni elementate nature sua magna nobilitate omni tpe determinationē accipit: qūo in rebus mixtis influitur tamē per artē sicut p naturā et hoc quippe sit rōne virtutū naturaliū: q̄ sunt sibi subiectam et propriū retinaculum tali mōꝰ: ꝙ sm proprietates materie: et eius speciem proprie recipiet equinā virtutem: ꝙ post talia cōdit per naturam: que pro miraculo reputantur.

¶ Item notet quilibet artista: quod natura operari non potest nisi ad minimarum successionem: nec etiam potest recipere aliquas virtutes nisi successione sue operationis: nec etiam possunt simul: nec constellationes possunt sufferre aliquam temporalis stationem punctuarii in certa virtute: que confestim non diuersificetur: etiam dato ꝙ posset. Tempus quidē cōstellationis est ita minimū ratione circulorū reuolutionis: ꝙ ante transit de vna virtute in alteram. Cur quippe non sine cognitione suorū motuum: in qualitate et quātitate: immo per artez succurrimus ad accipiendum et venandū virtutes taz dictas celestes: cum sint cōes omnibus rebus inferioribus: et illas quoq includimus: in aquis grauidis ex virtutibus mineralibus ad hunc finē: ꝙ in tēpore modico possumus exhibere multas virtutes et infigere in hoc ꝙ elyxir: vl̄ medicina humana: vel lapis preciosus venit ad terminum: et quam dicta virtus communis que in antea fuit atq deuenit de celo per cursum nature in materia prima. admisse de sua ꝓpria virtute in multiplicatiōe luminaris terrestris vaporabiliter sublimati cum ingenio artificiali: cum igne et diminutione ipsa per virtutem post instinctu naturali attractiuo virtualiter recipiet reliquas potētias terribiles. quibus impletur causa innacuo: et ingrediantur per influentiam penetratiuam subtilem in oliis potentiis in spirituali materia subtiliata in simplicitate per ingenium nature: et artis restauratiue. ¶ Item intellige: ꝙ ista attractio virtutū simplicitū sit simul virtutibus materialibus: qꝛ ex eo operamur in totis materialibus nullo possunt tpe attrahere nisi cōcordātes materie: et similes in materiali natura. Sed interi in ꝗtū operū: et simplr in descensu cū impressione: et virtutis influētia in dictis materiis: descendēdo tā sic ꝙ non sit incantū diuisa: et hoc per magnā et potentē subtilitatē realium entium celi et planetarum. Per quā vero accipiant generalem virtutē et cōtratē in natura inferiori vsquequaq influent et in determinata materia. Tunc vero accipiūt certam determinationem per causaz cōsiderationis: que accipitur per materialia: que retinent illas sicut spiritus anime. Et tunc sequendo virtutem sui generis sm meritū materie: in qua influuntur. ¶ Et propter hoc Basiliscus interficit: et fulgur nummos liquefacit sine burse lesione: totum autem hoc non est: nisi quinte essentie cōgregate, et recepte in vnū iam note in simplici materia elementorum: scdm ꝙ materia vnius elementorum dominatur super alterū: sm ꝙ coadunatur per virtutes iam dictas operatiuas cum essentiis quintis elementorū in certa et propria determinatione potestatis: vt patet in basilisco et fulgure: quibus virtus est altioris elementi simplicissimi in materia simplici: in quibus dicte sexte virtutes infunduntur: et ideo interficiunt subito etiam medicine composite in subtili et proportionata materia dictis virtutibus in instanti vel quasi mutant corpora humana: vel metallica: et hoc ratione supradicta probatur: sed super basilisci naturam multi philosophorum considerauerunt in metallis operari cum materie subtiliatione: et penetratione: et retentione: et inspissatiōe dicte essentie quinte int⁹ in materia

metalli: vt ex ipsa fiat elixir: que vera fuit in hoc ⁊c. ¶ Verum
filij mi triplicē considerationem in principio secundi habem⁹.
¶ Primo in medicina humana. ¶ Secūdo in metallorum trāſ-
mutatione. ¶ Tertio in lapidibus preciosis. ¶ In primo em̄
nō consideramus nisi aquas aereas: in duobus vero vltimis
aereas ⁊ terreas. ¶ Consideramus tamē specifico modo: vt pʒ
per eorum libros. s. lapidarium ⁊ testamentum ⁊ codicillū: vt
infra videbitur in tertia distinctione: qui vnius sunt nature: q̄
in terra mittuntur: ⁊ alterius que ad aerem ponuntur. Que
vero in terra mittuntur: habent virtutē fixatiuam ⁊ coagulati-
uam. Et aque aeree habent potestatem indurari et coagulari:
ita in elixir sicut in lapides preciosos: sm̄ q̄ proportionat ma-
teria vel ad elixir vel ad lapidem iam dictos: ⁊ quo ad induran-
dum: fixandū: vel coagulādum: indigent forti virtute minerali
sine aliqua ignitione multiplicata per celestes virtutes: q̄ ha-
bent virtutem constrictiuam: ⁊ imitantur proprietatem mate-
rie et loci: ideo ponuntur ⁊ inhumantur in loco terrestri: quia
nullius alterius elemēti locus ita cōpetit: per experientiam em̄
videmus: qḋ radij corporum celestium non ita vniformiter cō-
gregantur sicut sit in terra. Tanta est igitur virtus radiorum
corporum celestium: qui influunt in terram: quod per vim ipsa
tantum rerum terribiliū est productiua: quod narrari non po-
test: propter hoc qḋ est receptiuum: constrictiuū: firmatiuum:
generale omniū illorum vniformiter in figuris: ⁊ formis diuer-
sis subtilibus cum informatiuo adiutorio: quod sol eis dat vir-
tute sue circulationis et sui motus: quod est principale informa-
tiuum immediate totius nature inferioris: que in partes tres
diuiditur principales. s. animalem: vegetabilem: et mineralē
sicut declarauimus in pluribus libris: ⁊ potissime in libro de
intentione alchimistarum ⁊ codicillo. ¶ Et propter hoc cum
terra sit locus: in quo radij omnes stellarum influunt virtutes
proprias: ⁊ in quo coguntur: per quos influunt in ipsis ꝓprias
virtutes operatiuas: ⁊ viuificatiuas: sicut suarum sperarū cen-
trum ⁊ retinaculum principale suarum virtutem in curia sci-
ta cum omnibus suis partibus: ⁊ iam pars illa: que mortua est
ad vitam ꝛeuertitur per partes coniunctiuas cum celesti virtu-
te et eius spiritus. Et quidem plus etiam dicimus: quod quo-
modo aque nostre in terram ponuntur: sicut tibi dicimus: ipse
trahunt suis proprijs virtutibus vires terre: quas vero accepit
a celo cum sua virtute propria plus de duobus archi proiectio-
nibus: sicut ferrum trahitur per adamantem: ⁊ hic retinetur:
quia proprietas celestis est virtutis: quod quanto descendit in
terrestri elemento tanto crescit per terram per spiritum incre-
scendi: ⁊ per spiritum per condensationem vsq̄ inuenitur pri-
mum in retinendo cum spissatione: cum hoc certum sit quod
nullum terrestre corpus existens in sua solidatione proprie nō
est aptum ad recipiendum virtutem: nec illam retinere: sicut re-
fert donec quod in medio essentiali: quod est spirit⁹: qui est sub-
iectum anime ⁊ a corpore primo acciperet taliter quod dissol-
uatur. ¶ Postea trahatur spiritus eius a ventre eius: quoniā
ita postulat ratio nature: ⁊ propter hoc tamen per nos per ar-
tificium simile nature materia propria et altissimo spiritu: in
quibus virtutibus habent retinaculum corporis in spiritu per
resolutionem trahuntur ⁊ apprehenduntur cum nostro spiri-
tu: qui intus est in vitio: et inhumato in terra cum suo proprio
appetitu cum condensatione: ⁊ cum tali spiritu congelamus
argentum viuum vulgi improbatum argentum tam bonum:
sicut de minera sine attendendo ignis calorem: qui dicitur cō-
munis: sicut declarauimus in libro: qui dicitur experimento-
rum qui liber est principalis: ⁊ clauis omnium librorum: quos
vsq̄ ad istum composuimus in hac arte. ¶ Intellige igitur fi-
li mi: quid potest ipse facere cum sua constrictione in alijs ma-
terijs: cum sine igne nobilificat argentum viuum: quod est com-
munis ⁊ rudis substantie per transgressum eius per medium
rationē medij naturalis. Et cum hoc sufficit tibi modus genera-
lis: aquarum tam vegetabilium q̄ mineralium ad medicinam
humanam ⁊ lapidem philosophorum: ⁊ lapides preciosos: ⁊
hec est regula generalis. ¶ Dicto de intentione ⁊ consideratio-
ne quinte essentie rerum: nunc dicendum est de eius extractio-
ne. Et primo a quinta essentia vini incipiamus: cum ipsa sit vir-
tus: per quā omnis huius libri adimplet operatio. Hoc est. in
quo omnes laborauerunt inquirentes rem creatam aptam ad
finem: qui principaliter possit humanum corpus a corruptibi-
litate ⁊ a putrefactione seruare ⁊ diminutione: quia hoc est qḋ
omnes naturaliter affectant nunq̄ mori. ¶ Secūdario vt ma-
gisterium transmutationis metallorum ⁊ lapidum sit secun-
dum rei veritatem reuelatum: ⁊ cum in quinta essentia vini con-
sistat totum. Nam ⁊ ait Paulus de homine dicens in epistola
ad chorinthios. Nam ⁊ quid sumus in tabernaculis nostris
nisi iugum miseriarum. s. ex infirmitatibus: eo quod volumus
expoliari: ⁊ esse cum Christo. Hec Paulus. Quoniam pauci
philosophi peruenerunt ad notitiam rei talis ⁊ eiusdem: et ra-
tio huius est: quia medici ⁊ philosophi nostri temporis nihil fa-
ciūt nisi pecunie desiderio: ⁊ ad finē honoris: quare de⁹ neque
q̄ vult hoc sibi conferre: cum sibi sint contrarij per auaritiam
et largitatē. Sed inquit noster philosophus et veridicus Pau-
lus ad Hebreos capitulo quarto in fine. Constitutum est homi-
nem semel mori: sequitur quod fantasticum est querere rem ad
corporis hominis perpetuationem: maxime quia Genesis ca-
pitulo secundo inquit deus. Ne forte adam mittat manum
suam et comedat de ligni vite fructu: et viuat in eternum: emi-
sit igitur deus ipsum de paradiso ⁊c. Et subdit. Et collocauit
deus cherubin flammeum gladium atq̄ versatilem habens in
custodiam ligni vite. Esset igitur fantasticum affirmare: quod
deus daret ei rem vt perpetuaretur extra paradisum: ex quo ꝓ-
hibitum sibi extitit. Hoc autem filii mi ex sacro textu inefabili-
ter teneamus: quod deus vnicuiq̄ terminū vite prefixit: quod
nullo ingenio humano pertransiri potest: vel quoquo ei⁹
subsidio. Job dicente. Breues dies hominis sunt ⁊ numerus il-
lorum apud te est. Posuisti terminos eius: qui preteriri nō po-
terunt: ergo querere subsidium ad vite terminum prolongan-
dum fantasticum est ⁊ inane. ¶ Restat igitur rem querere: que
citra terminum vite nostre possit corpus nostrū a putrefactio-
ne seruare: ⁊ infirmum curare: ⁊ deperditum restaurare: donec
veniat vltimata mors in termino prefixo ab altissimo creato-
re Deo. Ratio namq̄ naturalis nobis demonstrat: quod cor-
pus hominis potest per rem minus corruptibilem a corrupti-
bilitate conseruari aut ab infirmitate sanari: quā per rem ma-
gis corruptibilem cum corruptibilitas: ⁊ etiam defectus: ⁊ per-
fectio contrarientur: nā vno simili addito sibi simili: facit ma-
gis simile. Nulla igitur res: que ad non esse habeat inclinatio-
nem: conseruari potest per consimilem rem. ¶ Sed querenda
nam q̄ est res: que ad se habeat inclinationem: vnde quanto
magis res inclinationem habet ad esse: tanto minus habet in
se de contrarietate ⁊ corruptione: sed nulla talis medicina mū-
dis reuelata est: in qua sit tanta perfectio appetitus ad esse: qḋ
quantum miraculose effectum faciat mirabilem in humanis
corporibus: quod reputatur quasi ad miraculum. Sed nulla
medicina de mundo hoc poterit nisi nostrum menstruum ve-
getabile celeste al. dictur quinta essentia: nam carnes a corru-
ptione conseruat: elementatiua confortat. iuuentus pristina
per ipsam restauratur: spiritum viuificat: crudum diggerit: ra-
rum indurat: induratum rarificat: macrum impinguat: pin-
gue debilitat: inflammatum infrigidat: infrigidatum inflam-
mat: humidum desiccat: siccum humectat quoquomodo: vna
⁊ eadem res contrarias potest operationes: solus actus vnius
rei diuersificatur secundum naturam recipientis: sicut calor so-
lis: qui contrarias operationes habet: quia lutum desiccat: et
terram liquefacit. Actus tamen solis vnus est in se: neq̄ quan-
tum in se contrariatur. Item fili mi dictum fuit supra: q̄ spi-
ritus iste in subtili materia eleuatus: appetitum habet ad hāc
complexionem: vel ad illam: quia per philosophos prima ma-
teria esse rerū asseritur. Namq̄ sicut forma vniuersalis habet
appetitum ad omnē formam: sic quinta essentia ad quācunq̄
complexionem: ex quo euidenter patet q̄ quinta rerum essen-
tia illius dicitur esse complexionis cui adiungitur: sicut si cali-
dis adiunguntur calida: sit in eodem gradu ⁊ fortiori propter
subtilem materiam: in qua sua forma: ⁊ actus eleuati sunt cum
quibus ita operatur: sicut basiliscus ⁊ fulgur: de quibus supra
diximus. Hanc vero naturā aliqui dixerūt nō esse calidā: neq̄
humidam: nec frigidam: nec siccam: et eo quia de sui natura
cum omnibus concordantiam habet: qui vero in hoc errauē-
runt: contra quos nos formamus hanc rationē. Omne quod
est: aut est intellectuale: aut sensuale: sed quinta essentia natu-
ra est: ergo ⁊c. Non est intellectuale: cum in rebus vegetabilib⁹
non sit intellectuale: nec in mineralibus: est igitur sensuale: sen-
suale vero omne est compositum ex quatuor elementis: ⁊ quia
compositum ex quatuor elementis: oportet quod in quolibet
elemento elementa sint actu: alias enim elementata non erunt
composita: nisi ex accidentib⁹ elementorū: ⁊ sic indiuidua erūt
accidentia ⁊ non substātia aut erunt composita: ex alia substan-
tia preterquā elementorum quod est impossibile. ¶ Preterea
esset

esset possibile: ꝙ actus alicuius accidentis inseparabilis esset sine subiecto ꝓprio in aliquo indiuiduo: sicut caliditas ignis: que in indiuiduis impossibile est existere sine proprio subiecto suo: ⁊ hoc est impossibile. Est igitur quinta essentia composita ex quatuor elementis: ⁊ in ipsa sunt actualiter oīa elemēta cū omnibus suis actibus. Sed omnia in ipsa sunt aggregata in tã subtili materia: ⁊ in forma tã subtili: ⁊ tã simplicitati ꝓpinqua respectiuo modo: sicut in oculo basilisci: vt per experientiã patet in curatione morborū: ⁊ in metallorū transmutatione: ⁊ in preciosorū lapidū cõfectione. ¶ Nõ aũt fili mi intelligas solũ de vna specifica nos hoc dixisse: sed in generali de quibuscūqꝫ quinqꝫ essentijs: iuxta suum modū ⁊ operationem. Hanc vero naturam philosophi fili mi vocauerunt celum: quoniam sicut celum influit in nobis aliquando calorem: aliquando humiditatē ⁊c. sic quinta essentia in corporibꝰ humanis ad artiste placitū. Et quidã naturã istã ad vnū cõtractã dixerunt mēstruū: qꝛ mēstrui proprietatē retinet: vt in libro tertio dicemus. Scimus nãqꝫ istã naturã modernis esse occultã: ⁊ ipsos penitus de eius veritate nihil perpēdere. ¶ Huic vero celo applicamus stellas suas: que sunt plãte: lapides: ⁊ metalla: vt cõmunibꝰ omnibus in nobis vitã ⁊ salutē. Fili mi hanc naturam princeps medicorū Hippocras scire medicis premisit dicēs in pronosticis. Est etiã quoddã celeste: quod ipsum medicū preuidere opꝫ: cuius si tanta sit prudētia: sit admirabilius numibꝰqꝫ stupendū: nonne illius est vt fieri rerū periculum omnino prohibeat: aut salutē cõpetēti adminiculo tolerabiliꝰ faciat: quasi dicat: ꝙ sic. ¶ Certe fili mi verū dixit Hippocras: qꝛ futurum periculū euitari potest a corporibus: ex eo qꝛ omnē incorruptibilitatē: ex qua infirmitas prouenire potest expellit ⁊ humores inequatos equat. Aut postꝙ̄ infirmitatē prosperit: cõpetēti adminiculo administrata tolerabilius facit: qꝛ infirmum liberat deus. ¶ Preterea. Fili mi admirabilis est sapientia magistri hãc naturã cognoscētis: qꝛ cum hac natura talia opera in medicina condit ꝙ videatur miracula facere. ¶ Galenus enī veritatē huius narrare noluit: qꝛ ipse dixit aeris dispositionē nos cõtinētis: vt videtur in glo. pronostice. His etiã modernis reuelata est hec natura per Jo. damascenū in libro de simplicibus medicinis in principio dicentē. Nulla est causa querenda nisi a celo: sed a quo celo assignare noluit. Sed solum tibi fili hoc est per nos reuelatū: vt deū intelligas: ames ⁊ recolas: et sis memor finis tui: omnia ad honorē ⁊ laudē dei applicãdo.

¶ Hec est pars secūda prime distinctionis: seu primi libri: que docet trahere quintã essentiã a plãtis: ⁊ primo a vino: vnde incipit canõ primus: qui intellectum regulat in hac operatione.

Non reputes nos mendaciū dixisse in hoc: quod de quinta essentia premisimus. Quare fili scias: ꝙ nullus modernorū sciuit nec ad eius peruenit notitiam: nec vidimus in diebus nostris: ꝙ quis intelligeret de hoc quicꝙ̄. scilicet de secreto ⁊ magisterio eius. ¶ Igitur in nomine dñi nostri Jesu Christi. Accipe vinum rubeum vel albū: ⁊ sit de meliori quod poterit repiri: vel saltē accipias vinū: quod nõ sit acetosum quouis mõ: neqꝫ parū: neqꝫ nimiū ⁊ distilla aquã ardentē: sicut cõsuetū est per canones bracchiales eris: ⁊ postea rectifica illã quater ad maiorē rectificationē. Sed dico tibi ꝙ ter sufficit rectificari ⁊ bene claudere: vt spūs cõburēs nõ exalet: qꝛ in hoc ꝓplures errauerūt vsqꝫ ad septies arbitrãtes rectificari. Est aũt tibi fili mi signū infallibile: postꝙ̄ videris: ꝙ zuccharū madefactū in illa positū ad flãmã cõburatur sicut aqua. Postꝙ̄ aũt sic habueris aquã preparatã: tu habes materiã: de qua quinta essentia trahitur ad actū: q̄ est vna principalis: de qua intēdimus in libro hoc. Accipe igitur illã: ⁊ pone in vase quod circulationis appellatur vel in pellicano: qd̄ dicitur vas hermetis: quorū forma inferiꝰ apparebit ⁊ claude fortissime foramē cū olibano: vel mastice molli vel viua calce mixta cū ouorū albumine: ⁊ ponas in fimo calidissimo ꝑ sui naturã: aut in vinacia: quibus nullus calor per accidens attribuit: qd̄ fili facere potes: si ĩ quãtitate magna posueris de qualibet istarū rerū ad angulū domꝰ: que quãtitas sit. xxx. oneragerularia. Hoc esse opꝫ vt calor nõ deficiat vasis: qꝛ si calor deficeret: corrūperet aque circulatio ⁊ qd̄ q̄rimꝰ nõ fieret: si nõ calor cõtinuꝰ ei administratꝰ fuerit per cõtinuas circulationes. Nā q̄. e. essentia separat̄ in colore celi: qd̄ videre potes ꝑ diametralē lineã: q̄ partē superiorē. s. q̄ntã essentiã diuidit ab inferiori. s. a fecibꝰ: q̄ sunt ĩ colore turbido. Est aũt nã ista quasi ĩcorruptibilis ⁊ immutabilis: ex eo qꝛ ad tãtã glorificationē deuenit. ¶ Nam ⁊ ita habet respectu totius corporis mūdi: illo modo ꝙ per artificiū mutari potest natura.

¶ Canon secūdus: in quo continetur scientia: qualiter nostra quinta essentia ab artista cognosci potest.

¶ Facta per multos dies in vase circulatione inferius descripta: aut in vase hermetis cõtinuatio circulationis aperies foramē: quod cū dicto clausore obstruxisti: ⁊ si odor supra mirabilis exeat: ita ꝙ nulla mūdi fragrãtia ei cõparari valeat: in tãtū ꝙ vas positū ad angulū domus miraculo inuisibili trahit omnes intrãtes aut vase posito supra turrim trahit oēs aues: quibus omnibꝰ odor nares attigerit: ita ꝙ circa seipsum stare faciat: tūc habebis fili nostrã quintã essentiã: que aliter dicitur mercurius vegetabilis ad tuū libitū: vt applices in magisterio metallorū trãsmutationis. Quod si nõ inueneris influxum attractionis recludе vas vt prius ⁊ pone in loco priꝰ assignato: ⁊ stet ibi donec cõsequaris signū predictū. Hec vero quinta essentia sic glorificata nõ habebit illū odorē nisi corpꝰ sit dissolutū in ea ⁊ illū ardorē in ore tuo sicut aqua ardēs: hec quidē vocat̄ a philosophis clauis totius artis philosophie: ⁊ tã celū ꝙ̄ nr̄a quinta essentia: que eius adiutorio venit ad tantã sublimitatē nobili forma sunt impleta: ⁊ subtilissimã materiam habent: vt per se solū: ⁊ cū stellis terrenis: quas supra diximꝰ: faciat operator huius operis miracula supra terram.

¶ Canon tertius qualiter nostra quinta essentia: seu vegetabilis mercurius haberi potest sine magnis expensis pro his qui altissimam paupertatem obseruant.

¶ Concreauit altissimus nõ solū in aqua ardenti: sed in omni plãta: lapide: ⁊ metallo quintã essentiã quandã durabilē atqꝫ mirabilē: atqꝫ etiã in animalibꝰ: serpētibꝰ ⁊c. Aperi igitur fili intellectū: ⁊ intelliges veritatē: qꝛ res generabilis ⁊ corruptibilis statim destruitur postquã vi corruptionis rei ⁊ elementorū cõtrarietate exalat. Nam hoc signum a vino accipere poteris postquam conuertitur in acetum: qꝛ ab ipso aqua ardens distillari nequit: nec per consequens quinta essentia: cum quinta essentia: cum aqua ardenti et spiritu combustibili trahitur: que quinta essentia dum est in vino vinum in sua virtute existit: si autem conuertitur in acetum: et sic de alijs similibus istis: trahas ergo quintam essentiam cum aqua ardēti: simul per canones bracchiales: vt supra diximus ex quocunqꝫ vino quãuis turbato ⁊ feruido: preterquam ab aceto: cum in aceto non est aqua ardens: nec per consequens: quinta essentia. Nã summa cautela est tibi fili talia vina pro modico precio: que inueniuntur habere: et facere vt supra: quia quinta essentia: que quasi incorruptibilis est propter malam vini complexionē nõ corrumpitur: modus nanqꝫ primus ⁊ omnium principalis est quem tibi superius nominauimus. Secundus est verus: ꝙ capias ampullam cum collo longo: et ex dicta aqua ardenti imple duas partes et gira collum ampulle claudendo priꝰ ipsum cum cera: vel dicto clausorio: ac deinde sepelias eam totam in loco superius deputato: ⁊ stet ibi donec consequaris signū predictum: quam trahes perforando collum ampulle. Caueas tamen in attractione eius a vase: quoniam statim miscetur quinta essentia cum fecibus: si forte suauiter non eleuata est a loco circulationis per artistam deputatum.

¶ Hec vasa sunt illa que tibi superius nominauimus: ex quibus fit magisterium: que vltra rostrum impleri debent aqua ardenti: ⁊ vasa ista habent formam cubitalem in lõgo ⁊ in amplo mensuram vnius palmi: ⁊ sint integre facta ⁊ solida.

¶ Canon quartus qui docebit te extrahere quintam essentiaꝫ ab omnibus plantis fructibus et radicibus ⁊ carnibus ouis ⁊ sanguine.

¶ Est aliud ex secretis nature: vt tu fili scias trahere quintam essentiam ab omnibus plantis fructibus radicibus carnibus animalium ⁊ ouis: ⁊ auium: ⁊ sanguine ⁊c. Capias igitur quãcūqꝫ rerum volueris: ⁊ teras bene fortiter in mortario: ⁊ pone ad putrefaciendum in vase per quadraginta dies: postea extrahas: ⁊ distilla aquam per elembichum ter vel quater: sic aquaꝫ ardentē fecisti: et in quolibet supradictorum vasorum pone ad circulandum: donec signum consequaris odoris prius iam dicti: aut fili trahas a quacūqꝫ istarum rerum quatuor elementa et aerem ⁊ ignem pone in vasis iam dictis: et fac circulari: donec consequaris signum predictum: grandissimum enim est

opus factum in magisterio medicine. Omnes iste quinte essentie sunt quouis istorũ modorum extracte: in millecuplo enim plus operatur ꝙ earũ medicine ante earũ extractionẽ: taliter ꝙ pro miracula reputatur apud vniuersum orbẽ. Nihil quippe in omnibus quinqꝫ essentiis addimus. s. in earum extractione: nisi ꝙ per nouum artificium superflua debemus remouere.

Canon quintus: qui docebit extrahere quatuor elemẽta ab omnibus rebus. s. plantis: animalibus ⁊ metallis.

Cum pretermittamus pro modico tibi reuelare secretum s. qualiter poteris elemẽta ab omnibus rebus. s. metallis: plãtis: ⁊ animalibus extrahere: et regula generalis est ꝙ illa: que de plantis terẽda fuerit terãtur: ⁊ post contritionem ponãtur in vase vitreo in fimo equino ad putrefaciendũ per mensem cũ dimidio: quo trãsacto pone sup vas caput suũ: ⁊ distilla aquã per balneũ maris: quod tibi inferius reuelabimus per figuram vnã: quousqꝫ per balnei distillationẽ plus noluerit distillare: tũc tẽporis extrahe cucurbitã a balneo: ⁊ reitera aquã: quã distillasti super feces: ⁊ gira bene cũ sigillo: ⁊ claude ⁊ pone ad putrefaciẽdũ per decẽ dies: postea extrahe: ⁊ pone desuper caput alembichi: ⁊ distilla per ignẽ cinerũ: quousqꝫ noluerit plꝰ per illã distillationẽ distillare. Tũc fili mi scias: ꝙ tu habes extracta duo elemẽta ad partẽ: nũc igitur vt diuidas illa: que sunt aer: ⁊ aqua facies sic. Tu fili mi aquã illam quã per secũdã distillationẽ distillasti accipe ⁊ pone in cucurbitã distillationis ⁊ repone caput alẽbici ⁊ distilla in balneo: ⁊ illud quod distillaueris nõ est nisi aqua: quoniam per illũ gradum caloris nihil aliud exit. Nã ignis balnei dicitur ignis primi gradus: ⁊ ignis cinerũ dicitˀ ignis secũdi gradus: ⁊ ignis ardẽs dicitˀ ignis tertij gradus. Fili valde vtilis est ista scientia graduũ ignis ad ista cognoscenda potissime in metallo propter caloris cõfusionẽ: ⁊ tunc fili aer manet in fundo vasis: qꝛ nõ valuit per calorẽ secũdi gradus exire: ⁊ tũc repone ad partẽ: ⁊ reitera aquã: quam ab aere extraxisti super feces: ⁊ fac sicut prius ⁊ pone ad putrefaciẽdũ in fimo per tm̃ tpˢ: sicut de aere fecisti: ⁊ pone ad distillandũ in igne tertij gradus: ⁊ da sibi ignẽ: donec totus distilletur: ⁊ post hoc reitera ad distillãdũ in balneo: ⁊ exibit aqua: et ignis manebit in fundo vasis: qꝛ nõ valet per illũ calorẽ exalare ⁊ serua ad partẽ. Hec que tibi diximus de omnibꝰ vegetabilibꝰ intellige que in succo abũdãt. Et sic quoqꝫ facies in metallis prius cũ isto mẽstruo illa resoluere facies sub fimo per vnã hebdomadã ꝙ mẽstruũ sit acutũ cũ vegetabilibus: aliquibꝰ illorũ que inferius in questionario dicemꝰ. Postꝙ vero fili metalla fuerint dissoluta pone ad distillãdũ in igne primi gradꝰ ⁊ exibit mẽstruũ: ⁊ manebit calx metalli in fundo. Post hoc vero reitera super feces metalli de nouo mẽstruo ad pondera metalli: ⁊ pone ad putrefaciendũ per mẽsem cum dimidio: ⁊ post hoc distilla sicut fecisti de vegetabilibus: sed qualibet vice addas nouũ menstruũ super feces. Fili multe fuerunt opiniones philosophorũ in extractione elemẽtorũ a mineralibus: sed hic ponere nõ curamus: qꝛ diuersimode tractabimus in .iij. libro.

Fili multi philosophorũ in aqua forti cõi facta ex vitriolo ⁊ sale nitro sua corpora metallorũ dissoluebãt: ⁊ per euaporationẽ trahebãt aquã illã: ⁊ calx corporũ remanebat infra vas ⁊ postea cũ aqua dulci cõi illã abluebãt: ⁊ per euaporationem trahebãt aquã illã. Et post illã calcem cum menstruo dissoluebãt ad opera sua: que nõ sm ꝙ cõpetebat sequebatur finẽ optatũ. Ratio huius est: qꝛ dissolutio: que fit cũ forti aqua nõ est talis: sicut natura postulat: ⁊ qꝛ etiã illi: qui talia fecerũt ignorauerũt vegetabilia nr̃m menstruũ acuentia: ⁊ etiã ignorauerunt aquã mercurij vulgi: quã in cõpendio missam regi Roberto reuelauimus: quod compositum est super testamento et codicillo in parte illa: que tractat de compositione margaritarum sic conditarũ ⁊c. Sed fili tibi reuelabimus in hoc capitulo calcinationẽ: in qua nullũ metallorũ amittit de specie: ⁊ mẽstruũ infra modicũ tpˢ ipsum resoluet. Et magisteriũ huius secreti tale est: ꝙ tu fili capias aurũ vel argentũ in tenues laminas redactũ: ⁊ accipe particulã cũ tãtidẽ de argento viuo vulgi: ⁊ pone ad ignem lentum: et cum fumauerit mitte laminas: ⁊ moue cũ ligno: ⁊ post hoc mitte in gazola in qua sit frigida: ⁊ si talis fuerit pasta: ꝙ frangatur ad modũ metalli campanarum: nisi reuertatur massa alẽbichi: ⁊ dimitte euaporari plus de argento viuo: ⁊ iterũ mittatur in aquã: ⁊ postꝙ dura fuerit: sicut dictũ est: pone pastã in galsiade vt diximus cũ quarta parte sui salis cõmunis ⁊ contere fortiter donec pasta: ⁊ sal totũ videatˀ sal nigrũ. Accipe igitur fili istud sal: ⁊ pone in sublimatorio: si volueris seruare argẽtũ viuũ: ꝙ si nõ: pone illũ in quadã gazola: que ignẽ sustineat: ⁊ da sibi ignẽ donec videbis: ꝙ totꝰ mercurius exalauerit: vel sublimauerit. Postꝙ vero hoc cõpleueris mitte istud sal in altera gazola: ⁊ superpone de aqua feruẽtissima: sm ꝙ tibi visum fuerit: ⁊ misce cum quodã ligno: et sal fundetur ⁊ vertetur in aquam nigram: quam quiescere dimittes post illã extrahe ⁊ mitte passim euertẽdo: donec tota euersa fuerit: ⁊ calx remanebit inferius. Iterũ supermitte de aqua feruentissima: ⁊ fac sicut prius: ⁊ iterum mitte sibi de supradicta aqua: donec exeat a calce clarissima: sicut missa fuit: ⁊ tunc pone calcem ad dessiccandum ad solem ⁊ habebis ipsum perfectissime redactum in puluerem subtilissimum ad vsum artis sic: cuius via. Item fili cetera metalla habent diuersum modũ calcinationis: de venere fit calcinatio sicut fit es vstũ. Saturnus et Juppiter calcinantur cum sale cõmuni preparato agitãdo in alboth cum ligno ⁊ mittendo sal modicum: ⁊ post hoc abluatur: sicut dictum est cum aqua feruentissima: ⁊ postea pone ad dessiccandum ⁊ factum est.

Canon septimus in quo continetur scientia ad extrahendũ quintam essentiam rerum omnium ad applicandum illas corporibus humanis sm ꝙ opportunum fuerit.

Deus celi talem contulit virtutem generaliter quinte essentie: vt extrahas illam ab omni ligno fructu flore radice folijs lapide ex metallo: carne semine et specie: que deus conditor nature creauit: cuius quippe secreti magisterium tale est: postꝙ fili vini quintam essentiam habueris a fecibus separatam: cũ propria noueris posse extrahi omnis rei quintam essentiam infra tres horas: vt euitetur tantus labor: atqꝫ tedium tibi fili dilecte. Capias igitur in dei nomine quancũqꝫ rem: a qua volueris quintam essentiam separare: ⁊ mitte illam in nostram quintam essentiam vini: ⁊ pone ad fortem solem in vere: vel pone illam cum vase ad ignem leuem: et infra tres horas habebis quintam essentiam rei mixtam cum quinta essentia: que conuertetur in talem naturam: sicut res que sibi mittetur. Igitur si sit calida: si frigida: si humida: si sicca: si laxatiua: si sicca ⁊ vel cuius vis alterius conditionis et odoris fuerit: talis nature sit: quia vt supra tibi reuelabimus appetitum habet ad hãc complexionem: vel ad illam talem. Igitur quintam essentiam fili habebis sicut res quam tibi intromiseris talis odoris saporis: complexionis: virtutis: operationis ⁊c. et ideo fili maxime cautela est hec in operatione medicine: vt cum vna et eadem medicina scias diuersas operationes facere: ad quã forsitã nõ perueniret operator dure ceruicis ⁊c. Et sic fili cum celo nostro astellis suis: quas supra nominauimus: fiet per naturam quod reputabitur ad miraculum,

Canon octauus: qui docet: que sunt res calide in primo gradu simpliciter: vt talis nature reddatur quinta essentia nostra ad applicandum ad humana corpora.

Hactenus fili verum plantarum secretum tibi pandemus s. in earum cõplexione: ⁊ primo de calidis simpliciter in primo gradu: vnde fili medicine calide simpliciter i primo gradu sunt iste. s.

Absynthium
Semen coriandri
Borago
Altea
Atriplex
Eupatorium
Cancil'a
Sticados arabi.
Tribulus marinus
Radix peonie
Radix aristologie rotun.
Castanea
Spica celtica
Camomilla
Nuces
Semen caulis
Mora matura
Iuiube
Ficus sicce
Cuscute
Spica nardi
Folia lauri
Amomum

Flores nasturcij
Amigdale dulces
Auellane sicce
Cappares
Folia gariofilorum
Cardamomum
Licium
Storax liquida
Mel.
Columbi noui
Semen altee
Semen trifolij
Sandaracha
Triticum
Panicum
Sarcocolla
Ia.
Muscum
Vitrum
Caro camellina
Vitulina
Gallinarum
Anserum nouarum

Crocus	Zaffanorum

¶ De istis quippe fili operare ſm exigētiā: ⁊ talis complexionis virtutis reddetur tibi quinta eſſentia nr̄a.

Canō.ix. Cal.i.ij. ¶ Si propter infirmitatē prouenientē habitus in tanto gradu frigiditatis: ꝙ medicina ei primo gradu calidas operari nō pōt: applicet sibi medicinas in ſcđo gradu calidas: que sunt hec: que sequunt: vt docet canō.

Polium	Cancilla
Prassium	Bulbi
Centaurea minor	Carui
Catapucia	Tamariscus
Si.	Amigdala amara
Reubarbarum	Dorrali
Lignum aloe	Mel nouum
Aue amore	Semen aneti
Citri nigri	Bruſci
Feniculi	Apij
Asparagi	Petroselij
Eorumq; radices	Semen peonie
Radix maratri	Xilobalsamus
Daucus	Cortex citri
Semen vitice	Folia citri
Fenugrecum	Nux muſcata
Semen paſtinace	Faſeoli
Semen raphani	Lacce
Fistici	Urina
Bdelium	Ambra
Flores croci ortini	Uua matura

¶ Aperies ergo oculos tuos fili: ⁊ videas quibus reb⁹ ex his indigebis ad magis calefaciēdū ex eo: quo mō nō ſufficiētes fuerint tibi medicine. primo flue in primo gradu: ⁊ nō varies medicinas: nisi pri⁹ ſcias in quo gradu sunt medicine ſimpliciter constitute: qr aliter neſcies quid cōponis: vel quid das infirmis.

¶ Canō decim⁹: qui docet: que res sunt calide in tertio gradu ad affigendū eas in noſtre quīta eſſentia ad habendū quintā eſſentiā calidam in tertio gradu.

Cal.i.iij. ¶ Fili in quo caſu infirmitas nimie frigiditatis viget indiges habere medicinas in tertio gradu calidas mixtas cū celo noſtro: ⁊ noſtra quinta eſſentia eiuſdē complexionis reddatur: ⁊ sunt hec.

Siſeleos	Apiū folia	Pix greca
Thimus	Enula	Serapinum
Ciperus	Polipodium	Oppoponacum
Camedreos	Caſſialignea	Meos
Camepitheos	Galanga	Dictamus
Iſopus	Piper longū	Hermodactilus
Sanſucus	Stiratus	Serpentaria
Sambucus	Ameos	Zedoaria
Aſſarum	Ozimi	Doronici
Mentaſtrum	Nigella	Zinziber
Calamentum	Siler mōtanū	Gariofili
Pullegium	Cinamomum	Aſſafetida
Origanum	Coſtum	Armoniacum
Rutha domeſtica	Folia olibanū	Galbanum
Squinantum	Nux indica	Mumia
Porrum	Lupuli	Caſtoreum
Centaurea ma.	Saxifragia	Gēciana: pix liquida

¶ Cū ergo volueris applicare res calidas in tertio gradu propter nimiā frigiditatē ſuperabundantē applica celo noſtro: ⁊ talis virtutis efficitur.

Cal.i.iiij. ¶ Canō vndecimus: qui docebit: que res sunt calide in quarto gradu: vt affigas illas nr̄e quīte eſſentie: ⁊ cum opportunū fuerit reuelabo tibi: q̄ sūt medicine ſimplr̄ ī quarto gradu caliditatis: ⁊ sunt hec q̄ sequunt. vꝫ.

Rutha ſylueſtris	Nitrum	Piper nigrum
Piretrum	Petroleum	Aurū aduſtum
Anazardus	Semen ſinapis	Oleandrum
Sulphur	Euphorbium	Cardus viſci
Sal armoniacū	Scamonea	Napellus
Flos eris	Colloquintida	Squilla. Allium

¶ Dicto de medicinis: in qb⁹ cōtinetur cōplexio ignis ſm diſpoſitionē quatuor graduū: congruū eſt vt dicamus de medicinis continentibus cōplexionē aeris: cum poſt ignis ſperam: ſpera aeris ſituetur.

Humi.i.j. ¶ Canō.xij. ī quo ꝯtinet ſcia eo₂: q̄ sunt res hūide ſꝫ ordinationē q̄tuor graduū: ⁊ p̄mo de humidis in primo gradu. Chriſti adiutorio ac ei⁹ magnitudinis bonitate pficiam⁹ cōſiderationē ⁊ doctrinā rerū humidarū ī primo gradu: que sunt iſte: que ſequitur ſimpliciter.

Flos fabe	Liquiritie	Lingua suis
Flos lupini	Amigdale dulces	Gūmi arabici
Semē paſtinace	Primula veris	Coturnices
Lignū paſtinace	Cāna zucchari	Piſces recentes

¶ Canō tertiuſdecimus: in quo cōtinetur ſcientia rerū humidarū in ſecūdo gradu ſimpliciter: vt qū infuerint tāte ſiccitatis: ꝙ tibi ſufficientes non fuerint res humide in primo gradu: applices illas: q̄ in ſcđo gradu humide fuerint: vt tale reddatur celum noſtrū.

Hūi.i.ij. ¶ Cōgruū eſt fili vt tibi reuelemus: q̄ sunt hūide res in ſcđo gradu ſimplr̄: vt talē reddas noſtrā q̄ntā eſſentiā: cū neceſſariū fuerit: ⁊ sunt iſte que ſequuntur.

Semen malue	Criſomilla	Endiuia
Semen lactuce	Perſica: aſparagi	Lactuca agreſti
Zicion	Lactuca	Cicorea
Flos nenupharis	Malua	Aloes epaticus

¶ Ex his igitur fili applica q̄nte eſſentie noſtre cum medicine humide in primo gradu nō fuerint ſufficiētes ad eradicandum ſiccitatem peccantem.

¶ Canō quartuſdecimus: qui docet: que sunt res humide in tertio gradu: vt cū neceſſe fuerit habeas earum cognitionē ad illas applicandum celo noſtro: vt habeas celū noſtrum humidum in tertio gradu.

Hūi.i.iij. ¶ Fili mi cū videris: ꝙ ſiccitas tāta eſt: q̄ p medicinas hūidas ī gradu ſcđo extingui nō pōt applica medicinas hūidas ī tertio gradu celo nr̄o: q̄ sūt hec q̄ ſequūt.

Semen gal.	Flores viole viridis
Poma viridia	Saturiones
Filocaporon: Eruca	Alquitus
Radic paſtinace	Semen caſtorei
Flores viole celeſtis	Semen lini
Flores papaueris	Fructus papaueris albi.

Hec sunt res humide in tertio gradu ſimpliciter: has affige in celo noſtro: vt viguerit neceſſitas.

Hūi.i.iiij. ¶ Canō quintuſdecim⁹: qui docet: que sunt res hūide in quarto gradu: vt affigas illas ī celo nr̄o ad applicādū illas corpori b⁹ dēſis propter nimiā ſiccitatē.

¶ Ratio nature eſt fili: vt reuelē tibi: que sunt medicine humide in quarto gradu: vt affigas illas in celo nr̄o vt influat in nobis humiditatē quāplurimā: cum neceſſe fuerit: ⁊ res humide in quarto gradu ſimpliciter sunt iſte: que ſequuntur.

Aureola	Lacataria	Cerebrū colūbi
Argentū viuum	Stinci	Gamelion
Mercurialis	Cerebrū ſimici	

¶ Hec igitur medicine reddent celū noſtrū humidum in quarto gradu: quas applica ſecundū exigentiam ⁊ vires patiētis. ¶ Dicto vero de medicinis humidis q̄ cōplexionē habēt humidā. ſ. aereā: nūc reſtat vt dicam⁹ de habētib⁹ proprietatē aqueā: eo qr poſt aerē ſpera aque per primā cauſam ſituata eſt: procedēdo ſecūdū ordinationē quatuor graduū: ſicut in aliis ⁊c.

Fri.in.j. ¶ Canō ſextuſdecimus: in quo cōtinetur ſcientia rerū frigidarum: ⁊ primo de frigidis in primo gradu.

¶ Hoc eſt vt nr̄a quinta eſſentia redigatur frigida in primo gradu reuelabimus tibi medicinas dictā habētes cōplexionē: que sunt he que ſequuntur.

Grana felicis	Herba acetoſa	Pruna
Tamarindi	Fabe virentes	Flos roſe viridis
Ordeū mundū	Pira nō matura	Ar.

Fri.in.ij. ¶ Has medicinas applicabis celo nr̄o: vt reddat frigidū in primo gradu: vt ſcias ipſas celo nr̄o applicare cū neceſſe fuerit, vt influat ſuper nos frigiditatē primi gradus. ¶ Fili ſi tibi per nimiū calorē nō ſufficerent medicine frigide in primo gradu applica celo nr̄o res frigidas in ſecūdo gradu: poſtea facias applicationē ſm ꝙ tibi videbitur: ⁊ medicine sunt iſte: videlicet.

De iberum	Pethalis	Malagranata: scidula
Litargiriū	Arnoglossa	Mora immatura
Folia salicis	Bufolocāna	

¶ Canō. xvij. qui docet: q̄ sunt res frigide in tertio gradu: vt q̄ñ nō sufficientes fuerint medicine frigide in primo ꝛ scđo gradu: ꝙ applices illas: q̄ sunt i tertio gradu: vt scias remediū adhibere caliditati domināti.

Fri. l. iij. ¶ Hactenus fili reuelabim⁹ tibi: q̄ sunt medicine frigide i tertio gradu: vt q̄ñ īfirmitas fuerit tāte siccitatis: ꝙ illi nō sufficiāt medicine. j. ꝛ. ij. recurras ad istas: q̄ sūt tertij grad⁹: ꝛ sic remediū adhibeas: ꝛ sūt q̄ sequūt. s.

Uirga pastoris	Molones	Psilium
Omnes sandali	Citrulli	Paritaria
Ypoquistidos	Cucumeres	Uua milana
Portulaca	Sorbe	Spodium
Semen eius	Plātago semē ei⁹	Poma.

¶ Medicinas istas applica celo nro: ꝛ habebis ipsum frigidū i tertio gradu: ꝛ vtere illo dū fuerit oportunū.

¶ Canon. xviij. qui docet: que sunt res frigide in quarto: ꝛ vtaris illis dum fuerit necesse.

¶ Fili mi certū sit tibi: ꝙ multorū fuit opī: ꝙ nulla res erat in quarto gradu frigiditatis cōstituta p naturā: ꝯ quos istā facim⁹ rōnē. ¶ Oē elemētū: vel quecūq alia res appetit esse in maiori pfectione: quā sua natura capere pōt: cui⁹ rōne elemētū q̄libet in elemētatis appetit quartū pfctū simplicē: vt suū ꝯtrariū reprimat: vel saltē ei adequetur p resistētiā: vt esse suū nō priuet ab indiuiduis. Si igitur aqua per naturā nō inuenitur in indiuiduis in quarto gradu: sicut i primo ꝛ secūdo ꝛ tertio: aqua nō appeteret maiorē perfectionem simplicitatis: quam in indiuiduis habere pōt: ꝛ sic similitudo sue simplicitatis in maiori gradu multiplicata eēt ei p naturā odibilē: ꝛ suū cōtrariū esset illi amabile: quod est ipossibile. ¶ Preterea. Nullus morbus calid⁹ in quarto gradu esset curabilis: quod est incōueniēs ꝛ ꝯtra finē medicine. ¶ Itē esset ipsa aqua destructa cōtra: ꝛ ideo regula: q2 nō trāsmittēt extra se similitudinē suā p modū sue perfectiōis ꝛ suarū partiū: ꝛ cū similitudinibus dictarū partiū operatur in indiuiduis. Ratio huius est q2 talē defectū natura bonitatis ꝛ virtutis ꝛc. nō cōsentiret: cū ista naturaliter appetāt multiplicari in maiori perfectione entibus realibus q̄ esse pōt secūdū suā naturā: quorū cōtrariū ageret aqua: si nō esset reperta in secūdo gradu in reb⁹ naturalib⁹: quod est impossibile.

Fri. l. iiij. ¶ Fili mi multa alia incōueniētia sequi possent ex eorū opinione: sed illa dimittim⁹ causa breuitatis: vnde res frigide in quarto gradu sunt iste que sequuntur.

Opium	Iusquiamus	Cicuta
Mandragora	Semen eius	Semen eius
Camphora	Semperuiua	Ebenus
Semen papaueris	Aqua eius	Salamādra
	Mucillago psilij	Barbassus

¶ Hec quippe res applica celo nostro: ꝛ habebis ipsum frigidissimum.

¶ Diximus de medicinis frigidis sm ordinē quatuor graduū. Et q2 post oim elemētorū speras spera terre situata est vltimo: idō de reb⁹ siccis vltimo dicēdū est.

Sic. l. j. ¶ Incipit canō decimusnonus: qui docet que sunt res sicce in primo gradu.

¶ Ordine premisso fili tibi rerum siccarū reuelemus vt affigas necessario celo: ꝛ primo de siccis i primo gradu simpliciter: ꝛ sunt iste. s.

Spuma maris	Argilla	Caro caprina
Caules	Caro bouina	Turtures antiq̄
Fabe sicce	Caro ceruina	Columbi antiqui
Amidum	Caro camellorū	Caro oim auiū
Thucia	Caro leporis	q̄ habitāt in aq̄s

¶ Affige ergo fili has medicinas celo nostro ꝛ habebis ipsum siccum in primo gradu: ꝛ vtaris illo: cum tibi oportunum fuerit ꝛc.

Sic. l. ij. ¶ Canō vigesimus: qui te docebit: q̄ sunt res sicce in secūdo gradu: vt cū tibi fuerit necesse applices illas nostro celo: vt influat in nobis siccitatē i secūdo gradu.

¶ Fili quādo infirmitas tam humida fuerit: ꝙ tibi nō sufficiāt res in primo gradu sicce: addes istas celo nostro que sunt in primo gradu sicce. s.

Risum	Cortex thuris	Thipus
Balaustie	Cortex oui	Lapis lazuli
Testa maligra	Xilobalsamus	Lapis armenus
Uberi ro. sicce	Flos ro. sic.	Mespule mature

¶ Hac quippe res affige in celo nostro ad magis desiccandum.

Sic. l. iij. ¶ Canō vigesimusprimus: qui docet: que sunt res sicce in tertio gradu: vt scias illas applicare celo nostro: vt fiat illius cōplexionis: ꝛ sic applices ipsum in corporibus humanis: cum tibi videbitur.

¶ Fili cum tibi videbitur: ꝙ infirmitas tāta est multiplicata in humiditate: ꝙ tibi nō sufficiant medicine sicce in primo ꝛ secundo gradu applicabis istas: que sunt sicce in tertio gradu: que sequuntur.

Mastix	Acetū cōmune	Bolus armenus
Charabe	Succus malue	Iuniperus
Olibanum	Pira syluestria	Fructus iuniperi
Myrrha	Sa.	Fructus sauine
Cinaprium	Scoria ferri	Galle
Aspaltum	Ferrugo ferri	Flos sambuci
Sanguis dra.	Pulmo vulpis	Flos ebuli ebul⁹

¶ Has affige in celo nostro ꝛ fiet siccū in tertio gradu.

Sic. l. iiij. ¶ Canon vigesimussecūdus: qui docet: q̄ sunt res sicce in quarto gradu: vt istas applices celo nostro: et fiet siccum in quarto gradu

Arsenicū album	Capitellum	Glādes virides
Arsenicū rubeū	Oēs mirabolani	Puluis affodillorū
Azarnech	Cortex illicis	Alumen roche
Azarchon	Coagulum	Alumen plume
Es	Thucia	Folia daruich
Flos eris	Sal preparatū	Cortex vberi.

¶ Diximus de aliquibus medicinis ꝛ earū simplici cōplone sm dispōnē quatuor graduū simplr: vt artista p istas: q̄ hic ponūt: ꝛ alias inuestigare sciat sm cōplonē: saporē: odorē: pōderositatē ꝛ leuitatē ad faciēdū diuersos effect⁹ in corpe nro. Nūc cōgruū est vt dicam⁹ in gñali de qualitatib⁹ appropiatis: vt artista cognoscat: que sunt simplices qualitates ꝛ ppries: ꝛ que appropiate: ꝛ que qualitates sunt gradite in rebus naturalibus: vt cognoscatur vnius medicine cōposite finis ex multis in diuersis medicinis compositis. Et vt sciatur quid homo dare debet: vel auferre infirmis.

¶ Canon. xxiij. in quo continetur prefata doctrina.

¶ Ualde fili mi meditamur: vt reuelem⁹ qualitates rerum ppias ꝛ pprietates. s. in quo gradu existere possunt sm naturā: vt destruātur multorū opiniones: qui duas qualitates in vna ꝛ eadē re dixerūt in eodē gradu existere: sicut in pipere: qđ dixerūt calm ꝛ siccū in quarto gradu: ꝛ castoreū ꝙ dixerūt calidū ꝛ siccum in quarto gradu. Cōtra quos fili talē fundam⁹ rōnem. Quatuor masse pricipales: q̄ sūt quatuor elemēta speras ppias hñt: vbi nā cuiuslibet maior est q̄ in aliorū speris: quare nis fili q̄libet elementū sit in alterius spera. s. vnū per speras oim: ꝛ oīa per sperā vnius. Hoc aūt fili natura orbis fabricat vt ex mixtiōe eorū oriātur indiuidua sperarū: in q̄bus elementa actualr existāt: vt supra pbauimus: q̄ esse nō valerēt si mixta vicissim nō essent: q̄ñ fili si mixtio vniuersalis orbis deficeret elemētis: deficeret ꝙ mixtio spālis: atꝙ indiuidualis: q̄ñ deficiēte gñali venit particulare in suīpsius corruptionem. Deniꝙ q̄libet elemētū: ex eo qđ iuxta sui naturā in propria spera sua cōplō maior est: vt caliditas: q̄ maior est i spera sua ignis q̄ siccitas nec aliq̄ aliarū cōplonū: ꝛ sic de alijs.

¶ Itē fili q̄libet dictorū elemētorū hꝫ ppriū subiectū in indiuiduis specierū: in qua sua caliditas maior est q̄ qualitates aliorū elemētorū: sicut fili in pipere: in quo magis viget proprietas ignis q̄ in croco: ꝛ in aloe: in quo magis est de cōplexione aeris q̄ in mirabolanis: ꝛ sic de alijs rebus similibus istis: vnde facio istā rōnem. Omnem effectū consequi oportet naturam sue cause: si igitur ignis: qui est causa omniū rerū calefactibiliū maiorem sui proprietatem habet in spera sui ꝛ sua proprietas ibi magis reperitur q̄ proprietas aliorum: sicut in rebus calefactibilibus de complexione ignis: oportet ꝙ maior sit caliditas q̄ humiditas: vt appareat cōcordātia in differentia existens inter causam ꝛ suum effectum

⁊ vt appareat differētia inter rē calide complexionis ⁊ rē humidam: vel siccā ⁊c. Quia si vna res haberet in se duas cōplexiones equales: sicut in pipere caliditas ⁊ siccitas: si essent in eodē gradu: esset piper equaliter siccū: sicut calidū: ⁊ sic est possibile habere has duas cōplexiones equales cōtra frigiditatem: ⁊ sic possibile esset ꝙ frigiditas ⁊ humiditas eēnt equales cōtra caliditatē ⁊ siccitatem: qḋ est impossibile: qꝛ sic non inueniret aliquod speciale indiuiduū: in quo qualitas vnius elementi esset predominans. vt denominationē caperet ab illo: sicut piper: qḋ denominationē accipit ab igne: qꝛ calidum. Aloes qḋ denominationē accipit ab aere: qꝛ humidū. Mādragora ab aqua: qꝛ frigida. Mirabolanus a terra: quia siccus. Hoc aūt est impossibile: qꝛ sequeret irregularitas in indiuiduis naturalib⁹: ex eo qḋ non haberet magis instinctum ad qualitatem vnā ꝙ ad aliā. ¶ Ex quo fili notare potes: ꝙ sicut quodlibet elementū dominationē propriā ſm suam naturam hꝫ in sua ꝓpria spera: in qua alterū non habet ita magnam dominationē: sic habent propria indiuidua substātialia: in quibus magis qualitas vni⁹ elementi predominatur alteris. Exemplū: natura ignis est calidus ꝓprie: siccus a ꝓprietate. Nā caliditas maior est in igne ꝙ siccitas: quoniā proprietas maior est in qualibet re ꝙ appropriata. Sic enim fili est in indiuiduis: que oportet habere vnā propriā qualitatem, aliā appropriatā: ex eo ꝙ effectus sue cause correspōdere debet. ¶ Hoc probatur fili mi per regulas duodecim: qꝛ si ignis: qui est causa alicuius calefactibilis: est calidus ⁊ siccus: ignis in illo calefactibili non pōt trāsmittere extra se similitudinē suam: nisi cū suo calore ⁊ siccitate: ⁊ per modū nature caloris: ⁊ siccitatis: ⁊ iterū aliarum complexionū. Sic igitur in indiuiduo per ignē causantē oportet maiorē esse caliditatem ꝙ siccitatē: ⁊ sic siccitas depressior. Et sicut diximus de igne: ita intellige de aliis qualitatibus elementorum: sicut ignis in sua spera ꝓpria est forma: ⁊ alia elementa sunt materia qꝛ calefacta sic sua ꝓpria qualitas in indiuiduis naturalibus existens est forma extensa: ⁊ diffusa super omnes alias elementorum: ⁊ qualitates: que sunt igni. ¶ Ex quo fili mi ū bene cōcluditur ipsam qualitatē ignis in subiecto ignis maiorem esse ꝙ alterā qualitatū: ⁊ sic talis qualitas in simili subiecto est rex: qualitas vero que magis concordat militem dicimus. vltima vero qualitas: que prime cōtrariat: est sclaua. ¶ Exemplū sic tibi dabimus: vt facilius possis intelligere mouēdo teipsum ad obiectandū. Nam piper est calidū proprie: siccum a proprietate: caliditatē vero maiorē oportet esse in illo ꝙ siccitatem: nec humiditatē: nec frigiditatē. ¶ Est ergo in pipere caliditas rex: nunc vero qꝛ siccitas magis cum igne concordat ꝙ altera aliarū: est siccitas in igne: vel pipere regina. Et qꝛ post siccitatē humiditas cū caliditate concordat humiditas in pipere est miles. Et qꝛ frigiditas caliditati contrariatur est aqua seu frigiditas in pipere sclaua. ⁊ ideo vltimo siccitas est in subiecto igneo. Fili ſm conditionē maioritatis ⁊ minoritatis situati sunt gradus in reb⁹ naturalibus: sicut fili piper habet quēcunq₃ gradum caliditatis: ista caliditas est in illo maior. vt supra probauimus. ergo alie minores illa proprie: ⁊ sic sequitur distinctio equalitatis indiuiduorum: quam aliqui asserunt esse impossibilem. ¶ Nunc fili qꝛ regina magis cum rege concordat ꝙ miles nec sclaua reginā oportet esse maiorē in regia domo ꝙ miles: nec sclaua. Et ideo qꝛ regē regina sequit: ⁊ non est tāta sicut rex: illa minor est ⁊ vno gradu inferior ꝙ rex: ⁊ cognominatur tertia. Et sic siccitas ī pipere est in tertio gradu. Et qꝛ post reginā miles maior est in domo regis: illa minoritas dicitur alius gradus inferior. Inferi⁹ quidē dicitur secundus: ⁊ sic in pipere est humiditas in secundo gradu. ¶ Item qꝛ post militem sclaua minor est in domo regis ꝙ nullus alius: illa minoritas alter gradus inferior isto dicitur: qui nominatur ⁊ primus. Et sic fili concluditur: ꝙ piper est calidum in quarto gradu: siccū in tertio: humidū in secūdo: frigidum in primo. Et sicut diximus fili de pipere qḋ habet complexionē igneam: sic potes dicere de aliis rebus ⁊ qualitatibus respiciendo maioritatem concordantie. ¶ Preterea fili scias ꝙ nō omnis res naturalis habet quatuor gradus in se integre: sed ex illis habet de gradate. Et ad melius intelligendū formamus pūcta quatuor in quocūq₃ gradu cuiuslibet qualitatis: que quidē puncta sunt tanꝙ mediū: per qḋ mouet intellectus ad intelligendū res quantū habent de vna cōpositione vel de alia. ¶ Fili valde est confusa doctrina de gradibus: adeo ꝙ nō est scientia in mūdo: que tam parū sciat: sed hic in summa breuiter tractabimus. Et primo dicimus: ꝙ res que sit calida in quarto gradu oēs alios gradus habet integros: ⁊ sic de humidis frigidis ⁊c. Sed res que sit in tertio gradu calida: est in secūdo sicca: ⁊ in primo humida: ⁊ in duobus punctis frigida. Res que est in tertio gradu humida est frigida in secūdo: calida in primo: sicca in duob⁹ pūctis primi gradus: ⁊ sic de aliis. Item res que in scḋo gradu est calida: est in primo sicca: et in tribus pūctis alterius gradus humida: cū duobus pūctis frigida. Itē res q̄ est in primo gradu calida: est in tribus pūctis alterius gradus humida: ⁊ vno puncto vniuersaliter frigida. Et sicut posuimus exēplū de calidis: ita potes de humidis dicere: ⁊ etiā de aliis. ¶ Itē fili multe ⁊ diuerse opinio. fuerūt in hac intentione super calidū in primo: ⁊ cal. in scḋo: ⁊ cal. in tertio: qꝛ fili mi in vno indiuiduo est caliditas in tertio gradu: et altera in eodē: sed differūt ſm actionē ⁊ passionē: qꝛ in vno indiuiduo est forma regina: regina vero sub rege patit rex vero in quocūq₃ idiuiduo est forma regina vero miles ⁊ sclaua sunt materia. Nō est ergo equalis actio vni⁹ qualitatis existētis in diuersis indiuiduis rōne supradicta. Et de hoc intellige ſm applicationē simplicē ⁊ singularē vniuscuiusq₃: non autē ſm multarum aliarū medicinarū cōgregatarū ad vnū finē. Et de hoc dabimus tibi exemplū. ¶ Squilla vero vel thucia q̄ est calida in tertio gradu: ⁊ agnus castus calidus in tertio: si quodlibet eorū applicet ad nostrū corpus maiorē caliditatem influit in nobis agnus castus ꝙ thucia. Ratio huius est: qꝛ caliditas in agnocasto est rex: in thucia vero regina. Et qꝛ rex maioris potestatis est ꝙ regina agit ⁊c. Itē qꝛ caliditas in thucia est terrificata: ⁊ stat ſm passionē: in agnocasto ſm actionē: a qꝛ maioris nature est res agēs ꝙ patiens. agit ⁊c. Itē qꝛ in thucia caliditas habet duos pūctus frigiditatis sibi contrariātes: in agno casto vero solūmodo hꝫ duo pūcta vni⁹ gradus cōtraria. Itē qꝛ caliditas existēs in thucia desiccat vltimato modo: qꝛ inseparabilis a natura illi⁹ ⁊ siccitate formata. In agno casto vero calefacit plusꝙ desiccat: qꝛ ibi caliditas rex est: ⁊ a nullo formata est: sed siccitas in illo est ignificata: ⁊ post per naturā caloris calefacit postea desiccat: qꝛ in quacūq₃ re naturali pri⁹ in seipsa opꝫ esse actū ꝓpriū ⁊ coessentialē illius ꝙ appropriatus: ⁊ etiam caliditates submisse in aliquo indiuiduo formata aliqua natura primo sunt in corpore nr̄o agēdo ſm naturam forme ꝙ formate existāt per suā: sicut caliditas ignis: q̄ ignificat terrā. Terra vero existens in igne primo calefacit: scḋo desiccat: hoc vero fit: qꝛ natura ignis: cui submittit siccitas: mouet siccitatē ſm naturam sue ignificationis ignificabilitātis ⁊ ignificate. ¶ Ecce ergo fili q̄ differētia est inter calidū in tertio gradu: ⁊ calidum in tertio: ⁊ sic de humido ⁊ frigido ⁊ sicco: nō autē est sic fili in cōpositione multarū medicinarū ad vnū finē: qꝛ qualitas qualitatē iuuat: gradus gradū: punctus punctuꝫ. Exemplū: quedā medicina cōponit ex aloe: pipere longo: rosis siccis: mastice: gariofil: succo feniculi: ⁊ scamonea. Nunc vero graduamus taleꝫ medicinā. Aloes est humidū in scḋo gradu: frigidū in primo: calidū in duob⁹ punctis gradus: ⁊ siccum in vno pūcto vni⁹ grad⁹. Piper longū est calidū ī tertio: siccū in scḋo gradu: humidū in primo: frigidū in duobus pūctis vnius gradus. Rose vero sicce sunt sicce in scḋo: calide in primo: frigide in duobus pūctis: humide in vno puncto. Mastix est siccus in tertio: calidus in scḋo: frigidus in primo: humidus in duob⁹ pūctis. Gariofili vero sunt calidi in tertio gradu: sicci in scḋo: humidi in primo: frigidi in duob⁹ pūctis gradus. Succus feniculi est calidus in primo: siccus in trib⁹ pūctis: humidus in duobus: frigidus in vno pūcto. Itē scamonea est calida in quarto gradu: sicca in tertio: hūida in scḋo frigida ī primo. ¶ Nūc ergo videam⁹ quot gradus ⁊ quot puncta habeamus de vna qualitate: ⁊ quot de alia: ⁊ sic iungam⁹ gradus ⁊ pūcta vsque quo ex oībus istis habeamus vnū gradū simplicem: cuius nature debeamus medicinā. ¶ Primo vero videamus de calidis qualitatibus. ⁊ oēs gradus diuidamus per puncta: post iūgamus puncta de quatuor in quatuor ⁊ faciam gradus. Nam in aloe sunt duo puncta caliditatis: in pipere longo duodecim puncta: in mastice vero habem⁹ octo pūcta: in gariofilis duodecim pūcta: in feniculo vero habemus quatuor pūcta: in scamonea sexdecim pūcta. Sic fili in ista medicina sunt. lviij. pūcta calida. ¶ Itē in aloe habemus quatuor puncta frigiditatis: in pipere longo duo puncta: in rosis alia duo: in mastice quatuor puncta: in gariofilis duo puncta: in succo feni. vnum punctum: in scamonea quatuor pūcta: vnde habemus in hac medicina. xix puncta frigiditatis. Item in aloe habem⁹ octo puncta humiditatis: in pipere quatuor puncta: in rosis vnum punctum: in gariofilis quatuor puncta. Item in feniculo habemus duo puncta: in mastice duo puncta: in scamonea octo

puncta. Et sic habemus in hac medicina viginti nouem pūcta humiditatis. Item in aloe habemus vnum punctum siccitatis: in pipere longo habem⁹ octo pūcta: in gariofilis alia octo: in mastice duodecim pūcta: in rosis quatuor puncta: in feniculo tria puncta: in scamonea duodecim puncta: ꝛ sic habem⁹ in hac medicina .xlviij. puncta siccitatis. Nunc vero iungamus omnia puncta: ꝛ primo pūcta caliditatis: que sunt .lviij. ꝛ frigiditatis .xix. puncta. item de humiditate .xxix. puncta. itē de siccitate habemus .xlviij. puncta: nunc demus vnū punctum contrarium alteri contrario: ꝛ postea puncta duarum qualitatum: que necesse habent esse concordantes: que supererunt illis dabimus medicinam. Nunc fili .xix. punctis frigiditatis demus alteri .xix. pūcta caliditatis: ꝛ sic de quinquagintaocto punctis caliditatis restant .xxxix. puncta. ¶ Itē de humiditate habemus .xxix. puncta nunc istis .xxix. punctis demus alia .xxix. siccitatis: ꝛ de quadragintaocto punctis trahendo .xxix. remanent .xix. puncta. Nūc igitur de caliditate habemus triginta nouem puncta caliditatis: ꝛ decem ꝛ nouem puncta siccitatis. nunc ergo a triginta nouem trahendo decem ꝛ nouem humiditatis que alijs punctis damus: manent viginti pūcta. ¶ Ex istis igitur faciamus gradus .s. ex istis .xiiij. punctis: nā vni gradui dando quatuor puncta sunt tres gradus ꝛ duo pūcta: ꝛ sic medicina est in quarto gradu calida: non in summitate quarti grad⁹ sed in medio quarti gradus: vel in duob⁹ punctis quarti gradus. Ex quo fili patet ꝙ multe sunt cōposite medicine: que vltimatum quarti: tertij: secundi: primi gradus non habent: quia amittunt vnum punctum vel duo puncta in compositione propter generationem ꝛ corruptionem ad vltimatum finem ex omnibus resolutum in medicina composita. ¶ Ex quo patet ista que supra dixi scilꝫ ꝙ ex vna qualitate depressa multiplicata cum altera agente resultat quedam qualitas vltimata in medicina: que est forma: ex eo quia vna qualitas aliam iuuat similem sibi. Ex quo fili est tibi reuelatum: ꝙ vna qualitas: que fm simplicitatem indiuidui: hoc est medicine simplicis: est patiens secundum compositionem est agens: ꝛ econtrario multum est tibi fili ista doctrina necessaria in medicinis in quibuscunqꝫ artis medicinalis vtentibus ad componendum medicinas quascunqꝫ ꝛ ad sciendum vltimatum gradum resultatum ex pluribus gradibus: ꝛ certificetur quantuꝫ potest calefacere: quantum potest desiccare: quantum potest humectare: q̄tum potest infrigidare. ¶ Quod vero fili sciri nō potest propter confusionem graduationis medicinarum simplicium aliorum auctorum qualitatem appropriatam equalem proprie faciebant qualitati proprie: qđ est impossibile: et contra cursum nature. Nam regem maioreꝫ oportet esse in regno suo omnibus alijs: qꝛ si aliter esset: non esset rex: ꝛ esset destructa simplicitas rerum ꝛ dñatio ꝛ proprietas ꝑpria ꝛ actio ꝛ passio. ¶ Fili valde prolixa est hec doctrina: sed sumus de intentione plus de hac materia in presenti non tractare: quoniā in pluribus locis plene tractauimus de hac doctrina: ad que te remittimus: vt est liber principiorum medicine: qui dicitur ars medicine: liber qui dicitur de ponderositate et leuitate elementorum. Item liber de regionibus sanitatis. Item liber qui dicitur doctrina de gradibus: in quibus ista scientia est satis diffusa: quia per ista que hic diximus satis poteris de hac doctrina comprehendere. ¶ Questio Pater cur hic non posuistis omnes medicinas: que conueniunt ꝛ earum gradus vt ex eis possint medicine composite fieri secundum traditam doctrinaꝫ. ¶ Solutio. Fili mi. vt euitetur prolixitas: quoniā sumus de intentione hunc librum compendiosum facere: non autem prolixum. ¶ Quomodo ergo pater cognoscā gradus aliarum medicinarū hic nō explicatarum? ¶ Solutio. Fili vt recurras ad antedictaria philosophorū: ꝛ fm ꝑpriam qualitatē medicinis impositā in gradu: sic de alijs appropriatis iudicabis: vt supra tibi diximus .s. si philosophus dicit esse calidam ꝛ siccā in tali gradu .s. quarto a qualitate que prius denominatur. incipies dādo medicine illā ꝑprietatem: qꝛ fili philosophi illam inuenerunt ꝑprius esse in operatione: ꝛ postea de alijs qualitatibus iudicabis per doctrinā tibi traditā superi⁹ fm maioritatē vel minoritatē concordātie ad propriam qualitatē: qm̄ fili qualitas proprie qualitati alicui⁹ rei magis concordans est ab ipsa magis diligibilis: ꝛ ideo circa seipsam posuit. vt adiuuet seipsam cōtra actionē sui cōtrarij. Exemplū in pipere. Caliditas est propria qualitas: ꝛ est in quarto gradu: opꝫ etiā ꝙ piper sit compositū ex alijs qualitatib⁹ sicut ex siccitate. Nunc qꝛ caliditas est rex: consurgit circa se illa qualitas: que magis secū cōcordat: q̄ est siccitas. Ista qualitas fili non est equalis caliditati. cū sit regina: sed est inferius ꝑ vnū gradū. Et qꝛ fili post siccitatē humiditas magis cōcordat cum caliditate: ideo humiditas in pipere nō est equalis siccitati: ꝛ qꝛ nō est equalis: in minori siccitate ꝑ distātiā alterius grad⁹. Itē qꝛ frigiditas est contraria caliditati posita est in pipere infra humiditatē. Ex quo fili multū euidēter patet: ꝙ res que calida est in quarto gradu est sicca in tertio: humida in secūdo frigida in primo. Hec sit tibi regula gñalis ad iudicandum de alijs qualitatibus ponendo in medio figurā. C. fm quā potes iudicare de cōplexione ꝛ gradib⁹ medicinarū simplicū ꝛ compositarū. ¶ Qō. Pater cur q̄dā medicine quarti gradus sunt mortifere: ꝛ quedā non. ¶ Solutio. Fili. Qm̄ quedam sunt calide humide: sicce: frigide in vltimo pūcto quarti gradus: quedam in tertio: quedam in secūdo. vel in primo: vnde fili facias talem regulam generalē. ¶ Omnis medicina que est in quarto puncto quarti gradus calida: humida: frigida: sicca mortifera est. Exemplū de calidis: vt napellus: cardus: visci: spuilla sola: ꝛ oleandrum cū occidunt ceruū. De humidis vt argentuꝫ viuum. Item de frigidis vt cicuta ꝛ cerebrum capiti. De siccis vero vt arsenicum albū: vel rubeum: azarnech: es vstum: viride es: gipsus ꝛc. Unde fili q̄tum declinant a quarto pūcto: tāto minus sunt mortifere vt squilla: que cum miscetur cū multitudine aliarum non est mortalis sicut sola: ꝛ solatrum quod non est tam nociuum sicut arsenicum: ꝛ iusquiamus qui non est tam nociuus sicut cicuta: ꝛ mercurialis: vel litaria: que non sunt tā nocíue sicut argentū: ꝛ sic de alijs rebus similib⁹ istis. ¶ Qō. Pr. Quare magis interficiūt res existentes in vltimo puncto quarti gradus calide: humide ꝛc. q̄ res que existūt in vltimo pūcto aliorū graduū. ¶ Sol. Fili. Qꝛ plus in eis retinetur de simplicitate essentie componētis: que simplicitas est in subtili materia naturata plus q̄ in alijs gradib⁹: iuxta hoc sufficit tibi exemplū: qđ superius diximus de basilico ꝛ fulgure. Et vt facilius intelligas medicinarum gradus: hic vero tibi octo figuras faciemus: per quas poteris mouere intellectum tanq̄ medium directiuum ad intelligendum hoc: qđ de gradibus superius fecimus. ¶ In primis enim quatuor figuris cōtinetur scientia quatuor medicinarum simplicium in vltimo puncto quarti gradus existentium: ꝛ in alijs quatuor illarum rerum: que sunt in quarto gradu .s. in tribus pūctis: ꝛ in alijs quatuor de illis: que sunt in tertio: ꝛ de alijs quatuor de illis: que sunt in secundo: ꝛ sic de alijs quatuor de illis: que sunt in primo. ¶ Dicto de gradibus medicinarum: congruum est vt dicamus de earum virtutibus ꝛ proprietatibus: vt cum illas applicuerimus ad celum nostrum reddantur eiusdem virtutis in millecuplo q̄ si per se agerent. ¶ Sequitur canon .xxv. qui te docebit prius: que sunt res attractiue. Fili in presenti canone sumus de intentione: vt reuelemus tibi que sunt res attractiue: vt a corpore nostro attrahi possit quecunqꝫ res nociua: sicut ferrum: lignum: apostema ꝛc. ꝛ sunt que sequuntur.

Magnes	Serapinū	Assafetida	Maiorana
Ac	Sulphur	Catapucia	Apium
Pulmones	Armoniacū	Capsia	Pulegium
Aristo. lōga	Petroleum	Dictam⁹ ru.	Adeps cãcri.
Lolium	Scopia regi.	Cathimia.	

¶ Applica ergo medicinas istas celo nostro ꝛ attrahet tibi omnem rem supra modum.

¶ Canō. xxvj. qui docet que sunt res purgantes humores peccantes in corpore nostro in generali: ꝛ primo de purgantibus sanguinem. Quedam laxant ventrem ꝛ prouocant quandoqꝫ vomitum: quia abominabiles redduntur nature. quedam illarum attrahunt humores sibi similes: vt sunt reubarbarum: scamonea: psillium iuuante virtute membrorum expellēte ad intestina: ꝛ ex intestinis ad extra: ꝛ earum quedam purgāt cū viscositate: vt est mercurialis: psilium. quedam cum stipticitate: vt sunt mirabolani: quedam cum acredine: vt semen atriplicis: quedam cuꝫ dulcedine: vt scamonea: cassia fistula: quedam vero cum amaritudine: vt aloes: ꝛ alie purgant hunc humorem: aut illum: he vero sunt que purgant sanguinē in quacunqꝫ parte corporis.

Cassiafistula	Uiola	Pruna	zuccharum
Manna	Serum	Capsia	Malua
Succus mercurialis		Uue in aurora collecte.	

¶ Item melancoliam purgant iste: que sequuntur: ꝛ cōferūt quibuscūqꝫ quartanis epilenticis ꝛ apopleticis ꝛc.

Lapis lazuli	Thimus	Oēs mirabo.	Ebuli.
Lapis armen⁹	Epithimus	Sticados	Camepitheos

¶ Coleram vero purgant ista que sequuntur .s.

Capilli

Capilliuene.	Tamarindi	Pruna	Reubarbarū
Endiuia	Lingua ceruina	Succꝰ lactuce	Scabiose.

Quatuor semina frigida.

¶ Flegma vero purgant ista que sequuntur .s.

Sambucus	Hermodactilus	Sauina
Anacardi	Piretrum	Elleborus niger
Concordium	Euforbium	Elleborus albus
Colloquintida	Piper longum	Enula campana
Saxifragia	Polipodium	Senne

Quatuor radices diuretice: radix cameris agrestis: sumusterre ec. ¶ Hec vero res miraculose tradite a deo: cum determinata virtute ad expellendū mortales atq; nociuos humores de corpore nostro. Cum igitur volueris harum quintam essentiā habere: affige illas in celo nostro: ⁊ tunc ipsam habebis.

¶ Canon. xxvij. qui docebit te que sunt res: que constringūt ventrem ⁊ sanguinem: vt affigas illas in celo nostro et sic habes ipsum constrictiuum.

¶ Ea autem que constrigunt sunt sicca ⁊ frigida: q; ratiōe stipticitatis constringunt in catus. Quedā vero que appropriate: vt eius ha vtriusq;: ⁊ sunt ista que sequuntur.

Corallus	Pentafilon	Risum	Pira immatura
Cristallus	Portulaca	Milium	Accatia
Bolus arme.	Sanguis co.	Glans	Mēta cum ace.
Poma cipressi	Sāguis vacce	Sēme papa.	Litargirium
Terra sigilla.	Stercꝰ asini.	Faba	Spodium
Succꝰ salicis	Argilla	Berberum	Fraxinum
Plantago	Antimonium	Ematites	Cubebe
Carabe	Cortex nucis	Sumach	Gariofali
Dragantum	Pili lepo. vsti	Myrtus	Aolij
Gum. arab.	Atramētū vstum	Acacia	Jacynthus
Cinis atama.	Cinis fa. ex pā.	Galla	Ferrugo
Mumia	lineo sangui. ex	Cusalmestica.	Sanguis dra.
Balaustie	vena restringit	Mala punica	Cōsolida mior
Ypoquistidos	Caules ni. cot.	Citonia	Sorba
Virga pasto.	Lac asine	Moracelsi	Mirtilli
Alumen	Caseus	Amigdala	Simkathuia

¶ Ex omnibus his: vel quibus vis affige in celo nostro ec. et miraculose sanguinem vel ventrem iuxta suum modū restringunt: cum tibi fuerit necesse.

¶ Canon. xxviij. qui docet que sunt res induratiue: vt scias illas applicare celo nostro: vt reddatur tibi induratiuum supra modum vt applices corpori nostro ad indurandum cū tibi fuerit necessarium. Frigida nimis sunt que indurant: et eo quia materiam congelant et membra indurant ⁊ quedam ex eis sunt sicca et sunt illa: que sequuntur myrrha: psillium: portulaca: aqua lenticis: solatrum: iusquiamus: affige ergo has medicinas in celo nostro ⁊ fiet induratiuum supra modum.

¶ Canon. xxix. in quo continuetur scientia eorū: que sunt res mollificatiue ec.

¶ Dicamus res mollificatiuas: vt affigas eas in celo nostro vt reddamus ipsum mollificatiuum: vt corpus nostrū mollificare scias cum fuerit necesse: ⁊ sunt iste que sequuntur .s.

Camomilla	Absynthium	Adeps anserinus
Eupatorium	Galbanum	Adeps yrcinus
Mellilotum	Oppoponacum	Medulla ceruina
Storax liquida	Radix altee	Malua
Armoniacum	Oleum vetus	Sagimen
Bdelium	Adeps caponis	Vitelli. adeps pul.

¶ Affige ergo sibi quālibet istarū rerū nostre quinte essentie: ⁊ fient tibi mollificatiua vltra modum.

¶ Canon. xxx. in quo continetur scientia illarum rerum: que maturant epar. Veniamus igitur ad naturam rerum: que maturāt ⁊ saniem educunt: quarū quedā sunt viscose claudentes poros: vt virtus naturalis intus confortetur: ⁊ materiā epatis digerat: ⁊ sunt iste que sequuntur .s.

Radix altee	Sticados	Vue passe
Semen lini	Fenugrecum	Ficcus passe
Laudanum	Storax liquida	Butyrum
Anetum	Fermentum	

¶ Affige quas vis istarum medicinarum in celo nostro: ⁊ fiet tibi maturatiuum vltra modum: vt applices illud corpori nostro: cum necesse fuerit.

¶ Canon. xxxj. qui te docebit: que sunt res corrosiue vt illas celo nostro applicare scias: et que sunt res vlceratiue te docet corrosiua et vlceratiua differunt inter se: quoniam corrosiua sunt illa que carnem corrodunt ⁊ cutem: vlceratiua vero sunt: que autem rumpunt: sed carnem non comedunt: vnde corrosiua sunt ista: que sequuntur .s.

Es vstum	Viride es	Vitriolum
Arsenicū vtrunq;	Cuperosa	Antimonium

¶ Sed vlceratiue sunt iste: que sequuntur ⁊ mortificatiue.

Thucia	Piper nigrum	Flamula
Alumen	Calx viua	Cantarides
Sapo	Squinantum	Lac ficus
Os seple	Cinabrium	Lac lacterce
Piretrum	Radix afodilorum	Galla
Euforbium	Argentum viuum	
Sublimatus	Balaustia: spuma maris	

¶ Affige ergo sibi omnes istas res iuxta modum suum quinte essentie nostre: ⁊ talis tibi fiet vt applices illas corpori nostro cum necessarium fuerit.

¶ Canō. xxxij. qui te docebit: que sunt res cōglutinatiue ⁊ vulnerum mundificatiue ⁊ conglutinatiue carnis: ⁊ sunt iste medicine que sequuntur.

Gipsum	Cortex thuris	Balaustia
Folia cipressi	Myrrha	Testa oui
Sarcocolla	Bdelium	Sinficus
Bolus	Lolium	Sanguis draconis
Aloes	Amidum	Tegula vsta
Serpentaria	Aspaltum	Oēs ꝯsolide litargi.

¶ Affige ergo istas medicinas in celo nostro ⁊ retinebit eorū virtutem ⁊ proprietatem.

¶ Canō. xxxiij. qui te docebit: que sunt res aperitiue vt scias illas nostro celo applicare: cum necesse fuerit.

¶ Est autem sciendum: q; quedam sunt ista: que vehementer aperitiua sunt: que precipue valent ad fortem opilationē splenis vt scolopendria: quedam vero debilia in operatione: vt vrtica ⁊ aperitiua sunt ista: que sequuntur .s.

Caparis	Cuscute	Maratrum
Afodilli	Acorus	Ozimum
Costum	Leuisticum	Lupinus
Genziana	Bacce lauri	Gentiana
zinziber	Sticados	Pix liquida
Ruscus	Ptisana	Fermentum
Asarum	Agaricus	Farina ordei
Aristologia ro.	Prassium	Alloes epaticum
Polium	Ciperus	Semen atriplicis
Peonia	Fumus terre	Semen melonum
Celidonia	Semen vrtice	Anetum
ysopus	Abrotanum	Fel porci
Absynthium	Lac femine	Stafisagria
Lacca	Vinum bastardum	Liquiritia
Porrum	Orobus	Tamariscus
Cubebe	Eupatorium	Stercus canis
Squilla	Fistici	Semen porri
Spuma maris	Cucumeres silue.	Raphanus
yreos	Appium	Diptamus
Cassia fistula	Bulbus	Mel nouum
Alloes	Anisum	Ypericon
Fabe	Daucus	Xiloalloes
Spicanardi	Petrosillum	Xilocassia
Camedreos	Azenti	Cinamomum
Camepitheos	Calamentum	Policaria
Scariola		Sambucus

¶ Affige ergo sibi quas vis istarum medicinarum in celo nostro: ⁊ fiet tibi aperitiuum supra modum ad quācunq; oppillationem corporis nostri.

¶ Canon trigesimusquartus: in quo continetur scientia mundificatiuarum medicinarū: vt in vulneribus mundificent: ⁊ ventre faciant spiritum ⁊ sensum ad membrum: ⁊ sunt ista que sequuntur .s.

Aristologia longa	Aloes	Myrrha
Cerusa	Litargirium	Semen tamarisci
Aspaltum	Filtrum vstum	Plumbum
Orobus	Thus	Pili leporis vsti
yreos	Mel.	

¶ Canon trigesimusquintus: in quo continetur scientia rerum: que attenuant: vt scias illas nostro celo applicare: cum fuerit opus.

¶ Sunt enim ista que vere attenuāt ⁊ dissoluunt calore suo: separant enim partes rei: in qua agunt suo proprio calore: et sunt iste .s.

Abrotanum	Aristologia	Sanguis mustelle
Ameos	Assafetida	Ciperus
Agaricus	Alleum	Mentastrum
Balsamus	Affodilus	Semen vritice
Camomilla	Camepitheos	Petroleum
Bulbus	Calamentum	Sambucus
Cuscute	Frassinus	Castoreum
Armoniacum	Ellana citri	Pix naualis
Alumen	Gentiana	Xilobalsamus
Capparis	Yreos	Polium
Camedreos	Policaria	Peonia
Cinamomum	Rutha	Capsia
Eupatorium	Serapinum	Terbentina
Pinguedo leonis	Sticados	Oppoponacum

¶ Canon trigesimussextus: in quo continetur scientia rerum que incidunt: vt illas nostro celo applicare possis: vt reddatur tibi incisiuum: cum opus fuerit.

¶ Mediocriter incidunt et diuidunt oia acetosa in cõi: sed sunt alie medicine: q̃ specifice agunt: et sunt iste que sequuntur.

Ciperus	Eupatorium	Acetum
Petroleum	Camedreos	Squilla
Camepitheos	Vitrum	

¶ Affige ergo istas medicinas in celo nro: et fiet vltimate incisiuum ad incidendũ humores grossos de corpore nostro.

¶ Canon trigesimusseptimus: in quo continetur scientia rerũ diaforeticarum: vt scias illas celo nostro applicare: vt fiat in summo diaforeticum.

¶ Dyaforetica sunt proprie calida: et per poros humores in summo extenuant et euaporant: et sunt ista que sequuntur. vz.

Piretrum	Vetus oleum	Bauca
Salnitrum	Radix affodili.	Adryanthos
Maiorana	Rutha domestica	Assafetida
Agaricus	Ficus	Raphanus
Aristologia	Radix cucume.	Pix
Galbanum	Agrestis	Semen vritice

¶ Affige istas medicinas in celo nostro et fiet tibi dyaforeticũ: vt applices illud corpori nostro.

¶ Canon trigesimusoctau⁹: qui docet: q̃ sunt res repercussiue: vt illas applicare scias celo nro: vt fiat repercussiuũ ad prohibendũ malos humores: et repercutiendũ a mẽbris humidis.

¶ Repercussiua sunt illa: que humores a patiẽti membro vel parte recipiũt. i. prohibẽt ne currant: et sunt ista que sequunt.

Acetum	Bolus armenus	Oleum rosaceum
Chimolea	Glandes	Jusquiamus
Barbassus	Solatrum	Papauer
Semperuiua	Menute	Plantago
Paritaria	Vua millana	Acacia
Cicuta	Quinq̃perula	Jpoquistidos

¶ Affige ergo fili qualitatẽ istarũ medicinarũ quinte essentie nostre: et fiet tibi repercussiuũ vltra virtutes medicinarum.

¶ Canon trigesimusnonus: in quo continetur scientia rerum: que obdormire faciunt: vt variis illis applicando celo nro: cũ necesse fuerit faciunt obdormire: que sunt nimie frigiditatis. qr frigiditate cõstringunt neruos: et humiditate sua mulcent spiritus et cerebrum: et sunt iste que sequuntur. s.

Semẽ iusquiami	Lẽticula aquatica	Salamandra
Semẽ papa. nigri	Portulaca	Biscocta cum
Semẽ papa. albi	Oppium	Aqua frigida
Mandragora	Piscis q̃ dr turbedo	Psillium

¶ Has quippe res affige in celo nostro: et facient obdormire mirabiliter quodlibet animal comedẽs vel bibens illud.

¶ Canon quadragesimus: in quo continetur scientia mordificantium: in effectu mordificatiua sunt illa: que habẽt acumẽ: et sunt ista scilicet.

Folia oliue	Porrum	Arsenicum album
Arsenicum rub.	Azarnech	Cantarides
Succ⁹ elleb. albi	Suc. ellebo. nigri	Radix cucume.
Cupperosa	Alumen	Agrestis
Flos eris	Atramentum	Es vstum

¶ Affige ergo istas medicinas in celo nro: et fiet tibi mordificatiuum vt applices corpori nro cum fuerit necessarium.

¶ Canon quadragesimusprimus: qui docet: que sunt res confortantes corpus nostrum.

¶ Confortãtes medicine sunt iste: quas hic ponim⁹: vt reddat confortatiuum celum nostrum ad confortandũ cerebrum: cor: intestina: et alia mẽbra corporis nostri cũ opus fuerit.

Sticados	Corallus	Aqua ardens
Ols mirabolani	Borago	Xilocassia
Aurum	Scariola	Zedoaria
Ambra	Caulis	Carui
Sumach	Muscus	Spodium
Folium	Balsamus	Nux muscata
Xilobalsamus	Anticoralum	Ozimum
Galanga	Argentum	Cubebe
Poma citri	Camphora	Sponsa solis
Gariosili	Berberis	Aqua rosa
Crocus	Ciperus	Perle
Cinamomum	Calam⁹ aromati.	Cuscute
Sandali	Macis	Menta
Cardamomum	Storax liquida	Muscus
Spica nardi		

¶ Affige ergo fili quintam essentiam nostram his medicinis: et habebunt vim confortatiuam ad omne membrum.

¶ Canon quadragesimussecundus: qui docet: que sunt res veneno repugnantes: vt affigas illas in celo nostro: vt habeant repugnandi veneno plusquam magna tyriaca: et sunt ista. videlicet.

Aurum vitrioli	Dictamus albus	Alleum
Gentiana.	Cornu cerui	Scopa regia

¶ Affige ergo fili istas medicinas quinte essentie nostre: et habebit vim repugnandi veneno millesies plus q̃ tyriaca.

¶ Diximus de virtutibus medicinarũ et quomodo potest haberi earum quinta essentia ad habẽdum earum virtutẽ plusq̃ si per se ponerentur. Congruum est vt dicamus quomodo haberi potest quinta essentia de mineralibus postq̃ de vegetabilibus tractauimus.

¶ Canon. xliij. qui te docebit doctrinam predictam.

¶ Sicut diximus supra: quomodo extrahere potes quintam essentiam a vegetabilibus et lapidib⁹: sic potes extrahere a mineralibus fm ordinem generalem. Sed qr intellectus plus de re specifica intelligere potest: si de ipsis specialis fiat scientia q̃ si fiat generalis: igitur de metallorum quinta essentia specifice tractabimus. Unde fili tu in virtute eiorum accipe aquam mercurij que facta sit per modum: quem in nostro testamento diximus in libro: qui mercuriorum intitulatur in capitulo qd incipit. Tu fili de lunario liquore &c. Et in ista aqua fili dissolues. ℥. j. lune purissime post distillationem filtratam separatur aqua a fecibus: in qua vadit limositas aque. Hec aqua fili est resolutiua omnium aliorum corporum et sui argenti viui: cuius virtute fili margarite reformantur in natura pristina in mõ: quo diximus in nostro testamento: et in compendio super testamẽtum et codicillum missum regi Roberto. Secunda vero aqua fit sic scilicet q capias plumbi mediam vnciam et de predicta aqua quod sufficit: postq̃ videris plumbum dissolutum separa aquam per distillationem filtratam: et feces extra mitte: qr nihil valent: post hoc vero distilla aquam per balneum: et serua feces ad tempus opportunum. Tertia vero aqua sic fit: capias de cupro vnciam vnam: et illum dissolue in tanta quantitate aque prime quanta volueris: et tibi visum fuerit: et dimitte illam quiescere in ampulla sua in frigido loco post vnam diem naturalem: post hoc vero separa aquam viridem per filtri linguam: et primas quidem feces extra mitte: deinde distilla aquã per alembichum et distillata serua feces secundas. Quarta vero aqua sic fit accipe. ℥. j. stagni purissimi de cornualha: qd est purius omni alio: et illud dissolue in aliqua quantitate prime aque et distilla: post hoc aquam illam cum limositate sua et feces: que remanserint extra mitte: post hoc distilla aquam per alembichum et serua feces secundas. Aqua vero quinta sic fit: accipe ℥. j. ferri purissimi et dissolue ipsum in tanta quantitate: q sibi sufficiat de aqua prima: post hoc distilla per filtrum: et mitte feces extra: et distilla aquam per alembichum: et serua feces secundas. Sexta vero aqua sic fit: accipe. ℥. j. auri purissimi et dissolue ipsum per modum quem tibi diximus in nostro testamẽto scilicet cum lunaria pura cum tanto pondere aque quinte essentie: et fac sicut fecisti de alijs. Item fili tu omnia ista metalla dissoluere potes isto ordine: facta aqua prima in illa dissolue metallum: quod modo secundario tibi dissoluere precipimus: deinde fac de isto sicut prius tibi diximus: et in aqua secunda dissoluas metallum tertium: et in aqua secunda tertij metalli dissoluas metallum quartum: et in aqua quarti metalli dissoluas quintum metallum: et in aqua quinti metalli dissoluas metallum sextum. De qua vis istarum aquarum accipe fm q tibi visum fuerit ad dissoluendum metallum. Fili he limositates metallorum dicuntur quinte essentie seu mercurij

ille

ille mineralis quem philosophi cõsiderauerũt in opere alchimicho & lapidifico: & in opere medicinali. Sed fili in opere alchimico: iste quinte essentie cõsiderantur subtilius: quia in subtiliori materia: propter quod fit per diuisionem elementorũ: vt in tertio libro huius voluminis dicem⁹. In lapidibus vero quinte essentie nõ sunt ita in tãta subtili materia p magisteriũ propinqua. In medicina vero quelibet pars respectum habet.

¶ Dicto de quinta essentia mineralium: qualiter potest p subtile magisterium haberi a manibus nostris: nunc congruum est vt dicamus de diuisione illarum in generali.

¶ Canon. xliiij. qui docet illam doctrinam.

¶ Ad inclinationẽ magisterij huius fili mi facias sic: quã vero metalla tua fuerint resoluta: tu quippe diuides aquam q̃libet ad patrem: & diuidas quãlibet aquam in partes duas: & vnaȝ partem vniuscuiusq; partis pones cũ proprijs fecibus in alembicho vitreo: & distillabis in limo deserti: qui est aer factus ex duobus corporibus in furno: quem tibi prius designauimus cum igne suaui & resplendet cum modica virtute minerali: et cum magna limositate appropriata ad virtutes celicas recipiendas: & in quacunq; illarũ aquarum mittes in ampulla vitrea cum collo longo & cum collo rotũdo: & post hoc claude ei⁹ orificium cum cera cõmuni: & post cum mastice: & quãlibet illarum ampullarum pone in sereno loco taliter: quod nec lapis: nec aliqua alia res q̃uis nociua possit tãgere rationevitri. Fili tu capies feces materiales: a quibus limũ resoluisti: que sunt feces eiusdem feces per euaporatã sublimationẽ in partibus aquarũ: quas misisti ad serenum locum: & illas mittes in ampulla vitrea cum collo longo: que continuat duos palmos: & intermitte partem fuerint aque: que reseruatur de illa limosa tũ dicta: & claude ampullas cum clausorio cere: & alute & mastice sicut alteri fecisti: & sepeli illas in horto in terra bene grossa in profundo vnius palmi cum dimidio & ponas illas: q̃uis etiã aliũ rem in giro colli ampullarum: que appareat extra ad illius cõseruationem: & sint hic per vnum annum integrũ. Sic igitur fili facies in alchimia transmutatoria. s. aerem cum terra fossata & simul sepelies in terra in vna ampulla: & ignem pone in alteram ampullã in loco sereno sicut de alijs fecisti. Fili vis scire istam triplicẽ scientiam: necessarium est tibi qualiter locum locatum generat scire de tua propria natura. Fili: vnius nature sunt aque que mittunt in terra: & alterius que ponunt ad aerẽ: quia fili ille: que mittunt in terrã: habent vim & virtutẽ induratiuã cuniculatiuã atq; fixatiuã. Et ille que sunt in aere habent virtutẽ & proprietatẽ indurandi cuniculandi & fixandi: passiue tũ intellige fili. Finito quippe anno: tu habebis omne illud: qđ a mũdo desideratur ad hoc opus: vel ad illud: de quo potes ad placitũ tam in magisterio alchimico q̃ in lapidifico q̃ in medicinali. Unde fili mi ponemus tibi regulã generalem ad vtrũq; opus. s. lapidificum & alchimicum. Cũ igitur fili mi volueris cõponere lapidẽ transmutatoriũ vtrũq; vel quẽcũq; alium: respice lapidem preciosum: cuius est coloris & virtutis. Itẽ respice vtrũ lapis transmutans habet esse albus vel rube⁹: & sic conditionabis aquas tuas immiscẽdo quasdam cũ alijs in magisterio preciosorum: sic smaragdus qui componitur de aqua induratiua argenti & de aqua erea cupri. Iteȝ diamant: qui cõponit ex aqua induratiua argẽti: & ex aqua induratiua vel etiã aqua aerẽtata argẽti. Itẽ pallas: qui cõponit ex aerẽtata argẽti: & ex aqua terrestri argenti: & ex aqua terrestri auri mixtis equaliter. Itẽ cõpositio berilli: qui fit ex equali pondere aque aerẽtate argẽti: & aque aerẽtate stagni mixtis equaliter: & ex aqua terrestri argẽti. Itẽ mandina que componit ex aqua aerẽtata ferri: & ex aqua terrestri: seu induratiua eiusdem. s. ferri. Item carbunculus: qui cõponitur ex aqua induratiua auri: & ex aqua aerentata eiusdem. Item Topazium qui componitur ex aqua aerentata ferri: & ex aqua induratiua auri. Itẽ citropia que componitur sicut smaragdus: nisi quod cum aqua aerentata cupri miscetur: & est pars aque aerentate ferri: & cũ induratiua: similiter tantum de induratiua ferri. Item Saphyrus: qui componit sicut diamant: nisi quod cum aqua aerentata lune miscetur de aqua aerentata stagni. Itẽ Jacynthus: qui cõponitur sicut alamãdina: nisi quod additur de aqua aerẽtata auri: & aqua aerentata ferri. ¶ Itẽ perle q̃ sm hanc viã cõponuntur ex aqua aerentata lune: & ex aqua aerentata stagni mixta cum aqua aerentata lune ad quintã partẽ aque lune: & ex aqua induratiua stagni: & multi lapides alij: qui componunt sm hãc doctrinã: quos longũ esset enarrare hic in p̃senti libro: quod tot lapides possunt exponi ex illis aquis: quot sunt in rerũ natura: & tot hñt virtutes: quot naturales vt super⁹ diximus in theorica hui⁹ libri: & dixim⁹ plixius in nostro lapidario p totũ: ideo in hac parte te ipsi remittim⁹: quia ibi large cõtinet hec doctrina. ¶ Itẽ in cõpositione lapidis philosophorũ rubei sic facies tu fili: capies aquaȝ induratiuam auri que est aer ex terra mixtus & post hoc capias aquã aerentatam: q̃ est ignis & misce sm regulam generaleȝ: que se extendit ad omnes lapides sm magis & minus in sequenti canone.

¶ Canõ. xlv. in quo continet p̃dicta doctrina. Filij olim lapidũ cõpositio concordat in induratione: fixatione & vmbra solis et ignis cõi decoctione: sed in quantitate ignis & aliarum rerũ.

¶ Questio. Patet q̃ñ vn⁹ lapis vnius nature tantuȝ potest sufferre ignẽ: sicut alterius: cũ clare videamus: quod quidam lapides magis sunt indurati q̃ alij: & alij habent colorem hũc: aliũ illum. ¶ Solutio. Fili superius dixim⁹ tibi quod forma agit sm dispositionẽ materie: etiã fili lapides habẽt diuersas materias diuersimode aptas ad accipiẽdũ actũ forme: adeo materia q̃libet actũ illius recipit: sm quod ɔuenit sue nature: sicut materia cere vel butyri: que funditr per solẽ & materia argille: q̃ induratur. Itẽ sic motus orbis: qui mouet in generatione lapidũ: et totũ in vna q̃titate tẽporis: & tñ actus eius diuersimode assituat & agit in lapidibus iã sic: quod ipse motus vnus est in se ipso: sed diuersitas causatur ex materijs reruȝ diuersimode accipiẽtium actus illius. ¶ Unde fili in christi nomine facias sic: si tu vis componere quẽcunq; lapidem: necessarium est tibi cognoscere virtutes potentie & colores: quos minerales aque acceperunt ex influentijs celestibus: & determinationẽ forme: in quã mutant per proprietatẽ materie spiritus sui aquatici: in quo retinetur. Quia fili vnius virtutis est aqua auri: alterius aqua argenti. Itẽ vnius virtutis est aqua aerea: alterius aqua terrea. Et hec per dictã determinationẽ materierũ metallorũ resolutorũ in spiritus aquaticos: in quibus retinent dicte influentie celestes: hoc idem tibi dicimus de coloribus diuersis sm naturam vniuscuiusq; metalli. ¶ Et tibi diximus in nostro testamento & codicillo: & valde bene si bene nos intellexisti: quia hoc nõ est nisi sulphur & argentũ viuum: & ex his accipiunt subtilem omnem colorem & determinationem. Facias igitur fili mi in dei nomine moles tuas ex argento sm formam: quam affectaueris: quod lapis quiuis oriatur: & circũquaq; dabis moles argentas cum cõmuni cera: vt forma melius maneat intra: & dũ fili intellexeris: quod molis cere acceperit molem & formam molis argenti: diuide ceram ab argento: dum ergo hoc compleueris et volueris componere quẽcunq; lapidem. ¶ Tu vero per presens accipies vnum vas factum in modo: quem tibi inferius designabimus: & sit diuisum in duas partes: quarum vna sit fundus: altera vero coopertorium: & quod sit factum taliter: quod coopertorium ingrediatur iuste cum corpore inferiori per spacium vnius digiti: deinde fili capies ex aqua cuiusuis metalli: que virtutem habet induratiuam & vigoratiuam per celestem influentiã: vel simplicem: vel mixtam cum altera: vt apparet in doctrina canonis precedentis: & accipe molem cere: & confestim mitte taliter: quod natet super terrestreȝ aquam per spaciũ vnius aue marie & vnius credo in deum: vel etiã per quartam partẽ hore cooperculo supra posito. Fili hoc fit: vt dicta molis tantũ ab intus quãtũ ab extra impleat vapore aque vel aquarum terrestrium rarificato in aere taliter: quod contingat electorũ proprietates: in quib⁹ quiescit virtus mineralis multiplicata celestibus virtutib⁹ tãgendo immediate molem cere: tñ nõ dicim⁹ tibi quod tota cõcauitas impleat dicto vapore molis cere cõuerse in aquã: sed quod implebit vapore aque vel aquarũ inuisibili: a quo cõcauitas molis cere accipiet virtutẽ ad indurandũ aquã aereã: que postea intromittat in lapide p̃cioso: & quod lapis dificatiua sic spiret & illuminet de cerea ad finem: quod postea inspiret in aquam: q̃ conuertit in lapideȝ missum intus in vase. ¶ Fili mi istud est vas minerale: qđ nobis p̃parauimus in respectu naturalis: in quo p artificiũ subtile natura sĩuit minerales virtutes spiritib⁹ mediãtib⁹: & sic talis loc⁹ cert⁹ & determinat⁹ propriũ locatũ gignit virtutib⁹: q̃ in eo retinent. Quia fili dictũ est & declaratũ in libris nris: quod olĩ tpe locatũ loc⁹ gignit: & hoc nõ fit nisi celicis proprietatib⁹: q̃ influit in illo: quib⁹ virtutib⁹ mineralib⁹ virtutes crescunt: sicut illarũ vasa demonstrãt ad oculũ oĩ die & ẽt natura illi⁹: q̃ ẽ amator veritatis. Intellige ergo fili primas cãs: q̃ ducũt entia de potẽtia in actũ cũ ppria theorica. Fili mi si tu nequaq̃ habes praticã mixtã cũ theorica: nihil quasi vȝ totũ: quia necesse est quod propria intentio prius sciat cũ theorica q̃ pratica necesse est quod informet. ¶ Finita igit quarta pte hore: vel salue regina: vel credo mitte int⁹ in mole de aqua aerẽtica: q̃ fit ex vaporib⁹ vniuscuiusq; metalli

ꝑn lapidē: quē cōponere intellexeris ad formā molis: qm̄ fili formam: quā lapis dz hr̄e a mole cere accipit. Post hoc cooperi vas cū suo coopculo: ⁊ nō lutes iuncturas cū aliqua re: et pone vas ad vmbrā per horas quatuor taliter ꝙ sol non appropinquet: ⁊ ad finē quarte hore videbis aquā cōgelatā: quā tu misisti intus in mole tua ad modū grane transparentis ad modū paste cū appareat serenitate. ¶ Propterea dū videris ꝙ aqua lapidē inspissauit: tūc tēporis aqua cōstricta accipiet formam a mole cere iā predicte: postea vero aperi fili vas tuū ⁊ gira molē cere ad intertius ⁊ supertius: taliter ꝙ substātia cōgelate tāgat substantiā aque indurātis ⁊ cōgelantis immediate: post hoc claude vas multū bene: ⁊ pone cū suo coopculo: ⁊ claude iuncturā cū pasta facta de farina siliginis: ⁊ pone ad solē per tres dies: ⁊ tūc per virtutē deinceationis: quā accepit lapis post suā formationē indurat virtute ꝓpria constrictiua mineralis illi⁹: ⁊ hoc ꝑ calorē solis mouentē virtutē naturalem informatiuā: q̄ stat in elementorū q̄litatib⁹ cū suis instrumētis. ¶ Preterea cū videris lapidē tuū induratum: ⁊ multū bene cōgelatū: diuide ipm̄ a mole cere rōne sue cōstrictionis: tunc tēporis tu potes cognoscere terminū sue indurationis: nō obstātib⁹ colorib⁹ accidētalib⁹: qui apparebūt in illo ⁊ vsquequaq trāsgrediat ꝑ digōnē tertiā: q̄ fili fit cū igne cōi: quē tibi inferius dicemus. Extrahe illū de aqua: ⁊ illū pone ad ptē: ⁊ serua ipm̄ in vase vitri ꝑ modū: quē tibi inferi⁹ designabim⁹ fact⁹. Fili terrea formatio fit ꝑ tp̄s longi⁹ cū certa determinatione sicut alie. in qua vero deficit oēs tanq̄ in fine ꝑfectiōis. ¶ Ista formatio fit i tripede archanorū: q̄ est furn⁹ philosophalis deputat⁹ ad hoc: vt videre poteris ꝑ figurā inferi⁹ descriptā. Accipe igit i ch̄ri noīe lapidē tuū iduratū: sicut est in vase suo: ⁊ pone ipm̄ in olla: q̄ est sup gazolā: ⁊ superpone aliā ollā: ⁊ da sibi ignē de serratura ꝑ nouē dies naturales cōtinuos. Fili: hic est loc⁹ deputat⁹ ꝑ artificiū sicut vult nature. Finitis ergo dieb⁹ ꝑdictis abstrahe: ⁊ videbis hoc: qd̄ tibi ars de potētia i actū deduxerit cū suis instrīs naturalib⁹: tūc igit vtere illo fm̄ ꝓdōnē ⁊ virtutē sue nature. ¶ Qō. Pater. si lapis philosophorū cadit i doctrina formatiōi aisti⁹. Fili. hec regula nō solū ad ꝓciosos lapides: sz ēt ad lapidē philosophorū extēdit: qm̄ fit ex vna pte sue clare aq̄: ex qua ars cōponit: qd̄ voluit cū suis ꝓpriis istris: sicut ex altera fūt altere due aq̄: ꝑ q̄s formatur tota ars alchimie: q2 vna aq̄z facit lapidē volatilē. Altera vero fixat ipm̄ cū vult. Et i hac fili natura opat: facta ꝑ alchimiā ꝯformantur: sz sunt alteri⁹ nature. Hec oīa fili causat ꝑ elemētorū diuisionē: ⁊ tū fili ars vtraq a natura nō discrepat q̄tū ad principiū sui.

¶ Sequitur forma firmiorum secretorum. Lib. ij.

Dicto de magisterio primi libri: in quo dedim⁹ theoricam quinte essentie ⁊ declarauim⁹ modū extractionis ei⁹ a quacūq re elemētata. In quo ēt tractauimus gñaliter de magisterio lapidum preciosorū ⁊ alchimicorū. Congruum est vt dicamus qualiter oēs iste quinte essentie applicētur ad corpus humanū: vñ iste liber sic intitulatur. Deus tu es summe metuendus: qui es finis ⁊ perfectio omniū qui te metuunt: ⁊ a quo omne qd̄ est optimū procedit. ¶ Incipit scd̄s liber huius voluminis: q̄ appellatur de remediis vltimatis gñalib⁹ ad cōmodū corpis nr̄i ꝯdit⁹. Fili in hoc ꝑsenti libro tractare intēdim⁹ de applicatiōe q̄nte essentie ad corpa humana ad finē: vt ꝑ illā curent oēs morbi incurabiles fm̄ iudiciū modernorū medicorū. Sz qui vult ꝓfunde indagare nature ꝑncipia: q̄ detegimus hic cū trīū oīa plenarie nequeāt ꝑ ipm̄ attingere. Ista q̄ppe inter entia sciāt ⁊ ēt eorū naturas ⁊ cōplectiones: ⁊ virtutes ꝯ ifelicitatē nature ꝑ ea q̄pe: q̄ in ꝑsenti libro designam⁹ fili scias remedia ꝓcurare corpi humano subito: ⁊ quasi miraculose: vt viri euāgelici reducant habitē odio aduersus iperfectionis labores. Qui nā ꝑsens liber diuidit in partes duas. s. in ꝓhemiū ⁊ tractatū applicationis. Pria pars hec est fili. i hoc ⁊c. Scd̄a magisteriū i cura incōmodorū. Itē scd̄a ps diuidit in tot partes: quot sūt cure. Itē fili subiectum huius libri est quascūq infirmitates quātūcūq graues etiā desperate cure sanare nisi vltim⁹ termin⁹ sit cōstitutus a deo. Itez finis quare ipsum reuelamus clare de se manifestus est. ¶ Fili in hoc presenti libro specificata est doctrina curationis omniū morborū a capite vsq ad pedes ⁊ cōpositum a libelli ꝯtra nostrā intentionē: ex eo q2 prius ipm̄ dixim⁹ fieri ꝯpendiosum. Quapropter fili vnā regulā gñalē statuabim⁹: ⁊ vnde possint oēs a capite vsq ad pedes curari cū nr̄a quinta essentia. Postea vero descendemus ad aliquā specificam cām collationis: vt fm̄ doctrinā quā de ipsis dedimus: sciat q̄libet inuestigator veritatis de aliis praticare fm̄ suū modum: vnde sequitur. ¶ Canon primus q̄do impedimēta somnū curent ⁊ iuuentus pristina restauretur: ⁊ oēs morbi a capite vsq ad pedes in gñali curentur: magisteriū in cura incōmodorū a capite vsq ad pedes sic fili conditio. s. ꝙ tu respicias infirmitatē: cuius est gn̄is: ⁊ cuius speciei: ⁊ respicias: cuius est qualitatis et q̄titatis: ⁊ vtrū est nimis molesta vel nō: tunc recurre ad nostrū librū de simplicibus medicinis: ⁊ medicinas quas inueneris appropriatas doloribus appone in nostra quinta essentia: et applica vel in potu: vel ab extra: ⁊ cito: ⁊ in modicū tēpus eris perfecte curatus a quacunq infirmitate. ¶ Questio. Pater. quō cognoscā gradū infirmitatis qualitatis: cū nullus philosophorum talem doctrinam posuerit in libris suis. ¶ Solutio. Fili mi recurras ad principia medicine: ⁊ ad librum de regionib⁹ sanitatis: ⁊ ad figurā de ꝯtūe: ⁊ ad librū vrinarū ⁊ pulsum: quos sup arte medicine cōposuimus. ¶ Qō. Pater: q̄do cognoscā dōis medicinas: si librū de simplicib⁹ hr̄e nō potero. ¶ Solō. Fili: tu recurras ad libros philosophorū: q2 q̄uis nō ꝑfecte tractauerint: tu ꝑ eorū doctrinā melius operaberis q̄ ꝑ teipsum ꝓbando medicinā istā: aut illā si inueneris: ipedimēta sic curant ⁊ iuuent⁹ pristina sic restaurat vsq ad terminum nobis a deo cōstitutū: ⁊ est vt accipias quintā aque ardētis cōditionatā per modū primi libri: infra quā infunde quintam essentiā auri ⁊ plarū: aut ipsum aurū ⁊ plas: ⁊ hac mirabili potatione potest senex mane ⁊ sero ad quantitatem semi nucis plene: ⁊ infra paucissimos dies ad tantam incolumitatem deueniet: vt manifeste ⁊ sensibiliter sentiet se ad pristinam iuuētutē deuenisse: tamen cautela est in hoc tempore vino tēperate vti. Si vero addideris quintam essentiā vulgo: sic erit magisteriū fortius in operatione: vtat enim his dicbus bonis comestibilibus: ⁊ vino qd̄ bibeberit addat quintā essentiam auri ⁊ perlarū: sicut te docuit primus liber discrete ⁊ multū solerte. Hec est regula: quam seruabis in detrimento senectutis ⁊ iuuentutis recuperatione. ¶ Qō. Pater: videt mihi impossibile: ꝙ senectus retrogradet ad iuuētutē: qm̄ si hoc esset verū: nulli⁹ principum tyrānorū deuenisset in mortē: etiā nullus ali⁹ videns hac medicina: q2 sic deus esset ꝯ seipsuz: vt pz Gene. vj. ¶ Solutio. Fili: nō dicimus tibi de retrogradatione: sed de illa: que vltra naturam deuenit: sicut videmus quotidie: ꝙ plures homines sunt quinquaginta annorū: ⁊ ratione complexionis: vel alicui⁹ corruptiōis apparet fm̄ rei veritatē. lx. vel. lxv. annorū: ⁊ sic de aliis: qui nondū hr̄t. xxx. annos: ⁊ apparēt fm̄ rei veritatē. l. annorū: huic tali intēdim⁹ per doctrinā hui⁹ canonis succurrere: vt nō senescat magis q̄ ꝑ naturā posset senescere: et ꝙ reuertat ad pristinū fm̄ sensum ⁊ vires recuperet: ⁊ canos mutet in rubeum vsq ad diem mortis sue constitute per deum.

¶ Canon scd̄s qui docet magisteriuz in suscitatione mortuorum: qd̄ est vnū de secretis maximis in hoc libro. ¶ In hoc canone mortuos appellamus nō illos: qui simpliciter sunt mortui: sed illos de quib⁹ vltimate desperat: ita ꝙ a medicis ⁊ a vite actib⁹ sunt derelicti in tantū: ꝙ ēt sensib⁹ non vtuntur: huic mortuo in tali desperatiōe subuenimus: vt satis cito resurgat ⁊ loquat ⁊ viuat. nisi sit ille vltimus termin⁹ a deo cōstitutus: ⁊ magisteriū huius secreti est: vt tribuas sibi q̄ntā essentiā ꝑ se solū: ⁊ statim in modicū tp̄s resurget viuus dū in stō transglutiēs isluat cordi radiū vite naturalis: ⁊ defunctā naturā ipam videbis reparare: ⁊ si vis fili: ꝙ hoc fiat in pte. xv. hore: vel q̄si in. xx. ꝑfectis horologii: ita vt a circunstātib⁹ credat illusio vel miraculū euidēs: habeas celidoniā: cui⁹ flos ⁊ fructus est in colore auri intensi⁹ ⁊ quatuor elēta extra ꝑ magisteriū primi libri: ⁊ accipe de elēto ignis: qd̄ est tanq̄ liquor olei: ⁊ affige nr̄e quinte essentie i q̄titate vni⁹ grani tritici: ⁊ statim resurget in modicū spaciū: si sufficiēs fuerit patiē ad ipsum trāsglutiendū: deinde cōforta eū cū administratione nr̄e quinte essētie ꝑ se: ⁊ scias ꝙ ꝑfecte curabit: nisi dn̄s deus iubeat illū oīno mori. ¶ Et dico tibi: ꝙ hoc est subtilissimū apud modernos: nec est nisi vnus: qui tāta sciat bona. Ipsi quidē asserūt naturā oīno deuictā posse recuperari cū medicinis cōibus absq nr̄a q̄nta essentia ⁊ asserūt impossibile magnū. Cū enim vident hominē mori dicunt nulla res in natura est nisi solus deus: qui ab isto periculo istum infirmum posset liberare: quorum contrarium asserimus.

afferimus. Tu autem fili operare sm doctrinam tibi traditam in canone isto: et facies miracula super terram.

¶ Canon tertius: in quo continetur scientia in cura leprosorũ vt reuertantur ad sanitatem pristinam. ¶ Quoniã iustus de⁹ in pena peccati in nos influxit multos gradus infirmitatis: et inter alios plaga lepre detestabilior est: ac ignominiosior hũano generi et est difficilis et aliquãdo impossibilis cura eius: vt lepra que permittitur a deo sicut lepra giezi et constantini: que lepre vllo ingenio humano curari possunt nisi diuina virtute. Nos vero minime hic de talibus lepris loquimur: nec etiã de illa: q̃ venit p generationẽ. Sed nos loq̃mur de plaga lepre: q̃ aduenit hoib⁹ ex humorũ corruptiõe vel venenorũ infictẽtiũ nã qr huic tali remediũ et perfectã sanitatẽ intẽdim⁹ pcurare: si etiã per multũ tpa vel modicũ pcessit. R. igitur hoc archanũ .s. nostrã quintã essentiã auri et plarũ: et administra patiẽti per octo dies dãdo sibi mane vnam plenã nucem: et sic plene curabitur. Nam hec celestis medicina est: q̃ totã leprã cuiusuis humoris peccantis infra modicũ tps curat. Hoc quippe est archanum maximum et vtile magisterium in hac infirmitate. ¶ Item fili alius modus est in cura huius morbi: vt accipias aquã factam ex fragis: q̃ sunt fructus madij multũ bñ redolentes: et affige illã nostre quinte essentie: vna cũ q̃nta essentia auri et plar: quas primus liber te docuit extrahere ad plenũ in canone dissolutionis metallorũ: et applica illi: et videbis mirabilia vel effectũ stupẽdissimũ. Nam si addideris eis quintã essentiã: faciet vtiq fortius. Aqua q̃ppe harum dissimulat leprosos: si bibatur: et liniantur macule: potissime si ipsam miscueris aque ardenti. Operare igit fili sm doctrinã tibi traditã in hoc canone: et noueris te omnem lepram cum suis speciebus perfecte curare.

¶ Canon quartus in quo continetur scientia ad curandũ paralesim in quocunq corpore humano. ¶ Paralesis est morbus difficillimus ad curandũ in tantũ: q iudicatur apud prudẽtes modernorũ pro morbo impossibilis curationis. Et magisterium huius curationis est: vt affigas nostre quinte essentie herbã: q̃ dr yua: et salutã: et grana sinis pi: et da ei in potu per nouẽ dies: et vnge exterius: et noueris dãdo ei balneũ calidũ et hu. cum his herbis perfecte curabit in triũ: q videbit ipm morbũ nũq̃ hũisse: et ambulabit incolumis: et mẽbrũ emẽdabit tãq̃ si rem illius morbi nũq̃ habuisset. ¶ Itẽ alius modus est vt applices quinte essentie nostre res q̃ humores viscosos purgãt: et da patiẽti per modũ supradictũ: et scias q perfecte curabit. ¶ Can. q̃nt⁹ qui nos docet hñc medicinã seu remediũ cõtra cõsumptos in toto corpe et nimiũ macilentos sicut sunt homines rare cõplexiõis et pueri: et cõsumpti: et ethici. Est autẽ omniũ illorum cura vera cũ nfa quinta essentia: ita eni tibi diximus: q naturã debilẽ confortat: et deperditã restaurat: restauratã cõseruat: et carnẽ nãlẽ in corpe nimis macilẽto: et ẽt cõsũpto pcurat. Est aũt in hoc fortius magisteriũ vt extrahas ab herba celidonia quatuor elementa p magisteriũ pmi libri: et accipe elementũ aeris. qd est in colore olei optimi: et misce cũ q̃nta essentia nfa: et infra modicũ tps erit cõstitutis miraculose restauratio et ipse hõ fiet pinguis supra quã credi põt. Nõ est pter istã res in natura: q̃ tm i his remedijs possit valere. ¶ Itẽ si accipias carnẽ cãcrorũ .i. puluerẽ aliũdrie flu. et misceas nfe q̃nte eẽtie idem faciet. Et nota fili mi: q hec est vicia cura: q̃ est in quocũq ghe et spẽ febrũ i triũ: q si puluis illorũ detur in esu post signa digõis cognita: pfecte curat patiẽtẽ a quacunq febre. Et hoc archanũ a malis et inidis custodi.

¶ Canon .vi. qui docet nos curam perfectam demoniacorum: melancolicorũ et oim morborũ caducorum. ¶ Vera experiẽtia docet nos: q oẽs melancolici occupant in horribilibus cogitatõibus. Nã humor ille malitiosus ortum habet a splene et fumi illius per poros ascẽdũt vsq ad cerebrũ et fantasiã mouẽt et imaginatiuã cũ cõturbatiõe intellectus dormiẽdo horribilia fãtasmata fabricãt: vigilãdo horribilia cogitãt: aliqñ aũt iste humor est nimis malitiosus et generat epilensiã: vl apoplexias. Cũ talib⁹ eni infirmitatib⁹ demones frequẽter miscent in tantũ: q infirmitas mixta cũ demone torquet patiẽtẽ. Aliqñ autẽ sũt stulti: et secũ loquunt: et vident multotiẽs cũ hoib⁹ quasi disputare et nõ nisi secũ disputãt: et etiã tales veniũt in desperatiõe: et seipsos occidũt. ¶ Cura vero istorũ talis est: vt vtant nostra quinta essentia: vel q cũ ipsa immittant iste medicine .s. fumus terre: centaurea maior epithimus: thimus: lapis lazuli: elleborus niger. Et dimitte stare in nfa quinta essentia p tres horas: et da ei in potu bis in die et semel in nocte: et vnge ab extra totum corpus et regionẽ splenis. Ista q̃ppe medicina cerebrũ mũdificat melãcoliã purgat: et letũ reddit patiẽtẽ et perfecte sanũ i dec: diebus: si istã medicinã cõtinuauerit. ¶ Qõ. Pater q̃o põt fieri: q demones per medicinas possint a corporib⁹ eijci cũ nõ habeãt corpa: in quib⁹ possint recipe impressiones medicinarũ: cũ oĩs potẽtia circa obiectũ operet. ¶ Solutio. Fili. multe rõnes possent assignari in solutiõe hui⁹ qõnis tã ex testibus sacre scripture q̃ p rõnẽ necessariã demones fugari p virtutẽ medicinarũ sensualiũ: ideo adduco rationẽ sacre scripture ad solonẽ qõnis. Fili. scriptura sacra i libro Thobie demõstrat demones fugari p virtutẽ rerũ sensualiũ in mõ honesto et scõ: hoc fit cũ fumigatiõe et sacrificio &c. Nã in co. li. c. vj. dr q posuit Thobias ptẽ iecoris sup carbones et demõ fugit a tota domo. Item eodẽ. c. posuit Thobias ptẽ cordis super carbones: et fumus illius effugauit omne demoniorũ genus. Ecce patet fili solutio qõnis per sacrã scripturã: hoc aũt est per credere. Sed si vis fili intelligere q̃o solo soluat p rõnẽ nãlẽ. accipias ista principia: cã: effectus: iustitia. Ex his facio istam rõnẽ: oĩ cã remota: remouetur eius effectus. Itẽ iustitia est id: cui⁹ rõne reddit vnicuiq qd suũ est. Ex prima maxĩa fili talẽ rõnẽ fundem⁹. Demões ad corpa isigunt hũana pter malã dispõnẽ hũoris corrupti: aut infecti melãcolici: q̃ malas figuras nigras et horribiles formas in fantasia: et intellectũ cõturbat: demões sũt has formas hñe in cõsuetudine accipere: et cõiter habitare in locis obscuris et solitarijs: q̃ dũ per quinte essentie virtutẽ et aliarũ rerũ a corpore talis humor expellit: q̃ est cã demonũ. quare ad tale corpus deuentũt. sic ipsa demones simul cũ hũore euanescũt. ¶ Alia vero rõ talis ẽ. Sicut ptãs dei põt et potuit elemẽtorũ qualitates stare facere in Acherõta post diẽ iudicij sine pprijs substãtijs coessentialibus ad vindictã sue diuine iustitie: sic põt ipsos demones facere pati sub actiõe rerũ sensualiũ: vt veritas sue potestatis: q̃ cũ ipsa iustitia cõuertit hẽat substãtiã: in quo possit vti suo actu sm quãtitatẽ culpe. alias eni equalitas veritatis esset destructa pter defectũ liberi arbitrij: rõne cui⁹ de⁹ nõ haberet potestatẽ vtẽdi sm dispõnẽ dignitatũ in creaturis: qd est impole. Est igit verũ: q de⁹ hz liberũ arbitriũ. vt vtat sm dispositionẽ suarũ dignitatũ in principijs creatis: et reddet penã iuxta quãtitatẽ culpe: et meritũ et gloriã sm suũ modũ. Nõ est ergo dubitãdũ q̃n de⁹ ad vindictã sue diuine iustitie submittat demones actiõib⁹ rerũ sensualiũ. ¶ Itẽ fili solo qõnis pbate patet per actiões nicromãtie. Salomonis: cũ qua demones cogunt ad faciẽdũ opa bona: aut mala virtute verborũ: lapidũ: et plantar: pz ergo qualr demones actiõi rer sensualiũ submittũtur. ¶ Itẽ fili clare põt intelligi per actionẽ ignis auerni: quo torquent anime dãnate: et ipsimet demones ad multiplicationem sue pene: quãuis sua substãtia nõ sit ex quatuor elemẽtis cõposita: tñ vt sua pena magis multiplicet sentiũt ipsi penã iussu diuine iustitie. ¶ Nã fili q̃ cõ infinitã substãtiã peccat: infinite peccat: opz peccãs igit quocũq mõ possit magis penã pati: sed p̃ter visionẽ diuinã nulla põt eis dari maior q̃ q submittantur actiõi virtutis rer sensualiũ. Et pter hoc fili extat tibi reuelatio qualr medicie sensuales actiões hñt ad demones fugãdos de quocũq corpe. vtere ergo fili ista medicina supradicta: et curabis quoscũq demoniacos: apoplecticos et melãcolicos: et potissime si dictis medicinis addideris herbã: q̃ dr ypericon: q̃ alr de fuga demonũ seu perforata dr. Nã fumigatio seminis eius fugat omnẽ demonem a proprietate corporis: vel a domo.

¶ Canon septimus: qui docet te curam contra illos: qui timorem habent et inconstantiam: et contra debilitatem post infirmitatem: et ad reparationem audacie et fortitudinis plusq̃ per naturam posset habere. ¶ Fili non dicimus tibi in vanum: q nec intellectus human⁹ potest capere: neq lingua narrare miraculosas virtutes: quas deus posuit i quinta essentia vini: et omniũ rerum elementatarum: et inter omnes quintas essentias ad hoc magisterium precise valẽt quinte essentie herbarum peonie. et angelice: croci: perlarum et auri. Si vero omniũ istarum quintas essentias misces cum quinta essentia vini: et dederis in potu subito. et quasi miraculose homo qui dictis torquetur ifirmitatibus timorem amittit. et debilitatem: et fortitudinem recuperat exteriorem et interiorẽ: in tantũ q mortẽ contẽnit: nec timet q̃cq̃ sed supra modũ efficit audax et fortis viribus. Nam intantum sibi vires augmentant: qd est incredibile: nisi per experimentum appareat effectus. ¶ Est autẽ fili cautela adhibenda vt tale secretũ veniat in manibus tyrãnorũ: nisi cum fuerit necesse: et preliet cõtra paganos: tu adhibeas eis et hominibus armorum in quãtitate vni⁹ semi nucis plene et facient mirabilia in plio. Nã dicimus tibi: q subito augmẽtat vires et audaciã: sicut fulgur comburit intima corporis absq lesione cutis.

¶ Canõ octau⁹ in quo cõtinet scĩa ad curandum illos qui sunt infecti veneno in potu vel quouis aliomodo sint infecti.

¶ Plagā veneni fili te opꝫ cognoscere ad ipsam curādā: quare multis modis nr̄is corporib⁹ cōtingit: sicut ex morsu scorpio-num: tyri: vipere: lactani: canis rabidi: vel alterius rei vene-nose: et fili cōtingit ex potu ⁊ tactu illarum: qbus cito adhiben-da est cura. ne pereant. Sume igitur fili quintā essentiā vini: vl̄ quintas essentias: auri: croci: peonie: angelice: ruthe: rapha-ni: ⁊ per seipsam da in potu patienti: ⁊ cito curabitur. ¶ Item fili vt fortius sit antidotū. mitte quintas essentias rer. s. dicta-mi rubei: scope regie: que pre oībus reb⁹ q̄ repugnant veneno tenet pricipatū boli: gentiane: cornu vnicorn u. si potest haberi. vel ipsas res pones in nostra quinta essentia. et dimitte stare per tres horas: ⁊ post da patienti ⁊ cito curatus erit: ⁊ hec i po-potu detur: et vngatur ab extra locum infectū: ⁊ etiam totū cor-pus. ⁊ videbis miraculi effectum in cura venenorum. ¶ Canō ix. qui te docet curam contra humores infectos corporis nr̄i: ⁊ contra calefactiones. pruriginea ⁊ pediculos. ¶ Fomētum generationis pediculorū: pruriginū: ⁊ calefactionem in huma-no corpore est humorum corruptio: ⁊ humoris infectio ⁊ putre-factio: homo eīn qui istas infirmitates habet inquietatur ⁊ est anxius: ⁊ non cessat se scalpere: et in nulla re placitum sumit. Ideoqꝫ fili nulla res est in mundo: que potius infirmitatē hāc curet q̄ illa que corpus conseruat a putrefactione quacunqꝫ: ⁊ humores corruptos cōsumit: ⁊ ideo eā nostra q̄nta essentia: si dederis eā in potu. ⁊ vnxeris corp⁹ ab extra: in paucos dies erit perfecte curatus: ⁊ potissime fili si ad vngendum misces, si-li argentum viuum. ⁊ ad potandum misce staphisagriam. Est aūt fili notādum: q̄ qnqꝫ pediculorum cura est impossibilis: vt qñ rōne peccati alicui persone infligit talis morbus: vt habes actuū sexto de herode quē percussit angel⁹: qꝛ nō dedit hono-rē deo. et consumptus a vermibus expirauit. ¶ Item quidam romanus Imperator a nullo remedio medicorum potuit li-berari a pediculis: ⁊ consumptus ab eis expirauit: nō autem de tali cura: sed de illa: que scdm naturam euenit loquimur.

¶ Questio. Pater. qño cognoscā: q̄ est infirmitas naturalis: ⁊ que est que mittit a diuino iudicio. ¶ Solutio. Fili. potes perfe-cte cognoscere: cū quidā essentiā sibi administraueris cū cōpetē-tibus: ⁊ nullū sentiet remediuꝫ: tunc perfecte ꝓnosticari potes ipm ad mortē peruenire sine fallacia: qñ fili impoē est. si mor-bus euenit a natura. cum administratione quinte essentie: vt non sentiat perfectam meliorationem. ¶ Canon decimus: qui docet te remedium habere cōtra sperantem: vt infirmus redu-catur ad perfectam salutem. ¶ Apud vniuersum orbem ille me-dicus reputat esse maximus inter alios: qui in paucos dies sci-uerit curare quartanā: qñ infirmitas est magne ꝓlixitatis: et est de natura terre: null⁹ est medicus: qui cum honore exeat de cura illius. Si igitur hanc infirmitatem curare volueris infra tres vel quatuor dies de patienti in potu nostram quintam es-sentiā: ⁊ vnge super resplenis: ⁊ erit perfecte curatus. Item si vis vt fortius operetur: addetur illi que melancoliam purgāt: que posuimus supra in cura demoniacorum: et administra pa-tienti: ⁊ fortius operabitur: si addideris illi sauinam: que est ar-bor: que nascitur circa riuos: qꝛ proprium respectum habet ad hanc febrem: intantū q̄ si de succo illius instillaueris duas vel tres guttas succi dico calidi: et mittantur in ore infirmi: vel in aure tollit feb. illius. ¶ Canon vndecimus: qui docet curā per-fectam contra tertianam.

¶ Tertiana febris quedā vera: quedā nō vera: in cognitiōe au-tē harū febriū: quare doctrinā quā posuimus in ꝓdictis libris nostris: sed in cura illarum: quis sit differens apud modernos effectus: nos his cū vna medicina gñali remediū adhibere inte-dimus cōtra verā tertianā: q̄ est de cola pura. Hanc adhibebis curā. s. q̄ accipias reubarbarum ad quātitatē pōderis duorū denariorū: ⁊ adhibe nr̄e quinte essentie cum vno pōdere vnius denarij scamonnee pure: ⁊ dimitte stare ꝑ tres horas: et da pa-tienti ad q̄ntitatē vni⁹ nucis plene ꝑ cōtinuationē trium dieꝫ et erit perfecte curatus quilibet hñs istā febrē: ⁊ qꝛ in tertiana nō vera miscetur flegma: adhibe huic medicine turbith: sene. et po-lipodium: ⁊ da patienti: ⁊ curabitur perfecte sine errore: si mor-bus fuerit a natura missus: hoc est q̄ non sit missus manu diui-na propter aliqđ delictuꝫ. ¶ Canon duodecimus: qui te docet curam in quotidianis febribus. ¶ Febris quotidiana generat ex corruptione flegmatis ⁊ ex abundantia eius: ⁊ ideo est vera quedā: et alia non vera: quippe causatur ex flegmate naturali: Non vera vero causatur ex flegmate nō naturali: cum qua si-mul corrūpitur aliquis alius humor: quecūqꝫ igitur sit febris ista perfecte curat cum nostra quinta essentia per se sola: si de-deris in potu per spaciū dierū triū. Si vero addideris res que flegmatica purgāt quas supra in areolis inuenies: erit mirabi-lis effectus. ¶ Itē si addideris huic quinte essentie per se herbā que dicitur mercurialis: erit medicina fortius operans. Expe-rimentum eīn est: q̄ si de succo sumes illius: ⁊ instillaueris tres guttas in narem dextram: vel aurem patientis: tollit ipsū quo-tidiane hoc idem faciet si cum medicinis flegma purgantibus addideris illam nostre quinte essentie.

¶ Canon tertiusdecimus: in quo continetur sciencia ad curā-dum omnes continuas febres.

¶ Fili febris continua multiplex est: quedā fit de sanguine: et ista diuiditur in partes duas: qdam enim fit ex multitudine: et quedā ex corruptiōe illius. ¶ Itē quedam fit de colera: ⁊ ista diuiditur in alias duas partes: qꝛ quedam est: que fit circa re-gionem cordis: alia fit in cerebro. ¶ Item ista que est in cere-bro diuiditur in duas partes: quia quedam a parte ante: alia a parte retro. ¶ Itē fit ex flegmate: ⁊ ista diuidit in partes tres s. in minorē mediā ⁊ maiorē. Prima vero febris sanguineorum dicitur sinochus. Alia dicit sinocha. ¶ Itē febriū colere vna dicitur causon: alia dicitur frenesis: ⁊ alia q̄ fit a pte retro de li-targia. ¶ Iteꝫ alie febres flegmatis enutriunt. In febribus eīn sanguinis oportet flobotomiā ꝑcedere ⁊ postea vt applicea il-li nostrā quintā essentiā cū cācrorū fluuialiū ⁊ cāphore: vel vt mis-ceas ista ad nostrā quintā essentiā. ⁊ des ifirmo vt exalet febris ⁊ inflāmatio. ¶ Itē febri colerice applica nr̄am q̄ntā essentiāꝫ cū reb⁹: q̄ refrigerant tā in potu q̄ ad extra liniēdo: ⁊ etiā can-cros fluuiales cū eis simul addes ⁊ cāphorā. ¶ Itē febri flegma-tice applica nr̄am q̄ntā essentiā cū reb⁹: q̄ purgāt flegma: quas eliges vt in tabulis primi libri. Sed in febre q̄ fit a pte retro ca-pitis cōpetit illinitio nr̄e q̄nte essentie mixte cū rebus calidis: et q̄ in potu detur refrigeratiua. ¶ Item si oībus istis antedictis miscebis quintā essentiā sanguinis hūani extractā ꝑ doctrinā canonis primi libri: q̄ incipit. Non ꝑtermittā: ⁊c. effectus mi-raculosos facies in cura istorum febrium: ⁊ ista tibi sufficiant.

¶ Cañ. quartusdecimus: in quo cōtinet scia cōtra febres pesti-lētiales: vt scias curā illarū: cū nullus medicorum sciat his re-mediū adhibere: cum pestilētibus febribus nullus modernorū preter vnum sciuit adhibere remediuꝫ vtile: ex eo quia ignorāt naturam. Tu igitur fili cū chr̄i adiutorio patiēti adhibe nr̄am quintā essentiā per se solā ad quātitatem vnius seminucis ple-ne ⁊ perfecte curabitur. Si autem fili volueris fortiorem face-re medicinā pone in nostra quinta essentia quintā essentiā gen-tiane dictā mi rubei: gariofilati: boli armeni: castorei: scope re-gie: ⁊ ruthe syluestris: ⁊ de ista medicina mirabili da patiēti: aut appone istasmet res in nr̄a quinta essentia: ⁊ in tres horas ap-plica patiēti: ⁊ cū gustauerit de ista medicina mirabili radi⁹ vis te ascēdet ad cor: qui aerem infectū expellet: vnde fili dicimus tibi in veritate: q̄ postq̄ gustauerit securus erit: q̄ non pericli-tabitur ex illa febre: si infra vnam diem succurres infirmo.

¶ Canon. xv. in quo continetur scia in vera cura spasmi.

¶ Spasmus est multiplex: quidam est ex repletione: ali⁹ ex ina-nitione: alius qui superuenit in vulneribus qualiscūqꝫ sit: mor-talis est. His ergo succurrēdū est cū potu: z illinitiōe nr̄e q̄nte es-sentie: si addideris nr̄e q̄nte essentie res humidas: quas sumes de tabulis primi libri. ¶ Item summa cura est in hac infirmi-tate si prouocaueris febrem: quā sic prouocabis. s. qđ assumes herbā: que dr̄ flammula: ⁊ misce cum nr̄a quinta essentia: et di-mittas stare per tres horas: et vnge ⁊ frica fortiter arterias et spinam dorsi: ⁊ cooperi multum bñ cuꝫ pannis: ⁊ eueniet ei sta-tim febris: postq̄ venerit ei febris spasmus curatur: tunc labo-ra ad curandum eam cū carnib⁹ cancroruꝫ fluuialium mixtis nostre quinte essentie: dādo in potu: ⁊ vngēdo corpus ab extra. Si vero ꝑcedēs spasmus fuerit ex inanitiōe comedat infirm⁹: si vero ex nimia repletione da sibi dietā. Si aūt fuerit superue-niēs vulneri cōforta vulnus cū ferro ignito prius: postea cum putrefacientibus: postea cū carnē nasci facientibus oībus istis mi-xtis cum nostra quinta essentia.

¶ Canon sextusdecimus: in quo cōtinet scia qualr̄ administra-ri debent medicine laxatiue: ⁊ qño possit curari sciatica: poda-gra: ⁊ omne genus gutte. Ab origine orbis vniuersa philoso-phorum multitudo indagare non desinit modum administra-tionis medicinarum laxatiuaꝫ. Primo vt non interficiāt. Se-cundo vt nō faciāt virtutis casum. Tertio vt sine periculo agāt in partibus remotis: ⁊ ab illis partib⁹ humores corruptos ed-ducant. Tempera igitur fili mi dictas medicinas cum nostra quinta essentia ⁊ nō potes in cura tua errare. ¶ Iam tibi su-pius diximus: q̄ antequaꝫ administres proportionatam huic dolori vel illi: q̄ dimittas stare illas medicinas: que aspectum

habens

habent ad illā prius per tres horas in illa: postea administra patienti. ¶ Questio. Pater quare precipis laxatiuas cū quinta essentia administrari: cū ois virtus rei cuiuscūq; in centuplo magis augmentetur ab ipsa quinta essentia q̄ sine illa: et si hoc pater est verum: nulla medicina tribuatur alicui sine mortis periculo. ¶ Solutio. Fili precipimus tibi administrare medicinas laxatiuas cum nostra quinta essentia ad finem vt melius et fortius materia peccans a corpore extrahatur: et ad finem: vt tibi fili nō impedant tante expense. ¶ Itē fili in hoc qd̄ dicis ratiōe virtutis centuplate: q̄ applicari nō possunt sine corporis periculo dicimus fili q̄ non est tibi necesse vt administres in tanta quātitate: sicut administrantur ante applicationem nr̄e quinte essentie. Exēplū: si de aliqua medicina laxatiua ministretur in quātitate vnius dragme: ministratur de quinta essentia laxatiua pondus vnius aeris: vel si ministratur pondus vni⁹. ℥. detur de quinta essentia pondus vnius dragme: et sic de aliis ponderibus aliarū medicinarū laxatiuarū scdm̄ suum modum: et sic pōt nr̄a quinta essentia administrari sine dāno et periculo.
¶ In cura autem vnius gutte summe bonitatis deus creauit nostram quintam essentiam: et quintā essentiā sanguinis hūani: quilibet enim per se et ambe simul curant omnem febrem: si dederis in potu: et vnxeris locum patientem. Si autem vis vt fortius operet: adde istis quintis essentiis quintā essentiā ebuli: vel ipsum ebulū mixtū cū dictis quintis essentiis: et in tres horas applica in potu et vnge ab extra: et infra modicum tempus curabitur perfecte: nam herba ista a tota pp̄rietate curat oēm guttā: si cocta cū vino supponatur loco patienti sic calida: et in modicū tempus vel dies curat ipm̄ patientem. ¶ Canon decimusseptimus: qui docet te qualiter potes te habere in omnibus curis cirugie secundum q̄ fuerit possibile vulnera per naturam reparare. ¶ Fili summus de inanitione hic in summa vnam breuē dare tibi doctrinā generalē in curis cirugie: hoc est qualiter possunt curari cum nostra quinta essentia. Fili caput multotiēs percutit cum ferro: et oportet vti medicinis. Cirugicus querit subtiliter cū ferro suo et cū digito: si est aliqd̄ os submotū vt possit confestim trahi: trahatur statim: et si aliqd̄ manet fixū cum carne: tamē est fractū: ponatur sibi per dies oui vitellum cum oleo rosaceo: donec caro putrefiat et os eleuetur: tunc curetur cū quinta essentia consolidatiua: et cum illa: que carnem facit crescere. Si ictus sit talis q̄ cutis non frangatur: tamen os fractum fuerit a parte intus: qd̄ potest cognosci per dolorem capitis ingentissimum: et nausea aperiatur ad modum cutis: et euelletur os statim si potest euelli: si nō ponatur illud putrefactiuū donec caro retinens illud euellatur per putrefactionem: et os extrat. Si vero os capitis fuerit fissum: ponatur de quinta essentia consolidatiua: que infra quinq; dies perfecte consolidabit os. Si vero dura mater fuerit scissa: mittatur supra de dicta quinta essentia: que est ingentissime consolidationis: et pōt fili cognosci scissio dure matris per pustulas in labiis: sed statim: q: si detur sibi palea ad scindendā cū dentibus: nō pōt pre magno dolore. ¶ Itē qr habet faciē plūbeā. Item si pia mater scissa fuerit vel quouis modo alio taliter: q̄ sequatur in ipsa cōtinuitatis solutio: qd̄ pōt cognosci per nauseā sequentē dolorem ingentissimū: et corruscationem lāpadū et tonitruorum: quod sciri pōt per iudiciū patientis: et per plūbeitatē: et oculorum turbationē &c. fiat illi curatio cū eadē met quinta essentia consolidatiua: que pre oculis demonstrabit tibi consolidationem: deinde cura vulnus cum quinta essentia: que facit carnem crescere.

¶ Itē in aliis mēbris si sit percussio ab ense: et scinduntur caro: vene: neruī: et os: succurratur igitur prius cum igne terbentine et olei: et cū vino quinte essentie mixto et retineatur sanguis: et deinde si fuerit os taliter submotum: qd̄ incontinenti possit extrahi: extrahatur: deinde ponat̄ sibi stuppa cum albuminibus ouorū mixtis cū modico nr̄e quinte essentie: deinde in scda cura videat̄: si est aliqd̄ os: et si incontinenti poterit expelli: expellatur: si nō ponatur sibi stuppa balneata in aqua: cui admisceatur vnū modicū quinte essentie: et postea cū vitello oui iā dicto intromittat̄: donec os possit extrahi: postea vulnus curet̄. sicut de aliis dictū est. ¶ Aliqñ fili fit in corpe ictus aliquis cum sagitta: vel cultello: vel cum monili: vel ense armotum: taliter qd̄ vadit profunde nimis: et os est strictū. Si autem talis ictus fuit in cerebro non pōt curari: nisi cum miraculo diuino. Si vero nō tetigerit carneum cū cerebro curetur talis ictus: sicut de aliis diximus. Si autē fuerit in pectore: vel inter spatulas: et tangat mēbra spiritualia: ponēda est solū quita essentia: que sanguinē restringit: postea curet̄ cum gallis inuoluta in quinta essentia consolidatiua: et in quinta essentia: que carnem nasci facit. Si etiā ictus fuerit in aliis corporis partibus: statim succurrat̄ cū terbentina calida mixta cū oleo: et cū quinta essentia: deīde ponantur sibi p̄dicte stuppe: et curetur sicut in aliis dictum est.
¶ Fili nota vnā regulā generalem. ¶ Ē vuln⁹ nouiter factū in quacūq; parte corporis: preter q̄ in capite et in vultu: et in membris spiritualibus: est cū igne cōburendus. ¶ Item omnis percussio facta in quacūq; parte corporis preter q̄ in capite et in vultu: si fuit profunda: preter q̄ in naso: est cum filo suenda.
¶ Itē omne os fractū cū percussiōe a petra est extra ducendū. Si vero percussio nō fuit a petra: nō est euellendum: immo est sibi ponendū cathaplasma: et per os sibi tribuat in potu quintam essentiam: et infra modicū tēpus erit perfecte sanus.
¶ Item si ex percussione viscera fracta et rupta fuerint: ponat̄ interius canon vel cānequi ingrediatur per vim: et transeat vltra vulnus ex vtraq; parte per duos digitos: deinde suatur cū filo serico et cum acu subtilissimo: deinde mittat̄ intus: et per superficiē viscerū ruptū: per vnde sutum est ponatur de quinta essentia consolidatiua: demum pars exterior suat̄ cōstrictiue: et ponat̄ de quinta essentia cōsolidatiua: et curet̄ sicut de aliis dictum est. ¶ Itē fili si rōne percussiōis manserit signū magnū: sicut multotiēs contingit in facie et in aliis partibus corporis: cum hoc poteris et signum remouere nō penitus: sed q̄ non videatur ita magnū: et appareat modicū. ℞. masticis. ℥. iiij. costarū: malorū granatorū dulciū. ℥. ij. gūmi: dragantī. ℥. ij. croci. ℥. j. ciperi. ℥. ij. carpobalsami. ℥. ij. terbentine lib. ij. olei oliuarum antiquissimi. ℥. iiij. puluerisa pulnerizanda et cribra: et in posta cū terbentina et carpobalsamo: et pone ad distillandum ad lambicum vitri simul cum oleo ad ignem lentum: et collige illud: q̄ distillauerit in receptorio: et postea cooperi eum: et pone receptorium in fimo: vel in fimo vinatia per quatuor dies: et postea extrahe et vtere illo sicut fit cum balsamo in signis iam dictis: iam potest fili pro balsamo vendi ad omnem probationem.
¶ Item fili mi apostematibus quibuscunq; vtere quinta essentia putrefactiua sedatiua doloris et mūdificatiua: et illa que carnem nasci facit et cutem. ¶ Item fistula: cancer: plaga curantur cum quinta essentia corrosiua prius: postea cum mundificatiua: postea cum illa: que nasci facit carnem: et ista sit regula generalis in curis cirugie. Et ista fili tibi sufficiant causa bonitatis.

¶ Laus deo et virgini Marie.

¶ Consilia quedã valde vtilia Spectatissimi artiũ et medicine doctoris et Monarche domini magnifici Blasii Astarij Papiẽsis nondum impressa feliciter incipiunt.

¶ De stupore pro domino Jo. mattheo paltinerio.

¶ Consilium.j.

IN casu egritudinis sue mihi narrate primo ordinabo regimẽ in sex reb⁹ nõ naturalib⁹. quã breuiter et succincte potero cum mihi ad presens nõ sit tpis cõmoditas. Scdo ordinabo medicinalia quedã medicinalia in casu sue infirmitatis cõferentia. ¶ Quantũ ad primũ incipiendo ab aere eligat aer declinis ad calidũ et siccum nisi corpus esset valde repletum ita q̃ nulla euacuatio precessisset: vnde tutius agendo bonum erit q̃ vtat aliqua euacuatione minoratiua ꝓut in regimine per medicinalia ordinabitur. Uitandus est aũt aer frigidus: et humidus: pluuiosus: et vẽtosus. ¶ Cibi primo quantũ ad electionẽ panis: sit fermentatus et preparatus cum maiorana saluia aut herba q̃ yua dr̃ si ei placebit: similiter fiant siue dictis rebus. ¶ Carnes sint sicut auium montanarũ precipue et sint assate vel frixe. Item possunt concedi sicut carnes pullorum et columbariũ: abscissis prius capite et collo: et dimittat carnes grossas omnes et viscosas: omnia lacticinia sicut caseum: lac et similia. Dimittat omnia fercula de pasta: et similiter legumina oĩa: saluo qđ brodio cicerum rub. vti posset. Uitet olera oĩa frigida et humida: sicut lactucã: endiuiã: portulacã: cucurbitã: melones: cucumeres: et similia. Uitet oẽs fructus frigidos et humidos: sicut persica: pruna: et similia. Sed pro oleribus vtatur sicut maiorana: ysopo: saluia: menta: origano: et similibus.

¶ Pro potu quãuis auctores ꝓhibeant vinũ nisi in declinatione morbi et ꝑcedentibus euacuationibus: verũtamen attenta consuetudine que obseruanda est vtatur vino vermilio siue nigro non multum potenti et sit limphatum cum aqua mellis.

¶ Motus et quies exercitium fiat prius expulsis superfluitatibus prime et secunde digestionis vz fecibus et vrina: et sic faciũ ante cibum: non autem post. Et si occurreret q̃ post prandium vel cenam necessitas esset se exercitare tale exercitiũ fiat equester et non pedester. ¶ Somnus et vigilia dormitio sua fiat tempore conuenienti et sibi consueto valet de nocte non autem de die: nisi de nocte ex aliqua causa sibi occurrẽte dormire nõ potuisset: quo casu fiat de die et distanter a cibo saltem per horam et similiter fiat tempore noctis: et sit septem horarum vel circa in tempore noctis. In tempore vero diei sit per horam vel circa. ¶ Inanitio et repletio. sit parcus in cibo et potu et semper surgat a mensa cum reliquijs desiderij siue appetitus in eo remanentibus. ¶ Accidentia anime gaudeat et speret et relinquat timorem et tristiciam. Et hec succincte sufficiant quantum ad regimen predictum.

¶ Quantum mõ ad regimẽ per medicinalia quatuor intẽtiones sunt habende: quarũ prima est digestio. scda euacuatio. tertia diuersio. quarta confortatio. ¶ Prima intẽtio. s. digestio cõpletur cũ syrupo vt infra videlicet. ¶ ℞. oximellis. s. ℥. s. mellis rosa. collati. ℥. j. aquarum saluie maiorane et betonice aã. ℥. j. misce et predicto syrupo vtatur vsq; ad quinq; vel sex dies. post quorum assumptionẽ postea vtatur medicina solutiua de qua in scda intẽtiõe statim dicẽda fiet mentio: si tamen perciperet se multum repletum precipue q̃ interuenisset multum temporis spaciũ q̃ non fuisset purgatus posset interim ante dictã digestionẽ fiendam accipere aliqđ leue euacuatiuum: sicut gratia exẽpli. ʒ. vj. yere. s. Gal. in forma boli: aut illam dissoluendo cuz aqua saluie vel loco dicte yere si plus placeret capere pillulas capiat. ℈. ij. pillularum masticinarum vsq; ad. ʒ. j. et faciendo tres vel quatuor pillulas prout ei videbitur.

¶ Secunda intentio que est euacuatio ista quidem completur ꝑ minorationem materie faciẽdo vt statim dictum est. pro euacuatiõe vero eradicatiua laudo pillulas infrascriptas videlicet.

¶ ℞. pillularum fetidarum. ʒ. j. agarici trociscati. ℈. j. mis. et cuz melle rosato collato fiat pasta.

¶ Tertia intentio que est diuersio. ista quidem completur per clysteria que sint: vt infra videlicet.

¶ ℞. yere. s. gal. ℥. s. benedicte. s. ʒ. iij. mellis rosa. colati. ℥. j. olei camomille. ℥. iij. salis cõis triti. ʒ. j. mis. et dissoluantur in lib. j. aque mellis et fiat clystere per horam vnam saltem ante assumptionem cibi stomacho ieiuno. ¶ Item posset fieri gargarisma similiter stomacho existente ieiuno: et fiat cum aqua maiorane actu calida trahendo et sugendo ipsum per nares: prius tamen ore repleto: ex aliquo liquore: vt puta ex vino: vel aqua saluie vel maiorane: deinde post inclinet caput vt simul cum illo liquore descendant superfluitates a naribus.

¶ Quarta intẽtio. s. cõfortatio cõplet cum inunctionibus ex oleo de costo: de spica: camomillino: quo potest vti a principio. et fiat dicta inunctio ad nucham et ad locum totum in quo ꝑcipit dolorem et stuporem siue vt ipse appellat formicationem.

¶ Item cõuenit sumere singulis duobus vel tribus diebus. ʒ. j. acori cõditi: aut de mitridato: vel diacoro: sed hec sumant post euacuationes predictas. Et his paucis ad presens sum contentus me remittens iudicio medicorum doctissimorum eum frequenter visitantium quore &c. Laus Deo.

¶ De fluxu catarrali cũ vlceribus nariũ: et lachrymis oculorũ pro spectabili viro dño Gaspare astensi.

¶ Consilium.ij.

IN casu egritudinis suarũ quas patit sic nobis videt esse dicẽdũ. Primo ordinãdo debitũ regimẽ in. vj. rebus non naturalibus. Secundo regimẽ per medicinalia. ¶ Circa primum incipiendo primo ab aere vitandus est aer nimium calidus aut etiam superflue frigidus. Caueat ab aere ventoso: pluuioso: fumoso: et a vento boreali et australi etiam a nimia mora sub radijs solis et lune et caput teneatur coopertũ magis et mĩ aut minus scdm tẽporũ anni diuersitatẽ. Unde tpe estiuo biretũ sit magis leue. et cõtra fiat tẽpore hyemis. De nocte etiã teneatur magis calidũ q̃ de die et teneatur caput mũdũ fricando caput singulis dieb⁹ ante prandiũ et ante cenã: et similiter ipsum pectinando: expulsis tamẽ superfluitatib⁹ prime et scdẽ digestionis videlz fecibus et vrina et post exercitiũ partiũ inferiorũ. Et si occurrat equitare propter necessitatẽ teneatur caput bene coopertũ cum pileo leuiori et grauiori scdm tẽporũ anni diuersitatẽ de quib⁹ dictũ est supra. Et eligat aer qui sit declinãs ad calidũ et siccũ. vñ tpe hyemali accendat ignis in camera qui sit factus ex lignis bonis precipue rorismarini: lauri: iuniperi: roboris et similiũ.

¶ Cibi debent esse facilis digẽnis et boni nutrimẽti et paucarũ superfluitatũ generatiui. vñ eligant carnes pullorũ: gallinarũ iuuenũ: similr caponũ: perdicũ: iuuenũ fasianorũ: carnes etiã leporũ iuuenũ et capriolorũ iuuenũ et cuniculorũ: carnes etiã auiũ laudabiliũ sicut alaude et similiũ et precipue turturũ: carnes etiã vituli et castrati iuuenis aut hedi cõpleti que sint et ꝑparate elixando in prãdio et in cena assando. remoto tñ cortice exteriori ab eis et sint bene masticate. ¶ Cõceduntur etiã oua sorbilia.

¶ Fercula sint sicut panatella cũ brodio predictarũ carnium aut cũ butyro recenti. similr panis tritus decoctus in multo brodio. et inter alia laudat far. pultes etiã farine furmẽti ꝑparate cũ butyro recenti et cũ zucchharo. Itẽ brodiũ cicerũ rub. Uitent omnia pinguia viscosa et vnctuosa etiã omnia cibaria de pasta et pisces nisi sint petrosi quib⁹ tñ rarissime vtat. Uitent oĩa euaporãtia ad caput sicut cepe aleũ: porri: caules: et silia. Et super oĩa vitent oĩa lacticinia vt caseus &c. Itẽ omnia legumina. Uitent oẽs etiã carnes aialiũ grossorũ et q̃ difficilis sunt digẽnis sicut sũt carnes bouine: vaccine: ceruine et silẽs. Itẽ vitent carnes auiũ degẽtiũ in aquis et paludib⁹ hñtiũ rostra et colla lõga: sz eligant carnes auiũ laudabiliũ sicut carnes auium suprascriptarũ. ¶ Panis sit cõuenientẽr ꝑparat⁹ fact⁹ ex farina furmẽti boni et mũdi cõuenientẽr fermẽtat⁹ ac etiã decoctus in furno.

¶ Fruct⁹ qui cõceduntur sunt sicut passule et auelane sicce precipue torrefacte et masticate. et sumant in. ij. mẽsis post alios cibos in quo tpe etiã pñt sumi de citonijs aut de piris põticis in modica tñ qñtitate ad prohibẽdũ ascẽsum vaporũ. nõ tñ etiã incõuenit persica in alia sua dispõne quam patitur. Item etiam cõsiderando tps estiuũ multũ calidum aliqñ posset vti cerasis et melonibus: in modica tamen quantitate. ¶ De oleribus quibus põt vti: sint sicue blites cũ modico isopi et betonice bug. et feni. verũ licet proprietatẽ habeat ad oculos tñ q̃ dilatat meatus cerebri et subtiliat et disponit ipsam ad fluxum materie catarralis. ideo nõ multũ laudamus ipsum et simpliciter dicim⁹ de petrosillio et de apio. in estate aũt potest vti boragine cũ aliquibus lactucis. ¶ Sapores fiãt cũ brodio carniũ predictarũ et vino

ꝛ vino granatoꝝ dulciũ ꝑmiscẽdo secũ paꝝ cinamomi: zinzi
beris: macis: ꝛ gariofilorum ꝛ cũ zuccharo optimo. ¶ Potus
eius sit vinũ medij coloris: aut albũ medie potentie et mixtum
cũ aqua zucchari: aut in hyeme cum aqua mellis in hoc m̃ at-
tẽdaꝫ cõsuetudo cui aliquãtulũ est assentiendũ. ¶ Motꝰ ꝛ qes.
oīs motus fortis ꝛ oīs fortis agitatio euitentur ꝛ fiat exercitiũ
leue habito prius beneficio vẽtris. ꝛ ʒ expulsis supfluitatibꝰ pri
me ꝛ scḋe digestiõis. postea desçat circa horã anteꝙ̃ sumat prã-
diũ ꝛ silr cenã cõuenit et exercitiũ particulare ꝓcipue pectoris
ꝛ capitis fm̃ modũ iã dictũ. Exercitiũ aũt pectoris sint locutio
nes ꝛ vox aliquãlr alte: sed differat circiter horã postꝙ̃ assum-
pserit cibum. ¶ Sõnus ꝛ vigilia. somnus moderatus ꝛ nõ diur-
nus ꝛ nõ immediate post cibũ factus sed differat per horã ad-
minus cõuenit. Et spaciũ dormitionis sit septẽ horarũ vel cir
ca ꝛ sit cũ capite leuato ꝛ sit cõuenienter coopertus ꝓcipue scḋm
extrema. ¶ Inanitio ꝛ repletio. vitet oẽm repletionẽ ꝛ parum
comedat maxime in cena. viteꝫ et coitꝰ supfluꝰ ꝛ qualiscũqꝫ sit
post cibũ imediate factus ꝛ cibo existente in stomacho. ¶ Acci-
dẽtia aĩ ðꝫ esse quieta ꝛ est inherẽdũ gaudio ꝛ letitie modera-
te. Et hec sufficiãt de regimine in .vi. rebus non naturalibus.
Circa melãcoliã qnqꝫ erũt habẽde intẽtiões quarũ pria est di-
gestio materie. scḋa euõ. tertia diuersio. quarta ꝓhibitio fluxꝰ
materie catarralis ad oculos ꝛ ad nasum silr ad alias partes
corpis ꝓcipue ad stomachũ. qnta resolutio residui materie ca
tarralis ꝛ cerebri cõfortatio. ¶ Quãtũ ad primã intẽtionem .s.
ad digestionẽ materie cõsiderata dispositiõe materie catarra-
lis q̃ lꝫ a predicto sit frigida ꝛ hũi. secũ tñ hꝫ mixtiones colere iõ
in casu isto laudamꝰ ꝓ digestiuo syrupũ hũc. ¶ ℞. syru. acetosi.
s. syru. viol. mellis ro. colati. aã. ℥. s. aquarũ endiuie: betonice et
feniculi aã. ℥. i. misc. ꝛ de istis syrupis capiat vsqꝫ ad quinqꝫ vel
vi. dies cõtinuos ꝛ actu calidos dormiendo ꝛ quiescẽdo saltem
post eorũ assumptionẽ ante euacuationẽ fiendã ꝓcipue tpe veris ꝫ
quo tẽpore cõuenientior est purgatio ꝙ̃ in aliis tẽporibus nõ vr-
gente magna necessitate quo casu etiã in aliis tpibus fienda es-
set. ¶ Scḋa intẽtio q̃ est euõ. Ad hãc qḋẽ intẽtionẽ ꝑficiẽdã con
uenit administratio pillularũ cochiarũ aut pillularũ assaye-
ret ꝛ cũ agarico tro. sed fiat sic. ¶ ℞. pillularũ de assayeret pillu
larũ cochiarũ aã. ʒ. s. agarici tro. ℈. i. misc. ꝛ cum melle rosa. cola
to formenꝫ pillule quinqꝫ quas sumat in sero post cenam leuẽ
post tres horas vel circa. Et similr idẽ esset dicendũ de syrupis
predictis postea in mane ante prandiũ cõpleta operatiõe me
dicine sumatur lauatiuũ qḋ sit ex aqua ordei ꝛ cũ modico ani-
sorũ cõfectorũ. vel sumatur brodiũ pulli macrũ cũ modico zuc-
chari vntus cocte. postea post horã vel circa sumat prãdium et
sit leue respectu aliorũ dierũ. die vero sequẽti sumaꝫ cõfectio in
frascripta. ¶ ℞. metridati. ʒ. i. zucchari ros. ʒ. iii. ꝛ sumat simili
hora de qua dictũ est de assumptiõe pillularũ ꝛ syruporum. Et
q: in egritudinibus istis quas patiꝫ ꝓcipue in morbo catarra-
li forte vna euõ nec due sufficerẽt: ideo bonũ est ꝙ in .x. vel .xv.
diebus vel circa tardius ꝛ frequẽtius fm̃ exigentiã fiat euõ cum
pillulis istis infrascriptis qḋ. ℞. pillularũ masticinarũ. d. Cõci
liatoris in additionibus Mes. c. de indigestione stõi. ʒ. i. s. pillu
larũ de assayeret. ʒ. i. agarici troci. ℈. ii. reu. electi subtiliter pul-
uerizati. ʒ. s. pulueris peonie ꝛ seminis feniculi. aã. ℈. s. misce et
cum melle rosato colato fiat magdaleõ siue pasta de qua sumã
tur. ℈. ii. faciendo pillulas. iii. ꝛ sumantur modo suprascripto
Item interdum loco earum sumatur vnus mirabolanus kebu
lus conditus: vel sumatur etiam post cenam sicut de predictis
medicinis suprascriptis. ¶ Tertia intẽtio est diuersio ad quaꝫ
quidẽ intẽtionẽ perficiendam fiant fricationes ꝓcipue partiũ
inferiorũ ꝛ extremorũ possunt etiã fieri caputpurgia cum vino
albo tepido trahẽdo per nares existente stomacho vacuo a ci-
bo ꝛ emissis superfluitatibus sepe dictis: sed impleat os ex aliq̃
liquore cõueniẽti vt vino aut aqua calida fm̃ ꝙ ei magis pla-
cuerit. Istud enim caputpurgium supradictũ: nõ solum habet
iuuare in morbo catarrali: sed et in vlceribus narium. Et vbi
perciperet nocumentum acuitatis vel mordicationis ex dicto
vino in naribus dimittaꝫ tale caputpurgiũ. aliter cũ vtatur il
lo: ꝛ silr dũmodo nõ abhorreret: fiat caputpurgatium ex vrina
asinorũ. Laudamus et lotionem capitis cũ lixiuio satis forti:
ꝛ cum illo permiscẽdo in fine decoctiõis aliqḋ de floribus camo
mille puta. M. i. vel circa ꝛ talis lotio fiat ad minꝰ semel in heb
domada ꝛ omissis superfluitatibus sepe dictis ꝛ bñ exiccet ca-
put ꝛ differat ad sumẽdũ cibũ saltem per horã: ꝛ nõ se exponat
aeri frigido ꝓ illa die: sed morã trahat in camera. ¶ Quarta
intẽtio q̃ est ꝓhibitio fluxus materie catarralis. ad hãc quidẽ
intẽtionẽ cõfert sumere grana olibani tria vel circa qñ vult ire
dormitum. Itẽ singulariter valet spicanardi retẽta intra dẽtes.
¶ Quinta intẽtio que est resolutio residui materie catarralis
ꝛ cerebri ꝛ cõfortatio. Ad hãc quidẽ intentionẽ cõfert sacculus
ex sindone qui semi impleatur ex rebus infrascriptis videlicet.
¶ ℞. florum camomille. M. i. rosarum rub. M. s. roris maris
ni sticados arabici maiorane aã. quartam. M. vnius sandara
ce nucis muscate macis: aã. ʒ. i. misce ꝛ puluerizentur oĩa ꝛ dictꝰ
puluis ponatur in dicto sacculo qui sit ad quantitatẽ palme ma
nus in figura quadrata ꝛ ponaꝫ super caput i loco sincipitis
vbi cõiungitꝫ cõmissura coronalis simul cũ sagitali. Ad hanc
quidẽ intẽtionẽ iuuat sumere cõfectionẽ infrascriptã videlicet.
¶ ℞. specierũ aromatici ros. d. cõi specierum diamusci dulcis:
specierũ trium sandalorũ ana. ʒ. s. pellicularũ stomachorũ gallis
narũ ꝑparatarũ. ʒ. e. mis. ꝛ cũ zuccharo optimo quantũ sufficit
dissoluto in aquis absynthij ꝛ betonice aã. quãtum sufficit fiat
confectio in morsellis quorũ quilibet sit põderis. ʒ. ii. vel circa ꝛ su
maꝫ singulis diebus in quibus nõ sumunꝫ pillule nec silr mira
bolani ꝛ in hora similiter supradicta valet i sero post cenã leuẽ.
¶ Nũc deuenimꝰ magis ad aliqua particularia medicamina
fm̃ diuersitatẽ egritudinũ ꝑticulariũ quas patiꝫ: ꝛ prio in vlce
ribus nariũ laudamus ꝙ existẽtibꝰ crustis in naso sicut sepe cõ
tingit prio vt mollificenꝫ cũ butyro recenti prius pluries loto ꝫ
aqua fumiterre: aut fiat vnguẽtũ cũ oleo cõi ꝛ adipe galline pti
bus equalibus ꝛ cum modico cere fiat vnguẽtũ mole: qḋ et põaꝫ
ad intra nares cũ licinio facto ex cotto. i. bõbice in sero qñ va-
dit dormitũ ꝛ de die põt imponi sine licinio. ¶ Itẽ confert va-
poratio facta ex aqua calida ad nares. Et si percipiaꝫ notabilis
caliditas in naribꝰ simul cũ vnguẽto suprascripto de quo facta
est mẽtio permisceaꝫ secũ aliqḋ de oleo violato: qm̃ istud seda-
bit acuitatẽ ꝛ dolorẽ ꝛ adiuuabit ad mollificationẽ crustarum
ꝛ post remotionẽ escare siue crustẽ vngaꝫ locus ex vnguẽto de
cerusa aut ex vnguẽto facto ex litargirio oleo ꝛ parũ aceti cum
modico cere. ¶ Itẽ intendendũ est ad ꝓhibitionẽ fluxꝰ materie
ad nares ad quã quidẽ intentionẽ post remotionem crustaruꝫ
ꝛ administrationẽ dictorũ remediorũ ne iterum materia ad na
res fluat cõfert apponere ad nares ꝛ silr ad frontem ꝛ epa medi
camẽ factum ex boloarmeno cum modico aceto ꝛ oleo rosato.
Itẽ accipiatur lana nõ abluta combusta ꝛ ad formã pulueris
redacta ꝛ diligenter teraꝫ ꝛ permisceaꝫ cũ albumine oui in mo
dũ emplastri ꝛ extẽdaꝫ sup pecia pãni lini subtilis ꝛ applicẽ frõ
ti ꝛ tpibꝰ. hoc. n. cõfert nedũ in ꝑdicta dispõne. s. nariũ. sꝫ et con
fert alteri egritudini quã patiꝫ videlicet lachrymis oculorum.
¶ Post vero ꝓhibitionem fluxꝰ materie ad nares ꝛ remotionẽ
crustarũ intẽtio est ad carnis gñonẽ ꝛ cõsolidationẽ: ad quam
qḋẽ intẽtionẽ lꝫ aliqua remedia suprascripta ꝓcipue vnguẽtũ
de cerusa sit ad ꝓpositũ. istõ tñ vbi ꝓcipue ab illis vlceribꝰ ema
naret aliqua virulẽtia posset fieri medicamẽ istud videlicet.
¶ ℞. sanguinis draconis scorie ferri aã. ʒ. i. tutie. ʒ. s. misceãtur
oĩa simul cũ succo plãtaginis ꝛ lẽte decoquanꝫ donec aliquali
ter inspissenꝫ: deinde addaꝫ cere quantum sufficit ꝛ fiat vnguẽ
tum molle quod quidem imponatur ad intra nares. ¶ Itẽ sin
gulariter laudamus medicamen infrascriptum videlicet.
¶ ℞. litargirij: plũbi vsti: ceruse ana. partes equales lauentur
pluribꝰ vicibꝰ in aqua frigida aut in aqua plãtaginis. postea
teranꝫ deinde cũ vino et oleo mirtino cõterẽdo in mortario qḋ
ꝛ pistellũ sit ex plũbo: nũc cõterẽdo vinũ: nunc oleum donec in
spissetur: deinde addaꝫ modicũ cere ꝛ fiat vnguentum molle qḋ
similiter ꝓ opineꝫ fm̃ modũ supradictum. Vel etiam fiat sic.
¶ ℞. ceruse. ℥. s. litargirij: plumbi vsti abluti aã. ʒ. s. conteran-
tur in mortario dicto cũ aceto ꝛ oleo mirtino quãtũ sufficit: et
de isto liniantur nares ad intra. Et si prius nares abluerentur
cum vino ante aministrationem ꝑdictorũ medicaminum con-
uenientius esset. ¶ Quod si fuerint cũ dolore notabili curẽtur
cũ emplastro facto ex cerusa: plũbo: vsto: litargirio: ꝛ cum oleo
rosato. Et si volueris in forma vnguenti addatur aliquid cere.
¶ Item confert medicamen istud videlicet.
¶ ℞. olei sisamini: medulle crurũ vacce: olei amigdalini dul-
cis: cere albe: gummi albori aã. ʒ. i. dragaganti: gummi arabi-
ci aã. ʒ. s. ex eis fiat gluten cum modico aque rosa. ꝛ cum modi-
co cere fiat vnguentum cum ceteris rebus et vtatur cũ licinio
de panno super morbo. ¶ Et si vlcera fuerint sicca a quibus ni-
hil de materia saniosa aut virulenta emanet: laudatur vnguẽ
tum istud qḋ dicitur esse expertum videlicet.
¶ ℞. cere albe partes. ii. medulle cruris vacce partem vnã olei
camomillini: sisamini: nardini de amigdalis dulcibus ana.
partem vnam fiat vnguẽtũ ꝛ misceaꝫ cum eis mucilaginis dra
gaganti albi ꝛ mucilaginis citoniorum: psilij: ꝛ semis lini ana.

partis vnius sextam addendo parum croci et vtatur pro vnguento secundum modum sepius dictum. ¶ Et ista sufficiant quamuis multa alia remedia possent numerari de quibus esset prolixum narrare: sed ista que sunt narrata sunt securiora et quibus debet vti modo vno modo alio experiendo illud a quo magis iuuamentum recipiet.

¶ Pro lachrymis vero adhibito regimine in sex rebus non naturalibus et factis purgationibus de quibus supra dictum fuit: deueniendo ad localia per que lachryme sisti debeant vltra medicamen supra narratum .s. de lana combusta etc. confert puluis factus ex thure et infundatur in aqua feniculi et rosarum et distilletur ad intra oculum actu frigidum. ¶ Pro alia dispositione quam patitur etc. confert ablutio narium facta ex vino vt supra dictum est. et fortius illo est ablutio facta ex vrina asinorum de qua supra etiam facta est mentio aut infundantur tente et imponantur ad intra nares. Aut accipiatur vinum coctum cum quo misceantur pulueris spice. ciperi et gariofilorum et infundantur tente et imponantur ad intra nares.

¶ Et his non sufficientibus ab auctoribus medicine: conceditur vt fiat cauterium in capite quod quidem tamen vitari debet quantum posse est: sed prius tententur remedia omnia supradicta: quibus conferentibus non creditur tunc ad dictum cauterium deueniatur: corpore tamen prius conuenienter purgato et fiat tempore frigido .s. tempore hyemali: non autem tempore estiuo: et fiat in loco supra scripto .s. vbi coniungitur commissura coronalis simul cum sagittali et teneatur locus apertus tempore extenso donec sanitati sit restitutus. ¶ Laudamus etiam balneum thermarum tempore debito .s. tempore veris ad ciuitatem aquarum in monte ferrato accipiendo distillationem aque siue guttam super caput per spacium dierum .xv. vel circa: et istud etiam prius tentetur ante administrationem cauterii predicti. Et ita istis ad presens sumus contenti ad laudem summi et eterni dei Amen.

¶ De debilitate stomachi et cerebri ex materia collica grossa humori melancolico admixta pro Reuerendo domino Andrea de Birago preceptore et milite hierosolymitano.

¶ Consilium .iij.

In casu dispositionis mihi narratarum per reuerendum dominum preceptorem loci inueni sic procedam. primo ponam regimen debitum in dieta. secundo ponam aliqua medicinalia et magis iudicio meo securiora et quibus ad presens vtendum erit. ¶ Quantum ad primum incipiendo ab aeris electione mihi videtur quod aer in quo habitare habet sua dominatio: debet esse temperatus in qualitatibus actiuis ad calidum aliqualiter declinans: et in passiuis ad siccitatem. non tamen intensam: et vitetur. aer nebulosus: fumosus: grossus: fetidus: atque ventosus. ¶ Cibi debent esse facilis digestionis: et boni ac laudabilis humoris generatiui: et ideo incipiendo a pane tanquam cibo magis vsuali debet esse factus ex bona farina furmenti: et in quo ponatur parum salis ac modicum zinziberis: et qui sit conuenienter fermentatus non omnino a furfure mundatus: non assus sed decenter decoctus: et sit vnius diei aut duorum dierum: et nullatenus comedatur calidus. ¶ Pro ferculis suis sint sicut panatella: brodetum: far: panis infusus in brodio carnium laudabilium de quibus paulo post dicetur. ¶ Si vult olera siue herbas sumantur sicut saluia: maiorana: feniculus: borago: buglosa: rosmarinus et similia. quibus tamen parum vtatur presenti tempore .s. calido propter illarum excellentem caliditatem exceptis: buglosa: et boragine: que vicine sunt temperamento. herbas vero frigidas. ac olera frigida. sicut sunt cucurbita: cucumeres: lactuca: portulaca: endiuia: cicorea: acetosa et huiusmodi vitentur: nisi quando perciperet se excessiue calere maxime tempore estiuo. et maxime etiam considerata eius complexione epatis maxime ad caliditatem declinantis que in dictis casibus poterit quandoque de eis capere sed raro. ¶ Legumina non laudo imo vitupero: nisi quod potest vti brodio cicerum rubeorum. ¶ Carnes laudabiles: sunt sicut pullorum vel pullarum: caponum: gallinarum iuuenum: vituli: castrati iuuenis: auium paruarum vt fringuillinorum et similium et que aues sunt habitantes in pratis aut nemoribus et non in paludibus et laudo singulariter turtures. ¶ Vitentur omnes carnes siluestres precipue leporum. carnibus perdicum exceptis propter earum cordialitatem: et sint dicte carnes potius decocte elixando quam assando propter earum faciliorem digestionem. Si tamen assatas voluerit remoueatur cortex earum superior. ¶ Pisces si eos voluerit sint petrosi et in aquis currentibus et bonis degentes sicut sunt vecelete: botte: et interdum lucii: vel frigides et proprie decocti super craticula aut in veru. ¶ Oua recentia conueniunt et proprie vitelli eorum sint decocta in cineribus aut in aquis. ¶ Dimittat lac: caseum maxime recentem: aliquo caseo duro non multum tamen salito et precipue ex lacte pecudis confecto interdum vti poterit dummodo modice sit quantitatis et capi potest ante cibos alios pro excitando appetitum aut post ad prohibendum ascensum vaporum.

¶ Dimittat arthocreas siue turtas: rafiolos et omnia fercula de pasta. ¶ Vitet carnes bouinas et omnes alias carnes animalium grossorum exceptis superius nominatis. ¶ Abstineat iuxta posse ab aceto. Et quando vti intenderet secum permisceatur de zuccharo: arantiis et similibus limonibus raro vtatur. ¶ Vitentur fructus frigidi et humidi et faciliter putrescibiles vt ceresa: persica: melones: et similes fructus vel saltem hoc tempore estiuo ipso multum affectante sumantur in modica quantitate et ante alios cibos saltem per mediam horam vel circa. ¶ Verum fructus que concedi possunt sint sicut citonia: pira pontica: sed post cibum et in modica quantitate ad prohibendum ascensum vaporum et loco quorum conueniet coriandrum confectum. ¶ Sunt et alii fructus qui licet ad predictam intentionem non conueniant tamen eorum administratio ad alios fines bonos vtilis existit: et hi sunt sicut amigdale dulces: grana pini: passule bene mature: et auelane bene masticate. et qui fructus necnon possunt capi post cibum in secunda mensa: licet et aliis temporibus. aliis vero fructibus precipue humidis sicut cerasia crisomilla: persica: prunis etc. fiat vt supra dictum est. ¶ Potus eius sit vinum medii coloris potius vt dominatio sua asserit alsbum sibi disconuenire et dummodo non fuerit multum potens et fumosum sumatur parum in quantitate. Et si sit fumosum permisceatur cum modico aque cocte cuius quantitas sit secundum vini potentiam. Et habeatur consideratio ad consuetudinem que obseruanda est. ¶ Quantum ad motum et quietem. Exercitium eius sit moderatum et debito tempore factum .s. expulsis prius superfluitatibus prime et secunde digestionis .s. fecibus et vrina. nec immediate post exercitium se exponat ad capiendum cibum et potum. sed differat saltem per dimidiam horam vel circa. exercitium etiam particulare vt manuum etiam iuuat et si non curat exercitari loco exercitii fiant fricationes vt brachiorum et tibiarum et post fricetur et pectinetur caput. ¶ Quo vero ad somnum et vigiliam sit etiam somnus moderatus: vtputa septem horarum vel circa. et non sit immediate post cibum sed differat per duas horas vel circa. et sit de nocte factus aut in mane magis quam aliis horis diei: nisi aliis horis debitis et dictis non potuisset dormire. aut iam esset consuetudo dormiendi de die post prandium quare tunc consuetudo obseruanda esset sicut de potu vini dictum est. Et situs dormitionis conueniens esse debet super latus dextrum primo: post se voluat super sinistrum. deinde reuertatur ad dextrum et stet cum capite eleuato. ¶ Circa inanitionem et repletionem. repletio tam cibi quam potus omnino fugienda est superflua etiam inanitio et fames vitentur: tamen minus malum est corpus esse immoderate inanitum quam immoderate repletum. sed quia dominatio sua dicit quod elapsis quatuor horis vel circa post assumptionem prandii cogitur ad sumendum cibum dato quod in prandio satis debitam cibi et potus sumpserit quantitatem aliter quod ei videtur quod incurrat lassitudinem magnam. idcirco laudo vt talis seruetur ordo in comestione et potu verum quod considerata natura temporis estiui propter quam magna fit spirituum resolutio et propterea lassitudo et debilitatio cum etiam dies longus sit respectu noctis quod hora .xiij. vel circa capiat prandium suum et leuius solito: surgendo precipue a mensa reliquiis appetitus adhuc in eo remanentibus post modum hora .xix. vel circa sumatur aliquid cibi et potus: vtputa capiendo vnum vel duos bolos panis cum amigdalis quatuor confectis vel circa. vel capiat duos vel tres bolos vippe. hora preterea .xxiiij. capiat cenam suam et breuiorem respectu soliti. Et quotienscunque contingerit siue prandio: siue cena aut collatione siue refectione fienda lauari manus prout moris est non lauentur manus cum aqua frigida: sed cum vino aut aqua virtualiter calida: vtputa saluie: aut maiorane.

¶ Accidentia anime. Dimittat tristitiam: timorem: sollicitudinem multarum rerum et cogitationes profundas precipue rerum tristabilium: sed gaudeat et letetur moderate: et omnino bene speret de eius salute. Et ista sufficiant quantum ad primam intentionem que est circa regimen in dieta.

Expedita prima lectione generali que est circa dictum regimen deueniendo ad secundam que consistit circa medicinalia. hec enim tribus compleri habet intentionibus quarum prima est digestio materie peccantis. secunda est euacuatio ipsius materie. tertia est resolutio residui materie et alteratio membrorum lesorum .s. stomachi et cerebri precipue ac eorum confortatio.

¶ Prima quidem lectio .s. digestio perficitur cum syrupo vt infra videbis.

¶ ℞. syrupi acetosi .s. syrupi de pomis .s. mellis rosati. colati. ana. ℥.s. aquarum endiuie. ℥.ij. maiorane. ℥.j. misce. et de isto syrupo sic ordinato siue similis capiat quatuor aut quinque diebus continuis et in aurora et sit actu calidus: et dormiat post eius assumptionem per horam vnam vel circa vel saltem quiescat si dormire non poterit. et differat ad sumendum cibum suum per horas tres vel circa ad minus.

¶ Completa assumptione syruporum predictorum deueniendum erit ad

erit ad medicine solutiue exhibitionem: et que erit secunda inten
tio intentionis secunde generalis dicte.s.circa medicinalia. et que se
cunda intentio.s.cum quantis cum multis ac varijs medicinis ad
impleri possit ac multis et diuersis modis eas ordinando.s.in
forma potionis: aut in bolo: aut in pillulis etc. tamen in casu domina
tionis sue que etiam consueta est pillulas capere conuenientius erit
etiam in casu dispositionis presentis quas patitur vt in forma pillulari
capiantur: fiet igitur siue ordinabitur medicina solutiua pro eua
cuatione humorum: peccantium in forma pillulari hoc modo.videlicet.
℞.pillularum masticinarum: pillularum aggregatiuarum ana.ʒ.s. reu
barbari electi et mundi subtiliter puluerizati.℈.j.misce et cum siru
po de pomis.s.fiant pillule quinque et sumantur per horas tres
vel circa post cenam leuem respectu soliti et cum debita custodia.
Deinde post operationem medicine capiat lauatiuum quod fit ex aqua
ordei et in qua positum fuerit aliquid de zanislo confectis ad puta
coclear medium. post assumptionem lauatiui differat ad capien
dum prandium per horam vnam vel circa. et sit prandium leue respe
ctu consueti. in die vero sequenti capiat in aurora confectionem
infrascriptam quod.
℞.metridati.ʒ.j.zucchari ro.ʒ.ß.misce. alijs etiam diebus poterit
de infrascripta pasta pillularum capere de.x.aut.xv.diebus semel
non seruando tamen precisum terminum dierum et quantitas sint.℈.ß.De
scriptio pillularum est ista videlicet.
℞.pillularum masticinarum.ʒ.j.s.pillularum assayeret.ʒ.j. corticis
cum mirabo.indorum.ʒ.s.agarici trocis.reu.electi et mundi.ana.℈.
ß.misc.et cum melle ros.collato fiat pasta de qua vtatur secundum modum
predictum in principali sua egritudine de quo etiam magis casus fa
cit et non sine causa.¶ Laudantur pillule arabice que descripte sunt a
nicolao in antidotario suo et de quibus dicit quod omnibus temporibus capi
possunt: sed quia fortes sunt etiam calide propterea eas ordinare facere
poterit in tempore hyemali aut alio tempore: excepto tempore estatis: et quan
do oportuerit eas capere poterit loco suprascriptarum pillularum
accipere de eis circa.℈.ij.ad plus pro singula vice et rarius quam
de pillulis suprascriptis dictum fuit.
¶ Tertia intentio que est resolutio residui materie. et alteratio ma
le complexionis membrorum de quibus facta est mentio: atque eorum con
fortatio completur tam per medicinas interius sumendas quam exterius
applicandas. ¶ De his que per interius sumuntur: conuenit zinziber
conditum: et singer acorus conditus: capiendo de altero illorum ad quanti
tatem vnius.ʒ.vsque ad duas singulo materie per horas duas vel cir
ca ante cibum et hoc tempore estiuo sufficiat accipere bis aut ter in heb
domada loco etiam predictorum potest quoque capi.ʒ.j.metridati. Item
confectio cuius hec est descriptio videlicet.
℞.specierum diamusci dulcis: specierum aromatici ros.d.Gabrie
lis specierum electuarij plirisarcoticon: specierum triasandalorum ana.
ʒ.s.pellicularum stomachorum gallinarum preparatarum.ʒ.j.zucchari
fini quantum sufficit dissoluti in aquis betonicee absinthij ana.quantum
sufficit fiat confectio in morsellis ponderis.ʒ.ij.pro singulo mor
sello: et capiatur vnus singula vice in aurora. et de predicta confe
ctione poterit vti frequentius quam de alijs medicinis supra notatis.
¶ Ab extra vero conuenit lotio capitis semel in hebdomada cum lixi
uio non multum forti et in quo posite sunt ad bulliendum camomille.
M.j.et tantundem mellilotis: postea facta excucatione capitis cum
mantili calido fiat inunctio precipue parti posteriori capitis
cum oleo de lilio actu calido: et que fiat singulis diebus in ma
ne stomacho ieiuno.
¶ Et hec ad presens sufficiant. Plura dixissem si temporis commoditas
fuisset et animus meus melius deseeret vt tam consueuit: copiaque li
brorum mihi ad presens deficientium adesset: quos cum in ciuitate dimi
serim non audeo propter temporum discrimina ad accipiendum mitte
re. verum spero dei fauente auxilio regimen istud dominationi
sue proficere debeat ad laudem summi et eterni dei qui sit benedi
ctus in secula quare etc. Laus deo semper.
¶ De lapide renum et vesice pro reuerendo domino magistro Bar
tholomeo ordinis heremitarum prouinciali dignissimo.

¶ Consilium.iiij.

In casu egritudinis prefati domini magistri Bartholo
mei duo sum facturus primum erit circa regimen sex
rerum non naturalium obseruandum. secundum erit circa me
dicinalia oportuna. ¶ Quantum ad primum incipien
do prius ab aere. Aer sit temperatus tam in actiuis quam in pas
siuis aut ad frigiditatem aliquantulum declinans: et euitet aerem cali
dum mouendo ad solem et ad ignem: et ambulare sub sole: et equitare vel
stare sic quod radius solis vel ignis post terga renibus adue
niat aut anchis et pectini. vitet etiam calefacere dicta loca cum
panuis multum cal. aut vnctionibus vel emplastris. vitet etiam
portare multa indumenta circa dicta loca et maxime pelli
bus fulcta. vitet etiam stricturam pannorum circa dicta loca et portare
corrigiam latam et maxime quando vehementer stringitur. vitare etiam debet
aerem et frigiditatem corporis: maxime extremitatum.
¶ Cibi conuenienter incipiendo prius a pane cum sit multum vsualis
inter ceteros cibos: talis debet esse mediocris farine: non omnino
a furfure depuratus: et conuenienter decoctus: et bene fermenta
tus: et a corticibus mundus. ¶ Carnes sunt sicut pullorum: capo
num. gallinarum: columbarum volare incipientium: turdorum: alau
darum: yrundinum volare incipientium: caude tremule: et passerum nam
vsus carnium earum frangit lapidem vt Auer. colliget. quinto testa
tur. Item perdicum fasianorum et similium. De alalibus quadrupedi
bus sunt carnes hedorum lactantium: agnorum castratorum iuuenum:
et caro edtum. Item capreoli: leporis: et similium conueniunt vitel
li ouorum sorbilles. ¶ Pisces sint petrosi recentes. Vitande sunt
carnes grosse et difficilis digestionis sicut caro bouina: vacci
na: hircina: caprina: porcina et tassorum et similium carnium gros
sarum. Item ois caro auium degentium in aquis habentium rostra ac col
la longa. Item vitari debet comestio omnium interiorum animalium: sicut
sunt cerebra. lingua: intestina: splen etc. exceptis epatibus pul
lorum et precipue pinguium gallinarum et testiculis gallorum in prin
cipio coire incipientium. ¶ Vitandum est lac: et quecunque de lacte
aut cum lacte fiunt vel preparantur. ¶ Vitanda sunt oua cocta et
dura: et peiora sunt ea que frixa sunt: et vitandum est albumen
eorum. ¶ Vitandi etiam sunt pisces grossi viscosi non squamosi laca
nales et ex malis aquis sumpti. ¶ Vitande sunt anguille. item
et cancri gambari vitari debent: et similiter testudines aquatice et
conchilia. ¶ Vitanda sunt oia acrumina vt allea: cepe et similia.
¶ Vitari debent fungi et tubera. ¶ Vitari debent oia fercula de
pasta sicut artocrea lagana et similia. ¶ Vitanda sunt oia genera
leguminum sicut fabe et similia. brodium tamen cicerum rub. conuenit. Et
de granis conuenit kist ordei.i.pultes. ¶ Fructus qui conceduntur
sunt sicut amigdole dulces et amare: fistici: pinee preparate: et
passule enudate: et capperes condite in aceto non acuto multum: et
et oliue in aqua dulcorate. Item in principio mense aliqua cerasa
dul. mora celsi: pruna bene matura: vue albe bene mature: sicut re
centes et etiam sicce persica matura. Et tempore estiuo considerata complexio
ne sua calida conceduntur cucumeres: cucurbite: melones: et similes
fructus. ¶ Ex oleribus conceduntur sicut blitis: spinachia: bora
go: lactuca: cicorea: feniculus: teneritas lupulorum: et spargo
rum conceduntur etiam sicut baucia et pastinachia domestica: et ra
pe: et cibi predicti sint elixi non autem assi nec frixi.
¶ Potus eius sit vinum album clarum debile permixtum cum aqua bona cla
rissima fontium puteorum vel cisternarum. Vitari debet vinum grossum
turbidum maxime mustum siue vinum nouum et vinum vehementis ni
gredinis: et vinum multum calidum ne renes calefiant. limphatio vini
nt fiat plus aut minus secundum exigentiam complexionis: temporis: et consuetudinis.
¶ Motus etc. Multa quies nocet ei: ac etiam multus motus et
exercitium laboriosum: et propterea quando in tali motu fatigantur renes
alchatim: pecten: et membra circundantia. Vitare etiam debet
exercitium quod laborare facit dorsum sup. et alias partes dictas
et precipue post comestionem. Vitet etiam stare longa mora super
pedibus. vitet multitudinem equitandi quantum potest. Et si occur
rat equitatio ex causa necessitatis sit facta super equum suauiter
incedentem: et non fiat post cibum: sed stomacho existente ieiuno: et
expulsis prius superfluitatibus prime et secunde digestionis. Vtatur ex
ercitio tpato tempore etiam conuenienti facto.s.vacuitatis. Fricatio
nes extremorum temperate etiam conueniunt.
¶ Somnus etc. Somnus non sit prolixus nec diurnus nec etiam
supine factus et precipue in culcitris de plumis: quamuis quidam
in actu curationis concesserint: sit ergo somnus moderatus et con
uenienti tempore factus.s.distanter a cibo per horas duas vel circa et sit
situm conuenientem.s.sup latus dextrum aut sinistrum.
¶ Inanitio etc. Vitanda est repletio nimia et nauseatiua sorte
tas sed surgat a mensa cum reliquijs desiderij adhuc in ola rema
nentibus: et cibus bene masticetur vt magis conuenienter digeratur.
¶ Accidentia aie. vitet iram: furorem: ac tristitiam: sed letetur et bene spe
ret et summe confidat de eius futura salute. Hec sufficiant quan
tum ad primum regimen.s.in sex rebus non naturalibus.

Quantum ad secundum videlicet ad medicinalia deueniendo que
ei congrua videntur et ac proficua. Pro hoc in
tentione sic procedam prius commemorabo aliquas
medicinas que habent prohibere lapidis geniti augmentum deinde et
secundo loco describentur quedam medicine que lapidem comminuere habent
ac ipsum comminutum aut non comminutum educere habent. postremo et
tertio loco intendendum est ad accidentia quedam que cum dicta egritu
dine sepe contingunt.
¶ Quantum ad primum.s.ad medicinas que prohibere habent augmentum la

pidis:inter ceteras reperio duas laudatas ab auctorib⁹ & a qui
busdã practicis expertas. prima est hec. ℞. pulpe cassie noui
ter extracte. ℥. x. dissoluantur cũ aqua distillatiõis scolopendrie
& fiat potio: quã accipiat semel in mẽse aut pluries si fuerit ex=
pediens. ¶ Scda est aqua mellis ſm. d. Mes. in antidotario de
qua capiat̃ diebus quatuor cõtinuis & pro singula vice. ℥. iiij. ĩ
aurora iã digestiõe cibi celebrata. ethãc quidẽ scdam medicinã
securi⁹ accipe poteris in tpe hyemis qȝ tpe estatis pp ei⁹ cali=
ditatẽ cõsideraca cõplexione calida epatis pdicti egroti timor
est ne cõuerteret̃ in colerã qȝ in talib⁹ in qb⁹ caliditas epatis re
perit̃ intensa plurimũ gñant̃ colera amara in qb⁹ qdẽ aq p. iciã
ad coleraȝ cõuertit̃ ſm snãm Gal. ij. regiminis acu. cõmen. xj.
¶ Quantũ vo ad ſm vez ad medicinas q lapidẽ cõminuere
hñt. harũ medicinarũ qdã dñr esse simplices & qdam composi=
te. primo a simplicib⁹ incipiendo qdã sunt q iuuãt a cõplexiõe
sua: qdã vero a proprietate: qdã vtroq mõ. De cõminuentib⁹
a cõplexiõe: qdã dñr esse debiles: & quedã fortes. Et cuȝ debiles
parũ minuãt lapidẽ vesice ſm snãm fere omniũ auctorum me
dicine: sed fortes sunt necessarie: tñ pter lapidis duritiẽ tum
pp ei⁹ magnitudinẽ. tñ pp loci distãtiã ad quẽ puenire debẽt.
Idcirco tñmõ cõmemorabo medicinas fortes: debiles omit=
tẽdo. et de fortibus illas q vident̃ esse maioris efficacie et ma=
gis ab auctoribus in casu comẽdate. de qb⁹ sunt scolopendria
decocta cũ vino & bibata. Itẽ aqua ciceris nigri: calamentum
pulegium: semẽ rasani: & aqua radicũ eius. Itẽ sanguis hyrci
collectus & pparat⁹ ſm modũ infrascriptũ vez. Eligatur hyrc⁹
quatuor annorũ vel circa q sit rubẽs & nutriat̃ per mensem her
bis cõuenientib⁹ sicut sunt feniculꝰ: apiũ: psiliũ: endiuia: cico=
rea & silia postea decolet̃ de mẽse augusti & habeatur olla noua
lapidea & lauetur: deinde decollet̃ hyrcus super illã ollam & di=
mittat̃ primus san. exire ita q nõ colligat̃ nec & vltim⁹ sed so
lũ medius: & dimittat̃ sic donec coaguletur: deinde incidat̃ in pua
frusta de qbus postmodũ fiãt trocisci q ponant̃ super pannuȝ
mũdũ & spargantur ad solẽ sub diuo pastorali. i. sub tecto vt de
fendatur a puluere & dimittat̃ diu donec vehemens exiccatio
fiat & in loco ad quẽ ros nullo mõ pertingat & conserua troci=
scos illos: & cum volueris eos in potu tribuere tribue cũ aceto
vini cociear vnum vt dicit Aui. Quidam moderni practici vt
puto pter diuersitatẽ significatiõis hui⁹ põderis vni⁹ cocleas=
ris dñt q sumat̃ trociscus vn⁹ & ita cõiter fit q sit põderis vni⁹.
ʒ. vel vni⁹ cũ dimidia. & det̃ in hora qetis doloris & videbis rem
mirabilem dicit Aui. nã tale medicamẽ manus dei apud Aui.
appellat̃ pter suam nobilitatẽ & eius excellentem virtutẽ & est
vsuale apõ etiã practicos modernos. ¶ Itẽ gumi: mciũ: apiũ:
mõtanũ: abortanũ: & gumi ceresorũ cũ vino albo subtili exhi=
bitũ. Item & gumi prunorũ siluestrium. Itẽ serapinũ. Itẽ suc=
cus foliorũ rasani exhibit⁹ stomacho ieiuno per aliquos dies
frangit lapidẽ vt dixit Nico. autoritate Alkindi cũ proprieta=
te & est expertũ. Cõcedit̃ & aqua balnei naturalis in potu apud
Rasis. io. alma. & apud Aui. sȝ talis aqua dȝ esse sulfurea aut
q participet sale amoniaco. Aluminosa aũt i qua dñat̃ stipti=
citas nõ est bona vt voluit & Rasis vt supra. Nigella etiaȝ ad
ministrata aliqbus diebus cũ aqua mellis frangit vtriq lapi
dẽ. Itẽ apud Girardũ de solo dicitur valere succus limonum.
¶ De his vo q cõferũt cũ pprietate sunt sicut puluis scorpio=
nũ & oleũ eius: solatrũ hortulanũ. Itẽ lapis spõgie. & lapis iu=
daycus apud quosdã quãuis Aui. dicat nõ habere virtutẽ ad
lapidẽ vesice. Itẽ cinis leporis decolati: lũbrici terrestres exic=
cati. Itẽ dicit Sera. in suo de simplicib⁹. c. de adamãte q si su=
mat̃ granulũ vnũ ex fragmẽtis adamãtis & liget̃ in extremita=
te stili argẽtei sicut ligat̃ in anulo & ponat̃ per virgaȝ et digito
medio imposito per anũ & capto lapide ac cõpresso versus vir
gã diu fricet̃ lapis cũ tali adamante q lapis vesice rũpetur in
frusta vñ dicit sic q non cõiungitur alicui lapidi quin nõ fran
gat cũ & isto modo exibit. Itẽ si fumatur de lapide vesice hoĩs
aut porci frangit lapidẽ vesice. ¶ De his mõ q conferũt vtroq
mõ sunt vitrũ albũ & clarũ puluerizatũ. cinis corticũ ouoꝝ. sca
rabei. semẽ genestre qð nõ solũ frangit & educit: sȝ & phibet ge=
nerationẽ lapidis. Itẽ auis qua vocata cauda tremula: si adu
ratur & ex ea fiat cinis q exhibeat̃ cũ aqua mellis dr̃ mirabiliter
cõferre. Multe alie medicine possent cõnumerari tam cõferen
tes a qualitate manifesta q a pprietate occulta de qbus esset
prolixũ scribere: sȝ qȝ medicie q debẽt cõminuere lapidẽ multas
requirunt cõditiões ab auctoribus positas precipue ab Auic.
que oẽs cõditiões rarissime reperiunt̃ in eis. ideo studuerunt
medicine auctores describere medicinas cõpositas de quibus
solũ aliquas adducã q pre ceteris vident̃ eẽ excellẽtiores & ma=
gis laudate de quibus sunt primo cõfectio de scorpiõibus q sic
fit vez. ¶ ℞. scorpionũ cõbustorũ. ʒ. iij. s. gẽtiane. ʒ. iiij. s. ℥. ʒ.
j. piperis albi & nigri. aã. ʒ. ij. s. granorũ alkekingi vel radicum
ʒ. v. s. castorei. ʒ. iij. terantur & cribelentur & cõficiantur cũ mel=
le & reseruẽtur sex mẽsibus deinde administrẽtur. Dosis est da=
re. j. i. põdus triũ granorũ ordei cuȝ aqua radicũ apij. Tercia ve=
rõ medicina est si sumat̃ de capillo veneris pondus. ʒ. iij. con=
trito & cum aqua rasani exhibito. Item valet electuarium de
cineribus de quo dicit Auicẽ. quod ipse expertus est cuius de
scripto. talis est.

¶ ℞. cineris vitri: cineris scorpionum: cineris radicum cau=
lium nabati: cineris leporis: lapidis spongie: sanguinis hyrci
exicati & contriti: cineris corticum oui de quo pull⁹ est egressus
lapidis iudayci: gumi nucis: acori partes equales petroselini
dauci: pulegij: gũmi arabici: seminis altee: piperis: olium ana
partem vna cum dimidia conficiantur cũ melle. Dosis sit vsq
ad auf. ij. aut parum supra cũ aqua tribulorũ decoctorũ cũ ci=
ceribus nigris. Item conferũt sicut metridatum et sagzanea.
Item cõueniunt pillule Rasis nono alman. c. proprio de cura
lapidis renum & vesice de quibus dicit q cũ eis fregit lapidem
magnũ in spacio minore. xl. dierum dando de pdictis pillulis
ʒ. j. cum apozimate de seminibus. s. descripto ab eo in. c. de cu=
ra colice. Item medicamen istud videlȝ scolopendrie. ʒ. j. & ma
haleb excorticate. ʒ. s. & per mahaleb exponit sy. Ja. quod est me
dula fructus cerasi siluestris cuiusdam. Infinitas fere medici=
nas & simplices et compositas potuissem hic describere sed lau
do his medicinis nec simplicibus nec compositis esse vtenduȝ
in tempore vehementer calido. Et etiam vt volunt communi=
ter auctores melius esset premittere aliquod balneum mollifi=
catiuum aut empla mollificantia gratia exempli facta ex foliis
caulium: se. altee: melliloto: aneto: camomilla: fenugreco capil=
lo veneris: spica: & foliis agni casti: semi. lini & rosarum rub. p=
mixtarum cum oleis. s. camomille: et adipibus galine & anatis
ex predictis formando emplastrum et apponendo super par=
tes luminis. Et quia balneum vniuersale hodierno tempo=
re non multum est in vsu et dissolutiuum virtutis non apud me
comendatur. sed potius fiat balneum particulare. hoc est q in
decoctione predictarum rerũ infundantur pecie lini vel spon=
gie fortiter expresse. aut vesice semiplene ex predicta decoctio=
ne & illa tepida super predictum locuȝ. s. pectinis apponantur.
Securius & videtur esse medicinas administrandas aut per si
ringam aut etiam ab extra. nam cũ medicine tales siue simpli
ces siue cõposite calide sint & excessiue caliditatis vt in pluri=
bus cõsiderata cõplexione epatis naturali calida timor est de
additione inflãmationis epatis & super ventu feb. maxime in
tẽpore estiuo. et ideo securius est administrare medicinas ſm
modos predictos aut per siringã aut ab extra. vnde ex his que
administrãtur per siringã summe laudatur oleũ de scorpioni
bus iniectuȝ: & balsamũ similiter iniectũ: lapidẽ in eo frangit.
Itẽ petroliũ est summũ remediũ cũ in eo fuerit lapis lincis et
colatura iniicitur per siringã in vesicam illa prius embrocata
cum decoctione malue & iniectione facta cum oleo de amigda
lis dulcibus. lapidẽ. n. etiã confirmatũ frãgit vt dicit Circa in=
stans: verũ vt voluit Gilbertus petroliũ dictũ in vesica iniectũ
in colericis & extenuatis nõ cõuenit: sed in flegmaticis et pin=
guibus. Itẽ singulariter laudat̃ a Nicolo sanguis vulpis inie=
ctus calidus in vesicã. Et in impositione siringe habeatur di=
ligentia bona vt artifex non imponat eã cũ dolore vehemẽti.
¶ De his vero que ab extra sunt approximãda & cõuenientia
in casu vales iniectio facta ex dicto oleo. s. de scorpionibus. Itẽ
singulariter laudat̃ a Nicolo sanguis vulpis inunctus sup pe
ctinẽ & partes circũstãtes. nã recitat qño alias fecit in quodaȝ
puero & dissolutus fuit lapis vesice & emisit vrinam turbidam
& liberatus fuit. Et predicta medicamina que iniiciuntur aut
q ab extra applicant̃ multomagis securiora sunt: q illa q p os
sumunt̃ pp cãs supi⁹ allegatas. Et vbi mõ medicine diuersimo
de approximande & tã simplices q cõposite non conferrent ita
q nulla esset via curationis per pdictas medicinas: auctores
medicine p vltimo remedio ponũt curã per incisionẽ et phr la
pidis extractionẽ per opationẽ manualẽ. per prius tñ tẽtando
curã cum medicinis suprascriptis & istud est qð consulit Ras.
in li diuisionum in. c. de cura lapidis vesice. volẽs quod si me=
dicantis fuerit patiẽs curam quã ponit p medicinas multas p
spacium mẽsis & eger non inueniat alleuiationem nec in vrina
egrediatur arena tñc est signũ q lapis est durus non obediens
fractioni. vñ tunc dicit q curetur cũ ferro. verũtñ qȝ talis opa=
tio apud multos auctores medicine ponitur multũ timorosa

ꝓpter multa accñtia q̄ aduenire possent attēto maxīe q̄ hic re uerēd⁹ magister ⁊ infirm⁹ est iā in senectute ⁊ fere quasi ī decrepitate cōstitut⁹ q̄uis videaẗ robustus satis cōstantis virtutis: ⁊ nōnulli q̄bus facta fuit talis oꝑatio euaserit plures tñ periclitati fuerūt. idcirco cautius agēdo potius mihi vr̄ esse desistendū ⁊ cū aliis medicinis ⁊ ingeniis esse ꝓuidēdū vez retētiōi vrine ac dolori si aderint q̄ q̄dē accñtia sunt ea q̄ ad talē oꝑationē medicā cohercere hñt magis q̄ reliqua. ⁊ postq̄ dictis accidentibus succurri pōt vt patebit in intētiōe stat in ꝑdicēda. s. circa accñtia lapidis vesice cōīter occurrētia: ideo consulo dictam operationē cirugicalē esse omittendam. ¶ Quantū ad tertium vez ad correctionē quorūdā accñtiū q̄ sepe cū dicta egritudine cōiungunẗ: primū accñs est dolor. cui succurrēdū est ⁊ mod⁹ est vt in decoctione camomille melliloti altheꝫ fenugreci et paneri infundanẗ filtrū vel spōgia q̄ postea fortiter exp̄sa ⁊ tepida super pectionē ponaẗ: postea inūgaẗ locus cū oleo de aneto ⁊ de scorpionibus. Ad hāc etiā intētionē cōfert administratio vomitus dummō leuiter fieri possit q̄ā diuertit ⁊ minorat mām aptam fluere ad vesicā. Itē cōuenire pñt clysteria facta ex decoctione fenugreci furfuris malue ⁊ cū oleo camomillino: ⁊ nō sit clystere multe quātitatis ne nimia fiat viarū coartatio. ¶ Scdm accidēs. s. retētio siue difficultas vrīe ꝓpter lapidē opillantē collū vesice. hoc. eñ accñs corrigiẗ cū cōpressiōe pectinis superius vel vt resupineẗ lapidosus ⁊ eleuētur anche ei⁹ et bñ cōcutianẗ vt lapis inde remoueaẗ ⁊ redeat ad cōcauū vesice. ⁊ hic modus positus est ab Aui. in. xix. tertii trac. i. c. de lapide vesice. Alius modus est per intromissionē digiti in anū ⁊ remotionē lapidis a collo vesice. Alīq̄ etiam lapidis depositio fit per siringā ⁊ alii etiā sunt modi depositiōis quos cā breuitatis omitto quare ⁊c.

¶ De fluxu emorroydarū superfluo ꝓ magnifico dño Lazaro de scarampis.

¶ Consilium. v.

PRo casu hui⁹ magnifici viri primo ponēdū erit regimē in sex rebus nō naturalib⁹ ꝓhibēs ꝑ̄ationez sanguinis melācolici fluere soliti ⁊ deinde poneẗ cura per medicinalia. ¶ Quātū ad p̄mā intētionē q̄ versaẗ circa dietā incipiēdo p̄io ab aere. aer sit tēperatus in caliditate ⁊ siccitate: ⁊ oīo vitetur aer calidus ⁊ humidus ⁊ ventus austrinus ⁊ habitatio in regione austrina: ⁊ vitetur oīs calefactio applicata ano ⁊ in circuitu eius ⁊ diuturna sessio super rem duram. ¶ Cibi eligendi sunt qui sint velocis digestionis sicut sunt carnes pullorum: gallinarū: perdicū: fasianorū: ⁊ aliarum auicularum bonarū nō habentiū rostra ⁊ colla longa nec in aq̄s habitātiū. ¶ Itē conueniūt carnes hedi lactantis ⁊ silr̄ vituli lactantis aut agnorū annualiū castratorū iuuenū: cuniculorū: capriolorum iuuenuz. ¶ Itē cōueniūt vitelli ouorū recentiū. ¶ Conueniūt etiam pisces petrosi ⁊ squamosi: ⁊ predicti oēs cibi sint decocti elixando nō autez assando nec frixando. Vitetur caseus p̄cipue antiquus ⁊ salitus. Silr̄ acetum ⁊ si q̄o vellet vti imponaẗ parū zucchari vt malitiam suaz corrigat. ¶ Panis eligatur qui sit mūdus recte vnius diei vel duorū dierū non tñ calidus. ¶ Herbe sint sicut buglossa: borago: endiuia: lactuca: cucurbita ⁊ similia. ¶ Fructus sunt ficus recentes bene mature: ⁊ dulces nisi esset fluxus plurim⁹: quo casu conuenirent fructus stiptici: vt citonia ⁊c. De fructibus conueniunt granata dulcia: ⁊ amigdale dulces: ⁊ passule: ⁊ vitētur oēs fructus putrescibiles ⁊ similiter oīa illa in quibus est frigiditas manifesta: vt voluit Rabimoyses ⁊ sunt sicut melones: cucumeres: ⁊ melongene. ¶ Potus sit vinū albū clarū odoriferū maturū ⁊ mediocriter limphatū. ¶ Cibi vitandi: sunt sicut carnes antique grosse vt bouine ceruine: etiam caprine: leporine. Item carnes salse. Item panis azimus: rizuz: legumina: pisces grossi viscosi vt anguille ⁊ pisces sine squamis et paludestres. Item vitentur capita animalium. Itē vitentur sicut sinapis herbe acute ⁊ alia acuta vt cepe: porri: aleum: ⁊ similia similiter ⁊ amare. Itē caueat a speciebus maxime a pipere ⁊ aliis speciebus virtutē acutā habētibus. Itē specialiter abstineat a baci. caueat a vino grosso ac etiā multū dulci etiā a musto. ¶ Motus ⁊c. Exercitiū sit moderatū ⁊ factū ante cibū: ⁊ a p̄io expulsis superfluitatibus prime ⁊ scde digōnis. s. fecibus ⁊ vrinis ⁊ oīno vitetur exercitiū forte ⁊ eq̄tatio lōga ⁊ insuauis. ¶ Somn⁹ ⁊c. Potius est: adherēdū somno q̄ vigiliis ⁊ multiplicatio earum fugiēda est somn⁹ tñ nō sit imediate post cibū factus sz distāter a cibo p horas duas vel circa ⁊ sit horarum septem vel circa.

¶ Inanitio ⁊c. Repletio nimia tam cibi q̄ potus fugienda est ⁊ nausea tiua facietas: sed pot⁹ cōuenit abstinētia aliqua moderata ⁊ ꝓcureẗ lenitio vētris oī die q̄ā naturalr̄ nō posset hēre vētris difficiliū. nō eñ dēt permitti feces exiccari ne earum duricies noceat ano in expressione earū et cāndo dolorē sine causa attractiōis superfluitatū ad anū: vnde intētiōe habita ad hāc vētris lenitionē cōuenit exhibere sicut ius carniū aut bietis et in p̄n. mēse comedere damascena recētia vel passulas mūdatas ab arillis ⁊ superbibat de iure capitis mōtonis vel de aqua decoctiōis cauliū parū decoctorū vel capiat de cassia fistula mūda. ℥. s. vsq̄ ad. ʒ. vi. Et q̄ā displiceret cassia loco eius capiat. ℥. i. vel ʒ. x. manne electi. ¶ Vitetur coitus superfluus ⁊ vtaẗ moderato p̄cipue tp̄e conuenienti facto. s. completa digestione prima ⁊ incipiente scda ⁊ omnino vitetur post cibum immediate.

¶ Accidentia anime. Vitetur timor frequens ⁊ multa sollicitudo: ⁊ ira sed moderate gaudeat.

QUātū ad medicinalia. Cōmemorandū p̄io est dictuz Hippo. sexta pti. affo. affor. illo. Emorroydas sanāti antiquas si nō vna fuerit relicta periculū est fieri hydropisim: aut ptisim: aut maniā: ⁊ maxime hoc hz veritatē vt dixit Gal. ī cōmē. p̄dicti apho. si antea solita fuerit purgari. Et Aui. in. xvii. tertii trac. i. c. iii. voluit causā retētionē sanguinis soliti fluere esse cām aliarū multarū egritudinuz sicut herpetis hestimeni: cācri: herisipille: pleuresis: ⁊ peripleumonie scabiei ⁊ aliarū cōsimiliū egritudinū verūtñ vbi seruareẗ regimē supradictū satis possēt esset nō aduenire aliquā dictarū egritudinū q̄ā tūc vna emorroydarū nō esset apta: et hoc q̄ talē regimē p̄seruat a ꝑ̄atione sanguinis melāci qui est cā emorroydarū. ¶ Ad hanc ēt intētionē prohibitionis sanguinis melāci cōuenit eūo humorū melācorū permixtoꝝ cū sanguine que quidē eūo fit digestiōe p̄missa ad quā intentionem digestionis detur sicut siru. infrascriptus videlicet.

¶ Re. sirupi de endiuia. sirupi vio. siru. acetosi. s. añ. ℥. s. aquaꝝ endiuie fumiterre ⁊ lupulorum añ. ℥. i. misce⁊ de istis siru. capiat quinq̄ diebus cōtinuis vel circa in aurora. ¶ Postea digestiōe p̄missa pro eūone fienda detur solutiuuz infrascriptum videlz.

¶ Re. corticum mirabo. citri. ⁊ indorū añ. ʒ. ii. s. kebulorum. ʒ. i. passularum. ʒ. ii. spice parū cōtundātur ⁊ infundanẗ in aq̄s endiuie fumiterre ⁊ lupullorum añ. quātū sufficit stent in infusione per horas. xx. deinde fiat fortis expressio in quā addanẗ cassie electe. ℥. i. vel loco eius si nō placet cassia. ℥. i. s. māne electi ⁊ fiat potio. ¶ Post dictam medicinam non est opus vti lauatiuo nec silr̄ in die immediate sequenti aliquo cōfortatiuo sicut est sirupus rosatus vel aliq̄d aliud cōsilis virtutis. Et talē purgationē laudo fiēdā esse saltē bis in anno videlicet in vere et in autūno. Vel loco huius medicine posset sumi alia videlicet.

¶ Re. corticū mirabolanorum citri. ʒ. ii. indorū. ʒ. ii. s. kebulorū. ʒ. i. passularum. ʒ. ii. cōtundantur ⁊ infundantur ī aq̄s endiuie fumiterre ⁊ lupulorū añ. quantū sufficit stent in infusione per horas. xx. deinde fortis fiat expressio cui addatur dyacatholiconis. ℥. s. reubar. electi ⁊ mūdi subtiliter puluerizati. ʒ. s. fiat potio. ¶ Item conuenit diuersio fiēda ꝑ flobothomiā basilice dextre hauriēdo tres vel quatuor. ℥. sanguis ⁊ hoc fiat in vere cū eūonē p̄dictam. s. cū medicina solutiua. ¶ Itē ad bandē intentionē diuersiōis conuenit vētosa facta in spatulis ⁊ cum scarificatiōe auferēdo tres. ℥ sanguis vel circa per p̄i⁹ tñ fiat flobothomia p̄dicta ⁊ differēdo īter dictā flobothomiā ⁊ vētosationem spaciū duorū vel triū dierū. interiz tñ sumēdo p̄dictos sirupos vt postea facta flobothomia ⁊ vētosatiōe possit exhiberi p̄dicta medicina solutiua. ¶ Quantū vero ad totalē fluxus cōstrictionē de his q̄ ab intra sumunẗ cōueniūt sicut triffera ex arte fenonis ⁊ mirabolani citrini cōditi p̄cipue capiēdo duos ꝓ vice in aurora ⁊ bis in hebdomada. cōuenit ēt cōfectio de scoria. ferri Rasis sumēdo bis in hebdomada vez. ʒ. i. ꝓ vice cū aqua calibeata vel plātaginis dosis eius est a. ʒ. i. vsq̄ ad. ʒ. iii. ⁊ laudo vt incipiaẗ a minori dosi. ¶ Itē vbi cōiungereẗ siccitas secū cōuenirēt pillule de bdelio dando duas ex eis ⁊ ex eis que sunt fortiora ⁊ experta sunt vt in potu sumaẗ galbani sicci ⁊ puluerizati. ℈. ii. aut. ʒ. i. dissoluaẗ cū aqua plantaginis ⁊ de eo exhibeatur bis vel ter in hebdomada rarius tñ in tempore estiuo.

¶ Ab extra vero laudat Nicolaus de mēte zoare Rabimoyses q̄ lauacrū ani factū multotiēs cum aqua dulci tepida est securitas ab emorroydibus. cōuenit ēt vnguentū vt infra videlicet.

¶ Re. coralorū rub. ossiū dactilorū nucis cipressi combuste lapidis ematitis p̄parati añ. ʒ. i. acatie thuris terre sigillate sandalorū albor̄ū corticū granatoꝝ glādiū: seminis portulace: ⁊ pliā. añ. ʒ. s. succi mente et basiliconis añ. q̄ntum sufficit fiat mixtura. deinde cū modico cere fiat vnguētū de quo fiat infictio in extremitate intestini recti. sed sicut supradictū est ista restrictio scdm hūc modū est timēda ⁊ verēda ⁊ ideo pot⁹ laudo vt procu

datur ſm regimē ſupradictum. Et hec ſufficiant. Laus Deo.
¶ De exitu matricis τ eius deſcenſu.

¶ Conſilium.vj.

Pro caſu egritudinis mihi narrate p̄rio ordinabo regimē in.vj.reb⁹ nō naturalib⁹ q̄ ſunt iſte vꝫ aer cibus τ pot⁹: mot⁹ τ quies: ſomnus τ vigilia: inanitio τ repletio: τ accitia anime. ij. ordinabo medicinas cōuenientes τ modum procedendi circa eas.
¶ Quātū ad regimē p̄rio incipiēdo ab aere. Aer dꝫ eligi calidus τ ſiccus τ vitari dꝫ aer frigidus ſiue ſit hūidus ſiue ſiccus. Itē aer vētoſus pluuioſus: groſſus: luminoſus fumoſus q̄ ſum⁹ multū nociu⁹ eſt: τ bñ pānis coopeiat matrix circa p̄tes inferiores q̄ bñ cuſtodiant ne occurrat eis aliqd̄ frigidū actu aut hūidū virtuale nec ēt occurrat aliqd̄ odoriferū p̄tib⁹ illis ſed pot⁹ fetidū: ſed odoriferū occurrat naribus. ¶ Cibi dn̄t eſſe ſicci faciles digōnis τ boni chimi: vꝫ carnes pullorꝫ vitulorū caſtratorū iuuenū: τ leporū iuuenū: auiū p̄uarūꝫ degētiū in pratis aut arboribus p̄dicū faſianorū turdorū: turturū: τ ſimiliū ſunt in caſu cōuenientes τ p̄dicti cibi ſint p̄parati aſſando potius q̄ elixādo. ¶ Itē cōcedi p̄nt vitelli ouorū q̄ ſint in ſine tremulētie decocti. ¶ Piſces xō ſunt vitādi τ p̄cipue q̄ ſunt groſſi τ viſcoſi ſicut ſunt tenche τ ſiles: p̄ui xō τ petroſi cōcedi poſſent et p̄parati cū modico p̄pis vel ꝫꝫiberis aut gariofilorū cinamomū vero oīno vitet: τ ſilr crocus. ¶ Fercula q̄bus vti pōt ſunt ſicut panatela brodetū: far: τ rixū: τ ſilr aromatiꝫando cibaria cū ſupradictis ſpēbus nō tñ multū cōtinuādo dictas ſpēs ne epatis ei⁹ calidū nimis calefaceret. ¶ Olera xō ſiue herbe q̄ concedi p̄nt ſunt ſicut bletes ad rubedinē declinantes τ caules q̄ꝫ dūmō ſint bene decocti abſinthiū: maiorana mēta yſopus ſaluia faciēdo fercula ſua aut etiā ſi vellet facere fritellas ſed ſine caſeo aut cū caſeo facto ex lacte ouino τ parꝫ ſalito. vitentur oēs cibi difficilis digeſtiōis. vitent oēs cibi ſalſi amari τ vnctuoſi groſſi τ viſcoſi ac frigidi τ hu. vt lactuca endiuia portulaca τ ſilīa.
¶ Itē lac caſeus τ oīa lacticinia piſces groſſi de quibus ſupra. Itē fercula de paſta ſicut lagana: artocrea τ huiuſmodi.
¶ Itē vitent fungi ſpārꝫ τ alia corū gn̄a. ¶ Itē legumina oīa.
¶ Itē vua excepta paſſa ſilr p̄ſica τ ſiles fructus frigidi τ hu. Et ſi q̄ꝫ vellet fruct⁹ tāc ſint ſicut auelane: nuces amigd. dulces pira pōtica τ cocta. aut citonia ſilr decocta in modica tñ q̄ntitate. ¶ Potus ſit vinū rubeum limphatū cum aqua pluuiali aut aqua ferrata vel decoctiōe ſeminū coriādrorū p̄parato. Et ſi placet tā cibi q̄ potus ſint actu calidi. ¶ Motus τc. Stet quietat non exercitet niſi ſm partes ſuperiores puta brachia. Vitet deambulationem τ quietationē inſuauē τ vehi in curru. Vitet ēt tuſſim τ ſternutationē quantū poſſibile eſt. τ ſimiliter vociferationem τ clamorē: fricentur ſup̄iora q̄r. ſ. brachia faciēdo etiam eorum fricationē v. ¶ Somnus τc. Adhereat ſomno potius q̄ vigilie. vitet tñ ſomnus p̄lirus ac etiā diurnus τ faccus immediate poſt cibū. Situs dormitiōis ſit ſup dorſuꝫ aut latus. ¶ Inanitio τc. Fugiat repletionē oēm tā cibi q̄ potus nauſeatiuā ſacietatē: ſed ſurgat a menſa reliquiis appetit⁹ adhuc in aīa remanētibus τ p̄curet ſingulis diebus hr̄e bñficiuꝫ vētris naturalr̄ aut artificialr̄. ſ. cū clyſte lēitiuo ſatis noto τc.
¶ Accitia aīe. Vitet ira furor: ſed adhereat gaudio moderato τ hec ſufficiant quantum ad regimen predictum.

Quātū ad ſcdam. ſ. circa medicinalia tres ſunt habēde intētiōes. p̄ima eſt ad cām egritudinis ſcda ad egritudinē ipſam: tertia poſt reductionem membri eius conſeruatio τ cōfirmatio. ¶ P̄ria intētio cōplet cū euōne materie p̄miſſa digeſtiōe: de qua digōne nō expedit ad p̄ns mentionē facere cū iam illa fere adimpleta ſit ex multis τ diuerſis ſiru. aſſumptis. Sed deueniēdo ad euonem p̄ſidendā. laudo pillulas infraſcript. vꝫ. ¶ ℞. pillularū maſticinarū. ℈. ſ. agarici troci. reubar. electi. τ mundi añ. ℈. i. miſce τ cū ſucco roſarū quantū ſufficit formēt pillule quinq̄ τ ſumātur in aurora cū debita cuſtodia. ¶ Itē. ℞. ſuc. ru. ℥. ſ. p lauatiuo qd̄ ſit ex aqua ordei. τ ſumat cōpleta opatione pillularū.
¶ Itē. ℞. metridoti. ʒ. i. ſucchari ro. antiqui. ʒ. ij. miſce pro die ſequenti. ¶ Item pro predicta intentione p̄nt interdū fieri clyſteria ſm hunc modū vꝫ. ¶ ℞. maluarū blitum florum camomille furfuris añ. M. i. decoquant in ſufficiēti quātitate aque p̄r. bullitiōibus vel circa: deinde colet τ de ea capiatur lb. i. vel circa τ in ea diſſoluant caſ. fiſtule yere. ſ. gal. añ. ℥. ſ. mellis roſ. cola. ℥. ſ. i. olei cōis. ℥. iij. ſalis cōis triti. ʒ. i. τ fiat clyſtere.
¶ Interdū poſſet vti euōne cū pillulis infraſcriptis ſumendo eas in ſero quādo itur dormitum poſt cenā leuem τ capiendo duas aut tres quātitatis cōis que pillule ſūt hec videlicet. ℞. pillularum de aloe yerec. ʒ. i. pillularū maſticinarū. ʒ. i. ſ. agarici tro. reubar. electi τ mundi ſubtiliter puluerizati añ. ʒ. ſ. miſce τ cum ſucco roſ. vel de endiuia fiat paſta de qua fiant poſtea pillule due vel tres τ capiantur prout ſupradictum eſt. τ de predictis pillulis capiat bis aut ſaltem ſemel in hebdomada. Et ſi propter vſum predictarū pillularū perciperet ſe calefieri ſm epar faciat interdum epithima tale videlicet. ¶ ℞. aquarū endiuie. ℥. vj. roſarū. ℥. ij. ſandalorū omnium ſpice nardi añ. ℈. i. cāphore gra. vij. aceti albi. ʒ. ij. miſce pro epithimate epatis et applicetur vt ſatis ei notum eſſe puto.
¶ Scda intētio q̄ verſat circa morbum ipſum p̄ſicitur ſic. reſupinetur τ capiatur de lana carminata τ adhereat matrici τ cū ea reducatur matrix deinde capiatur alia lana τ infundat ī vino in quo bulita fuerint de roſis rubeis corticibus granatorū τ balauſtiarū p̄tes equales τ ponat dicta lana ſup os matricis τ ipſa reducat cū facilitate ad interiora: deinde capiat alia lana τ infundatur in aqua τ aceto τ ponat ſup locū extra. Et ſi ſuperligata fuerit cum ligatura leui melius erit: τ iaceat tunc ſup latus ſuū aut ſupina iaceat τ adunando crura eius: deinde odoret odores bonos vt gariofilorum muſci τ ſimiliū: τ moretur in lecto vſq̄ ad dies tres. Et vt melius reducatur bonum erit vt applicentur vētoſe ſine ſcarificatione ſup radicē ſumis τ ſup dorſum. τ caueat ne aliqd̄ fetidū occurrat naribus vel ori. Et cū tertia dies fuerit p̄mutet lana eius τ ponat eadē que ſit infuſa in vino in quo decocte ſint mirtus: roſe: τ cortices granatorū τ adminiſtretur tepida actu: τ deinde fiat embrocatio ī dicta decoctione ſuper femur τ pecten.
¶ Quo facto deueniendum eſt ad tertiā intentionem que eſt poſt reductionem ipſius mēbri cōſeruatio τ cōfirmatio q̄ q̄dem intentio cōpletur adminiſtrando linimēta ſup p̄tes predictas ſuminis τ pectinis ex ſaniē ordei. i. et pulte eius τ herba q̄ naſcitur ſup lapides exiſtētes in qua q̄ facit lubricare pedes aut ſint pultes facte ex lētibus τ rebus ſtipticis p̄dictis. ſ. roſis τc. Deinde fiat ſeſſio in aqua decoctiōis ſquināti mirtilorū: τ roſarū: aut poſſet fieri emplm̄ vt infra. vꝫ. ℞. maſticis olibani: oppoponacis: galbani: ſerapini: terbētine: ſtoracis liquide: picis ſicce. añ. partē vnā. hoc eni emplm̄ ſiue cerotū non p̄mittit eā deſcendere. ¶ De his ēt q̄ cōferūt valde: ſunt ſuffumigatio facta in p̄tibus inferiorib⁹ cū ſtercore taurino. Silr ſuffumigatio facta cū aſpalto ſinglr̄ aut cōiūctim. ſ. cū dicto ſtercore. ¶ Itē cōfert valde ſi ſumantur folia vrtice recētia contrita et poſita in modum emplī ſup matricē multū confert. Itē galbanū ſtō ac vētri emplaſtratū mirabiliter opat. Itē q̄dam auctor famoſus dicit ſe expertum fuiſſe q̄ ſi ſumatur ouū galline qd̄ diu ſteterit in nido ita q̄ ſit putridū ſi interius cōcutiat τ conquaſſet τ cū pānis lineis lenibus applicet matrici q̄ cito reducit adeo q̄ ēt ipſe exptus eſt in antiquata. Et opꝫ vt bñ pānis coopiatur: ne odor ille putridus ad nares p̄ueniat q̄m fetor eius vix eſt tolerabilis. Et hec ſufficiāt cū dei laude cui laudes ſint infinite τc.
¶ De dolore matricis ventoſo a mala cōplexiōe fri. τ hu. proueniente de prefocatione matricis τ eſt egregij doc. do. Magiſtri Lazari oaldi placentini editum de anno. M. cccc.xcix. die vltimo februarij.

¶ Conſilium.vij.

Diſpoſitio magnifice dn̄e Lucretie quātū potui elicere ex literis magnifice dn̄e Magdalene taurelle genitricis ſue ad me ſcriptis ſermone materno τ ex vrinis inſpectis eſt mala cōplexio materialis frigida τ hu. mſtis ad quā ſequit dolor materialis vētoſus et p̄te cōicāis nocumētū ſtō: cerebro: τ cordi q̄ ſunt tria mēbra magnifice matrici colligata τ inde p̄uenit q̄dā modus p̄focationis matricis cū vertigine τ ſcotomia oculorū ex vaporib⁹ malis eleuatis a matrice ad mēbra ſup̄iora quare iſta magnifica dn̄a ſepe moleſtata malis et vehementibus accidentibus matricalibus cardiacis: τ cerebri libenter intellexiſſem caſum in terminis cōſcriptū p ſuos p̄ſtātiſſimos medicos aſtātes qui plenius τ in p̄priis terminis ſingula deſcripſiſſent hec pauca coniectura conſequi potui ex literis ad me tranſmiſſis neſcio quo pacto purgetur menſtruus temporibus debitis τ hoc erit bonum intelligere τc. ¶ Pro cura igitur opus eſt p̄ri⁹ ordinare regimē ſex rerū nō naturaliū in quib⁹ non me extēdo ſed remitto iudicio ſuorū preſtātiſſimorū medicorū p̄ſentiū q̄r totuꝫ regimē debet verti ad cal. τ ſiccū: ſed credo lapſum ad humidū eſſe maiorē ideo in oī re non naturali fiat declinatio ad calidū ſed magis ad ſiccum τ p̄cipue in dieta τ hoc relinquo iudicio et ordinationi ſuorum medicorum.

Quātū ad regimē medicinale laudo ꝙ materia di-
geraṫ cuꝫ isto sirupo. ¶ ℞. siru. de arthemi-
sia: sirup. de calamēto oximellis. s. aā. ℥. s.
aquarū betonice matricarie siue arthemisie. aā. ℥. i. s. mi. ⁊ fiat
siru. clar⁹ ⁊ aromatizeṫ cū cinamomo vel cū spēb⁹ diābre ⁊ est
dosis vna capiat. vi. dieb⁹ ꝯtinuis calid⁹ in aurora vel plibus
dieb⁹ si plꝫ ⁊ supdormiat. Sūptis siru. purgeṫ cū ista potione
quā sumat in matutinis seruato debito regimīe eoꝝ q̄ farma-
cauṫ. potio talis est. ¶ ℞. reub. īfusi fm artē. ʒ. ij. fiat expssio cū
qua dissoluanṫ catoliconis. ℥. s. yere. s. gal. ʒ. iij. diafeniconis
agarici tro. cum vino infusionis ꝫinziberis aā. ℈. iiij. fiat potio
cū aqua calamenti aut matricarie. Et si abhorreret potioneꝫ
capiat istas pillulas modo suprascripto loco potionis.
¶ ℞. pillulaꝝ agregatiuaꝝ mesue. ℈. ij. pillarū fetidarum. ʒ. s.
formenṫ pilł q̄nqꝫ cū siru. de calamēto die sequēti capiat ī ma
tutinis. ℈. iiij. metridati antiqui vel tyriace optime ⁊ ieiunet
post assumptionē adminus horas sex. De dosi tn̄ p̄dictorū far
macorū me remitto iudicio suorū medicoruꝫ. Facta purgatio-
ne ꝯsiderēt p̄sentes medici si mundificaṫ a mēstruis: tꝑibus cō
stitutis a natura. ⁊ tūc fiat flobothomia ex venis brachioꝝ aut
saphenaꝝ fm ꝙ eis videbiṫ expedire. nō. n. possuꝫ de hoc pfe-
cte iudicare qꝛ nō plene itellexi casum p̄fate magnifice dn̄e p̄ci
pue de q̄litate ⁊ q̄ntitate mēstruoꝝ nihil ad me relatum est et si
expedit fiant lotiones tibiarū ꝓuocatiue ⁊ fricationes. ¶ Pro
tempore interualli omni ebdomada semel capiat de sero in in-
troitu lecti. ʒ. i. istarum pillularum post leuem cenam.
¶ ℞. aloes electi. ʒ. v. masticis. ʒ. ij. agarici tro. reub. optimi
aā. ʒ. i. s. formeṫ magdaleon cum sirupo de calamento vel cum
succo artemisie ⁊ loco suprascriptarum pillularum vtaṫ eodē
modo ad placitum pillulis confectis ex aloe: mirrha: ⁊ croco q̄
sunt prouocatiue mēstruorū si cōsiderenṫ simplicia cōponen-
tia. In dieb⁹ quibus nihil suprascriptorum assumit capiat in
mane alternando. ʒ. ij. istoruꝫ duorū ellectuariorum ⁊ ieiunet
post assumptionē admin⁹ horis quatuor. primū ellectuariuꝫ.
℞. specierū diambre specierum diamusci dulcis specierū dia-
cimini gal. aā. ʒ. i. zucchari dissoluti cum aqua calamenti aut
betonice. ℥. iiij. fiat ellectuarium. scd̄m ellectuarium.
¶ ℞. specierū diamargariton. specierū electuarij de bacis lau
ri: specierū plirisarcoticon aā. ʒ. i. zucchari dissoluti cum aqua
betonice. ℥. iiij. fiat electuariū. ⁊ interdum loco predictaꝝ cōfe
ctionum potest sumere. ʒ. i. s. trifere magne sine opio. Teneat
sepe in ore parum radicis zedoarie ad quantitatem lupini su-
per ferculis vtatur hoc puluere.
¶ ℞. cinamomi electi. ℥. s. gaṫ. macis: cardamomi: melegete
aā. ʒ. i. croci. ℈. ij. fiat puluis subtilis. Omni ebdomada bis fiat
clystere hoc modo.
¶ ℞. sauine: calamēti: pulegij: origani aā. M. i. seminis iuni-
peri: seminis cimini: seminis lini: ⁊ fenugreci aā. ʒ. iij. bulliant
in sufficienti quantitate aque vsqꝫ ad quarte partis consum-
ptionē tunc. ℞. suprascripte decoctionis lib. i. in qua dissol-
uantur oīa infrascripta. ¶ ℞. pulpe caṫ. ℥. i. yere. s. gal. benedi-
cte. s. aā. ʒ. iij. ellectuarij de bacis lauri. ʒ ij. olei de lilio. ℥. ij. olei
de ruta. ℥. i. salis cōis. ʒ. ij. vitelos ouorum numero. ij. misce pro
clysteri vno. ¶ Quando dolor infestat apponatur ventosa si-
ne scarificatione super sumen vel femur ⁊ vngantur femora-
lia cum isto vnguento.
¶ ℞. olei de lilio cū specib⁹. ℥. i. s. olei de spica. ℥. i. galie musca
te vel melius de sangine. d. Mesue. ʒ. i. specierū diamusci dul-
cis: specierū diambre aā. ℈. i. misce cū hac vnctione cal. vnganṫ
femoralia ⁊ supponaṫ in vulua vsqꝫ ad collū matricis. fiat na-
scale siue pesariū matricis cū matricaria minori siue crespula
⁊ mercuriali cōtusis donec succus veniat ad supficiem ligatis
in pecia rara lini subtili deinde ipsa pecia vngatur cū terben-
tina ⁊ vltimo infundaṫ in oleo liliorū alborū cū specieb⁹ calido
in quo dissoluanṫ tria grana musci aut ambre ⁊ supponaṫ in
vulua tale pesariū valet. ad ideꝫ trifera magna supposita vel
species diambre: aut diamusci: aut diamargariton si supponā
tur per se vel mixtim cōfortādo matricē ⁊ mūdificando. ¶ Tp̄e
vehemētie doloris ⁊ vētositatis fomētatio fiat cū spongia ca-
lida cōplectente totū locū doloris infusa in ista decoctiōe ⁊ bn̄
expressa. ¶ ℞. radicū altee. M. i. semi. lini: semi. fenugreci ⁊ se-
mi. iunipe. aā. M. s. pulegij: calamēti: mentastri: origani sauī-
ne: aā. M. i. spice: squinanti aā. ʒ. ij. calami aroma. ʒ. iij. seminū
cimini: ameos: dauci: aā. ℥. s. contundantur ⁊ bulliant in suffi-
cienti q̄ntitate aque pro fomētatione fienda ⁊ post oppositam
spōgiam vltimo cū remouetur fiat vnctio cum oleis suprascri
ptis ⁊c. ¶ Si sentitur motus prefocationis matricis fiant liga
ture extremitatum: ⁊ apponātur odores fetidi: ⁊ in vulua sup-
ponanṫ odores boni. ⁊ prouoceṫ sternutatio fm cā. doctoruꝫ
illustrium medicine ⁊ cōsideretur verū illa prefocatio sit men-
strualis aut spermatica: qꝛ vbi eēt spermatica oporteret absti-
nere a cibis multū ⁊ velociter nutriētibus ⁊ a potu vini: ⁊ pro-
pinare semē agni casti ⁊ puluerē seis peonie ⁊ seis siseleos. Et
hec sunt q̄ pro nunc occurrūt ⁊ sic sit Laus deo altissimo ⁊c.

¶ De dolore iūcturarū cū tumore ⁊ duritie manuū debilitate
renum ⁊ caliditate eorundem. ¶ Consilium. viij.

In casu huius nobilis mulieris duplex erit habēda
intentio vna circa regimen debitum in. 6. rebus nō
naturalibus alia circa medicinalia. ¶ Circa primā
intentionē incipiendo primo ab aere eligatur aer tē
peratus in qualitatibus actiuis aliqualr ad calidum decliuis
maxime tp̄e hyemali ⁊ etiā sit ad siccū declinans vnde tp̄e p̄di-
cto accendatur ignis in camera sua ⁊ qui sit factus ex lignis
bonis laudabilibus sicut iuniperi: rorismarini: lauri vel quer
cus ⁊ nō multū approximet se igni. caput eius teneaṫ cooper-
tū ⁊ mediocriter calīm ⁊ magis ⁊ minus fm tēporū exigētiā ita
ꝙ nō estuet neqꝫ frigeat ⁊ habēdo p̄cipue respectū ad cōsuetudi
nē q̄ multū cōseruāda est: residuū tn̄ corpis teneaṫ satis calīm
vt vapores nō retineanṫ: immo transpirēt ⁊ resoluanṫ ⁊ ad in-
feriora diuertanṫ. viteṫ aer fumosus: vētosus: pluuiosus: ⁊ sta
tio sub radijs solarib⁹ aut lune ⁊ ꝓprie p fenestrā īgrediētib⁹.
¶ Cibi eius sint facilis digōnis boni nutrimēti. vn̄ incipiēdo
a pane cum sit in cōi vsu respectu aliorū ciborum: sit panis de-
center fermētatus ⁊ hn̄s aliquid furfuris decenter decoct⁹ vni⁹
diei vel duorum dierum. ¶ Fercula sint sicut panatela panis
tritus siue brodetum vt cōiter dicitur far: brodium cicerum ru
beorū. ¶ Viteṫ caules ⁊ oīa vaporantia sicut eruca: petrosi-
lium: feniculus: lactuca ⁊ sīa. ¶ Conueniunt vitelli ouorū sor
biliꝫ. ¶ Et pro carnib⁹ vtatur sicut pullis gallinis: vitulinis:
castrati: franguillinis perdicib⁹: ⁊ sīibus. Et sint p̄parate eli-
xando poti⁹ q̄ assando. Et qn̄ pur vellet assatas sint prepara-
te cum pinguedine vituli in estate ⁊ castrati in hyeme.
¶ Pisces viteṫ exceptis petrosis sicut que cōiter dicunṫ vce-
lete borte ⁊ siles. ¶ Fructus sint sicut citoniū aut pirum coctuꝫ
⁊ comedanṫ post cibum ⁊ in modica quantitate.
¶ Potus eius sit sicut vinū medij coloris ⁊ limphatum cum
modico aque mellis conuenienter decocte. s. cuius pars mellis
sit octaua ad partē aque ⁊ sepe despumando.
¶ Motus ⁊c. exercitiū ei⁹ sit moderatū ⁊ factū stomaco ieiu-
no hīto tn̄ pri⁹ vētris bn̄ficio: ⁊ sit per loca suauia delectabilia.
Et si nō potest pedester: equester fiat: aut loco eius fiant frica-
tiones leues q̄ntū poīe est ne materie ad iūcturas trahanṫ nec
accedat ad prandiū aut cenam immediate post dictum exerci-
tiū: nec illud fiat immediate post cibi ⁊ potus assumptionem.
¶ Somnus ⁊c. Sōnus sit moderat⁹ septē horarū vel circa et
de nocte fact⁹ ⁊ nō immediate post cibū: sed distanter a cibo p
duas horas vel circa. Et sit situs ei⁹ primo sup latus dextrum:
deinde se reuoluat sup sinistrū. Qđ si inceptio fieret sup vētreꝫ
nō esset hoc inutile: imo iuuaret ad digōnē stomaci. sꝫ vitet oīo
dormitionē resupinā. sīr viteṫ somn⁹ diurnus quantū poīe
est nisi cōsuetudo longa adesset: aut de nocte nō dormisset.
¶ Inanitio ⁊c. viteṫ repletio superflua tā cibi q̄ potus ⁊ sur-
gat semper a prandio ⁊ cena reliquijs desiderij adhuc in aīa
remanentibus. ⁊ sit cena leuior prandio.
¶ Accidētia aīe sint q̄eta vn̄ ꝯuenit gaudiū tp̄atum: ⁊ vitetur
ira: furor: ⁊ tristitia: timor ⁊ vehemēs animi solicitudo. Et hec
de regimine in. vj. rebus nō naturalibus sufficiant.

Regimē per medicinalia ꝯpleṫ trib⁹ intētiōib⁹.
pria erit digō materie aātis. s̄a ecō taꝫ
materie aātis q̄ ꝯiūcte. iij. erit ipsi⁹ reso
lutio in certis determinatis mēbris ⁊ ipsoꝝ mēbroꝝ tā mandā
tiū q̄ recipientiū cōfortatio. ¶ Pro expeditiōe prie itētiōis re
cipiaṫ siru. vt infra vcꝫ. ¶ ℞. oximellis. s. ℥. i. siru. de fumoter-
re. siru. vio. aā. ℥. s. aquaruꝫ betonice: fumiterre. ⁊ saluie aā. ℥. i.
misṫ. ⁊ de isto sirupo capiat sex dieb⁹ ꝯtinuis ī aurora admin⁹ ⁊
actu calīo dormiēdo saltē p horā si poīe erit vel saltē stet q̄eta.
¶ Post vero assumptionē dictoꝝ siruporꝝ vt supra erit intētio
habēda ad euacuationē que est intētio scd̄a gnālis. Ad quā q̄s
dē intentionē habendā sumanṫ pillule infrascripte vcꝫ.
¶ ℞. pillarū de hermodactilis et intētiōe Mesue. ℈. ij. agarici
tro. ʒ. s. reub. electi ⁊ mūdi subtiliter puluerizati. ℈. s. mi. ⁊ cum
siru. vio. q̄ntū sufficit formenṫ pillule quinqꝫ ⁊ sumanṫ in nocte
per horas duas vel circa ante diē ⁊ dormiēdo per horā salteꝫ
post eaꝝ assumptionē. postea sumaṫ lauatiuū ꝯpleta opatiōe

medicine qd sit ex aqua ord. ꝛ cum modico zuccha. vel sine ſm
ꝙ magis ei placuerit. Et post modum sumendo, prandiū post
predicti lauatiui assumptionē p horā vel circa ꝛ qd prādiū sit
satis leue respectu aliorū dierum. Et si plus placeret in forma
potabili solutiuū ꝙ i forma pillulari capiat medicinā. vt. isra.

¶ ℞. reubar. electi ꝛ mundi. ʒ. i. spice parū incidanꝫ minutim
ꝛ infundanꝫ in aquis absynthij saluie ꝛ cicoree aā. quantum
sufficit dimittantur in infusione p horas duas deinde infun=
dantur agarici electi ꝛ mundi. ʒ. ij. zinziberis. ℈. ij. dimittātur
omnia in infusione per horas octo. deinde fiat fortis expres=
sio cui addantur diacatholiconis. ℥. s. confectionis amech. ʒ. i.
sirupi violati. ℥. s. ꝛ fiat potio.

¶ Postea vero quiescat per aliquos dies ab omni solutiui acce
ptione saltē per. xv. dies. Et qꝛ in dies superfluitates male ag=
greganꝫ ꝓpter mēbrorū debilitatē bonum erit vt alternatis
dieb⁹ vt puta de. viij. vel. x. dieb⁹ semel ꝛ citi⁹ ꝛ tardi⁹ ſm oppor=
tunitatē minoreꝫ de dictis superfluitatib⁹ cum medicinis in=
frascriptis vt puta si voluerit in forma pillulari fiat sic.

¶ ℞. pillularū masticinarū. ʒ. ij. agarici tro. ʒ. i. reubar. electi
s. p. ʒ. s. misce ꝛ cum melle ro. colato fiat pasta de qua sumatur
ʒ. s. vel. ℈. ij. singula vice faciendo pillulas duas vel tres. ꝛ su=
manꝫ in sero post cenā leuē qn itur dormitum. Et interdū lo=
co dictarū pillularum: capiaꝫ de electuario infrascripto qd.

¶ ℞. fumiterre: violarum: florū buglose: boraginis: ꝛ lupulorū
thimi: epithimi: polipodij aā. ʒ. ij. foliculorum sene. ʒ. iij. passu=
larum sine arillis. ℥. i. sebestē numero. xxv. liquiritie munde. ℥.
s. bulliant oīa in lib. ij. aque sufficiētibus bullitionibus. dein=
de fiat colatura addendo caſ. electe ꝛ nouiter extracte. ℥. i. zuc
chari vnius coctus. ℥. iiij. omnia simul bulliant donec veniant
ad debitam spissitudinē in formam electuarij ꝛ reseruetur. Et
de eo sumatur. ℥. i. singula vice octo vel. x. diebus. ꝛ sepius et
tardius in maiori ꝛ in minori dosi ſm necessitatem.

¶ Quantū ad tertiā intentionē q̄ est resolutio materie ꝛ mem
brorū cōfortatio: qꝛ aliqua sunt mēbra q̄ indigēt p̄dictis intē=
tionib⁹ ꝛ aliqua q̄ cū hoc idigēt mollificatiōe. Pro expeditiōe
secundi hoc est de manu in qua apparet durities ꝛ tumor ma=
nifestus fiat fomentatio ex decoctione vt infra videlicet.

¶ ℞. florū cāmomille ꝛ fenugreci aā. M. i. radicum altee mi=
nutim incisarū. ℥. i. saluie. M. s. decoquanꝫ primo p̄dicte radi=
ces vsqꝫ ad mollificationē earū: postea supradicti flores simꝫ cū
saluia decoquanꝫ leui decoctiōe ꝛ reseruenꝫ ꝛ in ea infundātur
pecie ꝛ superponanꝫ manui vbi est tumor ꝛ durities: vel em=
broceꝫ dictus loc⁹ cū dicta decoctione postea facta leui eruca=
tiōe cū pāno calido appliceꝫ medicamē infrascriptū videlicet.

¶ ℞. vnguēti de bdelio ꝛ qd actu tepidū loco superponaꝫ. Et si
predicta remedia nō cōtulerint fiat decoctio vt infra. ℞. casei
antiqui decocti in aqua in qua decoquaꝫ de crure porci saliti
donec inspissetur in modū emplastri ꝛ superponaꝫ loco predi=
cto. Etiā ad hanc intentionē conferunt ēt vnguentum dialtea
emplastrum diaquilon: de mellilloto ꝛ multa alia ꝛ simplicia ꝛ
composita de quibus longum esset narrare.

¶ Quātum modo ad ea que sunt ad intentionem primi. s. ad
resolutionē ꝛ cōfortationē mēbrorū. primo narrabunꝫ aliqua
ex cōueniētibus administrādis p interius post modū per exte=
rius. ¶ De his q̄ per interius sumēda sunt: sunt sicut tyriaca:
metridatū capiēdo. ʒ. j. vsqꝫ ad. ʒ. i. s. ꝛ post cenā leuem qn itur
dormitū aut de diamusco dulci capiēdo. ʒ. ij. p singula vice. Et
qn capit vnū dimittat aliud ꝛ alternatis diebus hoc est de tri=
bus diebus in tres dies vel circa.

¶ Ab extra vero fiant balnea particularia ex aqua decoctio=
nis florū camomille: mellilloti: rosarū rubearum: saluie radicū
altee in qua decoctione madefiāt pecie ꝛ actu calide superpo=
nanꝫ iuncturis dolorosis: vel sup dicta mēbra fiat embroca=
tio ex dicta decoctione. Et post erucationē factā cum panno
calido inunganꝫ dicta mēbra ex oleo camomellino: nardino:
ꝛ costino: addēdo aceti al. parū cū p̄dictis oleis. ¶ Etiam con=
fert inunctio facta ad nuchā cum oleis predictis actu calidis.

¶ Itē conuenit caputpurgiū factum ex aqua maiorane actu
calida sugendo per nares in mane: expulsis prius superfluita=
tibus prime ꝛ scde digestionis ꝛ replendo os ex vino non mul
tū potēti: postea differat saltē per horā ad sumendū prādium.

¶ Item cōuenit odoramētum factum ex nigella prius p noctes
in aceto īfusa ꝛ deinde leuiter torrefacta ꝛ pulucrizata ꝛ post=
modum ligata in sindone de grana. Et si non displiceret odor
musci addanꝫ secum de dicto musco grana. ij. ꝛ preparetur in
modum pomi ꝛ teneatur in manu ad odorandum sepe stoma=
cho tamen existente ieiuno.

¶ Et qꝛ conquesta est de debilitate ꝛ caliditate renum ꝓpter=
ea in casu isto fiat inunctio ad dicta membra cum vnguētis in=
frascriptis videlicet.

¶ ℞. vnguenti Gal. vnguenti sandalini: vnguenti commitisse
aā. ℥. s. misce ꝛ actu frigida renibus applicentur. Et hec suffi=
ciant ad laudem dei ꝛc.

¶ De pustulis qbusdā adustis tumore tibie ꝛ dolore sub plā=
ta pedis p illustri dn̄o Aueraldo vltramontano. Consi. ix.

Casus illustris dn̄i Aueraldi talis est: videlicet pu=
stularum quas iam passus est per mēses multos ꝛ
nūc etiā patiꝫ: lꝫ vt dn̄atio sua retulit sint aliquali=
ter diminute: ꝛ loc⁹ in quo magis dn̄atio sua affli=
giꝫ est sub planta pedis dextri materia peccās iu=
dicio nr̄o est materia adusta genita per adustionē colere ꝛ san=
guinis cum dn̄atio sua sit ſm epar complexionis calide ꝛ cali=
dorū renum ꝛ cordis calidi vt ex signis concipere potuimus ꝛ
precipue ex habitudine totius corporis tendētis ad cōplexio=
nem sanguineā ꝛ sanguine colerico: ꝛ nunc ex causis accidēta=
libus vehementer adusto in quo casu nobis superest vt primo
regimen debitum adhibeamus in. vj. rebus non naturalibus:
deinde ad medicinalia condescendamus.

¶ Circa primū incipiēdo. primo ab aere. dicimus aerem esse
tēpatū tā in qualitatib⁹ actiuis ꝙ in passiuis ad frigidū ꝛ hu.
aliqualꝛ declinantē: ꝛ qn naturalꝛ hr̄i nō possit locus in quo
hitat dn̄atio sua altereꝫ cū frigidis ꝛ humi. vt puta cū folijs vi=
tiū: saliciū: rosarū: violarū ꝛ siliū infrigidātiū ꝛ humectātiū.

¶ Circa cibos ꝛ potus eliganꝫ qui sunt frigidi ꝛ humidi faci=
lis digestionis: ꝛ nutrimēti laudabilis in casu suo cōuenientis
vnde incipiēdo a carnib⁹ eliganꝫ carnes hedi: pullorum ꝛ po=
tius pullarum paruarum: vituli lactantis: ꝛ agni annualis.
¶ Quātum ad carnes siluestres vtaꝫ dn̄atio sua carnibus cu=
niculorū ꝛ capriolorū iuuenū. ¶ Et de auibus vtaꝫ carnibus
p̄dicis pp cōfortationē cordis ꝛ silꝛ fasianorū iuuenum ꝛ auiū
paruarū minutarum habitātiū in rubis ꝛ oīno dimittat car=
nes leporum: ꝛ silꝛ carnes bouinas ceruinas ꝛ auiū in aquis
degētium ꝛ rostra ac colla lōga hn̄tiū ēt caueat ab omnibus carni
bus porcinis ꝛ dicte carnes de quib⁹ vti voluerit sint p̄parate
poti⁹ elixādo ꝛ nō assando. ¶ Pisces cōuenientes sint petrosi
degētes in aquis dulcib⁹ currētibus ꝛ qui sint agiles squamosi
ꝛ de istis sunt apud nos vcelete: botte: strigidee: lucij ꝛ siles de
quib⁹ esset longū dicere: vitet autē pisces grossos ꝛ viscosos si=
cut sunt anguille ꝛ tenche. Itē ēt pisces paruos quos nos iam
predas appellamus. ¶ Limatie vero cōueniunt in casu suo: et
testudines abscisis capitibus ꝛ pedibus ꝛ p̄parate ſm ꝙ fieri
solet: ꝛ sint silꝛ potius elixati ꝛ decocti in oleo in quo superna=
tent pisces in quo potius videanꝫ elixati in oleo ꝙ assati. Et si
vellet vt sint gratiores gustui: denꝫ cum succo arantij aut cum
agresta: aut vino granatorum aut limonum.

¶ Cōueniunt ēt cancri fluuiales. ¶ Pōt etiā vti ouis recētib⁹ ꝛ
preparatis ꝛ cum agresta: aut alijs rebus supradictis. ¶ Ca=
seus viteꝫ p̄cipue salitus. ¶ Olera q̄ ꝯcedi possunt in casu suo
ꝯueniētia sunt sicut lactuca: endiuia: cicorea: buglosa borago:
fumusterre: lupuli: spargi: cum agresta aut succo arancij. Itē
herba q̄ dr̄ acetosa portulaca: cucurbita: p̄bullita quatuor bul
litionibus ꝛ ꝓiecta pria aqua decoquaꝫ in brodio carnium su
pradictorum spinachia blites cōueniunt. ¶ Dimittat aūt ma
ioranā mentā mentastrū petrosiliū: apium ꝛ oēs herbas cali=
das ꝛ siccas sicut sunt ysopus saluia: ruta: eruca: ꝛ similes.

¶ Fructus q̄ cōceduntur: sunt sicut granata dulcia ꝛ muza: po
ma arantia dulcia ꝛ muza: interdū limones. amigdale sunt cō
uenientes alterate cum limonib⁹. Itē ꝛ passule sine interiori=
bus. Et si tpe estiuo vellet de melonibus bn̄ maturis: de prunis
damascenis: aut etiā de amarenis ꝛ interdum de persicis cum
moderatione tn̄ ꝛ ante cibū comedat. De his quib⁹ interdum
pōt vti ꝛ cum moderamine post cibuꝫ sunt sicut poma dulcia
paradisi ꝛ silia. Itē ꝛ citonia siue sint pira siue poma. Item ꝛ
pira pontica ꝛ oīa sint decocta in prunis ꝛ in modica quātita
te sumpta ab alijs vero fructib⁹ caueat precipue a ficubus.

¶ Panis electio sit de bona farina frumenti electi ꝛ in bona
messe collectus ꝛ bene preparatus non multum decoctus nec
assus ꝛ abijciantur cruste.

¶ Potus eius sit vinum medij coloris non multum potens
ꝛ quando non reperiretur ꝛ esset nimis potens limphetur cuꝫ
aqua simplici decocta.

¶ Mot⁹ ꝛc. Vtaꝫ exercitio partiū superiorum sicut est ludo ta
bularum ꝛc. dimittat autē exercitium partiū inferiorū. fiāt fri=
cationes brachiorū ꝛ spatularuꝫ trahēdo deorsuꝫ habito pri⁹
ventris

vẽtris bñficio ⁊ sĩr fiat fricatio capitis leuiter cum pãno leuiter calido ⁊ bene exiccato ⁊ stomaco existente ieiuno.

¶ Somnus sit septẽ horarũ vel circa ⁊ de nocte distãter a cibo per horas duas vel circa cum capite eleuato ⁊ situs eius sit super partem dextrã: deinde super sinistram aut incipiendo super ventrem ⁊ omnino dimittatur somnus resupine factus. Et vbi de nocte non potuisset dormire aut vbi cõsuetudo fuisset dormire de die dormiat per horam sed distanter a cibo vt supra dictum est.

¶ Inanitio ⁊ repletio. oĩs repletio superflua nocet ⁊ sĩr inanitio ita ꝙ fames ⁊ ieiunium in casu dñationis sue multũ nocent. Et vitãdus est coitus quantum possibile est.

¶ Accidentia aĩe. Uitent̃ ira: furor: tristitia. timor: ⁊ oĩs vehemens animi solicitudo quantũ possibile est. sed gaudeat ⁊ bene speret de salute sua. Et hec sufficiant quantum ad regimen in sex rebus non naturalibus.

Quãtũ vero ad medicinalia duplici via est ꝓcedẽdũ videlʒ cũ medicis īteri⁹ sumẽdis. Scdo cũ exteri⁹ applicãdis. ¶ De īteri⁹ sumẽdis laudam⁹ sirupũ īfrascriptũ videlʒ. ℞. siru. vio. ℥.i. siru. de endiuia. siru. de papa. aã. ℥.s. aquarũ endiuie: lupulorũ: buglose: ⁊ fumiterre aã. ℥.i. misc. ꝓ vna dosi ⁊ vtat̃ isto sirupo plurib⁹ diebus: deĩde capiat medicinã solutiuã vt infra. ¶ ℞. cas. electe ⁊ nouiter extracte. ℥.i. pulpe tamarindorũ. ʒ.iij. passent̃ ꝑ cribrũ ⁊ cũ zuccharo fiat bolus. Et casu quo nõ placeret ĩ forma boli: sʒ poti⁹ vaiʒ in forma potabili dissoluãt̃ ꝑdicta videlʒ cassia ⁊ tamarindi ĩ aqua decoctiõis passularũ: liqritie: sebestẽ: prunorũ: violarũ. florũ boragis: ⁊ buglose: polipodij: sene: fumiterre: ⁊ florũ lupulorũ faciẽdo debitã colaturã ⁊ fiat potio. Et interdũ põt vti electuario vt ĩfra. ¶ ℞. violarũ. ordei: passularũ: liquiritie: prunorũ: sebestẽ: tamarindorũ: polipodij: fumiterre: sene: florũ buglosse: ⁊ boragis florũ lupulorũ: capilli ve. endiuie quatuor seminũ cõium frigidorũ maiorũ aã. ʒ.ij. decoquant̃ in sufficiẽti q̃titate aq̃ fontiũ clare addẽdo flores thimi: ⁊ epithimi: in fine decoctiõis in qua decoctiõe dissoluant̃ cassie ellecte nouiter extracte. ℥.iiij. zucchari fini. ℥.iij. pulpe tamarindorũ ℥.i. pulpe sebestẽ. ℥.s. sirupi de pomis. s. ℥.i.s. sirupi de fumoterre. ℥.s. oĩa decoquant̃ ⁊ reducant̃ ad formã ellectuarij: de quo ellectuario accipiat coclear vnũ bis vel ter in ebdomada ꝑ horã vnã vel duas ante cibũ in dieb⁹ qñ nõ recipit alia solutiua suprascripta singulis diebus laudamus ꝙ vtat̃ cõfectione in morsellis vt ĩfra. vʒ. ¶ ℞. spẽrum triasandalorũ. ʒ.i.s. spẽrum diarodõ. d. cõi pelliculaꝝ stõrũ gallinaꝝ ꝑparatarũ aã. ʒ.i. seminũ cõiũ frigidorũ maiorũ seĩs portulace ⁊ lactuce aã. ℈.ij. misce ⁊ cũ zuccharo fino q̃tũ sufficit dissoluto in aquis endiuie ⁊ fumiterre. aã. q. s. fiat cõfectio in morsellis. ʒ.ij. ꝓ singulo capiẽdo morsellũ vnũ ꝑ horas. ij. vel. s. ante cibum.

¶ Ab extra nobis vr̃ p̃rio eẽ epar epithimãdũ fm ꝙ diximus magro Aueraldo: atñ ponet̃ descriptio vt ĩfra. ¶ ℞. aquarũ endiuie. ℥.vj. ros. ℥.ij. sandaloꝝ omniũ. ʒ.i. spodi. ℈.i. cãphore. gra. v. spice nardi. ℈.s. aceti albi. ʒ.iij. misce ꝓ epithimate epatis ante cibũ administret̃ ⁊ hora cibationis remoueatur: ⁊ qñ applicabitur sit tepidum cum petia lini duplicata.

¶ Quantũ vero ad tibiã vr̃ nobis vt dixim⁹ magro Aueraldo ꝙ fiat caliga parua ex corio canis ⁊ sit tal͛r constructa ꝙ ad libitũ possit cõstringi ⁊ dillatari ⁊ illa teneat̃ de die: ⁊ de nocte remoueat̃. Et interim ꝙ ꝑparabit̃ dicta caliga fiat descẽsiuũ ad tibiã ⁊ coxã cũ aq̃ rosarũ ⁊ q̃rta parte aceti ⁊. ʒ.ij. sandalorũ pulverizatorũ infundẽdo petias in dicto liquore.

¶ Sub vola pedis vltra illa localia sibi cõsueta administrari laudam⁹ vt dictũ fuit suprascripto magro. Aueraldo ꝙ tẽpore apertionis solatri capiant̃ folia eius ⁊ ponant̃ sub vola pedis vbi est lesio: ⁊ illa folia cũ incipiũt exiccari renouent̃ iterim donec apparuerit tp̃s dictorũ folioꝝ capiant̃ folia plãtaginis q̃ ĩmediate ponant̃ sup loco leso deinde supra folijs plãtaginis ponant̃ folia caulium q̃ ẽt remoueãt qñ exiccabunt̃. Et his ad p̃ns sum⁹ cõtẽti ad laudẽ oĩpotẽtis dei ꝯsiderata maxima tp̃is angustia cũ plura si tp̃is commoditas nobis affuisset circa regimen ⁊ medicinalia a nobis annotata fuissent ⁊c.

¶ Explicĩt putilia cõsilia totius fere medicĩe de practicaʒ perstrigentia cõsummatissimi artiũ ⁊ medicine doctoris. do. Joã. Matthei de gradi Mediolanensis. Una cum singularissimis tractatibus excellentissimi medici Rabbi moysi ad Babylonie Soldanũ inscriptis. Necnõ necessario opusculo ad quotidianũ vsuʒ subtilissimi nature idagatoris dñi Arnaldi de villa noua. Addito mirabili ⁊ stupẽdo libello secretorum nature seu quinte essentie: nullibi locoꝝ antea ĩpresso: sʒ nũc primũ in lucẽ edito: sacri doctoris magri Raymũdi lulij de insula Maioricaꝝ: qui nõ solũ oĩm fere simpliciũ gradus ⁊ proprietatem demonstrat: verũ ẽt toti⁹ artis alchimie archana accuratissime tractat. Item consilia medicine monarche spectabilis dñi blasij Astarij papiẽsis. Que oĩa nouissime a viro bene docto castigata fuere: ⁊ in prestinum cãdorem deducta.

¶ Lugduni cura ⁊ sumptibus honesti probiq; viri Jacobi giunti calcographi Anno gratie. M.D.xxxv. die. iij. Aprilis.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s. Omnes sunt terniones: preter. s. qui est duernio.

